

Raiffeisen Bank Polska S.A.

(spółka akcyjna z siedzibą w Warszawie i adresem: ul. Grzybowska 78, 00-844 Warszawa,
wpisana do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 0000014540)

Oferta publiczna sprzedaży 33.850.251 akcji zwykłych imiennych o wartości nominalnej 10 zł każda oraz ubieganie się o dopuszczenie i wprowadzenie do obrotu na rynku regulowanym prowadzonym przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. 225.668.340 akcji zwykłych imiennych o wartości nominalnej 10 PLN każda, które z chwilą dematerializacji staną się akcjami na okaziciela

Niniejszy prospekt emisyjny („Prospekt”) został sporządzony w związku z (i) pierwszą ofertą publiczną sprzedaży 33.850.251 akcji zwykłych imiennych o wartości nominalnej 10 zł każda, które z chwilą dematerializacji staną się akcjami na okaziciela, spółki Raiffeisen Bank Polska S.A. z siedzibą w Warszawie („Bank”) („Akcje Oferowane”) („Oferta”) przeprowadzaną przez Raiffeisen Bank International AG („Akcjonariusz Sprzedający”) oraz (ii) ubieganiem się przez Bank o dopuszczenie i wprowadzenie do obrotu na rynku regulowanym prowadzonym przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. („GPW”) 225.668.340 akcji zwykłych imiennych o wartości nominalnej 10 zł każda („Akcje”) (w tym Akcji Oferowanych), które z chwilą dematerializacji staną się akcjami zwykłymi na okaziciela.

Uprawnionymi do wzięcia udziału w Ofercie są wyłącznie Inwestorzy Instytucjonalni. Po zakończeniu procesu budowania księgi popytu na Akcje Oferowane, Inwestorzy Instytucjonalni będą mogli składać zapisy na Akcje Oferowane w dniach 7-11 lipca 2017 r.

Ostateczna cena sprzedaży Akcji Oferowanych („Cena Sprzedaży Akcji Oferowanych”) Ofercie zostanie ustalona przez Akcjonariusza Sprzedającego, w uzgodnieniu z Globalnymi Koordynatorami, po zakończeniu procesu budowania księgi popytu wśród Inwestorów Instytucjonalnych, tj. w dniu 6 lipca 2017 r. Informacja o Cenie Sprzedaży Akcji Oferowanych zostanie przekazana Komisji Nadzoru Finansowego („KNF”) oraz do publicznej wiadomości w trybie określonym w art. 54 ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych („Ustawa o Ofercie Publicznej”), tj. w sposób, w jaki został opublikowany niniejszy Prospekt.

Akcje Banku nie były i nie są dopuszczone do obrotu na żadnym rynku regulowanym lub jakimkolwiek innym odpowiednim rynku. Bank zamierza ubiegać się o dopuszczenie i wprowadzenie wszystkich Akcji do obrotu na rynku regulowanym prowadzonym przez GPW. W związku z (i) Ofertą oraz (ii) ubieganiem się o dopuszczenie i wprowadzenie Akcji, w tym Akcji Oferowanych, do obrotu giełdowego zamiarem Banku jest rejestracja docelowo pod tym samym kodem ISIN, 225.668.340 Akcji, w tym Akcji Oferowanych, w depozycie papierów wartościowych prowadzonym przez KDPW. Pierwszy dzień notowania Akcji, w tym Akcji Oferowanych, na GPW jest planowany na około 19 lipca 2017 r.

Inwestowanie w papiery wartościowe objęte Prospektem łączy się z wysokim ryzykiem właściwym dla instrumentów rynku kapitałowego o charakterze udziałowym oraz ryzykiem związanym z działalnością Grupy (zdefiniowana w dalszej części Prospektu) oraz z otoczeniem, w jakim Grupa prowadzi działalność. Szczegółowy opis czynników ryzyka, które należy rozważyć w związku z inwestowaniem w Akcje Oferowane, znajduje się rozdziale „Czynniki ryzyka”.

Prospekt stanowi prospekt w formie jednolitego dokumentu w rozumieniu art. 5 ust. 3 Dyrektywy 2003/71/WE Parlamentu Europejskiego i Rady („Dyrektywa Prospektowa”) i art. 21 ust. 1 pkt 1 Ustawy o Ofercie Publicznej oraz został przygotowany zgodnie z Ustawą o Ofercie Publicznej i Rozporządzeniem Komisji (WE) nr 809/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. wykonującym Dyrektywę 2003/71/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie informacji zawartych w prospektach emisyjnych oraz formy, włączenia przez odniesienie i publikacji takich prospektów emisyjnych oraz rozpowszechniania reklam („Rozporządzenie 809/2004”).

W związku z Ofertą mogą zostać podjęte ograniczone działania promocyjne mające na celu przekazanie informacji o Ofercie kwalifikowanym nabywcom instytucjonalnym (ang. *Qualified Institutional Buyers*) („Kwalifikowani Nabywcy Instytucjonalni”) w Stanach Zjednoczonych Ameryki w rozumieniu i zgodnie z Przepisem 144A (ang. *Rule 144A*) wydanym na podstawie amerykańskiej ustawy o papierach wartościowych z 1933 roku, ze zm. (ang. *U.S. Securities Act of 1933, as amended*) („Amerykańska Ustawa o Papierach Wartościowych”) oraz innym inwestorom instytucjonalnym poza Stanami Zjednoczonymi Ameryki (z wyłączeniem Polski) zgodnie z Regulacją S (ang. *Regulation S*) wydaną na podstawie Amerykańskiej Ustawy o Papierach Wartościowych oraz zgodnie z właściwymi przepisami prawa jurysdykcji, gdzie taka promocja Oferty będzie prowadzona. W celu prowadzenia powyższych ograniczonych działań promocyjnych, w każdym przypadku zgodnie z właściwymi przepisami prawa jurysdykcji, w których takie działania będą podejmowane, został sporządzony na podstawie informacji zawartych w Prospekcie międzynarodowy dokument marketingowy w języku angielskim (ang. *Offering Memorandum*) („Dokument Marketingowy”). Dokument Marketingowy nie podlega i nie będzie w przyszłości podlegał zatwierdzeniu przez KNF ani przez żaden inny organ administracji publicznej, w szczególności organ właściwy w jurysdykcji, gdzie taka promocja Oferty będzie prowadzona. Potencjalni inwestorzy powinni zwrócić uwagę na fakt, że jedynym prawnie wiążącym dokumentem sporządzonym na potrzeby tej Oferty, zawierającym informacje na temat Grupy oraz Akcji Oferowanych, jest niniejszy Prospekt, a także wszystkie opublikowane aneksy do Prospektu po ich zatwierdzeniu przez KNF, komunikaty aktualizujące do Prospektu oraz informacja o Cenie Sprzedaży Akcji Oferowanych.

AKCJE OFEROWANE NIE ZOSTAŁY ANI NIE ZOSTANĄ ZAREJESTROWANE ZGODNIE Z AMERYKAŃSKĄ USTAWĄ O PAPIERACH WARTOŚCIOWYCH ANI PRZEZ ŻADEN ORGAN REGULUJĄCY OBRÓT PAPIERAMI WARTOŚCIOWYMI JAKIEGOKOLWIEK STANU LUB PODLEGAJĄCY JURYSDYKCJI STANÓW ZJEDNOCZONYCH AMERYKI, I NIE MOGĄ BYĆ OFEROWANE, SPRZEDAWANE, ZASTAWIANE ANI W INNY SPOSÓB ZBYWANE NA TERYTORIUM STANÓW ZJEDNOCZONYCH AMERYKI, CHYBA ŻE W RAMACH WYJĄTKU OD WYMogu REJESTRACYJNEGO PRZEWIDZIANEGO W AMERYKAŃSKIEJ USTAWIE O PAPIERACH WARTOŚCIOWYCH LUB W RAMACH TRANSAKCJI WYŁĄCZONYCH SPÓD TEGO WYMogu, POD WARUNKIEM ZACHOWANIA ZGODNOŚCI Z WŁAŚCIWYMI PRZEPISAMI PRAWA REGULUJĄCYMI OBRÓT PAPIERAMI WARTOŚCIOWYMI W KTÓRYMKOLWIEK STANIE LUB JURYSDYKCJI W STANACH ZJEDNOCZONYCH AMERYKI. AKCJE OFEROWANE SĄ OFEROWANE WYŁĄCZNIE KWALIFIKOWANYM NABYWCOM INSTYTUCJONALNYM W ROZUMIENIU PRZEPISU 144A AMERYKAŃSKIEJ USTAWY O PAPIERACH WARTOŚCIOWYCH. POZA STANAMI ZJEDNOCZONYMI AMERYKI AKCJE OFEROWANE SĄ OFEROWANE W OPARCIU O REGULACJĘ S WYDANĄ NA PODSTAWIE AMERYKAŃSKIEJ USTAWY O PAPIERACH WARTOŚCIOWYCH. DODATKOWE INFORMACJE DOTYCZĄCE OGRANICZEŃ W ZAKRESIE SPRZEDAŻY, MOŻLIWOŚCI OFEROWANA, SKŁADANIA ZAPISÓW I ROZPORZĄDZANIA NIMI ZAMIESZCZONE SĄ W ROZDZIALE „OGRANICZENIA DOTYCZĄCE SPRZEDAŻY AKCJI”. PRZYSZŁYCH NABYWCÓW NINIEJSZYM INFORMUJE SIĘ, ŻE SPRZEDAJĄCY AKCJE OFEROWANE MOŻE PODLEGAĆ WYŁĄCZENIU Z POSTANOWIEŃ UST. 5 AMERYKAŃSKIEJ USTAWY O PAPIERACH WARTOŚCIOWYCH ZGODNIE Z PRZEPISEM 144A.

Warunki Oferty nie przewidują możliwości dokonania nadprzyszytu lub opcji dodatkowego przydziału typu *greenshoe*. Warunki ogólne Oferty nie przewidują działań stabilizacyjnych.

Globalni Koordynatorzy

Citi

Raiffeisen Bank International AG

Oferujący

Raiffeisen Bank Polska S.A. Dom Maklerski Raiffeisen Bank Polska S.A.

KNF zatwierdziła Prospekt w dniu 28 czerwca 2017 r.

SPIS TREŚCI

PODSUMOWANIE.....	1
CZYNNIKI RYZYKA.....	27
Ryzyka dotyczące działalności Grupy	27
Czynniki ryzyka dotyczące polskiego sektora bankowego	40
Ryzyka związane z warunkami makroekonomicznymi	45
Ryzyka związane z otoczeniem regulacyjnym.....	47
Czynniki ryzyka związane ze strukturą akcjonariatu, Ofertą oraz Akcjami Oferowanymi ...	52
ISTOTNE INFORMACJE	61
Zastrzeżenia.....	61
Zmiany do Prospektu.....	61
Prezentacja informacji finansowych i innych danych	62
Stwierdzenia dotyczące przyszłości	65
Wyłączenie informacji przedstawionych na stronie internetowej.....	65
Dokumenty zamieszczone w Prospekcie przez odniesienie	66
Dostępne informacje na temat Banku jako spółki notowanej na GPW	66
Egzekwowanie roszczeń cywilnych	66
WYKORZYSTANIE WPŁYWÓW Z OFERTY.....	68
DYWIDENDA I POLITYKA W ZAKRESIE DYWIDENDY	69
Dane historyczne na temat dywidendy	69
Polityka w zakresie wypłaty dywidendy	69
Ograniczenia w zakresie wypłaty dywidendy	69
KAPITALIZACJA I ZADŁUŻENIE	71
Kapitalizacja i zadłużenie.....	71
Zadłużenie pośrednie i warunkowe.....	72
Oświadczenie dotyczące kapitału obrotowego	72
KURSY WYMIANY WALUT.....	73
WYBRANE HISTORYCZNE INFORMACJE FINANSOWE	74
Wybrane skonsolidowane informacje finansowe	74
Wybrane jednostkowe historyczne informacje finansowe.....	76
Alternatywne pomiary wyników	78
PRZEGLĄD SYTUACJI OPERACYJNEJ I FINANSOWEJ	83
Informacje ogólne	83
Ogólne czynniki mające wpływ na sytuację finansową i wyniki Grupy	85
Szczególne czynniki mające wpływ na sytuację finansową i wyniki Grupy.....	93
Tendencje i ostatnie wydarzenia	97
Informacje dotyczące porównywalności danych i zmiany prezentacji.....	100
Wyniki działalności	106
Sytuacja finansowa.....	130
Segmentacja.....	139
Analiza według segmentów	141
Zobowiązania warunkowe	148
Wydatki inwestycyjne.....	149
Przepływy pieniężne	150
Adekwatność kapitałowa	151
Istotne zasady rachunkowości i szacunki księgowe	155
WYBRANE DANE STATYSTYCZNE I INNE INFORMACJE	157
Średnie wartości danych bilansowych i stóp procentowych	157
Portfel papierów wartościowych	162
Portfel kredytowy.....	162
Depozyty	171
OTOCZENIE RYNKOWE	172
Gospodarka Polski.....	172
Polski sektor bankowy	174
OTOCZENIE REGULACYJNE I PRAWNE.....	182
Wprowadzenie.....	182
Nadzór bankowy.....	182
Inne polskie organy sprawujące istotny nadzór nad działalnością banków	183

Wymogi kapitałowe oraz wymogi dotyczące zarządzania ryzykiem	183
Bankowy Fundusz Gwarancyjny	190
Plan naprawy i ustanowienie kuratora	190
Usługi płatnicze	191
Dyrektywa MiFID II oraz Rozporządzenie MiFIR	192
Ochrona konsumentów	192
Ochrona danych osobowych	193
Programy rządowe wzmacniające wsparcie finansowe na rynku nieruchomości	194
Inicjatywy legislacyjne dotyczące ustawy o przewalutowaniu kredytów	195
Pozwy zbiorowe	197
Przywileje bankowe	197
Wzmocniona pozycja UOKiK	197
Podatek od instytucji finansowych	198
Pozostałe ostatnio uchwalone przepisy wywierające wpływ na sektor bankowy	198
Wymiana informacji podatkowych w ramach umowy Polski z USA	199
Obowiązki instytucji finansowych związanych z wymianą informacji podatkowych	200
OPIS DZIAŁALNOŚCI GRUPY	202
Informacje ogólne	202
Przewagi konkurencyjne	203
Strategia	206
Historia	208
Działalność	209
Bankowość Korporacyjna	209
Bankowość Detaliczna	215
Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe	223
Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność	227
Outsourcing	227
Technologie informatyczne	228
Własność intelektualna	229
Istotne umowy	230
Ubezpieczenia	236
Rzeczowe aktywa trwałe i wartości niematerialne	236
Ochrona środowiska	238
Pracownicy	238
Zagadnienia regulacyjne	241
Postępowania sądowe, arbitrażowe i administracyjne	244
ZARZĄDZANIE RYZYKIEM	247
Opis ogólny	247
Nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem	247
Ryzyko kredytowe – informacje ogólne	249
Ryzyko kredytowe – klienci korporacyjni	250
Ryzyko kredytowe – klienci detaliczni	251
Analiza portfela kredytowego	253
Ryzyko rynkowe	262
Regulacyjne miary płynności w Polsce	268
Ryzyko operacyjne	269
Inne rodzaje ryzyka	270
OGÓLNE INFORMACJE O GRUPIE	271
Podstawowe informacje	271
Kapitał zakładowy	271
Przepisy regulujące działalność Banku	271
Przedmiot działalności	271
Grupa kapitałowa	271
Spółki Zależne	272
ZARZĄDZANIE I ŁĄD KORPORACYJNY	274
Zarząd	274
Rada Nadzorcza	280
Inne informacje dotyczące członków Zarządu i Rady Nadzorczej	292
Członkowie Rady Nadzorczej spełniający kryterium niezależności	294

Wynagrodzenie i warunki umów świadczenia usług.....	294
Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW	297
Zasady dotyczące oceny odpowiedniości	299
ZNACZNY AKCJONARIUSZ I AKCJONARIUSZ SPRZEDAJĄCY	300
Znaczny akcjonariusz	300
Pozycja Banku w Grupie RBI	302
Określone zobowiązania RBI wobec KNF.....	302
Udział RBI w Ofercie	303
Struktura akcjonariatu przed oraz po przeprowadzeniu Oferty.....	303
TRANSAKCJE Z PODMIOTAMI POWIĄZANYMI	304
Transakcje pomiędzy Grupą a RBI	304
Transakcje pomiędzy Bankiem a jednostkami zależnymi objętymi konsolidacją.....	306
Transakcje z członkami Zarządu i Rady Nadzorczej	307
Transakcje z pozostałymi jednostkami powiązanymi	308
Transakcje ze spółkami celowymi: Compass Variety Funding Ltd. i ROOF Poland Leasing 2014 DAC	310
KAPITAŁ ZAKŁADOWY I AKCJE.....	311
Kapitał zakładowy Banku.....	311
Prawa i obowiązki związane z Akcjami.....	312
Prawa i obowiązki akcjonariuszy związane z Walnym Zgromadzeniem	314
Umorzenie Akcji i zmiana praw wynikających z Akcji	318
Prawo do żądania wyboru rewidenta do spraw szczególnych	319
Publiczne wezwania na Akcje	320
WARUNKI OFERTY.....	321
Oferta	321
Uprawnieni inwestorzy.....	321
Planowany harmonogram Oferty.....	321
Warunki odstąpienia od lub zawieszenia Oferty	322
Przedział cenowy	323
Ustalenie Ceny Sprzedaży	323
Ostateczna liczba Akcji Oferowanych.....	324
Zasady składania zapisów.....	324
Zasady płatności za Akcje Oferowane	325
Przydział Akcji Oferowanych.....	325
Rozliczenie	326
Notowanie Akcji	326
Miejsce zarejestrowania Akcji.....	328
SUBEMISJA, STABILIZACJA I UMOWNE OGRANICZENIA ZBYWALNOŚCI AKCJI ...	329
Umowa o Gwarantowanie Oferty.....	329
Działania stabilizacyjne.....	330
Umowne ograniczenia zbywalności Akcji.....	330
Konflikt interesów	331
OGRANICZENIA W ZAKRESIE OFEROWANIA AKCJI OFEROWANYCH	333
Stany Zjednoczone	333
Europejski Obszar Gospodarczy	334
Kanada.....	335
Japonia	335
Szwajcaria.....	335
RYNEK KAPITAŁOWY W POLSCE ORAZ OBOWIĄZKI ZWIĄZANE Z NABYWANIEM I ZBYWANIEM AKCJI	336
Wprowadzenie	336
Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.	336
Ustawy regulujące działanie rynku kapitałowego	338
Ustawa o Ofercie Publicznej – prawa i obowiązki związane z nabywaniem oraz zbywaniem znaczących pakietów akcji.....	338
Ustawa o Obrocie Instrumentami Finansowymi i Rozporządzenie MAR.....	344
Obowiązki informacyjne wynikające z Prawa Bankowego	348
Kodeks Spółek Handlowych – obowiązek zawiadomienia spółki o osiągnięciu stosunku dominacji.....	350

Zobowiązania informacyjne wynikające z przepisów antymonopolowych	350
OPODATKOWANIE	354
Podatek dochodowy od osób fizycznych	354
Podatek dochodowy od osób prawnych	356
Podatek od spadków i darowizn	360
Podatek od czynności cywilnoprawnych	360
Odpowiedzialność płatnika	361
INFORMACJE DODATKOWE	362
Dokumenty udostępnione do wglądu	362
Biegli rewidenci	362
Podmioty zaangażowane w Ofertę	362
Koszty Oferty	363
Informacje pochodzące od ekspertów	364
Informacje pochodzące od osób trzecich	364
Umowa z animatorem rynku	364
OSOBY ODPOWIEDZIALNE	365
Oświadczenie Banku	365
Oświadczenie Akcjonariusza Sprzedającego	366
Oświadczenie Oferującego	367
Oświadczenie Doradcy Prawnego Banku	368
SKRÓTY I DEFINICJE	369
HISTORYCZNE INFORMACJE FINANSOWE	F-1
SPIS ZAŁĄCZNIKÓW	A-1

PODSUMOWANIE

Podsumowanie obejmuje obowiązkowo ujawniane informacje zwane „elementami”. Elementy te podzielone są na podrozdziały od A do E (A.1 – E.7).

Niniejsze podsumowanie zawiera wszystkie elementy, które mają zostać obowiązkowo włączone do treści Podsumowania dotyczącego Akcji, w tym Akcji Oferowanych i Banku zgodnie z Rozporządzeniem 809/2004. Ponieważ niektóre z elementów nie wymagają omówienia w ramach podsumowania, w numeracji elementów mogą pojawić się luki.

Nawet jeśli dany element musi zostać włączony do treści podsumowania ze względu na rodzaj papierów wartościowych i Banku, możliwe jest, że dla danego elementu nie zostaną podane żadne informacje. W takim przypadku w Podsumowaniu pojawi się krótka notka o treści „nie dotyczy” w odniesieniu do takiego elementu.

Dział A – Wstęp i ostrzeżenia	
A.1	Ostrzeżenia Niniejsze podsumowanie należy czytać jako wstęp do Prospektu. Każda decyzja o inwestycji w papiery wartościowe powinna być oparta na rozważeniu przez inwestora całości Prospektu. W przypadku wystąpienia do sądu z roszczeniem odnoszącym się do informacji zawartych w Prospekcie skarżący inwestor może, na mocy ustawodawstwa krajowego państwa członkowskiego, mieć obowiązek poniesienia kosztów przetłumaczenia Prospektu przed rozpoczęciem postępowania sądowego. Odpowiedzialność cywilna dotyczy wyłącznie tych osób, które przedłożyły podsumowanie, w tym jego tłumaczenia, jednak tylko w przypadku, gdy podsumowanie wprowadza w błąd, jest nieprecyzyjne lub niespójne w przypadku czytania go łącznie z innymi częściami Prospektu, bądź gdy nie przedstawia, w przypadku czytania go łącznie z innymi częściami Prospektu, najważniejszych informacji mających pomóc inwestorom przy rozważaniu inwestycji w dane papiery wartościowe.
A.2	Zgoda emitenta lub osoby odpowiedzialnej za sporządzenie prospektu emisyjnego na wykorzystanie prospektu emisyjnego do celów późniejszej odsprzedaży papierów wartościowych lub ich ostatecznego plasowania przez pośredników finansowych. Wskazanie okresu ważności oferty, podczas którego pośrednicy finansowi mogą dokonywać późniejszej odsprzedaży papierów wartościowych lub ich ostatecznego plasowania i na czas, którego udzielana jest zgoda na wykorzystywanie prospektu emisyjnego. Wszelkie inne jasne i obiektywne warunki, od których uzależniona jest zgoda, które mają zastosowanie do wykorzystywania prospektu emisyjnego. Wyróżniona wytłuszczonym drukiem informacja dla inwestorów o tym, że pośrednik finansowy ma obowiązek udzielać informacji na temat warunków oferty w chwili składania przez niego tej oferty.
	Nie dotyczy. Nie wyraża się takiej zgody.
Dział B – Emitent	
B.1	Prawna (statutowa) i handlowa nazwa emitenta.
	Firma Banku brzmi: Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna.
B.2	Siedziba oraz forma prawna emitenta, ustawodawstwo, zgodnie z którym emitent prowadzi swoją działalność, a także kraj siedziby emitenta.
	Spółka akcyjna utworzona i prowadząca działalność zgodnie z prawem polskim, z siedzibą w Warszawie i adresem: ul. Grzybowska 78, 00-844 Warszawa, Polska.
B.3.	Opis i główne czynniki charakteryzujące podstawowe obszary bieżącej działalności emitenta oraz rodzaj prowadzonej przez emitenta działalności operacyjnej, wraz ze wskazaniem głównych kategorii sprzedawanych produktów lub świadczonych usług, wraz ze wskazaniem najważniejszych rynków, na których emitent prowadzi swoją działalność.

Informacje ogólne

Grupa jest jedną z dziesięciu największych uniwersalnych bankowych grup kapitałowych w Polsce. Główny obszar działalności Grupy to środek rynku, obejmujący w szczególności segment małych i średnich przedsiębiorstw, a także klientów mikro i indywidualnych. Na dzień 31 grudnia 2016 r. Bank był dziesiątym co do wielkości bankiem w Polsce pod względem wartości aktywów, kredytów oraz depozytów (zgodnie z szacunkami Grupy dokonany na podstawie powszechnie dostępnych sprawozdań finansowych banków za rok obrotowy 2016). Jednocześnie, według danych Polskiego Związku Faktorów, na koniec I kwartału 2017 r. Grupa zajmowała trzecią pozycję na polskim rynku w zakresie działalności faktoringowej. Grupa prowadzi działalność i generuje przychody wyłącznie na terenie Polski.

Grupa pozycjonuje się jako jeden z czołowych krajowych banków uniwersalnych, koncentrujący swoją działalność na małej i średniej wielkości klientach korporacyjnych oraz bank relacyjny dla klientów detalicznych, stawiający na partnerstwo i lojalność dla korzystających aktywnie z jego usług.

Grupa oferuje swoim klientom szeroki zakres usług i produktów bankowych, w tym kredyty dla podmiotów gospodarczych i osób fizycznych, depozyty, faktoring, bankowość transakcyjną i produkty rynku kapitałowego. Grupa wykorzystuje model biznesowy polegający na dystrybucji wielokanałowej z głównym naciskiem na penetrację produktową i sprzedaż krzyżową. Na dzień 31 marca 2017 r. sieć dystrybucji Banku liczyła 298 oddziałów i obejmowała 290 placówek oferujących produkty i usługi dla klientów detalicznych (oprócz 7 samodzielnych oddziałów bankowości prywatnej) oraz 33 placówki obsługujące klientów korporacyjnych (z których 32, rozmieszczone na terenie całego kraju, mieściły się w jednej lokalizacji z placówką detaliczną). Grupa udostępnia także swoje produkty i usługi za pośrednictwem alternatywnych kanałów dystrybucji, do których na dzień 31 marca 2017 r. należały: bankowość internetowa (ok. 650 tys. klientów z dostępem), bankowość mobilna (ok. 133 tys. klientów z dostępem), agenci telemarketingowi zajmujący się aktywnym oferowaniem produktów (tzw. *outbound marketing*) oraz agenci telemarketingowi obsługujący klientów, którzy sami inicjują kontakt z bankiem (tzw. *inbound marketing*), skupiający swoją aktywność na produktach adresowanych do segmentów klientów masowych i zamożnych, a także pośrednicy realizujący sprzedaż kredytów hipotecznych i kredytów gotówkowych wśród klientów indywidualnych na terenie całego kraju. Grupa oferuje również karty kredytowe z programami lojalnościowymi we współpracy z wybranymi partnerami.

Grupa prowadzi działalność w następujących segmentach:

- *Bankowość Korporacyjna;*
- *Bankowość Detaliczna;*
- *Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe;*
- *Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność.*

Na dzień 31 marca 2017 r. wartość kredytów i pożyczek udzielonych klientom przez Grupę wynosiła 33.382,5 mln zł, natomiast wartość aktywów ogółem Grupy kształtowała się na poziomie 50.553,1 mln zł. W roku zakończonym dnia 31 grudnia 2016 r. Grupa osiągnęła dochody z działalności operacyjnej w wysokości 1.717,4 mln zł oraz zysk netto w wysokości 14,8 mln zł (w tym zysk netto z działalności kontynuowanej w wysokości 3,0 mln zł i zysk netto z działalności zaniechanej w wysokości 11,7 mln zł), natomiast w okresie 3 miesięcy zakończonym 31 marca 2017 r. Grupa osiągnęła dochody z działalności operacyjnej w wysokości 423,3 mln zł i odnotowała stratę netto w wysokości 76,1 mln zł.

Przewagi konkurencyjne

Poniżej przedstawiono opis czynników, które zdaniem Zarządu stanowią elementy przewagi konkurencyjnej Grupy.

Koncentracja na polskim rynku klientów średniej wielkości, na który wpływ ma silny sektor MŚP oraz rosnąca klasa średnia

Grupa przyjęła strategię koncentracji na rosnącym rynku klientów MŚP i klasy średniej, gdzie jej zdaniem wyraźnie zarysowuje się jej przewaga konkurencyjna. Wyniki polskiej gospodarki w ciągu całego cyklu koniunkturalnego były niezmiennie dobre, przy realnym tempie wzrostu PKB utrzymującym się od 2002 r. na poziomie powyżej średniej dla krajów Strefy Euro oraz prognozach wzrostu według GUS wskazujących na utrzymywanie się tej tendencji do końca 2018 r. Motorem rozwoju polskiej gospodarki są dobre wyniki w segmencie MŚP i mikroprzedsiębiorstw oraz kształtująca się klasa średnia. Według danych PARP w 2016 r. udział segmentu MŚP w PKB wyniósł 50,2%. Grupa dostrzega znaczny potencjał dalszego wzrostu w sektorze małych i średnich firm zważywszy na wysoki poziom przedsiębiorczości – wg Global Entrepreneurship Monitor za 2016/2017

(dane Komisji Europejskiej) 20,8% dorosłych Polaków planuje rozpocząć działalność gospodarczą w ciągu najbliższych trzech lat, wobec średniej dla Unii Europejskiej na poziomie 11,9%.

Wzrost gospodarczy przełożył się na stały wzrost wysokości dochodów gospodarstw domowych oraz zamożności społeczeństwa. W latach 2000-2016 skumulowana roczna stopa wzrostu (CAGR) PKB na mieszkańca wynosiła 3,6% (wg EIU). Według danych GUS przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny wzrósł z 1.147 zł w 2010 r. do 1.338 zł w 2015 r.

Mocna pozycja na rynku bankowości korporacyjnej

Grupa świadczy usługi bankowości korporacyjnej na rzecz klientów ze wszystkich segmentów, kładąc szczególny nacisk na segment MŚP, ale posiada także solidne relacje z dużymi i międzynarodowymi przedsiębiorstwami. Kluczem do budowania długoterminowych i wieloproduktowych relacji z klientami jest lokalizacja w pobliżu klienta oraz ich zadowolenie z obsługi. Wykorzystując solidne relacje ze swoimi klientami Grupa może skutecznie prowadzić sprzedaż krzyżową szerokiej gamy produktów, w tym kredytów (finansowanie kapitału obrotowego i finansowanie specjalistyczne), faktoringu, bankowości transakcyjnej, gwarancji, akredytyw, transakcji wymiany walut oraz instrumentów zabezpieczających i inwestycyjnych. Segment Bankowości Korporacyjnej jest i był w ostatnich latach rentowny we wszystkich podsegmentach.

Grupa dąży do stworzenia oferty dla klientów korporacyjnych wyróżniającej się na tle konkurencji dbałością o zadowolenie klientów, lokalizacją w pobliżu klientów i ich głęboką znajomością. W ostatnich latach Grupa odnotowywała wysoki poziom zadowolenia klientów z jej usług we wszystkich podsegmentach. Na Datę Prospektu sieć dystrybucji Grupy liczy 33 placówki świadczące usługi na rzecz klientów korporacyjnych, zlokalizowane w kluczowych regionach Polski (32 z nich mieszczą się w jednej lokalizacji z placówką detaliczną). Placówki te są przyporządkowane i zarządzane przez dwie struktury organizacyjne: sześć makroregionów dla podsegmentów dużych i średnich przedsiębiorstw oraz trzy makroregiony dla podsegmentu małych przedsiębiorstw. Powyższa struktura służy bardziej precyzyjnemu docieraniu do konkretnych segmentów klientów.

Grupa oferuje produkty dostosowane do potrzeb klientów i zaprojektowane tak, aby sprzyjały sprzedaży krzyżowej dodatkowych usług w celu wygenerowania wyższych przychodów operacyjnych, ze szczególnym naciskiem na produkty charakteryzujące się niskim poziomem zaangażowanego kapitału oraz potencjałem generowania wysokich przychodów prowizyjnych. Prowadzona przez Grupę działalność faktoringowa stanowi istotną platformę umożliwiającą Grupie prowadzenie sprzedaży krzyżowej innych usług na rzecz swoich klientów. Działalność faktoringowa Grupy jest jedną z najstarszych w Polsce, jako że została założona w 1995 r., i zapewnia Grupie pozycję wśród najważniejszych podmiotów na polskim rynku faktoringu. Wg danych Polskiego Związku Faktorów Grupa zajmowała trzecie miejsce na rynku usług faktoringowych w Polsce pod względem wartości obrotów z udziałem w rynku na poziomie 10,3% (na dzień 31 marca 2017 r.) oraz pierwsze miejsce pod względem liczby klientów (na dzień 31 grudnia 2016 r.). Grupa posiada również silną pozycję w obsłudze handlu, tj. gwarancjach i akredytywach. Na rynku gwarancji Grupa zajmuje czwarte miejsce pod względem liczby udzielonych gwarancji, a jej udział w rynku kształtuje się na poziomie 11,3% (na dzień 31 grudnia 2016 r., wg danych Związku Banków Polskich). Grupa potwierdziła swoje umiejętności w zakresie prowadzenia sprzedaży krzyżowej dodatkowych produktów klientom korporacyjnym, generując w 2016 r. 59,9% dochodów operacyjnych Grupy osiągniętych w segmencie Bankowości Korporacyjnej z produktów innych niż kredyty. Grupa szacuje, że dochody operacyjne na klienta generowane na klientach korporacyjnych, którym sprzedaje co najmniej trzy produkty, są ok. dziewięć razy wyższe niż dochody generowane na klientach, którym sprzedaje mniej niż trzy produkty.

Duży potencjał transformacji segmentu Bankowości Detalicznej

Przejęcie Polbanku znacząco zwiększyło skalę działalności segmentu Bankowości Detalicznej Grupy, szczególnie zważywszy na fakt, iż wcześniej Grupa kładła nacisk na segmenty klientów zamożnych i bankowości prywatnej, budując pozycję jednego z wiodących podmiotów oferujących usługi bankowości prywatnej w Polsce. Grupa ma duży potencjał rozwoju dzięki wykorzystaniu swojej pokażnej bazy ok. 760 tys. klientów (według stanu na dzień 31 marca 2017 r.) poprzez ciągłe usprawnienia w obszarze cyfryzacji i wykorzystanie pozytywnych doświadczeń klientów w relacjach z Bankiem. Grupa podejmuje działania zmierzające do wykorzystania tego potencjału poprzez budowanie aktywnej i lojalnej bazy klientów w oparciu o sprzedaż krzyżową i dedykowaną ofertę produktową, równocześnie ulepszając swój model dystrybucji, ze szczególnym naciskiem na cyfryzację i kanały alternatywne. Grupa opracowała i od 2015 r. wdraża nową strategię segmentu Bankowości Detalicznej, która już przynosi pozytywne rezultaty, takie jak wzrost liczby klientów (liczba nowo pozyskanych klientów osiągnęła poziom 140 tys. w 2016 roku w porównaniu do 50 tys. w 2014 r.), przesunięcie w

kierunku bardziej dochodowych kredytów niezabezpieczonych i ograniczenie ogólnych kosztów administracyjnych o 193 mln zł z poziomu 900 mln zł w 2014 r. do poziomu 735 mln zł w 2015 r. i 707 mln zł w 2014 r. (w 2014 r. dane zawierają Raiffeisen-Leasing; wyłączając wpływ sprzedaży Raiffeisen-Leasing spadek kosztów pomiędzy rokiem 2014 i 2015 wynosi 122 mln zł). Zarząd jest zdania, że w segmencie Bankowości Detalicznej istnieje duży potencjał transformacji, który będzie miał pozytywny wpływ na wyniki finansowe Grupy.

Rozwiązania rynku kapitałowego o wysokiej wartości dodanej

Rozwiązania rynku kapitałowego oferowane klientom przez Grupę charakteryzują się niskim poziomem angażowanego kapitału oraz potencjałem generowania wysokich przychodów prowizyjnych dzięki sprzedaży krzyżowej. Zdaniem Grupy zajmuje ona pozycję lidera na polskim rynku transakcji walutowych, swapów walutowych i instrumentów zabezpieczających oraz silną pozycję na rynku usług powierniczych dla zamkniętych funduszy inwestycyjnych. Segment Instytucji Finansowych i Rynków Kapitałowych miał pozytywny wkład w wynik finansowy Grupy.

Grupa umocniła swoją pozycję rynkową opracowując innowacyjne rozwiązania, takie jak:

- R-Dealer – własna internetowa platforma walutowa obsługująca w roku zakończonym 31 grudnia 2016 r. większość transakcji walutowych Grupy, w tym transakcje dużych klientów korporacyjnych (56,00%), MŚP (81,40%), mikroprzedsiębiorstw (89,84%) oraz klientów indywidualnych (89,91%).
- FX Manager – narzędzie dla klientów korporacyjnych, łączące system finansowy klienta z funkcjonalnością R-Dealer, umożliwiające: (i) uzyskiwanie raportów zarządczych zawierających kursy wymiany forward odpowiadające fakturom klienta oraz (ii) tworzenie faktur dla poszczególnych zabezpieczających transakcji walutowych forward.
- Go Forward – symulacja dla klientów korporacyjnych, mająca na celu poszerzenie wiedzy o zarządzaniu ryzykiem rynkowym poprzez analizę fikcyjnych danych finansowych w kontekście różnych scenariuszy rozwoju wydarzeń na rynku walutowym.
- R-kantor – Grupa podjęła strategiczną decyzję o wejściu na rynek internetowych kantorów wymiany walut i udostępniła tę usługę w listopadzie 2015 r. R-kantor jest w pełni internetowym narzędziem, umożliwiającym Grupie stworzenie oferty dla klientów zainteresowanych atrakcyjnymi kursami wymiany i wysokim poziomem bezpieczeństwa transakcji bez konieczności zakładania rachunku w Banku. Klientom udostępniono innowacyjne metody płatności, takie jak płatność pocztą elektroniczną i za pomocą wiadomości SMS oraz niedrogie przelewy zagraniczne.

Możliwość poprawy rentowności dzięki optymalizacji kosztów

Zarząd jest zdania, że istnieją znaczne możliwości ograniczenia i optymalizacji kosztów. W przeszłości Grupa z powodzeniem generowała synergie kosztowe w różnych obszarach swojej działalności, co było szczególnie widoczne w trakcie procesu integracji z Polbankiem, w ramach którego w 2014 r. Grupa osiągnęła synergie kosztowe rzędu 252 mln zł, przy ogłoszonych 240 mln zł planowanych do osiągnięcia do 2015 r.

Następnie Grupa skoncentrowała się na dalszym ograniczeniu kosztów o 120 mln zł w okresie od 2014 do 2016 r., między innymi poprzez zamknięcie 36 oddziałów w 2016 r., połączenie trzech lokalizacji centrali Banku w jedną, migrację części procesów operacyjnych z Warszawy do nisko kosztowego Centrum Operacyjnego w Rudzie Śląskiej (tzw. *nearshoring*), optymalizację nakładów na systemy informatyczne w zakresie dostaw oprogramowania, utrzymania systemów, infrastruktury informatycznej i amortyzacji oraz optymalizację wydatków na marketing i innych pozycji kosztowych. Wszystkie te działania skutkowały zmniejszeniem liczby aktywnych etatów w Banku z 4.994 na dzień 31 grudnia 2014 r. do 4.249 na dzień 31 grudnia 2016 r. i 4.162 na dzień 31 marca 2017 r.

W dniu 10 kwietnia 2017 r. Grupa ogłosiła „*Program Optymalizacji*”, którego celem jest uzyskanie do końca 2019 r. oszczędności w wysokości nie niższej niż 200 mln zł w porównaniu do bazy kosztowej Banku z 2016 r. w wyniku zmniejszenia liczby oddziałów i ich optymalizacji oraz zmniejszenia liczby etatów, a także osiągnięcie wskaźnika kosztów do dochodów na poziomie poniżej 55% począwszy od 2019 roku.

Doświadczona kadra kierownicza oraz pracownicy posiadający doświadczenie w procesach transformacji biznesowej

Grupa dysponuje zespołem doświadczonych menedżerów wysokiego szczebla, a wszyscy członkowie Zarządu są związani z branżą bankową od co najmniej 19 lat. Zarząd może poszczycić się sukcesami w obszarze transformacji działalności. Działalnością operacyjną Banku kieruje zespół profesjonalnych i współdziałających menedżerów.

Zdaniem Grupy jej pracownicy oraz kultura korporacyjna mają fundamentalne znaczenie, dlatego też opracowała politykę wspierania zasobów ludzkich pod hasłem „Raiffeisen Polbank to nasze miejsce!”. Grupa dąży do zapewnienia atmosfery profesjonalnej współpracy w miejscu zatrudnienia, wspiera rozwój kompetencji związanych z sektorem bankowym oraz promuje wśród pracowników ducha przedsiębiorczości i dbałość o wyniki. Zdaniem Grupy to właśnie te cechy umożliwiły jej skuteczną integrację z Polbankiem. Owocem działań Grupy służących rozwojowi zasobów ludzkich jest wysoce zmotywowany i kompetentny zespół pracowników. W dowód uznania tych działań Top Employers Institute przyznał Grupie w 2015 r., 2016 r. i 2017 r. certyfikat Top Employer Polska.

Strategia

Grupa dąży do utrzymania pozycji wiodącego banku środka rynku, koncentrując się na małych i średnich przedsiębiorstwach oraz na mikroprzedsiębiorstwach i klientach indywidualnych, którzy są motorem polskiej gospodarki. Grupa dąży do osiągnięcia długoterminowej zrównoważonej rentowności wszystkich linii biznesowych i w tym celu wdrożyła nowy „Program Optymalizacji”. Strategia Grupy opiera się na dwóch kluczowych filarach: zwiększeniu przychodów operacyjnych oraz ograniczeniu kosztów poprzez realizację „Programu Optymalizacji” przy utrzymaniu ostrożnego i zorientowanego na biznes zarządzania ryzykiem. Celem Grupy jest obniżenie wskaźnika kosztów do dochodów poniżej poziomu 55% począwszy od 2019 roku oraz poprawa rentowności.

W poszczególnych segmentach działalności Grupa realizuje następującą strategię:

- W segmencie Bankowości Korporacyjnej Grupa dąży do utrzymania wiodącej pozycji w segmencie MŚP i dalszego prowadzenia rentownej działalności we wszystkich segmentach Bankowości Korporacyjnej. Celem Grupy jest dalsza poprawa rentowności działalności i możliwości sprzedaży krzyżowej poprzez wykorzystanie ugruntowanych relacji z klientami, zwiększenie poziomu satysfakcji klientów oraz dzięki systemowi rekomendacji usług Banku przez klientów. Grupa pracuje też nad optymalizacją swojej oferty produktowej oraz procesów sprzedażowych i posprzedażowych, z naciskiem na automatyzację i cyfryzację oraz zwiększenie produktywności sprzedaży.
- W segmencie Bankowości Detalicznej Grupa dąży do osiągnięcia rentowności. Grupa zamierza to uczynić poprzez uzyskanie rentowności w segmencie klientów masowych i zamożnych (segmenty bankowości prywatnej i mikroprzedsiębiorstw są rentowne) dzięki pozyskiwaniu nowych klientów i zbudowaniu w średnim okresie bazy 1 mln klientów oraz zwiększaniu aktywności obecnych klientów i realizacji sprzedaży krzyżowej, a także dzięki poprawie efektywności kosztowej. Grupa dąży do optymalizacji swojej działalności poprzez zamknięcia oddziałów w celu uzyskania oszczędności i zbudowania solidnych podstaw do rozwoju i cyfryzację. Planuje stworzenie modelu dystrybucji lepiej dostosowanego do jej potrzeb, który przy zachowaniu obecnego zasięgu geograficznego będzie charakteryzował się bardziej zróżnicowanymi i efektywnymi kosztowo formatami oddziałów. Ponadto Grupa planuje stworzenie rozwiązań opartych na cyfryzacji i samoobsłudze dopasowanych do zmieniających się preferencji klientów. Jednocześnie Grupa planuje zwiększyć produktywność i efektywność dystrybucji oraz przebudować procesy sprzedażowe i posprzedażowe poprzez ich automatyzację i cyfryzację. Ponadto Grupa planuje repozycjonowanie marki „Raiffeisen Polbank” jako wartościowego gracza na rynku detalicznym w oparciu o 4 czynniki generowania wartości: Zaufanie, Partnerstwo, Wygoda oraz Lojalność, prowadzące do istotnej poprawy doświadczeń klientów w relacjach z Bankiem.
- Celem Grupy w segmencie Instytucji Finansowych i Rynków Kapitałowych jest utrzymanie rentowności działalności i zdobycie pozycji czołowego partnera w zakresie rozwiązań rynku kapitałowego i bankowości inwestycyjnej w Polsce, przy jednoczesnym zwiększeniu sprzedaży krzyżowej dla segmentu Bankowości Korporacyjnej oraz cyfryzacji.

Zwiększenie przychodów operacyjnych

Grupa dąży do zwiększenia skali swojej działalności w docelowych segmentach rynku poprzez oferowanie szerokiej gamy produktów, ze szczególnym uwzględnieniem produktów wysokomarżowych i produktów charakteryzujących się niskim poziomem zaangażowanego kapitału. Grupa planuje także optymalizację swojej oferty produktowej we wszystkich kluczowych grupach produktowych. Wzrostowi skali działalności Grupy ma służyć m.in. odpowiedni dobór kanałów dystrybucji w zależności od segmentu działalności, produktu oraz specyfiki klienta.

Grupa zamierza pozyskiwać nowych i utrzymywać istniejących klientów w celu zwiększenia bazy klientów detalicznych do 1 miliona w perspektywie średnioterminowej (z ok. 760 tysięcy na 31 marca 2017 r.). Działania akwizycyjne Banku w segmencie Bankowości Detalicznej będą nadal oparte o ofertę

	produktów „Wymarzonych”. Ponadto Grupa dąży do coraz efektywniejszego utrzymywania klientów dzięki wysokiej jakości obsługi klienta, która już w przeszłości skutecznie zwiększała zadowolenie klientów z usług Banku mierzone wskaźnikiem NPS. Grupa dąży również do generowania przychodów operacyjnych poprzez sprzedaż krzyżową dodatkowych produktów swoim obecnym klientom. Wskaźnik liczby produktów przypadających na jednego klienta powinien wzrosnąć dzięki wykorzystaniu pokaźnej bazy klientów i umiejętności w zakresie sprzedaży krzyżowej. Ograniczenie kosztów dzięki realizacji Programu Optymalizacji Grupa zamierza zwiększyć efektywność kosztową i operacyjną oraz obniżyć bazę kosztową dzięki realizacji Programu Optymalizacji ogłoszonego w dniu 10 kwietnia 2017 r., który zakłada restrukturyzację i przeprojektowanie sieci oddziałów, zmniejszenie liczby etatów, transformację części procesów operacyjnych, usprawnienie i zintegrowanie systemów informatycznych oraz poprawę zarządzania kosztami. Do 2018 roku Grupa planuje zamknąć 60 do 70 oddziałów detalicznych i przekształcić do końca 2019 r. dodatkowo maksymalnie 90 oddziałów detalicznych w placówki efektywne kosztowo i lepiej dostosowane do jej potrzeb, a także ujednolicić i zautomatyzować procesy dzięki kompleksowej ich optymalizacji i dalszej migracji części procesów operacyjnych do nisko kosztowego Centrum Operacyjnego w Rudzie Śląskiej, która obejmie trwającą migrację administracji kredytów segmentu Bankowości Korporacyjnej, ochrony fizycznej, obsługi Instytucji Finansowych, specjalistycznych operacji kartowych oraz zaplecza skarbowego. Grupa zamierza również dokonać przeglądu swojego portfela aplikacji, wdrożyć metodologię Agile i dąży do uzyskania doskonałości operacyjnej w obszarze IT. Ponadto Grupa planuje zoptymalizować funkcje wsparcia, ograniczyć liczbę pracowników w efekcie wdrożenia automatyzacji i procesów zarządzania dopasowaniem podaży do popytu, a także zredukować wydatki zewnętrzne w głównych kategoriach kosztów. Szacuje się, że w wyniku optymalizacji Grupa zredukuje zatrudnienie o około 850-950 etatów do 2019 r. W ramach Programu Optymalizacji do dnia 31 maja 2017 r. Grupa zamknęła operacyjnie 62 oddziały detaliczne. Wdrożenie Programu Optymalizacji rozpoczęło się w kwietniu 2017 r. (w pierwszej połowie 2017 r. utworzona zostanie rezerwa restrukturyzacyjna w wysokości do 45 mln zł). Zarząd oczekuje, że Program Optymalizacji zakończy się w 2019 r. i w jego efekcie Grupa obniży wskaźnik kosztów do dochodów poniżej poziomu 55% począwszy od 2019 r., osiągając jednocześnie oszczędności w wysokości nie niższej niż 200 mln zł do końca 2019 r. (w porównaniu do bazy kosztowej Banku z 2016 r.). Efekty prowadzenia przez Grupę ścisłej kontroli kosztów zostały odzwierciedlone w obniżeniu w latach 2014-2016 bazy kosztowej Banku o 120 mln zł (10%), pomimo wzrostu obciążeń regulacyjnych. W celu przeprowadzenia cyfrowej transformacji Banku i zwiększenia satysfakcji klientów, w 2017 r. Grupa planuje uruchomienie programu inwestycyjnego o wartości około 100 mln zł w ciągu dwóch kolejnych lat. W ramach tego programu Grupa będzie realizować inicjatywy zmierzające do automatyzacji i cyfryzacji sprzedaży i obsługi we wszystkich segmentach i obszarach działalności.
B.4a	Informacja na temat najbardziej znaczących tendencji z ostatniego okresu mających wpływ na emitenta oraz na branżę, w których emitent prowadzi działalność.
	Zarząd jest zdania, że na Datę Prospektu dla Grupy najważniejsze są następujące tendencje (w tym tendencje dotyczące przychodów, kosztów i kształtowania cen w branży bankowej), niepewności, żądania, zobowiązania czy zdarzenia, które będą z dużym prawdopodobieństwem miały znaczny wpływ na Grupę w roku obrotowym zakończonym dnia 31 grudnia 2017 r. Czynniki te mogą również doprowadzić do tego, że ujawnione informacje finansowe nie będą miarodajne dla przyszłych wyników lub sytuacji finansowej Grupy. <i>Cyfryzacja</i> Trwająca rewolucja technologiczna zmusza wiele instytucji finansowych do dostosowania swoich modeli działalności bankowej do zmian preferencji klientów w stronę rozwiązań samoobsługowych, kanałów zdalnych i cyfryzacji. Również w Polsce banki inwestują w cyfrowe kanały dystrybucji, mobilne systemy płatności oraz optymalizację i automatyzację sprzedaży jak również procesów posprzedażowych. Zdaniem Zarządu cyfryzacja działalności bankowej umożliwia dostarczenie innowacyjnych rozwiązań dotychczasowym oraz nowym klientom, a także obniża koszty operacyjne i koszty stałe działalności. Ponadto Zarząd uważa, że planowane zmiany regulacyjne związane z implementacją Dyrektywy PSD II będą miały znaczny wpływ na otoczenie bankowe w Polsce i umożliwią firmom niebankowym oferowanie usług finansowych, co doprowadzi do zwiększenia konkurencji wśród banków w odniesieniu do pewnych usług, takich jak przelewy międzynarodowe czy wymiana walut. Zgodnie z Dyrektywą PSD

II, banki będą również zobowiązane do udostępniania danych dotyczących klientów zewnętrznym podmiotom świadczącym usługi finansowe. Zwiększona konkurencja może z kolei prowadzić do zmniejszenia marż na części usług i produktów oferowanych przez Grupę.

W celu zmniejszenia presji na poziom cen spowodowanej potencjalnym odpływem usług do konkurencji oraz obniżeniem marż w związku z rosnącą konkurencją, szczególnie na rynku wymiany walut, odpowiadając na trendy rynkowe, jednym ze strategicznych kierunków Grupy określonym w programie cyfryzacji przyjętym przez Grupę jest inwestycja w opracowanie innowacyjnych rozwiązań w tym zakresie.

Portfel walutowych kredytów hipotecznych

Na Datę Prospektu w Polsce mają miejsce dyskusje dotyczące kwestii kredytów hipotecznych denominowanych w walutach obcych, w tym dotyczące obowiązkowego przewalutowania ich na złote na warunkach niekorzystnych dla kredytodawców, częściowego lub pełnego zwrotu zysków kredytodawców z tytułu spreadów walutowych (zarówno na walucie polskiej, jak i na walutach obcych), a także obciążenia kredytodawców kosztem wymiany walutowej. Choć Zarząd uważa, że przymusowe przewalutowanie kredytów przez banki na złote nie jest prawdopodobne, to ostateczne rozwiązanie tej kwestii, jej harmonogram ani skutki nie są znane.

W dniu 14 stycznia 2017 r. Komitet Stabilności Finansowej zalecił wprowadzenie 150% wagi ryzyka dla walutowych kredytów hipotecznych udzielonych klientom detalicznym. Zdaniem Zarządu, w oparciu o aktualne założenia oraz zakładając podniesienie kapitału Tier 2, wprowadzenie 150% wagi ryzyka, o której mowa powyżej, nie spowoduje spadku łącznego współczynnika kapitałowego Grupy poniżej wymogów regulacyjnych ani poniżej poziomu rekomendowanego przez KNF. Ponadto stanowisko KNF dotyczące zasad polityki dywidendowej instytucji finansowych, w tym Banku, może ograniczyć możliwości wypłaty przez Bank dywidendy.

Dodatkowo Bank, podobnie jak inne banki w Polsce, doświadcza rosnącej fali roszczeń ze strony obecnych klientów, którzy twierdzą, że warunki zawartych umów kredytów hipotecznych były abuzywne. Zarząd nie jest w stanie oszacować skutków finansowych tych roszczeń na Datę Prospektu, ponieważ brak jest ustalonej linii orzeczniczej sądów dotyczącej tych praktyk. Spowodowane jest to tym, że Sąd Najwyższy nie wypowiedział się jeszcze na ten temat, co zdaniem Zarządu nastąpi, lecz nie można przewidzieć kiedy.

Marża odsetkowa netto i wynik z tytułu prowizji i opłat

Stopy procentowe w Polsce były niskie w ostatnich latach i Zarząd przewiduje, że w najbliższej przyszłości takie pozostaną. Zdaniem Zarządu rentowność Banku i innych polskich banków w najbliższej przyszłości będzie prawdopodobnie zależała od możliwości podwyższenia marży odsetkowej netto poprzez obniżenie kosztów finansowania oraz zdolność podwyższenia marży zrealizowanej na aktywach. Przez pozostałą część roku 2017 Bank będzie nadal koncentrował się na zwiększaniu udziału rachunków bieżących i oszczędnościowych w łącznych depozytach, aktywnie zarządzając swoją płynnością i zmieniając strukturę finansowania, w celu podwyższenia ogólnej marży odsetkowej netto.

Zgodnie z przewidywaniami Zarządu, wysokość wyniku z tytułu prowizji i opłat nie ulegnie istotnej zmianie w 2017 r.

MSSF 9

Zmiany standardów rachunkowości stosowanych przez Grupę, a w szczególności przejście z MSR 39 na MSSF 9, mogą mieć negatywny wpływ na wyniki działalności Grupy, jej sytuację kapitałową i finansową. MSSF 9 wejdzie w życie z dniem 1 stycznia 2018 r. Głównymi obszarami zmian są zasady klasyfikacji aktywów finansowych do wyceny do wartości godziwej oraz kalkulacja odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości. Nowe podejście do klasyfikacji aktywów finansowych oznacza potencjalnie większy zakres instrumentów finansowych, w tym kredytów, które mogą być klasyfikowane do wyceny do wartości godziwej z powodu modelu biznesowego oraz zapisów kontraktowych.

Niemniej jednak dużo większy wpływ na sektor finansowy jest oczekiwany na skutek zmian dotyczących zasad kalkulacji odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości. MSSF 9 zastępuje model kalkulacji strat poniesionych na model przyszłych strat oczekiwanych z uwzględnieniem czynników makroekonomicznych. Główne zmiany nie dotyczą portfela z utratą wartości (ang. *non-performing*), ale portfela w odniesieniu do którego nie zidentyfikowano obiektywnych przesłanek utraty wartości. Portfel ten zostanie podzielony na dwie grupy: (i) kredyty bez istotnego pogorszenia jakości kredytowej w stosunku do momentu początkowego ujęcia i z niskim poziomem ryzyka kredytowego oraz (ii) kredyty, dla których zidentyfikowano istotne pogorszenie jakości kredytowej w stosunku do momentu

początkowego ujęcia i dla których poziom ryzyka kredytowego nie jest niski. Ocena klasyfikacji do tych grup ma przebiegać na podstawie analizy bezwzględnego poziomu ryzyka kredytowego definiowanego jako niski oraz względnej oceny pogorszenia jakości kredytowej od momentu początkowego ujęcia aktywa. Jedną z istotnych przesłanek ma być zaległość w spłacie przekraczająca 30 dni. Dla drugiej grupy odpis z tytułu utraty wartości ma być kalkulowany jako strata kredytowa oczekiwana w horyzoncie życia ekspozycji (ang. *lifetime expected credit loss*).

Zmiana modelu kalkulacji odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości będzie skutkować zwiększonym kosztem ryzyka (wyższy przyrost odpisów aktualizujących w kolejnych datach raportowych) oraz zmianą poziomu odpisów na moment pierwszego zastosowania standardu, który będzie odniesiony na dzień 1 stycznia 2018 roku w niepodzielony wynik z lat ubiegłych.

Zdaniem Zarządu zastosowanie po raz pierwszy MSSF 9 z dniem 1 stycznia 2018 r. może mieć wpływ na fundusze własne Grupy, niemniej na podstawie obecnych założeń, nie spowoduje spadku współczynnika kapitałowego Grupy poniżej zarówno poziomu regulacyjnego, jak i rekomendowanego przez KNF. Ponadto, na Datę Prospektu, na poziomie Unii Europejskiej rozważane jest uchwalenie przepisów (projekt Rozporządzenia CRR II) przewidujących etap przejściowy w odniesieniu do uwzględnienia zmian w zakresie kapitałów własnych wynikających z zastosowania MSSF 9 po raz pierwszy przy obliczaniu współczynników kapitałowych. Nie ma pewności, że regulacje dotyczące okresu przejściowego zostaną uchwalone i wejdą w życie. W lutym 2016 r. Zarząd zatwierdził „Projekt MSSF 9”, rozpoczynając proces przygotowania Grupy do wdrożenia MSSF 9. Na Datę Prospektu Bank jest w trakcie analizowania oceny wpływu wdrożenia MSSF 9 na pozycję kapitałową i sytuację finansową Grupy.

Rosnący udział kredytów niezabezpieczonych w portfelu detalicznym Grupy oraz rosnący poziom odpisów z tytułu utraty wartości w segmencie Bankowości Detalicznej

Od II półrocza 2015 r. rośnie udział kredytów niezabezpieczonych w portfelu detalicznym Grupy, które systematycznie zastępują w strukturze bilansu Grupy długoterminowe kredyty hipoteczne denominowane w walutach obcych o niższej rentowności. Wzrost udziału kredytów niezabezpieczonych w portfelu detalicznym Grupy prowadzi do wzrostu odpisów z tytułu utraty wartości w segmencie Bankowości Detalicznej. Zdaniem Zarządu powyższy trend wzrostu udziału kredytów niezabezpieczonych w portfelu detalicznym Grupy oraz będący jego następstwem wzrost odpisów z tytułu utraty wartości w segmencie Bankowości Detalicznej zgodnie z poziomami obserwowanymi na rynku będzie kontynuowany.

Zdaniem Zarządu, wskaźnik kosztu ryzyka (w odniesieniu do średnich kredytów brutto) Grupy w 2017 r. utrzyma się na podobnym poziomie jak w pierwszym kwartale 2017 r., tj. ok. 0,7%.

Polityka i gospodarka

Sytuacja polskiej gospodarki poprawiła się. Według danych Eurostatu stopa wzrostu PKB uległa podwyższeniu z 3,3% w 2014 r. do 3,8% w 2015 r. Mimo niewielkiej aktywności inwestycyjnej w 2016 r. polska gospodarka nadal rozwijała się dzięki popytowi krajowemu i elastycznemu mechanizmowi kursów wymiany. Na podstawie wstępnych danych GUS, w 2016 r. PKB rósł w solidnym tempie 2,7%. Zarząd uważa, że wzrost gospodarczy w 2017 r. utrzyma się, a polska gospodarka doświadczy pewnej presji inflacyjnej zastępując odnotowaną w 2016 r. deflację.

Zewnętrzna sytuacja gospodarcza również jest korzystna, gdyż tempo wzrostu gospodarczego w strefie euro rośnie. Tym niemniej, wynik referendum w sprawie Brexitu w 2016 r. może mieć dalekosiężne skutki dla sytuacji politycznej i gospodarczej Polski, bowiem Polska jest największym beneficjentem europejskich funduszy strukturalnych, zaś Wielka Brytania jednym z największych płatników netto do budżetu UE. W efekcie opuszczenia przez Wielką Brytanię Unii Europejskiej konieczne może być dokonanie korekt w budżecie UE, w wyniku czego wartość środków otrzymywanych przez Polskę może zostać obniżona. Mimo że Grupa na bieżąco monitoruje i ocenia potencjalne konsekwencje wyjścia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej dla jej działalności, to sytuacja pozostaje niepewna. Brexit może doprowadzić też do innych zmian w Unii Europejskiej.

Powyższe tendencje lub niepewności mogą wpływać na przychody i koszty Grupy z tytułu odsetek oraz prowizji i opłat, jak również na bazę kosztową, choć skala tego wpływu będzie zależała od kilku czynników, w tym od ogólnego otoczenia gospodarczego. Poza tendencjami opisanymi powyżej i w innych rozdziałach Prospektu, Grupa nie zidentyfikowała żadnych wyraźnych, istotnych i trwałych tendencji dotyczących przychodów, kosztów lub kształtowania cen w branży bankowej od dnia 1 stycznia 2017 r. do Daty Prospektu. Grupa nie jest świadoma żadnych istotnych tendencji, niepewności,

	żądań, zobowiązań czy zdarzeń innych niż opisane w Prospekcie, które mogłyby mieć istotny wpływ na perspektywy Grupy w roku obrotowym zakończonym w dniu 31 grudnia 2017 r.
B. 5	Opis grupy kapitałowej emitenta oraz miejsca emitenta w tej grupie – w przypadku emitenta, który jest częścią grupy.
	Na Datę Prospektu w skład Grupy wchodzi Bank oraz pięć Spółek Zależnych, tj. Leasing Poland sp. z o.o., Raiffeisen Financial Services Polska sp. z o.o., Raiffeisen Investment Polska sp. z o.o., Raiffeisen Solutions sp. z o.o. oraz Raiffeisen Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A. Nie wszystkie Spółki Zależne zostały objęte konsolidacją. Leasing Poland sp. z o.o. to jedyna Spółka Zależna nieobjęta konsolidacją, ponieważ została uznana za nieistotną.
B.6	W zakresie znanym emitentowi, imiona i nazwiska (nazwy) osób, które, w sposób bezpośredni lub pośredni, mają udziały w kapitale emitenta lub prawa głosu podlegające zgłoszeniu na mocy prawa krajowego emitenta, wraz z podaniem wielkości udziału każdej z takich osób. Należy wskazać, czy znaczni akcjonariusze emitenta posiadają inne prawa głosu, jeśli ma to zastosowanie. W zakresie, w jakim znane jest to emitentowi, należy podać, czy emitent jest bezpośrednio lub pośrednio podmiotem posiadanym lub kontrolowanym oraz wskazać podmiot posiadający lub kontrolujący, a także opisać charakter tej kontroli.
	Znaczny akcjonariusz Kontrola nad Bankiem Na Datę Prospektu Akcjonariusz Sprzedający, tj. RBI (Raiffeisen Bank International AG), posiada bezpośrednio 225.668.340 Akcji stanowiących 100% kapitału zakładowego Banku i reprezentujących 100% głosów na Walnym Zgromadzeniu. RBI jest założoną i działającą zgodnie z prawem Republiki Austrii spółką akcyjną (<i>Aktiengesellschaft</i>), z siedzibą w Wiedniu, uprawnioną do prowadzenia działalności bankowej zgodnie ze stosownymi przepisami prawa austriackiego. RBI jest wpisana do austriackiego rejestru spółek (<i>Firmenbuch</i>) pod numerem FN 122.119 m. Na Datę Prospektu RBI jest bezpośrednim podmiotem dominującym w stosunku do Banku. W marcu 2017 r. RBI połączył się ze swoim podmiotem dominującym Raiffeisen Zentralbank Österreich Aktiengesellschaft („RZB”). RBI jako spółka przejmująca jest następcą prawnym RZB. Na Datę Prospektu osiem austriackich banków regionalnych (<i>Raiffeisenlandesbanken</i>): (i) Raiffeisenlandesbank Niederösterreich-Wien AG; (ii) Raiffeisen-Landesbank Steiermark AG; (iii) Raiffeisenlandesbank Oberösterreich Aktiengesellschaft; (iv) RaiffeisenLandesbank Tirol AG; (v) Raiffeisenverband Salzburg eGen; (vi) Raiffeisenlandesbank Kärnten – Rechenzentrum und Revisionsverband, registrierte Genossenschaft mit beschränkter Haftung; (vii) Raiffeisenlandesbank Burgenland und Revisionsverband eGen oraz (viii) Raiffeisenlandesbank Vorarlberg Waren und Revisionsverband registrierte Genossenschaft mit beschränkter Haftung („Banki Regionalne Raiffeisen”) oraz spółki bezpośrednio i pośrednio zależne od Banków Regionalnych Raiffeisen są stronami umowy konsorcjalnej dotyczącej RBI („Umowa Konsorcjalna RBI”). Na skutek Umowy Konsorcjalnej RBI prawa głosu dotyczące akcji RBI stanowiących około 58,8% kapitału zakładowego RBI należą wzajemnie do Banków Regionalnych Raiffeisen i ich spółek zależnych działających w porozumieniu (art 1 ust. 6 Austriackiej Ustawy o Przejęciach) zgodnie z przepisami art. 91 oraz 92 ust. 7 Austriackiej Ustawy o Gieldzie. Odpowiedni przydział na rzecz akcjonariuszy kontrolujących poszczególne Banki Regionalne Raiffeisen dokonywany jest zgodnie z przepisami art. 91 oraz 92 ust. 4 Austriackiej Ustawy o Gieldzie. Pozostałe akcje (około 41,2% kapitału zakładowego RBI) są przedmiotem wolnego obrotu (<i>free float</i>). Żaden z Banków Regionalnych Raiffeisen nie sprawuje nad RBI kontroli w rozumieniu europejskich przepisów antymonopolowych; jednakże zgodnie z postanowieniami Umowy Konsorcjalnej RBI Banki Regionalne Raiffeisen, łącznie z trzema akcjonariuszami większościowymi odpowiednich Banków Regionalnych Raiffeisen, są uważane za podmioty współdominujące Banku w rozumieniu Prawa Bankowego („Konsorcjum Banków Regionalnych Raiffeisen”). Z uwagi na powyższe, na Datę Prospektu Konsorcjum Banków Regionalnych Raiffeisen jest uznawane przez KNF za podmiot dominujący Banku zgodnie z przepisami Prawa Bankowego.

Jako akcjonariusze RBI, Banki Regionalne Raiffeisen oraz bezpośrednio i pośrednio spółki zależne Banków Regionalnych Raiffeisen są stronami Umowy Konsorcjalnej RBI dotyczącej RBI, której przedmiotem jest między innymi: wspólne głosowanie w odniesieniu do spraw z porządku obrad walnego zgromadzenia akcjonariuszy RBI, prawo pierwszeństwa oraz ograniczenia zbywalności akcji RBI posiadanych przez Banki Regionalne Raiffeisen (z zastrzeżeniem szeregu wyjątków) na okres trzech lat od daty wejścia w życie połączenia RZB z RBI (tj. od dnia 18 marca 2017 r.) jeżeli taka sprzedaż obniżyłaby łączny bezpośredni lub pośredni udział Banków Regionalnych Raiffeisen w kapitale zakładowym RBI poniżej 50% plus jedna akcja (po upływie trzyletniego okresu próg zostanie obniżony do 40% kapitału zakładowego RBI). Banki Regionalne Raiffeisen są ponadto uprawnione do powoływania i odwoływania członków rady nadzorczej RBI.

Charakter kontroli

Na Datę Prospektu, ze względu na fakt, że RBI posiada wszystkie głosy na Walnym Zgromadzeniu, RBI oraz Konsorcjum Banków Regionalnych Raiffeisen, jako podmiot dominujący Banku zgodnie z przepisami Prawa Bankowego, za pośrednictwem RBI, mają decydujący wpływ na uchwały podejmowane przez Walne Zgromadzenie, w tym na uchwały dotyczące kluczowych zagadnień dotyczących organizacji i działalności Banku, a w szczególności: (i) podziału zysku i pokrycia straty Banku; (ii) udzielania absolutorium członkom organów Banku, (iii) powoływania i odwoływania członków Rady Nadzorczej, (iv) zmian Statutu, (v) podwyższania i obniżania kapitału zakładowego, (vi) umarzania akcji, (vii) wykorzystania przez Bank kapitału zapasowego i kapitałów rezerwowych, (viii) emisji obligacji zamiennych lub obligacji uprzywilejowanych, (ix) ustalania zasad wynagradzania członków Rady Nadzorczej oraz (x) likwidacji, połączenia, podziału lub przekształcenia Banku.

Ponieważ członkowie Zarządu są powoływani i odwoływani przez Radę Nadzorczą, która jest wybierana przez Walne Zgromadzenie, RBI, ma decydujący wpływ na skład Rady Nadzorczej oraz ma również decydujący wpływ na skład Zarządu.

Pozycja Banku w Grupie RBI

Bank jest spółką zależną RBI. Grupa RBI jest jedną z największych grup bankowych działających w Europie Środkowo-Wschodniej (w tym przede wszystkim w Austrii). Od ponad 30 lat, RBI, prowadząc działalność w tym rejonie, uznaje go za swój rynek macierzysty oraz utrzymuje na jego obszarze sieć ściśle powiązanych podmiotów zależnych, do których należą: banki, spółki leasingowe i inne spółki świadczące wyspecjalizowane usługi finansowe. Na dzień 31 marca 2017 r. ok. 46.000 pracowników Grupy RBI obsługiwało ok. 14,6 mln klientów w ok. 2.500 placówkach w Europie Środkowo-Wschodniej. W Austrii RBI zaliczany jest do czołowych banków korporacyjnych i inwestycyjnych, który obsługuje przede wszystkim klientów austriackich, lecz także klientów zagranicznych oraz międzynarodowe grupy kapitałowe prowadzące działalność w Europie Środkowo-Wschodniej. Na dzień 31 marca 2017 r., Grupa RBI zatrudniała łącznie ok. 50.000 pracowników, a łączna wartość jej aktywów wyniosła ok. 138 mld EUR.

Współpraca Banku z Grupą RBI obejmuje różne obszary jego działalności. Jako prawny następca Polbanku, Bank stał się stroną umowy ramowej zawartej z RBI w styczniu 2012 r., która reguluje udzielanie kredytów terminowych i odnawialnych wykorzystywanych na finansowanie ogólnych potrzeb Banku. Na dzień 31 grudnia 2016 r. łączna wartość kredytów i pożyczek podporządkowanych udzielonych Bankowi przez RBI wynosiła 75 milionów EUR. Według stanu na 31 grudnia 2016 r. łączne kwoty finansowania udzielonego Bankowi przez Grupę RBI w formie kredytów uprzywilejowanych wynosiły 822,93 mln CHF i 444 mln EUR.

Główne powiązania pomiędzy Grupą RBI a Bankiem obejmują:

- powiązania osobowe: przedstawiciele RBI są jednocześnie członkami Rady Nadzorczej,
- finansowanie: poza transakcjami na instrumentach pochodnych, Grupa RBI udzieliła Bankowi finansowania o charakterze podporządkowanym i niepodporządkowanym, z przeznaczeniem na finansowanie działalności Banku,
- usługi doradcze: RBI świadczy usługi o charakterze doradczym i ogólnego wsparcia w odniesieniu do wielu obszarów działalności Banku,
- usługi wsparcia IT: usługi związane z zarządzaniem infrastrukturą informatyczną, usługi utrzymania i operacyjnej obsługi wybranych systemów i aplikacji informatycznych (w obszarach bankowości korporacyjnej, zarządzania ryzykiem, płatności zagranicznych i przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu).

B.7

Wybrane najważniejsze historyczne informacje finansowe dotyczące emitenta, przedstawione dla każdego roku obrotowego okresu objętego historycznymi informacjami finansowymi, jak również dla następującego po nim okresu śródrocznego, wraz z porównywalnymi danymi za ten sam okres poprzedniego roku obrotowego, przy czym wymóg przedstawiania porównywalnych informacji bilansowych uznaje się za spełniony przez podanie informacji bilansowych na koniec roku.

Należy dołączyć opis znaczących zmian sytuacji finansowej i wyniku operacyjnego emitenta w okresie objętym najważniejszym historycznymi informacjami finansowymi lub po zakończeniu tego okresu.

Wybrane dane ze skonsolidowanego rachunku zysków i strat

	3 miesiące zakończone 31 marca		Rok zakończony 31 grudnia		
	2017	2016	2016	2015 przekształcone	2014
	(mln zł)				
	(tylko działalność kontynuowana)				
Przychody z tytułu odsetek	390,9	395,0	1.590,1	1.635,5	2.148,5
Koszty z tytułu odsetek.....	(122,7)	(158,9)	(570,9)	(699,2)	(924,2)
Wynik z tytułu odsetek	268,2	236,1	1.019,2	936,3	1.224,3
Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe ⁽¹⁾	(60,9)	(39,7)	(176,2)	(156,3)	(106,6)
Przychody z tytułu prowizji i opłat	158,0	159,4	669,0	668,2	706,2
Koszty z tytułu prowizji i opłat	(16,4)	(20,9)	(81,1)	(94,3)	(93,5)
Wynik z tytułu prowizji i opłat	141,6	138,5	587,9	574,0	612,8
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany	13,4	13,0	110,2	39,6	58,5
Ogólne koszty administracyjne.....	(290,7)	(303,1)	(1.122,9)	(1.246,8)	(1.349,4)
Pozostałe przychody operacyjne.....	13,6	2,7	26,1	36,2	67,4
Pozostałe koszty operacyjne.....	(122,0)	(14,3)	(203,9)	(21,7)	(61,5)
Podatek od instytucji finansowych.....	(36,7)	(28,8)	(148,8)	0,0	—
Przychody z tytułu dywidend	0,1	—	0,1	0,1	—
Zysk / Strata brutto	(73,5)	4,2	91,8	161,4	445,6
Podatek dochodowy	(2,6)	(26,0)	(88,7)	(46,5)	(108,6)
Zysk / Strata netto z działalności kontynuowanej	(76,1)	(21,8)	3,0	114,9	—
Zysk / Strata netto z działalności zaniechanej	0,0	11,7	11,7	71,3	—
Zysk / Strata netto⁽²⁾	(76,1)	(10,1)	14,8	186,2	336,9
Zysk / Strata przypadająca akcjonariuszom Jednostki Dominującej	(76,1)	(10,1)	14,8	186,2	337,7

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

(1) Obejmuje odzyski ze sprzedaży wierzytelności i inne w kwocie 3,1 mln zł, 12,8 mln zł, 35,1 mln zł oraz 261,7 mln zł za okres trzech miesięcy zakończonych 31 marca 2017 r. oraz za lata zakończone, odpowiednio, 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r.

(2) W Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym za 2016 rok wynik na sprzedaży akcji w Raiffeisen-Leasing został obliczony następująco: wynik na sprzedaży akcji w Raiffeisen-Leasing (33,8 mln zł) równał się cenie sprzedaży (695,0 mln zł) po pomniejszeniu o aktywa netto Grupy Raiffeisen-Leasing na dzień sprzedaży (661,2 mln zł). W Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym za 2016 rok wynik na sprzedaży udziałów w Raiffeisen-Leasing został obliczony na podstawie aktywów netto Grupy Raiffeisen-Leasing na dzień sprzedaży.

Za okres 3 miesięcy zakończony 31 marca 2017 r. Grupa odnotowała stratę netto z działalności kontynuowanej w wysokości (76,1) mln zł, wobec straty netto z działalności kontynuowanej i zaniechanej w wysokości (10,1) mln zł za analogiczny okres 2016 r., w tym 11,7 mln zł zysku netto z działalności zaniechanej.

Wzrost straty netto odnotowanej przez Grupę za okres 3 miesięcy zakończony 31 marca 2017 r. wynikał głównie ze spisania marki „Polbank” w kwocie brutto 114 mln zł (92,3 mln zł netto) ujętego w pozycji pozostałych kosztów operacyjnych oraz ujęcia w pierwszym kwartale 2017 r. całej obowiązkowej rocznej składki na obowiązkowy fundusz restrukturyzacji banków prowadzony przez BFG w kwocie 48,5 mln zł i wzrostu odpisów netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych i rezerw na pozycje pozabilansowe o 21,1 mln zł, częściowo skompensowanego wzrostem wyniku z tytułu odsetek o 32,1 mln zł oraz spadkiem ogólnych kosztów administracyjnych o 12,4 mln zł.

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 r. Grupa wypracowała zysk netto w wysokości 14,8 mln zł, w tym 3,0 mln zł zysku netto z działalności kontynuowanej i 11,7 mln zł zysku netto z działalności zaniechanej, co stanowi spadek o 171,4 mln zł, czyli 92,1% z 186,2 mln zł za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r., w tym 114,9 mln zł zysku netto z działalności kontynuowanej i 71,3 zł zysku netto z

	działalności zaniechanej, co z kolei stanowi spadek w wysokości 150,7 mln zł, czyli 44,7%, z 336,9 mln zł zysku netto z działalności kontynuowanej i zaniechanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r. Spadek zysków Grupy w 2016 r. spowodowany był głównie dodatkowymi obciążeniami podatkowymi wynikającymi z wprowadzenia podatku od niektórych instytucji finansowych w 2016 r. oraz następującymi czynnikami szczególnymi: rozpoznanie utraty wartości marki „Polbank” i wartości firmy (<i>goodwill</i>) rozpoznanej w wyniku nabycia Polbanku, płatnościami związanymi z niekorzystnym dla Banku wyrokiem Naczelnego Sądu Administracyjnego w sporze z organami skarbowymi, a także zwrotem na rzecz RBI kwoty umownej związanej z postępowaniem podatkowym wobec Raiffeisen-Leasing, które rozpoczęło się przed sprzedażą Raiffeisen-Leasing. Baza kosztowa Grupy w 2016 r. uległa zmniejszeniu, ale miały na nią wpływ negatywne czynniki, takie jak utworzenie rezerw restrukturyzacyjnych oraz koszty przygotowania do pierwszej oferty publicznej i sprzedaży Banku poniesione w 2016 r. Powyższe czynniki zostały częściowo skompensowane wzrostem wyniku z tytułu odsetek będącego efektem spadku kosztów finansowania Grupy oraz wpływami z tytułu sprzedaży przez Bank udziałów w Visa Europe na rzecz Visa Inc. Spadek zysków Grupy w 2015 r. był spowodowany przede wszystkim niższymi przychodami z tytułu odsetek będącymi efektem spadku rynkowych stóp procentowych, rosnących kosztów zewnętrznych, takich jak zwiększone obowiązkowe składki na rzecz BFG oraz płatności nadzwyczajne w związku z upadłością Spółdzielczego Banku Rzemiosła i Rolnictwa w Wołominie, jak również składki na rzecz nowo ustanowionego Funduszu Wsparcia Kredytobiorców i wyższych odpisów netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe wynikającymi z niższych odzysków ze sprzedaży wierzytelności. Wzrost kosztów zewnętrznych został częściowo skompensowany pozytywnym wpływem rozwiązania rezerwy wynikającej z zakończenia programu nagród jubileuszowych dla pracowników, rozwiązania rezerwy na nagrodę roczną za 2014 rok oraz innymi działaniami restrukturyzacyjnymi. Zysk netto z działalności zaniechanej za rok 2015 wyniósł 71,3 mln zł.

Wybrane dane ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej**Wybrane dane ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej**

	Na dzień 31 marca 2017	Na dzień 31 grudnia		
		2016	2015	2014
	(mln zł)			
AKTYWA				
Kasa i środki w Banku Centralnym	1.620,5	1.731,9	2.703,5	2.683,9
Należności od banków	186,3	334,6	1.326,4	654,9
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	5.695,4	8.047,3	12.570,4	361,6
Pochodne instrumenty finansowe.....	406,6	466,7	562,0	900,7
Inwestycyjne papiery wartościowe	8.547,3	7.962,6	3.841,7	12.529,1
Kredyty i pożyczki udzielone klientom.....	33.382,5	33.864,5	39.206,1	39.819,3
Wartości niematerialne.....	263,1	383,1	551,7	589,4
Rzeczowe aktywa trwałe	112,6	118,2	276,2	303,0
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	121,0	127,7	559,3	487,8
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	0,2	0,0	2,2	27,9
Inne aktywa.....	217,7	221,5	305,5	290,7
Aktywa razem.....	50.553,1	53.258,0	61.904,9	58.648,4
ZOBOWIĄZANIA				
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	7.340,7	7.433,4	13.088,8	16.389,7
Pochodne instrumenty finansowe.....	1.119,4	1.546,2	1.478,6	1.124,3
Zobowiązania wobec klientów	34.327,8	36.329,4	37.762,1	32.878,3
Zobowiązania podporządkowane	316,7	332,1	724,8	320,0
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych.....	505,7	501,8	1.758,7	1.136,4
Pozostałe zobowiązania.....	495,3	541,7	430,0	381,0
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	0,3	64,0	110,3	47,1
Rezerwy.....	140,9	146,7	162,3	220,1
Zobowiązania razem	44.246,8	46.895,3	55.515,6	52.496,8
KAPITAŁY WŁASNE				
Kapitał akcyjny	2.256,7	2.256,7	2.256,7	2.256,7
Kapitał zapasowy.....	2.287,6	2.287,6	2.370,7	2.357,4
Pozostałe kapitały	1.052,2	1.002,5	1.018,9	947,3
Wynik z lat ubiegłych i roku bieżącego.....	709,8	815,9	743,0	590,1
Udziały niekontrolujące	—	0,0	—	0,1
Kapitały razem.....	6.306,3	6.362,7	6.389,3	6.151,6
Zobowiązania i kapitały razem	50.553,1	53.258,0	61.904,9	58.648,4

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Kredyty i pożyczki udzielone klientom

Kredyty i pożyczki udzielone klientom stanowią największy element aktywów Grupy razem, stanowiąc odpowiednio 66,0% aktywów razem na dzień 31 marca 2017 r. i 63,6%, 63,3% i 67,9% aktywów razem na dzień 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r.

Na dzień 31 marca 2017 r., kredyty i pożyczki udzielone klientom netto wyniosły 33.382,5 mln zł, co stanowiło spadek o 482,0 mln zł, czyli 1,4%, z 33.864,5 mln zł na 31 grudnia 2016 r., co stanowiło spadek w wysokości 5.341,6 mln zł, czyli o 13,6%, w stosunku do 39.206,1 mln zł na dzień 31 grudnia 2015 r., co z kolei stanowiło spadek o 1,5% z 39.819,3 mln zł na dzień 31 grudnia 2014 r.

Spadek stanu kredytów Grupy w pierwszym kwartale 2017 r. wynikał głównie ze spadku wartości walutowych kredytów hipotecznych ze względu na aprecjację złotego zarówno wobec EUR, jak i CHF (kurs wymiany CHF/PLN obniżył się z 4,1173 na dzień 30 grudnia 2016 r. do 3,9461 na 31 marca 2017 r., natomiast kurs EUR/PLN obniżył się z 4,4240 do 4,2198). Miało to również pozytywny wpływ na pozycję kapitałową Grupy.

	Spadek stanu kredytów Grupy w 2016 r. wiązał się głównie ze sprzedażą Raiffeisen-Leasing i jej kredytów i pożyczek udzielonych klientom, które podlegały konsolidacji w ramach Grupy w 2015 r. Po wyłączeniu kredytów i pożyczek Grupy Raiffeisen-Leasing, kredyty i pożyczki udzielone klientom wzrosły o 175,4 mln zł, czyli o 0,5%, w porównaniu z 2015 r., głównie z uwagi na wyższe kredytowanie w detalicznym segmencie bankowym. Spadek stanu kredytów Grupy w 2015 r. odzwierciedlał głównie spadek transakcji z przyrzeczeniem odkupu (<i>buy sell back</i>) pod koniec 2015 r. i spłatę kredytów inwestycyjnych. Spadek ten częściowo skompensował organiczny wzrost wartości kredytowania małych i średnich przedsiębiorstw i wzrost portfela detalicznych kredytów hipotecznych wyrażony w złotych w wyniku wzrostu kursu wymiany PLN/CHF. Większość portfela kredytów udzielonych przez Grupę klientom stanowią kredyty dla klientów indywidualnych, które odpowiadały odpowiednio za 56,5% kredytów udzielonych klientom przez Grupę na dzień 31 marca 2017 r. oraz 58,0%, 49,2% i 45,5% kredytów udzielonych przez Grupę klientom na dzień 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r. Kredyty dla dużych przedsiębiorstw wzrosły do 32,0% na dzień 31 marca 2017 r. w porównaniu z 31 grudnia 2016 r. oraz spadły do 30,5% portfela kredytów na dzień 31 grudnia 2016 r., w porównaniu z 31,8% portfela kredytów na dzień 31 grudnia 2015 r. i 37,7% portfela kredytów na dzień 31 grudnia 2014 r. Zobowiązania wobec klientów Zobowiązania wobec klientów zmniejszyły się o 2.001,6 mln zł, czyli 5,5% do 34.327,8 mln zł na dzień 31 marca 2017 r. w stosunku do stanu na dzień 31 grudnia 2016 r. oraz zmniejszyły się o 1.432,7 mln zł, czyli o 3,8%, do 36.329,4 mln zł na dzień 31 grudnia 2016 r. w stosunku do 37.762,1 mln zł na dzień 31 grudnia 2015 r., co z kolei stanowi wzrost o 4.883,9 mln zł, czyli o 14,9%, z 32.878,3 mln zł na dzień 31 grudnia 2014 r. Spadek w pierwszym kwartale 2017 r. wynikał głównie z nadwyżki płynności i dostosowania poziomu finansowania klientowskiego do potrzeb Grupy. Zobowiązania Grupy spadły we wszystkich segmentach działalności, zwłaszcza w segmencie dużych przedsiębiorstw. Spadek w 2016 r. był spowodowany optymalizacją struktury finansowania Grupy i poprawą wskaźników płynności w połączeniu ze wzrostem marż. Grupa pozbyła się najdroższych depozytów o dłuższym terminie głównie w segmencie dużych przedsiębiorstw. Wzrost w 2015 r. odzwierciedlał przede wszystkim wzrost detalicznej bazy depozytowej w związku z wdrożeniem strategii detalicznej przez Grupę, a także wzrostem depozytów dużych przedsiębiorstw w związku ze wzrostem działalności w segmencie instytucji finansowych (innych niż banki). Zobowiązania wobec klientów indywidualnych i dużych przedsiębiorstw stanowią największe pozycje zobowiązań Grupy wobec klientów razem. Zobowiązania wobec klientów indywidualnych stanowiły odpowiednio 51,9% na dzień 31 marca 2017 r. i 50,1%, 46,4% i 42,6% zobowiązań wobec klientów Grupy na dzień 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r., a zobowiązania wobec dużych przedsiębiorstw stanowiły odpowiednio 32,0% na dzień 31 marca 2017 r. oraz 33,9%, 38,7% i 43,4% łącznych zobowiązań Grupy wobec klientów na dzień 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r. Zobowiązania wobec klientów indywidualnych zwiększyły swój udział w zobowiązaniach wobec klientów Grupy w wyniku wdrożenia strategii rozwoju w segmencie Bankowości Detalicznej.

Wybrane dane ze skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych					
		3 miesiące zakończone 31 marca		Rok zakończony 31 grudnia	
		2017	2016	2016	2015
					2014
		(mln zł)			
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej.....		356,1	2.164,2	4.331,7	(9.453,6)
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej.....		(544,9)	(2.593,8)	(3.881,6)	8.741,7
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej.....		—	(1.275,4)	(1.478,4)	811,6
Zmiana stanu środków pieniężnych netto.....		(188,9)	(1.704,9)	(1.028,2)	99,6
Środki pieniężne na początek okresu.....		1.885,0	2.913,2	2.913,2	2.813,6
Środki pieniężne na koniec okresu.....		1.696,1	1.208,3	1.885,0	2.913,2
Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe					
B.8	Wybrane najważniejsze informacje finansowe <i>pro forma</i> , ze wskazaniem ich charakteru. Przy wybranych najważniejszych informacjach finansowych <i>pro forma</i> należy wyraźnie stwierdzić, że ze względu na ich charakter, informacje finansowe <i>pro forma</i> dotyczą sytuacji hipotetycznej, a tym samym nie przedstawiają rzeczywistej sytuacji finansowej spółki ani jej wyników.				
	Nie dotyczy. Prospekt nie zawiera informacji finansowych <i>pro forma</i> .				
B.9	W przypadku prognozowania lub szacowania zysków należy podać wielkość liczbową.				
	Nie dotyczy. Bank nie publikuje prognoz ani szacunków zysków.				
B.10	Opis charakteru wszystkich zastrzeżeń zawartych w raporcie biegłego rewidenta w odniesieniu do historycznych informacji finansowych.				
	Nie dotyczy. Raporty biegłych rewidentów w odniesieniu do historycznych informacji finansowych nie zawierały zastrzeżeń.				
B.11	W przypadku gdy poziom kapitału obrotowego emitenta nie wystarcza na pokrycie jego obecnych potrzeb, należy załączyć wyjaśnienie.				
	Nie dotyczy. Poziom kapitału obrotowego Banku wystarcza na pokrycie jego obecnych potrzeb.				
Dział C – papiery wartościowe					
C.1	Opis typu i klasy papierów wartościowych stanowiących przedmiot oferty lub dopuszczenia do obrotu, w tym ewentualny kod identyfikacyjny papierów wartościowych.				
	W ramach Oferty Akcjonariusz Sprzedający oferuje 33.850.251 akcji zwykłych imiennych o wartości nominalnej 10 PLN każda („ Akcje Oferowane ”). Bank zamierza ubiegać się o dopuszczenie i wprowadzenie wszystkich 225.668.340 akcji zwykłych imiennych o wartości nominalnej 10 PLN każda (które z chwilą dematerializacji staną się akcjami zwykłymi na okaziciela) („ Akcje ”) do obrotu na rynku regulowanym prowadzonym przez GPW. Na Datę Prospektu Akcje, w tym Akcje Oferowane, są akcjami imiennymi. Akcje, w tym Akcje Oferowane, staną się akcjami na okaziciela z momentem ich dematerializacji.				
C.2	Waluta emisji papierów wartościowych.				
	Akcje są emitowane w złotych (zł).				

C.3	Liczba akcji wyemitowanych i w pełni opłaconych oraz wyemitowanych i nieopłaconych w pełni. Wartość nominalna akcji lub wskazanie, że akcje nie mają wartości nominalnej. Bank jest spółką akcyjną utworzoną i działającą zgodnie z prawem polskim. Na Datę Prospektu kapitał zakładowy Banku wynosi 2.256.683.400,00 zł i dzieli się na 225.668.340 akcji serii AA o wartości nominalnej 10,00 zł każda. Akcje dają takie same uprawnienia w zakresie prawa głosu i udziału w zyskach. Na Datę Prospektu Akcje były niezdematerializowanymi akcjami imiennymi. Zgodnie ze Statutem, akcje imienne staną się akcjami na okaziciela po ich dematerializacji zgodnie z Ustawą o Obrocie Instrumentami Finansowymi.
C.4	Opis praw związanych z papierami wartościowymi.
	Prawa i obowiązki związane z Akcjami określa w szczególności KSH, Ustawa o Ofercie Publicznej oraz Statut. Poniżej wymieniono najważniejsze prawa akcjonariuszy związane z Akcjami, które będą przysługiwać akcjonariuszom Spółki od Dnia Dopuszczenia: • akcjonariuszom Banku przysługuje prawo do rozporządzania Akcjami; • akcjonariuszom Banku przysługuje prawo do udziału w zysku, który zostanie wykazany w rocznym, zbadanym przez biegłego rewidenta jednostkowym sprawozdaniu finansowym, przeznaczonym uchwałą Walnego Zgromadzenia do wypłaty na rzecz akcjonariuszy Banku (prawo do dywidendy); • akcjonariuszom Banku przysługuje prawo pierwszeństwa objęcia nowych akcji (prawo poboru); • akcjonariuszom Banku przysługuje prawo do udziału w podziale majątku Banku pozostałym po zaspokojeniu lub zabezpieczeniu wierzycieli w przypadku jego likwidacji; • akcjonariusz wykonuje prawo głosu na Walnych Zgromadzeniach; każda Akcja daje prawo do jednego głosu na Walnym Zgromadzeniu; • akcjonariuszom Banku reprezentującym co najmniej połowę kapitału zakładowego Banku lub co najmniej połowę ogółu głosów w Banku przysługuje prawo zwołania Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia; • akcjonariuszom Banku reprezentującym co najmniej jedną dwudziestą kapitału zakładowego przysługuje prawo do żądania zwołania Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia i umieszczenia określonych spraw w porządku jego obrad; • akcjonariuszom Banku reprezentującym co najmniej jedną dwudziestą kapitału zakładowego przysługuje prawo do zgłaszania Bankowi na piśmie lub przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej projektów uchwał dotyczących spraw wprowadzonych do porządku obrad Walnego Zgromadzenia; • akcjonariuszom Banku przysługuje prawo do zgłaszania podczas Walnego Zgromadzenia projektów uchwał dotyczących spraw wprowadzonych do porządku obrad; • akcjonariuszom Banku przysługuje prawo do przeglądania lub żądania przesłania listy akcjonariuszy; • akcjonariuszom Banku przysługuje prawo żądania wydania odpisów wniosków w sprawach objętych porządkiem obrad Walnego Zgromadzenia; • akcjonariuszom Banku przysługuje prawo żądania wydania odpisów rocznego sprawozdania finansowego; • Zarząd jest zobowiązany do udzielenia akcjonariuszowi Banku, podczas obrad Walnego Zgromadzenia, na jego żądanie informacji dotyczących Banku, jeżeli jest to uzasadnione dla oceny sprawy objętej porządkiem obrad Walnego Zgromadzenia; • akcjonariuszom Banku reprezentującym co najmniej jedną piątą kapitału zakładowego Banku prawo żądania wyboru składu Rady Nadzorczej oddzielnymi grupami przysługujące akcjonariuszom reprezentującym co najmniej jedną piątą kapitału zakładowego; • Zarząd jest zobowiązany do udzielenia akcjonariuszowi Banku, podczas obrad Walnego Zgromadzenia, na jego żądanie informacji dotyczących Banku, jeżeli jest to uzasadnione dla oceny sprawy objętej porządkiem obrad Walnego Zgromadzenia; • akcjonariusze Banku są uprawnieni do zaskarżania uchwał podjętych przez Walne Zgromadzenie w drodze powództwa o uchylenie uchwały lub powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały;

	zgodnie z art. 84 Ustawy o Ofercie Publicznej, na wniosek akcjonariusza lub akcjonariuszy Banku, posiadających co najmniej 5% ogólnej liczby głosów, Walne Zgromadzenie może podjąć uchwałę w sprawie zbadania przez biegłego, na koszt Banku, określonego zagadnienia związanego z utworzeniem Banku lub prowadzeniem jej spraw.
C.5	Opis wszystkich ograniczeń dotyczących swobodnej zbywalności papierów wartościowych. Zgodnie z KSH, Ustawą o Ofercie Publicznej, Ustawą o Obrocie Instrumentami Finansowymi oraz Prawem Bankowym, Akcje będą podlegać w szczególności następującym ograniczeniom w zakresie ich swobodnej zbywalności: - obowiązkowi zawiadomienia KNF oraz Banku ciążącego na każdym, kto: (i) osiągnął lub przekroczył 5%, 10%, 15%, 20%, 25%, 33%, 33 1/3%, 50%, 75% albo 90% ogólnej liczby głosów w spółce publicznej; (ii) posiadał co najmniej 5%, 10%, 15%, 20%, 25%, 33%, 33 1/3%, 50%, 75% albo 90% ogólnej liczby głosów w tej spółce, a w wyniku zmniejszenia tego udziału osiągnął, odpowiednio, 5%, 10%, 15%, 20%, 25%, 33%, 33 1/3%, 50%, 75% albo 90% lub mniej ogólnej liczby głosów; (iii) zmienił dotychczas posiadany udział ponad 10% ogólnej liczby głosów o co najmniej 2% ogólnej liczby głosów w spółce publicznej, której akcje są dopuszczone do obrotu na rynku oficjalnych notowań giełdowych (na Datę Prospektu takim rynkiem jest rynek podstawowy GPW); (iv) zmienił dotychczas posiadany udział ponad 33% ogólnej liczby głosów w spółce publicznej o co najmniej 1% ogólnej liczby głosów; - obowiązkowi ogłoszenia wezwania do zapisywania się na sprzedaż lub zamianę akcji w przypadku: (i) przekroczenia progu 33% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu, (ii) przekroczenia progu 66% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu; - zakazowi nabywania lub zbywania, na rachunek własny lub osoby trzeciej, instrumentów finansowych, w oparciu o informację poufną; - zakazowi nabywania lub zbywania instrumentów finansowych w czasie trwania okresu zamkniętego przez osoby określone w Rozporządzeniu MAR; - obowiązkowi zawiadomienia KNF przez podmiot, który zamierza, bezpośrednio lub pośrednio, nabyć albo objąć akcje lub prawa z akcji banku krajowego w liczbie zapewniającej osiągnięcie albo przekroczenie, odpowiednio, 10%, 20%, jednej trzeciej, 50% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu lub udziału w kapitale zakładowym; - obowiązkowi zawiadomienia Banku o osiągnięciu lub przekroczeniu progu 5%, 10%, 20%, 25%, jednej trzeciej, 50%, 66% i 75% łącznej liczby głosów na walnym zgromadzeniu lub powstanie stosunku dominacji względem banku krajowego; - obowiązkowi powiadomienia KNF o zamiarze zbycia, bezpośrednio lub pośrednio, pakietu akcji w banku krajowym (i) uprawniającego go do wykonywania ponad 10% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu; (ii) jeśli w wyniku tego zbycia pakiet akcji, który pozostanie w jego posiadaniu, będzie uprawniał go do wykonywania mniej niż 10%, 20%, jednej trzeciej lub 50% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu; - obowiązkowi spółki dominującej w rozumieniu art. 4 § 1 pkt 4 KSH zawiadomienia spółki zależnej o powstaniu lub ustaniu stosunku dominacji w terminie dwóch tygodni od dnia powstania tego stosunku, pod rygorem zawieszenia wykonywania prawa głosu z akcji spółki dominującej reprezentujących więcej niż 33% kapitału zakładowego spółki zależnej. Statut nie przewiduje ograniczeń w zakresie zbywalności Akcji.
C.6	Wskazanie, czy oferowane papiery wartościowe są lub będą przedmiotem wniosku o dopuszczenie do obrotu na rynku regulowanym oraz wskazanie wszystkich rynków regulowanych, na których papiery wartościowe są lub mają być przedmiotem obrotu.
	Akcje Banku nie były i nie są przedmiotem obrotu na żadnym rynku regulowanym lub jakimkolwiek innym odpowiednim rynku. Bank zamierza złożyć wniosek do GPW o dopuszczenie i wprowadzenie wszystkich 225.668.340 akcji zwykłych imiennych o wartości nominalnej 10 PLN (które po dematerializacji staną się akcjami zwykłymi na okaziciela), w tym wszystkich Akcji Oferowanych, do obrotu na rynku regulowanym podstawowym prowadzonym przez GPW w systemie notowań ciągłych.

	W przypadku niespełnienia przez Bank wymogów dopuszczenia Akcji do obrotu na rynku regulowanym podstawowym prowadzonym przez GPW, Bank zamierza ubiegać się o dopuszczenie Akcji do obrotu na rynku regulowanym równoległym prowadzonym przez GPW. W przypadku niespełnienia przez Bank wymogów dopuszczenia Akcji do obrotu na rynku regulowanym prowadzonym przez GPW przewidzianych w Rozporządzeniu o Rynku oraz w Regulaminie GPW, Bank nie zamierza ubiegać się o dopuszczenie Akcji do obrotu poza rynkiem regulowanym, tj. w alternatywnym systemie obrotu NewConnect organizowanym przez GPW. W przypadku zmiany zamiarów Banku w zakresie dopuszczenia i wprowadzenia Akcji do obrotu giełdowego informacja taka zostanie przekazana do publicznej wiadomości w trybie art. 51 Ustawy o Ofercie Publicznej, tj. w formie aneksu do Prospektu w sposób, w jaki został opublikowany Prospekt.
C.7	Opis polityki dywidendy.
	Zgodnie z przyjętą polityką dywidendy, w ramach planowania finansowego Bank zakłada, że dywidenda wypłacana w danym roku ma być proporcjonalna do wypracowanego zysku, a jej kwota ma umożliwiać Bankowi planowane zwiększenie stanu aktywów oraz spełnianie regulacyjnych wymogów dotyczących współczynników kapitałowych z uwzględnieniem dodatkowego wewnętrznego bufora kapitałowego. Kwota zysku przeznaczona do podziału między akcjonariuszy określana we wniosku Zarządu będzie w każdym wypadku uzależniona od tego, czy spełnione zostały kryteria wypłaty dywidendy rekomendowane przez KNF. Decyzje dotyczące przyszłych dywidend uzależnione są od czynników wewnętrznych, takich jak strategia Banku, jego wyniki finansowe i współczynniki kapitałowe, jak również od czynników zewnętrznych, w szczególności otoczenia regulacyjnego i prawnego.
Dział D – Ryzyko	
D.1	Najważniejsze informacje o głównych czynnikach ryzyka charakterystycznych dla emitenta lub jego branży. Ryzyka dotyczące działalności Grupy • W przeszłości Grupa nie spełniała wymogów adekwatności kapitałowej i może nie być w stanie spełnić takich wymogów w przyszłości • Grupa może potrzebować dodatkowego kapitału, a jego pozyskanie na korzystnych warunkach może być utrudnione lub niemożliwe • Znaczna część kredytów udzielonych przez Grupę jest denominowanych w walutach obcych, co ma negatywny wpływ na rentowność działalności Grupy, a niezdolność kredytobiorców do terminowej spłaty tych kredytów lub zwiększone wymogi regulacyjne dotyczące tych kredytów mogą mieć istotny negatywny wpływ na sytuację finansową i wyniki operacyjne Grupy • Grupa może nie osiągnąć zakładanych celów strategicznych lub może nastąpić zmiana jej strategii • Grupa może nie być w stanie utrzymać aktualnych marż na kredytach i depozytach lub osiągnąć swojego celu dotyczącego podwyższenia marż i prowizji w celu poprawy wyników finansowych • Grupa narażona jest na znaczące ryzyko kredytowe, a istotna utrata wartości kredytów może mieć istotny niekorzystny wpływ na sytuację finansową i wyniki działalności Grupy • Odpisy aktualizujące Grupy z tytułu utraty wartości mogą nie wystarczyć na pokrycie strat portfela kredytowego Grupy, co może mieć istotny niekorzystny wpływ na sytuację finansową i wyniki działalności Grupy • Wdrożenie MSSF 9 oraz innych zmian w stosowanych przez Grupę standardach rachunkowości może mieć niekorzystny wpływ na działalność Grupy, jej pozycję kapitałową oraz sytuację finansową • Grupa jest narażona na ryzyko koncentracji ekspozycji kredytowej • Stosowane przez Grupę zasady i procedury zarządzania ryzykiem mogą okazać się niewystarczające, wskutek czego Grupa może zostać narażona na ryzyko, na które nie będzie miała wpływu • Grupa jest narażona na ryzyko utraty płynności

- Ceny polskich obligacji skarbowych mogą niekorzystnie wpływać na wartość portfela papierów wartościowych Grupy
- Grupa dystrybuje część swoich produktów i usług przez zewnętrzne kanały dystrybucji, co powoduje, że jest zależna od podmiotów zewnętrznych, co może niekorzystnie wpływać na wyniki działalności, strategię oraz renomę Grupy
- Systemy informatyczne Grupy mogą ulec awarii lub ich zabezpieczenia mogą zostać złamane co może niekorzystnie wpływać na wyniki działalności oraz renomę Grupy
- Grupa jest narażona na ryzyko operacyjne nieodłącznie związane z prowadzoną przez nią działalnością, które może powodować straty finansowe Grupy
- Grupa jest zależna od wykwalifikowanego personelu, w tym kierownictwa średniego i wyższego szczebla

Czynniki ryzyka dotyczące polskiego sektora bankowego

- Zmiany przepisów regulujących funkcjonowanie sektora usług finansowych i sektora bankowego w Polsce mogą mieć istotny niekorzystny wpływ na działalność, sytuację finansową i wyniki Grupy
- Rekomendacje wydawane przez KNF mogą wpływać na działalność Grupy
- Interwencja organów publicznych w polski sektor bankowy, mająca na celu ograniczenie nadmiernej ekspozycji niektórych kredytobiorców na kredyty denominowane w walutach obcych, może mieć istotny niekorzystny wpływ na sytuację finansową Banku i spowodować konieczność jego dokapitalizowania
- Wprowadzenie nowych regulacji mających zastosowanie do niektórych kredytów i pożyczek w walutach obcych może mieć istotny niekorzystny wpływ na sytuację finansową, wyniki i perspektywy rozwoju Grupy
- Podatek od instytucji finansowych i ewentualne kolejne podatki nakładane na polski sektor bankowy mogą niekorzystnie wpłynąć na sytuację finansową Grupy
- Bank może być zobowiązany do dokonywania znacznych wpłat na BFG, system rekompensat dla inwestorów prowadzony przez KDPW lub Fundusz Wsparcia Kredytobiorców co może mieć istotny niekorzystny wpływ na sytuację finansową i wyniki działalności Grupy
- Silna konkurencja panująca na polskim rynku bankowym może mieć niekorzystny wpływ na wyniki finansowe Grupy
- Stopa wzrostu polskiego sektora bankowego może ulec znacznemu obniżeniu, w tym uzyskać wartość ujemną, co może mieć niekorzystny wpływ na sytuację sektora bankowego, a przez to również na działalność i strategię Grupy
- Konieczność wdrożenia nowych przepisów europejskich regulujących sektor bankowy może wymagać poniesienia dodatkowych kosztów przez Grupę, a ewentualne niedostosowanie działalności do nowych regulacji może skutkować nałożeniem sankcji administracyjnych na Grupę

Ryzyka związane z warunkami makroekonomicznymi

- Zjawiska o charakterze globalnym i regionalnym mogą mieć niekorzystny wpływ na działalność, sytuację finansową, wyniki działalności i perspektywy Grupy
- Wystąpienie Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej i ryzyko związane z niestabilnością systemu politycznego w Europie mogą mieć wpływ na działalność Grupy
- Grupa prowadzi działalność wyłącznie na terenie Polski, zatem jej działalność, sytuacja finansowa i wyniki są uzależnione od warunków gospodarczych i sytuacji politycznej w Polsce
- Grupa jest narażona na ryzyko związane z destabilizacją sytuacji politycznej i ekonomicznej w Unii Europejskiej i związane z tym ryzyko walutowe

Ryzyka związane z otoczeniem regulacyjnym

- Bank zobowiązany jest do implementacji zaleceń KNF, a niezrealizowanie przez Bank zaleceń pokontrolnych może spowodować zastosowanie przez KNF środków nadzorczych przewidzianych przez Prawo Bankowe
- Postępowania sądowe, postępowania administracyjne lub inne mogą wywrzeć niekorzystny wpływ na Grupę
- Ryzyko związane z postępowaniami dotyczącymi kredytów hipotecznych denominowanych w walutach obcych

	Bank może być zobowiązany do wdrożenia planu naprawy na podstawie przepisów Prawa Bankowego
D.3	Najważniejsze informacje o głównych czynnikach ryzyka charakterystycznych dla papierów wartościowych
	Czynniki ryzyka związane ze strukturą akcjonariatu, Ofertą oraz Akcjami Oferowanymi - W wypadku naruszenia lub podejrzenia naruszenia przepisów prawa w związku z Ofertą lub w związku z wnioskiem o dopuszczenie i wprowadzenie Akcji do obrotu na rynku regulowanym, KNF może zakazać przeprowadzenia Oferty albo wstrzymać jej rozpoczęcie oraz nakazać wstrzymanie ubiegania się o dopuszczenie lub wprowadzenie Akcji do obrotu na rynku regulowanym lub zakazać ubiegania się o dopuszczenie lub wprowadzenie Akcji do obrotu na rynku regulowanym (ryнку podstawowym) Giełdy Papierów Wartościowych (GPW) w Warszawie - Wykonywanie prawa głosu z akcji nabytych lub objętych po dokonaniu zawiadomienia lecz przed upływem terminu przysługującego KNF na zgłoszenie sprzeciwu jest niedopuszczalne. Ponadto, naruszenie Prawa Bankowego może również prowadzić do nakazu zbycia akcji lub dalszych konsekwencji wskazanych w Prawie Bankowym - Do czasu Oferty nie istniał rynek publicznego obrotu Akcjami Oferowanymi, i nie ma pewności, że taki rynek powstanie - Przyszłe oferty określonych instrumentów udziałowych lub dłużnych realizowane przez Bank lub RBI mogą mieć niekorzystny wpływ na cenę rynkową Akcji i prowadzić do rozwodnienia udziałów dotychczasowych akcjonariuszy - Prowadząc akcję promocyjną w związku z Ofertą, Bank, Akcjonariusz Sprzedający oraz inne osoby lub podmioty działające w ich imieniu mogą naruszyć przepisy prawa - Niespełnienie przez Bank wymogów określonych w Regulaminie GPW lub Ustawie o Ofercie Publicznej może skutkować niedopuszczeniem Akcji do obrotu na rynku regulowanym - Obrót Akcjami na GPW może zostać zawieszony - Akcje mogą zostać wykluczone z obrotu na GPW - Naruszenie obowiązków wynikających z Ustawy o Ofercie Publicznej i Ustawy o Obrocie Instrumentami Finansowymi przez Bank może skutkować nałożeniem przez KNF sankcji administracyjnych na Bank
Dział E – Oferta	
E.1	Wpływy pieniężne netto ogółem oraz szacunkowe koszty emisji lub oferty ogółem, w tym szacunkowe koszty pobierane od inwestora przez emitenta lub oferującego.
	Wpływy z Oferty Bank nie otrzyma żadnych wpływów ze sprzedaży Akcji Oferowanych przez Akcjonariusza Sprzedającego w ramach Oferty. Wpływy otrzyma Akcjonariusz Sprzedający, a będą one zależne od Ceny Sprzedaży Akcji Oferowanych. Koszty Oferty Prowizja Z tytułu usług świadczonych przez Menadżerów Oferty oraz Oferującego w związku z Ofertą, Akcjonariusz Sprzedający oraz Bank zapłacą im wynagrodzenie prowizyjne w łącznej wysokości 1% całkowitych wpływów brutto z Oferty, jednak nie mniej niż 1,54 mln EUR. Prowizja, o której mowa w zdaniu poprzedzającym, stanowi wynagrodzenie za zarządzanie Ofertą, plasowanie Akcji Oferowanych oraz gwarantowanie zapisów Inwestorów Instytucjonalnych w ramach Oferty. Strony nie ustaliły, jaka część wyżej wymienionej prowizji stanowi wynagrodzenie za plasowanie. Pozostałe koszty Na Datę Prospektu Bank szacuje, że łączne pozostałe koszty związane z Ofertą, które Bank poniesie, wyniosą około 9,3 mln zł i obejmować będą: (i) koszty przygotowania Prospektu i Dokumenty Marketingowego; (ii) koszty i wydatki dotyczące organizacji spotkań z inwestorami (edukacji inwestorów) i prezentacji dla inwestorów (<i>roadshow</i>); (iii) koszty druku i dystrybucji dokumentacji

	związanej z Ofertą (w tym Prospektu i Dokumentu Marketingowego), prezentacji lub innych dokumentów ofertowych i dokumentów związanych z działaniami marketingowymi; (iv) wynagrodzenia oraz koszty i wydatki doradztwa prawnego na rzecz Banku; (v) koszty usług dotyczących Skonsolidowanych Sprawozdań Finansowych; (vi) koszty przeglądu Śródrocznych Skonsolidowanych Sprawozdań Finansowych i innych usług poświadczających świadczonych przez biegłych rewidentów; (vii) koszty rozliczenia Oferty przez KDPW, GPW i KDPW_CCP; oraz (viii) wszelkie inne opłaty na rzecz KDPW i GPW, a także opłaty notarialne. Informacja o ostatecznych kosztach Oferty, w tym wysokość prowizji Menedżerów Oferty, zostanie ogłoszona w raporcie bieżącym Banku zgodnie z obowiązującymi przepisami. Akcjonariusz Sprzedający nie pobiera żadnych opłat od podmiotów składających zapisy na Akcje Oferowane. Niemniej jednak kwota płacona przez inwestora dokonującego zapisu na Akcje Oferowane może zostać zwiększona o potencjalną prowizję firmy inwestycyjnej przyjmującej zapisy zgodnie z zasadami obowiązującymi w takiej firmie inwestycyjnej.
E.2a	Przyczyny oferty, opis wykorzystania wpływów pieniężnych, szacunkowa wartość netto wpływów pieniężnych.
	Zamiarem Akcjonariusza Sprzedającego jest zbycie posiadanych przez niego Akcji Oferowanych w liczbie określonej w Prospekcie.
E.3	Opis warunków oferty.
	Oferta W ramach Oferty przeprowadzanej na podstawie niniejszego Prospektu Akcjonariusz Sprzedający oferuje 33.850.251 akcji zwykłych imiennych Banku, o wartości nominalnej 10 PLN każda. Zgodnie z przepisami art. 28 ust. 1 Prawa Bankowego oraz § 8 pkt 1 Statutu, Akcje staną się akcjami na okaziciela po ich dematerializacji (rejestracji w KDPW) zgodnie z przepisami Ustawy o Obrocie. Akcje Oferowane są przedmiotem oferty publicznej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. W związku z Ofertą mogą zostać podjęte ograniczone działania promocyjne mające na celu przekazanie informacji o Ofercie Kwalifikowanym Nabywcom Instytucjonalnym (ang. <i>Qualified Institutional Buyers</i>) w Stanach Zjednoczonych Ameryki w rozumieniu i zgodnie z Przepisem 144A (ang. <i>Rule 144A</i>) wydanym na podstawie Amerykańskiej Ustawy o Papierach Wartościowych oraz innym inwestorom instytucjonalnym poza Stanami Zjednoczonymi Ameryki (z wyłączeniem Polski) zgodnie z Regulacją S (ang. <i>Regulation S</i>) wydaną na podstawie Amerykańskiej Ustawy o Papierach Wartościowych oraz zgodnie z właściwymi przepisami prawa jurysdykcji, gdzie taka promocja Oferty będzie prowadzona. W celu prowadzenia powyższych ograniczonych działań promocyjnych, w każdym przypadku zgodnie z właściwymi przepisami prawa jurysdykcji, w których takie działania będą podejmowane, został sporządzony na podstawie informacji zawartych w Prospekcie Dokument Marketingowy (ang. <i>Offering Memorandum</i>). Dokument Marketingowy został sporządzony w języku angielskim i nie podlega i nie będzie w przyszłości podlegać zatwierdzeniu przez KNF ani przez żaden inny organ administracji publicznej, w szczególności organ właściwy w jurysdykcji, gdzie taka promocja Oferty będzie prowadzona. Potencjalni inwestorzy powinni uwzględnić, że jedynym prawnie wiążącym dokumentem sporządzonym na potrzeby tej Oferty, zawierającym informacje na temat Grupy oraz Akcji Oferowanych, jest niniejszy Prospekt, a także wszystkie opublikowane aneksy do Prospektu po ich zatwierdzeniu przez KNF, komunikaty aktualizujące do Prospektu oraz informacja o Cenie Sprzedaży Akcji Oferowanych. Uprawnieni inwestorzy Wyłącznie Inwestorzy Instytucjonalni są uprawnieni do wzięcia udziału w Ofercie. Warunki Oferty nie przewidują preferencyjnego sposobu traktowania poszczególnych rodzajów inwestorów lub określonych grup powiązanych (włącznie z programami dla rodzin i osób zaprzyjaźnionych) przy przydziale Akcji Oferowanych. Nierezydenci zamierzający złożyć zapis na Akcje Oferowane powinni zapoznać się z odpowiednimi przepisami państwa swojego pochodzenia, a także z informacjami na temat ograniczeń dotyczących możliwości oferowania Akcji Oferowanych znajdującymi się w Prospekcie.

Planowany harmonogram Oferty

Poniżej przedstawiono informacje na temat przewidywanego harmonogramu Oferty. Oferta staje się ważna z chwilą opublikowania Prospektu. Czas podawany jest według czasu warszawskiego.

Nie później niż zawarcie warunkowej Umowy o Gwarantowanie Oferty

29 czerwca 2017 r.

29 czerwca 2017 r.

publikacja Prospektu
rozpoczęcie procesu budowania księgi popytu wśród Inwestorów Instytucjonalnych

6 lipca 2017 r.

zakończenie procesu budowania księgi popytu
ustalenie Ceny Sprzedaży Akcji Oferowanych
podpisanie aneksu cenowego do Umowy o Gwarantowanie Oferty określającego Cenę Sprzedaży Akcji Oferowanych
opublikowanie Ceny Sprzedaży Akcji Oferowanych

7-11 lipca 2017 r.

przyjmowanie zapisów Inwestorów Instytucjonalnych

12 lipca 2017 r.

ewentualne składanie zapisów przez Gwaranta Oferty w wykonaniu zobowiązania wynikającego z Umowy o Gwarantowanie Oferty
przydział Akcji Oferowanych

około 17 lipca 2017 r.

zapisanie Akcji Oferowanych na rachunkach papierów wartościowych Inwestorów Instytucjonalnych (pod warunkiem, że dane przekazane przez inwestorów na potrzeby zapisania Akcji Oferowanych na ich rachunkach papierów wartościowych będą kompletne i prawidłowe)

około 19 lipca 2017 r.

pierwszy dzień notowania Akcji na GPW

Zgodnie z art. 54 ust. 1 pkt 3 Ustawy o Ofercie Publicznej, inwestorom, którzy złożyli zapis przed przekazaniem do publicznej wiadomości informacji o ostatecznej cenie lub liczbie oferowanych papierów wartościowych, przysługuje uprawnienie do uchylenia się od skutków prawnych złożonego zapisu przez złożenie w jednym z punktów obsługi klienta firmy inwestycyjnej oferującej dane papiery wartościowe oświadczenia na piśmie, w terminie 2 dni roboczych od dnia przekazania do publicznej wiadomości tej informacji. Biorąc pod uwagę planowany harmonogram i strukturę Oferty, powyższe uprawnienie nie będzie miało zastosowania do inwestorów składających zapisy w ramach Oferty.

Powyższy harmonogram może ulec zmianie. Niektóre zdarzenia, które zostały w nim przewidziane, są niezależne od Banku lub Akcjonariusza Sprzedającego. Akcjonariusz Sprzedający, po konsultacji z Globalnymi Koordynatorami, zastrzega sobie prawo do zmiany powyższego harmonogramu Oferty, w tym terminów przyjmowania zapisów na Akcje Oferowane. Informacja o zmianie poszczególnych terminów Oferty zostanie przekazana w trybie przewidzianym w art. 52 Ustawy o Ofercie Publicznej, tj. w formie komunikatu aktualizującego w sposób, w jaki został opublikowany niniejszy Prospekt. Jeżeli w opinii Akcjonariusza Sprzedającego zmiana harmonogramu Oferty może w sposób znaczący wpłynąć na ocenę Akcji Oferowanych, taka informacja zostanie opublikowana w formie aneksu do Prospektu (po zatwierdzeniu przez KNF) zgodnie z treścią art. 51 Ustawy o Ofercie Publicznej.

Zmiana terminów rozpoczęcia lub zakończenia przyjmowania zapisów i podanie do publicznej wiadomości stosownej informacji o tym nastąpi najpóźniej w ostatnim dniu przed pierwotnym terminem rozpoczęcia lub zakończenia przyjmowania zapisów na Akcje Oferowane.

Zmiany terminów dla innych zdarzeń przewidzianych w harmonogramie zostaną podane do publicznej wiadomości najpóźniej w dniu upływu danego terminu, z wyjątkiem skrócenia terminu zakończenia budowania księgi popytu wśród Inwestorów Instytucjonalnych, który zostanie podany do publicznej wiadomości najpóźniej w dniu poprzedzającym dzień upływu danego terminu.

Zmiana terminów Oferty nie będzie traktowana jako odstąpienie od przeprowadzenia sprzedaży Akcji Oferowanych.

Jeśli decyzja o zmianie harmonogramu Oferty zostanie podjęta po przeprowadzeniu procesu budowania księgi popytu, ale przed rozpoczęciem składania zapisów na Akcje Oferowane, Akcjonariusz Sprzedający wspólnie z Globalnymi Koordynatorami mogą ponownie przeprowadzić proces budowania księgi popytu, przy czym w takiej sytuacji określą, czy wcześniej złożone deklaracje i zaproszenia do złożenia zapisu na Akcje Oferowane tracą, czy zachowują ważność.

Zmiany terminów przeprowadzenia Oferty mogą odbywać się tylko w okresie ważności Prospektu.

Przedział cenowy

Na potrzeby przeprowadzenia procesu budowy księgi popytu Akcjonariusz Sprzedający, w uzgodnieniu z Globalnymi Koordynatorami, określi orientacyjny przedział cenowy (taki przedział cenowy nie zostanie podany do publicznej wiadomości oraz może ulegać zmianom).

Ustalenie Ceny Sprzedaży

Cena Sprzedaży Akcji Oferowanych („**Cena Sprzedaży Akcji Oferowanych**”) zostanie ustalona przez Akcjonariusza Sprzedającego, w uzgodnieniu z Globalnymi Koordynatorami, po zakończeniu procesu budowania księgi popytu.

Informacja na temat Ceny Sprzedaży Akcji Oferowanych zostanie przekazana przez Bank do publicznej wiadomości w trybie określonym w art. 54 ust. 3 Ustawy o Ofercie Publicznej, tj. w sposób, w jaki został opublikowany niniejszy Prospekt.

Zgodnie z art. 54 ust. 1 pkt 3 Ustawy o Ofercie Publicznej, inwestorom, którzy złożyli zapis przed przekazaniem do publicznej wiadomości informacji o ostatecznej cenie lub liczbie oferowanych papierów wartościowych, przysługuje uprawnienie do uchylenia się od skutków prawnych złożonego zapisu przez złożenie w jednym z punktów obsługi klienta firmy inwestycyjnej oferującej dane papiery wartościowe oświadczenia na piśmie, w terminie 2 dni roboczych od dnia przekazania do publicznej wiadomości tej informacji. Biorąc pod uwagę planowany harmonogram i strukturę Oferty, powyższe uprawnienie nie będzie miało zastosowania do inwestorów składających zapisy w ramach Oferty.

W momencie składania zapisów inwestorzy nie będą ponosić dodatkowych kosztów ani podatków, z wyjątkiem ewentualnych kosztów związanych z otwarciem i prowadzeniem rachunku papierów wartościowych, o ile inwestor składający zapis na Akcje Oferowane nie posiadał takiego rachunku wcześniej, lub kosztów prowizji maklerskiej, zgodnie z postanowieniami właściwych umów i regulaminów danego podmiotu przyjmującego zapis.

Ostateczna liczba Akcji Oferowanych

Akcjonariusz Sprzedający zamierza zaoferować do sprzedaży w Ofercie 33.850.251 Akcji Oferowanych reprezentujących 15% akcji Banku, które będą przedmiotem wniosku o dopuszczenie i wprowadzenie do obrotu na rynku regulowanym prowadzonym przez GPW.

Umowa o Gwarantowanie Oferty

Nie później niż w dniu 29 czerwca 2017 r. Akcjonariusz Sprzedający oraz Bank zamierzają zawrzeć warunkową umowę o gwarantowanie zapisów Inwestorów Instytucjonalnych na zasadach subemisji inwestycyjnej („**Umowa o Gwarantowanie Oferty**”) z Citigroup Global Markets Limited (działającym jako Gwarant Oferty), Domem Maklerskim Banku Handlowego S.A., Raiffeisen Bank International AG/Investment Banking oraz Raiffeisen Bank Polska S.A. Domem Maklerskim Raiffeisen Bank Polska S.A. Raiffeisen Bank International AG/Investment Banking (Globalny Koordynator i Menadżer Oferty) oraz Raiffeisen Bank Polska S.A., Dom Maklerski Raiffeisen Bank Polska S.A. (Oferujący) będą stronami Umowy o Gwarantowanie Oferty, ponieważ będzie zawierać ona szereg postanowień natury technicznej dotyczących procesu składania i przyjmowania zapisów inwestorów odnoszących się bezpośrednio do obowiązków tych podmiotów.

W ramach Umowy o Gwarantowanie Oferty Gwarant Oferty zobowiąże się, z zastrzeżeniem ziszczenia się określonych warunków wskazanych poniżej, do dołożenia należytej staranności w celu zapewnienia nabycia i opłacenia Akcji Oferowanych przez Inwestorów Instytucjonalnych oraz do nabycia, bądź spowodowania nabycia przez jego podmioty powiązane, tych Akcji Oferowanych, które nie zostaną nabyte przez takich Inwestorów Instytucjonalnych.

Umowa o Gwarantowanie Oferty będzie zawierała między innymi następujące warunki zawieszające wykonanie zobowiązania do gwarantowania Oferty: (i) niewystąpienie jakichkolwiek zmian lub zdarzeń pociągających za sobą, w ocenie Gwaranta Oferty, jakiejkolwiek niekorzystnej zmiany w sytuacji prawnej, finansowej, zyskach, sprawach handlowych lub prognozach gospodarczych Grupy w stosunku do stanu opisanego w Prospekcie, (ii) niewystąpienie siły wyższej, (iii) potwierdzenie przez Bank oraz Akcjonariusza Sprzedającego w dniu wykonania zobowiązania subemisyjnego oświadczeń i zapewnień zawartych w Umowie o Gwarantowanie Oferty, (iv) dostarczenie przez Bank, Akcjonariusza Sprzedającego, bądź ich doradców opinii prawnych, *disclosure letters* oraz *comfort letters* o treści uzgodnionej z Gwarantem Oferty, (v) wykonanie przez Bank, bądź Akcjonariusza Sprzedającego zobowiązań wskazanych w Umowie o Gwarantowanie Oferty, (vi) uzgodnienie aneksu cenowego („**Aneks Cenowy**”) do Umowy o Gwarantowanie Oferty określającego Cenę Sprzedaży Akcji Oferowanych.

E.4	Zawarcie Aneksu Cenowego, według wyłącznego uznania podmiotów będących jego stronami, jest planowane nie później niż w dniu 6 lipca 2017 r. po zakończeniu procesu budowania księgi popytu i ustaleniu Ceny Sprzedaży Akcji Oferowanych. W przypadku, gdyby jakkolwiek warunek wykonania zobowiązania subemisyjnego nie ziścił się bądź nie nastąpiło zwolnienie z obowiązku jego ziszczenia się i powyższe okoliczności wystąpią przed złożeniem zapisu na Akcje Oferowane objęte Umową o Gwarantowanie Oferty, zobowiązanie Gwaranta Oferty do złożenia zapisu na Akcje Oferowane zgodnie z Umową o Gwarantowanie Oferty wygaśnie. Menedżerowie Oferty będą także uprawnieni do odstąpienia od Umowy o Gwarantowanie Oferty w określonych w niej przypadkach, w szczególności w sytuacji, gdy którekolwiek z zapewnień lub oświadczeń Banku lub Akcjonariusza Sprzedającego okaże się niezgodne z rzeczywistym stanem faktycznym lub prawnym. Umowa o Gwarantowanie Oferty zawarta zostanie pod prawem Anglii i Walii i będzie zawierać postanowienia zwyczajowe przyjęte w międzynarodowych ofertach podobnych do Oferty, w tym oświadczenia i zapewnienia Banku oraz Akcjonariusza Sprzedającego. Zgodnie z Umową o Gwarantowanie Oferty Akcjonariusz Sprzedający oraz Bank zobowiążą się zwolnić Menedżerów Oferty oraz inne określone osoby z odpowiedzialności i obowiązku świadczenia z tytułu określonych roszczeń, zobowiązań lub kosztów, jakie mogą zostać dochodzone lub zostaną poniesione przez Menedżerów Oferty lub określone osoby w związku z Umową o Gwarantowanie Oferty (tzw. klauzula indemnifikacyjna). Umowa o Gwarantowanie Oferty będzie zawierać standardowe zobowiązania Menedżerów Oferty co do zakresu terytorialnego podejmowanych działań promocyjnych oraz zobowiązanie do podejmowania działań promocyjnych jedynie w stosunku do określonych kategorii inwestorów instytucjonalnych oraz w każdym przypadku zgodnie z prawem jurysdykcji, gdzie takie działania będą podejmowane. Umowa o Gwarantowanie Oferty będzie przewidywać, że Bank oraz Akcjonariusz Sprzedający będą podlegać umownemu ograniczeniu zbywalności lub emisji akcji. W zakresie, w jakim będzie to wymagane przepisami prawa, informacja o zawarciu Umowy o Gwarantowanie Oferty zostanie podana do publicznej wiadomości w formie komunikatu aktualizującego w trybie art. 52 ust. 2 Ustawy o Ofercie Publicznej. W przypadku, gdy w ocenie Akcjonariusza Sprzedającego zmiana warunków Umowy o Gwarantowanie Oferty lub terminu jej zawarcia mogłaby w sposób znaczący wpłynąć na ocenę Akcji Oferowanych, informacja ta zostanie udostępniona do publicznej wiadomości w formie aneksu do niniejszego Prospektu, zgodnie z art. 51 Ustawy o Ofercie Publicznej. Informacja o niezawarciu Umowy o Gwarantowanie Oferty zostanie podana do publicznej wiadomości w formie aneksu do niniejszego Prospektu, zgodnie z art. 51 Ustawy o Ofercie Publicznej. Przekazanie informacji na temat Ceny Sprzedaży Akcji Oferowanych w trybie art. 54 ust. 3 Ustawy o Ofercie Publicznej będzie równoznaczne z zawarciem Aneksu Cenowego na warunkach określonych w powyższej informacji. Działania stabilizacyjne Warunki Oferty nie przewidują możliwości dokonania nadprzydziału lub opcji dodatkowego przydziału typu <i>greenshoe</i>. Warunki ogólne Oferty nie przewidują działań stabilizacyjnych. Opis interesów, włącznie z konfliktem interesów, o istotnym znaczeniu dla emisji lub oferty.
	Każdy z Menedżerów Oferty i ich podmiotów powiązanych (większość z nich jako część organizacji międzynarodowych lub o zasięgu globalnym, świadczących usługi finansowe) jest lub może być zaangażowany w działalność w zakresie bankowości inwestycyjnej, papierów wartościowych, zarządzania inwestycjami oraz indywidualnego zarządzania majątkiem. W zakresie działalności dotyczącej papierów wartościowych zajmują się lub mogą się zajmować subemisją papierów wartościowych, obrotem papierami wartościowymi (na rachunek własny lub klientów), usługami maklerskimi, obrotem walutami, obrotem na giełdach towarowych i instrumentami pochodnymi (na rachunek własny lub klientów), a także świadczeniem usług maklerskich, usług bankowości inwestycyjnej, sporządzaniem analiz, jak również usług finansowania i doradztwa finansowego. W zakresie dozwolonym przez obowiązujące przepisy prawa i zasady dotyczące konfliktu interesów dotyczące prowadzenia działalności maklerskiej i w ramach bankowości inwestycyjnej: (a) w normalnym toku działalności związanych z dokonywaniem obrotu instrumentami finansowymi, usług maklerskich lub usług finansowania, każdy z Menedżerów Oferty i ich podmiotów powiązanych może w dowolnym czasie posiadać inwestycje długo-, lub krótkoterminowe, zapewniać finansowanie inwestycji,

	oraz może – na rachunek własny lub swoich klientów – angażować się w obrót lub w inny sposób strukturyzować lub przeprowadzać transakcje dotyczące dłużnych lub udziałowych papierów wartościowych lub kredytów uprzywilejowanych dowolnego podmiotu uczestniczącego w Ofercie, lub transakcje dotyczące jakiegokolwiek waluty albo towaru związanych z Ofertą, lub transakcje dotyczące dowolnych powiązanych instrumentów pochodnych; (b) każdy z Menedżerów Oferty i ich podmiotów powiązanych, ich dyrektorzy, członkowie organów zarządzających lub nadzorczych, członkowie kadry kierowniczej i pracownicy mogą w dowolnym czasie inwestować na własny rachunek lub zarządzać funduszami inwestującymi na własny rachunek w dłużne lub udziałowe papiery wartościowe emitowane przez dowolny podmiot uczestniczący w Ofercie, w jakiegokolwiek waluty lub towary związane z Ofertą, lub w jakiegokolwiek powiązane instrumenty pochodne; (c) każdy z Menedżerów Oferty i ich podmiotów powiązanych może w dowolnym czasie dokonywać w zwykłym toku czynności maklerskich na rzecz jakiegokolwiek podmiotu uczestniczącego w Ofercie. Menedżerowie Oferty oraz ich podmioty powiązane prowadzili w przeszłości oraz mogą w przyszłości świadczyć usługi bankowości inwestycyjnej, komercyjnej oraz inne usługi finansowe, a także dokonywać innego rodzaju transakcji z Akcjonariuszem Sprzedającym, podmiotami, w stosunku do których Akcjonariusz Sprzedający jest podmiotem dominującym, z Bankiem oraz jego podmiotami powiązanymi. Menedżerowie Oferty oraz ich podmioty powiązane otrzymywali i mogą w przyszłości otrzymywać wynagrodzenie i prowizje zwyczajowo należne z tytułu świadczenia takich usług lub przeprowadzania transakcji. W związku z Ofertą Menedżerowie Oferty oraz ich podmioty powiązane działają wyłącznie na rzecz Banku oraz Akcjonariusza Sprzedającego oraz, z zastrzeżeniem bezwzględnie obowiązujących przepisów prawa, nie ponoszą odpowiedzialności wobec jakichkolwiek innych osób. Menedżerowie Oferty lub ich podmioty powiązane mogą nabywać instrumenty finansowe emitowane przez Akcjonariusza Sprzedającego, Bank, ich podmioty powiązane lub instrumenty finansowe powiązane z instrumentami finansowymi emitowanymi przez wskazane powyżej podmioty. W szczególności Gwarant Oferty może nabyć takie instrumenty finansowe zgodnie z Umową o Gwarantowanie Oferty. W związku z Ofertą każdy z Menedżerów Oferty lub każdy z ich podmiotów powiązanych może również działać jako inwestor na własny rachunek, nabyć Akcje Oferowane w Ofercie, a następnie je posiadać, zbyć lub rozporządzać nimi w inny sposób. Dodatkowo, na Datę Prospektu, Raiffeisen Bank International AG, który jest jednocześnie Menedżerem Oferty i Globalnym Koordynatorem w związku z Ofertą, jest posiadaczem 225.668.340 Akcji reprezentujących 100% kapitału zakładowego Banku oraz uprawniających do 100% głosów na Walnym Zgromadzeniu. Każdy z Menedżerów Oferty przekaze informacje o nabyciu Akcji Oferowanych lub o dokonywaniu transakcji opisanych powyżej jedynie w przypadku, gdy obowiązek ujawniania takich transakcji będzie wynikać z powszechnie obowiązujących przepisów prawa.
E.5	Imię i nazwisko (nazwa) osoby lub podmiotu oferującego papier wartościowy do sprzedaży. Umowy zakazu sprzedaży akcji typu „lock-up”: strony, których to dotyczy; oraz wskazanie okresu objętego zakazem sprzedaży. Akcje Oferowane są oferowane do sprzedaży przez spółkę Raiffeisen Bank International AG z siedzibą w Wiedniu, Austria, będącą na Datę Prospektu jedynym akcjonariuszem Banku. Akcjonariusz Sprzedający W Umowie o Gwarantowanie Oferty Akcjonariusz Sprzedający zobowiąże się, że bez pisemnej zgody Citigroup Global Markets Limited, Akcjonariusz Sprzedający nie będzie w okresie od dnia zawarcia Umowy o Gwarantowanie Oferty do dnia upływu okresu 180 dni od dnia pierwszego notowania Akcji na GPW (z zastrzeżeniem możliwości wykonania zobowiązania Akcjonariusza Sprzedającego wobec KNF dotyczącego zwiększenia liczby akcji Banku w wolnym obrocie do co najmniej 25%): (i) emitować, oferować, pożyczать, obciążać, przenosić, sprzedawać lub zobowiązywać się do sprzedaży lub emisji, przyznawać opcji, prawa lub gwarancji w zakresie nabycia, pożyczania lub innej formy przeniesienia lub w inny sposób przenosić, zbywać bądź ogłaszać jakąkolwiek ofertę lub emisję jakichkolwiek Akcji lub prawa udziałowego do Akcji lub jakichkolwiek papierów wartościowych wymiennych lub zamiennych bądź zasadniczo podobnych do Akcji lub praw udziałowych do Akcji, (ii) zawierać jakichkolwiek transakcji swap lub innych umów bądź transakcji przenoszących, w całości bądź w części, jakiegokolwiek ekonomiczne skutki własności Akcji, bez względu na to czy taka transakcja swap czy też inna transakcja

	jest rozliczana w drodze dostarczenia Akcji lub innych papierów wartościowych, w gotówce bądź w inny sposób. Ponadto Akcjonariusz Sprzedający zobowiąże się, że w tym samym okresie bez pisemnej zgody Citigroup Global Markets Limited nie nabędzie żadnych Akcji ani nie ogłosi zamiaru takiego nabycia. Bank W Umowie o Gwarantowanie Oferty Bank zobowiąże się, że bez pisemnej zgody Citigroup Global Markets Limited, Spółka nie będzie w okresie od dnia zawarcia Umowy o Gwarantowanie Oferty do dnia upływu okresu 180 dni od dnia pierwszego notowania Akcji na GPW (z zastrzeżeniem obowiązujących przepisów prawa i regulacji oraz wykonania wiążących decyzji lub rekomendacji organów regulacyjnych dotyczących podwyższenia kapitału zakładowego Banku): (i) emitować, oferować, pożyczać, obciążać, przenosić, sprzedawać lub zobowiązywać się do sprzedaży lub emisji, przyznawać opcji, prawa lub gwarancji w zakresie nabycia, pożyczania lub innej formy przeniesienia lub w inny sposób przenosić, zbywać bądź ogłaszać jakąkolwiek ofertę lub emisję jakichkolwiek Akcji lub prawa udziałowego do Akcji lub jakichkolwiek papierów wartościowych wymiennych lub zamiennych bądź zasadniczo podobnych do Akcji lub praw udziałowych do Akcji, (ii) zawierać jakichkolwiek transakcji swap lub innych umów bądź transakcji przenoszących, w całości bądź w części, jakiejkolwiek ekonomiczne skutki własności Akcji, bez względu na to czy taka transakcja swap czy też inna transakcja jest rozliczana w drodze dostarczenia Akcji lub innych papierów wartościowych, w gotówce bądź w inny sposób. Ponadto Bank zobowiąże się, że w tym samym okresie bez pisemnej zgody Citigroup Global Markets Limited nie nabędzie żadnych Akcji, ani w inny sposób nie obniży swojego kapitału, a także nie ogłosi zamiaru takiego nabycia lub obniżenia, oraz spowoduje, że żaden z jego podmiotów powiązanych tego nie uczyni. W zakresie, w jakim będzie to wymagane przepisami prawa, informacja o modyfikacji zobowiązań Banku ograniczających emisję akcji zostanie podana do publicznej wiadomości w formie komunikatu aktualizującego w trybie art. 52 ust. 2 Ustawy o Ofercie Publicznej. W przypadku gdy, w ocenie Akcjonariusza Sprzedającego, zmiana warunków powyższych zobowiązań lub terminu ich zaciągnięcia mogłaby w sposób znaczący wpłynąć na ocenę Akcji Oferowanych, informacja ta zostanie udostępniona do publicznej wiadomości w formie aneksu do Prospektu.																								
E.6	Wielkość i wartość procentowa natychmiastowego rozwodnienia spowodowanego ofertą. W przypadku oferty subskrypcji skierowanej do dotychczasowych akcjonariuszy, należy podać wielkość i wartość procentową natychmiastowego rozwodnienia, jeśli nie dokonają oni subskrypcji na nową ofertę. W tabeli poniżej przedstawiono informacje dotyczące struktury akcjonariatu po przeprowadzeniu Oferty przy założeniu sprzedaży w Ofercie wszystkich Akcji Oferowanych. <table><tr><th rowspan="2">Nazwa akcjonariusza</th><th colspan="4">Po przeprowadzeniu Oferty</th></tr><tr><th>Liczba Akcji</th><th>(%)</th><th>Liczba głosów</th><th>(%)</th></tr><tr><td>RBI.....</td><td>191.818.089</td><td>85</td><td>191.818.089</td><td>85</td></tr><tr><td>Akcje w publicznym obrocie (<i>public float</i>).....</td><td>33.850.251</td><td>15</td><td>33.850.251</td><td>15</td></tr><tr><td>Ogółem</td><td>225.668.340</td><td>100</td><td>225.668.340</td><td>100</td></tr></table> Źródło: Bank	Nazwa akcjonariusza	Po przeprowadzeniu Oferty				Liczba Akcji	(%)	Liczba głosów	(%)	RBI.....	191.818.089	85	191.818.089	85	Akcje w publicznym obrocie (<i>public float</i>).....	33.850.251	15	33.850.251	15	Ogółem	225.668.340	100	225.668.340	100
Nazwa akcjonariusza	Po przeprowadzeniu Oferty																								
	Liczba Akcji	(%)	Liczba głosów	(%)																					
RBI.....	191.818.089	85	191.818.089	85																					
Akcje w publicznym obrocie (<i>public float</i>).....	33.850.251	15	33.850.251	15																					
Ogółem	225.668.340	100	225.668.340	100																					
E.7	Szacunkowe koszty pobierane od inwestora przez emitenta lub oferującego.																								
	Akcjonariusz Sprzedający nie pobiera żadnych opłat od podmiotów składających zapisy na Akcje Oferowane. Niemniej jednak kwota płacona przez inwestora dokonującego zapisu na Akcje Oferowane może zostać zwiększona o potencjalną prowizję firmy inwestycyjnej przyjmującej zapisy zgodnie z zasadami obowiązującymi w takiej firmie inwestycyjnej.																								

CZYNNIKI RYZYKA

Przed podjęciem decyzji o inwestycji w Akcje Oferowane potencjalni inwestorzy powinni starannie przeanalizować czynniki ryzyka przedstawione poniżej oraz inne informacje zawarte w Prospekcie. Wystąpienie jednego lub kilku z wymienionych ryzyk lub innych ryzyk nieznanych Grupie na Datę Prospektu, które mogą wystąpić w wyniku zmian w Grupie, w jej otoczeniu konkurencyjnym lub rynkowym, samodzielnie lub w połączeniu z innymi okolicznościami mogą mieć istotny, niekorzystny wpływ na Grupę, w szczególności na jej działalność, sytuację finansową, wyniki działalności, perspektywy lub cenę rynkową Akcji.

Ryzyka dotyczące działalności Grupy

W przeszłości Grupa nie spełniała wymogów adekwatności kapitałowej i może nie być w stanie spełnić takich wymogów w przyszłości

W czasie ostatnich kilku lat Grupa podlegała coraz surowszym wymogom w zakresie adekwatności kapitałowej, które wpływają na rentowność Grupy, jej zdolność do wypłat na rzecz akcjonariuszy oraz ograniczają jej elastyczność pod względem działalności operacyjnej. W szczególności Grupa podlega wyższym wymogom kapitałowym na podstawie Ustawy o Nadzorze Makroostrożnościowym, a także decyzji i rekomendacji wydanych przez KNF.

Grupa zobowiązana jest do przestrzegania wymogów Rozporządzenia CRR oraz wymogów KNF, przy czym wymogi KNF określają wyższe progi. Na Datę Prospektu, KNF zobowiązała Grupę do utrzymywania łącznego współczynnika kapitałowego na poziomie minimum 16,06% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko, współczynnika Tier 1 na poziomie 12,42% oraz współczynnika kapitału podstawowego Tier 1 na poziomie 11,93%. Bardziej szczegółowe informacje na temat minimalnych wymogów kapitałowych mających zastosowanie do Grupy zob. „Przegląd sytuacji operacyjnej i finansowej – Adekwatność kapitałowa”.

Na dzień 31 marca 2017 r. łączny współczynnik kapitałowy, współczynnik Tier 1 i współczynnik kapitału podstawowego Tier 1 wynosiły odpowiednio 16,53%, 15,95% i 15,95%. Na dzień 31 grudnia 2016 r. łączny współczynnik kapitałowy, współczynnik Tier 1 i współczynnik kapitału podstawowego Tier 1 wynosiły odpowiednio 16,7%, 16,05% oraz 16,05%. W protokole wydanym po inspekcji problemowej przeprowadzonej przez KNF w listopadzie i grudniu 2016 r. KNF wskazała nieprawidłowości w stosowaniu przez Bank współczynnika konwersji (CCF) w wysokości 0% do zobowiązań pozabilansowych (zob. „Przegląd sytuacji operacyjnej i finansowej – Adekwatność kapitałowa”). Bank nie zgadza się z opinią KNF co do nieprawidłowego stosowania współczynnika konwersji 0% i przedstawił na to swoje argumenty, które nie zostały w pełni przyjęte. W przekazanych następnie Bankowi zaleceniach poinspekcyjnych z dnia 7 kwietnia 2017 r. KNF rekomendowała Bankowi wprowadzenie mechanizmów zapewniających prawidłową kalkulację wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego zgodnie z przepisami Rozporządzenia CRR, w szczególności poprzez przypisywanie niewykorzystanym zobowiązaniom kredytowym współczynników konwersji (CCF) zgodnie ze wskazaniem Załącznika I do Rozporządzenia CRR.

Całkowite zastąpienie stosowanego dotychczas przez Bank współczynnika konwersji kredytowej (CCF) w wysokości 0% w stosunku do portfela zobowiązań pozabilansowych przez wyższe współczynniki konwersji przewidziane przepisami Rozporządzenia CRR, wygenerowałoby, zgodnie z szacunkami Banku, kwotę ekspozycji na ryzyko w wysokości 2,6 mld zł, co obniżyłoby łączny współczynnik kapitałowy Grupy o 1,1 p.p. na dzień 31 grudnia 2016 r., tj. do poziomu 15,6%. W przypadku wprowadzenia zalecenia KNF dotyczącego CCF na dzień 31 grudnia 2016 r., Bank oraz Grupa spełniałyby minimalne poziomy współczynnika kapitału podstawowego Tier 1 oraz współczynnika Tier 1, nie spełniałyby natomiast rekomendowanego przez KNF poziomu łącznego współczynnika kapitałowego. Nieprzestrzeganie przez Grupę określonych powyżej wymogów adekwatności kapitałowej może skutkować nałożeniem na Grupę sankcji administracyjnych, które mogą spowodować wzrost kosztów operacyjnych lub negatywnie wpłynąć na reputację Grupy. Ponadto poziom współczynników kapitałowych Grupy wpływa na zdolność Banku do wypłaty dywidendy (zob. „Czynniki ryzyka dotyczące struktury akcjonariatu Banku – Bank może nie być w stanie wypłacać dywidendy akcjonariuszom”).

Grupa wdrożyła zalecenie KNF dotyczące CCF na dzień 31 marca 2017 r. i zastąpiła CCF w wysokości 0% wyższymi wskaźnikami określonymi w Rozporządzeniu CRR. Skorygowany łączny współczynnik kapitałowy Grupy w wysokości 16,53% i współczynnik Tier 1 w wysokości 15,95% są zgodne z zaleceniami KNF. Taki poziom współczynników kapitałowych osiągnięto dzięki: (i) korzyściom wynikającym z odpisania w pierwszym kwartale 2017 r. marki „Polbank”, co obniżyło

odliczenia od kapitału, (ii) zmianom kursów walutowych, (iii) zatrzymaniu zysku netto za 2016 r. oraz (iv) proaktywnemu zarządzaniu wielkością aktywów ważonych ryzykiem (zob. „Przegląd sytuacji operacyjnej i finansowej – Adekwatność kapitałowa”).

Na koniec 2015 r. Grupa spełniała wymogi regulacyjne odnośnie minimalnych poziomów współczynników kapitałowych, nie spełniała natomiast wymogu co do rekomendowanego przez KNF minimalnego poziomu łącznego współczynnika kapitałowego. W celu poprawy współczynników kapitałowych Grupy, zgodnie z rekomendacjami KNF, Grupa i RBI podjęły działania naprawcze. W szczególności, w marcu 2016 r., Bank sprzedał na rzecz RBI 100% akcji w kapitale zakładowym Raiffeisen-Leasing (zob. „Działalność Grupy – Istotne Umowy – Sprzedaż Raiffeisen-Leasing”). Ponadto Walne Zgromadzenie, które odbyło się w tym samym miesiącu uchwaliło, że dywidenda nie zostanie wypłacona, a cały zysk Banku wypracowany w 2015 roku zostanie zatrzymany przez Bank. Taka sama decyzja została podjęta przez Walne Zgromadzenie, które odbyło się w 2017 r. w stosunku do całego zysku Banku wypracowanego w 2016 roku.

Spełnianie przez Grupę minimalnych wymagań i rekomendacji w zakresie adekwatności kapitałowej może być uzależnione od wielu czynników, w tym między innymi od: (i) zwiększenia ekspozycji na ryzyko w Banku; (ii) wzrostu ryzyka kredytowego, strat kredytowych lub odpisów aktualizacyjnych; (iii) możliwości pozyskania kapitału; (iv) wyników działalności Banku; (v) spadku wartości portfela papierów wartościowych posiadanych przez Bank; (vi) nieprawidłowych szacunków w zakresie kwoty kapitału niezbędnej do pokrycia ryzyka operacyjnego przyjętych przez Bank; (vii) zmian w zasadach rachunkowości lub zaleceniach związanych z obliczaniem współczynników kapitałowych banków; (viii) wahań kursów wymiany, które wywierają wpływ na wartość aktywów denominowanych w walutach obcych; (ix) zmian stóp procentowych oraz (x) zmian przepisów regulacyjnych lub sposobu ich stosowania przez organy regulacyjne, w tym KNF. Ponadto Grupa może nie mieć wystarczającego kapitału dla spełnienia wymogów regulacyjnych w stosunku do całkowitego kapitału w miarę rozwoju działalności. Sytuacja taka może być spowodowana dodatkowymi zmianami wymogów kapitałowych, w wyniku znaczących strat jakie mogą zostać poniesione przez Grupę (obniżając zyski zatrzymane Grupy stanowiące składową kapitału Tier 1) lub wystąpienia kilku z powyższych lub innych czynników jednocześnie. W szczególności, w dniu 13 stycznia 2017 r. Komitet Stabilności Finansowej podjął uchwałę 14/2017, w której zarekomendował wprowadzenie wagi ryzyka w wysokości 150% dla walutowych kredytów hipotecznych udzielanych klientom detalicznym oraz zarekomendował wartość bufora ryzyka systemowego w wysokości 3% aktywów ważonych ryzykiem (zob. czynnik ryzyka „Znaczna część kredytów udzielonych przez Grupę jest denominowanych w walutach obcych, co ma negatywny wpływ na rentowność działalności Grupy, a niezdolność kredytobiorców do terminowej spłaty tych kredytów lub zwiększone wymogi regulacyjne dotyczące tych kredytów mogą mieć istotny negatywny wpływ na sytuację finansową i wyniki operacyjne Grupy” poniżej).

Nie można ponadto zapewnić, że w przypadku zmian regulacji lub przyjęcia surowszych wymogów czy rekomendacji w zakresie adekwatności kapitałowej Grupa będzie zdolna do spełnienia wymogów lub rekomendacji dotyczących adekwatności kapitałowej lub że implementacja tych wymogów lub rekomendacji nie spowoduje znaczących dodatkowych kosztów dla Grupy, czego Grupa nie przewiduje według stanu na Datę Prospektu. W szczególności wymogi adekwatności kapitałowej mogą dodatkowo wzrosnąć po zawarciu Bazylejskiej Umowy Kapitałowej IV oraz po przyjęciu Dyrektywy o Wymogach Kapitałowych V przez Parlament UE i KE. Niespełnianie przez Bank lub Grupę takich zwiększonych wymogów kapitałowych w przyszłości może prowadzić do działań regulacyjnych, w tym do nałożenia na Bank wymogu wyemitowania dodatkowych papierów wartościowych w kapitale podstawowym Tier 1, zatrzymania przez Bank niepodzielonych zysków lub zawieszenia wypłaty dywidendy lub wydania publicznego oświadczenia lub do nałożenia sankcji przez organy regulacyjne, w tym przez KNF.

Grupa może potrzebować dodatkowego kapitału, a jego pozyskanie na korzystnych warunkach może być utrudnione lub niemożliwe

Grupa może być zmuszona do pozyskiwania dodatkowego kapitału umożliwiającego jej realizację zamierzonej strategii i działań oraz utrzymania współczynników kapitałowych przynajmniej na wymaganym poziomie minimalnym. Dodatkowy kapitał może być także wymagany ze względu na dodatkowe zmiany wymogów regulacyjnych (włącznie z podwyższeniem wag ryzyka dla walutowych kredytów hipotecznych oraz wprowadzeniem dodatkowych buforów kapitałowych), w wyniku istotnych strat, jakie mogą zostać poniesione przez Grupę (obniżając niepodzielone zyski, będące składową kapitału Tier 1) lub z powodu wystąpienia kilku tych czynników jednocześnie. W związku z powyższym Grupa może zostać zmuszona do pozyskania dodatkowego kapitału, co może ograniczyć lub uniemożliwić oczekiwany rozwój w przyszłości. Jednocześnie Grupa może nie mieć możliwości

spełnienia wymogów dotyczących minimalnej wartości współczynników kapitałowych oraz innych wskaźników regulacyjnych (zob. czynnik ryzyka „W przeszłości Grupa nie spełniała wymogów adekwatności kapitałowej i może nie być w stanie spełnić takich wymogów w przyszłości” powyżej).

Możliwość pozyskania dodatkowego kapitału przez Grupę może być ograniczona między innymi ze względu na: (i) przyszłą kondycję finansową Grupy, jej wyniki operacyjne i przepływy pieniężne; (ii) konieczność uzyskania zgód organów regulacyjnych; (iii) rating kredytowy Grupy (jeżeli taki zostanie nadany w chwili pozyskiwania kapitału); (iv) ogólne warunki rynkowe determinujące pozyskiwanie kapitału przez banki komercyjne i inne instytucje finansowe; (v) gotowość akcjonariuszy do wsparcia działań w zakresie pozyskiwania kapitału oraz (vi) warunki gospodarcze, polityczne i inne, w kraju, a także na świecie.

Grupa nie może zagwarantować, że nie będzie musiała pozyskać dodatkowego kapitału w przyszłości. Jeżeli zajdzie taka konieczność, istnieje ryzyko, że Grupie nie uda się pozyskać dodatkowego kapitału na korzystnych warunkach i w wymaganym terminie. Ewentualna niezdolność do pozyskania dodatkowego kapitału lub do jego pozyskania na korzystnych warunkach może mieć istotny negatywny wpływ na działalność, sytuację finansową, wyniki działalności lub perspektywy rozwoju i strategię Grupy.

Znaczna część kredytów udzielonych przez Grupę jest denominowanych w walutach obcych, co ma negatywny wpływ na rentowność działalności Grupy, a niezdolność kredytobiorców do terminowej spłaty tych kredytów lub zwiększone wymogi regulacyjne dotyczące tych kredytów mogą mieć istotny negatywny wpływ na sytuację finansową i wyniki operacyjne Grupy

Znacząca część portfela kredytowego Grupy denominowana jest w walutach obcych, a zobowiązania odsetkowe są określone na podstawie stawek referencyjnych mających zastosowanie do tych walut. Na dzień 31 marca 2017 r. kredyty hipoteczne udzielane przez Grupę osobom fizycznym i mikroprzedsiębiorstwom denominowane w walutach obcych miały wartość 14,8 mld zł i stanowiły 83,9% łącznej wartości kredytów hipotecznych udzielanych osobom fizycznym i mikroprzedsiębiorstwom brutto, w tym 11,3 mld zł (64,0% łącznej wartości kredytów hipotecznych udzielanych osobom fizycznym i mikroprzedsiębiorstwom brutto) było denominowanych we frankach szwajcarskich, a 3,5 mld zł (19,8% łącznej wartości kredytów hipotecznych udzielanych klientom indywidualnym i klientom mikro brutto) było denominowanych w euro, natomiast na dzień 31 grudnia 2016 r. kredyty hipoteczne Grupy udzielone klientom indywidualnym i mikro denominowane w walutach obcych wynosiły 15,7 mld zł i stanowiły 84,9% łącznej wartości kredytów hipotecznych udzielanych klientom indywidualnym i klientom mikro, w tym kredyty w wysokości 11,9 mld zł (64,4% łącznej wartości kredytów hipotecznych udzielanych klientom indywidualnym i klientom mikro) były denominowane we frankach szwajcarskich, a 3,7 mln zł (20,2% łącznej wartości kredytów hipotecznych udzielanych klientom indywidualnym i klientom mikro) było denominowane w euro. Opisane powyżej kredyty stanowią w większości kredyty hipoteczne udzielone przez Polbank przed jego przejęciem przez Grupę; Grupa nie udziela kredytów denominowanych we frankach szwajcarskich od 2011 roku.

Posiadanie przez Grupę portfela kredytowego denominowanego w walutach obcych, w szczególności we frankach szwajcarskich, oraz jego znaczący udział w aktywach Grupy ma negatywny wpływ na rentowność działalności Grupy. Z uwagi na długoterminowy charakter (na dzień 31 marca 2017 r. średni pozostały okres zapadalności dla portfela kredytów hipotecznych w CHF wynosił 24,5 roku) zastąpienie powyższego portfela kredytowego w strukturze bilansu Grupy kredytami szybciej rotującymi lub innymi aktywami o wyższej rentowności wymaga dłuższej perspektywy czasowej.

Znacząca większość klientów detalicznych posiadających kredyty hipoteczne denominowane w walutach obcych uzyskuje dochody w złotych (PLN). Deprecjacja złotego w stosunku do walut obcych skutkuje wzrostem płatności z tytułu kredytów denominowanych w walutach obcych po ich przeliczeniu na PLN, a klienci mogą mieć trudności ze spłatą wyższych kwot. Skutkiem powyższego jest wzrost ryzyka kredytowego co wywiera negatywny wpływ na jakość portfela kredytowego Grupy oraz na poziom kredytów Grupy z utratą wartości.

Deprecjacja PLN wobec walut zagranicznych wywiera także wpływ na ekspozycje na ryzyko, a tym samym na zdolność Grupy do zaspokajania minimalnych wymogów kapitałowych. W styczniu 2015 r., po zmianie polityki przez Narodowy Bank Szwajcarii, nastąpił istotny wzrost kursu franka szwajcarskiego względem innych standardowych walut, w tym USD i EUR, a także PLN. Spowodowało to znaczący wzrost wartości portfela kredytów Grupy denominowanych we frankach szwajcarskich, a także wzrost wskaźnika wartości kredytu do wartości zabezpieczenia (LTV) dla tych kredytów. Ponadto w październiku 2016 r. KNF nałożyła na Bank dodatkowy indywidualny bufor na pokrycie ryzyka związanego z walutowymi kredytami hipotecznymi w wysokości 256 p.b., z czego

192 p.b. powinno składać się z kapitału Tier 1. Dalszy wzrost wartości portfela kredytów walutowych, jak również trudności napotymane przez klientów przy spłacie tych kredytów mogą skutkować nałożeniem przez KNF dodatkowych wymogów kapitałowych (w dniu 14 stycznia 2017 r. Komitet Stabilności Finansowej zarekomendował wprowadzenie wagi ryzyka w wysokości 150% dla walutowych kredytów hipotecznych udzielanych klientom detalicznym).

Ponadto posiadany przez Grupę portfel kredytów denominowanych w walutach obcych jest w wysokim stopniu finansowany z depozytów denominowanych w PLN. To niedopasowanie walutowe pomiędzy aktywami i zobowiązaniami może narazić Grupę na wyższe ryzyko płynności (zob. czynnik ryzyka „*Grupa jest narażona na ryzyko utraty płynności*” poniżej).

Kilka inicjatyw ustawodawczych proponowanych w ostatnich latach miało na celu przeniesienie na kredytodawców części strat poniesionych przez kredytobiorców w związku z kredytami walutowymi. Proponowane rozwiązania obejmują natychmiastowe lub stopniowe przewalutowanie takich kredytów na warunkach niekorzystnych dla kredytodawców, częściową lub całkowitą wypłatę zysków uzyskanych przez kredytodawców z tytułu spreadów walut zagranicznych i waluty lokalnej oraz stóp procentowych, a także obciążenie kredytodawców kosztami przewalutowania. Chociaż żadna z tych inicjatyw nie została uchwalona w formie ustawy, Grupa nie może zapewnić, że wszystkie te inicjatywy pozostaną niezrealizowane. Realizacja powyższych lub podobnych inicjatyw może wywrzeć istotny negatywny wpływ na polski sektor bankowy, na polską gospodarkę generalnie oraz na rentowność Grupy, jej pozycję kapitałową i sytuację finansową (zob. „*Otoczenie regulacyjne i prawne – Inicjatywy legislacyjne dotyczące ustawy o przewalutowaniu kredytów*”).

Powyższe czynniki mogą mieć istotny niekorzystny wpływ na działalność Banku lub Grupy, ich sytuację finansową, wyniki lub perspektywy rozwoju.

Grupa może nie osiągnąć zakładanych celów strategicznych lub może nastąpić zmiana jej strategii

Grupa dąży do utrzymania pozycji wiodącego banku środka rynku, koncentrując się na małych i średnich przedsiębiorstwach oraz na mikroprzedsiębiorstwach i klientach indywidualnych, którzy są motorem polskiej gospodarki. Grupa dąży do osiągnięcia długoterminowej zrównoważonej rentowności wszystkich linii biznesowych i w tym celu wdrożyła nowy „*Program Optymalizacji*”. Strategia Grupy, opisana w rozdziale „*Opis działalności Grupy – Strategia*”, opiera się na dwóch kluczowych filarach: zwiększeniu przychodów operacyjnych oraz ograniczeniu kosztów poprzez realizację „*Programu Optymalizacji*” przy utrzymaniu ostrożnego i zorientowanego na biznes zarządzania ryzykiem. Celem Grupy jest obniżenie wskaźnika kosztów do dochodów poniżej poziomu 55% począwszy od 2019 roku oraz poprawa rentowności.

Grupa może nie osiągnąć zakładanych celów strategicznych ze względu na wewnętrzne lub zewnętrzne czynniki regulacyjne, prawne, finansowe, społeczne bądź operacyjne, z których część może pozostawać poza kontrolą Grupy. Do czynników ryzyka, które mogą utrudnić realizację strategii Grupy, należą w szczególności niekorzystne uwarunkowania rynkowe w Polsce i na świecie, zwiększona konkurencja w polskim sektorze bankowym, brak poprawy efektywności sprzedaży przez Bank, wysokość stóp procentowych, zmiany zachowań klientów, osiąganie wyników sprzedaży poniżej zakładanych poziomów, czy nieprzewidziany wzrost kosztów i ograniczeń regulacyjnych. Niezrealizowanie przez Grupę zakładanej strategii lub wyższe niż przewidywano koszty jej realizacji mogą mieć istotny niekorzystny wpływ na działalność Grupy, jej sytuację finansową, wyniki działalności i perspektywy.

Wyniki działalności Grupy uzależnione są od możliwości realizacji jej strategii rozwoju w segmencie Bankowości Detalicznej

Od momentu przejścia Polbanku w 2012 r. strategia Grupy koncentruje się, i w przyszłości będzie się koncentrować, na rozwoju segmentu Bankowości Detalicznej oraz optymalizacji połączonej działalności i struktury kosztów.

W segmencie Bankowości Detalicznej Grupa dąży do osiągnięcia rentowności. Zamierza to uczynić poprzez uzyskanie rentowności w segmencie klientów masowych i zamożnych dzięki pozyskiwaniu nowych klientów i zbudowaniu w średnim okresie bazy 1 mln klientów oraz zwiększaniu aktywności obecnych klientów i realizacji sprzedaży krzyżowej, a także dzięki poprawie efektywności kosztowej. Grupa dąży do optymalizacji swojej działalności poprzez zamknięcia oddziałów w celu uzyskania oszczędności i zbudowania solidnych podstaw do rozwoju i cyfryzację. Planuje stworzenie modelu dystrybucji lepiej dostosowanego do jej potrzeb, który przy zachowaniu obecnego zasięgu geograficznego będzie charakteryzował się bardziej zróżnicowanymi i efektywnymi kosztowo formatami oddziałów, a przy tym planuje stworzenie rozwiązań opartych na cyfryzacji i samoobsłudze dostosowanych do zmieniających się preferencji klientów. Jednocześnie Grupa planuje zwiększyć

produktywność i efektywność dystrybucji oraz przebudować procesy sprzedażowe i posprzedażowe poprzez ich automatyzację i cyfryzację. Ponadto Grupa planuje repozycjonowanie marki „Raiffeisen Polbank” jako wartościowego gracza na rynku detalicznym w oparciu o 4 czynniki generowania wartości: Zaufanie, Partnerstwo, Wygoda oraz Lojalność prowadzące do istotnej poprawy doświadczeń klientów w relacjach z Bankiem (w celu uzyskania bardziej szczegółowych informacji zob. „Opis działalności Grupy – Bankowość Detaliczna – Strategia segmentu Bankowości Detalicznej”).

Grupa może nie osiągnąć zakładanych celów strategicznych w segmencie Bankowości Detalicznej ze względu na wewnętrzne lub zewnętrzne czynniki regulacyjne, prawne, finansowe, społeczne bądź operacyjne, z których część może pozostawać poza kontrolą Grupy. Do czynników ryzyka, które mogą utrudnić realizację strategii Grupy, należą w szczególności niekorzystne uwarunkowania rynkowe w Polsce i na świecie, zwiększona konkurencja w polskim sektorze bankowym, brak poprawy efektywności sprzedaży przez Bank, wysokość stóp procentowych, zmiany zachowań klientów, osiąganie wyników sprzedaży poniżej zakładanych poziomów, czy nieprzewidziany wzrost kosztów i ograniczeń regulacyjnych. Niezrealizowanie przez Grupę zakładanej strategii w segmencie Bankowości Detalicznej lub wyższe niż przewidywane koszty realizacji strategii mogą mieć istotny niekorzystny wpływ na działalność Grupy, jej sytuację finansową, wyniki działalności i perspektywy.

Grupa może nie być w stanie utrzymać aktualnych marż na kredytach i depozytach lub osiągnąć swojego celu dotyczącego podwyższenia marż i prowizji w celu poprawy wyników finansowych

Na działalność Grupy wpływają m.in. zmiany stóp procentowych w Polsce, w Europie oraz na świecie. Wartość wyniku odsetkowego Grupy zależy od wartości oprocentowanych aktywów i zobowiązań Grupy oraz średnich stóp procentowych dotyczących oprocentowanych aktywów i zobowiązań. Działalność Grupy polega w szczególności na zarządzaniu ryzykiem Grupy dotyczącym stóp procentowych oraz zależnościach między rynkowymi stopami procentowymi a marżami odsetkowymi (zob. „Zarządzanie ryzykiem – Ryzyko rynkowe – Ryzyko stopy procentowej”).

Różne czynniki mogą wpłynąć na zdolność Grupy do utrzymania marż kredytowych i depozytowych oraz prowizji na aktualnym poziomie. Wśród tych czynników są w szczególności konkurencja rynkowa, zmieniający się popyt na kredyty o stałym i zmiennym oprocentowaniu, ewentualne zmiany polityki pieniężnej wprowadzane przez Radę Polityki Pieniężnej (mające wpływ m.in. na wysokość odsetek maksymalnych pobieranych od kredytów detalicznych), zmiany poziomu inflacji, zmiany w otoczeniu regulacyjnym oraz zmiany zarówno stopy WIBOR, jak i procentowych stawek LIBOR na zagranicznych rynkach międzybankowych. W okresie objętym Skonsolidowanym Sprawozdaniem Finansowym Rada Polityki Pieniężnej zaczęła prowadzić ekspansywną politykę pieniężną, polegającą na częstych obniżkach stóp procentowych, w tym obniżeniu stopy referencyjnej o 0,5 punktu procentowego do poziomu 2,00% w październiku 2014 r. oraz o kolejne 0,5 punktu procentowego do poziomu 1,50% w marcu 2015 r. (zobacz „Otoczenie rynkowe – Gospodarka Polski – Inflacja i stopy procentowe”).

Potencjalny spadek marż Grupy może wynikać, z różnych powodów, w tym w szczególności, z: (i) obniżenia rynkowego oprocentowania kredytów o zmiennej stopie procentowej i niezdolności Grupy do pokrycia tego spadku obniżeniem oprocentowania depozytów lub (ii) wzrostu oprocentowania depozytów lub innych funduszy, którego Grupa nie będzie w stanie zrekompensować przez podwyższenie oprocentowania mającego zastosowanie do działalności kredytowej. Alternatywnie, w przypadku obniżenia oprocentowania kredytów oprocentowanych zmienną stopą procentową, Grupa może nie być w stanie zrekompensować tego spadku obniżeniem oprocentowania depozytów. Obniżenie marż Grupy z kolei może doprowadzić do obniżenia wyniku z tytułu odsetek. Natomiast wzrost stóp procentowych, prowadzący do wzrostu kwoty rat, jakie klienci Grupy są zobowiązani uiszczać z tytułu udzielonych im kredytów, może być przyczyną trudności w spłacie tych kredytów.

Dodatkowo, odsetki pobierane od kredytów detalicznych udzielonych przez Grupę nie mogą przewyższać wartości odsetek maksymalnych określonych przez polskie prawo. W konsekwencji, obniżenie stopy referencyjnej miałoby negatywny wpływ na wysokość odsetek, które Grupa mogłaby pobierać od udzielonych kredytów detalicznych. Ponadto, w dniu 11 marca 2016 r. weszła w życie nowelizacja Ustawy o Kredycie Konsumenckim, która określa m.in. maksymalny limit pozaodsetkowych kosztów kredytu naliczanych przez banki i innych kredytodawców w ramach kredytów konsumenckich (zob. „Otoczenie regulacyjne i prawne – Ochrona konsumentów”).

Grupa zawiera transakcje zabezpieczające ryzyko stopy procentowej w celu ograniczenia potencjalnych niekorzystnych skutków wynikających z wpływu zmian stóp procentowych na wyniki działalności. Grupa nie może jednak zagwarantować, że jej polityka dotycząca zabezpieczeń okaże się skuteczna ze względu na takie czynniki, jak: ryzyko behawioralne, nieprzewidywalność i potencjalna niestabilność

stóp procentowych oraz spadająca jakość kredytowa stron transakcji zabezpieczających w okresach występowania zmian rynkowych.

Niemожność utrzymania marż przez Grupę, jak również opłat i prowizji z tytułu kredytów oraz depozytów oferowanych przez Grupę, czy to poprzez transakcje zabezpieczające, kształtowanie cen produktów bankowych, monitorowanie zdolności kredytowej pożyczkobiorców, czy też za pośrednictwem innych środków, jak też niemożność osiągnięcia celu strategicznego dotyczącego podwyższenia marż i prowizji może istotnie negatywnie wpłynąć na działalność, sytuację finansową, wyniki działalności lub perspektywy Grupy.

W wyniku sprzedaży Raiffeisen-Leasing oferowanie przez Grupę produktów leasingowych klientom na warunkach konkurencyjnych może być niemożliwe albo Grupa może nie być w stanie oferować takich produktów w ogóle

Bank dokonał sprzedaży 100% akcji Raiffeisen-Leasing na rzecz RBI w dniu 31 marca 2016 r. W dniu 2 listopada 2016 r. RBI zawarł umowę sprzedaży Raiffeisen-Leasing z PKO Leasing S.A. i PKO Bankiem Polskim S.A., a transakcja została sfinalizowana w dniu 1 grudnia 2016 r.

W umowie sprzedaży akcji zawartej dnia 2 listopada 2016 r. RBI zobowiązał się, pod pewnymi warunkami, że do dnia 1 lipca 2019 r., ani RBI, ani żaden z jego podmiotów zależnych (w tym Bank) nie będzie prowadzić określonej działalności konkurencyjnej w stosunku do Raiffeisen-Leasing. Tym samym, Bank podlega określonym ograniczeniom w zakresie oferowania produktów leasingowych swoim klientom.

W wyniku powyższego, Grupa może nie mieć możliwości oferowania produktów leasingowych swoim klientom na warunkach konkurencyjnych lub też może nie być w stanie oferować ich wcale, co może negatywnie wpłynąć na zdolność realizowania przez Grupę sprzedaży krzyżowej i pozyskiwania nowych klientów. Może to mieć istotny negatywny wpływ na działalność Grupy, jej sytuację finansową, wyniki działalności i perspektywy rozwoju.

Ponadto, znacząca część klientów Grupy była także klientami Raiffeisen-Leasing (około 10,0 tys. z ok. 64,6 tys. mikroprzedsiębiorstw będących klientami Grupy oraz ok. 2,4 tys. z około 14,7 tys. klientów korporacyjnych Grupy na dzień 30 czerwca 2016 r.). Ponieważ po zbyciu Raiffeisen-Leasing na rzecz PKO Leasing S.A., PKO Bank Polski S.A. uzyskał dostęp do tych klientów, nie można wykluczyć, że niektórzy z nich opuszczą Grupę i zostaną klientami PKO Banku Polskiego S.A. Może to mieć istotny negatywny wpływ na działalność Grupy, jej sytuację finansową, wyniki działalności i perspektywy rozwoju.

Grupa narażona jest na znaczące ryzyko kredytowe, a istotna utrata wartości kredytów może mieć istotny niekorzystny wpływ na sytuację finansową i wyniki działalności Grupy

Ryzyko kredytowe Grupy, wynikające głównie z prowadzonej przez Grupę działalności kredytowej, związane jest z prawdopodobieństwem i zakresem niewywiązywania się klientów Grupy z obowiązku terminowego regulowania swoich zobowiązań z tytułu kredytów. Grupa posiada wewnętrzne regulacje dotyczące ryzyka kredytowego mające na celu zwiększenie efektywności i skuteczności identyfikacji zagrożeń związanych z działalnością kredytową Grupy oraz monitorowaniem tego ryzyka (zobacz „- Zarządzanie ryzykiem – Ryzyko kredytowe”). W szczególności, Grupa używa narzędzi jakościowych i ilościowych oraz stosuje procedury zarządzania ryzykiem, których podstawą są, w znacznej mierze, zaobserwowane historycznie zachowania klientów. Grupa nie jest jednak w stanie zapewnić, że te narzędzia i procedury są wystarczające. Dodatkowo, Grupa może nie być w stanie dokonać właściwej identyfikacji prawdopodobieństwa lub rozmiaru wskazanych zachowań, co może mieć negatywny wpływ na działalność, sytuację finansową, wyniki działalności lub perspektywy rozwoju Grupy oraz na współczynniki kapitałowe.

Ponadto, jakość portfela kredytowego Grupy jest uzależniona od wiarygodności kredytowej jej klientów i ich zdolności do terminowej spłaty kredytów oraz od zdolności Grupy do przeprowadzenia egzekucji z zabezpieczeń ustanowionych na rzecz Banku w przypadku niewywiązania się przez klienta ze spłaty kredytu, a także od tego, czy wartość tych zabezpieczeń jest wystarczająca dla pełnego zaspokojenia roszczeń z tytułu takich kredytów. Jakość portfela kredytowego Grupy może ulec pogorszeniu w wyniku wielu innych czynników, w tym czynników wewnętrznych (takich jak niewydolność procedur zarządzania ryzykiem) oraz czynników pozostających poza kontrolą Grupy (takich jak negatywne zmiany stanu polskiej gospodarki, które mogą doprowadzić do pogorszenia sytuacji finansowej bądź do niewypłacalności klientów Grupy lub też ograniczenie zakresu dostępnych informacji kredytowych dotyczących określonych klientów). Czynniki makroekonomiczne mają znaczący wpływ na ryzyko kredytowe, ponieważ w przypadku dekonunktury klienci częściej naruszają

warunki kredytowania. Co więcej, wzrost wartości portfela kredytowego Grupy może spowodować spadek jakości tego portfela.

Jeżeli polityka zarządzania ryzykiem, procedury oraz metody oceny ryzyka wdrożone przez Grupę w celu zmniejszania strat Grupy z tytułu działalności kredytowej okażą się mniej skuteczne, niż się spodziewano, Grupa może ponieść większe straty z tytułu ryzyka kredytowego, niż pierwotnie zakładano. Wystąpienie powyższych zdarzeń może mieć istotny negatywny wpływ na działalność, sytuację finansową, wyniki działalności lub perspektywy rozwoju Grupy.

Odpisy aktualizujące Grupy z tytułu utraty wartości mogą nie wystarczyć na pokrycie strat portfela kredytowego Grupy

Na dzień 31 marca 2017 r. wartość kredytów i pożyczek, dla których Grupa rozpoznała utratę wartości (na zasadzie indywidualnej oraz grupowej) wynosiła 2.721,5 mln zł i stanowiła 7,8% wartości portfela kredytowego brutto, w tym wartość kredytów i pożyczek, dla których Grupa rozpoznała utratę wartości na zasadzie indywidualnej wynosiła 993,3 mln zł i stanowiła 2,8% wartości portfela kredytowego brutto oraz wartość kredytów i pożyczek, dla których Grupa rozpoznała utratę wartości na zasadzie grupowej wynosiła 1.728,2 mln zł i stanowiła 4,9% wartości portfela kredytowego brutto. W związku z tym, że prawdopodobieństwo utraty wartości lub znalezienia się w sytuacji zagrożenia jest wyższe w wypadku kredytów detalicznych, rozwój działalności Grupy w segmencie bankowości detalicznej może prowadzić do wzrostu poziomu kredytów z rozpoznaną utratą wartości (a także kwoty rezerw). Grupa tworzy odpisy aktualizujące na podstawie własnej oceny istnienia obiektywnych przesłanek utraty wartości aktywów. Grupa może zostać zmuszona do zwiększenia wysokości odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek w przyszłości, jako wynik wzrostu liczby kredytów z utratą wartości lub z innego powodu. Jakikolwiek istotny wzrost liczby kredytów z utratą wartości, straty kredytowe przekraczające uprzednio określoną wysokość odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości kredytów lub pożyczek lub zmiany w szacowanych odpisach z tytułu poniesionych, a jeszcze niezidentyfikowanych strat z tytułu kredytów lub pożyczek, mogą mieć istotny negatywny wpływ na działalność, sytuację finansową, wyniki działalności lub perspektywy rozwoju Grupy.

Wdrożenie MSSF 9 oraz innych zmian w stosowanych przez Grupę standardach rachunkowości może mieć niekorzystny wpływ na działalność Grupy, jej pozycję kapitałową oraz sytuację finansową

Zmiany stosowanych przez Grupę standardów rachunkowości, w szczególności przejście z MSR 39 na MSSF 9, mogą mieć niekorzystny wpływ na wyniki działalności Grupy, jej pozycję kapitałową i sytuację finansową w szczególności poprzez wpływ na zwiększenie wysokości odpisów z tytułu utraty wartości portfela kredytowego Grupy. MSSF 9 został ogłoszony w dniu 24 lipca 2014 r. przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości i ma być stosowany w miejsce wcześniej obowiązującego MSR 39. MSSF 9 ma wejść w życie w dniu 1 stycznia 2018 r. Nowy standard zawiera wymogi dotyczące klasyfikacji i wyceny, utraty wartości i rachunkowości zabezpieczeń. MSSF 9 ma na celu dostosowanie zasad wyceny instrumentów finansowych do modelu biznesowego banku oraz charakterystyki umownych przepływów pieniężnych z tytułu tych instrumentów. Ponadto, w odniesieniu do rozpoznawania odpisów z tytułu utraty wartości, MSSF 9 wymaga oceny wpływu czynników makroekonomicznych na poziom odpisów w różnych scenariuszach.

Zdaniem Zarządu zastosowanie po raz pierwszy MSSF 9 z dniem 1 stycznia 2018 r. może mieć wpływ na fundusze własne Grupy, niemniej na podstawie obecnych założeń, nie spowoduje spadku współczynnika kapitałowego Grupy poniżej poziomu regulacyjnego, jak i rekomendowanego przez KNF. Ponadto, na Datę Prospektu rozważane jest wprowadzenie regulacji europejskich (projekt Rozporządzenia CRR II) przewidujących etap przejściowy w odniesieniu do uwzględnienia zmian w zakresie kapitałów własnych wynikających z zastosowania MSSF 9 po raz pierwszy przy obliczaniu współczynników kapitałowych. Nie ma pewności, że regulacje dot. okresu przejściowego zostaną przyjęte i wejdą w życie. W lutym 2016 r. Zarząd zatwierdził „Projekt MSSF 9”, rozpoczynając proces przygotowania Grupy do wdrożenia MSSF 9. Na Datę Prospektu Bank jest w trakcie prac analitycznych w zakresie oceny wpływu wdrożenia MSSF 9 na pozycję kapitałową i sytuację finansową Grupy.

Grupa jest narażona na ryzyko koncentracji ekspozycji kredytowej

Grupa jest narażona na ryzyko koncentracji ekspozycji kredytowej w postaci istnienia znaczących ekspozycji kredytowych w stosunku do pojedynczych podmiotów, grup podmiotów, branż, walut, terminów zapadalności lub rodzajów zabezpieczenia. Grupa jest w szczególności narażona na ryzyko koncentracji w portfelu kredytów klientów biznesowych. Na dzień 31 marca 2017 r. Bank

identyfikował wysokie zaangażowanie kredytowe w branżę związaną z handlem hurtowym i detalicznym, naprawą pojazdów silnikowych, motocykli oraz działalnością związaną z nieruchomościami, wobec których zaangażowanie kredytowe Banku wynosiło odpowiednio 9,1% i 7,4% portfela kredytów Banku ogółem. Jakość portfela kredytowego Grupy zaangażowanego w powyższe branże zależy m.in. od wiarygodności kredytowej klientów oraz od ich zdolności do terminowej spłaty zadłużenia, na co istotny wpływ mają warunki gospodarcze w skali makro. Ponadto, wiele czynników może wpływać na pogorszenie jakości portfela kredytowego Grupy, w szczególności zjawiska będące poza kontrolą Grupy, np. pogorszenie warunków makroekonomicznych, lub też ogłoszenie upadłości klienta albo grupy klientów Grupy, wobec których Grupa posiada istotne zaangażowanie. Ponadto, odstąpienie od zawieszenia wejścia w życie (do 1 stycznia 2018 r.) przepisów ustawy z dnia 6 lipca 2016 r. o podatku od sprzedaży detalicznej lub wdrożenie nowego podatku od sprzedaży detalicznej może negatywnie wpłynąć na zyski oraz przepływy pieniężne klientów Grupy z sektora handlu detalicznego.

Grupa posiada narzędzia oraz regulacje wewnętrzne, których celem jest monitorowanie oraz przestrzeganie limitów koncentracji. Pomimo tego, wysiłek Grupy zmierzający do dywersyfikacji lub zabezpieczenia jej portfela kredytowego przed ryzykiem koncentracji może nie być wystarczający, w wyniku czego może dojść do przekroczenia limitów koncentracji, co z kolei może prowadzić do zwiększenia ryzyka kredytowego i strat kredytowych. Koncentracja ryzyka kredytowego może zwiększyć prawdopodobieństwo powstania znacznych strat w portfelu kredytowym Grupy.

Wystąpienie powyższych okoliczności może istotnie negatywnie wpłynąć na działalność, sytuację finansową, wyniki działalności lub perspektywy rozwoju Grupy.

Grupa posiada ekspozycję kredytową wobec sektora energii odnawialnej, która jest uzależniona od zmian przepisów dotyczących odnawialnych źródeł energii

Na dzień 31 marca 2017 r. ekspozycja kredytowa Grupy brutto wobec sektora odnawialnych źródeł energii wynosiła 441 mln zł, co stanowiło 3,5% jej portfela kredytów korporacyjnych.

Sektor odnawialnych źródeł energii jest podatny na zmiany przepisów regulujących ten sektor gospodarki, a w szczególności tych dotyczących subsydiowania tego typu działalności (na których kredytobiorcy z tego sektora często polegają). Zmiany w otoczeniu prawnym dotyczącym odnawialnych źródeł energii, a w szczególności zmiany ustaw regulujących rynek źródeł energii odnawialnych, a także przepisów dotyczących instalowania źródeł energii odnawialnych uchwalonych w dniu 20 maja 2016 r. wywarły niekorzystny wpływ na wyniki działalności i sytuację finansową kredytobiorców z tego sektora. Nadpodaż zielonych certyfikatów na rynku energii jest kolejnym czynnikiem wywierającym niekorzystny wpływ na kredytobiorców.

Zgodnie z polityką Grupy Bank nie finansuje obecnie nowych projektów w segmencie farm wiatrowych, a obecna ekspozycja Grupy podlega ciągłemu monitoringowi i przeglądowi kredytowym (realizowanym kwartalnie), włącznie ze szczegółową analizą przepływów pieniężnych. Pomimo tego, nie można zapewnić, że wyniki działalności oraz sytuacja finansowa kredytobiorców z sektora energii odnawialnych nie pogorszą się w wyniku zmian na rynku energetycznym lub dalszych zmian w otoczeniu prawnym. Wystąpienie niekorzystnych warunków w sektorze energii odnawialnej może istotnie wpłynąć na zdolność kredytobiorców z tego sektora do spłaty ich kredytów, co może mieć istotny niekorzystny wpływ na wyniki działalności lub sytuację finansową Grupy.

Stosowane przez Grupę zasady i procedury zarządzania ryzykiem mogą okazać się niewystarczające, wskutek czego Grupa może zostać narażona na ryzyko, na które nie będzie miała wpływu

Zarządzanie ryzykiem związanym z działalnością Grupy oraz jej otoczeniem prawnym i regulacyjnym wymaga stosowania odpowiednich zasad postępowania i procedur umożliwiających poprawną identyfikację dużej liczby zdarzeń i transakcji oraz ich odpowiednią kontrolę. Stosowane zasady i procedury mogą jednak okazać się niewystarczające.

Grupa stosuje szereg zasad zarządzania ryzykiem, w tym między innymi limity ryzyka kredytowego dla poszczególnych kontrahentów, ustanawianie odpowiednich zabezpieczeń dla udzielonych kredytów, transakcje zabezpieczające ryzyko rynkowe oraz standardowe analizy *due diligence* mające na celu ograniczenie ryzyka prawnego i regulacyjnego. Niektóre metody wykorzystywane przez Grupę w celu ograniczenia lub oszacowania ryzyka bazują na danych historycznych, co oznacza, że mogą one być nieskuteczne przy ocenie ekspozycji na ryzyko w przyszłości, lub że przewidziane ryzyko będzie większe, niż wynikałoby to z danych historycznych. Prognozy ekspozycji na ryzyko mogą również bazować na bieżących, ogólnodostępnych danych. Dane takie mogą jednak być niepoprawne, nieaktualne lub niewłaściwie przedstawione. Prognozy tworzone na podstawie informacji historycznych

i innych danych mogą również nie uwzględniać trudnych do przewidzenia zmian związanych z działaniami interwencyjnymi podejmowanymi przez rząd.

Grupa jest ponadto narażona na niezależne od siebie czynniki ryzyka, które mogą wpływać na jej wyniki finansowe, związane na przykład z dekoniunkturą polskiej gospodarki, deprecjacją złotego (zwłaszcza w stosunku do franka szwajcarskiego), niewypłacalnością któregośkolwiek z klientów Grupy lub brakiem dostępności odpowiednich informacji na temat zdolności kredytowej klientów. Większość portfela kredytowego Grupy, w tym portfela kredytów hipotecznych, jest zabezpieczona hipoteką, ustanowioną w większości przypadków na nieruchomościach. Wartość aktywów stanowiących zabezpieczenie portfela kredytowego Banku (tj. lokali mieszkaniowych lub komercyjnych) może spaść z przyczyn niezależnych od Banku, w tym za sprawą czynników makroekonomicznych. Spadek wartości zabezpieczenia kredytów obniży wysokość kwot, które Grupa będzie w stanie odzyskać dochodząc zaspokojenia wierzytelności z przedmiotów zabezpieczenia, co może zwiększyć ryzyko kredytowe oraz straty ponoszone przez Grupę. Grupa ponadto może nie dysponować aktualnymi danymi dotyczącymi wartości aktywów stanowiących zabezpieczenie, a co za tym idzie może nie być w stanie dokładnie wyliczyć utraty wartości kredytów zabezpieczonych w ten sposób.

W przypadku naruszenia przez dłużników warunków spłaty kredytów i pożyczek procedura uzyskania płatności od Korporacji Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych jest czasochłonna i wymaga od Banku przestrzegania zaleceń Korporacji Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych i wszelkich ustaleń w zakresie wypracowania ugody lub postępowania w celu zajęcia obciążonych aktywów. W przypadku niedopełnienia przez Bank wszystkich wymogów procedury wynikającej z polisy ubezpieczeniowej Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych może odmówić pokrycia poniesionych przez Bank strat. Na Datę Prospektu ekspozycja Banku posiadająca ochronę ubezpieczeniową kredytów eksportowych zapewnianą przez Korporację Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych wynosi 332,0 mln zł.

Grupa jest narażona na ryzyko utraty płynności

Ryzyko utraty płynności związane jest z utratą zdolności do terminowego regulowania zobowiązań, w tym zobowiązań Banku do udzielenia finansowania. Ryzyko to jest nieodłącznie związane z działalnością bankową i objęte określonymi regulacjami. Na jego zwiększenie może wpłynąć szereg czynników specyficznych dla danej jednostki, takich jak na przykład nadmierne poleganie na konkretnym źródle finansowania (na przykład finansowaniu krótkoterminowym i jednodniowym), a także zmiany ratingów kredytowych lub zjawiska dotyczące całego rynku, takie jak zakłócenia na rynku lub poważne katastrofy.

Grupa zaspokaja znaczną część swojego zapotrzebowania na finansowanie środkami z depozytów klientów. Według stanu na dzień 31 marca 2017 r. wskaźnik kredytów do depozytów Banku (wartość kredytów udzielonych klientom netto/zobowiązania wobec klientów) wynosił 97,2%. Wielkość depozytów składanych przez klientów ulega zmianom za sprawą czynników pozostających poza kontrolą Grupy, takich jak utrata zaufania czy presja konkurencyjna, które mogą skutkować znacznym odpływem depozytów na przestrzeni krótkiego okresu czasu. Każdy istotny spadek wielkości depozytów może mieć niekorzystny wpływ na płynność Grupy, o ile nie zostaną podjęte odpowiednie działania w celu poprawy profilu płynnościowego innych depozytów lub redukcji mniej płynnych aktywów. W szczególności należy zauważyć, że portfel kredytów walutowych Grupy, który w znacznej części składa się z kredytów denominowanych we frankach szwajcarskich, jest w dużym stopniu finansowany depozytami klientów w złotych. Takie niedopasowanie walutowe aktywów i zobowiązań może narazić Grupę na zwiększone ryzyko płynności. Wprawdzie Grupa zabezpiecza się przed tym ryzykiem, zawierając kontrakty zabezpieczające na instrumentach pochodnych, głównie transakcje swapów walutowo-procentowych (głównie CHF/PLN o wartości nominalnej instrumentów bazowych 6,3 mld zł na dzień 31 marca 2017 r. z rezyduальnym terminem zapadalności wynoszącym 2,8 lat) i swapów walutowych (głównie CHF/PLN, EUR/CHF i USD/CHF przy wartości nominalnej w wysokości 0,5 mld na dzień 31 marca 2017 r. z jednomiesięcznym rezyduальnym terminem zapadalności), lecz terminy tych kontraktów są krótsze niż terminy zapadalności aktywów, co zmusza Grupę do odnawiania instrumentów zabezpieczających. W przypadku deprecjacji złotego Grupa musi przeznaczać odpowiednio większe kwoty depozytów złotych na sfinansowanie tej samej kwoty aktywów wyrażonej w CHF. W takiej sytuacji profil płynnościowy Grupy może się pogorszyć. Zob. „Przegląd sytuacji operacyjnej i finansowej – Ogólne czynniki mające wpływ na wyniki operacyjne i sytuację finansową” oraz „Zarządzanie ryzykiem – Ryzyko płynności”.

Ponadto część długoterminowego finansowania Grupy stanowi średnio- i długoterminowe finansowanie zapewniane przez RBI i denominowane w CHF i EUR. Terminy wymagalności umów finansowania

zawieranych z podmiotem dominującym są krótsze od terminów wymagalności zobowiązań Grupy, co zmusza Grupę do odnawiania lub szukania nowych źródeł finansowania. Jeżeli Grupa nie będzie w stanie odnowić wykorzystywanych źródeł finansowania lub będzie zmuszona do poniesienia relatywnie wyższych kosztów ich odnowienia, może się to niekorzystnie odbić na sytuacji płynnościowej i rentowności działalności Grupy.

Zarządzanie płynnością w Grupie koncentruje się na strategii finansowania dopasowanej do potrzeb operacyjnych Grupy, kontroli dywersyfikacji finansowania, monitorowaniu i zarządzaniu terminami wymagalności zadłużenia oraz starannym monitorowaniu wielkości przyznanych klientom a niewykorzystanych kredytów oraz zobowiązań warunkowych wobec klientów. Niemniej jednak w wypadku instytucji finansowej samo powstanie wśród uczestników rynku wrażenia, że instytucja ta ma problemy z płynnością, może jej niezwykle zaszkodzić. W wypadku znacznej zmienności lub niedostępności źródeł finansowania krótkoterminowego, z których korzysta Grupa, w celu zaspokojenia swoich potrzeb, będzie ona zmuszona do korzystania z innych, droższych źródeł finansowania takich, jak na przykład zabezpieczone kredyty lub sprzedaż aktywów. Grupie może być trudniej sprzedać aktywa po atrakcyjnej z handlowego punktu widzenia cenie lub taka sprzedaż może się okazać w ogóle niemożliwa, jeżeli inni uczestnicy rynku będą usiłowali w tym samym czasie sprzedać podobne aktywa lub nie będą w stanie uzyskać finansowania. Może się tak stać również w wypadku wystąpienia trudności w uzyskaniu rzetelnej wyceny wartości rynkowej aktywów, w tym instrumentów bazowych zawieranych przez Grupę transakcji na instrumentach pochodnych, jak to miało miejsce w pewnych okresach w trakcie globalnego kryzysu finansowego zapoczątkowanego w 2008 r. i później. Co więcej, instytucje finansowe, z którymi Grupa zawiera transakcje, mogą skorzystać z przysługującego im prawa do potrącenia wierzytelności lub żądania dodatkowego zabezpieczenia. Wystąpienie któregośkolwiek z wyżej opisanych lub innych zdarzeń może utrudnić Grupie dostęp do środków finansowych.

W pewnych okolicznościach mogą również zaistnieć problemy z finansowaniem długoterminowym. Potencjalne zakłócenia, niepewność lub zmienność na rynkach kapitałowych i kredytowych mogą niekorzystnie wpłynąć na możliwość refinansowania przez Grupę RBI a w konsekwencji przez Grupę zobowiązań zbliżających się do terminu wymagalności z wykorzystaniem instrumentów długoterminowych. Dostępność ewentualnego dodatkowego finansowania potrzebnego Grupie będzie uzależniona od szeregu czynników, takich jak warunki rynkowe, dostępność kredytu, a w szczególności dostępność kredytu dla podmiotów z sektora usług finansowych (zwłaszcza w świetle znacznego zapotrzebowania europejskich instytucji finansowych na refinansowanie w kolejnych kilku latach), skala prowadzonej działalności handlowej, kondycja finansowa Grupy RBI oraz Grupy, jak również jej ratingi kredytowe i zdolność kredytowa.

Także w wypadku poniesienia dużych strat, wycofania depozytów czy zmniejszenia skali działalności w okresie dekonstrukcji na rynku dostępność finansowania dla Grupy może ulec ograniczeniu. W szczególności dostępność finansowania dla Grupy może zostać ograniczona w wypadku nałożenia przez organy regulacyjne dodatkowych wymogów kapitałowych lub obniżenia ratingów kredytowych przyznanych Grupie przez agencje ratingowe. Wewnętrzne źródła środków finansowych Grupy mogą okazać się niewystarczające; w takim wypadku Grupa może nie być w stanie uzyskać dodatkowego finansowania lub uzyskać go na korzystnych warunkach. Taki rozwój wypadków może ograniczyć zdolność Grupy do pozyskania dodatkowego kapitału na rozwój działalności lub zrównoważenie skutków strat bądź w przypadku zaostrzenia wymogów regulacyjnych co do wielkości kapitałów.

Ceny polskich obligacji skarbowych mogą niekorzystnie wpływać na wartość portfela papierów wartościowych Grupy

Na dzień 31 marca 2017 r. niemal wszystkie posiadane przez Grupę aktywa finansowe przeznaczone do obrotu stanowiły dłużne papiery wartościowe emitowane przez Skarb Państwa i inne polskie instytucje rządowe, a także instrumenty dłużne emitowane przez NBP (w tym bony skarbowe). Zob. „Przegląd sytuacji operacyjnej i finansowej - Istotne czynniki mające wpływ na wyniki operacyjne i sytuację finansową Grupy – Sytuacja finansowa”. Na cenę polskich obligacji skarbowych mogą niekorzystnie wpływać czynniki takie, jak wzrost podaży rynkowej skarbowych papierów wartościowych w wyniku zwiększenia przez polski rząd ich emisji, większa wartość sprzedawanych obligacji skarbowych, wzrost stóp procentowych w Polsce czy obniżenie ratingów kredytowych Polski. Obniżenie wartości polskich obligacji skarbowych znajdujących się w posiadaniu Grupy może mieć niekorzystny wpływ na poziom jej kapitałów własnych.

Ponadto obniżenie ratingu kredytowego przyznanego Polsce może mieć negatywny wpływ na wycenę obligacji skarbowych znajdujących się w portfelu Grupy, a przez to na wyniki finansowe Grupy. Na

Datę Prospektu, Polska ma rating „BBB+” przyznany przez Standard & Poor’s (długoterminowy rating kredytowy denominowany w walutach obcych), „A-” przez Fitch oraz „A2” przez Moody’s. W maju 2016 r. agencja Moody’s postanowiła obniżyć perspektywę ze stabilnej na negatywną, a w grudniu tego samego roku agencja S&P zwiększyła swoją perspektywę na stabilną. Decyzja ta została wydana przede wszystkim ze względu na coraz niższe ryzyko dalszego osłabienia kluczowych instytucji publicznych (głównie banku centralnego), a także lepsze wykonanie budżetu w 2016 r. Dalsze obniżenie tych ratingów może niekorzystnie wpłynąć na wartość portfela papierów wartościowych Grupy i spowodować wzrost ponoszonych przez Grupę kosztów finansowania.

Spadek wartości polskich papierów skarbowych, które posiada Grupa, może negatywnie wpłynąć na poziom kapitału Grupy. Ponadto, jeżeli Grupa podejmie decyzję o sprzedaży wszystkich lub części posiadanych polskich skarbowych papierów wartościowych, wyżej wspomniane czynniki mogą mieć negatywny wpływ na ich cenę. W konsekwencji wystąpienie jakiegokolwiek okoliczności wskazanej powyżej może negatywnie wpłynąć na działalność, sytuację finansową, wyniki działalności lub perspektywy rozwoju Grupy.

Grupa dystrybuje część swoich produktów i usług przez zewnętrzne kanały dystrybucji, co powoduje, że jest zależna od podmiotów zewnętrznych, co może niekorzystnie wpływać na wyniki działalności, strategię oraz renomę Grupy

Grupa dystrybuje znaczącą część produktów i usług przez zewnętrzną sieć dystrybucji składającą się z pośredników finansowych (w 2016 r. zewnętrzna sieć dystrybucji wygenerowała 50% wartości sprzedaży nowych kredytów konsumenckich). Umowy dotyczące dystrybucji mogą zostać rozwiązane, a podmioty prowadzące dystrybucję mogą zdecydować, że nie będą aktywnie oferować produktów i usług Grupy lub mogą bardziej aktywnie angażować się w sprzedaż produktów konkurencyjnych. Ponadto, jeżeli jakość współpracy Grupy z kluczowymi dystrybutorami pogorszy się, Grupa może nie mieć możliwości zapewnienia sprzedaży przez alternatywne kanały dystrybucji na korzystnych warunkach cenowych. Dodatkowo Grupa może być narażona na ryzyko odpowiedzialności wobec swoich klientów, jeżeli dystrybutorzy zewnętrzni nie będą wykonywać swoich usług prawidłowo, a w szczególności, jeżeli będą wykonywać swoje usługi z naruszeniem obowiązujących przepisów prawa lub regulacji sektora bankowego albo jeżeli podejmą nieprawidłowe działania skutkujące naruszeniem praw osób trzecich. Nie można zapewnić, że Grupa nie zostanie wprowadzona w błąd, także w wyniku oszustwa poszczególnych pośredników finansowych, w wyniku czego Grupa może ponieść szkody, które mogą być trudne do naprawienia w drodze dochodzenia odszkodowania. Wystąpienie którychkolwiek z powyższych czynników może negatywnie wpłynąć na działalność, sytuację finansową, wyniki działalności lub perspektywy Grupy, a ponadto Grupa może być narażona na utratę renomy.

W dniu 24 lutego 2017 r. Sejm uchwalił nową ustawę o kredytach hipotecznych, która implementuje do polskiego systemu prawnego Dyrektywę UE w sprawie konsumenckich umów o kredyt związanych z nieruchomościami mieszkalnym. Zgodnie z nowymi przepisami podmioty prowadzące dystrybucję kredytów hipotecznych zobowiązane są do ujawniania klientom kwoty prowizji jaką otrzymają od banku w przypadku zawarcia przez klienta kredytu hipotecznego z tym bankiem (zob. „Otoczenie regulacyjne i prawne – Ochrona konsumentów”). Ostateczna implementacja tego wymogu może mieć istotny niekorzystny wpływ na wyniki działalności lub perspektywy Grupy.

Systemy informatyczne Grupy mogą ulec awarii lub ich zabezpieczenia mogą zostać złamane

Grupa w znacznym stopniu polega na swoich systemach informatycznych, które wykorzystuje do różnych celów, a w szczególności aplikacjach przetwarzania danych, dostarczania informacji do klientów i utrzymywania bazy danych finansowych (zobacz „Opis działalności Grupy – Technologie informatyczne”). Sukces i rozwój działalności Grupy uzależniony jest od zdolności do przystosowywania się do zmian technologicznych. Dodatkowo w swojej działalności Grupa wykorzystuje kanały dystrybucji oparte na nowoczesnej platformie informatycznej obejmującej: bankowość online, bankowość mobilną oraz centra obsługi telefonicznej.

Systemy informatyczne wykorzystywane przez Grupę mogą być podatne na fizyczne i elektroniczne naruszenia, wirusy komputerowe oraz inne ataki tzw. cyberprzestępców lub oszustów internetowych, co w efekcie może prowadzić do m.in. wycieku danych klientów Grupy, szkód związanych z włamaniami, zniszczenia dokumentacji, niemożności lub opóźnień w przeprowadzaniu transakcji oraz transakcji nieautoryzowanych. Ponadto błędy w oprogramowaniu i podobne problemy mogą wpływać na zdolność Grupy do terminowej obsługi i zaspokajania potrzeb klientów, mogą zakłócić działalność Grupy, naruszyć jej reputację, narazić Grupę na wzmożoną kontrolę regulacyjną lub spowodować konieczność poniesienia istotnych kosztów technicznych, prawnych i innych. Nie można wykluczyć, że w przyszłości awarie systemów informatycznych Grupy będą się zdarzały i będą miały istotny zakres i

skutki. Zakłócenia w zdolności Grupy do zaspokajania potrzeb swoich klientów w odpowiednim czasie mogą negatywnie wpłynąć na reputację Grupy, narażać Grupę na kontrole organów nadzoru lub zmusić Grupę do poniesienia znacznych wydatków. Wystąpienie awarii systemów informatycznych lub złamanie ich zabezpieczeń może mieć negatywny wpływ na działalność, sytuację finansową, wyniki działalności lub perspektywy rozwoju Grupy.

Grupa podlega również przepisom dotyczącym wykorzystywania danych osobowych. Grupa jest zobowiązana ściśle przestrzegać regulacji dotyczących ochrony danych osobowych i prywatności. Grupa dokłada starań w celu stosowania procedur zapewniających zgodność działania jej pracowników i podmiotów zewnętrznych świadczących na jej rzecz usługi z odpowiednimi przepisami prawa dotyczącymi ochrony danych osobowych, stosując jednocześnie środki bezpieczeństwa mające zapobiec cyberprzestępczości. Niezależnie od powyższego, w przypadku, gdyby Grupa lub którykolwiek z jej usługodawców zewnętrznych nie dochował obowiązku bezpiecznego przechowywania lub przesyłania informacji o klientach, lub w przypadku utraty lub niewłaściwego przetwarzania danych klientów, Grupa mogłaby stać się przedmiotem dochodzenia i egzekwowania prawa przez odpowiednie organy nadzoru, mogłaby zostać narażona na roszczenia lub skargi ze strony osób, których dane takie dotyczą, lub groziłaby jej odpowiedzialność na podstawie przepisów prawa regulujących ochronę danych osobowych. Każde tego rodzaju zdarzenie może również skutkować uszczerbkiem dla reputacji Grupy, a także może wywrzeć istotny negatywny wpływ na działalność, sytuację finansową, wyniki działalności lub perspektywy rozwoju Grupy.

Grupa jest narażona na ryzyko operacyjne nieodłącznie związane z prowadzoną przez nią działalnością, które może powodować straty finansowe Grupy

Grupa jest narażona na ryzyko poniesienia strat lub kosztów spowodowanych przez niewłaściwe lub zawodne procedury wewnętrzne, błędy ludzkie (w tym błędy popełnione podczas wykonywania kluczowych zadań, błędy urzędnicze czy ewidencyjne), zakłócenia działalności operacyjnej (w wyniku działania różnych czynników, np. awarii oprogramowania lub sprzętu, braku komunikacji czy naruszenia postanowień umownych przez kontrahenta), działania przestępcze, których celem są klienci Grupy (np. oszustwa kredytowe, oszustwa w obszarze bankowości elektronicznej, nieautoryzowane transakcje czy kradzież) oraz uszkodzenia majątku fizycznego. Ze względu na rodzaj prowadzonej działalności Grupa może również ponosić odpowiedzialność z tytułu wad produktów, zawieranych umów lub sporów, a także może podlegać karom i grzywnom nałożonym przez organy regulacyjne za naruszenie lub zamiar naruszenia obowiązujących przepisów prawa, standardów rynkowych, regulacji oraz/lub rekomendacji.

Istnieje ponadto ryzyko braku możliwości zapobieżenia oszustwu lub innym działaniom przestępczym pracowników Grupy lub osób trzecich działających w imieniu Grupy, co może narażać Grupę na ryzyko sankcji ze strony organów nadzoru, w tym ryzyko zasądzenia od Grupy odszkodowań finansowych oraz istotnego naruszenia dobrego imienia Grupy. Grupa nie może zagwarantować, że jej pracownicy i pośrednicy finansowi nie będą popełniać błędów, dopuszczać się oszustw czy postępować w inny niezgodny z prawem sposób.

Jeżeli system zarządzania ryzykiem Grupy nie wykryje lub nie usunie skutków ryzyka operacyjnego tak, aby zapewnić zgodność z obowiązującymi przepisami prawa, lub jeżeli pracownik Grupy lub podmiot zewnętrzny postąpi w sposób niezgodny z zawodowymi standardami, może to mieć istotny niekorzystny wpływ na działalność Grupy, jej sytuację finansową, wyniki lub perspektywy rozwoju.

Grupa jest zależna od wykwalifikowanego personelu, w tym kierownictwa średniego i wyższego szczebla

Sukces działalności Grupy zależy od możliwości pozyskania i utrzymania pracowników o wysokich kwalifikacjach. Na efektywność realizacji strategii biznesowej oraz na prowadzenie bieżącej działalności Grupy istotny wpływ mają kwalifikacje i umiejętności kierownictwa średniego i wyższego szczebla, a w szczególności sposób członków Zarządu.

W Polsce występuje duża konkurencja w zakresie pozyskiwania wykwalifikowanego personelu specjalizującego się w bankowości i finansach, szczególnie na poziomie kierownictwa średniego i wyższego szczebla. Uczestnicy polskiego rynku usług finansowych podejmują intensywne działania w celu rekrutacji wykwalifikowanego i utalentowanego personelu, często oferując wynagrodzenia powyżej rynkowego poziomu. W konsekwencji duża konkurencja w zakresie pozyskiwania wykwalifikowanego personelu może zwiększyć koszty osobowe Grupy i utrudnić możliwość zatrudniania i motywowania wykwalifikowanego personelu przy zachowaniu odpowiedniego poziomu kosztów pracowniczych. Ponadto duża konkurencja może przyczyniać się również do podniesienia rotacji wśród obecnych

członków kadry menedżerskiej wyższego szczebla odpowiedzialnych za relacje z kluczowymi partnerami biznesowymi i klientami Grupy.

Wystąpienie czynników opisanych powyżej może mieć negatywny wpływ na działalność, sytuację finansową, wyniki działalności lub perspektywy Grupy.

Grupa może być narażona na straty, jeżeli kluczowe oceny i szacunki w zakresie rachunkowości okażą się nieprawidłowe lub niewłaściwe

Sporządzenie Sprawozdań Finansowych Grupy wymaga od Zarządu zastosowania profesjonalnego osądu oraz zastosowania szacunków lub założeń, które mają wpływ na przychody, koszty, aktywa i pasywa, a także wymaga przekazywania informacji dotyczących zobowiązań warunkowych na dzień sporządzania takiego sprawozdania. Jednakże ze względu na niepewność związaną z dokonywaniem profesjonalnych ocen lub szacunków wartość aktywów i pasywów może się w przyszłości zmienić, a tym samym ostateczny wynik transakcji może także ulec zmianie.

Istnieje ryzyko, że oceny lub szacunki dokonywane przez Zarząd będą błędne, co może doprowadzić do nieprawidłowości w zakresie raportowania sytuacji finansowej i wyników Grupy. Jeżeli oceny, szacunki i założenia stosowane przez Grupę przy sporządzeniu Sprawozdań Finansowych Grupy okażą się nieprawidłowe, Grupa może ponieść istotną stratę, wyższą niż ta, której się spodziewano, lub z tytułu której utworzono rezerwę, co może mieć istotny negatywny wpływ na działalność, sytuację finansową, wyniki działalności lub perspektywy rozwoju Grupy

Interesy RBI oraz Konsorcjum Banków Regionalnych Raiffeisen, bezpośrednich i ostatecznych podmiotów dominujących wobec Banku, mogą różnić się od interesów Grupy lub interesów akcjonariuszy mniejszościowych

Na Datę Prospektu RBI posiada wszystkie akcje Banku, stanowiące 100% kapitału zakładowego i uprawniające do wykonywania 100% głosów na Walnym Zgromadzeniu. Na Datę Prospektu osiem Banków Regionalnych Raiffeisen oraz spółki bezpośrednio i pośrednio zależne od Banków Regionalnych Raiffeisen są stronami umowy konsorcjalnej dotyczącej RBI („**Umowa Konsorcjalna RBI**”). Na podstawie postanowień Umowy Konsorcjalnej RBI prawa głosu dotyczące akcji RBI stanowiących około 58,8% kapitału zakładowego RBI należą wzajemnie do Banków Regionalnych Raiffeisen i ich spółek zależnych działających w porozumieniu (art 1 ust. 6 Austriackiej Ustawy o Przejęciach) zgodnie z przepisami art. 91 oraz 92 ust. 7 Austriackiej Ustawy o Giełdzie. Odpowiedni przydział na rzecz akcjonariuszy kontrolujących poszczególne Banki Regionalne Raiffeisen dokonywany jest zgodnie z przepisami art. 91 oraz 92 ust. 4 Austriackiej Ustawy o Giełdzie.

Żaden z Banków Regionalnych Raiffeisen nie sprawuje nad RBI kontroli w rozumieniu europejskich przepisów antymonopolowych; jednakże zgodnie z postanowieniami Umowy Konsorcjalnej RBI Banki Regionalne Raiffeisen, łącznie z trzema akcjonariuszami większościowymi odpowiednich Banków Regionalnych Raiffeisen, są uważane za podmioty współdominujące Banku w rozumieniu Prawa Bankowego („**Konsorcjum Banków Regionalnych Raiffeisen**”).

Z uwagi na powyższe, na Datę Prospektu Konsorcjum Banków Regionalnych Raiffeisen jest uznawane przez KNF za podmiot dominujący Banku zgodnie z przepisami Prawa Bankowego.

Po przeprowadzeniu Oferty, zakładając sprzedaż maksymalnej liczby Akcji Oferowanych, RBI będzie posiadało bezpośrednio 85% akcji Banku oraz taki sam procent ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu. Odpowiednio, RBI bezpośrednio a Konsorcjum Banków Regionalnych Raiffeisen pośrednio zachowają większość głosów na Walnym Zgromadzeniu, a tym samym będą miały decydujący głos w stosunku do głównych czynności korporacyjnych takich jak zmiana Statutu, emisja nowych akcji, obniżenie kapitału zakładowego Banku, emisja obligacji zamiennych, wypłata dywidendy oraz innych czynności, które zgodnie z przepisami Kodeksu Spółek Handlowych wymagają kwalifikowanej lub zwykłej większości głosów na Walnym Zgromadzeniu. Ponadto podmioty te będą posiadały wystarczającą liczbę głosów do powoływania wszystkich członków Rady Nadzorczej, która z kolei powołuje członków Zarządu.

W wyniku powyższego Konsorcjum Banków Regionalnych Raiffeisen i RBI są uprawnione do sprawowania kontroli nad działalnością Grupy. Interesy Konsorcjum Banków Regionalnych Raiffeisen mogą różnić się od interesów Grupy oraz jej akcjonariuszy mniejszościowych a koncentracja kontroli przez Konsorcjum Banków Regionalnych Raiffeisen i RBI ograniczy zdolność pozostałych akcjonariuszy do wywierania wpływu na zagadnienia korporacyjne. W wyniku powyższego Grupa może podejmować działania, które pozostali akcjonariusze mogą postrzegać jako niekorzystne.

Nie można zapewnić, że RBI zachowa większość akcji w Banku bezterminowo. W roku zakończonym dnia 31 grudnia 2016 r. RBI prowadziło rozmowy z Alior Bank S.A. w związku ze sprzedażą przez RBI części działalności Banku na rzecz Alior Bank S.A. Jednakże w dniu 7 grudnia 2016 r. RBI ogłosiło, że nie doszło do porozumienia z Alior Bank S.A. oraz, że strony zakończyły negocjacje co do sprzedaży. Ewentualna sprzedaż przez RBI większości lub całego udziału w Grupie spowodowałaby prawdopodobnie wycofanie znaczącego wsparcia uzyskiwanego przez Grupę w przeszłości od Grupy RBI w różnych obszarach działalności takich jak: korzystanie z dobrych praktyk w zakresie finansowania dłużnego, a także w zakresie zaspokajania walutowych wymogów kapitałowych Grupy. Wycofanie przez Grupę RBI jej wsparcia na rzecz Grupy, w wyniku sprzedaży akcji Banku lub z innego tytułu, miałoby istotny niekorzystny wpływ na działalność Grupy, jej sytuację finansową, wyniki i perspektywy jej rozwoju.

Bank może nie być w stanie wypłacać dywidendy akcjonariuszom

Bank nie wypłacał dywidendy za lata 2016, 2015 i 2014. Zgodnie z obowiązującymi w Polsce przepisami prawa, wypłata dywidendy może nastąpić jedynie na podstawie odpowiedniej uchwały przyjętej przez zwyczajne Walne Zgromadzenie. Możliwość wypłaty dywidendy przez Bank będzie również zależeć od kilku innych czynników, w tym od strategii Grupy, jej wyników finansowych lub współczynników kapitałowych i wskaźników płynności oraz otoczenia regulacyjnego i prawnego. Zarząd nie jest zobowiązany do rekomendowania zwyczajnemu Walnemu Zgromadzeniu przyjęcia uchwały w sprawie wypłaty dywidendy za dany rok obrotowy.

Nawet jeżeli Zarząd zarekomenduje wypłatę dywidendy za dany rok obrotowy, nie może zagwarantować, że zwyczajne Walne Zgromadzenie przyjmie taką uchwałę, która jest podejmowana bezwzględnie większością głosów.

Czynniki ryzyka dotyczące polskiego sektora bankowego

Zmiany przepisów regulujących funkcjonowanie sektora usług finansowych i sektora bankowego w Polsce mogą mieć istotny niekorzystny wpływ na działalność, sytuację finansową i wyniki Grupy

Działalność Grupy podlega przepisom prawa polskiego i europejskiego. Ponadto Grupa musi stosować się do decyzji i zaleceń sądów i organów administracyjnych, które nakładają na nią szereg wymogów i ograniczeń.

W szczególności niekorzystny wpływ na działalność Grupy i osiągnięte przez nią wyniki może mieć:

- realizacja planów dotyczących restrukturyzacji kredytów denominowanych we frankach szwajcarskich;
- wprowadzenie w Unii Europejskiej podatku od transakcji finansowych oraz
- wzmocnienie kompetencji Prezesa UOKiK.

Zarówno wskazane powyżej, jak i inne czynniki, mogą skutkować ściślejszym nadzorem nad działalnością Grupy czy też podwyższonymi wymogami w zakresie adekwatności kapitałowej, ponoszeniem przez Grupę dodatkowych kosztów, dodatkowymi obowiązkami informacyjnymi i sprawozdawczymi, czy też obostrzeniami w zakresie możliwości zawierania określonego rodzaju transakcji. Wszelkie takie ograniczenia mogą niekorzystnie wpływać na możliwość realizacji strategii Grupy, jej potencjał wzrostu lub poziom marż. Zob. „Otoczenie rynkowe”; „Otoczenie regulacyjne i prawne – Wymogi w zakresie adekwatności kapitałowej i zarządzania ryzykiem – Wymogi wynikające z przepisów prawa unijnego” oraz „Otoczenie regulacyjne i prawne – Wzmocnienie kompetencji Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów”.

Rekomendacje wydawane przez KNF mogą wpływać na działalność Grupy

KNF sprawuje nadzór nad sektorem bankowym w Polsce i jest uprawniona do wydawania rekomendacji mających zastosowanie do różnego rodzaju działalności banków. W ciągu kilku ostatnich lat KNF działając w celu wypełnienia swoich ustawowych obowiązków, w tym w szczególności w celu zapewnienia bezpieczeństwa środków pieniężnych gromadzonych na rachunkach bankowych oraz zgodności działalności banków z właściwymi przepisami prawa, wydała nowe rekomendacje i wprowadziła zmiany do poprzednich rekomendacji, nakładając na polskie banki zwiększone wymogi dotyczące działalności kredytowej i poziomu kapitału. W szczególności KNF:

- zmieniła najważniejsze współczynniki kapitałowe oraz konsekwentnie podnosiła obowiązkowy poziom kapitału dla banków;

- wprowadziła istotne ograniczenia dotyczące udzielania kredytów denominowanych w walutach obcych, m.in. poprzez zmianę kryteriów, które muszą spełniać klienci banków ubiegający się o takie kredyty, oraz poprzez podwyższenie wagi ryzyka kredytów detalicznych i hipotecznych denominowanych w walutach obcych; oraz
- wprowadziła ograniczenia w zakresie dozwolonego okresu kredytowania.

KNF wydała także liczne rekomendacje wprowadzające nowe wymagania dotyczące systemów kontroli wewnętrznej, zarządzania obszarami technologii informacyjnej, ryzyka operacyjnego i ładu korporacyjnego.

W związku z wydaniem nowych i zmianami w dotychczasowych rekomendacjach, a także z uwagi na zakwalifikowanie Banku jako instytucji o znaczeniu systemowym, jak również w celu dokonania oceny BION, Bank podlega regularnym kontrolom ze strony KNF, których efektem są przede wszystkim zalecenia pokontrolne, które Bank zobowiązany jest wdrożyć i poinformować o ich wykonaniu KNF (zob. czynnik ryzyka „Bank zobowiązany jest do realizacji zaleceń KNF” poniżej). Nie można wykluczyć, że w efekcie przyszłych kontroli Bank będzie zobowiązany do realizacji nowych zaleceń pokontrolnych o istotnym znaczeniu dla działalności Banku albo że na Bank zostaną nałożone innego rodzaju zobowiązania. Nie można również zapewnić, że Bank będzie zawsze w stanie dostosować się do zaleceń w całości lub istotnej części. Ponadto Bank może zostać zobowiązany do poniesienia dodatkowych kosztów lub może podlegać ograniczeniom w stosunku do angażowania się w różnego rodzaju transakcje. Bardziej szczegółowe informacje na temat rekomendacji KNF przedstawiono w części „Otoczenie regulacyjne i prawne – Wymogi w zakresie adekwatności kapitałowej i zarządzania ryzykiem”.

W wyniku już wydanych rekomendacji oraz potencjalnych nowych rekomendacji Grupa może być zmuszona do poniesienia dodatkowych kosztów oraz może być poddana ograniczeniom dotyczącym określonych rodzajów transakcji, zwiększonym wymogom w zakresie adekwatności kapitałowej oraz objęta ściślejszym nadzorem.

Interwencja organów publicznych w polski sektor bankowy, mająca na celu ograniczenie nadmiernej ekspozycji niektórych kredytobiorców na kredyty denominowane w walutach obcych, może mieć istotny niekorzystny wpływ na sytuację finansową Banku i spowodować konieczność jego dokapitalizowania

Wiele banków działających w Polsce, w tym także Bank, posiada znaczny portfel kredytów w walutach obcych, w tym we frankach szwajcarskich. W wyniku umocnienia się kursu franka szwajcarskiego, polscy kredytobiorcy posiadający kredyty denominowane w tej walucie stanęli w obliczu dalszego wzrostu obciążeń z tytułu spłaty kredytu i/lub ryzyka niewywiązywania się z zobowiązań kredytowych. Sytuacja ta jest źródłem nacisków na różne organy władzy w Polsce mających na celu doprowadzenie do podjęcia przez te organy działań interwencyjnych. Dotychczas większość z proponowanych działań w ramach interwencji publicznej skupiała się na zmuszeniu polskiego sektora bankowego, a zwłaszcza banków posiadających portfele kredytowe denominowane we frankach szwajcarskich, do poniesienia kosztów redukcji zwiększonych obciążeń z tytułu spłaty i ryzyka kredytowego. Mimo, że jak dotąd nie przyjęto żadnych konkretnych rozwiązań, propozycje kilku rozwiązań zostały przedstawione, a zdaniem Grupy organy państwowe będą nadal oczekiwać od sektora bankowego, aby ten zmniejszył obciążenia z tytułu kredytów denominowanych w walutach obcych. Wprawdzie trudno jest określić, z jakimi kosztami dla sektora bankowego ogółem, oraz konkretnie dla Grupy, wiązałyby się przyszłe działania organów publicznych w tym zakresie (jedno z proponowanych rozwiązań przewiduje np. obowiązek przewalutowania kredytów na złotówki po niekorzystnym dla Banku kursie), jednak działania takie mogą spowodować przeniesienie tego obciążenia na polskie banki, w tym również na Bank. Jeżeli organy publiczne podejmą takie działania obecnie lub w przyszłości, Grupa może ponieść znaczne straty finansowe, a w skrajnym przypadku może zająć konieczność dokapitalizowania Banku. Zob. „Znaczna część kredytów udzielonych przez Grupę jest denominowanych w walutach obcych, a niezdolność kredytobiorców do terminowej spłaty tych kredytów lub zwiększone wymogi regulacyjne dotyczące tych kredytów mogą mieć istotny negatywny wpływ na sytuację finansową i wyniki operacyjne Grupy”. Opis przedstawionej w ostatnim czasie propozycji, która – w razie przyjęcia – miałaby taki skutek, przedstawiono w czynniku ryzyka „Wprowadzenie nowych regulacji mających zastosowanie do niektórych kredytów i pożyczek w walutach obcych może mieć istotny niekorzystny wpływ na sytuację finansową, wyniki i perspektywy rozwoju Grupy”.

Wprowadzenie nowych regulacji mających zastosowanie do niektórych kredytów i pożyczek w walutach obcych może mieć istotny niekorzystny wpływ na sytuację finansową, wyniki i perspektywy rozwoju Grupy

W styczniu 2015 r. nastąpił istotny wzrost kursu franka szwajcarskiego względem złotego na skutek zmiany polityki kursowej prowadzonej przez Narodowy Bank Szwajcarii, co miało istotny wpływ na zobowiązania kredytobiorców wynikające z kredytów i pożyczek denominowanych w walutach obcych wyrażone w złotych. W odpowiedzi na te zmiany oraz wynikający z nich wzrost obciążenia kredytobiorców, kilka podmiotów, w tym m.in. Związek Banków Polskich, KNF, posłowie na Sejm RP oraz Ministerstwo Gospodarki, wystąpiło z propozycją działań, które pozwoliłyby obniżyć koszt takich kredytów i pożyczek dla kredytobiorców. Zaproponowano szereg rozwiązań, które miały zmniejszyć obciążenia finansowe kredytobiorców, np. wymóg zmiany zobowiązań umownych czy utworzenie specjalnego funduszu wspierającego spłatę takich kredytów. 2 sierpnia 2016 r. Prezydent RP wniósł do Sejmu projekt ustawy o zwrocie niektórych świadczeń wynikających z umów kredytu i pożyczki. Powyższa ustawa nie stanowi o konwersji kredytów na inne waluty, a jedynie przewiduje obowiązek zwrotu świadczeń pobranych przy uruchamianiu i spłacie kredytu z tytułu spreadu wyższego niż dopuszczalny. Ponadto w dniu 21 października 2016 r. w Sejmie odbyło się pierwsze czytanie dwóch innych projektów ustaw dotyczących kredytów CHF, stanowiących projekty poselskie. Pierwszy to projekt ustawy o szczególnych zasadach restrukturyzacji walutowych kredytów mieszkaniowych w związku ze zmianą kursu walut obcych do waluty polskiej. Projekt przewiduje przeliczenie kwoty kredytu wyrażonej w walucie obcej, według kursu kupna tej waluty, ogłoszonego przez NBP, z dnia poprzedzającego dzień, w którym kredytobiorca wystąpił z wnioskiem o przeliczenie kredytu. Koszty powyższej operacji byłyby dzielone symetrycznie pomiędzy kredytobiorcę i bank. Drugi projekt dotyczy ustawy o restrukturyzacji kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska oraz o wprowadzeniu zakazu udzielania takich kredytów. Zakłada on, że kredyty denominowane w walutach obcych należy traktować tak jakby zostały udzielone w złotych polskich na warunkach mających zastosowanie przez dany bank do takich kredytów. Na Datę Prospektu nie można przewidzieć, który z projektów będzie procedowany dalej lub przewidzieć ostateczne sformułowanie ustawy, która zostanie przyjęta przez Sejm.

Istnieje także ryzyko, że kredytobiorcy będą pozywali banki, które udzieliły im kredytów hipotecznych denominowanych w walucie obcej. Takie postępowania mogą być rozstrzygane na niekorzyść banków, w wyniku czego nastąpi pogorszenie sytuacji na rynku bankowym w Polsce.

Bardziej szczegółowe informacje na temat propozycji dotyczących kredytów i pożyczek denominowanych w lub indeksowanych do walut obcych przedstawiono w części „*Otoczenie regulacyjne i prawne – Projekt ustawy o przewalutowaniu kredytów denominowanych w walutach obcych*”.

Podatek od instytucji finansowych i ewentualne kolejne podatki nakładane na polski sektor bankowy mogą niekorzystnie wpłynąć na sytuację finansową Grupy

Zgodnie z Ustawą o Podatku od Niektórych Instytucji Finansowych, która weszła w życie dnia 1 lutego 2016 r., niektóre podmioty sektora finansowego, w tym banki krajowe i krajowe zakłady ubezpieczeń, są zobowiązane uiszczać miesięczny podatek od aktywów. Stopa tego podatku, naliczanego miesięcznie, obecnie wynosi 0,0366%, jednak nie można zagwarantować, że nie wzrośnie ona w przyszłości oraz że Bank nie zostanie obciążony dodatkowymi podatkami. Nowy podatek i ewentualne kolejne podatki mają bezpośredni wpływ na rentowność Grupy. W 2016 r. Grupa poniosła koszt w wysokości 148,8 mln zł z tytułu powyższego nowego podatku. Zob. „*Otoczenie regulacyjne i prawne – Podatek od instytucji finansowych*”.

Bank może być zobowiązany do dokonywania znacznych wpłat na BFG, system rekompensat dla inwestorów prowadzony przez KDPW lub Fundusz Wsparcia Kredytobiorców

Bank jest zobowiązany do dokonywania wpłat na rzecz ustawowego systemu gwarantowania depozytów, tj. BFG który zapewnia klientom banków i kas oszczędnościowo-kredytowych zwrot, do określonej wysokości, pewnych należności w wypadku niewypłacalności tych instytucji. Bank może być także zobowiązany do dokonywania dodatkowych istotnych wpłat na BFG na pokrycie zobowiązań członków funduszu, wobec których ogłoszono upadłość.

W grudniu 2015 r. Bank został zobowiązany do wpłaty dodatkowej kwoty 71,7 mln zł na BFG w związku z postępowaniem upadłościowym wobec Spółdzielczego Banku Rzemiosła i Rolnictwa w Wołominie (w 2016 r. dodatkowa wpłata dokonana przez Bank na BFG wynosiła 4,7 mln zł). Zgodnie z Ustawą o BFG, w przypadku gdy środki systemu gwarantowania depozytów w bankach są niewystarczające, BFG może zobowiązać banki, w tym Bank, do wniesienia składek nadzwyczajnych.

Pogorszenie pozycji banków może spowodować, że banki, w tym Bank, będą zobowiązane do dokonania dodatkowych wpłat na rzecz BFG w celu zagwarantowania depozytów objętych ochroną. Wpłaty o znaczącej wartości mogą istotnie wpłynąć na działalność, sytuację finansową wyniki lub perspektywy Grupy.

Bank jest również uczestnikiem obowiązkowego systemu rekompensat dla inwestorów giełdowych ustanowionego przez KDPW. W myśl Ustawy o Obrocie Instrumentami Finansowymi, jeżeli suma roszczeń inwestorów z tytułu rekompensat przekroczy wysokość środków zgromadzonych w systemie rekompensat, kwota rocznych wpłat, które powinny zostać wpłacone do systemu w tym roku kalendarzowym, może zostać podwyższona.

Bank jest również zobowiązany do wnoszenia wpłat na Fundusz Wsparcia Kredytobiorców zapewniający wsparcie zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 r. o wsparciu kredytobiorców znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej, którzy zaciągnęli kredyt mieszkaniowy. W grudniu 2015 r. Grupa poniosła koszt w wysokości 39,3 mln zł jako proporcjonalny wkład na rzecz Funduszu Wsparcia Kredytobiorców. Jeżeli środki Funduszu Wsparcia Kredytobiorców spadną do kwoty poniżej 100 mln zł, banki będą musiały zasilić powyższy fundusz do kwoty co najmniej 300 mln zł. Każdy bank będzie zobowiązany wnieść dodatkowe wpłaty do Funduszu Wsparcia Kredytobiorców w kwocie proporcjonalnej do kwoty pomocy udzielonej jego klientom w okresie od dnia utworzenia Funduszu do dnia wniesienia dodatkowej wpłaty (zob. *„Otoczenie regulacyjne i prawne – Programy rządowe wzmacniające wsparcie finansowe na rynku nieruchomości”*).

Wzrost rocznych wpłat do BFG, systemu rekompensat dla inwestorów giełdowych lub Funduszu Wsparcia Kredytobiorców albo konieczność dokonania dodatkowej wpłaty może niekorzystnie wpłynąć na działalność, sytuację finansową, wyniki działalności i perspektywy rozwoju Grupy.

Silna konkurencja panująca na polskim rynku bankowym może mieć niekorzystny wpływ na wyniki finansowe Grupy

W polskim sektorze finansowym obserwuje się silną konkurencję. Według danych KNF, według stanu na 31 marca 2017 r. w Polsce działało 36 banków komercyjnych, a łączny udział w rynku pięciu największych banków pod względem wartości aktywów, zobowiązań wobec klientów oraz należności od podmiotów sektora niefinansowego wynosił, odpowiednio, 48,7%, 47,0% i 44,0%. W minionych kilku latach niektóre wielkie banki międzynarodowe weszły na polski rynek poprzez transakcje fuzji i przejęć; ponadto na polskim rynku rozpoczęły działalność nowe banki.

Nasilenie konkurencji na polskim rynku kredytowo-depozytowym wynika z różnorodnych czynników, w tym, m.in.: obecnej globalnej sytuacji ekonomicznej i sytuacji rynków finansowych, dostępności finansowania na międzynarodowym i polskim rynku finansowym, perspektyw rozwoju polskiej gospodarki oraz kursu złotego względem walut obcych. W szczególności, w okresach gdy ryzyko na międzynarodowych rynkach finansowych wzrasta (na przykład w wyniku rosnącej niepewności co do stabilności Strefy Euro czy podwyższonego ryzyka powrotu recesji w niektórych rozwiniętych gospodarkach), a równocześnie maleje dostępność finansowania zagranicznego i słabnie kurs złotego, konkurencja na rynku depozytów zaostrza się. Niektóre podmioty konkurencyjne działają na większą skalę, a wiele spośród nich jest jednostkami zależnymi banków międzynarodowych, które mogą sobie pozwolić na oferowanie finansowania po szczególnie konkurencyjnych cenach, częściowo w ramach wdrożonych przez Europejski Bank Centralny środków ochrony płynności.

Kluczowe elementy, na których Grupa buduje swoją przewagę konkurencyjną, to przede wszystkim pozycja Banku, jako banku specjalizującego się w obsłudze małych i średnich przedsiębiorstw, wykorzystywanie kultury korporacyjnej silnie zorientowanej na relacje z klientami i inwestorami, a także znaczna skala działalności w obszarze bankowości detalicznej i pozycja Banku w sektorze usług faktoringu. Zdaniem Grupy, obszarami bankowości detalicznej, w których Grupa jest obecnie narażona na najsilniejszą konkurencję, są kredyty konsumenckie i rachunki bieżące, natomiast w segmencie klientów korporacyjnych konkurencja koncentruje się wokół rosnącej presji na obniżanie marż kredytowych. Utrata konkurencyjnej pozycji w krajowym sektorze bankowym mogłaby mieć istotny niekorzystny wpływ na działalność Grupy, jej perspektywy i wyniki.

Ponadto w ostatnich latach można było zaobserwować rosnącą konkurencję na rynku transakcji walutowych głównie ze strony instytucji niebankowych takich jak internetowe kantory wymiany walut, która negatywnie wpłynęła na marże osiągane przez Grupę na transakcjach walutowych realizowanych przez klientów. Nie można wykluczyć, że w przyszłości konkurencja na tym rynku będzie dalej rosła, co może mieć dalszy negatywny wpływ na marże osiągane przez Grupę na transakcjach walutowych realizowanych przez klientów, a przez to na wyniki działalności i sytuację finansową Grupy.

Stopa wzrostu polskiego sektora bankowego może ulec znacznemu obniżeniu, w tym uzyskać wartość ujemną, co może mieć niekorzystny wpływ na sytuację sektora bankowego, a przez to również na działalność i strategię Grupy

Według KNF, polski sektor bankowy w ostatnich latach charakteryzował się wzrostem wartości aktywów z kwoty 1.405,7 mld złotych na dzień 31 grudnia 2013 r. do kwoty 1.711,6 mld złotych na dzień 31 grudnia 2016 r. i 1.734,0 mld złotych na dzień 31 marca 2017 r. Na wzrost wartości aktywów polskiego sektora bankowego największy wpływ miał wzrost salda kredytów, przy czym tendencje różniły się w zależności od segmentu rynku. W latach 2014-2016 saldo kredytów mieszkaniowych stopniowo rosło z kwoty 335,7 mld złotych na dzień 31 grudnia 2013 r. do kwoty 400,3 mld złotych na dzień 31 grudnia 2016 r. Na dzień 31 marca 2017 r. saldo kredytów mieszkaniowych wyniosło 396,1 mld złotych. W latach 2014-2016 przyrost kredytów mieszkaniowych (po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut) stopniowo malał, z 3,6% w 2014 r. do 2,8% w 2015 r. i 2,9% w 2016 r. Saldo kredytów konsumpcyjnych zanotowało natomiast wzrost z kwoty 126,3 mld złotych na dzień 31 grudnia 2013 r. do kwoty 150,2 mld złotych na dzień 31 grudnia 2016 r. i 151,5 mld złotych na dzień 31 marca 2017 r. W latach 2014-2016 skorygowany przyrost kredytów konsumpcyjnych stopniowo rósł z 3,6% w 2014 r. do 5,9% w 2015 r. oraz 6,6% w 2016 r. Wartość kredytów udzielonych przedsiębiorcom w tym samym okresie wzrosła z 278,0 mld złotych na dzień 31 grudnia 2013 r. do 344,9 mld złotych na dzień 31 grudnia 2016 r. i 353,3 mld złotych na dzień 31 marca 2017 r. W latach 2014-2016 skorygowany przyrost kredytów udzielonych przedsiębiorcom wyniósł 6,8% w 2014 r., 8,1% w 2015 r. oraz 4,1% w 2016 r.

Chociaż w ostatnich latach polski sektor bankowy cechował się dość stabilnym wzrostem, nie ma pewności, że to tempo wzrostu sektora bankowego zostanie utrzymane w przyszłości. Utrzymująca się niepewność na międzynarodowych rynkach finansowych (związana z niepewnymi perspektywami gospodarki światowej oraz kryzysem zadłużenia w Strefie Euro) stanowi ryzyko dla utrzymania szybkiego tempa wzrostu sektora bankowego w Polsce.

W związku z powyższym wyniki osiągane przez polski sektor bankowy w przeszłości nie mogą być traktowane jako wyznacznik przyszłych tendencji, a ograniczenie tempa wzrostu polskiego sektora bankowego może niekorzystnie wpłynąć na działalność, sytuację finansową, wyniki lub perspektywy Grupy.

Konieczność wdrożenia nowych przepisów europejskich regulujących sektor bankowy może wymagać poniesienia dodatkowych kosztów przez Grupę, a ewentualne niedostosowanie działalności do nowych regulacji może skutkować nałożeniem sankcji administracyjnych na Grupę

Liczba i zakres nowych i zmienionych przepisów i regulacji mających zastosowanie do działalności bankowej znacząco wzrosła w ostatnim okresie i trend ten może być kontynuowany w przyszłości. W bliskiej przyszłości polski sektor bankowy będzie podlegał dodatkowym nowym przepisom, a w szczególności wynikającym z wdrożenia nowej Dyrektywy MiFID II oraz Rozporządzenia MiFIR, a także nowej Dyrektywy PSD II. Chociaż Grupa jest zobowiązana do przestrzegania obowiązujących ją przepisów prawa nie można zapewnić, że Grupa będzie zdolna do prawidłowego i terminowego dostosowania się do powyższych nowych wymogów lub że wdrożenie takich wymogów prawnych nie spowoduje znaczących kosztów dodatkowych dla Grupy, których Grupa nie przewidywała na Datę Prospektu. Naruszenie obowiązujących wymogów prawnych może skutkować nałożeniem sankcji administracyjnych na Grupę przez odpowiednie organy regulacyjne, w tym przez KNF.

Proces dochodzenia roszczeń i zaspokojenia wierzytelności z przedmiotów zabezpieczenia kredytów bankowych może być trudny i czasochłonny, co może powodować dodatkowe koszty związane z dochodzeniem wierzytelności Banku, a w konsekwencji negatywnie wpływać na jego wyniki finansowe

Kredyty udzielane przez Grupę są objęte różnego rodzaju zabezpieczeniami, głównie hipotekami, lecz dochodzenie zaspokojenia z przedmiotów takiego zabezpieczenia może być czasochłonne i trudne. W szczególności procedury umożliwiające sprzedaż obciążonej nieruchomości lub egzekucję należności z hipoteki ustanowionej na nieruchomości mogą przedłużać się lub być trudne do wykonania. Przykładowo, w Polsce procedura niezbędna do egzekucji płatności zabezpieczonych na nieruchomości może trwać dłużej niż rok. Z uwagi na krótką historię dotychczasowej działalności, Grupa nie dysponuje jeszcze rzetelnymi danymi na temat średniego czasu dochodzenia płatności zabezpieczonej na nieruchomości i dlatego nie jest w stanie dokładnie przewidzieć czasu trwania takiej procedury egzekucyjnej. Ponadto w wyroku z 14 kwietnia 2015 r. Trybunał Konstytucyjny uznał uproszczoną procedurę dochodzenia tego typu roszczeń w drodze wydania bankowego tytułu egzekucyjnego za niezgodną z Konstytucją RP w związku z czym z mocą obowiązującą od 27 listopada 2015 r. określone przepisy Prawa Bankowego uprawniające banki do wystawiania bankowych tytułów

egzekucyjnych zostały uchylone. W konsekwencji procedura wystawiania bankowych tytułów egzekucyjnych przestała być prawnie dopuszczalną metodą dochodzenia płatności zabezpieczonej na nieruchomości, co może mieć wpływ na zdolność Grupy do dochodzenia roszczeń.

Ustanowienie hipoteki w Polsce jest procesem sformalizowanym i długotrwałym, co w niektórych przypadkach może prowadzić do faktycznego braku zabezpieczenia kredytu hipotecznego, a w konsekwencji może mieć negatywny wpływ na sytuację finansową Grupy

W Polsce zabezpieczenia na nieruchomościach w postaci hipoteki są wpisywane do ksiąg wieczystych prowadzonych przez sądy rejonowe właściwe dla lokalizacji nieruchomości. Procedura ustanawiania zabezpieczenia w postaci wpisu hipotecznego w księdze wieczystej może być czasochłonna, i jej czas może być różny w odniesieniu do poszczególnych sądów. Ponadto procedura ta jest w wysokim stopniu sformalizowana, a sąd może odmówić dokonania wpisu hipoteki, jeżeli wniosek o wpis zawiera choćby najmniejsze uchybienia. Zgodnie z rozpowszechnioną praktyką, w Polsce banki dokonują wypłaty kredytu, jeszcze zanim hipoteka zostanie wpisana do księgi wieczystej. Oznacza to, że zazwyczaj do czasu dokonania wpisu kredyt nie jest zabezpieczony hipoteką. W celu ograniczenia ryzyka związanego z udzielaniem kredytów bez zabezpieczenia, banki, w tym także Grupa, ubezpieczają takie kredyty w okresie przejściowym. Jeżeli jednak kredytobiorca naruszy swoje zobowiązania z tytułu kredytu zanim hipoteka zostanie wpisana do księgi wieczystej, a ubezpieczyciel nie wypłaci odszkodowania z polisy ubezpieczeniowej, roszczenie banku z tytułu kredytu będzie niezabezpieczone i tym samym trudne do wyegzekwowania. Jeżeli w odniesieniu do znacznej części hipotek ustanowionych na rzecz Grupy wystąpią problemy związane z wpisem hipotek, Grupa może ponieść duże straty finansowe.

Ryzyka związane z warunkami makroekonomicznymi

Zjawiska o charakterze globalnym i regionalnym mogą mieć wpływ na działalność, sytuację finansową, wyniki działalności i perspektywy Grupy

Sytuacja makroekonomiczna na poziomie regionalnym oraz globalnym, a także tempo wzrostu gospodarczego mają znaczący wpływ na działalność i wyniki Grupy. Kryzys finansowy w latach 2008-2009 zmienił globalną gospodarkę. Spowolnienie wzrostu gospodarczego, spadek zaufania do instytucji finansowych, ograniczony dostęp do rynku międzybankowego i innych form finansowania, rosnące bezrobocie oraz spadek cen na rynku akcji doprowadziły do zakłóceń na światowych rynkach finansowych, mając wpływ na płynność i finansowanie w międzynarodowym systemie bankowym. Sytuacja ta miała negatywny wpływ na wycenę aktywów oraz spełnianie wymogów adekwatności kapitałowej przez wiele instytucji finansowych na całym świecie. W konsekwencji pogorszenia się sytuacji gospodarczej wzrosła awersja do ryzyka kredytowego, a dostępność finansowania z rynku kapitałowego, kredytowania oraz pozostałych form finansowania zmalała. Powyższym zjawiskom towarzyszył kryzys płynnościowy oraz istotny wzrost kosztu pozyskania finansowania.

Pomimo, że sytuacja sektora finansowego w ostatnich latach uległa poprawie, przede wszystkim dzięki zastosowaniu nadzwyczajnych środków w gospodarkach rozwiniętych, włącznie z drastycznym złagodzeniem polityki monetarnej przez banki centralne, rządowymi programami stymulowania popytu oraz rekapitalizacją niektórych banków ze środków publicznych, to perspektywy rozwoju sektora finansowego są w dalszym ciągu niepewne i mogą ulec zmianie.

W związku z tym, groźba ekonomicznych turbulencji nadal istnieje i nie można być pewnym, że sytuacja uległa trwałej poprawie. Pogorszenie się sytuacji światowej gospodarki lub ponowne wystąpienie kryzysu zadłużenia w Strefie Euro oraz będące tego efektem dalsze spowolnienie rozwoju gospodarczego, może oznaczać zwiększenie kosztów finansowania, wzrost bezrobocia oraz inne negatywne zdarzenia makroekonomiczne, w tym ewentualne wycofanie się państw UE ze wspólnej waluty Euro. Z punktu widzenia Grupy mogłoby to w szczególności skutkować spadkiem popytu na kredyty i depozyty, wzrostem zaległości oraz wartości niespłacalnych zobowiązań przez kredytobiorców, spadkiem wartości aktywów Grupy oraz ograniczeniem dostępu Grupy do rynku kapitałowego i finansowania, jak również pogorszeniem się płynności, co w efekcie mogłoby mieć istotny niekorzystny wpływ na działalność, sytuację finansową, wyniki działalności oraz perspektywy Grupy.

Wystąpienie Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej i ryzyko związane z niestabilnością systemu politycznego w Europie mogą mieć wpływ na działalność Grupy

W dniu 23 czerwca 2016 r. większość obywateli brytyjskich zagłosowała za wystąpieniem z Unii Europejskiej („Brexit”). Wynik tego referendum może mieć daleko idące skutki dla stabilności

politycznej oraz sytuacji gospodarczej w Polsce, bowiem Polska jest największym beneficjentem europejskich funduszy strukturalnych, zaś Wielka Brytania jednym z największych płatników netto do budżetu UE. W efekcie opuszczenia przez Wielką Brytanię Unii Europejskiej konieczne może być dokonanie korekt w budżecie UE, w wyniku czego wartość środków otrzymywanych przez Polskę może zostać obniżona. Ponadto, Wielka Brytania jest jednym z najważniejszych centrów finansowych świata. Skutkiem Brexitu może być ograniczenie swobody przepływu towarów, osób, usług oraz kapitału, a także ograniczenie dostępu do finansowania, co może znaleźć odzwierciedlenie w pogorszeniu sytuacji ekonomicznej. Kolejną negatywną konsekwencją Brexitu mogą być wahania kursów walutowych i destabilizacja kursu Euro. Mimo że Grupa na bieżąco monitoruje i ocenia potencjalne konsekwencje wyjścia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej dla jej działalności, to sytuacja pozostaje niepewna.

Ponadto, rozwój sytuacji na Ukrainie, w tym aneksja Półwyspu Krymskiego przez Rosję w 2014 r. i będące jej konsekwencją sankcje nałożone przez Stany Zjednoczone i Unię Europejską, nie pozostają bez wpływu na środowisko ekonomiczne i polityczne w Polsce, a zatem również na działalność Grupy. Powyższe okoliczności mogą skutkować zniechęceniem międzynarodowych inwestorów do całego regionu Europy Środkowo-Wschodniej i ograniczeniem ich inwestycji w polskie instrumenty finansowe z powodu pogarszających się warunków gospodarczych lub finansowych krajów Europy Środkowo-Wschodniej, co może mieć istotny niekorzystny wpływ na działalność, sytuację finansową, wyniki działalności lub perspektywy rozwoju Grupy.

Grupa prowadzi działalność wyłącznie na terenie Polski, zatem jej działalność, sytuacja finansowa i wyniki są uzależnione od warunków gospodarczych i sytuacji politycznej w Polsce

Całość działalności Grupy jest prowadzona na terenie Polski, dlatego jest ona w wysokim stopniu uzależniona od warunków gospodarczych i sytuacji politycznej w kraju. Z kolei uwarunkowania gospodarcze w Polsce są uzależnione od szeregu czynników, w tym m.in. sytuacji demograficznej, podaży pracy (na którą może wpłynąć reforma systemu emerytalnego i wprowadzenie minimalnej stawki godzinowej za pracę), a także poziomu wydatków rządowych (zobacz „*Otoczenie Rynkowe – Gospodarka Polski*”). Co więcej, polska gospodarka, szczególnie od momentu wejścia do Unii Europejskiej w 2004 r., jest ściśle związana z gospodarkami pozostałych krajów UE. Pogorszenie warunków makroekonomicznych na świecie i w Europie (zobacz „*Zjawiska o charakterze globalnym i regionalnym mogą mieć wpływ na działalność, sytuację finansową, wyniki działalności i perspektywy Grupy*” powyżej) w przeszłości miało i nadal może mieć wpływ na polską gospodarkę, w szczególności poprzez zmniejszenie tempa wzrostu PKB.

Od 2014 r. polska gospodarka odnotowała poprawę wskaźników wzrostu gospodarczego (wzrost PKB wyniósł 3,3% i 3,8% odpowiednio w 2014 r. i 2015 r.). Pomimo spadku inwestycji polska gospodarka w 2016 r. kontynuowała wzrost, wspierany silnym popytem krajowym oraz elastycznym mechanizmem kursów wymiany. Ze wstępnych danych GUS wynika, że w 2016 r. wzrost PKB osiągnął solidny poziom 2,7%. Pomimo tego, ewentualne spowolnienie tempa rozwoju lub pogorszenie sytuacji w polskiej gospodarce lub na rynkach finansowych może skutkować ograniczeniem dostępności kapitału lub wyższymi kosztami finansowania dla polskich banków, jak również większą konkurencją na rynku depozytów, a także może niekorzystnie wpłynąć na popyt na usługi bankowości detalicznej i korporacyjnej. Pogorszenie perspektyw polskiej gospodarki (w tym wyższa stopa bezrobocia i niższy poziom konsumpcji), jak również zawirowania na rynkach finansowych (w tym na rynku walutowym) mogą też mieć niekorzystny wpływ na sytuację finansową kredytobiorców Grupy oraz ich zdolność do obsługi zobowiązań, co może z kolei doprowadzić do wzrostu przeterminowanych należności Grupy. Potencjalny spadek dochodów gospodarstw domowych może ograniczyć popyt na kredyty Grupy adresowane do klientów detalicznych i biznesowych, a także uszczuplić wartość aktywów stanowiących zabezpieczenie kredytów i pożyczek. W niestabilnych warunkach rynkowych wartość zabezpieczeń dla kredytów udzielonych przez Grupę obecnie lub w przyszłości, w tym przede wszystkim nieruchomości stanowiących zabezpieczenie kredytów hipotecznych, może w istotny sposób ulec obniżeniu.

Ponadto, poziom ryzyka akceptowanego przez klientów dotyczącego inwestycji w papiery wartościowe, jednostki funduszy inwestycyjnych lub inne produkty inwestycyjne oferowane przez Grupę może również ulec obniżeniu. Fluktuacje lub spadki na rynku finansowym mogą zniechęcać potencjalnych klientów do zakupu produktów inwestycyjnych oferowanych przez Grupę, a ich obecni posiadacze mogą chcieć się wycofać lub zmniejszyć swoje zaangażowanie w te produkty, co w szczególności może mieć niekorzystny wpływ na przychody Grupy z tytułu opłat i prowizji.

Wystąpienie powyższych okoliczności może mieć istotny niekorzystny wpływ na działalność, sytuację finansową, wyniki działalności lub perspektywy rozwoju Grupy.

Grupa jest narażona na ryzyko związane z destabilizacją sytuacji politycznej i ekonomicznej w Unii Europejskiej i związane z tym ryzyko walutowe

Gospodarki oraz rynki finansowe państw europejskich mogą odczuwać negatywne konsekwencje związane z potencjalnym nawrotem kryzysu zadłużenia państw Strefy Euro, spodziewanym opuszczeniem przez Wielką Brytanię Unii Europejskiej, a także wzrostem obaw dotyczących stabilności euro. Dalszy rozwój sytuacji w Strefie Euro zależy od szeregu czynników politycznych i ekonomicznych, w tym skuteczności działań podejmowanych przez EBC i Komisję Europejską dotyczących zadłużenia niektórych państw UE, utrzymania politycznej i gospodarczej stabilności Strefy Euro oraz roli euro jako wspólnej waluty w obliczu zróżnicowanej sytuacji gospodarczej i politycznej w poszczególnych państwach członkowskich Strefy Euro. Szczególne ryzyko stanowi zagrożenie pogorszenia ogólnych warunków gospodarczych w Unii Europejskiej oraz problemy związane z wysokim zadłużeniem niektórych krajów Unii Europejskiej, które mogą doprowadzić do wycofania się z euro jako wspólnej waluty w niektórych lub wszystkich krajach Unii Europejskiej i powrotu do walut narodowych.

Wycofanie się z Euro oraz mogąca je poprzedzać destabilizacja kursu Euro względem innych walut mogłyby mieć wpływ na działalność Grupy przede wszystkim w następujący sposób: (i) waluty narodowe, które zastąpiłyby Euro, mogłyby się okazać początkowo niestabilne, co spowodowałoby wzrost ryzyka walutowego, na które Grupa jest narażona; (ii) należności lub zobowiązania z tytułu umów, których stroną jest Grupa, lub papierów wartościowych posiadanych lub wyemitowanych przez Grupę, w których walutą jest Euro, zostałyby przeliczone na waluty narodowe po niekorzystnym kursie; (iii) likwidacja Euro skutkowałaby wzrostem kosztów transakcyjnych, które obecnie są ograniczone ze względu na posługiwanie się Euro w niektórych krajach, w których klienci Grupy prowadzą działalność; oraz (iv) wzrost kosztów transakcyjnych mógłby negatywnie wpłynąć na handel międzynarodowy, którego finansowanie jest jednym z obszarów działalności Grupy.

Ryzyka związane z otoczeniem regulacyjnym

Bank zobowiązany jest do realizacji zaleceń KNF

W listopadzie i grudniu 2016 r. KNF przeprowadziła w Banku inspekcję problemową, w wyniku której, w dniu 2 lutego 2017 r., KNF doręczyła do Banku protokół z inspekcji problemowej, a następnie pismem z dnia 7 kwietnia 2017 r. (otrzymanym przez Banku w dniu 10 kwietnia 2017 r.) zalecenia pokontrolne. KNF stwierdziła, między innymi, nieprawidłowości i uchybienia związane z zarządzaniem ryzykiem ekspozycji detalicznych, ryzykiem płynności i finansowania oraz ryzykiem rynkowym, jak również obliczaniem adekwatności kapitałowej oraz zarządzaniem stosowanymi przez Bank modelami ryzyka. KNF stwierdziła ponadto, że Bank nie wdrożył w pełni rekomendacji przekazanych Bankowi w czasie poprzedniej inspekcji przeprowadzonej przez KNF w 2015 r. (zob. „Opis działalności Grupy – Zagadnienia regulacyjne”).

KNF zobowiązała Bank do przedstawienia w terminie jednego miesiąca od otrzymania zaleceń pokontrolnych szczegółowego harmonogramu zadań związanych z realizacją zaleceń poinspekcyjnych, który będzie określał w szczególności terminy i sposób realizacji poszczególnych zadań. Z realizacji podejmowanych działań Bank powinien również przedkładać KNF kwartalne sprawozdania. W dniu 10 maja 2017 r. Bank przedstawił KNF szczegółowy plan działań w zakresie wdrożenia zaleceń pokontrolnych. Bank zobowiązał się wdrożyć zalecenia w terminach wskazanych przez KNF. W odniesieniu do wybranych zaleceń dotyczących zarządzania ryzykiem ekspozycji detalicznych Bank zwrócił się do KNF o przedłużenie terminu wskazanego przez KNF w zaleceniach. Pismem z dnia 21 czerwca 2017 r. KNF wystąpił do Banku o dokonanie stosownej weryfikacji i uzupełnienia przedstawionego harmonogramu działań w zakresie wdrożenia zaleceń pokontrolnych, jak również dokonania zmiany lub przedstawienia odpowiedniego uzasadnienia dla wskazanego przez Bank terminu realizacji wybranych zaleceń. Na Datę Prospektu Bank jest w trakcie analizy oraz przygotowania odpowiedzi na uwagi zgłoszone przez KNF w piśmie z dnia 21 czerwca 2017 r.

Niezrealizowanie przez Bank zaleceń pokontrolnych może spowodować zastosowanie przez KNF środków nadzorczych przewidzianych przez Prawo Bankowe, w tym skutkować nałożeniem na członków Zarządu Banku kar pieniężnych, zgłoszenia przez KNF żądania odwołania poszczególnych członków Zarządu Banku lub zawieszenia ich w czynnościach, jak również doprowadzić do ograniczenia zakresu działalności Banku, nałożenia na Bank kary pieniężnej w wysokości 10%

przychodu wykazanego w ostatnim sprawozdaniu finansowym, a w ostateczności doprowadzić do uchylenia zezwolenia na utworzenie Banku i podjęcia decyzji o jego likwidacji.

Postępowania sądowe, postępowania administracyjne lub inne mogą wywrzeć wpływ na Grupę

W związku z prowadzoną działalnością Bank oraz Spółki Zależne mogą być narażone na wszczęcie przeciwko nim spraw w postępowaniach cywilnych, administracyjnych, regulacyjnych lub innych przez ich klientów, pracowników, akcjonariuszy lub inne osoby. Obecnie Bank jest stroną dziewięciu postępowań prowadzonych przed Prezesem UOKiK. Zob. „Opis działalności Grupy – Postępowania sądowe, arbitrażowe i administracyjne – Postępowania z zakresu prawa ochrony konkurencji i konsumentów”. Wynik takich postępowań jest trudny do przewidzenia i dokładnego oszacowania. Strony wszczynające postępowania przeciwko Bankowi lub Spółkom Zależnym mogą żądać zapłaty kwot o znacznej wartości lub kwot, które nie są możliwe do określenia, a także zaspokojenia roszczeń w inny sposób, jak również skarżyć uchwały organów Banku lub Spółek Zależnych. Dodatkowo, organy władzy publicznej mogą nakładać na Grupę kary lub zobowiązywać ją do podjęcia określonych działań lub zobowiązań. Każdy taki przypadek może utrudnić Grupie prowadzenie działalności.

Ponadto w lipcu 2010 r. do polskiego prawa wprowadzono instytucję pozwu zbiorowego. Możliwość wnoszenia pozwów zbiorowych znacząco obniża koszty usług prawnych oraz inne koszty takich postępowań. W ostatnim czasie wniesiono pozwy zbiorowe dotyczące kredytów hipotecznych denominowanych w walutach obcych przeciwko kilku polskim bankom, podnosząc, że umowy kredytów hipotecznych zawierają klauzule abuzywne, niedozwolone w relacjach z konsumentami. Chociaż na Datę Prospektu Bank nie jest stroną żadnego pozwu zbiorowego, ze względu na wielkość jego portfela kredytów hipotecznych denominowanych w walutach obcych nie można wykluczyć wszczęcia takiego postępowania przeciwko Bankowi w przyszłości.

Rozmiar potencjalnych strat wynikających z takich postępowań może być przez dłuższy czas trudny do określenia. To samo dotyczy kosztów zastępstwa procesowego koniecznego w związku z potencjalnymi postępowaniami. Postępowaniom sądowym przeciwko Grupie może też towarzyszyć negatywny rozgłos, szkodzący reputacji Grupy, niezależnie od tego, czy podnoszone zarzuty są prawdziwe oraz czy ostatecznie zostanie stwierdzona odpowiedzialność Grupy.

Ryzyko związane z postępowaniami dotyczącymi kredytów hipotecznych denominowanych w walutach obcych

Banki w Polsce są obecnie w coraz większym stopniu narażone na postępowania sądowe wszczynane przez ich klientów w związku z kredytami hipotecznymi denominowanymi w walutach obcych. W ramach tych postępowań klienci twierdzą, że kredyty hipoteczne zawierają klauzule abuzywne, niedozwolone w relacjach z konsumentami, a także, że proces sprzedaży takich kredytów przez banki był nieprawidłowy. Klienci żądają w pozwach stwierdzenia nieważności całej umowy kredytu hipotecznego bądź też uznania za niewiążące postanowień dotyczących mechanizmu walutowego. W wyniku połączenia z Polbankiem, Bank przejął posiadany przez Polbank portfel kredytów hipotecznych denominowanych we frankach szwajcarskich, w związku z czym narażony jest na ryzyko postępowań prawnych dotyczących jego portfela hipotecznych kredytów denominowanych w walutach obcych.

W dniu 15 lutego 2017 r. zapadł wyrok w sprawie, w której sąd po raz pierwszy stwierdził, że postanowienie dotyczące indeksacji zawarte w umowie kredytu hipotecznego zawartej pomiędzy Bankiem a klientem stanowi klauzulę niedozwoloną, w związku z czym kredyt należy traktować tak, jakby był denominowany w złotych. Bank złożył apelację od powyższego wyroku.

Chociaż wyrok z dnia 15 lutego 2017 r. został wydany przez sąd pierwszej instancji, a na Datę Prospektu jest to jedyny niekorzystny wyrok wydany przeciwko Bankowi w sprawie dotyczącej kredytów hipotecznych denominowanych w walutach obcych, istnieje potencjalne ryzyko analogicznych rozstrzygnięć sądów w innych sprawach, zapadłych w oparciu o podobne stany faktyczne, ponieważ zakwestionowane postanowienia były powszechnie stosowane w części wzorców umownych Banku. W przypadku uwzględnienia takich potencjalnych roszczeń przez sądy, Bank może zostać zmuszony do ponownego wyliczenia zobowiązań Banku i jego klientów na podstawie średniego kursu NBP od chwili wypłaty kredytu lub też wyliczyć raty kredytu przy założeniu, że dany kredyt hipoteczny został udzielony i podlega spłacie w złotych. Natomiast w przypadku, gdyby sąd uznał całą umowę kredytową za nieważną, a strony będą zobowiązane do zwrotu wzajemnych świadczeń, istnieje również prawdopodobieństwo, że ze względu na upływ terminu przedawnienia Bank nie będzie mógł zażądać zwrotu pełnej kwoty kredytu od klienta, samemu będąc zobowiązanym do zwrotu części wpłaconych przez klienta rat.

Grupa podlega regulacjom z zakresu ochrony konkurencji i konsumentów

W prowadzonej działalności Grupa ma obowiązek stosować się do regulacji z zakresu ochrony konkurencji i konsumentów.

Zgodnie z Ustawą o Ochronie Konkurencji i Konsumentów, Prezes UOKiK może ukarać podmiot za stosowanie praktyk ograniczających konkurencję, stosowanie niedozwolonych wzorców umów z klientami oraz za stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wydając odpowiedni nakaz i nakładając na dany podmiot karę pieniężną (zasadniczo do wysokości 10% przychodów uzyskanych przez spółkę w roku poprzedzającym rok, w którym kara została nałożona) lub stosując inne środki prawne. Decyzje Prezesa UOKiK mogą być skarżone do sądu (SOKiK).

Na dzień 31 maja 2017 r. Bank był stroną 11 postępowań toczących się przed Prezesem UOKiK i 3 przed SOKiK. Dwa z postępowań toczących się przed Prezesem UOKiK dotyczą bezpośrednio Banku (występuje jako strona), natomiast w dziewięciu pozostałych postępowanie ma charakter wyjaśniający, a Bank należy do szerszej grupy podmiotów z sektora bankowego poddanych weryfikacji. Większość z tych postępowań dotyczy praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Zob. *„Opis działalności Grupy – Postępowania sądowe, arbitrażowe i administracyjne – Postępowania z zakresu prawa ochrony konkurencji i konsumentów”*.

W wypadku podejrzenia, że doszło do naruszeń, które mogą mieć wpływ na handel między Państwami Członkowskimi UE, zastosowanie znajdują bezpośrednio przepisy traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską i inne przepisy prawa wspólnotowego, a organem właściwym do egzekwowania przepisów traktatu jest Komisja Europejska lub Prezes UOKiK. W ramach swoich uprawnień Komisja Europejska lub Prezes UOKiK mogą uznać, że określone działanie podmiotu gospodarczego ogranicza konkurencję i stanowi nadużycie pozycji dominującej oraz zakazać stosowania takich praktyk lub zastosować inne sankcje przewidziane przepisami prawa unijnego lub przepisami prawa polskiego zawartymi w Ustawie o Ochronie Konkurencji i Konsumentów.

Bardziej szczegółowe informacje znajdują się w rozdziale *„Opis działalności Grupy – Postępowania sądowe, arbitrażowe i administracyjne – Postępowania z zakresu prawa ochrony konkurencji i konsumentów”*.

Interpretacja przepisów polskiego prawa podatkowego może być niejasna, a przepisy te mogą ulec zmianie, co może skutkować niekorzystnym wpływem na rentowność Grupy oraz wartość inwestycji w Akcje

Polski system podatkowy podlega częstym zmianom. Ponadto, niektóre z przepisów polskiego prawa podatkowego są niejasne i często brak jest jednolitej interpretacji lub praktyki ich stosowania przez organy podatkowe. Ze względu na częste zmiany przepisów podatkowych i ich zmienną interpretację, ryzyko podatkowe w Polsce może być większe niż w innych jurysdykcjach podatkowych.

Oprócz własnych zobowiązań podatkowych, Grupa odprowadza również podatki (i ciążą na niej z tego tytułu obowiązki podatkowe) w imieniu i na rzecz swoich klientów, pracowników i innych podmiotów. Nie można zapewnić, że nie zostaną wprowadzone niekorzystne dla Grupy zmiany przepisów podatkowych, że polskie organy podatkowe nie zastosują odmiennej od przyjętej przez Grupę i niekorzystnej dla niej interpretacji przepisów podatkowych. Nie można także wykluczyć ryzyka, że uzyskane przez Grupę indywidualne interpretacje przepisów podatkowych nie zostaną uchylone lub zmienione albo Grupa nie zostanie pozbawiona ochrony wynikającej ze stosowania takich interpretacji, czego skutkiem mogą być obciążenia podatkowe Grupy.

W świetle powyższego nie można zapewnić, że organy podatkowe nie podważą rzetelności zeznań podatkowych i rozliczeń podatkowych Grupy w zakresie nieprzedawnionych zobowiązań podatkowych i nie naliczą w stosunku do Grupy zaległych podatków, co może wywrzeć istotny niekorzystny wpływ na działalność, sytuację finansową, perspektywy rozwoju lub wyniki działalności Grupy.

W dniu 15 lipca 2016 r. w Polsce zaczęła obowiązywać klauzula przeciwko unikaniu opodatkowania, która ma zastosowanie do korzyści podatkowych (przekraczających kwotę 100 tys. zł) uzyskanych po dniu wejścia klauzuli w życie.

Klauzula przeciwko unikaniu opodatkowania pozwala organom podatkowym pominąć dla celów podatkowych prawnie skuteczną czynność, jeżeli czynność ta została dokonana przede wszystkim w celu uniknięcia opodatkowania, gdzie „unikanie opodatkowania” stanowi czynność (lub zespół powiązanych ze sobą czynności) dokonaną przede wszystkim w celu osiągnięcia korzyści podatkowej, sprzecznej w danych okolicznościach z przedmiotem i celem przepisów prawa podatkowego.

Sposób działania uznaje się za sztuczny, jeżeli na podstawie istniejących okoliczności należy przyjąć, że nie zostałby zastosowany przez podmiot działający rozsądnie i kierujący się zgodnymi z prawem

celami innymi niż osiągnięcie korzyści podatkowej sprzecznej z przedmiotem i celem przepisów prawa podatkowego. Przy ocenie, czy sposób działania był sztuczny, należy wziąć pod uwagę w szczególności występowanie:

- (i) nieuzasadnionego dzielenia operacji; (ii) angażowania podmiotów pośredniczących mimo braku uzasadnienia ekonomicznego lub gospodarczego; (iii) elementów prowadzących do uzyskania stanu identycznego lub zbliżonego do stanu istniejącego przed dokonaniem czynności; (iv) elementów wzajemnie się znoszących lub kompensujących oraz (v) ryzyka ekonomicznego lub gospodarczego przewyższającego spodziewane korzyści inne niż podatkowe w takim stopniu, że należy uznać, że działający rozsądnie podmiot nie wybrałby tego sposobu działania.

Czynność uznaje się za podjętą przede wszystkim w celu osiągnięcia korzyści podatkowej, gdy pozostałe cele ekonomiczne lub gospodarcze czynności, wskazane przez podatnika, należy uznać za mało istotne.

Korzyścią podatkową jest:

- (i) niepowstanie zobowiązania podatkowego, odsunięcie w czasie powstania zobowiązania podatkowego lub obniżenie jego wysokości albo powstanie lub zawyżenie straty podatkowej oraz
- (ii) powstanie nadpłaty lub prawa do zwrotu podatku albo podwyższenie kwoty nadpłaty lub zwrotu podatku.

Należy zauważyć, że klauzula przeciwko unikaniu opodatkowania została wprowadzona do polskiego prawa podatkowego niedawno, a tym samym trudno jest obecnie przewidzieć w jaki sposób będzie ona interpretowana przez organy podatkowe i sądy administracyjne oraz w jaki sposób będzie stosowana w praktyce. Jeżeli organy podatkowe ustalą, że zgodnie z klauzulą przeciwko unikaniu opodatkowania transakcja dokonana przez Grupę powinna podlegać mniej korzystnym regulacjom lub obciążeniom podatkowym, nie można wykluczyć, że takie ustalenie wpłynie niekorzystnie na sytuację finansową Grupy, jej wyniki lub cenę rynkową Akcji.

Niespójność polskich przepisów podatkowych stwarza również ryzyko inwestorów w związku z nabywaniem, posiadaniem i zbywaniem papierów wartościowych. Nie ma gwarancji, że nie zostaną wprowadzone niekorzystne zmiany przepisów podatkowych mających zastosowanie do inwestorów i uzyskiwanych przez nich dochodów lub że organy podatkowe nie przyjmą odmiennej od dotychczas stosowanej interpretacji przepisów podatkowych, która okaże się dla nich niekorzystna. Każda z takich sytuacji może mieć niekorzystny wpływ na efektywne obciążenie podatkowe i faktyczne zyski inwestorów z inwestycji w Akcje.

Ryzyko związane ze zwiększonymi obowiązkami sprawozdawczymi w związku z ustawodawstwem FATCA i automatyczną wymianą informacji podatkowych

W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 9 października 2015 r. o wykonywaniu umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki w sprawie poprawy wypełniania międzynarodowych obowiązków podatkowych oraz wdrożenia ustawodawstwa FATCA, a także ustawy z dnia 9 marca 2017 r. o wymianie informacji podatkowych z innymi państwami, implementującej dyrektywę Rady 2011/16/UE zmienioną dyrektywą Rady 2014/107/UE z dnia 9 grudnia 2014 r., w zakresie obowiązkowej automatycznej wymiany informacji w dziedzinie opodatkowania na instytucje finansowe nałożono określone obowiązki związane z wymianą informacji podatkowych. Grupa jest zobowiązana do przekazywania odpowiednim organom administracji określonych informacji dotyczących rachunków raportowanych oraz rachunków nieudokumentowanych, a także przestrzegania zasad monitorowania wykonywania takich zobowiązań.

W związku z wyżej wymienionymi przepisami lub ich późniejszą zmianą, Grupa może być zmuszona do podjęcia działań dostosowawczych, co może skutkować wzrostem kosztów związanych z dostosowaniem do nowych i zmienionych przepisów. Nieprzestrzeganie wyżej wymienionych, nowych regulacji może mieć negatywne konsekwencje finansowe zarówno dla Grupy jak i jej klientów. Powyższe czynniki mogą mieć istotny negatywny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki działalności Grupy.

Ryzyko związane z zawieraniem transakcji z podmiotami powiązanymi

W toku prowadzonej działalności spółki Grupy zawierają transakcje z podmiotami powiązanymi w rozumieniu przepisów podatkowych. Celem tych transakcji jest zapewnienie efektywności prowadzonej przez Grupę działalności, a obejmują one m.in. wzajemne świadczenie usług, wzajemne udzielanie finansowania oraz inne transakcje. Zawierając i realizując transakcje z podmiotami powiązanymi, spółki Grupy starają się zapewnić ich zgodność z odpowiednimi przepisami o cenach transferowych

(zob. „*Transakcje z podmiotami powiązanymi*”), a także dopełnić wszelkich wymogów w zakresie ich udokumentowania, w tym w zakresie nowych wymogów wprowadzonych w 2017 roku. Niemniej jednak, ze względu na szczególnie charakter transakcji z podmiotami powiązanymi, złożoność i niejasność przepisów dotyczących sposobów weryfikacji stosowanych cen i warunków, a także trudność w określeniu transakcji porównywalnych, które mogłyby stanowić punkt odniesienia, nie ma gwarancji, że spółki Grupy nie będą poddawane ze strony organów podatkowych kontrolom lub innym działaniom weryfikującym zgodność takich działań z obowiązującymi przepisami. Ewentualne zakwestionowanie sposobów ustalania warunków rynkowych na potrzeby transakcji z podmiotami powiązanymi może mieć istotny niekorzystny wpływ na działalność, sytuację finansową, wyniki działalności i perspektywy Grupy.

Bank może być zobowiązany do wdrożenia planu naprawy na podstawie przepisów Prawa Bankowego

Na mocy Prawa Bankowego, Bank jako inna instytucja o znaczeniu systemowym (OSII) jest zobowiązany do opracowania planu naprawy określającego działania na wypadek znaczącego pogorszenia jego sytuacji finansowej w razie zagrożenia stabilności finansowej, trudnej sytuacji makroekonomicznej lub innych zdarzeń mających negatywny wpływ na rynek finansowy lub Bank. Zgodnie z odpowiednimi przepisami wprowadzającymi ten nowy obowiązek, Bank opracował plan naprawy i w styczniu 2017 r. złożył go w Komisji Nadzoru Finansowego do zatwierdzenia. Na Datę Prospektu, KNF nie wydała jeszcze decyzji zatwierdzającej plan naprawy.

Zarząd Banku zapewnia wdrożenie planu naprawy w przypadku istotnie pogarszającej się sytuacji finansowej banku, w tym powstania straty bilansowej bądź groźby jej wystąpienia albo powstania niebezpieczeństwa niewypłacalności lub utraty płynności, pogarszającej się płynności i wypłacalności, rosnącego poziomu dźwigni, rosnącej liczby pożyczek lub kredytów z utratą wartości albo koncentracji ekspozycji. KNF w takim wypadku może wystąpić do Banku z żądaniem wdrożenia planu naprawy lub podjęcia innych działań naprawczych.

KNF może również wyznaczyć kuratora do nadzoru wdrożenia planu naprawy.

W przypadku, gdy zastosowanie środków naprawczych nie przyczyniło się do poprawy sytuacji Banku, albo w przypadku gdy realizacja planu naprawy okaże się nieskuteczna, KNF może ustanowić zarząd komisaryczny w Banku. Zarząd komisaryczny przejmuje uprawnienia organów Banku, które to na czas zarządu komisarycznego zostają tymczasowo zawieszane.

Bank wygenerował stratę netto za okres 3 miesięcy zakończony 31 marca 2017 r. i zawiadomił o tym KNF. Zdaniem Zarządu nie występują przesłanki determinujące konieczność uruchomienia planu naprawy Banku określone w art. 142 Prawa Bankowego z uwagi na: (i) charakter straty za I kwartał 2017 r., która była spowodowana rozpoznaniem zdarzeń o charakterze jednorazowym, (ii) pozytywny wynik finansowy generowany na działalności operacyjnej Banku, (iii) zatwierdzony plan finansowy Banku na 2017 r. oraz (iv) spełnianie norm płynnościowych, jak i kapitałowych zarówno w okresie bieżącym, jak i planowanym. KNF w ramach posiadanych uprawnień nadzorczych będzie monitorowała realizację planu finansowego Banku na 2017 r. i w sytuacji braku poprawy sytuacji finansowej Banku może skorzystać z posiadanych środków nadzorczych. Z uwagi na powyższe, nie można wykluczyć, że KNF nakaze Bankowi wdrożenie planu naprawy lub też podjęcie innych środków. Brak lub niepoprawne wdrożenie przez Bank planu naprawy lub innych środków nakazanych przez KNF może negatywnie wpłynąć na działalność, sytuację finansową, wyniki działalności lub perspektywy Grupy.

Grupa jest zobowiązana do przestrzegania wymogów Dyrektywy MAD i Rozporządzenia MAR

W dniu 16 kwietnia 2014 r. Parlament Europejski przyjął Rozporządzenie MAR, które wprowadza wiele zmian do regulacji i stanu prawnego obowiązującego na Datę Prospektu, m.in. w zakresie: (i) publikacji informacji poufnych; (ii) raportowania o transakcjach osób pełniących funkcje zarządcze; (iii) działań mających na celu zapobieganie nadużyciom i manipulacjom na rynku; (iv) raportowania transakcji podejrzanym; oraz (v) konfliktu interesów.

Rozporządzenie MAR weszło w życie w dniu 3 lipca 2016 r. i ma zastosowanie we wszystkich państwach członkowskich UE, w tym również w Polsce. Dodatkowo Dyrektywa MAD, która zobowiązuje państwa członkowskie UE do wprowadzenia sankcji karnych za manipulacje na rynku została implementowana do polskiego porządku prawnego poprzez uchwalenie Ustawy zmieniającej Ustawę o Obrocie Instrumentami Finansowymi w dniu 10 marca 2017 r. Większość postanowień Ustawy zmieniającej Ustawę o Obrocie Instrumentami Finansowymi weszła w życie w dniu 6 maja 2017 r.

Wejście w życie Rozporządzenia MAR wymaga od Grupy przeprowadzenia weryfikacji procedur, polityk i systemów obowiązujących w Grupie lub wdrożenia odpowiednich procedur zapewniających dostosowanie do wymogów wynikających z Rozporządzenia MAR. Niedostosowanie lub nieprawidłowe dostosowanie się przez Grupę do wymogów Rozporządzenia MAR może skutkować nałożeniem na Grupę dotkliwych sankcji przez organy nadzoru. Wystąpienie takich zdarzeń może negatywnie wpłynąć na działalność, sytuację finansową, wyniki działalności lub perspektywy Grupy.

Ryzyko nieprzestrzegania przepisów w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowania terroryzmu oraz ochrony danych osobowych

Grupa zobowiązana jest do przestrzegania wielu wymogów, ograniczeń i wytycznych dotyczących jej działalności. W przypadku naruszenia obowiązujących przepisów Grupa i jej kierownictwo odpowiedzialne za dane czynności podlega sankcjom karnym oraz ryzyku utraty reputacji, co może mieć niekorzystny wpływ na działalność, sytuację finansową, wyniki działalności i perspektywy Grupy.

Grupa podlega przepisom dotyczącym przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz przepisom antykorupcyjnym, które nakładają istotne obciążenia finansowe na Grupę oraz wymagają wprowadzenia skomplikowanych rozwiązań technicznych. Zdaniem Zarządu Grupa wdrożyła procedury przeciwdziałania praniu pieniędzy wymagane przepisami prawa, w tym z Ustawą o Przeciwdziałaniu Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu. Nie można jednak zagwarantować, że przeprowadzenie wszystkich niedozwolonych transakcji zostanie udaremnione. Niektóre takie transakcje mogą zostać zrealizowane albo w wyniku nieprzestrzegania powyższych procedur przez pracowników Grupy, albo ze względu na zastosowanie nieznanych dotąd metod legalizacji „brudnych pieniędzy”. Nie można także zagwarantować, że wprowadzone przez Grupę procedury antykorupcyjne są wystarczające dla udaremnienia wszystkich przypadków działalności korupcyjnej, w szczególności w stosunku do pracowników i zewnętrznych usługodawców Grupy.

Metody stosowane przez Grupę dla celów przetwarzania danych osobowych oraz innych wrażliwych danych muszą być zgodne z przepisami dotyczącymi tajemnicy bankowej i przetwarzania danych. W szczególności Grupa zobowiązana jest do posiadania procedur wewnętrznych dotyczących przetwarzania danych stanowiących tajemnicę bankową i danych osobowych. Ponadto pracownicy Grupy podlegają szczególnym przepisom dotyczącym tajemnicy bankowej, zgodnie z którymi zakazane jest ujawnianie lub wykorzystywanie informacji uzyskanych przez nich w ramach wykonywania ich obowiązków. Nie można zapewnić, że pomimo zastosowania środków technicznych i organizacyjnych w celu ochrony tajemnicy bankowej, danych osobowych oraz innych wrażliwych danych, które są przez nią przetwarzane, Grupa nie naruszy swoich prawnych zobowiązań w tym zakresie, a w szczególności, że dane nie zostaną ujawnione osobom nieuprawnionym lub wykorzystane w nieuprawniony sposób lub w celach oszustwa. Dodatkowo, ze względu na powszechne korzystanie z systemów informatycznych i internetowych, Grupa może być przedmiotem ataków „hakerów” lub innych naruszeń bezpieczeństwa mających na celu pozyskanie danych osobowych przetwarzanych przez Grupę.

Powyższe czynniki mogą mieć negatywny wpływ na działalność Grupy, jej sytuację finansową i wyniki oraz na cenę Akcji.

Czynniki ryzyka związane ze strukturą akcjonariatu, Ofertą oraz Akcjami Oferowanymi

W wypadku naruszenia lub podejrzenia naruszenia przepisów prawa w związku z Ofertą lub w związku z wnioskiem o dopuszczenie i wprowadzenie Akcji do obrotu na rynku regulowanym, KNF może zakazać przeprowadzenia Oferty albo wstrzymać jej rozpoczęcie oraz nakazać wstrzymanie ubiegania się o dopuszczenie lub wprowadzenie Akcji do obrotu na rynku regulowanym lub zakazać ubiegania się o dopuszczenie lub wprowadzenie Akcji do obrotu na rynku regulowanym (rynku podstawowym) Giełdy Papierów Wartościowych (GPW) w Warszawie

Zgodnie z Ustawą o Ofercie Publicznej, jeżeli emitent, sprzedający lub inne podmioty uczestniczące w ofercie, subskrypcji lub sprzedaży dokonywanej na podstawie tej oferty naruszają obowiązujące przepisy prawa w związku z ofertą publiczną, subskrypcją lub sprzedażą dokonywanymi w Polsce, lub jeżeli istnieje uzasadnione podejrzenie, że takie naruszenie nastąpiło lub może nastąpić w przyszłości, KNF może:

- (i) nakazać wstrzymanie rozpoczęcia oferty publicznej, lub też przerwanie przebiegu oferty, subskrypcji lub sprzedaży na okres nie dłuższy niż 10 dni roboczych; lub
- (ii) zakazać rozpoczęcia oferty publicznej, subskrypcji lub sprzedaży, albo dalszego jej prowadzenia; lub

- (iii) opublikować, na koszt emitenta lub sprzedającego, informację o niezgodnym z prawem działaniu w związku z ofertą publiczną.

W związku z ofertą publiczną, subskrypcją lub sprzedażą, KNF może wielokrotnie zastosować środki przewidziane w pkt (ii) i (iii) powyżej.

Zgodnie z Ustawą o Ofercie Publicznej, jeżeli emitent lub inne podmioty działające w imieniu lub na zlecenie emitenta naruszają obowiązujące przepisy prawa w związku z ubieganiem się o dopuszczenie i wprowadzenie papierów wartościowych do obrotu na rynku regulowanym w Polsce, lub jeżeli istnieje uzasadnione podejrzenie, że takie naruszenie wystąpiło lub może wystąpić w przyszłości, KNF może nałożyć te same sankcje, o których mowa powyżej.

Podobne sankcje mogą zostać zastosowane, jeżeli z treści dokumentów oraz informacji składanych do KNF lub przekazywanych do wiadomości publicznej wynika, że (i) oferta publiczna, subskrypcja lub sprzedaż papierów wartościowych dokonywana na podstawie tej oferty, lub ich dopuszczenie do obrotu na rynku regulowanym, w znaczący sposób naruszyłyby interesy inwestorów; (ii) istnieją przesłanki, które w świetle przepisów prawa mogą prowadzić do ustania bytu prawnego emitenta; (iii) działalność emitenta była lub jest prowadzona z rażącym naruszeniem przepisów prawa, które to naruszenie może mieć istotny wpływ na ocenę papierów wartościowych emitenta lub też w świetle przepisów prawa może prowadzić do ustania bytu prawnego lub upadłości emitenta; lub (iv) status prawny papierów wartościowych jest niezgodny z przepisami prawa, i w świetle tych przepisów istnieje ryzyko uznania tych papierów wartościowych za nieistniejące lub obciążone wadą prawną mającą istotny wpływ na ich ocenę.

Ponadto, zgodnie z Ustawą o Obrocie, jeżeli wymaga tego bezpieczeństwa obrotu na rynku regulowanym lub zagrożony jest interes inwestorów, GPW, na żądanie KNF, wstrzymuje dopuszczenie do obrotu na tym rynku lub rozpoczęcie notowań wskazanymi przez KNF papierami wartościowymi lub innymi instrumentami finansowymi na okres nie dłuższy niż 10 dni.

Wykonywanie prawa głosu z akcji nabytych lub objętych po dokonaniu zawiadomienia lecz przed upływem terminu przysługującego KNF na zgłoszenie sprzeciwu jest niedopuszczalne. Ponadto, naruszenie Prawa Bankowego może również prowadzić do nakazu zbycia akcji lub dalszych konsekwencji wskazanych w Prawie Bankowym

Zgodnie z art. 25 Prawa Bankowego podmiot, który zamierza, bezpośrednio lub pośrednio, nabyć albo objąć akcje lub prawa z akcji banku krajowego w liczbie zapewniającej osiągnięcie albo przekroczenie odpowiednio 10%, 20%, jednej trzeciej lub 50% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu lub udziału w kapitale zakładowym, jest obowiązany każdorazowo zawiadomić KNF o zamiarze ich nabycia albo objęcia. Podmiot, który zamierza stać się podmiotem dominującym banku krajowego poprzez nabycie albo objęcie akcji lub praw z akcji banku krajowego (w liczbie zapewniającej osiągnięcie określonego progu) lub w inny sposób, jest obowiązany każdorazowo zawiadomić KNF o tym zamiarze. Obowiązek zawiadomienia KNF ma zastosowanie również w przypadku, w którym dwa lub więcej podmiotów działa w porozumieniu, którego przedmiotem jest wykonywanie prawa głosu z akcji lub wykonywanie uprawnień podmiotu dominującego banku krajowego. KNF zgłasza sprzeciw co do nabycia albo objęcia akcji lub praw z akcji, lub co do stania się podmiotem dominującym banku krajowego, jeżeli:

- podmiot składający zawiadomienie nie uzupełnił w wyznaczonym terminie braków w zawiadomieniu;
- podmiot składający zawiadomienie nie przekazał w terminie dodatkowych informacji lub dokumentów żądanych przez KNF; albo
- uzasadnione jest to potrzebą ostrożnego i stabilnego zarządzania bankiem krajowym, z uwagi na możliwy wpływ podmiotu składającego zawiadomienie na bank krajowy lub z uwagi na ocenę sytuacji finansowej podmiotu składającego zawiadomienie.

Zgodnie z art. 25(l) Prawa Bankowego, w przypadku nabycia albo objęcia akcji lub praw z akcji z naruszeniem wymogów określonych powyżej, z akcji tych nie może być wykonywane prawo głosu, z zastrzeżeniem art. 25(m) Prawa Bankowego.

Ponadto w przypadku wykonywania uprawnień podmiotu dominującego banku krajowego z naruszeniem wymogów określonych powyżej, członkowie zarządu banku krajowego powołani przez podmiot dominujący lub będący członkami zarządu, prokurentami lub osobami pełniącymi kierownicze funkcje w podmiocie dominującym nie mogą uczestniczyć w czynnościach z zakresu reprezentacji banku krajowego. Jeżeli nie można ustalić, którzy członkowie zarządu zostali powołani przez podmiot dominujący, powołanie zarządu jest bezskuteczne od dnia uzyskania przez ten podmiot

uprawnień podmiotu dominującego banku krajowego, z zastrzeżeniem art. 25(m) Prawa Bankowego. Czynności z zakresu reprezentacji banku krajowego podejmowane z udziałem tych członków zarządu są nieważne.

W wypadku, o którym mowa powyżej, KNF może nakazać zbycie akcji banku krajowego. Jeżeli akcje nie zostaną zbyte w wyznaczonym terminie, KNF może nałożyć na akcjonariusza karę pieniężną do wysokości 10 000 000 zł, ustanowić w banku krajowym zarząd komisaryczny lub uchylić zezwolenie na utworzenie banku i podjąć decyzję o likwidacji banku.

Do czasu Oferty nie istniał rynek publicznego obrotu Akcjami Oferowanymi, i nie ma pewności, że taki rynek powstanie

Dopuszczenie i wprowadzenie Akcji do obrotu na rynku regulowanym prowadzonym przez GPW nie gwarantuje ich płynności. Spółki notowane na giełdzie od czasu do czasu przeżywają istotne wahania obrotów swoich papierów wartościowych, co może mieć niekorzystny wpływ cenę rynkową Akcji. Jeżeli nie uda się osiągnąć lub utrzymać odpowiedniego poziomu obrotu Akcjami, może to negatywnie wpłynąć na płynność lub cenę praw do Akcji i samych Akcji. Ponadto, nawet w wypadku osiągnięcia i utrzymania odpowiedniego poziomu obrotu Akcjami, ich kurs może być niższy od ceny sprzedaży Akcji Oferowanych w ramach Oferty. Niedostateczny poziom płynności Akcji może ograniczyć możliwość sprzedaży przez inwestorów planowanej liczby Akcji po oczekiwanej cenie. Nie ma również gwarancji, że kurs Akcji na rynku regulowanym nie będzie się kształtował poniżej ceny sprzedaży Akcji Oferowanych, ani że inwestorzy nabywający Akcje będą w stanie je odsprzedać w dowolnym czasie po satysfakcjonującej ich cenie.

Przyszłe oferty określonych instrumentów udziałowych lub dłużnych realizowane przez Bank lub RBI mogą mieć niekorzystny wpływ na cenę rynkową Akcji i prowadzić do rozwodnienia udziałów dotychczasowych akcjonariuszy

W celu pozyskania dodatkowego kapitału na prowadzenie działalności lub na inne cele, Bank może w przyszłości realizować oferty dłużnych lub udziałowych papierów wartościowych, takich jak obligacje zamienne na akcje, obligacje zwykłe lub podporządkowane oraz akcje zwykłe.

Realizowane przez Bank emisje udziałowych lub dłużnych papierów wartościowych z prawem do zamiany na akcje mogą prowadzić do rozwodnienia praw majątkowych i praw głosu dotychczasowych akcjonariuszy, jeżeli zostaną przeprowadzone bez przyznania im praw poboru lub innych praw subskrypcyjnych, bądź też do obniżenia kursu akcji Banku, albo do obu tych zdarzeń jednocześnie. Wykonanie opcji lub prawa do zamiany papierów wartościowych przez posiadaczy obligacji zamiennych na akcje lub obligacji powiązanych z warrantami, jakie Bank może wyemitować w przyszłości, również może prowadzić do rozwodnienia udziałów dotychczasowych akcjonariuszy. Z mocy ustawy posiadaczom akcji zwykłych Banku przysługuje prawo poboru, które upoważnia ich do nabycia akcji w liczbie stanowiącej określony procent każdej emisji akcji zwykłych Banku. Dlatego, w określonych okolicznościach, posiadacze akcji Banku mogą być uprawnieni do nabycia akcji emitowanych przez Bank w przyszłości w celu utrzymania procentowego udziału w kapitale zakładowym. Wyłączenie prawa poboru przez Walne Zgromadzenie lub niewykonanie prawa poboru przez akcjonariuszy może prowadzić do obniżenia ich udziału w kapitale zakładowym. Ponieważ decyzje Banku dotyczące emisji nowych papierów wartościowych będą uzależnione od warunków rynkowych oraz innych czynników, na które Bank nie ma wpływu, Bank nie jest w stanie przewidzieć ani oszacować wielkości, terminów ani charakteru przyszłych emisji. Dodatkowo RBI zobowiązał się wobec KNF do wprowadzenia akcji RBI do obrotu na GPW do dnia 30 czerwca 2018 r. W innym przypadku konieczne będzie zwiększenie liczby Akcji Banku w wolnym obrocie (*free float*) do 25%. W wyniku powyższego, na skutek niewprowadzenia przez RBI akcji własnych do obrotu na GPW, nastąpi zwiększenie liczby Akcji Banku w obrocie. Ponadto, jeżeli RBI dokona wprowadzenia swoich akcji także na GPW, może to niekorzystnie wpłynąć na popyt na Akcje Banku na GPW, potencjalnie zmniejszając ich płynność. W związku z tym potencjalni inwestorzy muszą się liczyć z ryzykiem spadku kursu Akcji i rozwodnienia ich udziałów w kapitale zakładowym Banku w wyniku ofert nowych papierów wartościowych, jakie Bank może przeprowadzić w przyszłości oraz z niższą płynnością Akcji w wyniku wprowadzenia przez RBI akcji własnych do obrotu na GPW.

Nie ma pewności, czy Akcjonariusz Sprzedający lub inni akcjonariusze Banku nabywający pakiet akcji w ramach Oferty lub w zwykłym obrocie będą skłonni zbyć Akcje lub papiery wartościowe z prawami do akcji Banku, ani czy Bank wyemituje nowe akcje lub papiery wartościowe z prawami do akcji Banku. Tym niemniej sprzedaż dużej liczby Akcji na rynku giełdowym lub przekonanie o możliwości dokonania takiej sprzedaży po zakończeniu Oferty, szczególnie w okresie po wygaśnięciu umownych ograniczeń emisji, sprzedaży lub innego rodzaju zbycia Akcji nałożonych na Bank i Akcjonariusza

Sprzedającego, może mieć niekorzystny wpływ na cenę Akcji i istotnie ograniczyć zdolność pozyskania przez Bank kapitału poprzez oferty publiczne lub subskrypcje prywatne akcji lub innych papierów wartościowych. Ponadto sprzedaż Akcji przez jednego lub kilku akcjonariuszy większościowych może mieć niekorzystny wpływ na postrzeganie sytuacji Banku lub perspektyw jego rozwoju w strategicznych obszarach, co z kolei może niekorzystnie wpłynąć na wartość Akcji. Bank nie jest w stanie przewidzieć potencjalnego wpływu sprzedaży Akcji przez akcjonariuszy lub przekonania, że taka sprzedaż nastąpi, na cenę Akcji.

Akcjonariusze w niektórych jurysdykcjach poza Polską mogą podlegać ograniczeniom w zakresie wykonania prawa poboru akcji nowych emisji

W przypadku podwyższenia kapitału zakładowego Banku akcjonariuszom Banku będzie przysługiwać prawo poboru akcji nowej emisji zgodnie z przepisami Kodeksu Spółek Handlowych, o ile uchwała Walnego Zgromadzenia w całości lub w części nie pozbawi akcjonariuszy prawa poboru. W zakresie, w jakim prawo poboru przysługiwałoby akcjonariuszom Banku w Stanach Zjednoczonych Ameryki, tacy akcjonariusze mogą nie mieć możliwości wykonania prawa poboru, chyba że Bank dokona rejestracji oferty zgodnie z Amerykańską Ustawą o Papierach Wartościowych lub taka rejestracja nie będzie wymagana na podstawie jednego z wyjątków od obowiązku rejestracji. Akcjonariusze Banku w innych jurysdykcjach mogą również podlegać ograniczeniom w wykonaniu przez nich prawa poboru. Bank nie może zapewnić, że w przyszłości dokona rejestracji jakichkolwiek akcji lub innych papierów wartościowych Banku, zgodnie z Amerykańską Ustawą o Papierach Wartościowych lub zgodnie z przepisami jakiegokolwiek jurysdykcji poza Polską, ani że podejmie jakiegokolwiek kroki wymagane przez przepisy prawa w celu zapewnienia inwestorom zagranicznym możliwości wykonania prawa poboru poza Polską. W przypadku podwyższenia kapitału zakładowego Banku w przyszłości akcjonariusze Banku, którzy nie będą mogli zgodnie z przepisami państwa swojej siedziby wykonać ewentualnego prawa poboru, muszą liczyć się z możliwością rozwodnienia ich udziału w kapitale zakładowym Banku po przeprowadzeniu emisji nowych akcji. Ponadto przepisy prawa polskiego nie przewidują obowiązku zapewnienia akcjonariuszom nieuczestniczącym w emisji akcji spółki rekompensaty odpowiadającej wartości ich niewykonanych praw poboru, co oznacza, że posiadacze akcji Banku muszą się liczyć z tym, że w przypadku nowej emisji akcji Banku być może nie będą mogli wykonać przysługujących im praw poboru, a ponadto nie otrzymają żadnej rekompensaty z tego tytułu.

Akcjonariusz Sprzedający może odstąpić od sprzedaży Akcji Oferowanych w ramach Oferty lub zawiesić Ofertę

Do dnia rozpoczęcia budowania księgi popytu wśród Inwestorów Instytucjonalnych (tj. do dnia 29 czerwca 2017 r.) Akcjonariusz Sprzedający, po konsultacji z Globalnymi Koordynatorami, może odstąpić od przeprowadzenia sprzedaży Akcji Oferowanych w ramach Oferty bez podawania przyczyn swojej decyzji, co będzie równoznaczne z odwołaniem Oferty.

Od dnia rozpoczęcia budowania księgi popytu, jednakże nie później niż do dnia przydziału Akcji Oferowanych, Akcjonariusz Sprzedający, po konsultacji z Globalnymi Koordynatorami, może odstąpić od przeprowadzenia sprzedaży Akcji Oferowanych w ramach Oferty, przy czym takie odstąpienie może nastąpić z powodów, które w ocenie Akcjonariusza Sprzedającego są powodami ważnymi. Do ważnych powodów można zaliczyć w szczególności: (i) nagłe lub nieprzewidziane zmiany w sytuacji ekonomiczno-politycznej w Polsce lub w innym kraju, które mogłyby mieć istotny negatywny wpływ na rynki finansowe, gospodarkę Polski, Ofertę lub na działalność Grupy (np. zamachy terrorystyczne, wojny, katastrofy, powodzie); (ii) nagłe lub nieprzewidziane zmiany lub wydarzenia o innym charakterze niż wskazane w punkcie (i) powyżej mogące mieć istotny negatywny wpływ na działalność Grupy lub mogące skutkować poniesieniem przez Grupę istotnej szkody lub istotnym zakłóceniem jej działalności; (iii) istotną negatywną zmianę dotyczącą działalności, sytuacji finansowej lub wyników operacyjnych Grupy; (iv) zawieszenie lub istotne ograniczenie obrotu papierami wartościowymi na GPW lub na innych rynkach giełdowych w przypadku, gdy mogłoby to mieć istotny negatywny wpływ na Ofertę; (v) niezadowolający poziom zainteresowania Akcjami Oferowanymi w procesie budowania księgi popytu w zakresie liczby Akcji Oferowanych bądź ich ceny; (vi) niewystarczająca, zdaniem Globalnych Koordynatorów, spodziewana liczba Akcji w obrocie na GPW, niezapewniającą odpowiedniej płynności Akcji; lub (vii) odstąpienie od albo rozwiązanie Umowy o Gwarantowanie Oferty.

W przypadku odstąpienia przez Akcjonariusza Sprzedającego od sprzedaży Akcji Oferowanych w Ofercie Bank nie zamierza ubiegać się o dopuszczenie Akcji do obrotu na rynku regulowanym. Informacja o odstąpieniu od przeprowadzenia sprzedaży Akcji Oferowanych w ramach Oferty oraz o odstąpieniu o ubieganie się o dopuszczenie Akcji do obrotu na rynku regulowanym zostanie

ogłoszona w trybie art. 49 ust. 1b Ustawy o Ofercie Publicznej, tj. udostępniona do publicznej wiadomości, w ten sam sposób, w jaki został opublikowany niniejszy Prospekt. W przypadku odstąpienia od przeprowadzenia sprzedaży Akcji Oferowanych w ramach Oferty złożone zapisy na Akcje Oferowane zostaną uznane za nieważne, a dokonane płatności zostaną zwrócone bez jakichkolwiek odsetek i odszkodowań nie później niż 14 dni po dniu ogłoszenia o odstąpieniu od przeprowadzenia sprzedaży Akcji Oferowanych w ramach Oferty.

Decyzja o zawieszeniu Oferty, bez podawania przyczyn, może zostać opublikowana przez Akcjonariusza Sprzedającego, po konsultacji z Globalnymi Koordynatorami, w każdym czasie przed rozpoczęciem procesu budowania księgi popytu. Od dnia rozpoczęcia procesu budowania księgi popytu, jednakże nie później niż do dnia przydziału Akcji Oferowanych Akcjonariusz Sprzedający, po konsultacji z Globalnymi Koordynatorami, może podjąć decyzję o zawieszeniu przeprowadzenia Oferty tylko z powodów, które w ocenie Akcjonariusza Sprzedającego są powodami ważnymi. Do ważnych powodów należy zaliczyć w szczególności zdarzenia, które mogłyby w negatywny sposób wpłynąć na powodzenie Oferty lub powodować zwiększone ryzyko inwestycyjne dla nabywców Akcji Oferowanych. Decyzja w przedmiocie zawieszenia Oferty może zostać podjęta bez jednoczesnego wskazania nowych terminów Oferty, które mogą zostać ustalone w terminie późniejszym.

Informacja o zawieszeniu Oferty przed rozpoczęciem procesu budowania księgi popytu zostanie podana do publicznej wiadomości zgodnie z treścią art. 52 Ustawy o Ofercie Publicznej, to znaczy w formie komunikatu aktualizującego w sposób, w jaki został udostępniony Prospekt. Informacja o zawieszeniu Oferty po rozpoczęciu procesu budowania księgi popytu zostanie podana do publicznej wiadomości w formie aneksu do Prospektu po jego zatwierdzeniu przez KNF. Aneks ten będzie przekazany do publicznej wiadomości w ten sam sposób, w jaki został opublikowany niniejszy Prospekt.

Jeśli decyzja o zawieszeniu Oferty zostanie podana do publicznej wiadomości w okresie pomiędzy rozpoczęciem procesu budowania księgi popytu a dniem przydziału Akcji Oferowanych, złożone zapisy oraz dokonane płatności będą ważne, jednakże inwestorom przysługiwać będzie uprawnienie do uchylenia się od skutków prawnych złożonych zapisów poprzez złożenie oświadczenia na piśmie, w terminie dwóch dni roboczych od dnia publikacji aneksu do Prospektu dotyczącego zawieszenia Oferty.

Jeśli decyzja o zawieszeniu Oferty zostanie podana do publicznej wiadomości po przeprowadzeniu procesu budowania księgi popytu, ale przed rozpoczęciem przyjmowania zapisów, Akcjonariusz Sprzedający wspólnie z Globalnymi Koordynatorami mogą ponownie przeprowadzić proces budowania księgi popytu, przy czym w takiej sytuacji określa, czy wcześniej złożone deklaracje i zaproszenia do złożenia zapisu na Akcje Oferowane tracą, czy zachowują ważność. Informacja ta zostanie przekazana do publicznej wiadomości w trybie art. 52 Ustawy o Ofercie Publicznej, tj. w formie komunikatu aktualizującego do Prospektu w sposób, w jaki został opublikowany Prospekt. Szczegółowe informacje na ten temat przedstawiono w rozdziale „Warunki Oferty”.

Umowa o Gwarantowanie Oferty podlegać będzie standardowym warunkom zawieszającym dotyczącym zobowiązania gwarancyjnego i będzie zawierać zwyczajowe warunki uprawniające strony do jej rozwiązania lub wypowiedzenia

W Umowie o Gwarantowanie Oferty Gwarant Oferty zobowiąże się, z zastrzeżeniem ziszczenia się określonych warunków, do dołożenia należytej staranności w celu zapewnienia nabycia i opłacenia Akcji Oferowanych przez Inwestorów Instytucjonalnych. Gwarant Oferty zobowiąże się także do nabycia bądź spowodowania nabycia przez jego podmioty powiązane tych Akcji Oferowanych, które nie zostały nabyte przez takich Inwestorów Instytucjonalnych. Zobacz rozdział „Subemisja, stabilizacja i umowne ograniczenia zbywalności Akcji”.

Umowa o Gwarantowanie Oferty będzie umową warunkową, uzależnioną w szczególności od zawarcia Aneksu Cenowego.

W przypadku, gdyby jakikolwiek warunek wykonania zobowiązania subemisyjnego nie ziścił się bądź nie nastąpiło zwolnienie z obowiązku jego ziszczenia się i powyższe okoliczności wystąpią przed złożeniem zapisu na Akcje Oferowane objęte Umową o Gwarantowanie Oferty, zobowiązanie Gwaranta Oferty do złożenia zapisu na Akcje Oferowane zgodnie z Umową o Gwarantowanie Oferty wygaśnie. Menedżerowie Oferty będą także uprawnieni do odstąpienia od Umowy o Gwarantowanie Oferty w określonych w niej przypadkach, w szczególności w sytuacji, gdy którekolwiek z zapewnień lub oświadczeń Banku lub Akcjonariusza Sprzedającego okaże się niezgodne z rzeczywistym stanem faktycznym lub prawnym.

Umowa o Gwarantowanie Oferty zawarta zostanie pod prawem Anglii i Walii i będzie zawierać postanowienia zwyczajowe przyjęte w międzynarodowych ofertach podobnych do Oferty, w tym oświadczenia i zapewnienia Banku oraz Akcjonariusza Sprzedającego.

Zgodnie z Umową o Gwarantowanie Oferty Akcjonariusz Sprzedający oraz Bank zobowiążą się zwolnić Menedżerów Oferty oraz inne określone osoby z odpowiedzialności i obowiązku świadczenia z tytułu określonych roszczeń, zobowiązań lub kosztów, jakie mogą zostać dochodzone lub zostaną poniesione przez Menedżerów Oferty lub określone osoby w związku z Umową o Gwarantowanie Oferty (tzw. klauzula indemnifikacyjna).

Umowa o Gwarantowanie Oferty będzie zawierać standardowe zobowiązania Menedżerów Oferty co do zakresu terytorialnego podejmowanych działań promocyjnych oraz zobowiązanie do podejmowania działań promocyjnych jedynie w stosunku do określonych kategorii inwestorów instytucjonalnych oraz w każdym przypadku zgodnie z prawem jurysdykcji, gdzie takie działania będą podejmowane.

Na Datę Prospektu Bank nie może zapewnić, że warunki Umowy o Gwarantowanie Oferty ziszczą się lub że Umowa o Gwarantowanie Oferty nie zostanie rozwiązana zgodnie z jej postanowieniami.

Prowadząc akcję promocyjną w związku z Ofertą, Bank, Akcjonariusz Sprzedający oraz inne osoby lub podmioty działające w ich imieniu mogą naruszyć przepisy prawa

Ustawa o Ofercie Publicznej zezwala emitentowi, akcjonariuszowi sprzedającemu oraz innym osobom i podmiotom działającym w ich imieniu na prowadzenie akcji promocyjnej w związku z ofertą publiczną oraz określa zasady prowadzenia takiej akcji. Nie ma pewności, że Bank, Akcjonariusz Sprzedający lub inne podmioty działające w ich imieniu nie naruszają przepisów prawa obowiązujących w tym zakresie.

Zgodnie z art. 53 ust. 12 Ustawy o Ofercie Publicznej, jeżeli Bank, Akcjonariusz Sprzedający lub inne podmioty działające w ich imieniu naruszają określone obowiązki dotyczące akcji promocyjnej, KNF może: (i) nakazać wstrzymanie rozpoczęcia akcji promocyjnej lub przerwanie jej prowadzenia do czasu usunięcia wskazanych nieprawidłowości; (ii) zakazać prowadzenia akcji promocyjnej, w szczególności w przypadku gdy Bank lub Akcjonariusz Sprzedający uchyla się od usunięcia wskazanych przez KNF nieprawidłowości lub treść materiałów promocyjnych lub reklamowych narusza przepisy prawa, (iii) opublikować, na koszt Banku lub Akcjonariusza Sprzedającego, informację o niezgodnym z prawem prowadzeniu akcji promocyjnej, wskazując naruszenia prawa.

Wszelkie takie sankcje nałożone przez KNF mogą mieć niekorzystny wpływ na Ofertę.

Niespełnienie przez Bank wymogów określonych w Regulaminie GPW lub Ustawie o Ofercie Publicznej może skutkować niedopuszczeniem Akcji do obrotu na rynku regulowanym

Dopuszczenie Akcji, w tym Akcji Oferowanych, do obrotu na rynku podstawowym GPW wymaga spełnienia warunków określonych w § 2 ust. 1 i § 3 Rozporządzenia o Rynku oraz § 3 Regulaminu GPW (w szczególności wymogu dotyczącego minimalnej liczby Akcji w wolnym obrocie, którego spełnienie uzależnione będzie od wyników Oferty). Zarząd GPW może odmówić dopuszczenia Akcji do obrotu na rynku podstawowym, jeżeli warunki określone w Regulaminie GPW oraz w § 2 ust. 1 i § 3 Rozporządzenia o Rynku nie zostaną spełnione.

Uchwała zarządu GPW w sprawie dopuszczenia Akcji, w tym Akcji Oferowanych, do obrotu zostanie podjęta na wniosek Banku w terminie 14 dni od daty jego złożenia, z zastrzeżeniem szczegółowych postanowień Regulaminu GPW. Jeżeli złożony wniosek będzie niekompletny lub konieczne będzie uzyskanie dodatkowych informacji, bieg terminu, o którym mowa powyżej, rozpocznie się w momencie uzupełnienia wniosku lub przekazania dodatkowych informacji. Rozpatrując wniosek o dopuszczenie papierów wartościowych do obrotu na GPW, zarząd GPW bierze pod uwagę:

- (i) bieżącą i prognozowaną sytuację finansową emitenta, a zwłaszcza rentowność, płynność i zdolność do obsługi zadłużenia, jak również inne czynniki mające wpływ na wyniki finansowe emitenta;
- (ii) perspektywy rozwoju emitenta, a zwłaszcza ocenę możliwości realizacji zamierzeń inwestycyjnych z uwzględnieniem źródeł ich finansowania;
- (iii) doświadczenie oraz kwalifikacje członków organów zarządzających i nadzorczych emitenta;
- (iv) warunki, na jakich papiery wartościowe zostały wyemitowane oraz ich zgodność z zasadami publicznego charakteru obrotu giełdowego, o których mowa w § 35 Regulaminu GPW; oraz
- (v) bezpieczeństwo obrotu giełdowego i interes jego uczestników.

Zgodnie z Rozporządzeniem o Rynku w przypadku rynku podstawowego (będącego rynkiem oficjalnych notowań giełdowych), wymóg minimalnej liczby Akcji w wolnym obrocie, jest spełniony, jeżeli w posiadaniu akcjonariuszy, z których każdy posiada nie więcej niż 5% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu, znajduje się: (i) co najmniej 25% akcji spółki objętych wnioskiem o dopuszczenie do obrotu na rynku oficjalnych notowań lub (ii) co najmniej 500.000 akcji spółki o łącznej wartości stanowiącej, według ostatniej ceny emisyjnej lub ceny sprzedaży akcji, równowartość w złotych co najmniej 17 mln EUR. Natomiast zgodnie z Regulaminem GPW akcje mogą być dopuszczone do obrotu giełdowego (na rynku podstawowym albo równoległym), o ile, m.in., w posiadaniu akcjonariuszy, z których każdy uprawniony jest do wykonywania mniej niż 5% głosów na walnym zgromadzeniu emitenta, znajduje się co najmniej: (a) 15% akcji objętych wnioskiem o dopuszczenie do obrotu giełdowego oraz (b) 100.000 akcji objętych wnioskiem o dopuszczenie do obrotu giełdowego o wartości równej co najmniej 1 mln EUR, liczonej według ostatniej ceny sprzedaży lub emisyjnej. Zgodnie z Regulaminem GPW, w szczególnie uzasadnionych przypadkach zarząd GPW może odstąpić od stosowania wymogów określonych w zdaniu poprzedzającym, o ile uzna, że nie zagraża to interesowi uczestników obrotu giełdowego. Natomiast zgodnie z § 3 ust. 6 Regulaminu GPW dopuszczone do obrotu giełdowego mogą być akcje, o ile znajdują się one w posiadaniu takiej liczby akcjonariuszy, która stwarza podstawę dla kształtowania się płynnego obrotu giełdowego.

Biorąc pod uwagę, że niektóre kryteria dopuszczenia i wprowadzenia do obrotu na GPW są uznaniowe i należą do oceny zarządu GPW, Bank nie może zapewnić, że takie zgody i zezwolenia zostaną uzyskane, ani że Akcje, w tym Akcje Oferowane, zostaną dopuszczone i wprowadzone do obrotu na rynku regulowanym GPW. Ponadto Bank nie może całkowicie wykluczyć, że z powodu okoliczności leżących poza jego kontrolą dopuszczenie i wprowadzenie Akcji, w tym Akcji Oferowanych, na główny rynek GPW nastąpi w terminach innych niż pierwotnie zakładane.

Istnieje ryzyko, że jeżeli Bank nie spełni warunków określonych dla dopuszczenia Akcji do obrotu na GPW, to Bank nie będzie mógł złożyć kolejnego wniosku w sprawie dopuszczenia tych samych akcji do obrotu przez okres sześciu miesięcy od dnia doręczenia stosownej uchwały zarządu GPW, a w przypadku odwołania się od tej uchwały – od dnia doręczenia stosownej uchwały rady nadzorczej GPW.

Ponadto, zgodnie z § 11 Regulaminu GPW, zarząd GPW może uchylić uchwałę o dopuszczeniu instrumentów finansowych do obrotu, jeżeli w terminie sześciu miesięcy od dnia jej wydania nie zostanie złożony wniosek o wprowadzenie tych instrumentów do obrotu giełdowego.

Obrót Akcjami na GPW może zostać zawieszony

Zgodnie z § 30 ust. 1 Regulaminu GPW, zarząd GPW może zawiesić obrót Akcjami notowanymi na GPW, w tym Akcjami Oferowanymi, na okres do trzech miesięcy:

- na wniosek emitenta;
- jeżeli uzna, że wymaga tego interes i bezpieczeństwo uczestników obrotu; lub
- jeżeli emitent naruszy przepisy obowiązujące na giełdzie.

Ponadto zgodnie z art. 20 ust. 2 Ustawy o Obrocie, w przypadku, gdy obrót określonymi papierami wartościowymi lub innymi instrumentami finansowymi jest dokonywany w okolicznościach wskazujących na możliwość zagrożenia prawidłowego funkcjonowania rynku regulowanego lub bezpieczeństwa obrotu na tym rynku, albo naruszenia interesów inwestorów, na żądanie KNF GPW zawiesza obrót tymi papierami lub instrumentami, na okres nie dłuższy niż miesiąc.

W okresie zawieszenia obrotu danymi papierami wartościowymi inwestorzy nie mogą sprzedawać ani nabywać takich papierów wartościowych, co może niekorzystnie wpłynąć na innych płynność. Sprzedaż takich papierów wartościowych poza giełdą może się wiązać z koniecznością oferowania ich potencjalnym inwestorom znacznie poniżej ich ostatniej ceny giełdowej.

Bank nie może zagwarantować, że obrót Akcjami, w tym Akcjami Oferowanymi, nie zostanie w przyszłości zawieszony.

Akcje mogą zostać wykluczone z obrotu na GPW

Zarząd GPW może wykluczyć instrumenty finansowe z obrotu w wypadku zaistnienia przesłanek określonych w Regulaminie GPW. Zgodnie z § 31 ust. 1 Regulaminu GPW, zarząd GPW wyklucza instrumenty finansowe z obrotu giełdowego: (i) jeżeli ich zbywalność stała się ograniczona; (ii) na żądanie KNF zgłoszone zgodnie z przepisami Ustawy o Obrocie; (iii) w przypadku zniesienia ich

dematerializacji; lub (iv) w przypadku wykluczenia ich z obrotu na rynku regulowanym przez właściwy organ nadzoru, np. KNF.

Zgodnie z § 31 ust. 2 Regulaminu GPW, Zarząd GPW może wykluczyć instrumenty finansowe z obrotu giełdowego: (i) jeżeli przestały spełniać inne niż określony w § 31 ust. 1 pkt 1 Regulaminu GPW warunek dopuszczenia do obrotu giełdowego na danym rynku; (ii) jeżeli emitent uporczywie narusza przepisy obowiązujące na GPW; (iii) na wniosek emitenta; (iv) wskutek ogłoszenia upadłości emitenta albo w przypadku oddalenia przez sąd wniosku o ogłoszenie upadłości z powodu braku środków w majątku emitenta na zaspokojenie kosztów postępowania; (v) jeżeli GPW uzna, że wymaga tego interes i bezpieczeństwo uczestników obrotu; (vi) wskutek podjęcia decyzji o połączeniu emitenta z innym podmiotem, jego podziale lub przekształceniu; (vii) jeżeli w ciągu ostatnich 3 miesięcy nie dokonano żadnych transakcji giełdowych na danym instrumencie finansowym; (viii) wskutek podjęcia przez emitenta działalności, zakazanej przez obowiązujące przepisy prawa; (ix) wskutek otwarcia likwidacji emitenta.

Zgodnie z art. 20 ust. 3 Ustawy o Obrocie, na żądanie KNF, GPW wyklucza z obrotu wskazane przez KNF papiery wartościowe w wypadku, gdy obrót nimi zagraża w sposób istotny prawidłowemu funkcjonowaniu rynku regulowanego lub bezpieczeństwu obrotu na tym rynku, albo powoduje naruszenie interesów inwestorów. Zgodnie z art. 20 ust. 4b Ustawy o Obrocie, GPW może podjąć decyzję o zawieszeniu lub wykluczeniu papierów wartościowych lub instrumentów finansowych niebędących papierami wartościowymi z obrotu w wypadku, gdy instrumenty te przestały spełniać warunki obowiązujące na tym rynku, pod warunkiem, że nie spowoduje to znaczącego naruszenia interesów inwestorów lub zagrożenia prawidłowego funkcjonowania rynku.

Ponadto, zgodnie z art. 96 Ustawy o Ofercie Publicznej, jeżeli emitent lub sprzedający nie wykonują lub wykonują nienależycie obowiązki określone w tym artykule, KNF może, między innymi, wydać decyzję o wykluczeniu ich papierów wartościowych z obrotu na rynku regulowanym. KNF może nałożyć podobną sankcję, jeżeli emitent nie wykonuje lub nienależycie wykonuje obowiązki dotyczące informacji poufnych; bardziej szczegółowe informacje na ten temat przedstawiono w części „W wypadku lub podejrzenia naruszenia przepisów prawa w związku z Ofertą lub w związku z wnioskiem o dopuszczenie i wprowadzenie Akcji do obrotu na rynku regulowanym, KNF może zakazać przeprowadzenia Oferty albo wstrzymać jej rozpoczęcie oraz nakazać wstrzymanie ubiegania się o dopuszczenie lub wprowadzenie Akcji do obrotu na rynku regulowanym lub zakazać ubiegania się o dopuszczenie lub wprowadzenie Akcji do obrotu na rynku regulowanym (rynku podstawowym) Giełdy Papierów Wartościowych (GPW) w Warszawie” poniżej.

Wykluczenie papierów wartościowych z obrotu pozbawia inwestorów możliwości obrotu nimi na GPW, co może mieć niekorzystny wpływ na ich płynność oraz ceny rynkowe. W wypadku wykluczenia papierów wartościowych z obrotu na giełdzie, ich sprzedaż może być możliwa tylko po cenie znacząco niższej niż ich ostatnia cena giełdowa.

Bank nie może zagwarantować, że Akcje, w tym Akcje Oferowane, nie zostaną w przyszłości wykluczone z obrotu na rynku regulowanym prowadzonym przez GPW.

Naruszenie obowiązków wynikających z Ustawy o Ofercie Publicznej i Ustawy o Obrocie Instrumentami Finansowymi przez Bank może skutkować nałożeniem przez KNF sankcji administracyjnych na Bank

Zgodnie z art. 96 Ustawy o Ofercie Publicznej, w wypadku, gdy emitent lub sprzedający papiery wartościowe nie wykonuje albo wykonuje nienależycie określone obowiązki, w tym obowiązki informacyjne, KNF może: (i) wydać decyzję o wykluczeniu papierów wartościowych emitenta lub sprzedającego z obrotu na rynku regulowanym; lub (ii) nałożyć, biorąc pod uwagę w szczególności sytuację finansową podmiotu, na który kara jest nakładana, karę pieniężną do wysokości 1.000.000 zł; lub (iii) zastosować obie sankcje łącznie.

Ponadto, zgodnie z art. 96 ust. 1 Ustawy o Ofercie Publicznej, w wypadku, gdy emitent nie wykonuje lub nienależycie wykonuje obowiązki, o których mowa w art. 17 ust. 1 i 4-8 Rozporządzenia MAR, KNF może: (i) wydać decyzję o wykluczeniu papierów wartościowych z obrotu na rynku regulowanym; (ii) nałożyć karę pieniężną do wysokości 10.364 mln PLN lub 2% rocznych obrotów ogółem wykazanych w ostatnim zbadanym sprawozdaniu finansowym za rok obrotowy, jeżeli wartość ta jest wyższa niż 10.364 mln PLN; albo (iii) wydać decyzję o wykluczeniu papierów wartościowych z obrotu na rynku regulowanym, nakładając jednocześnie karę pieniężną określoną w pkt (ii) powyżej.

W przypadku wydania takiej decyzji przez KNF, zgodnie z § 31 ust. 1 pkt 4 Regulaminu GPW, zarząd GPW wyklucza takie papiery wartościowe z obrotu giełdowego.

Bank nie może zagwarantować, że w przyszłości KNF nie nałoży na niego takich sankcji. Nałożenie sankcji na Bank, a nawet samo wszczęcie przez KNF postępowania w przedmiocie nałożenia sankcji na Bank może negatywnie wpłynąć na reputację Banku i jego postrzeganie przez obecnych i przyszłych klientów oraz inwestorów, a także na płynność i cenę rynkową Akcji.

Wartość Akcji Oferowanych dla inwestorów zagranicznych może ulec obniżeniu na skutek zmienności kursów walutowych

Walutą notowań akcji na GPW jest złoty (PLN). Również wpłaty na Akcje Oferowane przez inwestorów zagranicznych będą dokonywane w złotych. Zasadniczo będzie się to wiązało z koniecznością wymiany waluty krajowej inwestora zagranicznego na złote według określonego kursu wymiany, który mogą ulegać wahaniom. W konsekwencji stopa zwrotu z inwestycji w Akcje Oferowane zależna będzie nie tylko od zmiany kursu Akcji w okresie inwestycji, lecz także od zmian kursu waluty krajowej danego inwestora względem złotego. Ponadto deprecjacja PLN wobec walut obcych może w negatywny sposób wpłynąć na równowartość w walutach obcych kwot wypłacanych w związku z prawami wynikającymi z Akcji Oferowanych (w tym wypłat ewentualnych dywidend, które będą dokonywane w PLN), co będzie powodować obniżenie rzeczywistej stopy zwrotu z inwestycji w Akcje Oferowane.

Dochodzenie roszczeń z tytułu odpowiedzialności cywilnej i egzekwowanie wyroków dotyczących Banku lub któregośkolwiek członka jego organów, w tym roszczeń związanych z Ofertą lub Akcjami Oferowanymi, może być utrudnione

Dochodzenie roszczeń z tytułu odpowiedzialności cywilnej i egzekwowanie wyroków dotyczących Banku lub któregośkolwiek członka jego organów, w tym roszczeń związanych z Ofertą lub Akcjami Oferowanymi, może być utrudnione. Bank jest podmiotem utworzonym i działającym zgodnie z prawem polskim. Większość istotnych aktywów trwałych Banku znajduje się poza terytorium Stanów Zjednoczonych Ameryki. Wszyscy członkowie kadry kierowniczej Banku mieszkają poza terytorium Stanów Zjednoczonych Ameryki i całość majątku tych osób również znajduje się poza terytorium Stanów Zjednoczonych Ameryki. W związku z tym inwestorzy niepodlegający jurysdykcji polskich sądów mogą napotkać trudności związane m.in. z dokonywaniem doręczeń Bankowi, członkom Zarządu lub Rady Nadzorczej w związku z postępowaniami wszczętymi przeciwko nim w związku z Ofertą lub Akcjami Oferowanymi. Nie ma również pewności, czy sądy w Polsce będą (i) wykonywały orzeczenia sądowe wydane w krajach spoza UE przeciwko Bankowi lub członkom jego organów; oraz (ii) dochodziły roszczeń od Banku lub członków organów Banku w przypadku wystąpienia z powództwem do sądów w krajach poza Unią Europejską. Utrudnienia te dotyczą w największym stopniu inwestorów spoza EOG oraz państw, które nie są stronami konwencji czy umów dwustronnych o wzajemnym uznawaniu i wykonalności orzeczeń sądowych, których stroną jest Polska. Nawet jeśli taki inwestor wniosłby skutecznie powództwo tego rodzaju, przepisy prawa polskiego mogą uniemożliwić mu dochodzenie wykonania orzeczenia przeciwko majątkowi Banku lub majątkom członków jej organów. Dodatkowe informacje zamieszczono w rozdziale „Istotne informacje”.

ISTOTNE INFORMACJE

Terminy pisane w Prospekcie wielkimi literami, o ile nie zostały zdefiniowane inaczej w treści Prospektu, mają znaczenie nadane im w rozdziale „Skróty i definicje”. Niektóre terminy branżowe oraz inne wyrażenia używane w Prospekcie zostały wyjaśnione w rozdziale „Skróty i definicje”.

O ile nie wskazano inaczej, oświadczenia wyrażające przekonania, oczekiwania, szacunki i opinie Banku lub kierownictwa odnoszą się do przekonań, oczekiwań, szacunków i opinii Zarządu.

Zastrzeżenia

Zwraca się uwagę inwestorom, że inwestycja w Akcje Oferowane pociąga za sobą ryzyko finansowe i że w związku z tym przed podjęciem jakiejkolwiek decyzji dotyczącej nabycia Akcji Oferowanych, inwestorzy powinni wnikliwie zapoznać się ze wszystkimi informacjami przedstawionymi w Prospekcie, a w szczególności z treścią rozdziału „Czynniki ryzyka” i samodzielnie ocenić ich znaczenie dla planowanej przez nich inwestycji. Przy podejmowaniu decyzji o inwestycji w Akcje Oferowane inwestorzy powinni opierać się na samodzielnej analizie Banku, działalności Grupy oraz informacji znajdujących się w Prospekcie, a w szczególności wziąć pod uwagę ryzyko związane z inwestycją w Akcje Oferowane.

Inwestorzy powinni polegać wyłącznie na informacjach znajdujących się w Prospekcie, wraz z ewentualnymi zmianami do Prospektu wynikającymi z opublikowanych: (i) aneksów do Prospektu, po ich zatwierdzeniu przez KNF, (ii) komunikatów aktualizujących do Prospektu oraz (iii) innych informacji przekazywanych zgodnie z Ustawą o Ofercie Publicznej (zob. pkt „- Zmiany do Prospektu” poniżej). Z zastrzeżeniem obowiązujących przepisów prawa, żadna osoba nie została upoważniona do udzielania informacji lub składania oświadczeń w związku z Ofertą innych niż zawarte w Prospekcie, a jeżeli informacje takie lub oświadczenia zostały udzielone lub złożone, nie należy ich uznawać za autoryzowane przez Bank, Akcjonariusza Sprzedającego lub któregokolwiek ze Menedżerów Oferty.

Informacje zawarte w Prospekcie nie stanowią porady inwestycyjnej, prawnej, finansowej, podatkowej ani porady jakiegokolwiek innego rodzaju. Zaleca się, aby każdy inwestor uzyskał poradę swoich doradców inwestycyjnych, prawnych, finansowych lub podatkowych w kwestiach inwestycyjnych, prawnych, finansowych lub podatkowych przed dokonaniem inwestycji w Akcje Oferowane. Należy przy tym mieć świadomość, że zarówno cena papierów wartościowych, jak i ich dochodowość mogą podlegać wahanom.

Ani Bank, ani Akcjonariusz Sprzedający, ani Menedżerowie Oferty nie składają inwestorom żadnych zapewnień co do zgodności z prawem inwestycji w Akcje Oferowane ani inne papiery wartościowe Banku dokonywanej przez danego inwestora.

Menedżerowie Oferty działają w związku z Ofertą jedynie na rzecz Akcjonariusza Sprzedającego oraz Banku i nie będą traktować żadnego innego podmiotu, w tym inwestorów, jako swojego klienta w związku z Ofertą. W szczególności Menedżerowie Oferty nie będą odpowiedzialni wobec takiego innego podmiotu za zapewnienie ochrony, jaka jest zapewniana ich klientom ani z tytułu doradztwa w związku z Ofertą.

Zmiany do Prospektu

Informacje zamieszczone w Prospekcie będą podlegały aktualizacji, uzupełnieniu lub zmianie zgodnie z właściwymi przepisami prawa. Informacje na temat obowiązku zmiany lub uzupełnienia informacji zamieszczonych w Prospekcie w sytuacjach wymaganych przez przepisy prawa w drodze aneksów do Prospektu lub w formie komunikatów aktualizujących zamieszczono poniżej. Ponadto poniżej zamieszczono informacje o udostępnieniu do publicznej wiadomości w trybie określonym w art. 54 ust. 3 Ustawy o Ofercie Publicznej, tj. w sposób, w jaki zostanie opublikowany Prospekt informacji o Cenie Sprzedaży Akcji Oferowanych.

Aneksy do Prospektu

Zgodnie z Ustawą o Ofercie Publicznej, Prospekt, po jego zatwierdzeniu przez KNF, może podlegać zmianom i uzupełnieniom w sytuacjach wymaganych przez prawo w drodze aneksów do Prospektu lub w formie komunikatów aktualizujących. Zgodnie z regulacjami przywołanego aktu, Bank lub Akcjonariusz Sprzedający, do dnia dopuszczenia Akcji do obrotu na rynku regulowanym prowadzonym przez GPW, będą zobowiązani do przekazania KNF, a następnie do publicznej wiadomości, w formie aneksu do Prospektu, informacji zaistniałych po Dacie Prospektu lub informacji, o których powzięli wiadomość po Dacie Prospektu, dotyczących: (i) istotnych błędów w treści Prospektu; oraz (ii) znaczących czynników mogących wpłynąć na ocenę Akcji. Przekazanie do

KNF aneksu do Prospektu powinno nastąpić nie później niż w terminie dwóch dni roboczych od powzięcia wiadomości o błędach w treści Prospektu lub znaczących czynnikach, które uzasadniają jego przekazanie. Zgodnie z art. 51 ust. 4 Ustawy o Ofercie Publicznej KNF może odmówić zatwierdzenia aneksu do Prospektu, jeżeli nie odpowiada on pod względem formy lub treści wymogom określonym w przepisach prawa. Odmawiając zatwierdzenia aneksu, KNF stosuje odpowiednio środki, o których mowa w art. 16 lub art. 17 Ustawy o Ofercie Publicznej (zob. rozdział „Czynniki Ryzyka – Czynniki ryzyka związane ze strukturą akcjonariatu, Ofertą oraz Akcjami Oferowanymi – W wypadku naruszenia lub podejrzenia naruszenia przepisów prawa w związku z Ofertą lub w związku z wnioskiem o dopuszczenie i wprowadzenie Akcji do obrotu na rynku regulowanym, KNF może zakazać przeprowadzenia Oferty albo wstrzymać jej rozpoczęcie oraz nakazać wstrzymanie ubiegania się o dopuszczenie lub wprowadzenie Akcji do obrotu na rynku regulowanym lub zakazać ubiegania się o dopuszczenie lub wprowadzenie Akcji do obrotu na rynku regulowanym (rynku podstawowym) Giełdy Papierów Wartościowych (GPW) w Warszawie”). Konsekwencją niezatwierdzenia aneksu do Prospektu może być wstrzymanie rozpoczęcia Oferty, przerwanie jej przebiegu lub wstrzymanie procesu Dopuszczenia.

Jeżeli aneks do Prospektu zostanie udostępniony przez Bank lub Akcjonariusza Sprzedającego po rozpoczęciu przyjmowania zapisów na Akcje Oferowane, osoba, która złożyła zapis przed udostępnieniem aneksu do publicznej wiadomości, może uchylić się od skutków prawnych złożonego zapisu w terminie dwóch dni roboczych od dnia udostępnienia aneksu, na zasadach określonych w art. 51a Ustawy o Ofercie Publicznej.

W przypadku, gdy po Dacie Prospektu, a przed dniem publikacji Prospektu konieczne będzie sporządzenie aneksów do Prospektu, wraz z Prospektem zostaną opublikowane, jako odrębne dokumenty, wszystkie aneksy do Prospektu zatwierdzone do tego dnia przez KNF. Zwraca się uwagę inwestorom, że w takim przypadku niektóre informacje zawarte w Prospekcie mogą być nieaktualne na dzień jego publikacji, a inwestorzy powinni przeczytać uważnie zarówno cały Prospekt, jak i wszystkie aneksy do Prospektu opublikowane w dniu i po dniu publikacji Prospektu.

Komunikaty aktualizujące

W przypadku wystąpienia okoliczności dotyczących organizacji lub prowadzenia sprzedaży Akcji Oferowanych, a także dopuszczenia Akcji do obrotu na rynku regulowanym prowadzonym przez GPW, które nie uzasadniają sporządzenia aneksu do Prospektu, ale powodują zmianę treści Prospektu, Bank lub Akcjonariusz Sprzedający będą mogli udostępnić informację o wystąpieniu powyższych okoliczności w formie komunikatu aktualizującego do Prospektu w trybie art. 52 Ustawy o Ofercie Publicznej. Udostępnienie komunikatu aktualizującego następuje w sposób, w jaki został udostępniony Prospekt, przy czym taki komunikat powinien zostać jednocześnie przekazany do KNF.

Prezentacja informacji finansowych i innych danych

Informacje ogólne

Prospekt zawiera skonsolidowane sprawozdania finansowe Grupy oraz informacje finansowe dotyczące Grupy. W szczególności, Prospekt zawiera Śródroczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe, Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe za 2016 rok, Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe za 2015 rok oraz Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe za 2014 rok. Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe zostały sporządzone zgodnie z MSSF.

Niezależny biegły rewident, Ernst & Young Audyt Polska spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp. k. z siedzibą w Warszawie (00-124 Warszawa, Rondo ONZ 1) („EY”), przeprowadził badanie Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego za 2016 rok oraz wydał opinię bez zastrzeżeń z badania tego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe za 2015 rok oraz Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe za 2014 rok zostały zbadane przez KPMG Audyt spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp. k., z siedzibą w Warszawie („KPMG”), a biegły rewident wydał opinię bez zastrzeżeń z badania tych sprawozdań finansowych.

Firma EY przeprowadziła przegląd Śródrocznego Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego i wydała raport z przeglądu bez zastrzeżeń. Raport z przeglądu powyższego Śródrocznego Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego został podpisany w imieniu EY przez Arkadiusza Krasowskiego (wpisanego na listę biegłych rewidentów pod numerem 10018). Firma EY stwierdziła, że przeprowadziła ograniczone procedury zgodnie ze standardami zawodowymi dotyczącymi przeglądu takich informacji. Raport stwierdza jednak, że EY nie przeprowadziła badania skonsolidowanego

sprawozdania finansowego Grupy za okres 3 miesięcy zakończony 31 marca 2017 r. i EY nie wyraża opinii o takim sprawozdaniu. W związku z tym stopień pewności przy opieraniu się na raporcie powinien być ograniczony w świetle ograniczonego charakteru zastosowanych procedur przeglądu.

Z uwagi na ujęcie działalności zaniechanej związanej ze sprzedażą Raiffeisen-Leasing, w Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym za 2016 rok Grupa przekształciła rachunek zysków i strat za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r. w celu odzwierciedlenia działalności kontynuowanej i zaniechanej w danych porównawczych. Skutek ujęcia działalności zaniechanej w danych porównawczych za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r. w Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym za 2016 rok przedstawiony został w rozdziale „Przegląd sytuacji finansowej i operacyjnej – Informacje dotyczące porównywalności danych i zmiany prezentacji”. Z uwagi na to, że Prospekt zawiera dane pochodzące ze skonsolidowanego rachunku zysków i strat za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r., które zostały pobrane bez żadnych przekształceń ze Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego za 2015 rok, przekształcone dane pochodzące ze skonsolidowanego rachunku zysków i strat za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r., które obejmują wyłącznie wyniki z działalności kontynuowanej, nie są w pełni porównywalne z danymi pochodzącymi ze skonsolidowanego rachunku zysków i strat za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r., które obejmują zarówno wyniki z działalności kontynuowanej, jak i zaniechanej. Ponadto, biorąc pod uwagę to, że sprzedaż Raiffeisen-Leasing została zakończona w dniu 31 marca 2016 r., skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2016 r. nie obejmuje aktywów i zobowiązań Grupy Raiffeisen-Leasing i nie jest w pełni porównywalne ze skonsolidowanym sprawozdaniem z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2015 r. i na dzień 31 grudnia 2014 r. W związku z tym, w niektórych rozdziałach w Prospekcie, w tym w szczególności w rozdziale „Wybrane historyczne informacje finansowe – Wybrane jednostkowe historyczne informacje finansowe”, „Wybrane historyczne informacje finansowe – Alternatywne Pomiar Wyników”, „Wybrane dane statystyczne i inne informacje” oraz „Zarządzanie ryzykiem” zamieszczono jednostkowe informacje finansowe Banku pochodzące z Jednostkowych Sprawozdań Finansowych oraz z jednostkowych danych zarządczych Banku.

Zaokrąglanie danych liczbowych

Niektóre dane liczbowe ujęte w Prospekcie, w tym informacje finansowe oraz operacyjne, zostały podane w zaokrągleniu. W związku z tym, dane przedstawione dla tej samej kategorii w różnych tabelach mogą się różnić, a dane podane jako pozycja „razem” w niektórych tabelach mogą nie stanowić sumy arytmetycznej danych poprzedzających. Niektóre dane procentowe wykazane w tabelach w Prospekcie również zostały poddane zaokrągleniu, w związku z czym wartości podane jako pozycja „razem” w tym tabelach mogą nie sumować się do dokładnie 100%.

Informacje finansowe niesporządzone zgodnie z MSSF

Prospekt zawiera pewne mierniki finansowe oraz kluczowe wskaźniki efektywności, które nie zostały sporządzone zgodnie z MSSF, takie jak: (i) marża odsetkowa netto, (ii) wskaźnik koszty do dochodów, (iii) ogólne koszty administracyjne / średnie aktywa, (iv) ROA netto, (v) ROE netto, (vi) przychody nieodsetkowe / średnie aktywa, (vii) przychody operacyjne / średnie aktywa, (viii) zysk brutto / średnia wartość aktywów, (ix) koszt ryzyka / średnie aktywa, (x) kredyty i pożyczki udzielone klientom netto / rachunki bieżące i depozyty klientów, (xi) łączny współczynnik kapitałowy, (xii) współczynnik kapitału podstawowego Tier 1, (xiii) wskaźnik dźwigni finansowej, (xiv) kredyty i pożyczki z utratą wartości brutto / kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto ogółem, (xv) ogółem odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek / kredyty i pożyczki z utratą wartości brutto oraz (xvi) odpisy na utratę wartości kredytów i pożyczek do średniej wartości kredytów brutto (definicje powyższych wskaźników znajdują się w rozdziale „Wybrane historyczne informacje finansowe – Kluczowe jednostkowe wskaźniki”). Takie mierniki finansowe oraz kluczowe wskaźniki efektywności – nie zostały poddane badaniu ani przeglądowi – nie są uznanymi miernikami wyników finansowych lub płynności zgodnie z MSSF, są one jednak wskaźnikami wykorzystywanymi przez kierownictwo w celu monitorowania bieżących wyników działalności Grupy. Tego rodzaju mierniki finansowe oraz kluczowe wskaźniki efektywności mogą nie być miarodajne w kontekście historycznych wyników operacyjnych Grupy, nie mają one również być podstawą przewidywań w zakresie przyszłych wyników Grupy. Grupa przedstawia w Prospekcie te mierniki finansowe oraz kluczowe wskaźniki efektywności niesporządzone zgodnie z MSSF, ponieważ uważa je za istotny uzupełniający miernik jej efektywności i wyników oraz jest zdania, że są one, razem z podobnymi miernikami i wskaźnikami, powszechnie wykorzystywane w branży, w której Grupa prowadzi działalność, jako narzędzie do oceny wyników operacyjnych oraz sytuacji finansowej Grupy. Jednak nie wszystkie banki dokonują

wyliczenia takich mierników finansowych oraz kluczowych wskaźników efektywności niesporządzonych zgodnie z MSSF w ten sam sposób lub w sposób jednolity. W związku z powyższym, mierniki te mogą nie być porównywalne z miernikami wykorzystywanymi przez inne banki i określane tymi samymi lub podobnymi nazwami. Nie należy zatem polegać w nadmiernym stopniu na takich miernikach finansowych oraz kluczowych wskaźnikach efektywności niesporządzonych zgodnie z MSSF przedstawionych w Prospekcie i nie powinny one być uważane za równoważne wobec zysku operacyjnego, zysku rocznego, przepływów pieniężnych, kosztów lub mierników finansowych wyliczonych zgodnie z MSSF.

Dane makroekonomiczne, branżowe i statystyczne

Niektóre dane makroekonomiczne oraz statystyczne przedstawione w Prospekcie pochodzą z publicznie dostępnych źródeł informacji o różnych poziomach wiarygodności. Dane makroekonomiczne oraz statystyczne dotyczące Polski opierają się głównie na informacjach publikowanych przez **GUS, NBP, Eurostat, MFW, PARP, EIU**, serwis Bloomberg oraz Komisję Europejską. Należy podkreślić, że w każdym przypadku dane makroekonomiczne i statystyczne oraz dane źródłowe, na których one bazują, mogły nie zostać opracowane w ten sam sposób, co tego rodzaju statystyki opracowywane w innych krajach. Nie można również zapewnić, że osoba trzecia stosująca odmienne metody zbierania danych, ich analizy oraz przetwarzania uzyskałaby takie same wyniki.

Informacje na temat rynku, jak również pewne informacje branżowe i prognozy, a także informacje na temat pozycji rynkowej Grupy zawarte w Prospekcie zostały opracowane i oszacowane na podstawie założeń, które Bank uznał za rozsądne lub danych pochodzących z własnych działań badawczych lub analitycznych prowadzonych przez podmioty trzecie na zlecenie Banku lub zaczerpniętych z publicznie dostępnych źródeł, publikacji branżowych lub ogólnych, takich jak raporty publikowane przez KNF, NBP oraz Związek Banków Polskich, polskie media oraz informacji, w tym sprawozdań finansowych, opublikowanych przez inne polskie banki. Wszelkie informacje zewnętrzne użyte w Prospekcie są opatrzone informacją dotyczącą źródła ich pochodzenia. Opracowując, wyszukując i przetwarzając dane makroekonomiczne, rynkowe, branżowe lub inne dane zaczerpnięte ze źródeł zewnętrznych, takich jak publikacje rządowe, publikacje osób trzecich lub branżowe lub ogólne, Bank mógł nie dokonać ich samodzielnej weryfikacji. W przypadku informacji zewnętrznych przedstawionych w Prospekcie, informacje takie są cytowane dosłownie. W przypadku informacji pochodzących od osób trzecich, które znajdują się w Prospekcie, informacje te zostały dokładnie przytoczone w zakresie, w jakim Bank jest w stanie stwierdzić oraz ustalić na podstawie informacji pochodzących od osób trzecich, że nie pominięto żadnych faktów, których pominięcie mogłoby sprawić, że informacje pochodzące od osób trzecich byłyby niedokładne lub wprowadzałyby w błąd.

Bank zaprezentował takie informacje w sposób wierny oraz, według jego wiedzy i o ile jest w stanie stwierdzić na podstawie informacji pochodzących od osób trzecich, nie pominięto żadnych faktów, których pominięcie mogłoby sprawić, że informacje pochodzące od osób trzecich byłyby niedokładne lub wprowadzałyby w błąd. Jednak zaleca się, aby potencjalni inwestorzy traktowali takie dane z ostrożnością. Badania rynkowe są często opracowywane na podstawie informacji lub założeń, które mogą nie być w pełni zgodne ze stanem faktycznym lub odpowiednie, a metodologia tych badań z definicji opiera się na przewidywaniach i spekulacjach.

Bank, Akcjonariusz Sprzedający ani żaden z Menedżerów Oferty nie dokonali niezależnej weryfikacji danych liczbowych, danych rynkowych oraz innych informacji, które były podstawą dokonania opracowań przez osoby trzecie i nie mogą zapewnić, że dane rynkowe, branżowe oraz inne dane uzyskane ze źródeł zewnętrznych są w pełni zgodne ze stanem faktycznym lub, w przypadku prognozowanych danych, że prognozy takie zostały sporządzone na podstawie poprawnych danych i założeń oraz że prognozy okażą się trafne. Oficjalne statystyki mogą ponadto być sporządzane w oparciu o inne zasady niż te stosowane w bardziej rozwiniętych krajach.

Bank nie zamierza i nie jest zobowiązany do uaktualniania danych zaprezentowanych w Prospekcie, z zastrzeżeniem obowiązków wynikających z przepisów prawa.

Prezentacja walut

O ile nie wskazano inaczej, wszystkie odniesienia w Prospekcie do „USD” lub „dolarów amerykańskich” są odniesieniami do prawnego środka płatniczego Stanów Zjednoczonych; wszystkie odniesienia do „CHF” lub „franka szwajcarskiego” są odniesieniami do prawnego środka płatniczego Konfederacji Szwajcarskiej; wszelkie odniesienia do „EUR”, „€” lub „euro” są odniesieniami do prawnego środka płatniczego krajów członkowskich Unii Europejskiej, które przyjmą jednolitą walutę

zgodnie z Traktatem UE, czyli Traktatem ustanawiającym Europejską Wspólnotę Gospodarczą (podpisanym w Rzymie w dniu 25 marca 1957 r.), ze zmianami wprowadzonymi Traktatem o Unii Europejskiej (podpisanym w Maastricht w dniu 7 lutego 1992 r.), ze zmianami wprowadzonymi Traktatem Amsterdamskim (podpisanym w Amsterdamie w dniu 2 października 1997 r.) oraz ze zmianami wprowadzonymi Traktatem Lizbońskim (podpisanym w Lizbonie w dniu 13 grudnia 2007 r.) oraz obejmuje, w powyższym celu, Rozporządzenia Rady (WE) nr 1103/97, ze zmianami oraz nr 974/98, ze zmianami; wszelkie odniesienia do „PLN” lub „złotych polskich” są odniesieniami do prawnego środka płatniczego Rzeczypospolitej Polskiej.

Stwierdzenia dotyczące przyszłości

Prospekt zawiera stwierdzenia dotyczące przyszłości, co oznacza wszelkie oświadczenia, inne niż oświadczenia dotyczące faktów mających miejsce w przeszłości, w tym oświadczenia, w których, przed którymi albo po których, występują wyrazy takie jak: „zmierza do”, „sądzi”, „przewiduje”, „dąży”, „zamierza”, „będzie”, „może”, „spodziewa się”, „byłby”, „mógłby” albo inne podobne wyrażenia lub ich zaprzeczenia. Stwierdzenia dotyczące przyszłości odnoszą się do znanych i nieznanymi kwestii obarczonych ryzykiem i niepewnością lub innych ważnych czynników będących poza kontrolą Banku, które mogą spowodować, że faktyczne wyniki Banku, jego sytuacja finansowa, wyniki działalności lub perspektywy będą się istotnie różniły od tych przedstawionych w takich stwierdzeniach lub z nich wynikających. Przedstawione przez Bank stwierdzenia dotyczące przyszłości opierają się na wielu założeniach dotyczących obecnych i przyszłych strategii działalności Banku oraz otoczenia, w którym Bank obecnie prowadzi i będzie prowadzić działalność w przyszłości. Niektóre takie czynniki, mogące spowodować, że rzeczywiste wyniki Grupy, jej sytuacja finansowa, wyniki działalności lub perspektywy będą różniły się od tych opisanych w stwierdzeniach dotyczących przyszłości, zostały opisane w rozdziałach „Przegląd sytuacji operacyjnej i finansowej”, „Czynniki ryzyka” oraz w innych rozdziałach Prospektu. Takie stwierdzenia są aktualne jedynie na Datę Prospektu. Oprócz obowiązków wynikających z przepisów prawa lub Regulaminu GPW, Bank nie ma obowiązku i nie zobowiązuje się do przekazywania do publicznej wiadomości aktualizacji lub weryfikacji jakichkolwiek stwierdzeń dotyczących przyszłości zamieszczonych w Prospekcie w związku ze zmianą oczekiwań Banku w zakresie takich stwierdzeń lub w związku z wystąpieniem zmian dotyczących zdarzeń, warunków lub okoliczności, na podstawie których sformułowane zostały takie stwierdzenia dotyczące przyszłości.

Inwestorzy powinni być świadomi, że różnego rodzaju istotne czynniki i ryzyka mogą powodować, że rzeczywiste wyniki będą istotnie różnić się od planów, celów, oczekiwań, szacunków i zamiarów wyrażonych w stwierdzeniach dotyczących przyszłości.

Prospekt, w tym w szczególności rozdziały „Czynniki ryzyka” oraz „Przegląd sytuacji operacyjnej i finansowej”, zawiera omówienie czynników, które mogą mieć wpływ na przyszłe wyniki Grupy oraz na branżę, w której Grupa prowadzi działalność. Inwestorzy, opierając się na stwierdzeniach dotyczących przyszłości, powinni z należytą starannością wziąć pod uwagę powyższe czynniki oraz inne zdarzenia przyszłe i niepewne, zwłaszcza w kontekście otoczenia politycznego, ekonomicznego, społecznego i regulacyjnego, w którym działa Grupa.

Bank nie oświadcza, nie daje żadnej gwarancji i nie zapewnia, że czynniki opisane w stwierdzeniach dotyczących przyszłości faktycznie wystąpią, a każde takie stwierdzenie stanowi tylko jedną z możliwych opcji, która nie powinna być uważana za opcję najbardziej prawdopodobną lub typową.

Bank nie jest zobowiązany i nie zamierza przekazywać do publicznej wiadomości aktualizacji ani weryfikacji jakichkolwiek stwierdzeń dotyczących przyszłości w związku z pojawieniem się nowych informacji, wystąpieniem przyszłych zdarzeń lub w innych sytuacjach.

Żadne ze stwierdzeń dotyczących przyszłości przedstawionych w sposób wyraźny w tekście Prospektu ani żadne z informacji, które mogą wynikać z jakichkolwiek informacji przedstawionych w Prospekcie, nie stanowią prognoz zysku ani szacunku dotyczącego zysków w rozumieniu Rozporządzenia 809/2004.

Wyłączenie informacji przedstawionych na stronie internetowej

Treść strony internetowej Banku ani treść jakiegokolwiek strony internetowej, o której mowa w Prospekcie, nie stanowi części Prospektu.

Dokumenty zamieszczone w Prospekcie przez odniesienie

W Prospekcie nie zamieszczono żadnych innych informacji przez odniesienie do informacji zawartych w innych publicznie dostępnych dokumentach lub źródłach, niezależnie od ich formy udostępnienia i utrwalenia.

Dostępne informacje na temat Banku jako spółki notowanej na GPW

Po dopuszczeniu Akcji do obrotu na rynku regulowanym prowadzonym przez GPW Bank będzie podlegać obowiązkom informacyjnym określonym w Ustawie o Ofercie Publicznej, Ustawie o Obrocie Instrumentami Finansowymi, Rozporządzeniu MAR oraz w innych przepisach prawa polskiego i Unii Europejskiej, i właściwych regulacjach, w ramach których Bank zobowiązany będzie przekazywać pewne informacje KNF, GPW oraz do publicznej wiadomości. Do informacji udostępnianych przez Bank będą należały w szczególności: (i) informacje finansowe przekazywane w formie raportów rocznych, raportów półrocznych i raportów śródrocznych; (ii) informacje bieżące; (iii) informacje poufne; (iv) zawiadomienia otrzymywane od znacznych akcjonariuszy Banku w przedmiocie posiadanych przez nich pakietów Akcji; oraz (v) zawiadomienia otrzymywane w szczególności od członków Zarządu i Rady Nadzorczej dotyczące transakcji mających za przedmiot Akcje, inne papiery wartościowe Banku lub inne powiązane z nimi instrumenty finansowe.

Powyższe informacje będą dostępne również na stronie internetowej Banku (www.raiffeisenpolbank.com).

Egzekwowanie roszczeń cywilnych

Bank został utworzony i prowadzi działalność zgodnie z przepisami prawa polskiego. Dlatego inwestorzy niepodlegający jurysdykcji polskiej mogą mieć trudności w pomyślnym przeprowadzeniu skutecznego doręczenia Bankowi czy członkom Zarządu orzeczeń, które zostały wydane w sądach spoza UE w związku z postępowaniem prowadzonym przeciwko takim podmiotom w odniesieniu do Oferty lub Akcji Oferowanych.

Ponadto zagraniczni inwestorzy mogą mieć trudności w wykonywaniu orzeczeń sądowych wydawanych w krajach spoza UE przeciwko Bankowi lub członkom Zarządu w Polsce. Orzeczenia sądów zagranicznych (zasadniczo orzeczenia o zapłatę lub spełnienie określonego świadczenia) podlegają wykonaniu w Polsce, jeżeli stosowna umowa dwustronna zawiera postanowienia dotyczące wykonania takiego orzeczenia w Polsce lub wynika to z Kodeksu Postępowania Cywilnego.

W Polsce, będącej Państwem Członkowskim stosuje się bezpośrednio Rozporządzenie 1215/2012, zgodnie z którym wykonanie orzeczeń sądów zagranicznych w Polsce może nastąpić pod warunkiem, między innymi, że orzeczenia sądów zagranicznych są wykonalne w państwach, w których zostały wydane, oraz że nie są sprzeczne z podstawowymi zasadami polskiego porządku prawnego. Bank nie może zagwarantować, że zostaną spełnione wszystkie warunki dla egzekucji wyroków sądów zagranicznych w Polsce lub że konkretne orzeczenie będzie podlegać egzekucji w Polsce.

W przypadku orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych wydanych w Szwajcarii, Norwegii i Islandii, kwestie jurysdykcji, uznawania i wykonywania orzeczeń sądowych reguluje Nowa Konwencja z Lugano pomiędzy UE oraz Szwajcarią, Norwegią i Islandią, która obowiązuje w Polsce od dnia 1 stycznia 2010 roku. Natomiast obrót prawny między Polską a Danią odbywa się na podstawie umowy pomiędzy Wspólnotą Europejską a Królestwem Danii w sprawie właściwości sądów oraz uznawania i wykonywania orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych.

W odniesieniu do orzeczenia wydanego przez sądy państwa, które nie jest stroną stosownej umowy dwustronnej z Polską dotyczącej uznawania orzeczeń i nie jest Państwem Członkowskim, Kodeks Postępowania Cywilnego co do zasady stanowi, iż orzeczenia sądów państw obcych w sprawach cywilnych, nadające się do wykonania w drodze egzekucji, stają się tytułami wykonawczymi po stwierdzeniu ich wykonalności przez sąd polski i nadaniu im klauzuli wykonalności. Stwierdzenie wykonalności następuje, jeżeli orzeczenie jest wykonalne w państwie, z którego pochodzi oraz nie istnieje żadna z poniższych przeszkód: (i) orzeczenie nie jest prawomocne w państwie, w którym zostało wydane; (ii) orzeczenie zapadło w sprawie należącej do wyłącznej jurysdykcji sądów polskich; (iii) pozwany, który nie wdał się w spór, co do istoty sprawy, nie doręczono należycie i w czasie umożliwiającym podjęcie obrony pisma wszczynającego postępowanie; (iv) strona w toku postępowania była pozbawiona możliwości obrony; (v) sprawa o to samo roszczenie między tymi samymi stronami zawiśła w RP wcześniej niż przed sądem państwa obcego (względnie, innym niż sąd organem polskim lub organem państwa obcego); (vi) orzeczenie jest sprzeczne z wcześniej wydanym prawomocnym orzeczeniem sądu polskiego albo wcześniej wydanym prawomocnym orzeczeniem sądu

państwa obcego (względnie, rozstrzygnięciem wydanym przez inny niż sąd organ polski lub organ państwa obcego), spełniającym przesłanki jego uznania w RP, zapadłymi w sprawie o to samo roszczenie między tymi samymi stronami; (vii) uznanie byłoby sprzeczne z podstawowymi zasadami porządku prawnego RP (klauzula porządku publicznego).

Ponadto Akcjonariusz Sprzedający jest podmiotem utworzonym i działającym zgodnie z prawem Republiki Austrii i w związku z tym doręczenia oraz dochodzenie uznania i wykonalności orzeczeń wydanych przeciwko Akcjonariuszowi Sprzedającemu, w tym przez sądy polskie, w związku z Ofertą i Akcjami Oferowanymi musi nastąpić na zasadach określonych w przepisach prawa Republiki Austrii.

WYKORZYSTANIE WPŁYWÓW Z OFERTY

Bank nie otrzyma żadnych wpływów ze sprzedaży Akcji Oferowanych przez Akcjonariusza Sprzedającego w ramach Oferty.

DYWIDENDA I POLITYKA W ZAKRESIE DYWIDENDY

Dane historyczne na temat dywidendy

W latach 2016, 2015 i 2014 Bank nie wypłacał dywidendy.

Część zysku netto wypracowanego przez Bank w latach obrotowych 2016, 2015 i 2014 zasiliła fundusz ogólnego ryzyka bankowego Banku, natomiast pozostała część stanowiła zysk niepodzielony. W poniższej tabeli przedstawiono sposób podziału zysku netto w poszczególnych latach obrotowych.

	Rok obrotowy zakończony dnia 31 grudnia		
	2016 r.	2015 r.	2014 r.
	(mln PLN)		
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	30,0	25,0	20,0
Zysk niepodzielony	132,8	135,1	294,1
Zysk netto	162,8	160,1	314,1

Źródło: Bank

Polityka w zakresie wypłaty dywidendy

Zgodnie z przyjętą polityką dywidendy, w ramach planowania finansowego Bank zakłada, że dywidenda wypłacana w danym roku ma być proporcjonalna do wypracowanego zysku, a jej kwota ma umożliwiać Bankowi planowane zwiększenie stanu aktywów oraz spełnianie regulacyjnych wymogów dotyczących współczynników kapitałowych z uwzględnieniem dodatkowego wewnętrznego bufora kapitałowego.

Kwota zysku przeznaczona do podziału między akcjonariuszy określana we wniosku Zarządu będzie w każdym wypadku uzależniona od tego, czy spełnione zostały kryteria wypłaty dywidendy rekomendowane przez KNF.

Decyzje dotyczące przyszłych dywidend uzależnione są od czynników wewnętrznych, takich jak strategia Banku, jego wyniki finansowe i współczynniki kapitałowe, jak również od czynników zewnętrznych, w szczególności otoczenia regulacyjnego i prawnego.

Ograniczenia w zakresie wypłaty dywidendy

Wypłata dywidendy przez Bank podlega pewnym ograniczeniom wynikającym z przepisów prawa i stanowisk KNF. W szczególności terminy i sposób wypłaty dywidendy podlegają przepisom polskiego prawa spółek. Zob. „Kapitał zakładowy i Akcje – Prawa i obowiązki związane z Akcjami”. Ponadto dalsze ograniczenia dotyczące wypłaty dywidendy wynikają ze stanowisk KNF w przedmiocie adekwatności kapitałowej banków.

Dnia 15 grudnia 2016 r. KNF przyjęła stanowisko w sprawie polityki dywidendowej banków, w której rekomendowała wypłatę przez banki komercyjne dywidendy z zysku wypracowanego w 2016 r., pod warunkiem że:

- dywidendy za rok 2016 w kwocie do 100% wypracowanego zysku mogą wypłacać wyłącznie banki zaklasyfikowane jako inne instytucje o znaczeniu systemowym (OSII) spełniające wszystkie z wymienionych poniżej kryteriów: (i) nie realizujące programu naprawczego; (ii) posiadające współczynnik kapitałowy Tier 1 na poziomie wyższym niż 13,25% powiększony o 75% dodatkowego bufora indywidualnego ustanowionego przez KNF w celu pokrycia ryzyka związanego z walutowymi kredytami hipotecznymi i powiększony o 100% bufora OSII; (iii) posiadające dźwignię finansową na poziomie wyższym niż 5%; (iv) posiadające łączny współczynnik kapitałowy (TCR) wyższy od 16,25% powiększony o 100% dodatkowego bufora indywidualnego ustanowionego przez KNF w celu pokrycia ryzyka związanego z walutowymi kredytami hipotecznymi i bufor OSII oraz (v) których ocena BION poziomu ryzyka kapitałowego jest nie gorsza niż 2,5. W stosunku do innych banków komercyjnych, które nie zostały zaklasyfikowane jako OSII, dywidenda za rok 2016 w kwocie do 100% wypracowanego zysku w 2016 r. może zostać wypłacona wyłącznie przez banki spełniające następujące kryteria: (i) nie realizujące programu naprawczego; (ii) posiadające współczynnik kapitałowy Tier 1 na poziomie wyższym niż 11,25% powiększony o 75% dodatkowego bufora indywidualnego ustanowionego przez KNF w celu pokrycia ryzyka związanego z walutowymi kredytami hipotecznymi; (iii) posiadające dźwignię finansową na poziomie wyższym niż 5%; (iv) posiadające łączny współczynnik kapitałowy (TCR) wyższy od 14,25% powiększony o 100% dodatkowego

bufora indywidualnego ustanowionego przez KNF w celu pokrycia ryzyka związanego z walutowymi kredytami hipotecznymi i bufor OSII oraz (v) których ocena BION poziomu ryzyka kapitałowego jest nie gorsza niż 2,5;

- banki zaklasyfikowane jako inne instytucje o znaczeniu systemowym (OSII) posiadające łączny współczynnik kapitałowy (TCR) na poziomie pomiędzy 13,25% a 16,25% powiększony o 100% dodatkowego bufora indywidualnego ustanowionego przez KNF w celu pokrycia ryzyka związanego z walutowymi kredytami hipotecznymi i o bufor OSII mogą wypłacić do 50% z wypracowanego zysku w roku 2016, pod warunkiem że spełniają wszystkie pozostałe kryteria (dla innych banków komercyjnych nie zaklasyfikowanych jako inne instytucje o znaczeniu systemowym (OSII) łączny współczynnik kapitałowy (TCR) powinien mieć wartość ponad 14,25% powiększony o 100% dodatkowego bufora indywidualnego ustanowionego przez KNF w celu pokrycia ryzyka związanego z walutowymi kredytami hipotecznymi).

Ponadto w roku 2017 po raz pierwszy banki istotnie zaangażowane w walutowe kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych zobowiązane są do korekty stopy dywidendy według dwóch dodatkowych kryteriów: (i) udziału walutowych kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych w całym portfelu należności sektora niefinansowego oraz (ii) udziale walutowych kredytów mieszkaniowych udzielonych w latach 2007 i 2008 w portfelu walutowych kredytów mieszkaniowych gospodarstw domowych ogółem.

W dniu 23 października 2015 r. KNF zawiadomiła Bank o konieczności utrzymywania przez Bank funduszy własnych na pokrycie dodatkowego wymogu kapitałowego, w celu zabezpieczenia ryzyka wynikającego z walutowych kredytów hipotecznych, na poziomie 208 p.b., z czego co najmniej 75% powinien stanowić kapitał Tier 1 (co odpowiada 156 p.b.). Wartość dodatkowego bufora indywidualnego została następnie podwyższona przez KNF na podstawie pisma z dnia 12 października 2016 r., zgodnie z którym Bank został poinformowany, że jego łączny współczynnik kapitałowy powinien być podwyższony o dodatkowy bufor w celu pokrycia ryzyka z tytułu walutowych kredytów hipotecznych w wysokości 256 p.b., z czego 192 p.b. powinno przypadać na podwyższenie kapitału Tier 1.

W dniu 5 października 2016 r. KNF zawiadomiła Bank, że został on zaklasyfikowany jako inna instytucja o znaczeniu systemowym (OSII) i nałożyła na Bank dodatkowy bufor kapitałowy w wysokości 0,25% aktywów ważonych ryzykiem (RWA) obliczonych w ujęciu jednostkowym i skonsolidowanym.

Statut oraz przepisy KSH wymagają, aby do czasu gdy kapitał zapasowy Banku osiągnie jedną trzecią wysokości kapitału zakładowego, co najmniej 8% zysku netto było przekazywane na kapitał zapasowy (przy czym po przekroczeniu tego progu dalsze zasilanie kapitału zapasowego tą drogą jest możliwe). Pozostała część zysku netto może być przeznaczona na finansowanie innych funduszy i kapitałów Banku bądź na wypłatę dywidendy zgodnie z uchwałami Walnego Zgromadzenia.

Wszystkie Akcje, w tym Akcje Oferowane, mają równe prawa do dywidendy i uprawniają posiadaczy do udziału w zyskach Banku od dnia ich nabycia, pod warunkiem podjęcia przez Walne Zgromadzenie uchwały o podziale zysku i ustalenia dnia dywidendy na dzień przypadający po dniu nabycia Akcji.

W celu uzyskania bardziej szczegółowych informacji na temat wypłaty dywidendy zobacz „*Kapitał zakładowy i Akcje – Prawa i obowiązki związane z Akcjami*”.

KAPITALIZACJA I ZADŁUŻENIE

Dane przedstawione w niniejszym rozdziale należy analizować łącznie z informacjami zawartymi w rozdziale „Przegląd sytuacji operacyjnej i finansowej” i w Skonsolidowanych Sprawozdaniach Finansowych, jak również z innymi danymi finansowymi przedstawionymi w pozostałych rozdziałach Prospektu.

Kapitalizacja i zadłużenie

W poniższej tabeli przedstawiono informacje na temat skonsolidowanej kapitalizacji i zadłużenia Grupy na wskazaną datę.

	Na dzień 31 maja 2017
	(mln PLN)
Zadłużenie krótkoterminowe⁽¹⁾	38.792,5
– Gwarantowane	0
– Zabezpieczone ⁽²⁾	0
– Niezabezpieczone/niegwarantowane	38.792,5
Zadłużenie długoterminowe⁽³⁾	3.102,7
– Gwarantowane	0
– Zabezpieczone ⁽²⁾	0
– Niezabezpieczone/niegwarantowane	3.102,7
Kapitały własne	6.322,6
– Kapitał akcyjny	2.256,7
– Kapitał zapasowy	2.287,8
– Pozostałe kapitały	1.049,5
– Wynik z lat ubiegłych i bieżącego roku	728,6
Zadłużenie i kapitały własne ogółem	48.217,8
A. Środki pieniężne	2.097,8
B. Należności od banków	199,7
C. Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu ⁽⁴⁾	2.833,9
D. Aktywa płynne (A+B+C)	5.131,4
E. Należności bieżące ⁽⁵⁾	9.375,5
F. Kredyty i pożyczki krótkoterminowe ⁽⁶⁾	34.392,9
G. Bieżąca część zadłużenia długoterminowego ⁽⁷⁾	4.399,6
H. Pozostałe zadłużenie krótkoterminowe	0
I. Zadłużenie krótkoterminowe (F+G+H)	38.792,5
J. Zadłużenie krótkoterminowe netto (I-E-D)	24.285,6
K. Kredyty i pożyczki długoterminowe ⁽³⁾	3.102,7
L. Pozostałe zadłużenie długoterminowe	0
M. Zadłużenie długoterminowe (K+L)	3.102,7
N. Zadłużenie netto (J+M)	27.388,4

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe, Bank

(1) Obejmuje zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych, zobowiązania wobec klientów, zobowiązania podporządkowane oraz zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych z terminem przepływu poniżej 3 miesięcy lub od 3 do 12 miesięcy według kontraktowych przepływów pieniężnych.

(2) W tym zadłużenie zabezpieczone na aktywach Grupy.

(3) Obejmuje zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych, zobowiązania wobec klientów, zobowiązania podporządkowane oraz zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych z terminem przepływu od 1 roku do 5 lat lub powyżej 5 lat według kontraktowych przepływów pieniężnych.

(4) Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu z wyłączeniem obligacji innych instytucji finansowych, obligacji korporacyjnych i listów zastawnych

(5) Inwestycyjne papiery wartościowe poza Udziałami kapitałowymi, papierami wartościowymi zablokowanymi pod BFG, obligacjami innych instytucji finansowych oraz obligacjami korporacyjnymi

(6) Obejmuje zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych z wyłączeniem kredytów otrzymanych, zobowiązania wobec klientów, z terminem przepływu poniżej 3 miesięcy lub od 3 do 12 miesięcy według kontraktowych przepływów pieniężnych.

(7) Obejmuje kredyty otrzymane, zobowiązania podporządkowane oraz zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych z terminem przepływu poniżej 3 miesięcy lub od 3 do 12 miesięcy według kontraktowych przepływów pieniężnych.

Zadłużenie pośrednie i warunkowe

Informacje na temat zadłużenia pośredniego i warunkowego zamieszczono w rozdziale „Przegląd sytuacji operacyjnej i finansowej – Zobowiązania warunkowe”.

Oświadczenie dotyczące kapitału obrotowego

Zarząd oświadcza, że w jego ocenie poziom kapitału obrotowego posiadanego przez Grupę jest wystarczający dla pokrycia przez nią bieżących potrzeb i prowadzenia działalności w okresie co najmniej 12 miesięcy od Daty Prospektu.

KURSY WYMIANY WALUT

W poniższych tabelach przedstawiono kursy złotego w stosunku do dolara amerykańskiego i euro: kurs średni, najwyższy i najniższy w danym okresie, a także kurs na koniec okresu. Zmienność kursu złotego do dolara amerykańskiego i Euro odnotowana w przeszłości nie świadczy o możliwej zmienności tych kursów w przyszłości. Kursy przedstawione w poniższych tabelach mogą również różnić się od faktycznych kursów walutowych stosowanych przy sporządzaniu Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego oraz innych danych finansowych przedstawionych w Prospekcie.

USD/PLN				
	Najwyższy	Najniższy	Na koniec okresu	Średni w okresie ⁽¹⁾
Rok				
2012.....	3,5777	3,0690	3,0996	3,2581
2013.....	3,3724	3,0105	3,0120	3,1615
2014.....	3,5458	3,0042	3,5072	3,1537
2015.....	4,0400	3,5550	3,9011	3,7730
2016.....	4,2493	3,7193	4,1793	3,9431
Miesiąc				
styczeń 2017	4,2271	4,0446	4,0446	4,1166
luty 2017	4,0942	3,9835	4,0770	4,0487
marzec 2017	4,0955	3,9169	3,9455	4,0184
kwiecień 2017	4,0026	3,8696	3,8696	3,9562
maj 2017.....	3,8837	3,7177	3,7354	3,8070

Źródło: NBP

(1) Kursy średnie obliczane są jako średnia kursów z danego dnia roboczego.

EUR/PLN				
	Najwyższy	Najniższy	Na koniec okresu	Średni w okresie ⁽¹⁾
Rok				
2012.....	4,5135	4,0465	4,0882	4,1852
2013.....	4,3432	4,0671	4,1472	4,1976
2014.....	4,3138	4,0998	4,2623	4,1845
2015.....	4,3580	3,9822	4,2615	4,1843
2016.....	4,5035	4,2355	4,4240	4,3625
Miesiąc				
styczeń 2017	4,4157	4,3291	4,3308	4,3706
luty 2017	4,3314	4,2864	4,3166	4,3097
marzec 2017	4,3460	4,2198	4,2198	4,2921
kwiecień 2017	4,2705	4,2170	4,2170	4,2385
maj 2017.....	4,2253	4,1737	4,1737	4,2040

Źródło: NBP

(1) Kursy średnie obliczane są jako średnia kursów z danego dnia roboczego.

Nie można zakładać, że była lub jest możliwa wymiana kwot określonych w Prospekcie wyrażonych w złotych, dolarach amerykańskich lub Euro, na kwoty wyrażone odpowiednio w złotych, dolarach amerykańskich lub Euro, stosownie do wypadku, po wskazanych kursach wymiany lub po którymkolwiek ze wskazanych kursów wymiany bądź że taka wymiana w ogóle była lub jest możliwa.

WYBRANE HISTORYCZNE INFORMACJE FINANSOWE

Wybrane skonsolidowane oraz jednostkowe historyczne informacje finansowe na dzień 31 marca 2017 r. (w tym porównywalne dane finansowe na dzień 31 marca 2016 r.), a także za okresy trzech miesięcy zakończone w tych dniach, oraz na dzień 31 grudnia 2016 r., 31 grudnia 2015 r. i 31 grudnia 2014 r., a także za lata zakończone w tych dniach, zostały sporządzone na podstawie Skonsolidowanych Sprawozdań Finansowych oraz Jednostkowych Sprawozdań Finansowych.

Niniejszy rozdział należy analizować łącznie ze Skonsolidowanymi Sprawozdaniami Finansowymi, informacjami i notami objaśniającymi do Skonsolidowanych Sprawozdań Finansowych, a także innymi danymi finansowymi przedstawionymi w innych rozdziałach Prospektu.

Wybrane skonsolidowane informacje finansowe

Wybrane dane ze skonsolidowanego rachunku zysków i strat

	3 miesiące zakończone 31 marca		Rok zakończony 31 grudnia		
	2017	2016	2016	2015 przekształcone*	2014
	(mln zł)				
	(tylko działalność kontynuowana)				
Przychody z tytułu odsetek	390,9	395,0	1.590,1	1.635,5	2.148,5
Koszty z tytułu odsetek	(122,7)	(158,9)	(570,9)	(699,2)	(924,2)
Wynik z tytułu odsetek	268,2	236,1	1.019,2	936,3	1.224,3
Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe ⁽¹⁾	(60,9)	(39,7)	(176,2)	(156,3)	(106,6)
Przychody z tytułu prowizji i opłat	158,0	159,4	669,0	668,2	706,2
Koszty z tytułu prowizji i opłat	(16,4)	(20,9)	(81,1)	(94,3)	(93,5)
Wynik z tytułu prowizji i opłat	141,6	138,5	587,9	574,0	612,8
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany	13,4	13,0	110,2	39,6	58,5
Ogólne koszty administracyjne	(290,7)	(303,1)	(1.122,9)	(1.246,8)	(1.349,4)
Pozostałe przychody operacyjne	13,6	2,7	26,1	36,2	67,4
Pozostałe koszty operacyjne	(122,0)	(14,3)	(203,9)	(21,7)	(61,5)
Podatek od instytucji finansowych	(36,7)	(28,8)	(148,8)	0,0	—
Przychody z tytułu dywidend	0,1	—	0,1	0,1	—
Zysk / Strata brutto	(73,5)	4,2	91,8	161,4	445,6
Podatek dochodowy	(2,6)	(26,0)	(88,7)	(46,5)	(108,6)
Zysk / Strata netto z działalności kontynuowanej	(76,1)	(21,8)	3,0	114,9	—
Zysk / Strata netto z działalności zaniechanej	0,0	11,7	11,7	71,3	—
Zysk / Strata netto⁽²⁾	(76,1)	(10,1)	14,8	186,2	336,9
Zysk / Strata przypadająca akcjonariuszom	(76,1)	(10,1)	14,8	186,2	337,7
Jednostki Dominującej	(76,1)	(10,1)	14,8	186,2	337,7

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

* Zob. „Przegląd sytuacji operacyjnej i finansowej – Informacje dotyczące porównywalności danych i zmiany prezentacji”.

(1) Obejmuje odzyski ze sprzedaży wierzytelności i inne w kwocie 3,1 mln zł, 12,8 mln zł, 35,1 mln zł oraz 261,7 mln zł za okres trzech miesięcy zakończonych 31 marca 2017 r. oraz za lata zakończone, odpowiednio, 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r.

(2) W Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym za 2016 rok wynik na sprzedaży akcji w Raiffeisen-Leasing został obliczony następująco: wynik na sprzedaży akcji w Raiffeisen-Leasing (33,8 mln zł) równał się cenie sprzedaży (695,0 mln zł) po pomniejszeniu o aktywa netto Grupy Raiffeisen-Leasing na dzień sprzedaży (661,2 mln zł). W Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym za 2016 rok wynik na sprzedaży udziałów w Raiffeisen-Leasing został obliczony na podstawie aktywów netto Grupy Raiffeisen-Leasing na dzień sprzedaży.

Wybrane dane ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej

	Na dzień 31 marca	Na dzień 31 grudnia		
	2017	2016	2015	2014
	(mln zł)			
AKTYWA				
Kasa i środki w Banku Centralnym	1.620,5	1.731,9	2.703,5	2.683,9
Należności od banków	186,3	334,6	1.326,4	654,9
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	5.695,4	8.047,3	12.570,4	361,6
Pochodne instrumenty finansowe	406,6	466,7	562,0	900,7
Inwestycyjne papiery wartościowe	8.547,3	7.962,6	3.841,7	12.529,1
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	33.382,5	33.864,5	39.206,1	39.819,3
Wartości niematerialne	263,1	383,1	551,7	589,4
Rzeczowe aktywa trwałe	112,6	118,2	276,2	303,0
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	121,0	127,7	559,3	487,8
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	0,2	0,0	2,2	27,9
Inne aktywa	217,7	221,5	305,5	290,7
Aktywa razem	50.553,1	53.258,0	61.904,9	58.648,4
ZOBOWIĄZANIA				
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	7.340,7	7.433,4	13.088,8	16.389,7
Pochodne instrumenty finansowe	1.119,4	1.546,2	1.478,6	1.124,3
Zobowiązania wobec klientów	34.327,8	36.329,4	37.762,1	32.878,3
Zobowiązania podporządkowane	316,7	332,1	724,8	320,0
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	505,7	501,8	1.758,7	1.136,4
Pozostałe zobowiązania	495,3	541,7	430,0	381,0
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	0,3	64,0	110,3	47,1
Rezerwy	140,9	146,7	162,3	220,1
Zobowiązania razem	44.246,8	46.895,3	55.515,6	52.496,8
KAPITAŁY WŁASNE				
Kapitał akcyjny	2.256,7	2.256,7	2.256,7	2.256,7
Kapitał zapasowy	2.287,6	2.287,6	2.370,7	2.357,4
Pozostałe kapitały	1.052,2	1.002,5	1.018,9	947,3
Wynik z lat ubiegłych i roku bieżącego	709,8	815,9	743,0	590,1
Udziały niekontrolujące	—	0,0	—	0,1
Kapitały razem	6.306,3	6.362,7	6.389,3	6.151,6
Zobowiązania i kapitały razem	50.553,1	53.258,0	61.904,9	58.648,4

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Wybrane dane ze skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych

	3 miesiące zakończone 31 marca		Rok zakończony 31 grudnia		
	2017	2016	2016	2015	2014
	(mln zł)				
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej	356,1	2.164,2	4.331,7	(9.453,6)	12.811,2
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej	(544,9)	(2.593,8)	(3.881,6)	8.741,7	(11.167,0)
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej	—	(1.275,4)	(1.478,4)	811,6	(1.401,8)
Zmiana stanu środków pieniężnych netto	(188,9)	(1.704,9)	(1.028,2)	99,6	242,4
Środki pieniężne na początek okresu	1.885,0	2.913,2	2.913,2	2.813,6	2.571,1
Środki pieniężne na koniec okresu	1.696,1	1.208,3	1.885,0	2.913,2	2.813,6

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Wybrane jednostkowe historyczne informacje finansowe

Wybrane dane z jednostkowego rachunku zysków i strat

	3 miesiące zakończone 31 marca		Rok zakończony 31 grudnia		
	2017	2016	2016	2015	2014
	<i>(mln zł)</i>				
	<i>(tylko działalność kontynuowana)</i>				
Przychody z tytułu odsetek	390,8	394,9	1.589,3	1.634,4	1.864,7
Koszty z tytułu odsetek	(122,7)	(158,9)	(571,2)	(699,5)	(780,1)
Wynik z tytułu odsetek	268,1	236,0	1.018,2	934,9	1.084,7
Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	(60,9)	(39,7)	(176,2)	(157,4)	(82,4)
Przychody z tytułu prowizji i opłat	158,0	159,4	669,0	668,3	668,9
Koszty z tytułu prowizji i opłat	(16,4)	(20,9)	(81,1)	(94,4)	(93,7)
Wynik z tytułu prowizji i opłat	141,6	138,5	588,0	573,8	575,1
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany	13,3	13,1	109,5	39,6	58,4
Przychody z tytułu dywidend	0,1	—	0,1	41,0	43,0
Wynik ze sprzedaży udziałów w jednostce zależnej ⁽¹⁾	0,0	202,3	202,3	—	—
Ogólne koszty administracyjne	(288,7)	(300,5)	(1.114,8)	(1.236,9)	(1.234,7)
Pozostałe przychody operacyjne	9,4	2,1	12,0	33,6	14,5
Pozostałe koszty operacyjne	(121,9)	(14,3)	(203,4)	(21,6)	(54,2)
Podatek od instytucji finansowych	(36,7)	(28,8)	(148,8)	—	—
Zysk / Strata brutto	(75,6)	208,6	287,0	207,0	404,5
Podatek dochodowy	(2,0)	(64,5)	(124,2)	(47,0)	(90,4)
Zysk / Strata netto	(77,6)	144,1	162,8	160,1	314,1

Źródło: Jednostkowe Sprawozdania Finansowe

(1) W Jednostkowym Sprawozdaniu Finansowym za 2016 rok wynik na sprzedaży akcji w Raiffeisen-Leasing został obliczony następująco: wynik na sprzedaży akcji w Raiffeisen-Leasing (202,3 mln zł) równał się cenie sprzedaży (695,0 mln zł) po pomniejszeniu o wartość akcji w Raiffeisen-Leasing według historycznej ceny zakupu (492,7 mln zł). W Jednostkowym Sprawozdaniu Finansowym za 2016 rok udziały w Raiffeisen-Leasing zostały ujęte według historycznej ceny zakupu akcji i ich wartość nie została zaktualizowana w kolejnym okresie i nie odzwierciedlała wzrostu aktywów netto Raiffeisen-Leasing od daty nabycia (wzrost związany z zyskami wypracowanymi przez Raiffeisen-Leasing w tym okresie).

Wybrane dane z jednostkowego sprawozdania z sytuacji finansowej

	Na dzień 31 grudnia			
	31 marca			
	2017	2016	2015	2014
	(mln zł)			
AKTYWA				
Kasa i środki w Banku Centralnym	1.620,5	1.731,9	2.703,5	2.683,9
Należności od banków.....	155,2	315,3	1.204,2	628,4
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	5.695,4	8.047,3	12.570,4	361,6
Pochodne instrumenty finansowe	406,6	466,7	562,4	900,2
Inwestycyjne papiery wartościowe	8.532,7	7.948,0	3.827,1	12.514,1
Kredyty i pożyczki udzielone klientom.	33.386,0	33.868,0	33.689,1	34.717,0
Akcje i udziały w jednostkach zależnych.....	40,5	40,5	527,6	521,2
Wartości niematerialne	264,6	384,0	535,3	572,2
Rzeczowe aktywa trwałe	112,4	118,1	125,0	156,3
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	122,8	129,3	156,2	213,9
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	0,2	0	2,2	27,9
Inne aktywa	215,9	217,7	265,7	224,4
Aktywa razem	50.552,8	53.266,7	56.168,7	53.521,0
ZOBOWIĄZANIA				
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	7.340,7	7.433,4	7.936,0	11.242,8
Pochodne instrumenty finansowe	1.119,4	1.546,2	1.478,6	1.124,4
Zobowiązania wobec klientów	34.363,0	36.361,8	38.754,2	33.764,5
Zobowiązania podporządkowane	316,7	332,1	724,8	320,0
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	0,0	63,3	—	—
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	505,7	501,8	501,8	502,0
Pozostałe zobowiązania	455,4	512,7	376,4	329,4
Rezerwy	140,6	146,2	149,2	201,8
Zobowiązania razem	44.241,5	46.897,5	49.920,9	47.484,9
KAPITAŁY WŁASNE				
Kapitał akcyjny	2.256,7	2.256,7	2.256,7	2.256,7
Kapitał zapasowy	2.287,8	2.287,8	2.287,8	2.287,8
Pozostałe kapitały	1.052,2	1.002,5	1.018,9	947,3
Wynik z lat ubiegłych i roku bieżącego	714,6	822,2	684,4	544,3
Kapitały własne razem	6.311,3	6.369,2	6.247,8	6.036,1
Zobowiązania i kapitały własne razem	50.552,8	53.266,7	56.168,7	53.521,0

Źródło: Jednostkowe Sprawozdania Finansowe

Wybrane dane z jednostkowego sprawozdania z przepływów pieniężnych

	3 miesiące zakończone 31 marca		Rok zakończony 31 grudnia		
	2017	2016	2016	2015	2014
	<i>(mln zł)</i>				
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej.....	344,9	1.264,1	3.431,0	(8.562,6)	13.608,2
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej.....	(545,5)	(2.176,9)	(3.467,9)	8.741,7	(11.191,0)
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej.....	—	(684,4)	(887,4)	(176,7)	(2.187,1)
Zmiana stanu środków pieniężnych netto	(200,6)	(1.597,2)	(924,3)	2,4	230,2
Środki pieniężne na początek roku.....	1.865,7	2.790,0	2.790,0	2.787,6	2.557,4
Środki pieniężne na koniec roku	1.665,0	1.192,8	1.865,7	2.790,0	2.787,6

Źródło: Jednostkowe Sprawozdania Finansowe

Alternatywne pomiary wyników

Zarząd ocenia wyniki Banku za pomocą wybranych współczynników kapitałowych, zyskowności, zadłużenia i płynności finansowej, które nie pochodzą ze Sprawozdań Finansowych, ale zostały obliczone na podstawie informacji finansowych znajdujących się w Sprawozdaniach Finansowych. Przedstawione w niniejszym punkcie wskaźniki stanowią Alternatywne Pomiary Wyników ((APM) (alternative performance measures)) w rozumieniu Wytycznych ESMA dot. Alternatywnych Pomiarów Wyników. Dane te nie podlegały badaniu ani przeglądowi przez niezależnego biegłego rewidenta. Informacje finansowe przedstawione poniżej nie zostały sporządzone zgodnie z MSSF ani jakimikolwiek innymi ogólnie przyjętymi standardami lub zasadami rachunkowości. Zarząd uważa, że przedstawione poniżej informacje finansowe są zazwyczaj raportowane i szeroko wykorzystywane przez inwestorów z sektora bankowego dla porównywania wyników. Nie można jednak zapewnić, że podobnie nazwane dane przedstawiane lub raportowane przez inne banki zostały sporządzone zgodnie z metodologią przyjętą przy sporządzaniu poniższych wskaźników, wobec czego dane przedstawione lub raportowane przez inne banki mogą nie być porównywalne do tych przedstawionych poniżej. Alternatywnym Pomiarom Wyników nie należy przypisywać większego znaczenia niż pomiarom bezpośrednio wynikającym ze Sprawozdań Finansowych, a prezentacja Alternatywnych Pomiarów Wyników nie powinna odwracać uwagi od prezentacji pomiarów bezpośrednio wynikających ze Sprawozdania Finansowego. Tym samym, inwestorzy nie powinni analizować tych danych bez uwzględnienia lub zamiast zysku operacyjnego oraz danych finansowych przedstawionych w innych punktach niniejszego rozdziału i innych rozdziałach Prospektu. W ocenie Banku inne dane finansowe lub wskaźniki finansowe prezentowane w Prospekcie nie stanowią Alternatywnych Pomiarów Wyników.

Alternatywne pomiary wyników Banku

W tabeli poniżej przedstawiono podstawowe Alternatywne Pomiary Wyników Banku wykorzystywane przez Zarząd na wskazane daty i za wskazane okresy wraz z uzasadnieniem ich zastosowania, a także sposób liczenia poszczególnych Alternatywnych Pomiarów Wyników poprzez odwołanie do konkretnych pozycji Sprawozdania Finansowego.

Nazwa i sposób liczenia Alternatywnego Pomiaru Wyników	3 miesiące zakończone 31 marca		Rok zakończony 31 grudnia			Uzasadnienie zastosowania Alternatywnego Pomiaru Wyników
	2017	2016	2016 (%/mln PLN)	2015	2014	
Marża odsetkowa netto = A * D / ((B+C)/2)	2,1	1,7	1,9	1,7	2,1	Marża odsetkowa netto pokazuje marżę odsetkową generowaną przez Bank w ramach swojej działalności jako udział procentowy średnich aktywów.
A. Wynik z tytułu odsetek.....	268,1	236,0	1.018,2	934,9	1.084,7	
B. Aktywa razem – na koniec okresu	50.552,8	52.770,1	53.266,7	56.168,7	53.521,0	
C. Aktywa razem – na koniec poprzedniego okresu	53.266,7	56.168,7	56.168,7	53.521,0	48.645,4	
D. Czynnik annualizujący ⁽¹⁾	4,06	4,02	1	1	1	
Wskaźnik kosztów do dochodów = -A / (B+C+D+E+F+G+H)	92,9	52,0	64,6	77,2	71,7	Wskaźnik koszty do dochodów określa efektywność kosztów Banku i pokazuje ile kosztów poniesiono w celu wygenerowania jednej jednostki dochodu, wyrażony jako udział procentowy dochodów.
A. Ogólne koszty administracyjne.....	(288,7)	(300,5)	(1.114,8)	(1.236,9)	(1.234,7)	
B. Wynik z tytułu odsetek.....	268,1	236,0	1.018,2	934,9	1.084,7	
C. Wynik z tytułu prowizji i opłat	141,6	138,5	588,0	573,8	575,1	
D. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany	13,3	13,1	109,5	39,6	58,4	
E. Przychody z tytułu dywidend .	0,1	—	0,1	41,0	43,0	Wskaźnik ogólnych kosztów administracyjnych do średnich aktywów określa efektywność kosztów i pokazuje ile kosztów przypada na jedną jednostkę aktywów, wyrażony jako udział procentowy średnich aktywów.
F. Wynik ze sprzedaży udziałów w jednostce zależnej.....	0,0	202,3	202,3	—	—	
G. Pozostałe przychody operacyjne.....	9,4	2,1	12,0	33,6	14,5	
H. Pozostałe koszty operacyjne ...	(121,9)	(14,3)	(203,4)	(21,6)	(54,2)	
Ogólne koszty administracyjne / średnie aktywa = -A * D / ((B+C)/2)	2,3	2,2	2,0	2,3	2,4	
A. Ogólne koszty administracyjne.....	(288,7)	(300,5)	(1.114,8)	(1.236,9)	(1.234,7)	Stopa zwrotu z aktywów netto pokazuje ile zysku netto Bank generuje ze swojej działalności, wyrażona jako udział procentowy średnich aktywów.
B. Aktywa razem – na koniec okresu	50.552,8	52.770,1	53.266,7	56.168,7	53.521,0	
C. Aktywa razem – na koniec poprzedniego okresu	53.266,7	56.168,7	56.168,7	53.521,0	48.645,4	
D. Czynnik annualizujący ⁽¹⁾	4,06	4,02	1	1	1	
ROA netto = A * D / ((B+C)/2)	(0,6)	1,1	0,3	0,3	0,6	
A. Zysk / Strata netto.....	(77,6)	144,1	162,8	160,1	314,1	
B. Aktywa razem – na koniec okresu	50.552,8	52.770,1	53.266,7	56.168,7	53.521,0	
C. Aktywa razem – na koniec poprzedniego okresu	53.266,7	56.168,7	56.168,7	53.521,0	48.645,4	
D. Czynnik annualizujący ⁽¹⁾	4,06	4,02	1	1	1	

Nazwa i sposób liczenia Alternatywnego Pomiaru Wyników	3 miesiące zakończone 31 marca		Rok zakończony 31 grudnia			Uzasadnienie zastosowania Alternatywnego Pomiaru Wyników
	2017	2016	2016	2015	2014	
	(%/mln PLN)					
ROE netto =A*D / ((B+C)/2)	(5,0)	9,1	2,6	2,6	5,4	Stopa zwrotu z kapitału własnego netto pokazuje ile zysku netto Bank generuje z jednej jednostki kapitału własnego.
A. Zysk / Strata netto.....	(77,6)	144,1	162,8	160,1	314,1	
B. Kapitały własne razem – na koniec okresu	6.311,3	6.421,6	6.369,2	6.247,8	6.036,1	
C. Kapitały własne razem – na koniec poprzedniego okresu ...	6.369,2	6.247,8	6.247,8	6.036,1	5.636,2	
D. Czynniki annualizujący ⁽¹⁾	4,06	4,02	1	1	1	
Przychody nieodsetkowe / średnie aktywa = (A+B+C+D)*G / ((E+F)/2).....	1,2	2,6	1,6	1,2	1,3	Wskaźnik przychodów nieodsetkowych do średnich aktywów pokazuje marżę na innych niż odsetki składnikach przychodów generowanych przez Bank na swojej działalności, wyrażony jako udział procentowy średnich aktywów.
A. Wynik z tytułu prowizji i opłat	141,6	138,5	588,0	573,8	575,1	
B. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany	13,3	13,1	109,5	39,6	58,4	
C. Przychody z tytułu dywidend .	0,1	—	0,1	41,0	43,0	
D. Wynik ze sprzedaży udziałów w jednostce zależnej	0,0	202,3	202,3	—	—	
E. Aktywa razem – na koniec okresu	50.552,8	52.770,1	53.266,7	56.168,7	53.521,0	
F. Aktywa razem – na koniec poprzedniego okresu	53.266,7	56.168,7	56.168,7	53.521,0	48.645,4	
G. Czynniki annualizujący ⁽¹⁾	4,06	4,02	1	1	1	
Przychody operacyjne / średnie aktywa = (A+B+C+D+E)*H / ((F+G)/2) ...	3,3	4,4	3,5	2,9	3,4	Wskaźników przychodów operacyjnych do średnich aktywów pokazuje marżę na działalności bankowej generowanej przez Bank, wyrażony jako udział procentowy średnich aktywów.
A. Wynik z tytułu odsetek.....	268,1	236,0	1.018,2	934,9	1.084,7	
B. Wynik z tytułu prowizji i opłat	141,6	138,5	588,0	573,8	575,1	
C. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany	13,3	13,1	109,5	39,6	58,4	
D. Przychody z tytułu dywidend .	0,1	—	0,1	41,0	43,0	
E. Wynik ze sprzedaży udziałów w jednostce zależnej	0,0	202,3	202,3	—	—	
F. Aktywa razem – na koniec okresu	50.552,8	52.770,1	53.266,7	56.168,7	53.521,0	
G. Aktywa razem – na koniec poprzedniego okresu	53.266,7	56.168,7	56.168,7	53.521,0	48.645,4	
H. Czynniki annualizujący ⁽¹⁾	4,06	4,02	1	1	1	
Zysk brutto / średnie aktywa = A*D / ((B+C)/2)	(0,6)	1,5	0,5	0,4	0,8	Wskaźnik zysku brutto do średnich aktywów pokazuje marżę zysku brutto generowaną przez aktywa Banku, wyrażony jako udział procentowy w średnich aktywach.
A. Zysk brutto	(75,6)	208,6	287,0	207,0	404,5	
B. Aktywa razem – na koniec okresu	50.552,8	52.770,1	53.266,7	56.168,7	53.521,0	
C. Aktywa razem – na koniec poprzedniego okresu	53.266,7	56.168,7	56.168,7	53.521,0	48.645,4	
D. Czynniki annualizujący ⁽¹⁾	4,06	4,02	1	1	1	

Nazwa i sposób liczenia Alternatywnego Pomiaru Wyników	3 miesiące zakończone 31 marca		Rok zakończony 31 grudnia			Uzasadnienie zastosowania Alternatywnego Pomiaru Wyników
	2017	2016	2016	2015	2014	
	(€/mln PLN)					
Koszt ryzyka / średnie aktywa = -A*D / ((B+C)/2).....	0,5	0,3	0,3	0,3	0,2	Wskaźnik kosztu ryzyka do średnich aktywów jest kluczowy dla pomiaru ryzyka, pokazuje marżę ryzyka na aktywach Banku, wyrażony jako udział procentowy średnich aktywów.
A. Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe ..	(60,9)	(39,7)	(176,2)	(157,4)	(82,4)	
B. Aktywa razem – na koniec okresu	50.552,8	52.770,1	53.266,7	56.168,7	53.521,0	
C. Aktywa razem – na koniec poprzedniego okresu	53.266,7	56.168,7	56.168,7	53.521,0	48.645,4	
D. Czynniki annualizujący ⁽¹⁾	4,06	4,02	1	1	1	
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto / rachunki bieżące i depozyty klientów = A / B.....	97,2	94,6	93,1	86,9	102,8	Wskaźnik kredytów i pożyczek udzielonych klientom netto do rachunków bieżących i depozytów klientów pokazuje w jakim stopniu Bank finansuje udzielane kredyty i pożyczki środkami klientów.
A. Kredyty i pożyczki udzielone klientom.....	33.386,0	33.777,8	33.868,0	33.689,1	34.717,0	
B. Zobowiązania wobec klientów	34.363,0	35.712,2	36.361,8	38.754,2	33.764,5	
Łączny współczynnik kapitałowy (iloraz funduszy własnych i łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko)	16,5	16,0	16,7	14,9	13,9	Łączny współczynnik kapitałowy jest głównym wskaźnikiem adekwatności kapitałowej pokazującym fundusze własne Banku (składające się z kapitału Tier 1 oraz Tier 2), wyrażony jako udział procentowy łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko.
Współczynnik kapitału podstawowego Tier 1 (iloraz kapitału podstawowego Tier 1 i łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko)	15,9	15,3	16,1	14,3	13,2	Współczynnik kapitału podstawowego Tier 1 jest wskaźnikiem obliczanym na podstawie kapitału o najwyższej jakości Tier 1 (po korektach przewidzianych przez CRR), wyrażony jako udział procentowy łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko.
Wskaźnik dźwigni finansowej (iloraz kapitału podstawowego Tier 1 i sumy wartości ekspozycji z tytułu wszystkich aktywów i pozycji pozabilansowych nieodliczonych przy wyznaczaniu tej miary kapitału).....	10,6	9,9	10,3	9,0	8,7	Wskaźnik dźwigni finansowej pokazuje relację aktywów i pozycji pozabilansowych do funduszy własnych Banku.
Kredyty i pożyczki z utratą wartości brutto / kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto ogółem = A / (B-C)	7,8	8,2	7,9	7,8	8,3	Wskaźnik kredytów i pożyczek z utratą wartości brutto do kredytów i pożyczek udzielonych klientom ogólnie jest kluczowym wskaźnikiem pokazującym udział kredytów i pożyczek z utratą wartości w całym portfelu Banku.
A. Kredyty i pożyczki udzielone klientom z utratą wartości brutto.....	2.721,5	2.905,9	2.810,2	2.744,5	2.888,9	
B. Kredyty i pożyczki udzielone klientom ogółem brutto	35.103,0	35.583,6	35.585,3	35.453,7	36.534,0	
C. Transakcje buy-sell-back	0,0	—	0,0	40,4	1.651,3	

Nazwa i sposób liczenia Alternatywnego Pomiaru Wyników	3 miesiące zakończone 31 marca		Rok zakończony 31 grudnia			Uzasadnienie zastosowania Alternatywnego Pomiaru Wyników
	2017	2016	2016 (%/mln PLN)	2015	2014	
Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek z utratą wartości / kredyty i pożyczki z utratą wartości brutto = A / B.....	58,0	57,4	56,4	58,7	56,6	Wskaźnik odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek z utratą wartości do kredytów i pożyczek z utratą wartości brutto jest jednym z kluczowych wskaźników ryzyka pokazującym, na jaką część kredytów i pożyczek z utratą wartości utworzone zostały odpisy.
A. Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom z utratą wartości	1.577,2	1.667,8	1.584,1	1.610,4	1.636,2	
B. Kredyt i pożyczki udzielone klientom z utratą wartości brutto.....	2.721,5	2.905,9	2.810,2	2.744,5	2.888,9	
Odpisy netto z tytułu utraty wartości do średniej wartości kredytów brutto = -A*B/((C+D)/2)	0,7	0,6	0,5	0,4	0,2	Wskaźnik odpisów netto z tytułu utraty wartości do średniej wartości kredytów brutto jest kluczowym wskaźnikiem ryzyka pokazującym margines ryzyka na portfelu kredytowym Banku, wyrażony jako udział w średnich kredytach i pożyczkach udzielonych klientom brutto.
A. Odpisy netto z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom	(62,5)	(50,7)	(168,6)	(140,8)	(57,2)	
B. Czynniki annualizujący(1).....	4,06	4,02	1	1	1	
C. Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto – na koniec okresu	35.103,0	35.583,6	35.585,3	35.453,7	36.534,0	
D. Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto – na koniec poprzedniego okresu	35.585,3	35.453,7	35.453,7	36.534,0	35.892,4	

Źródło: Jednostkowe Sprawozdania Finansowe, Bank

(1) Liczba dni w danym roku podzielona przez liczbę dni w danym okresie.

PRZEGLĄD SYTUACJI OPERACYJNEJ I FINANSOWEJ

Niniejsze omówienie wyników z działalności operacyjnej i sytuacji finansowej Grupy należy analizować łącznie z informacjami zawartymi w rozdziale „Wybrane dane statystyczne i inne informacje”, „Zarządzanie ryzykiem”, w Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym oraz informacjami znajdującymi się w pozostałych rozdziałach Prospektu.

Informacje finansowe przedstawione w niniejszym rozdziale pochodzą co do zasady lub zostały obliczone na podstawie danych zawartych w Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym. Poniższe skonsolidowane informacje finansowe, w szczególności w punkcie „Wynik działalności”, zostały uzupełnione o jednostkowe informacje pochodzące lub obliczone na podstawie Jednostkowych Sprawozdań Finansowych lub informacji zarządczych, które zostały przedstawione również w rozdziale „Wybrane dane statystyczne i inne informacje”. Jednostkowe informacje finansowe obejmują w szczególności dane dotyczące średnich wartości poszczególnych pozycji aktywów i pasywów Banku; średnich przychodów z tytułu odsetek związanych z poszczególnymi oprocentowanymi pozycjami aktywów oraz średnich kosztów z tytułu odsetek od poszczególnych oprocentowanych pozycji zobowiązań, a także średniej rentowności oprocentowanych pozycji aktywów i średniego oprocentowania płaconego od poszczególnych oprocentowanych pozycji zobowiązań.

Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe i opinie z badania oraz raport z przeglądu biegłego rewidenta – KPMG (za rok i na dzień 31 grudnia 2014 r. i 2015 r.) i EY (za rok i na dzień 31 grudnia 2016 r. oraz za 3 miesiące i na dzień 31 marca 2017 r.) zostały zamieszczone w innych rozdziałach Prospektu.

Z uwagi na ujęcie działalności zaniechanej związanej ze sprzedażą Raiffeisen-Leasing, w Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym za 2016 rok Grupa przekształciła rachunek zysków i strat za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r. w celu odzwierciedlenia działalności kontynuowanej i zaniechanej w danych porównawczych. Skutek ujęcia działalności zaniechanej w danych porównawczych za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r. w Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym za 2016 rok przedstawiony został w punkcie „Informacje dotyczące porównywalności danych i zmiany prezentacji” poniżej. Z uwagi na to, że Prospekt zawiera dane pochodzące ze skonsolidowanego rachunku zysków i strat za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r., które zostały pobrane bez żadnych przekształceń ze Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego za 2015 rok, przekształcone dane pochodzące ze skonsolidowanego rachunku zysków i strat za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r., które obejmują wyłącznie wyniki z działalności kontynuowanej, nie są w pełni porównywalne z danymi pochodzącymi ze skonsolidowanego rachunku zysków i strat za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r., które obejmują zarówno wyniki z działalności kontynuowanej, jak i zaniechanej. Ponadto, biorąc pod uwagę to, że sprzedaż Raiffeisen-Leasing została zakończona w dniu 31 marca 2016 r., skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2016 r. nie obejmuje aktywów i zobowiązań Grupy Raiffeisen-Leasing.

Podsumowanie kluczowych zasad rachunkowości i szacunków, zgodnie z którymi sporządzono Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe zostało przedstawione w punkcie „Istotne zasady rachunkowości i szacunki księgowe” poniżej.

W niniejszym rozdziale zawarto stwierdzenia dotyczące przyszłości, które odzwierciedlają aktualne poglądy Zarządu i ze względu na swój charakter wiążą się z pewnymi ryzykami i niepewnością. Rzeczywiste wyniki Grupy mogą różnić się w sposób istotny od wyników przedstawionych w stwierdzeniach dotyczących przyszłości na skutek czynników omówionych poniżej oraz w innych rozdziałach Prospektu, w szczególności w rozdziale „Czynniki ryzyka” (zob. również rozdział „Istotne informacje – Stwierdzenia dotyczące przyszłości”). Inwestorzy powinni zapoznać się z całym Prospektem i nie opierać swoich decyzji lub opinii jedynie na informacjach przedstawionych w niniejszym rozdziale.

Informacje ogólne

Grupa jest jedną z dziesięciu największych uniwersalnych bankowych grup kapitałowych w Polsce. Główny obszar działalności Grupy to środek rynku, obejmujący w szczególności segment małych i średnich przedsiębiorstw, a także klientów mikro i indywidualnych. Na dzień 31 grudnia 2016 r. Bank był dziesiątym co do wielkości bankiem w Polsce pod względem wartości aktywów, kredytów oraz depozytów (zgodnie z szacunkami Grupy dokonanymi na podstawie powszechnie dostępnych sprawozdań finansowych banków za rok obrotowy 2016). Jednocześnie, według danych Polskiego Związku Faktorów, na koniec I kwartału 2017 r. Grupa zajmowała trzecią pozycję na polskim rynku w zakresie działalności faktoringowej. Grupa prowadzi działalność i generuje przychody wyłącznie na terenie Polski.

Grupa działa na polskim rynku bankowym od 1991 r. Grupa rozpoczynała działalność jako niszowy bank importowo-eksportowy, koncentrujący swoją aktywność głównie na dużych i średnich przedsiębiorstwach. Grupa wzrastała przede wszystkim w oparciu o szeroką bazę klientów korporacyjnych w połączeniu z obecnością w wybranych kluczowych, cechujących się wysoką wartością dodaną, obszarach segmentu Bankowości Detalicznej, tj. obszarach zamożnych klientów indywidualnych i bankowości prywatnej. Grupa realizuje model działalności, u którego podstaw leży silna relacja z klientem, uwzględniająca dogłębne zrozumienie potrzeb klienta oraz sprzedaż krzyżową produktów w odpowiedzi na zidentyfikowane potrzeby klientów. W ramach strategii zakładającej rozwój Grupy i jej przekształcenie w większy i bardziej zrównoważony bank uniwersalny, w maju 2012 r. RBI przejęła kontrolę nad Polbankiem, wzmacniając swoją obecność w segmencie detalicznym poprzez powiększenie bazy klientów, wzmocnienie platformy dystrybucji w segmencie klientów detalicznych oraz rozszerzenie oferty produktów o charakterze uniwersalnym. Od chwili zakończenia fuzji operacyjnej z Polbankiem w kwietniu 2014 r. Grupa koncentruje się na wykorzystaniu efektów synergii uzyskanych dzięki połączeniu, jednocześnie realizując nową strategię w segmencie Bankowości Detalicznej, kładącą nacisk na pozyskiwanie wartościowych klientów detalicznych i repozycjonowanie oferty detalicznej. Grupa pozycjonuje się jako jeden z czołowych krajowych banków uniwersalnych, koncentrujący swoją działalność na małej i średniej wielkości klientach korporacyjnych oraz bank relacyjny dla klientów detalicznych, stawiający na partnerstwo i lojalność dla korzystających aktywnie z jego usług.

Grupa oferuje swoim klientom szeroki zakres usług i produktów bankowych, w tym kredyty dla podmiotów gospodarczych i osób fizycznych, depozyty, faktoring, bankowość transakcyjną i produkty rynku kapitałowego. Grupa wykorzystuje model biznesowy polegający na dystrybucji wielokanałowej z głównym naciskiem na penetrację produktową i sprzedaż krzyżową. Na dzień 31 marca 2017 r. sieć dystrybucji Banku liczyła 298 oddziałów i obejmowała 290 placówek oferujących produkty i usługi dla klientów detalicznych (oprócz 7 samodzielnych oddziałów bankowości prywatnej) oraz 33 placówki obsługujące klientów korporacyjnych (z których 32, rozmieszczone na terenie całego kraju, mieściły się w jednej lokalizacji z placówką detaliczną). Grupa udostępnia także swoje produkty i usługi za pośrednictwem alternatywnych kanałów dystrybucji, do których na dzień 31 marca 2017 r. należały: bankowość internetowa (ok. 650 tys. klientów z dostępem), bankowość mobilna (ok. 133 tys. klientów z dostępem), agenci telemarketingowi zajmujący się aktywnym oferowaniem produktów (tzw. *outbound marketing*) oraz agenci telemarketingowi obsługujący klientów, którzy sami inicjują kontakt z bankiem (tzw. *inbound marketing*), skupiający swoją aktywność na produktach adresowanych do segmentów klientów masowych i zamożnych, a także pośrednicy realizujący sprzedaż kredytów hipotecznych i kredytów gotówkowych wśród klientów indywidualnych na terenie całego kraju. Grupa oferuje również karty kredytowe z programami lojalnościowymi we współpracy z wybranymi partnerami.

Grupa prowadzi działalność w następujących segmentach:

- *Bankowość Korporacyjna.* Segment Bankowości Korporacyjnej obejmuje sprzedaż produktów i usług przedsiębiorstwom i innym podmiotom, w tym firmom i spółdzielniom, instytucjom prowadzącym działalność non-profit, podmiotom sektora publicznego oraz przedsiębiorcom indywidualnym, których nie zalicza się do segmentu mikroprzedsiębiorstw w Bankowości Detalicznej. Segment Bankowości Korporacyjnej dzieli się dalej na podsegmenty: dużych, średnich i małych przedsiębiorstw. Na dzień 31 grudnia 2016 r. segment Bankowości Korporacyjnej stanowił 22,6% wszystkich aktywów Grupy i 40,6% jej dochodów z działalności operacyjnej za rok zakończony 31 grudnia 2016 r. Na dzień 31 marca 2017 r. segment Bankowości Korporacyjnej stanowił 24,3% wszystkich aktywów Grupy i 39,1% jej dochodów z działalności operacyjnej za 3 miesiące zakończone 31 marca 2017 r.
- *Bankowość Detaliczna.* Segment Bankowości Detalicznej obejmuje produkty i usługi adresowane do klientów indywidualnych i mikroprzedsiębiorstw. Segment Bankowości Detalicznej dzieli się na podsegmenty klientów masowych i zamożnych, bankowości prywatnej i mikroprzedsiębiorstw. Po zakończeniu procesu integracji operacyjnej, na początku 2015 r. Grupa wdrożyła nową strategię dla segmentu Bankowości Detalicznej, kładącą nacisk głównie na rozszerzenie skali działalności i poprawę rentowności w podsegmencie klientów masowych i zamożnych. Na dzień 31 grudnia 2016 r. na segment Bankowości Detalicznej przypadało 41,5% wszystkich aktywów Grupy i 45,6% jej dochodów z działalności operacyjnej za rok zakończony 31 grudnia 2016 r. Na dzień 31 marca 2017 r. na segment Bankowości Detalicznej przypadało 42,2% wszystkich aktywów Grupy i 43,4% jej dochodów z działalności operacyjnej za 3 miesiące zakończone 31 marca 2017 r.

- *Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe.* Segment Instytucji Finansowych i Rynków Kapitałowych obejmuje transakcje, produkty i usługi przeznaczone dla podmiotów sektora finansowego, a także działalność prowadzoną przez Grupę na rynkach finansowych na jej własny rachunek, klasyfikowaną jako portfel handlowy. Na dzień 31 grudnia 2016 r. na segment Instytucji Finansowych i Rynków Kapitałowych przypadało 3,6% wszystkich aktywów Grupy i 8,7% jej dochodów z działalności operacyjnej za rok zakończony 31 grudnia 2016 r. Na dzień 31 marca 2017 r. na segment Instytucji Finansowych i Rynków Kapitałowych przypadało 3,2% wszystkich aktywów Grupy i 8,1% jej dochodów z działalności operacyjnej za 3 miesiące zakończone 31 marca 2017 r.
- *Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność.* Do segmentu Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Pozostałej Działalności zalicza się aktywa, pasywa oraz wyniki, które nie zostały przyporządkowane do żadnego innego segmentu, w tym aktywa, pasywa oraz wyniki związane z działalnością polegającą na zarządzaniu aktywami i pasywami, taką jak zarządzanie płynnością, ryzykiem stopy procentowej i ryzykiem walutowym Grupy oraz jej portfelem inwestycyjnym, wynik z tytułu refinansowania składników aktywów i pasywów niezaklasyfikowanych do innych segmentów, wyniki konsolidowanych podmiotów zależnych niezaliczanych do innych segmentów, a także wyłączenia transakcji wewnątrzgrupowych dokonywane w procesie konsolidacji podmiotów zależnych Grupy. Na dzień 31 grudnia 2016 r. na segment Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Pozostałej Działalności przypadało 32,2% wszystkich aktywów Grupy i 5,1% jej dochodów z działalności operacyjnej za rok zakończony 31 grudnia 2016 r. Na dzień 31 marca 2017 r. na segment Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Pozostałej Działalności przypadało 28,8% wszystkich aktywów Grupy oraz 9,4% jej dochodów z działalności operacyjnej za 3 miesiące zakończone 31 marca 2017 r.

Na dzień 31 marca 2017 r. wartość kredytów i pożyczek udzielonych klientom przez Grupę wynosiła 33.382,5 mln zł, natomiast wartość aktywów ogółem Grupy kształtowała się na poziomie 50.553,1 mln zł. W roku zakończonym dnia 31 grudnia 2016 r. Grupa osiągnęła dochody z działalności operacyjnej w wysokości 1.717,4 mln zł oraz zysk netto w wysokości 14,8 mln zł (w tym zysk netto z działalności kontynuowanej w wysokości 3,0 mln zł i zysk netto z działalności zaniechanej w wysokości 11,7 mln zł), natomiast w okresie 3 miesięcy zakończonym 31 marca 2017 r. Grupa osiągnęła dochody z działalności operacyjnej w wysokości 423,3 mln zł i odnotowała stratę netto w wysokości 76,1 mln zł.

Ogólne czynniki mające wpływ na sytuację finansową i wyniki Grupy

Sytuacja gospodarcza w Polsce

Grupa prowadzi działalność gospodarczą przede wszystkim w Polsce, gdzie mieszkają i prowadzą działalność prawie wszyscy jej klienci. Tym samym, na działalność, sytuację finansową i wyniki działalności Grupy istotny wpływ miały i zgodnie z oczekiwaniami nadal będą miały czynniki makroekonomiczne dotyczące Polski, takie jak stopa wzrostu PKB, poziom stóp procentowych i inflacji, wartość kursów walut obcych i stopa bezrobocia, dochody gospodarstw domowych, sytuacja finansowa przedsiębiorstw, a także różne inne czynniki.

Od kilku lat polska gospodarka jest jedną z najszybciej rosnących gospodarek w Unii Europejskiej. Według danych Eurostatu, w 2016 roku pod względem wzrostu PKB Polska znajdowała się na ósmym miejscu wśród krajów Unii Europejskiej. Ponadto, według danych Eurostatu, w 2015 r. i 2016 r., Polska była szóstym krajem Unii Europejskiej pod względem liczby mieszkańców (38,0 mln) z PKB w wysokości 424,6 mld EUR w 2016 r. (według danych Eurostatu), Polska jest ósmą pod względem wielkości PKB gospodarką unijną oraz 24. gospodarką co do wielkości na świecie (według danych MFW). PKB na mieszkańca Polski w cenach bieżących wynosiło w 2016 r. 12.309 USD (według danych MFW za 2016 rok). Jeżeli chodzi o rozwój sektora bankowego, to pomiędzy Polską a krajami Strefy Euro oraz niektórymi innymi krajami z Europy Środkowo-Wschodniej nadal istnieje luka rozwojowa.

Według danych GUS, realna stopa wzrostu PKB Polski wyniosła odpowiednio 3,3%, 3,8% i 2,7% w latach 2014, 2015 i 2016. Realnemu wzrostowi PKB towarzyszyła poprawa sytuacji na rynku pracy. W lutym 2013 r. stopa bezrobocia rejestrowanego osiągnęła poziom 14,4% i od tamtej pory stopniowo spada, aż do poziomu 8,5% w lutym 2017 r. – niemalże najniższego poziomu w ciągu ostatnich 25 lat (źródło: GUS). Spadkowi bezrobocia w ostatnich latach towarzyszył umiarkowany wzrost średniego miesięcznego wynagrodzenia. Zgodnie z danymi GUS, w latach 2014, 2015 i 2016 średnie miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw wynosiło odpowiednio 3.980 zł, 4.121 zł i 4.277 zł, podczas gdy w całej gospodarce odpowiednio 3.777 zł, 3.908 zł i 4.047 zł.

Ogólna poprawa w otoczeniu makroekonomicznym doprowadziła do poprawy sytuacji majątkowej gospodarstw domowych (aktywa finansowe gospodarstw domowych wyniosły 1.625,7 mld zł i 1.745,7 mld zł odpowiednio na koniec 2014 i 2015 r., a także 1.825,3 mld zł na dzień 30 września 2016 r.). W 2014, 2015 i 2016 r. rzeczywista stopa wzrostu popytu krajowego wynosiła odpowiednio 4,7%, 3,4% i 2,8%, z czego konsumpcja gospodarstw domowych rosła w tempie 2,6%, 3,2% i 3,6% odpowiednio rok do roku. Wzrost aktywności gospodarczej w Polsce przełożył się na wzrost wartości udzielanych kredytów dla sektora niefinansowego: o 57,7 mld zł, czyli 6,9%, w 2014 r., 66,4 mld zł czyli 7,4%, w 2015 r. oraz 50 mld zł, czyli 5,2% w 2016 r., przy czym wzrost wartości kredytów dla gospodarstw domowych wyniósł 6,2% w 2014 r., 6,7% w 2015 r. i 5,1% w 2016 r., a wzrost wartości kredytów dla przedsiębiorstw wyniósł 8,3% w 2014 r., 8,8% w 2015 r. i 5,4% w 2016 r. Na dzień 31 grudnia 2016 r. udział kredytów dla gospodarstw domowych wyniósł 65,3%, natomiast kredytów dla przedsiębiorstw wyniósł 34,1% wszystkich kredytów udzielanych w Polsce.

Po okresie stabilizacji wyników finansowych sektora bankowego w latach 2012-2014 (wynik netto całego sektora bankowego wyniósł, wg. danych KNF, odpowiednio 15,4 mld zł w 2012 r., 15,2 mld zł w 2013 r. i 15,9 mld zł w 2014 r.), w 2015 r. wynik netto sektora bankowego rok do roku zmniejszył się o 29,5% do 11,2 mld zł. Spowodowane to było niższą marżą odsetkową netto i czynnikami nadzwyczajnymi, takimi jak konieczność wpłaty dodatkowych składek do BFG w czwartym kwartale 2015 r. w wysokości 2,0 mld zł w związku z niewypłacalnością Spółdzielczego Banku Rzemiosła i Rolnictwa w Wołominie, jak również dokonania wpłat w wysokości 0,6 mld zł na nowo powstały Fundusz Wsparcia Kredytobiorców. W 2016 r. wynik sektora bankowego netto w Polsce wyniósł 13,9 mld zł, co stanowi wzrost o 24,2% w porównaniu z 2015 r. Od lutego 2016 r. polskie banki zaczęły płacić podatek od niektórych instytucji finansowych w wysokości około 300-350 mln zł miesięcznie.

Na dostępność i koszt finansowania Grupy, w szczególności na rynku międzybankowym, ma wpływ rating kredytowy Polski. Na Datę Prospektu Polska ma rating walutowy kraju „BBB+” przyznany przez Standard & Poor’s, „A-” przyznany przez agencję Fitch i „A2” przyznany przez agencję Moody’s. W maju 2016 r. agencja Moody’s postanowiła zmienić perspektywę ratingu Polski ze stabilnej na negatywną, a S&P w grudniu tego samego roku podniosła perspektywę do stabilnej. Głównym czynnikiem będącym podstawą tej decyzji było malejące ryzyko dalszego osłabiania kluczowych instytucji publicznych (a przede wszystkim banku centralnego) oraz lepsze wykonanie budżetu w 2016 r. Wcześniej, w styczniu 2016 agencja S&P obniżyła rating Polski z A- do BBB+, wskazując m.in. na zwiększone ryzyko polityczne. Natomiast w maju 2017 r. agencja Moody’s podniosła perspektywę dla Polski z negatywnej do stabilnej, tłumacząc to zmniejszeniem ryzyka fiskalnego, inwestycyjnego oraz niepewności politycznej w kraju.

Więcej informacji dotyczących sytuacji gospodarczej Polski znajduje się w rozdziale „*Otoczenie rynkowe – Gospodarka Polski*”.

Stopy procentowe i inflacja

Aktywa i zobowiązania Grupy są wrażliwe na zmiany stóp procentowych. Poziom rynkowych stóp procentowych oraz tendencje zmian tych stóp stanowią obok wartości kredytów kluczowy czynnik wpływający na przychody z tytułu odsetek generowane przez Grupę oraz koszty z tytułu odsetek ponoszone przez Grupę. Ponadto poziom rynkowych stóp procentowych ma wpływ na wartość portfela inwestycyjnych papierów wartościowych Grupy.

Polskie banki mogą dowolnie ustalać oprocentowanie kredytów i depozytów, z zastrzeżeniem ograniczeń wynikających z przepisów o odsetkach maksymalnych oraz regulacji chroniących klientów w zakresie oprocentowania kredytów konsumpcyjnych (zob. „*Otoczenie regulacyjne i prawne*”). Trzymiesięczne i sześciomiesięczne stopy oprocentowania pożyczek na polskim rynku międzybankowym (popularnie zwane „3M WIBOR” i „6M WIBOR”) są powszechnie stosowane w Polsce jako stopy referencyjne dla pożyczek i depozytów międzybankowych oraz indeksowanych kredytów dla klientów.

Stopy procentowe ogłaszane przez NBP, w szczególności stopa referencyjna, mają znaczny wpływ na stopy rynkowe, i w związku z tym również na oprocentowanie depozytów i kredytów. Stopy procentowe ogłoszone przez NBP ustala Rada Polityki Pieniężnej. Podejmując decyzje dotyczące zmiany stóp procentowych Rada Polityki Pieniężnej bierze pod uwagę kilka czynników, w tym prognozy wzrostu gospodarczego oraz faktyczny i prognozowany poziom inflacji w polskiej gospodarce. Od 1998 r. Rada Polityki Pieniężnej w ramach prowadzonej przez siebie polityki pieniężnej stosuje strategię bezpośredniego celu inflacyjnego. Rada Polityki Pieniężnej definiuje cel inflacyjny, a następnie tak koryguje podstawowe stopy procentowe NBP aby prawdopodobieństwo

osiągnięcia tego celu było jak największe. Od 2004 r. Rada Polityki Pieniężnej przyjęła długoterminowy cel inflacyjny w wysokości 2,5% (z dopuszczalnym zakresem wahań w obie strony w wysokości ± 1 punktu procentowego). Po okresie wzrostów stóp procentowych w 2011 r., które łącznie wyniosły 100 punktów bazowych, Rada Polityki Pieniężnej prowadziła nadal politykę ograniczania podaży pieniądza przez pierwsze trzy kwartały 2012 r., podnosząc referencyjną stopę procentową o 25 punktów bazowych w maju 2012 r. do poziomu 4,75%. Wzrosty te stanowiły reakcję na dobrą koniunkturę gospodarczą oraz wysoki poziom inflacji cen towarów i usług konsumpcyjnych (CPI), która przekroczyła cel inflacyjny określony przez bank centralny (2,5% +/- 1 pp.). Ze względu na pogorszenie się warunków gospodarczych w drugiej połowie 2012 r., w ostatnim kwartale 2012 r. NBP rozpoczął łagodzenie polityki monetarnej, podejmując kolejne decyzje o obniżeniu stóp procentowych, w efekcie czego w latach 2013-2015 stopa referencyjna została obniżona o 325 punktów bazowych, do poziomu 1,50% w marcu 2015 r. Pomimo utrzymującej się w Polsce od czerwca 2014 r. deflacji, NBP nie poszedł w ślady wielu innych banków centralnych, które po kryzysie finansowym zaczęły prowadzić bardziej liberalną politykę monetarną i pozostał sceptyczny wobec dalszych obniżek stóp procentowych. Rada Polityki Pieniężnej kontynuowała swoją politykę *wait-and-see* i przez cały 2016 rok nie zmieniła parametrów polityki monetarnej, podczas gdy deflacja zaczęła słabnąć w drugim kwartale 2016 r. W październiku 2016 r. inflacja mierzona zharmonizowanym wskaźnikiem cen konsumpcyjnych (HICP) po raz pierwszy od czerwca 2014 r. zanotowała wzrost w ujęciu rocznym. Zgodnie z przewidywaniami NBP, bieżący rok 2017 przyniesie znaczny wzrost cen, napędzany głównie wzrostem cen paliw i żywności, jednakże roczna stopa inflacji nie powinna przekroczyć celu inflacyjnego wyznaczonego przez NBP.

Poziom rynkowych stóp procentowych od kredytów i depozytów w Polsce jest również pośrednio zależny od dostępności pożyczek na rynku międzybankowym i innych źródeł finansowania dostępnych dla polskich banków, a także od zmian kursów wymiany złotego wobec innych walut istotnych z punktu widzenia działalności gospodarczej polskiego sektora bankowego, w tym Grupy (zob. punkt „*Kursy wymiany walut obcych oraz kredyty i źródła finansowania w walutach obcych*” poniżej).

Zwiększona dostępność funduszy z międzynarodowego rynku pożyczek międzybankowych w Polsce (mimo utrzymania niższych limitów transakcyjnych niż przed światowym kryzysem finansowym z 2008 r.), częściowo z uwagi na rosnące zaufanie do sytuacji gospodarczej Polski oraz polskiego sektora bankowego, doprowadziła do większej dostępności finansowania i ograniczenia kosztu kapitału dla polskich banków oraz przyczyniła się do spadku, a następnie stabilizacji oprocentowania depozytów w Polsce w latach 2014-2016.

Oczekiwania dotyczące obniżki stóp procentowych przez Radę Polityki Pieniężnej oraz faktyczne ich obniżki doprowadziły do znacznego spadku stopy 3M WIBOR z 3,95% na koniec 2012 r. do 1,73% na koniec 2016 r. i na początku 2017 r. Spadek stóp rynkowych zwiększył presję na marżę odsetkową netto polskiego sektora bankowego, która w latach 2012-2016 r. spadła z poziomu 3,19% w 2012 do poziomu 2,3% we wrześniu 2016 r. (przy czym w styczniu 2016 r. wynosiła 2,5%, a we wrześniu 2016 r. 2,3%). Ten spadek spowodowany był znacznymi spadkami stóp procentowych w czwartym kwartale 2014 i pierwszym kwartale 2015 r. Obniżenie marży odsetkowej netto w polskim sektorze bankowym, mając na uwadze spadki rynkowych stóp procentowych spowodowane było przede wszystkim następującymi czynnikami:

- znaczną część zobowiązań w sektorze bankowym stanowią rachunki bieżące, które są oprocentowane stawką zerową lub bliską zera. W związku z tym sektor bankowy miał trudności w kompensowaniu pełnego spadku przychodów z tytułu odsetek od aktywów z kosztami z tytułu odsetek od zobowiązań;
- na część aktywów w sektorze bankowym, w szczególności kredyty konsumpcyjne, spadek stóp procentowych miał niewspółmierny wpływ. Zgodnie z polskim prawem cywilnym, maksymalne oprocentowanie kredytów jest ustalane poprzez odniesienie do stóp ustalanych przez Radę Polityki Pieniężnej (do dnia 1 stycznia 2016 r. była to czterokrotność stopy lombardowej, czyli stopy, jaką NBP obciąża polskie banki z tytułu krótkoterminowych pożyczek pod zastaw papierów wartościowych). W wyniku spadku stóp procentowych banki były zmuszone obniżyć naliczane odsetki od wszystkich tych kredytów, w których odsetki przekraczały wartość odsetek maksymalnych wynikających z przepisów prawa. W związku z tym przychód z tytułu odsetek od tej części portfela zmniejszył się, a z uwagi na sposób ustalania wysokości odsetek maksymalnych w tamtym czasie, czyli czterokrotności stopy lombardowej, rozmiar tego spadku był do czterech razy większy niż spadek tych stóp rynkowych (na Datę Prospektu wysokość

maksymalnych odsetek jest równa dwukrotności sumy stopy referencyjnej NBP i 3,5 p.p.). W wyniku tego, przychody z tytułu odsetek od aktywów uległy obniżeniu w większym stopniu niż koszty z tytułu odsetek od zobowiązań oraz

- w przypadku Grupy, większość kredytów udzielanych klientom oprocentowana jest zmienną stopą procentową, natomiast większość depozytów – stopą stałą. W związku z tym, spadek rynkowych stóp procentowych szybciej widać w oprocentowaniu kredytów, zaś dostosowanie oprocentowania depozytów zajmuje więcej czasu i zależy od terminu ich zapadalności.

Mimo powyższych negatywnych czynników polski sektor bankowy utrzymał marżę odsetkową netto na poziomie 2,3% (dane na wrzesień 2016 r.). Marża odsetkowa netto i wynik z tytułu odsetek znacznie spadły w 2015 r. w wyniku obniżenia stóp procentowych przez NBP. Ponadto w 2015 r. niektóre polskie banki, w tym Grupa, doświadczyły znacznej presji na obniżenie ich marży odsetkowej netto z tytułu wahań kursów walutowych mających wpływ na ich kredyty mieszkaniowe wyrażone w walutach obcych (głównie w CHF), a także obniżenia stóp procentowych przez Centralny Bank Szwajcarii i EBC. Wartość kredytów mieszkaniowych udzielonych gospodarstwom domowym wyrażonych w CHF w polskim sektorze bankowym na koniec 2016 r. wyniosła 134,3 mld zł.

W tabeli poniżej przedstawiono średnią stopę inflacji w Polsce, a także wartość stopy referencyjnej, lombardowej, 3M WIBOR na koniec danego okresu oraz wynik z tytułu odsetek polskich banków i wskaźnik wyniku z tytułu odsetek do aktywów polskich banków w danym okresie.

Na dzień i za rok zakończony dnia 31 grudnia						
	2012	2013	2014	2015	2016	Zmiana w okresie 2012-2016
						(p.p.; dla zmiennych wyrażonych w mld – %)
	(%)					
Indeks cen konsumpcyjnych w Polsce ⁽¹⁾	3,7	0,9	0,0	(0,9)	(0,6)	4,3 ⁽²⁾
Stopa referencyjna NBP	4,25	2,5	2,0	1,5	1,5	(0,69) ⁽³⁾
Stopa lombardowa NBP.....	5,75	4,0	3,0	2,5	2,5	(0,81) ⁽³⁾
3M WIBOR	4,1	2,7	2,1	1,7	1,7	(0,6) ⁽³⁾
CHF 3M LIBOR.....	0,012	0,023	(0,063)	(0,756)	(0,73)	(0,19) ⁽³⁾
3M Euribor.....	0,187	0,287	0,078	(0,131)	(0,32)	(0,13) ⁽³⁾
Wynik z tytułu odsetek (mld zł) – dane dla sektora	35,5	34,7	37,2	35,4	38,1	1,2 ⁽⁴⁾
Wynik z tytułu odsetek/aktywa – dane dla sektora	2,6	2,5	2,4	2,2	2,2	(0,1) ⁽³⁾

Źródło: GUS, KNF, NBP, Bloomberg

(1) Dane za lata 2012-2016 przedstawiają zmianę w rocznym indeksie cen konsumpcyjnych rok do roku.

(2) Zmiana wartości indeksu pomiędzy 2012 r. a 2016 r. (liczona w pp.).

(3) Średnia arytmetyczna zmian (liczona w pp.).

(4) Średnie roczne tempo zmian (liczone w %).

Przyszłe zmiany marży odsetkowej netto w polskim sektorze bankowym będą w dużej mierze zależęć od przyszłych zmian rynkowych stóp procentowych oraz otoczenia konkurencyjnego w sektorze bankowym.

Kursy wymiany walut obcych oraz kredyty i źródła finansowania w walutach obcych

Część kredytów i pożyczek udzielonych przez Grupę klientom, szczególnie portfela kredytów hipotecznych, jest denominowana w walucie innej niż złoty polski. Grupa ma w szczególności znaczący portfel kredytów hipotecznych denominowanych w CHF, których Polbank udzielił swoim klientom przed jego przejęciem przez Grupę. Zmiany kursów wymiany pomiędzy złotym a walutami obcymi, w szczególności CHF, wywierają wpływ na wyniki finansowe i operacyjne oraz sytuację finansową Grupy. Zmiany kursów wymiany walut mają w szczególności wpływ na: (i) sytuację finansową Grupy – ze względu na to, że aktywa i pasywa wyrażone w walutach obcych są przeliczane na złote przy sporządzaniu sprawozdania z sytuacji finansowej Grupy; (ii) wyniki z działalności Grupy – z uwagi na to, że płatności z tytułu takich kredytów są wykazywane w złotych oraz (iii) jakość aktywów Grupy. W szczególności, deprecjacja złotego wobec CHF lub innych walut obcych zwiększa realną wysokość rat, jakie muszą spłacać kredytobiorcy, co jedynie częściowo jest kompensowane zmniejszeniem wysokości odsetek (stopy referencyjne w przypadku walut obcych często są niższe).

Ponadto poziom LtV (*loan to value*) dla kredytów denominowanych w walutach obcych (jak chociażby CHF) może rosnąć w przypadku aprecjacji takiej waluty obcej wobec złotego, gdy wartość aktywów bazowych stanowiących zabezpieczenie dla tego kredytu jest wyrażona w złotych. Jednocześnie deprecjacja złotego wobec innych walut prowadzi zazwyczaj do zmniejszenia zdolności spłaty takich kredytów przez kredytobiorców, gdyż łączna kwota należna z tytułu kredytu wyrażona w złotych rośnie.

W poniższej tabeli przedstawiono informacje dotyczące kursów wymiany PLN do CHF w danych okresach.

	PLN do CHF		
	Najwyższy	Najniższy	Średnia za okres
Rok			
2013.....	3,5465	3,3067	3,4100
2014.....	3,5859	3,3614	3,4460
2015.....	4,3223	3,5623	3,9200
2016.....	4,1705	3,8722	4,0021
Miesiąc			
styczeń 2017 r.	4,1209	4,0529	4,0792
luty 2017 r.	4,0711	4,0084	4,0424
marzec 2017 r.	4,0449	3,9461	4,0088
kwiecień 2017 r.	3,9921	3,9851	3,9534
maj 2017 r.	3,8289	3,8928	3,8580

Źródło: NBP

Więcej informacji na temat kursów wymiany PLN w stosunku do EUR i USD w omawianych okresach znajduje się w rozdziale „Kursy wymiany walut”.

W dniu 15 stycznia 2015 r. bank centralny Szwajcarii ogłosił, że CHF nie będzie już powiązany stałym kursem z euro, co spowodowało znaczną aprecjację CHF wobec złotego i innych podstawowych walut. Według danych NBP, wartość CHF w stosunku do złotego wzrosła z 3,5712 zł za 1,00 CHF w dniu 14 stycznia 2015 r. do 3,9800 zł za 1,00 CHF rok później, na dzień 14 stycznia 2016 r., utrzymując poziom cztery do jednego w 2016 r.

Znaczna aprecjacja CHF wobec złotego wywarła nieznacznie negatywny wpływ zarówno na płynność, jak i na sytuację kapitałową Grupy. Aby ograniczyć ryzyko kredytowe, Grupa wzmocniła monitoring jakości kredytów denominowanych w CHF, jak również wdrożyła procesy wczesnego ostrzegania i pozyskiwania informacji o klientach.

Na dzień 31 marca 2017 r. kredyty hipoteczne dla osób fizycznych stanowiły 92,5% łącznej wartości kredytów Grupy wyrażonych w CHF i 31,1% łącznej wartości portfela kredytów Grupy. Kredyty hipoteczne dla mikroprzedsiębiorstw (w tym kredyty zabezpieczone nieruchomościami) są drugim co do wielkości – i znacznie mniej istotnym – składnikiem portfela kredytów Grupy wyrażonych w CHF. Na dzień 31 marca 2017 r. średni pozostały okres zapadalności dla portfela kredytów hipotecznych w CHF wynosił 24,4 roku. Poniższa tabela przedstawia informacje o kredytach hipotecznych udzielonych osobom fizycznym, według waluty w której kredyt jest denominowany na wskazane daty.

	Na dzień 31 grudnia							
	31 marca 2017		2016		2015		2014	
	Wartość brutto	% portfela	Wartość brutto	% portfela	Wartość brutto	% portfela	Wartość brutto	% portfela
	(mln zł)	%	(mln zł)	%	(mln zł)	%	(mln zł)	%
PLN.....	2.003,9	12,3	1.954,9	11,4	1.708,5	10,0	1.266,3	7,8
EUR	3.422,0	20,9	3.657,4	21,3	3.754,0	22,0	3.996,8	24,5
CHF.....	10.907,2	66,8	11.538,5	67,3	11.629,2	68,0	11.022,4	67,7
USD.....	5,3	0,0	5,7	0,0	5,6	0,0	4,1	0,0
Razem	16.338,4	100,0	17.156,5	100,0	17.097,3	100,0	16.289,6	100,0

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Na dzień 31 marca 2017 r. 64,9% portfela kredytów hipotecznych dla mikroprzedsiębiorstw było denominowane w złotych, zaś 29,2% w CHF i 6,0% w EUR, natomiast na dzień 31 grudnia 2016 r. 62,9% portfela hipotecznego dla mikroprzedsiębiorstw było denominowane w złotych, 30,8% w CHF a 6,4% było wyrażone w EUR. Dalsze informacje dotyczące charakterystyki i jakości portfela kredytów hipotecznych Grupy wyrażonych w CHF przedstawiono w rozdziale „Zarządzanie ryzykiem – Analiza portfela kredytowego”.

Ponadto część długoterminowego finansowania Grupy jest pozyskiwana przy pomocy średnio- i długoterminowego finansowania od RBI, denominowanego w CHF i EUR. Finansowanie udzielone przez RBI ma krótsze terminy wymagalności, niż zapadalność aktywów Grupy, w wyniku czego Grupa musi je odnawiać lub zastępować innymi źródłami finansowania. Ponadto Grupa historycznie polegała na zawartych z RBI swapach walutowych w celu dopasowania swoich pozycji w walutach obcych, w szczególności w CHF, do źródeł finansowania. KNF skierowała do Banku zalecenie podjęcia odpowiednich działań, aby długoterminowe kredyty denominowane w walutach obcych udzielone przez Bank były finansowane przez Grupę RBI na warunkach odpowiadającym tym, które obowiązywały, zanim w lutym 2015 r. RBI ogłosiło zamiar sprzedaży akcji Banku. KNF zleciła również zapewnienia źródeł finansowania adekwatnego do poziomu portfela kredytów na nieruchomości, w celu zmniejszenia niedopasowania walutowego i zapadalności oraz ograniczenia ryzyka występującego w Banku.

W tabeli poniżej przedstawiono informacje o aktywach, zobowiązaniach i pozycjach pozabilansowych w walutach obcych oraz pozycji walutowej Grupy.

	31 marca 2017				
	EUR	USD	CHF	Inne	Ogółem
	(mln zł)				
Składniki pozycji walutowej – aktywa	7.510,9	613,4	11.505,5	159,0	19.788,8
Składniki pozycji walutowej – pasywa	9.076,3	2.114,1	4.269,8	463,7	15.923,9
Składniki pozycji walutowej pozabilansowe – kwoty do otrzymania	11.464,3	9.681,2	125,7	672,3	21.943,6
Składniki pozycji walutowej pozabilansowe – kwoty do wydania	9.902,7	8.178,8	7.352,4	366,6	25.800,5
Pozycja walutowa netto długa (+)	0,00	1,64	9,03	1,08	11,76
Pozycja walutowa netto krótka (+)	3,82	—	—	—	3,82

Źródło: Bank

W szczególności, Grupa ma dość ograniczony dostęp do źródeł finansowania w CHF, w związku z czym wykorzystuje walutowe instrumenty pochodne do zarządzania strukturą walutową finansowania. W listopadzie i grudniu 2014 r. nie odnowiono znacznej części walutowych kontraktów forward, zastępując je walutowymi swapami stopy procentowej (*currency interest rate swap*, CIRS) o średniej długości kontraktu trwającej trzy lata, co miało na celu pozyskanie dłuższego i bardziej stabilnego finansowania w CHF i jednoczesnego ograniczenia krótkoterminowych wahań cen walutowych kontraktów terminowych forward. Grupa zbudowała bardziej stabilną bazę finansowania w oparciu zarówno o średnioterminowe finansowanie udzielone przez RBI, jak i CIRS o dłuższym terminie zapadalności.

Na dzień 31 marca 2017 r. 68% łącznego finansowania Grupy było denominowane w złotych, podczas gdy 18% było denominowane w EUR, 9% w CHF, 4% w USD i 1% w innych walutach, natomiast na dzień 31 grudnia 2016 r. 71% łącznego finansowania Grupy było denominowane w złotych, 16% było denominowane w EUR, 9% w CHF, 3% w USD i 1% w innych walutach.

Konkurencja w polskim sektorze bankowym

Konkurencja w polskim sektorze bankowym i wszelkie istotne zmiany otoczenia konkurencyjnego (zob. „Otoczenie rynkowe – Polski sektor bankowy”) mają istotny wpływ na koszty finansowania Grupy, wysokość opłat i prowizji z tytułu udzielania kredytów, poziom marż z tytułu kredytów, spready na depozytach oraz wartość portfela kredytów i depozytów. Powyższe czynniki, między innymi mogą mieć istotny wpływ na wyniki działalności i sytuację finansową Grupy.

Konkurencja w polskim sektorze bankowym jest wysoka. Według danych KNF, na dzień 31 marca 2017 r. w Polsce działało 36 banków komercyjnych, 28 oddziałów zagranicznych instytucji kredytowych i 558 banków spółdzielczych. Sektor nadal charakteryzuje się dużym udziałem banków

zagranicznych, choć w 2016 roku udział inwestorów krajowych w polskim sektorze bankowym wzrósł i na dzień 31 grudnia 2016 r. wyniósł 43,4%. Na dzień 31 marca 2017 r. Skarb Państwa kontrolował pięć banków komercyjnych. Według KNF, na dzień 31 marca 2017 r. udział pięciu największych polskich banków w aktywach całego sektora bankowego wynosił 48,69%, udział w depozytach sektora bankowego wynosił 46,99%, natomiast udział w należnościach od sektora niefinansowego wynosił 43,98%. W ostatnich latach konkurencja w polskim sektorze finansowym wzrosła z uwagi na obecność silnych kapitałowo zagranicznych instytucji finansowych oraz fuzje i przejęcia wzmacniające polskie banki pod względem finansowym i operacyjnym, a także rozwój sieci dystrybucyjnych, w tym kanałów elektronicznych (zob. „Otoczenie rynkowe – Polski sektor bankowy”).

Dostępność i koszt finansowania

Głównymi źródłami finansowania, z których Grupa historycznie korzystała, były: (i) depozyty klientów; (ii) finansowanie zapewniane przez RBI; (iii) kapitał własny, w tym sekurytyzacja oraz (iv) finansowanie pozyskane na polskim i międzynarodowych rynkach międzybankowych. Grupa zawsze bazowała na depozytach i finansowaniu międzybankowym, a także na transakcjach z RBI.

Tabela poniżej przedstawia informacje o źródłach finansowania Grupy na wskazane daty.

	Na dzień 31 grudnia							
	31 marca 2017		2016		2015		2014	
	Kwota	Udział	Kwota	Udział	Kwota	Udział	Kwota	Udział
	(mln zł)	(%)	(mln zł)	(%)	(mln zł)	(%)	(mln zł)	(%)
Zobowiązania wobec klientów:	34.327,8	70,3	36.329,4	71,3	37.762,1	63,2	32.878,3	57,8
<i>Rachunki bieżące</i>	12.331,6	25,3	13.087,5	25,7	10.433,9	17,5	7.458,4	13,1
<i>Rachunki oszczędnościowe</i>	7.933,0	16,3	7.040,6	13,8	5.370,4	9,0	5.322,9	9,4
<i>Depozyty terminowe</i>	14.063,2	28,8	16.201,2	31,8	21.957,9	36,8	20.097,0	35,3
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	7.340,7	15,0	7.433,4	14,6	13.088,8	21,9	16.389,7	28,9
<i>Wobec innych banków</i> ⁽¹⁾	1.978,4	4,1	2.064,6	4,1	4.954,4	8,3	6.569,3	11,6
<i>Wobec jednostek dominujących</i>	5.362,3	11,0	5.368,9	10,5	8.134,4	13,6	9.820,4	17,3
Zobowiązania podporządkowane	316,7	0,6	332,1	0,7	724,8	1,2	320,0	0,6
Kapitały własne	6.306,3	12,9	6.362,7	12,5	6.389,3	10,7	6.151,6	10,8
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych ⁽²⁾	505,7	1,0	501,8	1,0	501,8	0,8	502,0	0,9
Sekurytyzacja ⁽³⁾	0,0	0,0	0,0	0,0	1.256,9	2,1	634,4	1,1
Razem	48.797,2	100,0	50.959,5	100,0	59.723,7	100,0	56.875,9	100,0

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe, Bank

(1) Obliczone jako „zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych” minus „zobowiązania wobec jednostek dominujących”.

(2) Obejmuje zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych Banku.

(3) Obejmuje zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych spółki sekurytyzacyjnej z Grupy Raiffeisen-Leasing.

Na dzień 31 marca 2017 r. oraz na 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r. rachunki bieżące i oszczędnościowe oraz depozyty terminowe klientów stanowiły odpowiednio 70,4%, 71,3%, 63,2% i 57,8% źródeł finansowania Grupy, finansowanie przez jednostkę dominującą stanowiło odpowiednio 11,0%, 10,5%, 13,6% i 17,3%, kapitały własne stanowiły odpowiednio 12,9%, 12,5%, 10,7% i 10,8%, a inne źródła odpowiednio pozostałe 5,7%, 5,7%, 12,5% i 14,1% źródeł finansowania.

Grupa zanotowała wzrost depozytów detalicznych w związku z nową strategią w obszarze detalicznym, którą wprowadziła w 2014 r. Tendencję udało się z powodzeniem utrzymać, a w latach 2015 i 2016 nastąpił znaczny wzrost w tym obszarze. Jednak ze względu na sprzedaż Raiffeisen-Leasing i zmniejszenie potrzeb płynnościowych Bank skorygował swoją strategię w stosunku do wszystkich segmentów w celu zmniejszenia nadpłynności.

Grupa korzysta również z finansowania hurtowego pozyskanego na rynku finansowym. W listopadzie 2014 r. Bank wyemitował trzyletnie obligacje o łącznej wartości nominalnej 500 mln zł (zob. „Opis działalności Grupy – Istotne umowy – Istotne emisje papierów wartościowych”).

Informacje dotyczące finansowania Grupy denominowanego w CHF i EUR przedstawiono w punkcie „Kursy wymiany walut obcych oraz kredyty i źródła finansowania w walutach obcych” powyżej.

Jakość portfela kredytów i aktywów

Grupa stara się zarządzać jakością swojego portfela kredytów poprzez właściwą selekcję klientów i procesy monitorowania. Grupa prowadzi szczegółową ocenę i monitoring swoich portfeli kredytów korporacyjnych i detalicznych, a także posiada szereg procedur mających na celu identyfikację i zarządzanie zidentyfikowanymi problemami. Zob. „Zarządzanie ryzykiem”.

Wskaźnik kredytów i pożyczek z utratą wartości brutto do kredytów i pożyczek udzielonych klientom brutto ogółem (z wyłączeniem transakcji buy-sell-back) Grupy pozostawał na podobnym poziomie (odpowiednio 7,8%, 7,9%, 7,9% i 8,4% na dzień 31 marca 2017 r. oraz 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r.). W pierwszym kwartale 2017 r. odpisy netto Grupy z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe z działalności kontynuowanej wynosiły (60,9) mln zł, co stanowi wzrost o 21,1 mln zł, czyli 53,4%, z (39,7) mln zł w analogicznym okresie 2016 r. Odpisy netto Grupy z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe z działalności kontynuowanej wynosiły (176,2) mln zł w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2016 r., co stanowi wzrost o 19,9 mln zł, czyli 12,7% w porównaniu z (156,3) mln zł odpisów netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe z działalności kontynuowanej w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2015 r., co z kolei stanowiło wzrost o 49,7 mln zł, czyli 46,6% ze (106,6) mln zł odpisów netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe z działalności kontynuowanej i zaniechanej w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2014 r. Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto przez Grupę wynosiły 33.382,5 mln zł na dzień 31 marca 2017 r., co stanowi spadek o 1,4% z 33.864,5 mln zł na dzień 31 grudnia 2016 r., co stanowiło spadek o 13,6% w stosunku do 39.206,1 mln zł na dzień 31 grudnia 2015 r., co z kolei stanowiło spadek o 1,5% w stosunku do 39.819,3 mln zł na dzień 31 grudnia 2014 r.

Wymogi kapitałowe i otoczenie regulacyjne

Przepisy, regulacje prawne, polityki i interpretacje dotyczące sektora bankowego i instytucji finansowych obowiązujące w Polsce i Unii Europejskiej, w szczególności dotyczące ochrony konsumentów, wciąż się zmieniają i ewoluują, i mogą w przyszłości mieć wpływ na wyniki Grupy, jej sytuację finansową i perspektywy. W ostatnich latach KNF wydała nowe rekomendacje, jak również wprowadziła zmiany do poprzednich rekomendacji, doprowadzając tym samym do zaostrzenia regulacji dotyczących działalności kredytowej i wymogów kapitałowych polskich banków. Ponadto ramy prawne określone przez pakiet Bazylea III wdrożony w EOG poprzez dyrektywę CRD IV i Rozporządzenie CRR poddały Grupę ściślejszym wymogom kapitałowym i płynnościowym. Te regulacje mogą mieć również wpływ na zakres, pokrycie oraz sposób liczenia wymogów kapitałowych i ekspozycji na ryzyko, w efekcie czego konieczne mogą być zmiany biznes planu Grupy lub pozyskanie przez nią więcej kapitału. Zob. „Otoczenie regulacyjne i prawne – Wymogi kapitałowe oraz wymogi dotyczące zarządzania ryzykiem”.

Bankowy Fundusz Gwarancyjny

Środki pieniężne zdeponowane na poszczególnych rachunkach w polskich bankach oraz wszelkie należności pieniężne potwierdzone dokumentami wystawionymi przez banki na rzecz indywidualnych osób fizycznych są objęte ustawowym systemem gwarancyjnym w ramach BFG.

Zgodnie z polskim prawem banki mają obowiązek wpłacać corocznie składki na rzecz BFG. Obowiązkowy system gwarancyjny zapewnia, że w wypadku niewypłacalności banku środki zgromadzone przez klientów na rachunkach bankowych będą im zwrócone przez BFG do wysokości określonej w odpowiednich przepisach. System gwarancyjny w pełni pokrywa środki do równowartości kwoty 100.000 EUR w przeliczeniu na złote. Na potrzeby wkładów do systemu, BFG ustalił obowiązkową roczną składkę na 2016 r. obliczoną jako procentowa część łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko banku ustalonej zgodnie z przepisami Rozporządzenia CRR i Prawa Bankowego w wysokości 0,167%, w porównaniu z 0,189% za 2015 rok i 0,100% za 2014 rok. Od 2017 roku BFG ustala kwotę rocznej składki indywidualnie dla każdego banku, biorąc pod uwagę łączną kwotę gwarantowanych środków pieniężnych i profil ryzyka danego banku. W dniu 2 marca 2017 r. BFG poinformował Bank, że roczna składka Banku za 2017 r. wynosi 24,2 mln zł.

Ponadto banki są zobowiązane wносить składki do obowiązkowego funduszu restrukturyzacyjnego, który zastąpił uprzedni fundusz stabilizacyjny, powstały, by usprawnić zarządzanie kryzysowe w polskim sektorze finansowym. Fundusz restrukturyzacyjny wykorzystywany jest do finansowania postępowań naprawczych i restrukturyzacji banków. BFG ustalił roczną składkę ostrożnościową w wysokości 0,079% łącznej ekspozycji banku na ryzyko za 2016 rok (w porównaniu z 0,05% za 2015

rok i 0,037% za 2014 rok), obliczonej zgodnie z Rozporządzeniem w Sprawie Wymogów Kapitałowych i Prawem Bankowym. Kwota rocznej składki do obowiązkowego funduszu restrukturyzacyjnego w 2017 r. została ustalona przez BFG na podstawie zobowiązań (pomniejszych o fundusze własne i depozyty gwarantowane) oraz profilu ryzyka. W dniu 20 kwietnia 2017 r. Bankowy Fundusz Gwarancyjny poinformował Bank, że kwota rocznej składki Banku na obowiązkowy fundusz restrukturyzacji banków prowadzony przez BFG za rok 2017 wynosi 48,5 mln zł. Cała obowiązkowa roczna składka została rozpoznana w pierwszym kwartale 2017 r. W latach 2016, 2015 i 2014 koszty poniesione przez Bank z tytułu składek i opłat na rzecz BFG, obejmujące zarówno obowiązkowe opłaty roczne, jak i opłaty ostrożnościowe, wyniosły odpowiednio 96,8 mln zł, 164,8 mln zł oraz 52,8 mln zł.

W grudniu 2015 r. od Banku zażądano wpłaty dodatkowych 71,7 mln zł do BFG w związku z postępowaniem upadłościowym Spółdzielczego Banku Rzemiosła i Rolnictwa w Wołominie. Łączna kwota składek polskich banków do BFG spowodowana powyższą upadłością wyniosła 2,0 mld zł. W 2016 r. dodatkowe składki wpłacone przez Bank do BFG wyniosły 4,7 mln zł.

Opisane powyżej czynniki miały wpływ na Grupę w okresie objętym Skonsolidowanym Sprawozdaniem Finansowym i przewiduje się, że będą miały wpływ na wyniki Grupy w przyszłości. W szczególności, mogą być wymagane dodatkowe składki w związku z ogłaszaniem upadłości innych instytucji finansowych w Polsce.

Podatek od instytucji finansowych

Zgodnie z Ustawą o Podatku od Niektórych Instytucji Finansowych, która weszła w życie dnia 1 lutego 2016 r., na niektóre instytucje sektora finansowego, w tym banki krajowe i krajowe zakłady ubezpieczeń, nałożono obowiązek zapłaty podatku od posiadanych przez nie aktywów. Stawka podatku wynosi obecnie 0,0366% miesięcznie (0,44% rocznie) podstawy opodatkowania. Podstawa opodatkowania dla banków jest zdefiniowana jako nadwyżka sumy wartości aktywów podatnika wynikająca z zestawienia obrotów i sald, ustalonego na ostatni dzień miesiąca na podstawie zapisów na kontach księgi głównej, zgodnie z właściwymi zasadami rachunkowości – ponad kwotę 4 mld zł. Podstawę opodatkowania pomniejsza między innymi wartość funduszy własnych banku i wartość aktywów w postaci skarbowych papierów wartościowych, a także wartość aktywów nabytych od NBP a stanowiących zabezpieczenie kredytu refinansowego udzielonego przez NBP. Zarówno ten nowy podatek, jak i wszelkie dodatkowe podatki miały bezpośredni wpływ na rentowność Grupy w 2016 r. W 2016 r. Grupa poniosła koszt w wysokości 148,8 mln zł z tytułu podatku od instytucji finansowych.

Fundusz Wsparcia Kredytobiorców

Fundusz Wsparcia Kredytobiorców to nowy fundusz ustanowiony przez polskie władze w celu pomocy osobom posiadającym kredyty hipoteczne będącym w trudnej sytuacji. Początkowa wysokość funduszu wynosiła 600 mln zł. W styczniu 2016 r. Grupa wniosła na rzecz Funduszu 39,3 mln zł składki proporcjonalnie do swojego udziału w rynku przeterminowanych kredytów hipotecznych. W sytuacji, gdy środki Funduszu Wsparcia Kredytobiorców spadną poniżej 100 mln zł, zgodnie z obowiązującym prawem polskie banki będą musiały uzupełnić fundusz o dodatkowe 300 mln zł. Takie dodatkowe składki będą płatne w proporcji do wsparcia udzielanego przez Fundusz klientom danego banku. W 2016 r. Fundusz Wsparcia Kredytobiorców wykorzystał jedynie 11 mln zł swoich funduszy. Zob. „Otoczenie regulacyjne i prawne – Programy rządowe wzmacniające wsparcie finansowe na rynku nieruchomości”.

Szczególne czynniki mające wpływ na sytuację finansową i wyniki Grupy

Sprzedaż Raiffeisen-Leasing

Na koniec 2015 r. Grupa nie spełniała obowiązujących wymogów kapitałowych. Aby poprawić wskaźniki Grupy zgodnie z rekomendacjami KNF i nowymi wymogami dotyczącymi bufora ostrożnościowego, Grupa i RBI podjęły określone działania, z których niektóre wywarły negatywny wpływ na rentowność Grupy. W szczególności w dniu 15 marca 2016 r. Zarząd zatwierdził sprzedaż 100% akcji w Raiffeisen-Leasing na rzecz RBI. Transakcję zamknięto w dniu 31 marca 2016 r. W wyniku transakcji poprawiła się pozycja kapitałowa Banku – całkowity wymóg kapitałowy (TCR) i współczynnik kapitału podstawowego (CET1) wzrosły odpowiednio do 15,95% i 15,30% na dzień 31 marca 2016 r., co przekroczyło obowiązujące minimalne wymogi kapitałowe odpowiednio o 0,62 p.p. i 3,49 p.p. W wyniku powyższej transakcji Grupa utraciła kontrolę nad Raiffeisen-Leasing i wszystkimi innymi spółkami wchodzącymi w skład Grupy Raiffeisen-Leasing, czyli Raiffeisen

Insurance Agency Sp. z o.o., Raiffeisen-Leasing Services Sp. z o.o., Raiffeisen-Leasing Real Estate Sp. z o.o. oraz spółką celową ROOF Poland Leasing 2014 DAC.

Zakres działalności sprzedanych spółek stanowił istotną linię działalności Grupy, i w związku z tym został zaklasyfikowany w Rocznym Sprawozdaniu Finansowym za 2016 rok jako działalność zaniechana.

W tabeli poniżej przedstawiono przychody, koszty i wyniki netto zbytych spółek, czyli Raiffeisen-Leasing oraz spółek wchodzących w skład Grupy Raiffeisen-Leasing, z wyłączeniem transakcji w ramach Grupy Raiffeisen-Leasing, z uwzględnieniem transakcji zawartych między Grupą Raiffeisen-Leasing a Bankiem i jego podmiotami zależnymi w okresie trzech miesięcy zakończonych dnia 31 marca 2016 r. (czyli w dniu utraty przez Bank kontroli nad Grupą Raiffeisen-Leasing).

	Za okres od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia 31 marca 2016 r.	Za rok obrotowy zakończony dnia 31 grudnia 2015 r.
Działalność zaniechana		
	(mln zł)	
Przychody z tytułu odsetek	77,3	296,8
Koszty z tytułu odsetek.....	(42,3)	(151,9)
Wynik z tytułu odsetek	35,0	144,9
Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	(6,0)	(30,5)
Przychody z tytułu prowizji i opłat.....	10,4	39,7
Koszty z tytułu prowizji i opłat	(0,0)	(0,2)
Wynik z tytułu prowizji i opłat	10,4	39,6
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany	(0,1)	(0,2)
Ogólne koszty administracyjne.....	(31,8)	(125,3)
Pozostałe przychody operacyjne.....	15,5	67,6
Pozostałe koszty operacyjne.....	(1,6)	(4,2)
Zysk brutto	21,4	92,0
Podatek dochodowy	(5,0)	(20,7)
Zysk netto.....	16,4	71,3
Wynik brutto ze sprzedaży działalności zaniechanej.....	33,8	0
Podatek dochodowy z tytułu wyniku ze sprzedaży działalności zaniechanej	(38,4)	0
Zysk netto z działalności zaniechanej.....	11,7	71,3
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej.....	(119,7)	(676,0)
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej.....	(1,2)	(6,9)
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej	(590,9)	986,2

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe za 2016 rok

W tabeli poniżej przedstawiono aktywa i zobowiązania Grupy Raiffeisen-Leasing na dzień 31 marca 2016 r., jak również wynik na sprzedaży Raiffeisen-Leasing.

	Na dzień 31 marca 2016 r.
	(mln zł)
Aktywa	
Należności od banków	420,4
Pochodne instrumenty finansowe	0,1
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	5.582,2
Wartości niematerialne	15,6
Rzeczowe aktywa trwałe	151,9
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	411,9
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	0,9
Inne aktywa	80,3
Aktywa razem	6.663,3
Zobowiązania	
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	4.639,5
Pochodne instrumenty finansowe	0,6
Zobowiązania wobec klientów	29,0
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	1.262,0
Pozostałe zobowiązania	58,8
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	1,1
Rezerwy	11,1
Zobowiązania razem	6.002,1
Aktywa netto działalności zaniechanej	661,2
Cena sprzedaży	695,0
Wynik brutto ze sprzedaży działalności zaniechanej	33,8
Podatek dochodowy z tytułu wyniku ze sprzedaży działalności zaniechanej	(38,4)
Wynik netto ze sprzedaży działalności zaniechanej	(4,7)

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe za 2016 rok

Informacje na temat sprzedaży Raiffeisen-Leasing znajdują się w rozdziale „Opis działalności Grupy – Istotne umowy – Pozostałe umowy – Sprzedaż Raiffeisen-Leasing na rzecz RBF”.

Z uwagi na ujęcie działalności zaniechanej w związku ze sprzedażą Raiffeisen-Leasing, Grupa przekształciła skonsolidowany rachunek zysków i strat za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r. w Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym za rok 2016, w celu odzwierciedlenia działalności kontynuowanej i zaniechanej w danych porównawczych. Skutek ujęcia działalności zaniechanej w danych porównawczych za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r. w Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym za 2016 rok przedstawiony jest w punkcie „Informacje dotyczące porównywalności danych i zmiany prezentacji” poniżej. Z uwagi na to, że Prospekt zawiera dane ze skonsolidowanego rachunku zysków i strat za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r., które zostały pobrane bez żadnych przekształceń ze Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego za 2015 rok, przekształcone dane ze skonsolidowanego rachunku zysków i strat za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r., które obejmują wyłącznie wyniki działalności kontynuowanej, nie są w pełni porównywalne z danymi ze skonsolidowanego rachunku zysków i strat za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r., które obejmują zarówno wyniki z działalności kontynuowanej, jak i zaniechanej. Ponadto, biorąc pod uwagę to, że sprzedaż Raiffeisen-Leasing zamknięto w dniu 31 marca 2016 r., skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2016 r. nie obejmuje aktywów i pasywów Grupy Raiffeisen-Leasing.

Z uwagi na fakt, że Prospekt obejmuje informacje finansowe za cały okres sprawozdawczy, w którym Raiffeisen-Leasing nie była już częścią Grupy (tj. za okres pierwszego kwartału 2017 r.), wymóg zamieszczenia informacji finansowej *pro forma* w przypadku znaczącej zmiany brutto zgodnie z Rozporządzeniem 809/2004 nie ma zastosowania do Prospektu.

Spisanie i utrata wartości marki i wartości firmy „Polbank”

Na dzień 31 grudnia 2016 roku Grupa przeprowadziła test na utratę wartości przez wartości niematerialne rozpoznane w wyniku nabycia Polbanku, tj. marki „Polbank”, wartości firmy (*goodwill*) i relacji z klientami. W wyniku testu Grupa rozpoznała utratę wartości w przypadku wartości firmy (*goodwill*) w wysokości 33,0 mln zł i wartości marki „Polbank” w wysokości 86,0 mln zł.

Na dzień 31 marca 2017 r. Grupa przeprowadziła test na utratę wartości marki „Polbank” i relacji z klientami. W wyniku testu Grupa spisała w koszty wartość marki „Polbank” w wysokości 114,0 mln zł, co miało pozytywny wpływ na pozycję kapitałową Grupy dzięki obniżeniu odliczeń od kapitału Grupy. Na dzień 31 marca 2017 r., po spisaniu, wartość bilansowa marki „Polbank” wynosi 0,00 zł.

Ze względu na powyższe nastąpił spadek salda wartości niematerialnych na dzień 31 marca 2017 r. i na 31 grudnia 2016 r. i negatywny wpływ na pozostałe koszty operacyjne, który w konsekwencji spowodował spadek wyniku netto Grupy za okres zakończony 31 marca 2017 r. i za rok zakończony 31 grudnia 2016 r.

Zbycie przez Bank udziałów w Visa Europe na rzecz Visa Inc

Bank sprzedał posiadane udziały w Visa Europe na rzecz Visa Inc. w ramach transakcji przejęcia Visa Europe Limited przez Visa Inc. Zamknięcie transakcji nastąpiło w dniu 21 czerwca 2016 r. W ramach wynagrodzenia za sprzedane udziały Bank otrzymał od Visa Inc.: (i) świadczenie pieniężne w wysokości 13,4 mln EUR, (ii) 4.878 uprzywilejowanych akcji Visa Inc. serii C oraz (iii) dodatkowe odroczone świadczenie pieniężne, które będzie należne trzy lata po zamknięciu transakcji, tj. w II kwartale 2019 r.

Łączny wynik z powyższej transakcji w wysokości 80,6 mln zł został ujęty w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany” i obejmował: (i) świadczenie pieniężne w wysokości 59,0 mln zł; (ii) akcje uprzywilejowane o wartości rynkowej 16,5 mln zł oraz (iii) dodatkowe odroczone świadczenie pieniężne o wartości 5,1 mln zł. Wynik na sprzedaży przez Bank udziałów w Visa Europe na rzecz Visa Inc. miał pozytywny wpływ na zysk netto Grupy za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 r.

Spór prawny związany z zobowiązaniami Banku z tytułu podatku dochodowego i zwrotu na rzecz RBI straty związanej z postępowaniem podatkowym wobec Raiffeisen-Leasing

W dniu 6 grudnia 2016 r. Naczelny Sąd Administracyjny oddalił skargi kasacyjne Banku od wyroków Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego z dnia 28 i 29 kwietnia 2016 r. w sprawie decyzji organów podatkowych co do rozliczeń podatku dochodowego od osób prawnych Banku za lata 2004, 2006 i 2007, co spowodowało obciążenie wyniku Grupy za rok 2016 kwotą odpisanych należności spornych w wysokości 75,9 mln zł, w tym odpisaną należnością główną w wysokości 57,2 mln zł (w pozycji „Podatek dochodowy”) oraz 18,7 mln zł zapłaconych odsetek za zwłokę (w pozycji „Pozostałe koszty operacyjne”). Wyroki Naczelnego Sądu Administracyjnego zakończyły spór prawny w powyższych sprawach.

Więcej informacji o powyższym sporze prawnym znajduje się w rozdziale „Opis działalności Grupy – Postępowania prawne, administracyjne i arbitrażowe – Postępowania w sprawach podatkowych”.

Ponadto zgodnie z umową sprzedaży dotyczącą Raiffeisen-Leasing zawartą przez Bank z RBI w dniu 31 marca 2016 r., Bank zobowiązał się zwrócić RBI koszty wynikające z potencjalnych strat dotyczących trwającego postępowania podatkowego wobec Raiffeisen-Leasing, które rozpoczęło się przed datą sprzedaży, w szczególności z tytułu sporu prawnego dotyczącego rozliczeń podatkowych Raiffeisen-Leasing za rok 2006 w związku z inwestycjami w obligacje singapurskie. W dniu 19 października 2016 r. Naczelny Sąd Administracyjny oddalił skargę kasacyjną Raiffeisen-Leasing od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego z dnia 12 lutego 2016 r. Zobowiązania Banku wobec RBI z tego tytułu wyniosły 12,9 mln zł na dzień 31 grudnia 2016 r. i były wykazywane w „Pozostałych zobowiązaniach”. Powstanie zobowiązania miało negatywny wpływ na pozostałe koszty operacyjne Grupy, a w związku z tym na zysk netto Grupy za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 r.

Więcej informacji znajduje się w rozdziale „Opis działalności Grupy – Istotne umowy- Pozostałe umowy – Sprzedaż Raiffeisen-Leasing”.

Rezerwy restrukturyzacyjne, rozwiązanie rezerwy na premie roczne i likwidacja programu nagród jubileuszowych

W 2016 r. Grupa utworzyła rezerwę restrukturyzacyjną w wysokości 27,5 mln zł, obejmującą 17,3 mln zł rezerwy na koszty pracownicze oraz 10,2 mln zł rezerwy na koszty budynków związane z likwidacją 36 oddziałów (w tym 35 własnych oddziałów zamykanych w ramach optymalizacji sieci dystrybucyjnej Grupy i jednego oddziału franczyzowego) i optymalizacją funkcji centrali, co zwiększyło ogólne koszty administracyjne Grupy i miało negatywny wpływ na zysk netto Grupy za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 r.

W 2015 r., w następstwie decyzji o niewypłacie nagród rocznych za 2014 rok podjętej w Grupie RBI, Grupa rozwiązała rezerwę na nagrody roczne w wysokości 21,6 mln zł, a po decyzji Zarządu o likwidacji programu nagród jubileuszowych rozwiązała rezerwę w wysokości 37,4 mln zł, co zmniejszyło ogólne koszty administracyjne i miało pozytywny wpływ na zysk netto Grupy za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r.

Tendencje i ostatnie wydarzenia

Niniejszy rozdział Prospektu zawiera stwierdzenia dotyczące przyszłości oraz oszacowania. Zawarte w nim stwierdzenia i oszacowania opierają się na szeregu założeń i osądów uznanych przez Zarząd za racjonalne i w sposób nieodłączny obciążone są szeregiem niepewności i zdarzeń warunkowych dotyczących działalności gospodarczej i operacyjnej oraz uwarunkowań ekonomicznych i konkurencyjnych, z których wiele jest poza kontrolą Grupy, a także na założeniach, co do przyszłych decyzji biznesowych, które mogą ulec zmianie. Nie ma żadnej pewności, że wyniki Grupy będą zgodne z przedstawionymi stwierdzeniami i szacunkami. W związku z tym Grupa nie może zapewnić, że przedstawione stwierdzenia i szacunki zostaną zrealizowane. Przedstawione stwierdzenia i szacunki mogą istotnie odbiegać od wyników faktycznych. Przyszli inwestorzy nie powinni nadmiernie polegać na takich informacjach. Zob. również „Stwierdzenia dotyczące przyszłości” i „Czynniki ryzyka”.

Tendencje

Zarząd jest zdania, że na Datę Prospektu dla Grupy najważniejsze są następujące tendencje (w tym tendencje dotyczące przychodów, kosztów i kształtowania cen w branży bankowej), niepewności, żądania, zobowiązania czy zdarzenia, które będą z dużym prawdopodobieństwem miały znaczny wpływ na Grupę w roku obrotowym zakończonym dnia 31 grudnia 2017 r. Czynniki te mogą również doprowadzić do tego, że ujawnione informacje finansowe nie będą miarodajne dla przyszłych wyników lub sytuacji finansowej Grupy.

Cyfryzacja

Trwająca rewolucja technologiczna zmusza wiele instytucji finansowych do dostosowania swoich modeli działalności bankowej do zmian preferencji klientów w stronę rozwiązań samoobsługowych, kanałów zdalnych i cyfryzacji. Również w Polsce banki inwestują w cyfrowe kanały dystrybucji, mobilne systemy płatności oraz optymalizację i automatyzację sprzedaży jak również procesów posprzedażowych. Zdaniem Zarządu cyfryzacja działalności bankowej umożliwia dostarczenie innowacyjnych rozwiązań dotychczasowym oraz nowym klientom, a także obniża koszty operacyjne i koszty stałe działalności. Ponadto Zarząd uważa, że planowane zmiany regulacyjne związane z implementacją Dyrektywy PSD II będą miały znaczny wpływ na otoczenie bankowe w Polsce i umożliwią firmom niebankowym oferowanie usług finansowych, co doprowadzi do zwiększenia konkurencji wśród banków w odniesieniu do pewnych usług, takich jak przelewy międzynarodowe czy wymiana walut. Zgodnie z Dyrektywą PSD II, banki będą również zobowiązane do udostępniania danych dotyczących klientów zewnętrznym podmiotom świadczącym usługi finansowe. Zwiększona konkurencja może z kolei prowadzić do zmniejszenia marż na części usług i produktów oferowanych przez Grupę.

W celu zmniejszenia presji na poziom cen spowodowanej potencjalnym odpływem usług do konkurencji oraz obniżeniem marż w związku z rosnącą konkurencją, szczególnie na rynku wymiany walut, odpowiadając na trendy rynkowe, jednym ze strategicznych kierunków Grupy określonym w programie cyfryzacji przyjętym przez Grupę jest inwestycja w opracowanie innowacyjnych rozwiązań w tym zakresie.

Portfel walutowych kredytów hipotecznych

Na Datę Prospektu w Polsce mają miejsce dyskusje dotyczące kwestii kredytów hipotecznych denominowanych w walutach obcych, w tym dotyczące obowiązkowego przewalutowania ich na złote na warunkach niekorzystnych dla kredytodawców, częściowego lub pełnego zwrotu zysków kredytodawców z tytułu spreadów walutowych (zarówno na walucie polskiej, jak i na walutach obcych), a także obciążenia kredytodawców kosztem wymiany walutowej. Choć Zarząd uważa, że przymusowe przewalutowanie kredytów przez banki na złote nie jest prawdopodobne, to ostateczne rozwiązanie tej kwestii, jej harmonogram ani skutki nie są znane. Zob. „Czynniki ryzyka – Ryzyka dotyczące działalności Grupy – Znaczna część kredytów udzielonych przez Grupę jest denominowanych w walutach obcych, co ma negatywny wpływ na rentowność działalności Grupy, a niezdolność kredytobiorców do terminowej spłaty tych kredytów lub zwiększone wymogi regulacyjne dotyczące tych kredytów mogą mieć istotny negatywny wpływ na sytuację finansową i wyniki operacyjne Grupy”

„Czynniki ryzyka – Czynniki ryzyka dotyczące polskiego sektora bankowego – Wprowadzenie nowych regulacji mających zastosowanie do niektórych kredytów i pożyczek w walutach obcych może mieć istotny niekorzystny wpływ na sytuację finansową, wyniki i perspektywy rozwoju Grupy” oraz „Otoczenie regulacyjne i prawne – Wymogi kapitałowe oraz wymogi dotyczące zarządzania ryzykiem”.

W dniu 14 stycznia 2017 r. Komitet Stabilności Finansowej zalecił wprowadzenie 150% wagi ryzyka dla walutowych kredytów hipotecznych udzielonych klientom detalicznym. Zdaniem Zarządu, w oparciu o aktualne założenia oraz zakładając podniesienie kapitału Tier 2, wprowadzenie 150% wagi ryzyka, o której mowa powyżej, nie spowoduje spadku łącznego współczynnika kapitałowego Grupy poniżej wymogów regulacyjnych ani poniżej poziomu rekomendowanego przez KNF. Ponadto stanowisko KNF dotyczące zasad polityki dywidendowej instytucji finansowych, w tym Banku, może ograniczyć możliwości wypłaty przez Bank dywidendy. Zob. *„Dywidenda i polityka w zakresie dywidendy”*.

Dodatkowo Bank, podobnie jak inne banki w Polsce, doświadcza rosnącej fali roszczeń ze strony obecnych klientów, którzy twierdzą, że warunki zawartych umów kredytów hipotecznych były abuzywne. Zarząd nie jest w stanie oszacować skutków finansowych tych roszczeń na Datę Prospektu, ponieważ brak jest ustalonej linii orzecniczej sądów dotyczącej tych praktyk. Spowodowane jest to tym, że Sąd Najwyższy nie wypowiedział się jeszcze na ten temat, co zdaniem Zarządu nastąpi, lecz nie można przewidzieć kiedy. Zob. *„Czynniki ryzyka – Czynniki ryzyka dotyczące polskiego sektora bankowego – Ryzyko związane z postępowaniami dotyczącymi kredytów hipotecznych denominowanych w walutach obcych”*.

Marża odsetkowa netto i wynik z tytułu prowizji i opłat

Stopy procentowe w Polsce były niskie w ostatnich latach i Zarząd przewiduje, że w najbliższej przyszłości takie pozostaną. Zob. *„Przegląd sytuacji operacyjnej i finansowej – Ogólne czynniki mające wpływ na sytuację finansową i wyniki Grupy – Stopy procentowe i inflacja”*. Zdaniem Zarządu rentowność Banku i innych polskich banków w najbliższej przyszłości będzie prawdopodobnie zależała od możliwości podwyższenia marży odsetkowej netto poprzez obniżenie kosztów finansowania oraz zdolność podwyższenia marży zrealizowanej na aktywach. Przez pozostałą część roku 2017 Bank będzie nadal koncentrował się na zwiększaniu udziału rachunków bieżących i oszczędnościowych w łącznych depozytach, aktywnie zarządzając swoją płynnością i zmieniając strukturę finansowania, w celu podwyższenia ogólnej marży odsetkowej netto.

Zgodnie z przewidywaniami Zarządu, wysokość wyniku z tytułu prowizji i opłat nie ulegnie istotnej zmianie w 2017 r.

MSSF 9

Zmiany standardów rachunkowości stosowanych przez Grupę, a w szczególności przejście z MSR 39 na MSSF 9, mogą mieć negatywny wpływ na wyniki działalności Grupy, jej sytuację kapitałową i finansową. MSSF 9 wejdzie w życie z dniem 1 stycznia 2018 r. Głównymi obszarami zmian są zasady klasyfikacji aktywów finansowych do wyceny do wartości godziwej oraz kalkulacja odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości. Nowe podejście do klasyfikacji aktywów finansowych oznacza potencjalnie większy zakres instrumentów finansowych, w tym kredytów, które mogą być klasyfikowane do wyceny do wartości godziwej z powodu modelu biznesowego oraz zapisów kontraktowych.

Niemniej jednak dużo większy wpływ na sektor finansowy jest oczekiwany na skutek zmian dotyczących zasad kalkulacji odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości. MSSF 9 zastępuje model kalkulacji strat poniesionych na model przyszłych strat oczekiwanych z uwzględnieniem czynników makroekonomicznych. Główne zmiany nie dotyczą portfela z utratą wartości (ang. *non-performing*), ale portfela w odniesieniu do którego nie zidentyfikowano obiektywnych przesłanek utraty wartości. Portfel ten zostanie podzielony na dwie grupy: (i) kredyty bez istotnego pogorszenia jakości kredytowej w stosunku do momentu początkowego ujęcia i z niskim poziomem ryzyka kredytowego oraz (ii) kredyty, dla których zidentyfikowano istotne pogorszenie jakości kredytowej w stosunku do momentu początkowego ujęcia i dla których poziom ryzyka kredytowego nie jest niski. Ocena klasyfikacji do tych grup ma przebiegać na podstawie analizy bezwzględnego poziomu ryzyka kredytowego definiowanego jako niski oraz względnej oceny pogorszenia jakości kredytowej od momentu początkowego ujęcia aktywa. Jedną z istotnych przesłanek ma być zaległość w spłacie przekraczająca 30 dni. Dla drugiej grupy odpis z tytułu utraty wartości ma być kalkulowany jako strata kredytowa oczekiwana w horyzoncie życia ekspozycji (ang. *lifetime expected credit loss*).

Zmiana modelu kalkulacji odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości będzie skutkować zwiększonym kosztem ryzyka (wyższy przyrost odpisów aktualizujących w kolejnych danych raportowych) oraz zmianą poziomu odpisów na moment pierwszego zastosowania standardu, który będzie odniesiony na dzień 1 stycznia 2018 roku w niepodzielony wynik z lat ubiegłych.

Zdaniem Zarządu zastosowanie po raz pierwszy MSSF 9 z dniem 1 stycznia 2018 r. może mieć wpływ na fundusze własne Grupy, niemniej na podstawie obecnych założeń, nie spowoduje spadku współczynnika kapitałowego Grupy poniżej zarówno poziomu regulacyjnego, jak i rekomendowanego przez KNF. Ponadto, na Datę Prospektu, na poziomie Unii Europejskiej rozważane jest uchwalenie przepisów (projekt Rozporządzenia CRR II) przewidujących etap przejściowy w odniesieniu do uwzględnienia zmian w zakresie kapitałów własnych wynikających z zastosowania MSSF 9 po raz pierwszy przy obliczaniu współczynników kapitałowych. Nie ma pewności, że regulacje dotyczące okresu przejściowego zostaną uchwalone i wejdą w życie. W lutym 2016 r. Zarząd zatwierdził „Projekt MSSF 9”, rozpoczynając proces przygotowania Grupy do wdrożenia MSSF 9. Na Datę Prospektu Bank jest w trakcie analizowania oceny wpływu wdrożenia MSSF 9 na pozycję kapitałową i sytuację finansową Grupy.

Rosnący udział kredytów niezabezpieczonych w portfelu detalicznym Grupy oraz rosnący poziom odpisów z tytułu utraty wartości w segmencie Bankowości Detalicznej

Od II półrocza 2015 r. rośnie udział kredytów niezabezpieczonych w portfelu detalicznym Grupy, które systematycznie zastępują w strukturze bilansu Grupy długoterminowe kredyty hipoteczne denominowane w walutach obcych o niższej rentowności. Wzrost udziału kredytów niezabezpieczonych w portfelu detalicznym Grupy prowadzi do wzrostu odpisów z tytułu utraty wartości w segmencie Bankowości Detalicznej. Zdaniem Zarządu powyższy trend wzrostu udziału kredytów niezabezpieczonych w portfelu detalicznym Grupy oraz będący jego następstwem wzrost odpisów z tytułu utraty wartości w segmencie Bankowości Detalicznej zgodnie z poziomami obserwowanymi na rynku będzie kontynuowany.

Zdaniem Zarządu, wskaźnik kosztu ryzyka (w odniesieniu do średnich kredytów brutto) Grupy w 2017 r. utrzyma się na podobnym poziomie jak w pierwszym kwartale 2017 r., tj. ok. 0,7%.

Polityka i gospodarka

Sytuacja polskiej gospodarki poprawiła się. Według danych Eurostatu stopa wzrostu PKB uległa podwyższeniu z 3,3% w 2014 r. do 3,8% w 2015 r. Mimo niewielkiej aktywności inwestycyjnej w 2016 r. polska gospodarka nadal rozwijała się dzięki popytowi krajowemu i elastycznemu mechanizmowi kursów wymiany. Na podstawie wstępnych danych GUS, w 2016 r. PKB rósł w solidnym tempie 2,7%. Zarząd uważa, że wzrost gospodarczy w 2017 r. utrzyma się, a polska gospodarka doświadczy pewnej inflacyjnej zastępując odnotowaną w 2016 r. deflację. Zob. „Przegląd sytuacji operacyjnej i finansowej – Ogólne czynniki mające wpływ na sytuację finansową i wyniki Grupy – Sytuacja gospodarcza w Polsce” i „Otoczenie rynkowe – Gospodarka Polski.”

Zewnętrzna sytuacja gospodarcza również jest korzystna, gdyż tempo wzrostu gospodarczego w strefie euro rośnie. Tym niemniej, wynik referendum w sprawie Brexitu w 2016 r. może mieć dalekosiężne skutki dla sytuacji politycznej i gospodarczej Polski, bowiem Polska jest największym beneficjentem europejskich funduszy strukturalnych, zaś Wielka Brytania jednym z największych płatników netto do budżetu UE. W efekcie opuszczenia przez Wielką Brytanię Unii Europejskiej konieczne może być dokonanie korekt w budżecie UE, w wyniku czego wartość środków otrzymywanych przez Polskę może zostać obniżona. Mimo że Grupa na bieżąco monitoruje i ocenia potencjalne konsekwencje wyjścia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej dla jej działalności, to sytuacja pozostaje niepewna. Brexit może doprowadzić też do innych zmian w Unii Europejskiej. Zob. „Czynniki ryzyka – Czynniki ryzyka związane z warunkami makroekonomicznymi – Wystąpienie Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej i ryzyko związane z niestabilnością systemu politycznego w Europie mogą mieć wpływ na działalność Grupy”.

Powyższe tendencje lub niepewności mogą wpływać na przychody i koszty Grupy z tytułu odsetek oraz prowizji i opłat, jak również na bazę kosztową, choć skala tego wpływu będzie zależała od kilku czynników, w tym od ogólnego otoczenia gospodarczego. Poza tendencjami opisanymi powyżej i w innych rozdziałach Prospektu, Grupa nie zidentyfikowała żadnych wyraźnych, istotnych i trwałych tendencji dotyczących przychodów, kosztów lub kształtowania cen w branży bankowej od dnia 1 stycznia 2017 r. do Daty Prospektu. Grupa nie jest świadoma żadnych istotnych tendencji, niepewności, żądań, zobowiązań czy zdarzeń innych niż opisane powyżej w rozdziałach „- Tendencje mające wpływ na sytuację finansową i wyniki działalności Grupy” oraz w „Czynnikach ryzyka” lub w

innych rozdziałach Prospektu, które mogłyby mieć istotny wpływ na perspektywy Grupy w roku obrotowym zakończonym w dniu 31 grudnia 2017 r.

Ostatnie wydarzenia

W dniu 10 kwietnia 2017 r. Zarząd ogłosił decyzję o wdrożeniu w Banku cyfrowej ewolucji w ramach Programu Optymalizacji na lata 2017-2019 (zob. „Opis działalności Grupy – Strategia – Ograniczenie kosztów dzięki realizacji Programu Optymalizacji”)

W drugim kwartale 2017 r. Grupa rozpoznała koszty w kwocie 45,5 mln zł na pokrycie kosztów związanych z redukcją zatrudnienia i zamykaniem oddziałów wynikającymi z realizacji Programu Optymalizacji.

W dniu 25 maja 2017 r. Bank podpisał umowę przelewu wierzytelności Banku, powstałej na podstawie umowy kredytu z dnia 18 października 2007 r., następnie zmienionej i uzgodnionej na podstawie umowy z dnia 30 października 2015 r., następnie włączonej w plan porozumienia układowego, pod prawem angielskim (ang. *scheme of arrangement*), wobec Celsa „Huta Ostrowiec” sp. z o. o. oraz innych podmiotów zobowiązanych w wysokości ok. 76,7 mln zł oraz ok. 8,6 mln EUR na rzecz HSBC Bank plc. Wierzytelności powyższe były zaklasyfikowane do kategorii z rozpoznaną utratą wartości oraz były objęte w istotnej części odpisami z tytułu utraty wartości. W wyniku powyższej transakcji, w dniu 7 czerwca 2017 r. Bank otrzymał od HSBC Bank plc: kwotę 37,9 mln zł za wierzytelność denominowaną w PLN oraz w dniu 8 czerwca 2017 r. kwotę 4,6 mln EUR za wierzytelność denominowaną w EUR. Wynik brutto z tytułu sprzedaży wynosi 51,2 mln zł i został rozpoznany w maju 2017 r. w pozycji „Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe”.

Informacje dotyczące porównywalności danych i zmiany prezentacji

Z uwagi na ujęcie działalności zaniechanej w związku ze sprzedażą Raiffeisen-Leasing, Grupa przekształciła dane ze skonsolidowanego rachunku zysków i strat za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r., tak aby odzwierciedlał on w danych porównawczych działalność kontynuowaną i zaniechaną. Wpływ ujęcia działalności zaniechanej na dane porównawcze za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r. w Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym za 2016 rok przedstawiono w poniższych tabelach.

	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015	Wydzielenie wyniku z dywidend	Transakcje wzajemne między Grupą RLPL a Grupą RBPL	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 przed zmianą	Zmiana	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 przekształcone
	(mln zł)					
Przychody z tytułu odsetek	1.917,8	0,0	14,5	1.932,3	296,8	1.635,5
Koszty z tytułu odsetek	(836,6)	0,0	(14,5)	(851,1)	(151,9)	(699,2)
Wynik z tytułu odsetek	1.081,2	0,0	(0,0)	1.081,2	144,9	936,3
Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	(186,8)	0,0	0,0	(186,8)	(30,5)	(156,3)
<i>w tym Odzyski ze sprzedaży wierzytelności i inne</i>	35,1	0,0	0,0	35,1	(0,0)	35,1
Przychody z tytułu prowizji i opłat ...	707,7	0,0	0,2	708,0	39,7	668,2
Koszty z tytułu prowizji i opłat	(94,2)	0,0	(0,2)	(94,4)	(0,2)	(94,3)
Wynik z tytułu prowizji i opłat	613,5	0,0	0,0	613,5	39,6	574,0
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany	39,6	0,0	(0,1)	39,5	(0,2)	39,6
Przychody z tytułu dywidend	—	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1
Ogólne koszty administracyjne	(1.359,4)	0,0	(12,7)	(1.372,1)	(125,3)	(1.246,8)
Pozostałe przychody operacyjne	90,3	(0,1)	13,6	103,8	67,6	36,2
Pozostałe koszty operacyjne	(25,1)	0,0	(0,8)	(25,9)	(4,2)	(21,7)
Zysk brutto	253,3	0,0	0,0	253,3	92,0	161,4
Podatek dochodowy	(67,2)	0,0	0,0	(67,2)	(20,7)	(46,5)
Zysk netto	186,2	0,0	0,0	186,2	71,3	114,9

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe za 2016 rok, Bank

	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015	Transakcje wzajemne między Grupą RLPL a Grupą RBPL	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 przed zmianą	Zmiana	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 przekształcone
			(mln zł)		
Przychody z tytułu odsetek					
Z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych bankom	21,0	9,0	30,0	9,0	21,0
Z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom	1.419,8	5,5	1.425,3	287,8	1.137,5
Z tytułu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	176,8	0,0	176,8	0,0	176,8
Z tytułu instrumentów pochodnych zabezpieczających	212,3	0,0	212,3	0,0	212,3
Z tytułu instrumentów reverse repo	17,4	0,0	17,4	0,0	17,4
Z tytułu inwestycyjnych papierów wartościowych	70,5	0,0	70,5	0,0	70,5
Razem	1.917,8	14,5	1.932,3	296,8	1.635,5
Koszty z tytułu odsetek					
Z tytułu depozytów bankowych	(11,6)	0,0	(11,6)	0,0	(11,6)
Z tytułu depozytów klientów	(559,4)	(4,6)	(564,0)	0,0	(564,0)
Z tytułu instrumentów pochodnych zabezpieczających	(4,9)	0,0	(4,9)	0,0	(4,9)
Z tytułu instrumentów repo	(10,3)	0,0	(10,3)	0,0	(10,3)
Z tytułu otrzymanych kredytów i pożyczek (w tym podporządkowanych) ..	(216,4)	(9,9)	(226,3)	(133,6)	(92,6)
Z tytułu emisji obligacji własnych	(34,0)	0,0	(34,0)	(18,2)	(15,8)
Razem	(836,6)	(13,0)	(851,0)	(152,0)	(699,2)

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe, Bank

	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015	Transakcje wzajemne między Grupą RLPL a Grupą RBPL	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 przed zmianą	Zmiana	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 przekształcone
	(mln zł)				
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej					
Wynik zrealizowany i niezrealizowany (bez komponentu walutowego) na walutowych instrumentach pochodnych	(48,5)	0,4	(48,2)	0,0	(48,2)
Wynik zrealizowany i niezrealizowany (bez komponentu walutowego) na instrumentach pochodnych opartych o stopę procentową	34,0	0,0	34,0	0,0	34,0
Wynik zrealizowany i niezrealizowany na instrumentach dłużnych	0,5	0,0	0,5	0,0	0,5
Razem wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	(14,0)	0,4	(13,7)	0,0	(13,7)
Wynik na instrumentach finansowych zabezpieczających					
Zabezpieczenie wartości godziwej	0,5	0,0	0,5	0,0	0,5
Zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczanego	(3,5)	0,0	(3,5)	0,0	(3,5)
Zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego	4,0	0,0	4,0	0,0	4,0
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	(1,0)	0,0	(1,0)	0,0	(1,0)
Nieefektywa część zmiany wyceny do wartości godziwej transakcji zabezpieczających zaprezentowana w rachunku zysków i strat	(1,0)	0,0	(1,0)	0,0	(1,0)
Razem wynik na instrumentach finansowych zabezpieczających	(0,5)	0,0	(0,5)	0,0	(0,5)
Wynik z pozycji wymiany					
Różnice kursowe zrealizowane oraz niezrealizowane wynikające z komponentu walutowego wyceny instrumentów pochodnych	(739,6)	0,0	(739,6)	0,0	(739,6)
Różnice kursowe zrealizowane oraz niezrealizowane netto z wyceny pozostałych aktywów i pasywów	793,7	(0,5)	793,2	(0,2)	793,4
Razem wynik z pozycji wymiany	54,1	(0,5)	53,6	(0,2)	53,8
Razem wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany	39,6	(0,1)	39,5	(0,2)	39,6

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe, Bank

	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015	Transakcje wzajemne między Grupą RLPL a Grupą RBPL	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 przed zmianą	Zmiana	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 przekształcone
	(mln zł)				
Wynagrodzenia i inne świadczenia pracownicze					
Wynagrodzenia	(480,5)	0,0	(480,5)	(54,2)	(426,4)
Koszty ubezpieczeń społecznych	(80,5)	0,0	(80,5)	(7,7)	(72,8)
Koszty programów jubileuszowych	(0,1)	0,0	(0,1)	(0,1)	0,0
Pozostałe świadczenia pracownicze	(17,0)	0,0	(17,0)	(2,5)	(14,6)
Razem	(578,2)	0,0	(578,2)	(64,5)	(513,7)

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe, Bank

	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015	Transakcje wzajemne między Grupą RLPL a Grupą RBPL	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 przed zmianą	Zmiana	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 przekształcone
	(mln zł)				
Pozostałe ogólne koszty administracyjne					
Koszty utrzymania i wynajmu budynków	(143,0)	(0,1)	(143,1)	(2,4)	(140,7)
w tym koszty rat leasingowych	(109,7)	0,0	(109,7)	0,0	(109,7)
Koszty informatyczne i					
telekomunikacyjne.....	(107,8)	(1,2)	(109,0)	(6,7)	(102,3)
Składka i wpłaty na rzecz BFG	(164,8)	0,0	(164,8)	0,0	(164,8)
Koszty usług konsultingowych.....	(14,6)	0,0	(14,6)	(0,8)	(13,9)
Koszty marketingu	(36,0)	(0,1)	(36,0)	(3,5)	(32,5)
Koszty szkoleń	(15,7)	0,0	(15,7)	(0,7)	(15,0)
Koszty pozostałych rat leasingowych	(5,1)	(5,7)	(10,7)	(4,8)	(5,9)
Koszty Funduszu Wsparcia					
Kredytobiorców	(39,3)	0,0	(39,3)	0,0	(39,3)
Pozostałe koszty rzeczowe.....	(93,7)	(5,6)	(99,4)	(7,0)	(92,3)
Amortyzacja, w tym:.....	(161,3)	0,0	(161,3)	(34,9)	(126,4)
Amortyzacja rzeczowych aktywów					
trwałych	(76,6)	0,0	(76,6)	(29,0)	(47,6)
Amortyzacja wartości niematerialnych	(84,7)	0,0	(84,7)	(5,9)	(78,8)
Razem.....	(781,2)	(12,7)	(793,9)	(60,8)	(733,1)

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe, Bank

	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015	Wydzielenie wyniku z dywidend	Transakcje wzajemne między Grupą RLPL a Grupą RBPL	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 przed zmianą	Zmiana	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 przekształcone
	(mln zł)					
Pozostałe przychody operacyjne						
Przychody ze sprzedaży na działalności niebankowej	45,9	0,0	11,7	57,6	52,2	5,5
Przychody z tytułu rozwiązania pozostałych rezerw.....	5,7	0,0	0,0	5,7	0,1	5,6
Przychody z tytułu sprzedaży składników majątku trwałego.....	11,0	0,0	0,0	11,0	1,3	9,7
Przychody z tytułu odwrócenia odpisów aktualizujących wartość innych aktywów	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
Przychody z tytułu odzysków na aktywach spisanych	0,3	0,0	0,0	0,3	0,2	0,1
Pozostałe przychody operacyjne – inne	27,2	(0,1)	1,8	29,0	13,8	15,2
Razem	90,3	(0,1)	13,6	103,8	67,6	36,2

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe, Bank

	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015	Transakcje wzajemne między Grupą RLPL a Grupą RBPL	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 przed zmianą	Zmiana	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 przekształcone
			(mln zł)		
Pozostałe koszty operacyjne					
Koszty z tytułu działalności niebankowej	(0,1)	0,0	(0,1)	(0,1)	(0,0)
Koszty z tytułu zawiązania pozostałych rezerw	(3,4)	0,0	(3,4)	(0,4)	(3,0)
Koszty z tytułu utraty wartości majątku trwałego	(0,3)	0,0	(0,3)	(0,3)	0,0
Koszty z tytułu sprzedaży i likwidacji środków trwałych i wartości niematerialnych	(6,7)	0,0	(6,7)	(0,1)	(6,7)
Koszty windykacji	(7,3)	0,0	(7,3)	(0,3)	(6,9)
Pozostałe koszty operacyjne – inne	(7,4)	(0,8)	(8,1)	(3,0)	(5,1)
Razem	(25,1)	(0,8)	(25,9)	(4,2)	(21,7)

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe, Bank

						Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 przekształcone po zmianie prezentacji rodzajów provizji	
	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015	Transakcje wzajemne między Grupą RLPL a Grupą RBPL	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 przed zmianą	Zmiana	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 przekształcone	Zmiana prezentacji rodzajów provizji	
	(mln zł)						
Przychody z tytułu prowizji i opłat							
Z tytułu marży transakcyjnej na klientowskich transakcjach walutowych	288,5	0,0	288,5	6,6	281,8	(281,8)	0,0
Z tytułu kart płatniczych.....	75,1	0,0	75,1	0,0	75,1	(75,1)	0,0
Z tytułu obsługi i prowadzenia rachunków bankowych	42,6	0,0	42,6	0,0	42,6	(42,6)	0,0
Z tytułu przelewów i innych transakcji płatniczych..	52,1	0,1	52,2	0,0	52,2	(52,2)	0,0
Z tytułu pośrednictwa w sprzedaży ubezpieczeń.....	62,1	0,0	62,1	32,5	29,5	(29,5)	0,0
Z tytułu działalności powierniczej	32,8	0,0	32,8	0,0	32,8	(32,8)	0,0
Z tytułu działalności kredytowej	34,9	0,0	34,9	0,0	34,9	(34,9)	0,0
Z tytułu obsługi środków pieniężnych	21,4	0,0	21,4	0,0	21,4	(21,4)	0,0
Z tytułu zobowiązań gwarancyjnych.....	21,8	0,1	22,0	0,0	22,0	(22,0)	0,0
Z tytułu przygotowywania dokumentacji bankowej	12,9	0,0	12,9	0,0	12,9	(12,9)	0,0
Z tytułu wpłat gotówkowych	14,1	0,0	14,1	0,0	14,1	(14,1)	0,0
Z tytułu dystrybucji Otwartych Funduszy Inwestycyjnych	18,9	0,0	18,9	0,0	18,9	(18,9)	0,0
Z tytułu obsługi akredytyw i inkasa dokumentowego	7,4	0,0	7,4	0,0	7,4	(7,4)	0,0
Pozostałe.....	23,1	0,0	23,1	0,6	22,6	(22,6)	0,0
Nowy podział przychodów z tytułu prowizji i opłat							
Z tytułu marży transakcyjnej na klientowskich transakcjach walutowych i pochodnych*.....	—	—	—	—	—	286,6	286,6
Z tytułu produktów inwestycyjnych i ubezpieczeniowych*.....	—	—	—	—	—	79,7	79,7
Z tytułu kart płatniczych, kredytowych*.....	—	—	—	—	—	84,6	84,6
Z tytułu obsługi gotówki i przelewów*.....	—	—	—	—	—	58,9	58,9
Z tytułu kredytów i pożyczek niestanowiące elementu efektywnej stopy procentowej*.....	—	—	—	—	—	52,1	52,1
Z tytułu obsługi rachunków bankowych*.....	—	—	—	—	—	43,8	43,8
Z tytułu działalności powierniczej i maklerskiej*.....	—	—	—	—	—	32,2	32,2
Z tytułu obsługi akredytyw i zobowiązań gwarancyjnych*.....	—	—	—	—	—	29,3	29,3
Pozostałe.....	—	—	—	—	—	1,0	1,0
Razem	707,7	0,2	708,0	39,7	668,2	0,0	668,2
Koszty z tytułu prowizji i opłat							
Z tytułu kart płatniczych.....	(14,9)	0,0	(14,9)	0,0	(14,9)	14,9	0,0
Z tytułu obsługi operacji banknotowych	(20,8)	0,0	(20,8)	0,0	(20,8)	20,8	0,0
Płacone instytucjom rozliczeniowym.....	(18,9)	0,0	(18,9)	0,0	(18,9)	18,9	0,0
Koszty wydruku i wysyłki wyciągów bankowych....	(5,5)	0,0	(5,5)	0,0	(5,5)	5,5	0,0
Z tytułu uiszczonych opłat maklerskich (w tym z tytułu działalności powierniczej)	(5,6)	0,0	(5,6)	0,0	(5,6)	5,6	0,0
Koszty obsługi i utrzymania terminali płatniczych..	(2,1)	0,0	(2,1)	0,0	(2,1)	2,1	0,0
Koszty korzystania z usług i systemów BIK.....	(3,6)	0,0	(3,6)	0,0	(3,6)	3,6	0,0
Koszty prowadzenia rachunków klientów detalicznych	(8,5)	0,0	(8,5)	0,0	(8,5)	8,5	0,0
Z tytułu marży transakcyjnej na klientowskich transakcjach walutowych	(5,0)	0,0	(5,0)	0,0	(5,0)	5,0	0,0
Koszty prowizyjne na rzecz agentów	(3,5)	0,0	(3,5)	0,0	(3,5)	3,5	0,0
Prowizje płacone z tytułu obsługi rachunków lora..	(3,2)	0,0	(3,2)	0,0	(3,2)	3,2	0,0
Pozostałe.....	(2,7)	(0,2)	(2,9)	(0,2)	(2,7)	2,7	0,0
Nowy podział kosztów z tytułu prowizji i opłat							
Z tytułu kart płatniczych i operacji bankomatowych*	—	—	—	—	—	(37,5)	(37,5)
Z tytułu obsługi gotówki i przelewów*.....	—	—	—	—	—	(16,9)	(16,9)
Z tytułu marży transakcyjnej na klientowskich transakcjach walutowych i pochodnych*.....	—	—	—	—	—	(10,5)	(10,5)
Z tytułu produktów inwestycyjnych i ubezpieczeniowych*.....	—	—	—	—	—	(5,3)	(5,3)
Z tytułu kredytów i pożyczek niestanowiące elementu efektywnej stopy procentowej*.....	—	—	—	—	—	(6,2)	(6,2)
Z tytułu działalności powierniczej i maklerskiej*.....	—	—	—	—	—	(3,9)	(3,9)
Z tytułu obsługi rachunków bankowych*.....	—	—	—	—	—	(12,0)	(12,0)
Pozostałe.....	—	—	—	—	—	(2,0)	(2,0)
Razem	(94,2)	(0,2)	(94,4)	(0,2)	(94,3)	(0,0)	(94,3)

* Pozycje nie występują w Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym za 2015 rok

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe, Bank

	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015	Zmiana	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 przekształcone
		(mln zł)	
Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe tworzone indywidualnie			
Należności od klientów indywidualnych	(2,3)	(0,3)	(2,0)
Należności od klientów mikro.....	(25,7)	(17,9)	(7,8)
Należności od dużych przedsiębiorstw	(52,0)	14,9	(66,9)
Należności od małych i średnich przedsiębiorstw	(23,0)	(14,4)	(8,6)
Należności od sektora publicznego	—	0,0	0,0
Pozycje pozabilansowe	(14,5)	0,0	(14,5)
Razem	(117,4)	(17,6)	(99,8)
Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe tworzone grupowo (w tym: IBNR#)			
Należności od banków	0,1	0,0	0,1
Należności od klientów indywidualnych	(33,5)	(0,5)	(33,0)
Należności od klientów mikro.....	(15,9)	(8,9)	(7,0)
Należności od dużych przedsiębiorstw	(18,1)	(3,6)	(14,5)
Należności od małych i średnich przedsiębiorstw	(1,5)	(0,4)	(1,1)
Należności od sektora publicznego	0,0	0,0	0,0
Pozycje pozabilansowe	(0,7)	0,4	(1,1)
Razem	(69,4)	(12,9)	(56,5)
Odpisy i rezerwy razem.....	(186,8)	(30,5)	(156,3)

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe, Bank

	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015	Zmiana	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 przekształcone
		(mln zł)	
Uzgodnienie podatku odniesionego do rachunku zysków i strat			
Podatek dochodowy bieżący	(149,4)	(149,4)	0,0
Korekty podatku dochodowego bieżącego dotyczące lat ubiegłych	(1,4)	(0,0)	(1,4)
Podatek odroczony z tytułu powstania i odwrócenia się różnic	83,6	128,7	(45,1)
Całkowite obciążenie wyniku podatkiem dochodowym	(67,2)	(20,7)	(46,5)

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe, Bank

Wyniki działalności

Z uwagi na ujęcie działalności zaniechanej związanej ze sprzedażą Raiffeisen-Leasing, w Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym za 2016 rok Grupa przekształciła rachunek zysków i strat za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r. w celu odzwierciedlenia działalności kontynuowanej i zaniechanej w danych porównawczych. Skutek ujęcia działalności zaniechanej w danych porównawczych za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r. w Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym za 2016 rok przedstawiony został w punkcie „Informacje dotyczące porównywalności danych i zmiany prezentacji” powyżej. Z uwagi na to, że Prospekt zawiera dane pochodzące ze skonsolidowanego rachunku zysków i strat za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r., które zostały pobrane bez żadnych przekształceń ze Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego za 2015 rok, przekształcone dane pochodzące ze skonsolidowanego rachunku zysków i strat za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r., które obejmują wyłącznie wyniki z działalności kontynuowanej, nie są w pełni porównywalne z danymi pochodzącymi ze skonsolidowanego rachunku zysków i strat za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r., które obejmują zarówno wyniki z działalności kontynuowanej, jak i zaniechanej.

Za okres 3 miesięcy zakończony 31 marca 2017 r. Grupa odnotowała stratę netto z działalności kontynuowanej w wysokości (76,1) mln zł, wobec straty netto z działalności kontynuowanej i

zaniechanej w wysokości (10,1) mln zł za analogiczny okres 2016 r., w tym 11,7 mln zł zysku netto z działalności zaniechanej.

Wzrost straty netto odnotowanej przez Grupę za okres 3 miesięcy zakończony 31 marca 2017 r. wynikał głównie ze spisania marki „Polbank” w kwocie brutto 114 mln zł (po odjęciu 19% podatku dochodowego – 92,3 mln zł netto) ujętego w pozycji pozostałych kosztów operacyjnych oraz ujęcia w pierwszym kwartale 2017 r. całej obowiązkowej rocznej składki na obowiązkowy fundusz restrukturyzacji banków prowadzony przez BFG w kwocie 48,5 mln zł i wzrostu odpisów netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych i rezerw na pozycje pozabilansowe o 21,1 mln zł, częściowo skompensowanego wzrostem wyniku z tytułu odsetek o 32,1 mln zł oraz spadkiem ogólnych kosztów administracyjnych o 12,4 mln zł.

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 r. Grupa wypracowała zysk netto w wysokości 14,8 mln zł, w tym 3,0 mln zł zysku netto z działalności kontynuowanej i 11,7 mln zł zysku netto z działalności zaniechanej, co stanowi spadek o 171,4 mln zł, czyli 92,1% z 186,2 mln zł za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r., w tym 114,9 mln zł zysku netto z działalności kontynuowanej i 71,3 zł zysku netto z działalności zaniechanej, co z kolei stanowi spadek w wysokości 150,7 mln zł, czyli 44,7%, z 336,9 mln zł zysku netto z działalności kontynuowanej i zaniechanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r.

Spadek zysków Grupy w 2016 r. spowodowany był głównie dodatkowymi obciążeniami podatkowymi wynikającymi z wprowadzenia podatku od niektórych instytucji finansowych w 2016 r. oraz następującymi czynnikami szczególnymi: rozpoznanie utraty wartości marki „Polbank” i wartości firmy (*goodwill*) rozpoznanej w wyniku nabycia Polbanku, płatnościami związanymi z niekorzystnym dla Banku wyrokiem Naczelnego Sądu Administracyjnego w sporze z organami skarbowymi, a także zwrotem na rzecz RBI kwoty umownej związanej z postępowaniem podatkowym wobec Raiffeisen-Leasing, które rozpoczęło się przed sprzedażą Raiffeisen-Leasing (zob. „Opis działalności Grupy – Istotne umowy – Pozostałe umowy – Sprzedaż Raiffeisen-Leasing”). Baza kosztowa Grupy w 2016 r. uległa zmniejszeniu, ale miały na nią wpływ negatywne czynniki, takie jak utworzenie rezerw restrukturyzacyjnych oraz koszty przygotowania do pierwszej oferty publicznej i sprzedaży Banku poniesione w 2016 r. Powyższe czynniki zostały częściowo skompensowane wzrostem wyniku z tytułu odsetek będącego efektem spadku kosztów finansowania Grupy oraz wpływami z tytułu sprzedaży przez Bank udziałów w Visa Europe na rzecz Visa Inc.

Spadek zysków Grupy w 2015 r. był spowodowany przede wszystkim niższymi przychodami z tytułu odsetek będącymi efektem spadku rynkowych stóp procentowych, rosnących kosztów zewnętrznych, takich jak zwiększone obowiązkowe składki na rzecz BFG oraz płatności nadzwyczajne w związku z upadłością Spółdzielczego Banku Rzemiosła i Rolnictwa w Wołominie, jak również składki na rzecz nowo ustanowionego Funduszu Wsparcia Kredytobiorców i wyższych odpisów netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe wynikającymi z niższych odzysków ze sprzedaży wierzytelności. Wzrost kosztów zewnętrznych został częściowo skompensowany pozytywnym wpływem rozwiązania rezerwy wynikającej z zakończenia programu nagród jubileuszowych dla pracowników, rozwiązania rezerwy na nagrodę roczną za 2014 rok oraz innymi działaniami restrukturyzacyjnymi. Zysk netto z działalności zaniechanej wyniósł 71,3 mln zł w 2015 r.

W tabeli poniżej przedstawiono informacje o wynikach finansowych Grupy za wskazane okresy.

	3 miesiące zakończone 31 marca		Rok zakończony 31 grudnia		
	2017	2016	2016	2015	2014
				przekształcone*	
	(mln zł)				
	(tylko działalność kontynuowana)				
Przychody z tytułu odsetek	390,9	395,0	1.590,1	1.635,5	2.148,5
Koszty z tytułu odsetek.....	(122,7)	(158,9)	(570,9)	(699,2)	(924,2)
Wynik z tytułu odsetek	268,2	236,1	1.019,2	936,3	1.224,3
Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe ⁽¹⁾ ..	(60,9)	(39,7)	(176,2)	(156,3)	(106,6)
Przychody z tytułu prowizji i opłat..	158,0	159,4	669,0	668,2	706,2
Koszty z tytułu prowizji i opłat	(16,4)	(20,9)	(81,1)	(94,3)	(93,5)
Wynik z tytułu prowizji i opłat	141,6	138,5	587,9	574,0	612,8
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany	13,4	13,0	110,2	39,6	58,5
Ogólne koszty administracyjne	(290,7)	(303,1)	(1.122,9)	(1.246,8)	(1.349,4)
Pozostałe przychody operacyjne	13,6	2,7	26,1	36,2	67,4
Pozostałe koszty operacyjne.....	(122,0)	(14,3)	(203,9)	(21,7)	(61,5)
Podatek od instytucji finansowych...	(36,7)	(28,8)	(148,8)	0,0	—
Przychody z tytułu dywidend.....	0,1	—	0,1	0,1	—
Zysk / Strata brutto.....	(73,5)	4,2	91,8	161,4	445,6
Podatek dochodowy	(2,6)	(26,0)	(88,7)	(46,5)	(108,6)
Zysk / Strata netto z działalności kontynuowanej	(76,1)	(21,8)	3,0	114,9	—
Zysk / Strata netto z działalności zaniechanej	0,0	11,7	11,7	71,3	—
Zysk / Strata netto⁽²⁾	(76,1)	(10,1)	14,8	186,2	336,9
Zysk / Strata netto przypadający akcjonariuszom Jednostki Dominującej	(76,1)	(10,1)	14,8	186,2	337,7

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe

* Zob. rozdz. „Przegląd sytuacji operacyjnej i finansowej – Informacje dotyczące porównywalności danych i zmiany prezentacji”.

(1) Obejmuje odzyski ze sprzedaży wierzytelności i inne w wysokości 3,1 mln zł, 12,8 mln zł, 35,1 mln zł i 261,7 mln zł, odpowiednio, za okres 3 miesięcy zakończony 31 marca 2017 r. oraz za lata zakończone 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r.

(2) W Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym za 2016 r. wynik ze sprzedaży akcji w Raiffeisen-Leasing został obliczony następująco: wynik ze sprzedaży akcji Raiffeisen-Leasing (33,8 mln zł) był równy różnicy pomiędzy ceną sprzedaży (695,0 mln zł) i wartością aktywów netto Grupy Raiffeisen-Leasing na datę sprzedaży (661,2 mln zł). W Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym za 2016 r. wynik ze sprzedaży akcji Raiffeisen-Leasing został obliczony na podstawie wartości aktywów netto Grupy Raiffeisen-Leasing na datę sprzedaży.

Przychody z tytułu odsetek

W tabeli poniżej przedstawiono informacje o przychodach z tytułu odsetek Grupy za wskazane okresy.

	3 miesiące zakończone 31 marca			
	2017		2016	
	(mln zł)	% całości	(mln zł)	% całości
	(tylko działalność kontynuowana)			
Z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych bankom ⁽¹⁾	5,0	1,3	5,0	1,3
Z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom.....	273,0	69,8	271,6	68,8
Z tytułu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	27,4	7,0	41,4	10,5
Z tytułu instrumentów pochodnych zabezpieczających.....	43,4	11,1	50,2	12,7
Z tytułu instrumentów reverse repo.....	2,1	0,5	3,2	0,8
Z tytułu inwestycyjnych papierów wartościowych	39,9	10,2	23,5	6,0
Razem.....	390,9	100,0	395,0	100,0

Źródło: Śródroczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe

(1) Obejmuje odsetki od środków w Banku Centralnym oraz należności od banków.

Przychody Grupy z tytułu odsetek z działalności kontynuowanej za okres 3 miesięcy zakończony 31 marca 2017 r. wyniosły 390,9 mln zł, co stanowiło spadek o 4,1 mln zł, czyli 1,0%, z poziomu 395,0 mln zł przychodów z tytułu odsetek z działalności kontynuowanej za analogiczny okres 2016 r.

Spadek przychodów z tytułu odsetek Grupy w pierwszym kwartale 2017 r. w porównaniu z analogicznym okresem 2016 r. był spowodowany głównie spadkiem przychodów z tytułu odsetek od: (i) aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu (14,0 mln zł); oraz (ii) instrumentów pochodnych zabezpieczających (6,8 mln zł), który został częściowo skompensowany znaczącym wzrostem przychodów z tytułu odsetek od inwestycyjnych papierów wartościowych w wysokości 16,4 mln zł. Spadek przychodów z tytułu odsetek od aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu związany był ze spadkiem wartości portfela krótkoterminowych bonów NBP wykazywanych w tej pozycji i z powodu zastąpienia części portfela bonów NBP bardziej rentownymi obligacjami skarbowymi wykazywanymi w przychodach z tytułu odsetek od inwestycyjnych papierów wartościowych.

Spadek przychodów z tytułu odsetek od instrumentów pochodnych zabezpieczających związany był w znacznym stopniu z rozliczeniem kilku transakcji zabezpieczających pozycję Grupy i ze spadkiem średniego salda takich transakcji.

W tabeli poniżej przedstawiono główne składniki przychodów Grupy z tytułu odsetek za wskazane lata.

	Rok zakończony 31 grudnia					
	2016		2015		2014	
			przekształcony*			
	(mln zł)	% całości	(mln zł)	% całości	(mln zł)	% całości
	(tylko działalność kontynuowana)					
Z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych bankom ⁽¹⁾	19,6	1,2	21,0	1,3	29,7	1,4
Z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom	1.103,4	69,4	1.137,5	69,6	1.668,8	77,7
Z tytułu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	140,0	8,8	176,8	10,8	241,4	11,2
Z tytułu instrumentów pochodnych zabezpieczających	189,0	11,9	212,3	13,0	116,1	5,4
Z tytułu instrumentów reverse repo....	9,6	0,6	17,4	1,1	23,5	1,1
Z tytułu inwestycyjnych papierów wartościowych	128,6	8,1	70,5	4,3	69,0	3,2
Razem	1.590,1	100,0	1.635,5	100,0	2.148,5	100,0

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe

* Zob. rozdz. „Przegląd sytuacji operacyjnej i finansowej – Informacje dotyczące porównywalności danych i zmiany prezentacji”

(1) Obejmuje odsetki od środków w Banku Centralnym oraz należności od banków.

Przychody Grupy z tytułu odsetek z działalności kontynuowanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 r. wyniosły 1.590,1 mln zł, co stanowiło spadek o 45,4 mln zł, czyli 2,8%, z 1.635,5 mln zł przychodów z tytułu odsetek z działalności kontynuowanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r., co z kolei stanowiło spadek w wysokości 513,0 mln zł, czyli 23,9%, z 2.148,5 mln zł przychodów z tytułu odsetek z działalności kontynuowanej i zaniechanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r. Przychody z tytułu odsetek z działalności zaniechanej wyniosły 296,8 mln zł za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r. i stanowiły 57,8% łącznego spadku między rokiem 2015 i 2014.

Spadek przychodów z tytułu odsetek Grupy w roku 2016 w porównaniu z 2015 r. był spowodowany głównie spadkiem przychodów z tytułu odsetek od: (i) aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu (36,8 mln zł); (ii) kredytów i pożyczek udzielonych klientom (34,1 mln zł) oraz (iii) instrumentów pochodnych zabezpieczających (23,3 mln zł), co zostało częściowo skompensowane znaczącym wzrostem przychodów z tytułu odsetek od inwestycyjnych papierów wartościowych w wysokości 58,1 mln zł. Spadek przychodów z tytułu odsetek od aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu związany był w dużej mierze ze spadkiem wartości portfela handlowego Grupy, a spadek przychodów z tytułu odsetek od kredytów i pożyczek udzielonych klientom spowodowany był głównie spadkiem wartości portfela (szczególnie w segmencie dużych przedsiębiorstw) i nieznacznym obniżeniem średnich stóp procentowych. Spadek przychodów z tytułu odsetek od instrumentów pochodnych zabezpieczających związany był w znacznym stopniu z rozliczeniem niektórych transakcji zabezpieczających pozycję Grupy. Znaczący wzrost przychodów z tytułu odsetek od inwestycyjnych

papierów wartościowych wynikał ze wzrostu średniej wartości takich papierów posiadanych przez Bank, pomimo niezmienionej wysokości średniej stopy oprocentowania tych papierów.

Spadek przychodów Grupy z tytułu odsetek w 2015 r. w porównaniu z 2014 r. wynikał przede wszystkim ze spadku przychodów z tytułu odsetek od kredytów i pożyczek udzielonych klientom (531,3 mln zł) i aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu (64,6 mln zł), co zostało częściowo skompensowane wzrostem przychodów z tytułu odsetek od instrumentów pochodnych zabezpieczających (96,2 mln zł). Spadek przychodów z tytułu odsetek od kredytów i pożyczek udzielonych klientom i aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu był spowodowany w dużej mierze znacznym obniżeniem średniej stopy oprocentowania aktywów Banku w wyniku ogólnego spadku stóp procentowych w Polsce i Szwajcarii (w odniesieniu do portfela kredytowego Grupy w CHF). Wpływ spadku przychodów z tytułu odsetek od portfela kredytów hipotecznych denominowanych w CHF został częściowo skompensowany zastosowaniem rachunkowości zabezpieczeń.

Przychody z tytułu odsetek od kredytów i pożyczek udzielonych klientom

Zdecydowaną większość przychodów z tytułu odsetek otrzymanych przez Grupę stanowiły przychody z tytułu odsetek od kredytów udzielonych klientom, które stanowiły odpowiednio 69,8%, 69,4%, 69,6% i 77,7% łącznych przychodów z tytułu odsetek za 3 miesiące zakończone 31 marca 2017 r. oraz za lata zakończone dnia 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r.

Przychody z tytułu odsetek od kredytów i pożyczek udzielonych klientom z działalności kontynuowanej wyniosły 273,0 mln zł za okres 3 miesięcy zakończony 31 marca 2017 r., co stanowiło wzrost o 1,4 mln zł, czyli 0,5%, z 271,6 mln zł przychodów z tytułu odsetek od kredytów i pożyczek udzielonych klientom z działalności kontynuowanej w analogicznym okresie 2016 r. Wzrost ten wynikał z niewielkiej poprawy średniego oprocentowania Banku (zwłaszcza w przypadku kredytów i pożyczek udzielonych klientom indywidualnym, spowodowanego głównie wzrostem udziału kredytów niezabezpieczonych w portfelu kredytowym Grupy), co zostało częściowo skompensowane spadkiem ich wartości.

Przychody z tytułu odsetek od kredytów i pożyczek udzielonych klientom z działalności kontynuowanej wyniosły 1.103,4 mln zł za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 r., co stanowiło spadek w wysokości 34,1 mln zł, czyli 3,0% w stosunku do 1.137,5 mln zł przychodów z tytułu odsetek od kredytów i pożyczek udzielonych klientom z działalności kontynuowanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r., co z kolei stanowiło spadek o 531,3 mln zł, czyli 31,8%, wobec 1.668,8 mln zł przychodów z tytułu odsetek od kredytów i pożyczek udzielonych klientom z działalności kontynuowanej i zaniechanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r. Przychody z tytułu odsetek od kredytów i pożyczek udzielonych klientom z działalności zaniechanej wyniosły 287,8 mln zł za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r., co stanowiło 54,2% łącznego spadku między rokiem 2015 a 2014.

Spadek przychodów z tytułu odsetek od kredytów i pożyczek udzielonych klientom w 2016 r. w porównaniu z 2015 r. spowodowany był przede wszystkim spadkiem wartości portfela kredytów. Średnia wartość kredytów i pożyczek udzielonych przez Bank klientom w ujęciu jednostkowym zmniejszyła się o 424,5 mln zł, czyli o 1,2%, co spowodowane było znacznym spadkiem średniej wartości kredytów i pożyczek udzielonych dużym przedsiębiorstwom (1.477,7 mln zł, czyli 12,0%), co z kolei zostało częściowo skompensowane wzrostem średniej wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom indywidualnym (786,9 mln zł, czyli 4,2%) i wzrostem średniej wartości kredytów i pożyczek udzielonych małym i średnim przedsiębiorstwom (125,2 mln zł). Spadek średniej wartości kredytów i pożyczek udzielonych dużym przedsiębiorstwom spowodowany był głównie wcześniejszą ich spłatą przez duże przedsiębiorstwa. Średnia stopa oprocentowania kredytów i pożyczek udzielonych przez Bank pozostawała na podobnym poziomie (3,3% w 2016 r. w porównaniu z 3,4% w 2015 r.).

Spadek przychodów z tytułu odsetek od kredytów i pożyczek udzielonych klientom w 2015 r. w porównaniu z 2014 r. spowodowany był przede wszystkim znacznym spadkiem średniej stopy oprocentowania kredytów i pożyczek udzielonych przez Bank (4,1% w 2014 r. w porównaniu do 3,4% w 2015 r.). W styczniu 2014 r. stopa referencyjna NBP wynosiła 2,50%, w październiku 2014 r. została obniżona do 2,00%, a w marcu 2015 r. do 1,50%. Ponadto do dnia 1 stycznia 2016 r. maksymalne oprocentowanie kredytów udzielanych osobom fizycznym i mikroprzedsiębiorstwom ograniczone było do czterokrotności stopy lombardowej. W wyniku spadków stóp procentowych, banki musiały zmniejszyć oprocentowanie wszystkich kredytów, które przekraczało ustawowy limit. W związku z tym, przychody z tytułu odsetek od tej części portfela spadły i – z uwagi na sposób

ustalania odsetek maksymalnych obowiązujący w tamtym czasie, czyli czterokrotność stopy lombardowej – rozmiar tego spadku był do czterech razy większy niż spadki obowiązujących stóp rynkowych. W styczniu 2014 r. stopa lombardowa NBP wynosiła 4,00%, w październiku 2014 r. została obniżona do 3,00%, a w marcu 2015 r. – do 2,50%, co miało negatywny wpływ na przychody Grupy z tytułu odsetek. Po dniu 1 stycznia 2016 r. maksymalna wysokość odsetek liczona jest jako dwukrotność sumy stopy referencyjnej NBP i 3,5 p.p. W 2015 r. średnia wartość kredytów i pożyczek udzielonych klientom przez Bank w ujęciu jednostkowym wzrosła o 240,5 mln zł, czyli o 0,7% w porównaniu z 2014 r., co spowodowane było przede wszystkim wzrostem średniej wartości kredytów i pożyczek udzielonych małym i średnim przedsiębiorstwom (178,3 mln zł, czyli 18,3%) oraz klientom indywidualnym (320,8 mln zł, czyli 1,8%).

Przychody z tytułu odsetek od instrumentów pochodnych zabezpieczających

Przychody z tytułu odsetek od pochodnych instrumentów zabezpieczających odpowiadały za odpowiednio 11,1%, 11,9%, 13,0% i 5,4% łącznych przychodów z tytułu odsetek za 3 miesiące zakończone 31 marca 2017 r. i za lata zakończone dnia 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r.

Przychody z tytułu odsetek od instrumentów pochodnych zabezpieczających z działalności kontynuowanej wynosiły 43,4 mln zł za okres 3 miesięcy zakończony 31 marca 2017 r., co stanowiło spadek o 6,8 mln zł, czyli 13,6%, z 50,2 mln zł przychodów z tytułu odsetek od instrumentów pochodnych zabezpieczających z działalności kontynuowanej za analogiczny okres 2016 r. Spadek ten wynikał głównie z rozliczenia transakcji zabezpieczających przepływy pieniężne Grupy (średnia nominalna wartość transakcji zabezpieczających przepływy pieniężne Grupy (liczona jako średnia arytmetyczna stanu na początek i koniec okresu sprawozdawczego) w pierwszym kwartale 2017 r. wyniosła 7.081,0 mln zł w porównaniu z 8.366,6 mln zł w pierwszym kwartale 2016 r.).

Przychody z tytułu odsetek od instrumentów pochodnych zabezpieczających z działalności kontynuowanej wynosiły 189,0 mln zł za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 r., co stanowiło spadek o 23,3 mln zł, czyli 11,0% z 212,3 mln zł przychodów z tytułu odsetek od instrumentów pochodnych zabezpieczających z działalności kontynuowanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r., co z kolei stanowiło wzrost o 96,2 mln zł, czyli 82,9% z 116,1 mln zł przychodów z tytułu odsetek od instrumentów pochodnych zabezpieczających z działalności kontynuowanej i zaniechanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r.

Spadek w 2016 r. w porównaniu z 2015 r. spowodowany był głównie rozliczeniem kilku transakcji mających na celu zabezpieczenie pozycji Grupy (średnia nominalna wartość transakcji Banku w 2016 r. wyniosła 8.100,1 mln zł w porównaniu z 9.382,3 mln zł w 2015 r.).

Wzrost w 2015 r. w porównaniu z 2014 r. spowodowany był głównie znacznym wzrostem średniej wartości transakcji zabezpieczających (średnia nominalna wartość transakcji Banku wynosiła 9.382,3 mln zł w 2015 r. w porównaniu z 7.378,0 mln zł w 2014 r.). Powyższy wzrost spowodowany był zmianą strategii zabezpieczania dotyczącej ryzyka stopy procentowej związanej z portfelem kredytów hipotecznych w CHF i zastąpieniem krótkoterminowych swapów walutowych długoterminowymi kontraktami CIRS.

Przychody z tytułu odsetek od instrumentów finansowych przeznaczonych do obrotu

Przychody z tytułu odsetek od instrumentów finansowych Grupy przeznaczonych do obrotu stanowiły odpowiednio 7,0%, 8,8%, 10,8%, i 11,2% łącznych przychodów z tytułu odsetek za okres 3 miesięcy zakończony 31 marca 2017 r. i w latach zakończonych dnia 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r.

Przychody z tytułu odsetek od aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu z działalności kontynuowanej wyniosły 27,4 mln zł za okres 3 miesięcy zakończony 31 marca 2017 r., co stanowiło spadek o 14,0 mln zł, czyli 33,8%, w stosunku do 41,4 mln zł przychodów z tytułu odsetek od aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu z działalności kontynuowanej za analogiczny okres 2016 r. Spadek ten wynikał głównie z częściowego obniżenia wartości portfela krótkoterminowych bonów NBP i zastępowania części portfela krótkoterminowych bonów NBP bardziej rentownymi obligacjami skarbowymi.

Przychody z tytułu odsetek od instrumentów finansowych przeznaczonych do obrotu z działalności kontynuowanej wynosiły 140,0 mln zł za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 r., co stanowiło spadek o 36,8 mln zł, czyli 20,8%, z 176,8 mln zł przychodów z tytułu odsetek od instrumentów finansowych przeznaczonych do obrotu z działalności kontynuowanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r., co z kolei stanowiło spadek o 64,7 mln zł, czyli 26,8%, z 241,4 mln zł przychodów z tytułu odsetek od instrumentów finansowych przeznaczonych do obrotu z działalności kontynuowanej i zaniechanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r.

Spadek w 2016 r. był przede wszystkim spowodowany zmianą struktury portfela aktywów płynnych Grupy oraz spadkiem wielkości portfeli handlowych. Powyższa zmiana struktury wynikała głównie ze zmniejszenia wartości depozytów ze względu na niższe potrzeby płynnościowe Grupy oraz działań nakierowanych na wzrost przychodów z tytułu odsetek i zastąpienie części portfela krótkoterminowych bonów pieniężnych NBP portfelem obligacji skarbowych o dłuższym horyzoncie czasowym i wyższej rentowności.

Spadek w 2015 r. wynikał przede wszystkim ze spadku średniej stopy oprocentowania aktywów Banku będącego efektem ogólnego spadku poziomu stóp procentowych w Polsce, co zostało częściowo skompensowane wzrostem średniej wartości portfela.

Przychody z tytułu odsetek od inwestycyjnych papierów wartościowych

Przychody z tytułu odsetek od inwestycyjnych papierów wartościowych stanowiły odpowiednio 10,2%, 8,1%, 4,3% i 3,2% łącznych przychodów z tytułu odsetek za 3 miesiące zakończone 31 marca 2017 r. i za lata zakończone dnia 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r.

Przychody z tytułu odsetek od inwestycyjnych papierów wartościowych z działalności kontynuowanej za okres 3 miesięcy zakończony 31 marca 2017 r. wyniosły 39,9 mln, co stanowiło wzrost o 16,4 mln zł, czyli 69,7%, w stosunku do 23,5 mln zł przychodów z tytułu odsetek od inwestycyjnych papierów wartościowych z działalności kontynuowanej za analogiczny okres zakończony 31 marca 2016 r. Wzrost ten wynikał głównie z zastąpienia części portfela krótkoterminowych bonów NBP obligacjami skarbowymi o dłuższym horyzoncie czasowym i wyższej rentowności.

Przychody z tytułu odsetek od inwestycyjnych papierów wartościowych z działalności kontynuowanej wynosiły 128,6 mln zł, co stanowi wzrost o 58,1 mln zł, czyli 82,4% za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 r. z 70,5 mln zł przychodów z tytułu odsetek od inwestycyjnych papierów wartościowych z działalności kontynuowanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r., co z kolei stanowiło wzrost o 1,5 mln zł, czyli 2,2% wobec 69,0 mln zł przychodów z tytułu odsetek od inwestycyjnych papierów wartościowych z działalności kontynuowanej i zaniechanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r.

Powyższe zmiany były przede wszystkim spowodowane zmianą struktury portfeli papierów wartościowych Banku oraz wzrostem wielkości portfeli inwestycyjnych. Powyższa zmiana wynikała głównie z działań nakierowanych na poprawę przychodów z tytułu odsetek i zastąpienia części portfela krótkoterminowych bonów pieniężnych NBP portfelem obligacji skarbowych o dłuższym horyzoncie czasowym i wyższej rentowności.

Koszty z tytułu odsetek

W tabeli poniżej przedstawiono główne składniki kosztów Grupy z tytułu odsetek za wskazane okresy.

	3 miesiące zakończone 31 marca			
	2017		2016	
	(mln zł)	% całości	(mln zł)	% całości
	(tylko działalność kontynuowana)			
Z tytułu depozytów klientów.....	91,6	74,7	121,4	76,4
Z tytułu otrzymanych kredytów i pożyczek (w tym podporządkowanych).....	21,9	17,8	26,7	16,8
Z tytułu emisji obligacji własnych	3,8	3,1	3,9	2,4
Z tytułu depozytów bankowych	2,5	2,0	3,2	2,0
Z tytułu instrumentów repo.....	1,7	1,4	2,3	1,5
Z tytułu instrumentów pochodnych zabezpieczających.....	1,2	1,0	1,3	0,8
Razem.....	122,7	100,0	158,9	100,0

Źródło: Śródroczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe

Łączne koszty Grupy z tytułu odsetek z działalności kontynuowanej za okres 3 miesięcy zakończony 31 marca 2017 r. wyniosły 122,7 mln zł, co stanowiło spadek o 36,2 mln zł, czyli 22,8%, w porównaniu z okresem 3 miesięcy zakończonym 31 marca 2016 r., kiedy to łączne koszty odsetek z działalności z tytułu odsetek z działalności kontynuowanej wyniosły 158,9 mln zł.

Spadek kosztów Grupy z tytułu odsetek w pierwszym kwartale 2017 r. w porównaniu z analogicznym okresem 2016 r. był spowodowany głównie spadkiem kosztów z tytułu odsetek od: (i) depozytów od

klientów (29,9 mln zł); oraz (ii) otrzymanych kredytów i pożyczek (w tym podporządkowanych) (4,9 mln zł). Spadek kosztów odsetek od depozytów od klientów wynikał zarówno spadku średniego oprocentowania Banku wynikającego z ograniczania depozytów terminowych i zwiększania udziału rachunków bieżących i oszczędnościowych oraz ze spadku średniego wolumenu depozytów klientów Banku. Spadek kosztów z tytułu odsetek od kredytów i pożyczek otrzymanych (w tym podporządkowanych) również wynikał z ich niższego średniego wolumenu i spadku średniego oprocentowania w Banku.

W tabeli poniżej przedstawiono informacje na temat kosztów z tytułu odsetek Grupy we wskazanych latach.

	Rok zakończony dnia 31 grudnia					
	2016		2015		2014	
	przekształcone*					
	(mln zł)	% całości	(mln zł)	% całości	(mln zł)	% całości
	(tylko działalność kontynuowana)					
Koszty z tytułu odsetek						
Z tytułu depozytów						
klientów	433,2	75,9	564,0	80,7	596,0	64,5
Z tytułu otrzymanych						
kredytów i pożyczek (w tym						
podporządkowanych)	97,3	17,0	92,6	13,2	288,5	31,2
Z tytułu emisji obligacji						
własnych	15,4	2,7	15,8	2,3	2,7	0,3
Z tytułu depozytów						
bankowych	13,2	2,3	11,6	1,7	23,6	2,6
Z tytułu instrumentów repo	6,6	1,2	10,3	1,5	6,7	0,7
Z tytułu instrumentów						
pochodnych						
zabezpieczających	5,2	0,9	4,9	0,7	6,7	0,7
Razem	570,9	100,0	699,2	100,0	924,2	100,0

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

* Zob. punkt „Informacje dotyczące porównywalności danych i zmiany prezentacji” powyżej.

Łączne koszty Grupy z tytułu odsetek z działalności kontynuowanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 r. wynosiły 570,9 mln zł, co stanowi spadek o 128,3 mln zł, czyli 18,3% w stosunku do roku zakończonego dnia 31 grudnia 2015 r., w którym łączne koszty Grupy z tytułu odsetek z działalności kontynuowanej wyniosły 699,2 mln zł, co z kolei stanowiło spadek o 225,0 mln zł, czyli 24,3% z 924,2 mln zł kosztów z tytułu odsetek z działalności kontynuowanej i zaniechanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r. Koszty z tytułu odsetek z działalności zaniechanej wyniosły 151,9 mln zł za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r., co stanowiło 67,5% łącznego spadku między rokiem 2015 a 2014.

Spadek kosztów Grupy z tytułu odsetek w 2016 r. wobec 2015 r. był efektem przede wszystkim spadku kosztów z tytułu odsetek od depozytów klientów o 130,8 mln zł.

Spadek kosztów Grupy z tytułu odsetek w 2015 r. wobec 2014 r. wynikał głównie ze spadku kosztów z tytułu odsetek od otrzymanych kredytów i pożyczek (w tym podporządkowanych) o 195,9 mln zł, kosztów z tytułu odsetek od depozytów klientów o 32,0 mln zł oraz kosztów z tytułu odsetek od depozytów bankowych o 12,0 mln zł, co zostało częściowo zniwelowane wzrostem kosztów z tytułu odsetek z tytułu emisji obligacji własnych (o 13,1 mln zł).

Koszty z tytułu odsetek od depozytów klientów

Koszty z tytułu odsetek od depozytów klientów stanowiły odpowiednio 74,7%, 75,9%, 80,7%, i 64,5% kosztów z tytułu odsetek razem za 3 miesiące zakończone 31 marca 2017 r. i za lata zakończone dnia 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r. Znaczny wzrost udziału kosztów z tytułu odsetek od depozytów klientów w łącznych kosztach Grupy z tytułu odsetek między rokiem 2014 i 2015 był spowodowany zarówno spadkiem łącznych kosztów z tytułu odsetek w wyniku sprzedaży Raiffeisen-Leasing, jak i wzrostem średniej wartości depozytów klientów Banku o 4.146,6 mln zł rok do roku.

Koszty z tytułu odsetek od depozytów klientów z działalności kontynuowanej wyniosły 91,6 mln zł za okres 3 miesięcy zakończony 31 marca 2017 r., co stanowiło spadek o 29,9 mln zł, czyli 24,6%, w stosunku do 121,4 mln zł kosztów z tytułu odsetek od depozytów klientów z działalności

kontynuowanej za analogiczny okres zakończony 31 marca 2016 r. Spadek ten wynikał głównie ze spadku średniego oprocentowania depozytów klientów Banku, które spadło z poziomu 1,3% w pierwszym kwartale 2016 r. do 1,1% w pierwszym kwartale 2017 r. w wyniku poprawy marży na depozytach terminowych i zmiany struktury finansowania środkami od klientów (wzrost udziału rachunków bieżących w łącznej wartości depozytów klientów, zwłaszcza w segmencie bankowości detalicznej). Ponadto średnie wartości depozytów klientów Banku obniżyły się, zwłaszcza w segmencie dużych przedsiębiorstw, w wyniku optymalizacji poziomu i struktury finansowania Banku.

Koszty z tytułu odsetek od depozytów klientów z działalności kontynuowanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 r. wynosiły 433,2 mln zł, co stanowiło spadek o 130,8 mln zł, czyli 23,2% z 564,0 mln zł kosztów z tytułu odsetek od depozytów klientów z działalności kontynuowanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r. Natomiast koszty z tytułu odsetek od depozytów klientów z działalności kontynuowanej Grupy za 2015 rok spadły o 32,0 mln zł, czyli 5,4%, z 596,0 mln zł kosztów z tytułu odsetek od depozytów klientów z działalności kontynuowanej i zaniechanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r.

W 2016 r. spadek kosztów z tytułu odsetek od depozytów klientów wynikał głównie ze spadku kosztu finansowania i poprawy marż (średnia stopa oprocentowania depozytów klientów Banku w ujęciu jednostkowym spadła do 1,2% w 2016 r. z 1,6% w 2015 r.) pomimo wzrostu średniej wartości depozytów klientów Banku w wysokości 1.298,6 mln zł, czyli 3,6% rok do roku. Koszty z tytułu odsetek od depozytów klientów indywidualnych spadły mimo wzrostu średniej wartości tych depozytów (2.103,2 mln zł, czyli 13,3%), z uwagi na spadek marż wynikający z przeceny depozytów i wzrostu udziału rachunków bieżących w całkowitych depozytach klientów. Znaczny spadek kosztów z tytułu odsetek od depozytów klientów spowodowany był głównie spadkiem średniej wartości depozytów Banku o 1.417,9 mln zł, czyli 9,2% rok do roku, w wyniku optymalizacji struktury źródeł finansowania Banku.

W 2015 r. spadek kosztów z tytułu odsetek od depozytów klientów wynikał głównie ze spadku stóp procentowych w złotych (średnia stopa oprocentowania depozytów klientów Banku w ujęciu jednostkowym spadła do 1,6% w 2015 r. z 1,9% w 2014 r.), co zostało skompensowane spadkiem zrealizowanej marży na depozytach klientów i znacznym wzrostem średniej wartości depozytów. Średnia wartość depozytów klientów Banku w ujęciu jednostkowym wzrosła o 4.146,6 mln zł, czyli o 12,9%, co spowodowane było przede wszystkim wzrostem średniej wartości depozytów dużych przedsiębiorstw (1.425,8 mln zł, czyli 10,2%) oraz klientów indywidualnych (2.423,0 mln zł, czyli 18,2%). Powyższy wzrost średnich wartości wynikał przede wszystkim ze wzrostu organicznego i budowy stabilnej bazy depozytów klientów przez Bank. Sprzedaż Raiffeisen-Leasing miała niewielki wpływ na koszty z tytułu odsetek od depozytów klientów, powodując 4,6 mln zł wzrostu kosztów, z uwagi na niewyłączenie transakcji między Grupą Raiffeisen-Leasing a Grupą w przekształconych danych za rok 2015 (szczegóły tego przekształcenia przedstawione są w punkcie „*Informacje dotyczące porównywalności danych i zmiany prezentacji*” powyżej).

Koszty z tytułu odsetek od otrzymanych kredytów i pożyczek (w tym podporządkowanych)

Koszty z tytułu odsetek od otrzymanych kredytów i pożyczek obejmują odsetki płatne od pożyczek podporządkowanych, w tym udzielonych przez RBI. Koszty z tytułu odsetek od otrzymanych kredytów i pożyczek stanowiły odpowiednio 17,8%, 17,0%, 13,3%, i 31,2% łącznych kosztów z tytułu odsetek za 3 miesiące zakończone 31 marca 2017 r. i za lata zakończone dnia 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r.

Koszty z tytułu odsetek od otrzymanych kredytów i pożyczek z działalności kontynuowanej wyniosły 21,9 mln zł za okres 3 miesięcy zakończony 31 marca 2017 r., co stanowiło spadek o 4,9 mln zł, czyli 18,0%, w stosunku do 26,7 mln zł kosztów z tytułu odsetek od otrzymanych kredytów i pożyczek z działalności kontynuowanej za analogiczny okres zakończony 31 marca 2016 r. Spadek ten wynikał zarówno ze spadku oprocentowania otrzymanych kredytów i pożyczek (średnie oprocentowanie kredytów i pożyczek otrzymanych w ujęciu jednostkowym spadło do 1,2% w pierwszym kwartale 2017 r. z poziomu 1,4% w pierwszym kwartale 2016 r.) oraz z obniżenia się średniego salda otrzymanych kredytów i pożyczek o 573,4 mln zł, czyli 7,3%, w pierwszym kwartale 2017 r. w porównaniu z analogicznym okresem 2016 r.

Koszty z tytułu odsetek od otrzymanych kredytów i pożyczek z działalności kontynuowanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 r. wyniosły 97,3 mln zł, co stanowi wzrost o 4,7 mln zł, czyli 5,0% w stosunku do 92,6 mln zł kosztów z tytułu odsetek od otrzymanych kredytów i pożyczek z działalności kontynuowanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r., co z kolei stanowi spadek w wysokości 195,9 mln zł, czyli 67,9%, w stosunku do 288,5 mln zł kosztów z tytułu odsetek od

otrzymanych kredytów i pożyczek z działalności kontynuowanej i zaniechanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r.

W 2016 r. wzrost kosztów z tytułu odsetek od otrzymanych kredytów i pożyczek wynikał głównie ze wzrostu oprocentowania tych kredytów i pożyczek (średnie oprocentowanie tych kredytów i pożyczek w ujęciu jednostkowym wzrosło do 1,2% w 2016 r. z 1,1% w 2015 r.) pomimo spadku średnich sald otrzymanych kredytów i pożyczek o 450,4 mln zł, czyli 5,5%, rok do roku.

W 2015 r. spadek kosztów z tytułu odsetek od otrzymanych kredytów i pożyczek wynikał głównie ze spadku średniego oprocentowania tych kredytów i pożyczek (średnie oprocentowanie tych kredytów i pożyczek w ujęciu jednostkowym spadło do 1,1% w 2015 r. z 1,5% w 2014 r.) i ze spadku średnich wartości o 1.223,3 mln zł, czyli 12,9%, rok do roku. Spadek średnich sald wynikał z optymalizacji przez Bank struktury finansowania i zastąpienia kredytów pozyskiwanych na rynku hurtowym depozytami klientów. Koszty z tytułu odsetek od otrzymanych kredytów i pożyczek z działalności zaniechanej wyniosły 133,6 mln zł za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r., co stanowiło 63,2% łącznego spadku pomiędzy rokiem 2015 a 2014.

Wynik z tytułu odsetek

W poniższych tabelach przedstawiono informacje na temat wyniku Grupy z tytułu odsetek za wskazane okresy.

3 miesiące zakończone 31 marca		
	2017	2016
	<i>(mln zł)</i>	
	<i>(tylko działalność kontynuowana)</i>	
Przychody z tytułu odsetek	390,9	395,0
Koszty z tytułu odsetek.....	(122,7)	(158,9)
Wynik z tytułu odsetek	268,2	236,1

Źródło: Śródroczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe

Wynik z tytułu odsetek jest największym elementem przychodów operacyjnych Grupy. Za okres 3 miesięcy zakończony 31 marca 2017 r. wynik z tytułu odsetek z działalności kontynuowanej Grupy wyniósł 268,2 mln zł, co stanowiło wzrost o 32,1 mln zł, czyli 13,6%, z poziomu 236,1 mln zł wyniku z tytułu odsetek z działalności kontynuowanej za analogiczny okres 2016 r. Wzrost wyniku z tytułu odsetek w tym okresie był efektem większego spadku kosztów z tytułu odsetek Grupy (36,2 mln zł) w porównaniu z poziomem spadku przychodów z tytułu odsetek (4,1 mln zł) na skutek czynników opisanych powyżej.

W poniższej tabeli przedstawiono informacje na temat wyniku Grupy z tytułu odsetek za wskazane lata.

Rok zakończony dnia 31 grudnia			
	2016	2015 przekształcone*	2014
	<i>(mln zł)</i>		
	<i>(tylko działalność kontynuowana)</i>		
Przychody z tytułu odsetek	1.590,1	1.635,5	2.148,5
Koszty z tytułu odsetek.....	(570,9)	(699,2)	(924,2)
Wynik z tytułu odsetek	1.019,2	936,3	1.224,3

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

* Zob. punkt „Informacje dotyczące porównywalności danych i zmiany prezentacji” powyżej.

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 r. wynik z tytułu odsetek z działalności kontynuowanej wyniósł 1.019,2 mln zł, co stanowiło wzrost o 82,8 mln zł, czyli 8,8%, w stosunku do 936,3 mln zł wyniku z tytułu odsetek z działalności kontynuowanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r., co z kolei było spadkiem o 288,0 mln zł, czyli 23,5%, w stosunku do 1.224,3 mln zł wyniku z tytułu odsetek z działalności kontynuowanej i zaniechanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r.

W 2016 r. wzrost wyniku z tytułu odsetek był efektem większego spadku kosztów z tytułu odsetek Grupy (128,3 mln zł) od spadku przychodów z tytułu odsetek (45,4 mln zł).

W 2015 r. spadek wyniku z tytułu odsetek był spowodowany większym spadkiem przychodów z tytułu odsetek Grupy (513,0 mln zł) od spadku kosztów z tytułu odsetek (225,0 mln zł).

Odpisy netto z tytułu utraty wartości oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe

W tabeli poniżej przedstawiono wpływ tworzonych indywidualnie i grupowo odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom, należności od banków i pozycji pozabilansowych na wynik Grupy za wskazane okresy.

3 miesiące zakończone 31 marca		
	2017	2016
	<i>(mln zł)</i>	
	<i>(tylko działalność kontynuowana)</i>	
Należności od banków	0,1	0,0
Należności od klientów indywidualnych	(21,7)	(2,9)
Należności od klientów mikro.....	(15,9)	(13,2)
Należności od dużych przedsiębiorstw	(15,5)	(33,6)
Należności od małych i średnich przedsiębiorstw	(9,3)	(1,0)
Należności od sektora publicznego	0,0	0,0
Pozycje pozabilansowe	7,0	10,9
Inwestycyjne papiery wartościowe.....	5,4	—
Odpisy netto z tytułu utraty wartości i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe razem.....	(60,9)	(39,7)

Źródło: Śródroczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe

Grupa rozpoznała odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe z działalności kontynuowanej w wysokości (60,9) mln zł za okres 3 miesięcy zakończony 31 marca 2017 r., co stanowi wzrost o 21,1 mln zł, czyli 53,4%, w stosunku do (39,7) mln zł za analogiczny okres 2016 r. Wzrost ten wynikał głównie ze zwiększenia odpisów netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych i rezerw na zobowiązania pozabilansowe na należności od klientów indywidualnych w kwocie 18,8 mln zł oraz należności od małych i średnich przedsiębiorstw w wysokości 8,3 mln zł.

Wzrost odpisów netto w segmencie Bankowości Detalicznej w I kwartale 2017 r. w porównaniu z analogicznym okresem 2016 r. był efektem dojrzewania portfela kredytów niezabezpieczonych, których udział w portfelu detalicznym rośnie od drugiej połowy 2015 roku.

Wzrost odpisów netto w segmencie małych i średnich przedsiębiorstw w I kwartale 2017 r. w porównaniu z analogicznym okresem 2016 r. wynikał głównie z pogorszenia sytuacji finansowej kilku klientów o istotnym udziale w tym segmencie.

Odzyski ze sprzedaży wierzytelności i inne odzyski wyniosły odpowiednio 3,1 mln zł i 0,0 mln zł za pierwszy kwartał 2017 i 2016 roku. Bez uwzględnienia tych odzysków, odpisy netto wyniosły odpowiednio (64,0) mln zł i (39,8 mln) zł za pierwsze trzy miesiące 2017 i 2016 roku.

W poniższych tabelach przedstawiono wpływ odpisów netto z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom, należności od banków i rezerw na zobowiązania pozabilansowe na wynik Grupy za wskazane lata.

	Rok zakończony dnia 31 grudnia		
	2016	2015 przekształcone*	2014
	(mln zł)		
	(tylko działalność kontynuowana)		
Należności od banków	0,1	0,1	(0,1)
Należności od klientów indywidualnych	(79,3)	(35,0)	69,1
Należności od klientów mikro	(45,0)	(14,8)	(22,5)
Należności od dużych przedsiębiorstw	(39,1)	(81,4)	(125,4)
Należności od małych i średnich przedsiębiorstw	(5,0)	(9,7)	(17,2)
Należności od sektora publicznego	(0,4)	0,0	0,0
Pozycje pozabilansowe	19,5	(15,6)	(10,4)
Inwestycyjne papiery wartościowe	(27,2)	—	—
Odpisy netto z tytułu utraty wartości i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe razem	(176,2)	(156,3)	(106,6)

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

* Zob. punkt „Informacje dotyczące porównywalności danych i zmiany prezentacji” powyżej.

Grupa rozpoznała odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe z działalności kontynuowanej w wysokości (176,2) mln zł za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 r., co stanowiło wzrost o 19,9 mln zł, czyli 12,7%, w stosunku do (156,3) mln zł odpisów netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe z działalności kontynuowanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r., co z kolei stanowiło wzrost o 49,7 mln zł, czyli 46,6%, w stosunku do (106,6) mln zł odpisów netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe z działalności kontynuowanej i zaniechanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r.

Odzyski ze sprzedaży wierzytelności i inne odzyski wyniosły odpowiednio 12,8 mln zł, 35,1 mln zł i 261,7 mln zł w latach 2016, 2015 i 2014. Bez tych odzysków odpisy netto wyniosły odpowiednio (189,0) mln zł, (191,4) mln zł i (368,3) mln zł w roku 2016, 2015 i 2014.

Odpisy z tytułu utraty wartości inwestycyjnych papierów wartościowych w wysokości (27,2) mln zł wiązały się głównie z utworzeniem odpisu na obligacje korporacyjne posiadane przez Bank co było spowodowane rozpoznaniem przesłanek utraty wartości tych obligacji wynikających z pogorszenia sytuacji finansowej emitenta.

Wynik z tytułu prowizji i opłat

Przychody z tytułu prowizji i opłat

W tabeli poniżej przedstawiono główne składniki wyniku Grupy z tytułu prowizji i opłat za wskazane okresy.

	3 miesiące zakończone 31 marca			
	2017		2016	
	(mln zł)	% całości	(mln zł)	% całości
	(tylko działalność kontynuowana)			
Przychody z tytułu prowizji i opłat:				
Z tytułu marży transakcyjnej na klientowskich transakcjach walutowych i pochodnych	61,6	39,0	67,8	42,5
Z tytułu produktów inwestycyjnych i ubezpieczeniowych.....	23,1	14,6	22,8	14,3
Z tytułu kart płatniczych, kredytowych.....	19,5	12,4	17,7	11,1
Z tytułu obsługi gotówki i przelewów	13,7	8,7	14,3	8,9
Z tytułu kredytów i pożyczek niestanowiące elementu efektywnej stopy procentowej.....	12,4	7,8	11,9	7,5
Z tytułu obsługi rachunków bankowych	10,0	6,3	10,3	6,5
Z tytułu działalności powierniczej i maklerskiej.....	9,7	6,2	7,2	4,5
Z tytułu obsługi akredytyw i zobowiązań gwarancyjnych.....	7,1	4,5	7,0	4,4
Inne	0,8	0,5	0,5	0,3
Razem.....	158,0	100,0	159,4	100,0

Źródło: Śródroczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe

Łączne przychody Grupy z tytułu prowizji i opłat z działalności kontynuowanej spadły o 1,4 mln zł, czyli 0,9%, do 158,0 mln zł za okres 3 miesięcy zakończony 31 marca 2017 r. z 159,4 mln zł łącznych przychodów z tytułu prowizji i opłat z działalności kontynuowanej i zaniechanej za analogiczny okres 2016 r. Niewielki spadek wynikał głównie ze spadku przychodów z tytułu prowizji i opłat dotyczących marży transakcyjnej na klientowskich transakcjach walutowych i pochodnych, który został częściowo skompensowany wzrostem przychodów z tytułu prowizji i opłat dotyczących działalności powierniczej i maklerskiej, oraz wzrostem przychodów z tytułu prowizji i opłat dotyczących kart płatniczych i kredytowych.

Spadek przychodów z tytułu prowizji i opłat dotyczących marży transakcyjnej na klientowskich transakcjach walutowych i pochodnych wynikał zarówno z niższych obrotów, jak i spadku marży realizowanej na takich transakcjach.

Wzrost przychodów z tytułu prowizji i opłat dotyczących działalności powierniczej i maklerskiej wynikał w znacznej mierze ze zmiany cen w umowach z klientami po wprowadzeniu nowej ustawy regulującej działalność funduszy inwestycyjnych.

W tabeli poniżej przedstawiono informacje na temat przychodów z tytułu prowizji i opłat Grupy za wskazane lata.

Z uwagi na to, że Grupa zmieniła sposób prezentacji przychodów z tytułu prowizji i opłat w Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym za 2016 rok oraz brak jest przekształconych danych porównywalnych za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r. w poniższej tabeli przedstawiono jedynie informacje o przychodach z tytułu prowizji i opłat za rok obrotowy zakończony dnia 31 grudnia 2016 r. i 2015 r.

	Rok zakończony dnia 31 grudnia			
	2016		2015	
			przekształcone*	
	(mln zł)	% całości	(mln zł)	% całości
	(tylko działalność kontynuowana)			
Przychody z tytułu prowizji i opłat z:				
Z tytułu marży transakcyjnej na klientowskich transakcjach walutowych i pochodnych	276,4	41,3	286,6	42,9
Z tytułu produktów inwestycyjnych i ubezpieczeniowych.....	98,2	14,7	79,7	11,9
Z tytułu kart płatniczych, kredytowych.....	79,9	11,9	84,6	12,7
Z tytułu obsługi gotówki i przelewów	58,0	8,7	58,9	8,8
Z tytułu kredytów i pożyczek niestanowiące elementu efektywnej stopy procentowej.....	54,1	8,1	52,1	7,8
Z tytułu obsługi rachunków bankowych	39,1	5,8	43,8	6,6
Z tytułu działalności powierniczej i maklerskiej.....	31,9	4,8	32,2	4,8
Z tytułu obsługi akredytyw i zobowiązań gwarancyjnych.....	28,2	4,2	29,3	4,4
Pozostałe	3,2	0,5	1,0	0,1
Razem.....	669,0	100,0	668,2	100,0

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe za 2016 rok

* Zob. punkt „Informacje dotyczące porównywalności danych i zmiany prezentacji” powyżej.

Łączne przychody Grupy z tytułu prowizji i opłat z działalności kontynuowanej wzrosły o 0,8 mln zł, czyli 0,1%, do 669,0 mln zł za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 r., z 668,2 mln zł łącznych przychodów z tytułu prowizji i opłat z działalności kontynuowanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r., co stanowiło spadek o 38,0 mln zł, czyli 5,4%, w stosunku do 706,2 mln zł łącznych przychodów z tytułu prowizji i opłat z działalności kontynuowanej i zaniechanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r.

Niewielki wzrost łącznych przychodów z tytułu prowizji i opłat w 2016 r. był spowodowany wzrostem przychodów z tytułu produktów inwestycyjnych i ubezpieczeniowych (obejmujących przychody z tytułu prowizji i opłat z produktów inwestycyjnych, które stanowiły odpowiednio 63% i 58% przychodów z tytułu prowizji i opłat z produktów inwestycyjnych i ubezpieczeniowych w 2015 i 2016 r.) w wyniku realizacji przez Bank strategii w segmencie bankowości detalicznej, co było skompensowane spadkiem przychodów z tytułu marży transakcyjnej na klientowskich transakcjach walutowych i pochodnych z uwagi na spadek obrotów oraz spadkiem dochodów z tytułu prowadzenia rachunków bankowych, co wynikało z wprowadzenia do oferty nowego, bezpłatnego rachunku bieżącego (Wymarzone Konto).

Spadek przychodów z tytułu prowizji i opłat w 2015 r. w porównaniu z 2014 r. wynikał z prowizji i opłat przypisanych do działalności zaniechanej w wysokości 39,7 mln zł w 2015 r.

Koszty z tytułu prowizji i opłat

W tabeli poniżej przedstawiono główne składniki kosztów Grupy z tytułu z tytułu prowizji i opłat za wskazane okresy.

	3 miesiące zakończone 31 marca			
	2017		2016	
	(mln zł)	% całości	(mln zł)	% całości
	(tylko działalność kontynuowana)			
Koszty z tytułu prowizji i opłat:				
Z tytułu kart płatniczych i operacji bankomatowych.....	(4,9)	29,9	(8,4)	40,4
Z tytułu obsługi gotówki i przelewów	(3,5)	21,4	(3,7)	17,5
Z tytułu marży transakcyjnej na klientowskich transakcjach walutowych i pochodnych	(1,6)	9,5	(2,6)	12,4
Z tytułu produktów inwestycyjnych i ubezpieczeniowych.....	(2,4)	14,4	(2,1)	9,8
Z tytułu kredytów i pożyczek niestanowiące elementu efektywnej stopy procentowej.....	(1,7)	10,6	(1,8)	8,7
Z tytułu działalności powierniczej i maklerskiej.....	(1,4)	8,8	(1,0)	4,8
Z tytułu obsługi rachunków bankowych	(0,7)	4,2	(1,0)	5,0
Pozostałe	(0,2)	1,3	(0,3)	1,3
Razem.....	(16,4)	100,0	(20,9)	100,0

Źródło: Śródroczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe

Łączne koszty Grupy z tytułu prowizji i opłat z działalności kontynuowanej spadły o 4,5 mln zł, czyli 21,5%, do 16,4 mln zł za okres 3 miesięcy zakończony 31 marca 2017 r. z 20,9 mln zł łącznych kosztów z tytułu prowizji i opłat z działalności kontynuowanej za analogiczny okres 2016 r. Spadek kosztów z tytułu prowizji i opłat w pierwszym kwartale 2017 r. w porównaniu z analogicznym okresem 2016 r. był spowodowany przede wszystkim spadkiem kosztów z tytułu prowizji i opłat od kart płatniczych i transakcji bankomatowych wynikającym z outsourcingu usług kartowych.

W tabeli poniżej przedstawiono główne składniki kosztów Grupy z tytułu z tytułu prowizji i opłat za wskazane lata.

Z uwagi na to, że Grupa zmieniła sposób prezentacji kosztów z tytułu prowizji i opłat w Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym za 2016 rok oraz brak jest przekształconych danych porównywalnych za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r. w poniższej tabeli przedstawiono jedynie informacje o kosztach z tytułu prowizji i opłat za rok obrotowy zakończony dnia 31 grudnia 2016 r. i 2015 r.

	Rok zakończony dnia 31 grudnia			
	2016		2015 przekształcone*	
	(mln zł)	% całości	(mln zł)	% całości
	(tylko działalność kontynuowana)			
Koszty z tytułu prowizji i opłat				
Z tytułu kart płatniczych i operacji bankomatowych.....	(29,2)	37,5	(37,5)	39,8
Z tytułu obsługi gotówki i przelewów	(16,6)	20,5	(16,9)	17,9
Z tytułu marży transakcyjnej na klientowskich transakcjach walutowych i pochodnych	(10,5)	12,9	(10,5)	11,1
Z tytułu produktów inwestycyjnych i ubezpieczeniowych.....	(7,9)	9,7	(5,3)	5,7
Z tytułu kredytów i pożyczek, niestanowiące elementu efektywnej stopy procentowej.....	(7,7)	9,5	(6,2)	6,6
Z tytułu działalności powierniczej i maklerskiej.....	(4,6)	5,7	(3,9)	4,2
Z tytułu obsługi rachunków bankowych	(3,6)	4,5	(12,0)	12,7
Pozostałe	(1,0)	1,2	(2,0)	2,1
Razem.....	(81,1)	100,0	(94,3)	100,0

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe za 2016 rok

* Zob. punkt „Informacje dotyczące porównywalności danych i zmiany prezentacji” powyżej.

Koszty z tytułu prowizji i opłat z działalności kontynuowanej spadły o 13,2 mln zł, czyli o 14,0%, do 81,1 mln zł za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 r. w stosunku do 94,3 mln zł kosztów z tytułu

provizji i opłat z działalności kontynuowanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r., co z kolei stanowiło wzrost w wysokości 0,8 mln zł, czyli 0,9%, w stosunku do 93,5 mln zł kosztów z tytułu prowizji i opłat z działalności kontynuowanej i zaniechanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r.

Spadek kosztów z tytułu prowizji i opłat w 2016 r. był spowodowany przede wszystkim spadkiem kosztów z tytułu prowizji i opłat od kart płatniczych i transakcji bankomatowych wynikającego ze sprzedaży działalności terminalowej (terminale kart płatniczych w sklepach i małych przedsiębiorstwach) i outsourcingu transakcji kartowych oraz zmiany prezentacji kosztów dotyczących utrzymania i obsługi kart (w roku 2016 koszty te w wysokości 1,7 mln zł zostały zaklasyfikowane do ogólnych kosztów administracyjnych, co lepiej odzwierciedla ich ekonomiczny charakter). Spadek kosztów z tytułu prowizji i opłat od prowadzenia rachunków bieżących był spowodowany zakończeniem programu zwrotu gotówki (cashback) powiązanego z poprzednią ofertą rachunku.

Wzrost kosztów z tytułu prowizji i opłat w 2015 r. wynikał głównie ze wzrostu kosztów transakcji kartami płatniczymi i transakcji bankomatowych z uwagi na zwiększenie liczby kart i kosztów związanych z kartami wydawanymi we współpracy z Wizzair. Wzrost pozostałych kosztów z tytułu prowizji i opłat był spowodowany ujednoliceniem metodologii po połączeniu operacyjnym z Polbankiem. Koszty prowizji i opłat przypisane do działalności zaniechanej wynosiły 0,2 mln zł w 2015 r.

Wynik z tytułu prowizji i opłat

W wyniku opisanych powyżej czynników, wynik Grupy z tytułu prowizji i opłat z działalności kontynuowanej wzrósł o 3,1 mln zł, czyli 2,2%, do 141,6 mln za okres 3 miesięcy zakończony 31 marca 2017 r. ze 138,5 mln zł wyniku z tytułu prowizji i opłat z działalności kontynuowanej za analogiczny okres 2016 r., zaś wynik Grupy z tytułu prowizji i opłat z działalności kontynuowanej wzrósł o 13,9 mln zł, czyli 2,4%, do 587,9 mln zł za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 r. z 574,0 mln zł wyniku z tytułu prowizji i opłat z działalności kontynuowanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r., co z kolei stanowiło spadek o 38,8 mln zł, czyli 6,3%, z 612,8 mln zł w stosunku do wyniku z tytułu prowizji i opłat z działalności kontynuowanej i zaniechanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r.

Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany

Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej obejmuje zrealizowany i niezrealizowany wynik z: (i) instrumentów pochodnych na stopę procentową i walutowych instrumentów pochodnych (z wyłączeniem dochodu uzyskanego z wahań kursów walutowych) oraz (ii) instrumentów dłużnych i kapitałowych. Wynik na instrumentach finansowych zabezpieczających obejmuje zabezpieczenia wartości godziwej i przepływów pieniężnych. Wynik z pozycji wymiany obejmuje zrealizowane i niezrealizowane zyski i straty z tytułu: (i) przeszacowania aktywów i zobowiązań wyrażonych w walutach obcych oraz (ii) różnic kursowych wynikających z komponentu walutowego wyceny instrumentów pochodnych.

W poniższych tabelach przedstawiono składniki wyniku Grupy na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i wyniku z pozycji wymiany we wskazanych okresach.

	3 miesiące zakończone 31 marca	
	2017	2016
	<i>(mln zł)</i>	
	<i>(tylko działalność kontynuowana)</i>	
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	6,9	(21,5)
Wynik na instrumentach finansowych zabezpieczających.....	0,6	1,2
Wynik z pozycji wymiany	5,9	33,3
Razem wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany	13,4	13,0

Źródło: Śródroczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe

Łączny wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany z działalności wymiany za okres 3 miesięcy zakończony 31 marca 2017 i 2016 r. wyniósł, odpowiednio, 13,4 mln zł i 13,0 mln zł.

W poniższych tabelach przedstawiono składniki wyniku Grupy na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i wyniku z pozycji wymiany we wskazanych okresach.

	Rok zakończony dnia 31 grudnia		
	2016	2015 przekształcone*	2014
	(mln zł)		
	(tylko działalność kontynuowana)		
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej..	55,9	(13,7)	(35,2)
Wynik na instrumentach finansowych zabezpieczających.....	5,9	(0,5)	2,0
Wynik z pozycji wymiany	48,4	53,8	91,6
Razem wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany	110,2	39,6	58,5

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

* Zob. punkt „Informacje dotyczące porównywalności danych i zmiany prezentacji” powyżej.

Łączny wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany z działalności kontynuowanej w 2016 i 2015 r. wyniósł odpowiednio 110,2 mln zł i 39,6 mln zł, a łączny wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej i wynik z pozycji wymiany z działalności kontynuowanej i zaniechanej w 2014 r. wyniósł 58,5 mln zł.

Wzrost z 2016 r. w porównaniu do 2015 r. odzwierciedlał przede wszystkim przychód ze sprzedaży przez Bank udziałów w Visa Europe na rzecz Visa Inc. Łączny wynik na sprzedaży udziałów w Visa Europe wyniósł 80,6 mln zł i obejmował: (i) świadczenie pieniężne w wysokości 59,0 mln zł; (ii) wartości otrzymanych akcji uprzywilejowanych w wysokości 16,5 mln zł oraz (iii) dodatkowego odroczonego świadczenia pieniężnego w wysokości 5,1 mln zł.

Spadek w 2015 r. w porównaniu do 2014 r. był głównie spowodowany zwiększoną wartością kontraktów pochodnych kwalifikujących się do instrumentów zabezpieczających, z których przychody są rozpoznawane w pozycji „Przychody z tytułu odsetek”.

Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany przypisany do działalności zaniechanej wyniósł (0,2) mln zł w 2015 r.

Ogólne koszty administracyjne

Grupa dzieli ogólne koszty administracyjne na wynagrodzenia i inne świadczenia pracownicze oraz na pozostałe ogólne koszty administracyjne.

Ogólne koszty administracyjne Grupy z działalności kontynuowanej spadły o 12,4 mln zł, czyli 4,1%, do 290,7 mln zł za okres 3 miesięcy zakończony 31 marca 2017 r. z 303,1 mln zł łącznych kosztów administracyjnych z działalności kontynuowanej za analogiczny okres 2016 r. Spadek ten wynikał głównie z zakończenia relokacji procesów operacyjnych do niskokosztowego Centrum Operacyjnego w Rudzie Śląskiej (tzw. *nearshoring*) oraz zakończeniem przeniesienia centrali Banku z trzech lokalizacji w Warszawie w jedno miejsce, również w Warszawie, częściowo skompensowanej przez wzrost składek i płatności na rzecz BFG.

Ogólne koszty administracyjne z działalności kontynuowanej spadły o 123,9 mln zł, czyli o 9,9%, do 1.122,9 mln zł za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 r. w stosunku do 1.246,8 mln zł ogólnych kosztów administracyjnych z działalności kontynuowanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r., które z kolei spadły o 102,5 mln zł, czyli 7,6%, w stosunku do 1.349,4 mln zł ogólnych kosztów administracyjnych z działalności kontynuowanej i zaniechanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r.

Spadek w 2016 r. w porównaniu do 2015 r. był spowodowany głównie: (i) zmniejszeniem sieci dystrybucji Grupy poprzez zamknięcie 36 oddziałów (w tym 35 własnych oddziałów zamkniętych w wyniku optymalizacji sieci dystrybucji Grupy i jednego oddziału franczyzowego); (ii) zakończeniem relokacji części procesów operacyjnych z Warszawy do nisko kosztowego Centrum Operacyjnego w Rudzie Śląskiej (tzw. *nearshoring*) oraz (iii) zakończeniem przeniesienia centrali Banku z trzech lokalizacji w Warszawie w jedno miejsce, również w Warszawie.

Spadek w 2015 r. w porównaniu do 2014 r. był spowodowany głównie: (i) zmniejszeniem sieci dystrybucji Grupy poprzez zamknięcie 18 oddziałów; (ii) relokacją części procesów operacyjnych z Warszawy do nisko kosztowego Centrum Operacyjnego w Rudzie Śląskiej; (iii) zakończeniem programu nagród jubileuszowych dla pracowników i rozwiązaniem rezerwy na nagrody roczne za 2014 rok. Ogólne koszty administracyjne przypisane do działalności zaniechanej wyniosły 125,3 mln zł.

Wynagrodzenia i pozostałe świadczenia pracownicze

W tabeli poniżej przedstawiono informacje na temat wynagrodzeń i pozostałych świadczeń pracowniczych Grupy za wskazane okresy.

	3 miesiące zakończone 31 marca	
	2017	2016
	(mln zł)	
	(tylko działalność kontynuowana)	
Wynagrodzenia	(106,1)	(129,5)
Koszty ubezpieczeń społecznych	(19,2)	(20,8)
Pozostałe świadczenia pracownicze	(2,8)	(3,2)
Razem	(128,1)	(153,4)

Źródło: Śródroczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe

Wynagrodzenia i pozostałe świadczenia pracownicze, które obejmują wynagrodzenia pracowników, koszty ubezpieczenia społecznego i inne powiązane koszty, stanowią największą część ogólnych kosztów administracyjnych Grupy. Wynagrodzenia z działalności kontynuowanej za okres 3 miesięcy zakończony 31 marca 2017 r. wyniosły 128,1 mln zł, co stanowiło spadek o 25,3 mln zł, czyli 16,5%, z poziomu 153,4 mln zł wynagrodzeń z działalności kontynuowanej za analogiczny okres 2016 r.

Spadek w pierwszym kwartale 2017 r. w stosunku do analogicznego okresu 2016 r. był skutkiem relokacji procesów operacyjnych z Warszawy do Rudy Śląskiej (*nearshoring*) oraz zamknięcia 36 oddziałów w 2016 r. (w tym 35 własnych oddziałów zamkniętych w ramach optymalizacji sieci dystrybucji Grupy i jednego oddziału franczyzowego).

Koszty ubezpieczenia społecznego Grupy składają się głównie z płatności składek emerytalnych, które stanowią odpowiednio 15,0% i 13,5% kosztów wynagrodzeń i pozostałych świadczeń pracowniczych za okresy 3 miesięcy zakończone odpowiednio 31 marca 2017 r. i 2016 r. Koszty ubezpieczeń społecznych z działalności kontynuowanej za okres 3 miesięcy zakończony 31 marca 2017 r. wyniosły 19,2 mln zł, co stanowiło spadek o 1,6 mln zł, czyli 7,7%, z poziomu 20,8 mln zł kosztów ubezpieczeń społecznych z działalności kontynuowanej za 3 miesiące zakończone 31 marca 2016 r. Spadek kosztów ubezpieczeń społecznych był głównie odbiciem niższych kosztów wynagrodzeń wynikających z relokacji procesów operacyjnych do Rudy Śląskiej w ramach tzw. *nearshoringu* oraz zamknięcia 36 oddziałów w 2016 r. (w tym 35 własnych oddziałów zamkniętych w ramach optymalizacji sieci dystrybucji Grupy i jednego oddziału franczyzowego).

W tabeli poniżej przedstawiono główne składniki wynagrodzeń i innych świadczeń pracowniczych Grupy za wskazane lata.

	Rok zakończony dnia 31 grudnia		
	2016	2015 przekształcone*	2014
	(mln zł)		
	(tylko działalność kontynuowana)		
Wynagrodzenia.....	(466,5)	(426,4)	(516,8)
Koszty ubezpieczeń społecznych	(68,6)	(72,8)	(79,3)
Koszty programów jubileuszowych.....	0	0	(6,3)
Pozostałe świadczenia pracownicze.....	(13,3)	(14,6)	(17,7)
Razem	(548,3)	(513,7)	(620,0)

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

* Zob. punkt „Informacje dotyczące porównywalności danych i zmiany prezentacji” powyżej.

Wynagrodzenia z działalności kontynuowanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 r. wyniosły 466,5 mln zł, co stanowi wzrost o 9,4%, czyli 40,1 mln zł w porównaniu z wynagrodzeniami z działalności kontynuowanej w wysokości 426,4 mln zł za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r., co stanowiło spadek o 90,4 mln zł, czyli 17,5% w stosunku do wynagrodzeń z działalności kontynuowanej i zaniechanej w wysokości 516,8 mln zł za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r.

Wzrost w 2016 r. w porównaniu do 2015 r. wynikał przede wszystkim z utworzenia rezerwy restrukturyzacyjnej w wysokości 17,3 mln zł na koszty pracownicze związane głównie z likwidacją 36 oddziałów (w tym 35 oddziałów własnych zamkniętych w ramach optymalizacji sieci dystrybucji Grupy i jednego oddziału franczyzowego) oraz optymalizacją funkcji centrali. Liczba pełnoetatowych pracowników Grupy spadła o 870 osób, czyli o 16,7%, do 4.338 na dzień 31 grudnia 2016 r. z 5.208 na dzień 31 grudnia 2015 r. (w tym 438 pełnoetatowych pracowników Raiffeisen-Leasing, którzy opuścili Grupę z dniem 31 marca 2016 r.).

Spadek w 2015 r. w porównaniu do 2014 r. był spowodowany głównie optymalizacją sieci oddziałów: zamkniętych zostało 18 oddziałów, zaś część procesów operacyjnych zostały przeniesione z Warszawy do nisko kosztowego Centrum Operacyjnego w Rudzie Śląskiej. Na redukcję kosztów miała również wpływ decyzja o niewypłacaniu rocznych nagród za 2014 rok w Grupie RBI i rozwiązaniu rezerwy związanej na ten cel w wysokości 21,6 mln zł. Ponadto Zarząd postanowił zakończyć program nagród jubileuszowych, co wiązało się z rozwiązaniem rezerwy na nagrody jubileuszowe w wysokości 37,4 mln zł. Wynagrodzenia i pozostałe świadczenia pracownicze przypisane do działalności zaniechanej wyniosły 54,1 mln zł. Liczba pełnoetatowych pracowników Grupy spadła o 367, czyli 6,6%, do 5.208 osób na dzień 31 grudnia 2015 r. z 5.575 osób na dzień 31 grudnia 2014 r.

Koszty ubezpieczenia społecznego Grupy składają się głównie z płatności składek emerytalnych, które stanowią odpowiednio 12,5%, 14,2% i 12,8% kosztów wynagrodzeń i pozostałych świadczeń pracowniczych za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r. Koszty ubezpieczenia społecznego z działalności kontynuowanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 r. wyniosły 68,6 mln zł, i spadły o 4,2 mln zł, czyli 5,8%, w stosunku do 72,8 mln zł kosztów ubezpieczenia społecznego z działalności kontynuowanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r., a te z kolei spadły o 6,5 mln zł, czyli 8,2%, w stosunku do 79,3 mln zł kosztów ubezpieczenia społecznego z działalności kontynuowanej i zaniechanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r. Spadek kosztów ubezpieczenia społecznego odzwierciedlał przede wszystkim zmniejszenie liczby pracowników i wynikający z tego spadek kosztów ubezpieczenia społecznego. Koszty ubezpieczenia społecznego z działalności zaniechanej wyniosły 7,7 mln zł w 2015 r.

Pozostałe ogólne koszty administracyjne

W tabeli poniżej przedstawiono główne składniki pozostałych kosztów administracyjnych Grupy za wskazane okresy.

	3 miesiące zakończone 31 marca	
	2017	2016
	(mln zł)	
	(tylko działalność kontynuowana)	
Koszty utrzymania i wynajmu budynków	(27,1)	(40,5)
w tym koszty rat leasingowych	(20,9)	(31,7)
Koszty informatyczne i telekomunikacyjne.....	(22,6)	(22,9)
Składki i wpłaty na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego.....	(54,5)	(23,6)
Koszty usług konsultingowych.....	(14,5)	(3,9)
Koszty marketingu	(1,9)	(5,6)
Koszty szkoleń	(1,1)	(0,8)
Koszty pozostałych rat leasingowych.....	(1,1)	(0,9)
Pozostałe koszty rzeczowe.....	(21,6)	(24,5)
Amortyzacja, w tym:	(18,2)	(27,0)
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych.....	(8,8)	(10,4)
Amortyzacja wartości niematerialnych	(9,5)	(16,6)
Razem	(162,7)	(149,7)

Źródło: Śródroczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe

Pozostałe ogólne koszty administracyjne z działalności kontynuowanej spadły o 12,9 mln zł, czyli 8,6%, do 162,7 mln zł za okres 3 miesięcy zakończony 31 marca 2017 r. z 149,7 mln zł pozostałych ogólnych kosztów administracyjnych z działalności kontynuowanej za analogiczny okres 2016 r.

Wzrost ogólnych kosztów administracyjnych w pierwszym kwartale 2017 r. w stosunku do analogicznego okresu 2016 r. wynikał głównie ze wzrostu składek i płatności na rzecz BFG.

Składki i wpłaty na rzecz BFG stanowiły odpowiednio 33,5% i 15,7% pozostałych kosztów administracyjnych w okresie 3 miesięcy zakończonym 31 marca 2017 i 2016 r. Składki i wpłaty na rzecz BFG z działalności kontynuowanej za okres 3 miesięcy zakończony 31 marca 2017 r. wyniosły 54,5 mln zł, co stanowiło wzrost o 31,0 mln zł, czyli 131,6%, z poziomu 23,6 mln zł składek i wpłat na rzecz BFG z działalności kontynuowanej za analogiczny okres 2016 r. Wzrost wynikał głównie z wpłaty obowiązkowej rocznej składki do obowiązkowego funduszu przymusowej restrukturyzacji banków w wysokości 48,5 mln zł prowadzonego przez BFG. Całą obowiązkową składkę roczną rozpoznano w pierwszym kwartale 2017 r.

Koszty utrzymania i wynajmu budynków stanowiły odpowiednio 16,7% i 27,1% pozostałych kosztów administracyjnych w okresie 3 miesięcy zakończonym 31 marca 2017 i 2016 r. Koszty utrzymania i wynajmu budynków dotyczą kosztów wynajmu i modernizacji oddziałów, biur central, w tym centrali dla departamentów operacyjnych oraz miejsc umieszczenia terminali płatniczych i bankomatów. Koszty utrzymania i wynajmu budynków z działalności kontynuowanej za okres 3 miesięcy zakończony 31 marca 2017 r. wyniosły 27,1 mln zł, co stanowiło spadek o 13,4 mln zł, czyli 33,1%, z poziomu 40,5 mln zł kosztów utrzymania i wynajmu budynków z działalności kontynuowanej za analogiczny okres 2016 r. Spadek wynikał głównie z przeprowadzki do nowego budynku centrali w Warszawie, co dało znaczące oszczędności.

Koszty amortyzacji stanowiły odpowiednio 11,2% i 18,0% pozostałych kosztów administracyjnych w okresie 3 miesięcy zakończonym 31 marca 2017 i 2016 r. Koszty amortyzacji z działalności kontynuowanej za 3 miesiące zakończone 31 marca 2017 r. spadły o 8,8 mln zł, czyli 32,5%, do 18,2 mln zł z 27,0 mln zł w okresie 3 miesięcy zakończonym 31 marca 2016 r. Spadek kosztów amortyzacji wynikał głównie ze spisania nieużywanych systemów w pierwszej połowie 2016 r.

Koszty informatyczne i telekomunikacyjne Grupy z działalności kontynuowanej za okres 3 miesięcy zakończony 31 marca 2017 r. wyniosły 22,6 mln zł, co stanowiło spadek o 0,3 mln zł, czyli 1,3%, z poziomu 22,9 mln zł kosztów informatycznych i telekomunikacyjnych z działalności kontynuowanej za okres 3 miesięcy zakończony 31 marca 2016 r. Nieznaczny spadek wynikał głównie z braku kosztów utrzymania dotyczących spisanych kosztów nieużywanych systemów.

Koszty usług konsultingowych z działalności kontynuowanej za okres 3 miesięcy zakończony 31 marca 2017 r. wzrosły o 10,6 mln zł, czyli 271,8%, do 14,5 mln zł z poziomu 3,9 mln zł kosztów usług konsultingowych z działalności kontynuowanej za analogiczny okres 2016 r. Wzrost wynikał głównie z utworzenia rezerwy na koszty oferty publicznej.

W tabeli poniżej przedstawiono informacje na temat pozostałych ogólnych kosztów administracyjnych Grupy za wskazane lata.

	Rok zakończony dnia 31 grudnia		
	2016	2015 przekształcone*	2014
	(mln zł)		
	(tylko działalność kontynuowana)		
Koszty utrzymania i wynajmu budynków	(133,0)	(140,7)	(155,7)
w tym koszty rat leasingowych.....	(100,7)	(109,7)	(119,1)
Koszty informatyczne i telekomunikacyjne	(96,0)	(102,3)	(135,5)
Składka i wpłaty na rzecz BFG	(96,8)	(164,8)	(52,8)
Koszty usług konsultingowych.....	(22,6)	(13,9)	(43,4)
Koszty marketingu	(24,4)	(32,5)	(43,8)
Koszty szkoleń	(11,4)	(15,0)	(20,4)
Koszty pozostałych rat leasingowych	(4,5)	(5,9)	(3,3)
Koszty Funduszu Wsparcia Kredytobiorców	—	(39,3)	—
Pozostałe koszty rzeczowe.....	(87,3)	(92,3)	(97,0)
Amortyzacja, w tym:	(98,7)	(126,4)	(177,4)
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych.....	(37,8)	(47,6)	(76,8)
Amortyzacja wartości niematerialnych.....	(60,9)	(78,8)	(100,6)
Razem	(574,6)	(733,1)	(729,3)

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

* Zob. punkt „Informacje dotyczące porównywalności danych i zmiany prezentacji” powyżej.

Pozostałe ogólne koszty administracyjne spadły o 158,5 mln zł, czyli 21,6% do 574,6 mln zł za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 r. z 733,1 mln zł za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r., co z kolei stanowiło wzrost w wysokości 3,8 mln zł, czyli 0,5% z 729,3 mln zł w stosunku do roku zakończonego dnia 31 grudnia 2014 r.

Na znaczny spadek ogólnych kosztów administracyjnych w 2016 r. miały wpływ m.in.: (i) zawyżona baza kosztowa w 2015 r. wynikająca z dodatkowych wpłat do BFG oraz nowo utworzonego Funduszu Wsparcia Kredytobiorców, (ii) niższe koszty amortyzacji, oraz (iii) niższe koszty marketingu.

Wzrost pozostałych ogólnych kosztów administracyjnych w 2015 r., w odniesieniu do 2014 r., był związany ze wzrostem o 212,1% wymaganych składek na BFG w 2015 r., który składał się ze wzrostu rocznych opłat i dodatkowej wpłaty w wysokości 71,7 mln zł, którą Grupa musiała wnieść z uwagi na upadłość Spółdzielczego Banku Rzemiosła i Rolnictwa w Wołominie. Koszty Grupy z tytułu składek i wpłat do BFG za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r. wynosiły 164,8 mln zł, co stanowi wzrost o 112,0 mln zł w stosunku do 52,8 mln zł za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r. Grupa musiała również ponieść koszty składki w wysokości 39,3 mln zł na nowo utworzony w 2015 r. Fundusz Wsparcia Kredytobiorców. Powyższe wzrosty zostały częściowo skompensowane spadkiem kosztów amortyzacji o 51,0 mln zł, kosztów informatycznych i telekomunikacyjnych o 33,2 mln zł oraz usług konsultingowych o 29,5 mln zł.

Koszty utrzymania i wynajmu budynków były największym elementem pozostałych ogólnych kosztów administracyjnych Grupy w latach 2014-2016, stanowiąc odpowiednio 23,1%, 19,2% i 21,3% pozostałych ogólnych kosztów administracyjnych za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r. Koszty utrzymania i wynajmu budynków Grupy z działalności kontynuowanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 r. wynosiły 133,0 mln zł, co stanowi spadek w wysokości 7,7 mln zł, czyli 5,5% z 140,7 mln zł kosztów utrzymania i wynajmu budynków z działalności kontynuowanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r., co z kolei stanowiło spadek w wysokości 15,0 mln zł, czyli 9,6% z 155,7 mln zł kosztów utrzymania i wynajmu budynków z działalności kontynuowanej i zaniechanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r. W 2016 r. spadek dotyczył głównie relokacji biura centrali Banku z trzech lokalizacji w Warszawie do jednej lokalizacji, również w Warszawie, a także zmniejszenia sieci dystrybucyjnej Grupy poprzez zamknięcie 36 oddziałów (w tym 35 własnych oddziałów zamkniętych w ramach optymalizacji sieci dystrybucji Grupy i jednego oddziału franczyzowego), podczas gdy w 2015 r. spadek był wynikiem zamknięcia 18 oddziałów i działań restrukturyzacyjnych mających na celu redukcję kosztów.

Koszty amortyzacji stanowiły odpowiednio 17,2%, 17,2% i 24,3% pozostałych ogólnych kosztów administracyjnych za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r. Koszty amortyzacji z działalności kontynuowanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 r. spadły o 27,7 mln zł, czyli o 21,9%, do 98,7 mln zł w stosunku do 126,4 mln zł w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2015 r. Koszty amortyzacji z działalności kontynuowanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r. spadły o 51,0 mln zł, czyli 28,7%, z 177,4 mln zł w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2014 r. Spadek kosztów amortyzacji w 2016 r. wiązał się przede wszystkim ze spisaniem nieużywanych systemów. W 2015 r. spadek amortyzacji był wynikiem całkowitej integracji systemów Polbanku z jednoczesnym wydłużeniem okresu amortyzacji systemów głównych. Koszty amortyzacji przypisane do działalności zaniechanej wyniosły 34,9 mln zł w 2015 r.

Koszty informatyczne i telekomunikacyjne Grupy z działalności kontynuowanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 r. wyniosły 96,0 mln zł, co stanowi spadek o 6,4 mln zł, czyli 6,2% z 102,3 mln zł kosztów informatycznych i telekomunikacyjnych z działalności kontynuowanej za rok zakończony 31 grudnia 2015 r. Spadek w 2016 r. wynikał głównie z dalszej optymalizacji otoczenia aplikacyjnego oraz z synergii uzyskanych dzięki konsolidacji ośrodków przetwarzania danych. W 2015 r. koszty informatyczne i telekomunikacyjne Grupy z działalności kontynuowanej spadły o 33,2 mln zł, czyli o 24,5% ze 135,5 mln zł kosztów informatycznych i telekomunikacyjnych z działalności kontynuowanej i zaniechanej za rok zakończony 31 grudnia 2014 r., co wynikało głównie z ograniczenia stopnia skomplikowania architektury aplikacyjnej po integracji z Polbankiem oraz z optymalizacji kosztów utrzymania aplikacji i infrastruktury.

Koszty usług konsultingowych z działalności kontynuowanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 r. wzrosły o 8,7 mln zł, czyli o 62,9% do 22,6 mln zł, w stosunku do 13,9 mln zł kosztów usług konsultingowych z działalności kontynuowanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r., co z kolei stanowiło spadek o 29,5 mln zł, czyli 68,0%, z 43,4 mln zł kosztów usług konsultingowych z działalności kontynuowanej i zaniechanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r. Wzrost w 2016 r.

był przede wszystkim wynikiem wydatków na przygotowanie pierwszej oferty publicznej i transakcji sprzedaży Banku, a spadek w 2015 r. był głównie związany z zakończeniem integracji z Polbankiem. Koszty usług konsultingowych przypisane do działalności zaniechanej wyniosły 0,8 mln zł w 2015 r.

Pozostałe przychody i koszty operacyjne

Pozostałe przychody operacyjne składają się głównie z kwot otrzymanych z tytułu sprzedaży usług niezwiązanych z podstawową działalnością Grupy oraz z wyników na sprzedaży lub zbycia aktywów trwałych (w tym aktywów nabytych za długi) oraz z rozwiązania odpisów na utratę wartości takich pozycji, rozwiązania pozostałych rezerw i przychodów z windykacji.

Pozostałe koszty operacyjne obejmują koszty związane głównie z wydatkami wynikającymi z kosztów windykacji, straty poniesione na sprzedaży lub zbyciu aktywów trwałych (w tym aktywów nabytych za długi), koszty z tytułu utraty wartości rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych oraz koszty utworzenia innych rezerw.

W tabeli poniżej przedstawiono informacje na temat pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych Grupy za wskazane okresy.

3 miesiące zakończone 31 marca		
	2017	2016
	<i>(mln zł)</i>	
	<i>(tylko działalność kontynuowana)</i>	
Przychody ze sprzedaży na działalności niebankowej.....	4,7	0,9
Przychody z tytułu rozwiązania pozostałych rezerw.....	6,4	0,5
Przychody z tytułu sprzedaży składników majątku trwałego.....	0,0	0,2
Przychody z tytułu odwrócenia odpisów aktualizujących wartość innych aktywów.....	0,1	—
Przychody z tytułu odzysków na aktywach spisanych.....	0,0	—
Pozostałe przychody operacyjne – inne.....	2,3	1,0
Pozostałe przychody operacyjne razem.....	13,6	2,7
Koszty z tytułu działalności niebankowej.....	(0,0)	—
Koszty z tytułu zawiązania pozostałych rezerw.....	(2,1)	(3,1)
Koszty z tytułu utraty wartości majątku trwałego.....	0,0	(6,5)
Koszty z tytułu sprzedaży i likwidacji środków trwałych i wartości niematerialnych.....	(114,1)	(0,2)
Koszty windykacji.....	(5,2)	(3,2)
Pozostałe koszty operacyjne – inne.....	(0,7)	(1,3)
Razem pozostałe koszty operacyjne.....	(122,0)	(14,3)
Wynik na pozostałej działalności operacyjnej.....	(108,5)	(11,7)

Źródło: Śródroczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe

Wynik na pozostałej działalności operacyjnej Grupy z działalności kontynuowanej wyniósł odpowiednio (108,5) mln zł i (11,7) mln zł za okresy 3 miesięcy zakończone dnia 31 marca 2017 r. i 2016 r. Zmiana wynikała przede wszystkim ze spisania w koszty wartości marki „Polbank” w kwocie 114,0 mln zł.

W tabeli poniżej przedstawiono główne składniki pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych Grupy za wskazane lata.

	Rok zakończony dnia 31 grudnia		
	2016	2015 przekształcone*	2014
	(mln zł)		
	(tylko działalność kontynuowana)		
Przychody ze sprzedaży na działalności niebankowej.....	15,2	5,5	38,4
Przychody z tytułu rozwiązania pozostałych rezerw.....	4,1	5,6	8,1
Przychody z tytułu sprzedaży składników majątku trwałego	2,0	9,7	1,1
Przychody z tytułu odwrócenia odpisów aktualizujących wartość innych aktywów	0,4	0,1	3,7
Przychody z tytułu odzysków na aktywach spisanych.....	0,0	0,1	1,2
Pozostałe przychody operacyjne – inne	4,5	15,2	15,0
Pozostałe przychody operacyjne razem	26,1	36,2	67,4
Koszty z tytułu działalności niebankowej	(0,0)	(0,0)	(0,3)
Koszty z tytułu zawiązania pozostałych rezerw	(26,8)	(3,0)	(15,5)
Koszty z tytułu utraty wartości majątku trwałego	(125,8)	0,0	(4,5)
Koszty z tytułu sprzedaży i likwidacji środków trwałych i wartości niematerialnych	(12,8)	(6,7)	(12,6)
Koszty windykacji	(12,9)	(6,9)	(13,6)
Pozostałe koszty operacyjne – inne.....	(25,7)	(5,1)	(15,0)
Razem pozostałe koszty operacyjne.....	(203,9)	(21,7)	(61,5)
Wynik na pozostałej działalności operacyjnej.....	(177,8)	14,5	5,9

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

* Zob. punkt „Informacje dotyczące porównywalności danych i zmiany prezentacji” powyżej.

Wynik na pozostałej działalności operacyjnej Grupy z działalności kontynuowanej wyniósł odpowiednio (177,8) mln zł i 14,5 mln zł za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 i 2015 r. Wynik na pozostałej działalności operacyjnej Grupy z działalności kontynuowanej wzrósł o 8,6 mln zł, czyli o 145,8%, do 14,5 mln zł za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r., w porównaniu z 5,9 mln zł wyniku na pozostałej działalności operacyjnej z działalności kontynuowanej i zaniechanej w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2014 r.

Zmiana w 2016 r. była spowodowana głównie utratą wartości niematerialnych (wartości firmy (*goodwill*) w wysokości 33,0 mln zł i marki Polbank w wysokości 86,0 mln zł), płatnością odsetek z tytułu rozliczeń podatku dochodowego przez Bank (należności sporne wynosiły 75,9 mln zł, w tym 57,2 mln zł należność główna i 18,7 mln zł zapłaconych odsetek), zwrotem z tytułu straty wynikającej z postępowania podatkowego wobec Raiffeisen-Leasing rozpoczętego przed datą sprzedaży Raiffeisen-Leasing w wysokości 12,9 mln zł na rzecz RBI oraz innymi kosztami związanymi z procesem optymalizacji sieci oddziałów i centrali. Szczegółowe informacje dotyczące rozliczeń Banku z tytułu podatku dochodowego przedstawione są w rozdziale „Opis działalności Grupy – Postępowania prawne, administracyjne i arbitrażowe – Postępowania w sprawach podatkowych – Spór z organami skarbowymi dotyczący zobowiązań Banku z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych za lata 2004, 2006 i 2007”, a dotyczące zwrotu straty związanej z postępowaniem podatkowym na rzecz RBI w rozdziale „Opis działalności Grupy – Istotne umowy – Pozostałe umowy – Sprzedaż Raiffeisen-Leasing na rzecz RBI”.

Wzrost w 2015 r. przede wszystkim odzwierciedlał znaczny spadek pozostałych kosztów operacyjnych o 39,8 mln zł w wyniku niższego poziomu utworzonych rezerw, spadku kosztów windykacji i kosztów sprzedaży i zbycia rzeczowych aktywów trwałych, w połączeniu ze wzrostem przychodów ze sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych, a także jednorazowego przychodu z tytułu sprzedaży prawa pierwokupu nowego budynku centrali (co przedstawiono w pozycji „Pozostałe przychody operacyjne”).

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r. 63,5 mln zł z pozostałych przychodów operacyjnych dotyczyło Grupy Raiffeisen-Leasing.

Podatek od instytucji finansowych

Z dniem 1 lutego 2016 r. zaczęła obowiązywać Ustawa o Podatku od Niektórych Instytucji Finansowych. W okresie 3 miesięcy zakończonym 31 marca 2017 r. i 2016 r. Grupa ujęła podatek od

instytucji finansowych w kosztach w kwocie odpowiednio 36,7 mln zł i 28,8 mln zł. W 2016 r. Grupa z tytułu tego podatku zapłaciła 148,8 mln zł.

Podatek dochodowy

Podatek dochodowy składa się z podatku bieżącego i odroczonego, korekty zobowiązań podatkowych w sprawozdaniu finansowym i ostatecznego zobowiązania płatnego na rzecz administracji skarbowej.

W tabeli poniżej przedstawiono informacje na temat zobowiązania podatkowego Grupy za wskazane okresy:

	3 miesiące zakończone 31 marca	
	2017	2016
	<i>(mln zł)</i>	
	<i>(tylko działalność kontynuowana)</i>	
Podatek dochodowy bieżący	(0,5)	—
Korekty podatku dochodowego bieżącego dotyczące lat ubiegłych	(0,1)	(0,6)
Podatek odroczony z tytułu powstania i odwrócenia się różnic	(2,0)	(25,4)
Całkowite obciążenie wyniku podatkiem dochodowym	(2,6)	(26,0)

Źródło: Śródroczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe

Koszt Grupy z tytułu podatku dochodowego od działalności kontynuowanej wyniósł odpowiednio (2,6) mln zł i (26,0) mln zł za okresy 3 miesięcy zakończone 31 marca 2017 r. i 2016 r. Spadek podatku dochodowego wynikał głównie ze spadku wyniku finansowego brutto oraz zrealizowania rezerwy na podatek odroczony związanej z marką „Polbank”. Podatek dochodowy bieżący w pierwszym kwartale 2017 r. i pierwszym kwartale 2016 r. został obniżony z uwagi na wykorzystanie straty podatkowej wygenerowanej przez Bank w 2014 i 2015 r.

	Rok zakończony dnia 31 grudnia		
	2016	2015 przekształcone*	2014
	<i>(mln zł)</i>		
	<i>(tylko działalność kontynuowana)</i>		
Podatek dochodowy bieżący	(65,6)	0,0	(82,2)
Korekty podatku dochodowego bieżącego dotyczące lat ubiegłych	(23,8)	(1,4)	(3,6)
Podatek odroczony z tytułu powstania i odwrócenia się różnic	0,7	(45,1)	(22,9)
Całkowite obciążenie wyniku podatkiem dochodowym	(88,7)	(46,5)	(108,6)

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

* Zob. punkt „Informacje dotyczące porównywalności danych i zmiany prezentacji” powyżej.

Koszt Grupy z tytułu podatku dochodowego od działalności kontynuowanej wynosił odpowiednio (88,7) mln zł i (46,5) mln zł za lata zakończone dnia 31 grudnia 2016 i 2015 r., a koszt Grupy z tytułu podatku dochodowego od działalności kontynuowanej i zaniechanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r. wynosił (108,6) mln zł.

Wzrost podatku dochodowego w 2016 r. wiązał się z korektami lat poprzednich, w tym z korektami za lata 2004, 2006 i 2007 związanymi z wydanymi w 2016 r. niekorzystnymi wyrokami Naczelnego Sądu Administracyjnego w postępowaniach dotyczących obligacji singapurskich oraz rezerwą na zwrot na rzecz RBI strat związanych z postępowaniem podatkowym wobec Raiffeisen-Leasing rozpoczętym przed datą sprzedaży Raiffeisen-Leasing, odpisem wartości firmy, podatkiem od niektórych instytucji finansowych i sprzedażą należności kredytowych.

Spadek kosztu z tytułu podatku dochodowego w 2015 r. spowodowany był spadkiem zysku brutto Grupy a przez to należnego podatku dochodowego.

Efektywna stopa podatkowa Grupy, obliczona jako stosunek podatku dochodowego do zysku brutto, wynosiła odpowiednio (3,54)% oraz 621,6% w okresie 3 miesięcy zakończonym 31 marca 2017 r. i 2016 r. oraz 96,7%, 28,8% i 24,4% w latach zakończonych dnia 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r. Obowiązująca stawka podatku w Polsce wynosiła w każdym z tych okresów 19%. Podatek

dochodowy jest kalkulowany na bazie danych jednostkowych poszczególnych podmiotów wchodzących w skład Grupy. Konsolidacja nie zmienia wysokości trwałych różnic. Strata brutto wygenerowana przez Bank w okresie 3 miesięcy zakończonych 31 marca 2017 r. przy uwzględnieniu trwałych różnic za ten okres, tj. w odniesieniu do podatku od instytucji finansowych oraz opłat na rzecz BFG, które nie stanowią kosztu podatkowego, spowodowała powstanie negatywnej efektywnej stopy podatkowej w wysokości (3,54)%. Spadek zysku brutto w wyniku konsolidacji spowodował znaczący wzrost efektywnej stawki podatku dochodowego do 621,6% w okresie 3 miesięcy zakończonym 31 marca 2016 r. i 96,7% w roku zakończonym 31 grudnia 2016 r. Różnica między efektywną stawką podatku dochodowego Grupy a ustawową stawką podatkową wynika między innymi ze spadku zysku brutto z uwagi na korektę konsolidacyjną spowodowaną sprzedażą Raiffeisen-Leasing, niestanowiących kosztu uzyskania przychodu opłat na BFG, odpisów nieefektywnych podatkowo należności, kosztów związanych z PFRON i rezerw na sprawy sporne, a w 2016 r. również z wprowadzenia podatku od niektórych instytucji finansowych oraz odpisania wartości firmy.

Sytuacja finansowa

Biorąc pod uwagę to, że sprzedaż Raiffeisen-Leasing została zakończona w dniu 31 marca 2016 r., skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2016 r. nie obejmuje aktywów i pasywów Grupy Raiffeisen-Leasing i nie jest w pełni porównywalne ze skonsolidowanymi sprawozdaniami z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2015 r. i 2014 r. (zob. punkt „Informacje dotyczące porównywalności danych i zmiany prezentacji” powyżej).

Aktywa razem

W tabeli poniżej przedstawiono informacje na temat aktywów Grupy razem na wskazane daty.

	Na dzień 31 grudnia							
	31 marca 2017		2016		2015		2014	
	(mln zł)	% całości	(mln zł)	% całości	(mln zł)	% całości	(mln zł)	% całości
Kasa i środki w Banku Centralnym	1.620,5	3,2	1.731,9	3,3	2.703,5	4,4	2.683,9	4,6
Należności od banków	186,3	0,4	334,6	0,6	1.326,4	2,1	654,9	1,1
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	5.695,4	11,3	8.047,3	15,1	12.570,4	20,3	361,6	0,6
Pochodne instrumenty finansowe	406,6	0,8	466,7	0,9	562,0	0,9	900,7	1,5
Inwestycyjne papiery wartościowe	8.547,3	16,9	7.962,6	15,0	3.841,7	6,2	12.529,1	21,4
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	33.382,5	66,0	33.864,5	63,6	39.206,1	63,3	39.819,3	67,9
Wartości niematerialne	263,1	0,5	383,1	0,7	551,7	0,9	589,4	1,0
Rzeczowe aktywa trwałe	112,6	0,2	118,2	0,2	276,2	0,4	303,0	0,5
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	121,0	0,2	127,7	0,2	559,3	0,9	487,8	0,8
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	0,2	0,0	0,0	0,0	2,2	0,0	27,9	0,0
Inne aktywa	217,7	0,4	221,5	0,4	305,5	0,5	290,7	0,5
Aktywa razem	50.553,1	100,0	53.258,0	100,0	61.904,9	100,0	58.648,4	100,0

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Kasa i środki w Banku Centralnym

	Na dzień 31 grudnia			
	31 marca 2017	2016	2015	2014
	(mln zł)			
Środki pieniężne w kasie	682,8	667,8	1.067,0	1.757,4
Środki w Banku Centralnym	937,7	1.064,1	1.636,5	926,5
Razem	1.620,5	1.731,9	2.703,5	2.683,9

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Zgodnie z obowiązującymi w Polsce regulacjami bankowymi Grupie wolno używać środków pieniężnych utrzymywanych na rachunkach rezerwy obowiązkowej w Banku Centralnym do rozliczeń bieżących na podstawie dyspozycji złożonej do NBP, o ile Grupa utrzymuje średnie miesięczne saldo na tym rachunku w odpowiedniej wysokości wynikającej z deklaracji rezerwy obowiązkowej.

Zadeklarowana rezerwa obowiązkowa do utrzymania wynosiła odpowiednio 1.261,8 mln zł na dzień 31 marca 2017 r. oraz 1.315,4 mln zł, 1.418,8 mln zł i 1.151,7 mln zł na dzień 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r. Środki te są oprocentowane według stawki 0,9 przemnożonej przez stopę referencyjną NBP w wysokości odpowiednio 1,5% na dzień 31 marca 2017 r. oraz 1,5%, 1,5% i 2,0% na dzień 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r.

Należności od banków

Należności Grupy od banków obejmują depozyty zabezpieczające wynikające z wartości transakcji pochodnych, a także środki pieniężne na rachunkach bieżących, kredyty i pożyczki udzielone bankom i lokaty w innych bankach.

W tabeli poniżej przedstawiono informacje na temat należności Grupy od banków.

	31 marca 2017	Na dzień 31 grudnia		
		2016	2015	2014
		(mln zł)		
Depozyty zabezpieczające	74,0	139,1	1 051,4	496,2
Środki na rachunkach bieżących	55,5	153,1	169,3	40,9
Kredyty i pożyczki udzielone bankom	36,7	42,4	57,4	28,8
Lokaty w innych bankach	20,1	0,0	48,4	89,2
Należności od banków brutto	186,3	334,7	1 326,5	655,2
Odpisy z tytułu utraty wartości	(0,0)	(0,1)	(0,2)	(0,3)
Należności od banków netto	186,3	334,6	1 326,4	654,9

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Spadek depozytów zabezpieczających i środków na rachunkach bieżących Grupy do 74,0 mln zł i 55,5 mln zł, odpowiednio na dzień 31 marca 2017 r. ze 139,1 mln i 153,1 mln zł, na dzień 31 grudnia 2016 r. wynikał, odpowiednio, głównie ze zmniejszonego zapotrzebowania na depozyty zabezpieczające ze względu na spadek negatywnej wyceny instrumentów pochodnych oraz bieżące zarządzanie środkami pieniężnymi na rachunkach bankowych.

Spadek depozytów zabezpieczających Grupy do 139,1 mln zł na dzień 31 grudnia 2016 r. w stosunku do 1.051,4 mln zł na dzień 31 grudnia 2015 r. był spowodowany zmianą z depozytów zabezpieczających na inwestycyjne papiery wartościowe stanowiące zabezpieczenie w odniesieniu do ujemnej wyceny instrumentów pochodnych.

Wzrost depozytów zabezpieczających Grupy do 1.051,4 mln zł na dzień 31 grudnia 2015 r. z 496,2 mln zł na dzień 31 grudnia 2014 r. odzwierciedlał wyższe wymagania dotyczące zabezpieczeń wynikające z pozycji w instrumentach pochodnych.

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu

Portfel handlowy Grupy składa się głównie z polskich obligacji skarbowych i obligacji emitowanych przez krajowe przedsiębiorstwa i instytucje finansowe.

W tabeli poniżej przedstawiono informacje na temat aktywów finansowych Grupy przeznaczonych do obrotu na wskazane daty.

	31 marca 2017		Na dzień 31 grudnia					
			2016		2015		2014	
			(mln zł)	% całości	(mln zł)	% całości	(mln zł)	% całości
Obligacje i bony wyemitowane przez Skarb Państwa	392,3	6,9	371,8	4,6	332,4	2,6	196,5	54,3
Obligacje zamienne na akcje	—	—	—	—	—	—	63,8	17,6
Bony pieniężne NBP	4.898,8	86,0	7.393,9	91,9	12.146,1	96,6	—	—
Pozostałe obligacje	355,3	6,2	—	—	—	—	—	—
Obligacje korporacyjne	46,5	0,8	278,2	3,5	74,3	0,6	79,0	21,8
Listy zastawne	2,5	0,0	3,4	0	17,6	0,1	22,3	6,2
Razem	5.695,4	100,0	8.047,3	100,0	12.570,4	100,0	361,6	100,0

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Portfel handlowy zmniejszył się do 5.695,4 mln zł na dzień 31 marca 2017 r. o 2.351,9 mln zł, czyli o 29,2%, z poziomu 8.047,3 mln zł na dzień 31 grudnia 2016 r. Największe zmiany dotyczyły bonów pieniężnych NBP, które odnotowały spadek do 4.898,8 mln zł na dzień 31 marca 2017 r. z poziomu 7.393,9 mln zł na 31 grudnia 2016 r. Ten znaczący spadek wynikał ze zmniejszenia wartości depozytów ze względu na niższe potrzeby płynnościowe Grupy oraz dalsze zakupy instrumentów dłużnych innych niż bony pieniężne NBP, które oferowały wyższy efektywny zwrot, jak również z bieżącego zarządzania strukturą płynnościową Grupy.

Portfel handlowy zmniejszył się do 8.047,3 mln zł na dzień 31 grudnia 2016 r., o 4.523,1 mln zł, czyli 36,0% w stosunku do 12.570,4 mln zł na dzień 31 grudnia 2015 r. Największe zmiany dotyczyły bonów pieniężnych NBP, które zanotowały spadek do 7.393,9 mln zł na dzień 31 grudnia 2016 r. w porównaniu do 12.146,1 mln zł na dzień 31 grudnia 2015 r. Istotny spadek spowodowany był głównie zakupem instrumentów dłużnych innych niż bony pieniężne NBP, które oferowały wyższą efektywną rentowność.

Portfel handlowy zwiększył się do 12.570,4 mln zł na dzień 31 grudnia 2015 r., o 12.208,8 mln zł, czyli 3.376,1% w stosunku do 361,6 mln zł na dzień 31 grudnia 2014 r. Największe zmiany dotyczyły bonów pieniężnych NBP, których wartość wzrosła do 12.146,1 mln zł na dzień 31 grudnia 2015 r. Grupa nie posiadała żadnych bonów pieniężnych NBP w swoim portfelu handlowym na dzień 31 grudnia 2014 r. Tak znaczący wzrost był spowodowany jednorazowym zakupem krótkoterminowych bonów pieniężnych NBP w 2014 r. zaklasyfikowanych do portfela utrzymywanego do terminu zapadalności zamiast do portfela przeznaczonego do obrotu. W 2015 r. zakupy bonów pieniężnych NBP znów były klasyfikowane jako część portfela przeznaczonego do obrotu.

Pochodne instrumenty finansowe

Portfel instrumentów pochodnych Grupy jest podzielony na księgę bankową i portfele handlowe. Pochodne instrumenty finansowe w księdze bankowej są przede wszystkim wykorzystywane do zarządzania bilansem. Część portfela jest zaklasyfikowana do rachunkowości zabezpieczeń (zabezpieczeń przepływów pieniężnych i wartości godziwej), i składa się w większości z walutowych swapów stopy procentowej i swapów walutowych. Na portfel handlowy składają się swapy walutowe i transakcje forward, opcje walutowe i instrumenty pochodne na stopę procentową. Wartość bilansowa portfeli instrumentów pochodnych Grupy nieujęta w rachunkowości zabezpieczeń (zabezpieczeniach przepływów pieniężnych i wartości godziwej) może się istotnie zmieniać i nie musi wskazywać przyszłych przepływów pieniężnych albo ekspozycji Grupy na ryzyko kredytowe lub cenowe.

	Na dzień 31 grudnia											
	31 marca 2017			2016			2015			2014		
	Wartość nominalna instrumentów bazowych	Wartość godziwa		Wartość nominalna instrumentów bazowych	Wartość godziwa		Wartość nominalna instrumentów bazowych	Wartość godziwa		Wartość nominalna instrumentów bazowych	Wartość godziwa	
		Zobowiązania			Zobowiązania			Zobowiązania			Zobowiązania	
	Aktywa			Aktywa			Aktywa			Aktywa		
	(mln zł)											
Pochodne instrumenty finansowe w portfelu handlowym												
Walutowe kontrakty (fx swap i fx forward).....	24.004,0	237,0	221,8	26.089,1	316,8	243,6	50.048,4	390,4	390,1	34.958,5	668,7	591,6
Opcje zakupione i sprzedane w obrocie pozagiełdowym.....	3.187,9	20,6	21,6	2.415,1	20,0	20,5	2.295,9	14,8	14,8	2.430,4	23,8	21,2
Walutowe swapy stopy procentowej (CIRS).....	—	—	—	0,0	0,0	0,0	—	—	—	1.167,3	—	53,6
Razem walutowe instrumenty pochodne	27.191,8	257,6	243,4	28.504,2	336,9	264,1	52.344,4	405,2	405,0	38.556,2	692,6	666,4
Kontrakty swap dla stóp procentowych (IRS).....	14.304,9	116,5	71,5	13.715,4	129,8	83,3	12.822,0	145,2	92,8	8.902,1	193,7	136,5
Forward Rate Agreement (FRA).....	2.187,9	0,1	0,0	500,0	0,0	0,0	3.550,0	3,1	6,1	13.300,0	13,1	20,9
Razem instrumenty pochodne dla stóp procentowych.....	16.492,8	116,6	71,5	14.215,4	129,9	83,3	16.372,0	148,3	98,9	22.202,1	206,8	157,3
Forward kredytowy.....	93,0	0,0	0,0	80,0	0,0	0,0	—	—	—	—	—	—
Razem.....	43.777,6	374,2	314,9	42.799,6	466,7	347,4	68.716,4	553,5	503,9	60.758,4	899,4	823,7
Pochodne instrumenty finansowe zabezpieczające przepływy pieniężne												
Walutowe kontrakty (fx swap).....	488,2	15,0	0,0	1.100,8	0,0	28,9	1.859,4	4,2	43,3	4.278,8	1,3	50,3
Walutowe swapy stopy procentowej (CIRS).....	6.316,7	17,3	788,9	6.256,3	0,0	1.151,9	6.983,6	4,4	910,9	5.642,9	—	225,7
Ogółem.....	6.804,9	32,4	788,9	7.357,2	0,0	1.180,8	8.843,0	8,6	954,2	9.921,7	1,3	276,0
Pochodne instrumenty finansowe zabezpieczające wartość godziwą												
Kontrakty swap dla stóp procentowych (IRS).....	114,3	0,0	15,5	121,5	0,0	18,0	123,8	—	20,5	130,6	—	24,6
Razem.....	114,3	0,0	15,5	121,5	0,0	18,0	123,8	—	20,5	130,6	—	24,6
Razem pochodne instrumenty finansowe	50.696,8	406,6	1.119,4	50.278,3	466,7	1.546,2	77.683,2	562,0	1.478,6	70.810,6	900,7	1.124,3

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Inwestycyjne papiery wartościowe

Inwestycyjne papiery wartościowe Grupy stanowiły odpowiednio 16,9% aktywów razem na dzień 31 marca 2017 r. oraz 15,0%, 6,2% i 21,4% aktywów razem na dzień 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r.

	Na dzień 31 grudnia							
	31 marca 2017		2016		2015		2014	
	(mln zł)	% całości	(mln zł)	% całości	(mln zł)	% całości	(mln zł)	% całości
Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności razem	3.667,0	42,9	3.475,1	43,6	1.965,0	51,1	11.451,0	91,4
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży razem	4.880,3	57,1	4.487,5	56,4	1.876,7	48,9	1.078,1	8,6
Inwestycyjne papiery wartościowe razem	8.547,3	100,0	7.962,6	100,0	3.841,7	100,0	12.529,1	100,0

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Portfel papierów wartościowych wzrósł do 8,547 mln zł na dzień 31 marca 2017 r. o 584,8 mln, czyli 7,3%, z 7.962,6 mln zł na dzień 31 grudnia 2016 r., co stanowiło wzrost o 4.120,9 mln zł, czyli 107,3% w stosunku do 3.841,7 mln zł na dzień 31 grudnia 2015 r., co z kolei stanowiło spadek o 8.687,4 mln zł, czyli 69,3% w stosunku do 12.529,1 mln zł na dzień 31 grudnia 2014 r. Dostępne do sprzedaży inwestycyjne papiery wartościowe stanowiły największą pozycję z całego portfela papierów wartościowych Grupy na dzień 31 marca 2017 r. i 31 grudnia 2016 r., stanowiąc odpowiednio 57,1% i 56,4% portfela papierów wartościowych razem, podczas gdy inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności stanowiły największy element całego portfela papierów wartościowych Grupy na dzień 31 grudnia 2015 i 2014 r., stanowiąc odpowiednio 51,1% i 91,4% całego portfela papierów wartościowych Grupy.

Wzrost na dzień 31 marca 2017 r. wynikał głównie z dalszych zakupów instrumentów dłużnych innych niż bony pieniężne NBP, które oferowały wyższą efektywną rentowność.

Znaczny wzrost na dzień 31 grudnia 2016 r. był spowodowany głównie obniżeniem wysokości nowych zakupów bonów pieniężnych NBP z uwagi na niższe efektywne przychody z tych papierów, klasyfikowanych jako przeznaczone do obrotu, i wyższej wielkości skarbowych papierów dłużnych sklasyfikowanych zarówno do portfeli utrzymywanych do terminu zapadalności, jak i dostępnych do sprzedaży.

Znaczny spadek na dzień 31 grudnia 2015 r. wynikał przede wszystkim z jednorazowego zakupu krótkoterminowych bonów pieniężnych NBP w roku 2014 zaklasyfikowanych do portfela utrzymywanego do terminu zapadalności zamiast do portfela przeznaczonego do obrotu, tym samym zwiększając kwotę przedstawioną na dzień 31 grudnia 2014 r. W 2015 r. zakupy bonów pieniężnych NBP znów były klasyfikowane jako część portfela przeznaczonego do obrotu.

Kredyty i pożyczki udzielone klientom

W tabeli poniżej przedstawiono informacje na temat kredytów i pożyczek netto Grupy udzielonych klientom na wskazane daty.

	Na dzień 31 grudnia							
	31 marca 2017		2016		2015		2014	
	(mln zł)	% całości	(mln zł)	% całości	(mln zł)	% całości	(mln zł)	% całości
Klienci indywidualni	18.856,7	56,5	19.631,8	58,0	19.304,3	49,2	18.133,2	45,5
Klienci mikro	2.492,7	7,5	2.491,6	7,4	5.406,4	13,8	4.960,9	12,5
Duże przedsiębiorstwa	10.666,4	32,0	10.342,2	30,5	12.448,4	31,8	15.008,5	37,7
w tym transakcje buy-sell-back	—	—	—	0,0	40,4	0,1	1.651,3	4,1
Małe i średnie przedsiębiorstwa	1.279,6	3,9	1.311,7	3,9	2.025,4	5,2	1.687,1	4,2
Sektor publiczny	87,1	0,3	87,1	0,3	21,6	0,1	29,6	0,1
Razem	33.382,5	100,0	33.864,5	100,0	39.206,1	100,0	39.819,3	100,0

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Kredyty i pożyczki udzielone klientom stanowią największy element aktywów Grupy razem, stanowiąc odpowiednio 66,0% aktywów razem na dzień 31 marca 2017 r. i 63,6%, 63,3% i 67,9% aktywów razem na dzień 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r.

Na dzień 31 marca 2017 r., kredyty i pożyczki udzielone klientom netto wyniosły 33.382,5 mln zł, co stanowiło spadek o 482,0 mln zł, czyli 1,4%, z 33.864,5 mln zł na 31 grudnia 2016 r., co stanowiło spadek w wysokości 5.341,6 mln zł, czyli o 13,6%, w stosunku do 39.206,1 mln zł na dzień 31 grudnia 2015 r., co z kolei stanowiło spadek o 1,5% z 39.819,3 mln zł na dzień 31 grudnia 2014 r.

Spadek stanu kredytów Grupy w pierwszym kwartale 2017 r. wynikał głównie ze spadku wartości walutowych kredytów hipotecznych ze względu na aprecjację złotego zarówno wobec EUR, jak i CHF (kurs wymiany CHF/PLN obniżył się z 4,1173 na dzień 30 grudnia 2016 r. do 3,9461 na 31 marca 2017 r., natomiast kurs EUR/PLN obniżył się z 4,4240 do 4,2198). Miało to również pozytywny wpływ na pozycję kapitałową Grupy.

Spadek stanu kredytów Grupy w 2016 r. wiązał się głównie ze sprzedażą Raiffeisen-Leasing i jej kredytów i pożyczek udzielonych klientom, które podlegały konsolidacji w ramach Grupy w 2015 r. Po wyłączeniu kredytów i pożyczek Grupy Raiffeisen-Leasing, kredyty i pożyczki udzielone klientom wzrosły o 175,4 mln zł, czyli o 0,5%, w porównaniu z 2015 r., głównie z uwagi na wyższe kredytowanie w detalicznym segmencie bankowym.

Spadek stanu kredytów Grupy w 2015 r. odzwierciedlał głównie spadek transakcji z przyrzeczeniem odkupu (*buy sell back*) pod koniec 2015 r. i spłatę kredytów inwestycyjnych. Spadek ten częściowo skompensował organiczny wzrost wartości kredytowania małych i średnich przedsiębiorstw i wzrost portfela detalicznych kredytów hipotecznych wyrażony w złotych w wyniku wzrostu kursu wymiany PLN/CHF.

Większość portfela kredytów udzielonych przez Grupę klientom stanowią kredyty dla klientów indywidualnych, które odpowiadały odpowiednio za 56,5% kredytów udzielonych klientom przez Grupę na dzień 31 marca 2017 r. oraz 58,0%, 49,2% i 45,5% kredytów udzielonych przez Grupę klientom na dzień 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r. Kredyty dla dużych przedsiębiorstw wzrosły do 32,0% na dzień 31 marca 2017 r. w porównaniu z 31 grudnia 2016 r. oraz spadły do 30,5% portfela kredytów na dzień 31 grudnia 2016 r., w porównaniu z 31,8% portfela kredytów na dzień 31 grudnia 2015 r. i 37,7% portfela kredytów na dzień 31 grudnia 2014 r.

Wartości niematerialne

Wartości niematerialne Grupy obejmują głównie markę „Polbank”, relacje z klientami i wartość firmy (*goodwill*) rozpoznane w wyniku połączenia z Polbankiem, które łącznie stanowiły odpowiednio 5,7% na dzień 31 marca 2017 r. oraz 34,1%, 47,0% i 46,4% wartości niematerialnych Grupy na dzień 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r. Pozostałe wartości niematerialne dotyczą oprogramowania.

Na dzień 31 marca 2017 r. wartości niematerialne Grupy obniżyły się o 120,0 mln zł, tj. o 31,3%, do poziomu 263,1 mln zł, w stosunku do 383,1 mln zł na dzień 31 grudnia 2016 r. Spadek ten wynikał głównie ze spisania marki „Polbank” w kwocie 114,0 mln zł. Po spisaniu wartość marki „Polbank” wynosi 0,0 zł.

Wartości niematerialne Grupy zmniejszyły się o 168,6 mln zł, czyli o 30,6%, do 383,1 mln zł na 31 grudnia 2016 r. z 551,7 mln zł na dzień 31 grudnia 2015 r., co z kolei stanowiło spadek o 37,7 mln zł, czyli o 6,4%, z 589,4 mln zł w stosunku do dnia 31 grudnia 2014 r.

Spadek w 2016 r. wynikał głównie z odpisów na utratę: (i) wartości marki „Polbank” (86,0 mln zł) i (ii) wartości firmy (*goodwill*) (33,0 mln zł).

Spadek w 2015 r. wynikał głównie z amortyzacji wartości niematerialnych (zgodnie z planem amortyzacji) w wysokości 84,7 mln zł, co zostało częściowo skompensowane wydatkami inwestycyjnymi związanymi z oprogramowaniem komputerowym i oprogramowaniem komputerowym w budowie (54,6 mln zł).

Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe Grupy składają się przede wszystkim ze środków transportu, budynków, mieszkań i ulepszeń w obcych środkach trwałych, a także sprzętu technicznego i maszyn. Środki transportu stanowiły 0% na dzień 31 marca 2017 r. i odpowiednio 0%, 49,5% i 43,9% rzeczowych aktywów trwałych na dzień 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r. Spadek na dzień 31 grudnia 2016 r. w porównaniu z dniem 31 grudnia 2015 r. i 31 grudnia 2014 r. wynikał głównie ze zmian w strukturze Grupy, tzn. sprzedaży Raiffeisen-Leasing, natomiast spadek na 31 marca 2017 r. w porównaniu z 31 grudnia 2016 r. wynikał głównie z odpisu amortyzacyjnego rzeczowych aktywów trwałych.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego

Grupa posiadała aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego netto w wysokości 121,0 mln zł na dzień 31 marca 2017 r. oraz 127,7 mln zł, 559,3 mln zł i 487,8 mln zł odpowiednio na dzień 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r. Stan aktywów Grupy z tytułu odroczonego podatku dochodowego wynikał głównie z różnic pomiędzy ujęciem podatkowym a księgowym umów leasingowych oraz ujęcia aktywa wynikającego z odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości wierzytelności kredytowych nieuznanych za koszty uzyskania przychodów oraz straty podatkowej do odliczenia w okresach przyszłych. W wyniku sprzedaży Raiffeisen-Leasing aktywa z tytułu podatku odroczonego dotyczące umów leasingowych spadły do 0 mln zł na dzień 31 grudnia 2016 r., wobec stanu 347,7 mln zł na dzień 31 grudnia 2015 r. Dodatkowo spadek wartości aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego w pierwszym kwartale 2017 r. i w 2016 r. wynikał z wykorzystania przez Bank straty podatkowej.

W wyniku zbycia wierzytelności do funduszu sekurytyzacyjnego oraz rozpoznania odpisów aktualizujących wierzytelności kredytowych jako koszt podatkowy aktywo z tytułu odpisów aktualizujących wartość kredytów nieuznanych za koszty uzyskania przychodów zmniejszyło się do 137,3 mln zł, na dzień 31 grudnia 2016 r. czyli o 26,0% w stosunku do stanu na 31 grudnia 2015 r., który wynosił 185,4 mln zł. Z kolei na dzień 31 grudnia 2014 stan aktywa wyniósł 172,5 mln zł.

Rezerwa na podatek odroczony Grupy obejmuje naliczone odsetki, w tym od kredytów, papierów wartościowych, instrumentów pochodnych i papierów wartościowych nabytych z dyskontem.

Grupa rozpoznała wygenerowaną w 2014 i 2015 r. stratę podatkową z lat ubiegłych jako aktywo z tytułu podatku odroczonego w wysokości 9,1 mln zł na dzień 31 marca 2017 r. oraz 42,3 mln zł na dzień 31 grudnia 2016 r. w porównaniu z 83,7 mln zł na dzień 31 grudnia 2015 r.

Zobowiązania razem

W tabeli poniżej przedstawiono informacje na temat składników zobowiązań razem Grupy na wskazane daty.

	Na dzień 31 grudnia							
	31 marca 2017		2016		2015		2014	
	(mln zł)	% całości	(mln zł)	% całości	(mln zł)	% całości	(mln zł)	% całości
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych.....	7.340,7	16,6	7.433,4	15,9	13.088,8	23,6	16.389,7	31,2
Pochodne instrumenty finansowe.....	1.119,4	2,5	1.546,2	3,3	1.478,6	2,7	1.124,3	2,1
Zobowiązania wobec klientów.....	34.327,8	77,6	36.329,4	77,5	37.762,1	68,0	32.878,3	62,6
Zobowiązania podporządkowane	316,7	0,7	332,1	0,7	724,8	1,3	320,0	0,6
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych.....	505,7	1,1	501,8	1,1	1.758,7	3,2	1.136,4	2,2
Pozostałe zobowiązania	495,3	1,1	541,7	1,2	430,0	0,8	381,0	0,7
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego.....	0,3	0,0	64,0	0,1	110,3	0,2	47,1	0,1
Rezerwy.....	140,9	0,3	146,7	0,3	162,3	0,3	220,1	0,4
Zobowiązania razem	44.246,8	100,0	46.895,3	100,0	55.515,6	100,0	52.496,8	100,0

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Na dzień 31 marca 2017 r. Grupa miała łączne zobowiązania w wysokości 44.246,8 mln zł, co stanowiło spadek o 2.648,5 mln zł, czyli 5,6%, z 46.895,3 mln zł na 31 grudnia 2016 r., co stanowiło spadek o 8.620,3 mln zł, czyli o 15,5%, w stosunku do 55.515,6 mln zł, co z kolei oznaczało wzrost o 3.018,8 mln zł, czyli o 5,8%, w stosunku do 52.496,8 mln zł na dzień 31 grudnia 2014 r.

Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych

Zobowiązania wobec banków i innych instytucji finansowych obejmują rachunki bieżące i depozyty terminowe, otrzymane kredyty i zobowiązania z tytułu umów z przyrzeczeniem odkupu. Powyższe kwoty stanowiły 16,6% zobowiązań razem na dzień 31 marca 2017 r. oraz 15,9%, 23,6% i 31,2% zobowiązań razem na dzień 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r. W tabeli poniżej przedstawione są informacje na temat zobowiązań Grupy wobec banków i innych instytucji finansowych na wskazane daty.

	31 marca 2017	Na dzień 31 grudnia		
		2016	2015	2014
		(mln zł)		
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych				
Rachunki bieżące	468,2	140,2	251,8	958,2
Depozyty terminowe	83,5	194,1	227,0	858,6
Kredyty otrzymane	6.789,1	7.099,2	12.610,0	13.159,0
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	—	—	—	1.414,0
Razem	7.340,7	7.433,4	13.088,8	16.389,7

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych wynosiły odpowiednio 7.340,7 mln zł na dzień 31 marca 2017 r. oraz 7.433,4 mln zł, 13.088,8 mln zł i 16.389,7 mln zł na dzień 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r. Spadek w pierwszym kwartale 2017 r. wynikał głównie ze spadku kredytów otrzymanych i depozytów terminowych odpowiednio o 310,1 mln zł i 110,6 mln zł, częściowo skompensowanego wzrostem środków na rachunkach bieżących o 328,0 mln zł. W 2016 r. spadek w porównaniu z 2015 r. wiązał się głównie ze sprzedażą Raiffeisen-Leasing i spadkiem wartości kredytów otrzymanych przez Bank w wysokości 358 mln zł. Na dzień 31 grudnia 2015 r. zobowiązania Raiffeisen-Leasing wobec banków wyniosły 5.158,2 mln zł.

Kredyty otrzymane przez Grupę składały się głównie z finansowania udzielonego przez podmioty z Grupy RBI (zob. „Transakcje z podmiotami powiązanymi” i „Czynniki ryzyka”). Depozyty terminowe Grupy obejmują depozyty krótkoterminowe i jednodniowe składane w innych bankach w celu zarządzania krótkoterminową pozycją płynnościową. Depozyty terminowe złożone w Grupie przez banki i inne instytucje finansowe wynosiły odpowiednio 83,5 mln zł na dzień 31 marca 2017 r. oraz 194,1 mln zł, 227,0 mln zł i 858,6 mln zł na dzień 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r. Wahania między okresami odzwierciedlają zarządzanie krótkoterminową pozycją płynnościową Grupy.

Zobowiązania wobec klientów

Największą pozycją zobowiązań Grupy, a tym samym jej głównym źródłem finansowania, są rachunki bieżące i depozyty klientów. W tabeli poniżej przedstawiono informacje na temat depozytów klientów Grupy według rodzaju klienta na podane daty.

	31 marca 2017	Na dzień 31 grudnia		
		2016	2015	2014
		(mln zł)		
Zobowiązania wobec klientów				
Zobowiązania wobec klientów indywidualnych	17.810,1	18.218,0	17.512,9	14.011,5
Zobowiązania wobec klientów mikro	2.452,4	2.565,4	1.978,4	1.751,9
Zobowiązania wobec dużych przedsiębiorstw	10.973,1	12.326,5	14.608,1	14.284,7
Zobowiązania wobec małych i średnich przedsiębiorstw	3.092,2	3.219,5	3.662,6	2.830,2
Zobowiązania wobec sektora publicznego	0,0	0,0	—	—
Ogółem	34.327,8	36.329,4	37.762,1	32.878,3

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Zobowiązania wobec klientów zmniejszyły się o 2.001,6 mln zł, czyli 5,5% do 34.327,8 mln zł na dzień 31 marca 2017 r. w stosunku do stanu na dzień 31 grudnia 2016 r. oraz zmniejszyły się o 1.432,7 mln zł, czyli o 3,8%, do 36.329,4 mln zł na dzień 31 grudnia 2016 r. w stosunku do 37.762,1 mln zł na dzień 31 grudnia 2015 r., co z kolei stanowi wzrost o 4.883,9 mln zł, czyli o 14,9%, z 32.878,3 mln zł na dzień 31 grudnia 2014 r.

Spadek w pierwszym kwartale 2017 r. wynikał głównie z nadwyżki płynności i dostosowania poziomu finansowania klientowskiego do potrzeb Grupy. (zob. „*Ogólne czynniki mające wpływ na sytuację finansową i wyniki Grupy – Dostępność i koszt finansowania*” powyżej). Zobowiązania Grupy spadły we wszystkich segmentach działalności, zwłaszcza w segmencie dużych przedsiębiorstw.

Spadek w 2016 r. był spowodowany optymalizacją struktury finansowania Grupy i poprawą wskaźników płynności w połączeniu ze wzrostem marż. Grupa pozbyła się najdroższych depozytów o dłuższym terminie głównie w segmencie dużych przedsiębiorstw.

Wzrost w 2015 r. odzwierciedlał przede wszystkim wzrost detalicznej bazy depozytowej w związku z wdrożeniem strategii detalicznej przez Grupę, a także wzrostem depozytów dużych przedsiębiorstw w związku ze wzrostem działalności w segmencie instytucji finansowych (innych niż banki).

Zobowiązania wobec klientów indywidualnych i dużych przedsiębiorstw stanowią największe pozycje zobowiązań Grupy wobec klientów razem. Zobowiązania wobec klientów indywidualnych stanowiły odpowiednio 51,9% na dzień 31 marca 2017 r. i 50,1%, 46,4% i 42,6% zobowiązań wobec klientów Grupy na dzień 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r., a zobowiązania wobec dużych przedsiębiorstw stanowiły odpowiednio 32,0% na dzień 31 marca 2017 r. oraz 33,9%, 38,7% i 43,4% łącznych zobowiązań Grupy wobec klientów na dzień 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r. Zobowiązania wobec klientów indywidualnych zwiększyły swój udział w zobowiązaniach wobec klientów Grupy w wyniku wdrożenia strategii rozwoju w segmencie Bankowości Detalicznej.

Zobowiązania podporządkowane

Zobowiązania podporządkowane składają się z kredytów podporządkowanych otrzymanych od jednostek powiązanych w Grupie RBI. Obecnie Bank ma dwie pożyczki podporządkowane, pierwszą udzieloną przez RBI w kwocie głównej w wysokości 25 mln EUR z terminem zapadalności we wrześniu 2017 r., a drugą udzieloną przez RBI w kwocie głównej w wysokości 50 mln EUR z terminem zapadalności w 2024 r. (zob. „*Opis działalności Grupy – Istotne umowy – Umowy dotyczące finansowania zewnętrznego Banku*”). Zobowiązania podporządkowane Grupy wyniosły odpowiednio 316,7 mln zł na dzień 31 marca 2017 r. oraz 332,1 mln zł, 724,8 mln zł i 320,0 mln zł na dzień 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r. Na koniec 2015 r. zaciągnięty był także kredyt podporządkowany w wysokości 95 mln EUR, z terminem zapadalności w 2022 r., który jednak nie mógł być zaliczony do funduszy własnych dla potrzeb kalkulacji adekwatności kapitałowej, gdyż na koniec 2015 r. Grupa nie miała zezwolenia KNF na dokonanie takiej klasyfikacji. Po sprzedaży Raiffeisen-Leasing, współczynnik kapitałowy Grupy poprawił się i w kwietniu 2016 r. Bank złożył do KNF wniosek o zawieszenie postępowania w sprawie wniosku o zaliczenie tego kredytu do funduszy własnych, który został pozytywnie rozpatrzony przez KNF. Opisana powyżej pożyczka została spłacona w całości przez terminem zapadalności.

Zobowiązania z tytułu emisji papierów dłużnych

W listopadzie 2014 r. Bank wyemitował obligacje o zmiennym oprocentowaniu i łącznej wartości nominalnej 500 mln zł. Obligacje są niezabezpieczone oraz niepodporządkowane, a odsetki są wypłacane w okresach półrocznych, według stopy WIBOR + 1,3%.

Zobowiązanie z tytułu bieżącego podatku dochodowego

Zobowiązanie z tytułu bieżącego podatku dochodowego Grupy wynosiło odpowiednio 0,3 mln zł na dzień 31 marca 2017 r. oraz 64,0 mln zł, 110,3 mln zł i 47,1 mln zł na dzień 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r. Zobowiązanie z tytułu bieżącego podatku dochodowego jest wyliczane jako różnica pomiędzy zapłaconymi w ciągu roku zaliczkami na podatek dochodowy a kwotą wyliczonego należnego podatku dochodowego. Spadek zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego Grupy w pierwszym kwartale 2017 r. wynikał głównie z wykorzystania straty podatkowej wygenerowanej przez Bank w 2014 i 2015 r. W 2016 r. spadek zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego Grupy spowodowany był sprzedażą Raiffeisen-Leasing, a wzrost zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego Grupy w 2015 r. wynikał z rozwoju działalności kluczowej spółki zależnej i wykupu obligacji.

Rezerwy

Grupa ujmuje rezerwy z tytułu zobowiązań pozabilansowych, sporów prawnych i roszczeń, różnych obowiązków wobec pracowników i zobowiązań społecznych oraz kosztów restrukturyzacji.

W tabeli poniżej przedstawiono informacje na temat rezerw Grupy.

	31 marca 2017	Na dzień 31 grudnia		
		2016	2015	2014
		(mln zł)		
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe oceniane indywidualnie	17,9	25,6	41,2	26,6
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe oceniane grupowe (IBNR)	5,2	5,4	9,0	8,3
Razem rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	23,1	31,0	50,3	35,0
Rezerwy na sprawy sporne	13,6	14,4	17,9	21,5
Rezerwa na nagrody jubileuszowe	—	0,0	—	38,7
Rezerwa na bonusy	71,5	65,8	56,9	56,9
Rezerwa na niewykorzystane urlopy	15,6	16,3	23,9	26,6
Rezerwa na świadczenia emerytalne, rentowe i pośmiertne	3,2	3,2	3,5	3,6
Rezerwa restrukturyzacyjna	13,9	16,1	9,7	37,8
Inne rezerwy	0,0	0,0	0,1	0,0
Razem rezerwy	117,8	115,7	112,0	185,1
Razem	140,9	146,7	162,3	220,1

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Na dzień 31 marca 2017 r. oraz na 31 grudnia 2016 r. rezerwy na sprawy sporne obejmowały 10,6 mln zł odnoszące się do szacowanej maksymalnej ekspozycji Grupy w związku z karą w wysokości 21,1 mln zł nałożoną na Bank przez UOKiK w październiku 2014 r. w związku z praktykami sprzedażowymi ubezpieczenia na życie Program Pomnażania Oszczędności Kumulatus. Zob. „Opis działalności Grupy – Postępowania sądowe, arbitrażowe i administracyjne”. Rezerwy na sprawy sporne na dzień 31 marca 2017 r. i 31 grudnia 2016 r. obejmują również odpowiednio 1,6 mln zł i 1,7 mln zł wynikające ze sporów z partnerami franczyzowymi Polbanku, które powstały przed nabyciem Polbanku, i 1,3 mln zł oraz 2,0 mln zł, odpowiednio, z tytułu sporów prawnych związanych z rozliczeniem transakcji opcyjnych. Rezerwa restrukturyzacyjna wiąże się głównie z płatnościami odpraw spowodowanych trwającym programem restrukturyzacji oraz kosztami związanymi z likwidacją oddziałów.

Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe oceniane indywidualnie zmniejszyły się o 15,6 mln zł, czyli o 37,9%, do 25,6 mln zł na dzień 31 grudnia 2016 r. z 41,2 mln zł na dzień 31 grudnia 2015 r., co było przede wszystkim spowodowane rozwiązaniem rezerw utworzonych na ekspozycję jednego z klientów korporacyjnych w wysokości 27,6 mln zł z uwagi na dokonanie przez klienta spłaty zobowiązania w całości. Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe oceniane indywidualnie wzrosły o 14,6 mln zł, czyli o 54,8%, do 41,2 mln zł na dzień 31 grudnia 2015 r. z 26,6 mln zł na dzień 31 grudnia 2014 r., co spowodowane było przede wszystkim utworzeniem dodatkowych rezerw na zobowiązania pozabilansowe w wysokości 13,3 mln zł na ekspozycję jednego z klientów korporacyjnych.

Kapitały własne

W tabeli poniżej przedstawiono informacje o kapitałach własnych Grupy na wskazane daty.

	31 marca 2017	Na dzień 31 grudnia		
		2016	2015	2014
		(mln zł)		
Kapitał akcyjny	2.256,7	2.256,7	2.256,7	2.256,7
Kapitał zapasowy	2.287,6	2.287,6	2.370,7	2.357,4
Pozostałe kapitały	1.052,2	1.002,5	1.018,9	947,3
Wynik finansowy z lat ubiegłych i roku bieżącego	709,8	815,9	743,0	590,1
Udziały niekontrolujące	—	0,0	—	0,1
Kapitały razem	6.306,3	6.362,7	6.389,3	6.151,6

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

W pierwszym kwartale 2017 r. pozostałe kapitały wzrosły o 49,7 mln zł w wyniku przeniesienia zysku netto w wysokości 30,0 mln zł na rezerwę na ogólne ryzyko bankowe oraz wzrostu wyceny instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży i instrumentów zabezpieczających w wysokości 19,7 mln zł. Wynik z lat ubiegłych i roku bieżącego spadł o 106,1 mln zł ze względu na przeniesienie zysku netto w wysokości 30,0 mln zł na rezerwę na ogólne ryzyko bankowe oraz stratę w bieżącym okresie w wysokości 76,1 mln zł.

W 2014 r. Bank wyemitował 5.415 akcji zwykłych o wartości nominalnej 9.090 zł każda, co zwiększyło kapitał akcyjny Banku łącznie o 49,2 mln zł. Z dniem 31 marca 2016 r. Grupa sprzedała Raiffeisen-Leasing na rzecz RBI, co doprowadziło do zmiany składu kapitału własnego wynikającego z przesunięcia między kapitałem zapasowym a wynikiem finansowym z lat ubiegłych. Więcej informacji przedstawiono w rozdziale „Opis działalności Grupy – Istotne umowy – Pozostałe umowy – Sprzedaż Raiffeisen-Leasing na rzecz RBI”.

Segmentacja

Grupa dzieli swoją działalność między cztery segmenty operacyjne. Segmenty te odzwierciedlają wewnętrzne klasyfikacje zarządcze klientów w oparciu o rodzaj usług i sektor, a także kryteria finansowe, takie jak obroty czy aktywa netto klientów. Inwestorzy powinni mieć świadomość, że klasyfikacja klientów przedstawiona w sprawozdawczości według segmentów różni się od klasyfikacji klientów stosowanej w innych częściach Skonsolidowanych Sprawozdań Finansowych, która opiera się na profilu ryzyka. Zob. „Zarządzanie ryzykiem- Analiza portfela kredytowego”, gdzie znajdują się informacje na temat kategorii stosowanych w analizie ryzyka.

Grupa rozróżnia następujące segmenty operacyjne:

- *Bankowość Korporacyjna.* Segment Bankowości Korporacyjnej obejmuje sprzedaż produktów i usług świadczonych na rzecz przedsiębiorstw i innych podmiotów w tym: spółek i spółdzielni, instytucji niekomercyjnych, jednostek sektora budżetowego oraz przedsiębiorców indywidualnych, którzy ze względu na kryteria podziału segmentów nie zaliczają się do podsegmentu mikroprzedsiębiorstw Bankowości Detalicznej. Segment Bankowości Korporacyjnej jest dalej podzielony na podsegmenty dużych przedsiębiorstw, średnich przedsiębiorstw i małych przedsiębiorstw.
- *Bankowość Detaliczna.* Segment Bankowości Detalicznej obejmuje produkty i usługi dedykowane dla klientów indywidualnych oraz mikroprzedsiębiorstw. W ramach segmentu wyróżnia się podsegmenty: klienta masowego, zamożnego, bankowości prywatnej i mikroprzedsiębiorstw.
- *Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe.* Segment Instytucji Finansowych i Rynków Kapitałowych obejmuje transakcje, produkty i usługi dedykowane dla bankowych i niebankowych instytucji finansowych oraz działalność własną prowadzoną na rynkach finansowych na rachunek własny, zaliczaną do księgi handlowej.
- *Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność.* Segment Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Pozostałej Działalności obejmuje aktywa, pasywa i wyniki nieprzypisane do powyższych segmentów, w tym działania takie, jak zarządzanie płynnością, ryzykiem stopy procentowej i walutowym Grupy i jej portfelem inwestycyjnym, wyniki refinansowania aktywów i pasywów, które nie są zaklasyfikowane do żadnego innego segmentu, wyniki konsolidacji jednostek zależnych, które nie są zaklasyfikowane do innych segmentów oraz wyłączenia konsolidacyjne dotyczące jednostek zależnych Grupy.

Działalność skonsolidowanych jednostek zależnych Grupy została zaklasyfikowana do następujących segmentów:

- Raiffeisen-Leasing i Raiffeisen Insurance Agency Sp. z o.o.: w Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym za 2016 rok – działalność zaniechana; w Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym za 2015 i 2014 r. – zaklasyfikowane do Bankowości Detalicznej, Bankowości Korporacyjnej i Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Pozostałej Działalności, zgodnie z klasyfikacją obsługiwanych klientów;
- Raiffeisen Financial Services Polska Sp. z o.o.: Bankowość Detaliczna;
- Raiffeisen TFI: Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność;
- Raiffeisen Investment Poland Sp. z o.o. i Raiffeisen Solutions Sp. z o.o. – Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe;

- Raiffeisen-Leasing Service Sp. z o.o. i Raiffeisen-Leasing Real Estate Sp. z o.o. oraz jednostki specjalnego przeznaczenia Compass Variety Funding LTD i ROOF Poland Leasing 2014 DAC – w Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym za 2016 rok – działalność zaniechana; w Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym za lata 2015 i 2014 – zaklasyfikowane do Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Pozostałej Działalności).

Raiffeisen-Leasing został sprzedany przez Bank z dniem 31 marca 2016 r. W związku z tym sprzedaż Raiffeisen-Leasing miała wpływ na wyniki działalności Grupy za okresy rozpoczynające się dnia 1 kwietnia 2016 r. i po tym terminie. Dla celów sprawozdawczości zarządczej Grupa klasyfikuje wyniki segmentów na poziomie zysku brutto. Dochód wygenerowany w trakcie działalności jest przypisywany do danego segmentu, wraz z kosztami operacyjnymi i innymi elementami rachunku zysków i strat. Alokacja kosztów operacyjnych do segmentów w Grupie odbywa się zgodnie z wieloetapową metodologią zatwierdzoną przez Zarząd.

Transakcje między segmentami są prowadzone na normalnych, komercyjnych warunkach. Ceny transferowe pieniądza w rozliczeniach pomiędzy segmentami wyceniane są w oparciu o stawki rynkowe lub stawki zatwierdzone przez wewnętrzny Komitet Aktywów i Pasywów z uwzględnieniem waluty, terminu wymagalności lub zapadalności transakcji oraz marż płynnościowych.

Kluczem alokacji aktywów i pasywów oraz związanych z nimi przychodów i kosztów do poszczególnych segmentów jest przypisanie do segmentów klientów Grupy. Zgodnie z zasadami informacji zarządczej w Grupie do wyniku na poszczególnych segmentach alokuje się również wynik odsetkowy z tytułu refinansowania kapitału i pożyczek podporządkowanych, koszty amortyzacji rzeczowych aktywów trwałych, wartości niematerialnych i prawnych, w tym marże od pożyczek podporządkowanych. Salda pozycji bilansowych, za wyjątkiem kapitałów, w oparciu o które policzone zostały powyższe składniki rachunku zysku i strat, w całości wykazywane są w segmencie Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność.

Na aktywa Bankowości Korporacyjnej składa się saldo alokowanych na ten segment kredytów i pożyczek udzielonych klientom oraz papierów korporacyjnych. Na pasywa Bankowości Korporacyjnej składa się saldo alokowanych na ten segment zobowiązań wobec klientów. Na aktywa oraz pasywa Bankowości Detalicznej składa się saldo alokowanych na ten segment odpowiednio kredytów i pożyczek udzielonych klientom oraz zobowiązań wobec klientów. Na aktywa segmentu Instytucji Finansowych i Rynków Kapitałowych składa się saldo alokowanych na ten segment kredytów i pożyczek udzielonych klientom, część aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu nie stanowiąca portfela płynnościowego, saldo rezerwy obowiązkowej, część salda gotówki utrzymywanej w oddziałach świadczących usługi wymiany walut dla podsegmentu kantorów wymiany walut, należności od banków oraz dodatnia wycena pochodnych instrumentów finansowych. Na zobowiązania segmentu Instytucji Finansowych i Rynków Kapitałowych składa się część alokowanych na ten segment zobowiązań wobec klientów, zobowiązania wobec banków z wyłączeniem finansowania długoterminowego zaklasyfikowanego do segmentu Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Pozostałej Działalności i ujemna wycena pochodnych instrumentów finansowych. Na aktywa i zobowiązania segmentu Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Pozostałej Działalności składają się pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej nieprzypisane do pozostałych segmentów, a w szczególności aktywa finansowe przeznaczone do obrotu oraz inwestycyjne papiery wartościowe stanowiące portfele klasyfikowane jako portfele inwestycyjne i płynnościowe Grupy, zaklasyfikowane jako związane z działalnością ALM: zobowiązania wobec banków i innych podmiotów z tytułu finansowania długoterminowego, w tym także zobowiązania podporządkowane, zobowiązania uprawdopodobnione dowodami na piśmie, składające się ze zobowiązań własnych Grupy, i pozostałe saldo kasy i środków w Banku Centralnym.

Do aktywów i pasywów niealokowanych zaliczane są rzeczowe aktywa trwałe oraz wartości niematerialne oraz aktywa i zobowiązania z tytułu podatku dochodowego.

Analiza według segmentów

W tabeli poniżej przedstawiono informacje finansowe poszczególnych segmentów za wskazane okresy.

3 miesiące zakończone 31 marca 2017							
	Bankowość Korporacyjna	Bankowość Detaliczna	Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe	Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność	Działalność kontynuowana razem	Działalność zaniechana	Razem
	(mln zł)						
Przychody z tytułu							
odsetek	114,7	163,0	9,0	104,3	390,9	0,0	390,9
Koszty z tytułu odsetek ..	(18,9)	(65,6)	(15,7)	(22,4)	(122,6)	0,0	(122,6)
Przychody (zewnętrzne) z tytułu odsetek	95,8	97,3	(6,7)	81,9	268,2	0,0	268,2
Przychody odsetkowe (wewnętrzne)	(5,6)	27,6	13,0	(35,1)	0,0	0,0	(0,0)
Wynik z tytułu odsetek	90,2	125,0	6,3	46,8	268,2	0,0	268,2
Przychody nieodsetkowe ..	75,5	58,7	28,1	(7,2)	155,0	0,0	155,0
Przychody z działalności operacyjnej.....	165,6	183,6	34,3	39,6	423,3	0,0	423,3
Ogólne koszty							
administracyjne, w tym: ..	(78,8)	(166,0)	(18,6)	(27,3)	(290,7)	0,0	(290,7)
Amortyzacja	(4,4)	(12,9)	(0,9)	(0,1)	(18,2)	0,0	(18,2)
Podatek od instytucji finansowych.....	(10,2)	(17,6)	(2,3)	(6,7)	(36,7)	0,0	(36,7)
Odpisy z tytułu utraty wartości	(22,8)	(38,2)	(0,0)	0,1	(60,9)	0,0	(60,9)
Pozostałe przychody i koszty operacyjne.....	0,0	4,2	1,2	(113,9)	(108,5)	0,0	(108,5)
Zysk brutto.....	53,9	(33,9)	14,7	(108,2)	(73,5)	0,0	(73,5)
Podatki	—	—	—	—	(2,6)	0,0	(2,6)
Zysk netto	—	—	—	(76,1)	0,0	(76,1)	
Zysk/strata przypadające akcjonariuszom Jednostki Dominującej	—	—	—	—	—	—	(76,1)
Aktywa alokowane	12.264,2	21.347,7	1.642,5	14.584,2	49.838,6	0,0	49.838,6
Aktywa niealokowane.....	0,0	0,0	0,0	0,0	714,5	0,0	714,5
Aktywa razem.....	12.264,2	21.347,7	1.642,5	14.584,2	50.553,1	0,0	50.553,1
Zobowiązania alokowane	11.574,9	20.028,9	3.353,1	8.653,5	43.610,3	0,0	43.610,3
Zobowiązania niealokowane	0,0	0,0	0,0	0,0	636,5	0,0	636,5
Zobowiązania ogółem	11.574,9	20.028,9	3.353,1	8.653,5	44.246,8	0,0	44.246,8

Źródło: Śródroczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe

3 miesiące zakończone 31 marca 2016

	Bankowość Korporacyjna	Bankowość Detaliczna	Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe	Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność	Działalność kontynuowana razem	Działalność zaniechana	Ogółem
	<i>(mln zł)</i>						
Przychody z tytułu							
odsetek	116,6	160,6	9,8	108,0	395,0	—	395,0
Koszty z tytułu odsetek ..	(30,4)	(80,3)	(21,8)	(26,3)	(158,9)	—	(158,9)
Wynik zewnętrzny z							
tytułu odsetek	86,2	80,3	(12,1)	81,7	236,1	—	236,1
Wynik odsetkowy							
wewnętrzny	3,3	33,9	18,3	(55,4)	—	—	—
Wynik z tytułu odsetek	89,4	114,2	6,2	26,2	236,1	—	236,1
Przychody nieodsetkowe							
zewnętrzne	74,2	52,8	29,9	(5,3)	151,5	—	151,5
Wynik z działalności							
bankowej	163,6	167,0	36,0	20,9	387,6	—	387,6
Ogólne koszty							
administracyjne, w tym: ..	(76,7)	(192,5)	(15,3)	(18,6)	(303,1)	—	(303,1)
Amortyzacja	(4,8)	(21,2)	(0,9)	(0,2)	(27,0)	—	(27,0)
Podatek od instytucji							
finansowych	(8,0)	(12,3)	(1,9)	(6,6)	(28,8)	—	(28,8)
Odpisy netto z tytułu							
utruty wartości	(23,8)	(16,1)	0,0	0,1	(39,7)	—	(39,7)
Pozostałe przychody i							
koszty operacyjne	—	1,0	0,1	(12,9)	(11,7)	—	(11,7)
Zysk brutto	55,1	(52,8)	19,0	(17,1)	4,2	—	4,2
Podatek dochodowy	—	—	—	—	(26,0)	(26,0)	—
Zysk/strata netto	—	—	—	—	(21,8)	11,7	(10,1)
Zysk/strata przypadające							
akcjonariuszom Jednostki							
Dominującej	—	—	—	—	—	—	(10,1)
Aktywa alokowane	12.413,2	21.549,6	1.903,8	15.136,7	51.003,4	—	51.003,4
Aktywa niealokowane	—	—	—	—	1.749,3	—	1.749,3
Aktywa razem	12.413,2	21.549,6	1.903,8	15.136,7	52.752,7	—	52.752,7
Zobowiązania alokowane	13.780,9	18.954,1	3.534,2	9.467,4	45.736,7	—	45.736,7
Zobowiązania							
niealokowane	—	—	—	—	607,1	—	607,1
Zobowiązania razem	13.780,9	18.954,1	3.534,2	9.467,4	46.343,8	—	46.343,8

Źródło: Śródroczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe

Rok zakończony dnia 31 grudnia 2016

	Bankowość Korporacyjna	Bankowość Detaliczna	Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe	Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność	Działalność kontynuowana razem	Działalność zaniechana	Razem
	<i>(mln zł)</i>						
	<i>(działalność kontynuowana)</i>						
Przychody z tytułu odsetek	477,5	646,4	38,3	427,9	1.590,1	—	1.590,1
Koszty z tytułu odsetek ..	(115,1)	(289,7)	(76,5)	(89,6)	(570,9)	—	(570,9)
Wynik zewnętrzny z tytułu odsetek	362,4	356,6	(38,2)	338,3	1.019,2	—	1.019,2
Wynik odsetkowy wewnętrzny	13,6	119,8	60,0	(193,4)	0,0	—	0,0
Wynik z tytułu odsetek	376,1	476,4	21,7	145,0	1.019,2	—	1.019,2
Przychody nieodsetkowe zewnętrzne.....	320,8	307,1	127,6	(57,3)	698,2	—	698,2
Wynik z działalności bankowej.....	696,9	783,6	149,3	87,7	1.717,4	—	1.717,4
Ogólne koszty administracyjne w tym....	(298,1)	(706,7)	(58,0)	(60,2)	(1.122,9)	—	(1.122,9)
Amortyzacja.....	(18,9)	(75,8)	(3,4)	(0,5)	(98,7)	—	(98,7)
Podatek od instytucji finansowych.....	(42,0)	(66,1)	(9,0)	(31,6)	(148,8)	—	(148,8)
Odpisy netto z tytułu utrąty wartości	(56,1)	(119,5)	(0,1)	(0,5)	(176,2)	—	(176,2)
Pozostałe koszty i przychody operacyjne	0,0	15,5	2,9	(196,2)	(177,8)	—	(177,8)
Zysk brutto.....	300,7	(93,2)	85,1	(200,8)	91,8	—	91,8
Podatek dochodowy.....	—	—	—	—	(88,7)	—	(88,7)
Zysk netto	—	—	—	—	3,0	11,7	14,8
Zysk przypadający akcjonariuszom Jednostki Dominującej	—	—	—	—	—	—	14,8
Aktywa alokowane	12.042,9	22.117,1	1.930,8	16.316,8	52.407,5	—	52.407,5
Aktywa niealokowane.....	0,0	0,0	0,0	0,0	850,4	—	850,4
Aktywa razem.....	12.042,9	22.117,1	1.930,8	16.316,8	53.258,0	—	53.258,0
Zobowiązania alokowane	13.562,0	20.510,8	2.666,1	9.404,0	46.142,9	—	46.142,9
Zobowiązania niealokowane	0,0	0,0	0,0	0,0	752,4	—	752,4
Zobowiązania razem	13.562,0	20.510,8	2.666,1	9.404,0	46.895,3	—	46.895,3

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Rok zakończony
dnia 31 grudnia 2015, przekształcone*

	Bankowość Korpor- acyjna	Bankowość Detaliczna	Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe	Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność	Działalność kontynuo- wana razem	Działalność zaniechana	Wylączenia konsolida- cyjne	Razem
	<i>(mln zł)</i>							
	<i>(działalność kontynuowana)</i>							
Przychody z tytułu odsetek	508,4	644,5	53,0	429,6	1.635,5	0,0	0,0	1.635,5
Koszty z tytułu odsetek	(157,0)	(342,8)	(106,7)	(92,7)	(699,2)	0,0	0,0	(699,2)
Wynik zewnętrzny z tytułu odsetek	351,4	301,7	(53,7)	336,9	936,3	0,0	0,0	936,3
Wynik odsetkowy wewnętrzny	39,8	152,6	88,2	(280,6)	0,0	0,0	0,0	0,0
Wynik z tytułu odsetek	391,3	454,3	34,5	56,2	936,3	0,0	0,0	936,3
Przychody nieodsetkowe	320,9	217,7	110,8	(35,7)	613,7	0,0	0,0	613,7
Wynik z działalności bankowej..	712,2	672,0	145,3	20,5	1.550,0	0,0	0,0	1.550,0
Ogólne koszty administracyjne w tym:	(298,5)	(735,3)	(60,9)	(152,2)	(1.246,8)	0,0	0,0	(1.246,8)
Amortyzacja	(30,2)	(85,2)	(6,2)	(4,9)	(126,4)	0,0	0,0	(126,4)
Odpisy netto z tytułu utraty wartości	(87,1)	(67,3)	0,5	(2,4)	(156,3)	0,0	0,0	(156,3)
Pozostałe przychody i koszty operacyjne	0,0	5,2	2,2	7,2	14,5	0,0	0,0	14,5
Zysk brutto	326,7	(125,4)	87,1	(126,9)	161,4	0,0	0,0	161,4
Podatek dochodowy	—	—	—	—	(46,5)	0	0	(46,5)
Zysk netto	—	—	—	—	114,9	71,3	0	186,2
Zysk przypadający akcjonariuszom Jednostki								
Dominującej	—	—	—	—	—	—	—	186,2
Aktywa alokowane	12.291,5	21.854,3	3.256,7	17.658,6	55.060,9	6.670,4	(1.521,2)	60.210,1
Aktywa niealokowane	0,0	0,0	0,0	0,0	1.085,2	609,8	(0,1)	1.694,8
Aktywa razem	12.291,5	21.854,3	3.256,7	17.658,6	55.060,9	7.280,2	(1.521,4)	61.904,9
Zobowiązania alokowane	14.844,3	19.385,6	4.994,1	10.156,8	49.380,9	6.460,5	(1.028,3)	54.813,0
Zobowiązania niealokowane	0,0	0,0	0,0	0,0	528,1	174,9	(0,4)	702,6
Zobowiązania razem	14.844,3	19.385,6	4.994,1	10.156,8	49.909,0	6.635,3	(1.028,7)	55.515,6

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Rok zakończony dnia 31 grudnia 2014

	Bankowość Korporacyjna	Bankowość Detaliczna	Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe	Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność	Razem
	(mln zł)				
Przychody z tytułu odsetek.....	727,6	953,2	66,7	400,9	2.148,5
Koszty z tytułu odsetek	(213,1)	(304,3)	(130,6)	(276,2)	(924,2)
Wynik zewnętrzny z tytułu odsetek.....	514,5	648,9	(63,9)	124,7	1.224,3
Wynik odsetkowy wewnętrzny.....	(11,7)	(25,3)	99,1	(62,2)	—
Wynik z tytułu odsetek	502,9	623,6	35,3	62,6	1.224,3
Przychody nieodsetkowe	318,8	262,1	108,9	(18,5)	671,2
Wynik z działalności bankowej	821,6	885,7	144,2	44,1	1.895,6
Ogólne koszty administracyjne, w tym:.....	(356,1)	(900,0)	(54,7)	(38,6)	(1.349,4)
Amortyzacja	(53,2)	(112,8)	(4,9)	(6,5)	(177,4)
Odpisy netto z tytułu utraty wartości.....	(154,6)	49,6	0,1	(1,7)	(106,6)
Pozostałe przychody i koszty operacyjne.....	39,0	28,4	0,0	(61,5)	5,9
Zysk brutto.....	350,0	63,8	89,6	(57,7)	445,6
Podatek dochodowy.....	—	—	—	—	(108,6)
Zysk netto	—	—	—	—	336,9
Zysk przypadający akcjonariuszom niesprawującym kontroli.....	—	—	—	—	(0,7)
Zysk przypadający akcjonariuszom Jednostki Dominującej	—	—	—	—	337,7
Aktywa alokowane.....	16.410,4	22.082,7	5.299,1	13.142,7	56.934,9
Aktywa niealokowane.....	1.713,5	—	—	—	1.713,5
Aktywa razem.....	16.410,4	22.082,7	5.299,1	13.142,7	58.648,4
Zobowiązania alokowane.....	14.589,5	15.442,4	7.620,2	14.196,7	51.848,7
Zobowiązania niealokowane.....	—	—	—	—	648,1
Zobowiązania razem	14.589,5	15.442,4	7.620,2	14.196,7	52.496,8

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Segment Bankowości Korporacyjnej

W okresie 3 miesięcy zakończonym 31 marca 2017 r. Bankowość Korporacyjna wygenerowała podobny zysk brutto z działalności kontynuowanej jak w porównywalnym okresie 2016 r., wynoszący odpowiednio 53,9 mln zł i 55,1 mln zł. Ogólne koszty administracyjne poniesione przez segment Bankowości Korporacyjnej wzrosły o 2,0 mln zł, czyli 2,7%, głównie ze względu na wzrost alokowanej do segmentu składki z tytułu BFG z powodu rozpoznania w wynikach pierwszego kwartału całorocznej składki na fundusz przymusowej restrukturyzacji banków. Podatek od instytucji finansowych za pierwszy kwartał 2017 r. wyniósł 10,2 mln zł, co stanowiło wzrost o 2,2 mln zł, czyli 27,2% wobec porównywalnego okresu 2016 r. Wzrost kosztów administracyjnych i podatku od instytucji finansowych został częściowo skompensowany wzrostem przychodów z działalności operacyjnej generowanych przez segment oraz spadkiem odpisów netto z tytułu utraty wartości. Wynik z działalności bankowej wygenerowany przez segment Bankowości Korporacyjnej z działalności kontynuowanej wzrósł o 2,0 mln zł, czyli 1,2%, do 165,6 mln zł w pierwszym kwartale 2017 r. w porównaniu z 163,6 mln zł w analogicznym okresie 2016 r., co wynikało ze wzrostu wyniku nieodsetkowego z tytułu sprzedaży instrumentów pochodnych skompensowanego niższymi przychodami z tytułu marży na produktach walutowych. Wzrost wyniku odsetkowego wynikał ze spadku kosztów odsetkowych zarówno z powodu poprawy marży depozytowej, jak i spadku wolumenu co zostało skompensowane w znacznej mierze spadkiem alokowanego do segmentów wyniku wewnętrznego. Odpisy netto z tytułu utraty wartości spadły o 1,0 mln zł, czyli 4,2%, do (22,8) mln zł w pierwszym kwartale 2017 r. w porównaniu z (23,8) mln zł w analogicznym okresie 2016 r.

W roku zakończonym dnia 31 grudnia 2016 r. zysk brutto z działalności kontynuowanej segmentu Bankowości Korporacyjnej wyniósł 300,7 mln zł, co stanowiło spadek o 26,0 mln zł, czyli o 8,0%, w porównaniu z 326,7 mln zł za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r. Spadek ten spowodowany był głównie obniżeniem wyniku z działalności operacyjnej wypracowanego przez segment z działalności kontynuowanej o 15,3 mln zł, czyli 2,1%, oraz wprowadzonym w 2016 r. podatkiem od instytucji finansowych, który wyniósł 42,0 mln zł za 2016 rok, co zostało częściowo skompensowane spadkiem

odpisów na utratę wartości w wysokości 31,0 mln zł, czyli 35,6%. Niższy wynik z tytułu odsetek wiązał się głównie ze spadkiem przychodów z tytułu odsetek od kredytów, co było spowodowane spadkiem średniej wartości aktywów i spadkiem alokowanego do depozytów elementu płynnościowego w wyniku optymalizacji struktury finansowania Grupy. Wynik z tytułu odsetek segmentu spadł mimo znacznego zmniejszenia kosztów z tytułu odsetek wynikających z poprawy marży depozytowej. Zmniejszenie odpisów na utratę wartości wynikało głównie z poprawy jakości portfela kredytów przedsiębiorstw. Ogólne koszty administracyjne były na podobnym poziomie i wynosiły odpowiednio 298,1 mln zł i 298,5 mln zł za lata zakończone dnia 31 grudnia 2016 i 2015 r.

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r. zysk brutto z działalności kontynuowanej segmentu Bankowości Korporacyjnej wyniósł 326,7 mln zł, co stanowiło spadek o 23,3 mln zł, czyli o 6,7%, w stosunku do 350,0 mln zł zysku brutto z działalności kontynuowanej i zaniechanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r. Spadek ten wynikał głównie z niższego o 109,4 mln zł, czyli o 13,3% wyniku z działalności operacyjnej wypracowanego przez segment, niższych pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych o 39,0 mln zł, czyli o 100%, który został częściowo zrekompensowany obniżeniem ogólnych kosztów administracyjnych o 57,6 mln zł, czyli o 16,2% oraz spadkiem odpisów netto z tytułu utraty wartości w wysokości 67,5 mln zł, czyli o 43,7%.

Spadek przychodów operacyjnych wynikał głównie z przedstawienia w wynikach roku 2014 zysku operacyjnego wypracowanego przez Raiffeisen-Leasing i alokowanego do segmentu Bankowości Korporacyjnej oraz z powodu niższego wyniku z tytułu odsetek po spadku stóp procentowych, co miało negatywny wpływ na marże uzyskiwane na rachunkach bieżących i na przychody z tytułu odsetek z tytułu refinansowania kapitału alokowanego do segmentu, co zostało częściowo skompensowane wyższymi przychodami z tytułu transakcji walutowych. Niższy wynik z tytułu odsetek przypisywany był również niższej marży depozytowej, co odzwierciedlało zwiększony popyt na finansowanie ze strony klientów, i niższej marży kredytowej z uwagi na zwiększoną konkurencję cenową. Spadek ogólnych kosztów administracyjnych wiązał się z przekształceniem kosztów po sprzedaży Raiffeisen-Leasing pomimo znacznego wzrostu składek na rzecz BFG. Zmniejszenie odpisów netto z tytułu utraty wartości wynikało głównie z poprawy jakości portfela kredytów przedsiębiorstw.

Segment Bankowości Detalicznej

W okresie 3 miesięcy zakończonym 31 marca 2017 r. segment Bankowości Detalicznej wygenerował stratę z działalności kontynuowanej w wysokości (33,9) mln zł, co stanowi poprawę negatywnego wyniku o 18,9 mln zł, czyli 35,8%, ze straty w wysokości (52,8) mln zł w analogicznym okresie 2016 r. Poprawa w ujęciu okres-do-okresu wynikała głównie ze wzrostu przychodów operacyjnych o 16,6 mln zł, czyli 9,9%, oraz spadku ogólnych kosztów administracyjnych o 26,5 mln zł, częściowo skompensowanego wzrostem odpisów netto z tytułu utraty wartości o 22,1 mln zł, czyli 137,3%, oraz wzrostem podatku od instytucji finansowych o 5,3 mln zł, czyli 43,1%. Wzrost przychodów operacyjnych wynikał głównie ze wzrostu wyniku odsetkowego co było spowodowane spadkiem kosztów odsetkowych głównie z powodu poprawy marży depozytowej na skutek zmiany struktury depozytowej i wzrostu udziału rachunków bieżących w całości depozytów. Zwiększyły się także przychody odsetkowe co było wynikiem zwiększonej sprzedaży niezabezpieczonych produktów kredytowych. Wzrost wyniku nieodsetkowego był efektem większej sprzedaży produktów inwestycyjnych i wyższych przychodów z kart debetowych. Spadek ogólnych kosztów administracyjnych pomimo wzrostu alokowanej do segmentu składki z tytułu BFG z powodu rozpoznania w wynikach pierwszego kwartału całorocznej składki na fundusz przymusowej restrukturyzacji banków wynikał głównie z wyższej bazy kosztowej pierwszego kwartału 2016 roku wynikającej z utworzenia rezerwy restrukturyzacyjnej na zamknięcie 35 placówek. Oszczędności wynikające z dokonanej w ubiegłym roku restrukturyzacji obniżyły bazę kosztową w pierwszym kwartale 2017 r. Wzrost odpisów netto z tytułu utraty wartości był efektem dojrzewania portfela kredytów niezabezpieczonych, których udział w portfelu detalicznym rośnie od drugiej połowy 2015 roku.

W roku zakończonym dnia 31 grudnia 2016 i 2015 r., wynik brutto z działalności kontynuowanej segmentu Bankowości Detalicznej stanowił stratę w wysokości odpowiednio (93,2) mln i (125,4) mln zł. Poprawa rok do roku wynikała z dochodu z tytułu sprzedaży przez Bank udziałów w Visa Europe na rzecz Visa Inc., co zostało w znacznej części przypisane do segmentu Bankowości Detalicznej i wykazane w przychodach nieodsetkowych. Na zysk wypracowany przez segment Bankowości Detalicznej negatywny wpływ miał podatek od instytucji finansowych wprowadzony w 2016 r., w kwocie 66,1 mln zł. Wynik z tytułu odsetek wzrósł o 22,1 mln zł, czyli o 4,9%, z uwagi na spadek kosztów z tytułu odsetek rok do roku, wynikający ze zmiany struktury zobowiązań i wzrostu udziału

rachunków bieżących w całości zobowiązań oraz poprawie marży na depozytach. Wynik z tytułu prowizji i opłat wzrósł o 18,7 mln zł, czyli o 8,6%, głównie w wyniku wyższych przychodów z tytułu produktów inwestycyjnych i ubezpieczeniowych oraz niższych kosztów prowizyjnych od rachunków bieżących i kart.

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r. wynik brutto z działalności kontynuowanej segmentu Bankowości Detalicznej stanowił stratę w wysokości (125,4) mln zł, w porównaniu z zyskiem brutto segmentu Bankowości Detalicznej w wysokości 63,8 mln zł za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r. Poza brakiem uwzględnienia w wynikach za 2015 r. wyniku brutto wypracowanego przez Raiffeisen-Leasing, spadek rok do roku wynikał z niższych odzysków ze sprzedaży wierzytelności i innych odzysków w 2015 r. w porównaniu z rokiem 2014. Wynik z działalności operacyjnej spadł o 213,7 mln zł. Dalszy spadek spowodowany był niższym wynikiem z tytułu odsetek w związku ze spadkiem stóp procentowych, w szczególności obniżenia stopy lombardowej. Spadek stóp procentowych miał wpływ na przychód z tytułu odsetek i na wynik odsetkowy z tytułu refinansowania kapitału alokowanego do segmentu. Ponadto zwiększony popyt na finansowanie klientów spowodował obniżenie marży odsetkowej na depozytach klientów. Przychody nieodsetkowe spadły o 16,9%. Powyższy spadek w dużej mierze wynikał z wprowadzenia Wymarzonego Konta, od którego nie pobiera się opłaty za prowadzenie, niższych opłat interchange i zmniejszonego spreadu walutowego na kredytach w CHF. Ogólne koszty administracyjne spadły mimo wyższych składek płatnych do BFG, co było spowodowane optymalizacją sieci oddziałów i oszczędnościami związanymi z integracją Polbanku, przy czym poniesione koszty obciążły rachunek zysków i strat za poprzedni rok. Wzrost odpisów netto z tytułu utraty wartości związany był z niższą wartością odzysków ze sprzedaży wierzytelności i innych odzysków w 2015 r. w porównaniu z 2014 r.

Segment Instytucji Finansowych i Rynków Kapitałowych

W okresie 3 miesięcy zakończonym 31 marca 2017 r. zysk brutto z działalności kontynuowanej segmentu Instytucji Finansowych i Rynków Kapitałowych wyniósł 14,7 mln zł, co stanowiło spadek o 4,3 mln zł, czyli 22,6%, w porównaniu z analogicznym okresem 2016 r. Spadek ten wynikał ze wzrostu kosztów administracyjnych o 3,3 mln zł, czyli 21,6%, spadku przychodów nieodsetkowych o 1,8 mln zł, czyli 6,0%, oraz spadku przychodów operacyjnych o 1,7 mln zł, czyli 4,7%. Wzrost kosztów administracyjnych wynikał głównie ze wzrostu alokowanej do segmentu składki z tytułu BFG z powodu rozpoznania w wynikach pierwszego kwartału całorocznej składki na fundusz przymusowej restrukturyzacji banków. Spadek przychodów operacyjnych wynikał głównie z niższych przychodów nieodsetkowych z tytułu transakcji walutowych z klientami kantorowymi i niższego wyniku z pozycji wymiany w podsegmentie rynków kapitałowych, co zostało częściowo skompensowane przez wzrost prowizji z działalności powierniczej w podsegmentie instytucji finansowych.

W ciągu roku zakończonego dnia 31 grudnia 2016 r. zysk brutto z działalności kontynuowanej segmentu Instytucji Finansowych i Rynków Kapitałowych wyniósł 85,1 mln zł, co stanowi spadek o 2,0 mln zł, czyli 2,3%, w stosunku do roku zakończonego dnia 31 grudnia 2015 r. Spadek wiązał się z podatkiem od instytucji finansowych wprowadzonym w 2016 r. i przypisanym do segmentu Instytucji Finansowych i Rynków Kapitałowych w wysokości 9,0 mln zł. Przychód nieodsetkowy wzrósł o 16,7 mln zł, czyli o 15,1%, co spowodowane było przede wszystkim lepszym wynikiem na transakcjach walutowych, wyższymi przychodami z tytułu usług powierniczych i wyższymi przychodami z tytułu emisji papierów wartościowych. Wynik z tytułu odsetek spadł o 12,8 mln zł, czyli o 37,0%, z uwagi na niższe przychody z tytułu odsetek i wynik wewnętrzny z tytułu odsetek, których nie skompensowały w pełni niższe koszty z tytułu odsetek. Spadek przychodów z tytułu odsetek spowodowany był niższymi średnimi stanami aktywów, w połączeniu z jednoczesnym wzrostem wypracowanej marży. Znaczny spadek kosztów z tytułu odsetek wiązał się głównie z niższą średnią wartością zobowiązań, mimo spadku ujemnych marż.

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r. zysk brutto z działalności kontynuowanej segmentu Instytucji Finansowych i Rynków Kapitałowych wyniósł 87,1 mln zł, co stanowi spadek o 2,5 mln zł, czyli o 2,8%, w porównaniu z zyskiem brutto z działalności kontynuowanej i zaniechanej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r. w wysokości 89,6 mln zł. Spadek wiązał się z 11,3% wzrostem ogólnych kosztów administracyjnych związanych ze wzrostem składek na BFG, co zostało częściowo skompensowane niewielkim wzrostem dochodu na działalności operacyjnej spowodowanym lepszym wynikiem na transakcjach walutowych i wyższymi przychodami z działalności powierniczej.

Segment Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Pozostałej Działalności

W okresie 3 miesięcy zakończonym 31 marca 2017 r. wynik brutto z działalności kontynuowanej segmentu Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Pozostałej Działalności stanowiła strata w

wysokości (108,2) mln zł, co stanowiło wzrost straty o 91,1 mln zł w porównaniu ze stratą w wysokości (17,1) mln zł w analogicznym okresie 2016 r. Strata wynikała głównie ze spisania marki „Polbank” w kwocie 114 mln zł ujętej w pozycji pozostałych kosztów operacyjnych. Wzrost ogólnych kosztów administracyjnych wynikał ze wzrostu alokowanej do segmentu składki z tytułu BFG z powodu rozpoznania w wynikach pierwszego kwartału 2017 r. całorocznej składki na fundusz przymusowej restrukturyzacji banków. Wzrost przychodów z działalności operacyjnej wynikał ze wzrostu wewnętrznego wyniku odsetkowego spowodowanego poprawą sytuacji płynnościowej Grupy i alokacją do pozostałych segmentów biznesowych niższych dopłat z tytułu marż płynnościowych.

W roku zakończonym dnia 31 grudnia 2016 r., wynik brutto z działalności kontynuowanej segmentu Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Pozostałej Działalności stanowił stratę w wysokości (200,8) mln zł, co stanowiło pogorszenie o 73,9 mln zł w porównaniu ze stratą w wysokości (126,9) mln zł za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r. Strata ta wiązała się ze spisaniem wartości marki i wartości firmy oraz utworzeniem rezerw w procesie optymalizacji sieci oddziałów i centrali Banku. Ponadto w 2016 r. wyniki segmentu zawierały również 18,7 mln zł odsetek za zwłokę zapłaconych po zamknięciu postępowania związanego ze zobowiązaniami podatkowymi Banku i 12,9 mln zł zwrotu straty związanej z postępowaniem podatkowym wobec Raiffeisen-Leasing rozpoczętym przed datą sprzedaży Raiffeisen-Leasing na rzecz RBI. Negatywnie na wynik wpłynął również podatek od instytucji finansowych wprowadzony w 2016 r., alokowany do segmentu Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Pozostałej Działalności w wysokości 31,6 mln zł. Dodatnimi czynnikami mającymi wpływ na wyniki segmentu były: znacznie niższe składki zapłacone na rzecz BFG w porównaniu z 2015 r. i wzrost wyniku z tytułu odsetek na skutek poprawy pozycji płynnościowej Grupy i niższej presji cenowej na finansowanie klientów, co spowodowało spadek marży płynnościowej przypisanej do segmentów klientów.

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r. segment Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Pozostałej Działalności odnotował stratę w wysokości (126,9) mln zł na wyniku brutto z działalności kontynuowanej, co stanowiło wzrost straty o 69,2 mln zł w porównaniu ze stratą poniesioną za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r. Wzrost straty w 2015 r. spowodowany był wzrostem ogólnych kosztów administracyjnych o 113,6 mln zł z uwagi na dodatkową składkę w wysokości 71,7 mln zł zapłaconą na rzecz BFG i rezerwę w wysokości 39,3 mln zł z tytułu składek na utworzony Fundusz Wsparcia Kredytobiorców. Wyższe ogólne koszty administracyjne były częściowo skompensowane wzrostem o 68,7 mln zł wyniku na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych, wynikających ze sprzedaży aktywów trwałych w 2015 r. i z braku negatywnych zdarzeń, które miały wpływ na dane z 2014 r. (kary nałożone przez UOKiK, odpisy wartości niematerialnych i umorzenie rzeczowych aktywów trwałych). Dochód na działalności operacyjnej również spadł o 53,5% rok do roku. Wyższe przychody przypisane do wyniku odsetkowego z transakcji zabezpieczających nie mogły skompensować ujemnego wpływu cięć w stopach procentowych, niższych przychodów z papierów wartościowych i rosnących kosztów finansowania klientów, tym samym wynik z tytułu odsetek w 2015 r. spadł o 10,1%. Wyższa średnia wartość transakcji w ramach rachunkowości zabezpieczeń miała ujemny wpływ na przychody nieodsetkowe, które spadły o 93,0% w 2015 r. w porównaniu z rokiem poprzednim.

Zobowiązania warunkowe

Grupa dokonuje szeregu transakcji pozabilansowych w ramach zwykłej działalności, aby spełnić potrzeby klientów. Te zobowiązania warunkowe, które obejmują gwarancje, akredytywy, niewykorzystane linie kredytowe i zobowiązania do udzielenia kredytu, w różnym stopniu wiążą się z ryzykiem kredytowym i są odzwierciedlone w skonsolidowanych sprawozdaniach z sytuacji finansowej Grupy poprzez rezerwy na zobowiązania pozabilansowe. Grupa stosuje podobne zasady zatwierdzania kredytów przy podejmowaniu zobowiązań pozabilansowych związanych z kredytowaniem, co przy zawieraniu transakcji bilansowych. Zob. „Zarządzanie ryzykiem – Ryzyko kredytowe – Informacje ogólne”.

W poniższej tabeli przedstawiono informacje na temat zobowiązań warunkowych Grupy na wskazane daty.

	31 marca 2017	Na dzień 31 grudnia		
		2016	2015	2014
		(mln zł)		
Udzielone zobowiązania gwarancyjne				
Gwarancje bankowe.....	1.724,5	1.739,6	1.667,4	1.768,1
Akredytywy i akcepty bankowe.....	188,6	188,7	215,6	253,8
Razem udzielone zobowiązania gwarancyjne.....	1.913,1	1.928,3	1.882,9	2.021,9
Udzielone zobowiązania finansowe				
Zobowiązania do udzielenia kredytu.....	6.933,2	7.130,0	8.123,8	4.478,8
Z pierwotnym terminem zapadalności do 1 roku.....	3.172,1	3.396,6	3.720,6	1.994,1
Z pierwotnym terminem zapadalności powyżej 1 roku.....	3.761,1	3.733,3	4.403,2	2.484,7
Razem udzielone zobowiązania finansowe	6.933,2	7.130,0	8.123,8	4.478,8
Razem zobowiązania warunkowe.....	8.846,3	9.058,2	10.006,8	6.500,7

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Począwszy od dnia 30 czerwca 2015 r. Grupa wprowadziła prospektywnie zmianę prezentacji zobowiązań warunkowych w celu lepszego przedstawienia profilu ryzyka.

Wydatki inwestycyjne

W roku zakończonym dnia 31 grudnia 2016 r., wydatki inwestycyjne Grupy (zwiększenia stanu wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych) wynosiły 101,2 mln zł. Inwestycje te obejmowały między innymi: inwestycje w oprogramowanie informatyczne w wysokości 46,5 mln zł (w tym aktualizacje podstawowego systemu bankowego), inwestycje w obce środki trwałe w wysokości 25,9 mln zł i sprzęt komputerowy w wysokości 8,5 mln zł.

W roku zakończonym dnia 31 grudnia 2015 r., wydatki inwestycyjne Grupy (zwiększenia stanu wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych) wyniosły 137,9 mln zł. Inwestycje te dotyczyły między innymi: zakupu środków transportu w kwocie 59,4 mln zł przez Raiffeisen-Leasing, inwestycji w oprogramowanie komputerowe w kwocie 54,6 mln zł (w tym aktualizacje podstawowego systemu bankowego) i inwestycji w urządzenia techniczne i maszyny w wysokości 20,3 mln zł.

W roku zakończonym dnia 31 grudnia 2014 r. wydatki inwestycyjne Grupy (zwiększenia stanu wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych) wynosiły 189,3 mln zł. Inwestycje te obejmowały między innymi: zakup środków transportu w kwocie 84,6 mln zł przez Raiffeisen-Leasing, inwestycje w oprogramowanie komputerowe w kwocie 76,4 mln zł (łącznie z migracją systemów Polbanku na platformy Grupy po fuzji i inwestycje w urządzenia techniczne i maszyny w wysokości 10,7 mln zł.

Grupa finansuje swoje wydatki inwestycyjne środkami pieniężnymi z działalności operacyjnej.

Zarząd przewiduje, że wydatki inwestycyjne Grupy w 2017 r. wyniosą ok. 89 mln zł i będą obejmowały między innymi wydatki na inwestycje w oprogramowanie informatyczne i sprzęt komputerowy w wysokości ok. 81 mln zł oraz inwestycje w obce środki trwałe w wysokości ok. 8 mln zł. W okresie 3 miesięcy zakończonych 31 marca 2017 wydatki inwestycyjne Grupy wyniosły 8,6 mln zł, w tym 5,4 mln na oprogramowanie komputerowe i 2,8 mln zł na urządzenia techniczne i maszyny.

Na dzień 30 kwietnia 2017 r. Grupa podjęła wiążące zobowiązania w odniesieniu do wydatków inwestycyjnych w wysokości około 30 mln zł obejmujących projekty z zakresu rozwoju działalności biznesu i efektywności kosztowych jak również zmian regulacyjno-prawnych.

Grupa planuje finansować inwestycje z funduszy własnych z działalności operacyjnej. Wydatki inwestycyjne przedstawione powyżej wiążą się z inwestycjami w środki trwałe i wartości niematerialne, a nie w papiery inwestycyjne ani kapitałowe opisane w innych częściach Prospektu.

Przepływy pieniężne

Tabela poniżej przedstawia informacje na temat skonsolidowanych przepływów pieniężnych netto z działalności operacyjnej, inwestycyjnej i finansowej oraz środki pieniężne w posiadaniu Grupy we wskazanych okresach.

	3 miesiące zakończone 31 marca	Rok zakończony 31 grudnia		
	2017	2016	2015	2014
	(mln zł)			
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej	356,1	4.331,7	(9.453,6)	12.811,2
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej....	(544,9)	(3.881,6)	8.741,7	(11.167,0)
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej.....	—	(1.478,4)	811,6	(1.401,8)
Zmiana stanu środków pieniężnych netto	(188,9)	(1.028,2)	99,6	242,4
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek roku*	1.885,0	2.913,2	2.813,6	2.571,1
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec roku**	1.696,1	1.885,0	2.913,2	2.813,6

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

* Dla 2014 i 2015 roku – środki pieniężne na początek okresu.

** Dla 2014 i 2015 roku – środki pieniężne na koniec okresu.

W okresie 3 miesięcy zakończonym 31 marca 2017 r. Grupa odnotowała łączne zmniejszenie środków pieniężnych i ich ekwiwalentów o 188,9 mln zł. W ciągu okresu dodatnie przepływy pieniężne z działalności operacyjnej wyniosły 356,1 mln zł, co zostało skompensowane ujemnymi przepływami pieniężnymi z działalności inwestycyjnej w wysokości 544,9 mln zł. Dodatnie przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej odzwierciedlają przede wszystkim dodatnie przepływy z aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu, częściowo skompensowane ujemnymi przepływami z zobowiązań wobec klientów. Ujemne przepływy pieniężne z działalności inwestycyjnej wiązały się głównie z wydatkami z transakcji inwestycyjnymi papierami wartościowymi.

W roku zakończonym dnia 31 grudnia 2016 r. Grupa odnotowała łączne zmniejszenie środków pieniężnych i ich ekwiwalentów w wysokości 1.028,2 mln zł. W ciągu okresu dodatnie przepływy pieniężne z działalności operacyjnej wyniosły 4.331,7 mln zł, co zostało skompensowane ujemnymi przepływami pieniężnymi z działalności inwestycyjnej w wysokości 3.881,6 mln zł i ujemnymi przepływami pieniężnymi z działalności finansowej w wysokości 1.478,4 mln zł. Dodatnie przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej odzwierciedlają przede wszystkim wpływ z aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu i z lokat międzybankowych, kredytów i pożyczek udzielonych innym bankom, co częściowo zostało skompensowane wydatkami z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom. Ujemne przepływy pieniężne z działalności inwestycyjnej wiązały się przede wszystkim z wydatkami z transakcji inwestycyjnymi papierami wartościowymi, natomiast ujemne przepływy pieniężne z działalności finansowej wynikały głównie z wydatków z tytułu długoterminowych kredytów bankowych i zobowiązań podporządkowanych.

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r. Grupa zanotowała łączny wzrost środków pieniężnych i ich ekwiwalentów o 99,6 mln zł. W tym okresie działalność operacyjna Grupy wygenerowała ujemne przepływy pieniężne w wysokości 9.453,6 mln zł, skompensowane dodatnimi przepływami pieniężnymi z działalności inwestycyjnej w wysokości 8.741,7 mln zł i dodatnimi przepływami pieniężnymi netto z działalności finansowej w wysokości 811,6 mln zł. Ujemne przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej odzwierciedlały przede wszystkim wzrost wydatków z tytułu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu i zobowiązań wobec banków i innych instytucji finansowych, który nie został skompensowany wpływami pieniężnymi z tytułu zobowiązań wobec klientów. Wzrost przepływów pieniężnych netto z działalności inwestycyjnej wiązał się przede wszystkim z przychodami netto z transakcji inwestycyjnymi papierami wartościowymi. Wzrost przepływów pieniężnych netto z działalności finansowej wiązał się głównie z wpływami z wyemitowanych papierów dłużnych.

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r. Grupa wykazała łączny wzrost netto środków pieniężnych i ich ekwiwalentów o 242,4 mln zł, co wiązało się głównie z uzyskaniem wpływów z działalności operacyjnej w wysokości 12.811,2 mln zł, skompensowanych ujemnymi przepływami pieniężnymi z działalności inwestycyjnej w wysokości 11.167,0 mln zł. Dodatnie przepływy pieniężne z działalności operacyjnej wiązały się głównie z wpływem z aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu, zobowiązań wobec klientów i zobowiązań wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych, co było kompensowane wydatkami z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom.

Ujemne przepływy pieniężne z działalności inwestycyjnej wynikały natomiast głównie z zakupów inwestycyjnych papierów wartościowych, przede wszystkim bonów pieniężnych NBP, w wysokości 12.157,7 mln zł. Ujemne przepływy pieniężne z działalności finansowej odzwierciedlały przede wszystkim wydatki pieniężne netto ze spłaty zobowiązań podporządkowanych i długoterminowych kredytów bankowych.

Adekwatność kapitałowa

Grupa i Bank zobowiązane są do przestrzegania wymogów kapitałowych dla instytucji kredytowych i wytycznych dotyczących współczynnika kapitałowego (adekwatności kapitałowej) opracowanych przez Komitet Bazylejski Nadzoru Bankowego przyjętych przez Unię Europejską (implementacja Dyrektywy CRD i Rozporządzenia CRR) i transponowanych do polskiego systemu prawnego poprzez Prawo Bankowe, Ustawę o Nadzorze Makroostrożnościowym nad Systemem Finansowym i Zarządzaniu Kryzysowym w Systemie Finansowym oraz wydane na ich podstawie przepisy wykonawcze i rekomendacje.

Adekwatność kapitałowa jest stanem, w którym baza kapitałowa Grupy jest wystarczająca do spełnienia wymogów regulacyjnych w zakresie kapitału (Filar I) oraz kapitału wewnętrznego (Filar II) wynikających z Dyrektywy CRD i Rozporządzenia CRR. Obowiązki informacyjne dotyczące adekwatności kapitałowej stanowią tzw. Filar III. Celem zarządzania współczynnikiem kapitałowym jest utrzymanie stałego poziomu kapitału adekwatnego do skali i profilu ryzyka działalności gospodarczej Grupy.

Minimalny, wymagany przez przepisy zewnętrzne, łączny współczynnik kapitałowy Grupy wynosił 12,06% za okres 3 miesięcy zakończony 31 marca 2017 r. i 12,06% na dzień 31 grudnia 2016 r., 10,08% na dzień 31 grudnia 2015 i 8,0% na dzień 31 grudnia 2014 r. Natomiast minimalny łączny współczynnik kapitałowy Grupy zalecany przez KNF wynosił odpowiednio 16,06%, 16,06%, 14,08% i 12,0%. Kwoty kapitału regulacyjnego i wymogu kapitałowego Grupy ustalone dla potrzeb wyliczenia współczynnika kapitałowego Grupy są przedstawione w poniższej tabeli.

	31 marca 2017	Na dzień 31 grudnia		
		2016	2015	2014
		(mln zł%)		
Ryzyko kredytowe i kontrahenta	2.755,6	2.613,2	3.069,0	3.021,5
Ryzyko rynkowe	16,7	44,1	40,3	65,1
Ryzyko operacyjne	258,9	271,0	315,9	329,5
Łączna suma wymogów kapitałowych	3.031,2	2.928,2	3.425,2	3.416,2
Wartość funduszy własnych	6.261,8	6.111,4	5.827,1	5.494,7
Łączny współczynnik kapitałowy (%)	16,53	16,70	13,61	12,87

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe, Bank

Bank jest zobowiązany do przestrzegania dodatkowych wymogów w zakresie funduszy własnych:

- na podstawie art. 138 ust. 1 pkt 2a Prawa Bankowego – od października 2015 r. Bank jest zobowiązany przez KNF do uwzględnienia dodatkowego wymogu kapitałowego w wysokości 2,08 p.p. na pokrycie ryzyka wynikającego z portfela walutowych kredytów hipotecznych; w październiku 2016 r., w wyniku przeglądu procesu, Bank otrzymał decyzję aktualizującą wysokość wymogu – dodatkowy wymóg kapitałowy wynosi obecnie 2,56 p.p.;
- na podstawie art. 19 w zw. z art. 84 Ustawy o Nadzorze Makroostrożnościowym – od stycznia 2016 r. Bank jest zobowiązany utrzymywać dodatkową kwotę kapitału z tytułu bufora zabezpieczającego w wysokości 1,25 p.p.;
- na podstawie art. 39 ust. 1 w zw. z art. 38 ust. 1 i 2 Ustawy o Nadzorze Makroostrożnościowym – Bank został zidentyfikowany przez KNF jako inna instytucja o znaczeniu systemowym i w związku z tym, od sierpnia 2016 r. na Bank nałożony został bufor w wysokości 0,25 p.p.

W tabeli poniżej przedstawiono informacje na temat minimalnego poziomu łącznego współczynnika kapitałowego obowiązującego Grupę na Datę Prospektu.

	Przepisy dotyczące wymogów	Rekomendacje organu nadzoru
	(%)	
Minimalna wysokość współczynnika kapitałowego	8,00	12,00
Pokrycie ryzyka wynikającego z portfela walutowych kredytów hipotecznych	2,56	2,56
Bufor zabezpieczający	1,25	1,25
Bufor innej instytucji o znaczeniu systemowym	0,25	0,25
Łączny współczynnik kapitałowy	12,06	16,06

Źródło: Bank

W tabeli poniżej przedstawiono informacje na temat minimalnego poziomu współczynników kapitałowych obowiązujących Grupę na wskazane daty.

	31 marca 2017	2016	2015	2014
			(%)	
Rekomendacje dotyczące współczynnika kapitałowego				
Kapitał Tier I jednostkowy.....	12,42	12,42	10,56	9,00
Kapitał Tier I skonsolidowany	12,42	12,42	10,43	9,00
Łączny współczynnik kapitałowy jednostkowy	16,06	16,06	14,08	12,00
Łączny współczynnik kapitałowy skonsolidowany.....	16,06	16,06	13,9	12,00

Źródło: Bank

Na dzień 31 marca 2017 r. łączny współczynnik kapitałowy Grupy, współczynnik Tier 1 i współczynnik CET 1 wynosiły odpowiednio 16,53%, 15,95% i 15,95%. Na dzień 31 grudnia 2016 r. łączny współczynnik kapitałowy Grupy wynosił 16,70%, a współczynnik CET 1/Tier 1 wynosił 16,7%, 16,05%. W protokole wydanym z inspekcji problemowej KNF przeprowadzonej w listopadzie i grudniu 2016 r., KNF wskazała nieprawidłowości w stosowaniu przez Bank współczynnika konwersji kredytowej (CCF) w wysokości 0% dla zobowiązań pozabilansowych. Bank nie zgadza się z opinią KNF co do nieprawidłowego stosowania współczynnika konwersji 0% i przedstawił na to swoje argumenty, które nie zostały w pełni przyjęte. W przekazanych następnie Bankowi zaleceniach poinspekcyjnych z dnia 7 kwietnia 2017 r. KNF zaleciła Bankowi wprowadzenie mechanizmów zapewniających prawidłową kalkulację wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego zgodnie z przepisami Rozporządzenia CRR, w szczególności poprzez przypisywanie niewykorzystanym zobowiązaniom kredytowym współczynników konwersji (CCF) zgodnie ze wskazaniami Załącznika I do Rozporządzenia CRR.

Całkowite zastąpienie stosowanego dotychczas przez Bank współczynnika konwersji kredytowej (CCF) w wysokości 0% w stosunku do portfela zobowiązań pozabilansowych przez wyższe współczynniki konwersji przewidziane zapisami Rozporządzenia CRR, wygenerowałoby, zgodnie z szacunkami Banku, kwotę ekspozycji na ryzyko w wysokości ok. 2,6 mld zł, co obniżyłoby łączny współczynnik kapitałowy Grupy o 1,1 p.p. na dzień 31 grudnia 2016 r., tj. do poziomu 15,6%. W przypadku wprowadzenia zmiany CCF Bank oraz Grupa spełniałaby minimalne poziomy współczynników kapitałowych przewidziane przez przepisy prawa oraz rekomendowany przez KNF poziom współczynnika kapitału podstawowego Tier 1 oraz współczynnika Tier 1, nie spełniałaby natomiast, na dzień 31 grudnia 2016 r., rekomendowanego przez KNF poziomu łącznego współczynnika kapitałowego na dzień 31 grudnia 2016 r.

Grupa wdrożyła zalecenie KNF dotyczące CCF na dzień 31 marca 2017 r. i zastąpiła CCF w wysokości 0% wyższymi współczynnikami określonymi w Rozporządzeniu CRR (20% i 50% zgodnie z Załącznikiem I do Rozporządzenia CRR). Skorygowany łączny współczynnik kapitałowy Grupy w wysokości 16,53% i współczynnik Tier 1 w wysokości 15,95% na dzień 31 marca 2017 r. są zgodne z zaleceniami KNF. Poprawę współczynników kapitałowych osiągnięto dzięki m.in. korzyściom wynikającym ze spisania w pierwszym kwartale 2017 r. marki „Polbank”, co obniżyło odliczenia od kapitału, a także dzięki zmianom kursów walutowych, zatrzymaniu zysku netto za 2016 r. oraz dzięki proaktywnemu zarządzaniu wielkością aktywów ważonych ryzykiem.

Całkowite fundusze własne dla potrzeb adekwatności kapitałowej

W poniższej tabeli przedstawiono informacje na temat funduszy własnych Grupy dla potrzeb adekwatności kapitałowej na wskazane daty.

	Wymogi CRD IV/CRR		Wymogi CRD	
	Na dzień 31 marca 2017	Na dzień 31 grudnia		
		2016	2015	2014
	<i>(mln zł)</i>			
Fundusze własne razem	6.261,8	6.111,4	5.827,1	5.494,7
Kapitał Tier I	6.041,7	5.875,2	5.578,3	5.224,5
Kapitał akcyjny.....	2.256,7	2.256,7	2.256,7	2.256,7
Aggio.....	2.094,4	2.094,4	2.094,4	2.094,4
Zysk z lat ubiegłych.....	792,2	659,4	561,8	244,4
Uznany zysk.....	(77,6)	100,0	0,0	0,0
Skumulowane inne całkowite dochody.....	(16,4)	(36,2)	5,2	(46,4)
Pozostałe kapitały.....	237,1	237,1	318,7	305,3
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego.....	1,025	995,0	970,0	950,0
Odliczenia, w tym m.in.	(269,6)	(431,2)	(628,5)	(579,9)
Korekty regulacyjne dotyczące niezrealizowanych zysków	(7,3)	(23,2)	(33,2)	0,1
Wartości niematerialne	(264,6)	(384,0)	(551,7)	(589,4)
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oparte na przyszłej rentowności i niewynikające z różnic przejściowych...	(8,1)	(41,3)	(81,9)	(36,9)
Kapitał Tier II	220,1	236,2	248,8	270,2
Pożyczki podporządkowane.....	220,1	236,2	248,8	270,2
Udziały niekontrolujące.....	0,0	0,0	—	0,1

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe, Bank

Głównym źródłem funduszy własnych na pokrycie wymogów kapitałowych jest kapitał podstawowy Tier I, który jest wspomagany zobowiązaniami podporządkowanymi (kapitał Tier II). Kapitał Tier I wynosił 6.041,7 mln zł na dzień 31 marca 2017 r., 5.875,2 mln zł na dzień 31 grudnia 2016 r., 5.578,3 mln zł na dzień 31 grudnia 2015 r. i 5.224,5 mln zł na dzień 31 grudnia 2014 r., a kapitał Tier II wynosił 220,1 na dzień 31 marca 2017 r., 236,2 mln zł na dzień 31 grudnia 2016 r., 248,8 mln zł na dzień 31 grudnia 2015 r. i 270,2 mln zł na dzień 31 grudnia 2014 r.

Wynik finansowy za bieżący rok jest ujmowany w wyliczeniach kapitału regulacyjnego w następnym roku (po weryfikacji i formalnej decyzji potwierdzającej ostateczny zysk) albo po uzyskanej decyzji KNF zezwalającej na ujęcie części zysku roku bieżącego w wyliczeniu kapitału regulacyjnego. Kapitał Tier II obejmuje zobowiązania podporządkowane, które podlegają amortyzacji w trakcie ostatnich pięciu lat okresu zapadalności. Żadna z jednostek objętych konsolidacją dla potrzeb rachunkowych nie jest ujęta w konsolidacji ostrożnościowej, ponieważ spełniają one kryteria wyłączenia z zakresu konsolidacji ostrożnościowej zgodnie z art. 18 i 19 Rozporządzenia CRR.

Wymogi kapitałowe (Filar I)

Bank wylicza wymogi kapitałowe zgodnie z Rozporządzeniem CRR stosując metodę standardową w odniesieniu do ryzyka kredytowego; metodę standardową w odniesieniu do ryzyka operacyjnego; i w odniesieniu do ryzyka rynkowego metody podstawowe dotyczące cen instrumentów dłużnych i ryzyka walutowego, metodę uproszczoną w odniesieniu do cen instrumentów kapitałowych i cen dóbr, i metody czasu trwania (duracji) w odniesieniu do ogólnych stóp procentowych.

W tabeli poniżej przedstawiono informacje na temat łącznego wymogu kapitałowego Grupy na wskazane daty.

	Wymogi CRD IV/CRR			Wymogi CRD
	Na dzień 31 grudnia			
	31 marca			
	2017	2016	2015	2014
	(mln zł%)			
Fundusze własne razem	6.261,8	6.111,4	5.827,1	5.494,7
Kapitał Tier I/CET I	6.041,7	5.875,2	5.578,3	5.224,5
Łączny wymóg kapitałowy	3.031,2	2.928,2	3.425,2	3.416,2
Ryzyko kredytowe i kontrahenta	2.755,6	2.613,2	3.069,0	3.021,5
Ryzyko rynkowe	16,7	44,1	40,3	65,1
Ryzyko operacyjne.....	258,9	271,0	315,9	329,5
Współczynnik kapitału Tier I.....	15,9%	16,1%	13,0%	12,2%
Współczynnik kapitału podstawowego Tier I (CET I)	15,9%	16,1%	13,0%	12,2%
Łączny współczynnik kapitałowy	16,5%	16,7%	13,6%	12,9%

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe, Bank

Na dzień 31 marca 2017 r. i na 31 grudnia 2016 r. kapitał regulacyjny Grupy kształtował się powyżej wymogów regulacyjnych i rekomendacji nadzoru.

Kapitał wewnętrzny (Filar II)

Kapitał wewnętrzny to wysokość kapitału wyliczona zgodnie z Uchwałą KNF nr 258/2011 z 4 października 2011 r. oraz zastępującym ją rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach, oraz zgodnie z wymogami Dyrektywy CRD IV/Rozporządzenia CRR, niezbędna do pokrycia wszystkich istotnych rodzajów ryzyka grożących Grupie z racji prowadzonej działalności oraz do pokrycia ewentualnych zmian w otoczeniu gospodarczym.

Kapitał wewnętrzny Grupy wylicza się w wysokości niezbędnej do pokrycia podstawowych w działalności Banku rodzajów ryzyka, takich jak ryzyko kredytowe (łącznie z ryzykiem braku spłaty i ryzykiem koncentracji), ryzyko rynkowe (łącznie z ryzykiem walutowym, ryzykiem stopy procentowej), ryzyko płynności i ryzyko operacyjne oraz inne istotne rodzaje ryzyka, takie jak ryzyko modeli, ryzyka biznesowe (w tym m.in. ryzyko strategiczne, makroekonomiczne i ryzyko związane z zewnętrznymi regulacjami). Grupa regularnie monitoruje ryzyko związane ze swoją działalnością.

Kluczowym elementem Filaru II jest proces oceny adekwatności kapitałowej (ICAAP). Zgodnie z tym procesem Grupa powinna szacować, alokować i utrzymywać wystarczający kapitał wewnętrzny dla zapewnienia bezpiecznego prowadzenia działalności bankowej, z uwzględnieniem skłonności do podejmowania ryzyka.

Kluczowym celem ICAAP jest stworzenie powiązania między profilem ryzyka Grupy, polityką zarządzania ryzykiem, działaniami dla jego ograniczenia i poziomem kapitału wewnętrznego. Grupa wprowadziła proces oceny wszystkich kluczowych elementów planowania kapitałowego i zarządzania kapitałem (łącznie z agregacją kapitału dla różnych rodzajów ryzyka) dla zapewnienia, że kapitał Grupy będzie wystarczający dla pokrycia wszystkich istotnych rodzajów ryzyka. Szacowanie kapitału wewnętrznego jest procesem dostosowanym do rodzaju, skali i stopnia skomplikowania działalności Grupy.

Obowiązki sprawozdawcze (Filar III)

Co roku Grupa sporządza raport dotyczący adekwatności kapitałowej zgodny z wymogami Prawa Bankowego, KNF i Dyrektywy CRD IV lub Rozporządzenia CRR oraz rozporządzeń wykonawczych dotyczących publikacji informacji jakościowych i ilościowych dotyczących adekwatności kapitałowej.

Zgodnie z tymi zasadami Grupa musi ujawniać zakres ryzyka, któremu podlega, czyli: ryzyka kredytowego i ryzyka koncentracji, ryzyka kontrahenta, ryzyka rynkowego, ryzyka utraty płynności i ryzyka operacyjnego.

Istotne zasady rachunkowości i szacunki księgowe

Sporządzanie Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego zgodnego z MSSF wymaga od Zarządu Grupy dokonania osądów i szacunków oraz przyjęcia założeń, które mają wpływ na stosowanie zasad rachunkowości. Szacunki i związane z tym założenia opierają się na doświadczeniach z przeszłości i różnych innych czynnikach uznawanych za zasadne w danych okolicznościach, których wyniki stanowią podstawę osądów dokonywanych w związku z wartościami bilansowymi aktywów i zobowiązań, które nie są bezpośrednio określone na podstawie innych źródeł. Mimo że oszacowania te opierają się na najlepszej wiedzy Zarządu Grupy w kwestii bieżących zdarzeń i działalności, faktyczne wyniki mogą w ostatecznym rozrachunku różnić się od szacunków.

Szacunki i związane z nimi założenia są przedmiotem stale prowadzonych analiz. Zmiany szacunków księgowych są ujmowane w okresie, w którym dany szacunek został zmieniony, jeśli zmiana dotyczy tylko tego okresu, albo w okresie zmiany i w okresach późniejszych, jeśli zmiana ma wpływ zarówno na bieżący, jak i na przyszłe okresy. Osądy, które miały największy wpływ na Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe, są omówione poniżej.

Utrata wartości portfela kredytowego

Grupa przeprowadza przegląd swojego portfela kredytowego pod kątem utraty wartości przynajmniej raz na kwartał.

Monitoring klientów portfela korporacyjnego dokonywany jest w wyniku cyklicznej indywidualnej analizy ekspozycji należących do tego portfela, przy czym jako ekspozycję traktuje się pojedynczego kontrahenta lub kredytobiorcę. Szacowanie odpisu odbywa się na bazie indywidualnej. W ramach wyliczania odpisu aktualizacyjnego stosowane są oceny determinujące rozpoznanie przesłanki utraty wartości, po czym szacowane są przyszłe przepływy pieniężne, dyskontowane z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej, przy uwzględnieniu szacunkowej wartości zabezpieczeń. Podczas szacowania odpisów, przy uwzględnieniu wewnętrznych i zewnętrznych źródeł informacji, Grupa stosuje, w zależności od segmentu klienta (m.in. korporacje, małe i średnie przedsiębiorstwa, instytucje finansowe, władze lokalne i regionalne) wewnętrzny system ratingowy i jego profesjonalny osąd.

Ocena utraty wartości portfela detalicznego jest dokonywana grupowo, przez grupowanie poszczególnych ekspozycji. Szacowanie odpisu dokonywane jest przy zastosowaniu podziału poszczególnych ekspozycji na jednorodne grupy ze względu na rodzaj klienta, rodzaj produktu (np. karty kredytowe, overdraft, kredyt konsumencki, kredyt samochodowy, kredyt hipoteczny i kredyt micro) i skalę ryzyka. Na bazie przypisania do poszczególnych grup wyliczany jest przy zastosowaniu modelu matematycznego odpis z tytułu utraty wartości. W przypadku, gdy w odniesieniu do ekspozycji kredytowych nie została zidentyfikowana przesłanka utraty wartości, ekspozycje te są podstawą dla wyznaczenia odpisu na straty poniesione lecz nieujawnione (IBNR) w oparciu o modele statystyczne.

Stosowane metodologie, modele statystyczne i ich założenia bazują na obserwacjach historycznych i profesjonalnym osądzie ekspertów wewnętrznych, i dotyczą ekspozycji o podobnym ryzyku. Modele te i ich założenia są poddawane okresowej walidacji w celu zmniejszenia różnic pomiędzy szacunkową a rzeczywistą wielkością strat.

Metody wyceny instrumentów finansowych

Do wyceny instrumentów finansowych w wartości godziwej, dla których istnieje aktywny rynek, wykorzystuje się ceny rynkowe. W przypadku, gdy nie jest bezpośrednio dostępna wycena danego instrumentu, dokonuje się wyceny teoretycznej w oparciu o istniejący, zaakceptowany w Grupie model. W przypadku instrumentów, w których czynnikiem ryzyka jest stopa procentowa, wycena uwzględnia krzywą dochodowości zbudowaną z rynkowych kwotowań depozytów międzybankowych, stawek FRA, kwotowań IRS oraz punktów swapowych wybieranych adekwatnie do wycenianego instrumentu. Dla instrumentów, gdzie czynnikiem ryzyka jest kurs walutowy, uwzględnia się międzybankowy kurs spot, natomiast instrumenty opcyjne wyceniane są z uwzględnieniem płaszczyzn zmienności. Wszystkie kwotowania uwzględniane w modelach wyceny pobierane są ze scentralizowanego repozytorium danych rynkowych zasilanego najpłynniejszymi możliwymi do uzyskania kwotowaniami dla poszczególnych instrumentów. Wycena instrumentów pochodnych uwzględnia też czynnik ryzyka kontrahenta, którego oszacowanie oparte jest na wewnętrznym modelu ratingowym Grupy, w tym parametrach PD i LGD oraz okresie trwania ekspozycji.

Modele wyceny podlegają okresowej weryfikacji przez niezależnych pracowników, tj. takich, którzy nie uczestniczą w operacyjnym zawieraniu transakcji. W procesie weryfikacji modeli uczestniczy również Komitet Walidacji Modeli.

Kalkulacja rezerw

Rezerwy na zobowiązania wobec pracowników wynikające ze stosunku pracy obejmują rezerwy na świadczenia emerytalne i rentowe. Kalkulacja tych rezerw została wykonana przez zewnętrznego, niezależnego aktuariusza, przy zastosowaniu metody indywidualnej (dla każdego pracownika osobno). Naliczone rezerwy są równe zdyskontowanym płatnościom, które w przyszłości zostaną dokonane, według stanu zatrudnienia i płac na dzień kalkulacji, ale z uwzględnieniem założeń dotyczących rotacji zatrudnienia. Istotnym elementem wpływającym na wysokość rezerwy jest przyjęta stopa dyskonta, które bazuje na rentowności papierów wartościowych wolnych od ryzyka (obligacje skarbowe) i wyrażonych w walucie, w której wypłacane są świadczenia pracownicze, a których termin wykupu jest zbliżony z szacunkowym terminem realizacji zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych, np. mobilnością, stopą wzrostu wynagrodzeń oraz śmiertelnością.

WYBRANE DANE STATYSTYCZNE I INNE INFORMACJE

Ze względu na sprzedaż Raiffeisen-Leasing w dniu 31 marca 2016 r., skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2016 r. nie obejmuje aktywów i pasywów Grupy Raiffeisen-Leasing i nie jest w pełni porównywalne ze skonsolidowanym sprawozdaniem z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2015 r. i na dzień 31 grudnia 2014 r. (zob. „Przegląd sytuacji operacyjnej i finansowej – Informacje porównawcze i zmiany prezentacji”). W związku z tym, informacje finansowe w poniższym rozdziale pochodzą z Jednostkowych Sprawozdań Finansowych oraz z jednostkowych danych zarządczych Banku. Niniejszy rozdział należy analizować łącznie z informacjami zawartymi w innych rozdziałach w Prospekcie, a w szczególności w rozdziałach „Zarządzanie ryzykiem” oraz „Przegląd sytuacji operacyjnej i finansowej”, a także w Skonsolidowanych Sprawozdaniach Finansowych oraz informacjach i notach objaśniających do tych sprawozdań, jak również w powiązaniu z innymi danymi finansowymi przedstawionymi w pozostałych rozdziałach Prospektu. Analiza zawarta w niniejszym rozdziale jest oparta na klasyfikacji klientów na podstawie profilu ryzyka. Zob. „Zarządzanie ryzykiem – Analiza portfela kredytowego”, gdzie znajdują się informacje wykorzystane w analizach ryzyka.

Średnie wartości danych bilansowych i stóp procentowych

Średnie wartości pozycji aktywów i pasywów

W poniższych tabelach przedstawiono następujące informacje za wskazane okresy: (i) średnie wartości wszystkich podstawowych pozycji aktywów i pasywów Banku; (ii) przychody z tytułu odsetek związane z podstawowymi oprocentowanymi pozycjami aktywów oraz koszty z tytułu odsetek od poszczególnych oprocentowanych pozycji zobowiązań, a także (iii) średnią rentowność oprocentowanych pozycji aktywów i średnie oprocentowanie płacone od poszczególnych oprocentowanych pozycji zobowiązań.

Na potrzeby poniższej tabeli średnie wartości aktywów i zobowiązań stanowią średnie salda na początek i koniec okresu. W wypadku przyjęcia innego sposobu obliczenia średnich wartości, uzyskane wyniki mogłyby istotnie różnić się od przedstawionych.

3 miesiące zakończone 31 marca						
	2017			2016		
	Średnia wartość za okres	Przychody / koszty z tytułu odsetek	Średnie oprocentowanie (7)	Średnia wartość za okres	Przychody / koszty z tytułu odsetek	Średnie oprocentowanie (7)
<i>(mln zł, z wyjątkiem wartości procentowych)</i>						
Kredyty i pożyczki udzielone klientom oraz instrumenty reverse repo, w tym:						
Klienci indywidualni	33.627,0	275,0	3,3%	33.733,5	274,7	3,3%
Klienci mikro	19.244,3	122,6	2,6%	19.150,1	117,7	2,5%
Duże przedsiębiorstwa	2.492,2	39,2	6,4%	2.425,8	39,9	6,6%
Małe i średnie przedsiębiorstwa	10.507,8	97,6	3,8%	10.873,5	102,4	3,8%
Sektor publiczny	1.295,6	14,8	4,6%	1.263,3	14,4	4,6%
Sektor publiczny	87,1	0,8	3,7%	20,8	0,2	3,5%
Kredyty i pożyczki udzielone bankom ⁽¹⁾	1.236,1	5,1	1,7%	2.095,7	5,0	1,0%
Papiery wartościowe ⁽²⁾	15.111,7	67,4	1,8%	15.358,6	65,0	1,7%
Instrumenty pochodne zabezpieczające (przychód) ⁽³⁾	—	43,4	—	—	50,2	—
Pozostałe aktywa nieoprocentowane ..	1.934,9	—	—	3.281,6	—	—
Aktywa razem	51.909,8	390,8	3,1%	54.469,4	394,9	2,9%
Aktywa oprocentowane razem	49.974,8	390,8	3,2%	51.187,8	394,9	3,1%
Depozyty bankowe (krótkoterminowe) ⁽⁴⁾	442,9	3,9	3,6%	521,3	4,9	3,8%
Depozyty klientów, w tym:	35.362,4	91,9	1,1%	37.233,2	122,1	1,3%
Klienci indywidualni	18.014,1	61,3	1,4%	17.304,2	75,2	1,7%
Klienci mikro	2.508,9	3,9	0,6%	1.961,9	3,7	0,8%
Duże przedsiębiorstwa	11.683,6	23,1	0,8%	14.454,5	36,6	1,0%
Małe i średnie przedsiębiorstwa	3.155,8	3,7	0,5%	3.512,6	6,2	0,7%
Sektor publiczny	0,0	0,0	0,0%	—	0,3	—
Kredyty i pożyczki otrzymane (w tym podporządkowane)	7.268,5	21,9	1,2%	7.841,9	26,7	1,4%
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	503,7	3,8	3,1%	503,8	3,9	3,1%
Instrumenty pochodne zabezpieczające (koszt) ⁽³⁾	—	1,2	—	—	1,3	—
Pozostałe pasywa nieoprocentowane ..	8.332,1	—	—	8.369,2	—	—
Zobowiązania i kapitały razem	51.909,8	122,7	1,0%	54.469,4	158,9	1,2%
Zobowiązania oprocentowane razem	43.577,6	122,7	1,1%	46.100,2	158,9	1,4%
Wynik z tytułu odsetek		268,1			236,0	
Spread odsetkowy netto⁽⁵⁾			2,0%		1,7%	
Marża odsetkowa netto od aktywów			2,1%		1,7%	
Marża odsetkowa netto od aktywów oprocentowanych⁽⁶⁾			2,2%		1,9%	

Źródło: Śródroczne Jednostkowe Sprawozdanie Finansowe, Bank

(1) Pozycja obejmuje należności od banków i środki w Banku Centralnym oraz salda transakcji repo z bankami.

(2) Pozycja obejmuje aktywa finansowe przeznaczone do obrotu oraz inwestycyjne papiery wartościowe.

(3) Średnia wartość i średnie oprocentowanie nie są prezentowane, ponieważ wielkości w sprawozdaniu z sytuacji finansowej obejmują jedynie wycenę zabezpieczających instrumentów pochodnych a przychody/koszty z tytułu odsetek są generowane od wielkości nominalnych.

(4) Pozycja obejmuje rachunki bieżące, depozyty terminowe i transakcje z przyrzeczeniem odkupu wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych.

(5) Spread odsetkowy netto definiowany jest jako różnica pomiędzy średnim oprocentowaniem aktywów oprocentowanych a średnim oprocentowaniem zapłaconym od zobowiązań oprocentowanych.

(6) Marża odsetkowa netto definiowana jest jako wynik z tytułu odsetek przed uwzględnieniem odpisów netto z tytułu utraty wartości, podzielony przez średnią wartość oprocentowanych aktywów.

(7) Średnie oprocentowanie definiowane jest jako iloraz przychodów/kosztów z tytułu odsetek do średniej wartości aktywów/pasywów za okres pomnożony przez iloraz liczby dni w roku do liczby dni w danym okresie.

Rok zakończony 31 grudnia									
	2016			2015			2014		
	Średnia wartość za rok	Przychody / koszty z tytułu odsetek	Średnie oprocento- wanie ⁽⁷⁾	Średnia wartość za rok	Przychody / koszty z tytułu odsetek	Średnie oprocento- wanie ⁽⁷⁾	Średnia wartość za rok	Przychody / koszty z tytułu odsetek	Średnie oprocento- wanie ⁽⁷⁾
(mln zł, z wyjątkiem wartości procentowych)									
Kredyty i pożyczki udzielone klientom oraz instrumenty reverse repo, w tym:.....	33.778,6	1.112,0	3,3%	34.203,0	1.152,5	3,4%	33.962,6	1.406,4	4,1%
<i>Klienci indywidualni</i>	19.417,2	478,0	2,5%	18.630,3	471,4	2,5%	18.309,4	647,5	3,5%
<i>Klienci mikro</i>	2.454,2	161,1	6,6%	2.371,8	169,2	7,1%	2.441,9	196,4	8,0%
<i>Duże przedsiębiorstwa</i>	10.576,9	407,5	3,9%	12.024,6	452,7	3,8%	12.204,2	506,6	4,2%
<i>Male i średnie przedsiębiorstwa</i>	1.276,0	63,5	5,0%	1.150,8	58,4	5,1%	972,5	54,5	5,6%
<i>Sektor publiczny</i>	54,4	2,1	3,9%	25,6	0,8	3,2%	34,6	1,4	3,9%
Kredyty i pożyczki udzielone bankom ⁽¹⁾	2.110,0	19,8	0,9%	2.197,8	22,3	1,0%	1.540,8	31,8	2,1%
Papiery wartościowe ⁽²⁾	16.196,4	268,5	1,7%	14.636,6	247,2	1,7%	11.703,1	310,4	2,7%
Instrumenty pochodne zabezpieczające (przychód) ⁽³⁾	—	189,0	—	—	212,3	—	—	116,1	—
Pozostałe aktywa nieoprocenowane.....	2.632,7	—	—	3.807,4	—	—	3.876,7	—	—
Aktywa razem	54.717,7	1.589,3	2,9%	54.844,9	1.634,4	3,0%	51.083,2	1.864,7	3,7%
Aktywa oprocentowane razem	52.085,0	1.589,3	3,1%	51.037,5	1.634,4	3,2%	47.206,5	1.864,7	4,0%
Depozyty bankowe (krótkoterminowe) ⁽⁴⁾	406,5	18,4	4,5%	1.854,7	16,6	0,9%	2.057,3	27,1	1,3%
Depozyty klientów, w tym:....	37.558,0	434,9	1,2%	36.259,4	569,5	1,6%	32.112,8	603,8	1,9%
<i>Klienci indywidualni</i>	17.865,5	270,0	1,5%	15.762,2	325,4	2,1%	13.339,2	314,0	2,4%
<i>Klienci mikro</i>	2.261,5	12,7	0,6%	1.845,6	12,6	0,7%	2.084,5	14,5	0,7%
<i>Duże przedsiębiorstwa</i>	13.994,2	128,9	0,9%	15.412,1	203,8	1,3%	13.986,3	247,6	1,8%
<i>Male i średnie przedsiębiorstwa</i>	3.436,8	22,9	0,7%	3.239,4	22,5	0,7%	2.699,6	27,6	1,0%
<i>Sektor publiczny</i>	0,0	0,3	—	0,0	5,3	—	3,1	0,0	0,0%
Kredyty i pożyczki otrzymane (w tym podporządkowane)....	7.806,6	97,3	1,2%	8.257,1	92,6	1,1%	9.480,4	140,5	1,5%
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych.....	501,8	15,4	3,1%	501,9	15,8	3,1%	251,0	2,0	0,8%
Instrumenty pochodne zabezpieczające (koszt) ⁽³⁾	—	5,2	—	—	4,9	—	—	6,7	—
Pozostałe pasywa nieoprocenowane.....	8.444,7	—	—	7.971,8	—	—	7.181,9	—	—
Zobowiązania i kapitały razem	54.717,7	571,2	1,0%	54.844,9	699,5	1,3%	51.083,2	780,1	1,5%
Zobowiązania oprocentowane razem	46.273,0	571,2	1,2%	46.873,0	699,5	1,5%	43.901,4	780,1	1,8%
Wynik z tytułu odsetek.....	—	1.018,2	—	—	934,9	—	—	1.084,7	—
Spread odsetkowy netto ⁽⁵⁾	—	—	1,8%	—	—	1,7%	—	—	2,2%
Marża odsetkowa netto od aktywów.....	—	—	1,9%	—	—	1,7%	—	—	2,1%
Marża odsetkowa netto od aktywów oprocentowanych ⁽⁶⁾	—	—	2,0%	—	—	1,8%	—	—	2,3%

Źródło: Jednostkowe Sprawozdania Finansowe, Bank

(1) Pozycja obejmuje należności od banków i środki w Banku Centralnym oraz salda transakcji repo z bankami.

(2) Pozycja obejmuje aktywa finansowe przeznaczone do obrotu oraz inwestycyjne papiery wartościowe.

(3) Średnia wartość i średnie oprocentowanie nie są prezentowane, ponieważ wielkości w sprawozdaniu z sytuacji finansowej obejmują jedynie wycenę zabezpieczających instrumentów pochodnych a przychody/koszty z tytułu odsetek są generowane od wielkości nominalnych.

(4) Pozycja obejmuje rachunki bieżące, depozyty terminowe i transakcje z przyrzeczeniem odkupu wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych.

(5) Spread odsetkowy netto definiowany jest jako różnica pomiędzy średnim oprocentowaniem aktywów oprocentowanych a średnim oprocentowaniem zapłaconym od zobowiązań oprocentowanych.

(6) Marża odsetkowa netto definiowana jest jako wynik z tytułu odsetek przed uwzględnieniem odpisów netto z tytułu utraty wartości, podzielony przez średnią wartość oprocentowanych aktywów.

(7) Średnie oprocentowanie definiowane jest jako iloraz przychodów/kosztów z tytułu odsetek do średniej wartości aktywów/pasywów za okres pomnożony przez iloraz liczby dni w roku do liczby dni w danym okresie.

Zmiany w zakresie przychodów i kosztów z tytułu odsetek

Poniższe tabele przedstawiają zmiany notowanych przez Bank przychodów z tytułu odsetek, kosztów z tytułu odsetek oraz wyniku z tytułu odsetek powstałe w związku ze zmianami średnich sald pozycji (zmiana wolumenu) oraz zmianami średnich stóp procentowych, wg których naliczane były odsetki pobierane lub odsetki płacone przez Bank (zmiana oprocentowania), pomiędzy wskazanymi okresami. Zmianę wolumenu oblicza się jako zmianę średnich sald pomnożonych przez oprocentowanie obowiązujące w poprzednim okresie, natomiast zmianę oprocentowania oblicza się jako zmianę średniego oprocentowania pomnożoną przez średnie saldo za poprzedni okres. Zmianę oprocentowania/wolumenu oblicza się jako zmianę średniego oprocentowania pomnożoną przez zmianę wolumenu. Na potrzeby poniższej tabeli średnie wartości aktywów i zobowiązań stanowią średnie salda na początek i koniec okresu. W wypadku przyjęcia innego sposobu obliczenia średnich wartości, uzyskane wyniki mogłyby istotnie różnić się od przedstawionych.

3 miesiące zakończone 31 marca 2017 r. w porównaniu z analogicznym okresem 2016

	Zmiana wolumenu	Zmiana oprocentowania	Zmiana oprocentowania/wolumenu	Zmiana netto przychodów / kosztów z tytułu odsetek
	<i>(mln zł)</i>			
Kredyty i pożyczki udzielone klientom oraz instrumenty reverse repo, w tym:.....	(0,9)	3,8	(2,6)	0,3
Klienci indywidualni.....	0,6	5,4	(1,1)	4,9
Klienci mikro.....	1,1	(1,5)	(0,4)	(0,8)
Duże przedsiębiorstwa.....	(3,4)	(0,4)	(0,9)	(4,8)
Małe i średnie przedsiębiorstwa	0,4	0,1	(0,1)	0,4
Sektor publiczny.....	0,6	0,0	0,0	0,6
Kredyty i pożyczki udzielone bankom	(2,0)	3,6	(1,5)	(0,0)
Papiery wartościowe.....	(1,0)	4,1	(0,7)	2,4
Instrumenty pochodne zabezpieczające (przychód)	—	—	(6,8)	(6,8)
Pozostałe aktywa nieoprocentowane	—	—	—	—
Aktywa razem.....	(18,4)	18,9	(4,6)	(4,0)
Aktywa oprocentowane razem.....	(9,3)	9,1	(3,9)	(4,0)
Depozyty bankowe (krótkoterminowe)	0,7	0,3	(0,0)	1,1
Depozyty klientów, w tym:.....	6,1	24,2	(0,1)	30,2
Klienci indywidualni.....	(3,1)	15,6	1,3	13,9
Klienci mikro.....	(1,0)	0,6	0,2	(0,2)
Duże przedsiębiorstwa.....	7,0	7,8	(1,1)	13,6
Małe i średnie przedsiębiorstwa	0,6	2,0	(0,1)	2,5
Sektor publiczny.....	—	—	—	0,3
Kredyty i pożyczki otrzymane (w tym podporządkowane).....	1,9	2,9	0,0	4,9
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	0,0	0,0	(0,0)	0,0
Pozostałe pasywa nieoprocentowane	—	—	—	—
Instrumenty pochodne zabezpieczające (koszt)	—	—	0,1	0,1
Zobowiązania i kapitały razem.....	7,4	28,7	0,1	36,2
Zobowiązania oprocentowane razem.....	8,6	27,6	(0,0)	36,2
Zmiana netto aktywów i zobowiązań oprocentowanych ogółem	(0,7)	36,8	(3,9)	32,2

Źródło: Bank

**Rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016 r. w porównaniu z rokiem
obrotowym zakończonym 31 grudnia 2015 r.**

	Zmiana wolumenu	Zmiana oprocentowania	Zmiana oprocentowania/ wolumenu	Zmiana netto przychodów / kosztów z tytułu odsetek
	<i>(mln zł)</i>			
Kredyty i pożyczki udzielone klientom oraz instrumenty reverse repo, w tym:.....	(14,3)	(26,6)	0,3	(40,6)
Klienci indywidualni.....	19,9	(12,8)	(0,5)	6,6
Klienci mikro.....	5,9	(13,6)	(0,5)	(8,2)
Duże przedsiębiorstwa.....	(54,5)	10,3	(1,2)	(45,4)
Małe i średnie przedsiębiorstwa	6,4	(1,1)	(0,1)	5,1
Sektor publiczny.....	0,9	0,2	0,2	1,3
Kredyty i pożyczki udzielone bankom	(0,9)	(1,7)	0,1	(2,5)
Papiery wartościowe.....	26,3	(4,6)	(0,5)	21,3
Instrumenty pochodne zabezpieczające (przychód)	—	—	(23,3)	(23,3)
Pozostałe aktywa nieoprocentowane	—	—	—	—
Aktywa razem.....	(3,8)	(41,3)	0,1	(45,0)
Aktywa oprocentowane razem.....	33,5	(77,0)	(1,6)	(45,0)
Depozyty bankowe (krótkoterminowe)	13,0	(67,3)	52,6	(1,8)
Depozyty klientów, w tym:.....	(20,4)	149,7	5,4	134,7
Klienci indywidualni.....	(43,4)	87,2	11,6	55,4
Klienci mikro.....	(2,8)	2,2	0,5	(0,1)
Duże przedsiębiorstwa.....	18,7	61,8	(5,7)	74,9
Małe i średnie przedsiębiorstwa	(1,4)	1,0	0,1	(0,3)
Sektor publiczny.....	—	—	—	4,9
Kredyty i pożyczki otrzymane (w tym podporządkowane).....	5,1	(10,3)	0,6	(4,7)
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych.....	0,0	0,4	(0,0)	0,4
Pozostałe pasywa nieoprocentowane	—	—	—	—
Instrumenty pochodne zabezpieczające (koszt)	—	—	(0,3)	(0,3)
Zobowiązania i kapitały razem.....	1,6	127,0	(0,3)	128,3
Zobowiązania oprocentowane razem.....	9,0	120,9	(1,5)	128,3
Zmiana netto aktywów i zobowiązań oprocentowanych ogółem	42,5	43,9	(3,1)	83,3

Źródło: Bank

Portfel papierów wartościowych

Papiery wartościowe według kategorii

W poniższej tabeli przedstawiono informacje dotyczące papierów wartościowych Banku na wskazane daty.

	Na dzień 31 grudnia							
	Na dzień 31 marca 2017		2016		2015		2014	
	(mln zł)	% całości	(mln zł)	% całości	(mln zł)	% całości	(mln zł)	% całości
Obligacje i bony wyemitowane przez Skarb Państwa	392,3	2,8	371,8	2,3	332,4	2,0	196,5	1,5
Obligacje zamienne na akcje	—	—	0,0	0,0	—	—	63,8	0,5
Bony pieniężne NBP	4.898,8	34,4	7.393,9	46,2	12.146,1	74,1	—	—
Pozostałe obligacje	355,3	2,5	—	—	—	—	—	—
Obligacje korporacyjne	46,5	0,3	278,2	1,7	74,3	0,5	79,0	0,6
Listy zastawne	2,5	0,0	3,4	0,0	17,6	0,1	22,3	0,2
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	5.695,4	40,0	8.047,3	50,3	12.570,4	76,7	361,6	2,8
Obligacje skarbowe	3.667,0	25,8	3.475,1	21,7	1.965,0	12,0	1.751,6	13,6
Bony pieniężne NBP	—	—	0,0	0,0	—	—	9.699,5	75,3
Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności ...	3.667,0	25,8	3.475,1	21,7	1.965,0	12,0	11.451,0	88,9
Udziały kapitałowe	46,8	0,3	45,5	0,3	80,9	0,5	27,1	0,2
Papiery wartościowe zablokowane pod BFG	228,8	1,6	229,4	1,4	228,8	1,4	180,8	1,4
Pozostałe obligacje	150,7	1,1	—	—	—	—	—	—
Obligacje korporacyjne	274,9	1,9	293,9	1,8	320,0	2,0	351,4	2,7
Obligacje skarbowe	4.164,5	29,3	3.904,0	24,4	1.232,4	7,5	503,9	3,9
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	4.865,7	34,2	4.472,9	28,0	1.862,1	11,4	1.063,1	8,3
Papiery wartościowe razem	14.228,2	100,0	15.995,3	100,0	16.397,5	100,0	12.875,7	100,0

Źródło: Jednostkowe Sprawozdania Finansowe, Bank

Portfel kredytowy

Struktura portfela kredytów i pożyczek udzielonych klientom według struktury podmiotowej

W poniższej tabeli przedstawiono strukturę kredytów udzielonych przez Bank klientom na wskazane daty.

	Na dzień 31 grudnia										
	Na dzień 31 marca 2017			2016			2015			2014	
	Wartość brutto	Odpisy z tytułu utraty wartości	Wartość netto	Wartość brutto	Odpisy z tytułu utraty wartości	Wartość netto	Wartość brutto	Odpisy z tytułu utraty wartości	Wartość netto	Wartość brutto	Odpisy z tytułu utraty wartości
	(mln zł)										
Klienci indywidualni	19.553,6	696,9	18.856,7	20.323,0	691,1	19.631,8	19.816,7	614,2	19.202,5	18.679,5	621,5
Klienci mikro	2.874,3	381,6	2.492,7	2.860,5	368,9	2.491,6	2.738,3	321,6	2.416,8	2.658,7	331,8
Duże przedsiębiorstwa	11.254,3	584,4	10.669,9	10.955,9	610,2	10.345,7	11.588,6	780,6	10.808,0	14.040,3	799,2
Male i średnie przedsiębiorstwa	1.333,2	53,7	1.279,6	1.358,4	46,7	1.311,7	1.288,4	48,1	1.240,3	1.125,6	64,4
Sektor publiczny	87,5	0,4	87,1	87,6	0,4	87,1	21,7	0,1	21,6	29,8	0,1
Kredyty i pożyczki udzielone klientom razem	35.103,0	1.717,1	33.386,0	35.585,3	1.717,3	33.868,0	35.453,7	1.764,6	33.689,1	36.534,0	1.817,0

Źródło: Jednostkowe Sprawozdania Finansowe

Struktura portfela kredytowego i pozostałych aktywów finansowych według przeterminowania i rozpoznania utraty wartości

W poniższej tabeli przedstawiono informacje dotyczące przeterminowania i rozpoznania utraty wartości kredytów wchodzących w skład portfela kredytowego Banku i pozostałych aktywów finansowych na wskazane daty.

	Analizowane indywidualnie	Analizowane grupowo	Razem
		(mln zł)	
Na dzień 31 marca 2017			
Należności nieprzeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości, w tym	172,1	31.612,2	31.784,3
Bank Centralny i inne banki	—	1.089,6	1.089,6
Klienci indywidualni	—	17.011,2	17.011,2
Klienci mikro	—	1.921,9	1.921,9
Duże przedsiębiorstwa	—	10.249,7	10.249,7
Małe i średnie przedsiębiorstwa	—	1.252,3	1.252,3
Sektor publiczny	—	87,5	87,5
Pozostałe aktywa finansowe	172,1	—	172,1
Należności przeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości, w tym	6,3	1.852,7	1.859,0
Bank Centralny i inne banki	—	0,0	0,0
Klienci indywidualni	6,3	1.502,9	1.509,3
Klienci mikro	—	203,8	203,8
Duże przedsiębiorstwa	—	127,8	127,8
Małe i średnie przedsiębiorstwa	—	18,0	18,0
Należności z rozpoznąną utratą wartości, w tym	1.005,1	1.728,2	2.733,3
Bank Centralny i inne banki	3,4	—	3,4
Klienci indywidualni	21,9	1.011,3	1.033,2
Klienci mikro	31,7	716,9	748,6
Duże przedsiębiorstwa	876,8	—	876,8
Małe i średnie przedsiębiorstwa	62,9	—	62,9
Pozostałe aktywa finansowe	8,5	—	8,5
Kredyt i pożyczki udzielone klientom brutto, razem	1.183,6	35.193,1	36.376,6
Odpisy z tytułu utraty wartości należności od Banku Centralnego i innych banków	0,0	0,0	0,0
Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom	598,0	1.119,1	1.717,1
Odpisy z tytułu utraty wartości pozostałych aktywów finansowych	8,5	—	8,5
Kredyt i pożyczki udzielone klientom netto, razem	577,1	34.074,0	34.651,0
Na dzień 31 grudnia 2016			
Należności nieprzeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości, w tym	186,9	32.258,1	32.445,0
Bank Centralny i inne banki	0,0	1.375,9	1.375,9
Klienci indywidualni	9,3	17.655,5	17.664,8
Klienci mikro	0,0	1.961,5	1.961,5
Duże przedsiębiorstwa	0,0	9.887,2	9.887,2
Małe i średnie przedsiębiorstwa	0,0	1.290,5	1.290,5
Sektor publiczny	0,0	87,6	87,6
Pozostałe aktywa finansowe	177,6	0,0	177,6
Należności przeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości, w tym	9,0	1.874,7	1.883,7
Bank Centralny i inne banki	0,0	0,0	0,0
Klienci indywidualni	1,3	1.621,2	1.622,4
Klienci mikro	0,0	151,9	151,9
Duże przedsiębiorstwa	7,7	89,0	96,7
Małe i średnie przedsiębiorstwa	0,0	12,7	12,7
Należności z rozpoznąną utratą wartości, w tym	1.103,4	1.723,0	2.826,4
Bank Centralny i inne banki	3,5	0,0	3,5
Klienci indywidualni	28,9	1.006,9	1.035,8
Klienci mikro	31,0	716,2	747,2
Duże przedsiębiorstwa	971,9	0,0	971,9
Małe i średnie przedsiębiorstwa	55,3	0,0	55,3
Pozostałe aktywa finansowe	12,7	0,0	12,7
Kredyt i pożyczki udzielone klientom brutto, razem	1.299,2	35.855,8	37.155,0
Odpisy z tytułu utraty wartości należności od Banku Centralnego i innych banków	0,1	0,0	0,1
Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom	621,1	1.096,2	1.717,3
Odpisy z tytułu utraty wartości pozostałych aktywów finansowych	12,7	0,0	12,7
Kredyt i pożyczki udzielone klientom netto, razem	665,4	34.759,5	35.424,9
Na dzień 31 grudnia 2015			
Należności nieprzeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości, w tym	175,5	33.703,4	33.878,9
Bank Centralny i inne banki	—	2.840,9	2.840,9
Klienci indywidualni	0,6	17.349,6	17.350,2
Klienci mikro	3,3	1.853,3	1.856,5
Duże przedsiębiorstwa	—	10.410,7	10.410,7

	Analizowane indywidualnie	Analizowane grupowo	Razem
		(mln zł)	
Małe i średnie przedsiębiorstwa.....	—	1.227,2	1.227,2
Sektor publiczny	—	21,7	21,7
Pozostałe aktywa finansowe	171,6	—	171,6
Należności przeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości, w tym	11,8	1.831,0	1.842,8
Bank Centralny i inne banki	—	0,0	0,0
Klienci indywidualni	1,5	1.530,8	1.532,3
Klienci mikro	1,1	192,5	193,6
Duże przedsiębiorstwa	9,2	97,3	106,5
Małe i średnie przedsiębiorstwa.....	—	10,3	10,3
Należności z rozpoznaną utratą wartości, w tym	1.215,1	1.532,9	2.748,0
Klienci indywidualni	41,9	892,3	934,1
Klienci mikro	47,5	640,7	688,2
Duże przedsiębiorstwa	1.071,4	—	1.071,4
Małe i średnie przedsiębiorstwa.....	50,8	—	50,8
Pozostałe aktywa finansowe	3,5	—	3,5
Razem aktywa finansowe brutto	1.402,4	37.067,3	38.469,7
Odpisy z tytułu utraty wartości należności od Banku Centralnego i innych banków	—	0,2	0,2
Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek	790,3	974,3	1.764,6
Odpisy z tytułu utraty wartości pozostałych aktywów finansowych	3,5	—	3,5
Razem aktywa finansowe netto.....	608,6	36.092,9	36.701,5
Na dzień 31 grudnia 2014			
Należności nieprzeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości, w tym	128,5	33.155,6	33.284,1
Bank Centralny i inne banki	—	1.555,2	1.555,2
Klienci indywidualni	—	16.128,2	16.128,2
Klienci mikro	—	1.774,6	1.774,6
Duże przedsiębiorstwa	—	12.642,2	12.642,2
Małe i średnie przedsiębiorstwa.....	—	1.031,4	1.031,4
Sektor publiczny	—	24,0	24,0
Pozostałe aktywa finansowe	128,5	—	128,5
Należności przeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości, w tym	—	2.044,6	2.044,6
Klienci indywidualni	—	1.662,7	1.662,7
Klienci mikro	—	219,7	219,7
Duże przedsiębiorstwa	—	139,8	139,8
Małe i średnie przedsiębiorstwa.....	—	16,6	16,6
Sektor publiczny	—	5,7	5,7
Należności z rozpoznaną utratą wartości, w tym	1.406,7	1.484,4	2.891,1
Klienci indywidualni	32,8	855,8	888,6
Klienci mikro	35,7	628,6	664,4
Duże przedsiębiorstwa	1.258,3	—	1.258,3
Małe i średnie przedsiębiorstwa.....	77,6	—	77,6
Pozostałe aktywa finansowe	2,3	—	2,3
Razem aktywa finansowe brutto	1.535,2	36.684,7	38.219,9
Odpisy z tytułu utraty wartości należności od Banku Centralnego i innych banków	—	0,3	0,3
Odpisy (netto) z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek	826,8	990,2	1.817,0
Odpisy z tytułu utraty wartości pozostałych aktywów finansowych	2,3	—	2,3
Razem aktywa finansowe netto.....	706,1	35.694,2	36.400,3

Źródło: Jednostkowe Sprawozdania Finansowe

Bank klasyfikuje przeterminowane kredyty i pożyczki udzielone klientom według liczby dni opóźnienia w spłacie. Poniższe tabele przedstawiają wiekowanie przeterminowanych kredytów i pożyczek brutto udzielonych klientom bez rozpoznanej utraty wartości według stanu na dzień 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r. Wartość posiadanych przez Bank kredytów brutto z rozpoznaną utratą wartości wynosiła 2.810,2 mln zł, 2.744,5 mln zł i 2.888,9 mln zł, odpowiednio na dzień 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r. Kredyty z rozpoznaną utratą wartości stanowiły odpowiednio 7,9%, 7,8% i 8,3% ogólnej wartości kredytów brutto Banku udzielonych klientom (z wyłączeniem transakcji buy-sell-back) na dzień 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r.

	Okresy przeterminowania					Razem
	poniżej 30 dni	powyżej 30 dni poniżej 90 dni	powyżej 90 dni poniżej 180 dni	powyżej 180 dni poniżej 1 roku	powyżej 1 roku	
	(mln zł)					
Na dzień 31 marca 2017						
Kredyty i pożyczki brutto – przeterminowane, bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:.....						
Bank Centralny i inne banki.....	1.281,3	491,9	22,0	5,1	58,7	1.859,0
Klienci indywidualni.....	0,0	—	—	—	—	0,0
Klienci mikro.....	1.143,3	359,2	0,7	1,2	4,8	1.509,3
Duże przedsiębiorstwa.....	127,7	75,7	0,2	0,1	0,2	203,8
Małe i średnie przedsiębiorstwa.....	0,8	53,9	20,9	2,3	50,0	127,8
Razem.....	9,5	3,1	0,2	1,5	3,7	18,0
	1.281,3	491,9	22,0	5,1	58,7	1.859,0

Źródło: Śródroczne Jednostkowe Sprawozdanie Finansowe

	Okres przeterminowania					Razem
		powyżej 30 dni poniżej 90 dni	powyżej 90 dni poniżej 180 dni	powyżej 180 dni poniżej 1 roku	powyżej 1 roku	
	poniżej 30 dni					
(mln zł)						
Na dzień 31 grudnia 2016						
Kredyty i pożyczki brutto – przeterminowane, bez rozpoznanej						
utraty wartości, w tym	1.383,1	427,0	3,5	3,2	66,8	1.883,7
Bank Centralny i inne banki.....	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Klienci indywidualni	1.269,0	346,8	0,2	1,3	5,2	1.622,4
Klienci mikro	93,8	57,9	0,0	0,1	0,2	151,9
Duże przedsiębiorstwa	15,6	21,6	0,1	1,9	57,5	96,7
Małe i średnie przedsiębiorstwa	4,8	0,9	3,1	0,0	3,8	12,7
Razem.....	1.383,1	427,0	3,5	3,2	66,8	1.883,7

Źródło: Jednostkowe Sprawozdania Finansowe

	Okres przeterminowania					Razem
		powyżej 30 dni poniżej 90 dni	powyżej 90 dni poniżej 180 dni	powyżej 180 dni poniżej 1 roku	powyżej 1 roku	
	poniżej 30 dni					
(mln zł)						
Na dzień 31 grudnia 2015						
Kredyty i pożyczki brutto – przeterminowane, bez rozpoznanej						
utraty wartości, w tym	1.334,7	454,1	2,2	3,1	48,7	1.842,8
Bank Centralny i inne banki.....	—	0,0	—	—	0,0	0,0
Klienci indywidualni	1.187,2	339,4	1,4	1,7	2,5	1.532,3
Klienci mikro	128,9	64,6	0,0	0,1	0,1	193,6
Duże przedsiębiorstwa	16,5	47,6	0,0	0,4	42,0	106,5
Małe i średnie przedsiębiorstwa	2,1	2,5	0,8	1,0	4,0	10,3
Razem.....	1.334,7	454,1	2,2	3,1	48,7	1.842,8

Źródło: Jednostkowe Sprawozdania Finansowe

	Okres przeterminowania					Razem
		powyżej 30 dni poniżej 90 dni	powyżej 90 dni poniżej 180 dni	powyżej 180 dni poniżej 1 roku	powyżej 1 roku	
	poniżej 30 dni					
(mln zł)						
Na dzień 31 grudnia 2014						
Kredyty i pożyczki brutto – przeterminowane, bez rozpoznanej						
utraty wartości, w tym	1.538,6	387,7	19,0	21,7	77,7	2.044,6
Klienci indywidualni	1.363,1	294,8	3,0	1,8	0,1	1.662,7
Klienci mikro	135,8	83,9	0,0	0,0	0,0	219,7
Duże przedsiębiorstwa	32,1	1,4	14,5	19,1	72,7	139,8
Małe i średnie przedsiębiorstwa	7,7	1,9	1,5	0,8	4,8	16,6
Sektor publiczny	—	5,7	—	—	—	5,7
Razem	1.538,6	387,7	19,0	21,7	77,7	2.044,6

Źródło: Jednostkowe Sprawozdania Finansowe

Kredyty „forborne”

Bank klasyfikuje jako „forborne” umowy kredytowe, w odniesieniu do których zawarto ugodę z dłużnikiem przewidującą pewne ustępstwa na jego rzecz (ze względu na trudności w wywiązywaniu się przez niego z zobowiązań finansowych). Klasyfikacji ekspozycji „forborne” dokonuje się zgodnie z wytycznymi ESMA oraz EBA. Procedury identyfikacji ekspozycji „forborne” prowadzone są osobno dla segmentów Bankowości Detalicznej i Bankowości Korporacyjnej. Jej wyniki raportowane były po raz pierwszy na koniec 2014 r., a od tego czasu raportowane są co miesiąc.

W poniższych tabelach przedstawiono wartość brutto ekspozycji „forborne” według okresu przeterminowania na wskazane daty.

Okresy przeterminowania							
Nieprzeter- minowane	poniżej 30 dni	powyżej 30 dni poniżej 90 dni	powyżej 90 dni poniżej 180 dni	powyżej 180 dni poniżej 1 roku	powyżej 1 roku	Razem	
		(mln zł)					
Na dzień 31 marca 2017							
Klienci indywidualni	221,8	104,3	75,2	—	—	0,1	401,5
Klienci mikro	98,1	24,0	30,8	—	—	—	152,8
Duże przedsiębiorstwa	115,3	—	0,2	11,9	—	39,8	167,3
Małe i średnie przedsiębiorstwa	6,0	—	1,1	0,2	0,5	2,0	9,7
Razem ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości	441,2	128,3	107,2	12,1	0,5	42,0	731,3
Klienci indywidualni	8,5	7,9	16,9	20,2	20,4	115,9	189,7
Klienci mikro	3,1	3,4	6,9	8,5	14,3	150,0	186,3
Duże przedsiębiorstwa	243,0	46,2	1,3	16,9	0,1	242,6	550,1
Małe i średnie przedsiębiorstwa	0,5	—	0,9	—	0,0	9,1	10,6
Razem ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	255,1	57,5	26,0	45,6	34,9	517,6	936,7
Razem kredyty „foreborne”	696,3	185,8	133,2	57,7	35,4	559,6	1 668,0

Źródło: Śródroczne Jednostkowe Sprawozdania Finansowe

	Okres przeterminowania						Razem	
	Nieprzeter- minowane	poniżej 30 dni	powyżej	powyżej	powyżej	powyżej 1 roku		
			30 dni	90 dni	180 dni			poniżej 1 roku
			poniżej 30 dni	poniżej 90 dni	poniżej 180 dni			poniżej 1 roku
(mln zł)								
Na dzień 31 grudnia 2016								
Klienci indywidualni	265,7	120,3	62,2	0,0	0,0	0,0	448,3	
Klienci mikro	112,1	30,1	25,7	0,0	0,0	0,0	167,9	
Duże przedsiębiorstwa	132,4	0,3	12,1	0,0	0,0	41,3	186,1	
Małe i średnie przedsiębiorstwa	3,0	0,0	0,0	2,0	0,0	2,3	7,2	
Razem ekspozycje bez rozpoznanej								
utraty wartości	513,2	150,7	100,0	2,0	0,0	43,6	809,6	
Klienci indywidualni	8,3	8,5	24,2	27,7	11,8	114,1	194,5	
Klienci mikro	6,1	2,4	11,5	9,6	17,3	137,5	184,4	
Duże przedsiębiorstwa	300,3	0,0	0,0	0,0	0,0	243,4	543,8	
Małe i średnie przedsiębiorstwa	0,6	0,0	0,0	0,0	0,3	8,5	9,4	
Razem ekspozycje z rozpoznaną utratą								
wartości	315,3	10,9	35,6	37,3	29,4	503,5	932,1	
Razem kredyty „forborne”	828,6	161,6	135,7	39,3	29,4	547,2	1.741,7	

Źródło: Jednostkowe Sprawozdania Finansowe

		Okres przeterminowania					
Nieprzeter- minowane	poniżej 30 dni	powyżej 30 dni poniżej 90 dni	powyżej 90 dni poniżej 180 dni	powyżej 180 dni poniżej 1 roku	powyżej 1 roku	Razem	
		(mln zł)					
Na dzień 31 grudnia 2015							
Klienci indywidualni	242,1	95,5	74,2	—	—	411,8	
Klienci mikro	137,1	41,3	28,8	—	—	207,1	
Duże przedsiębiorstwa	255,0	13,3	30,0	—	0,3	318,0	
Małe i średnie przedsiębiorstwa	7,7	0,0	0,4	0,6	0,6	10,9	
Razem ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości	641,8	150,1	133,3	0,6	0,9	947,8	
Klienci indywidualni	15,6	11,6	23,7	12,8	3,2	155,2	
Klienci mikro	7,0	15,8	12,4	7,8	5,0	167,8	
Duże przedsiębiorstwa	282,6	—	0,0	33,8	6,3	560,4	
Małe i średnie przedsiębiorstwa	0,6	—	—	—	0,6	7,3	
Razem ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	305,9	27,4	36,1	54,4	15,2	890,7	
Razem kredyty „forborne”	947,6	177,5	169,4	55,0	16,1	1.838,6	

Źródło: Jednostkowe Sprawozdania Finansowe

		Okres przeterminowania					
Nieprzeter- minowane		poniżej 30 dni	powyżej 30	powyżej 90	powyżej 180	powyżej 1	Razem
			dni poniżej 90 dni	dni poniżej 180 dni	dni poniżej 1 roku	roku	
(mln zł)							
Na dzień 31 grudnia 2014							
Klienci indywidualni	144,2	95,8	50,3	1,7	0,1	—	292,1
Klienci mikro	139,2	45,1	38,9	—	—	—	223,2
Duże przedsiębiorstwa	763,1	—	0,0	3,1	4,2	58,6	829,1
Małe i średnie przedsiębiorstwa	11,1	—	0,3	0,7	0,2	2,1	14,4
Razem ekspozycje bez rozpoznanej							
utraty wartości	1.057,6	140,8	89,5	5,5	4,5	60,8	1.358,8
Klienci indywidualni	7,3	9,5	17,6	23,8	3,8	72,9	135,0
Klienci mikro	7,9	12,9	11,1	11,0	9,7	95,5	148,1
Duże przedsiębiorstwa	274,0	0,4	31,6	13,1	35,6	342,5	697,2
Małe i średnie przedsiębiorstwa	3,0	—	—	2,1	2,0	9,0	16,2
Razem ekspozycje z rozpoznaną utratą							
wartości	292,2	22,8	60,3	50,0	51,0	520,1	996,5
Razem kredyty „forborne”	1.349,9	163,7	149,8	55,5	55,6	580,8	2.355,3

Źródło: Jednostkowe Sprawozdania Finansowe

Poniższe tabele przedstawiają wartość brutto kredytów „forborne” oraz odpisy z tytułu utraty wartości tych kredytów, w podziale na kredyty z rozpoznaną utratą wartości oraz bez rozpoznanej utraty wartości.

	Wartość brutto	Odpisy z tytułu utraty wartości	Wartość netto	Wartość zabezpieczeń otrzymanych
	(mln zł)			
Na dzień 31 marca 2017				
Ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości	731,3	17,8	713,5	545,2
Klienci indywidualni	221,8	1,3	220,5	123,5
Klienci mikro	98,1	0,5	97,5	93,9
Duże przedsiębiorstwa	115,3	3,5	111,8	115,3
Małe i średnie przedsiębiorstwa	6,0	0,3	5,6	5,3
Nieprzeterminowane	441,2	5,7	435,5	338,0
Klienci indywidualni	179,6	6,2	173,4	99,9
Klienci mikro	54,8	2,1	52,7	51,5
Duże przedsiębiorstwa	52,0	3,6	48,4	52,0
Małe i średnie przedsiębiorstwa	3,8	0,3	3,5	3,8
Przeterminowane	290,2	12,1	278,0	207,1
Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	936,7	509,6	427,1	431,9
Klienci indywidualni	174,4	97,1	77,3	76,1
Klienci mikro	170,0	74,0	96,0	101,9
Analizowane grupowo	344,4	171,1	173,3	178,1
Klienci indywidualni	15,3	8,7	6,6	6,6
Klienci mikro	16,3	10,1	6,1	6,1
Duże przedsiębiorstwa	550,1	311,2	238,9	238,9
Małe i średnie przedsiębiorstwa	10,6	8,4	2,2	2,2
Analizowane indywidualnie	592,3	338,4	253,8	253,8

Źródło: Śródroczne Jednostkowe Sprawozdania Finansowe

	Wartość brutto	Odpisy z tytułu utraty wartości	Wartość netto	Wartość zabezpieczeń otrzymanych
	(mln zł)			
Na dzień 31 grudnia 2016				
Ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości	809,6	18,6	791,0	587,7
Klienci indywidualni	265,7	1,3	264,4	145,7
Klienci mikro	112,1	0,6	111,5	106,1
Duże przedsiębiorstwa	132,4	4,4	128,0	132,3
Małe i średnie przedsiębiorstwa	3,0	0,2	2,8	2,6
Nieprzeterminowane	513,2	6,5	506,7	386,7
Klienci indywidualni	182,6	5,7	176,9	94,2
Klienci mikro	55,8	2,4	53,4	49,0
Duże przedsiębiorstwa	53,7	3,7	50,0	53,7
Małe i średnie przedsiębiorstwa	4,3	0,3	4,0	4,1
Przeterminowane	296,3	12,1	284,2	201,0
Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	932,1	512,1	420,0	422,2
Klienci indywidualni	172,7	96,0	76,7	74,4
Klienci mikro	169,1	70,1	99,0	106,1
Analizowane grupowo	341,8	166,1	175,7	180,5
Klienci indywidualni	21,8	9,8	12,0	10,1
Klienci mikro	15,3	10,0	5,3	4,7
Duże przedsiębiorstwa	543,8	319,6	224,2	224,1
Małe i średnie przedsiębiorstwa	9,4	6,6	2,8	2,8
Analizowane indywidualnie	590,3	345,9	244,4	241,7

Źródło: Jednostkowe Sprawozdania Finansowe

	Wartość brutto	Odpisy z tytułu utraty wartości	Wartość netto	Wartość zabezpieczeń otrzymanych
	(mln zł)			
Na dzień 31 grudnia 2015				
Ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości	947,8	28,4	919,5	585,2
Klienci indywidualni	242,1	2,2	239,9	119,8
Klienci mikro	137,1	0,7	136,4	117,9
Duże przedsiębiorstwa	255,0	10,7	244,3	153,1
Małe i średnie przedsiębiorstwa	7,7	0,5	7,2	4,0
Nieprzeterminowane	641,8	13,9	627,8	394,8
Klienci indywidualni	169,8	7,2	162,6	81,8
Klienci mikro	70,0	2,7	67,3	50,9
Duże przedsiębiorstwa	63,1	4,3	58,7	55,4
Małe i średnie przedsiębiorstwa	3,2	0,2	3,0	2,3
Przeterminowane	306,1	14,4	291,6	190,4
Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	890,7	443,5	447,2	398,4
Klienci indywidualni	132,6	70,2	62,4	62,4
Klienci mikro	140,7	55,8	84,9	95,2
Analizowane grupowo	273,3	125,9	147,3	157,6
Klienci indywidualni	22,6	12,3	10,3	8,9
Klienci mikro	27,1	14,8	12,2	11,4
Duże przedsiębiorstwa	560,4	285,3	275,1	217,7
Małe i średnie przedsiębiorstwa	7,3	5,1	2,3	2,8
Analizowane indywidualnie	617,5	317,6	299,9	240,8

Źródło: Jednostkowe Sprawozdania Finansowe

	Wartość brutto	Odpisy z tytułu utraty wartości	Wartość netto	Wartość zabezpieczeń otrzymanych
	(mln zł)			
Na dzień 31 grudnia 2014				
Ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości	1.358,8	40,1	1.318,7	819,5
Klienci indywidualni	144,2	2,7	141,5	57,5
Klienci mikro	139,2	2,3	136,9	75,7
Duże przedsiębiorstwa	763,1	12,8	750,3	506,1
Małe i średnie przedsiębiorstwa	11,1	0,4	10,6	7,2
Nieprzeterminowane	1.057,6	18,2	1.039,4	646,5
Klienci indywidualni	147,9	9,8	138,1	62,3
Klienci mikro	84,0	7,6	76,5	42,2
Duże przedsiębiorstwa	66,0	4,3	61,7	65,3
Małe i średnie przedsiębiorstwa	3,3	0,2	3,1	3,2
Przeterminowane	301,2	21,9	279,3	173,1
Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	996,5	467,0	529,4	372,8
Klienci indywidualni	120,9	65,8	55,1	51,5
Klienci mikro	133,6	52,6	81,0	78,3
Analizowane grupowo	254,5	118,4	136,2	129,8
Klienci indywidualni	14,0	4,5	9,6	—
Klienci mikro	14,5	9,5	5,0	—
Duże przedsiębiorstwa	697,2	323,1	374,1	239,4
Małe i średnie przedsiębiorstwa	16,2	11,6	4,5	3,5
Analizowane indywidualnie	741,9	348,7	393,2	243,0

Źródło: Jednostkowe Sprawozdania Finansowe

Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów

W poniższej tabeli przedstawiono zmiany odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom przez Bank na wskazane daty.

	Na dzień 31 grudnia							
	Na dzień 31 marca 2017		2016		2015		2014	
	mln. zł	% kredytów udzielonych klientom brutto	mln. zł	% kredytów udzielonych klientom brutto	mln. zł	% kredytów udzielonych klientom brutto	mln. zł	% kredytów udzielonych klientom brutto
Stan na początek okresu, w tym:	1.717,3	4,84	1.764,6	4,91	1.817,0	5,12	2.684,1	7,35
Należności od klientów indywidualnych	691,1	1,95	614,2	1,73	621,5	1,75	1.306,1	3,58
Należności od klientów mikro	368,9	1,04	321,6	0,91	331,8	0,94	585,8	1,60
Należności od dużych przedsiębiorstw	610,2	1,72	780,6	2,19	799,2	2,25	721,2	1,97
Należności od małych i średnich przedsiębiorstw	46,7	0,13	48,1	0,14	64,4	0,18	70,9	0,19
Należności od sektora publicznego	0,4	0,00	0,1	0,00	0,1	0,00	0,1	0,00
Utworzenie/(rozwiązanie) odpisów netto, w tym:	65,5	0,18	181,4	0,51	175,9	0,50	318,9	0,87
Należności od klientów indywidualnych	24,2	0,07	85,0	0,24	50,8	0,14	112,5	0,31
Należności od klientów mikro	16,4	0,05	45,9	0,13	17,4	0,05	83,8	0,23
Należności od dużych przedsiębiorstw	15,6	0,04	45,0	0,13	97,5	0,27	115,4	0,32
Należności od małych i średnich przedsiębiorstw	9,3	0,03	5,2	0,01	10,2	0,03	7,1	0,02
Należności od sektora publicznego	0,0	0,00	0,4	0,00	0,0	0,00	0,0	0,00
Spisania aktywów i sprzedaż wierzytelności, w tym:	(30,7)	(0,09)	(234,7)	(0,66)	(273,5)	(0,77)	(1.175,0)	(3,22)
Należności od klientów indywidualnych	(5,3)	(0,01)	(11,5)	(0,03)	(89,0)	(0,25)	(773,8)	(2,12)
Należności od klientów mikro	(1,1)	0,00	(2,0)	(0,01)	(34,3)	(0,10)	(337,5)	(0,92)
Należności od dużych przedsiębiorstw	(22,1)	(0,06)	(213,2)	(0,60)	(123,7)	(0,35)	(49,9)	(0,14)
Należności od małych i średnich przedsiębiorstw	(2,2)	(0,01)	(8,0)	(0,02)	(26,5)	(0,07)	(13,7)	(0,04)
Należności od sektora publicznego	0,0	0,00	0,0	0,00	0,0	0,00	0,0	0,00
Różnice kursowe	(35,1)	(0,10)	6,1	0,02	45,1	0,13	(11,0)	(0,03)
Stan na koniec okresu, w tym:	1.717,1	4,84	1.717,3	4,84	1.764,6	4,98	1.817,0	4,97
Należności od klientów indywidualnych	696,9	1,97	691,1	1,95	614,2	1,73	621,5	1,70
Należności od klientów mikro	381,6	1,08	368,9	1,04	321,6	0,91	331,8	0,91
Należności od dużych przedsiębiorstw	584,4	1,65	610,2	1,72	780,6	2,20	799,2	2,19
Należności od małych i średnich przedsiębiorstw	53,7	0,15	46,7	0,13	48,1	0,14	64,4	0,18
Należności od sektora publicznego	0,4	0,00	0,4	0,00	0,1	0,00	0,1	0,00
Odzyski ze sprzedaży wierzytelności i inne, w tym:	3,1	0,01	12,8	0,04	35,1	0,10	261,7	0,72
Należności od klientów indywidualnych	2,5	0,01	5,7	0,02	15,8	0,04	181,8	0,50
Należności od klientów mikro	0,5	0,00	0,9	0,00	2,6	0,01	79,3	0,22
Należności od dużych przedsiębiorstw	0,1	0,00	5,9	0,02	16,1	0,05	0,4	0,00
Należności od małych i średnich przedsiębiorstw	0,0	0,00	0,2	0,00	0,6	0,00	0,2	0,00
Należności od sektora publicznego	0,0	0,00	0,0	0,00	0,0	0,00	0,0	0,00
Wpływ na wynik finansowy okresu, w tym:	(62,5)	(0,17)	(168,6)	(0,48)	(140,8)	(0,40)	(57,2)	(0,16)
Należności od klientów indywidualnych	(21,7)	0,06	(79,3)	(0,22)	(35,0)	(0,10)	69,3	0,19
Należności od klientów mikro	(15,9)	(0,04)	(45,0)	(0,13)	(14,8)	(0,04)	(4,5)	(0,01)
Należności od dużych przedsiębiorstw	(15,5)	(0,04)	(39,1)	(0,11)	(81,4)	(0,23)	(115,0)	(0,31)
Należności od małych i średnich przedsiębiorstw	(9,3)	(0,03)	(5,0)	(0,01)	(9,7)	(0,03)	(6,9)	(0,02)
Należności od sektora publicznego	0,0	0,00	(0,4)	0,00	0,0	0,00	0,0	0,00

Źródło: Jednostkowe Sprawozdania Finansowe

Depozyty

Struktura zobowiązań finansowych wobec klientów według rodzaju deponenta

W poniższej tabeli przedstawiono strukturę zobowiązań Banku wobec klientów na wskazane daty.

	Na dzień 31 grudnia							
	Na dzień 31 marca 2017		2016		2015		2014	
	(mln zł)	% całości	(mln zł)	% całości	(mln zł)	% całości	(mln zł)	% całości
Zobowiązania wobec klientów								
indywidualnych	17.810,1	51,8	18.218,0	50,1	17.512,9	45,2	14.011,5	41,5
Zobowiązania wobec klientów mikro	2.452,4	7,1	2.565,4	7,1	1.957,6	5,1	1.733,6	5,1
Zobowiązania wobec dużych przedsiębiorstw	11.008,3	32,0	12.358,9	34,0	15.629,6	40,3	15.194,6	45,0
Zobowiązania wobec małych i średnich przedsiębiorstw	3.092,2	9,0	3.219,5	8,9	3.654,1	9,4	2.824,8	8,4
Zobowiązania wobec sektora publicznego	0,0	0,0	0,0	0,0	—	—	—	—
Zobowiązania wobec klientów razem	34.363,0	100,0	36.361,8	100,0	38.754,2	100,0	33.764,5	100,0

Źródło: Jednostkowe Sprawozdania Finansowe

OTOCZENIE RYNKOWE

Informacje zawarte w niniejszym rozdziale pochodzą z publicznie dostępnych dokumentów i informacji. Źródło zewnętrznych informacji zostało podane w każdym wypadku, gdy informacje takie zostały wykorzystane. Opracowując, wyszukując i przetwarzając dane makroekonomiczne, rynkowe, branżowe lub inne zaczerpnięte ze źródeł zewnętrznych, takich jak publikacje KNF lub publikacje rządowe, Bank, Akcjonariusz Sprzedający ani Menedżerowie Oferty, ich podmioty powiązane i doradcy Banku, Akcjonariusza Sprzedającego lub Menedżerów Oferty, zaangażowani na potrzeby Oferty, nie dokonali ich niezależnej weryfikacji. Bank nie przewiduje i nie zobowiązuje się aktualizować danych rynkowych i branżowych przedstawionych w niniejszym rozdziale, z zastrzeżeniem obowiązków wynikających z powszechnie obowiązujących przepisów prawa.

Gospodarka Polski

Przez cały okres dekonunktury wywołanej kryzysem finansowym polska gospodarka utrzymywała stabilne tempo wzrostu, przewyższając w tym względzie gospodarkę Strefy Euro. Kluczowym czynnikiem rozwoju polskiej gospodarki są małe i średnie przedsiębiorstwa oraz klasa średnia, które stanowią przy tym dochodową grupę odbiorców produktów i usług bankowych. Według opublikowanego w 2016 r. przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości raportu o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce, w 2012 r. mikroprzedsiębiorstwa i małe firmy zatrudniające poniżej 50 pracowników wygenerowały 39,6% polskiego PKB, a udział całego sektora małych i średnich przedsiębiorstw wyniósł 50,1% PKB kraju. O sile polskiej gospodarki świadczą również rosnące dochody i zamożność gospodarstw domowych – średni dochód rozporządzalny na osobę wzrósł z 1.270 zł miesięcznie w 2012 r. do 1.299 zł w 2013 r., 1.340 zł w 2014 r. i 1.386 zł w 2015 r. (źródło: GUS).

Ogólna sytuacja gospodarcza

Według danych Eurostatu, za styczeń 2015 r. i 2016 r., Polska jest szóstym krajem Unii Europejskiej (wraz z Wielką Brytanią) pod względem liczby mieszkańców (38,0 mln). Według PKB w ujęciu nominalnym, który w 2016 r. wyniósł 424,3 mld EUR, Polska jest ósmą co do wielkości gospodarką UE (według Eurostatu). Ponadto Polska jest jedynym krajem Unii Europejskiej, który uniknął recesji, która dotknęła UE w następstwie kryzysu finansowego rozpoczętego w 2008 r., a w 2009 r. była jedynym krajem europejskim, który odnotował wzrost PKB (na poziomie 2,8%). W latach 2014 i 2015 tempo wzrostu wyniosło odpowiednio 3,3% i 3,8%. Dla porównania, w 2009 r. gospodarka całej UE (28 krajów) skurczyła się o -4,4%, natomiast w latach 2014 i 2015 rosła w tempie odpowiednio 1,6% i 2,2%. W 2016 r. wzrost gospodarczy Polski zwolnił z powodu wstrzymania wykorzystania funduszy unijnych, co z kolei przełożyło się na zahamowanie inwestycji.

Pomimo spadku inwestycji polska gospodarka w 2016 r. kontynuowała wzrost, wspierany silnym popytem krajowym oraz elastycznym mechanizmem kursów wymiany. Z danych GUS wynika, że w 2016 r. wzrost PKB osiągnął solidny poziom 2,7%. Według prognoz Komisji Europejskiej z zimy 2017 r., wzrost PKB Polski wyniesie 3,2% w 2017 r. i 3,1% w 2018 r., w porównaniu ze wzrostem o 1,8% w obu tych latach gospodarki całej UE. Polskiemu rządowi udało się ograniczyć deficyt sektora publicznego, który, według Eurostat, obniżył się z 7,3% PKB w 2010 r. do 2,6% PKB w 2015 r., a w roku 2016 zanotował spadek do 2,4% PKB. Poprawa sytuacji finansów publicznych skłoniła Radę Unii Europejskiej do zamknięcia procedury nadmiernego deficytu wobec Polski w czerwcu 2015 r. Choć prognozy Komisji Europejskiej wskazują, że w Polsce nastąpi rozluźnienie dyscypliny fiskalnej, polski rząd zapewnił, że obowiązujący w UE maksymalny poziom deficytu finansów publicznych (3,0% PKB) nie zostanie przekroczony. Według prognozy Komisji Europejskiej z wiosny 2017 r., deficyt budżetowy sektora publicznego w Polsce w latach 2017 i 2018 ma wynieść 2,9% PKB.

Poniższa tabela przedstawia PKB w ujęciu nominalnym, realną stopę wzrostu PKB, wielkość populacji oraz deficyt sektora finansów publicznych w 2016 r. dla krajów Europy Środkowo-Wschodniej i UE28.

Pozycja w rankingu wg PKB	Kraj	Wartość nominalna PKB	Realna stopa wzrostu PKB	Populacja	Nadwyżka budżetowa (deficyt) jako procent PKB
		(mld EUR)	(%)	(mln)	(%)
1.	Polska.....	424,3	2,7	38,0	(2,4)
2.	Czechy.....	174,4	2,4	10,6	0,6
3.	Rumunia.....	169,6	4,8	19,8	(3,0)
4.	Węgry.....	112,4	2,0	9,8	(1,8)
5.	Słowacja.....	81,0	3,3	5,4	(1,7)
6.	Chorwacja.....	45,6	2,9	4,2	(0,8)
7.	Słowenia.....	39,8	2,5	2,1	(1,8)
8.	Unia Europejska.....	14.820,0	1,9	510,3	(1,7)

Źródło: Eurostat

Tabela poniżej przedstawia zmiany rzeczywistego wzrostu PKB Polski na tle Unii Europejskiej:

Rzeczywisty wzrost PKB (%)	2017 (prognoza)	2016	2015	2014	2013	2012
Polska.....	3,2	2,7	3,8	3,3	1,4	1,6
Unia Europejska.....	1,8	1,9	2,2	1,6	0,2	(0,5)

Źródło: Eurostat

Polska gospodarka charakteryzuje się średnim poziomem dywersyfikacji. Z danych GUS wynika, że w 2015 r. sektory usługowy, przemysłowy i rolniczy wygenerowały odpowiednio 58,9%, 37,8% i 3,3% całkowitego PKB kraju.

Polska ma rating w walucie obcej „BBB+” przyznany przez agencję Standard & Poor’s, „A-” przyznany przez agencję Fitch oraz „A2” przyznany przez agencję Moody’s. W maju 2016 r. agencja Moody’s obniżyła perspektywę dla Polski ze stabilnej na negatywną, jednakże w grudniu tego samego roku agencja Standard & Poor’s podniosła swoją perspektywę dla Polski do stabilnej. Głównym powodem tej decyzji było zmniejszenie ryzyka dalszego osłabiania najważniejszych instytucji publicznych (przede wszystkim banku centralnego) oraz lepsze wykonanie budżetu w 2016 r. Natomiast w maju 2017 r. agencja Moody’s podniosła perspektywę dla Polski z negatywnej do stabilnej, tłumacząc to zmniejszeniem ryzyka fiskalnego, inwestycyjnego oraz niepewności politycznej w kraju. Rynkowe poziomy obrotu swapami ryzyka kredytowego dla Polski (ang. *Sovereign Credit Default Swaps*), („CDS”), powszechnie uważanych za miernik tego, jak rynek postrzega ryzyko niewypłacalności danego kraju, reagowały w 2016 roku wzrostem na obniżkę ratingu Polski oraz wydarzenia polityczne w Europie jednak na początku 2017 roku ponownie znajdują się na umiarkowanych poziomach.

Inflacja i stopy procentowe

Po okresie wzrostów stóp procentowych w 2011 r., które łącznie wyniosły 100 punktów bazowych, Rada Polityki Pieniężnej kontynuowała zacieśnianie polityki pieniężnej przez pierwsze trzy kwartały 2012 r., podnosząc referencyjną stopę procentową o 25 punktów bazowych do poziomu 4,75% w maju 2012 r. Wzrosty te stanowiły reakcję na dobrą koniunkturę gospodarczą oraz wysoki poziom inflacji cen towarów i usług konsumpcyjnych (CPI), która przekroczyła cel inflacyjny określony przez bank centralny (2,5% +/- 1 pp.). Ze względu na pogorszenie się warunków gospodarczych w drugiej połowie 2012 r., w ostatnim kwartale 2012 r. NBP rozpoczął łagodzenie polityki monetarnej, podejmując kolejne decyzje o obniżeniu stóp procentowych, w efekcie czego w latach 2013-2015 stopa referencyjna została obniżona o 325 punktów bazowych, do poziomu 1,50% w marcu 2015 r. Pomimo utrzymującej się w Polsce od czerwca 2014 r. deflacji, NBP nie poszedł w ślady wielu innych banków centralnych, które po kryzysie finansowym zaczęły w niestandardowy sposób łagodzić politykę monetarną i pozostał sceptyczny wobec dalszych obniżek stóp procentowych. Rada Polityki Pieniężnej kontynuowała swoją politykę i przez cały 2016 rok nie zmieniła parametrów polityki monetarnej, natomiast deflacja zaczęła słabnąć w drugim kwartale 2016 r. W 2016 roku roczny indeks cen

konsumpcyjnych w Polsce po raz pierwszy od 2014 roku osiągnął wartość dodatnią. Należy się spodziewać, że bieżący rok przyniesie znaczny wzrost cen, napędzany głównie wzrostem cen paliw i żywności, jednakże bazując na prognozach NBP roczna stopa inflacji nie powinna przekroczyć celu inflacyjnego wyznaczonego przez NBP.

Poniższa tabela przedstawia zmianę w rocznym indeksie cen konsumpcyjnych w Polsce rok do roku oraz stopę referencyjną NBP dla podanych lat oraz według stanu na 28 lutego 2017 r.

	Na 28 lutego	Na 31 grudnia				
	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Stopa inflacji (%) ¹	2,2	(0,6)	(0,9)	0,0	0,9	3,7
Stopa referencyjna (%) ²	1,5	1,5	1,5	2	2,5	4,25

Źródło: NBP, GUS

1 Średnia za okres

2 Na koniec każdego okresu

* W porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku.

Na początku 2017 r. referencyjna stopa procentowa wynosiła 1,5%. Rekordowo niskie stopy procentowe NBP przełożyły się na bardzo niski poziom stóp na rynku międzybankowym. W styczniu 2017 r. średnia stopa WIBOR 3M wynosiła 1,73%.

Polski sektor bankowy

Struktura polskiego sektora bankowego

Polski rynek bankowy funkcjonuje w oparciu o dwuszczeblowy system, obejmujący banki komercyjne i spółdzielcze. Według KNF, na dzień 31 marca 2017 r. w Polsce działało 36 banków komercyjnych, 28 oddziałów zagranicznych instytucji kredytowych oraz 558 banków spółdzielczych. Sektor ten nadal charakteryzuje się dużym udziałem banków zagranicznych, choć w 2016 r. udział inwestorów krajowych w polskim sektorze bankowym wzrósł i na dzień 31 grudnia 2016 r. wyniósł 43,4%. Według stanu na dzień 31 grudnia 2016 r. w polskim sektorze bankowym funkcjonowały 23 banki o aktywach o wartości powyżej 10 mld zł, które kontrolowały 88,5% całości aktywów na rynku. Spośród tych banków 8 to instytucje kontrolowane przez polski kapitał, a 15 to podmioty kontrolowane przez kapitał zagraniczny. Z 10 największych polskich banków pod względem aktywów 4 były kontrolowane przez polski kapitał (w tym Bank Gospodarstwa Krajowego, jedyny państwowy bank rozwoju w Polsce).

Poniższa tabela przedstawia udział rynkowy pięciu największych banków w Polsce w aktywach, depozytach i należnościach od sektora niefinansowego.

	Na 31 marca		Na 31 grudnia				
	2017	2016	2016	2015	2014	2013	2012
<i>Udział w rynku (%)</i>							
Udział w aktywach.....	48,69	48,13	48,28	48,79	48,50	46,08	45,00
Udział w depozytach.....	46,99	46,40	47,52	54,98	54,90	45,90	44,17
Udział w należnościach sektora niefinansowego.....	43,98	44,87	44,11	49,08	48,90	42,49	39,14

Źródło: KNF

Powyższa tabela pokazuje stopniowy wzrost udziału pięciu największych banków w rynku pod względem sumy aktywów, wartości depozytów i należności od sektora niefinansowego, który odzwierciedla wzrost koncentracji systemu bankowego w Polsce w latach 2012-2015. Jednakże w 2016 roku trend się odwrócił – udział pięciu największych banków w rynku (zwłaszcza udział w depozytach) uległ obniżeniu ze względu na dostosowanie struktury bilansu banków (szczególnie największych) do zmieniającego się środowiska regulacyjnego. Według KNF, na dzień 31 marca 2017 r. udział pięciu największych polskich banków w aktywach całego sektora bankowego wynosił 48,69%, udział w depozytach sektora bankowego wynosił 46,99%, natomiast udział w należnościach od sektora niefinansowego wynosił 43,98%.

Środowisko konkurencyjne polskiego sektora bankowego

Tabela poniżej przedstawia dziesięć największych banków w Polsce na dzień 31 grudnia 2016 r. pod względem wartości aktywów, depozytów oraz kredytów, w tym dziewięć banków notowanych na GPW i Bank, zgodnie z danymi pochodzącymi ze skonsolidowanych sprawozdań finansowych banków za rok obrotowy 2016:

		Na 31 grudnia 2016		
		(mld zł)		
Lp.	Bank	Aktywa	Kredyty	Depozyty
1.	PKO BP S.A.....	285,6	200,6	205,1
2.	Bank Pekao S.A.	174,2	118,7	137,8
3.	Bank Zachodni WBK S.A.	150,1	103,1	112,5
4.	mBank S.A.	133,7	81,8	91,4
5.	ING Bank Śląski S.A.	117,5	82,0	95,8
6.	Bank BGŻ BNP Paribas S.A.	72,3	55,1	55,2
7.	Bank Millennium S.A.	68,8	47,0	55,9
8.	Getin Noble Bank S.A.	66,5	46,7	53,0
9.	Alior Bank S.A. (w tym podstawowa działalność Banku BPH S.A.)	61,2	46,3	51,4
10.	Bank	53,3	33,9*	36,3**

Źródło: Publicznie dostępne skonsolidowane sprawozdania finansowe banków

* kredyty i pożyczki udzielone klientom

** zobowiązania wobec klientów

W ciągu ostatniej dekady w polskim sektorze bankowym miało miejsce wiele fuzji i przejęć, które wywarły znaczny wpływ na poziom konkurencji na rynku. Jako przykłady można wskazać fuzję Banku Zachodniego WBK S.A. i Kredyt Banku S.A. w 2013 r.; sprzedaż segmentu detalicznego Banku DnB Nord Polska S.A. na rzecz Getin Noble Banku S.A. w 2013 r.; fuzję PKO Banku Polskiego S.A. i Nordea Bank Polska S.A. w 2014 r.; przejęcie Santander Consumer Bank S.A. przez Bank Zachodni WBK S.A. w 2014 r.; fuzję Banku Gospodarki Żywnościowej S.A. i BNP Paribas Bank Polska S.A. w 2015 r.; przejęcie Meritum Bank ICB S.A. przez Alior Bank S.A. w 2015 r.; sprzedaż pakietu kontrolnego (25,2%) w Alior Banku S.A. na rzecz PZU S.A. w 2015 r.; fuzję Banku BGŻ BNP Paribas S.A. i Sygma Bank Polska S.A. w 2016 r.; sprzedaż podstawowej działalności Banku BPH S.A. na rzecz Alior Banku S.A. w 2016 r.; a także sprzedaż pakietu kontrolnego (32,8%) w Banku Pekao S.A. na rzecz PZU S.A. i Polskiego Funduszu Rozwoju na przełomie 2016 i 2017 roku.

W porównaniu do innych krajów europejskich polityka kredytowa polskich banków w okresie po światowym kryzysie finansowym w 2008 r. ulegała wielu zmianom, zaostrzając się w okresach złej koniunktury i rozluźniając, gdy warunki gospodarcze były bardziej sprzyjające. Niemniej jednak, oznaki poprawy sytuacji makroekonomicznej, zarówno w kraju, jak i na świecie, przyniosły w 2010 r. stopniowe łagodzenie polityki kredytowej banków i zwiększanie konkurencji na rynku kredytów hipotecznych i kredytów dla samorządów lokalnych. Natomiast wdrożenie przez banki Rekomendacji S oraz Rekomendacji T wydanych przez KNF niekorzystnie wpłynęło na wzrost wartości kredytów detalicznych w 2011 r. Jednocześnie nadeszło ożywienie gospodarcze, wzrósł popyt na kredyty dla przedsiębiorstw i sektor bankowy zaczął odnotowywać wzrost. Kredyty udzielane przedsiębiorstwom wynikały przede wszystkim z potrzeb inwestycyjnych w zakresie zwiększenia istniejących zdolności produkcyjnych oraz infrastruktury, a nie z realizacji nowych projektów. W latach 2011 i 2012 wzrosła ponadto konkurencja ze strony instytucji niebankowych, działających w segmencie kredytów konsumpcyjnych kierowanych do gospodarstw domowych. Poziom konkurencji w obszarze kredytów mieszkaniowych udzielanych gospodarstwom domowym ulegał stopniowemu obniżeniu w latach 2011-2012. Ten trend utrzymał się również na przełomie lat 2012 i 2013. W pierwszym kwartale 2013 r. polityka kredytowa banków stała się nieco bardziej rygorystyczna, wobec czego popyt na kredyty zmalał. Na przełomie 2014 i 2015 r. nastąpiło odwrócenie tego trendu, a banki w 2015 r. zanotowały 7-procentowy wzrost wartości kredytów udzielonych sektorowi niefinansowemu w ujęciu rok do roku. Konkurencja na rynku kredytów jest stosunkowo silna z uwagi na niski poziom stóp procentowych oraz niższe marże. W 2016 r. nastąpił niewielki wzrost akcji kredytowej (saldo kredytów udzielonych sektorowi niefinansowemu wzrosło o 5,2% rok do roku) pomimo, chociażby, zaostrzenia polityki kredytowej dotyczącej kredytów mieszkaniowych. Wzrost ten spowodowany był m. in. wyjątkowo niskimi stopami procentowymi, poprawą sytuacji na rynku pracy oraz lepszą jakością kredytów.

Trend ten utrzymał się w I kwartale 2017 r., kiedy to wzrost akcji kredytowej wyniósł 4,7% rok do roku.

Od roku 2012 konkurencja między bankami na rynku depozytów okresowo była mniej lub bardziej napięta w zależności od natężenia akcji kredytowej, sytuacji na rynku finansowym, a także stopnia zabezpieczenia przez banki buforów płynności. W ostatnich latach w polskim sektorze bankowym nastąpił znaczny wzrost wartości depozytów od sektora niefinansowego (odpowiednio o 10,1% w 2014 r.; 9,9% w 2015 r., 9,5% w 2016 r. i 8,1% w I kwartale 2017 r., w ujęciu rok do roku) (źródło: KNF). W czwartym kwartale 2015 r., pierwszy raz w ciągu ostatniej dekady, wskaźnik wartości kredytów do depozytów spadł poniżej 100%. Wskaźnik ten pośrednio określa skalę popytu na finansowanie zewnętrzne na rynku finansowym. Wartość wskaźnika poniżej 100% oznacza, że banki mają wystarczające środki na finansowanie kredytów i w związku z tym nie muszą ostro konkurować na rynku depozytów. W 2016 r. ten trend był kontynuowany, a wskaźnik wartości kredytów do depozytów na dzień 31 grudnia 2016 r. wyniósł 94,7% (wg KNF).

Poziom konkurencji w polskim sektorze bankowym jest stosunkowo wysoki z powodu niewielkiej koncentracji sektora. Silna konkurencja na rynku kredytów i depozytów doprowadziła do spadku marży odsetkowej netto (NIM) w sektorze, która na dzień 31 grudnia 2016 r. wyniosła 2,3% w porównaniu z 2,88% na dzień 31 grudnia 2014 r. (wg KNF).

Zatrudnienie w polskim sektorze bankowym

Poniższa tabela przedstawia zatrudnienie w polskim sektorze bankowym oraz liczbę oddziałów banków.

	Na 31 marca		Na 31 grudnia				
	2017	2016	2016	2015	2014	2013	2012
Liczba osób zatrudnionych w polskim sektorze bankowym.....	167.986	171.586	168.820	170.908	172.659	174.321	175.071
Liczba oddziałów	6.928	7.475	7.048	7.230	7.352	7.336	7.534

Źródło: KNF

Liczba osób zatrudnionych w polskim sektorze bankowym spada od 2013 roku. W 2016 roku zatrudnienie obniżyło się o 2.088 osób, a w I kwartale 2017 r. o kolejne 834 osoby (wg KNF). Spadek zatrudnienia związany jest ze zmniejszającą się liczbą oddziałów banków (spadek o 606 od początku 2013 r.), a także zmianą funkcji placówki banku – nowoczesne oddziały koncentrujące się na działalności sprzedażowo-doradczej wymagają mniejszej liczby pracowników. Z drugiej strony, liczba osób zatrudnionych w centralach banków wzrosła w ostatnich latach o 4.620 (z 72.615 na koniec 2012 r. do 77.235 na koniec marca 2017 roku).

Przegląd sytuacji operacyjnej i finansowej polskiego sektora bankowego

Poniższa tabela przedstawia łączną wartość aktywów polskich banków, depozytów od sektora niefinansowego oraz kredytów udzielonych sektorowi niefinansowemu.

	Na 31 marca		Na 31 grudnia				
	2017	2016	2016	2015	2014	2013	2012
	(mld zł)						
Łączna wartość aktywów polskich banków.....	1.734,0	1.630,6	1.711,6	1.600,0	1.532,0	1.405,7	1.350,2
Depozyty sektora niefinansowego	1.014,4	938,7	1.028,1	938,8	854,1	775,4	724,0
Należności brutto od sektora niefinansowego	1.019,4	973,3	1.012,1	961,8	895,4	837,8	810,4

Źródło: KNF

Głównym bodźcem strukturalnym dla znacznego wzrostu wartości depozytów oraz kredytów jest fakt, że poziom ubankowienia w Polsce jest niski w porównaniu z innymi państwami członkowskimi Unii Europejskiej. Na dzień 31 grudnia 2016 r. łączna wartość aktywów polskiego sektora bankowego stanowiła 87,8% PKB (wg EIU).

W latach 2012-2015 tempo wzrostu kredytów z roku na rok rosło, natomiast w 2016 r. trend ten się odwrócił i tempo wzrostu kredytów było niższe niż w 2015 r. Trend ten utrzymał się też w I kwartale 2017 r. Tendencję wzrostową wykazywały głównie kredyty hipoteczne dla gospodarstw domowych

oraz kredyty dla przedsiębiorstw (zwłaszcza dużych). Od 2013 roku miał miejsce również wzrost wartości kredytów konsumpcyjnych, którego tempo rosło z każdym kolejnym rokiem, a w 2016 r. i w I kwartale 2017 r. przewyższyło tempo wzrostu wartości kredytów hipotecznych. W związku z poprawą jakości kredytów, w miarę polepszania się sytuacji na rynku pracy, banki znacznie zwiększyły podaż kredytów konsumpcyjnych. Wydana przez KNF Rekomendacja S wprowadzająca ograniczenia udzielania kredytów hipotecznych w walutach obcych (wdrożona w 2013 r.) znacząco zmieniła strukturę polskiego rynku kredytów hipotecznych. Zgodnie z Rekomendacją S, banki mogą udzielać klientom detalicznym kredytów hipotecznych wyłącznie w walucie, w której klient uzyskuje dochody (dotyczy to również klientów o wysokich dochodach). W rezultacie, w 2014 r., po raz pierwszy od 2001 r., wartość kredytów hipotecznych denominowanych w walucie obcej (z których ok. 80% stanowiły kredyty denominowane w CHF) spadła poniżej 50% wartości kredytów ogółem, osiągając poziom 39,4% na dzień 31 marca 2017 r. Łagodzenie polityki monetarnej przez Szwajcarski Bank Narodowy (SNB), owocujące niskimi stopami procentowymi, chroniło polskich kredytobiorców przed skutkami silnej deprecjacji złotego w następstwie globalnego kryzysu finansowego. Jednakże uwolnienie przez SNB w dniu 15 stycznia 2015 r. kursu swojej waluty w stosunku do euro spowodowało gwałtowny spadek wartości złotego względem franka szwajcarskiego i doprowadziło do znacznego wzrostu kosztów obsługi zadłużenia (pomimo niskiego poziomu stóp procentowych).

W ostatnich latach wzrost depozytów od sektora niefinansowego w stosunku rok do roku ulegał wahaniom. Z jednej strony bowiem, niskie stopy procentowe zachęcały do korzystania z innych form oszczędzania i inwestowania oraz powodowały niższy wzrost wartości już posiadanych depozytów. Jednakże z drugiej strony, niskie stopy procentowe przyczyniły się do wzrostu gospodarczego, w efekcie czego nastąpiła poprawa sytuacji na rynku pracy oraz kondycji finansowej przedsiębiorstw, co w konsekwencji spowodowało wzrost poziomu depozytów w sektorze bankowym.

Kredyty

W poniższych tabelach przedstawiono wartość kredytów udzielonych sektorowi niefinansowemu w Polsce.

Na 31 marca				
	2017	Zmiana 2017/ 2016	2016	Zmiana 2016/ 2015
	(mld zł)	(%)	(mld zł)	(%)
Gospodarstwa domowe	659,7	4,3%	632,4	4,3%
Udział procentowy w wartości ogólnej.....	64,7%		65,0%	
Przedsiębiorstwa.....	353,3	5,5%	334,8	8,6%
Udział procentowy w wartości ogólnej.....	34,7%		34,4%	
Instytucje niekomercyjne.....	6,5	7,2%	6,0	7,2%
Udział procentowy w wartości ogólnej.....	0,6%		0,6%	
Ogółem	1.019,4	4,7%	973,3	5,8%

Źródło: KNF

Na 31 grudnia									
	2016	Zmiana 2016/2015	2015	Zmiana 2015/2014	2014	Zmiana 2014/2013	2013	Zmiana 2013/2012	2012
	(mld zł)	(%)	(mld zł)	(%)	(mld zł)	(%)	(mld zł)	(%)	(mld zł)
Gospodarstwa domowe	660,7	5,1%	628,5	6,7%	588,9	6,2%	554,6	4,0%	533,2
Udział procentowy w wartości ogólnej.....	65,3%	65,3%	65,8%	66,2%	65,8%				
Przedsiębiorstwa.....	344,9	5,4%	327,3	8,8%	300,9	8,3%	278,0	2,1%	272,2
Udział procentowy w wartości ogólnej.....	34,1%	34,0%	33,6%	33,2%	33,6%				
Instytucje niekomercyjne	6,5	7,1%	6,0	6,9%	5,6	7,2%	5,3	7,3%	4,9
Udział procentowy w wartości ogólnej.....	0,6%		0,6%		0,6%		0,6%		0,6%
Ogółem	1.012,1	5,2%	961,8	7,4%	895,4	6,9%	837,8	3,4%	810,4

Źródło: KNF

Dynamika wzrostu kredytów dla sektora niefinansowego wyniosła 5,2% w 2016 r. i 4,7% w I kwartale 2017 r., w ujęciu rok do roku. Oznacza to, że wzrost kredytów od 2016 r. był nieco niższy niż w latach 2014-2015 (dla porównania, w 2015 r. wzrost rok do roku wyniósł 7,4%, natomiast w 2014 r. wyniósł 6,9%). Od 2014 roku głównymi czynnikami sprzyjającymi rozwojowi akcji kredytowej były

niskie stopy procentowe, stosunkowo stabilna sytuacja gospodarcza i niedawna poprawa sytuacji na rynku pracy, choć obciążenia regulacyjne doprowadziły do zaostrzenia polityki kredytowej w niektórych segmentach.

Depozyty

Poniższe tabele przedstawiają depozyty od sektora niefinansowego w polskim sektorze bankowym.

Na 31 marca				
	2017	Zmiana 2017/ 2016	2016	Zmiana 2016/ 2015
	(mld zł)	(%)	(mld zł)	(%)
Gospodarstwa domowe	739,7	7,2%	683,0	7,4%
Udział procentowy w wartości ogólnej.....	72,9%	72,8%		
Przedsiębiorstwa.....	252,2	8,3%	235,3	10,0%
Udział procentowy w wartości ogólnej.....	24,9%	25,1%		
Instytucje niekomercyjne.....	22,5	10,4%	20,4	8,7%
Udział procentowy w wartości ogólnej.....	2,2%	2,2%		
Ogółem	1.014,4	8,1%	938,7	9,3%

Źródło: KNF

Na 31 grudnia									
	2016	Zmiana 2016/ 2015	2015	Zmiana 2015/ 2014	2014	Zmiana 2014/ 2013	2013	Zmiana 2013-2012	2012
	(mld zł)	(%)	(mld zł)	(%)	(mld zł)	(%)	(mld zł)	(%)	(mld zł)
Gospodarstwa domowe	730,8	9,8%	665,7	9,8%	606,4	10,6%	548,2	6,2%	516,0
Udział procentowy w wartości ogólnej.....	71,1%	70,9%	71,0%	70,7%	71,3%				
Przedsiębiorstwa.....	274,9	8,5%	253,3	10,4%	229,4	9,4%	209,7	9,7%	191,3
Udział procentowy w wartości ogólnej.....	26,7%	27,0%	26,9%	27,0%	26,4%				
Instytucje niekomercyjne	22,4	13,3%	19,7	7,9%	18,3	4,6%	17,5	4,4%	16,7
Udział procentowy w wartości ogólnej.....	2,2%	2,1%	2,1%	2,3%	2,3%				
Ogółem	1.028,1	9,5%	938,8	9,9%	854,1	10,1%	775,4	7,1%	724,0

Źródło: KNF

W ostatnich latach obserwowano stabilny wzrost depozytów od sektora niefinansowego na poziomie 7%-10% rok do roku. W 2016 r. i w I kwartale 2017 r. tendencja wzrostowa utrzymała się, pomimo obaw dotyczących bardzo niskiego poziomu stóp procentowych. W ciągu ostatnich czterech lat tempo wzrostu depozytów od gospodarstw domowych i przedsiębiorstw było podobne. Na koniec marca 2017 r. ich udziały w wartości ogólnej depozytów od sektora niefinansowego wynosiły 73% w przypadku gospodarstw domowych i 25% w przypadku przedsiębiorstw.

Jakość aktywów

W poniższej tabeli przedstawiono współczynniki kredytów ze stwierdzoną utratą wartości (NPL).

	Na 31 marca		Na 31 grudnia				
	2017	2016	2016	2015	2014	2013	2012
Współczynnik NPL dla sektora niefinansowego (%)	6,9	7,4	7,1	7,6	8,1	8,5	8,9
Współczynnik NPL dla gospodarstw domowych (%)	6,1	6,3	6,0	6,2	6,5	7,1	7,4
Współczynnik NPL dla kredytów mieszkaniowych (%)	2,9	2,9	2,9	2,8	3,1	3,1	2,8
Współczynnik NPL dla kredytów konsumpcyjnych (%)	11,4	12,1	11,5	12,0	12,7	14,6	17,2
Współczynnik NPL dla przedsiębiorstw (%)	8,6	9,7	9,1	10,3	11,3	11,6	11,8

Źródło: KNF

Polski sektor bankowy charakteryzuje się wysoką jakością aktywów. Współczynnik kredytów ze stwierdzoną utratą wartości (NPL) dla całego sektora stopniowo spada od 2012 r., z 8,9% na dzień 31 grudnia 2012 r., do 6,9% na 31 dzień marca 2017 r. Ten sam trend można zaobserwować w przypadku kredytów dla gospodarstw domowych (szczególnie konsumpcyjnych) i dla przedsiębiorstw. Poziom kredytów mieszkaniowych ze stwierdzoną utratą wartości pozostał niski, pomimo coraz bardziej wymagającego otoczenia gospodarczego i znaczących wahań kursu złotego w stosunku do franka szwajcarskiego i euro.

Rentowność

Poniższa tabela przedstawia zysk netto i zwrot z kapitału własnego (ROE) w polskim sektorze bankowym.

	3 miesiące zakończone 31 marca		Rok zakończony 31 grudnia				
	2017	2016	2016	2015	2014	2013	2012
<i>(mln zł / %)</i>							
Zysk netto	2.836,2	3.202,4	14.180,3	11.187,1	15.877,0	15.175,4	15.466,8
Zwrot z kapitału własnego (ROE)*		7,3	7,8	6,6	9,9	10,1	11,2

Źródło: KNF

* Wyrażony w procentach, obliczony przez podzielenie zysku netto przez średni kapitał własny.

W odróżnieniu od wielu swoich europejskich i amerykańskich odpowiedników, polskie banki prowadziły działalność głównie w oparciu o tradycyjny model biznesowy skoncentrowany na produktach kredytowych i depozytowych przy jednoczesnym unikaniu bardziej złożonych instrumentów finansowych, takich jak papiery wartościowe powiązane z mieszkaniowymi i komercyjnymi kredytami hipotecznymi, czy prowadzenie obrotu aktywami na własny rachunek (tzw. *proprietary trading*). Wyniki finansowe sektora bankowego pozostają stabilne od 2012 r. Sprzyja im wysoki wzrost gospodarczy, który doprowadził do zmniejszenia odpisów z tytułu utraty wartości kredytów, poprawy poziomu przychodów, jak również redukcja kosztów. W konsekwencji, stopa zwrotu z kapitału własnego (ROE) wyniosła w 2014 r. 9,9%, w 2015 r. 6,6%, a w 2016 r. – 7,8%. Gorsze wyniki finansowe w latach 2015, 2016 i na początku 2017 r. spowodowane były m. in. wprowadzeniem podatku od instytucji finansowych, obowiązkowymi wpłatami na rzecz likwidowanych banków spółdzielczych, dodatkowymi wpłatami do BFG i innymi obciążeniami regulacyjnymi. Natomiast rozliczenie transakcji sprzedaży udziałów w VISA Europe Limited przez polskie banki miało istotny wpływ na poprawę ich wyników finansowych w 2016 r. w stosunku do 2015 r.

Adekwatność kapitałowa

Poniższa tabela pokazuje współczynniki wypłacalności dla polskiego sektora bankowego według danych KNF.

	Na 31 grudnia		
	2016	2015	2014
Współczynnik wypłacalności (%).....	17,73	16,31	14,69
Współczynnik Tier 1 (%).....	16,15	14,99	13,46

Źródło: KNF

Polskie banki utrzymują stabilną bazę kapitałową. Ustawa o Nadzorze Makroostrożnościowym nad Systemem Finansowym i Zarządzaniu Kryzysowym w Systemie Finansowym, która weszła w życie dnia 1 listopada 2015 r., wprowadziła nowe minimalne wymogi adekwatności kapitałowej. Wymogi w zakresie współczynnika kapitału podstawowego Tier 1 i łącznego współczynnika wypłacalności zostały podwyższone o wartość bufora ochrony kapitału wynoszącą 1,25%. Wyższe wymogi kapitałowe zostały nałożone indywidualnymi decyzjami KNF na banki oferujące kredyty hipoteczne denominowane w walutach obcych, a także na banki uznane za inne instytucje o znaczeniu systemowym, które zobowiązane są do utrzymywania bufora innych instytucji o znaczeniu systemowym na poziomie określonym indywidualnie przez KNF na podstawie ekspozycji kredytowej danej instytucji.

Główne tendencje w polskim sektorze bankowym

Kontynuacja konsolidacji sektora

W minionym roku doszło do znaczących zmian w strukturze własnościowej polskiego sektora bankowego. Tendencja ta będzie najprawdopodobniej kontynuowana poprzez rosnącą koncentrację sektora, której sprzyja wycofywanie się z Polski zagranicznych akcjonariuszy większościowych, a także prowadzona przez polski rząd polityka „repolonizacji” instytucji finansowych, której przykładem jest sprzedaż podstawowej działalności Banku BPH S.A. na rzecz Alior Banku S.A., sprzedaż Raiffeisen-Leasing Polska S.A. na rzecz PKO Banku Polskiego S.A. i sprzedaż pakietu kontrolnego w Banku Pekao S.A. na rzecz PZU S.A. oraz Polskiego Funduszu Rozwoju. Więcej informacji – zob. „Otoczenie rynkowe – Polski sektor bankowy – Środowisko konkurencyjne polskiego sektora bankowego”.

Rosnąca konkurencja w polskim sektorze bankowym

Konkurencja w polskim sektorze bankowym rośnie. Niskie stopy procentowe oraz presja polityczna i społeczna na dalsze obniżanie opłat i prowizji mogą skłonić banki do bardziej agresywnej konkurencji w walce o utrzymanie obecnych klientów, a także pozyskanie nowych. Rosnąca konkurencja przejawia się w obniżeniu marży odsetkowej netto (NIM), która na dzień 31 grudnia 2016 r. wyniosła 2,3%, w porównaniu z 2,88% na dzień 31 grudnia 2014 r. (wg KNF). Więcej informacji – zob. „Otoczenie rynkowe – Polski sektor bankowy – Środowisko konkurencyjne polskiego sektora bankowego”.

Rosnąca rola sektora FinTech

Spółki z sektora FinTech mają coraz większe znaczenie dla polskiego rynku bankowego. Według definicji fundacji FinTech Polska, FinTech to innowacyjne sposoby dokonywania różnego rodzaju transakcji oraz technologie to umożliwiające. Rozwiązania te usprawniają i kreują branżę finansową, przy czym mogą one być oferowane zarówno przez innowacyjne start-upy, jak i przez dojrzałe instytucje finansowe o ugruntowanej pozycji. Według raportu „FinTech w Polsce – bariery i szanse rozwoju”, w Polsce funkcjonuje przynajmniej kilkadziesiąt podmiotów sektora FinTech, spośród których najliczniejszą i najbardziej dojrzałą grupą są przedsiębiorcy wyspecjalizowani w obszarze płatności elektronicznych oraz platform finansowych. Polskie FinTechy są w większości nastawione na współpracę z bankami – nawet jeśli posiadają ofertę skierowaną bezpośrednio do rynku konsumenckiego, zauważają potencjał kooperacji i wynikające z niej korzyści dla obu stron. Także przedstawiciele polskich banków deklarują przychylne nastawienie do podmiotów niebankowych, a polski sektor FinTech coraz częściej jest postrzegany przez nie jako partner do współpracy (a nie jako zagrożenie) w stale zmieniającym się biznesie bankowym, wspieranym lub bazującym na innowacjach.

W Polsce nie ma żadnych ram prawnych ani organizacyjnych wspierających innowacje z branży FinTech, co ogranicza rozwój lokalnych i międzynarodowych firm z tego sektora. Implementacja Dyrektywy PSD II stanowić będzie jedną z najpoważniejszych zmian regulacyjnych będącą szansą na

rozwój start-upów w sektorze FinTech w Polsce. Dyrektywa umożliwia oferowanie usług finansowych przez firmy z sektora pozabankowego na zupełnie nowych warunkach, w tym także całkowicie niezależnie od banków, bowiem zgodnie z jej przepisami, banki będą zobowiązane do udostępnienia danych swoich klientów zewnętrznym dostawcom usług finansowych. W celu ochrony przed wypchnięciem z rynku w pewnych obszarach, a także ze względu na możliwość rozwinięcia działalności gospodarczej dzięki nowym usługom, banki coraz częściej inwestują w rozwój projektów i start-upów z sektora FinTech.

Wzrost znaczenia alternatywnych kanałów dystrybucji i niektórych produktów

W ostatnich latach rośnie znaczenie alternatywnych kanałów dystrybucji, w tym w szczególności bankowości internetowej. Na dzień 31 marca 2017 r. 31,5 mln klientów polskich banków miało dostęp do bankowości internetowej (wg PRnews). Liczba ta w ciągu ostatniego roku wzrosła o 1,6 mln. Spośród tych osób, 15,1 mln aktywnie korzysta z bankowości internetowej, tj. loguje się do swojego rachunku bieżącego przynajmniej raz w miesiącu. Liczba aktywnych klientów wzrosła w ostatnim roku o 876,0 tys. Również bankowość mobilna zyskała ostatnio w Polsce na popularności. Według stanu na 31 marca 2017 r. polskie banki miały 8,2 mln klientów, którzy przynajmniej raz w miesiącu logowali się do swojego rachunku bankowego za pośrednictwem bankowości mobilnej (wg PRnews). W porównaniu z 31 marca 2016 r. liczba ta zwiększyła się o prawie 2,3 mln, tj. o 38%.

Coraz większa świadomość konsumentów w obszarze cyfryzacji doprowadziła w ostatnich latach do dużego wzrostu popularności płatności zbliżeniowych z wykorzystaniem technologii NFC (ang. *near-field communication*) oraz usług płatności mobilnych. Według raportu NBP na temat transakcji z użyciem kart debetowych i płatniczych za IV kwartał 2016 r., zarówno liczba, jak i wartość transakcji zbliżeniowych stale rośnie. W IV kwartale 2016 r. udział płatności zbliżeniowych w liczbie płatności bezgotówkowych ogółem wyniósł 61,8% (wzrost z 54,4% w IV kwartale 2015 r.). Wartość płatności zbliżeniowych w IV kwartale 2016 r. wyniosła 24,0 mld zł i stanowiła 38,9% wszystkich transakcji kartowych (w porównaniu z 31,7% w IV kwartale 2015 r.). Na koniec grudnia 2016 r. na rynku było 28,5 mln kart zbliżeniowych, co stanowiło 77,3% wszystkich wydanych kart.

Ponadto polski system płatności mobilnych BLIK (wprowadzony w lutym 2015 r.) rozwija się szybko, będąc agresywnie promowanym przez banki uczestniczące w tym systemie (tj. 7 spośród największych polskich banków). Umożliwia on użytkownikom dokonywanie płatności w Internecie, a także w sklepach, punktach usługowych, transporcie publicznym, urzędach publicznych i między użytkownikami P2P (ang. *peer-to-peer*, elektroniczne przelewy pieniężne między użytkownikami przez pośrednika, z użyciem np. numeru telefonu komórkowego, który jest powiązany z odpowiednią aplikacją), jak również wypłacanie gotówki z bankomatów. Liczba transakcji zawartych z wykorzystaniem BLIK w IV kwartale 2016 r. wyniosła 3,8 mln (co oznacza wzrost o 72% w stosunku do III kwartału 2016 r. i o 523% rok do roku), natomiast liczba użytkowników systemu przekroczyła 3,1 mln i była o 1,7 mln wyższa niż rok wcześniej.

Wzrost obciążeń regulacyjnych

W najbliższej przyszłości na polski sektor bankowy nałożone zostaną kolejne regulacje, obejmujące między innymi – obowiązek włączenia przez banki postanowień MSSF 9 do standardów rachunkowości do dnia 1 stycznia 2018 r.; potencjalne dalsze zwiększenia wymogów kapitałowych w latach 2018-2019; implementację Dyrektywy PSD II, a także dyrektywy 2014/17/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 4 lutego 2014 r. w sprawie konsumenckich umów o kredyt związanych z nieruchomościami mieszkalnymi i zmieniającej dyrektywy 2008/48/WE i 2013/36/UE oraz rozporządzenie (UE) nr 1093/2010; jak również zmiany regulacji dotyczących opłat za rachunki bieżące, kredytów konsumpcyjnych oraz możliwe rozwiązanie problemu kredytów denominowanych we frankach szwajcarskich. Wprowadzenie podatku od instytucji finansowych, obowiązkowe wpłaty na rzecz likwidowanych banków spółdzielczych, dodatkowe wpłaty do BFG i inne obciążenia regulacyjne już się przyczyniły i nadal będą się przyczyniać do obniżenia wyników finansowych sektora bankowego. Dalsze informacje znaleźć można w rozdziale „*Otoczenie regulacyjne i prawne*”.

OTOCZENIE REGULACYJNE I PRAWNE

Zamieszczony poniżej opis otoczenia regulacyjnego i prawnego, w którym banki prowadzą działalność w Polsce ma charakter ogólny i nie ma charakteru wyczerpującego. Wszelkie informacje dotyczące obecnego stanu prawnego oraz planowanych zmian zostały przedstawione na Dacie Prospektu.

Wprowadzenie

Działalność bankowa jest w wysokim stopniu regulowana. Przepisy prawa polskiego i unijnego, polityka i interpretacje prawne dotyczące sektora bankowości i instytucji finansowych podlegają ciągłej ewolucji. Najistotniejsze regulacje to wymogi adekwatności kapitałowej oraz regulacje dotyczące ochrony konsumentów.

Prowadzenie działalności bankowej w Polsce wymaga zezwolenia i podlega wielu wymogom regulacyjnym. Banki zobowiązane są także do zapewnienia ochrony tajemnicy bankowej; regulacje dotyczące ochrony danych osobowych są szczególnie istotne w działalności detalicznej banków w Polsce.

Umowy pomiędzy bankami a ich klientami podlegają szczegółowej regulacji. Odpowiednie przepisy chroniące prawa konsumentów nakładają na banki wiele zobowiązań związanych z podpisywaniem umów z klientami (tj. z osobami fizycznymi, nieprowadzącymi działalności gospodarczej lub zawodowej w imieniu własnym).

Banki zobowiązane są także do przestrzegania przepisów dotyczących wprowadzenia na rynek środków finansowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł oraz przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu (powszechnie nazywanych przepisami dotyczącymi prania pieniędzy).

Niektóre ograniczenia mają także zastosowanie do czynności realizowanych przez osoby trzecie pośredniczące w czynnościach bankowych dla i na rzecz banku oraz podejmujących czynności związane z działalnością bankową (tj. outsourcing).

Banki korzystają ponadto z kilku przywilejów związanych z ich działalnością.

Nadzór bankowy

Nadzór bankowy w Polsce sprawuje KNF, która posiada rozległe uprawnienia i instrumenty prawne dla sprawowania nadzoru nad bankami.

Uprawnienia KNF obejmują w szczególności:

- wydawanie zezwoleń na utworzenie banku i rozpoczęcie działalności, zmiany statutu banku, powoływanie prezesa zarządu banku oraz powoływanie członka (lub członków) zarządu banku odpowiedzialnych za zarządzanie znaczącym ryzykiem związanym z działalnością banku;
- wydawanie sprzeciwów przeciwko nabywaniu lub obejmowaniu akcji lub praw do akcji albo na zostanie podmiotem dominującym banku krajowego w przypadku przekroczenia lub osiągnięcia określonych progów procentowych ogólnej liczby głosów;
- nadzorowanie przestrzegania przez bank odpowiednich przepisów i regulacji, statutu danego banku oraz zezwolenia na utworzenie danego banku;
- monitoring sytuacji finansowej banków oraz określanie wskaźników płynności i innych standardów dozwolonego ryzyka w działalności danego banku;
- wydawanie wytycznych na rzecz banków w zakresie podejmowania lub powstrzymania się od podejmowania konkretnych czynności;
- wydawanie rekomendacji dotyczące dobrych praktyk ostrożnego i stabilnego zarządzania bankami;
- nakładanie kar pieniężnych i ustalanie działań naprawczych w przypadku naruszenia jakichkolwiek przepisów prawa bankowego, a w szczególności kar pieniężnych, zawieszania członków zarządu w ich czynnościach, ograniczenie działalności banku lub cofnięcie zezwoleń bankowych oraz
- wydawanie decyzji o ustanowieniu zarządu komisarycznego w stosunku do banków.

Inne polskie organy sprawujące istotny nadzór nad działalnością banków

Konkretne obszary działalności bankowej podlegają nadzorowi innych organów administracji, a w szczególności:

- Prezesa UOKiK w zakresie prawa ochrony konkurencji i praw konsumentów;
- BFG będącego organem ds. restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji na podstawie polskich przepisów wdrażających BRRD (zdefiniowanym poniżej);
- Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych w stosunku do gromadzenia, przetwarzania, administrowania i ochrony danych osobowych oraz
- Ministra Finansów i Generalnego Inspektora Informacji Finansowej w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu.

Niezależnie od powyższego, zgodnie z ustawą o NBP, zadaniem NBP jest kształtowanie warunków niezbędnych dla rozwoju systemu bankowego oraz działanie na rzecz stabilności krajowego systemu finansowego, w tym poprzez udział Prezesa NBP w Komitecie Stabilności Finansowej. Mając na względzie wypełnienie tych zadań, ustawodawca nałożył na banki m.in. obowiązek przekazywania NBP wybranych danych niezbędnych do oceny ich sytuacji finansowej oraz stabilności i ryzyka systemu bankowego.

Europejskie organy nadzoru

W ramach reformy europejskiego systemu nadzoru finansowego w styczniu 2011 r. Europejski Komitet Nadzorców Bankowych został zastąpiony przez Europejski Urząd Nadzoru Bankowego, który stanowi część Europejskiego Systemu Nadzoru Finansowego. Europejski Urząd Nadzoru Bankowego i Europejski System Nadzoru Finansowego zostały utworzone w celu poprawy współpracy pomiędzy nadzorcami bankowymi w Unii Europejskiej. Podstawowym celem Europejskiego Systemu Nadzoru Finansowego jest zapewnienie, aby zasady mające zastosowanie do sektora finansowego zostały odpowiednio wdrożone dla utrzymania stabilności finansowej oraz zapewnienie zaufania do całego systemu finansowego oraz wystarczającej ochrony dla klientów korzystających z usług finansowych. W celu realizacji powierzonych mu zadań Europejski Urząd Nadzoru Bankowego uprawniony jest między innymi do opracowywania projektów regulacyjnych standardów technicznych w określonych przypadkach, o których mowa w Rozporządzeniu 1093/2010, opracowywania projektów wykonawczych standardów technicznych, wydawanie wytycznych i zaleceń w określonych przypadkach oraz podejmowania indywidualnych decyzji skierowanych do właściwych organów Państw Członkowskich w określonych przypadkach, o których mowa w Rozporządzeniu 1093/2010.

Ponadto w ramach reformy europejskiego systemu nadzoru finansowego Unii Europejskiej następujące mechanizmy zostały wprowadzone w Unii Europejskiej: (i) Jednolity Mechanizm Nadzorczy („JMN”) dla banków, którym przewodniczy EBC, którego założenia zostały zawarte w dwóch rozporządzeniach, Rozporządzeniu Rady (UE) nr 1024/2013 z dnia 15 października 2013 r. i Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1022/2013 z dnia 22 października 2013 r., oraz (ii) Jednolity Mechanizm Restrukturyzacji i Uporządkowanej Likwidacji („JMRL”), którego założenia zostały zawarte w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 806/2014 z dnia 15 lipca 2014 r. Należy zauważyć, że przepisy dotyczące jednolitego mechanizmu nadzorczego i jednolitego mechanizmu restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji są skierowane do Państw Członkowskich w Strefie Euro, chociaż państwa poza Strefą Euro mogą zawiadomić EBC o swoim zamiarze przystąpienia do powyższego reżimu prawnego poprzez zapewnienie ścisłej współpracy pomiędzy swoimi organami regulacyjnymi a EBC.

Na Datę Prospektu Polska nie podjęła decyzji o ścisłej współpracy z EBC w ramach Jednolitego Mechanizmu Nadzorczego lub Jednolitego Mechanizmu Restrukturyzacji i Uporządkowanej Likwidacji.

Wymogi kapitałowe oraz wymogi dotyczące zarządzania ryzykiem

Banki zobowiązane są przestrzegać szereg wymogów regulacyjnych związanych z ich działalnością. Wymogi te generalnie dotyczą zarządzania finansowego i obejmują wymogi w zakresie kapitałów własnych, współczynnika kapitałowego, koncentracji ekspozycji, płynności i systemów zarządzania ryzykiem.

Wymogi prawa polskiego

Podstawowe przepisy dotyczące obowiązków nałożonych na banki w związku z ich działalnością zawiera Prawo Bankowe. W szczególności Prawo Bankowe określa zasady tworzenia i organizacji

banków, szczegółowe przepisy dotyczące wybranych umów zawieranych przez banki, zasady zarządzania finansowego bankami oraz przepisy prawa dotyczące zasad i instrumentów sprawowania nadzoru nad bankami.

Ponadto szereg wymogów, którym banki zobowiązane są sprostać w związku z nadzorem makroostrożnościowym został przedstawiony w Ustawie o Nadzorze Makroostrożnościowym, która określa między innymi bufor kapitałowy, które banki zobowiązane są utrzymywać na warunkach określonych w Ustawie. Ustawa o Nadzorze Makroostrożnościowym weszła w życie w dniu 1 listopada 2015 r. i wdrożyła do polskiego systemu prawnego przepisy CRD IV tym samym służąc do zastosowania CRR. Zgodnie z przepisami Ustawy o Nadzorze Makroostrożnościowym, na banki nałożono szereg ograniczeń, a w szczególności zobowiązanie do utrzymywania tak zwanego bufora zabezpieczającego (którego wartość docelowa, po okresie przejściowym, to 2,5% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko) oraz bufora antycyklicznego (wskaźnik bufora antycyklicznego jest określany jako 0 albo 0,25 punktu procentowego lub wielokrotność 0,25 punktu procentowego i może wynosić od 0 do 2,5% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko instytucji, które posiadają ekspozycje kredytowe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej; w uzasadnionych przypadkach wskaźnik bufora antycyklicznego może przekraczać 2,5%).

Bank jest ponadto zobowiązany do przestrzegania przepisów wykonawczych do Prawa Bankowego, Ustawy o Nadzorze Makroostrożnościowym oraz innych ustaw. Spośród takich przepisów wykonawczych należy wskazać w szczególności na rozporządzenie Ministra Finansów i Rozwoju z dnia 6 marca 2017 r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach. Rozporządzenie to, które obowiązuje od dnia 1 maja 2017 r., zastąpiło Uchwałę 258/2011.

Wszystkie uchwały i rekomendacje wydane przez KNF mają także istotne znaczenie dla Banków. Wybrane regulacje KNF zostały opisane poniżej.

W czerwcu 2011 r. KNF zmieniła Uchwałę KNF 76/2010 (Uchwała 153/2011 zmieniająca uchwałę nr 76/2010 w sprawie zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka) w celu zwiększenia wag ryzyka dla kredytów detalicznych i hipotecznych w walutach obcych z 75% na 100%; uchwała ta obowiązuje od dnia 30 czerwca 2012 r. Zwiększenie wagi ryzyka dla danego rodzaju aktywów zwiększa regulacyjny wymóg kapitałowy dla banków posiadających aktywa tego typu. Ponadto w 2012 r. KNF wyraziła oczekiwanie utrzymywania przez banki jednostkowego współczynnika wypłacalności na poziomie co najmniej 12%, a jednostkowego współczynnika Tier I na poziomie co najmniej 9%. W dniu 22 października 2015 r. KNF zarekomendował bankom zwiększenie jednostkowego współczynnika kapitałowego do przynajmniej 13,25% a jednostkowego współczynnika kapitału Tier I do przynajmniej 10,25% poczynając od 1 stycznia 2016 r.

W lutym 2010 r. KNF wydała Rekomendację T mającą na celu poprawę zarządzania ryzykiem w bankach, w tym zapobieganie zaciągania nadmiernego zadłużenia przez klientów detalicznych. KNF ustalił, że maksymalny poziom relacji wydatków związanych z obsługą zobowiązań kredytowych do średnich dochodów osiąganych przez osoby zobowiązane do spłaty zadłużenia nie powinien być wyższy niż 50% dla klientów detalicznych o dochodach nie przekraczających poziomu przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce, a dla innych klientów nie powinien być wyższy niż 65% ich wynagrodzenia.

W lutym 2013 r. KNF wydała nową Rekomendację T. Celem nowej rekomendacji jest wprowadzenie rozwiązań prawnych pozwalających na większą aktywność sektora bankowego w zakresie udzielania kredytów detalicznych w porównaniu do działalności innych niż banki podmiotów udzielających pożyczek przy jednoczesnym stosowaniu dobrych praktyk niezbędnych w zakresie zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych. Jedną ze zmian jest wyłączenie ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie z zakresu Rekomendacji T, co oznacza, że rekomendacje dotyczące detalicznych ekspozycji kredytowych (Rekomendacja T) są rozróżnione od ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie (Rekomendacja S). Ponadto zgodnie z nową rekomendacją KNF uprościła zasady oceny zdolności kredytowej w stosunku do detalicznych ekspozycji kredytowych o niskiej wartości (zdefiniowanej jako ustalenie wysokości i stabilności źródeł spłaty zobowiązania kredytowego oraz ocena niektórych cech jakościowych klienta detalicznego istotnych z punktu widzenia spłaty). Wspomniane uproszczone zasady mogą być stosowane przez banki dla oceny zdolności kredytowej następujących ekspozycji kredytowych, pod warunkiem że Banki spełnią kryteria przedstawione w nowej rekomendacji: (i) kredytów i pożyczek ratalnych, dla których kwota kredytu lub pożyczki nie przekracza wartości czterokrotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w

sektorze przedsiębiorstw, (ii) innych ekspozycji dla klientów współpracujących z bankiem (spełniających kryteria określone w nowej Rekomendacji T) od co najmniej sześciu miesięcy, dla których kwota kredytu lub pożyczki nie przekracza sześciokrotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw) lub dla klientów współpracujących z bankiem (spełniających kryteria określone w nowej Rekomendacji T) od co najmniej 12 miesięcy (dla których kwota kredytu lub pożyczki nie przekracza dwunastokrotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw lub wszelkich innych ekspozycji dla pozostałych klientów banku (spełniających kryteria określone w nowej Rekomendacji T) (dla których wartość ekspozycji nie przekracza przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw).

Rekomendacja P dotyczy zarządzania ryzykiem płynności finansowej banków. Rekomendacja wskazuje minimalny, w opinii KNF, standard w zakresie dobrych praktyk dotyczących zarządzania ryzykiem płynności. Rekomendacja P uwzględnia zalecenia zawarte w międzynarodowych wytycznych i obejmuje wskazania dotyczące określania tolerancji ryzyka płynności banku, ujmowania pełnego zakresu rodzajów ryzyka płynności, włączając ryzyko nieoczekiwanego zapotrzebowania na płynność, utrzymywania stałej obecności na wybranych, istotnych rynkach finansowania, dywersyfikacji aktywów płynnych, przeprowadzania testów warunków skrajnych i funkcjonalnego powiązania ich z planem awaryjnym płynności, zarządzania zabezpieczeniami, utrzymywania nadwyżki nieobciążonych, wysokiej jakości aktywów płynnych, stosowania mechanizmu alokacji kosztów i korzyści z różnych rodzajów ryzyka płynności w systemie wewnętrznych cen transferowych, zarządzania płynnością śróddzienną oraz ujawniania informacji dotyczących płynności banku.

W lipcu 2011 r. KNF przyjęła zmienioną wersję Rekomendacji H dotyczącą systemu kontroli wewnętrznej w bankach. Zgodnie z Rekomendacją H banki są zobowiązane: (i) do przyjęcia efektywnego systemu kontroli wewnętrznej, obejmującego między innymi zarządzanie ryzykiem wewnętrznym i badanie działalności banku w świetle wymogów ustawowych oraz (ii) do powołania niezależnego organu audytowego. Organ audytowy jest upoważniony do nadzoru działalności banku na każdym poziomie. Nadzór i audyt muszą być wykonywane zgodnie z wewnętrznymi zasadami przyjętymi przez banki a audytorzy posiadają dostęp do wszelkich informacji i dokumentów niezbędnych dla prawidłowego prowadzenia audytu. Banki są zobowiązane do wdrożenia regulacji Rekomendacji H proporcjonalnie do zakresu i złożoności działalności bankowej. W kwietniu 2017 r. KNF przyjęła nowelizację Rekomendacji H, która ma na celu zapewnienie spójności oczekiwań KNF w odniesieniu do dobrych praktyk w bankach w zakresie systemu kontroli wewnętrznej z aktualnym stanem prawnym oraz ze stosowanymi standardami rynkowymi. Zmieniona Rekomendacja H podkreśla, że system kontroli wewnętrznej w banku jest odrębny od systemu zarządzania ryzykiem, wprowadza w tym zakresie rozwiązania oparte na anglosaskiej koncepcji bazującej na mechanizmach kontrolnych zapewniających osiągnięcie celów tego systemu, czyli skuteczności i efektywności działania banku, wiarygodności sprawozdawczości finansowej, przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem i zgodności działalności banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi. Zgodnie ze zmienioną Rekomendacją H wzmocniona została rola komórki ds. zgodności i komórki audytu wewnętrznego jako komponentów systemu kontroli wewnętrznej, opartego na tzw. modelu trzech linii obrony.

KNF oczekuje, by banki wdrożyły zmienioną Rekomendację H do 31 grudnia 2017 r.

W styczniu 2013 r. KNF zmieniła Rekomendację D dotyczącą zarządzania obszarami technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego. Zmiany obejmowały zasady współpracy pomiędzy obszarami biznesowymi i technicznymi, system informacji zarządczej oraz tzw. „przetwarzania w chmurze” (ang. *cloud computing*). Zaktualizowano i doprecyzowano również oczekiwania nadzorcze dotyczące m.in. planowania strategicznego w obszarze technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego, wdrażania nowych i modyfikacji istniejących rozwiązań informatycznych, współpracy z zewnętrznymi dostawcami usług. Wytyczne uwzględnione w zmienionej Rekomendacji D miały być wdrożone do 31 grudnia 2014 r.

W styczniu 2013 r. KNF przyjęła nowelizację Rekomendacji M dotyczącą zarządzania ryzykiem operacyjnym w bankach. Do najistotniejszych zmian w Rekomendacji M należy: (i) ujednolicenie terminologii stosowanej w zarządzaniu ryzykiem operacyjnym; (ii) doprecyzowanie roli zarządu i rady nadzorczej banku w zakresie strategii zarządzania ryzykiem operacyjnym; (iii) uszczegółowienie wytycznych dotyczących obowiązków organów banków w zakresie zasad ustalania polityk i procedur zarządzania ryzykiem operacyjnym umożliwiających efektywne zarządzanie ryzykiem operacyjnym; (iv) wskazanie na konieczność zdefiniowania działań przeciwdziałających ryzyku, które są podejmowane w zależności od zdefiniowanego poziomu ryzyka operacyjnego w stosunku do tolerancji/apetytu na ryzyko; (v) zwrócenie uwagi, aby tworzone nowe produkty nie miały na celu obchodzenia

powszechnie obowiązujących przepisów; (vi) wskazanie na konieczność stosowania rozwiązań kontrolujących ryzyko braku zgodności; (vii) doprecyzowanie zaleceń mających na celu ograniczenie asymetrii informacji poprzez wymaganie ujawniania w corocznych publikacjach banków dotyczących adekwatności kapitałowej informacji o stratach operacyjnych danej kategorii i podejmowanych działaniach naprawczych oraz (viii) sformułowanie zaleceń w zakresie kontrolowania jakości danych do raportowania na temat zarządzania ryzykiem. Zgodnie z oczekiwaniami KNF zmieniona Rekomendacja M miała być wprowadzona do 30 czerwca 2013 r.

W styczniu 2011 r. KNF zmieniła Rekomendację S, na mocy której ustanowiono w stosunku do banków polskich limity dotyczące udzielania walutowych kredytów hipotecznych. Zgodnie ze szczegółowymi rekomendacjami dotyczącymi ekspozycji kredytowych finansujących nieruchomości i zabezpieczonych hipotecznie: (i) bank powinien dążyć do ograniczenia ekspozycji kredytobiorcy na ryzyko walutowe, w szczególności poprzez zapewnienie zgodności waluty ekspozycji i przychodów, z których będzie spłacana; (ii) dokonując oceny zdolności kredytowej bank powinien przyjmować maksymalny okres spłaty ekspozycji wynoszący 25 lat; (iii) jeśli okres spłaty ekspozycji wykracza poza wiek uprawniający do nabycia uprawnień emerytalnych, bank powinien uwzględnić w ocenie zdolności kredytowej prawdopodobną zmianę poziomu dochodów kredytobiorcy po nabyciu uprawnień emerytalnych; (iv) w przypadku walutowych detalicznych ekspozycji kredytowych finansujących nieruchomości oraz walutowych detalicznych ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie maksymalny poziom relacji wydatków związanych z obsługą zobowiązań kredytowych do średnich dochodów netto osiąganym przez osoby zobowiązane do spłaty zadłużenia nie powinien być wyższy niż 42%.

W dniu 18 czerwca 2013 r. KNF ogłosiła wydanie nowej Rekomendacji S (III) zawierającej wytyczne dla banków w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie, obniżając wskaźnik LtV (wysokości kredytu do wartości zabezpieczenia) w stosunku do kredytów hipotecznych do 80%-90% w przypadku nieruchomości mieszkalnych oraz do 75%-80% w przypadku nieruchomości komercyjnych, przy czym większość postanowień tej rekomendacji podlegała wdrożeniu przez banki do dnia 1 stycznia 2014 r.

Nowa Rekomendacja S (III) wprowadziła następujące zmiany: (i) wyłączenie z zakresu Rekomendacji S ekspozycji kredytowych finansujących nieruchomości, które nie są zabezpieczone hipotecznie, w wyniku czego nowa Rekomendacja S (III) dotyczyła będzie wyłącznie ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie; (ii) kredyty walutowe powinny być produktem niszowym, oferowanym wyłącznie kredytobiorcom uzyskującym trwałe dochody w walucie kredytu; (iii) bank nie powinien finansować całej wartości nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie i powinien określić progi wewnętrzne minimalnej wartości wymaganych wkładów własnych a progi te powinny być zatwierdzone przez radę nadzorczą; (iv) przedłużenie maksymalnego terminu przyjętego na potrzeby oceny wiarygodności kredytowej z okresu 25 lat do okresu 30 lat, ustalenie okresu 25 lat jako okresu rekomendowanego przez KNF dla maksymalnego czasu kredytowania oraz okresu 35 lat jako maksymalnego dozwolonego okresu kredytowania oraz (v) uelastycznienie podejścia do ścisłych reguł dotyczących określenia przez KNF maksymalnej wartości maksymalnego wskaźnika kosztów obsługi zadłużenia do przeciętnego poziomu wynagrodzenia osiąganego przez danego dłużnika.

W dniu 22 lipca 2014 r. KNF podjęła uchwałę nr 218/2014 w sprawie wydania „Zasad ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych”. Uchwała określa zasady ładu korporacyjnego dla różnego rodzaju podmiotów, takich jak banki, nadzorowanych przez KNF.

Zasady ładu korporacyjnego przyjęte na podstawie uchwały określają:

- relacje ze współnikami i klientami danej instytucji oraz
- funkcjonowanie nadzoru wewnętrznego, kluczowych systemów i funkcji wewnętrznych a także organów statutowych i zasady ich współdziałania.

Zgodnie z uchwałą opisane w niej zasady ładu korporacyjnego powinny zostać wprowadzone do dnia 1 stycznia 2015 r.

W dniu 24 czerwca 2014 r. KNF przyjęła Rekomendację U dotyczącą dobrych praktyk w zakresie bankassurance. Zgodnie z Rekomendacją U, banki: (i) są odpowiedzialne za opracowanie oraz wprowadzenie zasad i procedur obejmujących między innymi politykę w zakresie bancassurance; (ii) nie mogą, co do zasady, odmówić akceptacji ochrony ubezpieczeniowej zapewnionej klientowi przez towarzystwo ubezpieczeniowe nieposiadające umowy o współpracy z bankiem, pod warunkiem że towarzystwo zapewniające daną alternatywną ochronę ubezpieczeniową spełnia w sposób obiektywny kryteria minimalne określone przez bank; (iii) mogą uzyskiwać wynagrodzenie (np. prowizję) od

towarzystw ubezpieczeniowych wyłącznie jeżeli bank występuje jako agent ubezpieczeniowy; (iv) powinny zapewnić, że klienci mają dostęp do wszelkich istotnych informacji na temat stosowanej polityki oraz (v) mogą odmówić akceptacji produktu ubezpieczeniowego oferowanego przez alternatywne towarzystwo ubezpieczeniowe wybrane przez klienta, przy czym podstawą odmowy muszą być fakty obiektywne. Rekomendacja U skierowana jest do wszystkich banków działających na podstawie przepisów prawa polskiego, zaangażowanych we współpracę z zakładami ubezpieczeń poprzez oferowanie ubezpieczeń rozumiane jako pośrednictwo w zawieraniu umów ubezpieczenia, oferowanie przystąpienia do umowy ubezpieczenia na cudzy rachunek lub gdy klient finansuje koszt ochrony ubezpieczeniowej dotyczącej ryzyka ponoszonego przez bank. Rekomendacja weszła w życie w dniu 31 marca 2015 r.

W dniu 22 lipca 2015 r. KNF przyjęła Rekomendację W dotyczącą zarządzania ryzykiem modeli w bankach. Rekomendacja W została wydana głównie w celu (i) określenia oczekiwań KNF w zakresie procesu zarządzania ryzykiem modeli w związku z wykorzystywaniem przez banki modeli wewnętrznych; (ii) wskazania bankom dobrych praktyk w zakresie zarządzania tym ryzykiem; (iii) dostosowania podejmowanych przez banki działań w zakresie zarządzania ryzykiem modeli do poziomu ryzyka modeli (zasada proporcjonalności) oraz (iv) zmniejszenia stopnia narażenia sektora bankowego na ryzyko modeli i przygotowania banków do sprawnego podejmowania właściwych działań zaradczych i naprawczych w sytuacji materializacji ryzyka KNF wyznaczyła datę 30 czerwca 2016 jako termin wdrożenia tej rekomendacji.

W grudniu 2015 r. KNF opublikowała projekt Rekomendacji Z dotyczącej zasad ładu wewnętrznego w bankach. Rekomendacja Z ma stanowić zbiór dobrych praktyk w zakresie zasad ładu wewnętrznego. W szczególności projekt Rekomendacji Z dotyczył będzie takich zagadnień jak struktura organizacyjna, obowiązki, skład i funkcjonowanie rady nadzorczej, zarządu i osób pełniących kluczowe funkcje w banku, zasady zarządzania ryzykiem i ładu wewnętrznego, systemów informatycznych i komunikacji, ciągłości operacyjnej i transparentność systemu zarządzania bankiem.

W grudniu 2015 r. projekt zmienionej Rekomendacji C dotyczącej zarządzania ryzykiem koncentracji został przedstawiony do konsultacji publicznej. Projekt nowelizacji Rekomendacji C obejmuje przede wszystkim postanowienia dotyczące: (i) posiadania polityk, strategii oraz stosownych procedur zarządzania ryzykiem koncentracji; (ii) posiadania limitów ograniczających ryzyko koncentracji; (iii) posiadania wiarygodnych procesów identyfikacji i pomiaru ryzyka koncentracji; (iv) posiadania mechanizmów kontrolowania, monitorowania i ograniczania ryzyka koncentracji; (v) uwzględniania ryzyka koncentracji w procesach szacowania przez bank kapitału wewnętrznego i zarządzania kapitałowego (tj. ICAAP); (vi) uwzględniania ryzyka koncentracji w odniesieniu do ekspozycji wobec podmiotów sektora nieregulowanego (tzw. *shadow banking*) oraz w stosunku do ekspozycji wewnątrzgrupowych oraz (vii) rozumienia zasad kompensowania ekspozycji i skuteczności prawnej kompensacji.

Dodatkowo począwszy od roku 2012 KNF wydawała corocznie stanowisko w sprawie polityki dywidendowej instytucji finansowych, z bankami włącznie. W dniu 6 grudnia 2016 r. KNF wydała swoje najnowsze stanowisko w sprawie polityki dywidendowej banków w 2017 r. w stosunku do zysku wypracowanego w 2016 r. Zgodnie ze stanowiskiem KNF dywidendy za rok 2016 w kwocie do 100% wypracowanego zysku za rok 2016 mogą wypłacić wyłącznie banki uznane za istotne, które spełniają jednocześnie następujące kryteria: (i) nie realizują programu naprawczego; (ii) posiadające współczynnik kapitału Tier 1 (CET1) wyższy od 13,25% + 75% dodatkowego indywidualnego bufora nałożonego przez KNF w celu pokrycia ryzyka kredytów walutowych; (iii) posiadają dźwignię finansową na poziomie wyższym niż 5%; (iv) posiadające łączny współczynnik kapitałowy (TC) wyższy od 16,25% powiększony o 100% dodatkowego bufora indywidualnego ustanowionego przez KNF dla pokrycia kredytów walutowych oraz bufor OSII oraz (v) uzyskały ocenę BION poziomu ryzyka kapitałowego nie gorszą niż 2,5.

Banki uznawane za znaczące, posiadające łączny współczynnik kapitałowy (TCR) na poziomie od 13,25 do 16,25% powiększonym o dodatkowy bufor indywidualny ustanowiony przez KNF dla pokrycia ryzyka kredytów walutowych oraz bufor OSII, mogą wypłacać do 50% zysku wypracowanego w 2016 r., pod warunkiem, że spełniają wszystkie pozostałe kryteria.

Ponadto w 2017 r. banki istotnie zaangażowane w walutowe kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych zobowiązane są do korygowania stopy wypłaty dywidendy na podstawie dwóch dodatkowych kryteriów: (i) udziału walutowych kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych w całym portfelu należności dla sektora niefinansowego oraz (ii) udziału walutowych

kredytów mieszkaniowych udzielonych w latach 2007 i 2008 w portfelu walutowych kredytów mieszkaniowych gospodarstw domowych.

Wymogi prawa europejskiego

W dniu 24 listopada 2010 r. przyjęto Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/76/UE w sprawie wymogów kapitałowych dotyczących portfela handlowego i resekurytyzacji oraz przeglądu nadzorczego polityki wynagrodzeń („**CRD III**”). Na podstawie CRD III zwiększone zostały wymogi kapitałowe dotyczące aktywów posiadanych przez banki w portfelach handlowych i instrumentach resekurytyzacji. Poszerzono także obowiązki informacyjne w kilku obszarach, takich jak ekspozycja sekurytyzacyjna w portfelu handlowym oraz sponsoring wehikułów pozabilansowych. CRD III ustanowiło wymóg zgodności polityki wynagrodzeń z prawidłowym i skutecznym zarządzaniem ryzykiem w związku z czym podlega ona nadzorowi.

W grudniu 2010 r. Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego zatwierdził tzw. Porozumienie Bazylea III („**Bazylea III**”) stanowiące o zastrzeżeniu wymogów kapitałowych i płynnościowych mających zastosowanie do banków w celu zwiększenia odporności podmiotów sektora bankowego. Reformy Bazylei III zostały wdrożone za pośrednictwem regulacji CRD IV (zdefiniowanych poniżej).

W dniu 20 lipca 2011 r. Komisja Europejska wszczęła europejską procedurę ustawodawczą w związku z dwoma europejskimi aktami prawnymi: (i) dyrektywy w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca, dyrektywę 2002/87/WE w sprawie dodatkowego nadzoru nad instytucjami kredytowymi, zakładami ubezpieczeń oraz przedsiębiorstwami inwestycyjnymi konglomeratu finansowego oraz (ii) nowego rozporządzenia w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych (łącznie „**CRD IV**”).

CRD IV zostało uchwalone przez Parlament Europejski w dniu 16 kwietnia 2013 r. Ostateczny tekst CRD IV został ogłoszony w Dzienniku Urzędowym UE z dnia 27 czerwca 2013 r. i obejmował: (i) rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 oraz (ii) dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE.

W dniu 1 listopada 2015 r. Dyrektywa 2013/36/UE została wdrożona w Polsce na mocy ustawy o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym, natomiast Rozporządzenie (UE) nr 648/2012 weszło bezpośrednio w życie we wszystkich Państwach Członkowskich UE z dniem 1 stycznia 2014 r.

Poniższe zagadnienia mogą być uważane za najistotniejsze zmiany wynikające z pakietu CRD IV: (i) wyższa spójność i transparentność funduszy własnych; (ii) objęcie wymogami kapitałowymi dodatkowych rodzajów ryzyka (np. związanych z instrumentami pochodnymi); (iii) ograniczenie lewarowania (tj. współczynnika dźwigni); (iv) wprowadzenie dedykowanych rozwiązań antycyklicznych w postaci antycyklicznego bufora kapitałowego; (v) wprowadzenie wiążących norm płynności krótko- i długoterminowej oraz (vi) uszczegółowienie zagadnień związanych z ładem korporacyjnym i zarządzaniem ryzykiem.

W szczególności CRD IV ustala wymagane progi pod względem funduszy własnych. W tym celu CRD IV definiuje fundusze własne jako sumę kapitału Tier I i kapitału Tier II oraz określa składowe kapitału Tier 1 (włącznie z kapitałem podstawowym Tier 1 i kapitałem dodatkowym Tier 1) a także składowe kapitału Tier 2, nazywając jednocześnie odpowiednie potrącenia z tych składowych oraz ich korekty. Zgodnie z przepisami CRD IV instytucje kredytowe zobowiązane są do przestrzegania następujących wymogów dotyczących funduszy własnych: (i) współczynnika kapitału podstawowego Tier 1 w wysokości 4,5%; (ii) współczynnika kapitału Tier 1 w wysokości 6% oraz (iii) całkowitego współczynnika kapitałowego w wysokości 8%. Rozporządzenie określa także zasady obliczania powyższych współczynników poprzez stwierdzenie, że są one wyrażone jako odpowiednia wartość procentowa łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko obliczonej zgodnie z zasadami przedstawionymi w CRD IV.

Zgodnie z przepisami rozporządzenia banki powinny, co do zasady, stosować metody standardowe opisane w CRD IV lub podejścia, którego podstawę stanowią ratingi wewnętrzne (jeżeli jest to dozwolone przez właściwe organy). W metodzie standardowej określonym ekspozycjom klasyfikowanym w CRD przypisano określone wagi ryzyka. Ekspozycjom detalicznym (tj.

ekspozycjom wobec osób fizycznych lub małych lub średnich przedsiębiorstw spełniającym kilka dodatkowych warunków przedstawionych w rozporządzeniu) przypisano wagę ryzyka 75%. Co do zasady, zgodnie z CRD IV, waga ryzyka dla ekspozycji całkowicie zabezpieczonych hipotekami na nieruchomościach mieszkalnych wynosi 35% a waga ryzyka dla ekspozycji całkowicie zabezpieczonych hipotekami na nieruchomościach komercyjnych wynosi, co do zasady, 50%. Jednakże zgodnie z CRD IV Państwa Członkowskie uzyskały uprawnienia do ustanowienia wyższych wag ryzyka dla ostatnich dwóch rodzajów ekspozycji w przypadku spełnienia warunków określonych w rozporządzeniu (pod warunkiem, że wagi te nie będą wyższe niż 150%). W związku z powyższym, w piśmie skierowanym do prezesów zarządów banków z dnia 10 kwietnia 2014 r., KNF stwierdziła, że jej zdaniem, w zakresie powyższego zwolnienia z wag ryzyka przyjętych w CRD IV, Uchwała 76/2010 (por. powyżej) pozostaje w mocy.

Pod względem wymogów dotyczących pokrycia płynności CRD IV stanowi, że banki zobowiązane są do utrzymywania aktywów płynnych na poziomie pokrywającym odpływy płynności pomniejszone o przyptywy płynności w warunkach skrajnych w celu zagwarantowania utrzymywania przez banki takich poziomów zabezpieczeń przed utratą płynności, które są odpowiednie w sytuacji ewentualnego zakłócenia równowagi pomiędzy przyptywami i odpływami płynności w warunkach wysoce skrajnych w okresie 30 dni. Rozporządzenie (oraz odpowiedni akt delegowany Komisji Europejskiej) stanowi, że powyższy wymóg dotyczących pokrycia płynności będzie wprowadzany stopniowo, poczynając od 60% wymogu dotyczące pokrycia płynności na dzień 1 października 2015 r. do 100% poczynając od 1 stycznia 2018 r.

Ponadto CRD IV wprowadza szereg dodatkowych wymogów dotyczących utrzymywania buforów kapitałowych, a w szczególności bufora antycyklicznego, którego celem jest ograniczenie ryzyka systemowego banków wynikającego z cykliczności kredytów. Zgodnie z CRD IV każde Państwo Członkowskie wyznacza organ nadzoru odpowiedzialny za ustalanie wskaźnika bufora antycyklicznego dla danego państwa. Wskaźnik bufora antycyklicznego, wyrażony jako odsetek łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko musi, co do zasady, zawierać się w przedziale 0-2,5%.

Pakiet CRD IV stanowi także, że banki zobowiązane są do wdrożenia polityk i procedur służących identyfikacji ryzyka nadmiernej dźwigni finansowej, zarządzania takim ryzykiem i monitorowania go. W tym celu wprowadzono wskaźniki ryzyka nadmiernej dźwigni finansowej obliczane jako miarę kapitału instytucji (tj. kapitału Tier 1) podzieloną przez miarę ekspozycji całkowitej banku, która wyraża się jako wartość procentową.

W dniu 15 maja 2014 r. Parlament Europejski i Rada uchwaliły dyrektywę 2014/59/UE ustanawiającą ramy na potrzeby prowadzenia działań naprawczych oraz restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji w odniesieniu do instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych oraz zmieniającą dyrektywę Rady 82/891/EWG i dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/24/WE, 2002/47/WE, 2004/25/WE, 2005/56/WE, 2007/36/WE, 2011/35/UE, 2012/30/UE i 2013/36/EU oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1093/2010 i (UE) nr 648/2012 („**BRRD**”). **BRRD** zapewnia organom państw członkowskich zestaw instrumentów i uprawnień pozwalających na interwencję w stosunku do banków borykających się z problemami finansowymi i zobowiązujących banki do współpracy w ramach tego procesu poprzez udostępnianie informacji dla celów działań naprawczych oraz restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji. Celem **BRRD** jest zagwarantowanie, że restrukturyzacja banków zagrożonych niewypłacalnością realizowana będzie bez dodatkowych kosztów dla podatników oraz że koszty restrukturyzacji zostaną pokryte przez akcjonariuszy i wierzycieli banków.

BRRD ustanawia instrumenty restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji, które mogą być stosowane indywidualnie lub łącznie jeżeli dany organ ds. restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji uzna, że: (i) instytucja jest na progu upadłości lub jest zagrożona upadłością; (ii) nie istnieje rozsądna perspektywa, by jakiegokolwiek alternatywne działanie sektora prywatnego zapobiegły w rozsądnych ramach czasowych upadłości danej instytucji oraz (iii) działania w zakresie restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji są w interesie publicznym:

- instrument zbycia działalności – mechanizm umożliwiający organom ds. restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji bezpośrednią sprzedaż instytucji lub części jej działalności;
- instrument instytucji pomostowej – mechanizm służący organom ds. restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji do przeniesienia całości lub części działalności instytucji do „instytucji pomostowej” (podmiotu ustanowionego w tym celu podlegającego w całości lub w części kontroli publicznej);

- instrument wydzielenia aktywów – mechanizm umożliwiający organom ds. restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji przeniesienie aktywów zagrożonych lub aktywów o obniżonej jakości na rzecz będącego własnością publiczną podmiotu zarządzającego aktywami w celu umożliwienia ich zarządzania w celu maksymalizacji ich wartości w wyniku ewentualnej sprzedaży lub uporządkowanej likwidacji (instrument ten może zostać zastosowany wyłącznie jednocześnie z innym instrumentem restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji) oraz
- instrument umorzenia lub konwersji długu – uprawniające organy ds. restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji do umorzenia określonych roszczeń niezabezpieczonych wierzycieli lub instytucji na progu upadłości oraz do konwersji pewnych niezabezpieczonych roszczeń dłużnych na kapitał.

Przepisy BRRD stanowią ponadto, że Państwa Członkowskie zobowiązane są do ustanowienia funduszy i składek na cele restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji oraz że stosowne środki będą wpłacane przez banki.

Zasadniczo, termin na wdrożenie BRRD przez Państwa Członkowskie przypadał 1 stycznia 2015 r. (w ograniczonym zakresie, w stosunku do zastosowania instrumentu umorzenia i konwersji długu, termin ten został opóźniony do 1 stycznia 2016 r.). Odpowiednie przepisy BRRD zostały wdrożone w Polsce na podstawie ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji („**Ustawa o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym**”), która weszła w życie w dniu 9 lipca 2016 r. i 9 października 2016 r. (niektóre postanowienia tej ustawy weszły w życie w dniu 11 lutego 2017 r.). Ustawa o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym zmieniła ramy prawne systemu gwarantowania depozytów w Polsce, za który odpowiada Bankowy Fundusz Gwarancyjny oraz określiła ramy umożliwiające restrukturyzację i uporządkowaną likwidację instytucji finansowych. Ustawa o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym uchyliła także istniejące mechanizmy restrukturyzacji i wsparcia w przepisach prawa polskiego w celu dostosowania stosownych przepisów do ram określonych w BRRD. W tym zakresie Ustawa o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym zmieniła kilka innych powiązanych ustaw, a w szczególności przepisy dotyczące instrumentów finansowych, prawo upadłości, ustawę o nadzorze nad rynkiem finansowym oraz ustawę o rekapitalizacji niektórych instytucji finansowych.

Bankowy Fundusz Gwarancyjny

Środki zgromadzone na indywidualnych rachunkach bankowych w Polsce oraz wszelkie środki pieniężne należne z tytułu wierzytelności potwierdzonych dokumentami wystawionymi przez banki na rzecz konkretnych osób objęte są ustawowym systemem gwarantowania, BFG. Banki wnoszą obowiązkowe opłaty roczne na rzecz BFG. Opłata w roku 2017 ustalana jest indywidualnie przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny na podstawie łącznej kwoty gwarantowanych środków pieniężnych danego banku oraz jego profilu ryzyka, a informacje o opłacie przekazywane są kwartalnie. Obowiązkowy system gwarantowania zapewnia, że w przypadku postawienia banku w stan upadłości, środki pieniężne zgromadzone na rachunkach bankowych podlegają zwrotowi do wysokości określonej kwoty. Na Datę Prospektu system gwarantowania pokrywa w całości kwoty do wysokości równowartości w złotych kwoty 100.000 EUR. Przykładowo, w dniu 26 listopada 2015 r. Bankowy Fundusz Gwarancyjny opublikował uchwałę dotyczącą wypłaty gwarantowanych depozytów Spółdzielczego Banku Rzemiosła i Rolnictwa w Wołominie.

W dniu 4 października 2013 r. weszła w życie ustawa zmieniająca Ustawę o BFG, na mocy której utworzono fundusz stabilizacyjny, na rzecz którego opłaty wnoszone są przez wszystkie banki. BFG może zapewniać pomoc finansową bankowi w restrukturyzacji poprzez udzielenie gwarancji w celu zwiększenia funduszy własnych banku. Nowa Ustawa o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym przyjęta w 2016 r. zastąpiła fundusz stabilizacyjny funduszem przymusowej restrukturyzacji. Kwota opłaty rocznej na rzecz funduszu przymusowej restrukturyzacji jest ustalana przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny indywidualnie dla każdego z banków na podstawie wartości ich zobowiązań pomniejszych o kwotę funduszy własnych, depozyty gwarantowane oraz inne pomniejszenia wynikające z art.5 Rozporządzenia nr 2015/63 Komisji (UE) i ustalany indywidualnie profil ryzyka.

Plan naprawy i ustanowienie kuratora

Zgodnie z przepisami Prawa Bankowego, w przypadku (a) poniesienia przez bank straty bilansowej lub groźby jej wystąpienia lub (b) powstania niebezpieczeństwa niewypłacalności lub utraty płynności, zarząd banku niezwłocznie zawiadamia KNF i przedstawia plan naprawy. Jeżeli bank zaniecha wdrożenia planu naprawy KNF może wystąpić do banku z żądaniem podjęcia działań. KNF może

także wyznaczyć termin na sporządzenie przez bank planu naprawy i może zażądać uzupełnienia lub zmiany planu.

KNF może także wydać decyzję o ustanowieniu kuratora w banku w celu nadzorowania wdrażania planu naprawy.

Jeżeli plan naprawy nie istnieje lub okaże się nieskuteczny, KNF może wydać decyzję o ustanowieniu zarządu komisarycznego w stosunku do banku. Na zarząd komisaryczny przechodzi prawo podejmowania uchwał i decyzji we wszystkich sprawach zastrzeżonych w ustawie i w statucie do właściwości władz i organów banków, których uprawnienia zostają tymczasowo zawieszone.

W dniu 19 stycznia 2015 r. KNF wysłało do zarządów banków pismo dotyczące sytuacji, w których strata bilansowa bądź groźba jej wystąpienia wynikała ze zdarzeń o jednorazowym charakterze. W piśmie przedstawiono wytyczne dotyczące zawiadamiania o takich przypadkach KNF. Takie zawiadomienia powinny zawierać: (i) opis przyczyn zaistniałej sytuacji oraz (ii) ocenę bieżącej i przyszłej sytuacji finansowej banku w zakresie szczegółowych projekcji obejmujących swym zakresem poszczególne pozycje rachunku wyników, które wykażą, że zdarzenie jednorazowe powodujące stratę nie wpływa negatywnie na dalszą zdolność banku do generowania pozytywnych wyników finansowych.

Usługi płatnicze

Ustawa o Usługach Płatniczych weszła w życie w dniu 24 października 2011 r. i od tego czasu została kilkakrotnie zmieniona.

Ustawa o Usługach Płatniczych określa zasady świadczenia usług płatniczych, w tym warunki świadczenia usług płatniczych, w szczególności dotyczące przejrzystości postanowień umownych i wymogów w zakresie informowania o usługach płatniczych. Definiuje także prawa i obowiązki stron wynikające z umów o świadczenie usług płatniczych, a także zakres odpowiedzialności dostawców z tytułu wykonywania usług płatniczych, zasady prowadzenia działalności przez instytucje płatnicze, biura usług płatniczych, w tym za pośrednictwem agentów, oraz zasady sprawowania nadzoru nad tymi podmiotami. W październiku 2013 r. weszła w życie nowelizacja Ustawy o Usługach Płatniczych. Celem zmian było wdrożenie przepisów Dyrektywy 2009/110/WE z dnia 16 września 2009 mającej na celu usunięcie przeszkód we wchodzeniu na rynek oraz w celu ułatwienia podejmowania i prowadzenia działalności w zakresie emisji pieniądza elektronicznego. Zmiany wynikające z nowych regulacji mają zastosowanie głównie do emisji, umarzania i dystrybucji pieniądza elektronicznego oraz do podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje pieniądza elektronicznego oraz nadzoru nad tą działalnością.

W dniu 30 marca 2012 r. Polska Rada ds. Systemu Płatniczego przyjęła raport końcowy dotyczący opłaty interchange od transakcji realizowanych za pośrednictwem kart płatniczych. Zarekomendowano zawarcie wielostronnych ustaleń pomiędzy bankami a organizacjami kart płatniczych w celu obniżenia poziomu opłat interchange. Ustawa zmieniająca Ustawę o Usługach Płatniczych z dnia 19 sierpnia 2011 r. (tekst jednolity: Dziennik Ustaw RP z 2014 r., poz. 873) w zakresie opłat interchange została uchwalona przez władzę ustawodawczą w Polsce w dniu 30 sierpnia 2013 r. i weszła w życie w dniu 1 stycznia 2014 (z sześciomiesięcznym okresem przejściowym). Dalsze zmiany do Ustawy o Usługach Płatniczych zostały wprowadzone na podstawie noweli z 28 listopada 2014 r. (która weszła w życie 29 stycznia 2015 r.), dodatkowo obniżając poziom opłat interchange dla krajowych transakcji płatniczych do 0,2% dla kart debetowych oraz 0,3% dla transakcji realizowanych przy użyciu kart kredytowych. Oprócz ustawowego obniżenia stawek opłat interchange ostatnia zmiana wprowadziła nowe, przedumowne zobowiązania nabywców.

Istotną zmianę regulacji rynku usług płatniczych stanowi Dyrektywa PSD II, która zawiera szereg nowych regulacji w obszarze licencjonowania dostawców usług płatniczych, przejrzystości i wymogów informacyjnych dostawców usług płatniczych oraz dotyczących praw i obowiązków związanych ze świadczeniem i korzystaniem z usług płatniczych. Państwa Członkowskie UE mają czas na dostosowanie swoich porządków prawnych do Dyrektywy PSD II do 13 stycznia 2018 r., przy czym Państwa Członkowskie zezwalają instytucjom płatniczym, które do dnia 13 stycznia 2018 r. podjęły działalność zgodnie z prawem krajowym transponującym Dyrektywę PSD, na kontynuowanie tej działalności do dnia 13 lipca 2018 r. zgodnie z wymogami przewidzianymi w Dyrektywie PSD, bez wymogu ubiegania się o odpowiednie zezwolenie wymagane zgodnie z Dyrektywą PSD II ani przestrzegania określonych pozostałych przepisów Dyrektywy PSD.

Dyrektywa MiFID II oraz Rozporządzenie MiFIR

W dniu 15 maja 2014 r. przyjęto Dyrektywę MiFID II oraz Rozporządzenie MiFIR. Celem Dyrektywy MiFID II i Rozporządzenia MiFIR jest: (i) poprawa efektywności i odporności rynków finansowych; (ii) zwiększenie ochrony inwestorów; (iii) osiągnięcie większej przejrzystości zarówno rynków kapitałowych jak i rynków instrumentów innych niż kapitałowe oraz (iv) wzmocnienia uprawnień nadzorczych i zaostrenie zasad obrotu na rynkach towarowych instrumentów pochodnych. W tym celu Dyrektywa MiFID II i Rozporządzenie MiFIR wprowadziły nowe wymogi dotyczące relacji z klientami. Dyrektywa MiFID II powinna być implementowana do prawa polskiego do dnia 3 stycznia 2018 r. a Rozporządzenie MiFIR będzie obowiązywało bezpośrednio we wszystkich Państwach Członkowskich od dnia 3 stycznia 2018 r.

Ochrona konsumentów

Ustawa o Kredycie Konsumenckim, przepisy Kodeksu Cywilnego i inne przepisy dotyczące ochrony konsumentów nakładają na banki szereg obowiązków. Najbardziej istotne z nich to wymóg informowania konsumentów o kosztach udzielonych kredytów i pożyczek oraz zakaz umieszczania w umowach konkretnych postanowień niekorzystnych dla klientów. W szczególności Ustawa o Kredycie Konsumenckim wprowadza europejski znormalizowany formularz informacyjny, zgodnie z którym kredytodawca jest zobowiązany do podania całkowitego kosztu kredytu, składającego się z oprocentowania, prowizji, podatków, opłat na rzecz pośredników kredytowych oraz wszelkich innych opłat, jakie konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową kredytową, z wyłączeniem kosztów notarialnych.

Ustawa o Kredycie Konsumenckim odnosi się do wszystkich kredytów konsumenckich o wartości nieprzekraczającej 255.550 zł i w ograniczonym zakresie ma zastosowanie również do kredytów hipotecznych. Ponadto Ustawa o Kredycie Konsumenckim ma zastosowanie do wszystkich instytucji udzielających kredytów konsumenckich, zarówno do banków jak i innych pośredników.

W dniu 26 sierpnia 2011 r. weszła w życie nowelizacja Ustawy o Kredycie Konsumenckim, zgodnie z którą w wypadku kredytów denominowanych w walucie innej niż złoty lub powiązanych z taką walutą, kredytobiorcy przysługuje prawo do spłaty kwoty głównej i oprocentowania bezpośrednio w tej walucie, przy czym wykonywanie takiego prawa nie może wiązać się z żadnymi dodatkowymi kosztami dla kredytobiorcy ani uzależnieniem przez kredytodawcę wykonywania tego prawa przez kredytobiorcę od jakichkolwiek dodatkowych ograniczeń. W szczególności kredytobiorca nie może być zobowiązany do zakupu waluty wykorzystywanej na spłatę rat kredytu, w całości lub w części, od jakiegokolwiek wskazanego mu podmiotu.

W dniu 1 stycznia 2013 r. weszły w życie dodatkowe zmiany do Ustawy o Kredycie Konsumenckim, wprowadzające nowe założenia, jakie należy uwzględnić przy obliczaniu rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania.

W dniu 17 stycznia 2014 r. Ustawa o Kredycie Konsumenckim została zmieniona ponownie poprzez zmianę definicji stopy oprocentowania kredytu oraz uszczegółowienie zakresu informacji dostarczanych na temat kredytów konsumenckich powiązanych z rachunkami bieżącymi i oszczędnościowymi, kredytami hipotecznymi i pożyczkami konsumenckimi.

W 2015 r. Sejm uchwalił zmiany do Ustawy o Kredycie Konsumenckim oraz niektórych innych ustaw. Zgodnie z nowymi przepisami instytucje udzielające kredytów konsumentom (poza bankami lub SKOKami) (nazywane instytucjami pożyczkowymi) mogą prowadzić działalność wyłączenie w formie spółki kapitałowej z minimalnym kapitałem zakładowym w kwocie 200.000 zł, a członkami organów tych spółek mogą być wyłącznie osoby, które nie były prawomocnie skazane za przestępstwo przeciwko wiarygodności dokumentów, mieniu, obrotowi gospodarczemu, obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi lub przestępstwo skarbowe. Ustawa ustanawia sześciomiesięczny okres przejściowy, w którym instytucje pożyczkowe działające na rynku mogą być zobowiązane do dostosowania swojej działalności do nowych wymogów. Bez względu na powyższe zmiany nowa ustawa wprowadza szereg nowych przepisów obowiązujących wszystkich kredytodawców w rozumieniu Ustawy o Kredycie Konsumenckim i określa między innymi, że maksymalna wartość pozaodsetkowych kosztów kredytu udzielonego konsumentowi nie może być wyższa niż suma 25% całkowitej kwoty kredytu oraz 30% całkowitej kwoty kredytu w skali roku i wprowadza zasadę, że suma opłat z tytułu zaległości w spłacie kredytu oraz innych opłat z tytułu zaległości nie może przekroczyć wartości maksymalnych odsetek za opóźnienie określonych w Kodeksie Cywilnym.

Oprócz przestrzegania przepisów Ustawy o Kredycie Konsumenckim Bank zobowiązany jest do przestrzegania kilku innych regulacji dotyczących ochrony konsumentów. Zgodnie z przepisami

Ustawy o Prawach Konsumenta najpóźniej w chwili wyrażenia przez konsumenta woli związania się umową dotyczącą usług finansowych zawieraną na odległość przedsiębiorca jest obowiązany poinformować konsumenta w sposób jasny i zrozumiały, wskazujący na zamiar zawarcia umowy i odpowiadający rodzajowi użytego środka porozumiewania się na odległość m.in. o (i) istotnych właściwościach świadczenia i jego przedmiotu; (ii) cenie lub wynagrodzeniu obejmujących wszystkie odpowiednie składniki, w tym opłaty i podatki, a w przypadku niemożności określenia dokładnej ceny lub wynagrodzenia – podstawie obliczenia ceny lub wynagrodzenia umożliwiającej konsumentowi dokonanie ich weryfikacji; (iii) ryzyku związanym z usługą finansową, jeżeli wynika ono z jej szczególnych cech lub charakteru czynności, które mają być wykonane lub jeżeli cena bądź wynagrodzenie zależą wyłącznie od ruchu cen na rynku finansowym; (iv) zasadach zapłaty ceny lub wynagrodzenia; (v) kosztach oraz terminie i sposobie świadczenia usługi; oraz (vi) prawie oraz sposobie odstąpienia od umowy, albo wskazaniu, że prawo takie nie przysługuje, oraz wysokości ceny lub wynagrodzenia, które konsument jest obowiązany zapłacić w przypadku rozpoczętego za zgodą konsumenta świadczenia usług przed upływem terminów odstąpienia od umowy. Ponadto konsument, który zawarł na odległość umowę o usługi finansowe, może od niej odstąpić bez podania przyczyn, składając oświadczenie na piśmie, w terminie 14 dni od dnia zawarcia umowy lub od dnia potwierdzenia informacji, których obowiązek udzielenia ciąży na przedsiębiorcy, jeżeli jest to termin późniejszy. Termin uważa się za zachowany, jeżeli przed jego upływem oświadczenie zostało wysłane. Konsument nie ponosi kosztów związanych z odstąpieniem, z wyjątkiem kosztów, które przedsiębiorca poniósł w związku z rozpoczęciem za zgodą konsumenta świadczenia usług przed upływem terminów odstąpienia od umowy. Postanowienia umów mniej korzystne dla konsumenta niż postanowienia Ustawy o Prawach Konsumenta są nieważne, a w ich miejsce stosuje się przepisy Ustawy o Prawach Konsumenta.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym wprowadzono nowe zasady rozpatrywania reklamacji przez podmioty rynku finansowego składanych przez klientów tych podmiotów. Zgodnie z przepisami nowej ustawy po złożeniu przez klienta reklamacji podmiot rynku finansowego rozpatruje reklamację i udziela klientowi odpowiedzi bez zbędnej zwłoki, jednak nie później niż w terminie 30 dni od dnia otrzymania reklamacji lub, w uzasadnionych przypadkach, w terminie 60 dni. Jednocześnie ustawa wprowadza zasadę, zgodnie z którą w przypadku niedotrzymania terminu rozpatrzenia reklamacji w ciągu 30 lub 60 dni reklamację uważa się za rozpatrzoną zgodnie z wolą klienta. Przepis ten oznacza, że niedotrzymanie terminów wynikających z ustawy skutkuje rozpatrzeniem reklamacji przez podmiot rynku finansowego zgodnie z wolą klienta. Ponadto zasady dotyczące procesu rozpatrywania skarg, analiza zagadnień związanych ze skargami i identyfikacja potencjalnych i prawnych i wizerunkowych czynników ryzyka dla podmiotów rynku finansowego podlegających nadzorowi KNF zostały przedstawione w Zasadach dotyczących procesu obsługi skarg przez instytucje finansowe przyjętych na mocy uchwały KNF nr 192/2015 z dnia 26 maja 2016 r., które weszły w życie w dniu 19 grudnia 2015 r. („Zasady”). Zasady zawierają wytyczne dotyczące procedur rozpatrywania reklamacji i obowiązki informacyjne instytucji finansowych wobec ich klientów, przy czym definicja klienta zawarta w Zasadach obejmuje szerszy katalog podmiotów niż osoby fizyczne, o których mowa w ustawie. Zgodnie z oczekiwaniami KNF wyrażonymi w piśmie z dnia 8 października 2015 r. organ nadzoru oczekuje, że Zasady będą stosowane w zakresie nieuregulowanym ustawą.

Celem Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/17/UE z dnia 4 lutego 2014 r. w sprawie konsumenckich umów o kredyt związanych z nieruchomościami mieszkalnymi i zmieniającej dyrektywy 2008/48/WE i 2013/36/UE oraz rozporządzenie (UE) nr 1093/2010 („Dyrektywa o Kredycie Hipotecznym”) jest ustanowienie ram prawnych dla udzielania kredytów hipotecznych zharmonizowanych w Unii Europejskiej w kilku obszarach. Dyrektywa o Kredycie Hipotecznym ma zastosowanie do umów kredytowych zawieranych przez konsumentów, które zabezpieczone są hipoteką albo innym podobnym zabezpieczeniem powszechnie stosowanym w Państwach Członkowskich Unii Europejskiej w stosunku do nieruchomości mieszkaniowych. Stosuje się także do umów kredytowych zawieranych w celu nabycia praw własności gruntu lub do istniejącego albo planowanego budynku.

Dyrektywa o Kredycie Hipotecznym została wdrożona w Polsce na mocy ustawy z dnia 24 lutego 2017 r. o kredycie hipotecznym oraz nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego i agentami.

Ochrona danych osobowych

Na podstawie Ustawy o Ochronie Danych Osobowych nałożono wiele zobowiązań na podmioty uczestniczące w przetwarzaniu danych. Banki posiadają wszechstronne bazy danych na temat swoich

klientów, a tym samym są zobowiązane do podejmowania szczególnych wysiłków w celu ochrony systemów bezpieczeństwa używanych dla gromadzenia i wymiany informacji dotyczących posiadaczy rachunków i kredytobiorców. Zgodnie z przepisami Prawa Bankowego pracownicy banku zobowiązani są do zachowania w tajemnicy wszelkich informacji dotyczących działalności bankowej, w tym danych osobowych uzyskanych w czasie negocjacji lub w ramach zawierania i wykonywania umowy stanowiącej podstawę wykonywanej przez bank działalności. Środki służące zachowaniu tajemnicy bankowej określone w Prawie Bankowym oraz przepisach dotyczących ochrony danych osobowych zapewniają pełne gwarancje ochrony danych osobowych dla klientów bankowych przed zagrożeniami związanymi z nieuprawnionym wykorzystaniem, takich danych w ramach prowadzenia działalności bankowej. Tym niemniej przepisy Prawa Bankowego, będące przepisami szczegółowymi w stosunku do przepisów Ustawy o Ochronie Danych Osobowych, nakładają na banki istotne ograniczenia w zakresie przetwarzania danych osobowych będących przedmiotem tajemnicy bankowej.

Jedną z podstawowych zasad ochrony danych osobowych jest przestrzeganie przepisów, zgodnie z którymi przetwarzanie danych osobowych jest możliwe wyłącznie po spełnieniu jednego z warunków określonych w Ustawie o Ochronie Danych Osobowych. Dane osobowe mogą być przetwarzane gdy, przykładowo, jest to niezbędne dla wykonywania uprawnienia lub zaspokojenia zobowiązania wynikającego z przepisów prawa. Należy to rozumieć nie tylko jako przestrzeganie przepisów Ustawy o Ochronie Danych Osobowych lecz także wszystkich wiążących norm prawnych w krajowym i europejskim systemie prawnym. Ponadto przetwarzanie danych osobowych jest dozwolone gdy jest niezbędne dla wykonywania umowy z osobą, której dane dotyczą lub niezbędne dla podjęcia działań przed zawarciem umowy na żądanie osoby, której dane dotyczą. Przetwarzanie danych jest także dozwolone gdy jest to niezbędne dla prawnie uzasadnionych celów realizowanych przez administratora danych lub odbiorców danych i nie narusza przepisów prawa ani wolności osoby, której dane dotyczą. Prawnienie uzasadniony cel należy rozumieć przede wszystkim jako bezpośrednia, sprzedaż produktów własnych i usługi administratora. Termin przetwarzania danych osobowych klienta banku w celach marketingowych upływa w chwili wniesienia przez daną osobę zastrzeżenia lub zażądania przez nią zaprzestania przetwarzania danych ze względu na szczególną sytuację danej osoby.

Oprócz zobowiązania banków do zapewnienia, że przetwarzają dane osobowe zgodnie z przepisami prawa, jako administratorzy danych banki zobowiązane są zapewnić, że przetwarzane przez nich dane są do zasady prawidłowe oraz do ciągłej aktualizacji tych danych. W tym celu bank musi posiadać procedurę weryfikacji prawidłowości danych oraz, jeżeli dane wymagają aktualizacji lub korekty, bank zobowiązany jest niezwłocznie poinformować o tym fakcie innych administratorów, do których wysyłano dane. Dodatkowo osoby, których dane dotyczą powinny mieć możliwość dostępu do danych i ich korekty.

Programy rządowe wzmacniające wsparcie finansowe na rynku nieruchomości

W dniu 23 listopada 2013 r. weszła w życie ustawa o pomocy państwa w nabyciu pierwszego mieszkania przez młodych ludzi (*program Mieszkanie dla Młodych*). Ustawa zapewnia wsparcie kredytobiorcom w wieku poniżej 35 lat i jest dostępna dla rodzin oraz osób samotnie wychowujących dzieci, a także osób niepozostających w związku małżeńskim. Beneficjenci programu mogą uzyskać jednorazowe dofinansowanie wkładu własnego w odniesieniu do mieszkania pod pewnymi warunkami określonymi w ustawie. Program miał na celu wsparcie działalności kredytowej na rynku kredytów hipotecznych.

Ponadto w dniu 4 grudnia 2015 r. weszło w życie kilka postanowień ustawy z dnia 9 października 2015 r. o wsparciu kredytobiorców znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej, którzy zaciągnęli kredyt mieszkaniowy. Wsparcie może zostać przyznane określonym kredytobiorcom („**Uprawnienie Kredytobiorcy**”) ze środków zgromadzonych w specjalnym Funduszu Wsparcia Kredytobiorców. Pierwotnie Fundusz Wsparcia Kredytobiorców został zasilony przez polskie banki kwotą 600 mln zł. Wpłaty banków realizowane są proporcjonalnie do wielkości portfela kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych, których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 90 dni.

Jeżeli wielkość środków w Funduszu Wsparcia Kredytobiorców spadnie poniżej 100 mln banki zobowiązane będą do uzupełnienia ich do kwoty przynajmniej 300 mln zł. Powyższe wpłaty uzupełniające realizowane będą przez banki proporcjonalnie do wielkości wsparcia udzielonego klientom danego banku w okresie od dnia utworzenia Funduszu Wsparcia Kredytobiorców i dnia jego ostatniego uzupełnienia.

Uprawnionymi Kredytobiorcami są kredytobiorcy:

- którzy posiadają status bezrobotnego;

- których miesięczne koszty obsługi kredytu przekraczają 60% dochodów osiąganych miesięcznie przez gospodarstwo domowe lub
- których miesięczny dochód gospodarstwa domowego, pomniejszony o miesięczne koszty obsługi kredytu nie przekracza progów określonych w Ustawie o Pomocy Społecznej z dnia 12 marca 2004 r.

Wysokość wsparcia dla Uprawnionego Kredytobiorcy nie może przekraczać kwoty 1.500 zł miesięcznie w okresie do 18 miesięcy.

W ciągu sześciu miesięcy po 31 grudnia 2018 r. rada Funduszu Wsparcia Kredytobiorców zwróci wszelkie środki proporcjonalnie do dokonanych wpłat. Zwrot zostanie dokonany w transzach półrocznych.

Inicjatywy legislacyjne dotyczące ustawy o przewalutowaniu kredytów

W styczniu 2015 r. nastąpiła znacząca aprecjacja CHF w stosunku do PLN w wyniku zmiany polityki Narodowego Banku Szwajcarskiego w zakresie kursów wymiany walut, która istotnie wpłynęła na zobowiązania kredytobiorców z tytułu kredytów walutowych wyrażonych w złotych. W odpowiedzi na powyższe zmiany oraz wynikający z nich wzrost obciążeń kredytobiorców, szereg podmiotów, a w szczególności Związek Banków Polskich, KNF, posłowie i Ministerstwo Gospodarki przedstawiali publicznie propozycje zmian, które obniżyłyby koszty tych kredytów dla kredytobiorców. W propozycjach rozważanych jest szereg rozwiązań mających na celu złagodzenie obciążeń finansowych kredytobiorców takich jak zobowiązanie do zmian zobowiązań umownych lub ustanowienie specjalnego funduszu dla celów wsparcia spłaty kredytów. W sierpniu 2015 r. Sejm RP przyjął ustawę zgodną z propozycją stanowiącą inicjatywę poselską, lecz procedura ustawodawcza związana z tą ustawą nie została zakończona, a tym samym ustawa nie weszła w życie. Proponowane regulacje stanowiły między innymi o obowiązkowym umorzeniu określonej kwoty zobowiązań kredytodawców i korzystnych warunkach spłaty pozostałej kwoty zadłużenia naliczonego w wyniku wahań kursów walut. Związek Banków Polskich zarekomendował szereg działań w celu ułatwienia spłaty kredytów. Działania te obejmują w szczególności odzwierciedlenie ujemnych współczynników LIBOR w oprocentowaniu mającym zastosowanie do kredytów, obniżenie spreadów walutowych stosowanych na potrzeby spłaty kredytów oraz przedłużenie okresu spłaty kredytów.

Ostatnia propozycja została opublikowana przez Kancelarię Prezydenta RP w dniu 15 stycznia 2016 r. („**Propozycja ze Stycznia 2016 r.**”). Zgodnie z propozycją kredytobiorcy uznani za konsumentów uprawnieni są do restrukturyzacji kredytów (i) denominowanych w walucie obcej lecz spłacanych w PLN lub (ii) denominowanych w PLN a indeksowanych do walut obcych.

Procedura restrukturyzacji może być realizowana na podstawie:

- wniosku złożonego przez kredytobiorcę oraz wprowadzonych następnie zmian do umowy kredytu zawartej pomiędzy kredytobiorcą a kredytodawcą zgodnie z zasadami przedstawionymi w Propozycji ze Stycznia 2016 r. lub
- oświadczenia złożonego przez kredytobiorcę oraz dokonanej następnie restrukturyzacji zobowiązań kredytobiorcy zgodnie z zasadami przedstawionymi w Propozycji ze Stycznia 2016 r.

Procedura restrukturyzacji obejmuje między innymi:

- przeliczenie pozostających do spłaty zobowiązań kredytobiorców zgodnie z kursem wymiany przedstawionym w Propozycji ze Stycznia 2016 r. a nie kursem wymiany określonym w umowie kredytu (dla potrzeb przeliczenia zobowiązań kredytobiorcy z tytułu kredytu projekt zawiera algorytm ustalający „kurs sprawiedliwy” dla każdego kredytobiorcy) oraz
- umorzenie zobowiązań kredytobiorców do kwoty obliczonej zgodnie z Propozycją ze Stycznia 2016 r.

Dodatkowo w pewnych okolicznościach kredytobiorca będzie uprawniony do przeniesienia na kredytodawcę własności nieruchomości będącej przedmiotem hipoteki stanowiącej zabezpieczenie spłaty pożyczki. Skutkiem przeniesienia będzie umorzenie zobowiązań kredytobiorcy wobec kredytodawcy z tytułu kredytu.

Potencjalne konsekwencje propozycji były przedmiotem oceny KNF. Zgodnie z raportem opublikowanym przez KNF gdyby Propozycja ze Stycznia 2016 r. została uchwalona bez żadnej zmiany nastąpiłaby destabilizacja polskiego sektora, a potencjalnie całej polskiej gospodarki w wyniku obniżenia wartości kredytów będących przedmiotem Propozycji ze Stycznia 2016 r. W raporcie opublikowanym przez KNF opisano różne scenariusze restrukturyzacji kredytów zgodnie z propozycją

oraz łączne szacunkowe koszty jakie mogą zostać poniesione przez sektor bankowy w przedziale od 44,6 miliardów zł do 107,2 miliardów zł, w zależności od przyjętych założeń.

W dniu 2 sierpnia 2016 r. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej wniósł do Sejmu projekt ustawy o zwrocie niektórych świadczeń wynikających z umów kredytu i pożyczki („**Ustawa Prezydencka**”). Ustawa Prezydencka dotyczy umów o kredyt indeksowany i denominowany oraz umów o pożyczkę indeksowaną i denominowaną, dla których ustanowiono zabezpieczenie w postaci hipoteki na nieruchomości. Ustawa Prezydencka nie stanowi o konwersji kredytów na inne waluty, a przewiduje obowiązek zwrotu świadczeń pobranych przy uruchamianiu i spłacie kredytu z tytułu spreadu wyższego niż dopuszczalny. Zwrot może przybrać formę pomniejszenia kapitału pozostałego do spłaty (w przypadku kredytów czynnych) lub wypłaty (w przypadku kredytów z umów wygasłych). Ustawa Prezydencka zakłada, że spread, jeżeli już był pobierany, powinien być określony w godziwej relacji do wysokości spreadów jakie są pobierane w praktyce rynkowej i nie powinien różnić się o więcej niż 0,5% odpowiednio od kursu kupna lub sprzedaży danej waluty ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski. Kwoty wynikające ze stosowania wyższych spreadów będą podlegały zwrotowi. Ustawa Prezydencka zakłada także wprowadzenie regulacji obligującej KNF do sprawowania kontroli nad wykonywaniem przez kredytodawców przepisów Ustawy Prezydenckiej. W dniu 20 października 2016 r. odbyło się pierwsze czytanie Ustawy Prezydenckiej w Sejmie i skierowano ją do Komisji Finansów Publicznych, która przesłała ją dalej do Podkomisji Specjalnej.

Ponadto w dniu 21 października 2016 r. w Sejmie odbyło się pierwsze czytanie dwóch innych projektów ustaw dotyczących kredytów CHF, stanowiących projekty poselskie. Pierwszy to projekt ustawy o szczególnych zasadach restrukturyzacji walutowych kredytów mieszkaniowych w związku ze zmianą kursu walut obcych do waluty polskiej („**Projekt Ustawy z 15 stycznia 2016 r.**”). Projekt przewiduje przeliczenie kwoty kredytu wyrażonej w walucie obcej, według kursu kupna tej waluty, ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski, z dnia poprzedzającego dzień, w którym kredytobiorca wystąpił z wnioskiem o przeliczenie kredytu. Koszty powyższej operacji byłyby dzielone symetrycznie pomiędzy kredytobiorcę i bank. Połowa tej kwoty zostałaby umorzona przez bank, a jeżeli różnica byłaby ujemna to różnica musiałaby zostać w całości pokryta przez kredytobiorcę. Jednakże Projekt Ustawy z 15 stycznia 2016 r. ma pewne ograniczenia. Przykładowo ma mieć zastosowanie wyłącznie do kredytów, dla których stosunek wartości kredytu do wartości zabezpieczenia był wyższy niż 80%. Drugi projekt dotyczy ustawy o restrukturyzacji kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska oraz o wprowadzeniu zakazu udzielania takich kredytów („**Projekt Ustawy z 28 kwietnia 2016 r.**”). Zakłada on, że kredyty denominowane w walutach obcych należy traktować tak jakby zostały udzielone w złotych polskich. Zgodnie z Projektem Ustawy z 28 kwietnia 2016 r. wartości przedstawione w umowach kredytu zostaną przeliczone na złote polskie według kursu wymiany z dnia dokonania wypłaty. Ponadto zgodnie z Projektem Ustawy z 28 kwietnia 2016 r. uznaje się za bezskuteczne wszelkie postanowienia zawarte w umowie kredytu lub w aneksach do tej umowy a także wszelkich porozumieniach, regulaminach, ogólnych warunkach i innych dokumentach związanych z umową kredytu, na mocy których kwota kredytu lub kwota oprocentowania, kwota główna lub rata składająca się z kwoty głównej i oprocentowania denominowane w walucie innej niż waluta polska lub indeksowane do waluty innej niż polska. Ponadto zgodnie z Projektem Ustawy z 28 kwietnia 2016 r. zakazuje się wprowadzania na rynek polski kredytów i pożyczek, których rozliczenie realizowane jest na podstawie waluty innej niż złote polskie. Projekt Ustawy z 28 kwietnia 2016 r. ma zastosowanie nie tylko do kredytów podlegających aktualnie spłacie, lecz także wobec kredytów, które zostały już w całości spłacone lub zostały wypowiedziane i rozliczone. Projekt Ustawy z 15 stycznia 2016 r. i Projekt Ustawy z 28 kwietnia 2016 r. także zostały skierowane przez Sejm do Komisji Finansów Publicznych a następnie do Podkomisji Specjalnej.

KNF oszacowała, że wprowadzenie Ustawy z dnia 28 kwietnia 2016 r. spowoduje ogólne koszty dla sektora bankowego w wysokości 52,8 mld zł, natomiast wprowadzenie Ustawy Prezydenckiej kosztowałoby polskie banki około 9,1 mld zł.

Na Datę Prospektu nie można przewidzieć, który z projektów będzie procedowany dalej lub przewidzieć ostateczne sformułowanie ustawy, która zostanie ostatecznie przyjęta przez Sejm. Przewodniczący Komisji Finansów Publicznych i Podkomisji Specjalnej zasugerował jedynie, że Sejm najprawdopodobniej zajmie się Ustawą Prezydencką, która może zostać zmieniona w celu uwzględnienia w niej pewnych elementów Projektu Ustawy z 15 stycznia 2016 r. i Projektu Ustawy z 28 kwietnia 2016 r.

Pozwy zbiorowe

Możliwość wnoszenia pozwów zbiorowych została wprowadzona do prawa polskiego w lipcu 2010 r. Pozew zbiorowy może złożyć grupa co najmniej 10 osób, jeśli dochodzone przez nich roszczenia są jednego rodzaju, a zarazem oparte są na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej. Pozwy zbiorowe mają zastosowanie szczególnie w sprawach o roszczenie o ochronę konsumentów, z tytułu odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny oraz z tytułu czynów niedozwolonych z wyjątkiem o ochronę dóbr osobistych. Ponadto wszczęcie postępowania grupowego nie wyłącza możliwości dochodzenia swych roszczeń przez osoby, które przystąpiły do grupy lub z niej wystąpiły. Ponieważ roszczenia wnoszone przez klientów przeciwko bankom są często jednego rodzaju i są oparte na tej samej lub takiej samej podstawie, wprowadzenie możliwości wnoszenia pozwów zbiorowych stwarza klientom możliwość łącznego dochodzenia ich roszczeń (co istotnie obniża koszty jednostkowe usług prawnych). Pozwy zbiorowe w sprawach o roszczenie o ochronę konsumentów (dotyczące przykładowo postanowień o oprocentowaniu i kursach wymiany walut w umowach bankowych) były już wnoszone przeciwko kilku polskim bankom (między innymi mBanku S.A. i Bank Millennium S.A.).

Przywileje bankowe

Banki w Polsce korzystają z wielu przywilejów w zakresie ich działalności. W szczególności prawo przewiduje uproszczone procedury dla ustanawiania zabezpieczeń i egzekucji płatności z tytułu roszczeń banków. Ponadto banki są uprawnione do przenoszenia swoich wierzytelności na inne podmioty, które mogą emitować papiery wartościowe zabezpieczone na zbywalnych wierzytelnościach (sekurytyzacja wierzytelności bankowych).

Ponadto dokumenty wystawione przez banki mają, co do zasady, ten sam status co dokumenty urzędowe. Jednakże Polski Trybunał Konstytucyjny orzekł (wyrok z dnia 15 marca 2011 r., sygn. akt P 7/09), że art. 95 ust. 1 Prawa Bankowego, zgodnie z którym księgi rachunkowe i wyciągi z ksiąg rachunkowych banków mają moc prawną dokumentów urzędowych w postępowaniu cywilnym prowadzonym wobec konsumenta, jest niezgodny z konstytucyjnymi zasadami demokratycznego państwa prawa takimi jak zasada równości i zasada ochrony konsumentów, ponieważ gwarantuje ustawową nadrzędność podmiotu zawodowego (banku) nad konsumentem. W wyniku wyroku Polskiego Trybunału Konstytucyjnego w tej sprawie przepisy Prawa Bankowego zostały zmienione ze skutkiem od dnia 30 lipca 2013 r. w celu ustanowienia, że w sprawach cywilnych dokumenty wystawione przez banki nie mają, co do zasady, tego samego statusu co dokumenty urzędowe (art. 95 ust. 1a Prawa Bankowego).

W dniu 15 kwietnia 2015 r. Polski Trybunał Konstytucyjny rozpoznał pytania prawne dotyczące dwóch artykułów Prawa Bankowego (art. 96 ust. 1 i art. 97 ust. 1), regulujących bankowe tytuły egzekucyjne. Polski Trybunał Konstytucyjny uznał, że przywilej ten jest „zbyt daleko idący”, „czyni bank sędzią we własnej sprawie, a bank i klient powinni być równoprawnymi stronami stosunku prawnego”, a tym samym uznał, że przepisy te są niezgodne z Konstytucją i naruszają konstytucyjną zasadę równości wobec prawa. Na skutek nowelizacji Prawa Bankowego z dnia 25 września 2015 r. zmienione zostały obecnie obowiązujące przepisy tego prawa w celu dostosowania ich do wyroku wydanego przez Polski Trybunał Konstytucyjny w dniu 14 kwietnia 2015 r. przez wyeliminowanie praw banków do stosowania bankowego tytułu egzekucyjnego.

Wzmocniona pozycja UOKiK

Działalność banku może podlegać ocenie Prezesa UOKiK realizowanej w celu weryfikacji przestrzegania przez bank przepisów dotyczących zakazanych praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów (w tym obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwych praktyk rynkowych lub wykorzystywanie postanowień umownych wpisanych do rejestru wzorców umów uznanych za niedozwolone prowadzonego przez Prezesa UOKiK).

Zgodnie z Ustawą o Ochronie Konkurencji i Konsumentów Prezes UOKiK uprawniony jest do uznania postanowienia wzorca umowy lub praktyki stosowanej przez bank za naruszające zbiorowe interesy konsumentów, a tym samym może zakazać wykorzystywania określonych wzorców umownych lub praktyk i nałożyć na bank karę pieniężną (co do zasady do 10% obrotu osiągniętego w roku poprzedzającym rok nałożenia kary).

Dodatkowo w dniu 17 kwietnia 2016 r. weszła w życie nowelizacja Ustawy o Ochronie Konkurencji i Konsumentów oraz Kodeksu Postępowania Cywilnego. Celem tych nowelizacji było wzmocnienie roli Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów poprzez wprowadzenie nowych narzędzi takich jak instytucja „tajemniczego klienta”. Ponadto zmiany miały na celu przyspieszenie procedury dotyczącej

niedozwolonych wzorców umów stosowanych przez przedsiębiorców. Zmienione przepisy Ustawy o Ochronie Konkurencji i Konsumentów stanowią ponadto, że: (i) przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się: proponowanie konsumentom nabycia usług finansowych, które nie odpowiadają potrzebom tych konsumentów ustalonym z uwzględnieniem dostępnych przedsiębiorcy informacji w zakresie cech tych konsumentów lub proponowanie nabycia tych usług w sposób nieadekwatny do ich charakteru oraz (ii) Prezes UOKiK wydaje decyzję nakazującą zaniechanie stosowania określonych praktyk, aby zapobiec zagrożeniu naruszenia zbiorowych interesów konsumentów. Zgodnie z ustawą decyzja, o której mowa powyżej może zostać wydana także przed zakończeniem postępowania, jeżeli w czasie postępowania zostanie potwierdzone, że dalsze stosowanie praktyki, która ma zostać zaniechana stanowi zagrożenie dla zbiorowych interesów konsumentów.

Podatek od instytucji finansowych

Zgodnie z przepisami Ustawy o Podatku od Niektórych Instytucji Finansowych, która weszła w życie w dniu 1 lutego 2016 r. instytucje finansowe, a w szczególności banki krajowe i krajowe zakłady ubezpieczeń, podlegają miesięcznemu opodatkowaniu podatkiem od aktywów. Podatek wynosi 0,0366% podstawy opodatkowania. W przypadku banków krajowych podstawą opodatkowania jest nadwyżka sumy wartości aktywów ponad kwotę 4 miliardów zł.

Podstawę opodatkowania obniża się o, między innymi:

- wartość funduszy własnych ustaloną przez każdy bank na ostatni dzień miesiąca;
- kwoty, o które bank, wykonując różnego rodzaju decyzje dotyczące kapitału banku wydane przez KNF na mocy przepisów Prawa Bankowego, podwyższył w okresie miesiąca, za który ustala się podstawę opodatkowania, fundusze własne;
- wartość aktywów nabytych przez bank od Narodowego Banku Polskiego, a stanowiących zabezpieczenie kredytu refinansowego udzielonego przez Narodowy Bank Polski oraz
- wartość aktywów w postaci skarbowych papierów wartościowych emitowanych przez Skarb Państwa.

Dodatkowo Ustawa o Podatku od Niektórych Instytucji Finansowych wprowadza zwolnienia, które mają w szczególności zastosowanie do:

- banków, w stosunku do których KNF wydała decyzję o ich likwidacji, zawieszeniu działalności i złożeniu wniosku o ogłoszenie upadłości lub ustanowienie zarządu komisyjnego oraz
- banków objętych postępowaniem naprawczym zgodnie z przepisami Prawa Bankowego.

Podatnicy są obowiązani bez wezwania właściwego organu podatkowego składać właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego deklaracje podatkowe według ustalonego wzoru oraz obliczać i wpłacać podatek na rachunek właściwego urzędu skarbowego za miesięczne okresy rozliczeniowe w terminie do 25. dnia miesiąca następującego po miesiącu, którego podatek dotyczy. Ustawa o Podatku od Niektórych Instytucji Finansowych określa podatników, których powyższy obowiązek nie dotyczy.

Zgodnie z wyżej wskazaną Ustawą wprowadzenie podatku nie może stanowić podstawy do zmiany warunków świadczenia usług finansowych i ubezpieczeniowych wykonywanych na podstawie umów zawartych przed dniem wejścia w życie ustawy.

Pozostałe ostatnio uchwalone przepisy wywierające wpływ na sektor bankowy

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dziennik Ustaw z 17 kwietnia 2015 r.), dokonano zmiany Kodeksu Cywilnego poprzez uchylenie zasady że jeżeli spadkobierca nie złożył oświadczenia o odrzuceniu udziału spadkowego w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swojego powołania do spadku, oznaczało to proste przyjęcie spadku na rzecz zasady, że brak oświadczenia spadkobiercy o przyjęciu lub odrzuceniu udziału spadkowego w takich okolicznościach jest równoznaczne z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza. W związku z powyższym, w takim przypadku spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe tylko do wartości ustalonego w wykazie inwentarza albo spisie inwentarza stanu czynnego spadku. Powyższa zmiana weszła w życie w dniu 18 października 2015 r.

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw uregulowała zagadnienie rachunków nieaktywnych, tj. rachunków osób zmarłych i „rachunków uśpionych” czyli wszelkich rachunków, w stosunku do których klient (konsument) nie wykazał żadnej

aktywności w dłuższym okresie czasu. Ustawa stanowi między innymi: (i) że umowa rachunku bankowego z konsumentem ulega rozwiązaniu z dniem śmierci konsumenta albo z upływem 10 lat od wydania przez konsumenta ostatniej dyspozycji dotyczącej tego rachunku oraz (ii) o nowych obowiązkach informacyjnych mających zastosowanie do banku w związku z wygaśnięciem takich umów oraz obowiązkach dotyczących przeniesienia, w konkretnych okolicznościach, środków zdeponowanych przez danego klienta na rzecz BFG. Nowa ustawa weszła w życie w dniu 1 lipca 2016 r.

Wymiana informacji podatkowych w ramach umowy Polski z USA

Dnia 7 października 2014 r. została zawarta umowa międzynarodowa pomiędzy Polską a USA w sprawie poprawy wypełniania międzynarodowych obowiązków podatkowych oraz wdrożenia ustawodawstwa FATCA („Umowa”), tj. amerykańskiej regulacji dotyczącej ujawniania informacji o rachunkach zagranicznych na cele podatkowe oraz towarzyszące jej Uzgodnienia końcowe. Celem umowy jest poprawa wypełnianych obowiązków podatkowych poprzez wzajemną pomoc opartą na efektywnej infrastrukturze automatycznej wymiany informacji. Dnia 1 grudnia 2015 r. weszła w życie ustawa o wykonywaniu umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki w sprawie poprawy wypełniania międzynarodowych obowiązków podatkowych oraz wdrożenia ustawodawstwa FATCA („Ustawa Wykonawcza”). Powyższa regulacja nakłada na instytucje finansowe prowadzące rachunki dla amerykańskich podatników obowiązki w zakresie rejestracji, gromadzenia danych o klientach instytucji finansowych oraz przekazywania danych do organów podatkowych. W przypadku polskich podmiotów, w celu zachowania zgodności z przepisami prawa polskiego, wskazane obowiązki nie są jednak wykonywane bezpośrednio wobec amerykańskich organów podatkowych (ang. *U.S. Internal Revenue Service*), ale za pośrednictwem polskich organów podatkowych.

Zgodnie z Ustawą Wykonawczą raportujące polskie instytucje finansowe są obowiązane do identyfikowania amerykańskich rachunków podlegających raportowaniu oraz rachunków posiadanych przez wyłączone instytucje finansowe. W zakresie zidentyfikowanych rachunków podlegających raportowaniu instytucje finansowe zobowiązane są do pozyskiwania i przekazywania właściwemu organowi informacji o amerykańskich rachunkach podlegających raportowaniu, służących do identyfikacji rachunku oraz podmiotu dla którego prowadzony jest rachunek lub o niewystępowaniu obowiązku raportowania wobec takiego rachunku.

Informacje podlegające przekazywaniu obejmują także dane dotyczących samego rachunku, m.in. saldo lub wartość ustalone na koniec roku kalendarzowego.

Ponadto w zakresie szczególnych rodzajów rachunków instytucja finansowa jest zobowiązana do przekazywania następujących danych:

- (i) w zakresie rachunków powierniczych – łączną wartość brutto odsetek, dywidend oraz innych dochodów osiągniętych w związku z aktywami posiadanymi na rachunku, a w każdym przypadku wypłaconych lub uznanych na poczet rachunku (lub w związku z tym rachunkiem), co do zasady w roku kalendarzowym oraz łączną wartość brutto przychodów ze sprzedaży lub umorzenia aktywów wypłaconych lub uznanych na poczet rachunku, co do zasady w roku kalendarzowym, w związku z którymi raportująca polska instytucja finansowa działała jako powiernik, broker, pełnomocnik lub innego rodzaju agent działający na rzecz posiadacza rachunku;
- (ii) w zakresie rachunków depozytowych – łączna wartość brutto odsetek wypłaconych lub uznanych na poczet rachunku, co do zasady w roku kalendarzowym;
- (iii) w przypadku jakiegokolwiek innego, niesklasyfikowanego rachunku łączne wartości brutto wypłacone lub uznane na poczet rachunku, co do zasady w roku kalendarzowym, w związku z którymi raportująca polska instytucja finansowa działa jako zobowiązany lub dłużnik, włączając łączną wartość jakichkolwiek kwot umorzeń dokonanych na rzecz posiadacza rachunku w roku kalendarzowym lub innym stosownym okresie raportowania;

W celu prawidłowego wykonywania ww. obowiązków związanych z raportowaniem, raportujące polskie instytucje finansowe mają obowiązek stosować procedury sprawdzające określone w załączniku I do Umowy określające obowiązki w zakresie identyfikacji i raportowania amerykańskich rachunków podlegających raportowaniu oraz płatności do określonych wyłączonych instytucji finansowych („Załącznik”).

Powyższe procedury obejmują m.in.: przegląd elektronicznej bazy danych w ramach procedury podstawowej, a w przypadku procedury rozszerzonej również wyszukiwanie danych w dokumentacji

papierowej (w przypadku rachunków indywidualnych przekraczających 1 mln USD). Załącznik dokonuje szczegółowej klasyfikacji różnych rodzajów rachunków i odpowiadające im wymagane procedury, a ponadto określa zasady sumowania rachunków indywidualnych oraz zasady przewalutowywania, obowiązek ewidencji dokumentów oraz alternatywne procedury dla rachunków finansowych posiadanych przez indywidualnych beneficjentów pieniężnych umów ubezpieczenia.

Instytucje finansowe w ramach procedur należytej staranności zobowiązane są uzyskiwać od posiadaczy rachunków oświadczenia pozwalające na określenie, czy posiadacz rachunku jest rezydentem Stanów Zjednoczonych dla celów podatkowych. Instytucja finansowa jest obowiązana do blokady rachunku finansowego, jeżeli w terminie 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy nie otrzymała w odniesieniu do tego rachunku ww. oświadczenia. Blokada rachunku polega na czasowym uniemożliwieniu dysponowania i korzystania ze wszystkich wartości majątkowych zgromadzonych na rachunku finansowym, w tym również przez instytucję finansową. Na osobę, która wbrew obowiązkowi zaniechała dokonania blokady rachunku może zostać nałożona grzywna do 180 stawek dziennych, tj. 360.000,00 PLN.

Obowiązki instytucji finansowych związanych z wymianą informacji podatkowych

Dnia 27 marca 2017 r. została opublikowana nowa ustawa o wymianie informacji podatkowych z innymi państwami, implementująca dyrektywę Rady 2011/16/UE zmienioną dyrektywą Rady 2014/107/UE z dnia 9 grudnia 2014 r. w zakresie obowiązkowej automatycznej wymiany informacji w dziedzinie opodatkowania pomiędzy państwami członkowskimi i państwami trzecimi oraz regulacji umożliwiających automatyczną wymianę informacji w dziedzinie opodatkowania z innymi niż unijne państwami w oparciu o wspólny standard do wymiany informacji (ang. *Common Reporting Standard*).

Ustawa określa m.in. obowiązki instytucji finansowych w zakresie wymiany informacji podatkowych na wniosek właściwego organu oraz obowiązki instytucji finansowych w zakresie automatycznej wymiany informacji podatkowych o rachunkach raportowanych oraz rachunkach nieudokumentowanych, a także zasady kontroli ich wykonywania. Raportująca instytucja finansowa może korzystać z usług innych podmiotów w zakresie wykonywania swoich obowiązków, z wyłączeniem przekazywania informacji o rachunkach raportowanych oraz informacji o rachunkach nieudokumentowanych. Odpowiedzialność za wykonanie obowiązków ponosi raportująca instytucja finansowa.

Rachunki raportowane to rachunki prowadzone przez instytucje finansowe znajdujący się w posiadaniu co najmniej jednej osoby raportowanej lub pasywnego podmiotu rządowego, organizacji międzynarodowej, banku centralnego lub podmiot będącego w całości własnością co najmniej jednego z tych podmiotów, pod warunkiem że zostanie on zidentyfikowany jako taki rachunek.

Jeżeli instytucja finansowa zidentyfikuje rachunek raportowany zobowiązana jest przekazać Szefowi Krajowej Administracji Skarbowej informację o rachunkach raportowanych, w tym informacji o rachunkach indywidualnych prowadzonych dla osób o nieustalonej rezydencji. Informacja taka powinna zawierać m.in.: imię i nazwisko oraz datę i miejsce urodzenia posiadacza rachunku oraz numer identyfikacyjny podatnika, stosowany przez państwo rezydencji do identyfikacji osoby fizycznej lub podmiotu w celach podatkowych, w tym numer identyfikacji podatkowej (NIP) lub numer Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL), o ile raportująca instytucja finansowa go posiada; numer rachunku lub jego funkcjonalny odpowiednik w przypadku braku takiego numeru.

Dodatkowo, w przypadku różnych rodzajów rachunków instytucja finansowa jest zobowiązana do przedstawienia następujących informacji:

- (i) w przypadku rachunku powierniczego – (i) łączną kwotę brutto odsetek, łączną kwotę brutto dywidend oraz łączną kwotę brutto innych dochodów osiągniętych w związku z aktywami posiadanymi na rachunku, które zostały wpłacone na rachunek lub uznane na rachunku w roku kalendarzowym, (ii) łączną kwotę brutto przychodów ze sprzedaży lub umorzenia aktywów finansowych wpłaconych lub uznanych na poczet rachunku w roku kalendarzowym, w odniesieniu do których raportująca instytucja finansowa działała jako powiernik, broker, pełnomocnik lub inny przedstawiciel działający na rzecz posiadacza rachunku;
- (ii) w przypadku rachunku depozytowego – łączną kwotę brutto odsetek wpłaconych lub uznanych na rachunku w roku kalendarzowym;

- (iii) w przypadku każdego innego, niesklasyfikowanego konta, w odniesieniu do którego raportująca instytucja finansowa działa jako zobowiązany lub dłużnik – łączną kwotę brutto wpłaconą lub uznaną na rzecz posiadacza rachunku w roku kalendarzowym, w tym łączną kwotę umorzeń dokonanych na rzecz posiadacza rachunku

Informacje o rachunkach raportowanych wskazują walutę, w której określone są saldo lub wartość rachunku raportowanego. Jeśli saldo lub wartość rachunku raportowanego jest wyrażona w więcej niż jednej walucie, raportująca instytucja finansowa ustala walutę, w której takie saldo lub wartość zostaną podane w informacji o sprawozdawczości. W celu określenia salda lub wartości rachunku raportowanego w określonej walucie raportująca instytucja finansowa przelicza saldo lub wartość rachunku, korzystając z tabeli kursów średnich ogłoszonej przez NBP na ostatni dzień roboczy roku kalendarzowego, za który przekazywana jest informacja o rachunkach raportowanych.

Informacje o nieudokumentowanych rachunkach obejmują: nazwę, datę i miejsce urodzenia posiadacza rachunku, a także numer NIP, jeśli zgłaszająca instytucja finansowa posiada ten numer; numer rachunku lub jego funkcjonalny odpowiednik w przypadku braku takiego numeru; nazwę i adres raportującej instytucji finansowej oraz NIP, jeśli istnieją.

Ustawa określa procedury należytej staranności oraz procedury sprawozdawcze, do których stosowania zobowiązana będzie instytucja finansowa, a także czynności podejmowane w ramach tych określonych procedur należytej staranności. Instytucje finansowe zobowiązane są również do gromadzenia dokumentacji wymaganej w ramach stosowania procedur należytej staranności, w szczególności oświadczeń o rezydencji podatkowej posiadaczy rachunków oraz osób kontrolujących, dowodów w postaci dokumentów, przechowywania informacji gromadzonych w odniesieniu do rachunków raportowanych i rachunków niezidentyfikowanych. Nad wykonywaniem przez instytucję finansową obowiązków nałożonych przez ww. ustawę sprawuje Szef Krajowej Administracji Skarbowej, który może przeprowadzić kontrolę wykonywania przez raportującą instytucję finansową obowiązków w zakresie stosowania procedur należytej staranności oraz procedur sprawozdawczych szczególnie określonych w ustawie. Jeżeli instytucja finansowa nie wypełni nałożonych na nią obowiązków dotyczących m.in. stosowania procedur sprawozdawczych, stosowania zasad i procedur należytej staranności, rejestrowania podejmowanych czynności, a także gromadzenia dokumentacji, Szef Krajowej Administracji Skarbowej, nałoży w drodze decyzji karę pieniężną w wysokości do 1.000.000 zł.

OPIS DZIAŁALNOŚCI GRUPY

Informacje ogólne

Grupa jest jedną z dziesięciu największych uniwersalnych bankowych grup kapitałowych w Polsce. Główny obszar działalności Grupy to środek rynku, obejmujący w szczególności segment małych i średnich przedsiębiorstw, a także klientów mikro i indywidualnych. Na dzień 31 grudnia 2016 r. Bank był dziesiątym co do wielkości bankiem w Polsce pod względem wartości aktywów, kredytów oraz depozytów (zgodnie z szacunkami Grupy dokonany na podstawie powszechnie dostępnych sprawozdań finansowych banków za rok obrotowy 2016). Jednocześnie, według danych Polskiego Związku Faktorów, na koniec I kwartału 2017 r. Grupa zajmowała trzecią pozycję na polskim rynku w zakresie działalności faktoringowej. Grupa prowadzi działalność i generuje przychody wyłącznie na terenie Polski.

Grupa działa na polskim rynku bankowym od 1991 r. Grupa rozpoczynała działalność jako niszowy bank importowo-eksportowy, koncentrujący swoją aktywność głównie na dużych i średnich przedsiębiorstwach. Grupa wzrastała przede wszystkim w oparciu o szeroką bazę klientów korporacyjnych w połączeniu z obecnością w wybranych kluczowych, cechujących się wysoką wartością dodaną, obszarach segmentu Bankowości Detalicznej, tj. obszarach zamożnych klientów indywidualnych i bankowości prywatnej. Grupa realizuje model działalności, u którego podstaw leży silna relacja z klientem, uwzględniająca dogłębne zrozumienie potrzeb klienta oraz sprzedaż krzyżową produktów w odpowiedzi na zidentyfikowane potrzeby klientów. W ramach strategii zakładającej rozwój Grupy i jej przekształcenie w większy i bardziej zrównoważony bank uniwersalny, w kwietniu 2012 r. RBI przejęła kontrolę nad Polbankiem, wzmacniając swoją obecność w segmencie detalicznym poprzez powiększenie bazy klientów, wzmocnienie platformy dystrybucji w segmencie klientów detalicznych oraz rozszerzenie oferty produktów o charakterze uniwersalnym. Od chwili zakończenia fuzji operacyjnej z Polbankiem w maju 2014 r. Grupa koncentruje się na wykorzystaniu efektów synergii uzyskanych dzięki połączeniu, jednocześnie realizując nową strategię w segmencie Bankowości Detalicznej, kładącą nacisk na pozyskiwanie wartościowych klientów detalicznych i repozycjonowanie oferty detalicznej. Grupa pozycjonuje się jako jeden z czołowych krajowych banków uniwersalnych, koncentrujący swoją działalność na małej i średniej wielkości klientach korporacyjnych oraz bank relacyjny dla klientów detalicznych, stawiający na partnerstwo i lojalność dla korzystających aktywnie z jego usług.

Grupa oferuje swoim klientom szeroki zakres usług i produktów bankowych, w tym kredyty dla podmiotów gospodarczych i osób fizycznych, depozyty, faktoring, bankowość transakcyjną i produkty rynku kapitałowego. Grupa wykorzystuje model biznesowy polegający na dystrybucji wielokanałowej z głównym naciskiem na penetrację produktową i sprzedaż krzyżową. Na dzień 31 marca 2017 r. sieć dystrybucji Banku liczyła 298 oddziałów i obejmowała 290 placówek oferujących produkty i usługi dla klientów detalicznych (oprócz 7 samodzielnych oddziałów bankowości prywatnej) oraz 33 placówki obsługujące klientów korporacyjnych (z których 32, rozmieszczone na terenie całego kraju, mieściły się w jednej lokalizacji z placówką detaliczną). Grupa udostępnia także swoje produkty i usługi za pośrednictwem alternatywnych kanałów dystrybucji, do których na dzień 31 marca 2017 r. należały: bankowość internetowa (ok. 650 tys. klientów z dostępem), bankowość mobilna (ok. 133 tys. klientów z dostępem), agenci telemarketingowi zajmujący się aktywnym oferowaniem produktów (tzw. *outbound marketing*) oraz agenci telemarketingowi obsługujący klientów, którzy sami inicjują kontakt z bankiem (tzw. *inbound marketing*), skupiający swoją aktywność na produktach adresowanych do segmentów klientów masowych i zamożnych, a także pośrednicy realizujący sprzedaż kredytów hipotecznych i kredytów gotówkowych wśród klientów indywidualnych na terenie całego kraju. Grupa oferuje również karty kredytowe z programami lojalnościowymi we współpracy z wybranymi partnerami.

Grupa prowadzi działalność w następujących segmentach:

- **Bankowość Korporacyjna.** Segment Bankowości Korporacyjnej obejmuje sprzedaż produktów i usług przedsiębiorstwom i innym podmiotom, w tym firmom i spółdzielniom, instytucjom prowadzącym działalność non-profit, podmiotom sektora publicznego oraz przedsiębiorcom indywidualnym, których nie zalicza się do segmentu mikroprzedsiębiorstw w Bankowości Detalicznej. Segment Bankowości Korporacyjnej dzieli się dalej na podsegmenty: dużych, średnich i małych przedsiębiorstw. Na dzień 31 grudnia 2016 r. segment Bankowości Korporacyjnej stanowił 22,6% wszystkich aktywów Grupy i 40,6% jej dochodów z działalności operacyjnej za rok zakończony 31 grudnia 2016 r. Na dzień 31 marca 2017 r. segment Bankowości Korporacyjnej stanowił 24,3% wszystkich aktywów Grupy i 39,1% jej dochodów z działalności operacyjnej za 3 miesiące zakończone 31 marca 2017 r.

- *Bankowość Detaliczna.* Segment Bankowości Detalicznej obejmuje produkty i usługi adresowane do klientów indywidualnych i mikroprzedsiębiorstw. Segment Bankowości Detalicznej dzieli się na podsegmenty klientów masowych i zamożnych, bankowości prywatnej i mikroprzedsiębiorstw. Po zakończeniu procesu integracji operacyjnej, na początku 2015 r. Grupa wdrożyła nową strategię dla segmentu Bankowości Detalicznej, kładącą nacisk głównie na rozszerzenie skali działalności i poprawę rentowności w podsegmentach klientów masowych i zamożnych. Na dzień 31 grudnia 2016 r. na segment Bankowości Detalicznej przypadało 41,5% wszystkich aktywów Grupy i 45,6% jej dochodów z działalności operacyjnej za rok zakończony 31 grudnia 2016 r. Na dzień 31 marca 2017 r. na segment Bankowości Detalicznej przypadało 42,2% wszystkich aktywów Grupy i 43,4% jej dochodów z działalności operacyjnej za 3 miesiące zakończone 31 marca 2017 r.
- *Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe.* Segment Instytucji Finansowych i Rynków Kapitałowych obejmuje transakcje, produkty i usługi przeznaczone dla podmiotów sektora finansowego, a także działalność prowadzoną przez Grupę na rynkach finansowych na jej własny rachunek, klasyfikowaną jako portfel handlowy. Na dzień 31 grudnia 2016 r. na segment Instytucji Finansowych i Rynków Kapitałowych przypadało 3,6% wszystkich aktywów Grupy i 8,7% jej dochodów z działalności operacyjnej za rok zakończony 31 grudnia 2016 r. Na dzień 31 marca 2017 r. na segment Instytucji Finansowych i Rynków Kapitałowych przypadało 3,2% wszystkich aktywów Grupy i 8,1% jej dochodów z działalności operacyjnej za 3 miesiące zakończone 31 marca 2017 r.
- *Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność.* Do segmentu Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Pozostałej Działalności zalicza się aktywa, pasywa oraz wyniki, które nie zostały przyporządkowane do żadnego innego segmentu, w tym aktywa, pasywa oraz wyniki związane z działalnością polegającą na zarządzaniu aktywami i pasywami, taką jak zarządzanie płynnością, ryzykiem stopy procentowej i ryzykiem walutowym Grupy oraz jej portfelem inwestycyjnym, wynik z tytułu refinansowania składników aktywów i pasywów niezaklasyfikowanych do innych segmentów, wyniki konsolidowanych podmiotów zależnych niezaliczanych do innych segmentów, a także wyłączenia transakcji wewnątrzgrupowych dokonywane w procesie konsolidacji podmiotów zależnych Grupy. Na dzień 31 grudnia 2016 r. na segment Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Pozostałej Działalności przypadało 32,2% wszystkich aktywów Grupy i 5,1% jej dochodów z działalności operacyjnej za rok zakończony 31 grudnia 2016 r. Na dzień 31 marca 2017 r. na segment Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Pozostałej Działalności przypadało 28,8% wszystkich aktywów Grupy oraz 9,4% jej dochodów z działalności operacyjnej za 3 miesiące zakończone 31 marca 2017 r.

Na dzień 31 marca 2017 r. wartość kredytów i pożyczek udzielonych klientom przez Grupę wynosiła 33.382,5 mln zł, natomiast wartość aktywów ogółem Grupy kształtowała się na poziomie 50.553,1 mln zł. W roku zakończonym dnia 31 grudnia 2016 r. Grupa osiągnęła dochody z działalności operacyjnej w wysokości 1.717,4 mln zł oraz zysk netto w wysokości 14,8 mln zł (w tym zysk netto z działalności kontynuowanej w wysokości 3,0 mln zł i zysk netto z działalności zaniechanej w wysokości 11,7 mln zł), natomiast w okresie 3 miesięcy zakończonym 31 marca 2017 r. Grupa osiągnęła dochody z działalności operacyjnej w wysokości 423,3 mln zł i odnotowała stratę netto w wysokości 76,1 mln zł

Przewagi konkurencyjne

Poniżej przedstawiono opis czynników, które zdaniem Zarządu stanowią elementy przewagi konkurencyjnej Grupy.

Koncentracja na polskim rynku klientów średniej wielkości, na który wpływ ma silny sektor MŚP oraz rosnąca klasa średnia

Grupa przyjęła strategię koncentracji na rosnącym rynku klientów MŚP i klasy średniej, gdzie jej zdaniem wyraźnie zarysowuje się jej przewaga konkurencyjna. Wyniki polskiej gospodarki w ciągu całego cyklu koniunkturalnego były niezmiennie dobre, przy realnym tempie wzrostu PKB utrzymującym się od 2002 r. na poziomie powyżej średniej dla krajów Strefy Euro oraz prognozach wzrostu według GUS wskazujących na utrzymywanie się tej tendencji do końca 2018 r. Motorem rozwoju polskiej gospodarki są dobre wyniki w segmencie MŚP i mikroprzedsiębiorstw oraz kształtująca się klasa średnia. Według danych PARP w 2016 r. udział segmentu MŚP w PKB wyniósł 50,2%. Grupa dostrzega znaczny potencjał dalszego wzrostu w sektorze małych i średnich firm zważywszy na wysoki poziom przedsiębiorczości – wg Global Entrepreneurship Monitor za 2016/2017

(dane Komisji Europejskiej) 20,8% dorosłych Polaków planuje rozpocząć działalność gospodarczą w ciągu najbliższych trzech lat, wobec średniej dla Unii Europejskiej na poziomie 11,9%.

Wzrost gospodarczy przełożył się na stały wzrost wysokości dochodów gospodarstw domowych oraz zamożności społeczeństwa. W latach 2000-2016 skumulowana roczna stopa wzrostu (CAGR) PKB na mieszkańca wynosiła 3,6% (wg EIU). Według danych GUS przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny wzrósł z 1.147 zł w 2010 r. do 1.338 zł w 2015 r.

Mocna pozycja na rynku bankowości korporacyjnej

Grupa świadczy usługi bankowości korporacyjnej na rzecz klientów ze wszystkich segmentów, kładąc szczególny nacisk na segment MŚP, ale posiada także solidne relacje z dużymi i międzynarodowymi przedsiębiorstwami. Kluczem do budowania długoterminowych i wieloproduktowych relacji z klientami jest lokalizacja w pobliżu klienta oraz ich zadowolenie z obsługi. Wykorzystując solidne relacje ze swoimi klientami Grupa może skutecznie prowadzić sprzedaż krzyżową szerokiej gamy produktów, w tym kredytów (finansowanie kapitału obrotowego i finansowanie specjalistyczne), faktoringu, bankowości transakcyjnej, gwarancji, akredytyw, transakcji wymiany walut oraz instrumentów zabezpieczających i inwestycyjnych. Segment Bankowości Korporacyjnej jest i był w ostatnich latach rentowny we wszystkich podsegmentach.

Grupa dąży do stworzenia oferty dla klientów korporacyjnych wyróżniającej się na tle konkurencji dbałością o zadowolenie klientów, lokalizacją w pobliżu klientów i ich głęboką znajomością. W ostatnich latach Grupa odnotowywała wysoki poziom zadowolenia klientów z jej usług we wszystkich podsegmentach. Na Datę Prospektu sieć dystrybucji Grupy liczy 33 placówki świadczące usługi na rzecz klientów korporacyjnych, zlokalizowane w kluczowych regionach Polski (32 z nich mieszczą się w jednej lokalizacji z placówką detaliczną). Placówki te są przyporządkowane i zarządzane przez dwie struktury organizacyjne: sześć makroregionów dla podsegmentów dużych i średnich przedsiębiorstw oraz trzy makroregiony dla podsegmentu małych przedsiębiorstw. Powyższa struktura służy bardziej precyzyjnemu docieraniu do konkretnych segmentów klientów.

Grupa oferuje produkty dostosowane do potrzeb klientów i zaprojektowane tak, aby sprzyjały sprzedaży krzyżowej dodatkowych usług w celu wygenerowania wyższych przychodów operacyjnych, ze szczególnym naciskiem na produkty charakteryzujące się niskim poziomem zaangażowanego kapitału oraz potencjałem generowania wysokich przychodów prowizyjnych. Prowadzona przez Grupę działalność faktoringowa stanowi istotną platformę umożliwiającą Grupie prowadzenie sprzedaży krzyżowej innych usług na rzecz swoich klientów. Działalność faktoringowa Grupy jest jedną z najstarszych w Polsce, jako że została założona w 1995 r., i zapewnia Grupie pozycję wśród najważniejszych podmiotów na polskim rynku faktoringu. Wg danych Polskiego Związku Faktorów Grupa zajmowała trzecie miejsce na rynku usług faktoringowych w Polsce pod względem wartości obrotów z udziałem w rynku na poziomie 10,3% (na dzień 31 marca 2017 r.) oraz pierwsze miejsce pod względem liczby klientów (na dzień 31 grudnia 2016 r.). Grupa posiada również silną pozycję w obsłudze handlu, tj. gwarancjach i akredytywach. Na rynku gwarancji Grupa zajmuje czwarte miejsce pod względem liczby udzielonych gwarancji, a jej udział w rynku kształtuje się na poziomie 11,3% (na dzień 31 grudnia 2016 r., wg danych Związku Banków Polskich). Grupa potwierdziła swoje umiejętności w zakresie prowadzenia sprzedaży krzyżowej dodatkowych produktów klientom korporacyjnym, generując w 2016 r. 59,9% dochodów operacyjnych Grupy osiągniętych w segmencie Bankowości Korporacyjnej z produktów innych niż kredyty. Grupa szacuje, że dochody operacyjne na klienta generowane na klientach korporacyjnych, którym sprzedaje co najmniej trzy produkty, są ok. dziewięć razy wyższe niż dochody generowane na klientach, którym sprzedaje mniej niż trzy produkty.

Duży potencjał transformacji segmentu Bankowości Detalicznej

Przejęcie Polbanku znacząco zwiększyło skalę działalności segmentu Bankowości Detalicznej Grupy, szczególnie zważywszy na fakt, iż wcześniej Grupa kładła nacisk na segmenty klientów zamożnych i bankowości prywatnej, budując pozycję jednego z wiodących podmiotów oferujących usługi bankowości prywatnej w Polsce. Grupa ma duży potencjał rozwoju dzięki wykorzystaniu swojej pokaźnej bazy ok. 760 tys. klientów (według stanu na dzień 31 marca 2017 r.) poprzez ciągłe usprawnienia w obszarze cyfryzacji i wykorzystanie pozytywnych doświadczeń klientów w relacjach z Bankiem. Grupa podejmuje działania zmierzające do wykorzystania tego potencjału poprzez budowanie aktywnej i lojalnej bazy klientów w oparciu o sprzedaż krzyżową i dedykowaną ofertę produktową, równocześnie ulepszając swój model dystrybucji, ze szczególnym naciskiem na cyfryzację i kanały alternatywne. Grupa opracowała i od 2015 r. wdraża nową strategię segmentu Bankowości Detalicznej, która już przynosi pozytywne rezultaty, takie jak wzrost liczby klientów (liczba nowo pozyskanych klientów osiągnęła poziom 140 tys. w 2016 roku w porównaniu do 50 tys. w 2014 r.),

przesunięcie w kierunku bardziej dochodowych kredytów niezabezpieczonych i ograniczenie ogólnych kosztów administracyjnych o 193 mln zł z poziomu 900 mln zł w 2014 r. do poziomu 735 mln zł w 2015 r. i 707 mln zł w 2016 r. (w 2014 r. dane zawierają Raiffeisen-Leasing; wyłączając wpływ sprzedaży Raiffeisen-Leasing spadek kosztów pomiędzy rokiem 2014 i 2015 wynosi 122 mln zł). Zarząd jest zdania, że w segmencie Bankowości Detalicznej istnieje duży potencjał transformacji, który będzie miał pozytywny wpływ na wyniki finansowe Grupy.

Rozwiązania rynku kapitałowego o wysokiej wartości dodanej

Rozwiązania rynku kapitałowego oferowane klientom przez Grupę charakteryzują się niskim poziomem zaangażowanego kapitału oraz potencjałem generowania wysokich przychodów prowizyjnych dzięki sprzedaży krzyżowej. Zdaniem Grupy zajmuje ona pozycję lidera na polskim rynku transakcji walutowych, swapów walutowych i instrumentów zabezpieczających oraz silną pozycję na rynku usług powierniczych dla zamkniętych funduszy inwestycyjnych. Segment Instytucji Finansowych i Rynków Kapitałowych miał pozytywny wkład w wynik finansowy Grupy.

Grupa umocniła swoją pozycję rynkową opracowując innowacyjne rozwiązania, takie jak:

- R-Dealer – własna internetowa platforma walutowa obsługująca w roku zakończonym 31 grudnia 2016 r. większość transakcji walutowych Grupy, w tym transakcje dużych klientów korporacyjnych (56,00%), MŚP (81,40%), mikroprzedsiębiorstw (89,84%) oraz klientów indywidualnych (89,91%).
- FX Manager – narzędzie dla klientów korporacyjnych, łączące system finansowy klienta z funkcjonalnością R-Dealer, umożliwiające: (i) uzyskiwanie raportów zarządczych zawierających kursy wymiany forward odpowiadające fakturom klienta oraz (ii) tworzenie faktur dla poszczególnych zabezpieczających transakcji walutowych forward.
- Go Forward – symulacja dla klientów korporacyjnych, mająca na celu poszerzenie wiedzy o zarządzaniu ryzykiem rynkowym poprzez analizę fikcyjnych danych finansowych w kontekście różnych scenariuszy rozwoju wydarzeń na rynku walutowym.
- R-kantor – Grupa podjęła strategiczną decyzję o wejściu na rynek internetowych kantorów wymiany walut i udostępniła tę usługę w listopadzie 2015 r. R-kantor jest w pełni internetowym narzędziem, umożliwiającym Grupie stworzenie oferty dla klientów zainteresowanych atrakcyjnymi kursami wymiany i wysokim poziomem bezpieczeństwa transakcji bez konieczności zakładania rachunku w Banku. Klientom udostępniono innowacyjne metody płatności, takie jak płatność pocztą elektroniczną i za pomocą wiadomości SMS oraz niedrogie przelewy zagraniczne.

Możliwość poprawy rentowności dzięki optymalizacji kosztów

Zarząd jest zdania, że istnieją znaczne możliwości ograniczenia i optymalizacji kosztów. W przeszłości Grupa z powodzeniem generowała synergie kosztowe w różnych obszarach swojej działalności, co było szczególnie widoczne w trakcie procesu integracji z Polbankiem, w ramach którego w 2014 r. Grupa osiągnęła synergie kosztowe rzędu 252 mln zł, przy ogłoszonych 240 mln zł planowanych do osiągnięcia do 2015 r.

Następnie Grupa skoncentrowała się na dalszym ograniczeniu kosztów o 120 mln zł w okresie od 2014 do 2016 r., między innymi poprzez zamknięcie 36 oddziałów w 2016 r., połączenie trzech lokalizacji centrali Banku w jedną, migrację części procesów operacyjnych z Warszawy do nisko kosztowego Centrum Operacyjnego w Rudzie Śląskiej (tzw. *nearshoring*), optymalizację nakładów na systemy informatyczne w zakresie dostaw oprogramowania, utrzymania systemów, infrastruktury informatycznej i amortyzacji oraz optymalizację wydatków na marketing i innych pozycji kosztowych. Wszystkie te działania skutkowały zmniejszeniem liczby aktywnych etatów w Banku z 4.994 na dzień 31 grudnia 2014 r. do 4.249 na dzień 31 grudnia 2016 r. i 4.162 na dzień 31 marca 2017 r.

W dniu 10 kwietnia 2017 r. Grupa ogłosiła „*Program Optymalizacji*”, którego celem jest uzyskanie do końca 2019 r. oszczędności w wysokości nie niższej niż 200 mln zł w porównaniu do bazy kosztowej Banku z 2016 r. w wyniku zmniejszenia liczby oddziałów i ich optymalizacji oraz zmniejszenia liczby etatów, a także osiągnięcie wskaźnika kosztów do dochodów na poziomie poniżej 55% począwszy od 2019 roku (zob. rozdział „*Strategia*” poniżej).

Doświadczona kadra kierownicza oraz pracownicy posiadający doświadczenie w procesach transformacji biznesowej

Grupa dysponuje zespołem doświadczonych menedżerów wysokiego szczebla, a wszyscy członkowie Zarządu są związani z branżą bankową od co najmniej 19 lat. Zarząd może poszczycić się sukcesami w obszarze transformacji działalności. Działalnością operacyjną Banku kieruje zespół profesjonalnych i współdziałających menedżerów.

Zdaniem Grupy jej pracownicy oraz kultura korporacyjna mają fundamentalne znaczenie, dlatego też opracowała politykę wspierania zasobów ludzkich pod hasłem „Raiffeisen Polbank to nasze miejsce!”. Grupa dąży do zapewnienia atmosfery profesjonalnej współpracy w miejscu zatrudnienia, wspiera rozwój kompetencji związanych z sektorem bankowym oraz promuje wśród pracowników ducha przedsiębiorczości i dbałość o wyniki. Zdaniem Grupy to właśnie te cechy umożliwiły jej skuteczną integrację z Polbankiem. Owocem działań Grupy służących rozwojowi zasobów ludzkich jest wysoce zmotywowany i kompetentny zespół pracowników. W dowód uznania tych działań Top Employers Institute przyznał Grupie w 2015 r., 2016 r. i 2017 r. certyfikat Top Employer Polska.

Strategia

Grupa dąży do utrzymania pozycji wiodącego banku środka rynku, koncentrując się na małych i średnich przedsiębiorstwach oraz na mikroprzedsiębiorstwach i klientach indywidualnych, którzy są motorem polskiej gospodarki. Grupa dąży do osiągnięcia długoterminowej zrównoważonej rentowności wszystkich linii biznesowych i w tym celu wdrożyła nowy „Program Optymalizacji”. Strategia Grupy opiera się na dwóch kluczowych filarach: zwiększeniu przychodów operacyjnych oraz ograniczeniu kosztów poprzez realizację „Programu Optymalizacji” przy utrzymaniu ostrożnego i zorientowanego na biznes zarządzania ryzykiem. Celem Grupy jest obniżenie wskaźnika kosztów do dochodów poniżej poziomu 55% począwszy od 2019 roku oraz poprawa rentowności.

W poszczególnych segmentach działalności Grupa realizuje następującą strategię:

- W segmencie Bankowości Korporacyjnej Grupa dąży do utrzymania wiodącej pozycji w segmencie MŚP i dalszego prowadzenia rentownej działalności we wszystkich segmentach Bankowości Korporacyjnej. Celem Grupy jest dalsza poprawa rentowności działalności i możliwości sprzedaży krzyżowej poprzez wykorzystanie ugruntowanych relacji z klientami, zwiększenie poziomu satysfakcji klientów oraz dzięki systemowi rekomendacji usług Banku przez klientów. Grupa pracuje też nad optymalizacją swojej oferty produktowej oraz procesów sprzedażowych i posprzedażowych, z naciskiem na automatyzację i cyfryzację oraz zwiększenie produktywności sprzedaży.
- W segmencie Bankowości Detalicznej Grupa dąży do osiągnięcia rentowności. Grupa zamierza to uczynić poprzez uzyskanie rentowności w segmencie klientów masowych i zamożnych (segmenty bankowości prywatnej i mikroprzedsiębiorstw są rentowne) dzięki pozyskiwaniu nowych klientów i zbudowaniu w średnim okresie bazy 1 mln klientów oraz zwiększaniu aktywności obecnych klientów i realizacji sprzedaży krzyżowej, a także dzięki poprawie efektywności kosztowej. Grupa dąży do optymalizacji swojej działalności poprzez zamknięcia oddziałów w celu uzyskania oszczędności i zbudowania solidnych podstaw do rozwoju i cyfryzację. Planuje stworzenie modelu dystrybucji lepiej dostosowanego do jej potrzeb, który przy zachowaniu obecnego zasięgu geograficznego będzie charakteryzował się bardziej zróżnicowanymi i efektywnymi kosztowo formatami oddziałów. Ponadto Grupa planuje stworzenie rozwiązań opartych na cyfryzacji i samoobsłudze dopasowanych do zmieniających się preferencji klientów (zobacz punkt „Ograniczenie kosztów dzięki dostosowaniu struktury kosztów do skali działalności Grupy” poniżej). Jednocześnie Grupa planuje zwiększyć produktywność i efektywność dystrybucji oraz przebudować procesy sprzedażowe i posprzedażowe poprzez ich automatyzację i cyfryzację. Ponadto Grupa planuje repozycjonowanie marki „Raiffeisen Polbank” jako wartościowego gracza na rynku detalicznym w oparciu o 4 czynniki generowania wartości: Zaufanie, Partnerstwo, Wygoda oraz Lojalność, prowadzące do istotnej poprawy doświadczeń klientów w relacjach z Bankiem.
- Celem Grupy w segmencie Instytucji Finansowych i Rynków Kapitałowych jest utrzymanie rentowności działalności i zdobycie pozycji czołowego partnera w zakresie rozwiązań rynku kapitałowego i bankowości inwestycyjnej w Polsce, przy jednoczesnym zwiększeniu sprzedaży krzyżowej dla segmentu Bankowości Korporacyjnej oraz cyfryzacji.

Więcej informacji na temat strategii w poszczególnych segmentach działalności można znaleźć odpowiednio w punkcie „Bankowość Korporacyjna – Strategia segmentu Bankowości Korporacyjnej”,

„Bankowość Detaliczna – Strategia segmentu Bankowości Detalicznej” oraz „Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe – Strategia segmentu”.

Zwiększenie przychodów operacyjnych

Grupa dąży do zwiększenia skali swojej działalności w docelowych segmentach rynku poprzez oferowanie szerokiej gamy produktów, ze szczególnym uwzględnieniem produktów wysokomarżowych i produktów charakteryzujących się niskim poziomem angażowanego kapitału. Grupa planuje także optymalizację swojej oferty produktowej we wszystkich kluczowych grupach produktowych. Wzrostowi skali działalności Grupy ma służyć m.in. odpowiedni dobór kanałów dystrybucji w zależności od segmentu działalności, produktu oraz specyfiki klienta.

Grupa zamierza pozyskiwać nowych i utrzymywać istniejących klientów w celu zwiększenia bazy klientów detalicznych do 1 miliona w perspektywie średnioterminowej (z ok. 760 tysięcy na 31 marca 2017 r.). Działania akwizycyjne Banku w segmencie Bankowości Detalicznej będą nadal oparte o ofertę produktów „Wymarzonych”. Ponadto Grupa dąży do coraz efektywniejszego utrzymywania klientów dzięki wysokiej jakości obsługi klienta, która już w przeszłości skutecznie zwiększała zadowolenie klientów z usług Banku mierzone wskaźnikiem NPS.

Grupa dąży również do generowania przychodów operacyjnych poprzez sprzedaż krzyżową dodatkowych produktów swoim obecnym klientom. Wskaźnik liczby produktów przypadających na jednego klienta powinien wzrosnąć dzięki wykorzystaniu pokażnej bazy klientów i umiejętności w zakresie sprzedaży krzyżowej.

Ograniczenie kosztów dzięki realizacji Programu Optymalizacji

Grupa zamierza zwiększyć efektywność kosztową i operacyjną oraz obniżyć bazę kosztową dzięki realizacji Programu Optymalizacji ogłoszonego w dniu 10 kwietnia 2017 r., który zakłada restrukturyzację i przeprojektowanie sieci oddziałów, zmniejszenie liczby etatów, transformację części procesów operacyjnych, usprawnienie i zintegrowanie systemów informatycznych oraz poprawę zarządzania kosztami. Do 2018 roku Grupa planuje zamknąć 60 do 70 oddziałów detalicznych i przekształcić do końca 2019 r. dodatkowo maksymalnie 90 oddziałów detalicznych w placówki efektywne kosztowo i lepiej dostosowane do jej potrzeb, a także ujednolicić i zautomatyzować procesy dzięki kompleksowej ich optymalizacji i dalszej migracji części procesów operacyjnych do nisko kosztowego Centrum Operacyjnego w Rudzie Śląskiej, która obejmie trwającą migrację administracji kredytów segmentu Bankowości Korporacyjnej, ochrony fizycznej, obsługi Instytucji Finansowych, specjalistycznych operacji kartowych oraz zaplecza skarbowego. Grupa zamierza również dokonać przeglądu swojego portfela aplikacji, wdrożyć metodologię Agile i dąży do uzyskania doskonałości operacyjnej w obszarze IT. Ponadto Grupa planuje zoptymalizować funkcje wsparcia, ograniczyć liczbę pracowników w efekcie wdrożenia automatyzacji i procesów zarządzania dopasowaniem podaży do popytu, a także zredukować wydatki zewnętrzne w głównych kategoriach kosztów. Szacuje się, że w wyniku optymalizacji Grupa zredukuje zatrudnienie o około 850-950 etatów do 2019 r. W ramach Programu Optymalizacji do dnia 31 maja 2017 r. Grupa zamknęła operacyjnie 62 oddziały detaliczne

Wdrożenie Programu Optymalizacji rozpoczęło się w kwietniu 2017 r. (w pierwszej połowie 2017 r. utworzona zostanie rezerwa restrukturyzacyjna w wysokości do 45 mln zł). Zarząd oczekuje, że Program Optymalizacji zakończy się w 2019 r. i w jego efekcie Grupa obniży wskaźnik kosztów do dochodów poniżej poziomu 55% począwszy od 2019 r., osiągając jednocześnie oszczędności w wysokości nie niższej niż 200 mln zł do końca 2019 r. (w porównaniu do bazy kosztowej Banku z 2016 r.). Efekty prowadzenia przez Grupę ścisłej kontroli kosztów zostały odzwierciedlone w obniżeniu w latach 2014-2016 bazy kosztowej Banku o 120 mln zł (10%), pomimo wzrostu obciążeń regulacyjnych.

W celu przeprowadzenia cyfrowej transformacji Banku i zwiększenia satysfakcji klientów, w 2017 r. Grupa planuje uruchomienie programu inwestycyjnego o wartości około 100 mln zł w ciągu dwóch kolejnych lat. W ramach tego programu Grupa będzie realizować inicjatywy zmierzające do automatyzacji i cyfryzacji sprzedaży i obsługi we wszystkich segmentach i obszarach działalności.

Historia

Historię i rozwój Grupy można podzielić na cztery etapy:

Pierwszy etap (lata 1991-2003) – powstanie i rozwój działalności niszowego banku skoncentrowanego na finansowaniu działalności importowo-eksportowej: Bank został utworzony w 1991 r. przez: (i) Raiffeisen Zentralbank Österreich AG; (ii) Centro Internationale Handelsbank AG oraz (iii) Allgemeine Warenhandels-und Beteiligungsgesellschaft m.b.H. W tym okresie Grupa działała na rozwijającym się rynku jako niszowy bank finansujący działalność importowo-eksportową, koncentrując swoją aktywność głównie na dużych i średnich przedsiębiorstwach korzystających z usług finansowania handlu i transakcji walutowych. Grupa rozpoczęła również działalność leasingową, mając na uwadze zwiększenie stopnia penetracji sektora małych i średnich przedsiębiorstw. W 2000 r. działalność Grupy została rozszerzona o usługi detaliczne w odpowiedzi na rosnące zapotrzebowanie na usługi bankowe ze strony pracowników zatrudnianych przez klientów korporacyjnych Grupy. Grupa przykładając szczególną wagę do rozwoju nowych technologii, mających na celu poprawę jakości obsługi klienta, w tym m.in. w 2002 r. wprowadziła pionierską aplikację umożliwiającą klientom dostęp do konta bankowego za pośrednictwem telefonu komórkowego.

Drugi etap (lata 2004-2010) – działalność Grupy jako rentownego, małego banku o profilu korporacyjnym: W tym okresie Bank stał się bardzo rentownym bankiem korporacyjnym, obecnym jedynie w segmencie klientów detalicznych o wysokiej wartości, ale nie posiadał w nim odpowiedniej skali działalności. Okres ten charakteryzował się stałym wzrostem w segmencie średniej wielkości klientów oraz budowaniem bazy klientów zamożnych i klientów bankowości prywatnej. Kontynuowane były prace nad innowacyjnymi rozwiązaniami bankowymi, w tym nad ulepszoną platformą bankowości telefonicznej, która została uruchomiona w 2005 r. pod nazwą „R-Mobile”, oraz systemem bankowości internetowej „R-Online”. Rozwijającą się sieć dystrybucyjną Grupy rozszerzono o oddziały bankowości prywatnej, realizując strategię zapewnienia bliskości do klienta w tym segmencie. Obok kompleksowej oferty dopasowanej do potrzeb klienta korporacyjnego, Grupa oferowała także usługi premium skierowane do klientów zamożnych i klientów bankowości prywatnej. Grupa konsekwentnie budowała stabilną i lojalną bazę klientów i pozycjonowała się jako jeden z czołowych banków na polskim rynku w segmencie klientów o średniej wielkości.

Trzeci etap (lata 2011-2014) – Bank uniwersalny z pierwszej dziesiątki: W tym okresie Grupa wdrażała strategię banku uniwersalnego z szeroką ofertą usług i produktów poprzez wzmocnienie obszaru bankowości detalicznej Grupy w drodze przejścia dużej bazy klientów detalicznych. Po sfinalizowaniu transakcji w 2012 r. Grupa stała się jednym z dziesięciu największych banków w kraju pod względem wartości kredytów i depozytów (źródło: KNF). Grupa utrzymała rentowną działalność w segmencie bankowości korporacyjnej oraz rozpoczęła proces integracji linii biznesowych, w tym dotychczasowej działalności Polbanku, a także proces zmiany profilu działalności, w ramach którego z dotychczasowego wiodącego banku obsługującego klientów korporacyjnych stała się jednym z dziesięciu największych banków uniwersalnych w Polsce. Proces integracji Polbanku został pomyślnie zakończony w pierwszej połowie 2014 r.

Czwarty etap (2015-2016) – działania korporacyjne: W 2015 r. Grupa rozpoczęła wdrażanie nowej strategii na lata 2015-2017, zakładającej rozwój wszystkich linii biznesowych i kontynuację ścisłej kontroli kosztów. Grupa realizowała strategię w szczególności poprzez zwiększenie liczby klientów indywidualnych oraz optymalizacji kosztów, również podczas trwającego procesu sprzedaży rozpoczętego po podjęciu przez RBI decyzji o zbyciu prowadzonej w Polsce działalności. W 2016 r., w celu poprawy współczynników kapitałowych Grupy (zob. „Czynniki ryzyka – Ryzyka dotyczące działalności Grupy – W przeszłości Grupa nie spełniała wymogów adekwatności kapitałowej i może nie być w stanie spełnić takich wymogów w przyszłości”), Bank zrealizował transakcję sprzedaży 100% akcji w Raiffeisen-Leasing na rzecz RBI. W dniu 2 listopada 2016 r. RBI zawarł umowę z PKO Leasing S.A. i PKO Bank Polski S.A. dotyczącą sprzedaży Raiffeisen-Leasing, a w dniu 1 grudnia 2016 r. zamknął tę transakcję. W dniu 7 grudnia 2016 r. RBI nie zawarł porozumienia z Alior Bankiem S.A. w sprawie sprzedaży wydzielonej podstawowej działalności bankowej Banku i zakończył negocjacje w tej sprawie.

Piąty etap (2017 do 2019+) – program optymalizacji i cyfryzacji w celu osiągnięcia wyższej rentowności: W związku ze zmianami w otoczeniu sektora bankowego Grupa podjęła decyzję o dokonaniu cyfrowej ewolucji Banku oraz przeprowadzeniu programu optymalizacji w latach 2017-2019. Nadrzędnym celem tego programu jest poprawa rentowności, osiągnięcie wskaźnika kosztów do dochodów poniżej poziomu 55% począwszy od 2019 r. i dostosowanie modelu biznesowego Grupy do wyzwań rynkowych. Jednocześnie Grupa planuje pozostać instytucją środka rynku w Polsce. Kontynuując prowadzenie opartego na wykorzystaniu ugruntowanych relacji z klientami modelu

biznesowego w segmencie Bankowości Korporacyjnej, Grupa dostrzega możliwości wynikające z kontynuacji transformacji w segmencie Bankowości Detalicznej.

Działalność

Grupa prowadzi uniwersalną działalność bankową i posiada zrównoważony portfel klientów korporacyjnych i detalicznych. Produkty i usługi oferowane przez Grupę można przyporządkować do następujących segmentów biznesowych (podział według segmentu klientów):

- Bankowość Korporacyjna;
- Bankowość Detaliczna;
- Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe; oraz
- Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność.

Szczegółowe omówienie poszczególnych segmentów biznesowych przedstawiono w rozdziałach „Opis działalności Grupy – Informacje ogólne” oraz „Przegląd sytuacji operacyjnej i finansowej – Segmentacja”.

Bankowość Korporacyjna

Informacje ogólne

Grupa oferuje szeroki zakres produktów i usług finansowych skierowanych do klientów korporacyjnych. Oprócz produktów kredytowych, Grupa koncentruje się na produktach charakteryzujących się niskim poziomem angażowanego kapitału, a także posiada silną pozycję rynkową w obszarze produktów faktoringowych, produktów rynku kapitałowego, finansowania strukturyzowanego, bankowości transakcyjnej oraz usług finansowania i obsługi transakcji handlowych.

Model biznesowy segmentu Bankowość Korporacyjna opiera się na wykorzystaniu bezpośredniej bliskości klientów, trwałych relacjach oraz dogłębnym zrozumieniu potrzeb biznesowych i bankowych klientów. Model ten jest realizowany poprzez rozbudowaną sieć placówek zatrudniających specjalistów ds. obsługi klientów korporacyjnych, działających we wszystkich oddziałach korporacyjnych Grupy, a także poprzez utrzymywanie większości procesów w bezpośredniej bliskości klientów w centrach makroregionalnych.

Na dzień 31 marca 2017 r. Grupa obsługiwała ok. 14,6 tys. klientów Bankowości Korporacyjnej. W segmencie Bankowość Korporacyjna Grupa wyróżnia trzy zasadnicze podsegmenty, prowadząc w każdym z nich rentowną działalność:

- *Duże przedsiębiorstwa*, czyli podmioty o obrotach rocznych przekraczających 200 mln zł (100 mln zł do dnia 1 marca 2016 r.). Do obszaru tego należą także polskie podmioty zależne międzynarodowych korporacji, spółki celowe oraz klienci niebędący rezydentami polskimi, a także ich podmioty zależne oraz jednostki powiązane (których obroty mogą nie przekraczać 200 mln zł). Do dużych przedsiębiorstw Grupa kieruje ofertę dostosowaną do ich indywidualnych potrzeb pod względem struktury produktów, wykorzystując sprzedaż krzyżową bazującą na długoterminowych relacjach z klientami. W wypadku bardzo dużych przedsiębiorstw Grupa stosuje selektywną politykę, koncentrując się na produktach niskiego ryzyka, wymagających niewielkiego zaangażowania kapitałowego. Do tego podsegmentu na dzień 31 marca 2017 r. należało ok. 3,4 tys. klientów.
- *Średnie przedsiębiorstwa*, czyli podmioty o rocznych obrotach pomiędzy 25 mln zł a 200 mln zł (100 mln zł do dnia 1 marca 2016 r.). Oferta Grupy kierowana do średnich przedsiębiorstw obejmuje pełny zakres produktów i usług. W zakresie pozyskiwania klientów i sprzedaży produktów zasadniczą rolę pełni wieloetapowy proces, w ramach którego pracownicy zespołu sprzedaży zapoznają się szczegółowo z profilem działalności klienta oraz jego potrzebami bankowymi. Następnie pracownicy odpowiednio dostosowują ofertę produktową do oczekiwań i potrzeb biznesowych klienta. W przypadku średnich przedsiębiorstw Grupa koncentruje się na najbardziej rentownych produktach takich jak: faktoring, finansowanie specjalistyczne, finansowanie kapitału obrotowego i inwestycji, bankowość transakcyjna oraz rozwiązania z zakresu bankowości skarbowej i produktów rynków kapitałowych. Do tego podsegmentu na dzień 31 marca 2017 r. należało ok. 3,2 tys. klientów.
- *Małe przedsiębiorstwa*, czyli podmioty o rocznych obrotach pomiędzy 4 mln zł a 25 mln zł. Oferta Grupy kierowana do małych przedsiębiorstw obejmuje pełny zakres produktów i usług. Dla wygody klientów, a także w celu zapewnienia sprawnej dystrybucji, produkty łączy się w

standardowe pakiety produktów transakcyjnych; jednak w razie potrzeby produkty przeznaczone dla małych przedsiębiorstw mogą być także oferowane na zasadach ustalonych indywidualnie dla danego klienta. Do tego podsegmentu na dzień 31 marca 2017 r. należało ok. 8,1 tys. klientów.

Począwszy od dnia 1 marca 2016 r. kryteria podziału na podsegmenty uległy zmianie. Od tego dnia próg obrotów pomiędzy średnimi przedsiębiorstwami a dużymi przedsiębiorstwami został zwiększony z poziomu 100 mln zł do 200 mln zł. Powyższa zmiana obowiązuje wyłącznie w wypadku pozyskiwania nowych klientów; istniejący klienci Banku o obrotach rzędu 100-200 mln zł nie zostali przeniesieni z podsegmentu dużych przedsiębiorstw do podsegmentu średnich przedsiębiorstw. Pozostałe definicje i kryteria dotyczące klasyfikacji do innych podsegmentów nie zmieniły się. Zmiana podyktowana była chęcią wzmocnienia wysiłków mających na celu podniesienie jakości obsługi klientów o obrotach rzędu 100-200 mln zł, którzy oferują Grupie znaczny potencjał rozwoju działalności.

Grupa osiągnęła wysoki poziom penetracji rynku wykorzystując działalność w pobliżu klientów oraz posiadane kompetencje produktowe, a także koncentrując się na najbardziej rentownych produktach takich, jak faktoring, finansowanie specjalistyczne, bankowość transakcyjna oraz produkty rynków kapitałowych, jak również bardziej standardowe pakiety produktów transakcyjnych przeznaczone dla małych przedsiębiorstw. W opinii Zarządu Grupa należy do najbardziej efektywnych podmiotów prowadzących działalność bankową na rynku bankowości korporacyjnej, biorąc pod uwagę stosunek zysku brutto do średniej wartości aktywów.

Co najmniej raz w roku Grupa dokonuje pomiaru poziomu satysfakcji klientów dla wszystkich najważniejszych punktów kontaktowych w segmencie klientów korporacyjnych, wykorzystując do tego celu wskaźnik lojalności Net Promoter Score (NPS). Badania satysfakcji są cennym źródłem informacji na temat zadowolenia klientów, a ich wyniki służą dalszemu doskonaleniu procesów i modelu biznesowego Grupy. Wskaźnik NPS zazwyczaj określa się w drodze sondażu telefonicznego (wspomagany komputerowo wywiad telefoniczny, tzw. metoda CATI) przeprowadzanego przez podmiot zewnętrzny. Ponadto klienci są niekiedy zapraszani do odwiedzenia placówki Banku, gdzie mają możliwość bezpośredniego zapoznania się z przebiegiem procesów. Na przestrzeni lat Grupa odnotowała wysoki poziom satysfakcji klientów we wszystkich wymienionych podsegmentach. Poniższa tabela przedstawia poziom zadowolenia klientów w oparciu o NPS w podanych okresach.

	czerwiec 2016	grudzień 2015	luty 2015	sierpień 2014	styczeń 2014	maj 2013
Segment Bankowość Korporacyjna* ..	32	34	25	28	22	18

Źródło: (i) dla maja 2013 r. – TRIM Corpo (TNS, maj 2013 r.) – metoda CATI; (ii) dla stycznia 2014 r. – NPS Corpo (GFK, styczeń 2014 r.) – metoda CATI; (iii) dla sierpnia 2014 r. – NPS Corpo (TNS, sierpień 2014 r.) – metoda CATI; (iv) dla lutego 2015 r. – NPS Corpo (IPSOS, luty 2015 r.) – metoda CATI; (v) dla grudnia 2015 r. – NPS Corpo (IPSOS, grudzień 2015 r.) – metoda CATI; (vi) dla czerwca 2016 r. – NPS Corpo (IPSOS, październik 2014 r.) – metoda CATI.

* Wskaźnik NPS dla strefy obsługi klientów biznesowych (dedykowane telefoniczne centrum wsparcia dla klientów korporacyjnych) w czerwcu 2016 r. wynosił 86, w grudniu 2015 r. – 66, w lutym 2015 r. – 64 i w sierpniu 2014 r. – 63.

Zgodnie z wynikami sondażu przeprowadzonego dla Banku przez IPSOS w 2016 r., wskaźnik NPS dla centrum obsługi telefonicznej klientów Bankowości Korporacyjnej w 2016 r. wynosił 86. Ponadto zgodnie z wynikami wewnętrznego sondażu (Głos Pracownika) przeprowadzanego w Banku co miesiąc wśród pracowników obsługi klienta na temat ich opinii o obsłudze klienta w centrum telefonicznym wskaźnik NPS wyniósł 90 w grudniu 2016 r.

Bank otrzymał szereg nagród za wyniki segmentu Bankowości Korporacyjnej, w tym m.in. Laur Klienta 2017 za Faktoring oraz Grand Prix konkursu Laur Klienta za Faktoring w lutym 2017 r., a także Laur Klienta Lider Dekady za Faktoring w 2014 r.

Strategia segmentu Bankowości Korporacyjnej

Grupa dąży do utrzymania wiodącej pozycji w segmencie małych i średnich przedsiębiorstw i zamierza utrzymać rentowność wszystkich subsegmentów Bankowości Korporacyjnej. Grupa dąży do wykorzystania relacji z klientami korporacyjnymi w celu zwiększania skali prowadzonej działalności i bazy przychodów operacyjnych oraz osiągnięcia pozycji banku pierwszego wyboru w obszarze bankowości transakcyjnej dla klientów korporacyjnych.

Grupa dąży do rozwoju swojej działalności oraz oferty produktów poprzez wzrost sprzedaży krzyżowej i produktów charakteryzujących się niewielkim poziomem angażowanego kapitału – takich, jak bankowość transakcyjna i produkty rynku kapitałowego. Strategia Grupy w tym zakresie przewiduje pozyskiwanie nowych klientów poprzez ustrukturyzowane, precyzyjne działania skierowane

do potencjalnych klientów oraz koncentrację na utrzymaniu dotychczasowej bazy klientów i sprzedaży krzyżowej produktów istniejącym klientom. Szczególną uwagę przywiązuje się do pozyskiwania nowych klientów korzystających z bankowości transakcyjnej oraz produktów rynków kapitałowych, a także usług związanych z finansowaniem handlu, takich jak gwarancje i akredytywy dokumentowe. Grupa stara się również utrzymać wiodącą pozycję na rynku faktoringu w Polsce, która sprzyja pogłębianiu relacji z klientami. Grupa prowadzi także działalność w zakresie finansowania specjalistycznego (w tym finansowania handlu, kredytów strukturyzowanych i finansowania projektów inwestycyjnych) w celu pozyskania nowych kredytobiorców generujących satysfakcjonujący zwrot obliczany jako iloraz zysku brutto i średniej wartości aktywów. Jednym z obszarów działań Grupy jest wzmacnianie pozycji rynkowej w sektorze bankowości inwestycyjnej (obejmującym obszary rynków kapitałowych, rynków instrumentów dłużnych oraz transakcji fuzji i przejęć), w celu zwiększenia przychodów z tego typu transakcji, wzmocnienia rozpoznawalności marki i budowania reputacji rynkowej.

W obszarze nowych produktów i usług dla klientów korporacyjnych strategia Banku polega na koncentrowaniu się na produktach innowacyjnych, w szczególności na faktoringu, rynkach kapitałowych, bankowości transakcyjnej i obsłudze handlu, w celu zachowania obecnych i przyciągnięcia nowych klientów.

W kwietniu 2017 r. Bank rozpoczął realizację „Programu Optymalizacji”. W ramach Programu Optymalizacji segment Bankowości Korporacyjnej skoncentruje się na następujących priorytetowych kwestiach:

- centralizacji funkcji wsparcia segmentu korporacyjnego; oraz
- cyfrowej optymalizacji i usprawnieniu procesów. Korzystając z najnowszych technologii i zgodnie z regulacjami Bank zamierza przekształcić swoje procesy wewnętrzne i zewnętrzne w segmencie Bankowości Korporacyjnej dzięki optymalizacji cyfrowej. Połączenie stabilnego otoczenia prawnego zapewnionego dzięki Dyrektywie PSD II i Rozporządzeniu eIDAS, powstania nowych technologii, takich jak podpis elektroniczny, biometria czy sztuczna inteligencja i robotyzacji pewnych funkcji pozwoli na rezygnację z papierowych dokumentów, automatyzację procesów, szybsze podejmowanie decyzji (szczególnie w segmencie MŚP w odniesieniu do niewielkich pożyczek) oraz wdrożenie cyfrowych rozwiązań wspierania sprzedaży dla menedżerów ds. relacji, co pozwoli im uwolnić się od zadań administracyjnych na rzecz zwiększenia ilości czasu na spotkania z klientami.

Bank przewiduje, że Program Optymalizacji doprowadzi do przyśpieszenia cyfryzacji segmentu Bankowości Korporacyjnej, co z jednej strony powinno zwiększyć sprawność procesów, poprawić produktywność i ograniczyć koszty operacyjne, a z drugiej zwiększyć zadowolenie klientów, jeszcze bardziej poprawić ich doświadczenia w relacjach z Bankiem i w związku z tym doprowadzić do wzrostu dochodów operacyjnych.

Kanały dystrybucji i rozwiązania dla klientów

Grupa posiada sieć sprzedaży usług bankowości korporacyjnej strategicznie rozmieszczoną w centrach największych ośrodków przemysłowych i usługowych w Polsce, zapewniającą szeroki zasięg geograficzny i sektorowy.

Klienci korporacyjni korzystają z usług świadczonych przez Grupę za pośrednictwem sieci obejmującej 33 placówki (z których 32 oferuje również produkty i usługi dla klientów indywidualnych), przyporządkowane do dwóch struktur organizacyjnych:

- W odniesieniu do dużych i średnich przedsiębiorstw sieć dystrybucji w Polsce obejmuje sześć makroregionów, skupiających 25 lokalizacji – Centrów Bankowości Korporacyjnej (wśród których są Centra zlokalizowane w dużych miastach: Warszawie, Poznaniu, Krakowie, Katowicach, Gdańsku, Wrocławiu, Lublinie, Łodzi, Szczecinie, Zielonej Górze, Bydgoszczy, Radomiu i Kielcach). Sześć z nich – Warszawa, Poznań, Kraków, Katowice, Gdańsk i Wrocław – pełni rolę centrali makroregionalnych i centrów bankowości korporacyjnej.
- W odniesieniu do małych przedsiębiorstw sieć dystrybucji obejmuje trzy makroregiony, skupiające łącznie 32 centra biznesowe świadczące usługi na rzecz małych przedsiębiorstw. 24 z tych Centrów Biznesowych dla małych przedsiębiorstw to placówki współdzielone z Centrami Bankowości Korporacyjnej dla dużych i średnich przedsiębiorstw.

Oprócz placówek bankowości korporacyjnej, obsługę klientów korporacyjnych zapewniają też pozostałe oddziały detaliczne Grupy, realizujące m.in. transakcje gotówkowe oraz płatności w formie papierowej.

Lokalizacja w pobliżu klientów jest jednym z kluczowych założeń modelu biznesowego segmentu Bankowość Korporacyjna, realizowanym poprzez rozbudowaną sieć placówek zatrudniających doradców klienta wspieranych przez specjalistów ds. obsługi klientów bankowości korporacyjnej, działających w wybranych lokalizacjach, gdzie Grupa prowadzi działalność w zakresie bankowości korporacyjnej. Należą do nich specjaliści ds. finansowania klientów korporacyjnych, specjaliści ds. bieżącej obsługi operacyjnej oraz specjaliści ds. produktów w obszarze faktoringu, produktów rynków kapitałowych oraz usług bankowości transakcyjnej. Służą oni fachową wiedzą i wspierają klientów w codziennej działalności biznesowej, dostarczając im zaawansowane produkty i usługi dostosowane do ich potrzeb. U podstaw podziału funkcji pomiędzy lokalne placówki korporacyjne a centralę leży dążenie do zapewnienia optymalnej odległości do klienta oraz maksymalizacji efektywności kosztowej.

Pracę sieci oddziałów wspiera personel centrali, w tym m.in.:

- Centralny Dealing Room, który prowadzi bieżące operacje na rynkach kapitałowych (formalnie jest częścią struktury segmentu Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe);
- Strefa Obsługi Klientów Biznesowych, która świadczy usługi wsparcia telefonicznego dla klientów korporacyjnych, obejmujące przygotowywanie różnego rodzaju wyciągów oraz potwierdzeń zleceń składanych przez klientów;
- Specjaliści ds. produktów w zakresie kredytowania specjalistycznego (obejmującego finansowanie projektów inwestycyjnych i finansowanie transakcji handlowych), gwarancji bankowych i akredytyw.

Grupa oferuje klientom korporacyjnym zaawansowany i innowacyjny system bankowości internetowej R-Online Biznes, który zapewnia nieograniczony dostęp do szerokiego wachlarza produktów bankowych umożliwiających efektywne zarządzanie finansami firmy w dowolnym czasie i miejscu. System R-Online Biznes zapewnia stały dostęp do danych klienta oraz możliwość dokonywania operacji bankowych, między innymi płatności krajowych i zagranicznych (w tym przelewów szybkich i ekspresowych), przelewów w euro realizowanych do krajów Unii Europejskiej oraz niektórych innych krajów europejskich (przelewy SEPA), realizacji poleceń zapłaty, inkaso importowe/eksportowe, przetwarzania przychodzących i wychodzących płatności masowych, obsługi kart płatniczych, zarządzania płynnością (otwierania lokat i obsługi cash pooling) oraz nowoczesny moduł obsługi gwarancji i akredytyw. Dodatkowo system R-Online Biznes oferuje nowoczesną, pełną funkcjonalność w zakresie bezpieczeństwa transakcji. Bezpieczeństwo operacyjne chronione jest przy użyciu najnowocześniejszych technologii z zastosowaniem tokena USB (podpisu elektronicznego) lub hasła przesyłanego w wiadomości SMS. System bezpieczeństwa umożliwia jednoznaczną identyfikację osoby składającej zlecenie w systemie oraz zapewnia poufność, poprawność i niepodważalność przesyłanych danych.

Sprzedaż krzyżowa w segmencie klientów korporacyjnych

Grupa dąży do budowania długoterminowych relacji z klientami i dostarcza szereg produktów spełniających potrzeby klientów na różnych etapach rozwoju firmy. Jednocześnie podejmuje działania mające na celu umacnianie tych relacji – oferuje dodatkowe produkty, zwiększające sprzedaż krzyżową oraz uproduktowanie klientów, w ramach koncepcji „jednego banku”, oferującego kompleksową obsługę klienta.

Sprzedaż krzyżowa realizowana jest przez oferowanie klientom dodatkowych produktów z szerokiego wachlarza produktów bankowości skarbowej i rynków kapitałowych a także zaawansowanych produktów bankowości transakcyjnej. Sprzedaż tych produktów i usług stanowi zazwyczaj uzupełnienie oferty podstawowych produktów dla klientów bankowości korporacyjnej, takich jak kredyty (finansowanie kapitału obrotowego i kredyty specjalistyczne), faktoring czy typowe produkty bankowości transakcyjnej.

Na dzień 31 marca 2017 r. 56% klientów korporacyjnych Banku, czyli ok. 8,1 tys. klientów z łącznej liczby ok. 14,6 tys. klientów korporacyjnych korzystało z co najmniej trzech oferowanych przez Bank produktów. Przychód na klienta generowany przez tych klientów był co najmniej 9 razy wyższy niż w przypadku pozostałych klientów. Do najczęściej wybieranych produktów należą rachunki bieżące, przelewy krajowe i przelewy zagraniczne. W roku zakończonym dnia 31 grudnia 2016 r. do trzech najpopularniejszych produktów Banku pod względem poziomu penetracji należały rachunki bieżące (94,6% klientów segmentu Bankowość Korporacyjna korzystało z tego produktu), przelewy krajowe (71,1% klientów segmentu Bankowość Korporacyjna korzystało z tego produktu) oraz przelewy zagraniczne (37,5% klientów segmentu Bankowość Korporacyjna korzystało z tego produktu). W 2016 r. 59,9% przychodów z działalności operacyjnej segmentu Bankowość Korporacyjna generowały

produkty inne niż kredyty. Wskaźnik ten obliczono dzieląc przychody operacyjne uzyskane w segmencie Bankowość Korporacyjna z tytułu produktów innych niż kredyty (tj. przychody z depozytów, rachunków i transakcji, produktów rynku kapitałowego oraz pozostałe przychody operacyjne) przez łączną wartość przychodów z działalności operacyjnej segmentu. Innym dowodem na wysoki potencjał Grupy w zakresie sprzedaży krzyżowej jest fakt, że 46,0% przychodów z działalności operacyjnej segmentu Bankowość Korporacyjna w 2016 r. (320,8 mln zł) stanowił wynik z tytułu przychodów nieodsetkowych.

Produkty i usługi

Produkty kredytowe

Grupa oferuje klientom korporacyjnym kompleksową gamę produktów kredytowych, w tym między innymi kredyty na finansowanie kapitału obrotowego, kredyty odnawialne, kredyty nieodnawialne, kredyty w rachunku bieżącym, kredyty inwestycyjne, kredyty technologiczne, kredyty obrotowe na finansowanie faktur oraz limit wierzytelności, dający możliwość swobodnego doboru instrumentów finansowania w ramach jednej linii kredytowej. Wszystkie produkty dostępne są w PLN, a także w EUR i USD w ofercie dla eksporterów. Na życzenie klienta dostępne są również kredyty w innych walutach.

Najpopularniejszą formą kredytu odnawialnego jest limit wierzytelności. Kredyty odnawialne udzielane są na okres maksymalnie 36 miesięcy. Kredytów inwestycyjnych udziela się na okres maksymalnie 15 lat, z udziałem własnym klienta w wysokości zależnej od typu projektu inwestycyjnego i zdolności kredytowej klienta.

Grupa jest aktywnym uczestnikiem rynku kredytowego i posiada szeroką ofertę produktów, obejmującą m.in. gwarancję *de-minimis*, w ramach prowadzonego przez BGK, rządowego programu wsparcia mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw, mającego na celu ułatwianie utrzymania płynności finansowej.

Grupa jest również aktywnym graczem na rynku kredytów finansowanych z funduszy UE. W zakresie dofinansowania inwestycji przez UE w latach 2009-2013 Grupa stała się liderem na polskim rynku pod względem liczby udzielonych kredytów technologicznych i wielkości premii technologicznej (źródło: BGK). Obecnie Bank również udziela kredytów technologicznych finansowanych z funduszy UE. Tym razem są to kredyty na innowacje technologiczne finansowane ze środków UE w ramach poddziałania 3.2.2 „Kredyt na innowacje technologiczne” w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój w perspektywie finansowej 2014-2020.

W ostatnim czasie Bank skupia się na rozwoju, poprawie jakości i wygody korzystania z oferty produktowej dedykowanej dla subsegmentu małych przedsiębiorstw. Jednym z takich produktów jest „Kredyt na lata”, oferowany w formie limitu wierzytelności na 18 miesięcy z możliwością wielokrotnego przesuwania terminu spłaty o 12 miesięcy. Limit odnawia się automatycznie, bez konieczności składania wniosku o jego odnowienie i podpisywania dodatkowych umów. W październiku 2016 r. Bank wdrożył do oferty dla małych przedsiębiorstw innowacyjny pakiet produktowy „Biznes Plus” dla małych przedsiębiorstw będący połączeniem rachunku bieżącego z kredytem w rachunku bieżącym do kwoty 200 tys. złotych oraz kompleksowym pakietem usług ułatwiających bieżącą działalność firmy. Cały pakiet jest oferowany w ramach jednej opłaty (bez dodatkowych opłat, prowizji i bez odsetek za kredyt w rachunku bieżącym). Pakiet produktowy „Biznes Plus” wyróżnia wiele wygodnych funkcji docenianych przez klientów. Został on zaprojektowany tak, aby wymagał minimalnych formalności, po stronie klienta, który chciałby z niego korzystać. Pakiet „Biznes Plus” charakteryzuje się krótkim czasem uruchomienia produktu – szybkie przyznanie limitu w rachunku dzięki szybkim procesom: podejmowania decyzji kredytowych w oparciu o kartę scoringową i uruchomienia limitu. Dodatkowo kredyt w rachunku bieżącym w ramach pakietu Biznes Plus oferowany jest jako kredyt bez zabezpieczenia, tzn. klient nie musi zapewniać żadnych zabezpieczeń. Istnieje również możliwość automatycznego odnawiania kredytu co 12 miesięcy, bez konieczności składania wniosku o jego odnowienie i podpisywania dodatkowych umów. Wreszcie, klient może przez 3 miesiące przetestować pakiet Biznes Plus i wszystkie jego zalety oraz sprawdzić współpracę z Bankiem. Jeśli pakiet Biznes Plus nie spełni oczekiwań Klienta, może on z niego zrezygnować, a Bank zwróci poniesione opłaty za pakiet w trakcie tego 3-miesięcznego okresu próbnego.

Finansowanie i obsługa handlu

Grupa oferuje klientom korporacyjnym kredyty strukturyzowane, przygotowane na potrzeby konkretnych transakcji i zabezpieczeń. Udostępniane rozwiązania zapewniają finansowanie na każdym

etapie transakcji, które można wykorzystać na potrzeby różnych rodzajów finansowania, w tym między innymi w finansowaniu działalności importowej i eksportowej. W ofercie Grupy znajdują się również produkty z ograniczonym regresem. Grupa posiada szeroką gamę produktów – od krótkoterminowych kredytów odnawialnych po finansowanie długoterminowe na okres do 10 lat, w tym także wykup wierzytelności handlowych.

Oferta Grupy obejmuje pełny zestaw gwarancji dostępnych na rynku, w tym gwarancję przetargową, gwarancję zwrotu zaliczki, gwarancję dobrego wykonania umowy, gwarancję zwrotu kwot zatrzymanych, gwarancję rękojmi, gwarancję płatniczą i gwarancję celną. Klienci korzystają z usług dedykowanych specjalistów ds. gwarancji. Oprócz gwarancji, Grupa udziela również akredytyw podmiotom nabywającym i sprzedającym towary i usługi, tj. akredytyw dokumentowych własnych (importowych) i obcych (eksportowych). O silnej pozycji Grupy w obszarze obsługi handlu świadczy fakt, że na dzień 31 grudnia 2016 r. na rynku polskim Grupa zajmowała czwartą pozycję pod względem liczby udzielonych gwarancji (udział w rynku na poziomie 11,3%), drugą pod względem wartości otwartych akredytyw importowych (udział w rynku na poziomie 16,8%) i drugą pod względem liczby awizowanych akredytyw eksportowych (udział w rynku na poziomie 15,0%) (na podstawie danych Związku Banków Polskich).

Wśród oferowanych przez Grupę produktów i usług finansowania transakcji handlowych znajduje się nowatorska gwarancja handlowa G-Force, umożliwiająca dyskontowanie gwarancji otrzymanej przez dostawcę klienta. Rozwiązanie to zwiększa możliwości negocjacyjne klienta i umożliwia mu otrzymanie rabatu od dostawcy z tytułu wcześniejszej zapłaty i/lub uzyskanie wydłużenia terminu płatności faktur, co w rezultacie powoduje zmniejszenie zapotrzebowania klientów na finansowanie kapitału obrotowego, zmniejszając tym samym ponoszone przez nich koszty finansowania.

Finansowanie projektów

Grupa oferuje finansowanie strukturyzowane na potrzeby finansowania projektów (w tym projektów deweloperskich, transakcji wykupu lewarowanego (LBO), fuzji i przejęć). Finansowanie projektów zabezpieczane jest głównie hipoteką i cesją praw z kontraktów generujących przychody. Grupa może udzielać także kredytów strukturyzowanych w ramach konsorcjów z innymi bankami, działając jako członek lub organizator konsorcjum.

Factoring

Od lat Grupa pozostaje liderem rynku usług faktoringowych pod względem wolumenu obrotów. W roku zakończonym dnia 31 grudnia 2016 r. Grupa zajmowała trzecie miejsce na polskim rynku usług faktoringowych pod względem obrotów (które wynosiły 18,3 mld zł), a jej udział w rynku kształtował się na poziomie 11,5% (wg danych Polskiego Związku Faktorów). Na dzień 31 grudnia 2016 r. Grupa posiadała ok. 2,0 tys. klientów, czyli 26,5% wszystkich spółek korzystających z usług tego typu w Polsce (wg danych Polskiego Związku Faktorów).

Grupa oferuje szeroki wachlarz produktów, w tym faktoring pełny, faktoring niepełny i faktoring odwrotny, kompleksowo zaspokajając zapotrzebowanie klientów na kapitał obrotowy.

W swojej ofercie faktoringowej Grupa stawia przede wszystkim na efektywne rozwiązania i gwarantuje klientom łatwy i bieżący dostęp do oferowanych produktów. Dlatego proces udzielania finansowania musi odbywać się bez przekazywania dokumentów w formie papierowej, a środki muszą być udostępniane bez zbędnej zwłoki.

Grupa oferuje innowacyjne rozwiązania faktoringowe, w tym faktoring PLUS, łączący finansowanie z przejęciem ryzyka braku zapłaty przez kupującego/dłużnika.

Bankowość transakcyjna

Grupa jest jednym z najważniejszych podmiotów oferujących usługi bankowości transakcyjnej dla klientów korporacyjnych w Polsce. Grupa oferuje pełny zakres produktów bankowości transakcyjnej dla wszystkich grup klientów korporacyjnych, w tym prowadzenie rachunków, obsługę płatności, zarządzanie płynnością (*cash management*), obsługę kart, usługi w systemie SWIFT i usługi typu cash pooling. Kompleksowa oferta produktów zarządzania przepływami pieniężnymi umożliwia efektywne planowanie, kontrolę i zarządzanie aktywami o wysokiej płynności. Dzięki rozwiązaniom z zakresu bankowości transakcyjnej oferowanym przez Grupę, klienci mogą istotnie zwiększyć efektywność operacyjną, obniżyć koszty prowadzenia działalności, uprościć procedury rachunkowe, a także zwiększyć efektywność zarządzania płynnością, zachowując przy tym najwyższe standardy.

Klienci z segmentu dużych i średnich przedsiębiorstw mogą korzystać z oferty Grupy dopasowanej do ich indywidualnych potrzeb. Ofertę przygotowują wyznaczeni specjaliści ds. sprzedaży produktów

bankowości transakcyjnej w wybranych placówkach obsługujących klientów korporacyjnych, którzy następnie są odpowiedzialni za zaspakajanie potrzeb i realizowanie wniosków klientów. Oferta Grupy w obszarze bankowości transakcyjnej dla małych przedsiębiorstw obejmuje głównie cztery pakiety produktowe: Pakiet Kapitałny, Płatnościowy, Walutowy i Gotówkowy. Są one dostosowane do potrzeb klientów i atrakcyjne cenowo powyżej określonego poziomu wpływów/obrotów na rachunkach prowadzonych przez Grupę. Jednak w razie potrzeby poszczególne produkty w obszarze bankowości transakcyjnej mogą być udostępnione małym przedsiębiorstwom w sposób dostosowany do ich indywidualnych potrzeb. Najnowszą, cieszącą się powodzeniem ofertą jest pakiet Biznes Plus dla małych przedsiębiorstw, który składa się z „nieoprocentowanego” kredytu w rachunku bieżącym połączonego z produktami bankowości transakcyjnej w jednej, stałej cenie.

Produkty depozytowe

Oferta produktów depozytowych Grupy skierowana do klientów korporacyjnych obejmuje: (i) standardowe lokaty terminowe w PLN, EUR i USD otwierane w systemie R-Dealer (na okres od 1 dnia do 12 miesięcy; minimalna kwota wpłaty to 20.000 zł lub 5.000 jednostek waluty obcej); (ii) standardowe lokaty terminowe w PLN, EUR lub USD otwierane w systemie R-Online Biznes (na okres od 8 dni do 12 miesięcy; minimalna kwota wpłaty wynosi 20.000 zł lub 20.000 jednostek waluty obcej); oraz (iii) negocjowane lokaty w walutach PLN, EUR, USD, CHF, GBP, CAD, SEK, NOK, DKK, CZK, HUF, TRY, AUD, JPY, RUB, HRK, RON, ZAR, BGN i HKD (na okres od 1 dnia do 12 miesięcy). Grupa umożliwia także klientom korporacyjnym zakładanie lokat inwestycyjnych i lokat dwuwalutowych.

Produkty rynku kapitałowego

Oferta produktów rynku kapitałowego Grupy przeznaczonych dla klientów korporacyjnych obejmuje wymianę walut i walutowe instrumenty pochodne, produkty na potrzeby zarządzania ryzykiem stóp procentowych, instrumenty pochodne, papiery wartościowe (dłużne rynki kapitałowe), usługi maklerskie, bankowość inwestycyjną i usługi powiernicze. Więcej informacji na temat tych produktów znajduje się w rozdziale „Opis działalności Grupy – Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe – Sprzedaż Produktów Rynku Kapitałowego i Bankowości Inwestycyjnej”.

Bankowość Detaliczna

Informacje ogólne

Grupa oferuje klientom detalicznym szeroką gamę produktów i usług finansowych, realizowanych za pośrednictwem nowoczesnej, wielokanałowej sieci dystrybucji.

Od czasu połączenia operacyjnego z Polbankiem w maju 2014 r. Grupa umacnia pozycję na rynku bankowości detalicznej, a także oferuje szeroką gamę produktów bankowych, w tym lokaty terminowe, rachunki oszczędnościowe, rachunki bieżące, kredyty hipoteczne, karty kredytowe, linie kredytowe, kredyty osobiste, leasing i kredyty samochodowe, mikrokredyty, usługi gotówkowe i płatnicze, usługi maklerskie oraz produkty i usługi inwestycyjne. Przejęcie Polbanku przyczyniło się do istotnego zwiększenia liczby klientów w segmencie rynku masowego. Ponadto udział kredytów i pożyczek udzielonych klientom detalicznym w całym portfelu Banku wzrósł z 39,6% w 2010 r. do 65,0% w 2016 r. i pozostał na zbliżonym poziomie na dzień 31 marca 2017 r. Po zanotowanym w 2014 r. spadku liczby klientów spowodowanym głównie prowadzonym przez Grupę procesem ich przeklasyfikowania, łączna liczba klientów detalicznych istotnie wzrosła – o ok. 125 tys. na dzień 31 Marca 2017 r. w porównaniu ze stanem na dzień 31 grudnia 2014 r., co stanowi potwierdzenie, że precyzyjnie ukierunkowana strategia bankowości detalicznej została pozytywnie przyjęta przez rynek.

Zespół zarządzający segmentem Bankowość Detaliczna został zbudowany w drugiej połowie 2014 r., natomiast strategię dla tego segmentu zatwierdzono w grudniu 2014 r. Realizację tej strategii Grupa rozpoczęła w styczniu 2015 r. (zob. „Opis działalności Grupy – Bankowość detaliczna – Strategia dla segmentu Bankowość Detaliczna”) w postaci programu FENIX. W ramach nowej strategii opracowano i uruchomiono kompleksowe programy intensywnych szkoleń, regularnie prowadzonych przez wewnętrznych szkoleniowców dla pracowników obsługi klienta, w celu poprawy wyników oddziałów. Doradcy klienta podejmują działania mające na celu większą personalizację usług i aktywizację klientów. Częściowo działania te opierają się na modelu, który sprawdził się w bankowości prywatnej i przyczynił się do wzrostu wskaźnika lojalności NPS.

Grupa dzieli klientów detalicznych na następujące grupy:

- *Klienci masowi* – klienci o miesięcznych dochodach poniżej 8.000 zł netto lub klienci lokujący za pośrednictwem Grupy aktywa w wysokości poniżej 160.000 zł;

- *Klienci zamożni* – klienci o miesięcznych dochodach powyżej 8.000 zł netto lub klienci lokujący za pośrednictwem Grupy aktywa w wysokości powyżej 160.000 zł;
- *Klienci bankowości prywatnej* – klienci lokujący za pośrednictwem Grupy aktywa w wysokości powyżej 1 mln zł;
- *Mikroprzedsiębiorstwa* – przedsiębiorstwa, których obroty nie przekraczają 4 mln zł.

Na dzień 31 marca 2017 r. Grupa obsługiwała ok. 760 tys. klientów detalicznych, w porównaniu z 748 tys. klientów detalicznych na dzień 31 grudnia 2016 r. i w porównaniu z 671 tys. w 2015 r. i 635 tys. w 2014 r. Wśród klientów detalicznych korzystających z usług Banku na dzień 31 marca 2017 r. było ok. 686 tys. klientów masowych i zamożnych (w tym ok. 47 tys. klientów zamożnych i ok. 639 tys. masowych), ok. 69 tys. mikroprzedsiębiorstw i ok. 5 tys. klientów bankowości prywatnej. Na dzień 31 grudnia 2016 r. Bank miał ok. 748 tys. klientów detalicznych, w tym ok. 47 tys. klientów zamożnych (skumulowany roczny wskaźnik wzrostu w latach 2014-2016 wynosił -1%), około 628 tys. klientów masowych (skumulowany roczny wskaźnik wzrostu w latach 2014-2016 wynosił 9%), około 67 tys. klientów mikro (skumulowany roczny wskaźnik wzrostu w latach 2014-2016 wynosił 11%) i ok. 5 tys. klientów prywatnych (skumulowany roczny wskaźnik wzrostu w latach 2014-2016 wynosił -1%).

Strategia segmentu Bankowości Detalicznej

Cele strategiczne Grupy w segmencie Bankowości Detalicznej obejmują (i) zwiększanie bazy klientów masowych i zamożnych, tak aby osiągnąć skalę wymaganą do zapewnienia rentowności segmentowi Bankowości Detalicznej oraz (ii) zwiększanie przychodów dzięki koncentracji na przychodach prowizyjnych z tytułu sprzedaży krzyżowej produktów w ramach bazy klientów detalicznych, a także dalsze wykorzystywanie silnej pozycji w obszarze bankowości prywatnej.

Grupa dąży do osiągnięcia celów strategicznych, jakimi są poprawa rentowności i wykorzystanie efektu skali, podejmując następujące inicjatywy strategiczne:

- *Repozycjonowanie marki*: Grupa repozycjonuje markę „Raiffeisen Polbank”, tak aby można ją było identyfikować z czterema wartościami, które zdaniem Grupy są cenione przez klientów masowych, zamożnych i mikroprzedsiębiorców: Bank, który jest wiarygodny, jest partnerem dla klienta, ceni lojalność, i w którym jest wygodny dostęp do produktów oraz łatwo jest z nich korzystać. Te wartości i repozycjonowanie ma wspierać prosta i jasna struktura opłat i prowizji, konkurencyjne oprocentowanie rachunków i depozytów oraz pełny dostęp do usług i produktów poprzez tradycyjne i alternatywne kanały dystrybucji. Grupa stara się zapewnić lojalność klientów przez wprowadzanie ofert promocyjnych dla obecnych klientów i poprawę jakości produktów, tak aby zapewnić ofertę dającą klientowi co najmniej takie korzyści, jak produkty z topowej trójki w konkurencyjnych bankach. Wszystkie te zmiany są dodatkowo wspierane przez szereg szkoleń wewnętrznych dla pracowników i odpowiednie programy motywacyjne.
- *Zbudowanie w średnim okresie bazy miliona klientów detalicznych*: Grupa planuje utrzymywać obecne tempo pozyskiwania klientów z wykorzystaniem zarówno sieci oddziałów, jak i dystrybucji cyfrowej, centrów obsługi telefonicznej i w razie potrzeby zewnętrznych partnerów, coraz bardziej podkreślając wagę zdobywania klientów i sprzedaży produktów dla przyspieszenia osiągnięcia skali wystarczającej dla uzyskania rentowności. Grupa dopasowuje ofertę i produkty przyciągające klienta, aby lepiej dostosować je do kanałów cyfrowych.
- *Poprawa doświadczeń klientów w relacjach z Bankiem*: Grupa koncentruje się na poprawie poziomu satysfakcji klientów, między innymi przez optymalizację sieci oddziałów dla zapewnienia wysokiej efektywności sprzedaży; promocję szerszego korzystania z bankowości internetowej i mobilnej dzięki usprawnieniu cyfrowych kanałów samoobsługowych i komunikacyjnych; i zapewnianie coraz wyższej jakości usług poprzez inne kanały dystrybucji, takie jak centrum obsługi telefonicznej, franczyza i brokerzy. Celem Grupy jest osiągnięcie pozycji banku preferowanego przez najważniejszych klientów (zob. rozdział „– Bankowość detaliczna – Produkty i usługi” poniżej).
- *Poprawa oferty produktów*: Grupa poprawia również swoją ofertę produktów w celu zwiększenia tempa pozyskiwania klientów (np. poprzez oferowanie najlepszego rachunku bieżącego w swojej klasie „Wymarzone Konto”); wspiera sprzedaż krzyżową i rozwijanie relacji z klientami dzięki posiadaniu w ofercie od trzech do pięciu produktów będących wśród trzech najlepszych na rynku rachunków bieżących i oszczędnościowych; oraz umożliwia oferowanie klientom produktów i usług kontekstowo dzięki zdolności Grupy do zbierania i analizowania szczegółowych danych o klientach.

- *Optymalizacja i sprawność operacyjna*: Grupa kontynuuje działania w celu poprawy efektywności operacyjnej i stara się zmniejszyć bazę kosztową dzięki przeprowadzeniu restrukturyzacji i przeprojektowaniu sieci oddziałów, w tym zamknięciu od 60 do 70 oddziałów detalicznych oraz przeprojektowaniu procesów sprzedażowych i posprzedażowych poprzez ich automatyzację i cyfryzację (do dnia 31 maja 2017 r. Grupa zamknęła operacyjnie 62 oddziały detaliczne w ramach Programu Optymalizacji).

Zarząd uważa, że powodzenie tych inicjatyw strategicznych potwierdza liczba nowo pozyskanych klientów, która wzrosła z około 50 tys. w 2014 r. do około 140 tys. w 2016 r. (z czego 79% nowych klientów zdobyto dzięki ofercie rachunku bieżącego „Wymarzone Konto”). Dodatkowe osiągnięcia obejmują wzrost średniej sprzedaży miesięcznej rachunków bieżących dla klienta masowego i zamożnego do 11,5 tys. rachunków miesięcznie za rok 2016 i ponad 11 tys. w I kwartale 2017 roku z 7,3 tys. rachunków miesięcznie w 2014 r.; wzrost sprzedaży mikrokredytów, które zapewniają wyższą marżę (w 2016 r. 23% wzrost sprzedaży w porównaniu z 2014 r.) i kredytów dla klientów indywidualnych (w 2016 r. 22% wzrost sprzedaży w porównaniu z 2015 r. i 265% wzrost sprzedaży w porównaniu z 2014 r.), co pozwoliło na uzyskanie wyższej rentowności; oraz wzrost średniej miesięcznej sprzedaży zarządzanych aktywów do 290 mln zł miesięcznie w 2016 r. i 327 mln zł miesięcznie w I kwartale 2017 r. ze 148 mln zł miesięcznie w 2014 r., co potwierdza wysoką lojalność klientów.

Grupa zamierza osiągnąć swój cel strategiczny w odniesieniu do wzrostu przychodów operacyjnych dzięki sprzedaży krzyżowej produktów, koncentrując się na produktach o wyższej marży. W tym celu Grupa zamierza nadal wykorzystywać swoją mocną pozycję w usługach Friedrich Wilhelm Raiffeisen Private Banking, gdzie klienci zazwyczaj domagają się produktów o wyższej marży w porównaniu z innymi klientami; przykładać większą wagę do produktów generujących przychody prowizyjne w całej bazie klientów detalicznych; zwiększyć możliwości kredytowania poprzez podniesienie poziomu penetracji bazy klientów ofertami sprzedaży krzyżowej oraz wprowadzić cyfrową dystrybucję kredytów; a także wykorzystywać produkty inwestycyjne jako kluczowy czynnik generowania przychodów w górnej części segmentu klientów masowych i w segmencie klientów zamożnych, stale poszerzając ofertę produktów, aby wychodzić naprzeciw potrzebom klientów (np. produkty emerytalne „Wymarzona Emerytura”).

Kanały dystrybucji i rozwiązania dla klientów

W opinii Grupy możliwości wyróżnienia się na tle konkurencji w bankowości detalicznej i tworzenia wartości dla klienta w coraz większym stopniu zależą nie od samego produktu, lecz od jakości obsługi w kanałach dystrybucji. Liczba kontaktów z klientami zainicjowanych za pośrednictwem kanałów elektronicznych i bankowości mobilnej wzrosła w 2016 r. prawie dwukrotnie (w porównaniu z 2014 r.), co dowodzi, że współpraca na linii klient-bank powinna wyjść poza model, którego podstawą są wyłącznie oddziały banku. Sprzedaż w coraz większym stopniu koncentruje się na wykorzystaniu możliwości sprzedaży krzyżowej i sprzedaży dodatkowej. W związku z tym zarządzanie relacjami z klientem i sprzedaż prowadzona za pośrednictwem wszystkich dostępnych kanałów mają kluczowe znaczenie w kontekście możliwości wykorzystywania wszystkich miejsc interakcji z klientami.

Przyporządkowanie klientów detalicznych do poszczególnych podsegmentów odbywa się na podstawie wyników analizy ich potrzeb, zachowania, rentowności klienta, liczby zakupionych produktów, wartości aktywów oraz liczby płatności realizowanych za pomocą kart kredytowych i debetowych.

Bank wdrożył jednolity standard obsługi klienta we wszystkich kanałach dystrybucji w celu zwiększenia poziomu zadowolenia klienta i jego zaufania do Banku. Kluczowym czynnikiem są wartości, na których opiera się program FENIX: wiarygodność, partnerstwo, lojalność i wygoda, które powinny być doświadczane przez klienta w kontaktach z Bankiem bez względu na to, z jakich kanałów dystrybucji, produktów czy usług korzysta. Aby osiągnąć ten cel, przygotowano materiały na potrzeby szkoleń wewnętrznych zarówno dla nowych, jak i obecnych pracowników.

W celu stałego monitorowania poziomu zadowolenia klienta i jakości usług podjęto następujące działania: zastosowano technikę „tajemniczego klienta”, wykonano sondaże telefoniczne na drugi dzień po wizycie klienta w oddziale Banku oraz przeprowadzono badania lojalności klienta przy użyciu wskaźnika NPS. Wspomniane wyżej działania w połączeniu z ofertą produktową prowadzą do stałego wzrostu wskaźnika NPS. Wskaźnik NPS Banku (dla segmentów klientów masowych i zamożnych) wzrósł, osiągając w IV kwartale 2016 r. poziom zbliżony do średniej rynkowej. W IV kwartale 2016 r. 73% klientów zadeklarowało, że Bank jest dla nich „bankiem pierwszego wyboru”, co oznacza wzrost o 23 p.p. w ciągu roku. Potwierdzeniem powyższego były ogólnokrajowe nagrody, które Bank otrzymał w 2016 r. – „Złoty Bankier” (największe wyróżnienie na rynku bankowym –

organizatorzy to branżowy serwis bankier.pl oraz Puls Biznesu) za jakość obsługi klienta oraz „Instytucja Roku” za najlepszy serwis w oddziałach (na podstawie ankiet badania jakości przeprowadzonej przez serwis mojebankowanie.pl), jak również nagrody za karty kredytowe oraz pożyczkę gotówkową.

Oddziały i franczyza

Na dzień 31 marca 2017 r. sieć Banku obejmowała 273 własne oddziały oraz 24 oddziały franczyzowe. Prawie wszystkie oddziały, z wyjątkiem siedmiu placówek, obsługują klientów masowych, zamożnych oraz mikroprzedsiębiorstwa (w tym oddziały franczyzowe). Pozostałe siedem placówek obsługuje klientów bankowości prywatnej. Oddziały banku zlokalizowane są w 154 małych i dużych miastach. Sieć oddziałów stanowi aktualnie główny kanał dystrybucji usług Banku i zdobywania nowych klientów. Bank przewiduje, że tradycyjne oddziały bankowe pozostaną głównym kanałem sprzedaży produktów i usług doradczych, natomiast pozostałe usługi zostaną przeniesione do cyfrowych kanałów dystrybucji.

14 oddziałów franczyzowych wcześniej wchodziło w skład szerszej sieci franczyzowej Polbanku, która została w przeważającej części zakończona przez Polbank w związku z jego przejęciem przez Grupę, a następnie dalej zredukowana w procesie łączenia organizacji. Obecnie Bank czerpie korzyści, jakie wynikają z efektywności kosztowej modelu franczyzowego. W związku z tym w 2015 r. Bank uruchomił 10 nowych placówek franczyzowych w ramach programu pilotażowego, w celu sprawdzenia założeń biznesowych i nowego modelu współpracy. Jednocześnie model działania istniejących placówek franczyzowych (np. placówek Polbanku) uległ przekształceniu i został dostosowany do modelu nowo otwartych placówek. Rezultaty powyższego programu są pozytywne i Bank zamierza wykorzystać model placówek franczyzowych jako istotną część optymalizacji sieci dystrybucji w celu zbliżenia jej do benchmarku rynkowego.

W obszarze bankowości prywatnej każdego klienta obsługuje indywidualny doradca klienta, do którego zadań należy zarządzanie pakietem produktowym i rachunkiem klienta, realizowanie zleceń transakcji oraz monitorowanie interakcji pomiędzy Bankiem a klientem. Bank posiada 10 centrów bankowości prywatnej obsługujących klientów bankowości prywatnej. Trzy z nich znajdują się we wspólnym lokalu z oddziałem bankowości detalicznej. Ponadto istnieje możliwość świadczenia usług w miejscu dogodnym dla klienta, innym niż placówka Grupy.

Kanały alternatywne

Na kanały alternatywne składają się centra telefonicznej obsługi klienta (obsługujące połączenia przychodzące z inicjatywy klienta i wychodzące z inicjatywy Banku) aplikacje bankowe (internetowe i mobilne), a także agenci sprzedaży bezpośredniej oraz inni partnerzy Banku. W 2016 r. bankowość internetowa i centrum telefoniczne odpowiadały za pozyskanie ok. 20% nowych klientów, a brokerzy pozyskali ok. 10% nowych klientów. Ponadto w 2016 r. wdrożony został kompletny telefoniczny proces sprzedaży kredytów gotówkowych. W średnim horyzoncie czasowym Bank spodziewa się wzrostu znaczenia oraz udziału alternatywnych kanałów dystrybucji w łącznej sprzedaży produktów. Głównym czynnikiem wpływającym na zmiany w kanałach dystrybucji w Banku jest dopasowanie ich do zachowania klientów. Wszyscy klienci Banku mają dostęp do systemu bankowości telefonicznej, który umożliwia uzyskiwanie informacji na temat oferowanych produktów i usług. Klienci posiadający szersze uprawnienia dostępu (PIN do bankowości telefonicznej) mają możliwość składania dyspozycji (finansowych i niefinansowych) za pośrednictwem telefonicznego centrum obsługi klienta. Dzięki usługom internetowej „R-Online” klienci Banku mają także dostęp do wszystkich rachunków, które posiadają w Banku, jak również lokat, kart kredytowych oraz kredytów hipotecznych i innych, a wszystko to za pośrednictwem jednej strony internetowej. W 2016 r. Bank uruchomił nową wersję bankowości internetowej (R-Online) korzystającą z technologii Responsive Web Design, która zapewnia dostęp do innowacyjnych i spersonalizowanych rozwiązań dostępnych na różne rodzaje urządzeń. Liczba klientów posiadających dostęp do bankowości internetowej na dzień 31 marca 2017 r. wynosiła około 620 tys. (w porównaniu z 624 tys. na dzień 31 grudnia 2016 r.).

Z produktów i usług Banku można także korzystać za pośrednictwem aplikacji mobilnej „Mobilny bank”, która daje klientom możliwość wykonywania różnych operacji bankowych przy użyciu smartfona lub tabletu. Na dzień 31 marca 2017 r. dostęp do tej aplikacji miało ponad 133 tys. użytkowników (134 tys. na dzień 31 grudnia 2016 r.), co oznacza wzrost o 41% w porównaniu z końcem 2015 r.

Na początku listopada 2016 r. Bank udostępnił aplikację „Mobilny Portfel”, która umożliwia dokonywanie wygodnych płatności zbliżeniowych za pomocą smartfonów z systemem operacyjnym

Android. W przyszłości Bank planuje dodanie do tej aplikacji kolejnych funkcji, a także udostępnienie jej na platformach iOS. Bank przewiduje, że aplikacja „*Mobilny Portfel*” będzie rozwijana w kierunku budowy przyjaznego użytkownikowi systemu obsługującego w jednym miejscu usługi bankowe oraz niebankowe pokrywając szeroki zakres codziennej aktywności klienta.

Bank rozpoczął serię programów partnerskich z zamiarem otwarcia nowych kanałów dystrybucji i zbadania potencjału sprzedaży krzyżowej, wynikającego z dostępu do bazy klientów partnera. Na dzień 31 marca 2017 r. Bank współpracował z 23 brokerami specjalizującymi się w usługach finansowych. Brokerzy sprzedają kredyty gotówkowe, hipoteczne oraz kredyty dla mikroprzedsiębiorstw na podstawie umów outsourcingu, które przewidują wyłącznie wynagrodzenie prowizyjne od dokonanej sprzedaży. Bank współpracuje z największymi biurami brokerskimi, w tym Open Finance, Expander Advisors, Sales Group, Gold Finance i Dom Kredytowy Notus. Dodatkowo na dzień 31 marca 2017 r. Bank posiadał kontrakty marketingowe z 2.180 lokalnymi pośrednikami, których zadaniem jest pozyskiwanie klientów zainteresowanych kredytami gotówkowymi, mikrokredytami i kredytami hipotecznymi oferowanymi w oddziałach. Wartość kredytów gotówkowych sprzedanych za pośrednictwem brokerów w 2016 r. wyniosła 608 mln zł, a udział brokerów w kredytach ogółem udzielonych w 2016 r. wynosił ok. 51%.

Produkty i usługi

Podstawowe produkty Grupy skierowane do klienta detalicznego to rachunki bieżące, lokaty, kredyty konsumenckie i hipoteczne oraz rachunki bieżące i kredyty dla mikroprzedsiębiorstw. Model sprzedaży krzyżowej realizowany jest w obszarach produktów inwestycyjnych, kart kredytowych, ubezpieczeń oraz usług wymiany walut. Ponadto Bank rozwija we współpracy z zewnętrznymi partnerami unikalną ofertę produktów leasingowych skierowanych do klientów indywidualnych. Na dzień 31 grudnia 2016 r. wskaźnik sprzedaży krzyżowej w segmencie detalicznym (obliczany jako stosunek liczby produktów, z których korzystają klienci detaliczni, do łącznej liczby klientów detalicznych) wynosił 3,15 w podsegmencie mikroprzedsiębiorstw, 3,65 w podsegmencie bankowości prywatnej, 4,56 w podsegmencie klientów zamożnych oraz 2,57 w podsegmencie klientów masowych.

Rachunki i lokaty

Produkty powiązane z rachunkami bieżącymi i oszczędnościowymi należą do najważniejszych produktów oferowanych przez Grupę klientom detalicznym.

Podstawowym produktem wprowadzającym Grupę dla klientów masowych i mikroprzedsiębiorstw jest „Wymarzone Konto”, które wyróżnia się wysoce konkurencyjną ceną, obejmującą m.in. bezpłatne wypłaty z krajowych bankomatów i transakcje bankowości elektronicznej. Ponadto pakiet obejmuje szeroki zakres ubezpieczenia, w tym ubezpieczenie podróżne. Klienci otrzymują karty debetowe MasterCard, które umożliwiają dokonywanie płatności zbliżeniowych. Mikroprzedsiębiorstwom oferowane jest „Wymarzone Konto” w ramach pakietów opcjonalnych oraz atrakcyjne ceny innych produktów, w tym leasingu i terminali w punktach sprzedaży. Według stanu na dzień 31 marca 2017 r. liczba klientów indywidualnych (masowych i zamożnych) i mikroprzedsiębiorstw posiadających Wymarzone Konto przekroczyła 385 tys.

Rachunki bieżące a vista, będące podstawowymi rachunkami walutowymi dla klientów masowych i klientów zamożnych Grupy, dostępne są w następujących walutach: EUR, USD, CHF i GBP. Grupa oferuje karty płatnicze do rachunków prowadzonych w EUR oraz pełny dostęp za pośrednictwem platformy R-Dealer i aplikacji mobilnej R-Dealer Mobile. Według stanu na dzień 31 marca 2017 r. klienci Grupy posiadali 139 tys. rachunków bieżących a vista. W 2016 r. Bank otworzył ok. 138 tys. nowych rachunków bieżących denominowanych w PLN dla klientów indywidualnych (masowych i zamożnych) oraz ok. 18 tys. takich rachunków dla mikroprzedsiębiorstw.

Według stanu na dzień 31 marca 2017 r. kwota środków zdeponowanych na rachunkach bieżących (z wyłączeniem lokat jednodniowych) przez klientów detalicznych Grupy wyniosła ok. 5,9 mld zł (w porównaniu z 5,6 mld zł, 4,1 mld zł i 2,8 mld zł odpowiednio na 31 grudnia 2016 r., 2015 r. i 2014 r. Wzrost pomiędzy 2014 i 2015 r. wynosił 49%, a pomiędzy 2015 a 2016 r. wynosił 35%. Wielkości te stanowią ponad dwukrotny wzrost w porównaniu z dniem 31 grudnia 2014 r.), który wynikał z wprowadzenia programu „FENIX”. Klienci segmentu Bankowość Detaliczna mogą korzystać ze standardowych jedno-, dwu-, trzy-, sześć- i dwunastomiesięcznych lokat terminowych o stałym oprocentowaniu w PLN, EUR, USD, GBP i CHF, dostępnych w oddziałach, za pośrednictwem telefonicznego centrum obsługi klienta, przez Internet lub za pomocą bankowości mobilnej. Lokaty takie mogą być odnawialne (przy czym klienci mogą zdecydować, czy przedłużenie lokaty ma dotyczyć kwoty pierwotnie wpłaconych środków powiększonych o odsetki, czy tylko pierwotnie

wpłaconych środków, a odsetki zostaną przebrane na wskazany rachunek) lub nieodnawialne, a wtedy po zakończeniu lokaty kapitał wraz z odsetkami zostanie przebrany na wskazany przez klienta rachunek. Bank wdrożył proces zamiany zobowiązań na produkty inwestycyjne. Klientom oczekującym wyższych zysków, którzy są skłonni zaakceptować większe ryzyko z tym związane, oferuje się produkty łączone dostosowane do profilu ryzyka danego klienta.

Na dzień 31 marca 2017 r. saldo depozytów terminowych (uwzględniając depozyty inwestycyjne) klientów detalicznych Grupy wynosiło 6,2 mld zł, w porównaniu z 7,9 mld zł, 9,9 mld zł i 7,3 mld zł odpowiednio na dzień 31 grudnia 2016 r., 2015 r. i 2014 r.

Na dzień 31 marca 2017 r. saldo rachunków oszczędnościowych klientów detalicznych Grupy wynosiło 7,9 mld zł, w porównaniu z 7,0 mld zł, 5,4 mld zł i 5,3 mld zł odpowiednio na dzień 31 grudnia 2016 r., 2015 r. i 2014 r.

Na dzień 31 marca 2017 r. saldo rachunków bieżących, depozytów terminowych (uwzględniając depozyty inwestycyjne) i rachunków oszczędnościowych klientów detalicznych Grupy wynosiło 20 mld zł, w porównaniu z 20,5 mld zł, 19,4 mld zł i 15,4 mld zł odpowiednio na dzień 31 grudnia 2016 r., 2015 r. i 2014 r.

Na dzień 31 marca 2017 r. lokaty terminowe (uwzględniając depozyty inwestycyjne) w segmencie Bankowości Detalicznej stanowiły 31% zobowiązań finansowych Grupy wobec klientów segmentu Bankowości Detalicznej wycenianych według zamortyzowanego kosztu, co oznacza spadek z poziomu 39 na koniec 2016 r. i 48% w na koniec 2014 r., głównie na rzecz rachunków bieżących.

Kredyty hipoteczne

Na dzień 31 marca 2017 r. wartość netto kredytów hipotecznych udzielonych klientom indywidualnym przez Grupę wynosiła 15,9 mld zł. Na dzień 31 grudnia 2016 r. wartość tego portfela wynosiła 16,7 mld zł, w porównaniu do 17,0 mld zł na dzień 31 grudnia 2015 r. i 16,0 mld na dzień 31 grudnia 2014 r. Większość stanowią kredyty hipoteczne udzielone przez Polbank przed połączeniem z Bankiem.

99% wszystkich udzielonych kredytów hipotecznych to kredyty hipoteczne udzielone klientom w podsegmentach klientów masowych i zamożnych; z powyższej puli kredytów 11% jest denominowanych w PLN, 21% w EUR, a 68% w CHF na dzień 31 marca 2017 r.

Grupa udziela kredytów hipotecznych głównie na cele mieszkaniowe. Na Datę Prospektu Bank udziela kredytów hipotecznych wyłącznie w PLN, które stanowią istotny element kompleksowej oferty produktowej dla klientów indywidualnych. Pomimo tego, Bank ograniczył swoje zaangażowanie w tym obszarze głównie ze względu na dużą ekspozycję długoterminowych kredytów w walutach obcych. Portfel kredytów hipotecznych finansowany jest różnego rodzaju zobowiązaniami, w tym zobowiązaniami z tytułu rachunków bieżących, lokat terminowych, finansowaniem zapewnianym przez podmiot dominujący oraz kapitałami własnymi.

Kredyty konsumpcyjne i mikrokredyty

Gama produktów oferowanych przez Grupę w zakresie kredytów konsumpcyjnych i kredytów dla mikroprzedsiębiorstw obejmuje karty kredytowe, kredyty osobiste, linie kredytowe, leasing/kredyty oraz kredyty dla mikroprzedsiębiorstw, w tym kredyty w rachunkach bieżących oraz niewielkie kredyty inwestycyjne i kredyty terminowe.

Kredyty gotówkowe oferowane jako nowe środki lub kredyty konsolidacyjne stanowią podstawowe niezabezpieczone produkty finansowania potrzeb klientów detalicznych, które charakteryzują się wysoką marżą. Maksymalna standardowa długość okresu spłaty powyższych kredytów wynosi osiem lat dla nowych i dziesięć lat dla obecnych klientów. Klienci detaliczni mogą zaciągać kredyt w wysokości zasadniczo nie większej niż 150.000 zł, bez konieczności jego poręczenia lub przedstawienia innego zabezpieczenia. Produkty te są oferowane w PLN i są skierowane zarówno do nowych, jak i obecnych klientów. Na dzień 31 marca 2017 r. kwota kredytów i pożyczek (z wyjątkiem kredytów hipotecznych dla klientów indywidualnych oraz wartości leasingu) udzielonych przez Grupę klientom z segmentu Bankowości Detalicznej wyniosła 5,4 mld zł. Na koniec 2016 r. wynosiła ona 5,3 mld zł i była o 22% wyższa w porównaniu do 4,3 mld zł na dzień 31 grudnia 2014 r., co stanowi wzrost o 9% w porównaniu z 4,8 mld zł na dzień 31 grudnia 2015 r. (który z kolei stanowił wzrost o 12% w porównaniu do 4,3 mld zł na dzień 31 grudnia 2014 r.). Wynikało to ze wzrostu sprzedaży nowych kredytów. Wartość nowych kredytów gotówkowych wzrosła niemal czterokrotnie z 303 mln zł w 2014 r. do poziomu 1,2 mld zł w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2016 r., a w pierwszym kwartale 2017 r. była o 5% wyższa niż w analogicznym okresie 2016 r. Sprzedaż nowych kredytów

dla mikroprzedsiębiorstw wzrosła o 27% w roku zakończonym 31 grudnia 2016 r. w porównaniu z rokiem zakończonym 31 grudnia 2014 r. Sprzedaż kredytów gotówkowych odbywa się głównie za pośrednictwem oddziałów i brokerów (których udział w sprzedaży w 2016 r. wynosił odpowiednio 48% i 51%).

Grupa oferuje swoim klientom detalicznym karty kredytowe w ścisłej współpracy z Visa/MasterCard – kluczowymi partnerami w obszarze działalności związanej z wydawaniem i obsługą kart kredytowych. Oferowane przez Grupę karty kredytowe obejmują dedykowane karty kredytowe dostosowane do indywidualnych potrzeb każdego segmentu klientów. We wrześniu 2015 r. – jako pierwszy w Polsce – Bank pomyślnie wprowadził usługę portfela elektronicznego MasterPass. Również w 2015 r. Bank rozpoczął projekt optymalizacji systemów kart i redukcji kosztów. Jednym z rezultatów tego projektu było przeniesienie portfela kart debetowych i kredytowych z systemów Banku do First Data Poland. Umożliwiło to Bankowi znaczną redukcję kosztów operacyjnych dzięki wyeliminowaniu wewnętrznych systemów kartowych. Według stanu na dzień 31 marca 2017 r. Grupa posiadała w swoim portfelu ok. 138 tys. kart kredytowych wydanych klientom detalicznym.

Usługi transakcyjne

Bank świadczy pełny zakres usług transakcyjnych, obejmujących wpłaty i wypłaty gotówkowe, płatności gotówkowe na rachunki prowadzone przez Bank i inne banki, lokaty terminowe i przelewy. Usługi transakcyjne świadczone są za pośrednictwem tradycyjnej sieci placówek, a także innowacyjnych alternatywnych rozwiązań takich, jak platformy bankowości internetowej i mobilnej.

Sprzedaż krzyżowa – usługi maklerskie, inwestycje i ubezpieczenia

We współpracy z czołowymi polskimi i międzynarodowymi firmami ubezpieczeniowymi, takimi jak Uniqua TU na Życie S.A., Uniqą TU S.A., TUnŻ Europa S.A., TU Europa S.A., TUIR Warta S.A. oraz TUnŻ Warta S.A., Grupa oferuje kilka rodzajów ubezpieczeń, w tym ubezpieczenia na życie (m.in. ubezpieczenia strukturyzowane i ubezpieczenia z funduszem kapitałowym), ubezpieczenia na wypadek długotrwałej niezdolności do pracy, ubezpieczenia na wypadek śmierci w wypadku, ubezpieczenie spłaty zadłużenia, ubezpieczenia od utraty dochodu i niektóre rodzaje ubezpieczeń assistance (w tym między innymi ubezpieczenia podróże). Grupa oferuje produkty ubezpieczeniowe w powiązaniu z innymi produktami z oferty dla klientów detalicznych, np. kredyty hipoteczne są sprzedawane w powiązaniu z ubezpieczeniem mieszkania lub domu. Grupa nie działa jako ubezpieczyciel, lecz prowadzi jedynie sprzedaż polis ubezpieczeniowych dostarczanych przez podmioty zewnętrzne. Bank stale rozszerza swoją ofertę samodzielnych produktów ubezpieczeniowych. W 2016 r. Bank wprowadził następujące nowe produkty: ubezpieczenia na wypadek śmierci w wypadku, ubezpieczenie na życie z wysoką kwotą ochrony ubezpieczeniowej (1 mln zł), ubezpieczenie medyczne dające dostęp do szerokiej gamy specjalistów i ubezpieczenie dla klientów biznesowych.

W latach 2015-2016 Bank kontynuował przejrzysty i efektywny proces konwersji środków ulokowanych przez klientów na depozytach terminowych i rachunkach w produkty inwestycyjne, który przyniósł wzrost sprzedaży w obszarze inwestycyjnym. Średnia miesięczna sprzedaż wzrosła do 290 mln zł w 2016 r. (wzrost o 17%) z 248 mln zł w 2015 r. i 148 mln zł w 2014 r. W pierwszym kwartale 2017 r. średnia miesięczna sprzedaż wyniosła 327 mln zł (przy 13% wzroście za okres 3 miesięcy). Trend ten przyczynił się do dynamicznego wzrostu zarządzanych aktywów inwestycyjnych, których wartość na dzień 31 marca 2017 r. osiągnęła 5,24 mld zł, co stanowiło wzrost o 7,32% z 4,88 mld zł na dzień 31 grudnia 2016 r. Na dzień 31 grudnia 2015 i 2014 r. wartość zarządzanych aktywów wynosiła odpowiednio 3,99 mld zł i 3,5 mld zł.

Wzrost inwestycji miał również wpływ na udział aktywów klientów zarządzanych przez Bank ulokowanych w produktach inwestycyjnych w łącznych aktywach klienta zarządzanych przez Bank (z uwzględnieniem środków na rachunkach i depozytach terminowych) ogółem, który wzrósł z 19% na dzień 31 grudnia 2015 r. do 22% na dzień 31 grudnia 2016 r. i 24% na dzień 31 marca 2017 r.

Bank prowadził za pośrednictwem podmiotu zewnętrznego dystrybucję lokalnych funduszy inwestycyjnych pod marką Raiffeisen (formuła „white label”), realizujących różne strategie inwestycyjne i charakteryzujących się różnym poziomem ryzyka. Fundusze Raiffeisen są oferowane przez sieć sprzedaży detalicznej i za pośrednictwem bankowości internetowej. W grudniu 2016 r. wartość zarządzanych aktywów funduszy Raiffeisen przekroczyła 1,1 mld zł, co oznaczało wzrost o 100% w porównaniu ze stanem na koniec 2015 r. Fundusze „White Label” są pierwszym krokiem do wdrożenia koncepcji oparcia działalności Grupy o fundusze zarządzane przez Raiffeisen TFI. Lokaty inwestycyjne i strukturyzowane produkty ubezpieczeniowe były oferowane w ramach subskrypcji, a ich sprzedaż w 2016 r. wynosiła 1,14 mld zł (lokaty inwestycyjne) i 66 mln zł (strukturyzowane produkty

ubezpieczeniowe). W obszarze inwestycyjnym w latach 2015 i 2016 wdrożona została oferta nowych ubezpieczeń z funduszem kapitałowym i nowe edycje takich ubezpieczeń. Sprzedaż inwestycyjnych produktów ubezpieczeniowych ogółem w 2016 r. wynosiła 898 mln zł i była aż o 170% wyższa niż w 2015 r.

Grupa aktywnie rozwijała swoją działalność inwestycyjną także w innych obszarach, takich jak: wdrożenie nowego modelu usług doradczych w segmentach klientów masowych i zamożnych; wprowadzenie do oferty inwestycyjnej nowych klas aktywów (np. private equity, wierzytelnościowych i nieruchomości); wprowadzenie nowych produktów (fundusze zamknięte, certyfikaty bonusowe, ubezpieczenia z funduszem kapitałowym); a także współpraca z nowymi partnerami inwestycyjnymi.

Produkty rynku kapitałowego oferowane klientom detalicznym obejmują produkty walutowe. Więcej informacji na temat tych produktów znajduje się w rozdziale „Opis działalności Grupy – Instytucje finansowe i rynki kapitałowe – Instytucje finansowe i transakcje na rynkach kapitałowych”.

Produkty i usługi bankowości prywatnej

W ramach bankowości prywatnej Grupa oferuje klientom szeroką gamę najlepszych w swoich kategoriach produktów inwestycyjnych własnych i opracowanych przez inne podmioty, uzupełnionych o produkty ubezpieczeniowe, kredytowe i depozytowe pod marką „Friedrich Wilhelm Raiffeisen”. Oferta jest dostosowana do osobistych finansów klientów (np. osobiste rachunki oszczędnościowe i bieżące, karty płatnicze oraz prestiżowe karty kredytowe, produkty inwestycyjne, jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych otwartych i zamkniętych, usługi maklerskie, bankowe papiery wartościowe, ubezpieczenia połączone z funduszem inwestycyjnym, produkty strukturyzowane, transakcje walutowe i inwestycje w złoto) oraz ich potrzeb w zakresie płynności finansowej, w tym między innymi poprzez produkty w ramach elastycznych procedur z uwzględnieniem indywidualnych okoliczności. Pod marką „Friedrich Wilhelm Raiffeisen” Bank świadczy zaawansowane usługi zarządzania majątkiem (*wealth management*) w oparciu o wyważoną metodologię i procesy, z zaangażowaniem wysoko wykwalifikowanych doradców. Segment bankowości prywatnej aktywnie korzysta ze zintegrowanego modelu doradztwa opartego o teorię BPT (*Behavioural Portfolio Theory*) w połączeniu z usługami doradztwa inwestycyjnego. Czynniki podnoszącymi wartość dodaną usług private banking są także usługi prawne, planowania sukcesji i inwestycji w nieruchomości, a także usługi bankowości międzynarodowej oferowane we współpracy z Kathrein Private Bank AG.

Według Związku Banków Polskich Bank jest wiodącą instytucją na rynku bankowości prywatnej z udziałem 9% w roku obrotowym 2016 r. Wdrożony przez Grupę model doradztwa w zakresie bankowości prywatnej utrzymuje wysokie notowania w rankingach zewnętrznych: przez cztery lata z rzędu Bank uzyskiwał najwyższą, pięciogwiazdkową ocenę w prestiżowym rankingu bankowości prywatnej magazynu Forbes. Najwyższe noty w rankingu Forbes zostały przyznane za profesjonalne usługi doradztwa inwestycyjnego, konsekwentne oferowanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie inwestycji i sukcesji, a także nowatorskie podejście do indywidualnych strategii inwestycyjnych połączone z tradycją „Friedrich Wilhelm Raiffeisen”. „Friedrich Wilhelm Raiffeisen” zdobył także nagrodę dla najlepszego private banking w Polsce, w ramach EMEA Finance „Europe Banking Awards 2016”. Wysoka ocena Banku przez klientów znalazła również odzwierciedlenie w poziomie wskaźnika NPS, który w grudniu 2016 r. wyniósł 41 (w porównaniu z poziomem 39 w grudniu 2015 r. i 37 w grudniu 2014 r.). Poziom satysfakcji klientów stale przekracza 90%.

Na dzień 31 marca 2017 r. wartość aktywów (w tym depozytów) powierzonych Grupie przez Klientów Bankowości Prywatnej, których było ok. 5,1 tys., wynosiła 7,72 mld zł. Łączne aktywa zarządzane przez Bank ogółem segmentu bankowości prywatnej zwiększyły się z 6,2 mld zł w 2014 r. do 7,8 mld zł na dzień 31 grudnia 2016 r., czyli CAGR za ten okres wyniósł 12%. Jako lider w segmencie bankowości prywatnej, Friedrich Wilhelm Raiffeisen stale powiększa swoją bazę klientów, aktywa finansowe ogółem i udział w rynku – od momentu wprowadzenia marki „Friedrich Wilhelm Raiffeisen” na rynek (w czerwcu 2010 r.) jej aktywa finansowe wzrosły do 7,72 mld zł na dzień 31 marca 2017 r., tj. o 147%. Wzrost wartości aktywów finansowych ogółem na jednego klienta w latach 2014-2016 mierzony wskaźnikiem CAGR wyniósł 15%, tj. wartość ta wzrosła z 1,2 mln zł na dzień 31 grudnia 2014 r. do 1,6 mln zł na dzień 31 grudnia 2016 r. i utrzymała się na poziomie 1,5 mln zł na dzień 31 marca 2017 r.

Grupa ciągle rozwija swoją ofertę inwestycyjną wprowadzając nowe klasy aktywów (np. private equity, wierzytelnościowe i nieruchomości), nowe produkty (fundusze zamknięte, certyfikaty bonusowe, ubezpieczenia z funduszem kapitałowym) oraz nawiązując współpracę z nowymi partnerami (dostawcami produktów). W zakresie oferty kredytowej, wprowadzona została nowa edycja karty

kredytowej Master Card World Elite (trzecia najlepsza karta kredytowa dla zamożnych klientów w Polsce wg rankingu Forbes) oraz pożyczka zabezpieczona aktywami.

Wychodząc naprzeciw rosnącym potrzebom i wymaganiom klientów bankowości prywatnej, Bank kładzie szczególny nacisk na doskonalenie kwalifikacji swoich pracowników. Doradcy klienta w segmencie bankowości prywatnej mogą poszczycić się posiadanymi certyfikatami, takimi jak Europejski Certyfikat Doradcy Finansowego (ang. *European Financial Advisor*, EFA) i Certyfikat Eksperta Planowania Finansowego (ang. *European Financial Planner*, EFP) oraz certyfikacją CFA jako potwierdzeniem umiejętności w zakresie strategii inwestycyjnej i kompetencji miękkich. Doradcy klienta bankowości prywatnej uzyskali certyfikaty EFA jako pierwsi w Polsce. Standardy jakościowe dostosowane do aktualnych procesów oraz zmieniającego się środowiska i regulacji obowiązują w całej sieci sprzedaży.

Friedrich Wilhelm Raiffeisen pełni również funkcję centrum kompetencji w obszarze inwestycji w segmencie Bankowości Detalicznej, w tym świadczy usługi w zakresie produktów i doradztwa dla całego segmentu Bankowości Detalicznej (od kwietnia 2015 r.). Odpowiedzialność i kompetencje w tej dziedzinie zostały rozszerzone poprzez integrację Domu Maklerskiego pod zarządzanie i nadzór we Friedrich Wilhelm Raiffeisen (od lipca 2016 r.).

Dom Maklerski Raiffeisen Bank Polska

Po uzyskaniu przez Bank zezwolenia KNF w dniu 28 czerwca 2010 r. Bank rozpoczął prowadzenie działalności maklerskiej poprzez biuro maklerskie funkcjonujące w ramach struktury organizacyjnej Banku pod marketingową nazwą „*Dom Maklerski Raiffeisen Bank Polska S.A.*” („**Dom Maklerski Raiffeisen Bank Polska**”). Dom Maklerski Raiffeisen Bank Polska działa na rynku pierwotnym oferując certyfikaty Raiffeisen Centrobank AG i kapitałowe papiery wartościowe (w ramach własnej oferty i jako członek konsorcjum) oraz na rynku wtórnym GPW, a także świadczy usługi doradztwa inwestycyjnego (w zakresie inwestycji indywidualnych i portfelowych). Od lipca 2016 r. działalnością maklerską zarządza kierownictwo segmentu bankowości prywatnej. W 2016 r. Dom Maklerski Raiffeisen Bank Polska kontynuował działalność w zakresie oferowania papierów wartościowych dopuszczonych do obrotu publicznego, tj. strukturyzowanych produktów Raiffeisen Centrobank AG – wiodącego emitenta certyfikatów notowanych na GPW. W 2016 r. wartość sprzedaży certyfikatów wyniosła 296 mln zł. Liczba rachunków inwestycyjnych prowadzonych przez Dom Maklerski Raiffeisen Bank Polska na koniec 2016 r. wynosiła ok. 15 tys., co oznacza wzrost o 30% w porównaniu ze stanem na koniec 2015 r. oraz 15,7 tys. zł na dzień 31 marca 2017 r. Wartość aktywów zarządzanych przez Dom Maklerski Raiffeisen Bank Polska wzrosła o 40% i w grudniu 2016 r. osiągnęła poziom 833 mln zł. Nowe produkty włączone do oferty Domu Maklerskiego Raiffeisen Bank Polska obejmowały certyfikaty w USD i nowe zamknięte fundusze znajdujące się w ofercie publicznej. Dom Maklerski Raiffeisen Bank Polska świadczy usługi na rzecz klientów instytucjonalnych, korporacyjnych i detalicznych. Prowadzi działalność w zakresie sprzedaży akcji i certyfikatów strukturyzowanych dla segmentu detalicznego. Na dzień 31 marca 2017 r. wartość zarządzanych aktywów przekroczyła 933 mln zł. Niezależne analizy, raporty i modelowe portfele przygotowywane są przez doświadczony zespół analityków. Dom Maklerski Raiffeisen Bank Polska otrzymał tytuł Najlepszego Domu Maklerskiego 2015 r. w rankingu organizowanym przez portal wp.pl. Zajął również 6. miejsce w rankingu najlepszych domów maklerskich w Polsce w 2015 r. organizowanym przez portal bankier.pl i 4. miejsce w analogicznym rankingu opublikowanym przez portal money.pl. Jeden z analityków Domu Maklerskiego Raiffeisen Bank Polska zajął drugie miejsce wśród najlepszych analityków technicznych w rankingu Gazety Giełdy Parkiet.

Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe

Informacje ogólne

Dwa podstawowe filary segmentu Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe to:

- Obsługa Instytucji Finansowych i Transakcje na Rynkach Kapitałowych – w ramach tego filaru wyróżnia się cztery podsegmenty: transakcje rynkowe, banki, niebankowe instytucje finansowe i kantory walutowe oraz
- Sprzedaż Produktów Rynku Kapitałowego i Bankowości Inwestycyjnej – obszar obejmujący sprzedaż krzyżową produktów rynku kapitałowego i produktów maklerskich dla całej bazy klientów korporacyjnych i detalicznych Grupy; wyniki finansowe tego obszaru przypisywane są, odpowiednio, do segmentów Bankowość Korporacyjna i Bankowość Detaliczna.

Strategia segmentu

Strategicznym celem Grupy jest zdobycie pozycji czołowego partnera w zakresie rozwiązań rynku kapitałowego i bankowości inwestycyjnej w Polsce. Taktyka Grupy w tym zakresie opiera się na budowaniu mocnej pozycji w poszczególnych lokalizacjach oraz bliskich relacjach z klientami, rozwijanych dzięki fachowej wiedzy i opracowywaniu produktów dostosowanych do ich indywidualnych potrzeb.

Grupa dąży do wykorzystania swojej siły w obsłudze instytucji finansowych intensyfikując sprzedaż krzyżową produktów z różnych kategorii oraz pozyskując nowych klientów. Aby utrzymać czołową pozycję w zakresie transakcji walutowych, funkcji animatora rynku oraz produktów na potrzeby zabezpieczenia przed ryzykiem walutowym i ryzykiem stopy procentowej, Grupa rozwija aktywną sprzedaż internetową dla mikroprzedsiębiorstw, zwiększa udział sprzedaży instrumentów pochodnych oraz koncentruje się na sprzedaży produktów inwestycyjnych dla klientów korporacyjnych.

Jednocześnie podejmowane są działania mające na celu wzmocnienie pozycji Grupy jako dostawcy usług powierniczych dla lokalnych klientów, poprzez rozszerzanie działalności w obszarze otwartych funduszy inwestycyjnych.

Grupa dąży do rozbudowy oferty detalicznej funduszy inwestycyjnych, depozytów inwestycyjnych i domu maklerskiego w oparciu o analizy i relacje z klientami. Grupa podjęła decyzję o utworzeniu własnego towarzystwa funduszy inwestycyjnych i w dniu 30 maja 2017 r. uzyskała odpowiednie zezwolenie KNF.

Grupa zamierza utrzymać udział w rynku instrumentów dłużnych, wykorzystując w tym celu swoją silną pozycję wśród klientów korporacyjnych. Grupa dąży także do budowania rozpoznawalności w segmencie małych i średnich przedsiębiorstw, poprzez koncentrację na transakcjach średniej wielkości.

Instytucje Finansowe i Transakcje na Rynkach Kapitałowych

Działalność Grupy w zakresie Obsługi Instytucji Finansowych i Transakcji na Rynkach Kapitałowych zorientowana jest na przychody prowizyjne oraz na działalność niewymagającą wysokiego zaangażowania kapitału. Obejmuje ona następujące działania:

- obsługę instytucji finansowych, w tym między innymi funduszy emerytalnych, firm zarządzających aktywami i firm ubezpieczeniowych;
- transakcje na rynkach kapitałowych, ze szczególnym uwzględnieniem działalności animatora rynku dla instrumentów denominowanych w złotych, w szczególności instrumentów walutowych, transakcji na stopę procentową i produktów związanych z obligacjami oraz
- skup i sprzedaż walut, dostarczanie EUR, USD, CHF, GBP oraz banknotów innych walut do lokalnych banków i kantorów wymiany walut.

Analiza obrotów dokonywana corocznie przez NBP pokazuje, że Grupa należy do czołowych animatorów rynku w odniesieniu do krajowej waluty i instrumentów pochodnych. W okresie od dnia 1 listopada 2015 r. do dnia 30 września 2016 r. Grupa zajmowała trzecie miejsce wśród banków przeprowadzających transakcje swapów walutowych na parze walut, z których jedna to PLN, i piąte miejsce w kategorii instrumentów OIS (*overnight indexed swap*) w PLN.

Celem Grupy w tym obszarze jest zwiększanie wolumenu transakcji, oferowanie konkurencyjnych cen i szybkiej realizacji transakcji, świadczenie solidnych usług doradztwa klientom wewnętrznym oraz wspieranie działalności Grupy związanej z zarządzaniem aktywami i pasywami. W ostatnich latach Grupa notowała stabilny i ciągły wzrost w tym obszarze, co wraz z wykorzystaniem trendów rynkowych i ukierunkowanym zajmowaniem pozycji oraz przy optymalnej równowadze pomiędzy podejmowanym ryzykiem i osiąganą rentownością, znacząco przyczynia się do generowanego przez Grupę zysku operacyjnego. Działalność w zakresie transakcji na rynkach kapitałowych jest źródłem wartości dodanej dla produktów oferowanych klientom w pozostałych segmentach. Grupa uzyskała status dealera rynku pieniężnego za rok 2016.

Podsegment Obsługa Instytucji Finansowych obsługuje trzy typy instytucji finansowych:

- *Niebankowe instytucje finansowe*, do których należą firmy zarządzające aktywami, firmy ubezpieczeniowe i fundusze emerytalne; działalność Grupy w tym obszarze koncentruje się na produktach niewymagających znacznego zaangażowania kapitału i lokalnych funduszach zamkniętych. Kompleksowe usługi obejmują prowadzenie rachunków, zarządzanie płynnością (*cash management*), produkty rynku kapitałowego oraz usługi powiernicze i kredyty. Grupa jest czołowym bankiem depozytariuszem dla zamkniętych funduszy inwestycyjnych, z największym udziałem w rynku pod względem liczby obsługiwanych funduszy typu zamkniętego (ok. 35%) i

ok. 15% pod względem wolumenu funduszy inwestycyjnych ogółem (źródło: KNF). Liczba klientów korzystających ze świadczonych przez Grupę usług powierniczych wzrosła z 249 na dzień 31 grudnia 2014 r. do 294 na 31 grudnia 2015 r. i 405 na dzień 31 grudnia 2016 r. oraz 348 na dzień 31 marca 2017 r.

- *Kantory wymiany walut*; w tym obszarze działalność Grupy koncentruje się na transakcjach gotówkowych z kantorami oraz transakcjach na rynku międzybankowym. Zdaniem Grupy zajmuje ona pozycję lidera handlu walutami, z powodzeniem świadcząc przejrzyste i elastyczne usługi transakcyjne dla klientów na rynku międzybankowym oraz dla największych kantorów wymiany walut w Polsce. Wolumen obrotów walutami w 2016 r. osiągnął poziom ok. 45 mld zł.
- *Banki*; Grupa działa jako bank korespondent świadczący usługi płatnicze, usługi bankowości inwestycyjnej dla innych polskich banków oraz usługi zarządzania relacjami. Jest to działalność generująca głównie przychody z prowizji od obsługi płatności (w PLN oraz walutach zagranicznych). Grupa posiada przewagę konkurencyjną w regionie Europy Środkowo-Wschodniej dzięki świadczeniu usług obsługi aktywów na rzecz klientów międzynarodowych.

Sprzedaż Produktów Rynku Kapitałowego i Bankowości inwestycyjnej

Sprzedaż Produktów Rynku Kapitałowego i Bankowości Inwestycyjnej to obszar działalności obejmujący sprzedaż krzyżową produktów rynku kapitałowego w segmentach Bankowość Korporacyjna i Bankowość Detaliczna. W 2016 r. obszar ten wygenerował przychody z działalności operacyjnej na poziomie ponad 386 mln zł w segmentach korporacyjnym i detalicznym łącznie, w tym 260 mln zł w segmencie Bankowość Korporacyjna (37% przychodów z działalności operacyjnej segmentu ogółem w ujęciu jednostkowym) i 126 mln zł w segmencie Bankowość Detaliczna (16% przychodów z działalności operacyjnej segmentu ogółem w ujęciu jednostkowym).

Zdaniem Grupy, jej Dealing Room, w ramach którego 31 dealerów obsługuje 14.087 klientów (7.267 klientów korporacyjnych i 6.920 mikroprzedsiębiorstw, czyli średnio 521 klientów na jednego dealera, wg danych na dzień 31 marca 2017 r.), należy do największych w Polsce. W ofercie Grupy są produkty zabezpieczające, Grupa nie zawiera transakcji spekulacyjnych na rynku walutowym ani na rynku instrumentów pochodnych. Trzy lata temu Grupa podjęła decyzję o wprowadzeniu wymogu podnoszenia przez dealerów swoich kwalifikacji. Każdy pracujący w Grupie dealer zdał egzaminy ACI/WBI.

W segmencie Bankowość Korporacyjna przychody z działalności operacyjnej generowane przez produkty obszaru Rynku Kapitałowego i Bankowości Inwestycyjnej zapewniają głównie produkty walutowe, lokaty i instrumenty pochodne. W ofercie Grupy są również obligacje i fundusze inwestycyjne oraz produkty rynku kapitałowego i rynku instrumentów dłużnych dla klientów korporacyjnych. Na podstawie danych dotyczących ruchu SWIFT, dostarczonych przez CRISP (Centralised Raiffeisen International Services & Payments S.R.L. – centrum obsługi płatności i przetwarzania danych Grupy RBI), Grupa obsługuje 14% płatności zagranicznych w Polsce. W 2016 r. Grupa zorganizowała 11 emisji instrumentów dłużnych, które zostały z powodzeniem uplasowane wśród klientów Grupy.

Sprzedaż krzyżową w obszarze Sprzedaży Produktów Rynku Kapitałowego i Bankowości Inwestycyjnej wspiera wewnętrznie opracowane oprogramowanie do zarządzania relacjami z klientami. Aplikacja ta obsługuje procesy sprzedaży dla klientów korporacyjnych, mikroprzedsiębiorstw i instytucji finansowych; jest zintegrowana z konsolami dealerów – rozpoznaje kontaktującego się telefonicznie klienta na podstawie jego numeru telefonu i wyświetla wszystkie dane klienta na ekranie. Dzięki integracji oprogramowania z systemem dziennego raportowania informacji dotyczących operacji na rynkach kapitałowych, wszyscy pracownicy i dyrektorzy mają możliwość monitorowania wyników sprzedaży w przypisanej im bazie klientów.

W segmencie Bankowość Detaliczna przychody z działalności operacyjnej generowane przez produkty rynku kapitałowego i bankowości inwestycyjnej pochodzą głównie z produktów inwestycyjnych i transakcji walutowych. Grupa świadczy usługi doradztwa dla klientów, którzy zawierają transakcje walutowe i są zainteresowani zaawansowanymi produktami inwestycyjnymi. Klientom niechętnym do podejmowania ryzyka Grupa oferuje produkty z gwarancją kapitału i produkty zarządzane. Ofertę podstawowych produktów dla klientów detalicznych Grupy uzupełniają: fundusze inwestycyjne, depozyty strukturyzowane, ubezpieczenia strukturyzowane, produkty maklerskie oraz złoto w monetach i sztabach. Oferta produktów inwestycyjnych Grupy została przygotowana tak, aby zaspokajać różne potrzeby klientów, w zależności od ich apetytu na ryzyko, przyjętych celów inwestycyjnych i horyzontu inwestycji. Wartość produktów inwestycyjnych sprzedanych klientom masowym i zamożnym w 2016 r. wyniosła 2.515 mln zł, w porównaniu z 2.200 mln zł w 2015 r.

Kluczowym produktem inwestycyjnym są fundusze Raiffeisen, wprowadzone na rynek w dniu 10 lipca 2014 r. Na podstawie umowy z ALTUS TFI S.A., klientom w segmencie detalicznym oferowane są jednostki uczestnictwa funduszu Raiffeisen SFIO Parasolowy (fundusz typu „white label”). Obejmuje on cztery podfundusze, z których trzy zarządzane są przez ALTUS TFI S.A., a jeden przez Raiffeisen Kapitalanlage-Gesellschaft m.b.H. Ponadto w portfelu Grupy jest również fundusz inwestycyjny zamknięty FWR Selektywny FIZ, przeznaczony wyłącznie dla klientów bankowości prywatnej. Bank otrzymuje wynagrodzenie za działalność dystrybucyjną w postaci płatnej z góry opłaty dystrybucyjnej oraz udziału w opłatach za zarządzanie (stałych i zmiennych). Bank podjął decyzję o utworzeniu własnego towarzystwa funduszy inwestycyjnych i w dniu 30 maja 2017 r. uzyskał odpowiednie zezwolenie KNF.

Produkty strukturyzowane emitowane są zazwyczaj miesięcznie, z okresem oferty od ok. dwóch do czterech tygodni. Lokaty inwestycyjne (strukturyzowane) są prostym rozwiązaniem inwestycyjnym z pełną ochroną kapitału i oprocentowaniem powiązanim z kursami walutowymi; oferowane są na okresy do 12 miesięcy. Ubezpieczenia strukturyzowane opracowywane są we współpracy z ze spółkami specjalizującymi się w ubezpieczeniach na życie: TU na Życie WARTA S.A. oraz TU na Życie EUROPA S.A. Horyzont czasowy oferowanych przez Grupę produktów to 24 do 30 miesięcy. Ich podstawę stanowią różnorodne instrumenty bazowe, w tym akcje, indeksy rynków kapitałowych oraz ceny surowców. Uzupełnieniem oferty są fundusze 11 towarzystw funduszy inwestycyjnych, w tym 2 zagranicznych, oferowane przede wszystkim w kanale bankowości elektronicznej najbardziej wymagającym klientom.

Kanały dystrybucji i rozwiązania dla klientów w segmencie Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe

Podsegment Obsługa Instytucji Finansowych i Transakcje na Rynkach Kapitałowych działa w oparciu o scentralizowany model relacji z klientami. Obsługę w zakresie dystrybucji zapewnia specjalnie powołany do tego celu zespół wysoko wyspecjalizowanych doradców klienta, dealerów i specjalistów ds. usług powierniczych.

Działania Grupy w zakresie sprzedaży krzyżowej produktów i usług klientom rynku kapitałowego dodatkowo wspierane są przez własny system zarządzania relacjami z klientem. Usprawnia on proces sprzedaży usług na rzecz klientów z segmentu korporacyjnego, mikroprzedsiębiorstw i instytucji finansowych oraz, jako narzędzie zintegrowane z konsolami dealerów, umożliwia identyfikację klienta po numerze telefonu i przekazanie jego danych dealerowi. Dzięki integracji oprogramowania z systemem dziennego raportowania informacji dotyczących zarządzania relacjami z klientem, pracownicy i dyrektorzy mają możliwość monitorowania wyników sprzedaży w przypisanej im bazie klientów. Dystrybucja produktów z obszaru Rynku Kapitałowego i Bankowości Inwestycyjnej prowadzona jest za pośrednictwem dedykowanych kanałów dystrybucji dla klientów detalicznych lub korporacyjnych, w zależności od kategorii klienta. W podsegmencie dużych klientów korporacyjnych Grupa rozwinęła spersonalizowane usługi doradztwa zorientowane na budowanie relacji z klientami, świadczone przez specjalistów ds. hedgingu w centrach korporacyjnych oraz dealerów obsługujących klientów korporacyjnych w centralach, którym niezbędne wsparcie zapewniają doradcy klienta. Klienci detaliczni obsługiwani są przede wszystkim za pośrednictwem platform internetowych. Głównym kanałem dostępu jest platforma R-Dealer, natomiast platforma R-Brokers zapewnia informacje o charakterze edukacyjnym oraz z zakresu doradztwa inwestycyjnego. Oprócz dystrybucji za pośrednictwem platformy R-Online, dystrybucja produktów inwestycyjnych prowadzona jest również przez oddziały detaliczne i dealerów w centrali. W ramach linii biznesowej Instytucje Finansowe dystrybucją produktów i usług zajmują się doradcy klienta oraz dealerzy w centrali.

Grupa dostrzega branżowy trend do cyfryzacji procesów i usług, i jako jedna z wiodących instytucji na rynku zaangażowała się w procesy transformacji i optymalizacji procesów oraz udostępniania klientom narzędzi cyfrowych. Dlatego w styczniu 2009 r. Grupa uruchomiła, jako drugi bank w Polsce, internetową platformę walutową R-Dealer. Począwszy od 5,2 tys. klientów w 2009 r. (czyli w pierwszym roku działalności), poprzez 44,8 tys. w 2014 r. i 42,0 tys. na dzień 31 grudnia 2015 r., liczba klientów korzystających z platformy doszła do ponad 47 tys. Każdego dnia w okresie od stycznia do grudnia 2016 r. średnio 84,3% transakcji walutowych zawieranych było za pośrednictwem platformy R-Dealer. W 2016 r. dziennie zawierano średnio ponad 2000 transakcji. W 2012 r. Grupa uruchomiła aplikację mobilną R-Dealer. Na Datę Prospektu ten kanał dystrybucji przetwarza ponad 4.200 transakcji miesięcznie. Aplikacja R-Dealer stworzona została przede wszystkim dla mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw, lecz jej użytkownikami są również duże przedsiębiorstwa oraz klienci bankowości prywatnej. Najpopularniejszym produktem dostępnym za pośrednictwem aplikacji jest transakcja walutowa „FX Spot”, będąca internetową platformą wymiany walut. Dostępne są jednak również inne produkty, w tym między innymi lokaty, informacje na temat

sytuacji rynkowej dostarczane za pomocą wiadomości tekstowych, zlecenia transakcji walutowych i realizacja transakcji, zlecenia transakcji walutowych i informacja o kursach walutowych, powiadomienia o zmianie kursów walutowych, walutowe kontrakty forward oraz innowacyjne rozwiązanie „FX Manager”, które umożliwia powiązanie danych z faktur klienta z kursami walutowymi w transakcjach forward. Klienci indywidualni mają dostęp do aplikacji R-Broker, służącej do obrotu kapitałowymi papierami wartościowymi.

W listopadzie 2015 r. Grupa otworzyła internetowy kantor wymiany walut dla klientów, którzy są zainteresowani dostępem do elastycznej i wysoce bezpiecznej platformy walutowej, a jednocześnie nie potrzebują korzystać w znacznym zakresie z infrastruktury Grupy. Nowy serwis stanowi uzupełnienie oferty produktów walutowych Grupy. Umożliwia on także Grupie lepszy monitoring i zarządzanie bazą klientów, a także zapewnienie odpowiedniej struktury cenowej.

Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność

Pozostała działalność Grupy, nieprzypisana do innych segmentów, obejmuje Obszar Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Pozostałą Działalność. Na wyniki finansowe segmentu składają się wyniki zarządzania płynnością, ryzykiem stopy procentowej i ryzykiem walutowym Grupy oraz jej portfelem inwestycyjnym, refinansowania aktywów i pasywów nieprzypisanych do innych segmentów, wyniki podlegających konsolidacji spółek zależnych nieprzypisanych do innych segmentów oraz wyłączenia operacji wewnątrzgrupowych pomiędzy konsolidowanymi spółkami zależnymi, a także inne przychody i koszty nieprzypisane do innych segmentów.

Aktywa i pasywa segmentu obejmują pozycje nieprzypisane do innych segmentów, w tym w szczególności aktywa finansowe przeznaczone do obrotu oraz inwestycyjne papiery wartościowe stanowiące portfele klasyfikowane jako portfele inwestycyjne i płynnościowe Grupy, pozycje klasyfikowane jako związane z działalnością Obszaru Zarządzania Aktywami i Pasywami, w tym zobowiązania wobec banków i innych podmiotów z tytułu finansowania długoterminowego (także zobowiązania podporządkowane), oraz pozostałe salda środków pieniężnych, w tym środki utrzymywane w NBP.

Podstawową funkcją Obszaru Zarządzania Aktywami i Pasywami jest zarządzanie bilansem w zakresie wartości i struktury produktów, terminów zapadalności i stóp procentowych oraz zapewnianie odpowiedniego poziomu finansowania na potrzeby prowadzenia działalności bankowej przy zachowaniu bezpiecznego poziomu ryzyka, zgodnie z wymogami regulacyjnymi, oraz przy zachowaniu bezpiecznej struktury przyszłych przepływów pieniężnych. Obszar Zarządzania Aktywami i Pasywami jest odpowiedzialny za zarządzanie płynnością Grupy, ustala wewnętrzne i zewnętrzne stopy referencyjne oraz zarządza ryzykiem stopy procentowej, a także operacyjnym i strukturalnym ryzykiem walutowym księgi bankowej. Pełni on zarazem funkcję ostrożnościową (w zakresie przestrzegania wewnętrznych zasad i wymogów regulacyjnych), jak i optymalizacyjną (w zakresie zarządzania kosztami finansowania i generowania zysków z wykorzystaniem pozycji bilansowych).

Do zakresu odpowiedzialności Obszaru Zarządzania Aktywami i Pasywami należy także zapewnianie zrównoważonej pozycji płynnościowej w średnim i długim horyzoncie czasowym przy jednoczesnej optymalizacji kosztów finansowania, zapewnianie stabilnych źródeł finansowania, zarządzanie wewnętrznym systemem ustalania cen transferowych (stóp referencyjnych), zarządzanie ryzykiem płynności w średnim i długim terminie, zarządzanie ryzykiem stopy procentowej w średnim i długim terminie, zarządzanie kapitałem oraz zarządzanie portfelem obligacji. Zarządzanie ryzykiem odbywa się poprzez zawieranie transakcji swapów walutowych, transakcji na instrumentach pochodnych na stopy procentowe (w tym między innymi dwuwalutowych) oraz skup i sprzedaż obligacji skarbowych i bonów pieniężnych NBP.

Outsourcing

Bank powierza podmiotom zewnętrznym wykonywanie niektórych czynności związanych ze swoją działalnością. Czynności zlecane w ramach outsourcingu obejmują między innymi: archiwizację, korespondencję masową, personalizację i dystrybucję kart płatniczych Banku, transport wartości pieniężnych na rzecz klientów, obsługę gotówkową, prowadzenie oddziałów franczyzowych Banku (pośrednictwo w imieniu i na rzecz Banku w zakresie czynności bankowych), usługi windykacyjne, obsługę i rozliczanie transakcji realizowanych przy użyciu wydanych przez Bank kart płatniczych, usługi bankomatowe, w tym w szczególności umożliwiające posiadaczom kart realizację transakcji za pośrednictwem bankomatów, pośrednictwo w dostępie do sieci SWIFT oraz usługi telemarketingowe.

Technologie informatyczne

Usługi informatyczne w zakresie rozwoju aplikacji i systemów oraz utrzymania środowiska i infrastruktury IT są dostarczane przez Departament Informatyki w strukturach Banku. Departament Informatyki zatrudnia 250 pracowników oraz, głównie w obszarach rozwoju oprogramowania, testów i wsparcia użytkowników, współpracuje z około 60 osobami na podstawie umów innego rodzaju niż umowa o pracę. Dodatkowo, w obszarze rozwoju i utrzymania systemów informatycznych Banku, wsparcie IT jest zapewniane przez podmioty zewnętrzne. Model operacyjny IT jest oparty na standardach Grupy RBI i dzieli obszar IT na cztery główne dyscypliny: (i) zarządzanie popytem, (ii) rozwój, (iii) utrzymanie i (iv) zarządzanie IT.

- Główne funkcje w zakresie zarządzania popytem to: analiza biznesowa, architektura korporacyjna, zarządzanie projektami i relacjami z jednostkami biznesowymi Banku. Podstawowym celem tych funkcji jest identyfikowanie i zarządzanie wymaganiami biznesowymi, planowanie i koordynacja dostarczania projektów i usług IT, balansowanie popytu w kontekście dostępnych zasobów IT;
- W zakresie rozwoju oprogramowania główne funkcje zapewniają analizę i projektowanie techniczne i systemowe, dostarczanie i zapewnienie jakości oprogramowania, a także wsparcie dla utrzymania aplikacji, systemów i środowiska IT w zakresie kompetencji trzeciej linii wsparcia. Głównym celem tej funkcji jest zapewnienie dostarczenia na czas i z wysoką jakością produktów projektów odpowiadających wymaganiom biznesowym;
- Utrzymanie aplikacji, systemów i środowiska IT koncentruje się na zapewnieniu ciągłości świadczenia usług IT dla Banku. W ramach tej dyscypliny kluczową funkcją jest także zapewnienie wsparcia dla ponad 5.000 użytkowników i 200 aplikacji;
- W ramach zarządzania IT głównie funkcje koncentrują się na zarządzaniu strategią, centralnym raportowaniu, kontrolingu finansowym, zarządzaniu procesami, zarządzaniu portfelem projektów, zasobami i wdrożeniami. Głównym celem tego obszaru jest koordynacja wszystkich funkcji IT, standaryzacja procesów, nadzór nad realizacją strategii IT oraz optymalizacja kosztów IT.

Od 2015 roku trwa program Transformacji IT, którego celem jest optymalizacja modelu świadczenia usług IT oraz usprawnienie procesów wewnętrznych. Program jest odpowiedzią na rosnące oczekiwania biznesowe głównie w obszarze szybkości dostarczania nowych rozwiązań IT oraz efektywności kosztowej świadczonych usług w związku z dynamicznymi zmianami na rynku, w tym rosnącą konkurencyjnością sektora.

W pierwszej fazie program Transformacji IT koncentrował się na zmianach wewnętrznej struktury organizacyjnej IT poprzez podział IT na obszary dedykowane dla poszczególnych linii biznesowych oraz funkcji wsparcia Banku. W ramach tych jednostek zorganizowane zostały interdyscyplinarne zespoły rozwojowo-utrzymawcze (tzw. Dev-Opsy), łączące kompetencje w zakresie rozwoju i utrzymania usług IT i zapewniające wsparcie biznesowe w pełnym zakresie i cyklu życia usług IT. Zmiany struktury organizacyjnej zostały wprowadzone w Banku w życie w grudniu 2015 roku.

Architektura systemów IT oparta jest o model wielowarstwowy z wyraźnym rozdzieleniem warstw przetwarzania transakcji, warstwy pośredniej (middleware) oraz kanałów dystrybucji. Centralnym komponentem architektury jest szyna danych oferująca ponad 500 usług technicznych dla systemów transakcyjnych, bankowości elektronicznej oraz aplikacji wspierających obsługę klientów we wszystkich kanałach dystrybucji. Główny system bankowy Temenos T24, wspiera pracę wszystkich obszarów biznesowych oraz realizuje funkcję księgi głównej Banku. System główny został zaktualizowany w 2015 roku do najnowszej wersji, zapewniając kontynuację wsparcia dostawcy, podniesienie stabilności, niezawodności, efektywności, a także poziomu bezpieczeństwa. Zintegrowane centralne platformy zarządzania, analizy danych i raportowania wspierają procesy podejmowania kluczowych decyzji biznesowych w zakresie zarządzania klientami, produktami, sprzedażą, zarządzania ryzykiem oraz raportowania i obszaru informacji zarządczej. Licencje na oprogramowanie udzielone Bankowi, a dotyczące systemów istotnych dla działalności Banku, są zgodne ze standardami rynkowymi. Co do zasady licencje mają charakter niewyłączny i zostały udzielone na czas nieokreślony. Ponadto Bank zabezpieczył usługi utrzymania i wsparcia w stosunku do systemów istotnych dla działalności Banku.

Usługi w zakresie infrastruktury IT są dostarczane centralnie i są oparte o dwa niezależne centra przetwarzania danych, umiejscowione w dwóch różnych lokalizacjach. Centra przetwarzania danych działają w oparciu o najnowsze technologie i standardy dostępne na rynku, zapewniając ciągłość dostarczania usług IT i redundancję na najwyższym poziomie w trybie 24/7/365.

Własność intelektualna

Na Datę Prospektu Bank nie jest uzależniony od żadnych patentów, licencji ani żadnych innych praw własności intelektualnej.

Znaki towarowe

Na Datę Prospektu Bank zarejestrował prawie 30 znaków towarowych na terytorium Polski. Ponadto Bank zgłosił prawie 10 znaków towarowych do rejestracji na terytorium Polski. Znaki te obejmują znaki słowno-graficzne zawierające nazwę i logotyp Banku, a także wiele słownych, słowno-graficznych i przestrzennych znaków towarowych stanowiących oznaczenie produktów lub usług Banku, jak również zawierających hasła reklamowe Banku.

Poniżej przedstawiono szczegółowe informacje na temat znaków towarowych Banku.

Znaki towarowe zarejestrowane w Urzędzie Patentowym

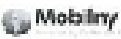
W poniższej tabeli przedstawiono szczegółowe informacje dotyczące istotnych znaków towarowych Banku zarejestrowanych w Urzędzie Patentowym wg. stanu na Datę Prospektu.

Lp.	Nazwa i rodzaj znaku	Wygląd znaku towarowego	Data zgłoszenia	Numer prawa ochronnego	Klasa towarowa	Uprawniony
1.	Raiffeisen Polbank – znak słowno-graficzny		27.04.2016	R-288054	36	Bank
2.	Class&Club – znak słowny		16.07.2008	R-223007	36	Bank
3.	To moje miejsce – znak słowny		7.05.2010	R-240020	36	Bank
4.	Mobilny Bank – znak słowno-graficzny		29.03.2011	R-248330	36	Bank
5.	To nasze miejsce – znak słowny		11.12.2013	R-271589	36	Bank
6.	polbank – znak słowny		4.08.2005	R-192467	9, 35, 36	Bank
7.	POLBANK – znak słowny		14.08.2007	R-274691	9, 16, 35, 36, 38, 41, 42	Bank
8.	rkantor – znak słowny		16.07.2014	R-281631	36	Bank
9.	r-kantor – znak słowny		16.07.2014	R-281632	36	Bank

Źródło: Bank

Znaki towarowe zgłoszone do rejestracji w Urzędzie Patentowym

W poniższej tabeli przedstawiono szczegółowe informacje dotyczące istotnych znaków towarowych Banku zgłoszonych do rejestracji w Urzędzie Patentowym, wg. stanu na Datę Prospektu.

Lp.	Nazwa/rodzaj znaku towarowego	Wygląd znaku towarowego	Data zgłoszenia	Numer zgłoszenia	Klasa towarowa	Uprawniony
1.	Mobilny Bank – znak słowno-graficzny		04.06.2013	Z-381288	36	Bank
2.	Raiffeisen Polbank to nasze miejsce – znak słowno-graficzny		27.04.2016	Z-415035	9,16,35,38,41	Bank
3.	Raiffeisen Polbank to Twoje miejsce		16.07.2014	Z-431221	9,16,35,38,41	Bank
4.	smart factor – znak słowny		4.10.2016	Z-462313	36	Bank
5.	RENT & DRaiff – znak słowny		9.01.2017	Z-466031	36, 39	Bank
6.	Rent&dRaiff ZAWSZE NOWE AUTO – znak słowno-graficzny		9.01.2017	Z-466032	36, 39	Bank

Źródło: Bank

Domeny internetowe

Na Datę Prospektu Bank posiada prawie 250 zarejestrowanych nazw domen internetowych, w tym między innymi nazwę raiffeisenpolbank.com, pod którą funkcjonuje strona internetowa Banku

Istotne umowy

Poniżej opisano istotne umowy których Bank oraz jego Spółki Zależne były stroną w okresie dwóch lat bezpośrednio poprzedzającym Datę Prospektu oraz we wcześniejszych okresach jeżeli dane umowy określają istotne prawa i zobowiązania Banku oraz jego Spółek Zależnych obowiązujące na Datę Prospektu, inne niż umowy zawarte w ramach normalnego toku działalności.

Zdaniem Zarządu, na Datę Prospektu, istotne umowy to:

- umowy dotyczące finansowania zewnętrznego Banku uważane za istotne ze względu na ich wartość (20 mln zł lub więcej);
- własne emisje dłużnych papierów wartościowych istotne dla finansowania działalności Banku;
- umowy dotyczące systemów informatycznych, uznane za istotne ze względu na szczególne znaczenie systemów informatycznych w związku z zarządzaniem działalnością Grupy oraz
- umowa sprzedaży Raiffeisen-Leasing na rzecz RBI.

Zdaniem Zarządu, za wyjątkiem uzależnienia Banku od umów dotyczących zewnętrznego finansowania Banku udzielonego przez Grupę RBI (zob. „Opis działalności Grupy – Istotne umowy – Umowy dotyczące finansowania zewnętrznego Banku”), w ocenie Banku, Grupa nie jest uzależniona od patentów lub umów licencyjnych, umów przemysłowych, handlowych ani innych umów finansowych.

Umowy dotyczące finansowania zewnętrznego Banku

Kredyty niepodporządkowane udzielone przez RBI na podstawie umowy w sprawie ogólnych warunków kredytowania

Bank i RBI są stronami umowy w sprawie ogólnych warunków kredytowania („Umowa w Sprawie Ogólnych Warunków Kredytowania”) z dnia 6 kwietnia 2016 r., która zastąpiła poprzednią umowę w sprawie ogólnych warunków kredytowania pomiędzy Bankiem a RBI z dnia 21 grudnia 2012 r. Wspomniana Umowa w Sprawie Ogólnych Warunków Kredytowania pomiędzy Bankiem a RBI obowiązuje od wielu lat (i była w tym czasie kilkakrotnie zmieniana) i określa warunki finansowania, jakiego RBI udziela Bankowi, w każdym wypadku na podstawie odrębnej umowy kredytowej.

Poszczególne kredyty mogą być udzielane w formie kredytów terminowych lub kredytów odnawialnych i mogą być przeznaczone na zaspokojenie ogólnych potrzeb finansowych Banku, chyba że w odrębnej umowie kredytowej określony zostanie inny cel takiego finansowania. W zależności od waluty danego kredytu, jego oprocentowanie jest obliczane na podstawie stopy EURIBOR, LIBOR lub innej stopy refinansowej wskazanej w umowie kredytowej, powiększonej o marżę określoną w umowie. Odsetki są płatne w terminach płatności odsetek określonych w poszczególnych umowach kredytowych.

Zgodnie z postanowieniami niektórych umów kredytowych RBI może również obciążyć Bank prowizją za gotowość finansową lub roczną opłatą za zarządzanie.

Bank może przedterminowo spłacić część lub całość otrzymanych kredytów jedynie po uzyskaniu pisemnej zgody RBI, począwszy od dnia określonego w umowie kredytowej, o ile taki dzień został wskazany.

Umowa w Sprawie Ogólnych Warunków Kredytowania zawiera klauzulę zmiany kontroli, zgodnie z którą Bank może zostać wezwany do spłaty pozostałej kwoty wszystkich wypłaconych kredytów wraz z należnymi odsetkami, jeżeli RBI przestanie posiadać, bezpośrednio lub pośrednio, co najmniej 51% akcji lub praw głosu na Walnym Zgromadzeniu akcjonariuszy Banku. W wypadku jakiegokolwiek przedterminowej spłaty kredytu (dobrowolnej lub obowiązkowej), Bank może również zostać wezwany do zwrotu na rzecz RBI wszelkich kosztów, opłat lub wydatków poniesionych w związku z przedterminowym rozwiązaniem porozumień dotyczących zarządzania płynnością lub refinansowania, transakcji zabezpieczających, gwarancji lub innego zabezpieczenia zawartego przez RBI w związku z udzielonym kredytem. Koszty takie muszą być udokumentowane i ustalone przez RBI w zasadnej wysokości na podstawie stawek rynkowych.

Umowa w Sprawie Ogólnych Warunków Kredytowania oraz wszystkie powiązane umowy kredytowe zawierane na jej podstawie podlegają prawu austriackiemu. Umowa zawiera klauzulę arbitrażową, w myśl której wszelkie spory wynikające z tej umowy będą rozpatrywane zgodnie z Regulaminem Arbitrażu i Mediacji Centrum Arbitrażowego, przy Austriackiej Federalnej Izbie Gospodarczej w Wiedniu. Każda ze stron może również złożyć wniosek o rozstrzygnięcie sporu przed Sądem Handlowym w Wiedniu.

Wszystkie kredyty udzielane przez RBI na rzecz Banku na podstawie Umowy w Sprawie Ogólnych Warunków Kredytowania są kredytami uprzywilejowanymi i niezabezpieczonymi. W poniższej tabeli przedstawiono główne warunki kredytów udzielonych przez RBI na rzecz Banku na podstawie Umowy w Sprawie Ogólnych Warunków Kredytowania, pozostających do spłaty na dzień 31 marca 2017 r.

Data	Cel	Waluta	Niespłacona kwota główna	Termin(y) spłaty	Stopa oprocentowania
23 stycznia 2012 r.	Ogólne potrzeby finansowe	CHF	58.900.000	25 czerwca 2018 r.	LIBOR CHF 3M plus marża
24 lipca 2012 r.	Ogólne potrzeby finansowe	CHF	30.025.000	30 lipca 2018 r.	LIBOR CHF 3M plus marża
29 lipca 2013 r.	Ogólne potrzeby finansowe	CHF	60.000.000	30 lipca 2018 r.	LIBOR CHF 3M plus marża
29 września 2015 r.	Ogólne potrzeby finansowe	CHF	150.000.000	2 października 2017 r.	LIBOR CHF 3M plus marża
15 maja 2013 r.	Ogólne potrzeby finansowe	CHF	200.000.000	29 marca 2018 r.	LIBOR CHF 3M plus marża
27 września 2016 r.	Ogólne potrzeby finansowe	CHF	50.000.000	1 października 2018 r.	LIBOR CHF 3M plus marża
4 listopada 2016 r.	Ogólne potrzeby finansowe	CHF	146.000.000	9 listopada 2018 r.	LIBOR CHF 3M plus marża
28 października 2015 r.	Ogólne potrzeby finansowe	CHF	128.000.000	2 listopada 2017 r.	LIBOR CHF 3M plus marża
22 czerwca 2016 r.	Ogólne potrzeby finansowe	EUR	104.000.000	28 czerwca 2018 r.	EURIBOR 3M plus marża
27 września 2016 r.	Ogólne potrzeby finansowe	EUR	115.000.000	1 października 2018 r.	EURIBOR 3M plus marża
24 lipca 2012 r.	Ogólne potrzeby finansowe	EUR	25.000.000	30 lipca 2018 r.	EURIBOR 3M plus marża
29 września 2015 r.	Ogólne potrzeby finansowe	EUR	75.000.000	2 października 2017 r.	EURIBOR 3M plus marża
24 czerwca 2016 r.	Ogólne potrzeby finansowe	EUR	95.000.000	2 lipca 2018 r.	EURIBOR 3M plus marża
24 kwietnia 2012 r.	Ogólne potrzeby finansowe	EUR	30.000.000	29 marca 2019	EURIBOR 3M plus marża

Źródło: Bank

Łączna kwota finansowania niepodporządkowanego udzielonego Bankowi przez RBI na mocy Umowy w Sprawie Ogólnych Warunków Kredytowania na dzień 31 marca 2017 r. wynosiła 822,9 milionów CHF oraz 444,0 miliony EUR.

Umowa kredytu podporządkowanego o wartości 25 mln EUR między Bankiem a RZB (obecnie RBI)

W dniu 31 sierpnia 2010 r. Bank zawarł z RZB (obecnie RBI) umowę kredytu podporządkowanego, na mocy której RZB (obecnie RBI) udzielił Bankowi terminowego niezabezpieczonego kredytu podporządkowanego w kwocie 25 mln EUR. Kredyt jest przeznaczony na zwiększenie kapitału Tier II Banku zgodnie z obowiązującymi przepisami i regulacjami w Polsce, a w szczególności art. 127 Prawa Bankowego. Od kwoty kredytu naliczane są odsetki na podstawie stawki EURIBOR 3M powiększonej o marżę określoną w umowie. Kwota główna kredytu ma zostać spłacona w jednej racie w dniu 3 września 2017 r. Na dzień 31 marca 2017 r. kwota główna pozostająca do spłaty z tytułu powyższej umowy wynosiła 25,0 milionów EUR.

Umowa kredytu podporządkowanego o wartości 50 mln EUR między Bankiem a RBI

W dniu 26 marca 2014 r. Bank zawarł z RBI umowę kredytu podporządkowanego, na mocy której RBI udzielił Bankowi terminowego niezabezpieczonego kredytu podporządkowanego w kwocie 50 milionów EUR. Kredyt jest przeznaczony na zwiększenie kapitału Tier II Banku zgodnie z przepisami art. 17 w związku z art. 62(a), art. 63 i art. 77 i 78 Rozporządzenia CRR. Od kwoty kredytu naliczane są odsetki na podstawie stawki EURIBOR 3M powiększonej o marżę określoną w umowie. Kwota główna kredytu ma zostać spłacona w jednej racie w dniu 31 marca 2024 r.

Na dzień 31 marca 2017 r. kwota główna pozostająca do spłaty z tytułu powyższej umowy wynosiła 50,0 milionów EUR.

Umowa kredytu podporządkowanego o wartości 95 mln EUR między Bankiem a RBI (zmieniona w kredyt niepodporządkowany w 2016 r.)

W dniu 23 grudnia 2015 r. Bank zawarł z RBI umowę kredytu podporządkowanego, na mocy której RBI udzielił Bankowi terminowego niezabezpieczonego kredytu podporządkowanego w kwocie 95 milionów EUR. Od kwoty kredytu naliczane są odsetki na podstawie stawki EURIBOR 3M powiększonej o marżę określoną w umowie. W dniu 24 czerwca 2016 r. Bank i RBI zawarły umowę zmieniającą dotyczącą umowy kredytu podporządkowanego w kwocie 95.000.000 EUR, na mocy której zawarto umowę kredytu niepodporządkowanego ze skutkiem od dnia 30 czerwca 2016 r. Kwota główna kredytu ma zostać spłacona w jednej racie w dniu 2 lipca 2018 r.

Na dzień 31 marca 2017 r. kwota główna pozostająca do spłaty z tytułu powyższej umowy wynosiła 95,0 milionów EUR.

Umowa kredytu o wartości 70 milionów EUR pomiędzy Bankiem a Raiffeisenlandesbank Niederösterreich-Wien AG (kredyt spłacony)

W dniu 25 czerwca 2014 r. Bank i Raiffeisenlandesbank Niederösterreich-Wien AG zawarły umowę kredytu, na mocy której Bank otrzymał kredyt terminowy w wysokości 70 mln EUR z przeznaczeniem na finansowanie ogólnych potrzeb korporacyjnych Banku, z terminem spłaty przypadającym 36 miesięcy od daty umowy. Kredyt jest oprocentowany wg stopy EURIBOR, powiększonej o marżę określoną w umowie kredytu. Kredyt został spłacony w dniu 25 czerwca 2017 r.

Umowa zawiera klauzule typowe dla umów kredytowych, w tym między innymi: (i) klauzulę *pari passu*, tj. zobowiązanie Banku do zapewnienia równego, pod względem kolejności spłaty, traktowania zobowiązań z tytułu umowy kredytowej z wszelkimi innymi obecnymi lub przyszłymi, niezabezpieczonymi i niepodporządkowanymi zobowiązaniami Banku; (ii) zakaz ustanawiania dodatkowych zabezpieczeń, tj. zobowiązanie Banku do nieustanawiania żadnego zabezpieczenia na obecnych lub przyszłych aktywach Banku, poza obciążeniami ustanawianymi w toku zwykłej działalności i poza innymi uzgodnionymi wyjątkami, z uwzględnieniem progów ustalonych na podstawie łącznej wartości aktywów Banku; (iii) klauzulę zakazującą Bankowi sprzedaży, przeniesienia, cesji, wydzierżawienia lub zbycia w inny sposób jakichkolwiek aktywów Banku, poza zbyciem w toku zwykłej działalności i poza innymi uzgodnionymi wyjątkami, z uwzględnieniem progów ustalonych na podstawie łącznej wartości aktywów Banku; (iv) klauzulę, na mocy której Bank nie może być przedmiotem żadnego scalenia, podziału, połączenia lub zmiany struktury korporacyjnej, chyba że po takiej transakcji RBI zachowa kontrolę nad Bankiem; (v) klauzulę zmiany kontroli przewidującą, że kredytodawca może zażądać wcześniejszej spłaty niespłaconej w danym czasie części kredytu wraz ze wszystkimi narosłymi odsetkami, jeżeli RBI przestanie posiadać, bezpośrednio lub pośrednio, co najmniej 51% kapitału zakładowego Banku lub większości akcji z prawem głosu oraz prawa do powoływania Zarządu.

Umowa kredytu o wartości 90 milionów EUR pomiędzy Bankiem a Raiffeisenlandesbank Oberösterreich AG

W dniu 22 sierpnia 2014 r., Bank i Raiffeisenlandesbank Oberösterreich zawarły umowę kredytu, na mocy której Bank otrzymał kredyt terminowy w wysokości 90 mln EUR z przeznaczeniem na finansowanie ogólnych potrzeb korporacyjnych Banku, z terminem spłaty przypadającym 36 miesięcy od daty jego wykorzystania. Kredyt jest oprocentowany wg stopy EURIBOR, powiększonej o marżę określoną w umowie kredytu. Kredyt ma zostać spłacony w jednej racie 29 sierpnia 2017 r.

Umowa zawiera klauzule typowe dla umów kredytowych, w tym między innymi: (i) klauzulę *pari passu*, tj. zobowiązanie Banku do zapewnienia równego, pod względem kolejności spłaty, traktowania zobowiązań z tytułu umowy kredytowej z wszelkimi innymi obecnymi lub przyszłymi, niezabezpieczonymi i niepodporządkowanymi zobowiązaniami Banku; (ii) zakaz ustanawiania dodatkowych zabezpieczeń, tj. zobowiązanie Banku do nieustanawiania żadnego zabezpieczenia na obecnych lub przyszłych aktywach Banku, poza obciążeniami ustanawianymi w toku zwykłej działalności i poza innymi uzgodnionymi wyjątkami, z uwzględnieniem progów ustalonych na podstawie łącznej wartości aktywów Banku; (iii) klauzulę zakazującą Bankowi sprzedaży, przeniesienia, cesji, wydzierżawienia lub zbycia w inny sposób jakichkolwiek aktywów Banku, poza zbyciem w toku zwykłej działalności i poza innymi uzgodnionymi wyjątkami, z uwzględnieniem progów ustalonych na podstawie łącznej wartości aktywów Banku; (iv) klauzulę, na mocy której Bank nie może być przedmiotem żadnego scalenia, podziału, połączenia lub zmiany struktury korporacyjnej, chyba że po takiej transakcji RBI zachowa kontrolę nad Bankiem; (v) klauzulę zmiany kontroli

przewidującą, że kredytodawca może zażądać wcześniejszej spłaty niespłaconej w danym czasie części kredytu wraz ze wszystkimi narosłymi odsetkami, jeżeli RBI przestanie posiadać, bezpośrednio lub pośrednio, co najmniej 51% kapitału zakładowego Banku lub większości akcji z prawem głosu oraz prawa do powoływania większości składu Zarządu.

Na dzień 31 marca 2017 r. kwota główna pozostająca do spłaty z tytułu powyższej umowy wynosiła 90,0 milionów EUR.

Umowa kredytowa zawarta między Bankiem a Raiffeisenbank (Bulgaria) EAD (kredyt spłacony)

W dniu 23 lipca 2015 r. Bank i Raiffeisenbank (Bulgaria) EAD zawarły umowę kredytu, na mocy której Bank otrzymał kredyt terminowy w wysokości 30 mln EUR z przeznaczeniem na finansowanie ogólnych potrzeb Banku, z terminem spłaty przypadającym 6 miesięcy od daty wypłaty środków. Kredyt był oprocentowany według stopy 3M EURIBOR, powiększonej o marżę określoną w umowie kredytu. Kredyt został spłacony w jednej racie w dniu 29 stycznia 2016 r.

Umowa kredytowa zawarta między Bankiem a Raiffeisenbank AO Moscow (kredyt spłacony)

W dniu 23 lipca 2015 r. Bank i Raiffeisenbank AO w Moskwie zawarły umowę kredytu, na mocy której Bank otrzymał kredyt terminowy w wysokości 150 mln EUR z przeznaczeniem na finansowanie ogólnych potrzeb Banku, z terminem spłaty przypadającym 6 miesięcy od daty wypłaty środków. Kredyt był oprocentowany według stopy 6M EURIBOR, powiększonej o marżę określoną w umowie kredytu. Kredyt został spłacony w jednej racie w dniu 29 stycznia 2016 r.

Umowa kredytowa o wartości 17 milionów EUR zawarta pomiędzy Bankiem a Raiffeisen Bank Zrt.

W dniu 29 marca 2016 r., Bank i Raiffeisen Bank Zrt. (Hungary) zawarły umowę kredytu, na mocy której Bank otrzymał kredyt terminowy w wysokości 17 milionów EUR na cele związane z ogólnymi potrzebami finansowymi Banku. Kredyt jest oprocentowany według stopy EURIBOR powiększonej o marżę określoną w umowie kredytu. Kredyt ma zostać spłacony w jednej racie w dniu 3 kwietnia 2018 r.

Na dzień 31 marca 2017 r. kwota główna pozostająca do spłaty z tytułu powyższej umowy wynosiła 17,0 milionów EUR.

Umowa kredytowa o wartości 85 milionów CHF zawarta pomiędzy Bankiem a Raiffeisen Bank Zrt.

W dniu 29 marca 2016 r., Bank oraz Raiffeisen Bank Zrt. (Hungary) zawarły umowę kredytu, na mocy której Bank otrzymał kredyt terminowy w wysokości 85 milionów CHF na cele związane z ogólnymi potrzebami finansowymi Banku. Kredyt jest oprocentowany według stopy CHF LIBOR powiększonej o marżę określoną w umowie kredytu. Kredyt ma zostać spłacony w jednej racie w dniu 3 kwietnia 2018 r.

Na dzień 31 marca 2017 r. kwota główna pozostająca do spłaty z tytułu powyższej umowy wynosiła 85,0 milionów CHF.

Umowa kredytowa o wartości 105 milionów CHF zawarta pomiędzy Bankiem a AO Raiffeisenbank

W dniu 3 lutego 2016 r. Bank i Raiffeisenbank AO zawarły umowę kredytu, na mocy której Bank otrzymał kredyt terminowy w wysokości 105 milionów CHF na cele związane z ogólnymi potrzebami finansowymi Banku. Kredyt jest oprocentowany według stopy CHF LIBOR powiększonej o marżę określoną w umowie kredytu. Umowa zawiera postanowienie o zmianie kontroli, zgodnie z którym kredytodawca może zażądać spłaty całej podlegającej spłacie kwoty z całym naliczonym oprocentowaniem, jeżeli RBI przestanie posiadać przynajmniej 51% kapitału zakładowego Banku lub posiadać większość praw głosu w Banku. Przewiduje się spłatę kredytu w jednej racie dla Transzy A w dniu 6 lutego 2018 r. i w jednej racie dla Transzy B w dniu 17 lutego 2018 r.

Na dzień 31 marca 2017 r. kwota główna pozostająca do spłaty z tytułu powyższej umowy wynosiła 105,0 milionów CHF.

Umowa kredytowa o wartości 40 milionów CHF zawarta pomiędzy Bankiem a Raiffeisenbank (Bulgaria) EAD

W dniu 11 marca 2016 r. Bank i Raiffeisenbank (Bulgaria) EAD zawarły umowę kredytu, na mocy której Bank otrzymał kredyt terminowy w wysokości 40 milionów EUR na cele związane z ogólnymi potrzebami finansowymi Banku. Umowa zawiera postanowienie o zmianie kontroli, zgodnie z którym kredytodawca może zażądać spłaty całej podlegającej spłacie kwoty z całym naliczonym oprocentowaniem, jeżeli RBI przestanie posiadać przynajmniej 51% kapitału zakładowego Banku lub posiadać większość praw głosu w Banku. Kredyt jest oprocentowany według stopy EURIBOR

powiększonej o marżę określoną w umowie kredytu. Kredyt ma zostać spłacony w jednej racie w dniu 16 marca 2018 r.

Na dzień 31 marca 2017 r. kwota główna pozostająca do spłaty z tytułu powyższej umowy wynosiła 40,0 milionów EUR.

Umowa kredytowa o wartości 16 milionów EUR zawarta pomiędzy Bankiem a RBI

W dniu 21 czerwca 2017 r., Bank oraz RBI zawarły umowę kredytu, na mocy której Bank otrzymał kredyt terminowy w wysokości 16 milionów EUR z przeznaczeniem na finansowanie ogólnych potrzeb korporacyjnych Banku. Kredyt jest oprocentowany wg stopy EURIBOR, powiększonej o marżę określoną w umowie kredytu. Kredyt ma zostać spłacony w jednej racie w dniu 27 czerwca 2019 r.

Istotne emisje papierów wartościowych

Emisja obligacji na okaziciela serii A o wartości 500 milionów zł

W dniu 19 listopada 2014 r. Bank wyemitował obligacje na okaziciela serii A o jednostkowej wartości nominalnej 1.000 zł i łącznej wartości 500 mln zł. Są to niezabezpieczone i niepodporządkowane obligacje denominowane w złotych, z terminem wykupu przypadającym 19 listopada 2017 r. Obligacje oprocentowane są według stopy WIBOR 6M powiększonej o marżę w wysokości 1,3%. Odsetki będą wypłacane co pół roku. Po emisji obligacje zostały wprowadzone do alternatywnego systemu obrotu prowadzonego przez BondSpot na rynku Catalist.

Emisja obligacji na okaziciela serii A jest pierwszą emisją Banku w ramach pięcioletniego programu emisji obligacji korporacyjnych na łączną kwotę 2 mld zł.

Umowy IT

Umowa hostingu i obsługi operacyjnej Centrum Danych

W dniu 31 lipca 2008 r., Bank zawarł z IBM Polska Business Services Sp. z o.o. umowę w sprawie nowego centrum danych. Na podstawie umowy IBM udostępnia Bankowi przestrzeń w ramach swojego centrum danych w Warszawie i Błoniu oraz wdraża proces umożliwiający nabywanie aktywów (urządzeń), śledzenie ich statusu, lokalizacji i stanu własności. Zgodnie z umową IBM tworzy również bazę danych aktywów i wdraża mechanizmy umożliwiające rejestrację wszelkich zmian dotyczących tych aktywów. Ponadto IBM wyznacza i utrzymuje zespół ds. obsługi centrum danych, którego zadaniem jest zarządzanie serwerem iSeries i systemem pamięci masowej, oraz zapewnia mechanizmy bezpieczeństwa i możliwość usuwania skutków awarii (nieplanowanych przerw w przetwarzaniu informacji). Umowa została zawarta do dnia 31 sierpnia 2018 r. Wartość netto umowy w 2016 roku wyniosła 3,8 milionów zł.

Umowy IT z RBI

Umowa obsługi serwisowej i wsparcia technicznego centralnego systemu bankowego (Temenos T24)

Bank zawarł z RBI umowę wsparcia technicznego, na mocy której RBI świadczy na rzecz Banku usługi wsparcia i serwisu systemu Temenos T24. Główna umowa obsługi serwisowej na 2016 rok i umowa rozszerzonego wsparcia technicznego zawarta została pomiędzy RBI a Temenos Headquarters SA. Umowa obowiązywała do dnia 31 grudnia 2016 r. Przedłużenie umowy na 2017 rok zostało uzgodnione z Temenos i odpowiednie zapisy są obecnie wprowadzane do umowy grupowej RBI-RBPL. W 2016 roku wysokość opłaty rocznej z tytułu świadczonych usług wyniosła 0,6 miliona EUR.

Umowy ramowe z RBI

W dniu 29 października 2014 r., przy objęciu usług świadczonych od dnia 1 sierpnia 2014 r., Bank zawarł z RBI ramową umowę dotyczącą świadczenia usług informatycznych. Umowa ta zastąpiła wcześniejszą umowę ramową pomiędzy stronami, obowiązującą od 1 stycznia 2011 r. Na podstawie umowy RBI świadczy na rzecz Banku (częściowo poprzez podwykonawcę Raiffeisen Informatik GmbH) szereg usług w obszarze technologii teleinformatycznych opisanych szczegółowo w załącznikach do umowy ramowej. W 2012 roku Bank i RBI zawarły także umowę ramową świadczenia usług projektowych i konsultingowych. Na podstawie tej umowy w 2015 roku Bank i RBI zawarły Umowę wdrożenia programu CRS w ramach Grupy, a w 2016 roku – Umowę dotyczącą wdrożenia MIFID II.

Umowy IT z Grupą Bankową Raiffeisen

Wewnątrzgrupowe umowy ramowe na zakup licencji dotyczących oprogramowania

W roku 2015 i 2016 Bank zawarł kilka wewnątrzgrupowych umów ramowych na zakup licencji na oprogramowanie z Raiffeisen Informatik Consulting GmbH z siedzibą w Wiedniu, autoryzowanym dystrybutorem licencji będących przedmiotem tych umów. Na ich podstawie Bank uzyskał niewyłączne, niezbywalne i udzielone na czas nieokreślony licencje (bez prawa do udzielania sublicencji) oraz nabył usługi utrzymania na lata 2015-2017 m.in. dla następującego oprogramowania: Oracle TERM, IBM Passport Advantage i Microsoft.

Umowa ramowa dotycząca Centrum Usług Wspólnych

W dniu 3 marca 2009 r. Bank zawarł ramową umowę ramową SLA (*ang. Service Level Agreement*) z Centralised Raiffeisen International Service & Payments s.r.l. z siedzibą w Bukareszcie, w Rumunii, oraz Raiffeisen Bank S.A. z siedzibą w Bukareszcie, w Rumunii (jako usługodawcami), na podstawie której Bank pozyskał usługi konsultingowe i usługi IT, które będą świadczone przez Centrum Usług Wspólnych Grupy Bankowej Raiffeisen. Umowa została zawarta na okres 10 lat. Na podstawie umowy Bank podpisał kilka aneksów dotyczących między innymi:

- usług doradztwa IT;
- usług wsparcia w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy;
- usług związanych z bieżącą obsługą płatności; oraz
- usług związanych z bieżącą obsługą połączenia SWIFT.

Na potrzeby świadczenia usług, o których mowa powyżej, w dniu 3 marca 2009 r. strony zawarły dodatkowo umowę dotyczącą ochrony danych.

Umowy IT ze Spółkami Zależnymi

Bank i Spółki Zależne zawarły szereg umów o świadczenie usług informatycznych. Zgodnie z umowami Bank świadczy następujące usługi na rzecz swoich Spółek Zależnych: (i) usługi w zakresie infrastruktury LAN/WAN, telekomunikacji, wsparcia zaplecza usługowego i dostępu do infrastruktury IT (Raiffeisen Financial Services Polska sp. z o.o., Raiffeisen Solutions Sp. z o.o. i Raiffeisen Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.); (ii) licencja udzielona na rzecz Raiffeisen Financial Services Polska do korzystania z oprogramowania SAP; jak i Spółki Zależne świadczą następujące usługi na rzecz Banku: (i) usługi w obszarze zarządzania projektami informatycznymi, analizy biznesowej, ekspertyz technicznych oraz rozwoju i udziału we wdrażaniu i zarządzaniu systemami (Raiffeisen Solutions Sp. z o.o.).

Pozostałe umowy

Sprzedaż Raiffeisen-Leasing na rzecz RBI

W dniu 31 marca 2016 r., Bank zawarł z RBI umowę kupna sprzedaży, na podstawie której RBI nabył od Banku 1.500.038 akcji zwykłych imiennych Raiffeisen-Leasing o wartości nominalnej 100,00 zł na akcję, stanowiących 100% łącznej wartości nominalnej kapitału zakładowego Raiffeisen-Leasing w wysokości 150.003.800,00 zł. Uzgodniona przez strony kwota płatności za akcje wyniosła 695 mln zł. Celem transakcji była poprawa współczynników kapitałowych Grupy zgodnie z rekomendacją KNF (zob. „Czynniki ryzyka – Ryzyka dotyczące działalności Grupy- W przeszłości Grupa nie spełniała wymogów adekwatności kapitałowej i może nie być w stanie spełnić takich wymogów w przyszłości”). Akcje były wolne od wszelkich obciążeń i zastawów, nie były przedmiotem zajęcia ani nie były obciążone żadnymi innymi niekorzystnymi prawami osób trzecich.

W wyniku przeprowadzonej transakcji Bank utracił udział w Raiffeisen-Leasing i innych spółkach z grupy kapitałowej Raiffeisen-Leasing, tj. Raiffeisen Insurance Agency sp. z o.o., Raiffeisen-Leasing Services sp. z o.o., Raiffeisen-Leasing Real Estate sp. z o.o. i spółce celowej ROOF Poland 2014 DAC.

Na podstawie umowy sprzedaży Bank zobowiązał się pokryć ewentualne straty poniesione przez RBI w związku z toczącym się postępowaniem podatkowym przeciwko Raiffeisen-Leasing, które rozpoczęło się przed datą sprzedaży, a w szczególności w wyniku sporu prawnego dotyczącego rozliczeń podatku dochodowego Raiffeisen-Leasing za rok 2016 związanego z inwestycją w obligacje emitowane w Singapurze. W dniu 19 października 2016 r. Naczelny Sąd Administracyjny oddalił skargę kasacyjną Raiffeisen-Leasing. Wyrok ten zakończył spór prawny. W wyniku powyższego Bank zapłacił RBI kwotę 12,9 milionów zł.

Ubezpieczenia

Grupa posiada wykupione standardowe polisy ubezpieczeniowe w zakresie ubezpieczenia majątkowego, obejmujące m.in. sprzęt elektroniczny, w szczególności na wypadek zdarzeń takich jak pożar, uderzenie pioruna, huragan, grad, powódź, a także kradzież z włamaniem, akty wandalizmu, zamieszki, katastrofy budowlane i akty terroryzmu. Grupa ubezpiecza się od odpowiedzialności cywilnej wobec osób trzecich w odniesieniu do wszystkich składników swojego majątku i całości prowadzonej działalności.

Jako podmiot należący do Grupy RBI Grupa korzysta z wielu międzynarodowych programów ubezpieczeniowych chroniących m.in.: (i) na wypadek szkód będących wynikiem oszustw wewnętrznych i zewnętrznych, (ii) działalność bankową na wypadek strat powstałych w wyniku przestępstw elektronicznych i komputerowych; (iii) przed finansowymi konsekwencjami odpowiedzialności zawodowej wynikającej z błędów, uchybień i pomyłek popełnionych w trakcie wykonywania obowiązków służbowych; (iv) aktywa pieniężne na wypadek fizycznej utraty lub zniszczenia, w szczególności w wyniku działania sił natury, a także celowego działania osób trzecich i aktów terroryzmu.

Ponadto Grupa, indywidualnie i jako podmiot Grupy RBI jest ubezpieczona od ryzyka związanego z odpowiedzialnością członków Zarządu i kierownictwa.

Wszystkie posiadane przez Grupę polisy ubezpieczeniowe są co roku odnawiane. Ochrona ubezpieczeniowa świadczona jest obecnie m.in. przez TUiR ALLIANZ Polska S.A. i UNIQA TU S.A.

Zarząd jest zdania, że zakres posiadanej ochrony ubezpieczeniowej odpowiada praktyce rynkowej stosowanej w tym zakresie przez banki w Polsce.

Rzeczowe aktywa trwałe i wartości niematerialne

Istotne rzeczowe aktywa trwałe

W poniższej tabeli przedstawiono wartość netto rzeczowych aktywów trwałych Grupy (tj. wartość brutto pomniejszoną o utworzone odpisy aktualizujące oraz umorzenie) wg stanu na daty w niej wskazane.

	Na dzień	Na dzień 31 grudnia		
	31 marca 2017	2016	2015	2014
	(mln zł)			
Budynki, lokale i ulepszenia w obcych obiektach.....	56,2	58,8	50,3	68,3
Urządzenia techniczne i maszyny.....	45,3	47,9	71,3	83,2
Środki transportu	0,0	0,0	136,9	133,0
Inne środki trwałe	7,8	8,2	7,8	8,3
Środki trwałe w budowie	3,2	3,2	7,1	7,7
Zaliczki na rzeczowe aktywa trwałe.....	—	—	2,9	2,4
Razem	112,6	118,2	276,2	303,0

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Na Datę Prospektu, Bank nie planuje nabycia żadnych istotnych rzeczowych aktywów trwałych.

Na Datę Prospektu rzeczowe aktywa trwałe Grupy nie podlegają ograniczeniom w rozporządzaniu ani nie stanowią przedmiotu zastawu na zabezpieczenie spłaty zobowiązań.

Nieruchomości

Na dzień 31 marca 2017 r. Bank wynajmował 279 nieruchomości od wielu podmiotów. Nieruchomości wynajmowane przez Bank zlokalizowane są na terenie całej Polski. Nieruchomości wykorzystywane są głównie w celach związanych z obsługą klienta (oddziały i placówki), a także w celach korporacyjnych i administracyjnych (np. jako siedziba i biura Banku oraz podmiotów z Grupy, centra rozliczeniowe i informatyczne, oraz zaplecze biurowe).

Poniższa tabela przedstawia szczegółowe informacje na temat 12 największych powierzchni biurowych wynajmowanych przez Grupę w Polsce.

Lokalizacja budynków, w których Bank wynajmuje powierzchnię biurową	Wynajmowana powierzchnia biurowa (m ²)	Przeznaczenie wynajmowanej powierzchni biurowej
Warszawa, ul. Grzybowska 78	20.283	Siedziba
Warszawa, Al. Jerozolimskie 179	8.226	Zaplecze biurowe
Ruda Śląska, ul. Oświęcimska 9.....	6.269	Centrum operacyjne
Poznań, ul. Marcelińska 90	1.725	Regionalne Biuro Korporacyjne
Katowice, ul. Sowińskiego 46.....	1.407	Regionalne Biuro Korporacyjne
Lublin, al. Kraśnicka 31	1.264	Regionalne Biuro Korporacyjne
Gdańsk, al. Zwycięstwa 13A.....	1.185	Regionalne Biuro Korporacyjne
Wrocław, ul. Powstańców Śląskich 7A	1.139	Regionalne Biuro Korporacyjne
Kraków, ul. Armii Krajowej 18	954	Regionalne Biuro Korporacyjne
Łódź, al. Rydza Śmigłego 20.....	826	Regionalne Biuro Korporacyjne
Szczecin, al. Jana Pawła II 3/4	656	Regionalne Biuro Korporacyjne
Rzeszów, ul. Rejtana 23	619	Regionalne Biuro Korporacyjne

Na dzień 31 marca 2017 r. w istotnych budynkach Grupa wynajmowała łącznie 44.553 m² powierzchni biurowej.

Biuro siedziby Banku znajduje się przy ul. Grzybowskiej 78, 00-844 Warszawa, Polska.

Umowa najmu nowej siedziby zawarta została 2 lipca 2014 r. z GGH PF Project 2 GGH Management 1 sp. z o.o. S.K.A. (obecnie Prime Corporate Center GmbH & Co. KG). Zgodnie z umową Bank występuje w charakterze najemcy. W skład wynajmowanej łącznej powierzchni 20.283 m² (przy uwzględnieniu współczynnika powierzchni wspólnej) wchodzi ok. 19.706 m² powierzchni biurowej (z czego 3.009 m² jest podnajmowane) oraz około 577 m² powierzchni handlowej oddziału. Umowa zawarta została na okres 10 lat z możliwością jej wypowiedzenia, w przypadkach określonych w umowie, po pięciu latach w odniesieniu do nie więcej niż 10% wynajmowanej powierzchni. Bank ma prawo częściowo wypowiedzieć umowę najmu w ciągu pierwszych trzech miesięcy po piątej rocznicy zawarcia umowy. W innym przypadku umowa najmu może zostać rozwiązana przez wynajmującego i najemcę jedynie na warunkach w niej wskazanych.

W dniu 26 września 2014 r. Bank zawarł z firmą MAKSYMUM sp. z o.o. Holding S.K.A. (obecnie A4 Office sp. z o.o.) umowę najmu nowego centrum operacyjnego w Rudzie Śląskiej przy ul. Oświęcimskiej 9. Powierzchnia najmu wynosi 6.010 m². Umowę najmu zawarto na czas określony do dnia 31 grudnia 2019 r. Po tym terminie zostanie ona automatycznie przedłużona do dnia 31 grudnia 2021 r., a następnie do dnia 31 grudnia 2024 r., o ile Bank nie powiadomi wynajmującego o zamiarze jej wypowiedzenia. Nieprzekraczalne terminy złożenia wypowiedzenia umowy przez Bank to odpowiednio 31 grudnia 2018 r. i 31 grudnia 2020 r. Przedterminowe wypowiedzenie umowy rodzi obowiązek zapłaty przez Bank kary umownej. W innych przypadkach umowa najmu może zostać rozwiązana przez wynajmującego i najemcę jedynie na warunkach w niej wskazanych. Łączna wartość umowy to ok. 7,38 mln zł (na dzień 31 grudnia 2021 r.) i 4,4 mln zł (na dzień 31 grudnia 2024 r.). Umowy najmu zawierane są przez Grupę na różne okresy, najczęściej na maksymalnie pięć lat z możliwością przedłużenia.

Na Datę Prospektu Grupa nie była stroną żadnego postępowania sądowego, które dotyczyłoby tytułu prawnego do istotnych nieruchomości Grupy. Istotne nieruchomości stanowiące własność Grupy nie są obciążone hipoteką. W przypadku sprzedaży nieruchomości objętej użytkowaniem wieczystym, władzom danego miasta lub gminy przysługuje prawo pierwokupu, o ile zostało ono ujawnione w księdze wieczystej. Nie istnieją żadne inne umowy, na podstawie których osobom trzecim przysługiwałoby prawo pierwokupu istotnych nieruchomości Grupy.

Istotne wartości niematerialne

W poniższej tabeli przedstawiono wartość netto wartości niematerialnych Grupy (tj. wartość brutto pomniejszoną o utworzone odpisy aktualizujące oraz umorzenie) według stanu na daty w niej wskazane:

	Na dzień 31 marca 2017	Na dzień 31 grudnia		
		2016	2015	2014
		(mln zł)		
Wartość firmy.....	—	—	33,0	33,0
Marka „Polbank„	—	114,0	200,0	200,0
Relacje z klientami	15,1	16,8	26,6	40,5
Oprogramowanie komputerowe	227,6	203,3	249,6	269,7
Oprogramowanie komputerowe w budowie	20,4	47,0	33,7	35,2
Zaliczki na wartości niematerialne.....	0,0	2,0	8,8	11,0
Razem.....	263,1	383,1	551,7	589,4

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Na dzień 31 marca 2017 r. Grupa posiadała wartości niematerialne o wartości netto 263,1 mln zł.

Na dzień 31 marca 2017 r. Grupa przeprowadziła test na utratę wartości marki „Polbank”, w wyniku którego Grupa spisała wartość marki „Polbank” w kwocie 114,0 mln zł. Na dzień 31 marca 2017 r., po spisaniu, wartość bilansowa marki „Polbank” wynosi 0,0 zł.

W dniu 24 lutego 2017 r. Zarząd postanowił dokonać odpisów w związku z obniżeniem wartości: (i) marki „Polbank” (86,0 mln zł) oraz (ii) wartości firmy (33,0 mln zł). Powyższa utrata wartości została odzwierciedlona w wynikach finansowych Grupy za rok 2016.

Na Datę Prospektu w bilansie nie wykazano żadnych innych istotnych zmian w pozycji wartości niematerialnych. Na Datę Prospektu wartości niematerialne Grupy nie podlegają ograniczeniom w rozporządzaniu ani nie stanowią przedmiotu zastawu na zabezpieczenie spłaty zobowiązań.

Ochrona środowiska

W ocenie Banku, ze względu na charakter działalności Grupy, nie istnieją żadne kwestie związane z ochroną środowiska, które miałyby istotny wpływ na działalność Grupy, jej sytuację finansową czy sposób wykorzystania rzeczowych aktywów trwałych. Jednak mając na względzie zobowiązania wynikające z umów zawartych przez Bank z IFC (International Finance Corporation) oraz EBOR (Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju), a także normy środowiskowe i społeczne obowiązujące w Polsce i w Unii Europejskiej, Bank wprowadza obecnie system zarządzania ryzykiem związanym z kwestiami środowiskowymi i społecznymi.

Pracownicy

Struktura zatrudnienia

W tabeli poniżej przedstawiono informacje na temat liczby aktywnych* pracowników zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy w Banku oraz w Spółkach Zależnych (w tym członków Zarządu).

	Na dzień 31 maja 2017 r.	Na dzień 31 grudnia		
		2016 r.	2015 r.	2014 r.
Bank.....	4.163	4.249	4.658	4.994
Spółki Zależne	91	89**	550	581
Ogółem.....	4.254	4.338	5.208	5.575

Źródło: Bank

* Pracownicy z wyjątkiem pracowników przebywających na urlopie macierzyńskim/rodzicielskim na okres dłuższy niż 10 dni (od końca miesiąca) lub przez 15 kolejnych dni w przypadku innych urlopów (od końca danego okresu).

** Raiffeisen-Leasing na dzień 31 grudnia 2016 roku nie należał do Grupy, więc dane za rok 2016 oraz na 31 maja 2017 r. dotyczące tej spółki nie zostały uwzględnione.

W pierwszym kwartale 2017 roku łączne koszty świadczeń pracowniczych, w tym koszty wynagrodzeń, dodatków funkcyjnych, premii, programów motywacyjnych, świadczeń pozafinansowych, szkoleń, odpraw i innych kosztów osobowych w Banku wynosiły 126,0 mln zł. Na dzień 31 marca 2017 r. wartość rezerw na świadczenia emerytalne i rentowe, świadczenia pośmiertne i świadczenia z tytułu

niewykorzystanych urlopów dla pracowników Banku wyniosła 18,7 mln zł (wliczając składki na ubezpieczenia społeczne opłacane przez pracodawcę).

Wartość rezerw i wypłat (bez składek na ubezpieczenia społeczne płaconych przez pracodawcę) z tytułu premii i programów motywacyjnych na rzecz pracowników Banku w związku z wynikami osiągniętymi w pierwszym kwartale 2017 roku wyniosła 11,3 milionów zł (na dzień 31 marca 2017 r.). Ponadto wartość rezerw na odroczone premie pieniężne i premie w postaci instrumentów finansowych oraz inne premie odroczone wyniosła 3 mln zł.

Większość pracowników Grupy zatrudniona jest na podstawie umowy o pracę, zawierane na czas określony lub nieokreślony (odpowiednio, 18% i 82% liczby aktywnych pracowników na dzień 31 marca 2017 r.). Niektóre usługi, np. usługi wsparcia IT i usługi związane ze sprzedażą, wykonywane są przez agentów lub inne osoby na podstawie umów cywilnoprawnych, zawieranych zwykle na czas określony. Na dzień 31 marca 2017 r. łączna liczba osób świadczących usługi na rzecz Grupy na podstawie umów cywilnoprawnych nie przekraczała 3% ogólnej liczby pracowników Grupy.

Grupa i Bank nie stosują podziału pracowników na podstawie kryterium geograficznego, a zatem z punktu widzenia działalności Grupy i Banku kryterium to jest nieistotne.

Na Datę Prospektu pracownicy Banku nie posiadają Akcji ani opcji na akcje w kapitale zakładowym Banku.

Polityka personalna Banku – pod nazwą „Raiffeisen Polbank to nasze miejsce” została określona na podstawie pakietu korzyści dla pracowników (ang. *Employee Value Proposition*) i jest ukierunkowana na zwiększanie i utrzymanie zaangażowania pracowników, a przez to na wspomaganie realizacji strategii i celów operacyjnych Banku dzięki zapewnieniu Grupie niezbędnych zasobów ludzkich, oraz na utrzymanie wysokiej motywacji wśród pracowników dzięki odpowiedniemu systemowi wynagradzania.

W Banku funkcjonuje program motywacyjny w postaci premii okresowych – miesięcznych lub kwartalnych, albo nagród rocznych, obejmujący pracowników w zależności od charakteru zajmowanego stanowiska. Do premii okresowych uprawnieni są pracownicy sieci sprzedaży, windykacji oraz operacji a w wysokość premii jest uzależniona od wyników sprzedażowych osiągniętych przez poszczególnych pracowników. Nagroda roczna przysługuje menedżerom wyższego i średniego szczebla, menedżerom i pracownikom funkcji ryzyka oraz pracownikom i menadżerom bankowości korporacyjnej, rynków kapitałowych oraz bankowości prywatnej mających kontakt z klientem. Premia kwartalna lub miesięczna oraz nagroda roczna może zostać wypłacona wyłącznie pracownikom, którzy zrealizowali swoje cele przedstawione na minimalnie wymaganym poziomie.

Osoby zajmujące stanowiska kierownicze mające znaczny wpływ na profil ryzyka Banku uprawnione są do świadczeń rocznych przy uwzględnieniu poniższego. W związku z przyjęciem uchwały KNF nr 258/2011 z dnia 4 października 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku („**Osoby zajmujące stanowiska kierownicze**”), osoby te podlegają dodatkowym zasadom przyznawania i wypłacania wynagrodzenia zmiennego za wyniki pracy. W zależności od wpływu na profil ryzyka Banku wysokość wynagrodzenia zmiennego przyznawana jest w części w oparciu o mechanizm akcji fantomowych oraz podlega odroczeniu do lat 3. Po dopuszczeniu Akcji do obrotu na rynku regulowanym GPW sposób obliczania wartości akcji fantomowych zostanie zaktualizowany.

Obecnie obowiązuje Program Retencyjny na okres od lipca 2016 r. do grudnia 2017 r., wdrożony w związku z ogłoszonym procesem sprzedaży Banku. Program obejmuje około 190 kluczowych pracowników. Podstawowymi elementami składowymi programu są: (i) premia retencyjna; (ii) wydłużony okres wypowiedzenia; (iii) kwota odprawy, która może być wyższa od wartości minimalnej określonej w obowiązujących przepisach prawa.

Istotnym elementem pakietu pracowniczego oferowanego przez Bank jest system świadczeń uzależnionych od zajmowanego stanowiska. W ramach systemu, do każdego stanowiska pracy przypisana jest kategoria zaszerogowania, z którą wiązą się określone dodatkowe świadczenia, a w szczególności:

- prywatna opieka medyczna z możliwością rozszerzenia świadczeń na członków rodziny;

- współfinansowanie grupowego ubezpieczenia na życie/wypadkowego z podstawowymi pakietami dla pracowników oraz dodatkowymi (i) indywidualnymi pakietami pokrywającymi większy zakres ryzyka lub (ii) pakietami rodzinnymi;
- narzędzia pracy (np. samochód służbowy, telefony komórkowe);
- świadczenia w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (aktywność sportowa, dofinansowanie do wypoczynku, doraźna pomoc w trudnych sytuacjach życiowych, bony świąteczne na Boże Narodzenie);
- program udogodnień dla rodziców nowonarodzonych dzieci (elastyczny czas pracy, opieka medyczna dla dziecka i dodatkowy urlop).

Bank wspiera pracowników w działaniach podnoszących ich kwalifikacje, kompetencje i umiejętności, oferując wachlarz szkoleń indywidualnych i grupowych oraz oferując pomoc osobom, które pragną zdobyć nową wiedzę, umiejętności, przydatne kwalifikacje i certyfikaty oraz wspiera inicjatywy służące wymianie wiedzy wewnątrz organizacji, angażując swoich ekspertów w przygotowanie i prowadzenie szkoleń wewnętrznych oraz opracowywanie materiałów do e-learningu, wykorzystując różne formy przekazywania wiedzy, zarówno najnowocześniejsze dostępne technologie, jak i tradycyjne narzędzia;

- Pracownia Rozwoju Osobistego – wewnętrzny program rozwojowy, którego celem jest poprawa kompetencji pracowników w zakresie tak zwanych „umiejętności miękkich”;
- Klub Liderów (LCC) program i platforma cyfrowa przeznaczona do dzielenia się wiedzą, wymiany doświadczeń oraz wielu interesujących treści i działań, kursów szkoleniowych, warsztatów, studiów cech indywidualnych i uprawnień, które determinują zawodowe sukcesy, inspirujących wydarzeń związanych z aktualnymi potrzebami rozwoju menedżerów we wdrażaniu strategii Banku;
- programy rozwoju dla menedżerów w ramach Grupy RBI, a w szczególności staże w innych krajach w ramach Grupy, elitarne programy rozwoju w zakresie przywództwa oraz specjalistyczne programy szkoleniowe w konkretnych obszarach tematycznych.

Bank regularnie prowadzi badania satysfakcji pracowników, mające na celu ocenę poziomu ich zaangażowania. Według badania przeprowadzonego przez Hay Group w 2016 r. zaangażowanie pracowników osiągnęło 60%, przy poziomie 62% na lokalnym rynku w Polsce w latach 2012-2014, przy czym odsetek pracowników rozumiejących wartości Banku wyniósł 95%, a pracowników uznających, że ich współpracownicy postępują w zgodzie z tymi wartościami 91%.

Wynagrodzenie zmienne członków Zarządu

Członkowie Zarządu wynagradzani są na podstawie kontraktów menedżerskich. Przysługuje im wynagrodzenie stałe oraz następujące dodatkowe wynagrodzenie zmienne (z wyjątkiem Wernera Georga Mayera oraz Witolda Broniszewskiego): (i) premia za wyniki; (ii) premia z tytułu pierwszej oferty publicznej, w związku z wprowadzeniem Akcji do obrotu na rynku regulowanym prowadzonym przez GPW oraz sprzedaż co najmniej 15% Akcji osobom trzecim niepowiązanym z RBI lub Bankiem; i (iii) premia za Zamknięcie Transakcji, rozumiana jako premia związana ze sprzedażą lub nabyciem akcji Banku przez akcjonariuszy niepowiązanych z RBI, zapewniających 100% praw głosu podczas Walnego Zgromadzenia lub udziału w kapitale zakładowym Banku lub wydzielonej podstawowej części przedsiębiorstwa Banku, oznaczającej zorganizowaną część przedsiębiorstwa Banku, obejmującą wszystkie istotne aktywa i zobowiązania związane z działalnością bankową, nie obejmujące w szczególności portfela CHF do banku krajowego będącego w 100% własnością osoby trzeciej lub w przypadku gdy nie dojdzie do Zamknięcia Transakcji niektórym członkom Zarządu przysługuje ostatnia część (transza) za 2015 rok wynagrodzenia zmiennego za Transformację Banku.

Wynagrodzenie zmienne podlega wymogom określonym w przepisach prawa europejskiego i polskiego wynikających z Dyrektyw CRD III i IV (lub przepisów, jakie mogą je zastąpić w przyszłości).

Niektórym członkom Zarządu przysługują dodatkowe świadczenia w ramach Motywacyjnego Programu Akcji RBI na lata 2011-2013.

Informacje na temat standardowego wynagrodzenia określonego w warunkach umów z Zarządem przedstawiono w rozdziale „Zarządzanie i ład korporacyjny – Wynagrodzenie i warunki umów świadczenia usług”.

Związki zawodowe i układy zbiorowe pracy

W Grupie aktywnie funkcjonuje jeden związek zawodowy: Komisja Zakładowa Organizacji Zakładowej NSZZ „Solidarność” nr 3282, do której na dzień 31 marca 2017 r. r. należało

527 pracowników. Na Datę Prospektu, ani Bank, ani żadna ze Spółek Zależnych nie są stroną układu zbiorowego pracy.

W Banku działa jeden przedstawiciel pracowników, który będzie pełnił swoją funkcję do dnia 18 maja 2018 r.

W okresie od 1 stycznia 2014 r. w Banku nie były prowadzone żadne strajki, a Bank ani jej Spółki Zależne nie były stroną żadnych sporów zbiorowych z pracownikami.

Restrukturyzacja zatrudnienia

W ramach realizacji programu poprawy efektywności kosztowej Bank nieprzerwanie optymalizuje poziom i strukturę zatrudnienia. W przyszłości, poziom zatrudnienia będzie efektywnie dostosowywany do rozmiaru, potrzeb i strategii biznesowej organizacji.

W zakresie planu restrukturyzacji, z dniem 22 maja 2017r. Grupa i związki zawodowe podpisały umowę określającą między innymi liczbę osób, których dotyczy restrukturyzacja, kryteria wyboru pracowników do zwolnień grupowych oraz zasady rozstrzygania sporów pracowniczych związanych ze zwolnieniami grupowymi. Zgodnie z postanowieniami powyższej umowy ze związkami zawodowymi, zwolnieni pracownicy uprawnieni są do otrzymania odprawy, w tym obowiązkowej odprawy należnej z mocy przepisów prawa pracy oraz odprawy dodatkowej. Zgodnie z Planem Optymalizacji szacuje się, że zatrudnienie zmniejszy się o około 850-950 etatów do 2019 r. (zob. „Opis działalności Grupy – Strategia – Ograniczenie kosztów dzięki realizacji Programu Optymalizacji”).

Zagadnienia regulacyjne

Działalność Grupy w sektorze usług finansowych podlega nadzorowi regulacyjnemu, a świadczenie każdej z usług wymaga od Banku uzyskania i utrzymywania stosownych zezwoleń. Bank prowadzi również działalność maklerską.

Działalność Grupa podlega ścisłemu nadzorowi ze strony Komisji Nadzoru Finansowego i musi być prowadzona zgodnie z przepisami prawa polskiego i unijnego, a także ze szczegółowymi rekomendacjami, instrukcjami, wytycznymi oraz wymogami operacyjnymi i kapitałowymi (zob. „Otoczenie regulacyjne i prawne”).

W ramach swojej działalności Grupa podlega licznym kontrolom, inspekcjom i audytom prowadzonym przez organy nadzoru nad sektorem usług finansowych i innymi obszarami, w których Grupa prowadzi działalność.

We wrześniu 2016 r. KNF przeprowadziła w Banku postępowanie wyjaśniające w zakresie oceny jakości przeprowadzonych w Banku na zlecenie KNF niezależnych kontroli prawidłowości działań pracowników zaangażowanych w kontrybucję stawek do *fixingu* WIBID/WIBOR oraz do *fixingu* kursów walutowych EUR/PLN i USD/PLN. W piśmie z dnia 11 października 2016 r. KNF zgłosiła zastrzeżenia odnośnie jakości i prawidłowości przeprowadzonych przez Bank kontroli wewnętrznych z uwagi na brak uwzględnienia wskazań KNF co do sposobu prowadzenia kontroli oraz błędy w identyfikacji pracowników, których rozmowy powinny podlegać kontroli. KNF zwróciła również uwagę, że w zakresie systemu kontroli wewnętrznej Bank nie dokonywał archiwizacji konwersacji prowadzonych za pomocą niektórych kanałów elektronicznych wykorzystywanych w komunikacji służbowej przez pracowników Banku zaangażowanych w kontrybucję stawek do *fixingu* WIBID/WIBOR oraz *fixingu* kursów walutowych NBP. Mając na uwadze wyniki postępowania wyjaśniającego, KNF udzieliła Prezesowi Zarządu Banku Piotrowi Czarneckiemu upomnienia. KNF skierowała ponadto do Banku zalecenia w zakresie uzupełnienia kontroli poprzez analizę dodatkowych czynników związanych z *fixingiem* WIBID/WIBOR oraz kursów walutowych NBP oraz wprowadzenia zasad archiwizacji oraz okresowej weryfikacji na wybranej próbie konwersacji przeprowadzonych przez pracowników Banku odpowiedzialnych za przekazywanie stawek referencyjnych do *fixingu* WIBID/WIBOR oraz *fixingu* kursów walutowych NBP za pośrednictwem wszystkich kanałów elektronicznych wykorzystywanych w komunikacji służbowej. Na Datę Prospektu Bank zrealizował większość zaleceń KNF, a wdrożenie przez Bank rozwiązań technicznych służących archiwizacji konwersacji służbowych pracowników odpowiedzialnych za przekazywanie stawek referencyjnych za pośrednictwem wszystkich kanałów elektronicznych wykorzystywanych w komunikacji służbowej ma zostać zakończone do końca czerwca 2017 r.

Pod koniec 2016 r. KNF przeprowadziła w Banku inspekcję problemową, w wyniku której, w dniu 2 lutego 2017 r., KNF doręczyła do Banku protokół pokontrolny. KNF stwierdziła, między innymi:

- niedostateczne przestrzeganie przez Bank Rekomendacji T w zakresie zarządzania ryzykiem ekspozycji detalicznych w odniesieniu do nadzoru wewnętrznego oraz systemu kontroli w odniesieniu do sprawowania nadzoru nad implementacją Rekomendacji;
- nieadekwatny sposób ustalania przez Bank przychodów i kosztów kredytobiorców indywidualnych;
- w zakresie zarządzania płynnością KNF wskazała, między innymi, że istotna część depozytów w Banku została złożona i podlega wycofaniu za pomocą kanałów elektronicznych, z czym związane jest ryzyko ich szybszej wypłaty w sytuacji nadzwyczajnej, oraz że Bank nie posiada dostępu do bezwarunkowego kredytu, który zabezpieczałby płynność w takich sytuacjach;
- określone niedociągnięcia w związku z zarządzaniem ryzykiem rynkowym, w tym obliczaniem stóp procentowych i zarządzaniem ekspozycjami z tytułu instrumentów pochodnych;
- w zakresie adekwatności kapitałowej, zdaniem KNF, fundusze własne Banku na dzień 30 września 2016 r. były niewystarczające dla zaspokojenia wymogu regulacyjnego w zakresie całkowitego współczynnika kapitału wynoszącego przynajmniej 15,33%. Na datę kontroli KNF oszacowała, że całkowity współczynnik kapitałowy Banku wynosił 16,35% (współczynnik kapitału Tier 1 – 15,71%). Wdrożenie wskazań KNF skutkowałoby dalszym obniżeniem tych współczynników do odpowiednio 15,29% oraz 14,69%. Kontrola KNF wykryła określone nieprawidłowości w obliczaniu ryzyka kredytowego, co miało znaczący wpływ na wartości współczynników kapitałowych oraz
- możliwą niezgodność z Rekomendacją W dotyczącą zarządzania ryzykiem modeli.

W czasie kontroli KNF dokonała także przeglądu wdrożenia rekomendacji przekazanych Bankowi w czasie poprzedniej inspekcji przeprowadzonej przez KNF w 2015 r. KNF wskazał, że na dzień 22 grudnia 2016 r. Bank nadal wdraża 18 z 64 rekomendacji.

W dniu 7 kwietnia 2017 r. KNF wydał zalecenia poinspekcyjne. W odniesieniu do poszczególnych nieprawidłowości oraz uchybień stwierdzonych w czasie inspekcji, KNF wydała wobec Banku następujące zalecenia:

- W zakresie zarządzania ryzykiem ekspozycji detalicznych, Bank otrzymał zalecenie w szczególności dokonania poprawy jakości procesu oceny zdolności kredytowej w obszarze detalicznych ekspozycji kredytowych, w szczególności poprzez uwzględnianie rzeczywistych dochodów kredytobiorców oraz właściwych kosztów utrzymania gospodarstwa domowego. Dodatkowo Bank otrzymał zalecenie dokonania poprawy jakości procesu zarządzania ryzykiem związanym z portfelem detalicznych ekspozycji kredytowych, w szczególności poprzez zapewnienie możliwości sprawowania przez Radę Nadzorczą w pełni właściwego nadzoru nad realizacją polityki zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych w drodze udostępniania odpowiednich raportów i sprawozdań. KNF zaleciła również Bankowi uwzględnienie odmiennej charakterystyki różnych rodzajów kredytów gotówkowych oraz określenie maksymalnej wartości ekspozycji kredytowej, dla której nie jest wymagane ustanowienie zabezpieczenia, jak również dokonywanie jej corocznej weryfikacji.
- W zakresie zarządzania płynnością, Bank otrzymał zalecenie w szczególności uzupełnienia i weryfikacji planu awaryjnego płynności w zakresie dostosowania założeń do profilu występującego ryzyka związanego z posiadaną strukturą finansowania, w tym portfela kredytowego w walutach obcych w sposób zapewniający podjęcie adekwatnych działań awaryjnych w przypadku ograniczenia możliwości odnowienia finansowania na rynku oraz uwzględnienia w monitorowanych czynnikach zagrożeń płynności sygnałów ostrzegawczych odnoszących się do skali odpływów bazy depozytowej. Bank otrzymał ponadto zalecenie poprawy funkcjonowania wewnętrznego systemu limitów ograniczających ryzyko płynności oraz dokonania odpowiedniej weryfikacji i uzupełnienia procedur wewnętrznych.
- W zakresie zarządzania ryzykiem rynkowym, Bank otrzymał zalecenie w szczególności dokonania przeglądu i aktualizacji założeń dla wykorzystywanych narzędzi, cyklicznej weryfikacji tolerowanych odchyłeń, jak również weryfikacji i uzupełnienia odpowiednich regulacji wewnętrznych. W ocenie KNF Bank powinien ponadto dokonać uzupełnienia procedur wewnętrznych w obszarze ryzyka stopy procentowej w portfelu bankowym oraz poprawić organizację zarządzania tym ryzykiem.

- W zakresie adekwatności kapitałowej, Bank otrzymał zalecenie w szczególności wprowadzenia mechanizmów zapewniających utrzymanie poziomu łącznego współczynnika kapitałowego (TCR) w wysokości co najmniej 16,06% oraz zapewniających prawidłową kalkulację wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego zgodnie z przepisami Rozporządzenia CRR. Bank otrzymał również od KNF zalecenie wystąpienia z wnioskiem o uzyskanie zgody na podstawie art. 329 ust 1 Rozporządzenia CRR na stosowanie własnych modeli wyceny opcji na stopę procentową. KNF oczekuje ponadto od Banku wyliczania wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka operacyjnego w oparciu o jego statutowe sprawozdanie finansowe oraz dokonania weryfikacji i uzupełniania procedur wewnętrznych dotyczących wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka.
- W zakresie zarządzania ryzykiem modeli, KNF przedstawiła Bankowi szereg technicznych zaleceń mających na celu dostosowanie działalności do wymagań Rekomendacji W.

W zakresie wdrożenia rekomendacji przekazanych Bankowi w czasie poprzedniej kontroli przeprowadzonej w 2015 r., KNF oczekuje natomiast od Banku w szczególności przeprowadzenia przeglądu i wyceny wszystkich ekspozycji kredytowych oraz utworzenia adekwatnych odpisów aktualizacyjnych, poprawy procesu oceny zdolności kredytowej osób fizycznych wnioskujących o kredyty zabezpieczone hipotecznie poprzez uwzględnianie rzeczywistej marży oraz kosztów ubezpieczenia związanego z udzielanym kredytem, jak również poprawy procesu restrukturyzacji należności osób fizycznych. W odniesieniu do zaleceń dotyczących bancassurance, KNF oczekuje od Banku zmiany przyjętego modelu biznesowego w sposób gwarantujący wyeliminowanie konfliktu interesów poprzez zaprzestanie obsługi posprzedażowej ubezpieczeń grupowych przez agenta ubezpieczeniowego będącego spółką zależną Banku.

KNF zobowiązała jednocześnie Bank do przedstawienia w terminie jednego miesiąca od otrzymania zaleceń pokontrolnych szczegółowego harmonogramu zadań związanych z realizacją zaleceń poinspekcyjnych, który będzie określał terminy i sposób realizacji poszczególnych zadań. Z realizacji podejmowanych działań Bank powinien również przedkładać KNF kwartalne sprawozdania. Niezrealizowanie przez Bank środków nadzorczych może spowodować zastosowanie przez KNF środków nadzorczych przewidzianych przez Prawo Bankowe, w tym skutkować nałożeniem na członków Zarządu Banku kar pieniężnych, zgłoszenia przez KNF żądania odwołania poszczególnych członków Zarządu Banku lub zawieszenia ich w czynnościach, jak również doprowadzić do ograniczenia zakresu działalności Banku, nałożenia na Bank kary pieniężnej w wysokości 10% przychodu wykazanego w ostatnim sprawozdaniu finansowym, a w ostateczności doprowadzić do uchylecia zezwolenia na utworzenie Banku i podjęcia decyzji o jego likwidacji.

W dniu 10 maja 2017 r. Bank przedstawił KNF szczegółowy plan działań w zakresie wdrożenia zaleceń pokontrolnych. Bank zobowiązał się wdrożyć zalecenia i przedstawił zarys działań wymaganych w tym zakresie. W odniesieniu do wybranych zaleceń dotyczących zarządzania ryzykiem ekspozycji detalicznych Bank zwrócił się do KNF o przedłużenie terminu wskazanego w rekomendacjach KNF.

Pismem z dnia 21 czerwca 2017 r. KNF poinformowała Bank, że przedłożony przez Bank szczegółowy plan (harmonogram) działań w zakresie wdrożenia zaleceń pokontrolnych uwzględnia wszystkie zalecenia KNF sformułowane wobec Banku po przeprowadzonej pod koniec 2016 r. inspekcji problemowej. W określonych przypadkach w ocenie KNF sposób realizacji zaleceń został jednakże przez Bank zaprezentowany bardzo ogólnie, co uniemożliwia ostateczną analizę i ocenę planowanego sposobu ich realizacji. Równocześnie wątpliwości KNF wzbudziły zbyt odległe terminy realizacji niektórych zaleceń. W odniesieniu do bancassurance, w ocenie KNF realizacja przez Bank zalecenia w sposób opisany w harmonogramie nie doprowadzi do zaprzestania obsługi posprzedażowej ubezpieczeń grupowych przez agenta ubezpieczeniowego będącego spółką zależną Banku. Z tych względów KNF wystąpił do Banku o dokonanie stosownej weryfikacji i uzupełnienia przedstawionego harmonogramu działań w zakresie wdrożenia zaleceń pokontrolnych, jak również dokonania zmiany lub przedstawienia odpowiedniego uzasadnienia dla wskazanego przez Bank terminu realizacji wybranych zaleceń. Jednocześnie KNF pozytywnie odniósł się do wniosku Banku o przedłużenie terminu na realizację wybranych zaleceń dotyczących zarządzania ryzykiem ekspozycji detalicznych.

Na Datę Prospektu Bank jest w trakcie analizy oraz przygotowania odpowiedzi na uwagi zgłoszone przez KNF w piśmie z dnia 21 czerwca 2017 r.

Według informacji posiadanych przez Bank, na Datę Prospektu nie są prowadzone żadne inne kontrole ani nie stwierdzono żadnych przypadków naruszeń w zakresie prowadzonej działalności ani

naruszeń obowiązujących wytycznych lub wewnętrznych regulaminów, które mogłyby mieć istotny niekorzystny wpływ na działalność, sytuację finansową, wyniki lub perspektywy Grupy.

Postępowania sądowe, arbitrażowe i administracyjne

Bank jest stroną postępowań sądowych dotyczących prowadzonej działalności operacyjnej. Na dzień 31 maja 2017 r. Bank występował w charakterze pozwanego w 202 postępowaniach, głównie w sprawach cywilnych, gospodarczych i z zakresu prawa pracy.

Na dzień 31 maja 2017 r. łączna wartość przedmiotów sporu w ramach toczących się aktualnie postępowań sądowych, w których Bank występuje jako strona pozwana, wynosi ok. 123,1 mln zł, w tym 56,4 mln zł to łączna wartość roszczeń z tytułu sporów z klientami i kontrahentami (169 postępowań), 65,1 mln stanowi wartość przedmiotu sporu w jednej sprawie z powództwa podmiotu francuskiego (nie będącego klientem ani kontrahentem), zawisłej przed Trybunałem Gospodarczym w Paryżu oraz 1,6 mln zł to łączna wartość przedmiotu sporu z byłymi pracownikami (32 postępowania) (zob. również „Czynniki ryzyka – Czynniki ryzyka związane z otoczeniem regulacyjnym – Postępowania sądowe, postępowania administracyjne lub inne mogą wywrzeć wpływ na Grupę”).

Na Datę Prospektu, zgodnie z wiedzą Banku, nie występują postępowania przed organami rządowymi, postępowania sądowe lub arbitrażowe, które mogą wystąpić, a które miałyby istotny wpływ na sytuację finansową lub rentowność Banku lub Grupy (zob. również czynniki ryzyka – „Postępowania sądowe, postępowania administracyjne lub inne mogą wywrzeć wpływ na Grupę”, „Ryzyko związane z postępowaniami dotyczącymi kredytów hipotecznych denominowanych w walutach obcych” oraz „Grupa podlega regulacjom z zakresu ochrony konkurencji i konsumentów” w rozdziale „Czynniki ryzyka – Czynniki ryzyka związane z otoczeniem regulacyjnym”).

Postępowania z zakresu prawa ochrony konkurencji i konsumentów

Na dzień 31 maja 2017 r. Bank był stroną 11 postępowań toczących się przez Prezesa UOKiK i 3 przed SOKiK. Dwa z postępowań toczących się przed Prezesem UOKiK dotyczą bezpośrednio Banku (występuje jako strona), natomiast w dziewięciu pozostałych postępowanie ma charakter wyjaśniający, a Bank należy do szerszej grupy podmiotów z sektora bankowego poddanych są weryfikacji przez Prezesa UOKiK. Większość z tych postępowań dotyczy praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Trzy z czterech postępowań toczących się przed SOKiK są konsekwencją odwołania przez Bank od decyzji administracyjnych Prezesa UOKiK, w których nałożone zostały na Bank kary w związku ze stwierdzeniem naruszeń zbiorowych interesów konsumentów.

W dniu 16 października 2014 r. Prezes UOKiK wydał decyzję administracyjną w sprawie naruszenia przez Bank zbiorowych interesów konsumentów, głównie poprzez niedopełnienie obowiązków informacyjnych wynikających z przepisów ustawy o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny, jak również poprzez stosowanie nieuczciwych praktyk handlowych przy sprzedaży polis grupowego ubezpieczenia na życie. Prezes UOKiK nałożył na Bank karę pieniężną w wysokości 21,1 mln zł. W dniu 31 października 2014 r. Bank odwołał się od tej decyzji, wnosząc o jej uchylenie lub zmianę.

W dniu 30 grudnia 2016 r. Prezes UOKiK wydał decyzję administracyjną w sprawie naruszenia przez Bank zbiorowych interesów konsumentów. Naruszenie obejmowało głównie jednostronne wprowadzenie przez Bank postanowienia umownego, zgodnie z którym ujemny wskaźnik LIBOR miał być uznawany za wskaźnik o wartości zero. Prezes UOKiK nałożył na Bank karę pieniężną w wysokości 3,5 mln zł. 30 stycznia 2017 r. Bank odwołał się od powyższej decyzji Prezesa UOKiK, wnosząc o jej uchylenie lub zmianę.

Postępowania cywilne

Jedna ze spraw sądowych, w której Bank jest stroną, dotyczy potrącenia wierzytelności dokonanego przez Bank w związku z postępowaniem upadłościowym. Wartość przedmiotu sporu w tej sprawie wynosi 3,0 mln zł. Zgodnie z pozwem Bank nie miał prawa dokonać potrącenia, ponieważ jego roszczenie zostało zgłoszone z opóźnieniem. Sąd pierwszej instancji w całości oddalił powództwo. W skutek złożonej apelacji Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok i zasądził od Banku na rzecz powoda żadaną kwotę. Na mocy wyroku Sądu Apelacyjnego Bank zapłacił całość należnej kwoty wraz z odsetkami. W dniu 25 maja 2014 r. Bank wniósł skargę kasacyjną od wyroku do Sądu Najwyższego, który uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego oraz przekazał sprawę do ponownego rozpoznania.

Inne postępowanie, którego Bank jest stroną, dotyczy ustanowienia osoby uprawnionej do wypłaty środków złożonych na rachunku powierniczym prowadzonym przez Bank. Wartość przedmiotu sporu to ok. 3,8 mln zł. Na Datę Prospektu sprawa toczy się przed sądem pierwszej instancji.

W dniu 15 lutego 2017 r. sąd pierwszej instancji wydał wyrok zobowiązujący Bank do zapłaty na rzecz klienta odszkodowania w kwocie 51.691 zł oraz ustawowych odsetek, stwierdzając, że postanowienie dotyczące indeksacji zawarte w umowie kredytu hipotecznego zawartej pomiędzy Bankiem a klientem stanowi klauzulę abuzywną a tym samym kredyt hipoteczny należy uważać za denominowany w PLN. Bank złożył apelację od powyższego wyroku. Na Datę Prospektu sprawa jest w toku.

W grudniu 2016 r. do Trybunału Gospodarczego w Paryżu wpłynął pozew francuskiej spółki handlu detalicznego przeciwko Bankowi i Akcjonariuszowi Sprzedającemu. Powód żądał od Banku i Akcjonariusza Sprzedającego odszkodowania na łączną kwotę 15,3 mln EUR, zarzucając Bankowi niedochowanie należytej staranności przy otwieraniu rachunku dla pewnego klienta i wykonywaniu przelewów w ramach tego rachunku, a także zarzucając Akcjonariuszowi Sprzedającemu działającemu w charakterze banku korespondenta niedochowanie należytej staranności w tym zakresie. Zdaniem Banku roszczenia powoda są nieuzasadnione, a prawdopodobieństwo uznania odpowiedzialności odszkodowawczej Banku nie jest wysokie.

W 2017 r. były francyzobiorca Banku pozwał Bank o zapłatę świadczenia wyrównawczego oraz niezapłaconych prowizji. Wartość przedmiotu sporu wynosi ok. 9,7 mln zł. Spór jest na etapie przed rozstrzygnięciem sądu pierwszej instancji.

Ponadto, z uwagi na to, że w 2017 r. nie doszło do zawarcia ugody w toku postępowania zainicjowanego zawezwaniem do próby ugodowej, istnieje ryzyko, że jeden z klientów korporacyjnych Banku wystąpi z roszczeniem wobec Banku na kwotę ok. 48,8 mln zł w związku z zarzucanym przez niego zablokowaniem rachunków firmowych oraz brakiem możliwości korzystania ze środków udzielonych przez Bank w ramach kredytu.

Postępowania dotyczące transakcji walutowych

Na dzień 31 maja 2017 r. przeciwko Bankowi toczyło się 13 postępowań dotyczących opcji walutowych, w których łączna wartość przedmiotu sporu wynosiła 28,2 mln zł.

W jednej ze spraw główne zarzuty przedstawione w pozwie dotyczą: nieprzekazania przez Bank informacji o ryzyku wiążącym się z transakcją, wyceny opcji walutowych w sposób sprzeczny z warunkami zawartych umów oraz braku specjalistycznej wiedzy na temat tego typu umów. Bank złożył odpowiedź na pozew i oczekuje wyznaczenia przez sąd daty pierwszej rozprawy. Wartość przedmiotu sporu wynosi 5,9 mln zł. W innej sprawie zawisłej przed sądem w 2015 r. przedmiotem sporu są transakcje opcyjne realizowane w 2008 r. Wartość przedmiotu sporu wynosi ok. 8,3 mln zł. Spór jest na etapie przed rozstrzygnięciem sądu pierwszej instancji.

Ponadto, przeciw Bankowi powództwo wniósł klient, który poniósł stratę na zawartej z Bankiem transakcji CIRS. Zdaniem powoda do zawarcia transakcji nie doszło, ponieważ strony nie uzgodniły wszystkich jej warunków, dokumentacja prawna była niekompletna i mogła wprowadzać w błąd, transakcja została zawarta przez pomyłkę, a Bank nie podał klientowi wszystkich niezbędnych informacji dotyczących ryzyka i potencjalnych skutków transakcji. Wartość przedmiotu sporu to ok. 3,2 mln zł.

Postępowania w sprawach podatkowych

Spór z Organem Podatkowym dotyczący zobowiązań Banku z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych za lata 2004, 2006 i 2007

W 2009 r. w Banku przeprowadzono dwie kontrole dotyczące prawidłowości rozliczeń podatku dochodowego od osób prawnych za lata 2004 i 2007. Ponadto w 2012 r. przeprowadzono weryfikację rozliczenia podatku dochodowego od osób prawnych za 2006 r. W wyniku kontroli organy podatkowe zakwestionowały sposób rozliczenia przez Bank podatku z tytułu inwestycji w obligacje dokonanych w latach 2004, 2006 i 2007. Stojąc na stanowisku, że podatek rozliczono prawidłowo, Bank uregulował jednak zobowiązania podatkowe z tego tytułu.

Jednocześnie Bank zakwestionował decyzje Organu Podatkowego dotyczące podatku dochodowego od osób prawnych za lata 2004, 2006 i 2007, oraz złożył skargi na decyzje Organu Podatkowego drugiej instancji dotyczące tych okresów. W 2013 r. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie uchylił decyzje Dyrektora Izby Skarbowej dotyczące lat 2004, 2006 i 2007. Organ Podatkowy wniósł skargę kasacyjną do Naczelnego Sądu Administracyjnego. Naczelny Sąd Administracyjny uchylił wyroki

Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie i przekazał sprawy do ponownego rozpoznania. W 2016 r. sprawy zostały rozpoznane ponownie przez Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie, który wydał wyroki niekorzystne dla Banku. W dniu 6 grudnia 2016 r. Naczelny Sąd Administracyjny oddalił skargi kasacyjne Banku. Wyroki Naczelnego Sądu Administracyjnego są prawomocne i ostatecznie zamykają postępowanie w tych sprawach. W wyniku powyższego Bank poniósł w 2016 r. koszty z tytułu odpisu wierzytelności podatkowej w wysokości 75,9 mln zł, na którą składało się zobowiązanie podatkowe w kwocie 57,2 mln zł i odsetki w kwocie 18,7 mln zł.

ZARZĄDZANIE RYZYKIEM

Ze względu na zakończenie sprzedaży Raiffeisen-Leasing w dniu 31 marca 2016 r., skonsolidowane sprawozdanie pozycji finansowych na dzień 31 grudnia 2016 r. nie obejmuje aktywów i zobowiązań Grupy Raiffeisen-Leasing i nie jest w pełni porównywalne ze skonsolidowanym sprawozdaniem pozycji finansowych na dzień 31 grudnia 2015 r. i 31 grudnia 2014 r. (zob. „Przegląd sytuacji operacyjnej i finansowej – Informacje dotyczące porównywalności danych i zmiany prezentacji”). W związku z tym informacje finansowe w poniższym rozdziale pochodzą z Jednostkowych Sprawozdań Finansowych i sprawozdawczości zarządczej Banku.

Opis ogólny

Zarządzanie ryzykiem jest kluczowym elementem podstawowych procesów realizowanych przez Grupę. Zarządzanie ryzykiem pozwala Grupie realizować strategiczne cele, do których należy osiągnięcie oczekiwanych przychodów z zachowaniem limitów akceptowanego poziomu ryzyka i utrzymywanie stabilnej sytuacji finansowej zgodnie z regulacyjnymi i wewnętrznymi wymogami w zakresie płynności i adekwatności kapitałowej. Grupa aktywnie kształtuje swoją ekspozycję na ryzyko, mając na względzie uzyskanie oczekiwanych poziomów przychodów przy jednoczesnym ograniczeniu niekorzystnego wpływu ryzyka na wyniki finansowe.

Proces zarządzania ryzykiem polega na identyfikacji, pomiarze, kontroli, monitorowaniu i raportowaniu poszczególnych rodzajów ryzyka. Struktura i narzędzia zarządzania ryzykiem są różne dla różnych typów ryzyka i odpowiadają ich specyfice. Grupa korzysta z szerokiego wachlarza metod i zaawansowanych narzędzi matematycznych, wspartych odpowiednimi rozwiązaniami informatycznymi.

Nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem

Procesy zarządzania ryzykiem są zasadniczo zintegrowane na poziomie Grupy, jednak przy ich realizacji wykorzystywane są zasoby i struktura organizacyjna Banku; procesy te uwzględniają profil ryzyka Banku w ujęciu jednostkowym oraz profil ryzyka Grupy w ujęciu skonsolidowanym.

Odpowiedzialność za zarządzanie ryzykiem w Grupie leży w gestii Zarządu Banku, którego rola w tym zakresie jest rolą w zasadniczej mierze strategiczną, natomiast zadaniem Rady Nadzorczej jest zapewnienie, aby przyjęte strategie były wdrażane skutecznie i w odpowiedni sposób. Kluczowym organem decyzyjnym jest zatem Rada Nadzorcza, na której spoczywa ciężar zatwierdzania ogólnego poziomu gotowości Grupy do podejmowania ryzyka.

Bieżące obowiązki z zakresu zarządzania ryzykiem rozdzielone są pomiędzy szereg Komitetów. Poniższa tabela ilustruje strukturę nadzoru nad procesem zarządzania ryzykiem, ze wskazaniem Komitetów i Departamentów uczestniczących w zarządzaniu poszczególnymi rodzajami ryzyka.

	Rada Nadzorcza		
Zarządzanie strategiczne	Komitet ds. Ryzyka		
	Zarząd		
	Ryzyko kredytowe	Ryzyko operacyjne	Ryzyko finansowe
Zarządzanie taktyczne	Komitet Sterujący ds. Ryzyka Portfela Kredytowego	Komitet Sterujący ds. Ryzyka Operacyjnego	Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami
	Komitet Walidacji Modeli Ryzyka		
	Departamenty Zarządzania Ryzykiem Kredytowym	Departament Zarządzania Ryzykiem	Departament Zarządzania Ryzykiem
Kontrola i zarządzanie operacyjne	Departament Zarządzania Ryzykiem Departament Windykacji Bankowości Detalicznej	Departament Prawny Departament Audytu Wewnętrznego Departament Zgodności	Departament Skarbu

Zakres odpowiedzialności poszczególnych Komitetów przedstawiono poniżej:

- Komitet ds. Ryzyka odpowiada za:
 - ocenę łącznej bieżącej i przyszłej gotowości Grupy do podejmowania ryzyka;
 - ocenę strategii ryzyka określonej przez Zarząd oraz przedstawianych przez Zarząd informacji o kierunkach jej realizacji;
 - wspieranie Rady Nadzorczej w nadzorowaniu wdrażania wyznaczonej strategii przez członków kadry zarządzającej wyższego szczebla;
 - weryfikację, czy produkty oferowane klientom odpowiednio odzwierciedlają model biznesowy i strategię ryzyka Grupy;
 - ocenę proponowanych działań w świetle nadrzędnego celu, jakim jest ostrożne i stabilne zarządzanie Grupą; a także
 - ocenę, czy zachęty przewidziane w systemie wynagrodzeń uwzględniają ryzyko, kapitał, płynność oraz prawdopodobieństwo oraz czas uzyskania przychodów.;
- Komitet Sterujący ds. Ryzyka Portfela Kredytowego odpowiada za:
 - opracowywanie i wdrażanie zasad i strategii zarządzania ryzykiem kredytowym;
 - bieżące monitorowanie ryzyka portfela kredytowego;
 - analizę wpływu czynników zewnętrznych na ryzyko portfela kredytowego; oraz
 - nadzór nad kalkulacją, szacowaniem i walidacją parametrów ryzyka.
- Komitet Sterujący ds. Ryzyka Operacyjnego odpowiada za:
 - zarządzanie ryzykiem operacyjnym w Grupie, w tym kwestie bezpieczeństwa, w celu ograniczenia ekspozycji na ryzyko operacyjne i ograniczenia strat operacyjnych;
 - zwiększanie wyniku ekonomicznego poprzez poprawę bezpieczeństwa i jakości procesów Grupy; oraz
 - nadzór nad planami zachowania ciągłości działalności Grupy.
- Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami odpowiada za:
 - zarządzanie aktywami i pasywami Grupy;
 - ocenę ryzyka stopy procentowej, ryzyka płynności, ryzyka finansowego, ryzyka walutowego i ryzyka adekwatności kapitałowej, a także podejmowanie decyzji w zakresie zarządzania tymi czynnikami ryzyka;
 - monitorowanie i pomiar wpływu zewnętrznego otoczenia ekonomicznego na poziom rentowności i adekwatności kapitałowej Grupy;
 - opracowywanie i formalizowanie planów strategicznych zarządzania bilansem w zakresie produktów i cen;
 - ustalanie parametrów portfela inwestycyjnego; oraz
 - zarządzanie alokacją kapitału ekonomicznego.
- Komitet Walidacji Modeli odpowiada za zarządzanie modelami ryzyka oraz za metodologiczne aspekty systemu zarządzania ryzykiem. Komitet realizuje swoją funkcję poprzez zapewnienie zgodności z przepisami regulacyjnymi i nadzór nad:
 - tworzeniem, rozwojem oraz utrzymaniem modeli wykorzystywanych w Grupie do pomiaru ryzyka;
 - procesem oceny jakości stosowanych modeli;
 - procesem szacowania parametrów oraz kalkulacji miar ryzyka; oraz
 - systemem wewnętrznej oceny adekwatności kapitałowej (ICAAP).

Oprócz wymienionych powyżej komitetów, funkcjonuje również system komitetów kredytowych uczestniczących w procesie podejmowania decyzji kredytowych, do którego należy Komitet Kredytów Trudnych, będący głównym organem decyzyjnym w zarządzaniu niepewnymi ekspozycjami kredytowymi wobec klientów w trudnej sytuacji finansowej lub prawnej.

Działalność komitetów wspierają departamenty ds. ryzyka, realizujące funkcje kontroli i zarządzania operacyjnego. Departament Zarządzania Ryzykiem jest odpowiedzialny za działalność wszystkich

komitetów ds. zarządzania ryzykiem, a także za wsparcie zarządzania ryzykiem finansowym i operacyjnym Grupy w celu optymalizacji i utrzymania ryzyka na akceptowalnym poziomie w stosunku do przychodów oraz wskazywanie wewnętrznych i regulacyjnych wymogów kapitałowych dotyczących ryzyka i wyceny wg wartości godziwej instrumentów bilansowych i pozabilansowych Grupy na potrzeby raportowania zewnętrznego oraz na potrzeby wewnętrzne. Pozostałe departamenty Pionu Zarządzania Ryzykiem obejmują Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym Przedsiębiorstw, Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym Bankowości Detalicznej i Departament Windykacji Bankowości Detalicznej. Departamenty te współpracują z Departamentem Zarządzania Ryzykiem w zakresie zarządzania taktycznego i operacyjnego, jednak ich funkcje są znacznie bliższe bieżącemu zarządzaniu procesami podejmowania ryzyka. Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym Bankowości Detalicznej i Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym Przedsiębiorstw odpowiadają przede wszystkim za opracowywanie i efektywne wdrażanie polityk kredytowych.

Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym Przedsiębiorstw zajmuje się analizą kredytową, oceną ryzyka kredytowego i szacowaniem ryzyka, monitorowaniem procesu kredytowego, a także restrukturyzacją i odzyskiwaniem przeterminowanych należności. Do zadań Departamentu należy m.in. zarządzanie ryzykiem kredytowym projektów inwestycyjnych, portfela kredytów dla przedsiębiorstw, portfela małych przedsiębiorstw, portfela instytucji finansowych i sektora usług finansowych, a także strategiczne zarządzanie portfelami i monitorowanie procesu zarządzania.

Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym Bankowości Detalicznej realizuje procesy z zakresu zarządzania ryzykiem kredytowym klientów indywidualnych i mikroprzedsiębiorstw, w tym zadania związane z monitorowaniem procesu kredytowego. Restrukturyzacja kredytów detalicznych i windykacja należności prowadzone są przez odrębny Departament Windykacji Bankowości Detalicznej, Departament ten odpowiada również za sprzedaż wierzytelności nieregularnych.

W procesie zarządzania ryzykiem w Grupie, oprócz departamentów Pionu Zarządzania Ryzykiem, uczestniczą również inne jednostki. Funkcjonujący w Grupie system kontroli i zarządzania ryzykiem gwarantuje, że jednostki zarządzania ryzykiem są niezależne od jednostek biznesowych Grupy, które faktycznie to ryzyko podejmują. Poza Pionem Zarządzania Ryzykiem, zarządzanie ryzykiem prowadzone jest w ramach „trzech linii obrony”, pokrótce opisanych poniżej:

Poziom 1 – działalność operacyjna Pierwszy poziom systemu zarządzania ryzykiem obejmuje działalność operacyjną, w ramach której podejmowane są bieżące czynności zarządzania ryzykiem.

Poziom 2 – jednostki zarządzania ryzykiem Drugi poziom systemu zarządzania ryzykiem obejmuje jednostki zarządzania ryzykiem, które sprawują nadzór nad poszczególnymi funkcjami korporacyjnymi, takimi jak finanse, kadry, zarządzanie ryzykiem występującym w działalności bankowej, w tym ryzykiem braku zgodności, obsługa prawna czy bezpieczeństwo informatyczne. Jednostki zarządzania ryzykiem wyznaczają kierunki i opracowują politykę działania oraz zapewniają kontrolę ryzyka.

Poziom 3 – audyt wewnętrzny Trzeci poziom systemu zarządzania ryzykiem obejmuje audyt wewnętrzny, który w niezależny sposób weryfikuje efektywność kontroli ryzyka na pozostałych poziomach.

Ryzyko kredytowe – informacje ogólne

Celem zarządzania ryzykiem kredytowym jest zwiększanie bezpieczeństwa działalności kredytowej Grupy poprzez zapewnianie najwyższej jakości oceny ryzyka kredytowego i efektywności procesu podejmowania decyzji, a także skuteczne monitorowanie ekspozycji kredytowej, zarówno w odniesieniu do poszczególnych klientów jak i portfela kredytowego Grupy.

Jednostki ds. sprzedaży są odpowiedzialne za zarządzanie relacjami kredytowymi z klientami, natomiast jednostki ds. ryzyka zarządzają ekspozycjami kredytowymi. W odniesieniu do poszczególnych klientów monitorowaniu podlega ich sytuacja ekonomiczno-finansowa, przebieg wykorzystania i spłaty kredytu, ustanowione zabezpieczenia oraz powiązania kapitałowo-organizacyjne.

Przed zawarciem umowy kredytowej Grupa dokonuje oceny zdolności kredytowej klienta. Ocena klienta wspierana jest przez wykorzystywane w Grupie systemy ratingowe i scoringowe. Systemy te stanowią ważny element procesu zarządzania ryzykiem kredytowym w Grupie, ponieważ są

wykorzystywane również do innych celów, w tym do kalkulacji utraty wartości oraz raportowania parametrów portfeli. Ocena zdolności kredytowej klientów detalicznych dokonywana jest z wykorzystaniem kart scoringowych. Karty scoringowe obejmują profil demograficzny klienta, jego profil behawioralny związany z poprzednio udzielonymi kredytami oraz informacje uzyskane z biur informacji kredytowej. Wszystkie modele zostały opracowane wewnętrznie z wykorzystaniem metod statystycznych i podlegają regularnym wewnętrznym i zewnętrznym procesom walidacji. W wypadku klientów korporacyjnych zdolność kredytowa klienta jest oceniana w ramach systemu ratingowego, w celu przyporządkowania klienta do jednej z kategorii ratingowych. Kategoria ratingowa ustalana jest na podstawie analizy czynników ilościowych (roczne i śródroczne sprawozdania finansowe), czynników jakościowych oraz informacji dodatkowych, stanowiących sygnały ostrzegawcze. Kategoria ratingowa ma wpływ na określenie standardowych kosztów ryzyka i jest ważnym parametrem w zarządzaniu portfelem kredytowym Grupy. Grupa dokonuje również oceny ryzyka związanego z przeznaczeniem kredytu i zdolności klienta do obsługi zadłużenia, przede wszystkim na podstawie przewidywanej wysokości nadwyżek finansowych generowanych przez klienta.

Ryzyko kredytowe – klienci korporacyjni

Proces kredytowy

W procesie przyznawania kredytów Grupa kieruje się procedurami dotyczącymi produktów kredytowych dla klientów korporacyjnych. Wszystkie procesy kredytowe są szczegółowo ewidencjonowane i podlegają zatwierdzeniu zgodnie z przyjętymi wewnętrznymi zasadami Banku. Plik kredytowy zawiera informacje na temat podjętych działań podmiotów Grupy odpowiedzialnych za proces kredytowy oraz systemów i narzędzi zastosowanych w procesie kredytowym.

Proces zatwierdzania kredytów

Zatwierdzanie kredytów dla klientów korporacyjnych jest realizowane w ramach odrębnych procesów kredytowych dotyczących poszczególnych rodzajów ryzyka kredytowego, obejmujących czynniki ryzyka związane z klientem (indywidualne czynniki finansowe i niefinansowe) oraz czynniki ryzyka związane z transakcją (rodzaj zabezpieczenia/kwota i rodzaj transakcji). Dla każdego rodzaju ryzyka istnieje odrębna polityka kredytowa, w tym w zakresie wyceny zabezpieczenia i zapobiegania oszustwom. Specjalista ds. oszustw przeprowadza analizę tzw. „czerwonych flag”, będących sygnałami oszustwa. Jego opinia stanowi niezbędną część wniosku kredytowego przedkładanego do zatwierdzenia komitetowi kredytowemu. Dodatkowo wewnętrzne modele ratingowe oparte na statystycznej analizie regresji obejmują różne czynniki dla różnych rodzajów klientów – np. modele przeznaczone dla małych przedsiębiorstw uwzględniają – oprócz czynników ilościowych i jakościowych – czynniki behawioralne, natomiast w wypadku dużych i średnich przedsiębiorstw pod uwagę brane są tzw. czynniki miękkie. Ponadto w wypadku dużych i średnich przedsiębiorstw ratingi oraz analiza finansowa są przygotowywane przez niezależną agencję ratingową, zaś w przypadku małych przedsiębiorstw analizę przeprowadza specjalny zespół wyznaczony do analizy, ratingu i scoringu w ramach Departamentu Zarządzania Ryzykiem Kredytowym Małych Przedsiębiorstw.

Kredyt udzielony przedsiębiorstwu podlega stałemu procesowi monitoringu, który obejmuje ustalanie limitów kredytowych dla poszczególnych klientów i kontrolę sytuacji całego portfela kredytowego pod kątem nieprawidłowości w zakresie wyceny i struktury.

Decyzje kredytowe podejmowane są w departamentach/pionach ds. ryzyka zajmujących się poszczególnymi podsegmentami. Kompetencje kredytowe przydzielane są wybranym podmiotom w ramach Grupy, posiadającym wystarczające doświadczenie i wiedzę w zakresie obowiązujących metod, procesów i narzędzi analizy ryzyka kredytowego.

Ocena ryzyka transakcji dokonywana jest na podstawie wewnętrznych przepisów obowiązujących w Grupie i obejmuje ocenę wiarygodności i zdolności kredytowej klienta, ocenę zabezpieczeń i ryzyka oszustwa.

Decyzje kredytowe

Analiza kredytowa w segmencie korporacyjnym polega na ocenie zdolności przedsiębiorstwa do spłaty zobowiązań kredytowych, w tym na przygotowaniu ratingu na podstawie oceny czynników zarówno jakościowych, jak i ilościowych. Rating taki jest przygotowywany, zatwierdzany i przyjmowany przez jednostkę o nazwie Agencja Ratingowa (część Departamentu Zarządzania Ryzykiem Kredytowym Przedsiębiorstwa). Rating musi być sporządzany co najmniej raz w roku, na podstawie danych finansowych i jakościowych za poprzedni rok. W wypadku wystąpienia istotnych zmian w profilu ryzyka klienta, rating jest aktualizowany. Jednostka ds. procesu identyfikacji ryzyka kredytowego

przeprowadza analizę dokumentacji złożonej przez klienta z wnioskiem kredytowym, analizę kredytową i ocenę tzw. „czerwonych flag”, a także analizę całej struktury finansowania klienta z uwzględnieniem proponowanego zabezpieczenia. Decyzje niezgodne z polityką kredytową podejmowane są przez Komitet Kredytowy na wyższym poziomie.

Proces monitorowania i windykacji

Bank przeprowadza coroczną pełną weryfikację każdej ekspozycji kredytowej, standardową kwartalną weryfikację na podstawie wskaźników finansowych (takich, jak zdolność kredytowa) i warunków umowy kredytu, a także miesięczny monitoring kredytów, mający na celu identyfikację sygnałów świadczących o wzroście ryzyka (np. zmiany obrotów na rachunku bankowym). Celem procesu jest ujawnienie potencjalnych problemów na możliwie jak najwcześniejszym etapie.

Kluczowym elementem miesięcznego monitoringu jest zastosowanie niezależnego oprogramowania pod nazwą System Wczesnego Ostrzegania. System Wczesnego Ostrzegania łączy modele statystyczne, informacje finansowe i dane wynikające z analizy rynku, a także wskaźniki behawioralne, i przetwarza je w celu określenia statusu ekspozycji: standardowy, pod obserwacją przedinterwencyjny (ang. *pre-workout watch*), działania przedinterwencyjne (ang. *pre-workout action*), interwencja (ang. *workout*). W odniesieniu do klientów, wobec których prowadzona jest obserwacja lub działania przedinterwencyjne, opracowywany jest plan działania, a jego przebieg jest następnie śledzony. Jeżeli plan działania nie jest skuteczny, klient przekazywany jest do Wydziału Restrukturyzacji i Windykacji Przedsiębiorstw, który przygotowuje i wdraża strategię restrukturyzacji lub windykacji dłużnika.

Wydział Restrukturyzacji i Windykacji Przedsiębiorstw wdraża procesy restrukturyzacji / windykacji klientów segmentu korporacyjnego, zależne od rodzaju kredytobiorcy (sytuacji finansowej, wielkości, struktury transakcji, rodzaju zabezpieczenia itp.) oraz etapu, na jakim znajduje się dana sprawa (restrukturyzacja / windykacja). Jeżeli możliwości odzyskania wierzytelności w ramach strategii restrukturyzacji są ograniczone lub odzyskanie wierzytelności w ramach takiej strategii jest mało prawdopodobne, realizowane są inne strategie, w tym zaspokojenie z przedmiotu zabezpieczenia. Jeżeli strategię windykacyjną (ang. *late workout*) wykażą, że możliwości odzyskania wierzytelności z danej ekspozycji są bardzo niewielkie, dana ekspozycja może zostać przeznaczona do sprzedaży indywidualnej / pakietowej lub po spełnieniu określonych kryteriów spisana.

Ryzyko kredytowe – klienci detaliczni

Proces kredytowy

W procesie przyznawania kredytów detalicznych Grupa stosuje procedury specyficzne dla tej grupy produktów. Podejmowane działania i podmioty Grupy odpowiedzialne za te kwestie są również jasno określone. Wszystkie procesy kredytowe są szczegółowo ewidencjonowane i podlegają zatwierdzeniu zgodnie z przyjętymi wewnętrznymi zasadami Banku.

Proces zatwierdzania kredytów

Grupa stosuje odrębne procesy oceny zatwierdzania kredytów w odniesieniu do kredytów zabezpieczonych dla klientów indywidualnych, w tym kredytów hipotecznych, i produktów niezabezpieczonych dla klientów indywidualnych. Na potrzeby portfela klientów z segmentu mikroprzedsiębiorstw funkcjonuje osobna procedura zatwierdzenia, w ramach której określany jest łączny limit dla produktów niezabezpieczonych i zabezpieczonych. Ogółem 70% wniosków kredytowych składanych przez mikroprzedsiębiorstwa zostaje zatwierdzonych.

W ramach bankowości prywatnej funkcjonuje odrębny zespół ds. analizy kredytowej, który stosuje zindywidualizowane procedury dla produktów zabezpieczonych i niezabezpieczonych. Ocena ryzyka transakcji dokonywana jest na podstawie wewnętrznych przepisów obowiązujących w Grupie i obejmuje ocenę wiarygodności i zdolności kredytowej klienta oraz ewentualnie ocenę zabezpieczeń.

Od czasu operacyjnego połączenia z Polbankiem Grupa dąży do zapewnienia wyższej efektywności procesu oceny ryzyka, w szczególności poprzez ograniczenie czasu wymaganego do podjęcia decyzji kredytowej oraz optymalizację kosztową.

Proces szacowania ryzyka dla klientów detalicznych obejmuje analizę kredytową/scoring, który uwzględnia wielkość dochodu rozporządzalnego (zdolność do spłaty kredytu), dane historyczne z biura informacji kredytowej, bankowe „czarne listy” kredytobiorców, górne granice wskaźnika wartości kredytu do wartości zabezpieczenia (LTV) oraz ocenę zabezpieczenia.

Proces kredytowy – produkty niezabezpieczone

W wypadku kredytów niezabezpieczonych dla klientów indywidualnych, wniosek kredytowy (wraz z danymi finansowymi i identyfikacyjnymi) zostaje w pierwszej kolejności wprowadzony przez pracownika oddziału do systemu obsługi wniosków kredytowych. Jeżeli zostały spełnione określone wymagane kryteria, system przekazuje wniosek do automatycznej lub ręcznej akceptacji. Ręczna obsługa wniosku obejmuje akceptację przez centralną jednostkę Grupy ds. oceny ryzyka. Analityk kredytowy dokonuje weryfikacji wszystkich dokumentów i spełnienia kryteriów przyznania kredytu, a także wykonuje dodatkowe czynności sprawdzające, takie jak kontakt z pracodawcą klienta, w zależności od klasy ryzyka i kwoty kredytu. W razie potrzeby w procesie uczestniczą specjaliści ds. oszustw. Uruchomienie kredytu ma miejsce we właściwym oddziale banku z chwilą podpisania umowy kredytu lub – jeżeli wniosek został złożony poza oddziałem – poprzez mechanizm centralny. Wszystkie wnioski kredytowe, zarówno obsługiwane automatycznie jak i ręcznie, są archiwizowane.

Proces kredytowy – produkty zabezpieczone

W wypadku zabezpieczonych kredytów dla klientów indywidualnych, proces kredytowy również rozpoczyna się od analizy w ramach systemu obsługi wniosków. Jednak na kolejnym etapie podejmowana jest decyzja kredytowa przez analityka kredytowego na podstawie szeregu danych (m.in. informacji z biura informacji kredytowej, wskaźnika DTI, wskaźnika LTV, oceny zabezpieczenia, udokumentowanych dochodów). Nieruchomość, która ma stanowić zabezpieczenie kredytu hipotecznego, podlega ocenie przez centralny zespół specjalistów ds. wyceny zabezpieczeń. Uruchomienie kredytu następuje poprzez mechanizm centralny po podpisaniu umowy kredytowej przez klienta i spełnieniu wszystkich wymaganych warunków wstępnych.

Decyzje kredytowe

Kompetencje kredytowe przydzielane są wybranym podmiotom wewnętrznym, posiadającym wystarczające doświadczenie i wiedzę w zakresie metod, procesów i narzędzi analizy ryzyka kredytowego.

W segmencie klientów indywidualnych, z wyłączeniem mikroprzedsiębiorstw, analiza kredytowa opiera się na analizie zdolności kredytowej, przeprowadzanej z wykorzystaniem modeli scoringowych, wartości zabezpieczenia i weryfikacji wielkości dochodu, jak również na danych pozyskanych przez system do obsługi wniosków. System ten pozyskuje dane nie tylko z baz danych Biura Informacji Kredytowej i bankowych „czarnych list” kredytobiorców, ale również z bazy danych oszustów kredytowych i antyterrorystycznej bazy danych.

Analiza kredytowa mikroprzedsiębiorstw opiera się na podobnych informacjach, jednak dodatkowo uwzględnia informacje na temat wysokości obrotów oraz wykorzystuje dane z biura informacji gospodarczej.

Proces monitorowania i windykacji

Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym Bankowości Detalicznej monitoruje portfel kredytowy dla klientów detalicznych na podstawie wskaźników dotyczących zaległości w spłatach, wskaźników wczesnych zaległości, wskaźników oszustw oraz czynników koncentracji zaległości w spłatach. Co miesiąc przeprowadzana jest ocena wyników procesu monitoringu i w razie potrzeby wprowadzane są zmiany w polityce kredytowej dla klientów detalicznych.

Podobnie jak w wypadku kredytów dla klientów korporacyjnych, monitoring wczesnych zaległości w spłacie kredytów detalicznych prowadzony jest z wykorzystaniem Systemu Wczesnego Ostrzegania opisanego powyżej. Co miesiąc przeprowadzana jest ponowna ocena w celu wykrycia potencjalnie problematycznych przypadków i podjęcia kroków zapobiegawczych, takich jak zaproponowanie refinansowania przed upływem terminu wymagalności czy ograniczenie sprzedaży krzyżowej. Działania takie podejmowane są także w segmencie mikroprzedsiębiorstw, w którym w wypadku zidentyfikowania przez system wysokiego ryzyka niewykonania zobowiązań dany kredyt może zostać zrestrukturyzowany lub dana umowa kredytowa może zostać rozwiązana.

Mikroprzedsiębiorstwa obejmowane są monitoringiem w ramach Systemu Wczesnego Ostrzegania na podstawie określonych kryteriów. Dodatkowo, niezależnie od klasy ryzyka, co najmniej raz w roku przeprowadzana jest ocena sytuacji klientów, wobec których Bank posiada wysoką ekspozycję.

Proces windykacyjny w segmencie detalicznym zależy od rodzaju kredytu (zabezpieczony lub niezabezpieczony) oraz rodzaju kredytobiorcy (klient indywidualny lub mikroprzedsiębiorstwo).

Na najniższym poziomie, procesy windykacyjne prowadzone są telefonicznie z wykorzystaniem opcji programowanego wybierania numerów oraz opcji samoobsługowej, które umożliwiają dłużnikom wykonywanie prostych działań bez konieczności angażowania windykatora. Na wczesnym etapie wykorzystuje się również wezwania do zapłaty i SMS-y, co pozwala na skrócenie czasu i obniżenie kosztów osobowych związanych z działaniami windykacyjnymi oraz na zwiększenie stopnia wypełniania przez dłużnika jego zobowiązań.

Grupa oferuje klientom opcje restrukturyzacji i refinansowania, co umożliwia olbrzymiej części klientów, którzy nie wypełniają zobowiązań ze względu na chwilowe trudności finansowe, reorganizację kredytu i powrót do regularnych spłat. Dla szerokiego wachlarza sytuacji, w których mogą się znaleźć klienci, istnieją różnorodne opcje restrukturyzacyjne. Grupa umożliwia przeprowadzenie restrukturyzacji nawet jeżeli oznacza to wydłużenie okresu spłaty kredytu czy też spłatę rat w minimalnej wysokości przez określony czas.

W wypadku dłużników stale zalegających ze spłatami, angażowane są zewnętrzne agencje windykacyjne. Bieżąca ocena pracy agencji w połączeniu z systemem prowizji uzależnionych od powodzenia realizowanych działań pozwala Grupie na stałą maksymalizację skuteczności windykacji prowadzonej przez zewnętrzne firmy windykacyjne, przy utrzymaniu kosztów na rozsądnym poziomie.

Dłużnicy zalegający w sposób rażący ze spłatami przekazywani są do działu prawnego Grupy. Zwykle następuje to po upływie 120-180 dni od terminu wymaganej zapłaty. Odzyskiwanie wierzytelności z wykorzystaniem środków motywacyjnych oraz windykacja prawna prowadzone są przez wyspecjalizowaną komórkę prawną lub zewnętrzne firmy i kancelarie prawne. Na tym etapie klientowi mogą być oferowane różne alternatywne rozwiązania, w tym obniżenie opłat z tytułu opóźnionej spłaty lub odsetek karnych; jeżeli kredyt zostanie spłacony szybciej, skala obniżki może być większa. Grupa wprowadziła również nowy program dobrowolnego zbycia składników majątku klienta, mający na celu przyspieszenie realizacji zabezpieczenia i odzyskania należności.

W obszarach windykacji w Grupie wprowadzono miesięczne programy motywacyjne w celu zwiększenia stopnia wypełniania zobowiązań przez dłużników. Programy motywacyjne zwykle ustala się na podstawie sytuacji finansowej danej osoby oraz szacunkowej maksymalnej skuteczności działań windykacyjnych.

Polityka zabezpieczeń i zarządzanie zabezpieczeniami

W celu ograniczenia potencjalnych strat związanych z brakiem obsługi zadłużenia, Grupa dąży do tego, aby zabezpieczenia wszystkich kredytów były jednakowej jakości, bez względu na terminowość spłat bądź przeterminowanie czy nieściągalność należności.

W kontekście ryzyka kredytowego Grupa akceptuje określone rodzaje zabezpieczeń, w tym hipotekę na nieruchomości mieszkaniowej, hipotekę na nieruchomości komercyjnej, zastaw rejestrowy, zastaw na depozycie bankowym, blokadę środków na rachunku bankowym, gwarancję bankową, gwarancję BGK, gwarancję skarbu państwa lub jednostki samorządowej, gwarancję korporacyjną, poręczenie, przeniesienie tytułu własności papierów wartościowych, przelew wierzytelności, weksel lub ubezpieczenie kredytu.

Proces zarządzania zabezpieczeniami jest w pełni scentralizowany w ramach Wydziału Zarządzania Zabezpieczeniami i Kontroli Kredytowej i obejmuje segmenty detaliczne oraz niedetaliczne (w Departamencie Zarządzania Ryzykiem Kredytowym Przedsiębiorstw). Specjaliści pracujący w tym Wydziale mają szeroką wiedzę i doświadczenie w sporządzaniu wycen (np. większość osób odpowiedzialnych za wycenę nieruchomości to rzeczoznawcy majątkowi).

Wycena zabezpieczeń przeprowadzana jest wewnętrznie, bądź w ramach weryfikacji wycen przeprowadzonych przez zewnętrznych rzeczoznawców przez ekspertów. Metoda ustalania wartości oraz stopy dyskonta uwzględniającej wszystkie rodzaje ryzyka związanego z danym zabezpieczeniem została opisana osobno dla każdego rodzaju zabezpieczenia. Dodatkowo podczas wyceny zabezpieczeń dokonuje się również ich oceny jakościowej, aby ustalić, czy dane zabezpieczenie spełnia kryteria adekwatności kapitałowej. Częstotliwość monitorowania zależy od konkretnego zabezpieczenia, lecz w każdym wypadku jest nie mniejsza niż raz na rok.

Analiza portfela kredytowego

Poniżej opisano różne podziały portfela ekspozycji kredytowych (portfel kredytowy) Banku na potrzeby prezentacji jego jakości (profilu ryzyka). Analiza obejmuje cały portfel z opisem poszczególnych segmentów klientów, a następnie przybliża charakterystykę portfela kredytów detalicznych, kredytów hipotecznych dla klientów indywidualnych oraz kredytów w CHF dla klientów

indywidualnych. Przedstawione dane obejmują wyłącznie kredyty i pożyczki brutto udzielone przez Bank, z wyłączeniem transakcji buy-sell-back, których wartość wynosiła 40,4 mln zł na dzień 31 grudnia 2015 r. i 1.651,3 mln zł na dzień 31 grudnia 2014 r.

Dane przedstawione poniżej odzwierciedlają segmentację klientów, a nie segmenty operacyjne, chociaż to segmenty operacyjne są podstawą dla segmentacji ryzyka. Klienci indywidualni obejmują większość klientów segmentu operacyjnego bankowości detalicznej, w tym klientów masowych i klientów zamożnych, a także bankowość prywatną. Mikroprzedsiębiorstwa, definiowane jako spółki o obrotach poniżej 4 mln zł, stanowią pozostałą część bazy klientów bankowości detalicznej, ale zostały wyodrębnione w tabelach poniżej. Baza klientów bankowości korporacyjnej została podzielona na trzy grupy w poniższych tabelach: duże przedsiębiorstwa, definiowane jako duże spółki o obrotach powyżej 25 mln zł, małe i średnie przedsiębiorstwa, do których zaliczane są spółki o obrotach 4-25 mln zł i sektor publiczny, obejmujący podmioty publiczne oraz samorządy lokalne i regionalne. Taka segmentacja klientów jest spójna z danymi prezentowanymi w Jednostkowych Sprawozdaniach Finansowych.

Większość portfela Banku stanowią kredyty i pożyczki dla klientów indywidualnych i dużych przedsiębiorstw. Poniższa tabela przedstawia strukturę portfela kredytowego w podziale na segmenty na wskazane daty.

31 marca 2017		
	Bank	% w kredytach Banku ogółem
	(w mln zł)	(%)
Klienci indywidualni.....	19.553,6	55,7
Klienci mikro.....	2.874,3	8,2
Duże przedsiębiorstwa.....	11.254,3	32,1
Małe i średnie przedsiębiorstwa	1.333,2	3,8
Sektor publiczny.....	87,6	0,2
Ogółem	35.103,0	100,0

Źródło: Śródroczne Jednostkowe Sprawozdanie Finansowe

Wartość brutto portfela kredytów korporacyjnych (udzielonych dużym przedsiębiorstwom, małym i średnim przedsiębiorstwom oraz dla sektora publicznego, z wyłączeniem transakcji *buy-sell-back*) wynosiła 12,4 mld zł, 12,9 mld zł i 13,5 mld zł odpowiednio na dzień 31 grudnia 2016 r., 31 grudnia 2015 r. i 31 grudnia 2014 r. W podziale na duże przedsiębiorstwa oraz małe i średnie przedsiębiorstwa: wartość portfela brutto kredytów udzielonych dużym przedsiębiorstwom (z wyłączeniem transakcji *buy-sell-back*) wynosiła 11,0 mld zł, 11,5 mld zł i 12,4 mld zł odpowiednio na dzień 31 grudnia 2016 r., 31 grudnia 2015 r. i 31 grudnia 2014 r., natomiast wartość portfela brutto kredytów udzielonych małym i średnim przedsiębiorstwom wynosiła odpowiednio 1,4 mld zł, 1,3 mld zł i 1,1 mld zł na dzień 31 grudnia 2016 r., 31 grudnia 2015 r. i 31 grudnia 2014 r.

Wartość brutto portfela kredytów detalicznych (udzielonych klientom indywidualnym i klientom mikro) wynosiła 23,2 mld zł, 22,6 mld zł i 21,3 mld zł odpowiednio na dzień 31 grudnia 2016 r., 31 grudnia 2015 r. i 31 grudnia 2014 r. W podziale na klientów indywidualnych i klientów mikro: wartość portfela kredytów brutto udzielonych klientom indywidualnym wynosiła 20,3 mld zł, 19,8 mld zł i 18,7 mld zł odpowiednio na dzień 31 grudnia 2016 r., 31 grudnia 2015 r. i 31 grudnia 2014 r., podczas gdy wartość portfela kredytów brutto udzielonych klientom mikro wynosiła odpowiednio 2,9 mld zł, 2,7 mld zł i 2,7 mld zł na dzień 31 grudnia 2016 r., 31 grudnia 2015 r. i 31 grudnia 2014 r.

Oprócz kredytów w PLN Bank posiada również znaczący portfel kredytów denominowanych w CHF i EUR. Ekspozycje w CHF stanowią wyłącznie kredyty udzielone przez Polbank przed jego przejęciem przez Bank. Kredyty w EUR, obok kredytów hipotecznych udzielonych klientom detalicznym, obejmują również kredyty z segmentu korporacyjnego (głównie finansowanie specjalistyczne). Poniższa tabela przedstawia szczegółową strukturę portfela kredytowego Banku wg segmentów oraz głównych walut na wskazaną datę.

31 marca 2017					
	PLN	EUR	USD	CHF	INNE
	(w mln zł)				
Klienci indywidualni	4.941,5	3.476,7	14,8	11.118,3	2,3
Klienci mikro	2.310,8	91,3	0,0	472,2	0,0
Duże przedsiębiorstwa	6.988,8	3.700,4	313,7	198,3	53,1
Małe i średnie przedsiębiorstwa	1.139,4	154,7	33,3	1,4	4,4
Sektor publiczny.....	87,5	0,0	0,0	0,0	0,1
Ogółem	15.468,0	7.423,1	361,8	11.790,2	59,8

Źródło: Bank

Jakość portfela mierzona wskaźnikiem kredytów z utratą wartości (obliczanym jako stosunek wartości brutto kredytów z rozpoznaną utratą wartości do wartości brutto kredytów ogółem) była zróżnicowana. Najwyższy poziom wskaźnika zanotowano w segmencie mikroprzedsiębiorstw, a najniższy w segmencie małych i średnich przedsiębiorstw. W 2016 r. jakość portfela kredytów dla małych i średnich przedsiębiorstw uległa nieznacznemu pogorszeniu pod względem wartości ekspozycji kredytowych z utratą wartości oraz wartości wskaźnika kredytów z utratą wartości, natomiast jakość portfela kredytów korporacyjnych poprawiła się w porównaniu z 2015 r.

W 2016 r. wartość kredytów z utratą wartości na poziomie Banku nieznacznie wzrosła, co spowodowało wzrost wskaźnika kredytów z utratą wartości. Wzrost ten spowodowany był wynikami portfela detalicznego. Wskaźnik pokrycia, obliczany jako stosunek wartości odpisów aktualizujących dla kredytów z rozpoznaną utratą wartości do wartości brutto tych kredytów pozostawał relatywnie stabilny w 2016 r. i 2015 r. W przypadku segmentu małych i średnich przedsiębiorstw wzrost wielkości portfela miał również pewien wpływ na spadek wskaźnika kredytów z utratą wartości w 2015 r. w porównaniu do 2014 r.

W przypadku portfela kredytów detalicznych, wzrost wskaźnika kredytów z utratą wartości dla klientów indywidualnych i klientów mikro w 2016 r. wynikał głównie ze starzenia się portfela kredytów hipotecznych oraz niskiego poziomu nowej sprzedaży w tym segmencie, podczas gdy w 2015 r. nieznaczny spadek wynikał głównie z rekordowo niskich stóp procentowych w Polsce i znaczącego wzrostu nowo udzielanych kredytów niezabezpieczonych.

W poniższej tabeli przedstawiono szczegółowe informacje na temat kredytów z rozpoznaną utratą wartości, wskaźnika kredytów z utratą wartości (z wyłączeniem transakcji buy-sell-back) oraz wskaźnika pokrycia odpisami kredytów z utratą wartości dla Banku w podziale na segmenty klientów we wskazanych latach.

Na dzień 31 grudnia												
Na dzień 31 marca 2017			2016			2015			2014			
Należności z utratą wartości	Wskaźnik NPL*	Wskaźnik pokrycia**	Należności z utratą wartości	Wskaźnik NPL*	Wskaźnik pokrycia**	Należności z utratą wartości	Wskaźnik NPL*	Wskaźnik pokrycia**	Należności z utratą wartości	Wskaźnik NPL*	Wskaźnik pokrycia**	
(mln zł)	(%)	(%)	(mln zł)	(%)	(%)	(mln zł)	(%)	(%)	(mln zł)	(%)	(%)	
Klienci indywidualni	1.033,2	5,3	62,0	1 035,8	5,1	61,6	934,1	4,7	59,0	888,6	4,8	60,5
Klienci mikro.....	748,6	26,0	48,9	747,2	26,1	47,5	688,2	25,1	45,1	664,4	25,0	45,0
Duże przedsiębiorstwa ..	876,8	7,8	59,4	971,9	8,9	56,4	1 071,4	9,3	65,8	1 258,3	10,2	58,7
Małe i średnie przedsiębiorstwa ..	62,9	4,7	79,1	55,3	4,1	77,2	50,8	3,9	85,3	77,6	6,9	78,3
Razem	2.721,5	7,8	58,0	2.810,2	7,9	56,4	2.744,5	7,8	58,7	2.888,9	8,3	56,6

Źródło: Jednostkowe Sprawozdania Finansowe, Bank

* Udział kredytów z utratą wartości w kredytach ogółem (z wyłączeniem transakcji buy-sell-bank).

** Wskaźnik pokrycia odpisami kredytów z utratą wartości.

W przypadku segmentu Bankowości Korporacyjnej wskaźnik pokrycia odpisami kredytów z utratą wartości wynosił 57,5%, 66,7% i 59,8% odpowiednio na dzień 31 grudnia 2016 r., 31 grudnia 2015 r., i 31 grudnia 2014 r., natomiast wskaźnik NPL wynosił 8,3%, 8,7% i 9,9%, odpowiednio na 31 grudnia 2016 r., 31 grudnia 2015 r. i 31 grudnia 2014 r.

W przypadku segmentu Bankowości Detalicznej wskaźnik pokrycia odpisami kredytów z utratą wartości wynosił 55,7%, 53,1% i 53,9% odpowiednio na dzień 31 grudnia 2016 r., 31 grudnia 2015 r. i 31 grudnia 2014 r., natomiast wskaźnik NPL wynosił 7,7%, 7,2% i 7,3%, odpowiednio na 31 grudnia 2016 r., 31 grudnia 2015 r. i 31 grudnia 2014 r.

Analiza jakości portfela z perspektywy okresu przeterminowania potwierdza powyższe stwierdzenie oraz najniższą jakość kredytów udzielonych klientom mikro. W przypadku kredytów udzielanych klientom indywidualnym, zaobserwowano wysoki poziom płatności przeterminowanych do 30 dni, podczas gdy klienci korporacyjni oraz małe i średnie przedsiębiorstwa mają zwykle więcej ekspozycji przeterminowanych o 365 dni. Poniższa tabela przedstawia strukturę portfela wg okresów przeterminowania kredytów na wskazaną datę.

Na dzień 31 marca 2017						
Nieprzetermi nowane	do 30 dni	powyżej 30 do 90 dni	powyżej 90 do 180 dni	powyżej 180 do 365 dni	powyżej 365 dni	
(mln zł)						
Klienci indywidualni.....	17.033,3	1.157,2	389,1	91,7	93,3	789,1
Klienci mikro.....	1.934,5	134,1	89,5	26,7	39,9	649,7
Duże przedsiębiorstwa.....	10.629,2	47,0	57,9	41,9	3,9	474,5
Małe i średnie przedsiębiorstwa	1.263,1	9,5	8,1	1,7	9,5	41,2
Sektor publiczny.....	87,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Razem	30.947,6	1.347,8	544,6	162,0	146,6	1.954,5

Źródło: Bank

Tabela poniżej przedstawia koszty ryzyka dla poszczególnych rodzajów klientów dla Banku (w ujęciu jednostkowym) na wskazane daty. Koszty ryzyka są obliczane jako stosunek odpisów netto z tytułu utraty wartości w danym okresie (średniorocznie) do średniej wartości kredytów brutto.

	Na dzień 31 marca 2017	Na dzień 31 grudnia		
		2016	2015	2014
(%)				
Portfel kredytów detalicznych.....	0,7	0,5	0,2	(0,3)
Klienci indywidualni	0,4	0,4	0,2	(0,4)
Klienci mikro	2,3	1,6	0,5	0,2
Portfel klientów korporacyjnych	0,8	0,4	0,7	0,9
Duże przedsiębiorstwa	0,6	0,4	0,7	0,9
Małe i średnie przedsiębiorstwa	2,8	0,4	0,8	0,7
Sektor publiczny.....	0,0	0,4	(0,2)	0,0
Bank razem	0,7	0,5	0,4	0,2

Źródło: Bank

W 2016 r. i 2015 r. nastąpił wzrost kosztów ryzyka głównie w odniesieniu do portfela detalicznego. W 2016 r. i 2015 r. na spadek kosztów ryzyka dla portfela kredytów korporacyjnych duży wpływ miała istotna kwota spłaty kredytu przez jednego klienta, jak również pomyślnie zakończona restrukturyzacja. Oba te czynniki spowodowały rozwiązanie odpisu z tytułu utraty wartości. W odniesieniu do portfela kredytów detalicznych na koszt ryzyka w 2016 roku i pierwszym kwartale 2017 roku miała wpływ głównie nowa sprzedaż niezabezpieczonych kredytów udzielanych od 2015 r. Wzrost kosztów ryzyka w I kwartale 2017 roku w segmencie małych i średnich przedsiębiorstw związany był z pogorszeniem sytuacji finansowej kilku klientów o istotnym udziale w tym segmencie.

Sprzedaż pakietu kredytów z utratą wartości w 2015 r. miała wpływ na wartość wskaźnika kredytów z utratą wartości dla wszystkich portfeli, a także dodatni wpływ na rachunek zysków i strat w kwocie 12,1 mln zł w 2016 r. i 25,0 mln zł w 2015 r. Wpływ tej transakcji był jednak niewielki w porównaniu ze sprzedażą portfela niezabezpieczonych kredytów detalicznych z utratą wartości przeprowadzoną w

2014 r., która skutkowała obniżeniem wskaźnika kredytów z rozpoznaną utratą wartości i wygenerowała pozytywny wpływ na wynik finansowy w kwocie 261,7 mln zł. Koszt ryzyka dla Banku (przy uwzględnieniu wpływu sprzedaży portfela kredytów z utratą wartości na wynik) wynosił 0,50%, 0,40% i 0,16%, odpowiednio na 31 grudnia 2016 r., 2015 r. i 2014 r.

Analiza portfela kredytowego – kredyty detaliczne

Analiza portfela detalicznego koncentruje się głównie na kredytach hipotecznych, szczególnie tych denominowanych w CHF, ze względu na ich znaczenie zarówno dla portfela kredytowego Banku (50,3% portfela detalicznego ogółem na dzień 31 marca 2017 r.), jak i polskiego sektora bankowego. Ponadto segment detaliczny obejmuje szeroką gamę produktów kredytowych. W poniższej tabeli przedstawiono podział na poszczególne produkty i segmenty.

Na dzień 31 marca 2017						
	Klienci indywidualni	% w kredytach ogółem	Klienci mikro	% w kredytach ogółem	Portfel kredytów detalicznych	% w kredytach ogółem
	(mln zł)	(%)	(mln zł)	(%)	(mln zł)	(%)
Karty kredytowe	349,3	1,8	46,3	1,6	395,6	1,8
Kredyty ratalne	2.454,8	12,6	961,2	33,4	3.416,1	15,2
Kredyty hipoteczne	16.338,4	83,6	1.296,8	45,1	17.635,0	78,6
Inne	7,7	0,0	24,1	0,8	31,8	0,1
Kredyty odnawialne	403,4	2,1	545,9	19,0	949,3	4,2
Razem	19.553,6	100,0	2.874,3	100,0	22.427,9	100,0

Źródło: Bank

Wartość kredytów hipotecznych brutto w portfelu detalicznym wynosiła 18,5 mld zł, 18,4 mld zł i 17,6 mld zł odpowiednio na dzień 31 grudnia 2016 r., 31 grudnia 2015 r. i 31 grudnia 2014 r., natomiast wartość kredytów innych niż hipoteczne brutto w portfelu detalicznym wynosiła odpowiednio 4,7 mld zł, 4,1 mld zł i 3,7 mld zł na dzień 31 grudnia 2016 r., 31 grudnia 2015 r. i 31 grudnia 2014 r. W związku z tym łączna wartość kredytów detalicznych wynosiła odpowiednio 23,2 mld zł, 22,6 mld zł i 21,3 mld zł odpowiednio na dzień 31 grudnia 2016 r., 31 grudnia 2015 r. i 31 grudnia 2014 r.

Wskaźnik pokrycia odpisami portfela kredytów innych niż hipoteczne dla klientów indywidualnych z utratą wartości wynosił odpowiednio 80,5%, 75,6% i 78,3% na dzień 31 grudnia 2016 r., 31 grudnia 2015 r. i 31 grudnia 2014 r., natomiast wskaźnik NPL dla portfela kredytów innych niż hipoteczne dla klientów indywidualnych wynosił odpowiednio 8,6%, 8,7% i 11,1% na dzień 31 grudnia 2016 r., 31 grudnia 2015 r. i 31 grudnia 2014 r.

Wskaźnik pokrycia odpisami portfela kredytów innych niż hipoteczne dla klientów mikro z utratą wartości wynosił 54,2%, 51,9% i 52,1% odpowiednio na dzień 31 grudnia 2016 r., 31 grudnia 2015 r. i 31 grudnia 2014 r., natomiast wskaźnik NPL dla portfela kredytów innych niż hipoteczne dla klientów mikro wynosił 30,9%, 30,8% i 31,6% odpowiednio na dzień 31 grudnia 2016 r., 31 grudnia 2015 r. i 31 grudnia 2014 r.

Jak wcześniej wspomniano, istotny udział w portfelu Banku stanowią kredyty hipoteczne denominowane w CHF, które zostały przejęte wraz z Polbankiem. Wysoki stan tych ekspozycji utrzymuje się, mimo iż od 2011 r. nowe kredyty w CHF nie są udzielane. Poniższa tabela przedstawia strukturę kredytów udzielonych klientom indywidualnym w podziale na produkty i walutę na wskazaną datę.

31 marca 2017					
	PLN	EUR	USD	CHF	Inne
(w mln zł)					
Karty kredytowe	349,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredyty ratałne	2 177,3	54,6	9,5	211,1	2,3
Kredyty hipoteczne	2 003,9	3 422,0	5,3	10 907,2	0,0
Inne	7,7	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredyty odnawialne	403,2	0,1	0,0	0,0	0,1
Ogółem	4.941,4	3.476,7	14,8	11.118,3	2,4

Źródło: Bank

Analiza portfela kredytowego – kredyty hipoteczne dla klientów indywidualnych i klientów mikro

Jakość portfela kredytów hipotecznych udzielonych przez Bank klientom indywidualnym na dzień 31 grudnia 2016 r. nie uległa istotnej zmianie w stosunku do analogicznego okresu poprzedniego roku. Poniższa tabela przedstawia strukturę kredytów hipotecznych brutto udzielonych przez Bank klientom indywidualnym wg okresów przeterminowania na wskazane daty. Spadek wartości portfela w I kwartale 2017 r. wynika głównie ze spadku kursu franka szwajcarskiego do złotego w porównaniu z końcem 2016 r.

	Na dzień 31 marca 2017	Na dzień 31 grudnia	
		2016	2015
(mln zł)			
Nieprzeterminowane	14.432,2	15.102,2	15.161,4
do 30 dni	902,9	1.036,6	1.002,5
powyżej 30 do 90 dni	303,2	310,2	302,8
powyżej 90 do 180 dni	64,3	84,1	64,7
powyżej 180 do 365 dni	50,5	44,7	59,4
powyżej 365 dni	585,3	578,7	506,5
Portfel kredytów hipotecznych ogółem	16.338,4	17.156,5	17.097,3

Źródło: Bank

Jakość portfela kredytów złotych uległa pogorszeniu częściowo w wyniku przewalutowania kredytów w CHF na walutę krajową. Poniższa tabela przedstawia strukturę walutową kredytów hipotecznych udzielonych przez Bank klientom indywidualnym na wskazane daty.

31 marca 2017				
	PLN	EUR	USD	CHF
(w mln zł)				
Nieprzeterminowane	1.386,2	3.270,3	5,3	9.770,4
poniżej 30 dni	71,7	106,7	0,0	724,3
powyżej 30 do 90 dni	17,6	31,9	0,0	253,7
powyżej 90 do 180 dni	3,8	7,6	0,0	53,0
powyżej 180 do 365 dni	37,6	1,3	0,0	11,7
powyżej 365 dni	487,1	4,1	0,0	94,1
Portfel kredytów hipotecznych ogółem	2.004,0	3.421,9	5,3	10.907,2
Udział w wartości brutto portfela kredytów hipotecznych (%)	12,3%	20,9%	0,0%	66,8%

Źródło: Śródroczne Jednostkowe Sprawozdanie Finansowe, Bank

W tabeli poniżej przedstawiono wskaźnik kredytów z utratą wartości i wskaźnik pokrycia odpisami kredytów hipotecznych udzielonych klientom indywidualnym z utratą wartości na wskazane daty. Na wysokość wskaźnika kredytów z utratą wartości wpływ ma głównie kurs franka szwajcarskiego w stosunku do złotego (i w mniejszym stopniu kurs euro do złotego) ze względu na duży udział kredytów hipotecznych denominowanych w CHF i niski wpływ nowo udzielanych kredytów.

	Na dzień 31 marca 2017	Na dzień 31 grudnia		
		2016	2015	2014
Wskaźnik NPL* (%).....	4,6	4,5	4,1	3,8
Wskaźnik pokrycia** (%).....	56,5	55,0	53,4	52,9

Źródło: Bank

* Udział kredytów z utratą wartości w kredytach ogółem.

** Wskaźnik pokrycia odpisami kredytów z utratą wartości.

Na 31 grudnia 2016 r. średnia ważona wartość wskaźnika LTV dla walutowych kredytów hipotecznych udzielonych klientom indywidualnym w portfelu Banku wyniosła 126%, głównie za sprawą kredytów w CHF, których udział w portfelu kształtował się na poziomie blisko 75,9%. Wysoki współczynnik LTV kredytów walutowych wynika głównie ze wzrostu wartości franka szwajcarskiego względem złotego w okresie od daty udzielenia kredytu w CHF i relatywnie niskiego wzrostu cen nieruchomości w tym okresie. Średni ważony wskaźnik LTV dla złotych kredytów hipotecznych był zdecydowanie niższy i wg stanu na 31 grudnia 2016 r. wyniósł 85,1%.

Z drugiej strony, kredyty denominowane w CHF miały pozytywny wpływ na ogólny poziom wskaźnika DTI portfela kredytów hipotecznych udzielonych klientom indywidualnym. Według danych deklarowanych we wnioskach kredytowych, na 31 grudnia 2016 r. 81,2% kredytów hipotecznych udzielonych klientom indywidualnym posiadało współczynnik DTI poniżej 50%, a dla 11,8% kredytów współczynnik ten kształtował się na poziomie pomiędzy 50% a 60%. Dla całego portfela kredytów udzielonych klientom indywidualnym wartości te kształtowały się na poziomie, odpowiednio, 79,7% i 13,8%. Wskaźnik pokrycia (obliczany jako iloraz wartości odpisów z tytułu utraty wartości i wartości ekspozycji z utratą wartości) dla portfela kredytów hipotecznych dla klientów indywidualnych pozostał na zbliżonym poziomie w ciągu ostatnich trzech lat i wynosił 55,0% na dzień 31 grudnia 2016, 53,4% na dzień 31 grudnia 2015 r. i 52,9% na dzień 31 grudnia 2014 r.

W tabeli poniżej przedstawiono wskaźnik kredytów z utratą wartości i wskaźnik pokrycia odpisami dla kredytów hipotecznych udzielonych klientom mikro z utratą wartości na wskazane daty.

	Na dzień 31 marca 2017	Na dzień 31 grudnia		
		2016	2015	2014
Wskaźnik NPL* (%).....	21,1	20,6	19,2	18,4
Wskaźnik pokrycia** (%).....	37,7	35,8	33,7	32,8

Źródło: Bank

* Udział kredytów z utratą wartości w kredytach ogółem.

** Wskaźnik pokrycia odpisami kredytów z utratą wartości.

Analiza portfela kredytowego – kredyty hipoteczne w CHF dla klientów indywidualnych

Poniższa tabela przedstawia portfel kredytów hipotecznych w CHF dla klientów indywidualnych oraz łączny portfel kredytów hipotecznych dla klientów indywidualnych wg daty udzielenia kredytu na wskazane daty.

	31 marca 2017	
	Udział w portfelu kredytów hipotecznych ogółem	Udział w portfelu kredytów hipotecznych w CHF ogółem
	(%)	
Do roku 2006	3,1	4,4
2007	17,0	22,7
2008	48,4	68,4
2009	9,3	3,3
2010	8,7	0,9
2011	6,3	0,0
2012	1,3	0,0
2013	0,6	0,0
2014	0,3	0,1
2015	3,1	0,0
2016	1,6	0,0
2017	0,3	0,0

Źródło: Bank

Poniższa tabela przedstawia wskaźniki obliczone dla portfela kredytów hipotecznych dla klientów indywidualnych obecnie denominowanych w CHF na wskazane daty. Wskaźnik NPL dla kredytów obecnie denominowanych w CHF wynosi 1,9% na dzień 31 grudnia 2016 r.

	Na dzień 31 marca 2017	Na dzień 31 grudnia		
		2016	2015	2014
Kredyty bez utraty wartości (mln zł).....	10.710,5	11 322,4	11 423,2	10 828,2
Kredyty z utratą wartości (mln zł)	196,7	216,1	206,0	194,3
Wskaźnik NPL* (%).....	1,8	1,9	1,8	1,8
Kurs wymiany zastosowany do przeliczeń kwot w CHF na PLN (na koniec okresu)	3,9	4,1	3,9	3,5
Wskaźnik pokrycia** (%).....	50,5	50,0	51,2	46,6

Źródło: Bank

* Udział kredytów z utratą wartości w kredytach ogółem.

** Wskaźnik pokrycia odpisami kredytów z utratą wartości.

Poniższa tabela przedstawia strukturę kredytów hipotecznych denominowanych w CHF udzielonych przez Bank klientom indywidualnym wg okresów przeterminowania na wskazane daty. Nie uległa ona istotnym zmianom w ujęciu rok do roku. Wzrost wartości portfela ekspozycji nieprzeterminowanych związany był ze zmianami kursu wymiany.

	Na dzień 31 marca 2017	Na dzień 31 grudnia	
		2016	2015
	(w mln zł)		
Nieprzeterminowane	9.770,4	10.241,5	10.423,6
do 30 dni.....	724,3	868,3	811,0
powyżej 30 do 90 dni.....	253,7	256,8	243,3
powyżej 90 do 180 dni.....	53,0	62,6	49,0
powyżej 180 do 365 dni.....	11,7	10,4	18,6
powyżej 365 dni	94,1	98,9	83,8
Portfel kredytów hipotecznych ogółem	10.907,2	11.538,5	11.629,2

Źródło: Bank

Poniższa tabela przedstawia strukturę portfela kredytów hipotecznych w CHF udzielonych przez Bank klientom indywidualnym wg wskaźnika zadłużenia do dochodu, obliczonego na podstawie wysokości dochodów na dzień złożenia wniosku kredytowego (w bieżącej walucie) na wskazaną datę. Przedstawione poziomy wskaźnika zadłużenia do dochodu nie są aktualizowane po dacie złożenia wniosku kredytowego, natomiast wartości dotyczące zobowiązań kredytowych to zazwyczaj dane zaktualizowane. Takie podejście sprawia, że przedstawiane dane są bardziej konserwatywne, i umożliwia utrzymywanie odpowiedniego poziomu ryzyka kredytowego w portfelu.

Kredyty hipoteczne wg wskaźnika zadłużenia do dochodu (w walucie bieżącej)

31 marca 2017	
> 60%.....	6,6%
50-60%.....	12,0%
< 50%.....	81,4%

Źródło: Bank

Ryzyko koncentracji

Grupa przestrzega obowiązujących jej podmioty norm w zakresie koncentracji zaangażowania obciążonego ryzykiem przewidzianych przepisami Rozporządzenia CRR. Bank monitoruje ryzyko koncentracji na poziomie zaangażowania wobec pojedynczych klientów (lub grup powiązanych klientów) zgodnie z wymogami określonymi w części IV Rozporządzenia CRR. Zaangażowanie instytucji wobec klienta lub grupy powiązanych klientów, po uwzględnieniu skutków zastosowania technik ograniczania ryzyka kredytowego zgodnie z art. 399-403 Rozporządzenia CRR, nie powinno przekroczyć 25% kwalifikowanych funduszy własnych. Jeśli klient jest instytucją lub gdy grupa powiązanych klientów obejmuje jedną lub więcej instytucji, wielkość ta nie może przekroczyć wyższej z dwóch kwot: 25% kwalifikowanych funduszy własnych danej instytucji lub kwoty 150 mln EUR, z zastrzeżeniem, że suma wartości ekspozycji, po uwzględnieniu skutków zastosowania technik ograniczania ryzyka kredytowego zgodnie z art. 399-403 Rozporządzenia CRR, wobec wszystkich powiązanych klientów nie będących instytucjami, nie może przekroczyć 25% kwalifikowanych funduszy własnych danej instytucji. Jeśli kwota 150 mln EUR jest wyższa niż 25% kwalifikowanych funduszy własnych instytucji, wartość ekspozycji, po uwzględnieniu skutków zastosowania technik ograniczania ryzyka kredytowego zgodnie z art. 399-403 Rozporządzenia CRR, nie może przekroczyć rozsądnego limitu w ramach kwalifikowanych funduszy własnych danej instytucji. Limit ten instytucja powinna określić zgodnie z zasadami i procedurami, o których mowa w art. 81 Dyrektywy 2013/36/UE w celu uwzględnienia i kontroli ryzyka koncentracji. Limit ten nie powinien przekroczyć 100% kwalifikowanych funduszy własnych instytucji. Limit koncentracji stanowi część wymogów dotyczących monitorowania i zgłaszania dużych zaangażowań zawartych w regulacjach Bazylea III. W ich ramach Grupa ma obowiązek monitorować i ujawniać podmioty, w wypadku których poziom zaangażowania przekracza 10% funduszy własnych. Zaangażowanie obliczane jest jako suma zaangażowania bilansowego i pozabilansowego, w tym transakcji pozabilansowych. Grupa oblicza wartość zaangażowania na potrzeby części IV Rozporządzenia CRR na podstawie metody standardowej, zgodnie z art. 390 Rozporządzenia CRR.

Obok wymogów regulacyjnych opisanych powyżej, Grupa wprowadziła wewnętrzne limity i zasady koncentracji, stanowiące kluczowy element zarządzania procesem udzielania kredytów i portfelem kredytowym. Zostały one opracowane na podstawie postanowień Rekomendacji C Komisji Nadzoru Finansowego, wydanej na podstawie art. 137 § 1 punkt 5 Prawa bankowego i stanowią zbiór zasad dotyczących dobrej praktyki w zakresie zarządzania ryzykiem koncentracji. Elementem zarządzania ryzykiem koncentracji są limity kwot kredytów udzielanych poszczególnym grupom klientów, jak również monitorowanie limitów koncentracji portfeli wynikających z Rekomendacji S Komisji Nadzoru Finansowego dotyczącej kredytów zabezpieczonych hipotecznie.

Poniższa tabela przedstawia strukturę ekspozycji kredytowych Banku w podziale na branże i wielkość koncentracji na wskazaną datę.

31 marca 2017			
	Kredyty dla dużych przedsiębiorstw (finansowanie inwestycji)	Kredyty dla małych i średnich przedsiębiorstw	Kredyty dla przedsiębiorców i sektora publicznego
	(w mln zł)		
Działalność administracyjna i usługi wsparcia	2,00	34,70	174,08
Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów silnikowych, motocykli	0,00	624,26	2.582,29
Produkcja	13,72	435,89	2.640,01
Działalność związana z nieruchomościami	2.109,24	23,43	454,62
Teleinformatyka	0,00	18,62	657,47
Zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i powietrze do układów klimatyzacyjnych	329,69	3,20	117,84
Budownictwo	256,88	60,35	536,04
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	70,37	9,51	89,26
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	0,00	16,82	165,24
Transport i gospodarka magazynowa	124,83	73,92	275,03
Inne	224,58	32,53	518,63
Ogółem	3.131,29	1.333,23	8.210,52

Źródło: Bank

Nie zidentyfikowano żadnej istotnej koncentracji ekspozycji wobec pojedynczego klienta.

Ryzyko kredytowe (klienci detaliczni) – sprzedaż portfela kredytów z utratą wartości

W drugiej połowie 2014 r. Grupa dokonała zbycia portfela niezabezpieczonych kredytów z utratą wartości z segmentu detalicznego w celu optymalizacji kosztów windykacji oraz maksymalizacji kwot możliwych do odzyskania z tytułu tych kredytów, co miało pozytywny wpływ na wynik finansowy w kwocie 261,1 mln zł. W wyniku przeprowadzonej transakcji nastąpił skokowy spadek wskaźnika kredytów z utratą wartości Grupy. Wartość kapitału sprzedanych kredytów z utratą wartości wyniosła 16,5 mln zł w 2016 r., 130,8 mln zł w 2015 r. i 1.164,1 mln zł w 2014 r. Jeśli chodzi o niezabezpieczone kredyty detaliczne z utratą wartości, Grupa podpisała umowę terminową sprzedaży zadłużenia (ang. *forward flow debt sale*) w celu ograniczenia kosztów operacyjnych procesu windykacji w segmencie detalicznym. W momencie przeterminowania o 90 dni, windykacja wszystkich kredytów wchodzących do tej kategorii (za wyjątkiem 20% próby weryfikacyjnej) jest zlecona podmiotowi zewnętrznemu, a następnie sprzedawana temu samemu podmiotowi. W czerwcu 2016 r. Bank zawarł dwie umowy w zakresie obsługi do czasu zakupu i przekazania portfela. W każdym wypadku podstawowym warunkiem przeprowadzenia transakcji sprzedaży ekspozycji z utratą wartości jest jej pozytywny wpływ na wynik finansowy.

Ryzyko kredytowe (klienci korporacyjni) – sprzedaż portfela kredytów z utratą wartości

Od roku 2014 Bank dokonywał corocznych sprzedaży kredytów z utratą wartości z segmentu korporacyjnego na rzecz krajowych funduszy sekurytyzacyjnych. Sprzedaż wierzytelności poprzedzona jest intensywnymi działaniami restrukturyzacyjno-windykacyjnymi, a jednym z kryteriów było pokrycie wierzytelności w 100% indywidualnym odpisem z tytułu utraty wartości. W 2016 roku przeprowadzono sprzedaż wierzytelności o łącznej wartości kapitału 106,3 mln zł, zaś w 2015 roku 126,8 mln zł.

Ryzyko rynkowe

Ryzyko rynkowe definiowane jest jako ryzyko poniesienia straty finansowej w wyniku niekorzystnych zmian lub dużej zmienności parametrów rynkowych takich, jak stopy procentowe czy kursy walutowe, i obejmuje ryzyko płynności. Na potrzeby wyznaczania limitów ryzyka Bank stosuje metody symulacyjne oparte na wartości punktu bazowego oraz na wartości pozycji netto. Proces zarządzania ryzykiem rynkowym podlega ciągłej ocenie oraz dostosowaniu do zmieniających się warunków

rynkowych. Na proces zarządzania składają się: identyfikacja czynników ryzyka, pomiar ryzyka, monitorowanie ryzyka oraz raportowanie ryzyka.

Zarządzanie ryzykiem rynkowym odbywa się wg zasad określonych w Polityce Zarządzania Aktywami i Pasywami, zgodnie z którymi znaczna część kompetencji Zarządu w tym zakresie jest przenoszona na Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami. Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami ustala limity ryzyka rynkowego dla jednostek biorących udział w procesie zarządzania ryzykiem rynkowym. Departament Zarządzania Aktywami i Pasywami odpowiada za zarządzanie ryzykiem płynności i ryzykiem rynkowym w ramach portfela bankowego (księgi bankowej), natomiast Departament Rynków Finansowych zajmuje się zarządzaniem ryzykiem rynkowym w ramach portfela handlowego (księgi handlowej), w tym w odniesieniu do wszystkich pozycji walutowych. Dział Ryzyka Rynkowego odpowiada za procesy monitorowania wykorzystania limitów oraz wycenę instrumentów finansowych.

Ryzyko stopy procentowej

Ryzyko stopy procentowej definiowane jest jako ryzyko pogorszenia bieżących lub przyszłych wyników finansowych Banku albo spadku wartości posiadanych przez Bank instrumentów finansowych w wyniku niekorzystnych zmian poziomu stóp procentowych. W celu ograniczenia ryzyka stopy procentowej w Banku wprowadzony został system limitów i progów określający m.in. stopień wrażliwości cenowej i wrażliwości przychodów odsetkowych oraz maksymalną wysokość zrealizowanych strat i potencjalnie oczekiwanych strat ponoszonych w związku ze zmianami stóp procentowych. W ramach podziału kompetencji w procesie zarządzania ryzykiem Zarząd Banku ustala poziom ogólnego apetytu na ryzyko oraz profil ryzyka, uwzględniając założenia budżetowe i wpływ potencjalnych strat na kapitały własne Banku. Szczegółowe wartości poszczególnych limitów ustalane są następnie okresowo przez Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami. Obejmują one:

- Limity maksymalnej otwartej pozycji na instrumentach wrażliwych na ryzyko stopy procentowej, mierzonej jako zmiana wartości godziwej przy wzroście rynkowych stóp procentowych o 1 punkt bazowy. Wartości limitów są ustalane różnie w zależności od źródła ekspozycji (portfel bankowy lub handlowy), jej waluty oraz przedziału czasowego, zgodnie z obowiązującą w Banku siatką terminów przeszacowania;
- Limity poziomu wartości zagrożonej, wyznaczonej osobno dla portfela bankowego i handlowego, przy założeniu 1-dniowego horyzontu utrzymania pozycji oraz poziomu ufności wynoszącego 99%. Wartość zagrożona wyznaczana jest metodą wariancji/kowariancji, przy czym Bank nie posiada otwartych pozycji na instrumentach wrażliwych na ryzyko stopy procentowej o nieliniowym profilu ryzyka; oraz
- Miesięczne, kwartalne i roczne limity maksymalnej straty.

Poniższa tabela przedstawia profil ryzyka portfela Banku obejmującego inwestycje w instrumenty dłużne na wskazaną datę.

31 marca 2017					
		Wartość bilansowa (w mln zł)	BPV – wartość punktu bazowego (zł)	Średnia duracja (lata)	Średni okres wymagalności (lata)
Typ emitenta					
Utrzymywane do terminu wymagalności.....	Rządowe	3.667,02	73.764,99	0,21	3,26
Dostępne do sprzedaży	Rządowe	4.408,44	128.775,35	0,30	2,57
Dostępne do sprzedaży	Inne	416,47	61.027,20	1,55	3,31

Źródło: Bank

Poniższa tabela przedstawia wykorzystanie limitu wartości zagrożonej portfela handlowego Banku na wskazaną datę.

31 marca 2017		
	Stopa procentowa	Kursy walut
	(w mln zł)	
Wartość maksymalna	0,9	0,2
Wartość średnia	0,5	0,1
Minimum	0,2	0,0
Limit	5,1	5,1

Źródło: Bank

Wszystkie limity związane z ryzykiem stopy procentowej monitorowane są przez Departament Zarządzania Ryzykiem. Pomiar ryzyka prowadzony jest w cyklu dziennym. Dzielne raporty z wykorzystania poszczególnych limitów ryzyka rozsyłane są w formie elektronicznej do merytorycznych komórek organizacyjnych Banku oraz nadzorujących je członków Zarządu. Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami na swych comiesięcznych posiedzeniach dokonuje oceny poziomu ryzyka, na które narażony jest Bank, i w razie konieczności zobowiązuje właściwe jednostki do podjęcia odpowiednich kroków w celu jego ograniczenia.

Jak wspomniano powyżej, Bank utrzymuje osobny portfel bankowy i portfel handlowy. Do portfela handlowego zaliczane są:

- Operacje zawierane z zamiarem uzyskania korzyści finansowych na danej operacji w krótkim okresie czasu w wyniku zmian parametrów rynkowych, w szczególności kursów walutowych i stóp procentowych;
- Wszystkie operacje zabezpieczające ryzyko operacji zaliczanych do portfela handlowego; oraz
- Wewnętrzne instrumenty zabezpieczające, które ograniczają ryzyko portfela bankowego.

W ramach portfela handlowego wyodrębnione zostały pod-portfele, które umożliwiają Bankowi monitorowanie pozycji oraz limitów na poszczególnych typach operacji. Na potrzeby obliczania wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka stopy procentowej w ramach portfela handlowego Bank stosuje podejście oparte na duracji. Operacje niezakwalifikowane do portfela handlowego ujmowane są w portfelu bankowym. Poniższa tabela przedstawia poziom ekspozycji Banku na ryzyko stopy procentowej wg terminów zapadalności na wskazaną datę.

31 marca 2017								
Nie- oprocento- wane	1 miesiąc	3 miesiące	6 miesiące	12 miesiące	2 lata	5 lat	> 5 lat	Ogółem
(w mln zł)								
Aktywa								
Kasa i środki w Banku								
Centralnym	682,78	937,70	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1.620,48
Należności od banków	0,00	155,24	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	155,24
Aktywa finansowe								
przeznaczone do obrotu	0,00	4.902,05	35,97	258,78	0,71	106,95	19,18	5.695,45
Pochodne instrumenty								
finansowe	406,56	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	406,56
Inwestycyjne papiery								
wartościowe	46,81	1.411,65	200,58	6.234,43	488,58	0,00	150,66	8.532,71
Kredyty i należności udzielone								
klientom	0,00	19.062,85	13.897,24	277,08	6,32	11,61	126,15	33.385,97
Pozostałe aktywa finansowe	172,11	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	172,11
Ogółem	1.308,26	26.469,50	14.133,79	6.770,29	495,61	118,56	295,99	49.968,52
Zobowiązania								
Zobowiązania wobec banków i								
pozostałych monetarnych								
instytucji finansowych	0,00	3.413,05	3.535,86	381,35	0,00	0,00	10,43	7.340,70
Pochodne instrumenty								
finansowe	1.119,35	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1.119,35
Zobowiązania wobec klientów ..	0,00	22.096,32	6.425,52	2.845,01	2.982,90	8,30	4,69	34.363,04
Zobowiązania								
podporządkowane	0,00	0,00	316,75	0,00	0,00	0,00	0,00	316,75
Zobowiązania z tytułu emisji								
dłużnych papierów								
wartościowych	0,00	0,00	505,67	0,00	0,00	0,00	0,00	505,67
Inne zobowiązania finansowe ..	323,78	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	323,78
Ogółem	1.443,13	25.509,38	10.783,79	3.226,36	2.982,90	8,30	15,12	43.969,29
Pozycje pozabilansowe								
Udzielone zobowiązania								
gwarancyjne	1.913,08	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1.913,08
Udzielone zobowiązania								
finansowe	6.939,24	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	6.939,24
Pozycje pozabilansowe ogółem ..	8.852,32	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	8.852,32

Źródło: Bank

Ryzyko walutowe

Bank oferuje swoim klientom szereg produktów i usług związanych z rynkiem walutowym, do których należą m.in. kredyty hipoteczne (wyłącznie kredyty denominowane w EUR, jeżeli klient osiąga dochód w tej walucie; kredyty denominowane w CHF zostały wycofane z oferty), a także kredyty korporacyjne i depozyty w walutach obcych oraz usługi związane z obsługą transakcji zawieranych na rynku walutowym, głównie walutowymi instrumentami pochodnymi i transakcjami spotowymi. W konsekwencji Bank narażony jest na ryzyko walutowe, które definiowane jest jako ryzyko poniesienia strat w wyniku niekorzystnych wahań kursów wymiany walut. Ryzyko walutowe, rozumiane jako możliwość poniesienia straty, i uzależnione jest od zmienności kursów walutowych oraz niedopasowania należności i zobowiązań walutowych.

W celu zarządzania ryzykiem walutowym w Banku stworzony został system limitów ryzyka rynkowego. W ramach podziału kompetencji w procesie zarządzania ryzykiem Zarząd Banku ustala w Polityce Zarządzania Aktywami i Pasywami poziom ogólnego apetytu na ryzyko oraz profil ryzyka, uwzględniając założenia budżetowe oraz wpływ potencjalnych strat na kapitał Banku. Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami ustala następnie w ramach zdefiniowanego wcześniej ogólnego apetytu na ryzyko szczegółowe wartości poszczególnych limitów ryzyka walutowego.

Szczegółowe wartości limitów obejmują:

- limity maksymalnej otwartej pozycji walutowej overnight dla każdej waluty;
- limity całkowitej otwartej pozycji walutowej overnight i intraday dla wszystkich walut łącznie;
- limit wartości zagrożonej (VaR), wyznaczanej dla 1-dniowego horyzontu utrzymania pozycji oraz poziomu ufności wynoszącego 99%. Wartość zagrożona wyznaczana jest metodą wariancji/kowariancji; oraz
- miesięczne, kwartalne i roczne limity maksymalnej straty.

Polityka Banku w zakresie zarządzania ryzykiem walutowym zakłada posiadanie niewielkiej otwartej pozycji walutowej, która pozwala na oferowanie klientom konkurencyjnych warunków cenowych. Bank w procesie zarządzania ryzykiem walutowym stosuje metody symulacyjne oraz wykorzystuje metodę wartości zagrożonej do pomiaru wartości ekspozycji na ryzyko walutowe.

Ponadto, na potrzeby obliczania wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka walutowego wykorzystywana jest tzw. metoda podstawowa, wyznaczająca dopuszczalne granice ekspozycji na ryzyko niedopasowania należności i zobowiązań walutowych (tzw. pozycja całkowita) w odniesieniu do funduszy własnych Banku. Bank dąży do utrzymania pozycji walutowej na możliwie jak najniższym poziomie, aby nie generować dodatkowego wymogu kapitałowego.

Raporty dzienne dotyczące pozycji walutowej Banku, obejmujące analizę działalności walutowej w kontekście przestrzegania obowiązujących norm ostrożnościowych (limitów) oraz wyników ekonomicznych, przedstawiane są dyrektorom jednostek organizacyjnych odpowiedzialnym za zarządzanie oraz kontrolę ryzyka oraz członkom Zarządu.

Na 31 marca 2017 r. przeprowadzano analizę wpływu zmiany kursów walutowych na pozycję walutową Banku dla trzech walut obcych (EUR, CHF, USD), które odgrywają największą rolę w działalności Banku. Wyniki tej analizy przedstawione zostały w tabeli poniżej.

31 marca 2017					
	Pozycja walutowa netto	Ekspozycja przy zmianie kursu o -50 p.b.	Ekspozycja przy zmianie kursu o +50 pkt	Wpływ na wynik przy zmianie kursu o -50 p.b.	Wpływ na wynik przy zmianie kursu o +50 p.b.
		(w mln zł)			
EUR	(3,8)	(3,8)	(3,8)	0,0	0,0
USD	1,6	1,6	1,6	0,0	0,0
CHF	9,0	9,0	9,0	0,0	0,0

Źródło: Bank

Przy założeniu jednoczesnego spadku kursów walut o 50 punktów bazowych, wynik Banku z tytułu utrzymywania otwartych pozycji walutowych wzrośnie o 0,0 mln zł, natomiast wzrost kursów walut o 50 punktów bazowych spowoduje stratę w wysokości 0,0 mln zł.

Na dzień 31 marca 2017 r. długa pozycja walutowa netto Banku wynosiła 11,8 mln zł, co stanowiło 0,2% funduszy własnych Banku w porównaniu z 8,1 mln zł na dzień 31 grudnia 2016 r., co stanowiło 0,1% funduszy własnych Banku, w porównaniu do 50,0 mln zł na 31 grudnia 2015 r., co stanowiło 0,9% funduszy własnych Banku. Poniższa tabela przedstawia strukturę walutową pozycji bilansowych i pozabilansowych Banku na wskazaną datę.

	31 marca 2017				
	EUR	USD	CHF	Inne	Ogółem
	(w mln zł)				
Składniki pozycji walutowej – aktywa	7.510,9	613,4	11.505,5	159,0	19.788,8
Składniki pozycji walutowej – pasywa.....	9.076,3	2.114,1	4.269,8	463,7	15.923,9
Składniki pozycji walutowej pozabilansowe – kwoty do otrzymania	11.464,3	9.681,2	125,7	672,3	21.943,6
Składniki pozycji walutowej pozabilansowe – kwoty do wydania.....	9.902,7	8.178,8	7.352,4	366,6	25.800,5
Pozycja walutowa netto długa (+).....	0,0	1,6	9,0	1,1	11,8
Pozycja walutowa netto krótka (-).....	3,8	0,0	0,0	0,0	3,8

Źródło: Bank

	31 grudnia 2016				
	EUR	USD	CHF	Inne	Ogółem
	(w mln zł)				
Składniki pozycji walutowej – aktywa	8.196,1	517,7	12.174,2	215,5	21.103,5
Składniki pozycji walutowej – pasywa.....	8.612,0	1.776,8	4.422,0	397,6	15.208,4
Składniki pozycji walutowej pozabilansowe – kwoty do otrzymania	10.850,4	9.618,6	824,9	613,0	21.907,0
Składniki pozycji walutowej pozabilansowe – kwoty do wydania.....	10.481,9	8.353,6	8.585,3	428,8	27.849,5
Pozycja walutowa netto długa (+).....	0,0	6,0	0,0	2,2	8,1
Pozycja walutowa netto krótka (-).....	47,4	0,0	8,2	0,0	55,6

Źródło: Jednostkowe Sprawozdania Finansowe

	31 grudnia 2015				
	EUR	USD	CHF	Inne	Ogółem
	(w mln zł)				
Składniki pozycji walutowej – aktywa	9.801,9	607,7	12.377,0	252,5	23.039,0
Składniki pozycji walutowej – pasywa.....	10.503,1	1.981,5	3.211,2	332,5	16.028,4
Składniki pozycji walutowej pozabilansowe – kwoty do otrzymania	16.829,2	22.105,7	1.205,4	658,4	40.798,7
Składniki pozycji walutowej pozabilansowe – kwoty do wydania.....	16.100,9	20.727,6	10.354,1	576,9	47.759,4
Pozycja walutowa netto długa (+).....	27,1	4,3	17,1	1,4	50,0
Pozycja walutowa netto krótka (-).....	—	—	—	—	—

Źródło: Jednostkowe Sprawozdania Finansowe

	31 grudnia 2014				
	EUR	USD	CHF	Inne	Ogółem
	(w mln zł)				
Składniki pozycji walutowej – aktywa	10.293,4	832,8	11.757,6	364,0	23.247,9
Składniki pozycji walutowej – pasywa.....	9.521,0	1.899,4	3.854,9	337,4	15.612,7
Składniki pozycji walutowej pozabilansowe – kwoty do otrzymania	11.662,2	14.275,0	2.023,9	423,3	28.384,4
Składniki pozycji walutowej pozabilansowe – kwoty do wydania.....	12.427,5	13.221,6	9.921,1	447,9	36.018,1
Pozycja walutowa netto długa (+).....	7,2	—	5,6	2,0	14,8
Pozycja walutowa netto krótka (-).....	—	13,3	—	—	13,3

Źródło: Jednostkowe Sprawozdania Finansowe

Ryzyko płynności

Ryzyko płynności definiowane jest jako ryzyko braku zdolności regulowania przez Bank jego bieżących i przyszłych zobowiązań.

Zarządzanie profilem płynności Banku należy do zadań Departamentu Zarządzania Aktywami i Pasywami. Oceny poziomu ryzyka płynności Banku dokonuje się na podstawie raportów o ryzyku płynności. Zawierają one informacje na temat poziomu luki płynności, czyli różnicy pomiędzy aktywami zapadalnymi i pasywami wymagalnymi w danych przedziałach czasowych, opartej na osiągniętych wskaźnikach płynności. Pokazuje to stosunek skumulowanych wpływów do wypływów środków w dowolnym okresie.

W poniższej tabeli przedstawiono skumulowaną kontraktową (bez modelowania) lukę płynności Banku na wskazane daty. Produkty nieposiadające określonego terminu wymagalności (rachunki, kredyty na rachunku bieżącym itp.) prezentowane są w ramach koszyka produktów z 1-miesięcznym okresem wymagalności.

	do 1 miesiąca	1-3 miesiące	3-12 miesiące	1-2 lat	2-3 lat	do 5 lat	do 20 lat
(w mln zł)							
31 marca 2017.....	(11.295,0)	(15.702,5)	(18.331,1)	(18.313,8)	15.234,4)	(10.418,0)	3.065,4
31 grudnia 2016	(11.678,4)	(17.304,5)	(19.009,8)	(20.698,9)	(18.138,9)	(11.826,3)	971,5
31 grudnia 2015	(4.723,0)	(11.852,3)	(17.030,3)	(17.764,0)	(16.853,5)	(12.404,6)	10,1
31 grudnia 2014	(3.685,1)	(13.309,9)	(14.824,6)	(15.333,7)	(14.580,6)	(12.292,0)	(61,3)

Źródło: Jednostkowe Sprawozdania Finansowe

Raporty przygotowywane są narastająco dla pozycji bilansowych i pozabilansowych w złotych oraz w głównych walutach obcych, tj. EUR, USD, CHF i GBP, jak również w innych walutach. Uwzględniają modele rynków finansowych i zachowań klientów (np. odnawianie lokat, osady na rachunkach bieżących, prawdopodobieństwo przekształcenia zobowiązań pozabilansowych w pozycje bilansowe, wymogi w zakresie rezerw obowiązkowych, przedterminowe spłaty kredytów, czy korekta należności wynikająca z rozpoznania utraty wartości, możliwość likwidacji niektórych aktywów w krótkim czasie).

W ramach struktury Banku zarządzaniem i nadzorem nad średnio- i długoterminowym ryzykiem płynności zajmuje się Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami, który określa pożądaną strukturę bilansu Banku korzystając z systemu limitów wyznaczonych na podstawie wielkości luki płynności, poziomu koncentracji depozytów i stosunku wartości portfela kredytów do wartości depozytów. Innym narzędziem stosowanym w zarządzaniu ryzykiem płynności jest polityka cenowa i produktowa Banku, jako instrument kształtujący strukturę jego bilansu. Bank zarządza strukturą płynności w bilansie za pomocą wewnętrznego systemu cen transferowych.

Regulacyjne miary płynności w Polsce

Bank oblicza też codziennie regulacyjne wskaźniki płynności dla miar płynności zarówno krótkoterminowej, jak i długoterminowej, zgodnie z wymogami KNF oraz ma obowiązek utrzymywania pewnych wielkości minimalnych zgodnie z przepisami polskimi i regulacjami europejskimi. Do głównych miar należą:

		Minimalny wymagany poziom	31 marca 2017/ 31 grudnia 2016/2015 (dane jednostkowe)
Współczynnik M2	Współczynnik płynności krótkoterminowej, definiowany jako iloraz sumy wartości podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności w dniu sprawozdawczym do wartości środków obcych niestabilnych.....	> 100%	129% / 130% / 115%
Współczynnik M4	Dla płynności długoterminowej – współczynnik pokrycia aktywów nie płynnych i aktywów o ograniczonej płynności środkami obcymi stabilnymi i funduszami własnymi.....	> 100%	125% / 127% / 126%
Miara LCR	Wymóg utrzymywania wystarczająco płynnych aktywów wysokiej jakości w celu pokrycia odpływu całej gotówki netto przez 30 dni (Regulacyjny minimalny poziom LCR wynosił 70% w 2016 r., 80% w 2017 r. i 100% począwszy od 2018 r.).....	> 70% w 2015 r. 80% w 2016-7 > 100% w 2018 r.	133% / 141% / 115%
Miara NSFR	Wymóg utrzymywania struktury bilansowej umożliwiającej stabilne finansowanie aktywów (NSFR stanie się miarą wiążącą od 2018 r.)...	> 100%	111% / 111% / 112%

Zgodnie z Uchwałą Nr 386/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z 17 grudnia 2008 r., Bank ustala również współczynnik pokrycia aktywów niepiętnych funduszami własnymi (M3), który ze względu na niewielkie zaangażowanie Banku w środki trwałe jest stale utrzymywany na bardzo wysokim i bezpiecznym poziomie.

Działania Banku mają na celu kształtowanie struktury zapadalności i wymagalności odpowiednio aktywów i pasywów w taki sposób, aby odzwierciedlała preferencje klientów zakładających lokaty i otrzymujących kredyty, przy jednoczesnym utrzymaniu akceptowalnego poziomu ryzyka, ograniczanego przez średnio- i długoterminowe finansowanie pozyskiwane na rynku hurtowym.

Struktura zapadalności i wymagalności odpowiednio aktywów i pasywów oraz możliwość zastąpienia, po akceptowalnych kosztach zobowiązań oprocentowanych w terminie wymagalności uznawane są za istotne elementy oceny płynności Banku i jego ekspozycji na zmiany stóp procentowych i kursów walutowych.

Ryzyko operacyjne

Ryzyko operacyjne definiowane jest jako ryzyko poniesienia straty w wyniku niewystarczających lub wadliwych procesów wewnętrznych, niewłaściwego działania osób lub systemów, bądź w wyniku zdarzeń zewnętrznych. Definicja ta obejmuje ryzyko prawne, ale nie obejmuje ryzyka strategicznego czy ryzyka utraty reputacji. Do obliczenia wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka operacyjnego Bank stosuje metodę standardową, która określa zarówno sposób obliczania wymogu kapitałowego, jak i wymogi w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym. Zarządzanie ryzykiem operacyjnym ma na celu podniesienie bezpieczeństwa działań Grupy poprzez wdrażanie efektywnych mechanizmów identyfikacji, oceny, kwantyfikacji, ograniczania, monitorowania i raportowania ryzyka operacyjnego.

Prowadzona przez Grupę polityka zarządzania ryzykiem operacyjnym powinna odpowiadać profilowi ryzyka operacyjnego Grupy i zapewniać podejmowanie odpowiednich działań w celu:

- Utrzymywania ryzyka na akceptowalnym poziomie, adekwatnie do wielkości Grupy i charakteru jej działalności;
- Eliminowania przyczyn i negatywnych skutków zdarzeń operacyjnych;
- Minimalizacji strat powstałych w wyniku zdarzeń operacyjnych;
- Podnoszenia efektywności procesów; oraz
- Kształtowania świadomości ryzyka operacyjnego.

Akceptowany poziom ryzyka operacyjnego Grupy definiowany jest jako:

- Wartość kapitałów wewnętrznych przypisanych do ryzyka operacyjnego; oraz
- Przewidywana wartość strat operacyjnych wynikających ze zdarzeń operacyjnych zidentyfikowanych w Grupie w okresie 12 miesięcy.

Najważniejsze zasady zarządzania ryzykiem operacyjnym w Grupie:

- Właścicielami ryzyka operacyjnego są kierownicy linii biznesowych i poszczególnych jednostek organizacyjnych;
- Nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem operacyjnym sprawuje Komitet Sterujący ds. Ryzyka Operacyjnego;
- W Departamencie Zarządzania Ryzykiem istnieje niezależne stanowisko ds. zarządzania ryzykiem operacyjnym;
- Służby zajmujące się audytem wewnętrznym przeprowadzają niezależny przegląd procedur i procesów zarządzania ryzykiem operacyjnym;
- Dane dotyczące ryzyka operacyjnego gromadzone są regularnie;
- Wielkość ekspozycji jest szacowana i sporządzane są raporty o ryzyku operacyjnym; oraz
- Podejmowane są działania w celu ograniczenia ryzyka operacyjnego do akceptowalnego poziomu.

Zgodnie z przyjętą polityką Grupa dysponuje następującymi narzędziami zarządzania ryzykiem operacyjnym:

- Gromadzenie informacji na temat zdarzeń operacyjnych;
- Monitorowanie głównych wskaźników ryzyka;
- Analizowanie scenariuszy zdarzeń występujących rzadko, lecz powodujących istotne skutki; oraz

- Dokonywanie oceny ryzyka operacyjnego zapewniającej regularny i terminowy przepływ informacji do właściwych organów decyzyjnych.

Inne rodzaje ryzyka

W ramach procesu oceny adekwatności kapitału wewnętrznego Grupa na bieżąco monitoruje istotność poszczególnych rodzajów ryzyka związanych z prowadzoną działalnością. Głównym celem tego procesu jest stworzenie połączenia pomiędzy profilem ryzyka, zarządzaniem ryzykiem, ograniczaniem ryzyka oraz poziomem kapitału wewnętrznego. Grupa dysponuje odpowiednim procesem, który ma za zadanie ocenę kluczowych elementów planowania i zarządzania kapitałowego (w tym sumowania kapitału na potrzeby różnych rodzajów ryzyka).

Oprócz rodzajów ryzyka wymienionych w niniejszej części, w procesie oceny adekwatności kapitału wewnętrznego ocenie poddawane jest również ryzyko kapitałowe, ryzyko modelu i ryzyko rezydualne, ryzyko strategiczne, ryzyko makroekonomiczne, ryzyko zmian regulacji zewnętrznych, ryzyko utraty reputacji, ryzyko wyniku finansowego, a także zarządzanie ryzykiem i inwestycje w podmiotach zależnych).

OGÓLNE INFORMACJE O GRUPIE

Podstawowe informacje

Nazwa i forma prawna:	Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna
Nazwa skrócona:	Raiffeisen Bank Polska S.A.
Adres siedziby:	ul. Grzybowska 78, 00-844 Warszawa
Numer telefonu:	(+48) 22 347 70 00
Nr faksu:	(+48) 22 347 70 01
Strona internetowa:	www.raiffeisenpolbank.com
Adres poczty elektronicznej:	moje.pytania@raiffeisen.pl
KRS:	0000014540
REGON:	010000854
NIP:	5260205871

Bank został utworzony jako spółka akcyjna aktem notarialnym z dnia 31 stycznia 1991 r. oraz zarejestrowany przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy, Wydział XVI Gospodarczy Rejestrowy, pod nr RHB 25983. W dniu 30 maja 2001 r. Bank wpisano do Krajowego Rejestru Sądowego. Właściwym sądem rejestrowym Banku jest obecnie Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego. Bank utworzono na czas nieoznaczony.

Kapitał zakładowy

Na Datę Prospektu kapitał zakładowy Banku wynosił 2.256.683.400,00 zł i dzielił się na 225.668.340 akcji o wartości nominalnej 10,00 zł każda.

Przepisy regulujące działalność Banku

Działalność Banku podlega przepisom KSH, Prawa Bankowego oraz innym przepisom dotyczącym spółek i podmiotów prowadzących działalność bankową.

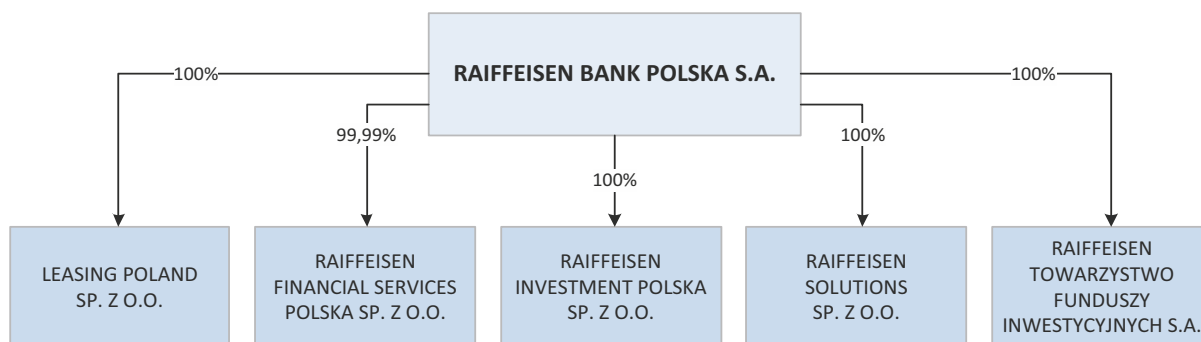
Podstawowym dokumentem określającym organizację i sposób prowadzenia działalności Banku jest Statut.

Przedmiot działalności

Przedmiotem działalności Banku jest m.in. działalność bankowa i inne rodzaje działalności określone w § 6 Statutu.

Grupa kapitałowa

Skład Grupy na Datę Prospektu przedstawia poniższy schemat. Udziały Banku w kapitale zakładowym spółek zależnych wskazanych poniżej odpowiadają udziałom w ogólnej liczbie głosów na zgromadzeniu wspólników lub walnym zgromadzeniu tych spółek.

Na Datę Prospektu w skład Grupy wchodzi Bank oraz pięć Spółek Zależnych. Nie wszystkie Spółki Zależne zostały objęte konsolidacją. Leasing Poland sp. z o.o. to jedyna Spółka Zależna nieobjęta konsolidacją, ponieważ została uznana za nieistotną.

Dodatkowo Bank posiada 11,19% udziałów w kapitale zakładowym Polish Real Estate Investment Ltd. z siedzibą na Cyprze – Chrysorrogiatissis & Kolokotroni, P.C. Limassol, Republika Cypru. Udział Banku w innych podmiotach nie przekracza 5%.

Spółki Zależne

Poniżej przedstawiono wybrane informacje dotyczące Spółek Zależnych.

Leasing Poland sp. z o.o.

Bank posiada 100% udziałów w kapitale zakładowym Leasing Poland sp. z o.o., co uprawnia do wykonywania 100% głosów na zgromadzeniu wspólników.

Informacje podstawowe:

Nazwa i forma prawna:	Leasing Poland sp. z o.o.
Adres siedziby:	ul. Grzybowska 78, 00-844 Warszawa, Polska
Kapitał zakładowy:	19.769.500,00 zł
Podstawowy przedmiot działalności spółki:	Leasing finansowy środków trwałych oraz usługi finansowe dla klientów, w tym pożyczki

Raiffeisen Financial Services Polska sp. z o.o.

Bank posiada 99,99% udziałów w kapitale zakładowym Raiffeisen Financial Services Polska sp. z o.o., co uprawnia do wykonywania 99,99% głosów na zgromadzeniu wspólników.

Informacje podstawowe:

Nazwa i forma prawna:	Raiffeisen Financial Services Polska sp. z o.o.
Adres siedziby:	ul. Grzybowska 78, 00-844 Warszawa, Polska
Kapitał zakładowy:	4.657.500,00 zł
Podstawowy przedmiot działalności spółki:	Pozostała działalność wspomagająca usługi finansowe, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych

Raiffeisen Investment Polska sp. z o.o.

Bank posiada 100% udziałów w kapitale zakładowym Raiffeisen Investment Polska sp. z o.o., co uprawnia do wykonywania 100% głosów na zgromadzeniu wspólników.

Informacje podstawowe:

Nazwa i forma prawna:	Raiffeisen Investment Polska sp. z o.o.
Adres siedziby:	ul. Grzybowska 78, 00-844 Warszawa, Polska
Kapitał zakładowy:	3.024.000,00 zł
Podstawowy przedmiot działalności spółki:	Doradztwo finansowe

Raiffeisen Solutions sp. z o.o.

Bank posiada 100% udziałów w kapitale zakładowym Raiffeisen Solutions sp. z o.o., co uprawnia do wykonywania 100% głosów na zgromadzeniu wspólników.

Informacje podstawowe:

Nazwa i forma prawna:	Raiffeisen Solutions sp. z o.o.
Adres siedziby:	ul. Grzybowska 78, 00-844 Warszawa, Polska
Kapitał zakładowy:	550.000,00 zł
Podstawowy przedmiot działalności spółki:	Świadczenie usług płatniczych i finansowych

Raiffeisen Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.

Bank posiada 100% akcji w kapitale zakładowym Raiffeisen Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A., co uprawnia do wykonywania 100% głosów na walnym zgromadzeniu.

Informacje podstawowe:

Nazwa i forma prawna: Raiffeisen Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.

Adres siedziby: ul. Grzybowska 78, 00-844 Warszawa, Polska

Kapitał zakładowy: 4.000.000,00 zł

Podstawowy przedmiot działalności spółki: Zarządzanie funduszami inwestycyjnymi i działalność powiązana

ZARZĄDZANIE I ŁĄD KORPORACYJNY

Zgodnie z KSH, organami zarządzającymi i nadzorującymi w Banku są Zarząd i Rada Nadzorcza. Przedstawiony poniżej opis Zarządu oraz Rady Nadzorczej przygotowano na podstawie KSH, Prawa Bankowego, Statutu oraz Regulaminów Zarządu i Rady Nadzorczej obowiązujących na Datę Prospektu.

Zarząd

Skład Zarządu

Zgodnie ze Statutem, Zarząd składa się z co najmniej trzech członków powoływanych na okres wspólnej pięcioletniej kadencji. Członków Zarządu powołuje i odwołuje Rada Nadzorcza.

Do składania oświadczeń woli w imieniu Banku uprawnieni są dwaj członkowie Zarządu działający łącznie, członek Zarządu działający łącznie z prokurentem lub dwaj prokurenci działający łącznie. Ponadto do składania oświadczeń woli w imieniu Banku uprawnieni są pełnomocnicy w granicach otrzymanych pełnomocnictw.

W skład Zarządu wchodzi: (i) Prezes Zarządu; (ii) Wiceprezes lub Wiceprezesi Zarządu; oraz (iii) pozostali członkowie Zarządu. Rada Nadzorcza może wyznaczyć jednego z Wiceprezesów na stanowisko Pierwszego Wiceprezesa, do którego obowiązków należy w szczególności nadzór nad segmentem Bankowości Detalicznej Banku.

Wszyscy członkowie Zarządu muszą spełniać wymogi określone w art. 22aa Prawa Bankowego. W szczególności, członkowie Zarządu powinni mieć wiedzę, umiejętności i doświadczenie niezbędne do należytego wykonywania powierzonych im obowiązków. Zgodnie z art. 22b Prawa Bankowego Prezes Zarządu oraz członek lub członkowie Zarządu nadzorujący zarządzanie ryzykiem istotnym w działalności banku powinni posiadać dobrą znajomość języka polskiego. Wewnętrzny podział kompetencji w Zarządzie banku podlega zatwierdzeniu przez Radę Nadzorczą i zgłoszeniu do KNF.

KNF zatwierdza powołanie przez Radę Nadzorczą Prezesa Zarządu oraz członka lub członków Zarządu nadzorujących zarządzanie ryzykiem istotnym w działalności banku, a także powierzenie nadzoru nad zarządzaniem ryzykiem istotnym w działalności banku osobie już pełniącej funkcję członka zarządu. Rada Nadzorcza ma obowiązek informować KNF o wszelkich zmianach w składzie Zarządu oraz w zakresie spełniania przez członków Zarządu kryteriów określonych w Prawie Bankowym. Na Datę Prospektu, KNF zatwierdziła wybór Piotra Czarneckiego na stanowisko Prezesa Zarządu, Jana Czeremchy na stanowisko Wiceprezesa Zarządu, odpowiedzialnego za pion bankowości korporacyjnej, oraz Witolda Broniszewskiego na stanowisko członka Zarządu odpowiedzialnego za zarządzanie ryzykiem.

Mandat członka Zarządu wygasa z chwilą odbycia Walnego Zgromadzenia zatwierdzającego sprawozdania finansowe za ostatni rok obrotowy pełnienia przez niego funkcji członka Zarządu. Mandat członka Zarządu powołanego przed upływem bieżącej kadencji pozostałych członków Zarządu wygasa równocześnie z wygaśnięciem mandatów pozostałych członków Zarządu. Mandat członka Zarządu wygasa automatycznie z chwilą jego śmierci, rezygnacji lub odwołania.

Członek Zarządu może być również odwołany lub zawieszony w czynnościach uchwałą Walnego Zgromadzenia.

Kompetencje Zarządu

Zarząd prowadzi sprawy Banku i reprezentuje go na zewnątrz. W zakres kompetencji Zarządu wchodzi wszelkie sprawy związane z działalnością Banku niezastrzeżone dla innych organów Banku zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa oraz Statutem.

Zarząd odpowiada w szczególności za opracowanie, wdrożenie i utrzymanie w Banku systemów kontroli wewnętrznej oraz zarządzania ryzykiem, w tym ryzykiem braku zgodności działalności banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi.

Sprawy wymagające uchwały Zarządu określa Statut, Regulamin Zarządu, KSH, Prawo Bankowe oraz inne przepisy prawa regulujące działalność Banku. Uchwała Zarządu jest w szczególności wymagana przy podejmowaniu decyzji w sprawie zaciągania zobowiązań lub rozporządzania aktywami, których łączna wartość przekracza 5% funduszy własnych Banku, pod warunkiem że nie dotyczą spraw, które na podstawie przepisów prawa lub postanowień niniejszego Statutu należą do kompetencji innych organów Banku.

Zgodnie z przepisami KSH, Walne Zgromadzenie ani Rada Nadzorcza nie mogą wydawać Zarządowi wiążących poleceń dotyczących prowadzenia spraw Banku. Ponadto członkowie Zarządu i Rady Nadzorczej ponoszą odpowiedzialność wobec Banku z tytułu szkód powstałych w wyniku działania lub zaniechania działania w sposób sprzeczny z obowiązującymi przepisami prawa lub Statutem.

Zgodnie z przepisami Prawa Bankowego w Zarządzie powinno zostać wyodrębnione stanowisko członka zarządu nadzorującego zarządzanie ryzykiem istotnym w działalności Banku. Stanowisko to nie może zostać powierzone Prezesowi Zarządu. Żadnemu z członków Zarządu nie może być powierzony nadzór nad obszarem działalności Banku stwarzającym ryzyko, którym zarządzanie nadzoruje. Ponadto należy delegować uprawnienia nadzorcze i kompetencje w następujących obszarach: (i) ryzyka braku zgodności działania Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi, oraz (ii) obszarem rachunkowości i sprawozdawczości finansowej, w tym kontroli finansowej. Prezes Zarządu kieruje pracami Zarządu. Prezesowi podlega komórka audytu wewnętrznego oraz komórka ds. zgodności. Zarząd ustala, a Rada Nadzorcza zatwierdza wewnętrzny podział kompetencji w Zarządzie.

Uprawnienia Prezesa Zarządu

Zgodnie z § 30 pkt 7 Statutu Prezes Zarządu kieruje pracami Zarządu, zwołując posiedzenia Zarządu i przewodnicząc obradom. Prezes Zarządu nadzoruje w szczególności audyt wewnętrzny, zarządzanie zasobami ludzkimi oraz komórkę ds. zgodności, a także departament prawny.

Sposób funkcjonowania Zarządu

Zarząd działa na podstawie KSH, Prawa Bankowego, Statutu oraz uchwalonego przez Radę Nadzorczą Regulaminu Zarządu.

Zarząd podejmuje decyzje w formie uchwał. Uchwały Zarządu podejmowane są zwykłą większością głosów oddanych przez członków Zarządu obecnych na posiedzeniu, z wyjątkiem uchwał w sprawie ustanowienia prokury, które wymagają jednomyślności wszystkich członków Zarządu. Każdemu z członków Zarządu przysługuje prawo do jednego głosu. Uchwały mogą być podejmowane jeśli wszyscy członkowie Zarządu zostali prawidłowo powiadomieni o posiedzeniu Zarządu.

Posiedzenia Zarządu są zwoływane tak często, jak jest to konieczne, jednak nie rzadziej niż dwa razy w miesiącu.

Zarząd może podjąć uchwałę bez zwoływania posiedzenia, na piśmie lub przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość, np. poczty elektronicznej, telekonferencji lub wideokonferencji. Zgodnie z Regulaminem Zarządu, w przypadku podejmowania uchwały na piśmie lub przy wykorzystaniu środków porozumiewania się na odległość, uchwały podejmowane są kwalifikowaną większością głosów. Uchwała podjęta za pomocą poczty elektronicznej jest ważna, jeżeli wszyscy członkowie Zarządu zostali powiadomieni o treści projektu uchwały lub uchwał, oraz jeżeli wyrazili zgodę na podjęcie uchwały w takim trybie, a uchwała została podjęta kwalifikowaną większością głosów.

Oświadczenia w imieniu Banku składane są przez: (i) dwóch członków Zarządu działających łącznie; (ii) jednego członka Zarządu działającego łącznie z prokurentem; (iii) dwóch prokurentów działających łącznie; oraz (iv) pełnomocników działających w granicach udzielonych im pełnomocnictw.

Członkowie Zarządu

Na Datę Prospektu w skład Zarządu wchodzi siedmiu członków.

W tabeli poniżej przedstawiono listę członków Zarządu, ich wiek, stanowisko oraz datę pierwszego powołania.

Imię i nazwisko	Wiek	Stanowisko	Data objęcia stanowiska po raz pierwszy
Piotr Czarnecki	55	Prezes Zarządu	5 marca 2003 r.
Maciej Bardan	54	Pierwszy Wiceprezes Zarządu	1 czerwca 2014 r.
Jan Czeremcha	56	Wiceprezes Zarządu	14 października 2005 r.
Łukasz Januszewski	39	Członek Zarządu	1 grudnia 2007 r.
Piotr Konieczny	46	Członek Zarządu	1 czerwca 2011 r.
Witold Broniszewski	44	Członek Zarządu	14 lutego 2017 r.
Werner Georg Mayer	47	Członek Zarządu	1 czerwca 2017 r.

Źródło: Bank

* Witold Broniszewski został powołany w dniu 7 listopada 2016 r. Dnia 14 lutego 2017 r. KNF zatwierdziła jego powołanie i tego dnia Witold Broniszewski objął stanowisko członka Zarządu.

Obecna kadencja wszystkich członków Zarządu rozpoczęła się 12 marca 2013 r. Zgodnie z § 30 ust. 5 Statutu, wszyscy członkowie Zarządu są powoływani na okres wspólnej pięcioletniej kadencji. Mandaty członków Zarządu wygasają z chwilą zatwierdzenia przez Walne Zgromadzenie sprawozdania finansowego za rok 2018.

Na Datę Prospektu nie występują żadne faktyczne lub potencjalne konflikty interesów pomiędzy zobowiązaniami członków Zarządu wobec Banku a ich innymi interesami lub obowiązkami, za wyjątkiem ujawnionych w niniejszym Prospekcie (zob. „Zarządzanie i ład korporacyjny – Konflikt interesów”). Poniżej przedstawiono krótki opis kwalifikacji oraz doświadczenia zawodowego członków Zarządu. Na Datę Prospektu adres służbowy wszystkich członków Zarządu to: ul. Grzybowska 78, 00-844 Warszawa.

Piotr Czarnecki

Piotr Czarnecki jest absolwentem Politechniki Warszawskiej, gdzie uzyskał tytuł magistra inżyniera na Wydziale Mechanicznym Technologicznym w zakresie organizacji i zarządzania przemysłem na kierunku Organizacja Przedsiębiorstw i Zarządzanie. Ukończył również studia podyplomowe na Harvard University w zakresie zarządzania i oceny projektów inwestycyjnych, a także program dla kadry zarządzającej wyższego szczebla na Columbia University Graduate School of Business. Uczestniczył w wielu krajowych i zagranicznych kursach z dziedziny zarządzania i bankowości organizowanych m.in. przez Harvard Business School, Kellogg Graduate School of Management (USA) i Nijenrode University (Holandia). Od 1990 r. do 1991 r. pracował jako menedżer w Polskim Banku Rozwoju S.A. W latach 1992-1993 był zastępcą dyrektora w Departamencie Kredytów w Kredyt Bank S.A. Od 1993 r. do 1996 r. był członkiem Zarządu i jednocześnie dyrektorem Departamentu Kredytów i Inwestycji Kapitałowych w Banku Rolno-Przemysłowym S.A. (przekształconym w Rabobank Polska S.A.). Od 1996 r. do 2000 r. pełnił funkcję Wiceprezesa Rabobank Polska S.A. Od maja 2000 r. do stycznia 2002 r. zajmował stanowisko Prezesa Zarządu Getin Service Provider S.A., spółki notowanej na GPW. W 2002 r. był dyrektorem generalnym Pionu Klientów Biznesowych w spółce Telekomunikacja Polska S.A. Pełnił także funkcję członka Rady Nadzorczej Europejskiego Funduszu Leasingowego S.A. (1996 – 2000) oraz Ósmego Narodowego Funduszu Inwestycyjnego Octava S.A. (1999 – 2000).

W dniu 5 marca 2003 r. został powołany na stanowisko prezesa Zarządu Banku. Nadzoruje następujące departamenty: Departament Strategii i Organizacji, Departament Marketingu i PR, Departament Audytu Wewnętrznego, Departament Prawny, Departament Zarządzania Kapitałem Ludzkim, Departament Zgodności.

Maciej Bardan

Maciej Bardan jest absolwentem Szkoły Głównej Planowania i Statystyki w Warszawie, gdzie uzyskał tytuł magistra ekonomii.

Kariere zawodową rozpoczął w 1989 r. w Centrali Handlu Zagranicznego Universal Sp. z o.o. W 1992 r. rozpoczął pracę w Citibank (Poland) S.A., gdzie zajmował szereg stanowisk do 2001 r. W tym okresie pracował jako doradca klienta, dyrektor zarządzający w CitiLeasing sp. z o.o. i CitiBusiness, dyrektor zarządzający ds. obsługi przedsiębiorstw, członek zarządu i członek Komitetu Kredytowego. W 2000 r. został dyrektorem zarządzającym i prezesem zarządu w spółce Mennica-Setec Card sp. z

o.o. W 2001 r. dołączył do Banku, gdzie w latach 2002-2008 był wiceprezesem zarządu Banku. Od 2008 r. do 2013 r. pełnił funkcję prezesa zarządu w Kredyt Bank S.A.

W dniu 1 czerwca 2014 r. Maciej Bardan został powołany na stanowisko pierwszego wiceprezesa Zarządu odpowiedzialnego za obszar Bankowości Detalicznej. Nadzoruje następujące departamenty i funkcje: Dyrektora Nadzorującego Sieć Sprzedaży, Makroregiony Bankowości Detalicznej, Departament Zarządzania Siecią Sprzedaży, Departament Sieci Franczyzowej i Brokerskiej, Departament Obsługi Klienta i Zdalnej Sprzedaży, Departament Zarządzania Standardami i Jakością Obsługi Bankowości Detalicznej, Departament Zarządzania Ofertą Produktową i Relacjami z Klientami, Departament Bankowości Prywatnej i Domu Maklerskiego.

Jan Czeremcha

Jan Czeremcha ukończył Wydział Ekonomiczno-Rolniczy Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

Jan Czeremcha uczestniczył w wielu krajowych i międzynarodowych kursach z zakresu bankowości, organizowanych między innymi przez Harvard Business School, Banque Nationale de Paris i Warszawski Instytut Bankowości.

Kariere w bankowości rozpoczął w 1988 r. w Banku Handlowym S.A. W latach 1991-1994 był naczelnikiem Departamentu Kredytów oraz członkiem Komitetu Kredytowego Kredyt Banku S.A. W latach 1994-2004 związany był z Rabobank Polska S.A., w którym pełnił kolejno funkcję dyrektora Departamentu Bankowości Komercyjnej oraz dyrektora Departamentu Kredytów. W lipcu 2000 r. został członkiem zarządu Rabobank Polska odpowiedzialnym za bankowość korporacyjną. W sierpniu 2004 r. został powołany na stanowisko wiceprezesa zarządu Getin Bank S.A. odpowiedzialnego za obszar klientów instytucjonalnych, obejmujący klientów korporacyjnych oraz małe i średnie przedsiębiorstwa.

W dniu 14 października 2005 r. Jan Czeremcha został powołany na stanowisko Wiceprezesa Zarządu odpowiedzialnego za bankowość korporacyjną. Nadzoruje następujące departamenty i funkcje: Dyrektor Zarządzający Bankowością Korporacyjną, Departament Bankowości Korporacyjnej i Projektów Inwestycyjnych, Makroregiony Bankowości Korporacyjnej, Dyrektor Zarządzający Bankowością Korporacyjną – Małe Korporacje, Departament Bankowości Małych Korporacji, Makroregiony Bankowości Korporacyjnej – Małe Korporacje, Departament Bankowości Transakcyjnej, Produktów i Procesów Korporacyjnych, Departament Faktoringu i Finansowania Handlu.

Łukasz Januszewski

Łukasz Januszewski jest absolwentem Wydziału Zarządzania na Uniwersytecie Warszawskim i Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie.

W 1998 r. rozpoczął pracę w Departamencie Gospodarki Pieniężnej Banku, gdzie zajmował kolejno stanowiska asystenta oraz starszego dealera korporacyjnego. W latach 2006 i 2007 pełnił funkcję dyrektora Departamentu Rynków Finansowych.

W latach 2006 i 2007 pełnił funkcję dyrektora Departamentu Rynków Finansowych. We wrześniu 2007 r. został dyrektorem zarządzającym ds. Gospodarki Pieniężnej i Rynków Finansowych.

W dniu 1 grudnia 2007 r., Łukasz Januszewski objął stanowisko członka Zarządu odpowiedzialnego za Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe. Nadzoruje następujące departamenty: Departament Rynków Finansowych, Departament Bankowości Inwestycyjnej, Departament Sprzedaży Rynków Finansowych, Departament Instytucji Finansowych i Usług Powierniczych, Departament Analiz Rozwoju i Wsparcia Rynków Kapitałowych. W latach 2012-2014 koordynował fuzję operacyjną Raiffeisen i Polbank.

Łukasz Januszewski pełni funkcję wiceprzewodniczącego rady nadzorczej Raiffeisen Solutions (Rkantor.com) oraz przewodniczącego rady nadzorczej Raiffeisen Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.

Piotr Konieczny

Piotr Konieczny jest absolwentem Wydziału Bankowości i Finansów Uniwersytetu Szczecińskiego. Swoją edukację kontynuował w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie, gdzie uzyskał tytuł doktora nauk ekonomicznych ze specjalnością w dziedzinie zarządzania ryzykiem stóp procentowych.

Pracę zawodową rozpoczął na Uniwersytecie Szczecińskim jako nauczyciel akademicki. Kariere w sektorze banków komercyjnych rozpoczął w PKO BP w 1993 r. W 1995 r. został członkiem zespołu

zarządzania ryzykiem rynkowym w Pomorskim Banku Kredytowym (należącym do grupy kapitałowej Pekao S.A.), gdzie powierzono mu funkcję kontrolera ryzyka rynkowego. W 1997 r. rozpoczął pracę w Raiffeisen Bank Polska S.A. jako menedżer ds. zarządzania ryzykiem bilansu. W latach 1999-2002 zakres jego obowiązków w departamencie poszerzał się, a w 2003 r. objął stanowisko dyrektora departamentu zarządzania aktywami i pasywami.

W latach 2007-2012 (grudzień) odpowiadał za obszar zarządzania ryzykiem oraz obszar finansowy w rolach członka Zarządu (2007-2009, 06.2011-12.2012) oraz Dyrektora nadzorującego (11.2009-05.2011). Od grudnia 2012 pełni funkcję członka Zarządu odpowiedzialnego za obszar zarządzania finansami (CFO).

Nadzoruje następujące jednostki organizacyjne Banku: Departament Rachunkowości Finansowej i Podatków, Departament Planowania i Kontrolingu, Departament Informacji Zarządczej oraz Departament Zarządzania Aktywami i Pasywami.

Witold Broniszewski

Witold Broniszewski jest absolwentem Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu (Wydział Bankowości i Finansów), gdzie uzyskał stopień magistra. Uczestniczył także w wielu krajowych i zagranicznych kursach zarządzania i bankowości, np. kursach dotyczących międzynarodowych standardów rachunkowości.

Swoje doświadczenie zawodowe poszerzył w czasie pracy w bankowości, tj. w Rabobank Polska S.A., którą rozpoczął w 1997 r. jako koordynator klienta, a następnie jako koordynator projektów w zakresie inżynierii finansowej. W Rabobank Polska S.A. pracował do roku 2003. Następnie został zatrudniony w Raiffeisen Bank Polska S.A. jako dyrektor ds. ryzyka kredytowego w Regionie Wielkopolskim. W czerwcu 2008 r. został awansowany na stanowisko dyrektora Departamentu Zarządzania Ryzykiem Kredytowym Przedsiębiorstw. Następnie przejął odpowiedzialność za departament ryzyka Banku gdzie objął funkcję dyrektora Departamentu Zarządzania Ryzykiem Kredytowym Korporacji, a w 2011 roku został dyrektorem zarządzającym.

Dzięki swojemu rozległemu doświadczeniu, w dniu 7 listopada 2016 r. Witold Broniszewski został powołany, a w dniu 14 lutego 2017 r. objął stanowisko członka Zarządu odpowiedzialnego za ryzyko materialne w działalności banku, zgodnie z przepisami Prawa Bankowego.

Nadzoruje następujące jednostki organizacyjne: Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym Przedsiębiorstw, Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym Bankowości Detalicznej, Departament Zarządzania Ryzykiem, Departament Windykacji Bankowości Detalicznej.

Werner Georg Mayer

Werner Georg Mayer ukończył studia w Wyższej Szkole Zawodowej BFI w Wiedniu z tytułem magistra w zakresie biznesu europejskiego i zarządzania spółkami. Jest także absolwentem uniwersytetu Danube University Krems z tytułem Master of Business Administration.

Werner Georg Mayer rozpoczął swoją karierę zawodową w 2009 r. w RBI jako starszy menedżer ds. przekształceń w Słowenii. Od sierpnia 2013 r. do czerwca 2016 r. był członkiem zarządu Raiffeisen Bank d.d. w Słowenii, gdzie piastował funkcje: dyrektora finansowego, dyrektora ds. operacyjnych oraz dyrektora ds. ryzyka. W okresie od lipca 2016 r. do czerwca 2017 r. był starszym doradcą dyrektora ds. operacyjnych grupy w RBI. Od dnia 1 czerwca 2017 r. pełni funkcję członka Zarządu Banku.

W Banku nadzoruje następujące departamenty i funkcje: Dyrektora Nadzorującego ds. IT (CIO), Departament Informatyki, Departament Centrum Operacyjne, Departament Operacji, Departament Zakupów, Departament Bezpieczeństwa Informacji i Systemów Informatycznych.

Funkcje pełnione przez członków Zarządu oraz udziały posiadane przez nich w spółkach kapitałowych i spółkach osobowych

Poniższa tabela przedstawia informacje o spółkach, w tym spółkach zależnych Banku, w których w ciągu ostatnich pięciu lat członkowie Zarządu pełnili funkcje kierownicze lub nadzorcze.

Imię i nazwisko	Spółka	Organ	Pełniona funkcja	Czy funkcja jest pełniona na Datę Prospektu?
Piotr Czarnecki.....	Związek Banków Polskich	Rada Związku	Przewodniczący	Tak*
	Związek Banków Polskich	Rada Związku	Rada nadzorcza, sekcja banków dużych	Tak
	Raiffeisen-Leasing	Rada nadzorcza	Członek	Nie
	Raiffeisen Financial Services Polska sp. z o.o.	Rada nadzorcza	Przewodniczący Rady Nadzorczej	Tak
	Raiffeisen Solutions sp. z o. o.	Rada nadzorcza	Przewodniczący Rady Nadzorczej	Tak
	Motoeye sp. z o.o.	Rada nadzorcza	Przewodniczący	Nie
	Raiffeisen Investment Polska sp. z o.o.	Rada nadzorcza	Członek	Nie
	Polbank	Rada nadzorcza	Członek	Nie
	Polbank	Komitety audytu	Członek	Nie
Maciej Bardan.....	Polbank	Komitety ryzyka	Członek	Nie
	Raiffeisen Financial Services Polska sp. z o.o.	Rada nadzorcza	Członek	Tak
	Raiffeisen Solutions sp. z o.o.	Rada nadzorcza	Członek	Tak
	Raiffeisen Financial Services Polska sp. z o.o.	Zarząd	Prezes	Nie
	Kredyt Bank S.A.	Zarząd	Prezes	Nie
Jan Czeremcha	Polski Związek Żeglarski	Zarząd	Członek	Nie
	Raiffeisen Financial Services Polska sp. z o.o.	Rada nadzorcza	Członek	Nie
	Polish Real Estate Investment Ltd.	Rada dyrektorów	Dyrektor	Nie
	Raiffeisen Investment Polska sp. z o.o.	Rada nadzorcza	Członek	Tak
	Penrith sp. z o.o.	Zarząd	Członek	Nie
Łukasz Januszewski.....	Polbank	Zarząd	Członek	Nie
	Raiffeisen Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.	Rada nadzorcza	Przewodniczący Rady Nadzorczej	Tak
	Raiffeisen Investment Polska sp. z o. o.	Rada nadzorcza	Przewodniczący Rady Nadzorczej	Tak
	Raiffeisen Solutions sp. z o.o.	Rada nadzorcza	Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej	Tak
	Penrith sp. z o.o.	Zarząd	Członek	Nie
Piotr Konieczny.....	Polbank	Zarząd	Członek	Nie
	Raiffeisen-Leasing.	Rada nadzorcza	Członek	Nie
	Raiffeisen Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.	Rada nadzorcza	Członek	Tak
	Polbank	Zarząd	Członek	Nie
Witold Broniszewski.....	n/a	n/a	n/a	n/a
Werner Georg Mayer.....	Bank	Zarząd	Członek	Tak
	Raiffeisen Bank d.d.	Zarząd	Członek	Nie

Źródło: Kwestionariusze osobowe członków Zarządu

* Piotr Czarnecki będzie pełnił funkcję do dnia najbliższego Walnego Zgromadzenia Związku Banków Polskich.

Udziały członków Zarządu w innych spółkach

Poniższa tabela przedstawia informacje o innych prywatnych spółkach, w których członkowie Zarządu obecnie posiadają lub w ciągu ostatnich pięciu lat posiadali udziały.

Imię i nazwisko	Spółka	% posiadanych udziałów	Czy udziały są własnością danej osoby na Datę Prospektu?
Piotr Czarnecki	Motoeye sp. z o.o.	66%	Nie
Łukasz Januszewski	Pompidou (Limited) sp. z o.o.	24%	Tak*

Źródło: Kwestionariusze osobowe członków Zarządu

* Właścicielem udziałów jest żona Łukasza Januszewskiego. Łukasz Januszewski i jego żona są objęci majątkową wspólnotą małżeńską.

Żaden z członków Zarządu nie był wspólnikiem w spółce osobowej, ani nie posiadał wystarczającego pakietu akcji w spółce publicznej, aby podlegać obowiązkowi dokonania zawiadomienia, o którym mowa w Ustawie o Ofercie Publicznej.

Rada Nadzorcza

Skład Rady Nadzorczej

Zgodnie ze Statutem, Rada Nadzorcza składa się z 5 do 13 członków powoływanych na okres wspólnej pięcioletniej kadencji. Członków Rady Nadzorczej powołuje i odwołuje Walne Zgromadzenie. Wszyscy członkowie Rady Nadzorczej muszą spełniać wymogi określone w art. 22aa Prawa Bankowego. W szczególności powinni oni posiadać wiedzę, umiejętności i doświadczenie niezbędne do należytego wykonywania powierzonych im obowiązków.

Przewodniczącego Rady Nadzorczej powołuje Walne Zgromadzenie, natomiast Wiceprzewodniczącego wybiera Rada Nadzorcza spośród swoich członków.

Mandat członka Rady Nadzorczej wygasa nie później niż w dniu odbycia Walnego Zgromadzenia zatwierdzającego sprawozdania finansowe za ostatni rok obrotowy, w którym pełnił on funkcję członka Rady Nadzorczej. Mandat członka Rady Nadzorczej powołanego przed upływem danej kadencji wygasa wraz z wygaśnięciem mandatów pozostałych członków wchodzących w tym czasie w skład Rady Nadzorczej. Mandat członka Rady Nadzorczej wygasa również wskutek jego śmierci, rezygnacji albo odwołania ze składu Rady Nadzorczej.

Wszelkie zmiany w składzie Rady Nadzorczej są natychmiast zgłaszane przez Bank do KNF. Wraz z informacją o zmianie w składzie Rady Nadzorczej, Bank ma obowiązek przekazać KNF informacje o wynikach oceny dotyczącej spełniania przez członków Rady Nadzorczej kryteriów określonych w przepisach Prawa Bankowego.

Kompetencje Rady Nadzorczej

Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad działalnością Banku we wszystkich obszarach jego działalności. Do obowiązków Rady Nadzorczej należy ocena sprawozdania Zarządu z działalności Banku oraz ocena rocznych sprawozdań finansowych Banku w zakresie ich zgodności z księgami rachunkowymi i innymi dokumentami, jak również ze stanem faktycznym. Rada Nadzorcza dokonuje także oceny uchwał Zarządu w sprawie podziału zysku lub pokrycia straty oraz składu Walnemu Zgromadzeniu coroczne sprawozdanie z wyników tej oceny. Rada Nadzorcza reprezentuje Bank w umowach z członkami Zarządu i w sporach z członkami Zarządu, chyba że Walne Zgromadzenie powoła pełnomocnika upoważnionego do działania w tym zakresie.

Zgodnie z postanowieniami Statutu, na Datę Prospektu, poza innymi prawami i obowiązkami wynikającymi z przepisów prawa polskiego, do kompetencji Rady Nadzorczej należy: (i) zatwierdzanie planu ekonomiczno-finansowego Banku, nowych planów wprowadzanych w jego miejsce oraz wszelkich dokonywanych w nim zmian; (ii) uchwalanie Regulaminu Rady Nadzorczej oraz Regulaminu Zarządu; (iii) ocena sprawozdania Zarządu Banku z działalności grupy kapitałowej Grupy oraz zbadanych sprawozdań finansowych; (iv) zatwierdzanie polityki zarządzania ryzykiem oraz wszelkich istotnych zmian tej polityki, chyba że zmiany takie wynikają z decyzji właściwego organu nadzoru bankowego lub z przepisów Prawa Bankowego, przy czym w takich przypadkach zmiany są wprowadzane po ich omówieniu przez Radę Nadzorczą w zakresie dozwolonym przepisami prawa; (v) ustalanie zasad tworzenia przez Bank innych spółek oraz przystępowania do innych spółek, zarówno w kraju jak i za granicą; (vi) powoływanie, zawieszanie w pełnieniu czynności oraz odwoływanie

członków Zarządu; (vii) ustalanie wysokości wynagrodzenia członków Zarządu; oraz (vii) wybór podmiotu uprawnionego do badania sprawozdania finansowego Banku.

Ponadto, zgodnie z postanowieniami § 27 Statutu, na Datę Prospektu, Bank może podejmować czynności w sprawach wymienionych poniżej jedynie po uzyskaniu zgody Rady Nadzorczej wyrażonej w formie uchwały:

- (a) nabywanie składników majątkowych lub przedsiębiorstw, bądź zobowiązanie się do ich nabycia (czy to w drodze jednej czy kilku transakcji), inaczej niż w zwykłym i prawidłowym toku działalności gospodarczej, jeżeli szacowana wartość danej transakcji lub szeregu powiązanych ze sobą transakcji przekracza łącznie kwotę 10 mln EUR, chyba że dana transakcja została przewidziana w planie ekonomiczno-finansowym;
- (b) sprzedaż, zbycie, wydzierżawienie, przeniesienie lub rozporządzenie w inny sposób całością lub częścią dowolnego majątku lub aktywów (bądź jakichkolwiek praw do nich) lub rozporządzenie nimi inaczej niż w zwykłym i prawidłowym toku działalności gospodarczej, jeżeli szacunkowa wartość danej transakcji lub szeregu powiązanych ze sobą transakcji przekracza łącznie 20 mln EUR, chyba że dana transakcja została przewidziana w planie ekonomiczno-finansowym;
- (c) przystąpienie do jakiegokolwiek wspólnego przedsięwzięcia lub umowy o podział zysków oraz zawarcie jakiejkolwiek umowy o współpracy, jeżeli roczna wartość przedmiotu danej umowy lub porozumienia przekracza próg 20 mln EUR;
- (d) tworzenie nowych oddziałów lub dokonywanie jakichkolwiek nakładów inwestycyjnych w sposób inny niż przewidziany w planie ekonomiczno-finansowym, w przypadku gdy roczna wartość takich oddziałów lub, odpowiednio, takich nakładów przekracza próg 5 mln EUR;
- (e) zawieranie transakcji lub porozumień z podmiotami powiązanymi Banku w rozumieniu Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW lub akcjonariuszem posiadającym przynajmniej 5% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu, z wyjątkiem standardowych transakcji zawartych na warunkach rynkowych z podmiotami należącymi do grupy Banku w ramach działalności operacyjnej, tak długo jak szacowana wartość transakcji lub serii powiązanych ze sobą transakcji, o ile szacowana wartość danej transakcji nie przekroczy łącznie kwoty 10 mln EURO, chyba że transakcja została uwzględniona w planie ekonomiczno-finansowym.
- (f) zmiana polityki lub zasad rachunkowości bądź zasad sporządzania badanych sprawozdań finansowych, która to zmiana może mieć istotny wpływ na takie sprawozdania;
- (g) udzielanie gwarancji oraz ustanawianie lub udzielanie zgody na ustanawianie jakichkolwiek hipotek, obciążeń oraz innego rodzaju zabezpieczeń na dowolnym składniku majątku w sposób wykraczający poza przedmiot działalności Banku określony w § 6 Statutu, jeśli kwota objęta gwarancją lub innym zabezpieczeniem przekracza lub może przekroczyć łącznie 20 mln EUR;
- (h) zawieranie i rozwiązywanie umów konsorcjalnych i innych porozumień z podmiotami, które nie są podmiotami powiązanymi Banku, dotyczących sposobu wykonywania prawa głosu w podmiotach zależnych lub powiązanych Banku, a także umów opcji i innych podobnych umów, które mogą wpłynąć na wartość udziałów lub akcji Banku w podmiotach zależnych lub powiązanych, lub które mogą ograniczyć obrót tymi udziałami bądź akcjami;
- (i) decyzje dotyczące sposobu wykonywania prawa głosu na zgromadzeniu wspólników lub walnym zgromadzeniu w sprawie podziału zysku w spółkach zależnych oraz spółkach powiązanych, gdy podmiot taki jest bankiem lub instytucją kredytową w rozumieniu odpowiednich dyrektyw UE;
- (j) emitowanie obligacji, z wyłączeniem obligacji zamiennych lub obligacji z prawem pierwszeństwa, zaciąganie pożyczek podporządkowanych i innych zobowiązań, których zaciągnięcie może mieć wpływ na kontrolę nad zarządzaniem Bankiem lub podział zysku pomiędzy akcjonariuszy Banku;
- (k) nabywanie i zbywanie środków trwałych, jeżeli wartość danej transakcji przekracza limit określony przez Radę Nadzorczą;
- (l) nabywanie i zbywanie nieruchomości lub obciążanie na nieruchomości stanowiących własność Banku, a także zawieranie wszelkich umów dotyczących nieruchomości będących własnością Banku, chyba że dana nieruchomość została nabyta przez Bank w ramach postępowania windykacyjnego, jak również zbywanie i obciążanie nieruchomości nabytych w ramach takiego postępowania;

- (m) zawieranie umów najmu lub dzierżawy nieruchomości na rzecz Banku oraz umów związanych z wyżej wymienionymi umowami najmu lub dzierżawy, o ile ich wartość przekracza limity określone przez Radę Nadzorczą;
- (n) ustalania limitów ryzyk krajowych, ryzyk kursowych i ryzyk wahań stóp procentowych;
- (o) zawieranie umów o pracę i porozumień w sprawie zatrudnienia, które przewidują po okresie zatrudnienia w Banku nabycie dodatkowych uprawnień, takich jak odszkodowania lub rekompensaty, premie, wynagrodzenia, prowizje, opcje akcyjne, uprawnienia emerytalne lub o inne formy wynagrodzenia lub uprawnienia,
- (p) określenie ogólnych zasad dotyczących premiowania pracowników,
- (q) zatwierdzanie kandydatów do rad nadzorczych oraz zarządów spółek zależnych i spółek powiązanych z Bankiem,
- (r) udzielanie lub wydłużanie kredytów, pożyczek, włączając w to linie kredytowe i zobowiązania pozabilansowe oraz udzielanie lub wydłużanie innych limitów zadłużenia członkom Zarządu lub Rady Nadzorczej,
- (s) zatwierdzanie zasad i procedur podejmowania decyzji odnośnie przydzielania kredytów, pożyczek, włączając w to linie kredytowe i zobowiązania pozabilansowe oraz udzielanie lub wydłużanie innych limitów zadłużenia pracownikom Banku,
- (t) zatwierdzanie dużych ekspozycji (w rozumieniu właściwych przepisów), włączając w to linie kredytowe i zobowiązania pozabilansowe oraz inne ekspozycje wobec pojedynczego klienta lub grupy powiązanych klientów (w rozumieniu obowiązującego prawa i standardów prawa europejskiego).

Na Datę Prospektu Rada Nadzorcza wydaje w formie uchwały opinie w następujących sprawach:

- (a) wszelkich spraw, które Zarząd zamierza przedstawić Walnemu Zgromadzeniu w celu podjęcia ostatecznej decyzji;
- (b) wydawania wewnętrznych przepisów dotyczących organizacji i kompetencji w zakresie podejmowania decyzji kredytowych oraz decyzji dotyczących problematycznych zaangażowań;
- (c) powoływania i likwidacji jednostek organizacyjnych centrali Banku oraz terenowych jednostek organizacyjnych Banku;
- (d) uchwalanie Regulaminu organizacyjnego Banku;
- (e) udzielania prokur, z wyłączeniem prokur oddziałowych; oraz
- (f) wszelkich innych sprawach, w których Zarząd powinien uzyskać opinię Rady Nadzorczej zgodnie z Regulaminem Zarządu.

Sposób funkcjonowania Rady Nadzorczej

Rada Nadzorcza działa na podstawie przepisów KSH, Prawa Bankowego, Statutu oraz Regulaminu Rady Nadzorczej przyjętego przez Radę Nadzorczą.

Rada Nadzorcza odbywa posiedzenia w miarę potrzeb, jednak nie rzadziej niż cztery razy w roku obrotowym. Uchwały Rady Nadzorczej zapadają zwykłą większością głosów oddanych przez członków Rady obecnych na posiedzeniu. Każdemu członkowi Rady Nadzorczej przysługuje jeden głos, przy czym głos Przewodniczącego Rady Nadzorczej nie jest głosem rozstrzygającym.

Zgodnie z postanowieniami Statutu, uchwały Rady Nadzorczej są ważne, jeżeli na posiedzeniu Rady Nadzorczej jest obecna co najmniej połowa wszystkich jej członków, a wszyscy członkowie zostali na nie zaproszeni.

Posiedzenia Rady Nadzorczej mogą się również odbywać bez zgromadzenia wszystkich członków Rady w jednym miejscu, za pomocą urządzeń telekomunikacyjnych lub audiowizualnych umożliwiających jednoczesną łączność pomiędzy wszystkimi uczestnikami posiedzenia.

Rada Nadzorcza może również podejmować uchwały w trybie pisemnym lub przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość, z zastrzeżeniem, że uchwała podjęta w ten sposób jest ważna, jeżeli wszyscy członkowie Rady Nadzorczej zostali zawiadomieni o treści projektu danej uchwały co najmniej dziesięć dni roboczych przed głosowaniem nad uchwałą, chyba że wszyscy członkowie uzgodnią co innego w formie pisemnej (co obejmuje pocztę elektroniczną) w odniesieniu do danej uchwały. W przypadku podejmowania uchwał w trybie pisemnym lub przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość, uchwały podejmowane są kwalifikowaną większością głosów. Opisanej wyżej procedury nie można stosować do wyboru Przewodniczącego lub

Wiceprzewodniczącego Rady Nadzorczej, powołania członka Zarządu, ani do odwołania lub zawieszenia powyższych osób w czynnościach.

Członkowie Rady Nadzorczej mogą brać udział w podejmowaniu uchwał, oddając swój głos na piśmie za pośrednictwem innego członka Rady Nadzorczej. Oddawanie głosu na piśmie w tym trybie nie może dotyczyć spraw umieszczonych w porządku obrad dopiero w trakcie posiedzenia Rady Nadzorczej.

Członek Rady Nadzorczej nie bierze udziału w głosowaniu, a jeżeli odda głos, to głos ten nie jest uwzględniany przy obliczaniu kworum na danym posiedzeniu Rady Nadzorczej, jeżeli w sprawach omawianych na tym posiedzeniu dany członek ma osobisty interes, przy czym w każdym przypadku członek ma obowiązek poinformować Radę Nadzorczą o tym interesie. Członek Rady Nadzorczej jest jednak uprawniony do głosowania i jest uwzględniany przy obliczaniu kworum na każdym posiedzeniu Rady Nadzorczej i w odniesieniu do każdej sprawy, w której rozstrzygnięciu dany członek ma interes, lecz nie osobisty (np. w związku z transakcjami pomiędzy osobą fizyczną lub prawną, która mianowała danego członka, a Bankiem), niezależnie od tego interesu, pod warunkiem, że dany członek wcześniej poinformował o tym interesie na piśmie pozostałych członków Rady Nadzorczej. Nieujawnienie takiej okoliczności nie powoduje jednak nieważności uchwał podjętych z udziałem danego członka Rady Nadzorczej.

Komitety Rady Nadzorczej

Rada Nadzorcza powołuje Komitet Audytu, Komitet Wynagrodzeń i Komitet Ryzyka. Rada Nadzorcza może także powoływać podkomitety w celach związanych z innymi zagadnieniami specjalnymi. Prawa, obowiązki, zadania, skład, sposób powoływania członków komitetu oraz inne sprawy dotyczące sposobu funkcjonowania komitetu określa Rada Nadzorcza w regulaminie danego komitetu. Rada Nadzorcza może także powołać inne komitety i przypisać im kompetencje, które uzna za odpowiednie, pod warunkiem że kompetencje są przekazywane w ramach uprawnień Rady Nadzorczej i nie są zastrzeżone jako wyłączne uprawnienie Rady Nadzorczej.

Na Datę Prospektu, Rada Nadzorcza powołała następujące komitety: (i) Kredytowy Komitet Wykonawczy; (ii) Komitet Audytu; (iii) Komitet Wynagrodzeń oraz (iv) Komitet Ryzyka.

Poniższa tabela przedstawia informacje na temat członków poszczególnych komitetów.

Imię i nazwisko	Kredytowy Komitet Wykonawczy	Komitet Audytu	Komitet Wynagrodzeń	Komitet Ryzyka
Martin Grill.....	Przewodniczący	Przewodniczący	Członek	Członek
Klemens Breuer.....	—	—	Członek	—
Selcuk Sari.....	—	—	—	—
Peter Lennkh.....	Członek	—	—	—
Andreas Gschwenter.....	—	—	—	—
Johann Strobl.....	—	—	Przewodniczący	Członek
Hannes Mösenbacher.....	Członek	Członek	—	Przewodniczący
Władysław Gołębiowski.....	—	Członek	—	—

Źródło: Bank

Kredytowy Komitet Wykonawczy

Kredytowy Komitet Wykonawczy składa się z trzech osób powoływanych przez Radę Nadzorczą spośród jej członków na okres do pięciu lat; okres ten nie może być jednak dłuższy niż okres zasiadania poszczególnych członków w Radzie Nadzorczej danej kadencji. Członek Wykonawczego Komitetu Kredytowego może być ponownie wybrany w jego skład.

Zadania Kredytowego Komitetu Wykonawczego obejmują następujące czynności:

- wydawanie opinii odnośnie wszelkich aplikacji o limit i przeglądów kredytowych, które wymagają uprzedniej opinii Rady Nadzorczej zgodnie z kredytowymi uprawnieniami decyzyjnymi, a także wydawanie opinii odnośnie powołania członków Bankowego Komitetu Kredytowego, o ile takie powołanie wymaga opinii Rady Nadzorczej;
- wydawanie opinii odnośnie wszelkich wniosków związanych z kredytami trudnymi, które wymagają uprzedniej opinii Rady Nadzorczej zgodnie z regulaminem podejmowania decyzji przez komitet do spraw kredytów trudnych w Banku, a także wydawania opinii odnośnie powołania członków komitetu do spraw kredytów trudnych, o ile takie powołanie wymaga opinii Rady Nadzorczej.

Przewodniczący Kredytowego Komitetu Wykonawczego składa Radzie Nadzorczej regularne sprawozdania z prac Komitetu.

Komitet Audytu

Komitet Audytu składa się z trzech do pięciu osób powoływanych przez Radę Nadzorczą spośród jej członków na okres do pięciu lat; okres ten nie może być jednak dłuższy niż okres zasiadania poszczególnych członków w Radzie Nadzorczej danej kadencji. Co najmniej jeden członek Komitetu Audytu musi spełniać kryteria niezależności oraz posiadać wiedzę i doświadczenie w dziedzinie rachunkowości, księgowości i sprawozdawczości finansowej.

W skład Komitetu Audytu wchodzi następujący członkowie Rady Nadzorczej: Martin Grüll (przewodniczący), Hannes Mösenbacher i Władysław Gołębiewski.

Do zadań Komitetu Audytu należy monitorowanie:

- (a) procesu sprawozdawczości finansowej;
- (b) skuteczności systemów kontroli wewnętrznej, audytu wewnętrznego i zarządzania ryzykiem;
- (c) procesu rewizji finansowej; oraz
- (d) niezależności biegłego rewidenta, w tym również w przypadku świadczenia przez biegłego rewidenta usług innych niż wykonywanie czynności rewizji finansowej.

Komitet Audytu sporządza raport roczny obejmujący proces oceny ryzyka oraz inne aspekty nadzorowane przez Komitet Audytu.

Ponadto, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, do obowiązków Komitetu Audytu należy również:

- (a) opracowywanie polityk w zakresie: (i) wyboru firmy audytorskiej do przeprowadzania badania; oraz (ii) świadczenia przez firmę audytorską przeprowadzającą badanie, jej podmioty powiązane oraz przez członka sieci tej firmy audytorskiej dozwolonych usług niebędących badaniem;
- (b) określanie procedury wyboru firmy audytorskiej;
- (c) przedstawianie Radzie Nadzorczej rekomendacji dotyczącej powołania biegłych rewidentów lub firm audytorskich;
- (d) kontrolowanie i monitorowanie niezależności biegłego rewidenta i formy audytorskiej oraz informowanie m. in. Rady Nadzorczej o wynikach badania oraz wyjaśnianie, w jaki sposób badanie to przyczyniło się do rzetelności sprawozdawczości finansowej oraz jaka była rola Komitetu Audytu w procesie badania;
- (e) dokonywanie oceny niezależności biegłego rewidenta oraz wyrażanie zgody na świadczenie przez niego dozwolonych usług niebędących badaniem;
- (f) przedkładanie zaleceń mających na celu zapewnienie rzetelności procesu sprawozdawczości finansowej;
- (g) przedstawianie m.in. Radzie Nadzorczej rekomendacji dotyczącej powołania biegłych rewidentów lub firm audytorskich, która powinna wskazywać przynajmniej dwie możliwości, oraz
- (h) przedkładanie zaleceń mających na celu zapewnienie rzetelności procesu sprawozdawczości finansowej.

Spośród obecnych członków Komitetu Audytu Władysław Gołębiewski spełnia kryteria niezależności i posiada kwalifikacje określone w ustawie z dnia 7 maja 2009 r. o Biegłych Rewidentach. Na Datę Prospektu żaden z członków Komitetu Audytu nie spełnia kryteriów niezależności określonych w Ustawie o Biegłych Rewidentach, Firmach Audytorskich i Nadzorze Publicznym.

Bank dostosuje skład Komitetu Audytu do nowych wymogów w terminie 4 miesięcy od dnia wejścia w życie nowej ustawy zgodnie z art. 296 ust. 2, tj. najpóźniej do dnia 21 października 2017 r.

Komitet Wynagrodzeń

Komitet Wynagrodzeń składa się z od trzech do pięciu osób powoływanych przez Radę Nadzorczą spośród jej członków na okres do pięciu lat; okres ten nie może być jednak dłuższy niż okres zasiadania poszczególnych członków w Radzie Nadzorczej danej kadencji.

Do zadań Komitetu Wynagrodzeń należy:

- (a) wydawanie opinii dotyczących polityki w zakresie wynagrodzeń oraz monitorowanie realizacji tej polityki, z uwzględnieniem prawidłowego i skutecznego zarządzania ryzykiem jego kapitału i płynności, należytej dbałości o długoterminowe dobro Banku oraz interes akcjonariuszy oraz wspieranie organów Banku w zakresie kształtowania i realizacji tej polityki;
- (b) przygotowywanie decyzji we wszystkich sprawach dotyczących wynagradzania i najważniejszych warunków zatrudnienia członków Zarządu Banku (w tym bez ograniczeń, przeglądy wynagrodzeń, określanie wysokości premii, celów dotyczących wyników oraz kluczowych wskaźników efektywnościowych);
- (c) w miarę potrzeby, rozważanie zmiany warunków umów zatrudnienia członków Zarządu Banku i rekomendowanie takich zmian Radzie Nadzorczej;
- (d) przeprowadzanie oceny oraz monitorowanie wynagrodzeń pozostałych osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku związane z zarządzaniem ryzykiem oraz zachowaniem zgodności działalności Banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi.

Komitet Wynagrodzeń składa Radzie Nadzorczej kwartalne sprawozdania ze swojej działalności.

Komitet Ryzyka

Komitet Ryzyka składa się z od trzech do pięciu osób powoływanych przez Radę Nadzorczą spośród jej członków na okres do pięciu lat; okres ten nie może być jednak dłuższy niż okres zasiadania poszczególnych członków w Radzie Nadzorczej danej kadencji.

Do obowiązków Komitetu Ryzyka należą:

- (a) opiniowanie całościowej bieżącej i przyszłej gotowości Banku do podejmowania ryzyka;
- (b) opiniowanie opracowanej przez Zarząd strategii zarządzania ryzykiem oraz przedkładanych przez Zarząd informacji dotyczących realizacji tej strategii;
- (c) wspieranie Rady Nadzorczej w nadzorowaniu procesu wdrażania strategii zarządzania ryzykiem przez wyższe kierownictwo;
- (d) weryfikacja czy ceny pasywów i aktywów oferowanych klientom w pełni uwzględniają model biznesowy Banku i jego strategię w zakresie ryzyka, a w przypadku gdy ceny te nie odzwierciedlają w odpowiedni sposób rodzajów ryzyka zgodnie z tym modelem i tą strategią, przedstawianie Zarządowi planu naprawczego mającego na celu zapewnienie adekwatności cen pasywów i aktywów do tych rodzajów ryzyka;
- (e) ocena ostrożnościowego i stabilnego zarządzania Bankiem;
- (f) ocena czy instrumenty motywacyjne zapewnione przez system wynagrodzeń uwzględniają ryzyko, kapitał, płynność oraz prawdopodobieństwo i czas generowania zysków.

Działalność Komitetu Ryzyka obejmuje:

- (a) analizę informacji udostępnionych przez Zarząd dotyczących faktycznego poziomu ryzyka w Banku oraz planów dotyczących podejmowania ryzyka;
- (b) dokonywanie przeglądów i konsultacji z kadrą kierowniczą w zakresie istotnych zmian poziomu ryzyka podejmowanego przez Bank;
- (c) ocenę strategii ryzyka Banku z punktu widzenia ostrożnego i stabilnego zarządzania oraz określania poziomów ryzyka w działalności Banku w wysokości akceptowanej i zgodnej z wymogami regulacyjnymi;
- (d) ocenę realizacji strategii ryzyka oraz okresową weryfikację informacji udostępnionych Radzie Nadzorczej przez Zarząd w zakresie realizacji strategii i stanu jej wykonania oraz
- (e) analizę i ocenę adekwatności cen pasywów i aktywów oferowanych klientom na podstawie informacji udostępnionych przez Zarząd oraz przekazywanie rekomendacji Zarządowi w celu zapewnienia adekwatności cen zobowiązań i aktywów w stosunku do rodzajów ryzyka opisanych w modelu biznesowym Banku oraz jej strategii ryzyka.

Komitet Ryzyka posiada odpowiedni dostęp do informacji na temat sytuacji Banku. Komitet Ryzyka otrzymuje w odpowiednim terminie od Zarządu wszelkie dokumenty i raporty niezbędne dla wykonywania swoich obowiązków i zadań.

Komitet Ryzyka składa Radzie Nadzorczej roczne sprawozdanie ze swojej działalności.

Członkowie Rady Nadzorczej

Na Datę Prospektu w skład Rady Nadzorczej wchodzi ośmiu członków.

W poniższej tabeli wyszczególniono obecnych członków Rady Nadzorczej, ich wiek, stanowisko oraz datę pierwszego powołania.

Imię i nazwisko	Wiek	Stanowisko	Data pierwszego powołania
Johann Strobl.....	58	Przewodniczący Rady Nadzorczej	4 marca 2014 r.*
Martin Grill	58	Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej	28 stycznia 2005 r.
Klemens Breuer.....	50	Członek Rady Nadzorczej	30 kwietnia 2012 r.
Selcuk Sari	50	Członek Rady Nadzorczej	29 marca 2013 r.
Peter Lennkh.....	54	Członek Rady Nadzorczej	4 marca 2014 r.
Andreas Gschwenter	48	Członek Rady Nadzorczej	8 września 2015 r.
Hannes Mösenbacher.....	45	Członek Rady Nadzorczej	10 marca 2017 r.
Władysław Gołębiowski	66	Członek Rady Nadzorczej	29 stycznia 2002 r.

Źródło: Kwestionariusze osobowe członków Rady Nadzorczej

* Johann Strobl objął stanowisko Przewodniczącego w dniu 10 marca 2017 r.

Obecna kadencja Rady Nadzorczej rozpoczęła się 4 marca 2014 r. Zgodnie z § 23 ust. 3 Statutu, wszyscy członkowie Rady Nadzorczej są powoływani na okres wspólnej pięcioletniej kadencji. Mandaty członków Rady Nadzorczej wygasają z chwilą zatwierdzenia przez Walne Zgromadzenie sprawozdania finansowego za rok 2019. Na Datę Prospektu adres służbowy wszystkich członków Rady Nadzorczej za wyjątkiem Władysława Gołębiowskiego to: Am Stadtpark 9, 1030 Wiedeń, Austria. Adres służbowy Władysława Gołębiowskiego to: ul. Grzybowska 78, 00-844 Warszawa.

Poniżej przedstawiono krótki opis kwalifikacji oraz doświadczenia zawodowego członków Rady Nadzorczej.

Johann Strobl

Johann Strobl jest absolwentem Uniwersytetu Ekonomicznego w Wiedniu i posiada tytuł doktora tej uczelni.

W 1983 r. został adiunktem na Uniwersytecie Ekonomicznym w Wiedniu. W 1989 r. rozpoczął pracę w Creditanstalt w Wiedniu. W 2004 r. został członkiem zarządu, dyrektorem finansowym i dyrektorem ds. restrukturyzacji w Bank Austria Creditanstalt AG w Wiedniu. Od 2007 r. zasiada w zarządzie RZB, a w latach 2010-2013 był członkiem Zarządu i dyrektorem ds. Restrukturyzacji w RBI. Od 2013 r. pełni funkcję zastępcy dyrektora generalnego oraz dyrektora ds. restrukturyzacji w RBI. Od marca 2017 r. pan Strobl jest wyznaczonym dyrektorem generalnym (CEO) w RBI.

Martin Grill

Martin Grill ukończył studia na Uniwersytecie Ekonomicznym w Wiedniu z tytułem magistra ekonomii.

W 1982 roku rozpoczął pracę w RZB. W latach 1987-1998 był członkiem zarządu, a od 1999 r. do 2002 r. zajmował stanowisko prezesa w Bank Austria Handelsbank AG w Wiedniu. W 2001 r. został dyrektorem, a następnie dyrektorem wykonawczym Grupy w Bank Austria Creditanstalt w Wiedniu, gdzie odpowiadał za region Europy Środkowej i Wschodniej. W latach 2005-2010 był dyrektorem finansowym oraz członkiem zarządu Raiffeisen International Bank Holding AG, a od 2010 r. pełni te same funkcje w RBI.

Klemens Breuer

Klemens Breuer jest absolwentem Nadreńsko-Westfalskiej Wyższej Szkoły Technicznej w Akwizgranie, gdzie zdobył tytuł magistra w dziedzinie zarządzania przedsiębiorstwem. Pracował jako młodszy makler w Bierbaum & Co. w Düsseldorfie i Frankfurt nad Menem.

Klemens Breuer rozpoczął swoją karierę w Deutsche Bank AG w Düsseldorfie i Frankfurt nad Menem oraz w Londynie. W 2005 r. objął stanowisko szefa departamentu zarządzania płynnością w WestLB AG w Düsseldorfie. W 2008 r. został członkiem Zarządu WestLB AG w Düsseldorfie. Od kwietnia 2012 r. pełni funkcję członka zarządu RBI, odpowiedzialnego za rynki globalne i bankowość detaliczną.

Peter Lennkh

Peter Lennkh ukończył studia na Uniwersytecie Ekonomicznym w Wiedniu z tytułem magistra ekonomii i zarządzania przedsiębiorstwem.

Kariere zawodową rozpoczął w 1988 r. w RZB. W roku 1990 rozpoczął pracę w Creditanstalt Leasing w Wiedniu. W latach 1992-1996 pełnił funkcję zastępcy członka zarządu w Raiffeisenbank w Pradze. W 1997 r. ponownie podjął pracę w RZB, gdzie odpowiadał za utworzenie Raiffeisenbank Rosja i Raiffeisenbank Ukraina. Od 2004 r. do 2010 r. był członkiem zarządu odpowiedzialnym za obsługę klientów korporacyjnych oraz koordynację sieci w ramach Raiffeisen International Bank-Holding AG. W latach 2010-2013 jako członek zarządu odpowiadał za zarządzanie siecią oddziałów RBI. Od września 2013 r. jest członkiem zarządu ds. klientów korporacyjnych RBI.

Andreas Gschwenter

Andreas Gschwenter jest absolwentem Uniwersytetu w Innsbrucku, gdzie zdobył tytuł magistra w dziedzinie zarządzania przedsiębiorstwem.

Kariere zawodową rozpoczął w 1994 r. jako dyrektor zarządzający w BuE GmbH. Od 1997 r. do 2000 r. pracował na stanowisku starszego konsultanta w Denkstatt GmbH. W roku 2000 dołączył do Bank Austria Creditanstalt, gdzie zajmował kolejno kilka stanowisk wykonawczych w Bukareszcie, Belgradzie i Moskwie. W latach 2010-2015 był dyrektorem operacyjnym, dyrektorem inwestycyjnym i członkiem zarządu Raiffeisen Bank Aval, gdzie odpowiadał za kwestie IT, operacje, organizację i zarządzanie oddziałami. Od lipca 2015 r. Andreas Gschwenter pełni funkcję dyrektora operacyjnego, dyrektora inwestycyjnego i członka zarządu RBI.

Władysław Gołębiewski

Władysław Gołębiewski jest absolwentem Szkoły Głównej Planowania i Statystyki w Warszawie (obecnie Szkoła Główna Handlowa), gdzie zdobył tytuł magistra ekonomii; ukończył również studia podyplomowe w zakresie finansów. Uczestniczył w rocznym kursie Raiffeisen Bank Leadership Academy organizowanym w Harvard Business School.

W latach 1973-1991 w Banku Handlowym w Warszawie, gdzie zajmował szereg stanowisk kierowniczych. Od 1991 r. do 1992 r. był wiceprezesem Narodowego Banku Polskiego oraz przedstawicielem Polski w strukturach Rady Gubernatorów Banku Światowego pełniącym funkcję zastępcy gubernatora. W latach 1992-1993 był członkiem Zarządu Banku, następnie wiceprezesem (1993-2000) i prezesem (2000-2001). Od 2002 r. zasiada w Radzie Nadzorczej, natomiast od 2010 r. jest członkiem Komitetu Audytu. Od 2007 r. zajmuje stanowisko przewodniczącego Komisji Etyki Bankowej przy Związku Banków Polskich. Władysław Gołębiewski zasiadał również w radach nadzorczych szeregu spółek.

Selcuk Sari

Selcuk Sari jest absolwentem Uniwersytetu Stambulskiego, na którym ukończył studia pierwszego stopnia, oraz absolwentem Uniwersytetu Ekonomicznego w Wiedniu, gdzie uzyskał tytuł magistra (MBA) w dziedzinie audytu, rachunkowości i zarządzania małymi i średnimi przedsiębiorstwami.

W latach 1994-1996, pełnił szereg funkcji w Stoelner GmbH. W latach 1997-2008, pracował w Bawag P.S.K. jako specjalista ds. zaangażowań kapitałowych, dyrektor sekretariatu generalnego, dyrektor ds. relacji inwestorskich oraz dyrektor ds. strategii i rozwoju biznesu. W 2008 r. dołączył do zespołu Raiffeisen International Bank-Holding AG jako kierownik ds. relacji z klientami w Regionalnym Biurze, natomiast w 2009 r. został mianowany zastępcą dyrektora tej jednostki. Od 2010 r. pełni funkcję zastępcy dyrektora pionu zagranicznych oddziałów RBI.

Hannes Mösenbacher

Hannes Mösenbacher jest absolwentem Uniwersytetu w Graz, gdzie ukończył studia w zakresie zarządzania (Business Administration), a ponadto posiada tytuł doktora, który uzyskał na Uniwersytecie w Wiedniu.

W 1998 roku rozpoczął pracę w CAIB Investment Bank AG w Wiedniu, a następnie w Bank Austria Creditanstalt AG, w roku 2000 zajmował kilka stanowisk związanych z zarządzaniem ryzykiem oraz Departamencie Skarbu. W 2008 roku zaczął pracę w RZB, gdzie został dyrektorem departamentu kontroli ryzyka – następnie funkcję tę zaczął sprawować w RBI do marca 2017 kiedy został członkiem zarządu RBI odpowiedzialnym za zarządzanie ryzykiem.

Funkcje pełnione przez członków Rady Nadzorczej oraz ich udziały w spółkach kapitałowych i spółkach osobowych

Funkcje pełnione przez członków Rady Nadzorczej w innych spółkach kapitałowych i w spółkach osobowych

Poniższa tabela zawiera pełną listę spółek kapitałowych i spółek osobowych, w których członkowie Rady Nadzorczej pełnili funkcje kierownicze lub nadzorcze w okresie ostatnich pięciu lat.

Imię i nazwisko	Spółka	Organ	Funkcja	Czy funkcja jest pełniona na Datę Prospektu?
Martin Gröll.....	AO Raiffeisenbank	Komitety audytu	Członek	Tak
	AO Raiffeisenbank	Rada nadzorcza	Członek	Tak
	Bank	Komitety Audytu	Przewodniczący	Tak
	Bank	Wykonawczy Komitet Kredytowy	Przewodniczący	Tak
	Bank	Komitety Ryzyka	Członek	Tak
	Bank	Komitety Wynagrodzeń	Członek	Tak
	Bank	Rada nadzorcza	Wiceprzewodniczący	Tak
	Perun Capital GmbH & Co KG, CEE Value Creation	Rada doradcza	Członek	Nie
	Polbank	Rada nadzorcza	Wiceprzewodniczący	Nie
	Priorbank JSC	Rada nadzorcza	Członek	Tak
	Raiffeisen Bank Aval JSC	Komitety audytu	Członek	Nie
	Raiffeisen Bank Aval JSC	Rada nadzorcza	Członek	Nie
	Raiffeisen Bank S.A.	Rada Nadzorcza	Wiceprzewodniczący	Tak
	Raiffeisen Bank S.A.	Komitety Audytu	Członek	Tak
	Raiffeisen CEE Region Holding GmbH	Zarząd	Członek	Tak
	Raiffeisen CIS Region Holding GmbH	Zarząd	Członek	Tak
	Raiffeisen Property Holding International GmbH	Rada doradcza (advisory board)	Pierwszy wiceprzewodniczący	Tak
	Raiffeisen RS Beteiligungs GmbH	Zarząd	Członek	Tak
	Raiffeisen SEE Region Holding GmbH	Zarząd	Członek	Tak
	Raiffeisenbank a.s.	Rada nadzorcza	Członek	Tak
	RB International Finance (USA) LLC	Komitety sterujący	Członek	Nie
	RB International Finance (USA) LLC	Komitety sterujący	Przewodniczący	Nie
	RB International Markets (USA) LLC	Rada doradcza (advisory board)	Członek	Nie
	RBI	Zarząd	Członek	Tak
	RBI Private Equity Holding GmbH	Rada doradcza (advisory board)	Członek	Nie
	RIRE Holding B.V.	Rada nadzorcza	Członek	Nie
	Stefan Stoltzka Privatstiftung	Zarząd	Członek	Nie
	Tatra banka, a.s.	Komitety audytu	Członek	Tak
	Tatra banka, a.s.	Rada nadzorcza	Członek	Tak
	ZUNO BANK AG	Rada nadzorcza	Przewodniczący	Tak
	ZUNO BANK AG	Komitety audytu	Członek	Nie
	ZUNO BANK AG	Komitety audytu	Wiceprzewodniczący	Nie
	ZUNO BANK AG	Rada nadzorcza	Członek	Nie
	ZUNO BANK AG	Rada nadzorcza	Wiceprzewodniczący	Nie
	ZUNO BANK AG	Komitety wynagrodzeń	Członek	Nie
	ZUNO BANK AG	Komitety wynagrodzeń	Wiceprzewodniczący	Nie
Johann Strobl.....	AO Raiffeisenbank	Rada nadzorcza	Wiceprzewodniczący	Tak
	AO Raiffeisenbank	Komitety audytu	Członek	Nie
	AO Raiffeisenbank	Komitety audytu	Wiceprzewodniczący	Nie
	AO Raiffeisenbank	Rada nadzorcza	Członek	Nie
	AO Raiffeisenbank	Wykonawczy komitet kredytowy	Przewodniczący	Nie
	Bank	Rada Nadzorcza	Przewodniczący	Tak
	Bank	Komitety Ryzyka	Członek	Tak
	Bank	Komitety Wynagrodzeń	Członek	Tak
	Bank	Komitety Audytu	Członek	Nie
	Bank	Rada Nadzorcza	Członek	Nie
	Bank	Wykonawczy Komitet Kredytowy	Członek	Nie
	DAV Holding Kft.	Rada nadzorcza	Przewodniczący	Nie
	Österreichische Raiffeisen-Einlagensicherung eGen	Zarząd	Członek	Tak

Imię i nazwisko	Spółka	Organ	Funkcja	Czy funkcja jest pełniona na Datę Prospektu?
	Perun Capital GmbH & Co KG, CEE Value Creation	Rada doradcza (<i>advisory board</i>)	Członek	Nie
	Raiffeisen Bank Aval JSC	Komitet audytu	Członek	Nie
	Raiffeisen Bank Aval JSC	Rada nadzorcza	Członek	Nie
	Raiffeisen Bank S.A.	Rada nadzorcza	Członek	Tak
	Raiffeisen Centrobank AG	Rada nadzorcza	Członek	Nie
	Raiffeisen Centrobank AG	Komitet audytu	Członek	Nie
	Raiffeisen Property Holding International GmbH	Rada doradcza	Członek	Nie
	Raiffeisen Zentralbank Österreich Aktiengesellschaft	Zarząd	Członek	Nie
	Raiffeisenbank a.s.	Rada nadzorcza	Członek	Tak
	Raiffeisenbank a.s.	Komitet audytu	Członek	Nie
	Raiffeisen-Leasing Management GmbH	Rada nadzorcza	Członek	Nie
	RB International Finance (Hong Kong) Ltd.	Komitet sterujący	Przewodniczący	Nie
	RBI	Zarząd	Prezes	Tak
	RBI	Zarząd	Członek	Nie
	RBI	Zarząd	Wiceprezes	Nie
	RBI Private Equity Holding GmbH	Rada doradcza	Członek	Nie
	RBI Singapore Branch	Komitet sterujący	Przewodniczący	Nie
	RZB	Rada nadzorcza	Wiceprzewodniczący	Nie
	RZB	Rada nadzorcza	Przewodniczący	Nie
	Tatra banka, a.s.	Komitet audytu	Członek	Tak
	Tatra banka, a.s.	Rada nadzorcza	Członek	Tak
Klemens Breuer	AO Raiffeisenbank	Rada Nadzorcza	Członek	Tak
	AO Raiffeisenbank	Komitet Audytu	Członek	Nie
	Bank	Rada Nadzorcza	Członek	Tak
	Bank	Komitet Wynagrodzeń	Członek	Tak
	Bundesverband Öffentlicher Banken Deutschlands e.V.	Komitet ds. rynków kapitałowych	Przewodniczący	Nie
	Deutscher Derivate Verband e. V.	Rada strategiczna	Członek	Nie
	FMS-Wertmanagement AöR	Rada administracyjna	Członek	Nie
	FMS-Wertmanagement AöR	Rada administracyjna	Wiceprzewodniczący	Nie
	Kathrein Privatbank Aktiengesellschaft	Rada nadzorcza	Wiceprzewodniczący	Tak
	Kathrein Privatbank Aktiengesellschaft	Rada nadzorcza	Członek	Nie
	Polbank	Rada nadzorcza	Członek	Nie
	Raiffeisen (Beijing) Investment Management Co., Ltd	Rada nadzorcza	Przewodniczący	Tak
	Raiffeisen (Beijing) Investment Management Co., Ltd.	Komitet sterujący	Wiceprzewodniczący	Nie
	Raiffeisen (Beijing) Investment Management Co., Ltd.	Komitet sterujący	Przewodniczący	Nie
	Raiffeisen Bank S.A.	Rada nadzorcza	Członek	Tak
	Raiffeisen Bank S.A.	Komitet Audytu	Członek	Tak
	Raiffeisen Centrobank AG	Komitet audytu	Członek	Tak
	Raiffeisen Centrobank AG	Komitet audytu	Przewodniczący	Tak
	Raiffeisen Centrobank AG	Komitet ds. nominacji	Przewodniczący	Tak
	Raiffeisen Centrobank AG	Komitet wynagrodzeń	Przewodniczący	Tak
	Raiffeisen Centrobank AG	Rada nadzorcza	Przewodniczący	Tak
	Raiffeisen Centrobank AG	Komitet ds. ryzyka	Przewodniczący	Nie
	Raiffeisen Centrobank AG	Komitet wynagrodzeń	Członek	Nie
	Raiffeisen Centrobank AG	Rada nadzorcza	Drugi wiceprzewodniczący	Nie
	Raiffeisen Kapitalanlage-Gesellschaft m.b.H.	Rada nadzorcza	Przewodniczący	Tak
	Raiffeisenbank a.s.	Rada Nadzorcza	Przewodniczący	Tak
	Raiffeisenbank a.s.	Rada nadzorcza	Członek	Nie
	RB International Finance (Hong Kong) Ltd.	Komitet sterujący	Wiceprzewodniczący	Nie
	RB International Finance (Hong Kong) Ltd.	Komitet sterujący	Członek	Nie
	RB International Markets (USA) LLC	Komitet sterujący	Członek	Tak

Imię i nazwisko	Spółka	Organ	Funkcja	Czy funkcja jest pełniona na Datę Prospektu?
	RB International Markets (USA) LLC	Komitet sterujący	Członek	Tak
	RB International Markets (USA) LLC	Rada doradcza	Przewodniczący	Nie
	RBI	Zarząd	Wiceprzewodniczący	Tak
	RBI	Zarząd	Członek	Nie
	RBI Beijing Branch	Komitet sterujący	Wiceprzewodniczący	Nie
	RBI Beijing Branch	Komitet sterujący	Członek	Nie
	RBI Hong Kong Branch	Komitet sterujący	Wiceprzewodniczący	Nie
	RBI Labuan Branch	Komitet sterujący	Wiceprzewodniczący	Nie
	RBI Labuan Branch	Komitet sterujący	Członek	Nie
	RBI London Branch	Rada Nadzorcza	Przewodniczący	Tak
	RBI London Branch	Komitet sterujący	Przewodniczący	Nie
	RBI Singapore Branch	Komitet sterujący	Wiceprzewodniczący	Nie
	RBI Singapore Branch	Komitet sterujący	Członek	Nie
	RBI Xiamen Branch	Komitet sterujący	Wiceprzewodniczący	Nie
	RBI Xiamen Branch	Komitet sterujący	Członek	Nie
	Tatra banka, a.s.	Komitet audytu	Członek	Tak
	Tatra banka, a.s.	Rada nadzorcza	Członek	Tak
	Westdeutsche ImmobilienBank AG	Rada nadzorcza	Członek	Nie
	WestLB Mellon Asset Management Holdings Ltd.	Rada dyrektorów niewykonawczych	Członek	Nie
Peter Lennkh.....	AO Raiffeisenbank	Rada nadzorcza	Członek	Tak
	AO Raiffeisenbank	Komitet audytu	Członek	Nie
	AO Raiffeisenbank	Komitet audytu	Wiceprzewodniczący	Nie
	AO Raiffeisenbank	Rada nadzorcza	Wiceprzewodniczący	Nie
	AO Raiffeisenbank	Komitet wykonawczy	Członek	Nie
	AO Raiffeisenbank	Wykonawczy komitet kredytowy	Wiceprzewodniczący	Nie
	Bank	Rada Nadzorcza	Członek	Tak
	Bank	Wykonawczy Komitet Kredytowy	Członek	Tak
	Bank	Komitet Audytu	Członek	Nie
	Französisch-Österreichische Handelskammer	Zarząd	Członek	Nie
	H. Stepic CEE Charity	Zarząd	Członek	Nie
	HFA Zwei Mittelstandsfinanzierungs- AG	Rada nadzorcza	Przewodniczący	Nie
	Perun Capital GmbH & Co KG, CEE Value Creation	Rada doradcza	Przewodniczący	Nie
	Raiffeisen (Beijing) Investment Management Co., Ltd.	Komitet sterujący	Przewodniczący	Nie
	Raiffeisen Bank Aval JSC	Rada nadzorcza	Wiceprzewodniczący	Nie
	Raiffeisen Bank d.d. Bosna i Hercegovina	Rada nadzorcza	Wiceprzewodniczący	Tak
	Raiffeisen Bank d.d. Bosna i Hercegovina	Rada nadzorcza	Członek	Nie
	Raiffeisen Bank d.d. Bosna i Hercegovina	Rada nadzorcza	Przewodniczący	Nie
	Raiffeisen Bank S.A.	Rada nadzorcza	Członek	Tak
	Raiffeisen Bank Sh.a.	Rada nadzorcza	Członek	Nie
	Raiffeisen Bank Sh.a.	Rada nadzorcza	Wiceprzewodniczący	Nie
	Raiffeisen banka a.d.	Rada nadzorcza	Wiceprzewodniczący	Tak
	Raiffeisen banka a.d.	Komitet audytu	Przewodniczący	Nie
	Raiffeisen banka a.d.	Rada nadzorcza	Przewodniczący	Nie
	Raiffeisen CEE Region Holding GmbH	Zarząd	Członek	Nie
	Raiffeisen CIS Region Holding GmbH	Zarząd	Członek	Nie
	Raiffeisen Property Holding International GmbH	Rada doradcza	Przewodniczący	Nie
	Raiffeisen RS Beteiligungs GmbH	Zarząd	Członek	Nie
	Raiffeisen SEE Region Holding GmbH	Zarząd	Członek	Nie
	Raiffeisenbank (Bulgaria) EAD	Komitet audytu	Członek	Nie
	Raiffeisenbank (Bulgaria) EAD	Rada nadzorcza	Członek	Nie
	Raiffeisenbank a.s.	Rada nadzorcza	Wiceprzewodniczący	Tak
	Raiffeisenbank a.s.	Komitet audytu	Członek	Nie
	Raiffeisenbank a.s.	Rada nadzorcza	Członek	Nie

Imię i nazwisko	Spółka	Organ	Funkcja	Czy funkcja jest pełniona na Datę Prospektu?
	Raiffeisenbank Austria d.d.	Komitet audytu	Przewodniczący	Nie
	Raiffeisenbank Austria d.d.	Rada nadzorcza	Wiceprzewodniczący	Nie
	Raiffeisenbank Austria d.d.	Rada nadzorcza	Przewodniczący	Nie
	Raiffeisen-Leasing Management GmbH	Rada nadzorcza	Drugi	Nie
	Raiffeisen-Leasing Management GmbH	Komitet audytu	Wiceprzewodniczący	Nie
	RB International Finance (Hong Kong) Ltd.	Komitet sterujący	Członek	Nie
	RB International Finance (Hong Kong) Ltd.	Komitet sterujący	Wiceprzewodniczący	Nie
	RB International Finance (USA) LLC	Komitet sterujący	Przewodniczący	Tak
	RB International Finance (USA) LLC	Rada nadzorcza	Przewodniczący	Nie
	RBI	Zarząd	Członek	Tak
	RBI Beijing Branch	Komitet sterujący	Członek	Tak
	RBI Beijing Branch	Komitet sterujący	Członek	Tak
	RBI Beijing Branch	Komitet sterujący	Wiceprzewodniczący	Nie
	RBI Beijing Branch	Komitet sterujący	Przewodniczący	Nie
	RBI Hong Kong	Komitet sterujący	Przewodniczący	Nie
	RBI Labuan Branch	Komitet sterujący	Wiceprzewodniczący	Nie
	RBI Labuan Branch	Komitet sterujący	Przewodniczący	Nie
	RBI LGG Holding GmbH	Rada doradcza	Przewodniczący	Tak
	RBI LGG Holding GmbH	Rada doradcza	Wiceprzewodniczący	Nie
	RBI Private Equity Holding GmbH	Rada doradcza	Przewodniczący	Nie
	RBI Singapore Branch	Komitet sterujący	Wiceprzewodniczący	Nie
	RBI Singapore Branch	Komitet sterujący	Przewodniczący	Nie
	RBI Xiamen Branch	Komitet sterujący	Wiceprzewodniczący	Nie
	RBI Xiamen Branch	Komitet sterujący	Przewodniczący	Nie
	RIRE Holding B.V.	Rada nadzorcza	Członek	Nie
	Tatra banka, a.s.	Komitet audytu	Członek	Tak
	Tatra banka, a.s.	Rada nadzorcza	Członek	Tak
	Tatra banka, a.s.	Rada nadzorcza	Wiceprzewodniczący	Nie
Selcuk Sari.....	Bank	Rada Nadzorcza	Członek	Tak
Andreas Gschwenter	AO Raiffeisenbank	Rada nadzorcza	Członek	Tak
	AO Raiffeisenbank	Komitet audytu	Członek	Nie
	Bank	Rada Nadzorcza	Członek	Tak
	Raiffeisen Bank Aval JSC	Zarząd	Członek	Nie
	Raiffeisen Bank S.A.	Członek	Rada Nadzorcza	Tak
	Raiffeisenbank a.s.	Rada nadzorcza	Członek	Tak
	RBI	Zarząd	Członek	Tak
	REC GAMMA LLC	Walne zgromadzenie (General members' meeting)	Członek	Nie
	RSC Raiffeisen Service Centre GmbH	Komitet ds. zarządu	Członek	Tak
	RSC Raiffeisen Service Centre GmbH	Rada nadzorcza	Wiceprzewodniczący	Nie
	RZB	Rada nadzorcza	Członek	Tak
	Tatra banka, a.s.	Komitet audytu	Członek	Tak
	Tatra banka, a.s.	Rada nadzorcza	Członek	Tak
	Ukrainian Processing Center PJSC	Rada nadzorcza	Członek	Nie
Władysław Gołębiewski	Bank	Rada Nadzorcza	Członek	Tak
	Bank	Komitet Audytu	Członek	Tak
	Bank	Komitet Ryzyka	Członek	Nie
	Komisja Etyki Bankowej przy Związku Banków Polskich	Komisja Etyki Bankowej	Przewodniczący	Nie
	Polbank	Rada nadzorcza	Członek	Nie
	Raiffeisen Financial Services Polska sp. z o.o.	Rada nadzorcza	Członek	Tak
	Raiffeisen-Leasing	Rada nadzorcza	Przewodniczący	Nie
	Raiffeisen-Leasing	Rada nadzorcza	Wiceprzewodniczący	Nie
Hannes Mösenbacher	Bank	Rada Nadzorcza	Członek	Tak
	Bank	Wykonawczy komitet kredytowy	Członek	Tak

Imię i nazwisko	Spółka	Organ	Funkcja	Czy funkcja jest pełniona na Datę Prospektu?
	Bank	Komitety Audytu	Członek	Tak
	Bank	Komitety Ryzyka	Przewodniczący	Tak
	Raiffeisen Banka d.d.	Komitety audytu	Członek	Nie
	Raiffeisen Banka d.d.	Rada nadzorcza	Przewodniczący	Nie
	Raiffeisen Centrobank AG	Rada nadzorcza	Członek	Tak
	Raiffeisen Centrobank AG	Komitety audytu	Członek	Tak
	Raiffeisen Centrobank AG	Komitety ryzyka	Członek	Tak
	RB International Finance (Hong Kong) Ltd.	Komitety Sterujący	Wiceprzewodniczący	Tak
	RBI	Zarząd	Członek	Tak
	RBI London Branch	Rada nadzorcza	Członek	Nie
	RBI Singapore Branch	Komitety Sterujący	Wiceprzewodniczący	Tak
	Tatra banka a.s.	Rada nadzorcza	Członek	Nie
	Tatra banka a.s.	Komitety audytu	Członek	Nie

Źródło: Bank

Udziały w innych spółkach kapitałowych i spółkach osobowych posiadane przez członków Rady Nadzorczej

Na Datę Prospektu oraz w okresie ostatnich pięciu lat żaden z członków Rady Nadzorczej nie posiadał udziałów w spółkach niepublicznych, nie był współnikiem w żadnej spółce osobowej, ani też nie posiadał takiej liczby akcji spółki publicznej bądź spółki notowanej na giełdzie, która w odniesieniu do kapitału zakładowego lub liczby głosów na walnym zgromadzeniu powodowałaby powstanie obowiązku przekazywania określonych zawiadomień dotyczących nabycia lub posiadania znacznych pakietów akcji.

Inne informacje dotyczące członków Zarządu i Rady Nadzorczej

Zgodnie z oświadczeniami złożonymi przez członków Zarządu i Rady Nadzorczej na Datę Prospektu, z zastrzeżeniem wyjątków określonych w niniejszym rozdziale, żaden z członków Zarządu ani Rady Nadzorczej w ciągu ostatnich pięciu lat:

- nie był akcjonariuszem w spółce ani współnikiem w spółce osobowej innej niż spółka publiczna lub giełdowa, ani nie był akcjonariuszem spółki publicznej ani giełdowej, i nie posiadał liczby akcji, która powodowałaby powstanie obowiązku przekazania zawiadomienia dotyczącego nabycia lub posiadania znacznych pakietów akcji;
- nie angażował się w żadną działalność niezwiązaną z Bankiem, która miałaby istotne znaczenie dla Banku;
- nie został skazany za oszustwo;
- nie został objęty sądowym zakazem pełnienia funkcji w organach administracyjnych, zarządczych ani nadzorczych jakiejkolwiek spółki, ani zakazem pełnienia funkcji kierowniczych lub związanych z prowadzeniem działalności jakiejkolwiek spółki;
- nie miał żadnego potencjalnego ani rzeczywistego konfliktu interesów pomiędzy pełnieniem przez siebie obowiązków wobec Banku na stanowisku członka Zarządu lub Rady Nadzorczej a swoimi innymi interesami i obowiązkami, innych niż wykazane w niniejszym Prospekcie

Nie występują żadne powiązania rodzinne pomiędzy członkami Zarządu i Rady Nadzorczej.

Z wyjątkiem okoliczności ujawnionych w niniejszym rozdziale, żaden z członków Zarządu ani Rady Nadzorczej nie pełni żadnych funkcji nadzorczych ani zarządczych w żadnej innej spółce ani spółce osobowej, ani nie pełni żadnej ważnej funkcji niezwiązanej z Bankiem, która miałaby istotne znaczenie dla Banku. Żaden z członków Zarządu ani Rady Nadzorczej nie był członkiem organów administracyjnych, zarządczych ani nadzorczych, ani nie pełnił funkcji zarządczych w podmiotach, wobec których ustanowiono syndyka masy upadłościowej lub toczyło się postępowanie upadłościowe, likwidacyjne lub postępowanie o podobnym charakterze.

W ciągu ostatnich pięciu lat przed Datą Prospektu wobec członków Rady Nadzorczej nie wniesiono żadnych oficjalnych oskarżeń publicznych, nie zostały nałożone na nich żadne sankcje przez organy ustawowe lub regulacyjne (w tym uznane organizacje samorządowe), ani nie otrzymali oni sądowego zakazu pełnienia funkcji członka organów administracyjnych, zarządczych ani nadzorczych Banku, ani prowadzenia działalności Banku, z wyjątkiem wydania następujących decyzji w sprawie nałożenia kary na niektórych członków Rady Nadzorczej:

- w 2011 r. przeciwko Peterowi Lennkhowi i Martinowi Grüllowi zostało wszczęte postępowanie administracyjne w przedmiocie nałożenia kary pieniężnej za niedokonanie niezwłocznej publikacji informacji poufnej poprzez ogłoszenie w trybie ad hoc, w wyniku czego austriacki urząd nadzoru nad rynkiem finansowym (*Austrian Financial Market Authority*, „FMA”) nałożył na każdego z powyższych karę administracyjną w wysokości 16.500 EUR (z kosztami włącznie), następnie na skutek złożonej apelacji, a później skargi do sądu ostatniej instancji w dniu 4 sierpnia 2014 r. sąd najwyższej instancji uchylił decyzję, a postępowanie zostało ostatecznie zakończone.
- w dniu 16 marca 2015 r. został wydana decyzja o nałożeniu na RBI kary administracyjnej z tytułu zatrudnienia obcokrajowców bez wymaganej przepisami austriackiej Ustawy o zatrudnianiu obcokrajowców zgody wobec Klemensa Breuera, Petera Lennkha i Johanna Strobla. Oskarżenie zostało wniesione przez Miasto Wiedeń. Od tej decyzji zostało złożone odwołanie. Sąd Administracyjny w Wiedniu uchylił powyższą decyzję i zastąpił ją napomnieniem (*admonition*).
- w dniu 4 grudnia 2012 r. została wydana decyzja o nałożeniu kary administracyjnej z tytułu opóźnienia zgłoszenia podejrzenia w związku z praniem brudnych pieniędzy wobec Johanna Strobla, Petera Lennkha i Martina Grüllla. Ze względu na fakt, iż nie nałożono żadnej grzywny, a FMA jedynie wydano ostrzeżenie, od ww. decyzji nie zostało złożone odwołanie.
- w dniu 11 czerwca 2012 r. została wydana decyzja o nałożeniu kary administracyjnej z tytułu opóźnionego zawiadomienia FMA o wyznaczeniu nowego audytora wewnętrznego wobec Martina Grüllla, Petera Lennkha i Johanna Strobla. Od ww., decyzji zostało złożone odwołanie i w listopadzie 2013 r. sprawa została ostatecznie zakończona bez nakładania grzywien.

W ciągu ostatnich pięciu lat przed Datą Prospektu wobec członków Zarządu nie wysunięto żadnych oficjalnych oskarżeń publicznych, nie zostały nałożone na nich żadne sankcje przez organy ustawowe lub regulacyjne (w tym uznane organizacje samorządowe), ani nie otrzymali oni sądowego zakazu pełnienia funkcji członka organów administracyjnych, zarządczych ani nadzorczych Banku, ani prowadzenia działalności Banku, z wyjątkiem wszczęcia następujących postępowań wobec niektórych członków Zarządu:

- W 2015 r. Łukasz Januszewski został oskarżony o nieumyślne naruszenie zasad bezpieczeństwa w ruchu drogowym (art. 177 § 1 Kodeksu Karnego), polegające na spowodowaniu wypadku, w którym inna osoba odniosła obrażenia, o których mowa w art. 157 § 1 Kodeksu Karnego. Postępowanie przygotowawcze prowadzone w tej sprawie zostało umorzone, co zostało stwierdzone ostatecznym i prawomocnym orzeczeniem sądu.
- W okresie ostatnich pięciu lat były klient Kredyt Bank S.A. złożył wnioś prywatny akt oskarżenia w sądzie rejonowym w Warszawie, zarzucając Maciejowi Bardanowi (ówczesnemu Dyrektorowi Zarządzającemu Kredyt Bank S.A.) i innym pracownikom Kredyt Bank S.A. zniesławienie polegające na fałszywym oskarżeniu o niespłacenie kredytu (art. 212 § 1 Kodeksu Karnego). Postępowanie karne wobec Macieja Bardana zostało umorzone.
- W październiku 2016 r. KNF udzieliła Piotrowi Czarneckiemu upomnienia w związku z niewypełnieniem obowiązków skutkującym wadliwym systemem kontroli wewnętrznej w zakresie działania audytu wewnętrznego w obszarze kwotowania stawek referencyjnych do *fixingu* WIBID/WIBOR oraz do *fixingu* kursów walutowych NBP z uwagi na nieprawidłowości w przeprowadzeniu zleconej przez KNF kontroli prawidłowości działań pracowników zaangażowanych w kontrybucję stawek do *fixingu* WIBID/WIBOR oraz stawek do *fixingu* kursów walutowych EUR/PLN i USD/PLN.
- Zarząd Kredyt Banku S.A. w okresie pełnienia przez Macieja Bardana funkcji Prezesa Zarządu Kredyt Banku S.A., otrzymał w lipcu 2012 r. upomnienie za prowadzenie działań sprzedażowych w zakresie bazy depozytowej, jak również akcji kredytowej, wpływających na wzrost ekspozycji Kredyt Banku S.A. na ryzyko, w tym w zakresie zapewnienia właściwej struktury finansowania

walutowych kredytów na nieruchomości, tj. działania skutkujące znacznym podwyższeniem ryzyka występującego w Kredyt Banku S.A., co stanowiło naruszenie art. 138 ust. 1 pkt 6 Prawa Bankowe.

Na Datę Prospektu, nie istnieją umowy ani porozumienia z akcjonariuszami Banku, klientami, dostawcami lub innymi podmiotami, na podstawie których którykolwiek z członków Zarządu lub Rady Nadzorczej został powołany do Zarządu lub Rady Nadzorczej.

Konflikt interesów

Na podstawie kwestionariuszy Zarządu wszyscy członkowie Zarządu są uprawnieni do wynagrodzenia zmiennego związanego z pierwszą ofertą publiczną, które może stanowić konflikt interesów (zob. „Opis działalności Grupy – Pracownicy – Wynagrodzenie zmiennie członków Zarządu”).

Na Datę Prospektu nie występuje żaden konflikt interesów pomiędzy pełnieniem przez członków Zarządu lub Rady Nadzorczej obowiązków wobec Banku a ich prywatnymi interesami lub innymi obowiązkami, za wyjątkiem wymienionych powyżej.

Udział członków Zarządu i członków Rady Nadzorczej w Ofercie

Zgodnie z oświadczeniami złożonymi przez członków Zarządu i Rady Nadzorczej, na dzień złożenia oświadczenia żaden członek Zarządu lub Rady Nadzorczej nie zamierzał nabyć akcji Banku w Ofercie.

Akcje lub opcje posiadane przez członków Zarządu lub członków Rady Nadzorczej

Na Datę Prospektu, żaden z członków Zarządu ani Rady Nadzorczej nie posiadał Akcji ani opcji na Akcje.

Członkowie Rady Nadzorczej spełniający kryterium niezależności

Zgodnie ze Statutem przynajmniej dwóch członków Rady Nadzorczej powinno spełniać kryteria niezależności od Banku i podmiotów pozostających w istotnym powiązaniu z Bankiem. Szczegółowe kryteria niezależności członków Rady Nadzorczej określi odrębna uchwała Walnego Zgromadzenia, zgodnie z zasadami Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW. Jeżeli wśród wybranych przez Walne Zgromadzenie członków Rady Nadzorczej będzie mniejsza liczba niezależnych członków niż przynajmniej dwóch, Rada Nadzorcza zachowa zdolność do odbywania posiedzeń i podejmowania uchwał, a także dokonywania wszelkich innych czynności prawnych i faktycznych. Wymogi dotyczące niezależności członków Rady Nadzorczej będą miały zastosowanie po uzyskaniu przez Bank statusu spółki publicznej w rozumieniu właściwych przepisów prawa.

Na Datę Prospektu w skład Rady Nadzorczej nie wchodzi członkowie spełniający kryteria niezależności określone w Dobrych Praktykach Spółek Notowanych na GPW. Zgodnie z najlepszą wiedzą Banku, zamiarem akcjonariusza dominującego jest wykonanie przysługujących mu uprawnień korporacyjnych w taki sposób, aby niezwłocznie po uzyskaniu przez Bank statusu spółki publicznej w rozumieniu właściwych przepisów prawa w skład Rady Nadzorczej weszło przynajmniej dwóch członków spełniających kryteria niezależności, które zostaną określone przez Walne Zgromadzenie, zgodnie z kryteriami określonymi w Dobrych Praktykach Spółek Notowanych na GPW, oraz przynajmniej dwóch członków Rady Nadzorczej spełniających warunki niezależności w rozumieniu art. 129 ust. 3 Ustawy o Biegłych Rewidentach, Firmach Audytorskich i Nadzorze Publicznym oraz przynajmniej jeden członek Rady Nadzorczej mający kwalifikacje, o których mowa w tej ustawie.

Wynagrodzenie i warunki umów świadczenia usług

Wynagrodzenie członków Zarządu

Zgodnie ze Statutem Banku, wynagrodzenie członków Zarządu ustala Rada Nadzorcza.

Członkowie Zarządu zatrudnieni są na podstawie umów menadżerskich. Umowy te zawierają postanowienia dotyczące m.in.: wysokości podstawowego i zmiennego wynagrodzenia, terminy wypowiedzenia, kwestię obowiązku zachowania tajemnicy oraz zakazu konkurencji.

Umowy z członkami Zarządu zostały zawarte na czas nieokreślony z wyjątkiem umowy członka Zarządu Wernera Georga Mayera, która została zawarta na czas określony do dnia 30 czerwca 2020 r. Z wyjątkiem umowy członka Zarządu Wernera Georga Mayera, która może zostać wypowiedziana z 6-miesięcznym terminem wypowiedzenia, umowy z pozostałymi członkami Zarządu mogą zostać wypowiedziane z zachowaniem 12-miesięcznego terminu wypowiedzenia, który ulega wydłużeniu do 18 miesięcy w przypadkach wskazanych w umowach, w szczególności w przypadku nabycia przez podmiot niezwiązany z RBI Akcji uprawniających do wykonywania 100% praw głosu na Walnym

Zgromadzeniu czy sprzedaży w ramach podziału przez wydzielenie podstawowej części przedsiębiorstwa Banku. Postanowienie o przedłużeniu okresu wypowiedzenia nie dotyczy Witolda Broniszewskiego.

Umowy menadżerskie oprócz wynagrodzenia (stałego i zmiennego) przewidują określone świadczenia dodatkowej.

Umowy menadżerskie, z wyjątkiem umów członków Zarządu Wenera Georga Mayera i Witolda Broniszewskiego, przewidują wynagrodzenie zmienne dla członków Zarządu w następujących przypadkach: (i) przeprowadzenia Oferty, (ii) nabycia przez podmiot niezwiązany z RBI Akcji uprawniających do wykonywania 100% praw głosu na Walnym Zgromadzeniu lub sprzedaży w ramach podziału przez wydzielenie podstawowej części przedsiębiorstwa Banku oraz (iii) dodatkowe wynagrodzenie zmienne za wyniki. Wynagrodzenie zmienne, o którym mowa w punktach (i) i (ii) powyżej, nie może przekroczyć kwoty stanowiącej równowartość 12 miesięcznego wynagrodzenia członka Zarządu i wypłacane jest w dwóch transzach (pierwsza transza w wysokości kwoty stanowiącej równowartość 4 miesięcznego wynagrodzenia oraz druga transza w wysokości kwoty stanowiącej równowartość 8 miesięcznego wynagrodzenia, przy czym wypłata danej transzy zależy od spełnienia określonych w umowie menadżerskiej warunków). W przypadku gdy nie dojdzie do Zamknięcia Transakcji wskazanym wyżej członkom Zarządu przysługuje ostatnia część (transza) wynagrodzenia zmiennego za Transformację Banku za 2015 rok.

Umowy menadżerskie zobowiązują członków Zarządu do powstrzymywania się od działalności konkurencyjnej. Bez uprzedniej zgody Rady Nadzorczej członkowie Zarządu nie mogą prowadzić jakiegokolwiek innej działalności w celach gospodarczych lub innej działalności standardowo wynagradzanej w zależności od typu i zakresu, ani prowadzić bezpośrednich i pośrednich inwestycji łącznie przekraczających 5% kapitału w danej spółce (w szczególności poprzez powierników lub członków rodziny). Ponadto, zależnie od przyczyny rozwiązania umowy menadżerskiej – czy w efekcie rezygnacji czy odwołania z Zarządu – przez okres 3 lub 12 miesięcy od takiego rozwiązania umowy menadżerskiej dany członek Zarządu nie może prowadzić na terytorium Polski działalności konkurencyjnej w stosunku do Banku lub Grupy RBI, w tym w szczególności działalności doradczej wobec podmiotów prowadzących działalność konkurencyjną wobec Banku lub Grupy RBI, a także odbierania klientów, dostawców, pracowników i niezależnych wykonawców Banku lub Grupy RBI. Naruszenie zakazu konkurencji przez członka Zarządu skutkuje obowiązkiem zapłaty kary umownej w wysokości 6-krotnego stałego wynagrodzenia miesięcznego brutto.

Umowy zawierają postanowienia zobowiązujące członków Zarządu do zachowania tajemnicy, w szczególności w zakresie tajemnicy bankowej w rozumieniu Prawa Bankowego, tajemnicy przedsiębiorstwa, ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu czy ochrony danych osobowych.

Kontrakty menedżerskie przewidują zakaz konkurencji na okres od 3 do 12 miesięcy od rozwiązania kontraktu. Okres obowiązywania zakazu zależy od sposobu zakończenia pełnienia funkcji członka Zarządu. Zakaz konkurencji dotyczy działalności konkurencyjnej wobec działalności Banku lub spółek z Grupy RBI na terenie Polski.

Zgodnie z zakazem konkurencji, członek Zarządu nie może:

- pośrednio ani bezpośrednio, pełnić funkcji kierowniczych, zatrudnić się, świadczyć usług – w szczególności doradczych – doradzać ani prowadzić samodzielnej działalności gospodarczej na rzecz podmiotu lub osoby prowadzącej działalność konkurencyjną wobec działalności Banku lub spółek z Grupy RBI w zakresie produktów lub usług, które Bank lub spółki z Grupy RBI dostarczają lub świadczą na rzecz swoich klientów;
- przejmować klientów, dostawców, pracowników oraz niezależnych współpracowników Banku lub spółek z Grupy RBI. W szczególności nie mogą w żaden sposób spowodować likwidacji lub działania na szkodę relacji biznesowej, pracowniczej lub innej relacji umownej z Bankiem lub spółkami z Grupy RBI.

Okres obowiązywania zakazu konkurencji po rozwiązaniu kontraktu menedżerskiego skrócony jest o okres zawieszenia członka Zarządu w pełnieniu obowiązków.

Za każdy miesiąc obowiązywania zakazu konkurencji po rozwiązaniu kontraktu menedżerskiego członkowi Zarządu przysługuje 100% stałego wynagrodzenia miesięcznego. Bank może, według własnego uznania, odstąpić od klauzuli o zakazie konkurencji obowiązującej po rozwiązaniu kontraktu menedżerskiego, w ciągu 30 dni od rozwiązania danego kontraktu. Odstąpienie od klauzuli

o zakazie konkurencji zwalnia Bank z obowiązku dokonywania jakichkolwiek płatności z tytułu zakazu konkurencji.

Dodatkowe informacje na temat zmiennego wynagrodzenia Zarządu znajdują się w rozdziale „Działalność Grupy – Pracownicy – Wynagrodzenie zmienne członków Zarządu”.

W tabeli poniżej przedstawiono kwoty wynagrodzenia otrzymanego przez poszczególnych członków Zarządu za 2016 r.

Wynagrodzenie i inne świadczenia pieniężne otrzymane od Banku za 2016 r.			
	Wynagrodzenie (stałe i zmienne przyznane)	Świadczenia dodatkowe	Razem
	(tys. zł)		
Piotr Czarnecki.....	2.842,5	0.0	2.842,5
Maciej Bardan.....	2.058,1	0.0	2.058,1
Jan Czeremcha.....	1.552,0	0.9	1.552,0
Łukasz Januszewski.....	1.459,3	0.0	1.459,3
Piotr Konieczny.....	1.459,3	0.0	1.459,3
Witold Broniszewski*.....	—	—	—
Werner Georg Mayer**.....	—	—	—
Marek Patuła***.....	1.159,2	0.0	1.159,2
Ryszard Drużyński****.....	1.375,0	0.0	1.375,0

Źródło: Bank

* Witold Broniszewski powołany do pełnienia funkcji w Zarządzie Banku w 2017 r. i nie otrzymał żadnego wynagrodzenia za 2016 r. z tytułu pełnienia funkcji w Zarządzie Banku.

** Werner Georg Mayer powołany do pełnienia funkcji w Zarządzie Banku od dnia 1 czerwca 2017 r. i nie otrzymał żadnego wynagrodzenia za 2016 r.

*** Marek Patuła pełnił funkcję członka Zarządu do 18 października 2016 r., powyższe wynagrodzenie obejmuje okres od stycznia do listopada 2016 r.

**** Ryszard Drużyński pełnił funkcję wiceprezesa Zarządu do 31 stycznia 2017 r.

Ponadto członkowie Zarządu otrzymali w 2016 roku świadczenia niepieniężne, obejmujące prawo do korzystania z samochodu służbowego, do korzystania telefonu komórkowego, do korzystania z niepublicznej opieki medycznej, oraz zostali objęci polisą ubezpieczeniową na życie w ramach grupowego ubezpieczenia, którego stroną jest RBI, grupową polisą odpowiedzialności cywilnej, których łączna wartość (rzeczywista i szacunkowa/rynkowa) – bez uwzględnienia kosztu grupowej polisy odpowiedzialności cywilnej ze względu na fakt, że polisy te nie mają charakteru imiennego, a identyfikacja osoby ubezpieczonej następuje wyłącznie w momencie zaistnienia zdarzenia ubezpieczeniowego, dlatego oszacowanie wartości ubezpieczenia dla poszczególnej osoby objętej ochroną ubezpieczeniową nie jest możliwe – wyniosła za 2016 rok 624,0 tys. zł.

Wynagrodzenie członków Rady Nadzorczej

Zgodnie z art. 20 Statutu wynagrodzenie członków Rady Nadzorczej jest ustalane przez Walne Zgromadzenie, które zostało określone w wysokości 5.850 EUR brutto miesięcznie dla Przewodniczącego Rady, 5.450 EUR brutto miesięcznie dla Zastępcy Przewodniczącego Rady oraz 5.000 EUR brutto miesięcznie dla Członków Rady, z wyjątkiem Pana Władysława Gołębińskiego, którego wynagrodzenie wynosi 1.785 PLN brutto miesięcznie. Członkowie Rady Nadzorczej otrzymują dodatkowe wynagrodzenie za sprawowanie funkcji w komitetach Rady Nadzorczej w wysokości 250 EUR miesięcznie za udział w każdym Komitecie Rady Nadzorczej.

Członkowie Rady Nadzorczej nie są uprawnieni do dodatkowego wynagrodzenia w przypadku zwolnienia lub rezygnacji ze stanowiska, za wyjątkiem wynagrodzenia wynikającego z obowiązujących przepisów. Pan Gołębiński jest uprawniony do wynagrodzenia z tytułu zakazu konkurencji w kwocie 100% wynagrodzenia miesięcznego za każdy miesiąc obowiązywania zakazu konkurencji.

Władysław Gołębiński na mocy umowy menadżerskiej został oddelegowany jako członek Rady Nadzorczej do stałego, indywidualnego wykonywania czynności nadzorczych polegających na monitorowaniu skuteczności funkcjonowania systemów kontroli wewnętrznej i audytu wewnętrznego w Banku. Umowa jest zawarta na czas określony do dnia 31 grudnia 2017 r. pod warunkiem, że do tego czasu Władysław Gołębiński będzie pełnił funkcję członka Rady Nadzorczej, a ponadto może zostać wypowiedziana z zachowaniem 6-miesięcznego okresu wypowiedzenia.

Podstawowe miesięczne wynagrodzenie Władysława Gołębiewskiego wynosi 20.440 zł. Dodatkowo Władysław Gołębiewski ma możliwość korzystania z samochodu osobowego do korzystania w celach służbowych, a ponadto Bank zobowiązał się do pokrywania kosztów indywidualnej polisy na życie.

Umowa zobowiązuje Władysława Gołębiewskiego do powstrzymywania się od działalności konkurencyjnej. Bez uprzedniej zgody Zarządu nie może on prowadzić jakiejkolwiek innej działalności w celach gospodarczych lub innej działalności standardowo wynagradzanej w zależności od typu i zakresu, ani prowadzić bezpośrednich i pośrednich inwestycji łącznie przekraczających 5% kapitału w danej spółce (w szczególności poprzez powierników lub członków rodziny). Ponadto, przez okres 12 miesięcy od takiego rozwiązania umowy menadżerskiej nie może on prowadzić na terytorium Polski działalności konkurencyjnej w stosunku do Banku lub Grupy RBI, w tym w szczególności działalności doradczej wobec podmiotów prowadzących działalność konkurencyjną wobec Banku lub Grupy RBI, a także odbierania klientów, dostawców, pracowników i niezależnych wykonawców Banku lub Grupy RBI. Naruszenie zakazu konkurencji skutkuje obowiązkiem zapłaty wynagrodzenia na zasadach ogólnych.

Umowa zawiera postanowienia zobowiązujące do zachowania tajemnicy, w szczególności w zakresie tajemnicy bankowej w rozumieniu Prawa Bankowego, tajemnicy przedsiębiorstwa, ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu czy ochrony danych osobowych.

Wynagrodzenie i inne świadczenia pieniężne otrzymane od Banku za 2016 r.			
	Wynagrodzenie stałe oraz za udział w komitetach Rady Nadzorczej	Świadczenia dodatkowe	Razem
	(tys. zł)		
Andreas Gschwentner	262.5	0.0	262.5
Władysław Gołębiewski*	279.8	0.0	318.8
Martin Grüll	338.7	0.0	338.7
Klemens Breuer.....	262.5	0.0	262.5
Selcuk Sari	262.5	0.0	262.5
Peter Lennkh.....	275.7	0.0	275.7
Johann Strobl.....	315.0	0.0	315.0
Hannes Mösenbacher**.....	—	—	—
Herbert Stepic***.....	262.5	0.0	262.5
Karl Sevelda****	333.4	0.0	333.4

Źródło: Bank

* Władysław Gołębiewski otrzymał świadczenie z tytułu niewykorzystania przerwy na wypoczynek zgodnie z warunkami obowiązującego za 2016 rok kontraktu menedżerskiego

** Hannes Mösenbacher został powołany na członka Rady Nadzorczej dnia 10 marca 2017 i nie otrzymywał wynagrodzenia za 2016 r.

*** Herbert Stepic był członkiem Rady Nadzorczej do 9 marca 2017 r.

**** Karl Sevelda był członkiem Rady Nadzorczej do 9 marca 2017 r.

Za wyjątkiem Władysława Gołębiewskiego pozostali członkowie Rady Nadzorczej nie otrzymywali wynagrodzenia od żadnej ze Spółek Zależnych. Za 2016 rok Władysław Gołębiewski otrzymał od Spółek Zależnych kwotę 348,4 tys. zł.

Władysław Gołębiewski otrzymał dodatkowo w 2016 roku świadczenia niepieniężne, obejmujące prawo do korzystania z samochodu służbowego, do korzystania telefonu komórkowego, do korzystania z niepublicznej opieki medycznej, polisa ubezpieczeniowa na życie, grupowa polisa odpowiedzialności cywilnej, których łączna wartość (rzeczywista i szacunkowa/rynkowa) – bez uwzględnienia kosztu grupowej polisy odpowiedzialności cywilnej ze względu na fakt, że polisy te nie mają charakteru imiennego a identyfikacja osoby ubezpieczonej następuje wyłącznie w momencie zaistnienia zdarzenia ubezpieczeniowego, dlatego oszacowanie wartości ubezpieczenia dla poszczególnych osoby objętej ochroną ubezpieczeniową nie jest możliwe – wyniosła za 2016 rok 102,7 tys. zł.

Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW

Zgodnie z Regulaminem GPW Bank, jako spółka notowana na GPW, powinien stosować zasady ładu korporacyjnego zawarte w Dobrych Praktykach Spółek Notowanych na GPW. Regulamin GPW oraz

uchwały Zarządu i Rady GPW określają sposób przekazywania przez spółki giełdowe informacji o stosowaniu dobrych praktyk oraz zakres przekazywanych informacji. Jeżeli spółka giełdowa trwale nie stosuje określonej zasady lub miały miejsce przypadki naruszenia którejs z tych zasad, spółka zobowiązana jest poinformować o tym fakcie w formie raportu bieżącego. Ponadto spółka giełdowa jest zobowiązana dołączyć do raportu rocznego informacje o zakresie stosowania Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW w danym roku obrotowym.

Od chwili dopuszczenia Akcji do obrotu giełdowego na GPW Bank będzie podejmował wszelkie działania niezbędne do tego, aby zapewnić stosowanie wszystkich zasad ładu korporacyjnego zawartych w Dobrych Praktykach Spółek Notowanych na GPW, z zastrzeżeniem następujących:

- Zasada II.Z.3 dotycząca spełniania przez przynajmniej dwóch członków Rady Nadzorczej kryteriów niezależności oraz Zasada II.Z.8 dotycząca spełniania kryterium niezależności przez Przewodniczącego Komitetu Audytu.

Na Datę Prospektu w skład Rady Nadzorczej nie wchodzi niezależni członkowie Rady Nadzorczej. Akcjonariusz Sprzedający podjął starania w celu znalezienia właściwych kandydatów na niezależnych członków Rady Nadzorczej oraz zamierza ich powołać niezwłocznie po uzyskaniu przez Bank statusu spółki publicznej w rozumieniu właściwych przepisów prawa.

- Zasada IV.Z.2 dotycząca powszechnie dostępnej transmisji obrad walnego zgromadzenia w czasie rzeczywistym.

Zgodnie ze Statutem, Bank może zorganizować Walne Zgromadzenie w sposób umożliwiający akcjonariuszom uczestniczenie w Walnym Zgromadzeniu przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej. Z uwagi na to, że w skład akcjonariatu bezpośrednio po przeprowadzeniu Oferty będzie wchodziła oprócz Akcjonariusza Sprzedającego grupa Inwestorów Instytucjonalnych, która nabędzie Akcje Oferowane w Ofercie, Bank dopuszcza możliwość odstąpienia od stosowania tej zasady.

Zasady ładu korporacyjnego KNF

22 lipca 2014 r. KNF ogłosiła Zasady ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych („Zasady KNF”). Organy Banku podjęły uchwały, na mocy których zgodziły się przyjąć i stosować Zasady KNF.

Uchwałą z 22 grudnia 2014 r. Zarząd postanowił, że będzie stosował wszystkie odnoszące się do niego Zasady KNF. W dniu podjęcia tej uchwały Bank nie stosował następujących zasad:

- w Banku nie obowiązywały wewnętrzne przepisy określające kryteria transakcji z podmiotami powiązanymi, czego wymaga §11.2 Zasad KNF; oraz
- polityka informacyjna Banku nie określała zasad i terminów udzielania odpowiedzi akcjonariuszom oraz klientom, czego wymaga §31.4 Zasad KNF.

Jednak do Daty Prospektu Zarząd dokonał zmiany przepisów wewnętrznych w taki sposób, że obecnie zachowana jest zgodność ze wszystkimi Zasadami KNF dotyczącymi Zarządu.

Uchwałą z dnia 23 grudnia 2014 r. Rada Nadzorcza postanowiła stosować wszystkie odnoszące się do niej Zasady KNF. Jednak w zakresie zapisów §28.1, §29.1 i §29.3 omawianych zasad w dniu podjęcia tej uchwały Bank nie miał jeszcze zatwierdzonej polityki określającej zasady wynagradzania członków Rady Nadzorczej. Politykę taką przyjęło Walne Zgromadzenie w dniu 16 czerwca 2015 r.

W dniu 24 marca 2015 r. Walne Zgromadzenie podjęło uchwałę, w której wyraziło gotowość stosowania Zasad KNF odnoszących się do akcjonariuszy, w szczególności zasad zawartych w rozdziale 2, z zastrzeżeniem że w przypadkach, w których Zasady KNF wymagają, aby akcjonariusze podjęli określone działania, akcjonariusze zapewnią zwołanie Walnego Zgromadzenia w celu omówienia podjęcia odpowiednich kroków, z uwzględnieniem wszystkich zobowiązań prawnych, zobowiązań podjętych wobec KNF, wszystkich istotnych faktów i okoliczności dotyczących Banku, jak również interesów akcjonariuszy, w tym ich sytuacji finansowej, a także interesów innych zainteresowanych stron.

Dnia 8 marca 2017 r. Rada Nadzorcza przyjęła wyniki przeprowadzonej oceny stosowania Zasad KNF w 2016 roku. Zgodnie z przeprowadzoną oceną w 2016 roku Bank stosował Zasady KNF z następującymi wyjątkami:

- *Zasadę określoną w § 8 pkt 4 dotyczącą ułatwiania udziału wszystkim udziałowcom w Walnym Zgromadzeniu.* Bank nie stosował tej zasady ze względu na fakt, iż wszystkie akcje Banku były w posiadaniu jednego akcjonariusza. Wprowadzenie tej zasady jest uzasadnione w przypadku spółek publicznych z rozproszonym akcjonariatem.
- *Zasadę określoną w § 24 pkt 1 dotyczącą odbywania posiedzeń organu nadzorującego w języku polskim.* Bank nie stosował tej zasady ze względu na fakt, iż w skład organu nadzorującego wchodziły wyłącznie osoby posługujące się biegle językiem angielskim, a tylko jeden członek Rady Nadzorczej posługiwał się językiem polskim. W tej sytuacji odbywanie posiedzeń Rady Nadzorczej w języku angielskim było uzasadnione.
- *Zasad opisanych w Rozdziale 9 dotyczących wykonywania uprawnień z aktywów nabytych na ryzyko klienta.* Bank nie stosował tych zasad, ponieważ nie prowadzi działalności polegającej na nabywaniu aktywów na ryzyko klienta.
- *Zasadę określoną w § 14 pkt 3 zgodnie z którą organ zarządzający powinien być jedynym uprawnionym i odpowiedzialnym za zarządzanie działalnością instytucji nadzorowanej.* Konieczność wyrażenia zgody przez Radę Nadzorczą na niektóre czynności w ramach procesu kredytowego może być postrzegana jako wkraczanie organu nadzoru w kompetencje Zarządu. W 2016 roku Walne Zgromadzenie zatwierdziło nowe postanowienia Statutu, zapewniające zgodność z tą zasadą. Na Datę Prospektu Bank przestrzega tej Zasady.
- *Zasad określonych w § 12, zgodnie z którymi:* i) udziałowcy są odpowiedzialni za niezwłoczne dokapitalizowanie instytucji nadzorowanej w sytuacji, gdy jest to niezbędne do utrzymania kapitałów własnych instytucji nadzorowanej na poziomie wymaganym przez przepisy prawa lub regulacje nadzorcze, a także gdy wymaga tego bezpieczeństwo instytucji nadzorowanej; ii) udziałowcy powinni być odpowiedzialni za niezwłoczne dostarczenie instytucji nadzorowanej wsparcia finansowego w sytuacji, gdy jest to niezbędne do utrzymania płynności instytucji nadzorowanej na poziomie wymaganym przez przepisy prawa lub regulacje nadzorcze, a także gdy wymaga tego bezpieczeństwo instytucji nadzorowanej; iii) decyzje w zakresie wypłaty dywidendy powinny być uzależnione od potrzeby utrzymania odpowiedniego poziomu kapitałów własnych oraz realizacji strategicznych celów instytucji nadzorowanej, a także powinny uwzględniać rekomendacje i indywidualne zalecenia wydane przez organy nadzoru. Jeżeli zasady wymagają od akcjonariuszy podjęcia konkretnych działań akcjonariusze zobowiązani są do zwołania walnego zgromadzenia, na którym podjęte zostaną decyzje dotyczące wszystkich tych zagadnień, uwzględniając wszystkie zobowiązania wynikające z obowiązujących przepisów, zobowiązania podjęte przez akcjonariuszy wobec KNF oraz wszelkie istotne fakty i okoliczności dotyczące Banku oraz swoje interesy, w szczególności sytuację finansową i interesy pozostałych interesariuszy.

W ocenie Rady Nadzorczej opisane powyżej wyłączenia wynikają ze specyfiki banku i nie mają wpływu na realizację celów wprowadzenia Zasad.

Ocena stosowania Zasad KNF w 2016 r. przeprowadzona przez Radę Nadzorczą została przyjęta przez Walne Zgromadzenie w dniu 10 marca 2017 r. oraz przez Zarząd w dniu 15 marca 2017 r.

Zasady dotyczące oceny odpowiedniości

Grupa wprowadziła zasady dotyczące oceny odpowiedniości członków jej organów oraz kluczowych pracowników. Zasady te obejmują m.in. uregulowania dotyczące sposobu oceny czy poszczególni członkowie Zarządu oraz Rady Nadzorczej posiadają kwalifikacje umożliwiające im zajmowanie określonych stanowisk, a także kryteria powoływania takich osób (wraz z wymaganą dokumentacją) i zasady ładu korporacyjnego.

Zasady dotyczące oceny odpowiedniości zawierają wzory wymaganych oświadczeń dotyczących samooceny doświadczenia, wiarygodności osobistej, a także powiązań z instytucją kredytową. Zasady uwzględniają odniesienie do zasad wydanych przez Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (EBA).

Komitet Wynagrodzeń funkcjonujący w ramach Rady Nadzorczej Banku jest odpowiedzialny za ocenę członków Zarządu; jest on również odpowiedzialny za ocenę członków Rady Nadzorczej, przy czym osoby poddawane ocenie nie biorą udziału w procesie oceny. Zarząd jest odpowiedzialny za ocenę kluczowych pracowników niebędących członkami Zarządu.

ZNACZNY AKCJONARIUSZ I AKCJONARIUSZ SPRZEDAJĄCY

Znaczny akcjonariusz

Kontrola nad Bankiem

Na Datę Prospektu Akcjonariusz Sprzedający, tj. RBI (*Raiffeisen Bank International AG*), posiada bezpośrednio 225.668.340 Akcji stanowiących 100% kapitału zakładowego Banku i reprezentujących 100% głosów na Walnym Zgromadzeniu. RBI jest założoną i działającą zgodnie z prawem Republiki Austrii spółką akcyjną (*Aktiengesellschaft*), z siedzibą w Wiedniu, uprawnioną do prowadzenia działalności bankowej zgodnie ze stosownymi przepisami prawa austriackiego. RBI jest wpisana do austriackiego rejestru spółek (*Firmenbuch*) pod numerem FN 122.119 m. Na Datę Prospektu RBI jest bezpośrednim podmiotem dominującym w stosunku do Banku. W marcu 2017 r. RBI połączył się ze swoim podmiotem dominującym Raiffeisen Zentralbank Österreich Aktiengesellschaft („**RZB**”). RBI jako spółka przejmująca jest następcą prawnym RZB.

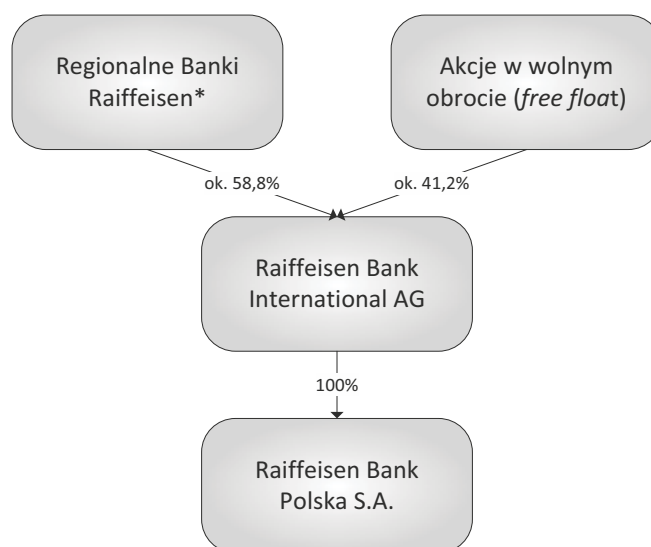
Na Datę Prospektu osiem austriackich banków regionalnych (*Raiffeisenlandesbanken*): (i) Raiffeisenlandesbank Niederösterreich-Wien AG; (ii) Raiffeisen-Landesbank Steiermark AG; (iii) Raiffeisenlandesbank Oberösterreich Aktiengesellschaft; (iv) RaiffeisenLandesbank Tirol AG; (v) Raiffeisenverband Salzburg eGen; (vi) Raiffeisenlandesbank Kärnten – Rechenzentrum und Revisionsverband, registrierte Genossenschaft mit beschränkter Haftung; (vii) Raiffeisenlandesbank Burgenland und Revisionsverband eGen oraz (viii) Raiffeisenlandesbank Vorarlberg Waren und Revisionsverband registrierte Genonssenschaft mit beschränkter Haftung („**Banki Regionalne Raiffeisen**”) oraz spółki bezpośrednio i pośrednio zależne od Banków Regionalnych Raiffeisen są stronami umowy konsorcjalnej dotyczącej RBI („**Umowa Konsorcjalna RBI**”). Na skutek Umowy Konsorcjalnej RBI prawa głosu dotyczące akcji RBI stanowiących około 58,8% kapitału zakładowego RBI należą wzajemnie do Banków Regionalnych Raiffeisen i ich spółek zależnych działających w porozumieniu (art 1 ust. 6 Austriackiej Ustawy o Przejściach) zgodnie z przepisami art. 91 oraz 92 ust. 7 Austriackiej Ustawy o Giełdzie. Odpowiedni przydział na rzecz akcjonariuszy kontrolujących poszczególne Banki Regionalne Raiffeisen dokonywany jest zgodnie z przepisami art. 91 oraz 92 ust. 4 Austriackiej Ustawy o Giełdzie. Pozostałe akcje (około 41,2% kapitału zakładowego RBI) są przedmiotem wolnego obrotu (*free float*).

Żaden z Banków Regionalnych Raiffeisen nie sprawuje nad RBI kontroli w rozumieniu europejskich przepisów antymonopolowych; jednakże zgodnie z postanowieniami Umowy Konsorcjalnej RBI Banki Regionalne Raiffeisen, łącznie z trzema akcjonariuszami większościowymi odpowiednich Banków Regionalnych Raiffeisen, są uważane za podmioty współdominujące Banku w rozumieniu Prawa Bankowego („**Konsorcjum Banków Regionalnych Raiffeisen**”).

Z uwagi na powyższe, na Datę Prospektu Konsorcjum Banków Regionalnych Raiffeisen jest uznawane przez KNF za podmiot dominujący. Banku zgodnie z przepisami Prawa Bankowego.

Jako akcjonariusze RBI, Banki Regionalne Raiffeisen oraz bezpośrednio i pośrednio spółki zależne Banków Regionalnych Raiffeisen są stronami Umowy Konsorcjalnej RBI dotyczącej RBI, której przedmiotem jest między innymi: wspólne głosowanie w odniesieniu do spraw z porządku obrad walnego zgromadzenia akcjonariuszy RBI, prawo pierwszeństwa oraz ograniczenia zbywalności akcji RBI posiadanych przez Banki Regionalne Raiffeisen (z zastrzeżeniem szeregu wyjątków) na okres trzech lat od daty wejścia w życie połączenia RZB z RBI (tj. od dnia 18 marca 2017 r.) jeżeli taka sprzedaż obniżyłaby łączny bezpośredni lub pośredni udział Banków Regionalnych Raiffeisen w kapitale zakładowym RBI poniżej 50% plus jedna akcja (po upływie trzyletniego okresu próg zostanie obniżony do 40% kapitału zakładowego RBI). Banki Regionalne Raiffeisen są ponadto uprawnione do powoływania dziewięciu członków rady nadzorczej RBI.

Poniższy schemat przedstawia strukturę kontroli nad Bankiem. Udziały w kapitale zakładowym odpowiadają liczbie głosów na walnym zgromadzeniu.

* Banki Regionalne Raiffeisen są stronami Umowy Konsorcjalnej RBI.

Charakter kontroli

Na Datę Prospektu, ze względu na fakt, że RBI posiada wszystkie głosy na Walnym Zgromadzeniu, RBI oraz Konsorcjum Banków Regionalnych Raiffeisen, jako podmiot dominujący Banku zgodnie z przepisami Prawa Bankowego, za pośrednictwem RBI, mają decydujący wpływ na uchwały podejmowane przez Walne Zgromadzenie, w tym na uchwały dotyczące kluczowych zagadnień dotyczących organizacji i działalności Banku, a w szczególności: (i) podziału zysku i pokrycia straty Banku; (ii) udzielania absolutorium członkom organów Banku, (iii) powoływania i odwoływania członków Rady Nadzorczej, (iv) zmian Statutu, (v) podwyższania i obniżania kapitału zakładowego, (vi) umarzania akcji, (vii) wykorzystania przez Bank kapitału zapasowego i kapitałów rezerwowych, (viii) emisji obligacji zamiennych lub obligacji uprzywilejowanych, (ix) ustalania zasad wynagradzania członków Rady Nadzorczej oraz (x) likwidacji, połączenia, podziału lub przekształcenia Banku.

Ponieważ członkowie Zarządu są powoływani i odwoływani przez Radę Nadzorczą, która jest wybierana przez Walne Zgromadzenie, RBI, ma decydujący wpływ na skład Rady Nadzorczej oraz ma również decydujący wpływ na skład Zarządu.

Znane Bankowi uzgodnienia, których wdrożenie mogłoby spowodować zmiany w sposobie sprawowania kontroli nad Bankiem

Na Datę Prospektu Bankowi nie są znane żadne uzgodnienia, których wdrożenie mogłoby skutkować zmianami w sposobie sprawowania kontroli nad Bankiem w przyszłości.

Mechanizmy zapobiegania nadużyciom kontroli

Statut nie zawiera postanowień dotyczących zapobiegania ewentualnym nadużyciom kontroli przez akcjonariuszy większościowych Banku.

Przepisy Kodeksu Spółek Handlowych oraz Ustawy o Ofercie Publicznej ustanawiające prawne podstawy ochrony akcjonariuszy mniejszościowych, w szczególności w zakresie: (i) zwoływania Walnego Zgromadzenia i składania wniosków o uwzględnienie określonych spraw w porządku obrad Walnego Zgromadzenia; (ii) prawa umieszczania określonych spraw w porządku obrad Walnego Zgromadzenia; (iii) prawa zgłaszania projektów uchwał dotyczących spraw umieszczonych w porządku obrad danego Walnego Zgromadzenia; (iv) prawa żądania wyboru członków Rady Nadzorczej w drodze głosowania grupami; (v) kwalifikowanej większości głosów wymaganej do przyjęcia najważniejszych uchwał Walnego Zgromadzenia; oraz (vi) prawa wyboru rewidenta do spraw szczególnych.

Pozycja Banku w Grupie RBI

Bank jest spółką zależną RBI. Grupa RBI jest jedną z największych grup bankowych działających w Europie Środkowo-Wschodniej (w tym przede wszystkim w Austrii). Od ponad 30 lat, RBI, prowadząc działalność w tym rejonie, uznaje go za swój rynek macierzysty oraz utrzymuje na jego obszarze sieć ściśle powiązanych podmiotów zależnych, do których należą: banki, spółki leasingowe i inne spółki świadczące wyspecjalizowane usługi finansowe. Na dzień 31 marca 2017 r. w Europie Środkowo-Wschodniej ok. 46.000 pracowników Grupy RBI obsługiwało ok. 14,6 mln klientów w ok. 2.500 placówkach w Europie Środkowo-Wschodniej. W Austrii RBI zaliczany jest do czołowych banków korporacyjnych i inwestycyjnych, który obsługuje przede wszystkim klientów austriackich, lecz także klientów zagranicznych oraz międzynarodowe grupy kapitałowe prowadzące działalność w Europie Środkowo-Wschodniej. Na dzień 31 marca 2017 r. Grupa RBI zatrudniała łącznie ok. 50.000 pracowników, a łączna wartość jej aktywów wyniosła ok. 138 mld EUR.

Współpraca Banku z Grupą RBI obejmuje różne obszary jego działalności. Jako prawny następca Polbanku, Bank stał się stroną umowy ramowej zawartej z RBI w styczniu 2012 r., która reguluje udzielanie kredytów terminowych i odnawialnych wykorzystywanych na finansowanie ogólnych potrzeb Banku. Na dzień 31 marca 2017 r. łączna wartość kredytów i pożyczek podporządkowanych udzielonych Bankowi przez RBI wynosiła 75 milionów EUR. Według stanu na 31 marca 2017 r. łączne kwoty finansowania udzielonego Bankowi przez Grupę RBI w formie kredytów wynosiły 1.013,5 mln CHF i 661,2 mln EUR (zob. „Opis działalności Grupy – Istotne umowy”).

Główne powiązania pomiędzy Grupą RBI a Bankiem obejmują:

- powiązania osobowe: przedstawiciele RBI są jednocześnie członkami Rady Nadzorczej,
- finansowanie: poza transakcjami na instrumentach pochodnych, Grupa RBI udzieliła Bankowi finansowania o charakterze podporządkowanym i niepodporządkowanym, z przeznaczeniem na finansowanie działalności Banku,
- usługi doradcze: RBI świadczy usługi o charakterze doradczym i ogólnego wsparcia w odniesieniu do wielu obszarów działalności Banku,
- usługi wsparcia IT: usługi związane z zarządzaniem infrastrukturą informatyczną, usługi utrzymania i operacyjnej obsługi wybranych systemów i aplikacji informatycznych (w obszarach bankowości korporacyjnej, zarządzania ryzykiem, płatności zagranicznych i przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu).

Określone zobowiązania RBI wobec KNF

W związku ze zgłoszeniem zamiaru nabycia akcji uprawniających do więcej niż 50% łącznej liczby głosów i stanowiących więcej niż 50% kapitału zakładowego Polbanku przez RBI oraz Bank, które złożono w KNF w 2011 r., RBI podjął zobowiązania dotyczące ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem po jego fuzji z Polbankiem. RBI zobowiązał się między innymi do tego, że Bank będzie utrzymywał płynność płatniczą na poziomie wymaganym przez odpowiednie przepisy prawa i regulacje polskich organów nadzoru bankowego, mające zastosowanie do banków działających w Polsce w ogólności. RBI zobowiązał się również do dołożenia należytych starań, aby – w celu utrzymania takich poziomów płynności – zapewnić bez zbędnej zwłoki niezbędne wsparcie finansowe. Ponadto RBI zobowiązał się podejmować wszelkie zasadne środki wynikające z ostrożnego zarządzania bankiem na poziomie skonsolidowanym w celu utrzymania funduszy własnych Banku na poziomie wymaganym przepisami prawa i regulacjami polskich organów nadzoru bankowego, mającymi zastosowanie do banków działających w Polsce. W razie wystąpienia takiej potrzeby i groźby spadku współczynników kapitałowych Banku poniżej poziomu wymaganego takimi przepisami prawa i regulacjami, RBI zobowiązał się do dołożenia należytych starań, aby bez zbędnej zwłoki zapewnić Bankowi odpowiednie wsparcie kapitałowe.

Ponadto w 2012 r. RBI zobowiązał się wobec KNF, że do dnia 30 czerwca 2017 r. (zgodnie z ostatnimi uzgodnieniami pomiędzy RBI a KNF z września 2016 r.), przeprowadzi pierwszą ofertę publiczną Akcji oraz sprzeda w ramach Oferty 15% Akcji, a następnie utrzyma liczbę akcji w wolnym obrocie (*free float*) na tym poziomie. Oferta realizowana jest zatem w celu wywiązania się z tego zobowiązania. Ponadto uzgodniono, że jeżeli wprowadzanie Akcji do obrotu giełdowego lub uzyskanie płynności do dnia 30 czerwca 2017 r. byłoby nieuzasadnione z uwagi na wystąpienie niespodziewanych lub wyjątkowych warunków rynkowych lub naraziłoby RBI na nieuzasadnione straty finansowe, co zostanie wykazane przez RBI, RBI niezwłocznie przystąpi do rozmów z KNF w celu uzgodnienia zmienionego harmonogramu wprowadzenia Akcji do obrotu giełdowego. Dodatkowo RBI zobowiązał się wobec KNF do wprowadzenia akcji RBI do obrotu na GPW do dnia 30 czerwca 2018 r. W

innym przypadku konieczne będzie zwiększenie liczby Akcji Banku w wolny obrocie (*free float*) do 25%.

W dniu 13 czerwca 2017 r. KNF, odnosząc się do wniosku RBI o zmianę harmonogramu wprowadzenia Akcji do obrotu giełdowego, nie zaakceptowała propozycji zmiany zobowiązania inwestorskiego RBI, potwierdzając zobowiązanie RBI do przeprowadzenia pierwszej oferty publicznej Banku na warunkach wyżej wskazanych do dnia 30 czerwca 2017 r.

Udział RBI w Ofercie

RBI nie zamierza nabywać Akcji Oferowanych w Ofercie.

Struktura akcjonariatu przed oraz po przeprowadzeniu Oferty

W tabeli poniżej przedstawiono informacje dotyczące struktury akcjonariatu na Datę Prospektu.

Nazwa Akcjonariusza	Przed przeprowadzeniem Oferty			
	Liczba Akcji	(%)	Liczba głosów	(%)
RBI	225.668.340	100	225.668.340	100
Ogółem	225.668.340	100	225.668.340	100

Źródło: Bank

W tabeli poniżej przedstawiono informacje dotyczące struktury akcjonariatu po przeprowadzeniu Oferty przy założeniu sprzedaży w Ofercie wszystkich Akcji Oferowanych.

Nazwa akcjonariusza	Po przeprowadzeniu Oferty			
	Liczba Akcji	(%)	Liczba głosów	(%)
RBI	191.818.089	85	191.818.089	85
Akcje w publicznym obrocie (<i>public float</i>)	33.850.251	15	33.850.251	15
Ogółem	225.668.340	100	225.668.340	100

Źródło: Bank

TRANSAKCJE Z PODMIOTAMI POWIĄZANYMI

Bank zawarł i zamierza zawierać transakcje ze swoimi „podmiotami powiązanyymi” w rozumieniu MSR 24 „Ujawnianie informacji na temat podmiotów powiązanych” (Załącznik do Rozporządzenia (WE) nr 1126/2008 z dnia 3 listopada 2008 r. przyjmujący określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady).

Bank zawiera transakcje z następującymi podmiotami powiązanymi:

- jedyny akcjonariusz Banku – RBI;
- jednostki zależne objęte konsolidacją;
- członkowie Zarządu i Rady Nadzorczej Banku;
- inne podmioty powiązane; oraz
- spółki celowe: Compass Variety Funding Ltd. i ROOF Poland Leasing 2014 DAC.

W okresie od 1 stycznia 2014 r. do 31 maja 2017 r., poza transakcjami opisanymi w niniejszym rozdziale, Bank nie zawarł żadnych innych istotnych transakcji z punktu widzenia Banku z podmiotami powiązanymi. Część transakcji z podmiotami powiązanymi dotyczących finansowania zewnętrznego Banku, umów IT, czy sprzedaży Raiffeisen-Leasing na rzecz RBI z uwagi na swój poziom istotności została opisana w rozdziale „Opis działalności Grupy – Istotne umowy”.

W ocenie Banku, wszystkie transakcje z podmiotami powiązanymi zostały zawarte na warunkach rynkowych i po cenach nieodbiegających od cen stosowanych w transakcjach pomiędzy stronami niepowiązanymi. Od dnia 31 maja 2017 r. do Daty Prospektu nie zostały zawarte żadne transakcje z podmiotami powiązanymi na warunkach innych niż rynkowe lub warunkach transakcji wcześniej zawieranych. Z zastrzeżeniem spłaty w dniu 25 czerwca 2017 r. zadłużenia z tytułu umowy kredytu z dnia 25 czerwca 2014 r. o wartości 70 milionów EUR zawartej pomiędzy Bankiem a Raiffeisenlandesbank Niederösterreich-Wien AG oraz zawarcia w dniu 21 czerwca 2017 r. umowy kredytowej o wartości 16 milionów EUR pomiędzy Bankiem a RBI (zob. „Opis działalności Grupy – Istotne umowy – Umowy dotyczące finansowania zewnętrznego Banku”), po dniu 31 maja 2017 r. Bank nie zawierał również żadnych transakcji z podmiotami powiązanymi poza typowymi transakcjami zawieranymi przez Bank z podmiotami powiązanymi.

Transakcje pomiędzy Grupą a RBI

Tabela poniżej przedstawia informacje dotyczące transakcji między Grupą a RBI we wskazanych okresach i na wskazane daty.

	Na dzień 31 maja	Za rok zakończony dnia lub na dzień 31 grudnia		
	2017	2016	2015	2014
	(mln zł)			
Pozycje ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej				
Należności od banków.....	64,4	146,6	1.032,2	477,0
Pochodne instrumenty finansowe – aktywa.....	296,7	277,8	370,8	587,5
Inne aktywa	0,0	0,1	0,1	0,1
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych.....	5.330,2	5.368,9	8.134,4	9.820,4
Pochodne instrumenty finansowe – pasywa	905,3	1.477,7	1.400,2	976,1
Zobowiązania podporządkowane	315,5	332,1	724,8	320,0
Pozostałe zobowiązania	20,7	26,4	1,8	16,6
Rezerwy na zobowiązania.....	2,3	2,4	2,4	1,8
Pozycje ze skonsolidowanego rachunku zysków i strat				
Przychody z tytułu odsetek.....	71,9	188,5	183,6	113,0
Koszty z tytułu odsetek	(29,6)	(79,6)	(146,8)	(221,7)
Przychody z tytułu prowizji i opłat	0,5	1,5	1,7	2,3
Koszty z tytułu prowizji i opłat.....	(0,3)	(1,2)	(1,5)	(1,2)
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany	80,1	(20,7)	(11,2)	(36,2)
Wynik ze sprzedaży udziałów w jednostce zależnej.....	—	33,8	—	—
Pozostałe przychody i koszty operacyjne	0,0	0,7	0,4	9,5
Ogólne koszty administracyjne	(17,5)	(23,5)	(19,0)	(42,3)
Zobowiązania warunkowe				
Gwarancje i akredytywy	120,5	109,3	154,8	1.243,8
Otrzymane gwarancje.....	91,3	77,5	1.286,8	196,8

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe, Bank

Na dzień 31 maja 2017 r., 31 grudnia 2016 r., 2015 r. i 2014 r. Bank miał zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych w stosunku do RBI w wysokości odpowiednio 5.330,2 mln zł, 5.368,9 mln zł, 8.134,4 mln zł oraz 9.820,4 mln zł, pochodne instrumenty finansowe (pasywa) w wysokości odpowiednio 905,3 mln zł, 1.477,7 mln zł, 1.400,2 mln zł oraz 976,1 mln zł, zobowiązania podporządkowane w wysokości odpowiednio 315,5 mln zł, 332,1 mln zł, 724,8 mln zł oraz 320,0 mln zł, pochodne instrumenty finansowe (aktywa) w wysokości odpowiednio 296,7 mln zł, 277,8 mln zł, 370,8 mln zł oraz 587,5 mln zł oraz należności od banków w wysokości odpowiednio 64,4 mln zł, 146,6 mln zł, 1.032,2 mln zł oraz 477,0 mln zł.

W okresie 5 miesięcy zakończonym 31 maja 2017 r. Bank wygenerował przychody z tytułu odsetek z transakcji z RBI w wysokości odpowiednio 71,9 mln zł, pozytywny wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany w wysokości 80,1 mln zł.

W latach zakończonych dnia 31 grudnia 2016 r., 2015 r. i 2014 r. Bank wygenerował przychody z tytułu odsetek z transakcji z RBI w wysokości odpowiednio 188,5 mln zł, 183,6 mln zł oraz 113,0 mln zł, negatywny wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany w wysokości (20,7) mln zł, (11,2) mln zł oraz (36,2) mln zł.

W latach zakończonych dnia 31 grudnia 2016 r., 2015 r. i 2014 r. Bank poniósł koszty z tytułu odsetek z transakcji z RBI w wysokości odpowiednio 79,6 mln zł, 146,8 mln zł oraz 221,7 mln zł oraz ogólne koszty administracyjne w wysokości odpowiednio 23,5 mln zł, 19,0 mln zł oraz 42,3 mln zł.

Ponadto na dzień 31 grudnia 2016 r., 2015 r. i 2014 r. Bank miał gwarancje i akredytywy w wysokości odpowiednio 109,3 mln zł, 154,8 mln zł oraz 1.243,8 mln zł oraz otrzymane gwarancje w wysokości odpowiednio 77,5 mln zł, 1.286,8 mln zł oraz 196,8 mln zł.

Poniżej znajduje się opis najważniejszych, pozostających w mocy lub wykonanych umów zawartych przez Bank i RBI w okresie 5 miesięcy zakończonym 31 maja 2017 r. i w latach zakończonych dnia 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r.

Sprzedaż Raiffeisen-Leasing

W dniu 31 marca 2016 r. Bank zawarł z RBI umowę sprzedaży 100% akcji Raiffeisen-Leasing. Wzajemnie uzgodnione wynagrodzenie za akcje Raiffeisen-Leasing wyniosło 695 mln zł. Celem transakcji była poprawa współczynników kapitałowych Grupy zgodnie z rekomendacjami KNF.

W wyniku transakcji Raiffeisen-Leasing i inne spółki z Grupy Raiffeisen-Leasing, czyli Raiffeisen Insurance Agency Sp. z o.o., Raiffeisen-Leasing Services Sp. z o.o., Raiffeisen-Leasing Real Estate Sp. z o.o., a także spółka celowa, ROOF Poland Leasing 2014 DAC, przestały być częścią Grupy.

Więcej informacji podano w rozdziale „Opis działalności Grupy – Istotne umowy – Pozostałe umowy – Sprzedaż Raiffeisen-Leasing na rzecz RBI”.

Umowy dotyczące finansowania zewnętrznego Banku

W okresie od dnia 1 stycznia 2014 r. do dnia 31 maja 2017 r. Bank i RBI zawarły kilka umów mających na celu zapewnienie finansowania działalności Banku (głównie kredyty i pożyczki, w tym podporządkowane) i zamknięcie otwartych pozycji na transakcjach instrumentami pochodnymi. W wyniku tych transakcji, w skonsolidowanym rachunku zysków i strat rozpoznano koszty z tytułu odsetek, wynik na instrumentach finansowych wycenianych od wartości godziwej i z pozycji wymiany. Opisy tych umów znajdują się w rozdziale „Opis działalności Grupy – Istotne umowy”.

Umowy IT

W okresie od dnia 1 stycznia 2014 r. do dnia 31 maja 2017 r. Bank i RBI zawarły kilka umów IT na korzystanie z różnych rozwiązań i systemów informatycznych (jednolitych w ramach całej Grupy RBI). Szczegółowe informacje znajdują się w rozdziale „Opis działalności Grupy – Istotne umowy – Umowy IT z RBI”.

W okresie 5 miesięcy zakończonych dnia 31 maja 2017 roku oraz w latach zakończonych dnia 31 grudnia 2016 r., 2015 r. i 2014 r. wartość kosztów poniesionych przez Bank na rzecz Grupy RBI z tytułu umów IT wyniosła odpowiednio 3,5 mln zł oraz 7,7 mln zł, 8,4 mln zł i 7,8 mln zł. Transakcje z tytułu umów IT zostały ujęte w pozycji Ogólne koszty administracyjne w tabeli powyżej.

Umowy o świadczenie usług i doradcze

W okresie od dnia 1 stycznia 2014 r. do dnia 31 maja 2017 r. Bank i RBI zawarły kilka umów o świadczenie usług oraz umów doradczych, zgodnie z postanowieniami których RBI zobowiązała się zapewniać usługi doradcze w wielu obszarach, w tym w szczególności: (i) planowanie strategii

biznesowej i rozwój działalności rynkowej; (ii) zintegrowane zarządzanie ryzykiem i sprawozdawczość dla potrzeb Grupy RBI; (iii) kontrola ryzyka kredytowego (w szczególności obliczanie aktywów ważonych ryzykiem (RWA) (*risk weighted assets*) i sprawozdawczość NUK (*The New Basel Capital Accord*), zarządzanie jakością danych dotyczących ryzyka kredytowego oraz testy warunków skrajnych); (iv) wewnętrzny, gwarantowany poziom świadczenia usług, w tym raporty dotyczące ryzyka rynkowego, korekty wartości kredytowych i wartości długu, a także ostrożna wycena AVA (*Additional Value Adjustments*); (v) koordynacja i finansowanie międzynarodowego i ogólnogrupowego marketingu, w tym między innymi reklamy, sponsoringu, działalności promocyjnej i innej działalności marketingowej; (vi) wsparcie doradcze i inwestycyjne; (vii) technologia informatyczna, w ramach której RBI zapewnia Bankowi między innymi wytyczne dotyczące polityki bezpieczeństwa i zabezpieczeń oraz wsparcie IT; (viii) zarządzanie kredytami korporacyjnymi, w tym wsparcie i doradztwo dotyczące wniosków kredytowych; i (ix) przegląd próbnych wniosków dostarczonych przez Bank, a także rekomendacja alternatywnych rozwiązań, wybór strategii działalności oraz wprowadzenie procesu decyzyjnego.

Większość umów usługowych i doradczych została zawarta na czas nieokreślony i może być rozwiązana przez każdą ze stron przez złożenie wypowiedzenia zgodnie z terminami wypowiedzenia wskazanymi w danej umowie.

W okresie 5 miesięcy zakończonych dnia 31 maja 2017 roku oraz w latach zakończonych dnia 31 grudnia 2016 r., 2015 r. i 2014 r. wartość kosztów poniesionych przez Bank na rzecz Grupy RBI z tytułu umów o świadczenie usług i doradczych (rozumianych jako umowy inne niż na usługi IT) wyniosła odpowiednio 14,0 mln zł oraz 15,8 mln zł, 10,6 mln zł i 34,5 mln zł. Transakcje z tytułu umów o świadczenie usług i doradczych zostały ujęte w pozycji Ogólne koszty administracyjne w tabeli powyżej.

Transakcje pomiędzy Bankiem a jednostkami zależnymi objętymi konsolidacją

Tabela poniżej przedstawia informacje dotyczące transakcji między Bankiem a jednostkami zależnymi objętymi konsolidacją we wskazanych okresach i na wskazane daty.

	Za 5 miesięcy zakończonych lub na dzień 31 maja	Za rok zakończony dnia lub na dzień 31 grudnia		
	2017	2016	2015	2014
	(mln zł)			
Pozycje ze sprawozdania z sytuacji finansowej				
Pochodne instrumenty finansowe – aktywa.....	0,0	0,0	0,4	0,0
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	3,6	2,9	18,5	2,0
Inne aktywa	0,0	0,0	0,1	0,0
Zobowiązania wobec klientów.....	28,7	32,5	1.026,5	913,4
Pochodne instrumenty finansowe – pasywa	0,0	0,0	—	0,1
Pozostałe zobowiązania	0,1	0,2	0,4	0,1
Pozycje z rachunku zysków i strat				
Przychody z tytułu odsetek.....	0,1	2,5	5,5	0,0
Koszty z tytułu odsetek	(0,1)	(3,6)	(4,9)	(4,7)
Przychody z tytułu prowizji i opłat	0,0	0,1	0,3	0,1
Koszty z tytułu prowizji i opłat.....	(0,0)	(0,0)	(0,3)	(0,3)
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany	0,0	0,0	0,4	0,0
Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	0,0	0,0	(1,1)	(14,7)
Przychody z tytułu dywidend	8,8	0,0	40,9	43,0
Pozostałe przychody i koszty operacyjne	0,2	0,8	2,1	1,1
Ogólne koszty administracyjne	(1,2)	(6,2)	(15,1)	(16,8)
Zobowiązana warunkowe				
Gwarancje i akredytywy	0,0	0,0	1,4	2,6
Udzielone zobowiązania finansowe	5,4	6,1	81,8	1,0
Otrzymane gwarancje.....	0,0	0,0	33,0	—

Źródło: Jednostkowe Sprawozdania Finansowe, Bank

Na dzień 31 maja 2017 r. oraz 31 grudnia 2016 r., 2015 r. i 2014 r. Bank miał zobowiązania wobec klientów w stosunku do jednostek zależnych objętych konsolidacją w wysokości odpowiednio 28,7 mln

zł, 32,5 mln zł, 1.026,5 mln zł i 913,4 mln zł, kredyty i pożyczki udzielone klientom w wysokości odpowiednio 3,6 mln zł, 2,9 mln zł, 18,5 mln zł i 2,0 mln zł i pozostałe zobowiązania w wysokości odpowiednio 0,1 mln zł, 0,2 mln zł, 0,4 mln zł i 0,1 mln zł.

Ponadto, na dzień 31 maja 2017 r. oraz 31 grudnia 2016 r., 2015 r. i 2014 r. Bank miał udzielone zobowiązania finansowe wobec jednostek zależnych objętych konsolidacją w wysokości odpowiednio 5,4 mln zł, 6,1 mln zł, 81,8 mln zł i 1,0 mln zł, i na dzień 31 grudnia 2015 r. otrzymane gwarancje w wysokości 33,0 mln zł.

W okresie 5 miesięcy zakończonych dnia 31 maja 2017 r. Bank wygenerował przychody z tytułu odsetek z transakcji z jednostkami zależnymi objętymi konsolidacją w wysokości 0,1 mln zł. W latach zakończonych dnia 31 grudnia 2016 r., 2015 r. i 2014 r. Bank wygenerował przychody z tytułu odsetek z transakcji z jednostkami zależnymi objętymi konsolidacją w wysokości odpowiednio 2,5 mln zł, 5,5 mln zł i 0 mln zł, przychody z tytułu prowizji w wysokości odpowiednio 0,1 mln zł, 0,3 mln zł i 0,1 mln zł, oraz pozostałe przychody i koszty operacyjne w wysokości odpowiednio 0,8 mln zł, 2,1 mln zł i 1,1 mln zł. Ponadto w okresie 5 miesięcy zakończonym 31 maja 2017 r. oraz w latach 2015 i 2014 Bank wygenerował przychody z tytułu dywidend w wysokości odpowiednio 8,8 mln zł, 40,9 mln zł i 43,0 mln zł.

W okresie 5 miesięcy zakończonych dnia 31 maja 2017 r. Bank poniósł koszty z tytułu odsetek z transakcji z jednostkami zależnymi objętymi konsolidacją w wysokości 0,1 mln zł oraz ogólne koszty administracyjne w wysokości 1,2 mln zł. W latach zakończonych dnia 31 grudnia 2016 r., 2015 r. i 2014 r. Bank poniósł koszty z tytułu odsetek z transakcji z jednostkami zależnymi objętymi konsolidacją w wysokości odpowiednio 3,6 mln zł, 4,9 mln zł i 4,7 mln zł, oraz ogólne koszty administracyjne w wysokości odpowiednio 6,2 mln zł, 15,1 mln zł i 16,8 mln zł. Ponadto Bank rozpoznał odpisy z tytułu utraty wartości i odpisy aktualizujące netto w wysokości odpowiednio 1,1 mln zł i 14,7 mln zł w latach 2015 i 2014.

Transakcje Banku z jego jednostkami zależnymi objętymi konsolidacją w okresie od 1 stycznia 2014 r. do 31 maja 2017 r. obejmowały głównie transakcje z Raiffeisen-Leasing, w tym w szczególności umowy dotyczące linii kredytowych, dzielenia się kosztami ubezpieczenia, współpracy w wymianie danych i usługach procesu sprzedażowego, jak również sprzedaży związanej produktów leasingowych oferowanych przez Raiffeisen-Leasing i kredytów samochodowych oferowanych przez Bank, współpracy w zakresie wspólnego oferowania produktów bankowych i leasingowych, a także leasingu pojazdów. Z uwagi na zawarcie umowy sprzedaży akcji Raiffeisen-Leasing w dniu 31 marca 2016 r., Raiffeisen-Leasing i inne spółki grupy kapitałowej Raiffeisen-Leasing przestały stanowić część Grupy. Ponadto, prawie wszystkie wymienione wyżej umowy albo wygasły, albo zostały rozwiązane w związku ze sfinalizowaniem procesu sprzedaży akcji Raiffeisen-Leasing przez RBI na rzecz PKO Leasing S.A. z dniem 1 grudnia 2016 r.

Transakcje z członkami Zarządu i Rady Nadzorczej

Członkowie Zarządu i Rady Nadzorczej są członkami kluczowego personelu kierowniczego Banku w rozumieniu MSR 24.

W ramach zwykłej działalności Bank zawarł szereg umów z członkami Zarządu i Rady Nadzorczej, których przedmiotem były głównie pożyczki i depozyty. W latach 2014-2016 i w okresie 5 miesięcy zakończonych 31 maja 2017 r. nie przeprowadzono żadnych transakcji z osobami powiązanymi z członkami Zarządu i Rady Nadzorczej.

W poniższej tabeli przedstawiono informacje na temat transakcji pomiędzy Bankiem a członkami Zarządu i Rady Nadzorczej, wraz z kosztami wynagrodzeń, we wskazanych okresach.

	Za 5 miesięcy zakończonych 31 maja	Za rok zakończony dnia lub na dzień 31 grudnia		
	2017	2016	2015	2014
	(w tys. zł)			
Pozycje z jednostkowego sprawozdania z sytuacji finansowej				
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	206	1.749	2.300	3.253
Zobowiązania wobec klientów ⁽¹⁾	4.189	5.430	4.574	7.312
Rezerwy na zobowiązania.....	7.734	8.400	4.000	—
Pozycje z jednostkowego rachunku zysków i strat				
Przychody z tytułu odsetek.....	11	50	49	227
Koszty z tytułu odsetek	(22)	(52)	(19)	(15)
Przychody z tytułu prowizji i opłat	3	8	2	—
Koszty z tytułu prowizji i opłat.....	0	2	—	—
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany	0	3	6	—
Ogólne koszty administracyjne ⁽²⁾	(4.704,8)	(12.489)	(11.590)	(10.214)

Źródło: Jednostkowe Sprawozdania Finansowe, Bank

(1) Obejmuje depozyty członków Zarządu i Rady Nadzorczej.

(2) Obejmuje wynagrodzenia wraz z narzutami dla członków Zarządu i Rady Nadzorczej.

Wartość pozycji rezerwy na zobowiązania w poszczególnych latach odpowiada kwocie rezerwy na bonus roczny wypłacany członkom Zarządu i Rady Nadzorczej zwykle w drugim kwartale następnego roku.

Wynagrodzenie członków Zarządu i Rady Nadzorczej

W poniższej tabeli przedstawiono informacje na temat wynagrodzenia wypłaconego członkom Zarządu i Rady Nadzorczej we wskazanych okresach.

	Za 5 miesięcy zakończonych 31 maja	Za rok zakończony 31 grudnia		
	2017	2016	2015	2014
	(w tys. zł)			
Wynagrodzenie Zarządu (wynagrodzenie podstawowe)*	3.709,4	9.893	9.567	8.106
Wynagrodzenie Rady Nadzorczej.....	995,4	2.596	2.023	2.108
Wynagrodzenie wypłacone w związku z rozwiązaniem stosunku pracy/kontraktu menedżerskiego**.....	38,9	—	—	1.700
Wynagrodzenie zmienne członków Zarządu wypłacone w danym okresie sprawozdawczym***	577,7	2.643	4.652	6.832
Razem	5.321,5	15.132	16.242	18.746

Źródło: Jednostkowe Sprawozdania Finansowe, Bank

* Dotyczy członków Zarządu obecnie sprawujących funkcję na koniec okresu sprawozdawczego.

** W tym wynagrodzenie członków Zarządu za okres przypadający po zwolnieniu z aktywnego pełnienia funkcji oraz ekwiwalent za niewykorzystany urlop/przerwę na wypoczynek.

*** Wynagrodzenie zmienne za okres poprzedzający okres sprawozdawczy.

Informacje na temat umów zawartych pomiędzy Bankiem a członkami Zarządu oraz zasad ich wynagradzania przedstawiono w rozdziale „Zarządzanie i ład korporacyjny – Wynagrodzenie i warunki umów świadczenia usług – Wynagrodzenie członków Zarządu”.

Informacje na temat umów zawartych pomiędzy Bankiem a członkami Rady Nadzorczej oraz zasad ich wynagradzania przedstawiono w rozdziale „Zarządzanie i ład korporacyjny – Wynagrodzenie i warunki umów świadczenia usług – Wynagrodzenie członków Rady Nadzorczej”.

Transakcje z pozostałymi jednostkami powiązanymi

Pozostałe jednostki powiązane obejmują podmioty kontrolowane przez RBI (lub Raiffeisen Zentralbank Österreich AG w przypadku okresu przed jego fuzją z RBI), a także ich podmioty

zależne, jak również podmioty, które wywierają znaczący wpływ na RBI (lub na Raiffeisen Zentralbank Österreich AG w odniesieniu do okresu sprzed jego fuzji z RBI).

Tabela poniżej przedstawia informacje dotyczące transakcji pomiędzy Grupą a pozostałymi jednostkami powiązanymi.

	Za 5 miesięcy zakończonych 31 maja	Za rok zakończony dnia lub na dzień 31 grudnia		
	2017	2016	2015	2014
	(mln zł)			
Pozycje ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej				
Należności od banków.....	9,9	13,3	9,4	59,2
Pochodne instrumenty finansowe – aktywa.....	0,1	0,5	0,4	0,2
Inne aktywa	0,1	1,3	0,5	0,0
Zobowiązania wobec klientów.....	16,0	15,8	15,5	6,0
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych.....	1.665,0	1.764,6	1.962,1	805,8
Pochodne instrumenty finansowe – pasywa	1,6	2,0	0,1	0,5
Pozostałe zobowiązania	0,7	0,6	0,3	0,0
Pozycje ze skonsolidowanego rachunku zysków i strat				
Przychody z tytułu odsetek.....	0,1	10,4	0,8	1,1
Koszty z tytułu odsetek	(9,3)	(23,5)	(21,4)	(5,1)
Przychody z tytułu prowizji i opłat	1,6	5,6	4,2	2,0
Koszty z tytułu prowizji i opłat.....	(1,1)	(2,7)	(2,1)	(0,7)
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany	(1,5)	(1,6)	(0,6)	(0,2)
Pozostałe przychody i koszty operacyjne	0,9	13,2	0,0	0,2
Ogólne koszty administracyjne	(0,9)	(6,4)	(7,5)	(8,1)
Zobowiązania warunkowe				
Gwarancje i akredytywy	36,6	38,3	22,2	20,4
Otrzymane gwarancje.....	15,0	13,4	73,1	54,5

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Na dzień 31 maja 2017 r. oraz 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r. Bank miał należności od banków w stosunku do innych podmiotów powiązanych w wysokości odpowiednio 9,9 mln zł i 13,3 mln zł, 9,4 mln zł i 59,2 mln zł oraz zobowiązania wobec klientów w wysokości odpowiednio 16,0 mln zł 15,8 mln zł, 15,5 mln zł i 6,0 mln zł. Ponadto na 31 maja 2017 r. oraz 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r. Bank miał zobowiązania wobec banków i innych monetarnych instytucji finansowych w wysokości odpowiednio 1.665,0 mln zł, 1.764,6 mln zł, 1.962,1 mln zł i 805,8 mln zł.

Ponadto na dzień 31 maja 2017 r. i 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r. Bank miał gwarancje i akredytywy w stosunku do innych podmiotów powiązanych w wysokości odpowiednio 36,6 mln zł, 38,3 mln zł, 22,2 mln zł i 20,4 mln zł, i gwarancje otrzymane w wysokości odpowiednio 15,0 mln zł, 13,4 mln zł, 73,1 mln zł i 54,5 mln zł.

W okresie 5 miesięcy zakończonych dnia 31 maja 2017 r. Bank wygenerował przychody z tytułu odsetek z transakcji z innymi podmiotami powiązanymi w wysokości 0,1 mln zł przychody z tytułu prowizji i opłat w wysokości 1,6 mln zł oraz pozostałe przychody i koszty operacyjne w wysokości 0,9 mln zł. W latach zakończonych 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r. Bank wygenerował przychody z tytułu odsetek z transakcji z innymi podmiotami powiązanymi w wysokości odpowiednio 10,4 mln zł, 0,8 mln zł i 1,1 mln zł, przychody z tytułu prowizji i opłat w wysokości odpowiednio 5,6 mln zł, 4,2 mln zł i 2,0 mln zł, a także pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych w wysokości 13,2 mln zł za 2016 rok (w 2015 Bank nie wygenerował pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych z transakcji z innymi podmiotami powiązanymi, w 2014 roku pozycja ta wyniosła 0,2 mln zł).

W okresie 5 miesięcy zakończonych dnia 31 maja 2017 r. Bank poniósł koszty z tytułu odsetek z transakcji z innymi podmiotami powiązanymi w wysokości 9,3 mln zł, koszty z tytułu prowizji i opłat w wysokości 1,1 mln zł oraz ogólne koszty administracyjne w wysokości 0,9 mln zł. W latach zakończonych 31 grudnia 2016, 2015 i 2014 r. Bank poniósł koszty z tytułu odsetek z transakcji z innymi podmiotami powiązanymi w wysokości odpowiednio 23,5 mln zł, 21,4 mln zł i 5,1 mln zł, koszty z tytułu prowizji i opłat w wysokości odpowiednio 2,7 mln zł, 2,1 mln zł i 0,7 mln zł, a także ogólne koszty administracyjne w wysokości odpowiednio 6,4 mln zł, 7,5 mln zł i 8,1 mln zł.

Transakcje Banku z innymi podmiotami powiązanymi w okresie od 1 stycznia 2014 r. do 31 maja 2017 r. obejmowały głównie transakcje z Raiffeisen-Leasing Real Estate sp. z o.o., Raiffeisen Leasing Service sp. z o.o., Raiffeisen Bank Kosovo J.S.C i Raiffeisen Leasing International, a dotyczyły w szczególności: sprzedaży udziałów Raiffeisen Investment Polska sp. z o.o., sprzedaży akcji Raiffeisen-Leasing, dzielenia się kosztem ubezpieczeń, centralnego wsparcia na poziomie grupy w zakresie niektórych usług, jak również udzielania kredytów i pośrednictwa finansowego. Z uwagi na zawarcie umowy sprzedaży akcji Raiffeisen-Leasing w dniu 31 marca 2016 r., Raiffeisen-Leasing i inne spółki grupy kapitałowej Raiffeisen-Leasing przestały stanowić część Grupy, a prawie wszystkie wymienione wyżej umowy albo wygasły, albo zostały rozwiązane w związku ze sfinalizowaniem sprzedaży akcji w Raiffeisen-Leasing przez RBI na rzecz PKO Leasing S.A. z dniem 1 grudnia 2016 r.

Transakcje ze spółkami celowymi: Compass Variety Funding Ltd. i ROOF Poland Leasing 2014 DAC

Na dzień 31 maja 2017 r. i 31 grudnia 2016 r. program sekurytyzacji wierzytelności Grupy został zakończony. Poniżej przedstawiono opis programu sekurytyzacji przeprowadzonej przy wykorzystaniu spółek celowych z grupy kapitałowej Raiffeisen-Leasing. W związku z tym, że Raiffeisen-Leasing został sprzedany przez Bank na podstawie umowy sprzedaży akcji dnia 31 marca 2016 r., od tego czasu spółki z grupy Raiffeisen-Leasing nie podlegają konsolidacji.

W marcu 2012 r. rozpoczął się program sekurytyzacji wierzytelności Grupy z tytułu leasingu finansowego. W okresie do grudnia 2012 r. Grupa mogła sprzedać wierzytelności z tytułu leasingu długoterminowego do kwoty 575 mln zł. Jedynym nabywcą sekurytyzowanych wierzytelności leasingowych była Compass Variety Funding Ltd., spółka celowa z siedzibą w Irlandii. Głównymi korzyściami z przeprowadzenia transakcji było pozyskanie i dywersyfikacja finansowania długoterminowego. Na dzień 31 grudnia 2014 r. wartość sekurytyzowanych aktywów wyniosła 153,2 mln zł. Program został zakończony dnia 2 kwietnia 2015 r.

Ostatni program sekurytyzacji wierzytelności leasingowych Grupy rozpoczął się w grudniu 2014 r. W ciągu trzech lat od zawarcia transakcji Grupa mogła sprzedać niewymagalne na dzień sprzedaży wierzytelności z tytułu umów leasingu w kwocie 950 mln zł. Nabywcą sekurytyzowanych wierzytelności leasingowych był ROOF Poland Leasing 2014 DAC, spółka celowa z siedzibą w Irlandii. W celu sfinansowania sekurytyzacji Grupa udzieliła spółce celowej kredytu, który pomniejszył zobowiązania z tytułu sekurytyzacji w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Według stanu na 31 grudnia 2015 r. wartość kredytu wraz z niezapłaconymi odsetkami wynosiła 253,0 mln zł (na 31 grudnia 2014 r. 333,4 mln zł). W grudniu 2015 r. program został zmodyfikowany, a limit podwyższony do 1.475 mln zł. Główną korzyścią przeprowadzenia sekurytyzacji było pozyskanie źródeł finansowania długoterminowego i ich dywersyfikacja. Na dzień 31 grudnia 2015 i 2014 r. wartość sekurytyzowanych aktywów objętych programem wyniosła odpowiednio 1.397,1 mln zł i 948,5 mln zł. Spółka celowa ROOF Poland Leasing 2014 DAC podlegała konsolidacji do dnia 31 marca 2016 r., kiedy to Bank zawarł umowę sprzedaży akcji Raiffeisen-Leasing, tracąc tym samym kontrolę nad ROOF Poland Leasing 2014 DAC.

Sekurytyzowane wierzytelności z tytułu leasingu były ujmowane jako aktywa Grupy ze względu na fakt, że nie zostały spełnione wymogi wynikające z MSR 39 par. 19 dotyczące przenoszenia składników aktywów finansowych, w tym: brak obowiązku Grupy wypłaty kwot ostatecznym odbiorcom, dopóki nie otrzyma odpowiadających im stosownych kwot od leasingobiorców, jak również obowiązek przekazania wszystkich otrzymanych przepływów pieniężnych, uzyskiwanych przez Grupę z sekurytyzowanych aktywów bez istotnej zwłoki.

KAPITAŁ ZAKŁADOWY I AKCJE

Informacje zawarte w niniejszym rozdziale mają charakter ogólny i zostały przygotowane na podstawie odpowiednich przepisów prawa i innych regulacji obowiązujących na Datę Prospektu, przy uwzględnieniu postanowień Statutu. Inwestorzy powinni wnikliwie przeanalizować postanowienia Statutu, a także zasięgnąć opinii swoich doradców prawnych w celu uzyskania szczegółowych informacji na temat praw i obowiązków związanych z Akcjami oraz Walnym Zgromadzeniem.

Kapitał zakładowy Banku

Podstawowe informacje

Bank jest spółką akcyjną utworzoną i działającą zgodnie z prawem polskim. Na Datę Prospektu kapitał zakładowy Banku wynosi 2.256.683.400,00 zł i dzieli się na 225.668.340 akcji serii AA o wartości nominalnej 10,00 zł każda.

Akcje dają takie same uprawnienia w zakresie prawa głosu i udziału w zyskach.

Na Datę Prospektu Akcje były niezdematerializowanymi akcjami imiennymi. Zgodnie ze Statutem, akcje imienne staną się akcjami na okaziciela po ich dematerializacji zgodnie z Ustawą o Obrocie Instrumentami Finansowymi.

Statut nie przewiduje możliwości podwyższenia kapitału zakładowego Banku w ramach kapitału docelowego. Walne Zgromadzenie nie podjęło uchwały zezwalającej na warunkowe podwyższenie kapitału zakładowego Banku.

Na Datę Prospektu:

- nie istnieją Akcje niereprezentujące kapitału zakładowego Banku;
- żaden z podmiotów zależnych ani żadna osoba trzecia działająca w imieniu Banku nie posiada Akcji;
- Bank nie posiada Akcji;
- nie istnieją żadne opcje w odniesieniu do kapitału zakładowego Banku lub kapitału zakładowego podmiotów zależnych Banku; nie zawarto żadnych porozumień, warunkowych bądź bezwarunkowych, przewidujących opcje w odniesieniu do kapitału Banku lub kapitału jego podmiotów zależnych oraz
- nie istnieją żadne nieobjęte zamienne lub wymienne papiery wartościowe (w tym akcje) Banku, ani żadne nieobjęte opcje na papiery wartościowe wyemitowane przez Bank.
- wszystkie Akcje zostały w pełni opłacone.

Zmiany w zakresie kapitału zakładowego Banku i liczby Akcji

Zmiany w zakresie kapitału zakładowego Banku

W okresie objętym Skonsolidowanymi Sprawozdaniami Finansowymi oraz w 2017 r. do Daty Prospektu kapitał zakładowy Banku został podwyższony tylko raz. Zgodnie z uchwałą Walnego Zgromadzenia z dnia 8 września 2014 r. kapitał zakładowy Banku został podwyższony o 49.222.350 zł, do 2.256.683.400 zł, w drodze emisji 5.415 akcji imiennych serii T o wartości nominalnej 9.090 zł każda. Akcje serii T zostały objęte przez RBI i w całości opłacone gotówką. Cena emisyjna jednej akcji wyniosła 22.714 zł. Podwyższenie kapitału zakładowego Banku zostało zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym w dniu 28 listopada 2014 r.

Podział Akcji oraz połączenie serii Akcji

W dniu 29 września 2016 r. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie podjęło uchwałę o podziale każdej Akcji o wartości nominalnej 9.090 zł na 909 akcji Banku o wartości nominalnej 10,00 zł każda, bez zmiany wysokości kapitału zakładowego Banku („**Podział Akcji**”). Celem Podziału Akcji było obniżenie wartości nominalnej jednej Akcji w celu zwiększenia płynności Akcji Oferowanych.

Jednocześnie Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie podjęło decyzję o dokonaniu nowego oznaczenia Akcji wszystkich wcześniej wyemitowanych serii Akcji (połączenie dotychczasowych serii Akcji). W wyniku połączenia dotychczasowych serii Akcji, wszystkie istniejące akcje Banku serii od B do T zostały oznaczone jako akcje nowej serii AA („**Połączenie Serii Akcji**”). Połączenie Serii Akcji nie miało wpływu na łączną liczbę Akcji ani na wartość kapitału zakładowego.

W okresie objętym Skonsolidowanymi Sprawozdaniami Finansowymi oraz w 2017 r. do Daty Prospektu kapitał zakładowy Banku nie był podwyższany w drodze emisji akcji, które zostałyby pokryte wkładami niepieniężnymi.

Umowy akcjonariuszy i ograniczenia wynikające ze struktury własności

Bank nie posiada żadnych informacji na temat ograniczeń dotyczących struktury akcjonariatu lub umów akcjonariuszy obowiązujących na Datę Prospektu.

Dematerializacja Akcji

W dniu 11 kwietnia 2017 r. oraz 23 czerwca 2017 r. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie podjęło Uchwałę w sprawie Dopuszczenia. Dematerializacja uzależniona jest od dojścia Oferty do skutku.

Szczegółowe informacje na temat dematerializacji i notowania Akcji Oferowanych na rynku regulowanym przedstawiono w rozdziale „Rynek kapitałowy w Polsce oraz obowiązki związane z nabywaniem i zbywaniem akcji – Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. – Dematerializacja papierów wartościowych”.

Prawa i obowiązki związane z Akcjami

Kwestie praw i obowiązków związanych z Akcjami reguluje KSH, Prawo Bankowe, Ustawa o Obrocie Instrumentami Finansowymi, Ustawa o Ofercie Publicznej oraz Statut.

Prawo rozporządzania Akcjami i ograniczenia ich zbywalności

Zgodnie z art. 337 KSH, akcjonariusze Banku mają prawo rozporządzać Akcjami, co obejmuje prawo do ich zbywania (przenoszenia własności), ustanawiania na nich zastawów lub użytkowania, oraz wydzierżawienie Akcji. Statut nie przewiduje ograniczeń w zakresie możliwości zbywania Akcji.

Od chwili dematerializacji Akcje będą istniały jedynie w formie zapisów na rachunkach papierów wartościowych. Zgodnie z polskim prawem zbycie akcji zdematerializowanych staje się skuteczne z chwilą dokonania odpowiedniego zapisu na rachunku papierów wartościowych.

Zgodnie z art. 75 ust. 4 Ustawy o Ofercie Publicznej, akcje spółki publicznej obciążone zastawem, do chwili jego wygaśnięcia, nie mogą być przedmiotem obrotu, z wyjątkiem przypadku, gdy nabycie tych akcji następuje w wykonaniu umowy o ustanowienie zabezpieczenia finansowego w rozumieniu Ustawy o Zabezpieczeniach Finansowych.

Zgodnie z art. 340 § 3 KSH, w okresie gdy akcje spółki publicznej, na których ustanowiono zastaw lub użytkowanie, są zapisane na rachunku papierów wartościowych prowadzonym przez podmiot uprawniony zgodnie z przepisami Ustawy o Obrocie Instrumentami Finansowymi, prawo głosu z tych akcji przysługuje akcjonariuszowi.

Dywidenda

Prawo do dywidendy

Zgodnie z art. 347 § 1 KSH, akcjonariusze Banku mają prawo do udziału w zysku wykazanym w jednostkowym sprawozdaniu finansowym zbadanym przez biegłego rewidenta, który mocą uchwały Walnego Zgromadzenia został przeznaczony do wypłaty akcjonariuszom (prawo do dywidendy).

Natomiast zgodnie z art. 395 § 2 pkt 2 KSH, organem uprawnionym do podjęcia decyzji o dystrybucji zysków Banku i wypłacie dywidendy jest zwyczajne Walne Zgromadzenie. Zwyczajne Walne Zgromadzenie decyduje w formie uchwał, czy oraz w jakiej części zysk Banku wykazany w sprawozdaniu finansowym zbadanym przez biegłego rewidenta ma zostać przeznaczony na wypłatę dywidendy. Zwyczajne Walne Zgromadzenie powinno odbyć się w ciągu sześciu miesięcy od zakończenia roku obrotowego Banku, tj. do końca czerwca.

Kwota przeznaczona do podziału nie może przekroczyć zysku za ostatni rok obrotowy, powiększonego o niepodzielone zyski z lat ubiegłych oraz o kwoty przeniesione z kapitału zapasowego i kapitałów rezerwowych, które mogą być przeznaczone na wypłatę dywidendy. Kwotę tę należy pomniejszyć o niepokryte straty, akcje własne oraz kwoty, które zgodnie z KSH lub Statutem powinny być przeznaczone z zysku za ostatni rok obrotowy na kapitał zapasowy lub kapitały rezerwowe (art. 348 § 1 KSH).

Kwotę dywidendy płatnej na rzecz akcjonariusza Banku z tytułu jednej posiadanej Akcji ustala się przez podzielenie kwoty przeznaczonej na wypłatę dywidendy akcjonariuszom przez liczbę Akcji (art. 347 § 2 KSH).

Zgodnie z art. 129 ust. 3 Prawa Bankowego, przeznaczenie do podziału między akcjonariuszy kwoty przekraczającej zysk za ostatni rok obrotowy, pomniejszony o niepokryte straty, akcje własne oraz kwoty, które nie mogą być przeznaczone na wypłatę dywidendy, wymaga zgody Komisji Nadzoru Finansowego. Ponadto zgodnie z art. 142 ust. 4 Prawa Bankowego, w okresie realizacji programu

postępowania naprawczego, zysk osiągany przez Bank jest przeznaczany w pierwszej kolejności na pokrycie strat, a następnie na zwiększenie funduszy własnych. Co za tym idzie, do chwili zakończenia postępowania naprawczego, zysk osiągany przez Bank nie może być przeznaczany na cele inne niż wyżej wymienione, w tym na wypłatę dywidendy jego akcjonariuszom.

Zalecenia KNF dotyczące wypłaty dywidendy omówiono w rozdziale „*Dywidenda i polityka w zakresie dywidendy*”.

Zgodnie z art. 348 § 2 KSH, uprawnionymi do dywidendy za dany rok obrotowy są akcjonariusze Banku, na których rachunkach papierów wartościowych zapisane są zdematerializowane Akcje na okaziciela lub którzy posiadają niezdematerializowane Akcje na okaziciela w dniu ustalenia prawa do dywidendy (dzień dywidendy).

Zaliczka na poczet przewidywanej dywidendy

Zgodnie z KSH, Zarząd jest uprawniony do wypłaty zaliczki na poczet dywidendy tylko wtedy, gdy upoważnia go do tego Statut.

Na Datę Prospektu Statut nie przewiduje możliwości wypłaty zaliczki na poczet dywidendy.

Zasady wypłaty dywidendy

Zasady i warunki wypłaty dywidendy akcjonariuszom Banku odpowiadają zasadom, które mają zastosowanie do spółek publicznych (art. 348 § 3 KSH). Uchwała o wypłacie dywidendy powinna wskazywać dzień ustalenia prawa do dywidendy (dzień dywidendy) oraz termin wypłaty dywidendy. Dniem dywidendy może być dzień przypadający przynajmniej pięć dni od daty powzięcia uchwały o wypłacie dywidendy albo dzień przypadający w terminie kolejnych trzech miesięcy licząc od daty powzięcia takiej uchwały. Dywidendę wypłaca się w dniu określonym w uchwale Walnego Zgromadzenia, a jeżeli uchwała Walnego Zgromadzenia takiego dnia nie określa, dywidenda jest wypłacana w dniu określonym przez Radę Nadzorczą (art. 348 § 3 KSH).

Zgodnie z § 127 Oddziału 4 Rozdziału 13 Działu 4 Szczegółowych Zasad Obrotu Giełdowego, Bank obowiązany jest niezwłocznie przekazać Giełdzie informację o podjęciu uchwały o przeznaczeniu zysku na wypłatę dywidendy dla akcjonariuszy oraz informację o wysokości dywidendy, liczbie akcji, z których przysługuje prawo do dywidendy, wartości dywidendy przypadającej na jedną akcję, dniu ustalenia prawa do dywidendy oraz dniu wypłaty dywidendy. Ponadto zgodnie z § 106 ust. 1 Szczegółowych Zasad Działania KDPW, Bank jest obowiązany poinformować KDPW o wysokości dywidendy przypadającej na jedną akcję oraz o dniu ustalenia prawa do dywidendy i terminie wypłaty dywidendy nie później niż pięć dni przed dniem ustalenia prawa do dywidendy. Natomiast w myśl §106 ust. 2 Szczegółowych Zasad Działania KDPW, dzień wypłaty dywidendy może przypadać najwcześniej piątego dnia po dniu ustalenia prawa do dywidendy.

Procedura wypłaty dywidendy i zaliczki na poczet przewidywanej dywidendy

Wypłata dywidendy i zaliczki na poczet przewidywanej dywidendy (jeżeli Statut dopuszcza możliwość wypłaty dywidendy zaliczkowej) posiadaczom zdematerializowanych Akcji realizowana jest za pośrednictwem systemu depozytowego KDPW. KDPW przekazuje kwotę uchwalonej dywidendy lub zaliczki na poczet przewidywanej dywidendy na rachunki uczestników KDPW, którzy następnie przekazują otrzymane środki na rachunki pieniężne akcjonariuszy Banku prowadzone przez poszczególne domy maklerskie.

Wygaśnięcie prawa do dywidendy

Roszczenie o wypłatę dywidendy może być zrealizowane przez akcjonariusza w terminie dziesięciu lat od dnia podjęcia przez Walne Zgromadzenie uchwały o przeznaczeniu całości lub części zysku Banku do wypłaty akcjonariuszom. Po upływie tego okresu roszczenie ulega przedawnieniu i Bank może odmówić wypłaty powołując się na art. 118 Kodeksu Cywilnego (upływ terminu przedawnienia).

Prawo poboru

Zgodnie z art. 433 § 1 KSH, akcjonariusze Banku mają prawo pierwszeństwa objęcia nowych akcji w stosunku do liczby posiadanych akcji (prawo poboru). Ponadto akcjonariuszom przysługuje prawo poboru również w wypadku emisji papierów wartościowych zamiennych na akcje Banku lub inkorporujących prawo zapisu na akcje Banku (art. 433 § 6 KSH).

Zgodnie z art. 432 § 2 KSH, uchwała o podwyższeniu kapitału zakładowego Banku powinna wskazywać także dzień, według którego określa się akcjonariuszy, którym przysługuje prawo poboru nowych akcji (dzień prawa poboru). Dzień prawa poboru nie może być ustalony później niż z upływem sześciu miesięcy, licząc od dnia powzięcia uchwały. Ogłoszony porządek obrad Walnego

Zgromadzenia, podczas którego planowane jest podjęcie uchwały o podwyższeniu kapitału zakładowego, powinien wskazywać proponowany dzień prawa poboru (art. 432 § 3 KSH).

Pozbawienie prawa poboru

Walne Zgromadzenie może pozbawić akcjonariuszy prawa poboru nowo emitowanych akcji w całości lub w części wyłącznie w interesie Banku i w przypadku, gdy zostało to zapowiedziane w porządku obrad Walnego Zgromadzenia (art. 433 § 2 KSH). Zarząd przedstawia Walnemu Zgromadzeniu pisemną opinię uzasadniającą powody pozbawienia prawa poboru oraz proponowaną cenę emisyjną nowych akcji Banku bądź sposób jej ustalenia. Do podjęcia uchwały w sprawie pozbawienia akcjonariuszy prawa poboru wymagana jest większość co najmniej czterech piątych głosów.

Zgodnie z art. 433 § 3 KSH, powyższe wymogi dotyczące przyjęcia uchwały o pozbawieniu akcjonariuszy prawa poboru nie mają zastosowania jeżeli:

- uchwała o podwyższeniu kapitału stanowi, że nowe akcje Banku mają być objęte w całości przez instytucję finansową (subemitenta), z obowiązkiem oferowania ich następnie akcjonariuszom celem umożliwienia im wykonania prawa poboru na warunkach określonych w uchwale;
- uchwała stanowi, że nowe akcje Banku mają być objęte przez subemitenta w przypadku, gdy akcjonariusze, którym służy prawo poboru, nie obejmą części lub wszystkich oferowanych im akcji.

Prawo do udziału w majątku Banku w przypadku likwidacji

Zgodnie z art. 474 § 1 i 2 KSH, w przypadku likwidacji Banku majątek pozostały po zaspokojeniu lub zabezpieczeniu jego wierzycieli dzieli się między akcjonariuszy Banku w stosunku do dokonanych przez każdego z nich wpłat na kapitał zakładowy Banku. Podział majątku nie może nastąpić przed upływem roku od dnia ostatniego ogłoszenia o otwarciu likwidacji i wezwaniu wierzycieli Banku do zgłaszania wobec niego roszczeń.

Prawa i obowiązki akcjonariuszy związane z Walnym Zgromadzeniem

Zwołanie Walnego Zgromadzenia

Strony uprawnione do zwołania Walnego Zgromadzenia

Zgodnie z art. 399 KSH, Walne Zgromadzenie zwoływane jest przez Zarząd. Rada Nadzorcza może zwołać zwyczajne Walne Zgromadzenie, jeżeli Zarząd nie zwoła go w terminie sześciu miesięcy po upływie danego roku obrotowego, oraz nadzwyczajne Walne Zgromadzenie, jeżeli zwołanie go uzna za konieczne. Prawo zwołania Walnego Zgromadzenia przysługuje również akcjonariuszom Banku reprezentującym co najmniej połowę kapitału zakładowego Banku lub co najmniej połowę ogółu głosów na Walnym Zgromadzeniu. W takim wypadku, akcjonariusze Banku wyznaczają przewodniczącego Walnego Zgromadzenia.

Podmioty uprawnione do żądania zwołania Walnego Zgromadzenia

Ponadto, zgodnie z art. 400 KSH, akcjonariusz lub akcjonariusze Banku reprezentujący co najmniej jedną dwudziestą kapitału zakładowego Banku mogą żądać zwołania nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia i umieszczenia określonych spraw w porządku obrad tego Walnego Zgromadzenia. Żądanie zwołania nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia należy złożyć Zarządowi na piśmie lub w postaci elektronicznej. Jeżeli w terminie dwóch tygodni od dnia przedstawienia żądania Zarządowi Walne Zgromadzenie nie zostanie zwołane, sąd rejestrowy może upoważnić do zwołania Walnego Zgromadzenia występujących z tym żądaniem. Sąd wyznacza wówczas przewodniczącego tego Walnego Zgromadzenia (art. 400 § 3 KSH).

Sposób zwoływania Walnego Zgromadzenia

Zgodnie z art. 402(1) § 1 KSH, Walne Zgromadzenie zwołuje się przez ogłoszenie dokonane na stronie internetowej Banku oraz w sposób określony dla przekazywania informacji bieżących zgodnie z przepisami Ustawy o Ofercie Publicznej. Ogłoszenie powinno być dokonane co najmniej na 26 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia (art. 402(1) § 2 KSH). Ogłoszenie o Walnym Zgromadzeniu powinno spełniać wymogi określone w art. 402(2) KSH i zawierać w szczególności: (i) datę, godzinę i miejsce Walnego Zgromadzenia oraz szczegółowy porządek obrad; (ii) szczegółowy opis procedur dotyczących uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu i wykonywania prawa głosu; (iii) dzień rejestracji uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu; (iv) informację, że prawo uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu mają tylko osoby będące akcjonariuszami Banku w dniu rejestracji uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu; (v) wskazanie, gdzie i w jaki sposób osoba uprawniona do uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu może uzyskać pełny tekst dokumentacji, która ma być przedstawiona

Walnemu Zgromadzeniu, oraz projekty uchwał lub, jeżeli nie przewiduje się podejmowania uchwał, uwagi Zarządu lub Rady Nadzorczej dotyczące spraw wprowadzonych do porządku obrad Walnego Zgromadzenia lub spraw, które mają zostać wprowadzone do porządku obrad przed terminem Walnego Zgromadzenia oraz (vi) wskazanie adresu strony internetowej, na której będą udostępnione informacje dotyczące Walnego Zgromadzenia.

Zgodnie z § 38 Rozporządzenia o Raportach, Bank zobowiązany jest do przekazania w formie raportu bieżącego informacji o zwołaniu Walnego Zgromadzenia. Ponadto, jeżeli porządek obrad Walnego Zgromadzenia przewiduje zmianę Statutu, raport bieżący, o którym mowa powyżej, powinien zawierać dotychczas obowiązujące postanowienia Statutu, treść zmian oraz, w przypadku gdy w związku z zakresem zmian Bank podjął decyzję o sporządzeniu nowego tekstu jednolitego Statutu, również treść nowego tekstu jednolitego wraz z wyliczeniem nowych postanowień.

Treść projektów uchwał oraz załączników do tych projektów, które mają być przedmiotem obrad Walnego Zgromadzenia i które są istotne dla podejmowanych uchwał, również należy przekazać w formie raportu bieżącego.

Miejsce Walnego Zgromadzenia

Zgodnie z § 15 pkt 1 Statutu, Walne Zgromadzenia mogą się odbywać wyłącznie w Warszawie.

Prawo zgłaszania projektów uchwał

Zgodnie z art. 401 § 1 KSH, akcjonariusz lub akcjonariusze Banku reprezentujący co najmniej jedną dwudziestą kapitału zakładowego Banku mogą żądać umieszczenia określonych spraw w porządku obrad najbliższego Walnego Zgromadzenia. Żądanie umieszczenia określonych spraw w porządku obrad powinno zostać zgłoszone Zarządowi nie później niż na 21 dni przed wyznaczonym terminem Walnego Zgromadzenia. Żądanie powinno również zawierać uzasadnienie lub projekty uchwał dotyczących proponowanych punktów porządku obrad. Zarząd jest obowiązany niezwłocznie, jednak nie później niż na 18 dni przed wyznaczonym terminem Walnego Zgromadzenia, ogłosić zmiany w porządku obrad, wprowadzone na żądanie akcjonariuszy Banku (art. 401 § 2 KSH). Ogłoszenie następuje w sposób właściwy dla zwołania Walnego Zgromadzenia.

Ponadto, zgodnie z art. 401 § 4 KSH, akcjonariusz lub akcjonariusze Banku reprezentujący co najmniej jedną dwudziestą kapitału zakładowego mogą przed terminem Walnego Zgromadzenia zgłaszać Bankowi na piśmie lub przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej projekty uchwał dotyczące spraw, które zostały lub mają zostać wprowadzone do porządku obrad Walnego Zgromadzenia. Bank zobowiązany jest niezwłocznie ogłosić projekty uchwał na swojej stronie internetowej.

Prawo żądania odpisu wniosków

Każdy akcjonariusz Banku ma prawo żądać wydania odpisu wniosków w sprawach objętych porządkiem obrad najbliższego Walnego Zgromadzenia. Żądanie takie powinno zostać zgłoszone Zarządowi nie później niż na tydzień przed terminem Walnego Zgromadzenia (art. 407 § 2 KSH).

Prawo do informacji

Zgodnie z art. 428 KSH, na żądanie akcjonariusza zgłoszone w trakcie obrad Walnego Zgromadzenia, Zarząd jest obowiązany udzielić mu informacji dotyczących Banku, jeżeli jest to uzasadnione dla oceny sprawy objętej porządkiem obrad Walnego Zgromadzenia. Jeżeli przemawiają za tym ważne powody, Zarząd może udzielić informacji na piśmie poza Walnym Zgromadzeniem. W takim przypadku, Zarząd jest obowiązany udzielić informacji nie później niż w terminie dwóch tygodni od dnia zgłoszenia przez akcjonariusza Banku żądania podczas Walnego Zgromadzenia.

Zarząd może odmówić udzielenia informacji, jeżeli mogłoby to wyrządzić szkodę Bankowi, spółce z nim powiązanej albo spółce lub spółdzielni zależnej, w szczególności przez ujawnienie tajemnic technicznych, handlowych lub organizacyjnych przedsiębiorstwa Banku (art. 428 § 2 KSH). Członek Zarządu może odmówić udzielenia informacji, jeżeli udzielenie informacji mogłoby stanowić podstawę jego odpowiedzialności karnej, cywilnoprawnej bądź administracyjnej (art. 428 § 3 KSH).

Informacje przekazane akcjonariuszom Banku powinny być przekazane do publicznej wiadomości w formie raportu bieżącego.

Uczestnictwo i głosowanie na Walnym Zgromadzeniu

Sposób udziału w Walnym Zgromadzeniu oraz wykonywania prawa głosu

Każdy akcjonariusz może wykonywać prawo głosu na Walnym Zgromadzeniu. Zgodnie z przepisami KSH, Walne Zgromadzenie może być zwyczajne albo nadzwyczajne.

Zgodnie z art. 412 KSH, akcjonariusze Banku mogą uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu oraz wykonywać prawo głosu osobiście lub przez pełnomocnika. Akcjonariusz Banku zamierzający uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu za pośrednictwem pełnomocnika musi udzielić pełnomocnikowi pełnomocnictwa na piśmie lub w postaci elektronicznej. Udzielenie pełnomocnictwa w postaci elektronicznej nie wymaga opatrzenia bezpiecznym podpisem elektronicznym weryfikowanym przy pomocy ważnego kwalifikowanego certyfikatu (art. 412(1) § 2 KSH). O udzieleniu pełnomocnictwa w formie elektronicznej należy powiadomić Bank poprzez wysłanie wiadomości elektronicznej na adres podany w ogłoszeniu o zwołaniu Walnego Zgromadzenia. Bank podejmuje odpowiednie działania, zgodnie z art. 412(1) § 5 KSH, służące identyfikacji akcjonariusza i pełnomocnika w celu weryfikacji ważności pełnomocnictwa udzielonego w postaci elektronicznej. Szczegółowy opis sposobu weryfikacji ważności pełnomocnictwa udzielonego w postaci elektronicznej zawiera treść ogłoszenia o zwołaniu Walnego Zgromadzenia.

Zgodnie z art. 412 § 6 KSH, akcjonariusz Banku posiadający Akcje zapisane na więcej niż jednym rachunku papierów wartościowych może ustanowić oddzielnych pełnomocników do wykonywania praw z Akcji zapisanych na każdym z rachunków.

Jeżeli pełnomocnikiem reprezentującym akcjonariusza Banku na Walnym Zgromadzeniu jest członek Zarządu, członek Rady Nadzorczej, likwidator, pracownik Banku, członek organów, pracownik spółki lub spółdzielni zależnej od Banku, pełnomocnictwo może upoważniać do reprezentacji tylko na jednym Walnym Zgromadzeniu. Pełnomocnik ma obowiązek ujawnić akcjonariuszowi Banku okoliczności wskazujące na istnienie bądź możliwość wystąpienia konfliktu interesów (art. 412(2) § 3 KSH). W takim wypadku udzielenie dalszego pełnomocnictwa jest wyłączone. Pełnomocnik, o którym mowa powyżej, głosuje zgodnie z instrukcjami przekazanymi przez akcjonariusza (art. 412(2) § 4 KSH).

Zgodnie z art. 411 § 1 KSH, jedna Akcja daje prawo do jednego głosu na Walnym Zgromadzeniu. Akcjonariusz może głosować odmiennie z każdej z posiadanych akcji (art. 411(3) KSH). Pełnomocnik może reprezentować więcej niż jednego akcjonariusza Banku i głosować odmiennie z Akcji każdego akcjonariusza Banku (art. 412 § 5 KSH).

Zgodnie z art. 413 KSH, akcjonariusz Banku nie może ani osobiście, ani przez pełnomocnika głosować przy powzięciu uchwał dotyczących jego odpowiedzialności wobec Banku z jakiegokolwiek tytułu, w tym udzielenia absolutorium, zwolnienia z zobowiązania wobec Banku oraz sporu pomiędzy nim a Bankiem. Ograniczenie to nie ma zastosowania do akcjonariusza Banku głosującego jako pełnomocnik innego akcjonariusza przy powzięciu wyżej określonych uchwał dotyczących jego osoby.

Osoby uprawnione do uczestniczenia i głosowania na Walnym Zgromadzeniu

Zgodnie z art. 406(1) KSH, prawo uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu mają tylko osoby będące akcjonariuszami Banku na 16 dni przed datą Walnego Zgromadzenia (dzień rejestracji uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu).

Na wniosek uprawnionych ze zdematerializowanych Akcji na okaziciela, podmiot prowadzący ich rachunek papierów wartościowych wystawia imienne zaświadczenie potwierdzające prawo uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu. Zgodnie z art. 406(3) § 2 KSH wniosek taki należy przedstawić nie wcześniej niż po zwołaniu Walnego Zgromadzenia i nie później niż w pierwszym dniu powszednim po dniu rejestracji uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu.

Zgodnie z art. 406(3) § 1 KSH, uprawnieni z Akcji niezdematerializowanych na okaziciela mają prawo uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu, jeżeli ich świadectwa depozytowe zostaną złożone w Banku nie później niż w dniu rejestracji udziału w Walnym Zgromadzeniu i nie będą odebrane przed zakończeniem tego dnia.

Listę uprawnionych do uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu Bank ustala na podstawie wykazu sporządzonego przez podmiot prowadzący rachunek papierów wartościowych zgodnie z Ustawą o Obrocie Instrumentami Finansowymi, oraz na podstawie niezdematerializowanych Akcji na okaziciela złożonych w Banku nie później niż w dniu rejestracji udziału w Walnym Zgromadzeniu, pod warunkiem że akcje te nie będą odebrane przed zakończeniem tego dnia (art. 406(3) § 2 KSH). Zgodnie z art. 407 ust. 1 KSH, powyższa lista jest wyłożona w siedzibie Banku przez trzy dni przed datą Walnego Zgromadzenia. Akcjonariusz może zażądać przesłania mu listy akcjonariuszy

uprawnionych do udziału w Walnym Zgromadzeniu nieodpłatnie pocztą elektroniczną, podając adres poczty elektronicznej, na który lista powinna być wysłana.

W odniesieniu do Akcji zapisanych na rachunku zbiorczym, za zaświadczenie o prawie uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu uważa się również dokument o stosownej treści wystawiony przez posiadacza tego rachunku. Jeżeli rachunek zbiorczy nie jest prowadzony przez KDPW albo przez podmiot, któremu KDPW przekazał wykonywanie czynności z zakresu prowadzenia depozytu papierów wartościowych, posiadacz tego rachunku powinien zostać wskazany KDPW albo temu podmiotowi przez podmiot prowadzący dla niego rachunek zbiorczy przed pierwszym wystawieniem takiego dokumentu.

Na podstawie powyższych dokumentów posiadacz rachunku zbiorczego sporządza listę osób uprawnionych do udziału w Walnym Zgromadzeniu. Jeżeli posiadacz rachunku zbiorczego nie jest uczestnikiem KDPW albo podmiotu, któremu KDPW przekazał wykonywanie czynności z zakresu prowadzenia rachunku papierów wartościowych, lista osób uprawnionych do udziału w Walnym Zgromadzeniu jest przekazywana za pośrednictwem uczestnika KDPW lub tego podmiotu.

Akcjonariusz Banku może przenosić Akcje w okresie między dniem rejestracji uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu a dniem zakończenia Walnego Zgromadzenia (art.406(4) KSH).

Kompetencje Walnego Zgromadzenia

Zgodnie z KSH i § 20 Statutu, na Datę Prospektu kompetencje Walnego Zgromadzenia obejmują podejmowanie decyzji w sprawie:

- rozpatrywania i zatwierdzania sprawozdania Zarządu z działalności Banku oraz sprawozdań finansowych za poprzedni rok obrotowy;
- podziału zysku lub pokrycia straty;
- udzielenia absolutorium członkom Zarządu i Rady Nadzorczej z wykonania obowiązku w minionym roku obrotowym;
- zmiany Statutu;
- obniżenia lub podwyższenia kapitału zakładowego Banku;
- umorzenia akcji Banku i określenia szczególnych warunków takiego umorzenia;
- połączenia, podziału lub rozwiązania Banku, wyboru likwidatorów oraz określenia sposobu likwidacji Banku;
- zbycia lub wydzierżawienia przedsiębiorstwa Banku lub ustanowienia na nim ograniczonego prawa rzeczowego;
- finansowania przez Bank nabycia lub objęcia akcji własnych;
- oświadczenia w sprawie roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej przy zawiązywaniu Banku, sprawowaniu zarządu lub nadzoru;
- emisji obligacji zamiennych, obligacji z prawem pierwszeństwa do objęcia akcji emitenta oraz warrantów subskrypcyjnych;
- nabycia przez Bank akcji własnych lub udzielenia upoważnienia do nabycia akcji własnych w wypadkach dozwolonych przepisami prawa;
- zawarcia ze spółką zależną lub spółką dominującą umowy o zarządzanie lub w sprawie przekazania zysków;
- powołania członków Rady Nadzorczej;
- powołania przewodniczącego Rady Nadzorczej;
- ustalenia regulaminu wynagrodzeń członków Rady Nadzorczej;
- powołania likwidatorów Banku w przypadkach innych niż określone w Rozdziale 12 Prawa Bankowego;
- tworzenia i likwidacja funduszy specjalnych; nie dotyczy funduszy, których tworzenie wymagane jest na mocy polskich przepisów ustawowych oraz
- inne sprawy określone przepisami ustawy lub zgłoszone przez Radę Nadzorczą, Zarząd lub akcjonariuszy reprezentujących co najmniej 1/20 kapitału zakładowego Banku.

Statut nie przewiduje wymogu podjęcia przez Walne Zgromadzenie uchwały zatwierdzającej zbycie lub nabycie przez Bank nieruchomości.

Prawo żądania wyboru Rady Nadzorczej w drodze głosowania oddzielnymi grupami

Na wniosek akcjonariuszy reprezentujących co najmniej jedną piątą kapitału zakładowego Banku wybór Rady Nadzorczej jest dokonywany na najbliższym Walnym Zgromadzeniu w drodze głosowania oddzielnymi grupami. Wybór ten dokonywany jest według zasad określonych w art. 385 KSH. Procedura wyboru jest następująca: całkowita liczba akcji Banku jest dzielona przez całkowitą liczbę członków Rady Nadzorczej. Akcjonariusze, którzy reprezentują taką liczbę akcji mogą utworzyć oddzielną grupę celem wyboru jednego członka Rady Nadzorczej, nie mogą jednak głosować przy wyborze innych członków. Jeżeli po głosowaniu w trybie głosowania oddzielnymi grupami w Radzie Nadzorczej pozostają nieobsadzone miejsca, akcjonariusze, którzy nie uczestniczyli w utworzeniu żadnej grupy, będą uprawnieni do wyboru pozostałych członków Rady Nadzorczej. Jeżeli wyboru członków Rady Nadzorczej dokonuje się w drodze głosowania oddzielnymi grupami, nie mają zastosowania żadne ograniczenia ani uprzywilejowania co do prawa głosu, a każda Akcja uprawnia do oddania jednego głosu, z wyłączeniem ograniczeń związanych z akcjami, które nie uprawniają do wykonywania prawa głosu.

Prawo do zaskarżania uchwał Walnego Zgromadzenia

Akcjonariusze Banku są uprawnieni do zaskarżania uchwał podjętych przez Walne Zgromadzenie poprzez złożenie powództwa o uchylenie uchwały lub stwierdzenie nieważności uchwały.

Powództwo o uchylenie uchwały

Zgodnie z art. 422 § 1 KSH, uchwała Walnego Zgromadzenia sprzeczna ze Statutem bądź dobrymi obyczajami i godząca w interes Banku lub mająca na celu pokrzywdzenie akcjonariusza Banku może być zaskarżona w drodze wytoczenia powództwa o uchylenie uchwały.

Powództwo o uchylenie uchwały Walnego Zgromadzenia należy wnieść w terminie miesiąca od otrzymania wiadomości o uchwale, nie później jednak niż w terminie trzech miesięcy od przyjęcia uchwały (art. 424 § 1 KSH).

Powództwo o stwierdzenie nieważności uchwały

Zgodnie z art. 425 § 1 KSH, każda uchwała Walnego Zgromadzenia sprzeczna z obowiązującymi przepisami prawa może zostać zaskarżona poprzez wniesienie powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały.

Powództwo o stwierdzenie nieważności uchwały Walnego Zgromadzenia powinno być wniesione w terminie 30 dni od dnia jej ogłoszenia, nie później jednak niż w terminie roku od dnia powzięcia uchwały (art. 425 § 3 KSH).

Umorzenie Akcji i zmiana praw wynikających z Akcji

Umorzenie Akcji

Zgodnie z art. 359 KSH, akcje spółki akcyjnej mogą być umorzone w przypadku, gdy jej Statut tak stanowi.

Umorzenie dobrowolne nie może być dokonane częściej niż raz w roku obrotowym (art. 359 § 1 KSH). Uchwała o obniżeniu kapitału zakładowego powinna być powzięta na Walnym Zgromadzeniu, na którym powzięto uchwałę o umorzeniu Akcji (art. 360 § 1 KSH). Umorzenie Akcji finansowane jest z zysku netto lub osobnej rezerwy kapitałowej, którą Bank może w tym celu utworzyć z części zysku. Umorzenie Akcji może zostać sfinansowane z zysku netto, o ile ogłoszona została wypłata dywidendy za poprzedni rok obrotowy. Wynagrodzenie przysługujące posiadaczom Akcji umorzonych jest obliczane na podstawie ostatniego bilansu Banku.

Zgodnie z art. 359 § 2 KSH, uchwała Walnego Zgromadzenia powinna określać w szczególności warunki, podstawę prawną i sposób umorzenia Akcji, wysokość wynagrodzenia przysługującego akcjonariuszowi Akcji umorzonych bądź uzasadnienie umorzenia Akcji bez wynagrodzenia.

Zgodnie z art. 34 ust. 2 i art. 31 ust. 3 Prawa Bankowego, zmiana Statutu dotycząca obniżenia kapitału zakładowego Banku wymaga zgody KNF.

Zmiana praw wynikających z Akcji

Prawa akcjonariuszy regulują bezwzględnie obowiązujące przepisy prawa oraz postanowienia Statutu. Zmiana praw przysługujących akcjonariuszom może nastąpić w wyniku zmiany obowiązujących przepisów prawa lub postanowień przewidzianych Statutem. Bank może wydawać Akcje uprzywilejowane (art. 351 KSH), oraz przyznawać indywidualnie oznaczonemu akcjonariuszowi osobiste uprawnienia, które wygasają najpóźniej z dniem, w którym uprawniony przestaje być

akcjonariuszem Banku (art. 354 KSH). Akcje uprzywilejowane, z wyjątkiem akcji niemych, powinny być imienne. Uprzywilejowanie może dotyczyć w szczególności prawa głosu, prawa do dywidendy lub podziału majątku w przypadku likwidacji spółki. Ponieważ Bank jest spółką publiczną, uprzywilejowanie w zakresie prawa głosu go nie dotyczy (art. 351 § 2 KSH).

Wszelkie osobiste uprawnienia, o których mowa powyżej, mogą być przyznane wyłącznie indywidualnie oznaczonemu akcjonariuszowi, i mogą m.in. obejmować prawo do powoływania i odwoływania członków Zarządu, członków Rady Nadzorczej, lub prawo otrzymywania oznaczonych korzyści od spółki.

Opisane powyżej zmiany praw przysługujących akcjonariuszom, tzn. wydania akcji uprzywilejowanych oraz przyznania osobistych uprawnień indywidualnie oznaczonemu akcjonariuszowi, wymagają zmiany Statutu. Zmiany Statutu muszą być uchwalone przez Walne Zgromadzenie większością trzech czwartych głosów. Zgodnie z art. 415 § 3 KSH, uchwała dotycząca zmiany Statutu, zwiększająca świadczenia akcjonariuszy lub uszczuplająca prawa przyznane osobiście poszczególnym akcjonariuszom wymaga zgody wszystkich akcjonariuszy, których dotyczy. Zmiana Statutu następuje z chwilą wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego (art. 430 KSH).

Zgodnie z art. 34 ust. 2 Prawa Bankowego, zmiana Statutu dotycząca uprzywilejowania lub ograniczenia praw głosu z Akcji wymaga zgody KNF.

Zamiana akcji imiennych na akcje na okaziciela w spółce akcyjnej może być dokonana na żądanie akcjonariusza, jeżeli ustawa lub Statut nie stanowi inaczej (art. 334 § 2 KSH).

Prawo do żądania wyboru rewidenta do spraw szczególnych

Zgodnie z art. 84 Ustawy o Ofercie Publicznej, na wniosek akcjonariusza lub akcjonariuszy posiadających co najmniej 5% ogólnej liczby głosów, Walne Zgromadzenie może podjąć uchwałę w sprawie zbadania przez biegłego, na koszt Banku, określonego zagadnienia związanego z utworzeniem Banku lub prowadzeniem jego spraw.

Akcjonariusze ci mogą w tym celu żądać zwołania nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia lub żądać umieszczenia sprawy podjęcia tej uchwały w porządku obrad najbliższego Walnego Zgromadzenia. Jeżeli w terminie dwóch tygodni od dnia przedstawienia żądania Zarządowi nadzwyczajne Walne Zgromadzenie nie zostanie zwołane, sąd rejestrowy może upoważnić do zwołania nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia akcjonariuszy występujących z tym żądaniem. Sąd wyznacza przewodniczącego tego Walnego Zgromadzenia. Jeżeli akcjonariusze postanowią zażądać umieszczenia sprawy podjęcia tej uchwały w porządku obrad najbliższego Walnego Zgromadzenia, żądanie takie musi zostać przekazane Zarządowi na piśmie lub w postaci elektronicznej nie później niż 21 przed planowaną datą takiego Walnego Zgromadzenia.

Uchwała Walnego Zgromadzenia w sprawie wyboru rewidenta do spraw szczególnych powinna określać:

- oznaczenie rewidenta do spraw szczególnych, na którego wnioskodawca wyraził zgodę na piśmie;
- przedmiot i zakres badania, zgodny z treścią wniosku, chyba że wnioskodawca wyraził na piśmie zgodę na ich zmianę;
- rodzaje dokumentów, które Bank powinien udostępnić biegłemu oraz
- termin rozpoczęcia badania, nie dłuższy niż trzy miesiące od dnia podjęcia uchwały.

Jeżeli Walne Zgromadzenie nie podejmie uchwały zgodnej z treścią wniosku albo podejmie taką uchwałę z naruszeniem art. 84 ust. 4 Ustawy o Ofercie Publicznej, wnioskodawcy mogą, w terminie 14 dni od dnia podjęcia uchwały, wystąpić do sądu rejestrowego o wyznaczenie wskazanego podmiotu jako biegłego rewidenta do spraw szczególnych (art. 85 ust. 1 Ustawy o Ofercie Publicznej).

Rewidentem do spraw szczególnych może być wyłącznie podmiot posiadający wiedzę fachową i kwalifikacje niezbędne do zbadania sprawy określonej w uchwale Walnego Zgromadzenia, które zapewnią sporządzenie rzetelnego i obiektywnego sprawozdania z badania. Rewidentem do spraw szczególnych nie może być podmiot świadczący w okresie objętym badaniem usługi na rzecz Banku, jego podmiotu dominującego lub zależnego, jak również jego jednostki dominującej lub znaczącego inwestora w rozumieniu Ustawy o Rachunkowości. Rewidentem do spraw szczególnych nie może być również podmiot, który należy do tej samej grupy kapitałowej, co podmiot, który świadczył usługi, o których mowa powyżej (art. 84 ust. 2 i 3 Ustawy o Ofercie Publicznej).

Zarząd i Rada Nadzorcza są obowiązane udostępnić biegłemu rewidentowi do spraw szczególnych dokumenty określone w uchwale Walnego Zgromadzenia dotyczącej wyboru biegłego rewidenta do

spraw szczególnych albo w postanowieniu sądu o wyznaczeniu biegłego rewidenta do spraw szczególnych, a także udzielić wyjaśnień niezbędnych dla przeprowadzenia badania (art. 86 Ustawy o Ofercie Publicznej).

Rewident do spraw szczególnych jest obowiązany przedstawić Zarządowi i Radzie Nadzorczej pisemne sprawozdanie z wyników badania. Zarząd jest obowiązany przekazać to sprawozdanie w trybie raportu bieżącego. Sprawozdanie biegłego rewidenta do spraw szczególnych nie może ujawniać informacji stanowiących tajemnicę techniczną, handlową lub organizacyjną Banku, chyba że jest to niezbędne do uzasadnienia stanowiska zawartego w tym sprawozdaniu.

Zarząd składa sprawozdanie ze sposobu uwzględnienia wyników badania na najbliższym Walnym Zgromadzeniu (art. 86 ust. 3 Ustawy o Ofercie Publicznej).

Publiczne wezwania na Akcje

W poprzednim roku obrotowym, ani w 2017 r. do Daty Prospektu, żadna osoba trzecia nie ogłaszała publicznego wezwania do zapisywania się na sprzedaż Akcji Banku.

WARUNKI OFERTY

Oferta

W ramach Oferty przeprowadzanej na podstawie niniejszego Prospektu Akcjonariusz Sprzedający oferuje 33.850.251 akcji zwykłych imiennych Banku, o wartości nominalnej 10,0 zł każda.

Zgodnie z przepisami art. 28 ust. 1 Prawa Bankowego oraz § 8 pkt 1 Statutu, Akcje staną się akcjami na okaziciela po ich dematerializacji (rejestracji w KDPW) zgodnie z przepisami Ustawy o Obrocie.

Akcje Oferowane są przedmiotem oferty publicznej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. W związku z Ofertą mogą zostać podjęte ograniczone działania promocyjne mające na celu przekazanie informacji o Ofercie Kwalifikowanym Nabywcom Instytucjonalnym (ang. *Qualified Institutional Buyers*) w Stanach Zjednoczonych Ameryki w rozumieniu i zgodnie z Przepisem 144A (ang. *Rule 144A*) wydanym na podstawie Amerykańskiej Ustawy o Papierach Wartościowych oraz innym inwestorom instytucjonalnym poza Stanami Zjednoczonymi Ameryki (z wyłączeniem Polski) zgodnie z Regulacją S (ang. *Regulation S*) wydaną na podstawie Amerykańskiej Ustawy o Papierach Wartościowych oraz zgodnie z właściwymi przepisami prawa jurysdykcji, gdzie taka promocja Oferty będzie prowadzona. W celu prowadzenia powyższych ograniczonych działań promocyjnych, w każdym przypadku zgodnie z właściwymi przepisami prawa jurysdykcji, w których takie działania będą podejmowane, został sporządzony na podstawie informacji zawartych w Prospekcie Dokument Marketingowy (ang. *Offering Memorandum*). Dokument Marketingowy został sporządzony w języku angielskim i nie podlega i nie będzie w przyszłości podlegać zatwierdzeniu przez KNF ani przez żaden inny organ administracji publicznej, w szczególności organ właściwy w jurysdykcji, gdzie taka promocja Oferty będzie prowadzona.

Potencjalni inwestorzy powinni uwzględnić, że jedynym prawnie wiążącym dokumentem sporządzonym na potrzeby tej Oferty, zawierającym informacje na temat Grupy oraz Akcji Oferowanych, jest niniejszy Prospekt, a także wszystkie opublikowane aneksy do Prospektu po ich zatwierdzeniu przez KNF, komunikaty aktualizujące do Prospektu oraz informacja o Cenie Sprzedaży Akcji Oferowanych.

Uprawnieni inwestorzy

Wyłącznie Inwestorzy Instytucjonalni są uprawnieni do wzięcia udziału w Ofercie.

Warunki Oferty nie przewidują preferencyjnego sposobu traktowania poszczególnych rodzajów inwestorów lub określonych grup powiązanych (włącznie z programami dla rodzin i osób zaprzyjaźnionych) przy przydziale Akcji Oferowanych.

Nierezydenci zamierzający złożyć zapis na Akcje Oferowane powinni zapoznać się z odpowiednimi przepisami państwa swojego pochodzenia, a także z informacjami na temat ograniczeń dotyczących możliwości oferowania Akcji Oferowanych znajdującymi się w Prospekcie w rozdziale „*Ograniczenia w zakresie oferowania Akcji Oferowanych*”.

Planowany harmonogram Oferty

Poniżej przedstawiono informacje na temat przewidywanego harmonogramu Oferty. Oferta staje się ważna z chwilą opublikowania Prospektu. Czas podawany jest według czasu warszawskiego.

Nie później niż 29 czerwca 2017 r.	zawarcie warunkowej Umowy o Gwarantowanie Oferty
29 czerwca 2017 r.	publikacja Prospektu rozpoczęcie procesu budowania księgi popytu wśród Inwestorów Instytucjonalnych
6 lipca 2017 r.	zakończenie procesu budowania księgi popytu ustalenie Ceny Sprzedaży Akcji Oferowanych podpisanie aneksu cenowego do Umowy o Gwarantowanie Oferty określającego Cenę Sprzedaży Akcji Oferowanych opublikowanie Ceny Sprzedaży Akcji Oferowanych
7-11 lipca 2017 r.	przyjmowanie zapisów Inwestorów Instytucjonalnych
12 lipca 2017 r.	ewentualne składanie zapisów przez Gwaranta Oferty w wykonaniu zobowiązania wynikającego z Umowy o Gwarantowanie Oferty przydział Akcji Oferowanych

około 17 lipca 2017 r.

zapisanie Akcji Oferowanych na rachunkach papierów wartościowych Inwestorów Instytucjonalnych (pod warunkiem, że dane przekazane przez inwestorów na potrzeby zapisania Akcji Oferowanych na ich rachunkach papierów wartościowych będą kompletne i prawidłowe)

około 19 lipca 2017 r.

pierwszy dzień notowania Akcji na GPW

Zgodnie z art. 54 ust. 1 pkt 3 Ustawy o Ofercie Publicznej, inwestorom, którzy złożyli zapis przed przekazaniem do publicznej wiadomości informacji o ostatecznej cenie lub liczbie oferowanych papierów wartościowych, przysługuje uprawnienie do uchylenia się od skutków prawnych złożonego zapisu przez złożenie w jednym z punktów obsługi klienta firmy inwestycyjnej oferującej dane papiery wartościowe oświadczenia na piśmie, w terminie 2 dni roboczych od dnia przekazania do publicznej wiadomości tej informacji. Biorąc pod uwagę planowany harmonogram i strukturę Oferty, powyższe uprawnienie nie będzie miało zastosowania do inwestorów składających zapisy w ramach Oferty.

Powyższy harmonogram może ulec zmianie. Niektóre zdarzenia, które zostały w nim przewidziane, są niezależne od Banku lub Akcjonariusza Sprzedającego. Akcjonariusz Sprzedający, po konsultacji z Globalnymi Koordynatorami, zastrzega sobie prawo do zmiany powyższego harmonogramu Oferty, w tym terminów przyjmowania zapisów na Akcje Oferowane. Informacja o zmianie poszczególnych terminów Oferty zostanie przekazana w trybie przewidzianym w art. 52 Ustawy o Ofercie Publicznej, tj. w formie komunikatu aktualizującego w sposób, w jaki został opublikowany niniejszy Prospekt. Jeżeli w opinii Akcjonariusza Sprzedającego zmiana harmonogramu Oferty może w sposób znaczący wpłynąć na ocenę Akcji Oferowanych, taka informacja zostanie opublikowana w formie aneksu do Prospektu (po zatwierdzeniu przez KNF) zgodnie z treścią art. 51 Ustawy o Ofercie Publicznej.

Zmiana terminów rozpoczęcia lub zakończenia przyjmowania zapisów i podanie do publicznej wiadomości stosownej informacji o tym nastąpi najpóźniej w ostatnim dniu przed pierwotnym terminem rozpoczęcia lub zakończenia przyjmowania zapisów na Akcje Oferowane.

Zmiany terminów dla innych zdarzeń przewidzianych w harmonogramie zostaną podane do publicznej wiadomości najpóźniej w dniu upływu danego terminu, z wyjątkiem skrócenia terminu zakończenia budowania księgi popytu wśród Inwestorów Instytucjonalnych, który zostanie podany do publicznej wiadomości najpóźniej w dniu poprzedzającym dzień upływu danego terminu.

Zmiana terminów Oferty nie będzie traktowana jako odstępianie od przeprowadzenia sprzedaży Akcji Oferowanych.

Jeśli decyzja o zmianie harmonogramu Oferty zostanie podjęta po przeprowadzeniu procesu budowania księgi popytu, ale przed rozpoczęciem składania zapisów na Akcje Oferowane, Akcjonariusz Sprzedający wspólnie z Globalnymi Koordynatorami mogą ponownie przeprowadzić proces budowania księgi popytu, przy czym w takiej sytuacji określą, czy wcześniej złożone deklaracje i zaproszenia do złożenia zapisu na Akcje Oferowane tracą, czy zachowują ważność.

Zmiany terminów przeprowadzenia Oferty mogą odbywać się tylko w okresie ważności Prospektu.

Warunki odstąpienia od lub zawieszenia Oferty

Do dnia rozpoczęcia budowania księgi popytu Akcjonariusz Sprzedający, po konsultacji z Globalnymi Koordynatorami, może odstąpić od przeprowadzenia sprzedaży Akcji Oferowanych w ramach Oferty bez podawania przyczyn swojej decyzji, co będzie równoznaczne z odwołaniem Oferty.

Od dnia rozpoczęcia budowania księgi popytu, jednakże nie później niż do dnia przydziału Akcji Oferowanych, Akcjonariusz Sprzedający, po konsultacji z Globalnymi Koordynatorami, może odstąpić od przeprowadzenia sprzedaży Akcji Oferowanych w ramach Oferty, przy czym takie odstąpienie może nastąpić z powodów, które w ocenie Akcjonariusza Sprzedającego są powodami ważnymi. Do ważnych powodów można zaliczyć w szczególności: (i) nagle lub nieprzewidziane zmiany w sytuacji ekonomiczno-politycznej w Polsce lub w innym kraju, które mogłyby mieć istotny negatywny wpływ na rynki finansowe, gospodarkę Polski, Ofertę lub na działalność Grupy (np. zamachy terrorystyczne, wojny, katastrofy, powodzie); (ii) nagle lub nieprzewidziane zmiany lub wydarzenia o innym charakterze niż wskazane w punkcie (i) powyżej mogące mieć istotny negatywny wpływ na działalność Grupy lub mogące skutkować poniesieniem przez Grupę istotnej szkody lub istotnym zakłóceniem jej działalności; (iii) istotną negatywną zmianę dotyczącą działalności, sytuacji finansowej lub wyników operacyjnych Grupy; (iv) zawieszenie lub istotne ograniczenie obrotu papierami wartościowymi na GPW lub na innych rynkach giełdowych w przypadku, gdy mogłoby to mieć istotny negatywny wpływ na Ofertę; (v) niezadowolający poziom zainteresowania Akcjami Oferowanymi w procesie

budowania księgi popytu w zakresie liczby Akcji Oferowanych bądź ich ceny; (vi) niewystarczającą, zdaniem Globalnych Koordynatorów, spodziewaną liczbę Akcji w obrocie na GPW, niezapewniającą odpowiedniej płynności Akcji; lub (vii) odstąpienie od albo rozwiązanie Umowy o Gwarantowanie Oferty.

W przypadku odstąpienia przez Akcjonariusza Sprzedającego od sprzedaży Akcji Oferowanych w Ofercie Bank nie zamierza ubiegać się o dopuszczenie Akcji do obrotu na rynku regulowanym. Informacja o odstąpieniu od przeprowadzenia sprzedaży Akcji Oferowanych w ramach Oferty oraz o odstąpieniu o ubieganie się o dopuszczenie Akcji do obrotu na rynku regulowanym zostanie ogłoszona w trybie art. 49 ust. 1b Ustawy o Ofercie Publicznej, tj. udostępniona do publicznej wiadomości, w ten sam sposób, w jaki został opublikowany niniejszy Prospekt. W przypadku odstąpienia od przeprowadzenia sprzedaży Akcji Oferowanych w ramach Oferty złożone zapisy na Akcje Oferowane zostaną uznane za nieważne, a dokonane płatności zostaną zwrócone bez jakichkolwiek odsetek i odszkodowań nie później niż 14 dni po dniu ogłoszenia o odstąpieniu od przeprowadzenia sprzedaży Akcji Oferowanych w ramach Oferty.

Wpłaty zostaną przekazane na rachunki gotówkowe prowadzone dla Inwestorów Instytucjonalnych.

Decyzja o zawieszeniu Oferty, bez podawania przyczyn, może zostać opublikowana przez Akcjonariusza Sprzedającego, po konsultacji z Globalnymi Koordynatorami, w każdym czasie przed rozpoczęciem procesu budowania księgi popytu. Od dnia rozpoczęcia procesu budowania księgi popytu, jednakże nie później niż do dnia przydziału Akcji Oferowanych, Akcjonariusz Sprzedający, po konsultacji z Globalnymi Koordynatorami, może podjąć decyzję o zawieszeniu przeprowadzenia Oferty tylko z powodów, które w ocenie Akcjonariusza Sprzedającego są powodami ważnymi. Do ważnych powodów należy zaliczyć w szczególności zdarzenia, które mogłyby w negatywny sposób wpłynąć na powodzenie Oferty lub powodować zwiększone ryzyko inwestycyjne dla nabywców Akcji Oferowanych. Decyzja w przedmiocie zawieszenia Oferty może zostać podjęta bez jednoczesnego wskazania nowych terminów Oferty, które mogą zostać ustalone w terminie późniejszym.

Informacja o zawieszeniu Oferty przed rozpoczęciem procesu budowania księgi popytu zostanie podana do publicznej wiadomości zgodnie z treścią art. 52 Ustawy o Ofercie Publicznej, to znaczy w formie komunikatu aktualizującego w sposób, w jaki został udostępniony Prospekt. Informacja o zawieszeniu Oferty po rozpoczęciu procesu budowania księgi popytu zostanie podana do publicznej wiadomości w formie aneksu do Prospektu po jego zatwierdzeniu przez KNF. Aneks ten będzie przekazany do publicznej wiadomości w ten sam sposób, w jaki został opublikowany niniejszy Prospekt.

Jeśli decyzja o zawieszeniu Oferty zostanie podana do publicznej wiadomości w okresie pomiędzy rozpoczęciem procesu budowania księgi popytu a dniem przydziału Akcji Oferowanych, złożone zapisy oraz dokonane płatności będą ważne, jednakże inwestorom przysługiwać będzie uprawnienie do uchylenia się od skutków prawnych złożonych zapisów poprzez złożenie oświadczenia na piśmie, w terminie dwóch dni roboczych od dnia publikacji aneksu do Prospektu dotyczącego zawieszenia Oferty.

Jeśli decyzja o zawieszeniu Oferty zostanie podana do publicznej wiadomości po przeprowadzeniu procesu budowania księgi popytu, ale przed rozpoczęciem przyjmowania zapisów, Akcjonariusz Sprzedający wspólnie z Globalnymi Koordynatorami mogą ponownie przeprowadzić proces budowania księgi popytu, przy czym w takiej sytuacji określą, czy wcześniej złożone deklaracje i zaproszenia do złożenia zapisu na Akcje Oferowane stracą, czy zachowają ważność. Informacja ta zostanie przekazana do publicznej wiadomości w trybie art. 52 Ustawy o Ofercie Publicznej, tj. w formie komunikatu aktualizującego do Prospektu w sposób, w jaki został opublikowany Prospekt.

Przedział cenowy

Na potrzeby przeprowadzenia procesu budowy księgi popytu Akcjonariusz Sprzedający, w uzgodnieniu z Globalnymi Koordynatorami, określi orientacyjny przedział cenowy (taki przedział cenowy nie zostanie podany do publicznej wiadomości oraz może ulegać zmianom).

Ustalenie Ceny Sprzedaży

Cena Sprzedaży Akcji Oferowanych („Cena Sprzedaży Akcji Oferowanych”) zostanie ustalona przez Akcjonariusza Sprzedającego, w uzgodnieniu z Globalnymi Koordynatorami, po zakończeniu procesu budowania księgi popytu.

Informacja na temat Ceny Sprzedaży Akcji Oferowanych zostanie przekazana przez Bank do publicznej wiadomości w trybie określonym w art. 54 ust. 3 Ustawy o Ofercie Publicznej, tj. w sposób, w jaki został opublikowany niniejszy Prospekt.

Zgodnie z art. 54 ust. 1 pkt 3 Ustawy o Ofercie Publicznej, inwestorom, którzy złożyli zapis przed przekazaniem do publicznej wiadomości informacji o ostatecznej cenie lub liczbie oferowanych papierów wartościowych, przysługuje uprawnienie do uchylenia się od skutków prawnych złożonego zapisu przez złożenie w jednym z punktów obsługi klienta firmy inwestycyjnej oferującej dane papiery wartościowe oświadczenia na piśmie, w terminie 2 dni roboczych od dnia przekazania do publicznej wiadomości tej informacji. Biorąc pod uwagę planowany harmonogram i strukturę Oferty, powyższe uprawnienie nie będzie miało zastosowania do inwestorów składających zapisy w ramach Oferty.

W momencie składania zapisów inwestorzy nie będą ponosić dodatkowych kosztów ani podatków, z wyjątkiem ewentualnych kosztów związanych z otwarciem i prowadzeniem rachunku papierów wartościowych, o ile inwestor składający zapis na Akcje Oferowane nie posiadał takiego rachunku wcześniej, lub kosztów prowizji maklerskiej, zgodnie z postanowieniami właściwych umów i regulaminów danego podmiotu przyjmującego zapis. Informacje na temat opodatkowania znajdują się w rozdziale „Opodatkowanie”.

Ostateczna liczba Akcji Oferowanych

Akcjonariusz Sprzedający zamierza zaoferować do sprzedaży w Ofercie 33.850.251 Akcji Oferowanych reprezentujących 15% akcji Banku, które będą przedmiotem wniosku o dopuszczenie i wprowadzenie do obrotu na rynku regulowanym prowadzonym przez GPW.

Zasady składania zapisów

Po zakończeniu procesu budowania księgi popytu Akcjonariusz Sprzedający, po konsultacji z Globalnymi Koordynatorami, dokona uznaniowego wyboru Inwestorów Instytucjonalnych, do których zostaną wysłane zaproszenia do złożenia zapisu na Akcje Oferowane i którzy będą uprawnieni do złożenia zapisów na Akcje Oferowane w liczbie wskazanej w zaproszeniu do złożenia zapisu oraz dokonania wpłat na Akcje Oferowane na rachunek wskazany w takim zaproszeniu. Zaproszenia do Inwestorów Instytucjonalnych w Polsce zostaną wysłane przez Oferującego, działającego również w imieniu pozostałych Menedżerów Oferty, natomiast zaproszenia do danego Inwestora Instytucjonalnego z siedzibą poza Polską zostaną przesłane przez tego Menedżera Oferty, za pośrednictwem którego dany zagraniczny Inwestor Instytucjonalny uczestniczył w procesie budowania księgi popytu na zasadach uzgodnionych pomiędzy Menedżerami Oferty.

Zapisy składane przez Inwestorów Instytucjonalnych, którzy zostali zaproszeni przez Oferującego działającego w imieniu pozostałych Menedżerów Oferty do składania zapisów na Akcje Oferowane, będą przyjmowane w siedzibie Oferującego. W celu uzyskania informacji na temat szczegółowych zasad składania zapisów Inwestorzy Instytucjonalni powinni skontaktować się z Oferującym.

Każdy z Inwestorów Instytucjonalnych może złożyć zapis lub zapisy na taką liczbę Akcji Oferowanych, która będzie wskazana w skierowanym do danego Inwestora Instytucjonalnego zaproszeniu do złożenia zapisu. Liczba Akcji Oferowanych wskazana w zaproszeniu do złożenia zapisu skierowanym do danego Inwestora Instytucjonalnego jest maksymalną liczbą Akcji Oferowanych, na które może złożyć zapisy dany Inwestor Instytucjonalny (przy czym liczba ta może być inna dla każdego Inwestora Instytucjonalnego).

Zapisy opiewające łącznie na większą liczbę Akcji Oferowanych niż wskazana w zaproszeniu, o którym mowa powyżej, będą traktowane jako zapisy na maksymalną liczbę Akcji Oferowanych, na które może złożyć zapis dany Inwestor Instytucjonalny. W przypadku złożenia przez inwestora zapisu na mniejszą liczbę Akcji Oferowanych niż wynikająca z otrzymanego zaproszenia, takiemu inwestorowi może zostać przydzielona liczba Akcji Oferowanych wynikająca ze złożonego przez niego zapisu lub też, na zasadach określonych w punkcie „Przydział Akcji Oferowanych”, mniejsza liczba Akcji Oferowanych niż wynikająca ze złożonego przez niego zapisu lub może nie zostać mu przydzielona żadna Akcja Oferowana.

Zapisy będą składane na formularzach zapisu udostępnionych przez Oferującego. Formularz zapisu będzie zawierał obowiązkowe postanowienie dotyczące zapisania Akcji na rachunkach papierów wartościowych Inwestorów Instytucjonalnych. Zapis na Akcje Oferowane jest bezwarunkowy, nieodwołalny (z zastrzeżeniem prawa do uchylenia się od skutków prawnych złożonego zapisu stosownie do art. 51a i art. 54 ust. 1 pkt 3 Ustawy o Ofercie Publicznej) i nie może zawierać jakichkolwiek zastrzeżeń lub dodatkowych warunków realizacji oraz będzie wiązać inwestora

składającego zapis do czasu przydziału Akcji Oferowanych oferowanych w Ofercie albo do dnia odstąpienia od przeprowadzenia sprzedaży Akcji Oferowanych w ramach Oferty.

Niewskazanie w formularzu zapisu wymaganych informacji bądź podanie nieprawdziwych lub nieprawidłowych informacji spowoduje, że zapis danego inwestora będzie nieważny. Wszelkie konsekwencje wynikające z niewłaściwego bądź niepełnego wypełnienia formularza zapisu ponosi Inwestor Instytucjonalny składający zapis.

Zasady płatności za Akcje Oferowane

Inwestorzy Instytucjonalni powinni opłacić składane zapisy najpóźniej do godziny 15:00 czasu warszawskiego w dniu 11 lipca 2017 r., w złotych, w wysokości odpowiadającej iloczynowi liczby Akcji Oferowanych, na którą Inwestor Instytucjonalny złoży zapis, oraz Ceny Sprzedaży Akcji Oferowanych oraz w sposób zgodny z instrukcjami wskazanymi w zaproszeniu do składania zapisów.

W przypadku dokonania przez Inwestora Instytucjonalnego niepełnej wpłaty, tak opłacony zapis danego Inwestora Instytucjonalnego będzie uznany za złożony na mniejszą liczbę Akcji Oferowanych niż wynikająca z otrzymanego zaproszenia (tj. na liczbę Akcji Oferowanych, która została w pełni opłacona przez Inwestora Instytucjonalnego, w kwocie stanowiącej iloczyn liczby Akcji Oferowanych i Ceny Sprzedaży Akcji Oferowanych). W rezultacie złożenia i opłacenia takiego zapisu, do przydziału Akcji Oferowanych takiemu Inwestorowi Instytucjonalnemu znajdą zastosowanie postanowienia punktu „Zasady składania zapisów” dotyczące przydziału Akcji Oferowanych w przypadku złożenia przez inwestora zapisu na mniejszą liczbę Akcji Oferowanych niż wynikająca z otrzymanego zaproszenia.

Wpłaty z tytułu zapisów na Akcje Oferowane powinny być dokonywane przelewem w złotych, na rachunek wskazany w zaproszeniu do złożenia zapisu. Jako data wpłaty zostanie przyjęta data uznania tego rachunku kwotą pieniężną.

Środki wpłacane na Akcje Oferowane nie będą oprocentowane.

Przydział Akcji Oferowanych

Przydział Akcji Oferowanych zostanie dokonany po zakończeniu przyjmowania zapisów złożonych przez Inwestorów Instytucjonalnych. Przydział Akcji Oferowanych ich nabywcom nastąpi w dniu 12 lipca 2017 r.

Na Datę Prospektu Akcjonariusz Sprzedający nie przewiduje przydziału jednemu podmiotowi bądź dwóm lub więcej podmiotom działającym w porozumieniu, którego przedmiotem jest wykonywanie prawa głosu z Akcji Oferowanych, pakietu Akcji Oferowanych reprezentujących 10% lub więcej całkowitej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku.

Traktowanie zapisów w związku z przydziałem Akcji Oferowanych nie zależy od podmiotu, w którym zapis został złożony.

W zakresie i w terminie, w jakim będzie to wymagane przepisami prawa, informacja na temat wyniku przydziału Akcji Oferowanych zostanie podana do publicznej wiadomości w formie raportu bieżącego na podstawie § 33 ust. 1 pkt 6 Rozporządzenia o Raportach, przy czym rozpoczęcie notowania Akcji będzie możliwe przed podaniem do publicznej wiadomości wyników przydziału Akcji Oferowanych.

Przydział Akcji Oferowanych poszczególnym Inwestorom Instytucjonalnym nastąpi na podstawie złożonych przez nich zapisów, pod warunkiem pełnego opłacenia złożonego zapisu zgodnie z zasadami opisanymi w Prospekcie, w liczbie, o której poszczególni Inwestorzy Instytucjonalni zostaną poinformowani w zaproszeniu do złożenia zapisu (z zastrzeżeniem wyjątków wskazanych poniżej).

Po zakończeniu procesu budowania księgi popytu zostaną wysłane zaproszenia do złożenia zapisu na Akcje Oferowane do Inwestorów Instytucjonalnych. Inwestorom Instytucjonalnym, do których wysłane zostaną zaproszenia, Akcje Oferowane zostaną przydzielone zgodnie ze wskazaną w nich liczbą Akcji Oferowanych (z zastrzeżeniem wyjątków wskazanych poniżej), pod warunkiem prawidłowego złożenia i opłacenia zapisu.

Akcje Oferowane, w odniesieniu do których Inwestorzy Instytucjonalni uchylą się od skutków złożonych zapisów w trybie art. 51a Ustawy o Ofercie Publicznej, nie złożą zapisów w odpowiedzi na zaproszenie lub nie opłacą w terminie złożonych zapisów, mogą zostać zaoferowane i przydzielone Inwestorom Instytucjonalnym, zarówno tym, którzy wezmą udział w procesie budowania księgi popytu, jak również tym, którzy nie wezmą udziału w procesie budowania księgi popytu, pod warunkiem prawidłowego złożenia i opłacenia zapisów złożonych w odpowiedzi na zaproszenie do

złożenia takich zapisów na Akcje Oferowane na zasadach określonych w niniejszym rozdziale lub mogą zostać przydzielone Gwarantowi Oferty lub jego podmiotom powiązanym.

W przypadku dokonania niepełnej wpłaty na Akcje Oferowane bądź złożenia przez Inwestora Instytucjonalnego zapisu na liczbę Akcji Oferowanych mniejszą niż określona w zaproszeniu, taki zapis będzie traktowany jako zapis złożony na mniejszą liczbę Akcji Oferowanych niż wynikająca z zaproszenia otrzymanego przez inwestora. W rezultacie złożenia i opłacenia takiego zapisu, do przydziału Akcji Oferowanych takiemu Inwestorowi Instytucjonalnemu znajdą zastosowanie postanowienia punktu „Zasady składania zapisów” dotyczące przydziału Akcji Oferowanych w przypadku złożenia przez inwestora zapisu na mniejszą liczbę Akcji Oferowanych niż wynikająca z otrzymanego zaproszenia. W rezultacie, takiemu Inwestorowi Instytucjonalnemu zostanie przydzielona liczba Akcji Oferowanych, na jaką Inwestor Instytucjonalny dokona wpłaty, lub też na podstawie uznaniowego wyboru Akcjonariusza Sprzedającego, po konsultacji z Globalnymi Koordynatorami i w oparciu o ich rekomendacje, takiemu Inwestorowi Instytucjonalnemu może zostać przydzielona mniejsza liczba Akcji Oferowanych niż wynikająca z dokonanej wpłaty lub może nie zostać mu przydzielona żadna Akcja Oferowana. W przypadku złożenia przez Inwestora Instytucjonalnego zapisu lub zapisów na większą liczbę Akcji Oferowanych niż wynikająca z otrzymanego zaproszenia, inwestorowi takiemu może zostać przydzielona liczba Akcji Oferowanych wynikająca z otrzymanego przez niego zaproszenia.

Zwrot środków pieniężnych Inwestorom Instytucjonalnym, którym nie przydzielono Akcji Oferowanych lub których zapisy na Akcje Oferowane zostaną unieważnione lub nieuwzględnione, oraz nadpłat zostanie dokonany w terminie 14 dni od dnia przydziału Akcji Oferowanych lub od daty ogłoszenia o odstąpieniu od przeprowadzenia sprzedaży Akcji Oferowanych w ramach Oferty, bez jakichkolwiek odsetek bądź odszkodowań na rachunek wskazany w formularzu zapisu przez danego Inwestora Instytucjonalnego.

Rozliczenie

Oferujący wystawi odpowiednio instrukcje rozliczeniowe lub dotyczące przelewów celem przeniesienia Akcji Oferowanych na rachunki papierów wartościowych Inwestorów Instytucjonalnych. Jeżeli dane przekazane przez Inwestora Instytucjonalnego na potrzeby przeniesienia Akcji Oferowanych będą niekompletne lub nieprawidłowe, Inwestor Instytucjonalny musi liczyć się z przeniesieniem Akcji Oferowanych na swój rachunek papierów wartościowych w terminie późniejszym, po uzupełnieniu lub skorygowaniu danych przez Inwestora Instytucjonalnego.

Menedżerowie Oferty, w tym Oferujący, nie ponoszą odpowiedzialności za nieprzeniesienie Akcji Oferowanych wynikające z niekompletnych lub nieprawidłowych danych przekazanych przez Inwestora Instytucjonalnego na potrzeby przeniesienia Akcji Oferowanych.

W przypadku niemożności zapisania Akcji Oferowanych przydzielonych Inwestorowi Instytucjonalnemu na rachunku papierów wartościowych wskazanym przez tego inwestora bądź w przypadku niewskazania takiego rachunku papierów wartościowych Akcje Oferowane zostaną zapisane na rachunkach lub w rejestrze prowadzonym przez Oferującego.

Notowanie Akcji

Akcje Banku nie były i nie są przedmiotem obrotu na żadnym rynku regulowanym lub jakimkolwiek innym odpowiednim rynku.

Bank zamierza złożyć wniosek do GPW o dopuszczenie i wprowadzenie wszystkich 225.668.340 akcji zwykłych imiennych o wartości nominalnej 10,0 zł (które po dematerializacji staną się akcjami zwykłymi na okaziciela), w tym wszystkich Akcji Oferowanych, do obrotu na rynku regulowanym prowadzonym przez GPW w systemie notowań ciągłych.

W związku z: (i) Ofertą oraz (ii) ubieganiem się o dopuszczenie i wprowadzenie Akcji do obrotu giełdowego zamiarem Banku jest docelowa rejestracja wszystkich Akcji, w tym wszystkich Akcji Oferowanych w depozycie papierów wartościowych prowadzonym przez KDPW, pod tym samym kodem ISIN.

Bank złoży wniosek do KDPW o zarejestrowanie Akcji Oferowanych w depozycie papierów wartościowych prowadzonym przez KDPW z odpowiednim wyprzedzeniem w celu umożliwienia ich przydziału Inwestorom Instytucjonalnym oraz rejestracji na rachunkach papierów wartościowych Inwestorów Instytucjonalnych na warunkach i w terminach określonych w Prospekcie. Bank złoży również wniosek o zarejestrowanie w prowadzonym przez KDPW depozycie papierów wartościowych pozostałych Akcji, jakie zostaną objęte wnioskami o dopuszczenie i wprowadzenie do obrotu.

Dopuszczenie i wprowadzenie Akcji do notowań na GPW wymaga m.in.: (i) podjęcia przez Zarząd GPW uchwały o dopuszczeniu i wprowadzeniu Akcji do obrotu na GPW po spełnieniu przez Bank warunków takiego dopuszczenia i wprowadzenia; oraz (ii) zawarcia przez Bank umowy z KDPW w sprawie rejestracji Akcji w depozycie prowadzonym przez KDPW.

Dopuszczenie i wprowadzenie Akcji, w tym Akcji Oferowanych, do obrotu na rynku regulowanym (w tym podstawowym) prowadzonym przez GPW wymaga zgody zarządu GPW i przyjęcia Akcji, w tym Akcji Oferowanych, do depozytu papierów wartościowych przez KDPW. Zgoda taka może być udzielona, jeśli Bank spełni wszystkie wymogi prawne określone w stosownych regulacjach GPW i KDPW oraz w Rozporządzeniu o Rynku, w tym w szczególności wymogi w zakresie minimalnej liczby akcji w wolnym obrocie. Zgodnie z Rozporządzeniem o Rynku w przypadku rynku podstawowego (będącego rynkiem oficjalnych notowań giełdowych) minimalna liczba akcji w wolnym obrocie jest zapewniona, jeżeli w posiadaniu akcjonariuszy, z których każdy posiada nie więcej niż 5% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu, znajduje się: (i) co najmniej 25% akcji spółki objętych wnioskiem o dopuszczenie do obrotu na rynku oficjalnych notowań lub (ii) co najmniej 500.000 akcji spółki o łącznej wartości stanowiącej, według ostatniej ceny emisyjnej lub ceny sprzedaży akcji, równowartość w złotych co najmniej 17 mln EUR. Ponadto Rozporządzenie o Rynku wymaga, aby: (i) wniosek o dopuszczenie obejmował wszystkie akcje tego samego rodzaju oraz (ii) emitent publikował sprawozdania finansowe wraz z opinią podmiotu uprawnionego do ich badania przez co najmniej trzy kolejne lata obrotowe poprzedzające złożenie wniosku o dopuszczenie. Natomiast zgodnie z Regulaminem GPW akcje mogą być dopuszczane do obrotu giełdowego (na rynku podstawowym albo równoległym), o ile: (i) został sporządzony odpowiedni dokument informacyjny, zatwierdzony przez właściwy organ nadzoru, chyba że sporządzenie lub zatwierdzenie dokumentu informacyjnego nie jest wymagane, (ii) zbywalność akcji nie jest ograniczona, (iii) w stosunku do emitenta nie toczy się postępowanie upadłościowe lub likwidacyjne, (iv) z zastrzeżeniem określonych wyjątków kapitalizacja spółki (rozumiana jako iloczyn liczby wszystkich akcji emitenta i prognozowanej ceny rynkowej) powinna wynosić co najmniej 60 mln zł albo równowartość w złotych 15 mln EUR, (v) w posiadaniu akcjonariuszy, z których każdy uprawniony jest do wykonywania mniej niż 5% głosów na walnym zgromadzeniu emitenta, znajduje się co najmniej: (a) 15% akcji objętych wnioskiem o dopuszczenie do obrotu giełdowego oraz (b) 100.000 akcji objętych wnioskiem o dopuszczenie do obrotu giełdowego o wartości równej co najmniej 1 mln EUR, liczonej według ostatniej ceny sprzedaży lub emisyjnej, a także (vi) akcje znajdują się w posiadaniu takiej liczby akcjonariuszy, która stwarza podstawę dla kształtowania się płynnego obrotu giełdowego. Zgodnie z Regulaminem GPW, w szczególnie uzasadnionych przypadkach zarząd GPW może odstąpić od stosowania wymogów określonych w punkcie (v) w zdaniu poprzedzającym, o ile uzna, że nie zagraża to interesowi uczestników obrotu giełdowego.

Analizując wnioski Banku o dopuszczenie i wprowadzenie jego papierów wartościowych do obrotu na GPW, zarząd GPW weźmie pod uwagę, w szczególności, aktualną i przewidywaną sytuację finansową Banku, jego perspektywy rozwoju oraz doświadczenie i kwalifikacje jego kadry zarządzającej, mając na uwadze bezpieczeństwo obrotu giełdowego i interes jego uczestników.

Bank zamierza ubiegać się o dopuszczenie Akcji na rynek regulowany podstawowy prowadzony przez GPW. Na Datę Prospektu Bank nie spełnia kryteriów dopuszczenia do obrotu na rynku regulowanym podstawowym prowadzonym przez GPW. Bank zakłada, że po zakończeniu Oferty spełni warunki dopuszczenia i wprowadzenia Akcji na rynek regulowany podstawowy prowadzony przez GPW. Jeżeli po zakończeniu Oferty, Bank nie będzie spełniać wymogów dopuszczenia Akcji do obrotu na rynku regulowanym podstawowym prowadzonym przez GPW, Bank zamierza ubiegać się o dopuszczenie Akcji do obrotu na rynku regulowanym równoległym prowadzonym przez GPW.

W przypadku niespełnienia przez Bank wymogów dopuszczenia Akcji do obrotu na rynku regulowanym prowadzonym przez GPW przewidzianych w Rozporządzeniu o Rynku oraz w Regulaminie GPW, Bank nie zamierza ubiegać się o dopuszczenie Akcji do obrotu poza rynkiem regulowanym, tj. w alternatywnym systemie obrotu NewConnect organizowanym przez GPW.

Biorąc pod uwagę, że niektóre kryteria dopuszczenia i wprowadzenia do obrotu na GPW są uznaniowe i należą do oceny zarządu GPW, Bank nie może zapewnić, że takie zgody i zezwolenia zostaną uzyskane ani że Akcje, w tym Akcje Oferowane, zostaną dopuszczone i wprowadzone do obrotu na rynku regulowanym GPW. Ponadto Bank nie może całkowicie wykluczyć, że z powodu okoliczności leżących poza jego kontrolą dopuszczenie i wprowadzenie Akcji, w tym Akcji Oferowanych, na główny rynek GPW nastąpi w terminach innych niż pierwotnie zakładane.

W przypadku zmiany zamiarów Banku w zakresie dopuszczenia i wprowadzenia Akcji do obrotu giełdowego informacja taka zostanie przekazana do publicznej wiadomości w trybie art. 51 Ustawy o Ofercie Publicznej, tj. w formie aneksu do Prospektu w sposób, w jaki został opublikowany Prospekt.

Zgodnie z art. 28 ust. 1 Prawa Bankowego oraz § 8 ust. 1 Statutu, Akcje staną się akcjami na okaziciela z chwilą ich dematerializacji (zarejestrowania w KDPW) zgodnie z przepisami Ustawy o Obrocie Instrumentami Finansowymi.

Miejsce zarejestrowania Akcji

Akcje, w tym Akcje Oferowane, zostaną zarejestrowane w systemie depozytowym prowadzonym przez KDPW (z siedzibą w Warszawie i adresem: ul. Książęca 4, 00-498 Warszawa), który jest centralną instytucją odpowiedzialną za system depozytowo-rozliczeniowy w zakresie obrotu papierami wartościowymi w Polsce.

Dla celów rejestracji Akcji w depozycie papierów wartościowych, KDPW przypisze kod ISIN do Akcji. Bank nie zamierza korzystać z usług agentów ds. płatności.

SUBEMISJA, STABILIZACJA I UMOWNE OGRANICZENIA ZBYWALNOŚCI AKCJI

Umowa o Gwarantowanie Oferty

Nie później niż w dniu 29 czerwca 2017 r. Akcjonariusz Sprzedający oraz Bank zamierzają zawrzeć warunkową umowę o gwarantowanie zapisów Inwestorów Instytucjonalnych na zasadach subemisji inwestycyjnej („**Umowa o Gwarantowanie Oferty**”) z Citigroup Global Markets Limited (działającym jako Gwarant Oferty), Domem Maklerskim Banku Handlowego S.A., Raiffeisen Bank International AG/Investment Banking oraz Raiffeisen Bank Polska S.A. Domem Maklerskim Raiffeisen Bank Polska S.A.

Raiffeisen Bank International AG/Investment Banking (Globalny Koordynator i Menedżer Oferty) oraz Raiffeisen Bank Polska S.A., Dom Maklerski Raiffeisen Bank Polska S.A. (Oferujący) będą stronami Umowy o Gwarantowanie Oferty, ponieważ będzie zawierać ona szereg postanowień natury technicznej dotyczących procesu składania i przyjmowania zapisów inwestorów odnoszących się bezpośrednio do obowiązków tych podmiotów.

W ramach Umowy o Gwarantowanie Oferty Gwarant Oferty zobowiąże się, z zastrzeżeniem ziszczenia się określonych warunków wskazanych poniżej, do dołożenia należytej staranności w celu zapewnienia nabycia i opłacenia Akcji Oferowanych przez Inwestorów Instytucjonalnych oraz do nabycia, bądź spowodowania nabycia przez jego podmioty powiązane, tych Akcji Oferowanych, które nie zostaną nabyte przez takich Inwestorów Instytucjonalnych.

Umowa o Gwarantowanie Oferty będzie zawierała między innymi następujące warunki zawieszające wykonanie zobowiązania do gwarantowania Oferty: (i) niewystąpienie jakichkolwiek zmian lub zdarzeń pociągających za sobą, w ocenie Gwaranta Oferty, jakiegokolwiek niekorzystnej zmiany w sytuacji prawnej, finansowej, zyskach, sprawach handlowych lub prognozach gospodarczych Grupy w stosunku do stanu opisanego w Prospekcie, (ii) niewystąpienie siły wyższej, (iii) potwierdzenie przez Bank oraz Akcjonariusza Sprzedającego w dniu wykonania zobowiązania subemisyjnego oświadczeń i zapewnień zawartych w Umowie o Gwarantowanie Oferty, (iv) dostarczenie przez Bank, Akcjonariusza Sprzedającego, bądź ich doradców opinii prawnych, określonych dokumentów o treści uzgodnionej z Gwarantem Oferty, (v) wykonanie przez Bank, bądź Akcjonariusza Sprzedającego zobowiązań wskazanych w Umowie o Gwarantowanie Oferty, (vi) uzgodnienie aneksu cenowego („**Aneks Cenowy**”) do Umowy o Gwarantowanie Oferty określającego Cenę Sprzedaży Akcji Oferowanych.

Zawarcie Aneksu Cenowego, według wyłącznego uznania podmiotów będących jego stronami, jest planowane nie później niż w dniu 6 lipca 2017 r. po zakończeniu procesu budowania księgi popytu i ustaleniu Ceny Sprzedaży Akcji Oferowanych.

W przypadku, gdyby jakikolwiek warunek wykonania zobowiązania subemisyjnego nie ziścił się bądź nie nastąpiło zwolnienie z obowiązku jego ziszczenia się i powyższe okoliczności wystąpią przed złożeniem zapisu na Akcje Oferowane objęte Umową o Gwarantowanie Oferty, zobowiązanie Gwaranta Oferty do złożenia zapisu na Akcje Oferowane zgodnie z Umową o Gwarantowanie Oferty wygaśnie. Menedżerowie Oferty będą także uprawnieni do odstąpienia od Umowy o Gwarantowanie Oferty w określonych w niej przypadkach, w szczególności w sytuacji, gdy którekolwiek z zapewnień lub oświadczeń Banku lub Akcjonariusza Sprzedającego okaże się niezgodne z rzeczywistym stanem faktycznym lub prawnym.

Umowa o Gwarantowanie Oferty nie będzie przewidywać limitów gwarancji zapisów, a zatem cała Oferta będzie objęta gwarancją na podstawie Umowy o Gwarantowanie Oferty.

Umowa o Gwarantowanie Oferty zawarta zostanie pod prawem Anglii i Walii i będzie zawierać postanowienia zwyczajowe przyjęte w międzynarodowych ofertach podobnych do Oferty, w tym oświadczenia i zapewnienia Banku oraz Akcjonariusza Sprzedającego.

Zgodnie z Umową o Gwarantowanie Oferty Akcjonariusz Sprzedający oraz Bank zobowiążą się zwolnić Menedżerów Oferty oraz inne określone osoby z odpowiedzialności i obowiązku świadczenia z tytułu określonych roszczeń, zobowiązań lub kosztów, jakie mogą zostać dochodzone lub zostaną poniesione przez Menedżerów Oferty lub określone osoby w związku z Umową o Gwarantowanie Oferty (tzw. klauzula indemnifikacyjna).

Umowa o Gwarantowanie Oferty będzie zawierać standardowe zobowiązania Menedżerów Oferty co do zakresu terytorialnego podejmowanych działań promocyjnych oraz zobowiązanie do podejmowania działań promocyjnych jedynie w stosunku do określonych kategorii inwestorów instytucjonalnych oraz w każdym przypadku zgodnie z prawem jurysdykcji, gdzie takie działania będą podejmowane.

Umowa o Gwarantowanie Oferty będzie przewidywać, że Bank oraz Akcjonariusz Sprzedający będą podlegać umownemu ograniczeniu zbywalności lub emisji akcji. Zobowiązania dotyczące umownego ograniczenia zbywalności lub emisji akcji przez Bank lub Akcjonariusza Sprzedającego zostały opisane w punkcie „– Umowne ograniczenia zbywalności Akcji” poniżej.

W zakresie, w jakim będzie to wymagane przepisami prawa, informacja o zawarciu Umowy o Gwarantowanie Oferty zostanie podana do publicznej wiadomości w formie komunikatu aktualizującego w trybie art. 52 ust. 2 Ustawy o Ofercie Publicznej. W przypadku, gdy w ocenie Akcjonariusza Sprzedającego zmiana warunków Umowy o Gwarantowanie Oferty lub terminu jej zawarcia mogłaby w sposób znaczący wpłynąć na ocenę Akcji Oferowanych, informacja ta zostanie udostępniona do publicznej wiadomości w formie aneksu do niniejszego Prospektu, zgodnie z art. 51 Ustawy o Ofercie Publicznej. Informacja o niezawarciu Umowy o Gwarantowanie Oferty zostanie podana do publicznej wiadomości w formie aneksu do niniejszego Prospektu, zgodnie z art. 51 Ustawy o Ofercie Publicznej. Przekazanie informacji na temat Ceny Sprzedaży Akcji Oferowanych w trybie art. 54 ust. 3 Ustawy o Ofercie Publicznej będzie równoznaczne z zawarciem Aneksu Cenowego na warunkach określonych w powyższej informacji.

Działania stabilizacyjne

Warunki Oferty nie przewidują możliwości dokonania nadprzydziału lub opcji dodatkowego przydziału typu greenshoe.

Warunki ogólne Oferty nie przewidują działań stabilizacyjnych.

Umowne ograniczenia zbywalności Akcji

Akcjonariusz Sprzedający

W Umowie o Gwarantowanie Oferty Akcjonariusz Sprzedający zobowiąże się, że bez pisemnej zgody Citigroup Global Markets Limited, Akcjonariusz Sprzedający nie będzie w okresie od dnia zawarcia Umowy o Gwarantowanie Oferty do dnia upływu okresu 180 dni od dnia pierwszego notowania Akcji na GPW (z zastrzeżeniem możliwości wykonania zobowiązania Akcjonariusza Sprzedającego wobec KNF dotyczącego zwiększenia liczby akcji Banku w wolnym obrocie do co najmniej 25%): (i) emitować, oferować, pożyczать, obciążać, przenosić, sprzedawać lub zobowiązywać się do sprzedaży lub emisji, przyznawać opcji, prawa lub gwarancji w zakresie nabycia, pożyczania lub innej formy przeniesienia lub w inny sposób przenosić, zbywać bądź ogłaszać jakąkolwiek ofertę lub emisję jakichkolwiek Akcji lub prawa udziałowego do Akcji lub jakichkolwiek papierów wartościowych wymiennych lub zamiennych bądź zasadniczo podobnych do Akcji lub praw udziałowych do Akcji, (ii) zawierać jakichkolwiek transakcji swap lub innych umów bądź transakcji przenoszących, w całości bądź w części, jakiekolwiek ekonomiczne skutki własności Akcji, bez względu na to czy taka transakcja swap czy też inna transakcja jest rozliczana w drodze dostarczenia Akcji lub innych papierów wartościowych, w gotówce bądź w inny sposób.

Ponadto Akcjonariusz Sprzedający zobowiąże się, że w tym samym okresie bez pisemnej zgody Citigroup Global Markets Limited nie nabędzie żadnych Akcji ani nie ogłosi zamiaru takiego nabycia.

Bank

W Umowie o Gwarantowanie Oferty Bank zobowiąże się, że bez pisemnej zgody Citigroup Global Markets Limited, Spółka nie będzie w okresie od dnia zawarcia Umowy o Gwarantowanie Oferty do dnia upływu okresu 180 dni od dnia pierwszego notowania Akcji na GPW (z zastrzeżeniem obowiązujących przepisów prawa i regulacji oraz wykonania wiążących decyzji lub rekomendacji organów regulacyjnych dotyczących podwyższenia kapitału zakładowego Banku): (i) emitować, oferować, pożyczать, obciążać, przenosić, sprzedawać lub zobowiązywać się do sprzedaży lub emisji, przyznawać opcji, prawa lub gwarancji w zakresie nabycia, pożyczania lub innej formy przeniesienia lub w inny sposób przenosić, zbywać bądź ogłaszać jakąkolwiek ofertę lub emisję jakichkolwiek Akcji lub prawa udziałowego do Akcji lub jakichkolwiek papierów wartościowych wymiennych lub zamiennych bądź zasadniczo podobnych do Akcji lub praw udziałowych do Akcji, (ii) zawierać jakichkolwiek transakcji swap lub innych umów bądź transakcji przenoszących, w całości bądź w części, jakiekolwiek ekonomiczne skutki własności Akcji, bez względu na to czy taka transakcja swap czy też inna transakcja jest rozliczana w drodze dostarczenia Akcji lub innych papierów wartościowych, w gotówce bądź w inny sposób.

Ponadto Bank zobowiąże się, że w tym samym okresie bez pisemnej zgody Citigroup Global Markets Limited nie nabeździe żadnych Akcji, ani w inny sposób nie obniży swojego kapitału, a także nie ogłosi zamiaru takiego nabycia lub obniżenia, oraz spowoduje, że żaden z jego podmiotów powiązanych tego nie uczyni.

W zakresie, w jakim będzie to wymagane przepisami prawa, informacja o modyfikacji zobowiązań Banku ograniczających emisję akcji zostanie podana do publicznej wiadomości w formie komunikatu aktualizującego w trybie art. 52 ust. 2 Ustawy o Ofercie Publicznej. W przypadku gdy, w ocenie Akcjonariusza Sprzedającego, zmiana warunków powyższych zobowiązań lub terminu ich zaciągnięcia mogłaby w sposób znaczący wpłynąć na ocenę Akcji Oferowanych, informacja ta zostanie udostępniona do publicznej wiadomości w formie aneksu do Prospektu.

Konflikt interesów

Każdy z Menedżerów Oferty i ich podmiotów powiązanych (większość z nich jako część organizacji międzynarodowych lub o zasięgu globalnym, świadczących usługi finansowe) jest lub może być zaangażowany w działalność w zakresie bankowości inwestycyjnej, papierów wartościowych, zarządzania inwestycjami oraz indywidualnego zarządzania majątkiem. W zakresie działalności dotyczącej papierów wartościowych zajmują się lub mogą się zajmować subemisją papierów wartościowych, obrotem papierami wartościowymi (na rachunek własny lub klientów), usługami maklerskimi, obrotem walutami, obrotem na giełdach towarowych i instrumentami pochodnymi (na rachunek własny lub klientów), a także świadczeniem usług maklerskich, usług bankowości inwestycyjnej, sporządzaniem analiz, jak również usług finansowania i doradztwa finansowego. W zakresie dozwolonym przez obowiązujące przepisy prawa i zasady dotyczące konfliktu interesów dotyczące prowadzenia działalności maklerskiej i w ramach bankowości inwestycyjnej: (a) w normalnym toku działalności związanych z dokonywaniem obrotu instrumentami finansowymi, usług maklerskich lub usług finansowania, każdy z Menedżerów Oferty i ich podmiotów powiązanych może w dowolnym czasie posiadać inwestycje długo-, lub krótkoterminowe, zapewniać finansowanie inwestycji, oraz może – na rachunek własny lub swoich klientów – angażować się w obrót lub w inny sposób strukturyzować lub przeprowadzać transakcje dotyczące dłużnych lub udziałowych papierów wartościowych lub kredytów uprzywilejowanych dowolnego podmiotu uczestniczącego w Ofercie, lub transakcje dotyczące jakiegokolwiek waluty albo towaru związanych z Ofertą, lub transakcje dotyczące dowolnych powiązanych instrumentów pochodnych; (b) każdy z Menedżerów Oferty i ich podmiotów powiązanych, ich dyrektorzy, członkowie organów zarządzających lub nadzorczych, członkowie kadry kierowniczej i pracownicy mogą w dowolnym czasie inwestować na własny rachunek lub zarządzać funduszami inwestującymi na własny rachunek w dłużne lub udziałowe papiery wartościowe emitowane przez dowolny podmiot uczestniczący w Ofercie, w jakiegokolwiek waluty lub towary związane z Ofertą, lub w jakiegokolwiek powiązane instrumenty pochodne; (c) każdy z Menedżerów Oferty i ich podmiotów powiązanych może w dowolnym czasie dokonywać w zwykłym toku czynności maklerskich na rzecz jakiegokolwiek podmiotu uczestniczącego w Ofercie.

Menedżerowie Oferty oraz ich podmioty powiązane prowadzili w przeszłości oraz mogą w przyszłości świadczyć usługi bankowości inwestycyjnej, komercyjnej oraz inne usługi finansowe, a także dokonywać innego rodzaju transakcji z Akcjonariuszem Sprzedającym, podmiotami, w stosunku do których Akcjonariusz Sprzedający jest podmiotem dominującym, z Bankiem oraz jego podmiotami powiązanymi. Menedżerowie Oferty oraz ich podmioty powiązane otrzymywali i mogą w przyszłości otrzymywać wynagrodzenie i prowizje zwyczajowo należne z tytułu świadczenia takich usług lub przeprowadzania transakcji.

W związku z Ofertą Menedżerowie Oferty oraz ich podmioty powiązane działają wyłącznie na rzecz Banku oraz Akcjonariusza Sprzedającego oraz, z zastrzeżeniem bezwzględnie obowiązujących przepisów prawa, nie ponoszą odpowiedzialności wobec jakichkolwiek innych osób.

Menedżerowie Oferty lub ich podmioty powiązane mogą nabywać instrumenty finansowe emitowane przez Akcjonariusza Sprzedającego, Bank, ich podmioty powiązane lub instrumenty finansowe powiązane z instrumentami finansowymi emitowanymi przez wskazane powyżej podmioty. W szczególności Gwarant Oferty może nabyć takie instrumenty finansowe zgodnie z Umową o Gwarantowanie Oferty. W związku z Ofertą każdy z Menedżerów Oferty lub każdy z ich podmiotów powiązanych może również działać jako inwestor na własny rachunek, nabyć Akcje Oferowane w Ofercie, a następnie je posiadać, zbyć lub rozporządzać nimi w inny sposób. Dodatkowo, na Datę Prospektu, Raiffeisen Bank International AG, który jest jednocześnie Menedżerem Oferty i Globalnym Koordynatorem w związku z Ofertą, jest posiadaczem 225.668.340 Akcji reprezentujących 100% kapitału zakładowego Banku oraz uprawniających do 100% głosów na Walnym Zgromadzeniu.

Każdy z Menedżerów Oferty przekaze informacje o nabyciu Akcji Oferowanych lub o dokonywaniu transakcji opisanych powyżej jedynie w przypadku, gdy obowiązek ujawniania takich transakcji będzie wynikać z powszechnie obowiązujących przepisów prawa.

OGRANICZENIA W ZAKRESIE OFEROWANIA AKCJI OFEROWANYCH

Prospekt został sporządzony wyłącznie w związku z Ofertą, która ma zostać przeprowadzona w trybie oferty publicznej w rozumieniu art. 3 ust. 3 Ustawy o Ofercie Publicznej na terytorium Polski.

W związku z Ofertą podjęte mogą zostać ograniczone działania marketingowe mające na celu przekazanie informacji o Ofercie Kwalifikowanym Nabywcom Instytucjonalnym w Stanach Zjednoczonych w trybie Przepisu 144A wydanego na podstawie Amerykańskiej Ustawy o Papierach Wartościowych, a także innym Inwestorom Instytucjonalnym poza Stanami Zjednoczonymi (z wyłączeniem Polski) zgodnie z Regulacją S, wydaną na podstawie Amerykańskiej Ustawy o Papierach Wartościowych. W celu prowadzenia powyższych ograniczonych działań promocyjnych, w każdym przypadku zgodnie z właściwymi przepisami prawa, obowiązującymi w jurysdykcjach, w których będą podejmowane, został sporządzony na podstawie informacji zawartych w Prospekcie międzynarodowy Dokument Marketingowy w języku angielskim (*International Offering Memorandum*), który nie będzie podlegać zatwierdzeniu przez KNF ani przez inne organy nadzoru, w tym przez organy posiadające właściwość miejscową na terytorium, gdzie ograniczone działania marketingowe dotyczące Oferty będą prowadzone.

Bank, Sprzedający ani Menedżerowie Oferty nie podejmowali i nie będą podejmować w żadnej jurysdykcji poza Polską jakichkolwiek działań umożliwiających przeprowadzenie oferty publicznej Akcji Oferowanych, posiadanie lub rozpowszechnianie Prospektu albo innych materiałów ofertowych dotyczących Banku lub Akcji Oferowanych w jakiejkolwiek jurysdykcji, gdzie podjęcie takich działań jest wymagane. Akcje Oferowane nie mogą być zatem przedmiotem bezpośredniej ani pośredniej oferty lub sprzedaży, a Prospekt ani jakiegokolwiek inne materiały ofertowe lub promocyjne dotyczące Oferty nie mogą być rozpowszechniane ani publikowane na lub z terytorium jakiegokolwiek kraju lub jurysdykcji, inaczej niż z zachowaniem wszelkich stosownych zasad i regulacji właściwych dla danego kraju lub jurysdykcji.

Rozpowszechnianie Prospektu oraz marketing Oferty mogą podlegać ograniczeniom prawnym w określonych jurysdykcjach. W związku z tym osoby, które weszły w posiadanie Prospektu powinny zapoznać się z ograniczeniami w zakresie działań marketingowych dotyczących Oferty, samej Oferty jak i rozpowszechniania Prospektu, w tym ograniczeń przedstawionych w dalszej części dokumentu, oraz ich przestrzegać. Jakiegokolwiek naruszenie tych ograniczeń może stanowić naruszenie przepisów regulujących obrót papierami wartościowymi w określonych jurysdykcjach.

Prospekt nie stanowi oferty objęcia lub nabycia Akcji Oferowanych, ani zaproszenia do złożenia oferty objęcia lub nabycia Akcji Oferowanych, w jurysdykcjach, w których złożenie takiej oferty lub zaproszenia jest niezgodne z prawem.

Stany Zjednoczone

Akcje Oferowane ani żadne inne papiery wartościowe Banku opisane w Prospekcie nie zostały i nie zostaną zarejestrowane w trybie Amerykańskiej Ustawy o Papierach Wartościowych ani innych przepisów dotyczących papierów wartościowych obowiązujących w jakimkolwiek amerykańskim stanie lub innej jurysdykcji oraz, z zastrzeżeniem określonych wyjątków, nie mogą być przedmiotem oferty ani sprzedaży w Stanach Zjednoczonych, chyba że na podstawie uzyskanego zwolnienia z obowiązku rejestracji wynikającego z Amerykańskiej Ustawy o Papierach Wartościowych lub w ramach transakcji zwolnionej z takiego obowiązku. Akcje Oferowane mogą być odsprzedawane wyłącznie: (i) poza Stanami Zjednoczonymi w ramach transakcji zagranicznych (w rozumieniu Regulacji S) na podstawie Regulacji S; oraz (ii) na rzecz Kwalifikowanych Nabywców Instytucjonalnych w Stanach Zjednoczonych (w rozumieniu Przepisu 144A) w trybie Przepisu 144A lub na podstawie innego zwolnienia z obowiązku rejestracji wynikającego z Amerykańskiej Ustawy o Papierach Wartościowych lub w ramach transakcji zwolnionej z takiego obowiązku. Ponadto, w okresie 40 dni od rozpoczęcia Oferty oferowanie lub sprzedaż Akcji Oferowanych w Stanach Zjednoczonych przez dealerów (zarówno uczestniczących, jak i nieuczestniczących w Ofercie) mogą stanowić naruszenie wymogów rejestracyjnych wynikających z Amerykańskiej Ustawy o Papierach Wartościowych, jeżeli takie oferowanie lub sprzedaż będą realizowane w trybie innym niż na podstawie zwolnienia z obowiązku rejestracyjnego przewidzianego w Amerykańskiej Ustawie o Papierach Wartościowych.

Amerykańska Komisja Papierów Wartościowych i Giełd, stanowe komisje papierów wartościowych ani inne organy nadzoru nad rynkiem papierów wartościowych poza Stanami Zjednoczonymi nie zatwierdziły ani nie wydały odmowy zatwierdzenia Akcji Oferowanych objętych Ofertą ani nie stwierdziły poprawności lub kompletności Prospektu. Składanie jakichkolwiek odmiennych oświadczeń jest przestępstwem w Stanach Zjednoczonych.

Europejski Obszar Gospodarczy

Prospekt zostanie zatwierdzony przez KNF, będącą organem nadzoru nad rynkiem kapitałowym w Polsce, wyłącznie w związku z ofertą publiczną Akcji Oferowanych w Polsce oraz w związku z ubieganiem się przez Bank o dopuszczenie i wprowadzenie Akcji do obrotu na rynku regulowanym prowadzonym przez GPW. W żadnym innym Państwie Członkowskim nie była ani nie jest prowadzona publiczna oferta Akcji Oferowanych. Jednakże możliwa jest promocja Oferty w danym innym Państwie Członkowskim na podstawie Dokumentu Marketingowego (ang. *Offering Memorandum*) w ramach niektórych zwolnień od obowiązku sporządzenia prospektu emisyjnego przewidzianego w Dyrektywie Prospektowej, o ile zwolnienie to zostało wdrożone w danym Państwie Członkowskim, pod warunkiem, że oferowanie Akcji Oferowanych nie będzie skutkowało wymogiem sporządzenia, zatwierdzenia, zgłoszenia i opublikowania Prospektu przez Bank lub Akcjonariusza Sprzedającego lub któregośkolwiek z Menedżerów Oferty zgodnie z art. 3 Dyrektywy Prospektowej lub krajowych przepisów wykonawczych.

W odniesieniu do każdego Państwa Członkowskiego EOG (poza Polską), które wdrożyło Dyrektywę Prospektową (każde zwane dalej „**Oдноśnym Państwem Członkowskim**”), ze skutkiem od daty wdrożenia Dyrektywy Prospektowej w danym Państwie Członkowskim, z tym dniem włącznie („**Oдноśna Data Wdrożenia**”), w danym Oдноśnym Państwie Członkowskim nie zostanie przeprowadzona publiczna oferta Akcji Oferowanych, chyba że:

- skierowanej do osób prawnych będących inwestorami kwalifikowanymi w rozumieniu przepisów Dyrektywy Prospektowej;
- skierowanej do mniej niż 100 lub – w wypadku wdrożenia przez Oдноśne Państwo Członkowskie stosownych przepisów dyrektywy 2010/73/UE – do mniej niż 150 osób fizycznych lub prawnych (niebędących inwestorami kwalifikowanymi w rozumieniu Artykułu 2(1)(e) Dyrektywy Prospektowej); lub
- w innych przypadkach przewidzianych w art. 3(2) Dyrektywy Prospektowej,

pod warunkiem, że oferowanie Akcji Oferowanych nie doprowadzi do powstania po stronie Banku, Akcjonariusza Sprzedającego lub Menedżerów Oferty obowiązku publikacji prospektu przewidzianego w Artykule 3 Dyrektywy Prospektowej w Oдноśnym Państwie Członkowskim.

Dla potrzeb niniejszego postanowienia, wyrażenie „publiczna oferta Akcji Oferowanych” w odniesieniu do Akcji Oferowanych w którymkolwiek z Oдноśnych Państw Członkowskich oznacza przedstawienie w jakiegokolwiek formie oraz przy użyciu jakichkolwiek środków wystarczających informacji o warunkach oferty oraz o Akcjach Oferowanych będących przedmiotem oferty w celu umożliwienia inwestorom podjęcia decyzji o nabyciu lub objęciu Akcji Oferowanych, z uwzględnieniem zróżnicowania zakresu i formy przekazu tych informacji w Oдноśnym Państwie Członkowskim na mocy jakichkolwiek przepisów wdrażających Dyrektywę Prospektową w Oдноśnym Państwie Członkowskim, przy czym wyrażenie „Dyrektywa Prospektowa” oznacza Dyrektywę 2003/71/WE (ze zm., w tym Dyrektywą Zmieniającą DP z 2010 r., w zakresie, w jakim zmiany te zostały wdrożone w Oдноśnym Państwie Członkowskim) i obejmuje wszelkie stosowne przepisy wdrażające w każdym z Oдноśnych Państw Członkowskich, natomiast wyrażenie „Dyrektywa Zmieniająca DP” oznacza Dyrektywę 2010/73/UE.

Wielka Brytania

Dokument Marketingowy oraz wszelkie inne materiały dotyczące Akcji Oferowanych opisanych w Prospekcie są przeznaczone do rozpowszechniania i rozpowszechniane w Wielkiej Brytanii wyłącznie wśród osób będących inwestorami kwalifikowanymi w rozumieniu art. 2(1)(e) Dyrektywy Prospektowej oraz: (i) które posiadają doświadczenie zawodowe w kwestiach inwestycyjnych i spełniają kryteria przepisów art. 19(5) rozporządzenia w sprawie promocji finansowej z 2005 r. wydanego na podstawie brytyjskiej ustawy o rynkach i usługach finansowych z 2000 r. („**Zarządzenie**”); lub (ii) które spełniają kryteria przepisów art. 49(2)(a)-(d) Zarządzenia (spółki i inne podmioty o znacznej wartości netto); lub (iii) którym te dokumenty mogą być przekazywane zgodnie z prawem (dalej łącznie „**osoby uprawnione**”).

Korzystanie z Dokumentu Marketingowego i podejmowanie jakichkolwiek działań na podstawie zawartych w nim informacji przez osoby niebędące osobami uprawnionymi jest niedozwolone. Dokument Marketingowy (ang. *Offering Memorandum*) i jego treści są poufne i nie podlegają dystrybucji, publikacji ani powielaniu (w całości lub w części), ani ujawnianiu przez odbiorców jakiegokolwiek innej osobie w Wielkiej Brytanii. Każda osoba w Wielkiej Brytanii, która nie jest osobą

uprawnioną, nie jest uprawniona do działania na podstawie ani polegania na Dokumencie Marketingowym (ang. *Offering Memorandum*) ani na jego treści.

Kanada

Papiery wartościowe, o których mowa w Prospekcie, nie zostaną dopuszczone do sprzedaży na podstawie przepisów prawa dotyczących papierów wartościowych jakiejkolwiek prowincji lub terytorium Kanady. Bezpośrednie lub pośrednie oferowanie, sprzedaż i dystrybucja Akcji Oferowanych w Kanadzie lub na rzecz rezydentów tego kraju są dozwolone wyłącznie pod warunkiem przestrzegania właściwych przepisów prawa dotyczących papierów wartościowych. Rozpowszechnianie Prospektu i innych materiałów ofertowych dotyczących papierów wartościowych określonych w Prospekcie w Kanadzie jest dozwolone wyłącznie pod warunkiem przestrzegania właściwych przepisów prawa dotyczących papierów wartościowych.

Japonia

Akcje Oferowane nie zostały i nie zostaną zarejestrowane w trybie japońskiej ustawy o instrumentach finansowych i giełdach. Akcje Oferowane nie są i nie mogą być przedmiotem bezpośredniego ani pośredniego oferowania ani sprzedaży w Japonii lub na rzecz rezydentów Japonii (termin ten obejmuje również spółki i inne podmioty utworzone zgodnie z prawem Japonii), ani na rzecz innych podmiotów w celu dalszego bezpośredniego lub pośredniego oferowania lub sprzedaży w Japonii lub na rzecz rezydentów Japonii, chyba że (i) na mocy zwolnienia z wymogów rejestracyjnych przewidzianych w japońskiej ustawie o obrocie papierami wartościowymi i zgodnie z pozostałymi przepisami tej ustawy; oraz (ii) zgodnie z wszystkimi innymi odnośnymi wymogami japońskiego prawa.

Szwajcaria

Akcje Oferowane nie mogą być przedmiotem oferty publicznej w Szwajcarii i nie zostaną wprowadzone do notowań na szwajcarskiej Giełdzie Papierów Wartościowych SIX (SIX) ani na innej giełdzie ani regulowanej platformie obrotu w Szwajcarii. Prospekt został sporządzony bez uwzględnienia wymogów informacyjnych dotyczących prospektu emisyjnego określonych w art. 652a i art. 1156 Szwajcarskiego Kodeksu Zobowiązań, w art. 27 ff. Regulaminu Notowań Giełdy Papierów Wartościowych SIX oraz regulaminach notowań obowiązujących na innych giełdach papierów wartościowych i regulowanych platformach obrotu w Szwajcarii. Rozpowszechnianie i publiczne udostępnianie Prospektu i wszelkich innych materiałów ofertowych i marketingowych dotyczących Akcji Oferowanych i Oferty w Szwajcarii jest zabronione.

Prospekt ani inne materiały ofertowe i marketingowe dotyczące Oferty, Banku i Akcji Oferowanych nie zostały i nie zostaną złożone w szwajcarskich organach nadzoru, a także nie były i nie będą podlegać zatwierdzeniu przez takie organy. W szczególności Prospekt nie zostanie złożony w szwajcarskim urzędzie nadzoru nad rynkiem finansowym (FINMA), a oferowanie Akcji Oferowanych nie będzie podlegać nadzorowi tego urzędu ani nie podlegało i nie będzie podlegać zatwierdzeniu na podstawie szwajcarskiej ustawy o programach zbiorowego inwestowania.

Ochrona przysługująca inwestorom nabywającym udziały w programach zbiorowego inwestowania na podstawie powyższej ustawy nie obejmuje nabywców Akcji Oferowanych.

RYNEK KAPITAŁOWY W POLSCE ORAZ OBOWIĄZKI ZWIĄZANE Z NABYWANIEM I ZBYWANIEM AKCJI

Informacje zawarte w niniejszym rozdziale mają charakter ogólny, nie stanowią porady prawnej i opisują stan prawny na Datę Prospektu. W związku z powyższym inwestorzy powinni zapoznać się ze stosownymi regulacjami oraz zasięgnąć opinii własnego doradcy prawnego w zakresie przepisów prawnych związanych z nabywaniem, posiadaniem i zbywaniem Akcji Oferowanych.

Wprowadzenie

Obrót akcjami na rynku regulowanym (rynku podstawowym) prowadzonym przez GPW na terytorium Polski podlega przepisom prawa polskiego, w szczególności zaś przepisom Ustawy o Ofercie Publicznej oraz Ustawy o Obrocie Instrumentami Finansowymi, a także regulacjom GPW oraz KDPW, w tym postanowieniom Regulaminu GPW oraz Regulaminu KDPW. Tryb i organizację nadzoru nad polskim rynkiem kapitałowym sprawowanego przez KNF określa Ustawa o Nadzorze nad Rynkiem Kapitałowym, Ustawa o Nadzorze nad Rynkiem Finansowym, Ustawa o Ofercie Publicznej oraz Ustawa o Obrocie Instrumentami Finansowymi.

Potencjalnym inwestorom zwraca się uwagę na fakt, że w dniu 3 lipca 2016 r. weszło w życie Rozporządzenie MAR, stosowane bezpośrednio na terenie całej Unii Europejskiej, obejmujące swoim zakresem takie zagadnienia, jak w szczególności: manipulacja na rynku, informacje poufne oraz transakcje związane z obrotem akcjami spółek publicznych w trakcie trwania okresów zamkniętych. Wybrane postanowienia Rozporządzenia MAR w zakresie, w jakim dotyczą przedmiotowych zagadnień, zostały omówione w niniejszym rozdziale (zob. „Rynek kapitałowy w Polsce oraz obowiązki związane z nabywaniem i zbywaniem akcji – Ustawa o Obrocie Instrumentami Finansowymi i Rozporządzenie MAR – Manipulacja” oraz „Rynek kapitałowy w Polsce oraz obowiązki związane z nabywaniem i zbywaniem akcji – Ustawa o Obrocie Instrumentami Finansowymi i Rozporządzenie MAR – Obrót papierami wartościowymi z wykorzystaniem informacji poufnych” oraz „Rynek kapitałowy w Polsce oraz obowiązki związane z nabywaniem i zbywaniem akcji – Ustawa o Obrocie Instrumentami Finansowymi i Rozporządzenie MAR – Nabywanie lub zbywanie akcji w trakcie trwania okresów zamkniętych”). Na Datę Prospektu uchwalona została Ustawa o zmianie Ustawy o Obrocie Instrumentami Finansowymi implementująca Dyrektywę MAD oraz dostosowująca polskie przepisy regulujące obrót papierami wartościowymi do Rozporządzenia MAR. Ustawa została ogłoszona w Dzienniku Ustaw w dniu 5 kwietnia 2017 r., a tym samym większość jej postanowień weszła w życie w dniu 6 maja 2017 r.

Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.

Rynek giełdowy instrumentów finansowych w Polsce jest prowadzony przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. GPW prowadzi działalność na podstawie przepisów prawa, w tym Ustawy o Obrocie Instrumentami Finansowymi, oraz wewnętrznych regulacji, w tym statutu GPW i Regulaminu GPW.

Rynek giełdowy prowadzony przez GPW jest rynkiem regulowanym w rozumieniu stosownych przepisów prawa unijnego i Ustawy o Obrocie Instrumentami Finansowymi. Ponadto GPW organizuje i prowadzi Alternatywny System Obrotu niebędący rynkiem regulowanym. W ramach rynku giełdowego prowadzonego przez GPW wyodrębniono rynek podstawowy (tzn. rynek oficjalnych notowań giełdowych) oraz rynek równoległy.

Według danych dostępnych na stronie internetowej GPW (www.gpw.pl), na dzień 20 czerwca 2017 r. na GPW notowano akcje 482 spółki (z czego 51 to spółki zagraniczne). Kapitalizacja rynkowa notowanych spółek notowanych na GPW wyniosła 1.322,6 mld zł na dzień 20 czerwca 2017 r.

Na Datę Prospektu Bank nie jest spółką publiczną i opisane poniżej prawa i obowiązki zaczną obowiązywać Bank od momentu uzyskania przez Spółkę statusu spółki publicznej.

Dematerializacja papierów wartościowych

Papiery wartościowe będące przedmiotem oferty publicznej na terytorium Polski lub podlegające dopuszczeniu do obrotu na rynku regulowanym w Polsce nie mają formy dokumentu od chwili ich zarejestrowania na podstawie umowy z KDPW – instytucją pełniącą funkcje depozytowe i rozrachunkowe w Polsce, tj. ich dematerializacji, z wyjątkiem papierów wartościowych będących przedmiotem oferty publicznej, które nie będą podlegać dopuszczeniu do obrotu na rynku regulowanym (albo wprowadzanych wyłącznie do alternatywnego systemu obrotu), które mogą zachować formę dokumentu, jeśli ich emitent tak postanowi. Prawa ze zdematerializowanych papierów

wartościowych powstają z chwilą ich zapisania po raz pierwszy na rachunku papierów wartościowych i przysługują osobie będącej posiadaczem tego rachunku. Wyjątkiem od wskazanej zasady są papiery wartościowe zapisane na rachunkach zbiorczych – w takim przypadku uprawnionym z takich papierów wartościowych nie jest posiadacz rachunku. Za osobę uprawnioną z papierów wartościowych zapisanych na rachunku zbiorczym uważana jest osoba wskazana podmiotowi prowadzącemu taki rachunek przez jego posiadacza, w liczbie wynikającej z takiego wskazania. Umowa zobowiązująca do przeniesienia zdematerializowanych papierów wartościowych przenosi te papiery z chwilą dokonania odpowiedniego zapisu na rachunku papierów wartościowych.

W odniesieniu do papierów wartościowych zapisanych na rachunku zbiorczym za świadectwo depozytowe uważa się dokument o treści tożsamej z treścią świadectwa depozytowego, sporządzony w języku polskim lub angielskim i wystawiony przez posiadacza takiego rachunku.

Podmiot prowadzący rachunek papierów wartościowych, taki jak dom maklerski czy bank powierniczy, wystawia na żądanie jego posiadacza imienne świadectwo depozytowe, oddzielnie dla każdego rodzaju papierów wartościowych zapisanych na rachunku. Świadectwo potwierdza legitymację do realizacji uprawnień wynikających z papierów wartościowych wskazanych w jego treści, które nie są lub nie mogą być realizowane wyłącznie na podstawie zapisów na rachunku papierów wartościowych, z wyłączeniem prawa uczestnictwa w walnym zgromadzeniu. Świadectwo depozytowe może być wystawione przez domy maklerskie, banki prowadzące działalność maklerską, banki powiernicze, zagraniczne firmy inwestycyjne i zagraniczne osoby prawne prowadzące działalność maklerską na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w formie oddziału, KDPW oraz NBP – jeżeli oznaczenie tych rachunków pozwala na identyfikację osób, którym przysługują prawa z papierów wartościowych.

Od chwili wystawienia świadectwa papiery wartościowe w liczbie wskazanej w treści świadectwa nie mogą być przedmiotem obrotu do chwili utraty jego ważności albo zwrotu świadectwa wystawiającemu przed upływem terminu jego ważności. Na okres ten wystawiający dokonuje blokady odpowiedniej liczby papierów wartościowych na tym rachunku. Te same papiery wartościowe mogą być wskazane w treści kilku świadectw pod warunkiem, że cel wystawienia każdego ze świadectw jest odmienny. W takim przypadku w kolejnych świadectwach zamieszcza się również informację o dokonaniu blokady papierów wartościowych w związku z wcześniejszym wystawieniem innych świadectw.

Zniesienie dematerializacji akcji

KNF na wniosek emitenta z siedzibą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej udziela zezwolenia na przywrócenie akcjom formy dokumentu (zniesienie dematerializacji akcji) po spełnieniu warunków określonych w Ustawie o Ofercie Publicznej. Udzielenie zezwolenia wywołuje skutek prawny zaprzestania podlegania obowiązkom wynikającym z Ustawy o Ofercie Publicznej, powstałym w związku z ofertą publiczną akcji lub dopuszczeniem ich do obrotu na rynku regulowanym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz obowiązkom określonym w rozdziale Ustawy o Ofercie Publicznej dotyczącym znacznych pakietów akcji spółek publicznych. W decyzji udzielającej zezwolenia KNF określa termin, nie dłuższy niż miesiąc, po upływie którego skutek ten następuje. Złożenie wniosku do KNF jest dopuszczalne, jeżeli walne zgromadzenie spółki publicznej, większością 9/10 głosów oddanych w obecności akcjonariuszy reprezentujących przynajmniej połowę kapitału zakładowego, podjęło uchwałę o zniesieniu dematerializacji akcji. Żądanie zwołania nadzwyczajnego walnego zgromadzenia i umieszczenia w porządku obrad sprawy podjęcia uchwały w przedmiocie zniesienia dematerializacji akcji może zgłosić akcjonariusz lub akcjonariusze reprezentujący co najmniej jedną dwudziestą kapitału zakładowego.

Akcjonariusz lub akcjonariusze żądający umieszczenia w porządku obrad sprawy podjęcia uchwały o zniesieniu dematerializacji akcji są obowiązani do uprzedniego ogłoszenia wezwania do zapisywania się na sprzedaż akcji tej spółki przez wszystkich pozostałych akcjonariuszy. Akcjonariusz lub akcjonariusze żądający umieszczenia w porządku obrad walnego zgromadzenia spółki sprawy podjęcia uchwały o zniesieniu dematerializacji akcji mogą nabywać akcje tej spółki w okresie między zgłoszeniem żądania a zakończeniem wezwania jedynie w drodze tego wezwania. Obowiązek ogłoszenia wezwania, o którym mowa powyżej, nie powstaje w przypadku, gdy z wnioskiem o umieszczenie w porządku obrad walnego zgromadzenia sprawy podjęcia uchwały o zniesieniu dematerializacji akcji występują wszyscy akcjonariusze spółki publicznej.

Rozliczenie

Zgodnie z obowiązującymi przepisami wszystkie transakcje na rynku regulowanym GPW odbywają się na zasadzie płatności przy odbiorze (tzw. zasada *delivery vs payment*), a przeniesienie praw następuje w dwa dni po zawarciu transakcji. Co do zasady, każdy inwestor musi posiadać rachunek papierów wartościowych oraz rachunek gotówkowy w firmie inwestycyjnej lub podmiocie prowadzącym działalność powierniczą w Polsce, a każda firma inwestycyjna i podmiot prowadzący działalność powierniczą musi posiadać odpowiednie konta i rachunki w KDPW oraz podstawowy rachunek gotówkowy w banku rozliczeniowym. Podmioty uprawnione do prowadzenia rachunków papierów wartościowych mogą również prowadzić w ramach depozytu papierów wartościowych lub systemu rejestracji papierów wartościowych prowadzonego przez Narodowy Bank Polski tzw. Rachunki zbiorcze, czyli rachunki, na których mogą być rejestrowane zdematerializowane papiery wartościowe nienależące do osób, dla których rachunki te są prowadzone, ale należące do innej osoby lub osób. Rachunki zbiorcze mogą być prowadzone jedynie dla podmiotów wymienionych w Ustawie o Obrocie Instrumentami Finansowymi.

Zgodnie z regulacjami GPW oraz KDPW, KDPW CCP S.A., będąca spółką zależną KDPW, jest obowiązana przeprowadzać, na podstawie listy transakcji przekazanej przez GPW (zbiory posesyjne), rozliczenia zawartych przez członków GPW transakcji. Z kolei członkowie GPW koordynują rozliczenia dla klientów, na rachunek których przeprowadzono transakcje.

Organizacja obrotu papierami wartościowymi

Zgodnie z Regulaminem Giełdy sesje na GPW odbywają się regularnie od poniedziałku do piątku w godzinach 8.30-17.05 czasu warszawskiego, o ile zarząd GPW nie postanowi inaczej.

Notowania odbywają się w dwóch systemach: notowań ciągłych oraz jednolitych (notowania jednolite odbywają się dwukrotnie w ciągu dnia). Dla dużych pakietów akcji możliwe są tak zwane transakcje pakietowe prowadzone poza systemem notowań ciągłych i jednolitych.

Informacje o kursie, wolumenie obrotów oraz wszelkich prawach szczególnych (prawie poboru, prawie do dywidendy) w odniesieniu do poszczególnych akcji są dostępne na oficjalnej stronie GPW (www.gpw.pl).

Prowizje maklerskie nie są w Polsce ustalane przez GPW ani inne organy regulacyjne. Są one ustalane przez dom maklerski, który realizuje transakcję.

Ustawy regulujące działanie rynku kapitałowego

Podstawowymi aktami prawnymi regulującymi polski rynek papierów wartościowych są trzy ustawy z lipca 2005 roku: (i) Ustawa o Ofercie Publicznej, (ii) Ustawa o Obrocie Instrumentami Finansowymi oraz (iii) Ustawa o Nadzorze nad Rynkiem Kapitałowym. Od dnia 19 września 2006 r. nadzór nad rynkiem kapitałowym jest ponadto regulowany przez Ustawę o Nadzorze Finansowym. Ponadto polski rynek kapitałowy funkcjonuje na zasadach określonych w rozporządzeniach do powyższych ustaw oraz w regulacjach unijnych, które – tak jak rozporządzenia unijne – znajdują bezpośrednie zastosowanie w Polsce, jak np. Rozporządzenie MAR.

Organem nadzoru nad rynkiem kapitałowym w Polsce jest KNF.

Ustawa o Ofercie Publicznej – prawa i obowiązki związane z nabywaniem oraz zbywaniem znacznych pakietów akcji

Obowiązek zawiadamiania KNF o nabyciu lub zbyciu akcji

Zgodnie z Ustawą o Ofercie Publicznej, każdy kto:

- osiągnął lub przekroczył 5%, 10%, 15%, 20%, 25%, 33%, 33⅓%, 50%, 75% albo 90% ogólnej liczby głosów w spółce publicznej; albo
- posiadał co najmniej 5%, 10%, 15%, 20%, 25%, 33%, 33⅓%, 50%, 75% albo 90% ogólnej liczby głosów w tej spółce, a w wyniku zmniejszenia tego udziału osiągnął, odpowiednio, 5%, 10%, 15%, 20%, 25%, 33%, 33⅓%, 50%, 75% albo 90% lub mniej ogólnej liczby głosów,

jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym KNF oraz tę spółkę publiczną, nie później niż w terminie 4 (czterech) dni roboczych od dnia, w którym dowiedział się o zmianie udziału w ogólnej liczbie głosów lub przy zachowaniu należytej staranności mógł się o niej dowiedzieć, a w przypadku zmiany wynikającej z nabycia lub zbycia akcji spółki publicznej w transakcji zawartej na rynku regulowanym lub w alternatywnym systemie obrotu – nie później niż w terminie sześciu dni sesyjnych od dnia zawarcia transakcji. Dniami sesyjnymi są dni sesyjne określone przez spółkę prowadzącą

rynek regulowany (w przypadku Banku – GPW) lub przez podmiot organizujący alternatywny system obrotu w regulaminie, zgodnie z przepisami Ustawy o Obrocie Instrumentami Finansowymi, oraz ogłoszone przez KNF w drodze publikacji na stronie internetowej.

Obowiązek dokonania zawiadomienia KNF oraz spółki publicznej powstaje również w przypadku:

- zmiany dotychczas posiadanego udziału ponad 10% ogólnej liczby głosów o co najmniej:
 - 2% ogólnej liczby głosów w spółce publicznej, której akcje są dopuszczone do obrotu na rynku oficjalnych notowań giełdowych (na Datę Prospektu takim rynkiem jest rynek podstawowy GPW);
 - 5% ogólnej liczby głosów – w spółce publicznej, której akcje są dopuszczone do obrotu na innym rynku regulowanym niż rynek oficjalnych notowań giełdowych.
- zmiany dotychczas posiadanego udziału ponad 33% ogólnej liczby głosów w spółce publicznej o co najmniej 1% ogólnej liczby głosów.

Obowiązek dokonania zawiadomienia, o którym mowa powyżej, nie powstaje w przypadku, gdy po rozrachunku w depozycie papierów wartościowych kilku transakcji zawartych na rynku regulowanym lub w alternatywnym systemie obrotu w tym samym dniu zmiana udziału w ogólnej liczbie głosów w spółce publicznej na koniec dnia rozliczenia nie powoduje osiągnięcia lub przekroczenia progu ogólnej liczby głosów, z którym wiąże się powstanie tych obowiązków.

Zawiadomienie, o którym mowa powyżej, może być sporządzone w języku angielskim.

Obowiązek zawiadomienia KNF oraz spółki publicznej spoczywa również na podmiocie, który osiągnął lub przekroczył określony próg ogólnej liczby głosów w związku z nabywaniem lub zbywaniem instrumentów finansowych, które:

- 1) po upływie terminu zapadalności bezwarunkowo uprawniają lub zobowiązują ich posiadacza do nabycia akcji, z którymi związane są prawa głosu, wyemitowanych już przez emitenta, lub
- 2) odnoszą się do akcji emitenta w sposób pośredni lub bezpośredni i mają skutki ekonomiczne podobne do skutków instrumentów finansowych określonych w punkcie powyżej, niezależnie od tego, czy instrumenty te są wykonywane przez rozliczenie pieniężne.

W przypadku instrumentów finansowych określonych w punkcie 1 powyżej liczba głosów posiadanych w spółce publicznej odpowiada liczbie głosów wynikających z akcji, do których nabycia uprawniony lub zobowiązany jest posiadacz tych instrumentów finansowych.

W przypadku instrumentów finansowych określonych w punkcie 2 powyżej, które są wykonywane wyłącznie przez rozliczenie pieniężne, liczba głosów posiadanych w spółce publicznej, związanych z tymi instrumentami finansowymi, odpowiada iloczynowi liczby głosów wynikających z akcji, do których w sposób pośredni lub bezpośredni odnoszą się te instrumenty finansowe, oraz współczynnika delta danego typu instrumentu finansowego. Wartość współczynnika delta określa się zgodnie z rozporządzeniem delegowanym Komisji (UE) 2015/761 z dnia 17 grudnia 2014 r. uzupełniającym dyrektywę 2004/109/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do określonych regulacyjnych standardów technicznych stosowanych do znaczących pakietów akcji.

Przy obliczaniu liczby głosów uwzględnia się wyłącznie pozycje długie w rozumieniu rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 236/2012 z dnia 14 marca 2012 r. w sprawie krótkiej sprzedaży i wybranych aspektów dotyczących swapów ryzyka kredytowego.

Obowiązki zawiadomienia KNF i spółki publicznej powstają również w przypadku wykonania uprawnienia do nabycia akcji spółki publicznej, mimo złożenia uprzednio zawiadomienia, jeżeli wskutek nabycia akcji łączna liczba głosów wynikających z akcji tego samego emitenta osiąga lub przekracza określone powyżej progi ogólnej liczby głosów w spółce publicznej.

Po otrzymaniu zawiadomienia spółka publiczna ma obowiązek niezwłocznego przekazania otrzymanej informacji równocześnie do publicznej wiadomości, KNF oraz spółki prowadzącej rynek regulowany, na którym są notowane akcje tej spółki lub podmiotowi organizującemu alternatywny system obrotu, w którym są notowane te akcje.

KNF może zwolnić spółkę publiczną z obowiązku przekazania informacji do publicznej wiadomości, jeżeli ujawnienie takich informacji mogłoby:

- zaszkodzić interesowi publicznemu lub

- spowodować istotną szkodę dla interesów tej spółki – o ile brak odpowiedniej informacji nie spowoduje wprowadzenia w błąd ogółu inwestorów w zakresie oceny wartości papierów wartościowych.

Wezwania

Przekroczenie progu 33% ogólnej liczby głosów w spółce publicznej

Przekroczenie 33% ogólnej liczby głosów w spółce publicznej może nastąpić wyłącznie w wyniku ogłoszenia wezwania do zapisywania się na sprzedaż lub zamianę akcji tej spółki w liczbie zapewniającej osiągnięcie 66% ogólnej liczby głosów, z wyjątkiem przypadku, gdy przekroczenie 33% ogólnej liczby głosów ma nastąpić w wyniku ogłoszenia wezwania do zapisywania się na sprzedaż lub zamianę wszystkich pozostałych akcji spółki.

W przypadku, gdy przekroczenie progu 33% ogólnej liczby głosów nastąpiło w wyniku pośredniego nabycia akcji, objęcia akcji nowej emisji, nabycia akcji w wyniku oferty publicznej lub w ramach wnoszenia ich do spółki jako wkładu niepieniężnego, połączenia lub podziału spółki, w wyniku zmiany statutu spółki, wygaśnięcia uprzywilejowania akcji lub zajścia innego niż czynność prawna zdarzenia prawnego, akcjonariusz lub podmiot, który pośrednio nabył akcje, jest obowiązany, w terminie trzech miesięcy od przekroczenia 33% ogólnej liczby głosów, do:

- ogłoszenia wezwania do zapisywania się na sprzedaż lub zamianę akcji tej spółki w liczbie powodującej osiągnięcie 66% ogólnej liczby głosów albo
- zbycia akcji w liczbie powodującej osiągnięcie nie więcej niż 33% ogólnej liczby głosów,

chyba że w tym terminie udział akcjonariusza lub podmiotu, który pośrednio nabył akcje, w ogólnej liczbie głosów ulegnie zmniejszeniu do nie więcej niż 33% ogólnej liczby głosów, odpowiednio, w wyniku podwyższenia kapitału zakładowego, zmiany statutu spółki lub wygaśnięcia uprzywilejowania jego akcji.

Jeżeli przekroczenie 33% ogólnej liczby głosów nastąpiło w wyniku dziedziczenia, obowiązek, o którym mowa powyżej, ma zastosowanie w przypadku, gdy po takim nabyciu akcji udział w ogólnej liczbie głosów uległ dalszemu zwiększeniu; termin wykonania tego obowiązku liczy się od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie powodujące zwiększenie udziału w ogólnej liczbie głosów.

Przekroczenie progu 66% ogólnej liczby głosów w spółce publicznej

Przekroczenie 66% ogólnej liczby głosów w spółce publicznej może nastąpić wyłącznie w wyniku ogłoszenia wezwania do zapisywania się na sprzedaż lub zamianę wszystkich pozostałych akcji tej spółki.

W przypadku, gdy przekroczenie progu 66% ogólnej liczby głosów nastąpiło w wyniku pośredniego nabycia akcji, objęcia akcji nowej emisji, nabycia akcji w wyniku oferty publicznej lub w ramach wnoszenia ich do spółki jako wkładu niepieniężnego, połączenia lub podziału spółki, w wyniku zmiany statutu spółki, wygaśnięcia uprzywilejowania akcji lub zajścia innego niż czynność prawna zdarzenia prawnego, akcjonariusz lub podmiot, który pośrednio nabył akcje, jest obowiązany, w terminie trzech miesięcy od przekroczenia 66% ogólnej liczby głosów, do ogłoszenia wezwania do zapisywania się na sprzedaż lub zamianę wszystkich pozostałych akcji tej spółki, chyba że w tym terminie udział akcjonariusza lub podmiotu, który pośrednio nabył akcje, w ogólnej liczbie głosów ulegnie zmniejszeniu do nie więcej niż 66% ogólnej liczby głosów, odpowiednio, w wyniku podwyższenia kapitału zakładowego, zmiany statutu spółki lub wygaśnięcia uprzywilejowania akcji.

Jeżeli przekroczenie 66% ogólnej liczby głosów nastąpiło w wyniku dziedziczenia, obowiązek, o którym mowa powyżej, ma zastosowanie w przypadku, gdy po takim nabyciu akcji udział w ogólnej liczbie głosów uległ dalszemu zwiększeniu. Termin wykonania tego obowiązku liczy się od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie powodujące zwiększenie udziału w ogólnej liczbie głosów.

Zasady ogłaszania wezwania

Wezwanie jest ogłaszane i przeprowadzane za pośrednictwem podmiotu prowadzącego działalność maklerską na terytorium Polski, obowiązany – nie później niż na 14 dni roboczych przed dniem rozpoczęcia przyjmowania zapisów – do równoczesnego zawiadomienia o zamiarze jego ogłoszenia KNF oraz spółki prowadzącej rynek regulowany, na którym notowane są dane akcje. Podmiot ten załącza do zawiadomienia treść wezwania. Następnie treść wezwania jest ogłaszana za pośrednictwem agencji informacyjnej oraz w co najmniej jednym dzienniku o zasięgu ogólnopolskim.

Ogłoszenie wezwania może nastąpić dopiero po ustanowieniu zabezpieczenia w wysokości nie mniejszej niż 100% wartości akcji, które mają być przedmiotem wezwania. Ustanowienie

zabezpieczenia powinno być udokumentowane zaświadczeniem banku lub innej instytucji finansowej udzielającej zabezpieczenia lub pośredniczącej w jego udzieleniu.

Odstąpienie od ogłoszonego wezwania jest niedopuszczalne, chyba że po jego ogłoszeniu inny podmiot ogłosił wezwanie dotyczące tych samych akcji. Odstąpienie od wezwania ogłoszonego na wszystkie pozostałe akcje spółki publicznej jest dopuszczalne jedynie wtedy, gdy inny podmiot ogłosił wezwanie na wszystkie pozostałe akcje tej spółki po cenie nie niższej niż cena w tym wezwaniu.

Po otrzymaniu zawiadomienia o ogłoszeniu wezwania KNF może, najpóźniej na trzy dni robocze przed dniem rozpoczęcia przyjmowania zapisów, zgłosić żądanie wprowadzenia niezbędnych zmian lub uzupełnień w treści wezwania albo przekazania wyjaśnień dotyczących jego treści, w terminie określonym w żądaniu, nie krótszym niż dwa dni.

Rozpoczęcie przyjmowania zapisów w wezwaniu ulega wstrzymaniu do czasu dokonania czynności wskazanych w żądaniu, o którym mowa powyżej, przez podmiot obowiązany do ogłoszenia wezwania.

Po zakończeniu wezwania podmiot, który ogłosił wezwanie, jest obowiązany zawiadomić, w trybie, o którym mowa w art. 69 Ustawy o Ofercie Publicznej, o liczbie akcji nabytych w wezwaniu oraz procentowym udziale w ogólnej liczbie głosów osiągniętym w wyniku wezwania.

W okresie między dokonaniem zawiadomienia a zakończeniem wezwania podmiot obowiązany do ogłoszenia wezwania oraz podmioty od niego zależne lub wobec niego dominujące, lub podmioty będące stronami zawartego z nim porozumienia dotyczącego nabywania przez te podmioty akcji spółki publicznej lub zgodnego głosowania na walnym zgromadzeniu lub prowadzenia trwałej polityki wobec spółki:

- mogą nabywać akcje spółki, której dotyczy wezwanie, jedynie w ramach tego wezwania i w sposób w nim określony,
- nie mogą zbywać akcji spółki, której dotyczy wezwanie, ani zawierać umów, z których mógłby wynikać obowiązek zbycia przez nie tych akcji, w czasie trwania wezwania oraz
- nie mogą nabywać pośrednio akcji spółki publicznej, której dotyczy wezwanie.

Cena akcji w wezwaniu

W przypadku, gdy którekolwiek z akcji spółki są przedmiotem obrotu na rynku regulowanym, cena akcji proponowana w wezwaniu nie może być niższa od:

- średniej ceny rynkowej z okresu sześciu miesięcy poprzedzających ogłoszenie wezwania, w czasie których dokonywany był obrót tymi akcjami na rynku głównym, albo
- średniej ceny rynkowej z krótszego okresu – jeżeli obrót akcjami spółki był dokonywany na rynku głównym przez okres krótszy niż określony powyżej.

Cena akcji proponowana w wezwaniach nie może być również niższa od:

- najwyższej ceny, jaką za akcje będące przedmiotem wezwania podmiot obowiązany do jego ogłoszenia, podmioty od niego zależne lub wobec niego dominujące, lub podmioty będące stronami zawartego z nim porozumienia dotyczącego nabywania przez te podmioty akcji spółki publicznej lub zgodnego głosowania na walnym zgromadzeniu lub prowadzenia trwałej polityki wobec spółki, zapłaciły w okresie 12 miesięcy przed ogłoszeniem wezwania; albo
- najwyższej wartości rzeczy lub praw, które podmiot obowiązany do ogłoszenia wezwania lub podmioty, o których mowa powyżej, wydały w zamian za akcje będące przedmiotem wezwania, w okresie 12 miesięcy przed ogłoszeniem wezwania.

Cena akcji proponowana w wezwaniu do zapisywania się na sprzedaż lub zamianę wszystkich pozostałych akcji spółki publicznej nie może być również niższa od średniej ceny rynkowej z okresu trzech miesięcy obrotu tymi akcjami na rynku regulowanym poprzedzających ogłoszenie wezwania.

W przypadku, gdy średnia cena rynkowa akcji, ustalona zgodnie z regułami wskazanymi powyżej, znacznie odbiega od wartości godziwej tych akcji z powodu:

- przyznania akcjonariuszom prawa poboru, prawa do dywidendy, prawa do nabycia akcji spółki przejmującej w związku z podziałem spółki publicznej przez wydzielenie lub innych praw majątkowych związanych z posiadaniem akcji spółki publicznej;
- znacznego pogorszenia sytuacji finansowej lub majątkowej spółki na skutek zdarzeń lub okoliczności, których spółka nie mogła przewidzieć lub im zapobiec lub
- zagrożenia spółki trwałą niewypłacalnością,

podmiot ogłaszający wezwanie może zwrócić się do KNF z wnioskiem o udzielenie zgody na zaproponowanie w wezwaniu ceny niespełniającej kryteriów, o których mowa powyżej. KNF może udzielić zgody, o ile proponowana cena nie jest niższa od wartości godziwej tych akcji, a ogłoszenie takiego wezwania nie naruszy uzasadnionego interesu akcjonariuszy.

W przypadku, gdy nie jest możliwe ustalenie ceny zgodnie z zasadami wskazanymi powyżej, albo w przypadku spółki, w stosunku do której otwarte zostało postępowanie układowe lub upadłościowe – nie może być niższa od ich wartości godziwej.

Cena proponowana w wezwaniu, o którym mowa w art. 72-74 Ustawy o Ofercie Publicznej, może być niższa od ceny ustalonej zgodnie z zasadami wskazanymi powyżej w odniesieniu do akcji stanowiących co najmniej 5% wszystkich akcji spółki, które będą nabyte w wezwaniu od oznaczonej osoby zgłaszającej się na wezwanie, jeżeli podmiot obowiązany do ogłoszenia wezwania i ta osoba tak postanowiły.

Przymusowy wykup akcji (squeeze out)

Akcjonariuszowi spółki publicznej, który samodzielnie lub wspólnie z podmiotami od niego zależnymi lub wobec niego dominującymi oraz podmiotami będącymi stronami zawartego z nim porozumienia w sprawie nabywania przez te podmioty akcji spółki publicznej lub zgodnego głosowania na walnym zgromadzeniu lub prowadzenia trwałej polityki wobec spółki osiągnął lub przekroczył 90% ogólnej liczby głosów w tej spółce, przysługuje, w terminie trzech miesięcy od osiągnięcia lub przekroczenia tego progu, prawo żądania od pozostałych akcjonariuszy sprzedaży wszystkich posiadanych przez nich akcji (przymusowy wykup akcji).

Cenę akcji podlegających przymusowemu wykupowi ustala się na zasadach określonych w art. 79 ust. 1 – 3 Ustawy o Ofercie Publicznej odnoszących się do ustalania ceny akcji w wezwaniu z zastrzeżeniem, że jeśli osiągnięcie lub przekroczenie progu 90% ogólnej liczby głosów nastąpiło w wyniku ogłoszonego wezwania na sprzedaż lub zamianę wszystkich pozostałych akcji spółki, cena przymusowego wykupu nie może być niższa od ceny proponowanej w tym wezwaniu.

Przymusowy wykup jest ogłaszany i przeprowadzany za pośrednictwem podmiotu prowadzącego działalność maklerską na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, który jest obowiązany – nie później niż na 14 dni roboczych przed rozpoczęciem przymusowego wykupu – do równoczesnego zawiadomienia o zamiarze jego ogłoszenia KNF oraz spółki prowadzącej rynek regulowany, na którym notowane są dane akcje, a jeżeli akcje spółki notowane są na kilku rynkach regulowanych – wszystkich tych spółek. Podmiot ten zobowiązany jest załączyć do zawiadomienia informacje na temat przymusowego wykupu.

Odstąpienie od ogłoszonego przymusowego wykupu jest niedopuszczalne.

Przymusowy odkup akcji (sell out)

Akcjonariusz spółki publicznej może zażądać wykupienia posiadanych przez niego akcji przez innego akcjonariusza, który osiągnął lub przekroczył 90% ogólnej liczby głosów w tej spółce. Żądanie składa się na piśmie w terminie trzech miesięcy od dnia, w którym nastąpiło osiągnięcie lub przekroczenie tego progu przez innego akcjonariusza, a w przypadku, gdy informacja o osiągnięciu lub przekroczeniu progu 90% ogólnej liczby głosów nie została przekazana do publicznej wiadomości w trybie określonym w Ustawie o Ofercie Publicznej. Termin na złożenie żądania biegnie od dnia, w którym akcjonariusz spółki publicznej, który może żądać wykupienia posiadanych przez niego akcji, dowiedział się lub przy zachowaniu należytej staranności mógł się dowiedzieć o osiągnięciu lub przekroczeniu tego progu przez innego akcjonariusza.

Żądaniu temu są obowiązani zadośćuczynić solidarnie zarówno akcjonariusz, który osiągnął lub przekroczył 90% ogólnej liczby głosów, jak również podmioty wobec niego zależne i dominujące, w terminie 30 dni od dnia jego zgłoszenia. Obowiązek nabycia akcji od akcjonariusza spoczywa również solidarnie na każdej ze stron porozumienia w sprawie nabywania przez członków tego porozumienia akcji spółki publicznej lub zgodnego głosowania na walnym zgromadzeniu lub prowadzenia trwałej polityki wobec spółki, o ile członkowie tego porozumienia posiadają wspólnie, wraz z podmiotami dominującymi i zależnymi, co najmniej 90% ogólnej liczby głosów.

Cenę akcji podlegających przymusowemu odkupowi ustala się na zasadach określonych w art. 79 ust. 1–3 Ustawy o Ofercie Publicznej odnoszących się do ustalania ceny akcji w wezwaniu, z zastrzeżeniem, że jeżeli osiągnięcie lub przekroczenie progu 90% ogólnej liczby głosów nastąpiło w wyniku ogłoszonego wezwania na sprzedaż lub zamianę wszystkich pozostałych akcji spółki,

akcjonariusz żądający wykupienia akcji jest uprawniony do otrzymania ceny nie niższej niż cena proponowana w tym wezwaniu.

Podmioty objęte obowiązkami związanymi ze znacznymi pakietami akcji

Obowiązki określone w przepisach dotyczących zawiadomienia KNF o osiągnięciu/przekroczeniu określonego progu liczby głosów w spółce publicznej, wezwań, przymusowego wykupu lub odkupu spoczywają, odpowiednio:

- 1) również na podmiocie, który osiągnął lub przekroczył określony w ustawie próg ogólnej liczby głosów w związku z nabywaniem lub zbywaniem kwitów depozytowych wystawionych w związku z akcjami spółki publicznej,
- 2) na funduszu inwestycyjnym – również w przypadku, gdy osiągnięcie lub przekroczenie danego progu ogólnej liczby głosów określonego w tych przepisach następuje w związku z posiadaniem akcji łącznie przez inne fundusze inwestycyjne zarządzane przez to samo towarzystwo funduszy inwestycyjnych oraz inne fundusze inwestycyjne lub alternatywne fundusze inwestycyjne utworzone poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzane przez ten sam podmiot,
- 3) na alternatywnej spółce inwestycyjnej – również w przypadku, gdy osiągnięcie lub przekroczenie danego progu ogólnej liczby głosów określonego w tych przepisach następuje w związku z posiadaniem akcji łącznie przez: inne alternatywne spółki inwestycyjne zarządzane przez tego samego zarządzającego ASI w rozumieniu ustawy o funduszach inwestycyjnych lub inne alternatywne fundusze inwestycyjne utworzone poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzane przez ten sam podmiot,
- 4) również na podmiocie, w przypadku którego osiągnięcie lub przekroczenie danego progu ogólnej liczby głosów określonego w przepisach Ustawy o Ofercie Publicznej następuje w związku z posiadaniem akcji: (i) przez osobę trzecią w imieniu własnym, lecz na zlecenie lub na rzecz tego podmiotu, z wyłączeniem akcji nabytych w ramach wykonywania czynności polegających na wykonywaniu zleceń nabycia lub zbycia maklerskich instrumentów finansowych, na rachunek dającego zlecenie; (ii) w ramach wykonywania czynności polegających na zarządzaniu portfelami, w skład których wchodzi jeden lub większa liczba instrumentów finansowych, zgodnie z przepisami Ustawy o Obrocie Instrumentami Finansowymi oraz Ustawy o Funduszach Inwestycyjnych – w zakresie akcji wchodzących w skład zarządzanych pakietów papierów wartościowych, z których podmiot ten jako zarządzający, może w imieniu zleceniodawców wykonywać prawo głosu na walnym zgromadzeniu; (iii) przez osobę trzecią, z którą ten podmiot zawarł umowę, której przedmiotem jest przekazanie uprawnienia do wykonywania prawa głosu na walnym zgromadzeniu,
- 5) również na pełnomocniku, który w ramach reprezentowania akcjonariusza na walnym zgromadzeniu został upoważniony do wykonywania prawa głosu z akcji spółki publicznej, jeżeli akcjonariusz ten nie wydał wiążących pisemnych dyspozycji co do sposobu głosowania,
- 6) również łącznie na wszystkich podmiotach, które łączy pisemne lub ustne porozumienie dotyczące nabywania przez te podmioty akcji spółki publicznej lub zgodnego głosowania na Walnym Zgromadzeniu lub prowadzenia trwałej polityki wobec spółki, chociażby tylko jeden z tych podmiotów podjął lub zamierzał podjąć czynności powodujące powstanie tych obowiązków,
- 7) na podmiotach, które zawierają porozumienie, o którym mowa w punkcie powyżej, posiadają akcje spółki publicznej, w liczbie zapewniającej łącznie osiągnięcie lub przekroczenie danego progu ogólnej liczby głosów określonego w tych przepisach.

W przypadkach, o których mowa w punktach: 6) i 7) powyżej, obowiązki określone w przepisach dotyczących znacznych pakietów akcji spółek publicznych mogą być wykonywane przez jedną ze stron porozumienia, wskazaną przez strony porozumienia.

Obowiązki określone w przepisach dotyczących zawiadomienia KNF o osiągnięciu, przekroczeniu określonego progu głosów w spółce publicznej, wezwań, przymusowego wykupu lub odkupu powstają również w przypadku, gdy prawa głosu są związane z papierami wartościowymi zdeponowanymi lub zarejestrowanymi w podmiocie, który może nimi rozporządzać według własnego uznania.

Ustawa o Obrocie Instrumentami Finansowymi i Rozporządzenie MAR

Manipulacja

Art. 12 Rozporządzenia MAR definiuje manipulację na rynku, która obejmuje następujące działania:

- (a) zawieranie transakcji, składanie zleceń lub inne zachowania, które:
 - (i) wprowadzają lub mogą wprowadzać w błąd co do podaży lub popytu na instrument finansowy, powiązany kontrakt towarowy na rynku kasowym lub sprzedawany na aukcji produkt oparty na uprawnieniach do emisji, lub co do ich ceny; lub
 - (ii) utrzymują albo mogą utrzymywać cenę jednego lub kilku instrumentów finansowych, powiązanego kontraktu towarowego na rynku kasowym lub sprzedawanego na aukcji produktu opartego na uprawnieniach do emisji na nienaturalnym lub sztucznym poziomie;chyba że osoba zawierająca transakcję, składająca zlecenie transakcji lub podejmująca każde inne zachowanie dowiedzie, iż dana transakcja, zlecenie lub zachowanie nastąpiły z zasadnych powodów i są zgodne z przyjętymi praktykami rynkowymi ustanowionymi zgodnie z Rozporządzeniem MAR;
- (b) zawieranie transakcji, składanie zleceń lub inne działania lub zachowania wpływające albo mogące wpływać na cenę jednego lub kilku instrumentów finansowych, powiązanego kontraktu towarowego na rynku kasowym lub sprzedawanego na aukcji produktu opartego na uprawnieniach do emisji, związane z użyciem fikcyjnych narzędzi lub innych form wprowadzania w błąd lub podstęp;
- (c) rozpowszechnianie za pośrednictwem mediów, w tym internetu, lub przy użyciu innych środków, informacji, które wprowadzają lub mogą wprowadzać w błąd co do podaży lub popytu na instrument finansowy, powiązany kontrakt towarowy na rynku kasowym lub sprzedawany na aukcji produkt oparty na uprawnieniach do emisji, lub co do ich ceny, lub zapewniają utrzymanie się lub mogą zapewnić utrzymanie się ceny jednego lub kilku instrumentów finansowych, powiązanego kontraktu towarowego na rynku kasowym lub sprzedawanego na aukcji produktu opartego na uprawnieniach do emisji na nienaturalnym lub sztucznym poziomie, w tym rozpowszechnianie plotek, w przypadku gdy osoba rozpowszechniająca te informacje wiedziała lub powinna była wiedzieć, że informacje te były fałszywe lub wprowadzające w błąd;
- (d) przekazywanie fałszywych lub wprowadzających w błąd informacji, lub dostarczanie fałszywych lub wprowadzających w błąd danych dotyczących wskaźnika referencyjnego, jeżeli osoba przekazująca informacje lub dostarczająca dane wiedziała lub powinna była wiedzieć, że są one fałszywe i wprowadzające w błąd, lub każde inne zachowanie stanowiące manipulowanie obliczaniem wskaźnika referencyjnego.

Zgodnie z art. 12 Rozporządzenia MAR, za manipulację na rynku uznaje się m.in. następujące zachowania:

- (a) postępowanie osoby lub osób działających wspólnie, mające na celu utrzymanie dominującej pozycji w zakresie podaży lub popytu na instrument finansowy, powiązane kontrakty towarowe na rynku kasowym lub sprzedawane na aukcji produkty oparte na uprawnieniach do emisji, które skutkuje albo może skutkować, bezpośrednio lub pośrednio, ustaleniem poziomu cen sprzedaży lub kupna lub stwarza albo może stwarzać nieuczciwe warunki transakcji;
- (b) nabywanie lub zbywanie instrumentów finansowych na otwarciu lub zamknięciu rynku, które skutkuje albo może skutkować wprowadzeniem w błąd inwestorów kierujących się cenami podanymi do wiadomości publicznej, w tym cenami otwarcia i zamknięcia;
- (c) składanie zleceń w systemie obrotu, w tym ich anulowanie lub zmiana, za pomocą wszelkich dostępnych metod handlu, w tym środków elektronicznych, takich jak strategie handlu algorytmicznego i handlu wysokiej częstotliwości, i które wywołuje jeden ze skutków, o których mowa w art. 12 ust. 1 lit. a) lub b) Rozporządzenia MAR poprzez:
 - (i) zakłócenia lub opóźnienia w funkcjonowaniu transakcji w danym systemie obrotu albo prawdopodobieństwo ich spowodowania;
 - (ii) utrudnianie innym osobom identyfikacji prawdziwych zleceń w danym systemie obrotu lub prawdopodobieństwo utrudniania tej identyfikacji, w szczególności poprzez składanie zleceń, które skutkują przepełnieniem lub destabilizacją arkusza zleceń; lub

- (iii) tworzenie lub prawdopodobieństwo stworzenia fałszywego lub wprowadzającego w błąd sygnału w zakresie podaży lub popytu na instrument finansowy lub jego ceny, w szczególności poprzez składanie zleceń w celu zapoczątkowania lub nasilenia danego trendu;
- (d) wykorzystywanie okazjonalnego lub regularnego dostępu do mediów tradycyjnych lub elektronicznych do wygłaszania opinii na temat instrumentu finansowego, powiązanego kontraktu towarowego na rynku kasowym lub sprzedawanego na aukcji produktu opartego na uprawnieniach do emisji (lub pośrednio na temat jego emitenta) po uprzednim zajęciu pozycji na danym instrumencie finansowym, powiązanym kontrakcie towarowym na rynku kasowym lub sprzedawanym na aukcji produkcie opartym na uprawnieniach do emisji, a następnie czerpanie zysku ze skutków opinii wygłaszanych na temat ceny tego instrumentu, powiązanego kontraktu towarowego na rynku kasowym lub sprzedawanego na aukcji produktu opartego na uprawnieniach do emisji, bez jednoczesnego podania do publicznej wiadomości istniejącego konfliktu interesów w sposób odpowiedni i skuteczny;
- (e) nabywanie lub zbywanie na rynku wtórnym uprawnień do emisji lub powiązanych instrumentów pochodnych przed aukcją zorganizowaną, ze skutkiem ustalenia rozliczeniowej ceny aukcyjnej sprzedawanych na aukcji produktów na nienaturalnym lub sztucznym poziomie lub wprowadzenie w błąd oferentów składających oferty na aukcjach.

Rozporządzenie MAR definiuje „wskaźnik referencyjny”, o którym mowa powyżej, jako dowolny opublikowany wskaźnik, indeks lub liczbę, udostępniane publicznie lub publikowane, określone okresowo lub regularnie przy zastosowaniu wzoru lub na podstawie wartości jednego lub większej liczby aktywów lub cen bazowych, w tym cen szacunkowych, rzeczywistych lub szacunkowych stóp procentowych lub innych wartości, lub danych z przeprowadzonych badań, w odniesieniu do których określa się kwotę do zapłaty z tytułu instrumentu finansowego lub wartość instrumentu finansowego.

Rozporządzenie MAR przewiduje maksymalne administracyjne sankcje pieniężne dotyczące naruszeń przepisów o manipulacji na rynku, które wynoszą: (i) 5 mln EUR (lub równowartość w walucie krajowej w państwie członkowskim, w którym walutą nie jest EUR) w przypadku osób fizycznych oraz (ii) 15 mln EUR (lub równowartość w walucie krajowej w państwie członkowskim, w którym walutą nie jest EUR) lub 15% całkowitych rocznych obrotów osoby prawnej na podstawie ostatniego dostępnego sprawozdania zatwierdzonego przez organ zarządzający w przypadku osób prawnych, przy czym jeżeli osoba prawna jest jednostką dominującą lub jednostką zależną, która ma obowiązek sporządzać skonsolidowane sprawozdania finansowe, całkowity roczny obrót stanowi kwota całkowitego rocznego obrotu lub odpowiadający mu rodzaj dochodu zgodnie z odpowiednimi dyrektywami o rachunkowości na podstawie ostatniego dostępnego skonsolidowanego sprawozdania zatwierdzonego przez organ zarządzający najwyższej jednostki dominującej.

Jak wskazano w punkcie „- Wprowadzenie”, Rozporządzenie MAR jest stosowane bezpośrednio na terenie całej Unii Europejskiej, przy czym w zakresie sankcji administracyjnych określonych w Rozporządzeniu MAR, Państwa Członkowskie same przyznają właściwym organom uprawnienia do stosowania odpowiednich sankcji administracyjnych i innych środków administracyjnych. Ustawa o Obrocie Instrumentami Finansowymi przewiduje możliwość nałożenia przez KNF kary pieniężnej w wysokości do 2.072.800 zł na osobę fizyczną albo 4.145.600 zł lub do kwoty stanowiącej równowartość 2% całkowitego rocznego przychodu wykazanego w ostatnim zbadanym sprawozdaniu finansowym za rok obrotowy, jeżeli przekracza ona 4.145.600 zł na inne podmioty za: (i) sporządzanie lub rozpowszechnienie rekomendacji inwestycyjnej lub innej informacji rekomendującej lub sugerującej strategię inwestycyjną z naruszeniem Rozporządzenia MAR, (ii) za nienależyte lub nierzetelne wykonanie tych czynności, (iii) nie ujawnienie swojego interesu lub konfliktu interesów istniejących w chwili wykonywania tych czynności lub (iv) lub naruszenie obowiązków wynikających z Rozporządzenia MAR, dotyczących zawierania na własny rachunek transakcji przez osoby zajmujące funkcje zarządcze. W przypadku gdy jest możliwe ustalenie kwoty korzyści osiągniętej lub straty uniknionej przez podmiot w wyniku naruszeń KNF zamiast kary pieniężnej, o której mowa powyżej może nałożyć karę pieniężną do wysokości trzykrotnej kwoty osiągniętej korzyści lub uniknionej straty. Za niewypełnianie poszczególnych obowiązków wynikających z Rozporządzenia MAR Ustawa o Obrocie Instrumentami Finansowymi przewiduje karę pieniężną do wysokości 2.072.800 zł w stosunku do osób fizycznych albo 4.145.600 zł lub do kwoty stanowiącej równowartość 2% całkowitego rocznego przychodu wykazanego w ostatnim zbadanym sprawozdaniu finansowym za rok obrotowy, jeżeli przekracza ona 4.145.600 zł w stosunku do innych podmiotów. Ponadto, implementując Dyrektywę MAD, Ustawa o Obrocie Instrumentami Finansowymi ustanowiła sankcję karną w wysokości 5.000.000 zł lub w postaci kary pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5, lub

zastosowania obu tych kar łącznie, za wykorzystanie informacji poufnych i dokonanie manipulacji. Ujawnienie informacji poufnej, ujawnienie informacji wewnętrznej, udzielenie rekomendacji lub nakłonienie do nabycia lub zbycia instrumentów finansowych, których dotyczy informacja poufna jest zagrożone grzywną do 2.000.000 zł albo karą pozbawienia wolności do lat 4, albo obu tym karom łącznie. Ponadto, w przypadku, gdy jest możliwe ustalenie kwoty korzyści osiągniętej lub straty unikniętej przez dany podmiot w wyniku określonych naruszeń, zamiast kary pieniężnej, o której mowa powyżej, KNF może nałożyć karę pieniężną do wysokości trzykrotności kwoty osiągniętej korzyści lub unikniętej straty.

Informacje poufne

Zgodnie z przepisami Rozporządzenia MAR informacje poufne obejmują:

- (i) określone w sposób precyzyjny informacje, które nie zostały podane do wiadomości publicznej, dotyczące, bezpośrednio lub pośrednio, jednego lub większej liczby emitentów lub jednego lub większej liczby instrumentów finansowych, a które w przypadku podania ich do wiadomości publicznej miałyby prawdopodobnie znaczący wpływ na ceny tych instrumentów finansowych lub na ceny powiązanych pochodnych instrumentów finansowych;
- (ii) w odniesieniu do towarowych instrumentów pochodnych, określone w sposób precyzyjny informacje, które nie zostały podane do wiadomości publicznej, dotyczące bezpośrednio lub pośrednio jednego lub większej liczby takich instrumentów pochodnych lub dotyczące bezpośrednio powiązanych kontraktów towarowych na rynku kasowym, a które w przypadku podania ich do wiadomości publicznej miałyby prawdopodobnie znaczący wpływ na ceny takich instrumentów pochodnych lub powiązanych kontraktów towarowych na rynku kasowym, oraz gdy można zasadnie oczekiwać, że dane informacje zostaną ujawnione lub ich ujawnienie jest wymagane zgodnie z przepisami ustawowymi lub wykonawczymi na szczeblu unijnym lub krajowym, zasadami rynku, umową, praktyką lub zwyczajem, na odpowiednich rynkach towarowych instrumentów pochodnych lub rynkach kasowych
- (iii) w odniesieniu do uprawnień do emisji lub opartych na nich produktów sprzedawanych na aukcjach, określone w sposób precyzyjny informacje, które nie zostały podane do wiadomości publicznej, dotyczące, bezpośrednio lub pośrednio, jednego lub większej liczby takich instrumentów, a które w przypadku podania ich do wiadomości publicznej miałyby prawdopodobnie znaczący wpływ na ceny tych instrumentów lub na ceny powiązanych pochodnych instrumentów finansowych;
- (iv) w przypadku osób odpowiedzialnych za realizację zleceń dotyczących instrumentów finansowych, oznacza to także informacje przekazane przez klienta i związane z jego zleceniami dotyczącymi instrumentów finansowych będącymi w trakcie realizacji, określone w sposób precyzyjny, dotyczące, bezpośrednio lub pośrednio, jednego lub większej liczby emitentów lub jednego lub większej liczby instrumentów finansowych, a które w przypadku podania ich do wiadomości publicznej miałyby prawdopodobnie znaczący wpływ na ceny tych instrumentów finansowych, cenę powiązanych kontraktów towarowych na rynku kasowym lub cenę powiązanych pochodnych instrumentów finansowych.

Informacje uznaje się za określone w sposób precyzyjny, jeżeli wskazują one na zbiór okoliczności, które istnieją lub można zasadnie oczekiwać, że zaistnieją, lub na zdarzenie, które miało miejsce lub można zasadnie oczekiwać, że będzie miało miejsce, jeżeli informacje te są w wystarczającym stopniu szczegółowe, aby można było wyciągnąć z nich wnioski co do prawdopodobnego wpływu tego szeregu okoliczności lub zdarzenia na ceny instrumentów finansowych lub powiązanych instrumentów pochodnych, powiązanych kontraktów towarowych na rynku kasowym lub sprzedawanych na aukcji produktów opartych na uprawnieniach do emisji. W związku z tym w przypadku rozciągniętego w czasie procesu, którego celem lub wynikiem jest zaistnienie szczególnych okoliczności lub szczególnego wydarzenia, za informacje określone w sposób precyzyjny można uznać te przyszłe okoliczności lub to przyszłe wydarzenie, ale także etapy pośrednie tego procesu, związane z zaistnieniem lub spowodowaniem tych przyszłych okoliczności lub tego przyszłego wydarzenia.

Ponadto, do celów definicji informacji poufnych, informacje, które w przypadku podania ich do wiadomości publicznej miałyby prawdopodobnie znaczący wpływ na ceny instrumentów finansowych, instrumentów pochodnych, powiązanych kontraktów towarowych na rynku kasowym lub sprzedawanych na aukcji produktów opartych na uprawnieniach do emisji, oznaczają informacje, których racjonalny inwestor prawdopodobnie wykorzystałby, opierając się na nich w części przy podejmowaniu swych decyzji inwestycyjnych.

W przypadku rozciągniętego w czasie procesu, którego celem lub wynikiem jest zaistnienie szczególnych okoliczności lub szczególnego wydarzenia, za informacje określone w sposób precyzyjny można uznać te przyszłe okoliczności lub to przyszłe wydarzenie, ale także etapy pośrednie tego procesu, związane z zaistnieniem lub spowodowaniem tych przyszłych okoliczności lub tego przyszłego wydarzenia. Etap pośredni rozciągniętego w czasie procesu jest uznany za informację poufną, jeżeli sam w sobie spełnia kryteria informacji poufnych.

Obrót papierami wartościowymi z wykorzystaniem informacji poufnych

Wykorzystywanie informacji poufnych lub udzielenie rekomendacji, aby inna osoba wykorzystała informacje poufne, a także bezprawne ujawnianie informacji poufnych jest zakazane. Każdy, kto: (i) wchodzi w posiadanie informacji poufnej w związku z pełnieniem funkcji w organach spółki lub innym podmiocie, posiadaniem w spółce lub innym podmiocie akcji lub udziałów lub w związku z dostępem do informacji poufnej z racji zatrudnienia, wykonywania zawodu, a także stosunku zlecenia lub innego stosunku prawnego o podobnym charakterze; (ii) posiada informację poufną w wyniku popełnienia przestępstwa albo (iii) posiada informację poufną pozyskaną w sposób inny niż określony w dwóch poprzednich punktach, jeżeli wiedział lub przy dołożeniu należytej staranności mógł się dowiedzieć, że jest to informacja poufna nie może wykorzystywać takiej informacji.:

Wykorzystywanie informacji poufnej ma miejsce wówczas, gdy dana osoba znajduje się w posiadaniu informacji poufnej i wykorzystuje tę informację, nabywając lub zbywając, na własny rachunek lub na rzecz osoby trzeciej, bezpośrednio lub pośrednio, instrumenty finansowe, których informacja ta dotyczy. Wykorzystanie informacji poufnej w formie anulowania lub zmiany zlecenia dotyczącego instrumentu finansowego, którego informacja ta dotyczy, w przypadku gdy zlecenie złożono przed wejściem danej osoby w posiadanie informacji poufnej, również uznaje się za wykorzystywanie informacji poufnej.

Udzielanie rekomendacji, aby inna osoba wykorzystała informacje poufne lub nakłanianie innej osoby do wykorzystania informacji poufnych ma miejsce wówczas, gdy dana osoba znajduje się w posiadaniu informacji poufnych oraz: (i) udziela rekomendacji, na podstawie tych informacji, aby inna osoba nabyła lub zbyła instrumenty finansowe, których informacje te dotyczą, lub nakłania tę osobę do takiego nabycia lub zbycia; lub (ii) udziela rekomendacji, na podstawie tych informacji, aby inna osoba anulowała lub zmieniała zlecenie dotyczące instrumentu finansowego, którego informacje te dotyczą, lub nakłania tę osobę do takiego anulowania lub zmiany.

Bezprawne ujawnienie informacji poufnych ma miejsce wówczas, gdy osoba znajduje się w posiadaniu informacji poufnych i ujawnia te informacje innej osobie, z wyjątkiem przypadków, gdy ujawnienie to odbywa się w normalnym trybie wykonywania czynności w ramach zatrudnienia, zawodu lub obowiązków.

Osoba wykorzystująca informację poufną z naruszeniem przepisów prawa może podlegać karze pozbawienia wolności lub grzywnie albo obu tym sankcjom łącznie. Maksymalna wysokość grzywny wynosi 5 mln zł, a okres pozbawienia wolności jest uzależniony od rodzaju przestępstwa i może wynosić od trzech miesięcy do lat 5.

Emitent zobowiązany jest podać do wiadomości publicznej informacje poufne bezpośrednio go dotyczące niezwłocznie.

Jeżeli emitent nie wykonuje lub nienależyte wykonuje obowiązki w zakresie podawania informacji poufnych do wiadomości publicznej, KNF może wydać decyzję o wykluczeniu papierów wartościowych z obrotu na rynku regulowanym lub, jeżeli papiery wartościowe emitenta są notowane w alternatywnym systemie obrotu – decyzję o wykluczeniu tych papierów wartościowych z obrotu w takim systemie, albo nałożyć karę pieniężną do wysokości 10.364.000 zł lub kwoty stanowiącej 2% wartości obrotów wykazanych w ostatnim zbadanym sprawozdaniu finansowym za rok obrotowy, jeżeli jest to kwota wyższa od kwoty 10.364.000 zł albo zastosować obie sankcje łącznie. W przypadku gdy jest możliwe ustalenie kwoty korzyści osiągniętej lub straty unikniętej przez emitenta w wyniku naruszenia wyżej określonych obowiązków, KNF może nałożyć karę pieniężną do wysokości trzykrotnej kwoty osiągniętej korzyści lub unikniętej straty.

W odniesieniu do regulacji dotyczących sankcji administracyjnych wynikających z Rozporządzenia MAR zobacz również wyjaśnienie zamieszczone w punkcie „Rynek kapitałowy w Polsce oraz obowiązki związane z nabywaniem i zbywaniem Akcji – Ustawa o Obrocie Instrumentami Finansowymi i Rozporządzenie MAR – Manipulacja”.

Nabywanie lub zbywanie akcji w trakcie trwania okresów zamkniętych

Osoba pełniąca obowiązki zarządcze u emitenta nie może dokonywać żadnych transakcji na swój rachunek ani na rachunek strony trzeciej, bezpośrednio lub pośrednio, dotyczących akcji lub instrumentów dłużnych emitenta, lub instrumentów pochodnych lub innych związanych z nimi instrumentów finansowych w okresie zamkniętym.

Osoba pełniąca obowiązki zarządcze oznacza osobę, która: (i) jest członkiem organu administracyjnego, zarządzającego lub nadzorczego tego podmiotu; lub (ii) pełni funkcje kierownicze, nie będąc członkiem organów, o których mowa w punkcie (i), przy czym ma stały dostęp do informacji poufnych dotyczących pośrednio lub bezpośrednio tego podmiotu oraz uprawnienia do podejmowania decyzji zarządczych mających wpływ na dalszy rozwój i perspektywy gospodarcze tego podmiotu.

Osoba blisko związana oznacza: (i) małżonka lub partnera uznanego zgodnie z prawem krajowym za równoważnego z małżonkiem; (ii) dziecko będące na utrzymaniu zgodnie z prawem krajowym; (iii) członka rodziny, który w dniu danej transakcji pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym przez okres co najmniej roku; lub (iv) osobę prawną, grupę przedsiębiorstw lub spółkę osobową, w której obowiązki zarządcze pełni osoba pełniąca obowiązki zarządcze lub osoba, o której mowa punktach (i) – (iii) nad którą osoba taka sprawuje pośrednią lub bezpośrednią kontrolę, która została utworzona, by przynosić korzyści takiej osobie, lub której interesy gospodarcze są w znacznym stopniu zbieżne z interesami takiej osoby;

Zgodnie z Rozporządzeniem MAR okres zamknięty stanowi okres 30 dni kalendarzowych przed ogłoszeniem śródrocznego raportu finansowego lub sprawozdania na koniec roku rozliczeniowego, które emitent ma obowiązek podać do wiadomości publicznej zgodnie z: (i) przepisami systemu obrotu, w którym akcje emitenta są dopuszczone do obrotu; lub (ii) prawem krajowym.

Naruszenie zakazu dokonywania transakcji w okresach zamkniętych podlega karze pieniężnej do kwoty 2.072.800 zł. W przypadku gdy jest możliwe ustalenie kwoty korzyści osiągniętej lub straty unikniętej w wyniku naruszenia, KNF może zamiast wyżej wymienionej kary nałożyć karę pieniężną do wysokości trzykrotnej kwoty osiągniętej korzyści lub unikniętej straty. Jeżeli emitent zezwolił osobie pełniącej obowiązki zarządcze na realizację transakcji w jakimkolwiek okresie zamkniętym z naruszeniem przepisów prawa, KNF może nałożyć na emitenta karę pieniężną do wysokości 4.145.600 zł.

Zawiadomienia o transakcjach osób pełniących obowiązki zarządcze i osób blisko związanych

Osoby pełniące obowiązki zarządcze oraz osoby blisko z nimi związane mają obowiązek powiadomić emitenta oraz KNF o każdej transakcji zawieranej na ich własny rachunek w odniesieniu do akcji lub instrumentów dłużnych tego emitenta lub do instrumentów pochodnych bądź innych powiązanych z nimi instrumentów finansowych. Powiadomienia dokonuje się niezwłocznie, ale nie później niż w terminie trzech dni roboczych po dniu transakcji. Emitent zapewnia, aby informacje zgłoszone zgodnie z zasadami opisanymi powyżej zostały podane do wiadomości publicznej niezwłocznie i nie później niż w terminie trzech dni roboczych od zawarcia transakcji w sposób umożliwiający szybki i niedyskryminujący dostęp do tych informacji zgodnie z wykonawczymi standardami technicznymi regulowanymi przez Rozporządzenie MAR.

W przypadku naruszenia obowiązków związanych z zawiadamianiem o transakcjach realizowanych z wykorzystaniem informacji poufnych KNF może nałożyć karę pieniężną w kwocie: (i) 2.072.800 zł w stosunku do osób fizycznych; (ii) 4.145.600 zł w przypadku innych podmiotów. KNF może nałożyć karę pieniężną do trzykrotnej wartości kwoty korzyści osiągniętej lub straty unikniętej w wyniku naruszenia, jeżeli ustalenie takiej kwoty jest możliwe.

W odniesieniu do regulacji dotyczących sankcji administracyjnych wynikających z Rozporządzenia MAR zobacz „Rynek kapitałowy w Polsce oraz obowiązki związane z nabywaniem i zbywaniem Akcji – Ustawa o Obrocie Instrumentami Finansowymi i Rozporządzenie MAR – Manipulacja”.

Obowiązki informacyjne wynikające z Prawa Bankowego

Obowiązek zawiadomienia KNF o osiągnięciu lub przekroczeniu określonych progów procentowych ogólnej liczby głosów

Zgodnie z art. 25 ust. 1 Prawa Bankowego, podmiot, który zamierza, bezpośrednio lub pośrednio, nabyć albo objąć akcje lub prawa z akcji banku krajowego w liczbie zapewniającej osiągnięcie albo przekroczenie odpowiednio 10%, 20%, jednej trzeciej, 50% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu lub udziału w kapitale zakładowym, jest obowiązany każdorazowo zawiadomić KNF o

zamiarze ich nabycia albo objęcia. Podmiot, który zamierza, bezpośrednio lub pośrednio, stać się podmiotem dominującym banku krajowego w sposób inny niż przez nabycie albo objęcie akcji lub praw z akcji banku krajowego w liczbie zapewniającej większość ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu, obowiązany jest każdorazowo zawiadomić o tym zamiarze KNF.

Zgodnie z art. 25 ust. 4 Prawa Bankowego, obowiązek zawiadomienia, o którym mowa powyżej, dotyczy także:

- zastawnika i użytkownika akcji, jeżeli zgodnie z art. 340 § 1 KSH są oni uprawnieni do wykonywania prawa głosu z akcji oraz
- podmiotu, który uzyskał prawo głosu na walnym zgromadzeniu na poziomach określonych w art. 25 ust. 1 Prawa Bankowego w wyniku zdarzeń innych niż objęcie lub nabycie akcji lub praw z akcji banku krajowego, w szczególności w wyniku zmiany statutu lub w następstwie wygaśnięcia uprzywilejowania lub ograniczenia akcji co do prawa głosu, a także nabycia akcji lub praw z akcji banku krajowego w liczbie zapewniającej osiągnięcie albo przekroczenie poziomów określonych w art. 25 ust. 1 Prawa Bankowego w ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu lub udziału w kapitale zakładowym w wyniku dziedziczenia.

Przepisów art. 25 ust. 1 Prawa Bankowego nie stosuje się, w przypadku gdy nabycie albo objęcie akcji banku krajowego dokonywane jest przez bank krajowy, instytucję kredytową, dom maklerski lub firmę inwestycyjną mającą siedzibę na terytorium innego państwa członkowskiego, w wykonaniu Umowy Gwarantowania Emisji, o której mowa w Ustawie o Ofercie Publicznej, jeżeli:

- prawa z akcji nie są wykonywane w celu ingerencji w zarządzanie bankiem krajowym oraz
- akcje banku krajowego zostaną zbyte w ciągu roku od dnia ich nabycia albo objęcia.

Zawiadomienie i załączane dokumenty powinny być sporządzone w języku polskim lub przetłumaczone na język polski. Tłumaczenie powinno być sporządzone przez tłumacza przysięgłego lub właściwego konsula Rzeczypospolitej Polskiej. KNF potwierdza otrzymanie zawiadomienia w formie pisemnej niezwłocznie po jego otrzymaniu (nie później jednak niż w terminie dwóch dni roboczych).

KNF może zgłosić, w drodze decyzji, sprzeciw co do nabycia albo objęcia akcji lub praw z akcji lub co do stania się podmiotem dominującym banku krajowego, jeżeli:

- podmiot składający zawiadomienie nie uzupełnił w wyznaczonym terminie braków w zawiadomieniu lub załączanych do zawiadomienia dokumentów i informacji;
- podmiot składający zawiadomienie nie przekazał w terminie dodatkowych informacji lub dokumentów żądanych przez KNF;
- uzasadnione jest to potrzebą ostrożnego i stabilnego zarządzania bankiem krajowym, z uwagi na możliwy wpływ podmiotu składającego zawiadomienie na bank krajowy lub z uwagi na ocenę sytuacji finansowej podmiotu składającego zawiadomienie.

Zgodnie z art. 25(l) Prawa Bankowego, w przypadku nabycia albo objęcia akcji lub praw z akcji z naruszeniem wymogów określonych powyżej, z akcji tych nie może być wykonywane prawo głosu, z zastrzeżeniem art. 25(m) Prawa Bankowego. Uchwały walnego zgromadzenia banku krajowego podjęte z naruszeniem wymogów powyżej są nieważne, chyba że spełniają wymogi kworum oraz większości głosów oddanych bez uwzględnienia głosów nieważnych.

Ponadto w przypadku wykonywania uprawnień podmiotu dominującego banku krajowego z naruszeniem wymogów określonych powyżej, członkowie zarządu banku krajowego powołani przez podmiot dominujący lub będący członkami zarządu, prokurentami lub osobami pełniącymi kierownicze funkcje w podmiocie dominującym nie mogą uczestniczyć w czynnościach z zakresu reprezentacji banku krajowego. W wypadku gdy nie można ustalić, którzy członkowie zarządu zostali powołani przez podmiot dominujący, powołanie zarządu jest bezskuteczne od dnia uzyskania przez ten podmiot uprawnień podmiotu dominującego banku krajowego, z zastrzeżeniem art. 25m Prawa Bankowego. Wszelkie czynności z zakresu reprezentacji banku krajowego podejmowane z udziałem takich członków zarządu są nieważne.

W powyższym wypadku KNF może nakazać zbycie akcji banku krajowego w wyznaczonym terminie. Jeżeli akcje nie zostaną zbyte w wyznaczonym terminie, KNF może nałożyć na danego akcjonariusza banku krajowego karę pieniężną do wysokości:

- 20.000.000 zł – w stosunku do akcjonariusza będącego osobą fizyczną;

- 10% przychodu wykazanego w ostatnim zatwierdzonym sprawozdaniu finansowym, a w przypadku braku takiego sprawozdania – karę finansową w wysokości do 10% prognozowanego przychodu określonego na podstawie sytuacji ekonomiczno-finansowej – w stosunku do akcjonariusza będącego osobą prawną.

W przypadku gdy jest możliwe ustalenie kwoty korzyści osiągniętej przez akcjonariusza albo straty, której akcjonariusz uniknął w wyniku naruszenia powyższego zobowiązania, KNF może ustalić karę pieniężną w wysokości do dwukrotności korzyści albo straty.

KNF może także ustanowić w banku krajowym zarząd komisaryczny albo uchylić zezwolenie na utworzenie banku i podjąć decyzję o likwidacji banku.

Obowiązek zawiadomienia banku o osiągnięciu lub przekroczeniu określonych progów procentowych ogólnej liczby głosów

Zgodnie z art. 25o Prawa Bankowego, podmiot, który bezpośrednio lub pośrednio nabył albo objął akcje lub prawa z akcji banku krajowego, jeżeli stanowią one wraz z akcjami nabytymi albo objętymi wcześniej pakiet zapewniający osiągnięcie lub przekroczenie progu 5%, 10%, 20%, 25%, jednej trzeciej, 50%, 66% i 75% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu, albo stał się podmiotem dominującym banku krajowego, jest każdorazowo obowiązany niezwłocznie powiadomić o tym ten bank. Bank zobowiązany jest zawiadomić KNF o przypadku, o którym mowa w zdaniu poprzednim, niezwłocznie po uzyskaniu takiej informacji.

Obowiązek zawiadomienia KNF o zamiarze zbycia pakietu akcji

Zgodnie z art. 25p Prawa Bankowego, podmiot, który zamierza bezpośrednio lub pośrednio zbyć pakiet akcji banku krajowego:

- uprawniający do wykonywania ponad 10% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu; lub
- w wyniku zbycia którego pozostały w jego posiadaniu pakiet akcji będzie uprawniał do wykonywania mniej niż 10%, 20%, jednej trzeciej i 50% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu

– jest obowiązany powiadomić o swoim zamiarze KNF.

Kodeks Spółek Handlowych – obowiązek zawiadomienia spółki o osiągnięciu stosunku dominacji

Spółka dominująca, w rozumieniu art. 4 § 1 pkt 4 Kodeksu Spółek Handlowych, ma obowiązek zawiadomić spółkę zależną o powstaniu lub ustaniu stosunku dominacji w terminie dwóch tygodni od dnia powstania tego stosunku, pod rygorem zawieszenia wykonywania prawa głosu z akcji albo udziałów spółki dominującej reprezentujących więcej niż 33% kapitału zakładowego spółki zależnej.

Uchwała walnego zgromadzenia, powzięta z naruszeniem obowiązku zawiadomienia, jest nieważna, chyba że spełnia wymogi kworum oraz większości głosów bez uwzględnienia głosów nieważnych.

Zobowiązania informacyjne wynikające z przepisów antymonopolowych

Ustawa o Ochronie Konkurencji i Konsumentów

Zgodnie z art. 13 Ustawy o Ochronie Konkurencji i Konsumentów, transakcja podlega zgłoszeniu w Polsce Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów („Prezes UOKiK”) jeżeli spełnione zostaną następujące warunki:

- (a) stanowi ona formę koncentracji oraz
- (b) łączny światowy obrót przedsiębiorców uczestniczących w transakcji w roku obrotowym poprzedzającym rok zgłoszenia przekracza równowartość 1 miliard EUR lub łączny obrót na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przedsiębiorców uczestniczących w transakcji w roku obrotowym poprzedzającym rok zgłoszenia przekracza równowartość 50 milionów EUR.

Zgodnie z art. 13 ust. 2 Ustawy o Ochronie Konkurencji i Konsumentów, koncentrację stanowi: (1) połączenie dwóch lub więcej samodzielnych przedsiębiorców; (2) przejęcie kontroli (bezpośredniej lub pośredniej, łącznej lub indywidualnej) nad jednym lub większą liczbą przedsiębiorców przez jednego lub więcej przedsiębiorców; (3) utworzenie przez przedsiębiorców wspólnego przedsiębiorcy (bez względu na to czy jest to w pełni funkcjonalny wspólny przedsiębiorca czy spółdzielnia) lub (4) nabycie przez przedsiębiorcę części mienia innego przedsiębiorcy (całości lub części przedsiębiorstwa), jeżeli obrót realizowany przez to mienie w którymkolwiek z poprzednich dwóch lat obrotowych przekroczył na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej równowartość 10 milionów EUR.

Zgodnie z art. 16 ust. 1 i 3 Ustawy o Ochronie Konkurencji i Konsumentów, wspomniany obrót obejmuje obrót: (i) przedsiębiorców bezpośrednio uczestniczących w koncentracji, (ii) pozostałych przedsiębiorców należących do grup kapitałowych, do których należą przedsiębiorcy bezpośrednio uczestniczący w koncentracji; (iii) przedsiębiorców, nad którymi przedsiębiorcy, o których mowa w punktach (i) i (ii) powyżej sprawują kontrolę wspólnie z innym przedsiębiorcą lub przedsiębiorcami – proporcjonalnie do liczby przedsiębiorców sprawujących kontrolę oraz (iv) przedsiębiorców, którzy sprawują wspólnie kontrolę nad grupą kapitałową, do której należy przedsiębiorca bezpośrednio uczestniczący w koncentracji – proporcjonalnie do liczby przedsiębiorców sprawujących kontrolę. Jednakże w przypadku przejęcia kontroli obrót po stronie sprzedającego obejmuje wyłącznie obrót przejmowanego przedsiębiorcy (oraz podmiotów podlegających wyłącznej lub wspólnej kontroli przejmowanego przedsiębiorcy), tj. nie obejmuje już całej grupy sprzedającego. Ponadto, w przypadku przejęcia przez jednego przedsiębiorcę mienia innego przedsiębiorcy, obrót po stronie sprzedającego obejmuje wyłącznie obrót realizowany przez dane mienie.

Zgodnie z art. 18 Ustawy o Ochronie Konkurencji i Konsumentów, Prezes UOKiK wydaje zgodę na dokonanie koncentracji, w wyniku której konkurencja na rynku nie zostanie istotnie ograniczona, w szczególności przez powstanie lub umocnienie pozycji dominującej na rynku.

Przepisy Ustawy o Ochronie Konkurencji i Konsumentów mają zastosowanie nie tylko do przedsiębiorców zdefiniowanych w Ustawie o Swobodzie Działalności Gospodarczej, lecz także, przykładowo – zgodnie z przepisami art. 4 ust. 1 Ustawy o Ochronie Konkurencji i Konsumentów – do osób fizycznych, które posiadają kontrolę, w rozumieniu Ustawy o Ochronie Konkurencji i Konsumentów, nad co najmniej jednym przedsiębiorcą, choćby nie prowadziły działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów Ustawy o Swobodzie Działalności Gospodarczej, jeżeli podejmują dalsze działania podlegające kontroli koncentracji w znaczeniu przepisów Ustawy o Ochronie Konkurencji i Konsumentów.

W Ustawie o Ochronie Konkurencji i Konsumentów, przejęcie kontroli rozumiane jest jako wszelkie formy bezpośredniego lub pośredniego uzyskania przez przedsiębiorcę uprawnień, które osobno albo łącznie, przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności prawnych lub faktycznych, umożliwiają wywieranie decydującego wpływu na innego przedsiębiorcę lub przedsiębiorców.

Zgodnie z art. 14 Ustawy o Ochronie Konkurencji i Konsumentów, przejęcie kontroli nad przedsiębiorcą lub przedsiębiorcami nie podlega zgłoszeniu, jeżeli obrót przedsiębiorcy, nad którym ma nastąpić przejęcie kontroli, nie przekroczył na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w żadnym z dwóch lat obrotowych poprzedzających zgłoszenie 10 milionów EUR. Zamiar koncentracji w formie przejęcia przedsiębiorcy lub utworzenia przez przedsiębiorców wspólnego przedsiębiorcy nie podlega zgłoszeniu, jeżeli obrót żadnej z grup kapitałowych stron uczestniczących w koncentracji nie przekroczył na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w żadnym z dwóch lat obrotowych poprzedzających zgłoszenie 10 milionów EUR. Jeżeli koncentracja obejmuje jednocześnie przejęcie kontroli i nabycie mienia tego samego sprzedającego, próg 10 milionów EUR ma zastosowanie do połączonego obrotu podmiotu przejmowanego (i podmiotów kontrolowanych przez podmiot przejmowany) i nabywanego mienia. Jednakże, jeżeli jednocześnie lub w okresie przekraczającym dwa lata:

- (a) przejęcie kontroli nad przedsiębiorcą lub przedsiębiorcami należącymi do jednej grupy kapitałowej, obrót, o którym mowa w art. 14, uwzględnia łączny obrót wszystkich tych przedsiębiorców oraz ich spółek zależnych;
- (b) przedsiębiorca nabędzie część mienia innego przedsiębiorcy lub przedsiębiorców należących do tej samej grupy kapitałowej, obrót, o którym mowa w art. 13 ust. 2 pkt 4 obejmuje łączny obrót realizowany przez wszystkie takie części mienia;
- (c) następuje przejęcie kontroli nad przedsiębiorcą lub przedsiębiorcami należącymi do jednej grupy kapitałowej i nabycie części mienia przedsiębiorcy lub przedsiębiorców należących do tej samej grupy kapitałowej, obrót, o którym mowa w art. 14, obejmuje łączny obrót wszystkich przedsiębiorców oraz obrót realizowany przez wszystkie części nabywanego mienia.

Ponadto zgodnie z art. 14 Ustawy o Ochronie Konkurencji i Konsumentów nie podlega zgłoszeniu zamiar koncentracji: (a) polegającej na czasowym nabyciu lub objęciu przez instytucję finansową akcji albo udziałów w celu ich odsprzedaży, jeżeli przedmiotem działalności gospodarczej tej instytucji jest prowadzone na własny lub cudzy rachunek inwestowanie w akcje albo udziały innych przedsiębiorców, pod warunkiem, że odsprzedaż ta nastąpi przed upływem roku od dnia nabycia lub objęcia, oraz że: (i) instytucja ta nie wykonuje praw z tych akcji albo udziałów, z wyjątkiem prawa do dywidendy, lub (ii) wykonuje te prawa wyłącznie w celu przygotowania odsprzedaży całości lub

części przedsiębiorstwa, jego majątku lub tych akcji albo udziałów; (b) polegającej na czasowym nabyciu lub objęciu przez przedsiębiorcę akcji lub udziałów w celu zabezpieczenia wierzytelności, pod warunkiem że nie będzie on wykonywał praw z tych akcji lub udziałów, z wyłączeniem prawa do ich sprzedaży; (c) następującej w toku postępowania upadłościowego, z wyłączeniem przypadków, gdy zamierzający przejąć kontrolę jest konkurentem albo należy do grupy kapitałowej, do której należą konkurenci przedsiębiorcy przejmowanego lub którego część mienia jest nabywana oraz (d) przedsiębiorców należących do tej samej grupy kapitałowej.

Art. 15 Ustawy o Ochronie Konkurencji i Konsumentów stanowi, że dokonanie koncentracji przez przedsiębiorcę zależnego uważa się za jej dokonanie przez przedsiębiorcę dominującego.

Zgodnie z art. 97 ust. 1 Ustawy o Ochronie Konkurencji i Konsumentów, przedsiębiorcy, których zamiar koncentracji podlega zgłoszeniu, są obowiązani do wstrzymania się od dokonania koncentracji do czasu wydania przez Prezesa UOKiK decyzji lub upływu terminu, w jakim decyzja powinna zostać wydana.

Zgodnie z art. 98 Ustawy o Ochronie Konkurencji i Konsumentów, realizacja publicznej oferty kupna lub zamiany akcji, zgłoszonej Prezesowi UOKiK na podstawie art. 13 ust. 1, nie stanowi naruszenia obowiązku wstrzymania się od dokonania koncentracji, jeżeli nabywca nie korzysta z prawa głosu wynikającego z nabytych akcji lub czyni to wyłącznie w celu utrzymania pełnej wartości swej inwestycji kapitałowej lub dla zapobieżenia poważnej szkodzi, jaka może powstać u przedsiębiorców uczestniczących w koncentracji

Zgodnie z przepisami art. 106 ust. 1 pkt 3 Ustawy o Ochronie Konkurencji i Konsumentów, jeżeli przedsiębiorca nie zgłosił zamiaru koncentracji lub dokonał koncentracji bez uzyskania zgody Prezesa UOKiK, Prezes UOKiK może nałożyć na przedsiębiorcę, w drodze decyzji, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10% obrotu osiągniętego przez przedsiębiorcę (ale nie jego całą grupę kapitałową) w roku obrotowym poprzedzającym rok nałożenia kary. Ponadto, zgodnie z art. 108 ust. 1 pkt 2, Prezes UOKiK może, w drodze decyzji, nałożyć na osobę pełniącą funkcję kierowniczą lub wchodzącą w skład organu zarządzającego przedsiębiorcy karę pieniężną w wysokości do pięćdziesięciokrotności przeciętnego wynagrodzenia, jeżeli osoba ta umyślnie albo nieumyślnie nie zgłosiła zamiaru koncentracji lub dokonała koncentracji bez uzyskania zgody Prezesa UOKiK.

Przepisy dotyczące koncentracji przedsiębiorców obowiązujące w Unii Europejskiej

Koncentracja przedsiębiorstw może być także przedmiotem postępowania prowadzonego przez Komisję Europejską. Rozporządzenie Rady (WE) nr 139/2004 z dnia 20 stycznia 2004 r. w sprawie kontroli koncentracji przedsiębiorstw (Dziennik Urzędowy L 24, Rozporządzenie WE w Sprawie Kontroli Koncentracji) stosuje się do wszystkich koncentracji o wymiarze wspólnotowym w znaczeniu Rozporządzenia WE w Sprawie Kontroli Koncentracji. Zgodnie z art. 1 Rozporządzenia WE w Sprawie Kontroli Koncentracji, koncentracja ma wymiar wspólnotowy, jeżeli: (a) łączny światowy obrót wszystkich zainteresowanych przedsiębiorstw wynosi więcej niż 5 miliardów EUR; oraz (b) łączny obrót przypadający na Wspólnotę, każdego z co najmniej dwóch zainteresowanych przedsiębiorstw, wynosi więcej niż 250 milionów EUR, chyba że każde z zainteresowanych przedsiębiorstw uzyskuje więcej niż dwie trzecie swoich łącznych obrotów przypadających na Wspólnotę w jednym i tym samym Państwie Członkowskim. Koncentracja, która nie osiąga powyższych progów, ma wymiar wspólnotowy, w przypadku gdy:

(a) łączny światowy obrót wszystkich zainteresowanych przedsiębiorstw wynosi więcej niż 2,5 miliarda EUR; (b) w każdym z co najmniej trzech Państw Członkowskich łączny obrót wszystkich zainteresowanych przedsiębiorstw wynosi więcej niż 100 milionów EUR; (c) w każdym z co najmniej trzech Państw Członkowskich ujętych dla celów lit. (b) łączny obrót każdego z co najmniej dwóch zainteresowanych przedsiębiorstw wynosi więcej niż 25 milionów EUR; oraz (d) łączny obrót przypadający na Wspólnotę każdego z co najmniej dwóch zainteresowanych przedsiębiorstw wynosi więcej niż 100 milionów EUR, chyba że każde z zainteresowanych przedsiębiorstw uzyskuje więcej niż dwie trzecie swoich łącznych obrotów przypadających na Wspólnotę w jednym i tym samym Państwie Członkowskim.

Art. 3 Rozporządzenia WE w Sprawie Kontroli Koncentracji wprowadza zasadę, że koncentracja podlegająca zakresowi Rozporządzenia występuje w przypadku gdy trwała zmiana kontroli wynika z (a) łączenia się dwóch lub więcej wcześniej samodzielnych przedsiębiorstw lub części przedsiębiorstw; lub (b) przejęcia, przez jedną lub więcej osób już kontrolujących co najmniej jednego przedsiębiorstwa albo przez jedno lub więcej przedsiębiorstw, bezpośredniej lub pośredniej kontroli nad całym lub częścią jednego lub więcej innych przedsiębiorstw, czy to w drodze zakupu papierów wartościowych lub aktywów, czy to w drodze umowy lub w jakikolwiek inny sposób.

Zgodnie z przepisami art. 4 Rozporządzenia WE w Sprawie Kontroli Koncentracji, koncentracje o wymiarze wspólnotowym podlegające przepisom Rozporządzenia WE w Sprawie Kontroli Koncentracji zgłasza się Komisji przed ich wykonaniem. Jeżeli Komisja Europejska uzna, że zgłaszana koncentracja nie przeszkadzałaby znacząco skutecznej konkurencji na wspólnym rynku lub znacznej jego części, w szczególności w wyniku stworzenia lub umocnienia pozycji dominującej, ogłasza, że dana koncentracja jest zgodną ze wspólnym rynkiem.

Co do zasady, koncentracja kwalifikująca się do badania zgodnie z przepisami Rozporządzenia WE w Sprawie Kontroli Koncentracji nie może być przedmiotem badania w ramach krajowych przepisów ochrony konkurencji. Rozporządzenie WE w Sprawie Kontroli Koncentracji zawiera jednak system delegowania uprawnień w tym zakresie pomiędzy Komisją Europejską a krajowymi organami ochrony konkurencji.

OPODATKOWANIE

Poniżej przedstawiono analizę wybranych przepisów polskiego prawa podatkowego istotnych z punktu widzenia inwestorów mających swoją siedzibę lub miejsce zamieszkania w Polsce lub podlegających polskim przepisom podatkowym z innego tytułu. Zawarte tutaj stwierdzenia nie stanowią porad podatkowych. Oparte są one na przepisach prawa podatkowego obowiązujących w Polsce, które są interpretowane na dzień sporządzenia Prospektu, w związku z czym mogą ulec zmianie, w tym również zmianie ze skutkiem wstecznym. Zmiany takie mogą mieć niekorzystny wpływ na opisane poniżej zasady opodatkowania. Poniższy opis nie przedstawia wyczerpująco wszystkich informacji podatkowych, które mogą być istotne dla inwestorów w kontekście ich indywidualnej sytuacji. Potencjalnym nabywcom Akcji Oferowanych zaleca się zasięgnięcie u swoich profesjonalnych doradców podatkowych informacji na temat skutków podatkowych nabycia, posiadania, zbycia, wykupu lub nieodpłatnego przeniesienia Akcji Oferowanych. Poniższe informacje nie uwzględniają konsekwencji podatkowych dotyczących przedmiotowych lub podmiotowych zwolnień z podatku dochodowego (np. krajowych lub zagranicznych funduszy inwestycyjnych).

Termin „dywidenda” oraz wszelkie inne terminy występujące poniżej mają znaczenie przypisane im na gruncie polskiego prawa podatkowego.

Podatek dochodowy od osób fizycznych

Osoby fizyczne podlegające nieograniczonemu obowiązkowi podatkowemu w Polsce

Zgodnie z art. 3 ust. 1 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych osoby fizyczne, które mają miejsce zamieszkania w Polsce, podlegają obowiązkowi podatkowemu od całości swoich dochodów (przychodów) bez względu na miejsce położenia źródeł przychodów (nieograniczony obowiązek podatkowy). Za osobę mającą miejsce zamieszkania w Polsce uważa się osobę fizyczną, która: (i) posiada w Polsce centrum interesów osobistych lub gospodarczych (ośrodek interesów życiowych), lub (ii) przebywa w Polsce dłużej niż 183 dni w roku podatkowym. Przepisy te stosuje się z uwzględnieniem właściwych umów o unikaniu podwójnego opodatkowania, których stroną jest Polska (art. 4a Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych).

Dochody (przychody) z dywidend oraz inne dochody (przychody) z udziału w zyskach osób prawnych

Zgodnie z art. 30a ust. 7 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych dochody (przychody) z udziału w zyskach osób prawnych nie podlegają opodatkowaniu na zasadach ogólnych z zastosowaniem progresywnej skali podatkowej. Dochody z tytułu dywidend oraz inne dochody z udziału w zyskach osób prawnych opodatkowane są zryczałtowanym podatkiem dochodowym w wysokości 19% (art. 30a ust. 1 pkt 4 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych). Zgodnie z art. 41 ust. 4 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych do poboru podatku z tytułu dywidend oraz innych dochodów (przychodów) z udziału w zyskach osób prawnych, o którym mowa powyżej, zobowiązane są podmioty dokonujące wypłat. Tym samym to nie podatnik, lecz osoba dokonująca wypłaty, jako płatnik, jest odpowiedzialna za rozliczenie podatku. Zgodnie z art. 42 ust. 1 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych, płatnicy przekazują stosowne kwoty podatku na rachunek bankowy właściwego urzędu skarbowego w terminie do 20 dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym pobrano podatek. Zgodnie z art. 45 ust. 3b w związku z art. 45 ust. 1 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych, jeżeli podatek nie zostanie pobrany przez płatnika, osoba fizyczna jest zobowiązana do samodzielnego rozliczenia podatku w zeznaniu rocznym, składanym do końca kwietnia roku następującego po roku podatkowym.

W sytuacji osiągnięcia dochodu z tytułu papierów wartościowych zapisanych na rachunku papierów wartościowych lub rachunku zbiorczym, zgodnie z definicją zawartą w Ustawie o Obrocie, zastosowanie mają szczególne zasady. Zgodnie z art. 41 ust. 4d Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych do poboru podatku z tytułu dywidend (wpływów z tytułu umorzenia udziałów/akcji, likwidacji majątku) zobowiązane są, jako płatnicy, podmioty prowadzące rachunki papierów wartościowych dla podatników, jeżeli dochody (przychody) te zostały uzyskane w Polsce (a tak powinno być w wypadku Papierów Wartościowych) i wiążą się z papierami wartościowymi zapisanymi na tych rachunkach, a wypłata świadczenia na rzecz podatnika następuje za pośrednictwem tych podmiotów. Jednak w wypadku dywidend (wpływów z tytułu umorzenia udziałów/akcji, likwidacji majątku) w zakresie papierów wartościowych zapisanych na rachunkach zbiorczych płatnikami podatku są podmioty prowadzące rachunki zbiorcze, za pośrednictwem których należności z tych tytułów są wypłacane. Podatek pobiera się w dniu przekazania należności z danego tytułu do dyspozycji posiadacza rachunku zbiorczego (art. 41 ust. 10 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych).

Dodatkowo zgodnie z art. 30a ust. 2a Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych od dochodów (przychodów) z tytułu dywidend i innych przychodów z tytułu udziału w zyskach osób prawnych przekazanych na rzecz podatników uprawnionych z papierów wartościowych zapisanych na rachunkach zbiorczych, których tożsamość nie została płatnikowi ujawniona w trybie przewidzianym w Ustawie o Obrocie, płatnik pobiera podatek wg stawki 19% od łącznej wartości dochodów (przychodów) przekazanych przez niego na rzecz wszystkich takich podatników za pośrednictwem posiadacza rachunku zbiorczego. Podatek pobiera się w dniu, w którym kwota dywidendy zostaje przekazana do dyspozycji posiadacza rachunku zbiorczego.

Zgodnie z art. 45 ust. 3c Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych podatnik jest zobowiązany ujawniać w rocznym zeznaniu podatkowym kwotę dochodów (przychodów) z tytułu dywidend oraz innych przychodów z udziału w zyskach osób prawnych (w tym omawianych tutaj Papierów Wartościowych), gdy Papiery Wartościowe zapisane były na rachunku zbiorczym, a tożsamość podatnika nie została płatnikowi ujawniona.

Dochody z odpłatnego zbycia papierów wartościowych

Zgodnie z art. 30b ust. 5 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych, dochód z odpłatnego zbycia papierów wartościowych nie podlega opodatkowaniu na zasadach ogólnych z zastosowaniem progresywnej skali podatkowej, lecz zgodnie z art. 30b ust. 1 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych jest opodatkowany zryczałtowanym 19-procentowym podatkiem dochodowym. Zgodnie z art. 30b ust. 2 pkt 1 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych, dochód (uzyskany w danym roku podatkowym) jest obliczany jako różnica między sumą przychodów uzyskanych z tytułu odpłatnego zbycia papierów wartościowych a kosztami uzyskania przychodów, obliczonymi na podstawie stosownych przepisów Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych. W wypadku zbycia przez podatnika papierów wartościowych, które zostały nabyte po różnych cenach i nie ma możliwości ustalenia dla nich jednolitej ceny zakupu, na potrzeby obliczenia dochodu z tytułu zbycia tych papierów wartościowych przyjmuje się, że transakcja dotyczy tych papierów wartościowych, które zostały nabyte w pierwszej kolejności (tj. najstarszych z papierów wartościowych będących przedmiotem zbycia). Założenie, o którym mowa w zdaniu poprzednim, stosuje się odrębnie dla każdego rachunku papierów wartościowych (art. 24 ust. 10 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych). Na podstawie art. 17 ust. 2 w związku z art. 19 ust. 1 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych, jeżeli cena określona w umowie bez uzasadnionej przyczyny znacznie odbiega od wartości rynkowej, kwotę przychodu ze zbycia określa organ podatkowy w wysokości wartości rynkowej.

Podatnik jest zobowiązany do samodzielnego rozliczenia podatku z tytułu zbycia papierów wartościowych, a osoba dokonująca wypłat nie pobiera podatku ani zaliczek na podatek (art. 30b ust. 6 w związku z art. 45 ust. 1a pkt 1 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych). Podatnik jest zobowiązany do rozliczenia tego podatku do 30 kwietnia roku następującego po roku podatkowym (art. 45 ust. 1 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych).

Powyższych przepisów nie stosuje się, jeżeli odpłatne zbycie udziałów (akcji) następuje w wykonywaniu działalności gospodarczej i są one traktowane jako aktywa związane z prowadzoną działalnością (art. 30b ust. 4 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych). W takim przypadku przychody z odpłatnego zbycia udziałów (akcji) powinny być traktowane jako przychody z prowadzonej działalności gospodarczej i opodatkowane wg skali progresywnej lub podatkiem zryczałtowanym, w zależności od wyboru dokonanego przez podatnika i spełnienia przez niego dodatkowych wymogów.

Osoby fizyczne podlegające ograniczonemu obowiązkowi podatkowemu w Polsce

Zgodnie z art. 3 ust. 2a Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych osoby, które nie mają w Polsce miejsca zamieszkania, zobowiązane są odprowadzać podatek jedynie od dochodów (przychodów) uzyskanych w Polsce (ograniczony obowiązek podatkowy). Zgodnie z art. 4a Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych powyższy przepis stosuje się z uwzględnieniem umów w sprawie unikania podwójnego opodatkowania, których stroną jest Rzeczpospolita Polska.

Zgodnie z przepisami obowiązującymi od 1 stycznia 2017 r. za dochody (przychody) osiągane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej uważa się w szczególności dochody (przychody) z (i) papierów wartościowych oraz pochodnych instrumentów finansowych niebędących papierami wartościowymi, dopuszczonych do publicznego obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w ramach regulowanego rynku giełdowego, w tym uzyskane ze zbycia tych papierów albo instrumentów oraz z realizacji praw z nich wynikających; (ii) tytułu przeniesienia własności udziałów (akcji) w spółce, ogółu

praw i obowiązków w spółce niebędącej osobą prawną lub tytułów uczestnictwa w funduszu inwestycyjnym albo instytucji wspólnego inwestowania, w których co najmniej 50% wartości aktywów, bezpośrednio lub pośrednio, stanowią nieruchomości położone na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub prawa do takich nieruchomości.

Osoby objęte ograniczonym obowiązkiem podatkowym uzyskujące na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej dochody z tytułu odpłatnego zbycia papierów wartościowych podlegają analogicznym, jak opisane wyżej, zasadom dotyczącym opodatkowania dochodów z odpłatnego zbycia papierów wartościowych, o ile umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania, których stroną jest Rzeczpospolita Polska, nie stanowią inaczej. W myśl art. 30b ust. 3 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych, zastosowanie zwolnienia z opodatkowania lub niższej stawki podatku wynikającej z właściwej umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania jest możliwe pod warunkiem udokumentowania dla celów podatkowych miejsca zamieszkania podatnika uzyskanym od niego certyfikatem rezydencji podatkowej.

Osoby objęte ograniczonym obowiązkiem podatkowym uzyskujące na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej dochody z tytułu udziału w zyskach osób prawnych oraz dywidendy podlegają analogicznym, jak opisane wyżej, zasadom dotyczącym opodatkowania dochodów z dywidendy oraz innych dochodów z udziałów w zyskach osób prawnych, o ile umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania, których stroną jest Rzeczpospolita Polska, nie stanowią inaczej. W myśl art. 30a ust. 2 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych, zastosowanie zwolnienia z opodatkowania lub niższej stawki podatku wynikającej z właściwej umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania jest możliwe pod warunkiem udokumentowania dla celów podatkowych miejsca zamieszkania podatnika uzyskanym od niego certyfikatem rezydencji podatkowej. Co do zasady, jeżeli miejsce zamieszkania podatnika dla celów podatkowych zostało udokumentowane certyfikatem rezydencji podatkowej, płatnik uwzględnia ten certyfikat przez okres kolejnych 12 miesięcy od dnia jego wydania. W przypadku gdy w okresie 12 miesięcy od dnia wydania certyfikatu rezydencji podatkowej miejsce zamieszkania podatnika uległo zmianie, podatnik jest zobowiązany do niezwłocznego udokumentowania swojego miejsca zamieszkania dla celów podatkowych nowym certyfikatem rezydencji.

Podatek dochodowy od osób prawnych

Podatnicy podatku dochodowego od osób prawnych podlegający w Polsce nieograniczonemu obowiązkowi podatkowemu

Zgodnie z art. 3 ust. 1 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych podatnicy, którzy mają siedzibę lub zarząd w Polsce, podlegają w Polsce obowiązkowi podatkowemu od całości swoich dochodów, bez względu na miejsce ich osiągania (nieograniczony obowiązek podatkowy).

Dochody (przychody) z dywidend oraz inne dochody (przychody) z udziału w zyskach osób prawnych

Zgodnie z art. 22 ust. 1 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych przychody z dywidend oraz inne dochody (przychody) z udziału w zyskach osób prawnych mających siedzibę lub zarząd w Polsce, opodatkowane są zryczałtowanym podatkiem dochodowym w wysokości 19%.

Zgodnie z art. 26 ust. 1 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych do poboru podatku od dywidend i innych przychodów z udziału w zyskach osób prawnych zobowiązane są podmioty dokonujące wypłat z tych tytułów. Zatem osoba dokonująca wypłaty dywidendy, jako płatnik, jest odpowiedzialna za pobranie należnego podatku i przekazanie go na rachunek właściwego organu podatkowego. Jednak w wypadku dywidend i innych udziałów w zyskach osób prawnych z tytułu papierów wartościowych zapisanych na rachunkach papierów wartościowych lub rachunkach zbiorczych, płatnikami podatku są podmioty prowadzące przedmiotowe rachunki papierów wartościowych lub rachunki zbiorcze, za pośrednictwem których należności z tych tytułów są wypłacane podatnikom (art. 26 ust. 2c pkt 2 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych).

Płatnik jest zobowiązany do przekazania kwot pobranego podatku na rachunek bankowy właściwego organu podatkowego do siódmego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym pobrano podatek (art. 26 ust. 3 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych). W tym samym terminie płatnicy są zobligowani do przekazania podatnikowi informacji dotyczącej kwoty pobranego podatku, sporządzonej na odpowiednim formularzu (art. 26 ust. 3a Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych). Obowiązek przekazania podatnikowi takiej informacji nie powstaje w wypadku podatników uprawnionych z papierów wartościowych zapisanych na rachunkach zbiorczych, których tożsamość nie została płatnikowi ujawniona w trybie przewidzianym w Ustawie o Obrocie (art. 26 ust. 3 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych).

Dodatkowo, zgodnie z art. 26 ust. 2a Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych, od dochodów (przychodów) z tytułu dywidend i innych przychodów z tytułu udziału w zyskach osób prawnych przekazanych na rzecz podatników uprawnionych z papierów wartościowych zapisanych na rachunkach zbiorczych, których tożsamość nie została płatnikowi ujawniona w trybie przewidzianym w Ustawie o Obrocie, płatnik pobiera podatek wg stawki 19% od łącznej wartości dochodów (przychodów) przekazanych przez niego na rzecz wszystkich takich podatników za pośrednictwem posiadacza rachunku zbiorczego. Podatek pobiera się w dniu, w którym kwota dywidendy zostaje przekazana do dyspozycji posiadacza rachunku zbiorczego (art. 26 ust. 2b Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych).

Równocześnie art. 22 ust. 4 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych stanowi, że dochody (przychody) z dywidend oraz inne przychody z udziału w zyskach osób prawnych (z wyjątkiem dochodów uzyskiwanych przez komplementariusza z tytułu udziału w zyskach spółki komandytowo-akcyjnej mającej siedzibę lub zarząd w Polsce) są zwolnione z podatku dochodowego, jeżeli następujące warunki są spełnione łącznie: (i) wypłacającym dywidendę oraz inne przychody z tytułu udziału w zyskach osób prawnych jest spółka będąca podatnikiem podatku dochodowego, mająca siedzibę lub zarząd w Polsce; (ii) uzyskującym dochody (przychody) z dywidend oraz inne przychody z tytułu udziału w zyskach osób prawnych jest spółka podlegająca w Polsce opodatkowaniu podatkiem dochodowym bez względu na miejsce ich osiągania; (iii) spółka uzyskująca dochody (przychody) z dywidend oraz inne przychody z tytułu udziału w zyskach osób prawnych posiada bezpośrednio i nieprzerwanie przez co najmniej dwa lata nie mniej niż 10% udziałów (akcji) w kapitale spółki dokonującej wskazanych świadczeń; (iv) spółka uzyskująca dochody (przychody) z dywidend oraz inne przychody z tytułu udziału w zyskach osób prawnych nie korzysta ze zwolnienia z opodatkowania podatkiem dochodowym od całości swoich dochodów bez względu na źródło ich osiągania, oraz pod warunkiem uzyskania przez podmiot dokonujący wypłat należności pisemnego oświadczenia, że w stosunku do wypłacanych należności powyższy warunek został spełniony (art. 26 ust. 1f Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych).

Zwolnienie to ma również zastosowanie w przypadku, gdy okres dwóch lat nieprzerwanego posiadania udziałów (akcji) w określonej powyżej liczbie upływa po dniu uzyskania dochodów (przychodów) z udziału w zyskach osób prawnych. W przypadku niedotrzymania warunku posiadania udziałów (akcji) we wskazanej liczbie nieprzerwanie przez okres dwóch lat, spółka uzyskująca dochody (przychody) z tytułu udziału w zyskach osób prawnych jest zobowiązana do zapłaty podatku, wraz z odsetkami za zwłokę, do 20 dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym utraciła prawo do zwolnienia. Odsetki są naliczane od dnia następującego po dniu, w którym spółka skorzystała ze zwolnienia po raz pierwszy (art. 22 ust. 4a i art. 22 ust. 4b Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych). Powyższe zwolnienie ma zastosowanie w odniesieniu do udziałów (akcji) posiadanych na podstawie tytułu własności oraz w odniesieniu do dochodu osiąganego z tytułu udziałów (akcji) posiadanych na podstawie tytułu własności bądź jakiegokolwiek innego tytułu niż tytuł własności, z tym zastrzeżeniem, że taki dochód (przychód) kwalifikowałby się do zwolnienia, gdyby posiadanie tych udziałów (akcji) nie zostało przeniesione. Zgodnie z art. 22c Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych zwolnienie, o którym mowa w art. 22 ust. 4 tej Ustawy, nie znajduje zastosowania, jeżeli osiągnięcie dochodów (przychodów) z dywidend oraz innych przychodów z tytułu udziału w zyskach osób prawnych następuje w związku z zawarciem umowy lub dokonaniem innej czynności prawnej, lub wielu powiązanych czynności prawnych, których głównym lub jednym z głównych celów było uzyskanie takiego zwolnienia, a nie rzeczywiste relacje biznesowe, a uzyskanie tego zwolnienia nie skutkuje wyłącznie wyeliminowaniem podwójnego opodatkowania tych dochodów (przychodów).

Dochody z odpłatnego zbycia udziałów (akcji)

Dochody ze zbycia udziałów (akcji) podlegają opodatkowaniu podatkiem dochodowym na zasadach ogólnych. Uzyskany przychód (cenę) i koszty uzyskania przychodu łączy się z innymi przychodami i kosztami uzyskania przychodów danego okresu podatkowego. Koszty uzyskania przychodu z tytułu odpłatnego zbycia papierów wartościowych stanowią wydatki poniesione w związku nabyciem lub objęciem takich papierów wartościowych. Koszty są ujmowane w dniu uzyskania przychodu (art. 16 ust. 1 pkt 8 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych). Jeżeli cena określona w umowie bez uzasadnionej przyczyny znacznie odbiega od wartości rynkowej udziałów (akcji), kwotę przychodu z tytułu ich odpłatnego zbycia określa organ podatkowy w wysokości wartości rynkowej (art. 14 ust. 1 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych).

Stawka podatku dochodowego od osób prawnych wynosi 19% (z wyjątkiem mającym zastosowanie do tak zwanych małych podatników, dla których stawka została obniżona do 15%), a obowiązek uiszczenia podatku spoczywa na podatniku, w związku z czym płatnik nie jest zobowiązany do jego

poboru. Podatnik jest zobowiązany do rozliczenia należnego podatku w rocznym zeznaniu podatkowym na podstawie osiągniętego w roku podatkowym dochodu albo poniesionej straty, jak również do zapłaty należnego podatku (art. 27 ust. 1 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych). Terminem złożenia zeznania podatkowego i zapłaty należnego podatku wykazanego w zeznaniu jest koniec trzeciego miesiąca roku następującego po danym roku podatkowym.

Podatnicy podatku dochodowego od osób prawnych podlegający w Polsce ograniczonemu obowiązkowi podatkowemu

Podatnicy, którzy nie mają w Polsce siedziby lub zarządu, podlegają obowiązkowi podatkowemu tylko od dochodów, które osiągają w Polsce (art. 3 ust. 2 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych).

Zgodnie z przepisami obowiązującymi od 1 stycznia 2017 r. za dochody (przychody) osiągane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej uważa się w szczególności dochody (przychody) z (i) papierów wartościowych oraz finansowych papierów wartościowych, dopuszczonych do publicznego obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w ramach regulowanego rynku giełdowego, w tym uzyskane ze zbycia tych papierów oraz z realizacji praw z nich wynikających; (ii) tytułu przeniesienia własności udziałów (akcji) w spółce, ogółu praw i obowiązków w spółce niebędącej osobą prawną lub tytułów uczestnictwa w funduszu inwestycyjnym albo instytucji wspólnego inwestowania, w których co najmniej 50% wartości aktywów, bezpośrednio lub pośrednio, stanowią nieruchomości położone na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub prawa do takich nieruchomości. Przepisy Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych mają również zastosowanie do dochodów osiąganych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez spółki niemające osobowości prawnej mające siedzibę lub zarząd w innym państwie, jeżeli zgodnie z przepisami prawa podatkowego tego innego państwa są traktowane jak osoby prawne i podlegają w tym państwie opodatkowaniu od całości swoich dochodów bez względu na miejsce ich osiągania (art. 1 ust. 3 pkt 2 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych). Podatnicy podlegający ograniczonemu obowiązkowi podatkowemu osiągający dochody z tytułu zbycia papierów wartościowych w Polsce podlegają podobnym do opisanych powyżej zasadom opodatkowania dochodów z tytułu zbycia papierów wartościowych, chyba że odpowiednie umowy w sprawie unikania podwójnego opodatkowania, których stroną jest Rzeczpospolita Polska, przewidują inaczej.

Zasadniczo powyższe zasady opodatkowania dochodów z dywidend i innych dochodów (przychodów) z udziału w zyskach osób prawnych mają zastosowanie również w przypadku dochodów uzyskiwanych w Polsce przez osoby prawne podlegające w Polsce ograniczonemu obowiązkowi podatkowemu, chyba że odpowiednie umowy w sprawie unikania podwójnego opodatkowania przewidują inaczej.

Jeżeli podatek dochodowy jest pobierany przez płatnika, może on uzależnić zastosowanie właściwej umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania od przedstawienia przez podatnika płatnikowi ważnego zaświadczenia o miejscu siedziby dla celów podatkowych, wydanego przez właściwy organ podatkowy w jurysdykcji, w której podatnik jest rezydentem podatkowym (certyfikat rezydencji podatkowej). Jeżeli podatnik podlega obowiązkowi samodzielnego odprowadzenia podatku dochodowego, może on zostać zobowiązany do przedstawienia ważnego certyfikatu rezydencji podatkowej właściwemu organowi podatkowemu. Jeżeli miejsce siedziby podatnika dla celów podatkowych zostało udokumentowane certyfikatem rezydencji niezawierającym okresu jego ważności, płatnik przy poborze podatku uwzględnia ten certyfikat przez okres kolejnych 12 miesięcy od dnia jego wydania (art. 26 ust. 1i Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych). Jeżeli w okresie 12 miesięcy od dnia wydania certyfikatu, o którym mowa wyżej, miejsce siedziby podatnika dla celów podatkowych uległo zmianie, podatnik jest obowiązany do niezwłocznego udokumentowania miejsca siedziby dla celów podatkowych nowym certyfikatem rezydencji (art. 26 ust. 1j Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych).

Równocześnie art. 22 ust. 4 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych stanowi, że dochody (przychody) z dywidend oraz inne przychody z udziału w zyskach osób prawnych (z wyjątkiem dochodów uzyskiwanych przez komplementariusza z tytułu udziału w zyskach spółki komandytowo-akcyjnej mającej siedzibę lub zarząd w Polsce) są zwolnione z podatku dochodowego, jeżeli następujące warunki są spełnione łącznie: (i) wypłacającym dywidendę oraz inne przychody z tytułu udziału w zyskach osób prawnych jest spółka będąca podatnikiem podatku dochodowego, mająca siedzibę lub zarząd w Polsce; (ii) uzyskującym dochody (przychody) z dywidend oraz inne przychody z tytułu udziału w zyskach osób prawnych jest spółka podlegająca w innym Państwie Członkowskim Unii Europejskiej lub w innym państwie należącym do Europejskiego Obszaru

Gospodarczego, opodatkowaniu podatkiem dochodowym od całości swoich dochodów, bez względu na miejsce ich osiągania; (iii) spółka uzyskująca dochody (przychody) z dywidend oraz inne przychody z tytułu udziału w zyskach osób prawnych posiada bezpośrednio i nieprzerwanie przez co najmniej dwa lata nie mniej niż 10% udziałów (akcji) w kapitale spółki dokonującej wskazanych świadczeń; (iv) spółka uzyskująca dochody (przychody) z dywidend oraz inne przychody z tytułu udziału w zyskach osób prawnych nie korzysta ze zwolnienia z opodatkowania podatkiem dochodowym od całości swoich dochodów bez względu na źródło ich osiągania, oraz pod warunkiem uzyskania przez podmiot dokonujący wypłat należności pisemnego oświadczenia, że w stosunku do wypłacanych należności powyższy warunek został spełniony (art. 26 ust. 1f Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych). Miejsce siedziby spółki zagranicznej uzyskującej dochody należy udokumentować dla celów podatkowych certyfikatem rezydencji wydanym przez właściwy organ zagranicznej administracji podatkowej (art. 26 ust. 1c pkt 1 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych).

Zwolnienie to ma również zastosowanie w przypadku, gdy okres dwóch lat nieprzerwanego posiadania udziałów (akcji) w liczbie określonej powyżej upływa po dniu uzyskania dochodów (przychodów) z tytułu udziału w zyskach osób prawnych. W przypadku niedotrzymania warunku posiadania udziałów (akcji) we wskazanej liczbie nieprzerwanie przez okres dwóch lat, spółka uzyskująca dochody (przychody) z tytułu udziału w zyskach osób prawnych jest zobowiązana do zapłaty podatku, wraz z odsetkami za zwłokę, do 20 dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym utraciła prawo do zwolnienia. Odsetki są naliczane od dnia następującego po dniu, w którym spółka skorzystała ze zwolnienia po raz pierwszy (art. 22 ust. 4a i art. 22 ust. 4b Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych).

Powyższe zwolnienie ma zastosowanie odpowiednio do spółdzielni zawiązanych na podstawie Rozporządzenia Rady (WE) nr 1435/2003 w sprawie statutu Spółdzielni Europejskiej (SCE) (Dz.U. WE nr L 207 z dnia 18 sierpnia 2003 r.), dochodów (przychodów) z dywidend i innych przychodów z udziału w zyskach osób prawnych wypłacanych spółkom podlegającym opodatkowaniu podatkiem dochodowym od całości swoich dochodów, bez względu na miejsce ich osiągania, w Konfederacji Szwajcarskiej, z zastrzeżeniem że bezpośredni procent udziałów (akcji) w spółce wypłacającej dochody (przychody) wynosi co najmniej 25%, oraz do podmiotów wymienionych w Załączniku 4 do Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych (art. 22 ust. 4c pkt 2 i art. 22 ust. 6 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych). Również w takim wypadku konieczne jest przekazanie płatnikowi certyfikatu rezydencji podatkowej wydanego przez właściwy organ zagranicznej administracji podatkowej.

Równocześnie zwolnienie stosuje się pod warunkiem istnienia podstawy prawnej wynikającej z umowy w sprawie unikania podwójnego opodatkowania lub innej ratyfikowanej umowy międzynarodowej, której stroną jest Rzeczpospolita Polska, do uzyskania przez organ podatkowy informacji podatkowych od organu podatkowego innego niż Rzeczpospolita Polska państwa, w którym podatnik ma swoją siedzibę lub w którym dochód został uzyskany (art. 22b Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych).

Zgodnie z art. 22c Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych zwolnienie, o którym mowa w art. 22 ust. 4 tej Ustawy, nie znajduje zastosowania, jeżeli osiągnięcie dochodów (przychodów) z dywidend oraz innych przychodów z tytułu udziału w zyskach osób prawnych następuje w związku z zawarciem umowy lub dokonaniem innej czynności prawnej, lub wielu powiązanych czynności prawnych, których głównym lub jednym z głównych celów było uzyskanie tego zwolnienia, a nie rzeczywiste relacje biznesowe, a zastosowanie tego zwolnienia nie skutkuje wyłącznie wyeliminowaniem podwójnego opodatkowania tych dochodów (przychodów). Jeżeli spełnione są powyższe warunki, zwolnienie stosuje się odpowiednio, jeżeli uzyskującym dochody (przychody) z dywidend oraz inne przychody z tytułu udziału w zyskach osób prawnych jest położony na terytorium Państwa Członkowskiego Unii Europejskiej lub innego państwa należącego do Europejskiego Obszaru Gospodarczego albo w Konfederacji Szwajcarskiej zagraniczny zakład (w rozumieniu art. 4a ust. 11 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych) spółki podlegającej w Rzeczypospolitej Polskiej, innym Państwie Członkowskim Unii Europejskiej lub w innym państwie należącym do Europejskiego Obszaru Gospodarczego opodatkowaniu od całości swoich dochodów bez względu na miejsce ich osiągania (art. 22 ust. 4c pkt 3 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych). Istnienie zagranicznego zakładu spółka korzystająca ze zwolnienia dokumentuje zaświadczeniem wydanym przez właściwy organ administracji podatkowej państwa, w którym znajduje się jej siedziba lub zarząd, albo przez właściwy organ podatkowy państwa, w którym ten zagraniczny zakład jest położony (art. 26 ust. 1c pkt 2 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych).

Podatek od spadków i darowizn

Zgodnie z art. 1 ust. 1 w związku z art. 2 Ustawy o Podatku od Spadków i Darowizn nabycie przez osoby fizyczne między innymi w drodze dziedziczenia, zapisu, dalszego zapisu, polecenia testamentowego lub darowizny praw majątkowych, w tym również praw związanych z posiadaniem papierów wartościowych, podlega opodatkowaniu podatkiem od spadków i darowizn, jeżeli prawa majątkowe były wykonywane na terytorium Polski lub, gdy prawa majątkowe były wykonywane za granicą, jeżeli w chwili otwarcia spadku lub zawarcia umowy darowizny spadkobierca lub obdarowany był obywatelem polskim lub miał miejsce stałego pobytu na terytorium Polski.

W świetle art. 7 ust. 1 Ustawy o Podatku od Spadków i Darowizn podstawą opodatkowania jest co do zasady wartość nabytych rzeczy i praw majątkowych po potrąceniu długów i ciężarów (czysta wartość), ustalona wg stanu rzeczy i praw majątkowych w dniu nabycia i cen rynkowych z dnia powstania obowiązku podatkowego.

Stawki podatku od spadków i darowizn są różne i zależą od rodzaju pokrewieństwa lub powinowactwa albo innego osobistego stosunku pomiędzy spadkobiercą i spadkodawcą albo pomiędzy darczyńcą i obdarowanym. Stawka podatku rośnie progresywnie od 3% do 20% podstawy opodatkowania, w zależności od grupy podatkowej, do której zakwalifikowano nabywcę. Dla każdej grupy podatkowej określono kwotę wolną od podatku.

Jeżeli umowa zawierana jest w formie aktu notarialnego, podatek od spadków darowizn jest pobierany i odprowadzany przez notariusza. Podatnicy podatku są obowiązani złożyć, w terminie miesiąca od dnia powstania obowiązku podatkowego, zeznanie podatkowe o nabyciu rzeczy lub praw majątkowych, o ile podatek nie został naliczony, pobrany i odprowadzony przez płatnika (art. 17a ust. 1 oraz art. 17a ust. 2 Ustawy o Podatku od Spadków i Darowizn). Podatek płatny jest w terminie 14 dni od dnia doręczenia podatnikowi decyzji ustalającej wysokość zobowiązania podatkowego.

Stosownie do art. 4a ust. 1 pkt 1 Ustawy o Podatku od Spadków i Darowizn zwalnia się od podatku nabycie własności rzeczy lub praw majątkowych (w tym papierów wartościowych) przez małżonka, zstępnych, wstępnych, pasierbą, rodzeństwo, ojczyma i macochę, jeżeli zgłoszą oni nabycie własności rzeczy lub praw majątkowych właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego w terminie sześciu miesięcy od dnia powstania obowiązku podatkowego, a w przypadku nabycia w drodze dziedziczenia w terminie sześciu miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia sądu stwierdzającego nabycie spadku. W przypadku niespełnienia powyższego warunku nabycie własności rzeczy lub praw majątkowych podlega opodatkowaniu na zasadach określonych dla nabywców zaliczonych do I grupy podatkowej, chyba że wystąpią wskazane w Ustawie okoliczności umożliwiające przedłużenie terminu, o którym mowa w zdaniu poprzednim. Powyższe zwolnienie stosuje się, jeżeli w chwili nabycia nabywca posiadał obywatelstwo polskie lub obywatelstwo jednego z Państw Członkowskich UE lub państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stron umowy o EOG, lub miał miejsce zamieszkania w Polsce lub takiego państwa (art. 4 ust. 4 Ustawy o Podatku od Spadków i Darowizn).

Zgodnie z art. 3 ust. 1 Ustawy o Podatku od Spadków i Darowizn, nabycie praw majątkowych (w tym papierów wartościowych) podlegających wykonaniu na terytorium Polski nie podlega opodatkowaniu tym podatkiem, jeżeli w dniu nabycia ani nabywca, ani też spadkodawca lub darczyńca nie byli obywatelami polskimi i nie mieli miejsca stałego pobytu lub siedziby na terytorium Polski.

Podatek od czynności cywilnoprawnych

W świetle art. 1 ust. 1 pkt 1 lit. a Ustawy o Podatku od Czynności Cywilnoprawnych opodatkowaniu podatkiem od czynności cywilnoprawnych podlegają umowy sprzedaży lub zamiany rzeczy lub praw majątkowych. Czynności te podlegają opodatkowaniu, jeżeli ich przedmiotem są:

- rzeczy znajdujące się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub prawa majątkowe wykonywane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, niezależnie od miejsca dokonania czynności i miejsca zamieszkania (siedziby) nabywcy;
- rzeczy znajdujące się za granicą lub prawa majątkowe wykonywane za granicą, w przypadku gdy nabywca ma miejsce zamieszkania lub siedzibę na terytorium Polski i czynność cywilnoprawna została dokonana na terytorium Polski.

Co do zasady sprzedaż udziałów (akcji) spółek z siedzibą na terytorium Polski jest uznawana za sprzedaż praw majątkowych wykonywanych na terytorium Polski i w związku z tym podlega

podatkowi od czynności cywilnoprawnych w wysokości 1%, który jest płatny przez nabywcę i powinien zostać rozliczony w ciągu 14 dni od dnia powstania obowiązku podatkowego (tj. od dnia zawarcia umowy sprzedaży). Podstawą opodatkowania jest wartość rynkowa rzeczy lub prawa majątkowego. Jeżeli umowa jest zawierana w formie aktu notarialnego, podatek jest odprowadzany przez notariusza.

Jednak zgodnie z art. 9 pkt. 9 Ustawy o Podatku od Czynności Cywilnoprawnych sprzedaż praw majątkowych będących instrumentami finansowymi: (i) firmom inwestycyjnym oraz zagranicznym firmom inwestycyjnym, (ii) dokonywana za pośrednictwem firm inwestycyjnych oraz zagranicznych firm inwestycyjnych, (iii) dokonywana w ramach obrotu zorganizowanego, (iv) dokonywana poza obrotem zorganizowanym przez firmy inwestycyjne, z zastrzeżeniem że prawa zostały nabyte przez te firmy w ramach obrotu zorganizowanego – w rozumieniu przepisów Ustawy o Obrocie, jest z tego podatku zwolniona.

Odpowiedzialność płatnika

Zgodnie z art. 30 Ordynacji Podatkowej, płatnik podatku, który nie wywiąże się z obowiązku naliczenia, pobrania lub wpłaty podatku, odpowiada całym swoim majątkiem za podatek niepobrany lub podatek pobrany a niewpłacony. Płatnik nie ponosi odpowiedzialności, jeżeli odrębne przepisy prawa stanowią inaczej lub jeżeli podatek nie został pobrany z winy podatnika.

INFORMACJE DODATKOWE

Dokumenty udostępnione do wglądu

W okresie ważności Prospektu (tj. do chwili dopuszczenia Akcji do obrotu na rynku regulowanym prowadzonym przez GPW) następujące dokumenty będą dostępne na stronie internetowej Banku www.raiffeisenpolbank.com:

- Statut;
- aktualny odpis z rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego;
- Regulamin Zarządu, regulamin Rady Nadzorczej i regulamin (lub projekt regulaminu) Walnego Zgromadzenia;
- Uchwała w sprawie Dopuszczenia;
- Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe wraz z opiniami biegłego rewidenta z ich badania;
- Śródroczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe wraz z raportem biegłego rewidenta z jego przeglądu oraz
- Jednostkowe Sprawozdania Finansowe wraz z opiniami biegłego rewidenta z ich badania oraz raportem biegłego rewidenta z przeglądu Śródrocznego Jednostkowego Sprawozdania Finansowe.

Dodatkowo, w okresie ważności Prospektu, sprawozdania finansowe Spółek Zależnych za ostatnie dwa lata obrotowe zostaną udostępnione w siedzibie Banku (ul. Grzybowska 78, 00-844 Warszawa, Polska).

Biegli rewidenci

Ernst & Young Audyt Polska spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp. k. z siedzibą w Warszawie, adres: Rondo ONZ 1, 00-124 Warszawa („EY”), przeprowadził badanie Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego za 2016 rok, o którym wydał opinię bez zastrzeżeń.

EY jest wpisany na listę podmiotów uprawnionych do badania sprawozdań finansowych prowadzoną przez Krajową Izbę Biegłych Rewidentów pod numerem 130. W imieniu Ernst & Young Audyt Polska spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp. k., badanie Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego za 2016 rok przeprowadził biegły rewident Arkadiusz Krasowski (nr ewidencyjny 10018).

Firma EY przeprowadziła przegląd Śródrocznego Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego i wydała raport z przeglądu bez zastrzeżeń. Raport z przeglądu powyższego Śródrocznego Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego został podpisany w imieniu EY przez Arkadiusza Krasowskiego (wpisanego na listę biegłych rewidentów pod numerem 10018). Firma EY stwierdziła, że przeprowadziła ograniczone procedury zgodnie ze standardami zawodowymi dotyczącymi przeglądu takich informacji. Raport stwierdza jednak, że EY nie przeprowadziła badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy za okres 3 miesięcy zakończony 31 marca 2017 r. i EY nie wyraża opinii o takim sprawozdaniu. W związku z tym stopień pewności przy opieraniu się na raporcie powinien być ograniczony w świetle ograniczonego charakteru zastosowanych procedur przeglądu.

KPMG Audyt spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp. k. z siedzibą w Warszawie, adres: ul. Inflancka 4A, 00-189 Warszawa („KPMG”), przeprowadził badanie Skonsolidowanych Sprawozdań Finansowych za 2015 rok i 2014 rok, o których wydał opinię bez zastrzeżeń. KPMG jest wpisany na listę podmiotów uprawnionych do badania sprawozdań finansowych prowadzoną przez Krajową Izbę Biegłych Rewidentów pod numerem 3546. W imieniu KPMG Audyt spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp. k., badanie Skonsolidowanych Sprawozdań Finansowych za 2015 rok i 2014 rok przeprowadził biegły rewident Justyna Zań (nr ewidencyjny 12750).

W okresie objętym Skonsolidowanymi Sprawozdaniami Finansowymi nie miały miejsca przypadki rezygnacji lub zwolnienia biegłego rewidenta wyznaczonego do badania sprawozdań finansowych Banku lub Grupy.

Podmioty zaangażowane w Ofertę

Wskazane poniżej podmioty są zaangażowane w Ofertę.

Menedżerowie Oferty

Funkcję Menedżerów Oferty pełnić będą: Citigroup Global Markets Limited, z siedzibą w Londynie, adres: Citigroup Centre, Canada Square, Canary Wharf, Londyn E14 5LB, Wielka Brytania; Dom Maklerski Banku Handlowego S.A., z siedzibą w Warszawie, adres: ul. Senatorska 16, 00-923

Warszawa, Polska (zwani dalej łącznie „Citi”) oraz Raiffeisen Bank International AG, z siedzibą w Wiedniu, adres: Am Stadtpark 9, 1030 Wiedeń, Austria.

Citi i Raiffeisen Bank International AG będą również pełnić funkcję Globalnych Koordynatorów.

Raiffeisen Bank International AG może powierzyć wybrane czynności związane z techniczną obsługą Oferty swojemu podmiotowi powiązanemu – Raiffeisen Centrobank AG z siedzibą w Wiedniu i adresem: Tegetthoffstraße 1, 1010 Wiedeń, Austria („RCB”), przy czym RCB nie pełni funkcji Menedżera Oferty, a wszelkie decyzje, które mają lub mogą zostać podjęte przez Raiffeisen Bank International AG jako Globalnego Koordynatora, będą podejmowane wyłącznie przez Raiffeisen Bank International AG.

Raiffeisen Bank Polska S.A. Dom Maklerski Raiffeisen Bank Polska S.A. będzie pełnić funkcję Oferującego.

Citi nie posiada istotnych interesów w Banku. W szczególności, na Datę Prospektu Citi nie posiada Akcji stanowiących ponad 1% kapitału zakładowego Banku. Raiffeisen Bank International AG jest podmiotem dominującym Banku i posiada bezpośrednio 225.668.340 Akcji stanowiących 100% kapitału zakładowego Banku i reprezentujących 100% głosów na Walnym Zgromadzeniu.

Doradca prawny Banku

W związku z Ofertą usługi prawne na rzecz Banku świadczy kancelaria prawna Weil, Gotshal & Manges – Paweł Rymarz Spółka komandytowa z siedzibą w Warszawie, adres: ul. Emilii Plater 53, 00-113 Warszawa, Polska – w zakresie prawa polskiego; Weil, Gotshal & Manges z siedzibą w Londynie, adres: 110 Fetter Lane, Londyn, EC4A 1AY, Wielka Brytania – w zakresie prawa angielskiego oraz Weil, Gotshal & Manges LLP z siedzibą w Nowym Jorku, adres: 767 Fifth Avenue, NY 10153, USA – w zakresie prawa amerykańskiego (łącznie „Weil, Gotshal & Manges”). Wynagrodzenie doradcy prawnego Banku nie jest powiązane z wielkością środków uzyskanych z Oferty.

Weil, Gotshal & Manges świadczył, świadczy i może w przyszłości świadczyć inne usługi prawne na rzecz Banku i Akcjonariusza Sprzedającego w związku z ich działalnością gospodarczą, na podstawie stosownych umów o świadczenie usług doradztwa prawnego. Weil, Gotshal & Manges nie posiada istotnych interesów w Banku ani w Akcjonariuszu Sprzedającym. W szczególności, na Datę Prospektu Weil, Gotshal & Manges nie posiada Akcji.

Doradca prawny Menedżerów Oferty

W związku z Ofertą usługi prawne na rzecz Menedżerów Oferty świadczy kancelaria prawna Greenberg Traurig Grzesiak sp. k., z siedzibą w Warszawie, adres: ul. Książęca 4, 00-498 Warszawa, Polska – w zakresie prawa polskiego; Greenberg Traurig LLP, z siedzibą w Londynie, adres: The Shard, 32 London Bridge Street, Londyn, SE1 9SG, Wielka Brytania – w zakresie prawa angielskiego; oraz Greenberg Traurig LLP, z siedzibą w Nowym Jorku, adres: MetLife Building, 200 Park Avenue, Nowy York, NY 10166, USA, – w zakresie amerykańskich przepisów federalnych dotyczących papierów wartościowych (łącznie „Greenberg Traurig”). Wynagrodzenie doradcy prawnego Menedżerów Oferty nie jest powiązane z wielkością środków uzyskanych z Oferty.

Ponadto Greenberg Traurig świadczył, świadczy i może w przyszłości świadczyć inne usługi prawne na rzecz Banku, Akcjonariusza Sprzedającego i Menedżerów Oferty w związku z ich działalnością gospodarczą, na podstawie stosownych umów o świadczenie usług doradztwa prawnego. Greenberg Traurig nie posiada istotnych interesów w Banku. W szczególności, na Datę Prospektu nie posiada Akcji stanowiących ponad 1% kapitału zakładowego Banku.

Koszty Oferty

Prowizja

Z tytułu usług świadczonych przez Menedżerów Oferty oraz Oferującego w związku z Ofertą, Akcjonariusz Sprzedający oraz Bank zapłaca im wynagrodzenie prowizyjne w łącznej wysokości 1% całkowitych wpływów brutto z Oferty, jednak nie mniej niż 1,54 mln EUR. Prowizja, o której mowa w zdaniu poprzedzającym, stanowi wynagrodzenie za zarządzanie Ofertą, plasowanie Akcji Oferowanych oraz gwarantowanie zapisów Inwestorów Instytucjonalnych w ramach Oferty. Strony nie ustaliły, jaka część wyżej wymienionej prowizji stanowi wynagrodzenie za plasowanie.

Pozostałe koszty

Na Datę Prospektu Bank szacuje, że łączne pozostałe koszty związane z Ofertą, które Bank poniesie, wyniosą około 9 mln zł i obejmować będą: (i) koszty przygotowania Prospektu i Dokumentu Marketingowego; (ii) koszty i wydatki dotyczące organizacji spotkań z inwestorami (edukacji inwestorów) i prezentacji dla inwestorów (*roadshow*); (iii) koszty druku i dystrybucji dokumentacji związanej z Ofertą (w tym Prospektu i Dokumentu Marketingowego), prezentacji lub innych dokumentów ofertowych i dokumentów związanych z działaniami marketingowymi; (iv) wynagrodzenia oraz koszty i wydatki doradztwa prawnego na rzecz Banku; (v) koszty usług dotyczących Skonsolidowanych Sprawozdań Finansowych; (vi) koszty przeglądu Śródrocznych Skonsolidowanych Sprawozdań Finansowych i innych usług poświadczających świadczonych przez biegłych rewidentów; (vii) koszty rozliczenia Oferty przez KDPW, GPW i KDPW_CCP; oraz (viii) wszelkie inne opłaty na rzecz KDPW i GPW, a także opłaty notarialne.

Informacja o ostatecznych kosztach Oferty, w tym wysokość prowizji Menedżerów Oferty, zostanie ogłoszona w raporcie bieżącym Banku zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Akcjonariusz Sprzedający nie pobiera żadnych opłat od podmiotów składających zapisy na Akcje Oferowane. Niemniej jednak kwota płacona przez inwestora dokonującego zapisu na Akcje Oferowane może zostać zwiększona o potencjalną prowizję firmy inwestycyjnej przyjmującej zapisy zgodnie z zasadami obowiązującymi w takiej firmie inwestycyjnej.

Informacje pochodzące od ekspertów

W Prospekcie nie wykorzystano informacji pochodzących z oświadczeń lub raportów ekspertów.

Informacje pochodzące od osób trzecich

Z zastrzeżeniem opinii z badania oraz raportu z przeglądu biegłych rewidentów dotyczących Skonsolidowanych Sprawozdań Finansowych oraz danych makroekonomicznych, branżowych i statystycznych (zob. „*Istotne informacje – Prezentacja informacji finansowych i innych danych – Dane makroekonomiczne, branżowe i statystyczne*”) w Prospekcie nie wykorzystywano informacji stanowiących oświadczenia lub raporty ekspertów.

Umowa z animatorem rynku

Na Datę Prospektu umowa z animatorem rynku lub emitenta nie została podpisana. Bank rozważy zawarcie takiej umowy w późniejszym okresie, tj. po dopuszczeniu akcji do notowania na rynku regulowanym prowadzonym przez GPW.

OSOBY ODPOWIEDZIALNE

Oświadczenie Banku

Działając w imieniu Raiffeisen Bank Polska S.A. z siedzibą w Warszawie, będącego odpowiedzialnym za informacje zawarte w Prospekcie, niniejszym oświadczamy, że zgodnie z najlepszą wiedzą i przy dołożeniu należytej staranności, by zapewnić taki stan, informacje zawarte w Prospekcie są prawdziwe, rzetelne i zgodne ze stanem faktycznym i że w Prospekcie nie pominięto niczego, co mogłoby wpływać na jego znaczenie.

Piotr Czarnecki
Prezes Zarządu

Maciej Bardan
Pierwszy Wiceprezes Zarządu

Jan Czeremcha
Wiceprezes Zarządu

Łukasz Januszewski
Członek Zarządu

Piotr Konieczny
Członek Zarządu

Witold Broniszewski
Członek Zarządu

Werner Georg Mayer
Członek Zarządu

Oświadczenie Akcjonariusza Sprzedającego

Działając w imieniu Raiffeisen Bank International AG z siedzibą w Wiedniu, będącej odpowiedzialną za informacje zawarte w Prospekcie, niniejszym oświadczamy, że zgodnie z naszą najlepszą wiedzą i przy dołożeniu należytej staranności, by zapewnić taki stan, informacje zawarte w Prospekcie są prawdziwe, rzetelne i zgodne ze stanem faktycznym i że w Prospekcie nie pominięto niczego, co mogłoby wpływać na jego znaczenie.

Dr. Johann Strobl
CEO, Management Board

Mag. Andreas Gschwenter
Member of Management Board

Oświadczenie Oferującego

Działając w imieniu Raiffeisen Bank Polska S.A. Dom Maklerski Raiffeisen Bank Polska S.A. z siedzibą w Warszawie, niniejszym oświadczamy, że zgodnie z naszą najlepszą wiedzą i przy dołożeniu należytej staranności, by zapewnić taki stan, informacje zawarte w częściach Prospektu, za które Oferujący jest odpowiedzialny, są prawdziwe, rzetelne i zgodne ze stanem faktycznym oraz w częściach tych nie pominęto niczego, co mogłoby wpływać na ich znaczenie.

Odpowiedzialność Oferującego jako podmiotu odpowiedzialnego za sporządzenie informacji zamieszczonych w niniejszym Prospekcie ograniczona jest do następujących części Prospektu: rozdział „Podsumowanie” – w zakresie następujących punktów: C.6 „Dopuszczenie do notowania na GPW”, „E.3 „Warunki Oferty” (z wyłączeniem podpunktu „Umowa o Gwarantowanie Oferty”) oraz rozdział „Warunki Oferty”.

Piotr Czarnecki
Prezes Zarządu

Piotr Konieczny
Członek Zarządu

Oświadczenie Doradcy Prawnego Banku

Działając w imieniu kancelarii prawnej Weil, Gotshal & Manges – Paweł Rymarz sp. k. z siedzibą w Warszawie oświadczam, iż zgodnie z moją najlepszą wiedzą i przy dołożeniu należytej staranności, by zapewnić taki stan, informacje zawarte w częściach Prospektu, za które kancelaria prawna Weil, Gotshal & Manges – Paweł Rymarz sp. k. jest odpowiedzialna są prawdziwe, rzetelne i zgodne ze stanem faktycznym oraz w częściach tych nie pominięto niczego, co mogłoby wpływać na ich znaczenie.

Odpowiedzialność Weil, Gotshal & Manges – Paweł Rymarz sp. k. jako podmiotu odpowiedzialnego za sporządzenie informacji zamieszczonych w Prospekcie, jest ograniczona do następujących rozdziałów i punktów Prospektu: w rozdziale „*Rynek kapitałowy w Polsce oraz obowiązki związane z nabywaniem i zbywaniem akcji*” z wyłączeniem punktu „*Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.*” oraz rozdział „*Opodatkowanie*”.

Marcin Chyliński
Prokurent

SKRÓTY I DEFINICJE

Terminy pisane wielką literą, które nie zostały zdefiniowane w Prospekcie, mają znaczenie nadane im poniżej, o ile z kontekstu nie wynika inaczej.

ACI/WBI	ACI Financial Markets Association/Warszawski Instytut Bankowy
Akcje	225.668.340 imiennych akcji zwykłych Banku o wartości nominalnej 10,00 zł każda; w chwili dematerializacji staną się one akcjami na okaziciela
Akcje Oferowane	33.850.251 akcji zwykłych imiennych Banku o wartości nominalnej 10 zł każda, które z chwilą dematerializacji staną się akcjami na okaziciela, oferowanych w ramach Oferty przez Akcjonariusza Sprzedającego
Akcjonariusz Sprzedający, RBI	Raiffeisen Bank International AG, spółka akcyjna (<i>Aktiengesellschaft</i>) zarejestrowana w Austrii, z siedzibą w Wiedniu pod adresem Am Stadtpark 9, 1030 Wiedeń, Austria, wpisana do rejestru spółek <i>Firmenbuch</i> w Wiedniu pod numerem FN 122.119m
ALCO	Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami Banku
ALM	Zarządzanie Aktywami i Pasywami
Amerykańska Ustawa o Papierach Wartościowych	Amerykańska ustawa o papierach wartościowych z 1933 r. (<i>United States Securities Act of 1933</i>) ze zm.
Aneks Cenowy	Umowa określająca warunki finansowe i stanowiąca aneks do Umowy o Gwarantowanie Oferty
Bank	Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie pod adresem ul. Grzybowska 78, 00-844 Warszawa, wpisana do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod nr. 0000014540
BFG	Bankowy Fundusz Gwarancyjny
BION	Badanie i ocena nadzorcza – narzędzie wykorzystywane przez KNF do sprawowania nadzoru nad instytucjami finansowymi.
CAGR	Średnia roczna stopa wzrostu
CDS	Transakcja zamiany ryzyka kredytowego
CEB	Bank Rozwoju Rady Europy
CET1	Kapitał podstawowy Tier 1 (<i>Common Equity Tier 1</i>) według Dyrektywy CRD IV – kapitał, który stanowią głównie fundusze własne zgodnie z definicją zawartą w Rozporządzeniu w sprawie Wymogów Kapitałowych
CHF	Frank szwajcarski, prawny środek płatniczy Konfederacji Szwajcarskiej
CISA	Certyfikowany audytor systemów informatycznych
Citi	Citigroup Global Markets Limited, z siedzibą w Londynie pod adresem Citigroup Centre, Canada Square, Canary Wharf, Londyn E14 5LB, Wielka Brytania, Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. z siedzibą w Warszawie, pod adresem ul. Senatorska 16, 00-923 Warszawa, Polska.
Data Prospektu	Data zatwierdzenia Prospektu przez KNF
dochody z działalności operacyjnej	Suma wyniku z tytułu odsetek, wyniku z tytułu prowizji i opłat, wyniku na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany oraz przychodów z tytułu dywidend.
Dokument Marketingowy	Dokument marketingowy w formie Międzynarodowego Dokumentu Ofertowego (ang. <i>International Offering Circular</i>) sporządzony przez Bank na podstawie Prospektu na potrzeby międzynarodowej oferty Akcji Oferowanych skierowanej do

	wybranych międzynarodowych inwestorów instytucjonalnych (spoza Stanów Zjednoczonych); dokument ten nie stanowi Prospektu i nie podlega zatwierdzeniu przez organy regulacyjne żadnego kraju
Dopuszczenie do Obrotu	Dopuszczenie wszystkich Akcji Oferowanych do obrotu i notowań na Rynku Podstawowym
Dyrektywa BRR	Dyrektywa 2014/59/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 maja 2014 r. ustanawiającą ramy na potrzeby prowadzenia działań naprawczych oraz restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji w odniesieniu do instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych
Dyrektywa CRD	Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/48/WE z dnia 14 czerwca 2006 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe oraz dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/49/WE z dnia 14 czerwca 2006 r. w sprawie adekwatności kapitałowej firm inwestycyjnych i instytucji kredytowych
Dyrektywa CRD III	Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/76/UE z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie zmiany dyrektyw 2006/48/WE oraz 2006/49/WE w zakresie wymogów kapitałowych dotyczących portfela handlowego i resekurytyzacji oraz przeglądu nadzorczego polityki wynagrodzeń
Dyrektywa CRD IV	Dalsze zmiany do Dyrektywy CRD, w sprawie których Komisja Europejska rozpoczęła konsultacje społeczne w lutym 2010 r.
Dyrektywa MiFID II	Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/65/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych oraz zmieniająca dyrektywę 2002/92/WE i dyrektywę 2011/61/UE
Dyrektywa Prospektowa	Dyrektywa 2003/71/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 4 listopada 2003 r. w sprawie prospektu emisyjnego publikowanego w związku z publiczną ofertą lub dopuszczeniem do obrotu papierów wartościowych i zmieniająca dyrektywę 2001/34/WE
Dyrektywa PSD	Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2007/64/WE z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego zmieniająca dyrektywy 97/7/WE, 2002/65/WE, 2005/60/WE i 2006/48/WE i uchylająca dyrektywę 97/5/WE
Dyrektywa w Sprawie Przejrzystości	Dyrektywa 2004/109/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie harmonizacji wymogów dotyczących przejrzystości informacji o emitentach, których papiery wartościowe dopuszczane są do obrotu na rynku regulowanym oraz zmieniająca dyrektywę 2001/34/WE
Dyrektywa Zmieniająca DP z 2010 r.	Dyrektywa 2010/73/UE
Dyrektywy PSD II	Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego, zmieniająca dyrektywy 2002/65/WE, 2009/110/WE, 2013/36/UE i rozporządzenie (UE) nr 1093/2010 oraz uchylająca dyrektywę 2007/64/WE.
EBC	Europejski Bank Centralny
EBI	Europejski Bank Inwestycyjny
EIU	Economist Intelligence Unit
EUNB	Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (<i>European Banking Authority – EBA</i>)
Euro, EUR	Wspólna waluta państw należących do Europejskiej Unii Walutowej

Europejski Obszar Gospodarczy, EOG	Strefa wolnego handlu, obejmująca Unię Europejską oraz państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (poza Szwajcarią)
Eurostat	Europejski Urząd Statystyczny
EWS	System Wczesnego Ostrzegania
EY	Ernst & Young Audyt Polska spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp. k. z siedzibą w Warszawie (00-124 Warszawa, Rondo ONZ 1)
Filar I	Obowiązki regulacyjne dotyczące wymogów kapitałowych, zapisane w Pakiecie CRD/CRR
Filar II	Obowiązki regulacyjne dotyczące kapitału wewnętrznego, zapisane w Pakiecie CRD/CRR
FINMA	Szwajcarski urząd nadzoru nad rynkiem finansowym (FINMA)
Frank szwajcarski	Frank szwajcarski, prawny środek płatniczy Konfederacji Szwajcarskiej
Fundusz Wsparcia Kredytobiorców	Fundusz zarządzany przez Bank Gospodarstwa Krajowego (będący własnością Skarbu Państwa), ustanowiony w 2015 r. na mocy Ustawy o wsparciu kredytobiorców znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej, którzy zaciągnęli kredyt mieszkaniowy
Fundusze CEF	Fundusze inwestycyjne zamknięte
Globalni Koordynatorzy	Citigroup Global Markets Limited, z siedzibą w Londynie pod adresem Citigroup Centre, Canada Square, Canary Wharf, Londyn E14 5LB, Wielka Brytania, Dom Maklerski Banku Handlowego S.A., z siedzibą w Warszawie pod adresem ul. Senatorska 16, 00-923 Warszawa oraz Raiffeisen Bank International AG, z siedzibą w Wiedniu pod adresem Am Stadtpark 9, 1030 Wiedeń, Austria
GPW	Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.
Greenberg Traurig	Greenberg Traurig Grzesiak sp. k., z siedzibą w Warszawie, pod adresem ul. Książęca 4, 00-498 Warszawa, w odniesieniu do prawa polskiego; Greenberg Traurig LLP, z siedzibą w Londynie pod adresem, The Shard, 32 London Bridge Street, Londyn, SE1 9SG, Wielka Brytania, w odniesieniu do prawa angielskiego; oraz Greenberg Traurig LLP, z siedzibą w Nowym Jorku pod adresem MetLife Building, 200 Park Avenue, New York, NY 10166, USA, w odniesieniu do amerykańskich przepisów federalnych dotyczących papierów wartościowych
Grupa	Bank oraz jego Spółki Zależne
Grupa Bankowa Raiffeisen	RBI, Regionalne Banki Raiffeisen, banki Raiffeisen oraz większość ich spółek zależnych; Grupa Bankowa Raiffeisen nie jest ani grupą korporacyjną w rozumieniu rozdziału 15 ustawy o spółkach akcyjnych ani instytucją kredytową w rozumieniu rozdziału 30 austriackiego prawa bankowego lub związkiem instytucji kredytowych w rozumieniu rozdziału 30a austriackiego prawa bankowego.
Grupa Raiffeisen-Leasing	Raiffeisen-Leasing wraz z podmiotami zależnymi tj. Raiffeisen Insurance Agency Sp. z o.o., Raiffeisen-Leasing Services Sp. z o.o., Raiffeisen-Leasing Real Estate Sp. z o.o. i spółką celową ROOF Poland Leasing 2014 DAC
Grupa RBI	RBI oraz jej spółki zależne podlegające konsolidacji metodą pełną.
GUS	Główny Urząd Statystyczny
Gwarant Oferty	Citigroup Global Markets Limited
HHI	Wskaźnik Herfindahla-Hirschmana
IBNR	Straty poniesione lecz nieujawnione

Inwestorzy Instytucjonalni

Inwestorzy uprawnieni do udziału w procesie budowy księgi popytu lub do złożenia zapisów na Akcje Oferowane, którzy otrzymali zaproszenia do, odpowiednio, złożenia zapisu na Akcje Oferowane i udziału w procesie budowy księgi popytu albo do złożenia zapisu na Akcje Oferowane od Menedżerów Oferty oraz którzy równocześnie spełniają kryteria określone w punktach od (1) do (4) w Części I Załącznika II do Dyrektywy 2004/39/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych, którzy są: (i) podmiotami, które są uprawnione lub uregulowane do działania na rynkach finansowych, w tym instytucje kredytowe, przedsiębiorstwa inwestycyjne, inne uprawnione lub regulowane instytucje finansowe, zakłady ubezpieczeń, systemy zbiorowego inwestowania i spółki zarządzające takimi systemami, fundusze emerytalne i spółki zarządzające takimi funduszami, pośrednicy zawierający transakcje dotyczące pochodnych instrumentów towarowych oraz innych artykułów handlowych i produktów, podmioty lokalne oraz inni inwestorzy instytucjonalni; (ii) dużymi przedsiębiorstwami spełniającymi dwa z podanych poniżej wymogów dotyczących wielkości: suma bilansowa – 20 mln EUR, obrót netto – 40 mln EUR, fundusze własne – 2 mln EUR; (iii) krajowymi i regionalnymi władzami rządowymi, instytucjami publicznymi, które zarządzają długiem publicznym, bankami centralnymi, międzynarodowymi i pozakrajowymi instytucjami, takimi jak Bank Światowy, Międzynarodowy Fundusz Walutowy, Europejski Bank Centralny, Europejski Bank Inwestycyjny i innymi, podobnymi organizacjami międzynarodowymi; (iv) innymi inwestorami instytucjonalnymi, których głównym zakresem działalności jest inwestowanie w instrumenty finansowe, w tym podmiotami zajmującymi się sekurytyzacją aktywów lub innego rodzaju transakcjami finansowymi (inwestorzy kwalifikowani zgodnie z art. 2 ust. 1 lit e) 2003/71/EC Dyrektywy Prospektowej), a także osoby fizyczne posiadające pełną zdolność do czynności prawnych i osoby prawne, zarówno rezydenci, jak i nierezydenci w rozumieniu polskich regulacji dewizowych, uprawnione do udziału w procesie budowy księgi popytu lub do złożenia zapisów na Akcje Oferowane, które otrzymały zaproszenia do, odpowiednio, złożenia zapisu na Akcje Oferowane i udziału w procesie budowy księgi popytu albo do złożenia zapisu na Akcje Oferowane od Menedżerów Oferty.

Inwestorzy Kwalifikowani

Inwestorzy kwalifikowaniu w rozumieniu art. 2(1)(e) Dyrektywy Prospektowej

IRS

Amerykański urząd skarbowy (*Internal Revenue Service*)

IT

Technologie informatyczne

Jednostkowe Sprawozdania Finansowe

Sprawozdania finansowe Banku na dzień i za lata zakończone w dniu 31 grudnia 2016 r., 2015 r. i 2014 r. oraz Śródroczne Jednostkowe Sprawozdanie Finansowe

Kapitał obrotowy

Nadwyżka aktywów obrotowych nad zobowiązaniami krótkoterminowymi reprezentująca operacyjną płynność jednostki

KDPW

Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A. z siedzibą w Warszawie

KNF

Komisja Nadzoru Finansowego

Kodeks Cywilny, KC

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (tekst jedn. Dz.U. z 2014 r., poz. 121, ze zm.)

Kodeks Karny

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U. z 1997 r., Nr 88, poz. 553, ze zm.)

Kodeks Postępowania Cywilnego	Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn. Dz.U. z 2014 r., poz. 101, ze zm.)
Kodeks Pracy, KP	Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (tekst jedn. Dz.U. z 2014 r., poz. 1502)
Kodeks Spółek Handlowych, KSH	Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 1030, ze zm.)
Komisja	Komisja Europejska
Komitet ds. Ryzyka	Komitet ds. Ryzyka
Komitet MVC	Komitet Walidacji Modeli Ryzyka
Komitet ORSC	Komitet Sterujący ds. Ryzyka Operacyjnego
Komitet Sterujący ds. Ryzyka Portfela Kredytowego	Komitet Sterujący ds. Ryzyka Portfela Kredytowego
Konstytucja RP	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483)
Kontrakt FRA	Kontrakty FRA
KPMG	KPMG Audyt spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp. k. z siedzibą pod adresem ul. Inflancka 4A, 00-189 Warszawa, wpisana do rejestru biegłych rewidentów prowadzonego przez Krajową Izbę Biegłych Rewidentów pod nr 3546
KRS	Krajowy Rejestr Sądowy
Kwalifikowany Nabywca Instytucjonalny	Kwalifikowany nabywca instytucjonalny w rozumieniu Przepisu 144A Amerykańskiej Ustawy o Papierach Wartościowych
Małe i średnie przedsiębiorstwa	Małe i średnie przedsiębiorstwa w rozumieniu Ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn. Dz.U. z 2015 r., poz. 548)
Menedżerowie Oferty	Citigroup Global Markets Limited, z siedzibą w Londynie pod adresem Citigroup Centre, Canada Square, Canary Wharf, Londyn E14 5LB, Wielka Brytania, Dom Maklerski Banku Handlowego S.A., z siedzibą w Warszawie pod adresem ul. Senatorska 16, 00-923 Warszawa oraz Raiffeisen Bank International AG, z siedzibą w Wiedniu pod adresem Am Stadtpark 9, 1030 Wiedeń
MFW	Międzynarodowy Fundusz Walutowy
Międzynarodowi Inwestorzy Instytucjonalni	Niektórzy inwestorzy instytucjonalni mający siedzibę poza Stanami Zjednoczonymi i Polską
MMŚP	Mikroprzedsiębiorstwa, małe i średnie przedsiębiorstwa
MSR	Międzynarodowe Standardy Rachunkowości, w kształcie przyjętym przez Unię Europejską
MSR 39	Międzynarodowy Standard Rachunkowości 39 – Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena
MSSF	Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej, w kształcie przyjętym przez Unię Europejską
MSSF 9	Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej nr 9: Instrumenty Finansowe
Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie	Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Banku
NBP	Narodowy Bank Polski
Oдносна Дата Wdrożenia	Data wdrożenia Dyrektywy Prospektowej w danym Państwie Członkowskim
Oдносне Особы	Osoby w państwach członkowskich EOG będące „inwestorami kwalifikowanymi” w Wielkiej Brytanii w rozumieniu art. 2(1)(e) Dyrektywy Prospektowej, a także Inwestorzy Kwalifikowani (1) działających zawodowo w branży inwestycyjnej, o których mowa w

art. 19(5) zarządzenia w sprawie promocji finansowej z 2005 r. wydanego na podstawie brytyjskiej Ustawy o rynkach i usługach finansowych z 2000 r. (*Financial Services and Markets Act 2000 (Financial Promotion) Order 2005*), ze zm. (**Zarządzenie**) lub (2) będący podmiotami o znacznej wartości netto, o których mowa w art. 49 ust. (2)(a)-(d) Zarządzenia, do których niniejszy Prospekt jest adresowany i kierowany

Oferta

Oferta Akcji Oferowanych

Oferta Międzynarodowa

Oferta w Stanach Zjednoczonych skierowana do kwalifikowanych inwestorów instytucjonalnych, realizowana w trybie Przepisu 144A wydanego na podstawie amerykańskiej Ustawy o Papierach Wartościowych, wraz z ofertą prywatną skierowaną do pewnych inwestorów instytucjonalnych mających siedzibę poza Stanami Zjednoczonymi i Polską realizowaną zgodnie z Regulacją S wydaną na podstawie amerykańskiej Ustawy o Papierach Wartościowych

Oferta Polska

Pierwsza Oferta Publiczna w Polsce

Oferujący

Raiffeisen Bank Polska S.A. Dom Maklerski Raiffeisen Bank Polska S.A.

Określone Osoby

Osoby zajmujące stanowiska kierownicze w banku w rozumieniu Uchwały KNF nr 258/2011 z dnia 4 października 2011 r. oraz rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach

Ordynacja Podatkowa

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r., poz. 201, ze zm.)

Pakiet CRD IV/ CRR

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (*Capital Requirements Regulation, CRR*) oraz Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE (*Capital Requirements Directive IV, CRD IV*)

Państwo Członkowskie

Państwo członkowskie Europejskiego Obszaru Gospodarczego

PARP

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości

PFIC

Pasywny zagraniczny podmiot inwestycyjny (PFIC)

PKB

Produkt Krajowy Brutto

PLN, zł

Złoty polski, waluta obowiązująca na terenie Rzeczypospolitej Polskiej

Płatności NFC

Płatności zbliżeniowe z wykorzystaniem technologii NFC

Podatek Dochodowy od Osób Prawnych

Podatek dochodowy od osób prawnych

Polbank

Polbank EFG S.A.

Polscy Inwestorzy Instytucjonalni

Inwestorzy Instytucjonalni mający siedzibę w Polsce

Prawo Bankowe

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (tekst jedn. Dz.U. z 2015 r., poz. 128, ze zm.)

Prezes UOKiK

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Proces ICAAP

Proces oceny adekwatności kapitału wewnętrznego

Propozycje ze stycznia 2016 r.	Publiczne propozycje Związku Banków Polskich, KNF, parlamentarzystów i Ministra Gospodarki w sprawie redukcji ponoszonych przez kredytobiorców kosztów kredytów denominowanych we frankach szwajcarskich
Prospekt	Prospekt sporządzony w związku z Ofertą w formie jednolitego dokumentu, zgodnie z Dyrektywą Prospektową oraz Ustawą o Ofercie Publicznej
Przepis 144A	Przepis 144A przyjęty na podstawie Amerykańskiej Ustawy o Papierach Wartościowych
QEF	Podmiot traktowany jako „ <i>qualified electing fund</i> ” (QEF) na potrzeby opodatkowania amerykańskim federalnym podatkiem dochodowym
Rada Nadzorcza	Rada Nadzorcza Banku
Raiffeisen-Leasing	Raiffeisen-Leasing Polska Spółka Akcyjna
Raportująca Instytucja Finansowa	Zagraniczna Instytucja Finansowa w państwie, które zawarło Umowę Międzyrządową, a która na mocy FATCA nie podlega obowiązkowi pobierania zaliczki z tytułu podatku u źródła w związku z otrzymywanymi płatnościami
RBI	Raiffeisen Bank International AG, spółka akcyjna (<i>Aktiengesellschaft</i>) zarejestrowana w Austrii, z siedzibą w Wiedniu pod adresem Am Stadtpark 9, 1030 Wiedeń, Austria, wpisana do rejestru spółek <i>Firmenbuch</i> w Wiedniu pod numerem FN 122.119m
Regionalne Banki Raiffeisen	Raiffeisenlandesbank Niederösterreich-Wien AG, Raiffeisenlandesbank Oberösterreich Aktiengesellschaft, Raiffeisen-Landesbank Steiermark AG, Raiffeisen-Landesbank Tirol AG, Raiffeisenverband Salzburg eGen, Raiffeisenlandesbank Vorarlberg Waren- und Revisionsverband registrierte Genossenschaft mit beschränkter Haftung, Raiffeisenlandesbank Burgenland und Revisionsverband eGen oraz Raiffeisenlandesbank Kärnten – Rechenzentrum und Revisionsverband registrierte Genossenschaft mit beschränkter Haftung
Regulacja S	Regulacja S przyjęta na podstawie Amerykańskiej Ustawy o Papierach Wartościowych
Regulacje Bazylea III (Bazylea III)	Dwa dokumenty zasadniczo zmieniające ramy regulacyjne dla pomiaru kapitału oraz wymogów kapitałowych, wydane 16 grudnia 2010 r. przez Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego (<i>Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems</i> oraz <i>Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring</i>)
Regulamin GPW	Regulamin Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. z 4 stycznia 2006 r., ze zm.
Rekomendacja U	Rekomendacja przyjęta przez KNF 24 czerwca 2014 r. dotycząca dobrych praktyk w zakresie <i>bancassurance</i>
RLH	Raiffeisen-Landesbanken-Holding GmbH, spółka z ograniczoną odpowiedzialnością założoną i działającą zgodnie z prawem Republiki Austrii (<i>Gesellschaft mit beschränkter Haftung</i>), z siedzibą w Wiedniu i zarejestrowaną w austriackim rejestrze handlowym pod nr. FN 174310 p.
RMSR	Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości
ROA	Stopa zwrotu z aktywów
ROE	Stopa zwrotu z kapitału własnego

Rozporządzenie 1215/2012	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych
Rozporządzenie 1287/2006	Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1287/2006 z dnia 10 sierpnia 2006 r. wprowadzające środki wykonawcze do dyrektywy 2004/39/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do zobowiązań przedsiębiorstw inwestycyjnych w zakresie prowadzenia rejestrów, sprawozdań z transakcji, przejrzystości rynkowej, dopuszczania instrumentów finansowych do obrotu oraz pojęć zdefiniowanych na potrzeby tejże dyrektywy
Rozporządzenie 809/2004	Rozporządzenie Komisji (WE) nr 809/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. wykonujące dyrektywę 2003/71/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie informacji zawartych w prospektach emisyjnych oraz formy, włączenia przez odniesienie i publikacji takich prospektów emisyjnych oraz rozpowszechniania reklam
Rozporządzenie CRR	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (<i>Capital Requirements Regulation, CRR</i>)
Rozporządzenie eIDAS	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylające dyrektywę 1999/93/WE
Rozporządzenie MiFIR	Rozporządzenie (UE) nr 600/2014 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie rynków instrumentów finansowych i zmieniające Rozporządzenie (UE) nr 648/2012
Rozporządzenie o Raportach	Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz.U. z 2009 r., Nr 209, poz. 1744, ze zm.)
Rozporządzenie o Rynku	Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 12 maja 2010 r. w sprawie szczegółowych warunków, jakie musi spełniać rynek oficjalnych notowań giełdowych oraz emitenci papierów wartościowych dopuszczonych do obrotu na tym rynku (Dz.U. z 2010 r., Nr 84, poz. 547)
Rozporządzenie w Sprawie Rynku Oficjalnych Notowań Giełdowych	Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 12 maja 2010 r. w sprawie szczegółowych warunków, jakie musi spełniać rynek oficjalnych notowań giełdowych oraz emitenci papierów wartościowych dopuszczonych do obrotu na tym rynku (Dz.U. z 2010 r., Nr 84, poz. 547)
Rozporządzenie Wspólnot Europejskich o Kontroli Koncentracji	Rozporządzenie Rady (WE) Nr 139/2004 z dnia 20 stycznia 2004 r. w sprawie kontroli koncentracji przedsiębiorstw (Dz.U. 2004 L 24, rozporządzenie WE w sprawie kontroli łączenia przedsiębiorstw)
RWA	Aktywa wazone ryzykiem
RZB	Raiffeisen Zentralbank Osterreich AG, spółka akcyjna (Aktiengesellschaft) zarejestrowana w Austrii, z siedzibą w Wiedniu pod adresem Am Stadtpark 9, 1030 Wiedeń, Austria, wpisana do rejestru spółek Firmenbuch w Wiedniu pod numerem FN 58882t
SIX	Szwajcarska Giełda Papierów Wartościowych SIX

Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe	Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe za 2014 rok wraz ze Skonsolidowanym Sprawozdaniem Finansowym za 2015 rok oraz Skonsolidowanym Sprawozdaniem Finansowym za 2016 rok oraz Skonsolidowane Śródroczne Sprawozdanie Finansowe
Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe za 2014 rok	Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy na dzień i za rok zakończony 31 grudnia 2014 r.
Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe za 2015 rok	Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy na dzień i za rok zakończony 31 grudnia 2015 r.
Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe za 2016 rok	Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy na dzień i za rok zakończony 31 grudnia 2016 r.
SOKiK	Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
Spółki Zależne	Spółki zależne Banku na Datę Prospektu, tj. Leasing Poland sp. z o.o., Raiffeisen Financial Services Polska sp. z o.o., Raiffeisen Investment Polska sp. z o.o., Raiffeisen Solutions sp. z o.o. oraz Raiffeisen TFI S.A.
Statut	Statut Banku
Strefa Euro	grupa państw, których walutą jest Euro
System APS	System obsługi wniosków kredytowych
System UTP	System transakcyjny Universal Trading Platform
Szczegółowe Zasady Działania KDPW	Szczegółowe Zasady Działania Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych
Szczegółowe Zasady Obrotu Giełdowego	Szczegółowe zasady obrotu giełdowego przyjęte przez Zarząd GPW
Śródroczne Jednostkowe Sprawozdanie Finansowe	Skrócone jednostkowe śródroczne sprawozdanie finansowe Banku za okres 3 miesięcy zakończony i na dzień 31 marca 2017 r.
Śródroczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe	Skrócone skonsolidowane śródroczne sprawozdanie finansowe Grupy za okres 3 miesięcy zakończony i na dzień 31 marca 2017 r.
Traktat	Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.U. UE z 2004 r., nr 90, poz. 864/2, ze zm.)
Transakcja CIRS	Swapy walutowo-procentowe (CIRS)
Uchwała w sprawie Dopuszczenia	uchwała nr 1 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia z dnia 11 kwietnia 2017 r. w sprawie ubiegania się o dopuszczenie i wprowadzenie akcji Spółki do obrotu na rynku regulowanym, dematerializacji akcji Spółki oraz upoważnienia Zarządu Spółki do zawarcia umowy z Krajowym Depozytem Papierów Wartościowych S.A. zmieniona uchwałą nr 1 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia z dnia 23 czerwca 2017 r. w sprawie zmiany uchwały nr 1 z dnia 11 kwietnia 2017 r. w sprawie ubiegania się o dopuszczenie i wprowadzenie akcji Spółki do obrotu na rynku regulowanym, dematerializacji akcji Spółki oraz upoważnienia Zarządu Spółki do zawarcia umowy z Krajowym Depozytem Papierów Wartościowych S.A.
UE	Unia Europejska
Umowa Międzyrządowa	Każda z Umów międzyrządowych umożliwiających wdrożenie postanowień ustawy FATCA
Umowa Międzyrządowa USA-Polska	Umowa międzyrządowa pomiędzy Polską a Stanami Zjednoczonymi umożliwiająca wdrożenie postanowień Ustawy FATCA
Umowa o Gwarantowanie Oferty	Warunkowa umowa o gwarantowanie zapisów Inwestorów Instytucjonalnych na Akcje Oferowane na zasadach subemisji inwestycyjnej, która zostanie zawarta nie później niż w dniu 29 czerwca 2017 r. pomiędzy, Akcjonariuszem Sprzedającym,

	Bankiem oraz Citigroup Global Markets Limited (działającym jako Gwarant Oferty), Domem Maklerskim Banku Handlowego S.A., Raiffeisen Bank International AG/Investment Banking oraz Raiffeisen Bank Polska S.A. Domem Maklerskim Raiffeisen Bank Polska S.A.
UOKiK	Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
USD	Dolar amerykański, waluta obowiązująca w Stanach Zjednoczonych Ameryki
Ustawa FATCA	Amerykańska ustawa o ujawnianiu informacji o rachunkach zagranicznych dla celów podatkowych (FATCA)
Ustawa o BFG	Ustawa z dnia 14 grudnia 1994 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym (tekst jedn. Dz.U. z 2014 r., poz. 1866, ze zm.)
Ustawa o Biegłych Rewidentach	Ustawa z dnia 7 maja 2009 r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym (tekst jedn. Dz.U. z 2015 r., poz.1011, ze zm.)
Ustawa o Biegłych Rewidentach, Firmach Audytorskich i Nadzorze Publicznym	ustawa z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich i nadzorze publicznym (Dz. U. z 2017 poz. 1089, ze zm.)
Ustawa o Nadzorze nad Rynkiem Finansowym	Ustawa z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r., poz.174, ze zm.)
Ustawa o Nadzorze nad Rynkiem Kapitałowym	Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o nadzorze nad rynkiem kapitałowym (tekst jedn. Dz.U. z 2014 r., poz. 1537, ze zm.)
Ustawa o Obrocie Instrumentami Finansowymi	Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r., poz.1636, ze zm.);
Ustawa o Ochronie Danych Osobowych	Ustawa z dnia z dnia 29 sierpnia 1997 o ochronie danych osobowych (tekst jedn. Dz.U. z 1997 nr 133 poz. 883 ze zm.)
Ustawa o Ochronie Konkurencji i Konsumentów	Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. z 2015 r., poz. 184, ze zm.)
Ustawa o Ofercie Publicznej	Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r., poz. 1382 ze zm.)
Ustawa o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych	Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r., poz. 2032, ze zm.)
Ustawa o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych	Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r., poz. 1888, ze zm.)
Ustawa o Podatku od Czynności Cywilnoprawnych	Ustawa z dnia 9 września 2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r., poz. 223, ze zm.)
Ustawa o Podatku od Niektórych Instytucji Finansowych	Ustawa z dnia 15 stycznia 2016 r. o podatku od niektórych instytucji finansowych (tekst jedn. Dz.U. z 2016 poz. 68, ze zm.)
Ustawa o Podatku od Spadków i Darowizn	Ustawa z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r., poz. 833 ze zm.)
Ustawa o Rachunkowości	Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r., poz. 330, ze zm.)
Ustawa o Zabezpieczeniach Finansowych	Ustawa z dnia 2 kwietnia 2004 r. o niektórych zabezpieczeniach finansowych (tekst jedn. Dz.U. z 2012 r., poz. 942, ze zm.)
VaR	Wartość narażona na ryzyko (<i>Value at risk</i>)
Walne Zgromadzenie	Walne Zgromadzenie Banku
Weil, Gotshal & Manges	Weil, Gotshal & Manges – Paweł Rymarz Spółka komandytowa z siedzibą w Warszawie, pod adresem: ul. Emilii Plater 53, 00-113 Warszawa, Polska – w zakresie prawa polskiego; Weil, Gotshal &

	Manges z siedzibą w Londynie, pod adresem: 110 Fetter Lane. Londyn, EC4A 1AY, Wielka Brytania – w zakresie prawa angielskiego oraz Weil, Gotshal & Manges LLP z siedzibą w Nowym Jorku, pod adresem: 767 Fifth Avenue, NY 10153, USA – w zakresie prawa amerykańskiego
Wskaźnik DTI	Wskaźnik zadłużenia do dochodu
Wskaźnik LTV	Stosunek wysokości kredytu do wartości zabezpieczenia
Wskaźnik NPL	Wskaźnik kredytów niespłacanych w terminie
Wskaźnik NPS	Wskaźnik lojalności (<i>Net Promoter Score</i>)
Zagraniczna Instytucja Finansowa	Zagraniczna Instytucja Finansowa
Zarząd	Zarząd Banku
Zarządzenie	Zarządzenie w sprawie promocji finansowej z 2005 r. wydane na podstawie brytyjskiej ustawy o rynkach i usługach finansowych z 2000 r.
Zasady KNF	Zasady ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych
ZFŚS	zakładowy fundusz świadczeń socjalnych
Zwyczajne Walne Zgromadzenie	Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku

HISTORYCZNE INFORMACJE FINANSOWE

1.	Opinia EY z badania Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego za 2016 rok	F-2
2.	Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe za 2016 rok	F-6
3.	Opinia KPMG z badania Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego za 2015 rok	F-195
4.	Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe za 2015 rok	F-199
5.	Opinia KPMG z badania Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego za 2014 rok	F-381
6.	Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe za 2014 rok	F-385
7.	Raport EY z przeglądu Śródrocznego Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego	F-561
8.	Śródroczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe.....	F-564

**OPINIA EY Z BADANIA SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO ZA 2016
ROK**

OPINIA NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO REWIDENTA

**Dla Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy oraz dla Rady Nadzorczej Raiffeisen Bank Polska
Spółka Akcyjna**

Sprawozdanie z badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Przeprowadziliśmy badanie załączonego skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 roku Grupy Kapitałowej Raiffeisen Bank Polska S.A. („Grupa”), w której jednostką dominującą jest Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna („Bank”) z siedzibą w Warszawie, ul. Grzybowska 78, na które składają się: skonsolidowany rachunek zysków i strat oraz skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów za okres od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia 31 grudnia 2016 roku, skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej sporządzone na dzień 31 grudnia 2016 roku, skonsolidowane zestawienie ze zmian w kapitale własnym oraz sprawozdanie z przepływów pieniężnych, za okres od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia 31 grudnia 2016 roku oraz informacje dodatkowe zawierające opis istotnych zasad rachunkowości oraz inne noty objaśniające („załączone skonsolidowane sprawozdanie finansowe”).

Odpowiedzialność Zarządu Banku oraz członków Rady Nadzorczej Banku za skonsolidowane sprawozdanie finansowe

Zarząd Banku jest odpowiedzialny, zgodnie z ustawą z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości („ustawa o rachunkowości”) i wydanymi na jej podstawie przepisami wykonawczymi, za sporządzenie skonsolidowanego sprawozdania finansowego i za jego rzetelną prezentację zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości, Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej oraz związanymi z nimi interpretacjami ogłoszonymi w formie rozporządzeń Komisji Europejskiej („Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej, które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską”) oraz innymi obowiązującymi przepisami prawa. Zarząd Banku jest również odpowiedzialny za kontrolę wewnętrzną, którą uznaje za niezbędną dla sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie zawierającego istotnego zniekształcenia spowodowanego oszustwem lub błędem.

Zgodnie z ustawą o rachunkowości Zarząd Banku oraz członkowie Rady Nadzorczej Banku są zobowiązani do zapewnienia, aby skonsolidowane sprawozdanie finansowe spełniało wymagania przewidziane w ustawie o rachunkowości.

Odpowiedzialność biegłego rewidenta za badanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Jesteśmy odpowiedzialni za wyrażenie opinii o załączonym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym na podstawie przeprowadzonego przez nas badania.

Badanie przeprowadziliśmy stosownie do postanowień rozdziału 7 ustawy o rachunkowości oraz zgodnie z Krajowymi Standardami Rewizji Finansowej w brzmieniu Międzynarodowych Standardów Badania przyjętymi uchwałą nr 2783/52/2015 Krajowej Rady Biegłych Rewidentów z dnia 10 lutego 2015 roku z późn. zm. („Krajowe Standardy Rewizji Finansowej”). Standardy te wymagają przestrzegania wymogów etycznych oraz zaplanowania i przeprowadzenia badania w taki sposób, aby uzyskać wystarczającą pewność, że skonsolidowane sprawozdanie finansowe nie zawiera istotnego zniekształcenia.

Badanie polega na przeprowadzeniu procedur służących uzyskaniu dowodów badania kwot i ujawnień w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym. Dobór procedur badania zależy od osądu biegłego rewidenta, w tym od oceny ryzyka istotnego zniekształcenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego spowodowanego oszustwem lub błędem. Dokonując oceny tego ryzyka biegły rewident bierze pod uwagę działanie kontroli wewnętrznej, w zakresie dotyczącym sporządzania i rzetelnej prezentacji przez Grupę skonsolidowanego sprawozdania finansowego, w celu zaprojektowania odpowiednich w danych okolicznościach procedur badania, nie zaś wyrażenia opinii na temat skuteczności kontroli wewnętrznej Grupy. Badanie obejmuje także ocenę odpowiedniości przyjętych zasad (polityki) rachunkowości, racjonalności ustalonych przez Zarząd Banku wartości szacunkowych, jak również ocenę ogólnej prezentacji skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Zgodnie z Krajowym Standardem Rewizji Finansowej 320 pkt. 5 koncepcja istotności stosowana jest przez biegłego rewidenta, zarówno przy planowaniu i przeprowadzaniu badania, jak i przy ocenie wpływu rozpoznanych podczas badania zniekształceń oraz nieskorygowanych zniekształceń, jeśli występują, na skonsolidowane sprawozdanie finansowe, a także przy formułowaniu opinii biegłego rewidenta. W związku z powyższym wszystkie stwierdzenia zawarte w opinii biegłego rewidenta, w tym stwierdzenia dotyczące innych wymogów prawa i regulacji wyrażane są z uwzględnieniem jakościowego i wartościowego poziomu istotności ustalonego zgodnie ze standardami badania i osądem biegłego rewidenta.

Wyrażamy przekonanie, że uzyskane przez nas dowody badania stanowią wystarczającą i odpowiednią podstawę do wyrażenia przez nas opinii z badania.

Opinia

Naszym zdaniem, załączone skonsolidowane sprawozdanie finansowe:

- przekazuje rzetelny i jasny obraz sytuacji majątkowej i finansowej Grupy na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz jej wyniku finansowego i przepływów pieniężnych za okres od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia 31 grudnia 2016 roku, zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej, które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską i przyjętymi zasadami (polityką) rachunkowości,
- jest zgodne co do formy i treści z obowiązującymi Grupę przepisami prawa i postanowieniami statutu Banku.

Sprawozdanie na temat innych wymogów prawa i regulacji

Opinia na temat sprawozdania z działalności

Nasza opinia z badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie obejmuje Sprawozdania z działalności Grupy Kapitałowej Raiffeisen Bank Polska S.A. w 2016 roku obejmującego sprawozdanie Zarządu z działalności Raiffeisen Bank Polska S.A. („sprawozdanie z działalności”).

Za sporządzenie sprawozdania z działalności zgodnie z ustawą o rachunkowości oraz innymi obowiązującymi przepisami prawa jest odpowiedzialny Zarząd Banku. Ponadto, Zarząd Banku oraz członkowie Rady Nadzorczej Banku są zobowiązani do zapewnienia, aby sprawozdanie z działalności spełniało wymagania przewidziane w ustawie o rachunkowości.

Naszym obowiązkiem było, w związku z przeprowadzonym badaniem skonsolidowanego sprawozdania finansowego, zapoznanie się z treścią sprawozdania z działalności i wskazanie czy informacje w nim zawarte uwzględniają postanowienia art. 49 ustawy o rachunkowości oraz art. 111a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe i czy są one zgodne z informacjami zawartymi w załączonym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym. Naszym obowiązkiem było także złożenie oświadczenia, czy w świetle naszej wiedzy o Grupie i jej otoczeniu uzyskanej podczas badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego stwierdziliśmy w sprawozdaniu z działalności istotne zniekształcenia.

Naszym zdaniem informacje zawarte w sprawozdaniu z działalności uwzględniają postanowienia art. 49 ustawy o rachunkowości oraz art. 111a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe i są zgodne z informacjami zawartymi w załączonym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym. Ponadto, w świetle wiedzy o Grupie i jej otoczeniu uzyskanej podczas badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie stwierdziliśmy istotnych zniekształceń w sprawozdaniu z działalności Grupy.

Warszawa, dnia 6 marca 2017 roku

Kluczowy Biegły Rewident

Arkadiusz Krasowski
Biegły Rewident
nr 10018

działający w imieniu

Ernst & Young Audyt Polska spółka
z ograniczoną odpowiedzialnością sp. k.
Rondo ONZ 1, 00-124 Warszawa
nr ewid. 130

Ernst & Young Audyt Polska
spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
spółka komandytowa
Rondo ONZ 1, 00-124 Warszawa

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE FINANSOWE ZA 2016 ROK

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2016
GRUPY KAPITAŁOWEJ
RAIFFEISEN BANK POLSKA S.A.

Zarząd Banku przedstawia skonsolidowane sprawozdanie finansowe
Grupy Kapitałowej Raiffeisen Bank Polska S.A.
za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016 roku

Piotr Czarnecki	Prezes Zarządu, CEO	
<i>imię i nazwisko</i>	<i>stanowisko/funkcja</i>	<i>podpis</i>
Maciej Bardan	Pierwszy Wiceprezes Zarządu	
<i>imię i nazwisko</i>	<i>stanowisko/funkcja</i>	<i>podpis</i>
Jan Czeremcha	Wiceprezes Zarządu	
<i>imię i nazwisko</i>	<i>stanowisko/funkcja</i>	<i>podpis</i>
Witold Broniszewski	Członek Zarządu	
<i>imię i nazwisko</i>	<i>stanowisko/funkcja</i>	<i>podpis</i>
Łukasz Januszewski	Członek Zarządu	
<i>imię i nazwisko</i>	<i>stanowisko/funkcja</i>	<i>podpis</i>
Piotr Konieczny	Członek Zarządu, CFO	
<i>imię i nazwisko</i>	<i>stanowisko/funkcja</i>	<i>podpis</i>
Patrycja Zenik-Rychlik	Dyrektor Departamentu Rachunkowości Finansowej i Podatków	
<i>imię i nazwisko</i>	<i>stanowisko/funkcja</i>	<i>podpis</i>

Warszawa, 6 marca 2017 r.

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	6
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW	7
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	8
SKONSOLIDOWANE ZESTAWIENIE ZMIAN W KAPITAŁACH WŁASNYCH	9
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	11
NOTY DO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	13
1. INFORMACJE OGÓLNE	13
2. OPIS ISTOTNYCH ZASAD RACHUNKOWOŚCI	17
2.1. Podstawa sporządzenia sprawozdania finansowego	17
2.2. Oświadczenie o zgodności	18
2.3. Pozycje wyrażone w walutach obcych	18
2.4. Konsolidacja	18
2.5. Ustalenie wyniku finansowego	20
2.5.1. Przychody i koszty z tytułu odsetek	20
2.5.2. Przychody i koszty z tytułu prowizji i opłat	21
2.5.2.1. Przychody i koszty z tytułu opłat i prowizji powiązanych z ubezpieczeniami	21
2.5.3. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany	24
2.5.4. Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe	24
2.5.5. Pozostałe przychody i koszty operacyjne	25
2.5.6. Inne pozycje wyniku finansowego	25
2.5.6.1. Świadczenia pracownicze	25
2.5.6.2. Przychody z tytułu dywidend	25
2.6. Ujęcie, prezentacja i wycena aktywów i zobowiązań finansowych	25
2.7. Aktywa finansowe	26
2.7.1. Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	26
2.7.2. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	27
2.7.3. Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	27
2.7.4. Pożyczki i należności	28
2.8. Reklasyfikacja aktywów finansowych	29
2.9. Utrata wartości aktywów finansowych	30
2.9.1. Aktywa wyceniane według zamortyzowanego kosztu	32
2.9.1.1. Ekspozycje podlegające analizie indywidualnej	33
2.9.1.2. Ekspozycje podlegające analizie grupowej	34
2.9.2. Utrata wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	37
2.10. Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży i odkupu	38
2.11. Pochodne instrumenty finansowe	39
2.11.1. Ujęcie i wycena	39
2.11.2. Wbudowane instrumenty pochodne	39
2.11.3. Rachunkowość zabezpieczeń	40
2.11.3.1. Kryteria	40
2.11.3.2. Zabezpieczenie wartości godziwej	41
2.11.3.3. Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	42
2.11.3.4. Zaprzymanie stosowania rachunkowości zabezpieczeń	42
2.12. Zobowiązania finansowe	43
2.13. Zobowiązania warunkowe	44
2.14. Metoda ustalania wartości godziwej i zamortyzowanego kosztu	45
2.15. Wyłączenie instrumentów finansowych ze sprawozdania z sytuacji finansowej	45
2.16. Wartości niematerialne	46
2.16.1. Koszty zakończonych prac rozwojowych	48
2.16.2. Inne wartości niematerialne	48
2.17. Rzeczowe aktywa trwałe	49
2.18. Leasing	50

2.19.	<i>Środki pieniężne i ich ekwiwalenty</i>	51
2.20.	<i>Rezerwy</i>	52
2.21.	<i>Kapitały</i>	53
2.22.	<i>Podatek dochodowy</i>	53
2.23.	<i>Pozostałe pozycje</i>	54
2.24.	<i>Działalność zaniechana</i>	55
2.25.	<i>Nowe standardy, interpretacje i poprawki do opublikowanych standardów</i>	56
2.25.1.	Opublikowane standardy i interpretacje, które zostały wydane i zastosowane przez Grupę od 1 stycznia 2016 w zakresie, który dotyczył działalności Grupy	56
2.25.2.	Opublikowane standardy i interpretacje, które zostały wydane, ale jeszcze nie obowiązują i nie zostały wcześniej zastosowane przez Grupę	62
3.	ZMIANA ZASAD PREZENTACJI SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH	73
4.	ISTOTNE SZACUNKI	73
4.1.	<i>Utrata wartości aktywów finansowych</i>	74
4.2.	<i>Utrata wartości portfela kredytowego</i>	74
4.3.	<i>Metody wyceny instrumentów finansowych</i>	76
4.4.	<i>Kalkulacja rezerw</i>	76
4.5.	<i>Wartości niematerialne rozpoznane w wyniku nabycia Polbank EFG – test na utratę wartości</i>	77
4.6.	<i>Okres użytkowania oraz utrata wartości aktywów trwałych i pozostałych wartości niematerialnych</i>	80
NOTY DO SKONSOLIDOWANEGO RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT		81
5.	INFORMACJE DOTYCZĄCE SEGMENTÓW DZIAŁALNOŚCI	81
6.	WYNIK Z TYTUŁU ODSETEK	86
7.	ODPISY NETTO Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW FINANSOWYCH ORAZ REZERW NA ZOBOWIĄZANIA POZABILANSOWE	87
8.	WYNIK Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT	89
9.	WYNIK NA INSTRUMENTACH FINANSOWYCH WYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ I Z POZYCJI WYMIANY	90
10.	OGÓLNE KOSZTY ADMINISTRACYJNE	91
10.1.	<i>Wynagrodzenia i inne świadczenia pracownicze</i>	91
10.2.	<i>Pozostałe ogólne koszty administracyjne</i>	92
11.	POZOSTAŁE PRZYCHODY I KOSZTY OPERACYJNE	92
12.	PODATEK DOCHODOWY	94
13.	DZIAŁALNOŚĆ ZANIECHANA	97
14.	ZYSK NETTO PRZYPADAJĄCY NA JEDNĄ AKCJĘ	99
14.1.	<i>Podstawowy zysk przypadający na jedną akcję</i>	99
14.2.	<i>Rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję</i>	100
NOTY DO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ		101
15.	KASA I ŚRODKI W BANKU CENTRALNYM	101
16.	NALEŻNOŚCI OD BANKÓW	101
17.	POCHODNE INSTRUMENTY FINANSOWE I INSTRUMENTY WBUDOWANE	102
17.1.	<i>Pochodne instrumenty finansowe</i>	102
17.2.	<i>Forward kredytowy</i>	103
18.	RACHUNKOWOŚĆ ZABEZPIECZEŃ	105
19.	AKTYWA FINANSOWE PRZEZNACZONE DO OBROTU	108
20.	INWESTYCYJNE PAPIERY WARTOŚCIOWE	108
21.	KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM	110
22.	WARTOŚCI NIEMATERIALNE	113
23.	RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE	115
24.	INNE AKTYWA	117
25.	ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW I POZOSTAŁYCH MONETARNYCH INSTYTUCJI FINANSOWYCH	118
26.	ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW	119
27.	ZOBOWIĄZANIA PODPORZĄDKOWANE	119
28.	ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU EMISJI DŁUŻNYCH PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	120
29.	POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA	121
30.	REZERWY	121
31.	KAPITAŁY	123

POZOSTAŁE NOTY	125
32. ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE	125
33. GRUPA JAKO LEASINGOBIORCA	126
34. AKTYWA, NA KTÓRYCH USTANOWIONO ZABEZPIECZENIA I O OGRANICZONEJ MOŻLIWOŚCI DYSPONOWANIA	126
35. SPRZEDAŻ NALEŻNOŚCI	127
36. DZIAŁALNOŚĆ POWIERNICZA	127
37. INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE DO SPRAWOZDANIA Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH.....	127
38. WYNIK NA INSTRUMENTACH FINANSOWYCH.....	130
39. WARTOŚĆ GODZIWA AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH	130
40. KOMPENSOWANIE AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH	137
41. TRANSAKCJE Z PODMIOTAMI POWIĄZANYMI	139
42. SEZONOWOŚĆ I CYKLICZNOŚĆ DZIAŁAŃ	143
43. ZDARZENIA PO DACIE SPRAWOZDAWCZEJ	143
ZARZĄDZANIE RYZYKIEM	146
44. CHARAKTER I ZAKRES RYZYKA ZWIĄZANEGO Z INSTRUMENTAMI FINANSOWYMI	146
45. RYZYKO KREDYTOWE	151
46. RYZYKO UTRATY PŁYNNOŚCI.....	175
47. POZOSTAŁE RYZYKA RYNKOWE	179
47.1. Ryzyko rynkowe	179
47.2. Ryzyko walutowe	179
47.3. Ryzyko zmiany stopy procentowej dla przepływów pieniężnych i wartości godziwej.....	182
47.4. Ryzyko operacyjne	187

Skonsolidowany rachunek zysków i strat

	Nota	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 przekształcone *
Działalność kontynuowana			
Przychody z tytułu odsetek		1 590 089	1 635 521
Koszty z tytułu odsetek		-570 902	-699 179
Wynik z tytułu odsetek	6	1 019 187	936 342
Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	7	-176 177	-156 302
w tym Odzyski ze sprzedaży wierzytelności i inne		12 754	35 060
Przychody z tytułu prowizji i opłat		668 987	668 228
Koszty z tytułu prowizji i opłat		-81 088	-94 265
Wynik z tytułu prowizji i opłat	8	587 899	573 963
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany	9	110 210	39 648
Ogólne koszty administracyjne	10	-1 122 912	-1 246 848
Pozostałe przychody operacyjne	11	26 148	36 168
Pozostałe koszty operacyjne	11	-203 926	-21 673
Podatek od instytucji finansowych		-148 776	0
Przychody z tytułu dywidend		120	86
Zysk brutto		91 773	161 384
Podatek dochodowy	12	-88 738	-46 513
Zysk netto z działalności kontynuowanej		3 035	114 871
Zysk netto z działalności zaniechanej		11 720	71 307
Zysk netto		14 755	186 178
Zysk przypadający akcjonariuszom Jednostki Dominującej, w tym:		14 755	186 178
Zysk z działalności kontynuowanej		3 035	114 871
Zysk z działalności zaniechanej		11 720	71 307
Średnia ważona liczba akcji zwykłych (w szt.)	14	248 260	248 260
Zysk przypadający akcjonariuszom Jednostki Dominującej na jedną akcję zwykłą (w zł)	14	59	750
Zysk z działalności kontynuowanej na jedną akcję zwykłą (w zł)	14	12	463
Zysk z działalności zaniechanej na jedną akcję zwykłą (w zł)	14	47	287
Średnia ważona rozwodniona liczba akcji zwykłych (w szt.)	14	248 260	248 260
Rozwodniony Zysk przypadający akcjonariuszom Jednostki Dominującej na jedną akcję zwykłą (w zł)	14	59	750
Rozwodniony Zysk z działalności kontynuowanej na jedną akcję zwykłą (w zł)	14	12	463
Rozwodniony Zysk z działalności zaniechanej na jedną akcję zwykłą (w zł)	14	47	287

* Patrz nota 3

Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów

	Nota	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 przekształcony *
Zysk netto z działalności kontynuowanej		3 035	114 871
Zysk netto z działalności zaniechanej		11 720	71 307
Pozostałe dochody podlegające opodatkowaniu, które mogą być przeniesione do wyniku, w tym:		-41 388	51 590
Wycena instrumentów pochodnych zabezpieczających przepływy pieniężne brutto	31	8 860	10 585
Podatek dochodowy dotyczący instrumentów pochodnych zabezpieczających przepływy pieniężne	31	-1 683	-2 011
Wycena aktywów dostępnych do sprzedaży brutto	31	-59 957	53 106
Podatek dochodowy dotyczący aktywów dostępnych do sprzedaży	31	11 392	-10 090
Całkowite dochody netto		-26 633	237 768
Całkowite dochody przypadające akcjonariuszom Jednostki Dominującej		-26 633	237 768

* Patrz nota 3

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

Aktywa	Nota	Na dzień 31 grudnia 2016	Na dzień 31 grudnia 2015
Kasa i środki w Banku Centralnym	15	1 731 869	2 703 510
Należności od banków	16	334 563	1 326 350
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	19	8 047 342	12 570 410
Pochodne instrumenty finansowe	17	466 709	562 046
Inwestycyjne papiery wartościowe	20	7 962 554	3 841 655
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	21	33 864 497	39 206 125
Wartości niematerialne	22	383 083	551 659
Rzeczowe aktywa trwałe	23	118 228	276 229
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	12	127 668	559 285
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego		0	2 173
Inne aktywa	24	221 460	305 501
Aktywa razem		53 257 973	61 904 943

Zobowiązania i kapitały	Nota	Na dzień 31 grudnia 2016	Na dzień 31 grudnia 2015
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	25	7 433 406	13 088 797
Pochodne instrumenty finansowe	17	1 546 166	1 478 611
Zobowiązania wobec klientów	26	36 329 411	37 762 146
Zobowiązania podporządkowane	27	332 096	724 789
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	28	501 830	1 758 677
Pozostałe zobowiązania	29	541 690	430 018
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego		63 963	110 267
Rezerwy	30	146 729	162 323
Zobowiązania razem		46 895 291	55 515 628
Kapitały własne przypadające akcjonariuszom Jednostki Dominującej		6 362 682	6 389 315
Kapitał akcyjny	31	2 256 683	2 256 683
Kapitał zapasowy		2 287 607	2 370 746
Pozostałe kapitały	31	1 002 489	1 018 927
Wynik z lat ubiegłych i bieżącego roku	31	815 903	742 959
Kapitały razem		6 362 682	6 389 315
Zobowiązania i kapitały razem		53 257 973	61 904 943

Skonsolidowane zestawienie zmian w kapitałach własnych

	Nota				Niepodzielony wynik finansowy		Kapitały przypadające właścicielom Jednostki Dominującej	Udziały niekontrolujące	Kapitały razem
		Kapitał akcyjny	Kapitał zapasowy	Pozostałe kapitały	Wynik finansowy lat ubiegłych	Wynik bieżącego roku			
Stan na 1 stycznia 2016		2 256 683	2 370 746	1 018 927	556 781	186 178	6 389 315	0	6 389 315
Wycena aktywów dostępnych do sprzedaży netto		0	0	-48 565	0	0	-48 565	0	-48 565
Wycena instrumentów pochodnych zabezpieczających przepływy pieniężne netto		0	0	7 177	0	0	7 177	0	7 177
Zysk netto za bieżący rok		0	0	0	0	14 755	14 755	0	14 755
Dochody całkowite razem		0	0	-41 388	0	14 755	-26 633	0	-26 633
Przeniesienie wyniku netto na wynik finansowy z lat ubiegłych		0	0	0	186 178	-186 178	0	0	0
Pozostałe		0	0	632	-632	0	0	0	0
Zmiany w strukturze Grupy		0	-137 191	-682	137 873	0	0	0	0
Transakcje z właścicielami		0	54 052	25 000	-79 052	0	0	0	0
Przeniesienie wyniku netto na fundusz ogólnego ryzyka bankowego		0	0	25 000	-25 000	0	0	0	0
Przeniesienie wyniku netto na kapitał zapasowy		0	54 052	0	-54 052	0	0	0	0
Stan na 31 grudnia 2016	31	2 256 683	2 287 607	1 002 489	801 148	14 755	6 362 682	0	6 362 682

	Nota	Niepodzielony wynik finansowy				Kapitały przypadające właścicielom Jednostki Dominującej	Udziały niekontrolujące	Kapitały razem
		Kapitał akcyjny	Kapitał zapasowy	Pozostałe kapitały	Wynik finansowy lat ubiegłych	Wynik bieżącego roku		
Stan na 1 stycznia 2015		2 256 683	2 357 406	947 287	252 459	337 680	6 151 515	59 6 151 573
Wycena aktywów dostępnych do sprzedaży netto		0	0	43 016	0	0	43 016	0 43 016
Wycena instrumentów pochodnych zabezpieczających przepływy pieniężne netto		0	0	8 574	0	0	8 574	0 8 574
Zysk netto za bieżący rok		0	0	0	0	186 178	186 178	0 186 178
Dochody całkowite razem		0	0	51 590	0	186 178	237 768	0 237 768
Przeniesienie wyniku netto na wynik finansowy z lat ubiegłych		0	0	0	337 680	-337 680	0	0 0
Nabycie udziałów od jednostek niesprawujących kontroli		0	0	50	-18	0	32	-59 -27
Transakcje z właścicielami		0	13 340	20 000	-33 340	0	0	0 0
Przeniesienie wyniku netto na fundusz ogólnego ryzyka bankowego		0	0	20 000	-20 000	0	0	0 0
Przeniesienie wyniku netto na kapitał zapasowy		0	13 340	0	-13 340	0	0	0 0
Stan na 31 grudnia 2015	31	2 256 683	2 370 746	1 018 927	556 781	186 178	6 389 315	0 6 389 315

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych

Działalność operacyjna	Nota	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015
Zysk brutto		146 929	253 349
Korekty o pozycje:		521 724	564 944
Amortyzacja	22,23	106 429	161 319
Utrata wartości majątku trwałego i inwestycyjnych papierów wartościowych		152 972	0
Niezrealizowane różnice kursowe		276 559	210 463
(Zysk) ze zbycia działalności zaniechanej		-33 751	0
Przeniesienie odsetek i dywidend dotyczących działalności inwestycyjnej i finansowej		15 699	227 496
(Zysk)/Strata ze zbycia, likwidacji składników rzeczowego majątku trwałego		10 778	-2 791
Pozostałe korekty		-6 963	-31 543
Zmiany stanu aktywów i pasywów :		3 663 090	-10 271 892
Pozostałe lokaty w innych bankach oraz kredyty i pożyczki udzielone innym bankom	37	914 240	-611 919
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	37	4 388 013	-12 387 979
Pochodne instrumenty finansowe	37	-12 517	502 397
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	37	-1 372 273	-775 381
Inne aktywa		20 152	8 656
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	37	-266 944	-2 766 332
Zobowiązania wobec klientów	37	-896 340	4 999 566
Pozostałe zobowiązania		148 327	53 522
Rezerwy		-4 504	-57 736
Dywidendy otrzymane		120	86
Podatek dochodowy zapłacony/otrzymany		-138 584	-87 711
Odsetki otrzymane		1 477 545	1 797 488
Odsetki zapłacone		-594 145	-946 549
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej		4 331 743	-9 453 599

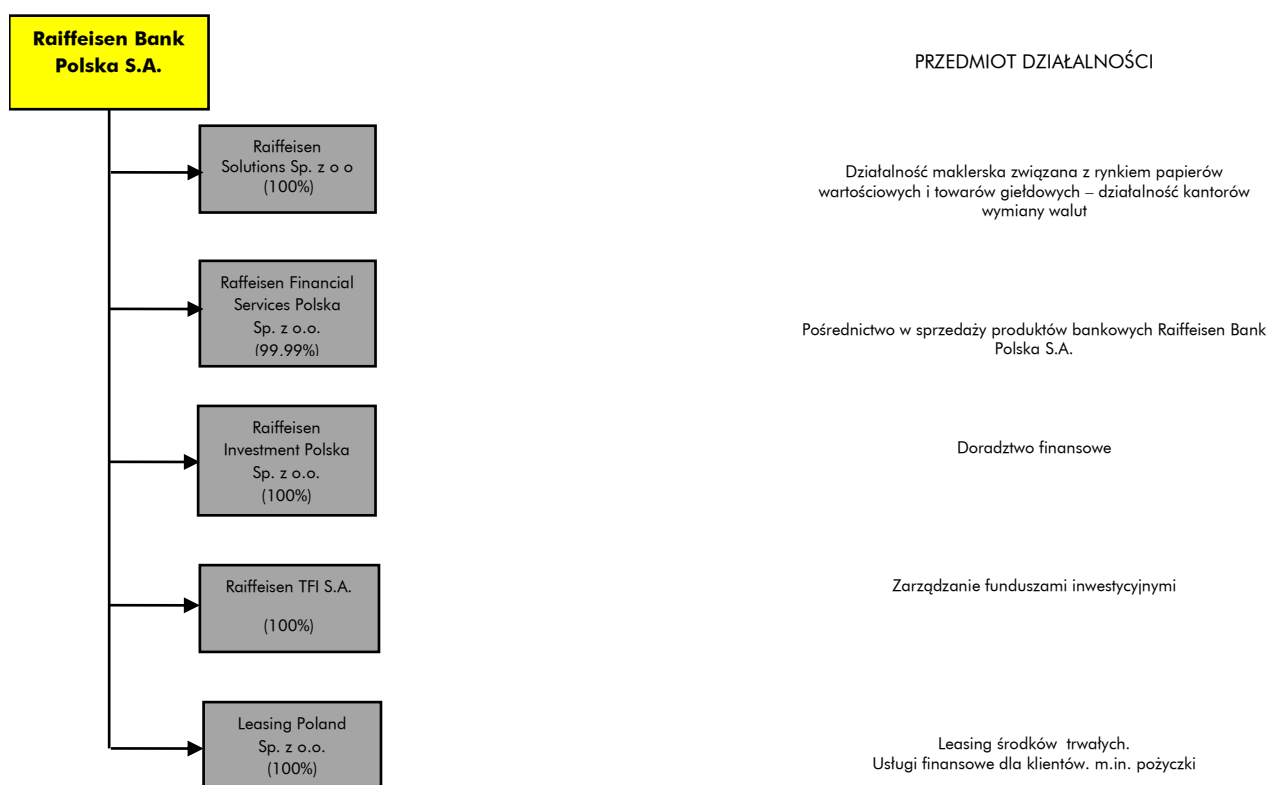
		Za rok obrotowy zakończony	Za rok obrotowy zakończony
Działalność inwestycyjna	Nota	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Wpływy z tytułu sprzedaży inwestycyjnych papierów wartościowych		1 452 524	16 258 264
Wpływy z tytułu sprzedaży składników rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych		1 228	9 721
Wpływy z tytułu zbycia akcji w spółkach zależnych		695 000	0
Wydatki z tytułu nabycia inwestycyjnych papierów wartościowych		-5 531 972	-7 447 638
Wydatki z tytułu nabycia akcji w spółkach zależnych		0	-29
Wydatki z tytułu nabycia składników rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych		-79 140	-78 626
Zmniejszenie środków pieniężnych w związku ze zmianami w strukturze Grupy		-419 236	0
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej		-3 881 596	8 741 692
Działalność finansowa			
Wpływy z tytułu zaciągnięcia zobowiązań podporządkowanych i długoterminowych kredytów bankowych		3 368 189	4 982 691
Wydatki z tytułu spłaty zobowiązań podporządkowanych i długoterminowych kredytów bankowych		-4 831 175	-4 759 481
Wpływy z tytułu emisji papierów dłużnych		0	617 700
Wydatki z tytułu spłaty odsetek od papierów dłużnych		-15 390	-29 354
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej		-1 478 376	811 555
Zmiana stanu środków pieniężnych i ich ekwiwalentów netto		-1 028 229	99 648
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek roku	37	2 913 206	2 813 558
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec roku	37	1 884 977	2 913 206

Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego

1. Informacje ogólne

Jednostką sporządzającą skonsolidowane sprawozdanie finansowe jest **Raiffeisen Bank Polska S.A.** z siedzibą w Warszawie 00-844, ul. Grzybowska 78 wpisany do polskiego Krajowego Rejestru Sądowego jako Spółka Akcyjna pod numerem KRS 0000014540, przez Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego.

Skład Grupy Kapitałowej Raiffeisen Bank Polska S.A. na 31 grudnia 2016 roku prezentuje poniższy schemat:

Konsolidacją metodą pełną objęte zostały następujące jednostki:

- **Raiffeisen Bank Polska S.A. („Jednostka Dominująca”)**
- **Raiffeisen-Leasing Polska S.A.** (do 31 marca 2016 roku)
- **Raiffeisen Insurance Agency Sp. z o.o.** (do 31 marca 2016 roku)
- **Raiffeisen-Leasing Service Sp. z o.o.** (do 31 marca 2016 roku)
- **Raiffeisen-Leasing Real Estate Sp. z o.o.** (do 31 marca 2016 roku)
- **Raiffeisen Financial Services Polska Sp. z o.o.**
- **Raiffeisen Investment Polska Sp. z o.o.**
- **Raiffeisen Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.**
- **Raiffeisen Solutions Sp. z o. o.**

Ponadto Grupa obejmowała konsolidacją spółki celowe Compass Variety Funding LTD oraz ROOF Poland Leasing 2014 DAC, obie z siedzibą w Irlandii, z wykorzystaniem których Grupa przeprowadziła sekurytyzację wierzytelności leasingowych. Spółki te zostały objęte konsolidacją, Jednostka Dominująca sprawuje nad nimi kontrolę, mimo iż nie posiada w nich zaangażowania kapitałowego.

Program sekurytyzacji wierzytelności leasingowych prowadzony z wykorzystaniem spółki celowej Compass Variety Funding LTD został zakończony 2 kwietnia 2015 roku, spółka ta została objęta konsolidacją do dnia zakończenia programu sekurytyzacji.

Spółka celowa ROOF Poland Leasing 2014 DAC została objęta konsolidacją do 31 marca 2016 roku, do dnia utraty nad nią kontroli w związku ze sprzedażą 100% akcji posiadanych w Raiffeisen-Leasing Polska S.A., poprzez którą pośrednio Jednostka Dominująca sprawowała kontrolę nad tą spółką celową.

Spółka Leasing Poland Sp. z o.o. nie została objęta konsolidacją ze względu na jej nieistotność.

Grupa Kapitałowa Raiffeisen Bank Polska S.A. prowadzi działalność w zakresie bankowości detalicznej, korporacyjnej oraz działalności inwestycyjnej i faktoringowej na terenie Polski, zatrudniając 5 061 osób na koniec 2016 roku (6 051 osoby na koniec 2015 roku).

Występujące w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym określenia oznaczają odpowiednio:

Bank lub Jednostka Dominująca – Raiffeisen Bank Polska S.A.

Jednostki Zależne – Raiffeisen-Leasing Polska S.A., Raiffeisen Insurance Agency Sp. z o.o., Raiffeisen Financial Service Polska Sp. z o.o., Raiffeisen-Leasing Service Sp. z o.o., Raiffeisen Leasing Real Estate Sp. z o.o., Leasing Poland Sp. z o.o., Raiffeisen Investment Polska Sp. z o.o., Raiffeisen Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A. , Raiffeisen Solutions Sp. z o.o.,

RZB – Raiffeisen Zentralbank Österreich AG, będący jednostką nadrzędną najwyższego szczebla

RBI – Raiffeisen Bank International AG, będący jednostką nadrzędną

Grupa lub Grupa Kapitałowa – Grupę Kapitałową Raiffeisen Bank Polska S.A.

Grupa RZB – Grupę Kapitałową Raiffeisen Zentralbank Oesterreich AG (RZB), w skład której wchodzi między innymi banki kontrolowane przez RBI i RZB z Europy Środkowej i Wschodniej, oddziały zagraniczne RZB, austriackie instytucje finansowe oraz inne instytucje wspomagające.

Zatwierdzenie niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Zarząd Jednostki Dominującej dokonał zatwierdzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego w dniu 6 marca 2017 roku.

Informacje o akcjonariuszach Jednostki Dominującej

Akcjonariuszem większościowym Jednostki Dominującej jest Raiffeisen Bank International AG, który powstał z obszarów wydzielonych z Raiffeisen Zentralbank Österreich AG (RZB) i Raiffeisen International Bank-Holding AG (RI). RBI jest całkowicie skonsolidowanym podmiotem zależnym RZB. RZB posiada 60,7% akcji RBI na 31 grudnia 2016. Pozostała część kapitału akcyjnego jest w wolnym obrocie na wiedeńskiej giełdzie papierów wartościowych, na której RBI notowany jest od 2005 roku. RBI jest spółką nadrzędną dla Raiffeisen Bank Polska S.A i posiada w nim 100% udziału.

Zmiany w strukturze Grupy w bieżącym okresie sprawozdawczym

W okresie objętym niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym wystąpiła następująca zmiana w strukturze Grupy:

31 marca 2016 roku Jednostka Dominująca sprzedała 100% akcji posiadanych w spółce Raiffeisen-Leasing Polska S.A. na rzecz Raiffeisen Bank International AG, od tego dnia Jednostka Dominująca utraciła kontrolę nad spółką Raiffeisen-Leasing Polska S.A. oraz spółkami należącymi do Grupy Raiffeisen-Leasing Polska S.A., czyli spółkami Raiffeisen Insurance Agency Sp. z o.o., Raiffeisen-Leasing Service Sp. z o.o., Raiffeisen-Leasing Real Estate Sp. z o.o. oraz spółką celową ROOF Poland Leasing 2014 DAC.

Skład Zarządu Jednostki Dominującej według stanu na 31 grudnia 2016 roku

Piotr Czarnecki	– Prezes Zarządu, CEO
Maciej Bardan	– Pierwszy Wiceprezes Zarządu
Jan Czeremcha	– Wiceprezes Zarządu
Ryszard Drużyński	– Wiceprezes Zarządu, COO
Łukasz Januszewski	– Członek Zarządu
Piotr Konieczny	– Członek Zarządu, CFO

Skład Rady Nadzorczej Jednostki Dominującej według stanu na 31 grudnia 2016 roku

Dr Karl Sevelda	– Przewodniczący Rady Nadzorczej
Martin Grill	– Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej
Dr Johann Strobl	– Członek Rady Nadzorczej
Klemens Breuer	– Członek Rady Nadzorczej
Peter Lennkh	– Członek Rady Nadzorczej
Andreas Gschwenter	– Członek Rady Nadzorczej
Dr Herbert Stepic	– Członek Rady Nadzorczej
Władysław Gołębiowski	– Członek Rady Nadzorczej
Selcuk Sari	– Członek Rady Nadzorczej

W okresie od 1 stycznia 2016 roku do 31 grudnia 2016 roku miały miejsce następujące zmiany w składzie Zarządu i Rady Nadzorczej Banku.

W dniu 18 października 2016 r. Pan Marek Patuła złożył rezygnację z funkcji Członka Zarządu odpowiedzialnego za zarządzanie ryzykiem. W jego miejsce w dniu 7 listopada 2016 r. Rada Nadzorcza Banku powołała warunkowo Pana Witolda Broniszewskiego. Powołanie odnosi skutek z dniem otrzymania przez Bank zgody Komisji Nadzoru Finansowego na powołanie Pana Witolda Broniszewskiego do pełnienia funkcji Członka Zarządu nadzorującego zarządzanie ryzykiem istotnym w działalności Banku.

Na dzień 31 grudnia 2016 r. Bank oczekiwał na decyzję Komisji Nadzoru Finansowego, a nadzór nad zarządzaniem ryzykiem istotnym w działalności Banku powierzono tymczasowo Prezesowi Zarządu.

14 lutego 2017 roku Komisja Nadzoru Finansowego podjęła decyzję o powołaniu Pana Witolda Broniszewskiego do pełnienia funkcji Członka Zarządu odpowiedzialnego za obszar zarządzania ryzykiem istotnym w działalności Banku.

W dniu 22 grudnia 2016 roku Pan Ryszard Drużyński złożył rezygnację z pełnienia funkcji Wiceprezesa Zarządu odpowiedzialnego za zarządzanie obszarem operacji i IT ze skutkiem na dzień 31 stycznia 2017.

2. Opis istotnych zasad rachunkowości

2.1. Podstawa sporządzenia sprawozdania finansowego

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy zostało sporządzone za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2016 roku, dane porównawcze zaprezentowano za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 roku. Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone w złotych polskich, a wszystkie wartości, o ile nie wskazano inaczej, zostały podane w tysiącach złotych (tys. zł).

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone w oparciu o założenie kontynuowania przez Grupę działalności gospodarczej w niezmińszonym istotnie zakresie, w okresie nie krótszym niż rok od dnia sprawozdawczego.

Dane finansowe, prezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy zostały przygotowane w sposób zapewniający ich porównywalność.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy uwzględnia wymogi wszystkich zatwierdzonych przez Unię Europejską Międzynarodowych Standardów Rachunkowości, Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej oraz związanych z nimi interpretacji. Zmiany standardów i interpretacji, które weszły w życie od 1 stycznia 2016 roku oraz ich wpływ na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy - zostały zaprezentowane w nocie 2.25.1 do skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie nie uwzględnia zmian standardów i interpretacji, które oczekują na zatwierdzenie przez Unię Europejską bądź zostały zatwierdzone przez Unię Europejską, ale weszły lub wejdą w życie dopiero po dniu sprawozdawczym (nota 2.25.2 do skonsolidowanego sprawozdania finansowego).

W okresie objętym sprawozdaniem finansowym Grupa nie dokonała istotnych zmian zasad rachunkowości w zakresie wyceny aktywów i pasywów oraz pomiaru wyniku finansowego w stosunku do zasad przyjętych w poprzednim okresie.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy zostało sporządzone w oparciu o następujące zasady wyceny:

- według wartości godziwej dla: instrumentów pochodnych, aktywów i zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu, aktywów finansowych wyznaczonych w momencie początkowego ujęcia jako aktywa finansowe wyceniane przez wynik finansowy oraz aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, za wyjątkiem tych, dla których nie można wiarygodnie ustalić wartości godziwej,
- według zamortyzowanego kosztu dla pozostałych aktywów finansowych, w tym dla kredytów i pożyczek oraz pozostałych zobowiązań finansowych

- według kosztu historycznego dla aktywów i zobowiązań niefinansowych,
- aktywa trwałe (lub grupy do zbycia) przeznaczone do sprzedaży wyceniane są w niższej z następujących dwóch kwot: ich wartości bilansowej lub wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia,
- wartość aktywów i zobowiązań, które stanowią pozycje zabezpieczone w ramach rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej, które w przeciwnym przypadku wyceniane są w zamortyzowanym koszcie, jest korygowana w celu ujęcia zmian w wartości godziwej związanych z zabezpieczanym ryzykiem.

2.2. Oświadczenie o zgodności

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe („skonsolidowane sprawozdanie finansowe”) Grupy zostało sporządzone zgodnie z wymogami Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej, które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską i innymi obowiązującymi przepisami prawa.

2.3. Pozycje wyrażone w walutach obcych

Pozycje zawarte w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym wycenia się w walucie podstawowego środowiska gospodarczego, w którym Grupa prowadzi działalność (tzw. waluta funkcjonalna). Skonsolidowane sprawozdanie finansowe prezentowane jest w złotych polskich (zł), który jest walutą funkcjonalną.

Transakcje wyrażone w walutach obcych przelicza się na walutę funkcjonalną według kursu obowiązującego w dniu transakcji. Pozycje pieniężne sprawozdania z sytuacji finansowej wyrażone w walutach obcych przelicza się na walutę funkcjonalną według kursu obowiązującego na dzień sprawozdawczy (tj. kursu średniego ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski, obowiązującego na koniec okresu sprawozdawczego).

Wszystkie powstałe różnice kursowe, w tym zyski i straty kursowe z tytułu rozliczenia transakcji ujmują się w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany” - za wyjątkiem różnic kursowych powstałych na instrumentach finansowych dostępnych do sprzedaży, które wykazywane są w pozostałych całkowitych dochodach.

2.4. Konsolidacja

Jednostki zależne to jednostki, wobec których Jednostka Dominująca sprawuje kontrolę.

Jednostka Dominująca sprawuje kontrolę nad jednostką, w której dokonano inwestycji, wtedy i tylko wtedy, gdy Jednostka Dominująca jednocześnie:

- sprawuje władzę na jednostką, w której dokonano inwestycji,

- z tytułu swojego zaangażowania w jednostce, w której dokonano inwestycji, podlega ekspozycji na zmienne wyniki finansowe lub posiada prawa do zmiennych wyników finansowych, oraz
- posiada możliwość wykorzystania sprawowanej władzy nad jednostką, w której dokonano inwestycji do wywierania wpływu na wysokość swoich wyników finansowych.

Jednostki zależne podlegają konsolidacji metodą pełną od dnia przejęcia nad nimi kontroli przez Grupę. Konsolidowanie jednostek zależnych ustaje z dniem utraty kontroli. Polityka rachunkowości jednostek zależnych jest dostosowana do polityki rachunkowości Grupy.

W okresie objętym niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym nie wystąpiły postanowienia umowne wymagające od Grupy udzielenia wsparcia finansowego żadnej z konsolidowanych spółek celowych, w tym zdarzenia lub okoliczności narażające Grupę na straty.

Jednostki zależne w okresie od dnia objęcia nad nimi kontroli przez Jednostkę Dominującą do dnia ustania kontroli podlegają pełnej konsolidacji, co polega na sumowaniu poszczególnych odpowiadających pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej, rachunku zysków i strat Jednostki Dominującej oraz jednostek zależnych w pełnej wysokości oraz dokonaniu odpowiednich korekt i wyłączeń konsolidacyjnych.

Wyłączeniu podlegają transakcje wewnątrzgrupowe i salda wewnątrzgrupowe (wzajemne należności i zobowiązania oraz inne rozrachunki o podobnym charakterze jednostek objętych konsolidacją) oraz niezrealizowane zyski i straty lub przychody i koszty powstałe w wyniku transakcji wewnątrzgrupowych. Wyłączeniu podlegają również dywidendy naliczone lub wypłacone przez Jednostki Zależne Jednostce Dominującej i innym jednostkom objętym konsolidacją oraz bilansowa wartość udziałów posiadanych przez Jednostkę Dominującą w Jednostkach Zależnych oraz kapitał własny tych jednostek na moment ich nabycia.

Nabycia Jednostek Zależnych (objęcia kontroli) przez Grupę rozlicza się na dzień nabycia metodą nabycia. W dniu nabycia ujmuje się możliwe do zidentyfikowania nabyte aktywa i przejęte zobowiązania oraz wszelkie niekontrolujące udziały w jednostce przejmowanej wyceniane według ich wartości godziwych na dzień nabycia.

Sumę:

- przekazanej zapłaty (wycenianej według wartości godziwej na dzień nabycia),
- kwoty wszelkich niekontrolujących udziałów w podmiocie przejmowanym (wycenionych w wartości godziwej lub w wartości proporcjonalnego udziału niekontrolujących udziałów w możliwych do zidentyfikowania aktywach netto przejmowanego podmiotu) oraz

- udziału w kapitale podmiotu przejmowanego, należącego poprzednio do Jednostki Dominującej (wycenionego według wartości godziwej na dzień nabycia) - w przypadku połączenia realizowanego etapami

porównuje się do wartości netto możliwych do zidentyfikowania nabytych aktywów i przejętych zobowiązań. W przypadku, gdy różnica pomiędzy tymi pozycjami stanowi nadwyżkę, rozpoznaje się ją jako wartość firmy, w przeciwnym wypadku różnicę tę ujmuje się bezpośrednio w rachunku zysków i strat.

W procesie połączenia z innymi podmiotami może powstać wartość firmy i inne wartości niematerialne – zasady rachunkowości ich dotyczące omówiono w nocie 2.16 skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

2.5. Ustalenie wyniku finansowego

2.5.1. Przychody i koszty z tytułu odsetek

Grupa rozpoznaje przychody odsetkowe od aktywów finansowych, jeżeli jest prawdopodobne, że w przyszłości uzyska korzyści ekonomiczne i kwota przychodu może być wyceniona w wiarygodny sposób.

W rachunku zysków i strat ujmowane są przychody i koszty odsetkowe dotyczące instrumentów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej oraz aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy i papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży. W ramach przychodów i kosztów odsetkowych prezentowane są również odsetki od pochodnych instrumentów finansowych, stanowiących pozycję zabezpieczającą w ramach stosowanej przez Grupę rachunkowości zabezpieczeń.

Metoda efektywnej stopy procentowej jest metodą obliczania zamortyzowanego kosztu składnika aktywów lub zobowiązań finansowych oraz alokacji związanych z nimi przychodów lub kosztów z tytułu odsetek do właściwego okresu. Efektywna stopa procentowa jest stopą, którą dyskontowane są przyszłe przepływy pieniężne w oczekiwanym okresie do wygaśnięcia instrumentu finansowego do bieżącej wartości bilansowej netto danego aktywa lub zobowiązania finansowego. Przy obliczaniu efektywnej stopy procentowej przepływy pieniężne szacowane są przy uwzględnieniu warunków umownych danego instrumentu finansowego, nie biorąc jednak pod uwagę możliwych przyszłych strat z tytułu niespłaconych kredytów. Kalkulacja ta uwzględnia wszystkie płatności odsetkowe, prowizje i opłaty zapłacone lub otrzymane między stronami umowy, oraz wszelkie inne premie lub dyskonta.

Dla udzielonych oraz otrzymanych kredytów i pożyczek o nieustalonych harmonogramach przyszłych przepływów pieniężnych lub o nieustalonych terminach zmian oprocentowania, dla których nie można ustalić efektywnej stopy procentowej, prowizje i opłaty otrzymane i zapłacone są rozliczane liniowo.

W przypadku instrumentów finansowych dla których rozpoznano utratę wartości, przychody odsetkowe są naliczane od wartości bieżącej należności (czyli wartości pomniejszonej o odpis aktualizujący wartość) przy zastosowaniu stopy procentowej użytej do zdyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych dla celów wyceny utraty wartości.

2.5.2. Przychody i koszty z tytułu prowizji i opłat

Opłaty i prowizje otrzymane i zapłacone bezpośrednio związane z powstaniem aktywów lub zobowiązań finansowych są prezentowane w przychodach lub kosztach odsetkowych zgodnie z zasadami opisanymi w notcie 2.5.1 skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Pozostałe opłaty i prowizje są rozliczane liniowo lub ujmowane jednorazowo w przychodach i kosztach z tytułu prowizji i opłat.

Do prowizji rozliczanych liniowo przez okres życia produktu zaliczane są prowizje i opłaty otrzymane oraz zapłacone dotyczące wystawienia gwarancji i akredytyw.

Prowizje otrzymywane lub płacone z tytułu wykonania określonych usług finansowych są ujmowane w rachunku zysków i strat jednorazowo w momencie wykonania usługi np. prowizje za przelewy, operacje gotówkowe, opłaty związane z obsługą środków pieniężnych, operacje z tytułu obsługi kart płatniczych, działalność maklerska, działalność factoringowa.

Prowizje dotyczące kredytów konsorcjalnych organizowanych przez Grupę są rozpoznawane w momencie zakończenia procesu aranżacji konsorcjum, pod warunkiem, że Grupa nie jest jednym z podmiotów finansujących albo zachowuje część finansowania, przy takiej samej efektywnej stopie procentowej dla porównywalnego ryzyka jak pozostali uczestnicy konsorcjum.

2.5.2.1. Przychody i koszty z tytułu opłat i prowizji powiązanych z ubezpieczeniami

Przychody z bancassurance

Grupa osiąga przychody z tytułu „bancassurance”, tj. sprzedaży poprzez kanały dystrybucji Grupy produktów ubezpieczeniowych. W celu odzwierciedlenia treści ekonomicznej oraz właściwego ujęcia przychodów i kosztów dotyczących oferowanych produktów ubezpieczeniowych, Grupa przyjęła odrębne zasady prezentacji i rozliczenia opłat uzyskiwanych z tytułu bancassurance w zależności od występowania powiązania produktu ubezpieczeniowego z instrumentem finansowym oferowanym na rzecz tego samego klienta bądź braku takiego powiązania. W przypadku wykazania powiązania dwóch lub większej liczby transakcji, kryteria ujmowania przychodu stosuje się łącznie do tych transakcji.

Bezpośrednie powiązanie produktu ubezpieczeniowego z instrumentem finansowym występuje w szczególności, gdy jest spełniony co najmniej jeden z dwóch warunków:

- 1) instrument finansowy jest oferowany przez Grupę zawsze z produktem ubezpieczeniowym,

- 2) produkt ubezpieczeniowy jest oferowany przez Grupę wyłącznie z instrumentem finansowym, tj. nie ma możliwości zakupu w Grupie produktu ubezpieczeniowego identycznego co do formy prawnej, warunków i treści ekonomicznej bez zakupu produktu łączonego z instrumentem finansowym.

W przypadku braku zaistnienia co najmniej jednego z wymienionych warunków dokonywana jest dalsza analiza powiązania transakcji sprzedaży instrumentu finansowego i ubezpieczenia w oparciu o analizę treści ekonomicznej tych transakcji i przy wykorzystaniu kryteriów takich jak:

- a) stopień sprzedaży produktów łączonych, tj. procentowy udział instrumentów finansowych z ochroną ubezpieczeniową do ilości umów dotyczących instrumentów finansowych w portfelu Grupy,
- b) średnie rzeczywiste roczne oprocentowanie poszczególnych instrumentów finansowych w portfelu Grupy w podziale na zawierające ochronę ubezpieczeniową (w podziale na instrumenty finansowe zgodnie z ofertą produktową Grupy, produkty ubezpieczeniowe i grupy ubezpieczeń) i bez ochrony ubezpieczeniowej (w podziale na instrumenty finansowe zgodnie z ofertą produktową Grupy),
- c) możliwości przystąpienia do ochrony ubezpieczeniowej bez instrumentu finansowego,
- d) przy braku wymogu Grupy zawarcia przez klienta umowy ubezpieczenia do nabywanego przez niego instrumentu finansowego - liczby zbliżonych w zakresie warunków i zasad umów ubezpieczenia zawartych w innych zakładach ubezpieczeń niż zakład ubezpieczeń, którego produkty są oferowane przez Grupę łącznie z instrumentem finansowym,
- e) liczby rezygnacji i wysokości zwracanych prowizji – w podziale na instrumenty finansowe zgodnie z ofertą produktową Grupy, produkty ubezpieczeniowe i grupy ubezpieczeń,
- f) zakres czynności wykonywanych na rzecz ubezpieczyciela w trakcie trwania umowy ubezpieczenia.

Analizą powiązania produktu ubezpieczeniowego z instrumentem finansowym objęte są również instrumenty finansowe, które nie są oferowane umownie łącznie z umową ubezpieczenia.

Analiza powiązania transakcji sprzedaży produktów ubezpieczeniowych ze sprzedażą instrumentów finansowych dokonywana jest każdorazowo wraz z wprowadzeniem do oferty Grupy nowego produktu ubezpieczeniowego, jak również weryfikowana i uaktualniana corocznie dla całego portfela produktów oferowanego przez Grupę w celu potwierdzenia treści ekonomicznej tych produktów i związanych z nimi transakcji.

Produkty ubezpieczeniowe niepowiązane z instrumentami finansowymi

Przychody z tytułu produktów ubezpieczeniowych niepowiązanych z produktami kredytowymi oferowanymi przez Grupę, ujmowane są w księgach Grupy zgodnie z zasadą przewagi treści ekonomicznej nad formą prawną oraz z wykorzystaniem zasady współmierności przychodów i kosztów. W przypadku sprzedaży produktów ubezpieczeniowych, gdzie Grupa działa jedynie w roli agenta ubezpieczającego oraz nie ma

obowiązku świadczenia dalszych usług bądź wykonywania czynności na rzecz ubezpieczyciela po dokonaniu sprzedaży produktu ubezpieczeniowego, przychody z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych ujmowane są jednorazowo w dniu rozpoczęcia lub odnowienia polisa ubezpieczeniowych.

W przypadku, gdy sprzedaż niepowiązanych produktów ubezpieczeniowych wiąże się z zobowiązaniem Grupy do świadczenia dodatkowych usług, innych niż doprowadzenie do zawarcia umowy ubezpieczenia, Grupa ujmuje przychody według stopnia zaawansowania usługi i w rezultacie część otrzymanego wynagrodzenia rozliczana jest przez okres, w którym Grupa ma obowiązek świadczenia usług wynikających z oferowanego produktu ubezpieczeniowego. Okres ten w znacznej mierze pokrywa się również z okresem, w którym Grupa narażona jest na ryzyko zwrotu pobranego wynagrodzenia w przypadku rezygnacji klienta.

W przypadku części produktów klienci zachowują prawo do anulowania ochrony ubezpieczeniowej i zwrotu nadpłaconej składki w dowolnym momencie. Dla takich produktów Grupa weryfikuje czy kwotę wynagrodzenia do rozpoznania można oszacować w wiarygodny sposób, a wpływ korzyści ekonomicznych z transakcji jest prawdopodobny oraz dokonuje wiarygodnego szacunku rezerwy na zwroty, czyli kwoty, o którą winna być pomniejszona suma wynagrodzenia do ujęcia, jako racjonalnie pewny przychód. Grupa ponadto pomniejsza przychody ujmowane jednorazowo o szacunek rezerwy dotyczącej części wynagrodzenia, która będzie zwracana w związku z przedterminowym zakończeniem umowy leasingu i sprzedażą bądź likwidacją środka trwałego będącego przedmiotem umowy ubezpieczeniowej.

Szacunek rezerwy na zwroty oparty jest na analizie historycznych informacji o rzeczywistych zwrotach w przeszłości oraz przewidywaniach, co do trendu zwrotów w przyszłości.

Produkty ubezpieczeniowe powiązane z instrumentami finansowymi

Prowizje z tytułu produktów ubezpieczeniowych powiązanych z instrumentami finansowymi rozliczane są według tzw. metody względnej wartości godziwej. Metoda względnej wartości godziwej polega na proporcjonalnej alokacji przychodu z tytułu łącznej transakcji kredytu i sprzedaży ubezpieczenia na następujące elementy: element kredytu, element usługi pośrednictwa ubezpieczeniowego, element rezerwy na zwroty wynagrodzenia, oraz element obniżki marży w okresie życia polisy ubezpieczeniowej.

Jednostka Dominująca raz w roku, na datę sprawozdawczą, dokonuje weryfikacji przyjętych parametrów wejściowych oraz kluczowych założeń w modelu bancassurance (poza rezerwami na zwroty, które są szacowane kwartalnie). Dodatkowo na każdą datę sprawozdawczą Grupa dokonuje oceny, czy przyjęta polityka ujmowania przychodów i kosztów z bancassurance odpowiada treści ekonomicznej tych prowizji, oraz czy istnieje lepsza metoda ich ujmowania.

Prowizje z tytułu produktów ubezpieczeniowych powiązanych z instrumentami finansowymi (element kredytowy) rozliczane są metodą efektywnej stopy procentowej przez okres istnienia instrumentu

finansowego. Przychody i koszty tego typu prezentowane są odpowiednio w przychodach i kosztach odsetkowych. Element usługi pośrednictwa jest ujmowany jednorazowo w przychodach prowizyjnych. Element dotyczący obniżki marży jest rozliczany metodą liniową przez okres ochrony ubezpieczeniowej.

2.5.3. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany

Wynik na aktywach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat i z pozycji wymiany zawiera zyski i straty powstałe ze zbycia oraz zmiany wartości godziwej instrumentów finansowych wyznaczonych jako wyceniane do wartości godziwej przy początkowym ujęciu, a także zyski i straty powstałe ze zbycia oraz zmiany wartości godziwej instrumentów przeznaczonych do obrotu.

Wynik ten obejmuje także wynik zrealizowany i niezrealizowany na walutowych instrumentach pochodnych, na instrumentach pochodnych opartych o stopę procentową, na instrumentach dłużnych i na instrumentach kapitałowych, a także wynik na instrumentach finansowych zabezpieczających.

Wynik na instrumentach finansowych zabezpieczających prezentuje skutki kompensowania zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego oraz pozycji zabezpieczanej wpływające na rachunek zysków i strat, tj. część zabezpieczenia, która jest nieefektywna.

Wynik z pozycji wymiany obejmuje dodatnie i ujemne różnice kursowe, zarówno zrealizowane jak i niezrealizowane, powstałe z rewaluacji aktywów i pasywów nominowanych w walutach obcych oraz wynik zrealizowany na transakcjach spot. Rewaluacja przeprowadzana jest na bazie dziennej w odniesieniu do kursu średniego ogłaszanego dla danej waluty przez NBP obowiązującego na dzień sprawozdawczy (zgodnie z zasadami opisanymi w nocie 2.3. skonsolidowanego sprawozdania finansowego).

W wyniku z pozycji wymiany ujmowany jest ponadto komponent walutowy z wyceny do wartości godziwej walutowych instrumentów pochodnych (FX forward, FX swap, CIRS – walutowe swapy stopy procentowej oraz opcje walutowe).

2.5.4. Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe

Wynik z tytułu odpisów netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe powstaje w wyniku zaewidencjonowania odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych, w tym przede wszystkim ekspozycji kredytowych wobec banków i klientów (por. nota 2.9. skonsolidowanego sprawozdania finansowego) oraz odzysków ze sprzedaży wierzytelności Grupy.

2.5.5. Pozostałe przychody i koszty operacyjne

Pozostałe przychody operacyjne obejmują głównie przychody dotyczące sprzedaży usług niezwiązanych z podstawową działalnością Grupy, jak również przychody z tytułu sprzedaży, likwidacji lub utraty wartości składników majątku trwałego (w tym aktywów przejętych za długi) oraz z tytułu odwrócenia utraty wartości tych składników, rozwiązania odpisów z tytułu pozostałych rezerw oraz przychody z tytułu windykacji wierzytelności Grupy.

Pozostałe koszty operacyjne są to głównie koszty windykacji, koszty wynikające z poniesienia straty ze sprzedaży lub likwidacji majątku trwałego (w tym aktywów przejętych za długi) oraz wartości niematerialnych i prawnych, koszty dotyczące kar, grzywien i odszkodowań oraz zawiązania pozostałych rezerw.

2.5.6. Inne pozycje wyniku finansowego

2.5.6.1. Świadczenia pracownicze

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze zawierają: wynagrodzenia, premie, płatne urlopy oraz składki na ubezpieczenia społeczne i ujmowane są jako koszty w momencie ich poniesienia. Grupa rozpoznaje zobowiązanie z tytułu niewykorzystanych urlopów pracowniczych. Zobowiązanie to prezentowane jest w pozycji Rezerwy.

2.5.6.2. Przychody z tytułu dywidend

Przychody z tytułu dywidend są ujmowane w rachunku zysków i strat w dniu ustalenia praw udziałowców/akcjonariuszy do ich otrzymania.

2.6. Ujęcie, prezentacja i wycena aktywów i zobowiązań finansowych

Ujmowanie transakcji w księgach dla każdej grupy instrumentów finansowych jest dokonywane w dniu rozliczenia transakcji, tj. w dniu, którym Grupa staje się stroną zobowiązań kontraktowych wynikających z danego instrumentu. Dotyczy to także standaryzowanych transakcji kupna lub sprzedaży aktywów finansowych, które wymagają dostarczenia składnika aktywa w okresie wynikającym zwykle z obowiązujących regulacji lub konwencji przyjętych na danym rynku.

Kompensowanie składników aktywów i zobowiązań finansowych jest dokonywane w przypadku, gdy Grupa posiada ważny i niezależny od przyszłych zdarzeń tytuł prawny do rozliczenia transakcji na bazie kwoty netto. Dodatkowo, jeżeli Grupa oraz jej kontrahenci mają intencję do przeprowadzenia kompensaty lub do jednoczesnej realizacji aktywów i zobowiązań finansowych, przy całkowitej eliminacji lub istotnym zmniejszeniu ryzyka kredytowego oraz ryzyka utraty płynności (patrz nota 40 skonsolidowanego sprawozdania finansowego).

Do długoterminowych aktywów i zobowiązań finansowych Grupa zalicza odpowiednio aktywa i zobowiązania finansowe o terminie zapadalności lub wymagalności powyżej 12 miesięcy od dnia sprawozdawczego.

2.7. Aktywa finansowe

Klasyfikacja instrumentów finansowych w momencie początkowego ujęcia zależy od ich celu i charakterystyki oraz od intencji kierownictwa w momencie ich nabycia.

Grupa klasyfikuje swoje aktywa finansowe do następujących kategorii: aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, aktywa dostępne do sprzedaży, inwestycje utrzymywane do terminu zapadalności oraz kredyty, pożyczki i inne należności.

2.7.1. Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

Kategoria ta obejmuje trzy podkategorie: aktywa finansowe przeznaczone do obrotu, instrumenty finansowe wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przy początkowym ujęciu oraz pochodne instrumenty finansowe, o ile nie zostały przeznaczone na zabezpieczenie zgodnie z definicją MSR 39.

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu obejmują aktywa finansowe nabyte w celu odsprzedaży w bliskim terminie, aktywa finansowe będące częścią portfela określonych instrumentów finansowych, którymi zarządza się łącznie i dla których istnieje potwierdzenie aktualnego faktycznego wzoru generowania krótkoterminowych zysków oraz aktywa będące instrumentami pochodnymi niestanowiącymi kontraktów gwarancji finansowych ani instrumentów zabezpieczających.

Instrumenty finansowe są wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przy początkowym ujęciu tylko w przypadku, gdy:

- zastosowanie takiej klasyfikacji eliminuje lub znacząco zmniejsza niespójność co do sposobu wyceny lub co do sposobu ujmowania związanych z nimi zysków lub strat (tzw. niedopasowanie księgowe);
- grupa aktywów finansowych jest zarządzana, a jej wyniki oceniane w oparciu o wartość godziwą, zgodnie z udokumentowanymi zasadami zarządzania ryzykiem lub strategią inwestycyjną Grupy i zgodnie z przyjętym wewnętrznym systemem raportowania sytuacji tego portfela;
- składnik aktywów finansowych, który jest ujęty łącznie, zawiera jeden lub więcej wbudowanych instrumentów pochodnych, przy czym wbudowany w ten składnik aktywów finansowych instrument pochodny nie zmienia znacząco wynikających z podstawowej umowy przepływów pieniężnych, a jego wydzielenie jest zabronione.

Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat w momencie początkowego ujęcia, jak również po początkowym ujęciu wycenia się w wartości godziwej. Skutki wyceny i różnice kursowe dotyczące tej wyceny odnoszone są do rachunku zysków i strat, i prezentowane w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany”.

Składnik aktywów finansowych jest wyłączany ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej w momencie, gdy wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych lub w momencie, gdy Grupa przenosi umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych z tego składnika i dokonuje przeniesienia zasadniczo całego ryzyka i wszystkich pożytków z tytułu ich własności. Rozchód papierów wartościowych jest rozliczany metodą cen średnich.

2.7.2. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży są to aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, które zostały wyznaczone jako dostępne do sprzedaży lub niebędące:

- pożyczkami i należnościami,
- aktywami finansowymi utrzymywanymi do terminu zapadalności,
- aktywami finansowymi wycenianymi do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży obejmują instrumenty dłużne i kapitałowe, dla których okres utrzymywania nie został określony. Służą one zarządzaniu płynnością lub są nabywane i sprzedawane pod wpływem zmian cen na rynku.

Aktywa finansowe klasyfikowane jako dostępne do sprzedaży wyceniane są do wartości godziwej, z wyjątkiem tych aktywów, gdzie wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić, które ujemne się w cenie nabycia, pomniejszonej o ewentualne odpisy z tytułu utraty wartości. Skutki zmiany wartości godziwej, z wyłączeniem odpisów z tytułu utraty wartości, rozpoznawane są w sprawozdaniu z całkowitych dochodów aż do momentu wyłączenia składnika aktywów ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej, kiedy skumulowany wynik ujmowany jest w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w linii „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany”.

2.7.3. Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności to niezaliczane do instrumentów pochodnych aktywa finansowe o ustalonych lub możliwych do ustalenia płatnościach i ustalonym terminie zapadalności, które Grupa zamierza i jest w stanie utrzymać do terminu zapadalności oraz które nie spełniają definicji pożyczek i należności.

Ze względu na przyjętą politykę Grupy i wymogi MSSF UE, która nie zezwala na sprzedaż instrumentów finansowych klasyfikowanych jako utrzymywane do terminu zapadalności, w Grupie nie występuje możliwość „zarażenia” portfela aktywów finansowych utrzymywanych do terminu zapadalności w wyniku sprzedaży istotnej części aktywów zakwalifikowanych do tego portfela. Gdyby jednak Grupa dokonała takiej sprzedaży, wówczas wszystkie aktywa z tej kategorii są przeklasyfikowane do kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży oraz w okresie następnych dwóch lat obrotowych Grupa nie może kwalifikować żadnych aktywów finansowych jako utrzymywanych do terminu zapadalności.

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności ujmują się w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej na dzień rozliczenia transakcji kupna danego składnika aktywów. W momencie początkowego ujęcia składnik aktywów finansowych wycenia się w wartości godziwej, która jest powiększana lub pomniejszana o koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia lub emisji składnika aktywów finansowych.

Po początkowym ujęciu Grupa wycenia te aktywa finansowe według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej i z uwzględnieniem utraty wartości, a skutki wyceny odnoszone są do skonsolidowanego rachunku zysków i strat.

Składnik aktywów finansowych jest wyłączany ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej w momencie, gdy wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych lub w momencie, gdy Grupa przenosi umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych z tego składnika i dokonuje przeniesienia zasadniczo całego ryzyka i wszystkich pożytków z tytułu ich własności.

2.7.4. Pożyczki i należności

Pożyczki i należności to niezaliczane do instrumentów pochodnych aktywa finansowe o ustalonych lub możliwych do ustalenia płatnościach, które nie są notowane na aktywnym rynku, inne niż:

- aktywa finansowe, które Grupa zamierza sprzedać natychmiast lub w bliskim terminie (finansowanie udzielone przez Grupę klientowi w celu wygenerowania krótkoterminowych zysków; klasyfikowane jako przeznaczone do obrotu) i te, które Grupa zaklasyfikowała jako instrumenty finansowe wyceniane do wartości godziwej przy początkowym ujęciu;
- aktywa finansowe wyznaczone przez Grupę przy początkowym ujęciu jako dostępne do sprzedaży; lub
- aktywa finansowe, których posiadacz może nie odzyskać zasadniczo pełnej kwoty początkowej inwestycji z innego powodu niż pogorszenie obsługi kredytu (klasyfikowane są jako dostępne do sprzedaży).

Do kategorii „Pożyczek i należności” zaliczane są kredyty, pożyczki udzielone bankom oraz klientom włączając skupione wierzytelności oraz inwestycje w nienotowane na aktywnym rynku instrumenty dłużne.

Kredyty i pożyczki są rozpoznawane w momencie wypłaty środków kredytobiorcy.

Po początkowym ujęciu Grupa wycenia te aktywa finansowe według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej i z uwzględnieniem utraty wartości, a skutki wyceny odnoszone są do rachunku zysków i strat.

Składnik aktywów finansowych jest wyłączany ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej w momencie, gdy wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych lub w momencie, gdy Grupa przenosi umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych z tego składnika i dokonuje przeniesienia zasadniczo całego ryzyka i wszystkich pożytków z tytułu ich własności a także, gdy Grupa nie oczekuje dalszych przepływów pieniężnych z danego składnika aktywów finansowych.

2.8. Reklasyfikacja aktywów finansowych

Składnik aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży Grupa może przekwalifikować do kategorii pożyczek i należności, jeżeli składnik ten spełnia definicję pożyczek i należności oraz gdy Grupa ma zamiar i możliwość utrzymać dany składnik aktywów finansowych w dającej się przewidzieć przyszłości lub do terminu jego wymagalności, lub do aktywów finansowych utrzymywanych do terminu zapadalności, jeżeli nastąpiła zmiana intencji lub możliwości albo minęły „dwa kolejne lata obrotowe”, o których mowa w nocie 2.7.3 do skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

W przypadku przekwalifikowania składnika aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży z określonym terminem wymagalności, uprzednie zyski i straty związane z takim składnikiem, które zostały ujęte w innych całkowitych dochodach amortyzuje się i ujmuje w rachunku zysków i strat przez okres pozostały do terminu wymagalności, przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej. Wszelkie różnice pomiędzy nowym zamortyzowanym kosztem i kwotą umorzeniową amortyzuje się przez pozostały okres do terminu wymagalności składnika aktywów przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej, podobnie do amortyzacji premii lub dyskonta.

Grupa może przeklasyfikować aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy w przypadku wystąpienia wyjątkowych okoliczności.

Składnik aktywów finansowych jest reklasyfikowany według jego wartości godziwej w dniu reklasyfikacji. Zyski lub straty, które zostały ujęte w skonsolidowanym rachunku zysków i strat do momentu reklasyfikacji, nie podlegają odwróceniu. Wartość godziwą składnika aktywów finansowych w dniu reklasyfikacji uznaje się odpowiednio za jego nowy koszt lub nowy zamortyzowany koszt.

2.9. Utrata wartości aktywów finansowych

Na każdy dzień sprawozdawczy Grupa ocenia, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości danego składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych.

O utracie wartości składnika lub grupy aktywów finansowych i stratach poniesionych z tego tytułu mowa jest wyłącznie wtedy, gdy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości na skutek zajścia wydarzenia lub wydarzeń, które nastąpiły po pierwotnym ujęciu w księgach Grupy danego składnika aktywów (tzw. zdarzenie powodujące stratę) oraz gdy to zdarzenie (lub zdarzenia) mają wpływ na dotyczące tego aktywa lub grupy aktywów finansowych przyszłe przepływy pieniężne, które można wiarygodnie oszacować.

Zidentyfikowanie pojedynczego zdarzenia powodującego utratę wartości może nie być możliwe –wówczas utratę wartości będzie determinować łączny efekt kilku zdarzeń. Potencjalne straty oczekiwane w wyniku przyszłych zdarzeń, bez względu na prawdopodobieństwo ich wystąpienia, nie są rozpoznawane.

W oparciu o wymogi MSR 39 Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena oraz zalecenia zawarte w Rekomendacji R Komisji Nadzoru Finansowego, Grupa zdefiniowała katalog przesłanek utraty wartości dostosowany do profilu działalności Grupy.

W zakresie portfela ekspozycji detalicznych Grupa zdefiniowała następujące przesłanki utraty wartości:

- opóźnienie w spłacie przekraczające 90 dni,
- stwierdzenie wyłudzenia kredytu przez klienta,
- otrzymanie informacji o śmierci kredytobiorcy,
- wypowiedzenie umowy przez Grupę,
- kwestionowanie przez kontrahenta istnienia ekspozycji kredytowej na drodze sądowej,
- wszczęcie postępowania egzekucyjnego wobec pożyczkobiorcy,
- pogorszenie wyników analizy scoringowej,
- restrukturyzacja ekspozycji po 90 dniu przeterminowania,
- uzyskanie informacji o problemach finansowych kredytobiorcy,
- blokada limitu dla produktów odnawialnych.

W zakresie portfela ekspozycji korporacyjnych Grupa identyfikuje przesłanki utraty wartości przede wszystkim w oparciu o następujące kryteria:

- znaczące trudności finansowe klienta na podstawie negatywnej oceny sytuacji finansowej klienta,
- niedotrzymanie warunków umowy,

- przyznanie kontrahentowi ustępstwa przez Grupę, ze względów ekonomicznych lub prawnych wynikających z trudności finansowych klienta, którego w innym wypadku Grupa by nie udzieliła. Poprzez ustępstwo rozumie się każdą zmianę warunków umowy wobec klienta doświadczającego problemów finansowych,
- wysokie prawdopodobieństwo upadłości lub innej reorganizacji finansowej klienta,
- zanik aktywnego rynku na daną bilansową ekspozycję kredytową ze względu na problemy finansowe emitenta,
- uzyskanie informacji o wszczęciu postępowania upadłościowego lub bankructwie klienta,
- wypowiedzenie umowy,
- znaczące pogorszenie wyników analizy ratingowej,
- kwestionowanie bilansowej ekspozycji kredytowej przez klienta na drodze postępowania sądowego,
- wniosek Grupy o wszczęcie postępowania egzekucyjnego wobec klienta,
- nieznane miejsca pobytu i nieujawniony majątek klienta,
- obniżenie przez uznaną i powszechnie akceptowaną zewnętrzną instytucję oceny wiarygodności kredytowej (agencję ratingową) ratingu ,
- w makrootoczeniu wystąpiły sygnały mogące mieć negatywny wpływ na ryzyko działalności klienta,
- wystąpiły negatywne wiadomości medialne na temat klienta, inne sygnały, zmiany mogące mieć negatywny wpływ na ryzyko działalności klienta,
- istotna zmiana wartości lub jakości kluczowych zabezpieczeń,
- spadek obrotów przechodzących przez rachunki w Grupie,
- dla klientów, którzy zaliczani są do klasy aktywów Instytucje Finansowej - utrata licencji,
- dla klientów, którzy zaliczani są do klasy aktywów rządy i banki centralne – moratorium płatnicze.

Uszczegółowienie przesłanek utraty wartości zostało zawarte w instrukcjach wewnętrznych Grupy.

Proces identyfikacji przesłanek utraty wartości dla portfela korporacyjnego wspierany jest przez funkcjonujący w Grupie system wczesnego ostrzegania.

Ocena utraty wartości aktywów finansowych odbywa się w ramach procesu analizy indywidualnej oraz analizy grupowej. Analizie indywidualnej podlegają aktywa indywidualnie znaczące określone według kryteriów segmentacji klientów przyjętych przez Grupę oraz wielkości zaangażowania wobec klienta.

Analiza grupowa obejmuje natomiast poniższe typy ekspozycji:

- ekspozycje bez zidentyfikowanych przesłanek utraty wartości – ekspozycje poddawane są analizie grupowej pod kątem oszacowania odpisu na poniesione, lecz jeszcze niezidentyfikowane straty (model IBNR);
- ekspozycje ze zidentyfikowanymi przesłankami utraty wartości indywidualnie nieistotne;
- ekspozycje, dla których w wyniku analizy indywidualnej nie stwierdzono utraty wartości.

2.9.1. Aktywa wyceniane według zamortyzowanego kosztu

Jeżeli istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości pożyczek i należności lub aktywów finansowych utrzymywanych do terminu zapadalności wycenianych według zamortyzowanego kosztu, kwota odpisu aktualizującego jest równa różnicy pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów, a wartością bieżącą szacowanych przyszłych przepływów pieniężnych (z wyłączeniem nieponiesionych przyszłych strat kredytowych). Do dyskontowania oczekiwanych przepływów pieniężnych wykorzystywana jest co do zasady pierwotna efektywna stopa procentowa kontraktu.

Kalkulacja bieżącej wartości szacowanych przyszłych przepływów pieniężnych dotyczących zabezpieczonego składnika aktywów finansowych uwzględnia przepływy pieniężne wynikające z przyjętego zabezpieczenia pomniejszone o koszty jego nabycia i sprzedaży, niezależnie od tego, czy zajęcie jest prawdopodobne czy nie.

Po przeprowadzeniu kalkulacji i ustaleniu wysokości odpisu wartość bilansowa składnika aktywów zostaje zmniejszona poprzez odpis aktualizujący, a kwota odpisu obciąża rachunek zysków i strat.

Odpisy z tytułu utraty wartości ewidencjonowane są na odrębnych kontach księgowych. Dla celów bilansowych i ustalenia bieżącej wartości księgowej danego składnika aktywów finansowych są one prezentowane łącznie ze składnikami aktywów finansowych, w przypadku których nastąpiła utrata wartości.

Jeżeli w następnym okresie wysokość odpisu z tytułu utraty wartości zmniejszy się, a zmniejszenie to można w obiektywny sposób powiązać ze zdarzeniem następującym po ujęciu odpisu z tytułu utraty wartości (np. z poprawą oceny zdolności kredytowej dłużnika), to uprzednio ujęty odpis jest odwracany, a skutki odwrócenia rozpoznawane są w rachunku zysków i strat. Wartość bilansowa składnika aktywów ustalona w wyniku odwrócenia odpisu z tytułu utraty wartości nie może być wyższa niż wartość, która zostałaby określona według zamortyzowanego kosztu w przypadku, gdyby odpis z tytułu utraty wartości nie został rozpoznany.

Należności nieściągalne, przedawnione lub te, w przypadku których jednostka Dominująca podjęła decyzję o zaniechaniu windykacji są spisywane w ciężar odpisów na utratę wartości. W przypadku odzyskania uprzednio spisanej kwoty, jej wysokość jest wykazywana w rachunku zysków i strat w pozostałych przychodach operacyjnych.

2.9.1.1. Ekspozycje podlegające analizie indywidualnej

a) Ekspozycje niedetaliczne

Przesłanki utraty wartości ekspozycji indywidualnie istotnych identyfikowane są w ramach standardowego procesu monitorowania portfela kredytowego w zakresie sytuacji finansowej klienta oraz w ramach procesów restrukturyzacji ekspozycji kredytowych wynikających z trudności finansowych klienta.

W przypadku identyfikacji przesłanek utraty wartości kalkulacja odpisów aktualizujących metodą indywidualną polega na porównaniu wartości bilansowej analizowanego zaangażowania kredytowego z wartością oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych do wartości bieżącej pierwotną efektywną stopą procentową kontraktu.

Metoda szacowania przyszłych przepływów pieniężnych oparta jest na określeniu wielkości oczekiwanych przepływów środków pieniężnych wynikających z:

- dobrowolnej spłaty kredytobiorcy,
- realizacji zabezpieczeń.

Odzysk wyznaczany jest w sposób ekspercki w ramach zdefiniowanych przez Grupę scenariuszy procesu windykacji oraz założeń związanych z wynikami oceny sytuacji finansowej kredytobiorcy.

W przypadku, gdy łączna zdyskontowana wartość oczekiwanych przepływów pieniężnych z dobrowolnych spłat klienta oraz odzysków z zabezpieczeń jest niższa niż wartość bilansowa ekspozycji kredytowej, wówczas zostaje rozpoznana utrata wartości i zaksięgowany odpis aktualizujący.

Jeżeli w wyniku analizy indywidualnej Grupa stwierdzi, że nie wystąpiły obiektywne przesłanki utraty wartości indywidualnie ocenianego składnika aktywów finansowych lub przesłanki wystąpiły, jednak w wyniku analizy indywidualnej nie stwierdzono utraty wartości, to włącza ten składnik do grupy aktywów finansowych ocenianych grupowo pod kątem utraty wartości. Aktywa oceniane indywidualnie pod kątem utraty wartości, dla których utrata wartości została rozpoznana nie są włączane do oceny grupowej.

b) Ekspozycje detaliczne

Identyfikacja przesłanek utraty wartości ekspozycji indywidualnie istotnych dokonywana jest na poziomie klienta w toku cyklicznie przeprowadzanej analizy dotyczącej tych zaangażowań.

W przypadku identyfikacji przesłanek utraty wartości odpis aktualizujący wyznaczany jest poprzez porównanie wartości bilansowej analizowanego zaangażowania kredytowego z wartością oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych do wartości bieżącej pierwotną efektywną stopą procentową kontraktu.

Przyszłe przepływy pieniężne z ekspozycji zabezpieczonych ustalane są w oparciu o oczekiwane odzyski z zabezpieczeń. W przypadku ekspozycji niezabezpieczonych brane są pod uwagę szacowane odzyski z ekspozycji.

Utrata wartości zostaje rozpoznana, a odpis aktualizujący zaksięgowany, gdy łączna zdyskontowana wartość oczekiwanych przepływów pieniężnych jest niższa niż wartość bilansowa ekspozycji kredytowej.

Jeżeli przesłanka utraty wartości ekspozycji indywidualnie istotnej nie została rozpoznana, to jest ona włączana do grupy aktywów finansowych ocenianych grupowo pod kątem utraty wartości.

2.9.1.2. Ekspozycje podlegające analizie grupowej

W podejściu grupowym identyfikowane są grupy aktywów finansowych o podobnych charakterystykach ryzyka kredytowego, które następnie zbiorczo oceniane są pod kątem utraty wartości.

Podział aktywów finansowych na grupy o podobnych cechach ryzyka kredytowego jest przeprowadzany według stosowanego przez Grupę systemu segmentacji uwzględniającego: rodzaj produktu, typ klienta, przeterminowanie należności i inne istotne czynniki. Cechy te mają wpływ na oszacowanie przyszłych przepływów pieniężnych dla określonych grup aktywów, ponieważ wskazują na możliwości spłaty przez dłużników całości ich zobowiązań zgodnie z warunkami umów dotyczących ocenianych aktywów.

Grupa stosuje odrębne modele grupowe dla oceny utraty wartości grup ekspozycji bez zidentyfikowanych przesłanek utraty wartości oraz ze zidentyfikowanymi przesłankami utraty wartości:

a) ekspozycje bez zidentyfikowanych przesłanek utraty wartości (IBNR)

W przypadku podejścia grupowego stosowanego do ekspozycji bez zidentyfikowanych przesłanek utraty wartości kwota utraty wartości jest wyznaczona z wykorzystaniem parametrów: PD (prawdopodobieństwa niewywiązania się dłużnika ze spłaty zobowiązań) oraz LGD (współczynnika straty z tytułu niewywiązania się ze zobowiązań). W przypadku ekspozycji wobec przedsiębiorstw zamiast parametru PD stosuje się HDR (historyczne wskaźniki odzwierciedlające odsetek zdarzeń niewywiązania się z zobowiązań w danym okresie czasu).

Parametr PD/HDR estymowany jest metodami statystycznymi w oparciu o obserwowany historycznie (z uwzględnieniem najnowszych obserwacji) odsetek kredytów z utratą wartości dla grup o podobnych cechach ryzyka kredytowego. Dla poszczególnych grup parametr PD jest kalkulowany w horyzoncie czasowym odpowiadającym właściwemu dla danej grupy okresowi ujawnienia strat (LIP).

W celu odzwierciedlenia wysokości straty w momencie zidentyfikowania utraty wartości, Grupa wyznacza dla poszczególnych grup ekspozycji parametr LGD.

Poniżej przedstawione są najważniejsze informacje na temat kluczowych założeń i sposobu wyznaczania przez Grupę parametrów PD, LIP oraz LGD:

- parametr PD oraz LIP – ekspozycje detaliczne:

Do estymacji parametru PD wykorzystywana jest najnowsza, dostępna na moment estymacji historia. PD szacowane jest jako średnia z 6-ciu wskaźników wyrażających odsetek ekspozycji, dla których w ciągu okresu odpowiadającemu LIP od daty obserwacji pojawia się przesłanka utraty wartości (średnia ta jest ważona liczbą ekspozycji z daty obserwacji). Parametry PD aktualizowane są z częstotliwością miesięczną.

Parametr LIP dla kredytów detalicznych, przeterminowanych bez utraty wartości został wyznaczony jako średni czas od momentu wystąpienia przeterminowania do wejścia dłużnika w stan utraty wartości. Dla pozostałych kredytów detalicznych, został wyznaczony w oparciu o przeprowadzone analizy ukierunkowane na określenie momentu wystąpienia zdarzenia, w następstwie którego stwierdzono wejście dłużnika w stan utraty wartości. Na 31 grudnia 2016 przyjęty LIP wynosił odpowiednio 9 miesięcy dla portfela kredytów mieszkaniowych oraz 6 miesięcy dla pozostałych kredytów detalicznych.

- parametr PD/HDR oraz LIP – ekspozycje niedetaliczne:

Parametr HDR/PD wykorzystywany w procesie kalkulacji odpisów przypisywany jest na podstawie oceny wiarygodności kredytowej nadanej klientowi w procesie kredytowym. Ocena wiarygodności kredytowej wynika ze skali ratingowej zdefiniowanej w ramach danego systemu/modelu ratingowego, aktualizacja oceny ratingowej odbywa się co kwartał. Parametry HDR/PD przypisane do poszczególnych klas ratingowych aktualizowane są z częstotliwością roczną.

Parametr LIP dla ekspozycji niedetalicznych wynosi 9 miesięcy i uwzględnia okres od wystąpienia zdarzenia powodującego stratę do nadania statusu utraty wartości. Przy jej wyznaczeniu wzięto pod uwagę funkcjonujące procesy związane z monitorowaniem ekspozycji kredytowych klientów niedetalicznych (częstotliwość weryfikacji i raportowania), jak również analizy indywidualne przeprowadzone na próbie danych dotyczące identyfikacji rzeczywistego momentu wystąpienia zdarzenia.

Dla ekspozycji wobec przedsiębiorstw oraz instytucji finansowych Jednostka Dominująca wyznacza parametr HDR w oparciu o wyniki estymacji statystycznej.

Dla pozostałych ekspozycji niedetalicznych, w tym wobec projektów inwestycyjnych, zakładów ubezpieczeń, jednostek sektora publicznego, z uwagi na to, że brak jest reprezentatywnej próby klientów z rozpoznaną utratą wartości identyfikowanych historycznie, parametr PD wyznaczany jest w oparciu o założenia wewnętrznych systemów ratingowych oraz oczekiwań ekspertów dotyczące poziomu oczekiwanej szkodowości.

- parametr LGD – ekspozycje detaliczne:

Podejście do przypisywania parametru LGD różni się w podziale na ekspozycje zabezpieczone i niezabezpieczone. Parametr LGD dla ekspozycji zabezpieczonych ma na celu odzwierciedlić stratę na

skutek nieodzyskania pełnej wartości zabezpieczenia. Dla ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie parametr LGD wyznaczany jest w oparciu o historycznie obserwowane stopy odzysków (RR; recovery rate) na podstawie rzeczywistych danych z procesu sprzedaży zabezpieczeń (bezpośrednio od komorników lub od zewnętrznych agencji pośrednictwa w obrocie nieruchomościami) odnoszonych do ostatniej wykorzystywanej przez Jednostkę Dominującą (przed datą sprzedaży) wyceny zabezpieczenia.

W przypadku ekspozycji niezabezpieczonych LGD kalkulowane jest na podstawie historycznie obserwowanych odzysków pomniejszonych o koszty, jakie ponosi Jednostka Dominująca w celu odzyskania swoich należności, uwzględniając odsetek klientów, którzy w okresie 12 miesięcy od rozpoznania utraty wartości uregulowali zaległość wobec Jednostki Dominującej. Estymacja przeprowadzona jest na portfelu rachunków, dla których Jednostka Dominująca rozpoznała utratę wartości, przy czym kryterium wyodrębniania jednorodnych grup klientów jest ustanowione na poziomie portfela produktowego oraz liczby miesięcy od momentu zidentyfikowania utraty wartości danego rachunku. Zatem dla danego segmentu produktowego parametr LGD przyjmuje formę krzywej, która rośnie wraz z upływem czasu od momentu zidentyfikowania utraty wartości. Dla portfela ekspozycji bez utraty wartości przypisywany jest parametr agregujący informację o odzyskach występujących na całej przestrzeni założonego okresu odzysku. Ponadto, odzyski są korygowane o historycznie obserwowane wyniki transakcji sprzedaży portfeli należności z utratą wartości oraz cen uzyskanych przez Jednostkę Dominującą z tych sprzedaży.

- parametr LGD – ekspozycje niedetaliczne:

Parametr LGD przypisywany jest na poziomie pojedynczej ekspozycji kredytowej w oparciu o informacje dotyczące wartości i kategorii zabezpieczenia dostarczonego przez klienta. Na podstawie informacji o kategorii zabezpieczenia przypisywany jest parametr odzwierciedlający oczekiwane przepływy z realizacji zabezpieczenia oraz średni czas, w jakim oczekiwane są odzyski. Wspomniane wyżej parametry wyznaczane są ekspercko. W zależności od poziomu zabezpieczenia indywidualnej ekspozycji, Grupa jako źródło odzysku identyfikuje w części zabezpieczonej przepływy z tytułu zabezpieczeń oraz dobrowolne spłaty klienta. W przypadku spłat ze źródeł innych niż realizacja zabezpieczeń, założenia dotyczące oczekiwanego poziomu odzysku oraz czasu, w którym zostanie zrealizowany wyznaczane są w sposób ekspercki. Efektywna wartość parametru LGD przypisana do kontraktu uwzględnia zarówno odzyski z zabezpieczeń, jak i przepływy z innych źródeł, jak również koszt pieniądza w czasie.

b) Ekspozycje ze zidentyfikowanymi przesłankami utraty wartości

W odniesieniu do ekspozycji, dla których zidentyfikowano przesłanki utraty wartości, kwota utraty wartości jest wyznaczana metodą grupową w oparciu o oczekiwaną zdyskontowaną kwotę przyszłych przepływów pieniężnych wyznaczaną na podstawie historycznych parametrów strat lub odzysków.

Podejście do wyliczania odpisu z tytułu utraty wartości różni się w podziale na ekspozycje zabezpieczone i niezabezpieczone. W przypadku ekspozycji zabezpieczonych odpis wyznaczany jest jako różnica pomiędzy wartością bilansową ekspozycji i zdyskontowaną wartością oczekiwanych odzysków z zabezpieczeń (uwzględniając średni czas oraz stopę odzysku charakterystyczną dla danego typu zabezpieczenia, wyznaczone w sposób ekspercki). Dodatkowo brane jest pod uwagę prawdopodobieństwo powrotu do regularnej obsługi zadłużenia oraz prawdopodobieństwo ponownego przejścia do kategorii z utratą wartości po odnotowaniu „uzdrowienia”.

W przypadku ekspozycji niezabezpieczonych, założenia dotyczące kalkulacji parametru LGD określone zostały w części dedykowanej opisowi modelu IBNR, przy czym dla ekspozycji z utratą wartości estymowana wartość parametru LGD przypisywana jest z tej części krzywej LGD, która odpowiada indywidualnej dla danego rachunku informacji o liczbie miesięcy od zidentyfikowania utraty wartości.

c) Ekspozycje ze zidentyfikowanymi przesłankami, bez rozpoznanej utraty wartości

Ekspozycje niedetaliczne ze zidentyfikowanymi przesłankami utraty wartości, dla których na moment szacowania odpisów utrata wartości nie została rozpoznana, poddawane są analizie grupowej. Podstawę wyznaczenia odpisu tych ekspozycji stanowi wskaźnik pokrycia odpisem indywidualnym w kolejnych okresach po rozpoznaniu przesłanki utraty wartości.

Kalkulacja odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości weryfikowana jest w ramach procesu zarządzania ryzykiem modeli, w związku z tym, że stosowane przez Grupę modele kalkulacji odpisów oraz estymacji parametrów ryzyka są obarczone ryzykiem jakości danych i założeń metodologicznym oraz administrowania. W ramach procesu zarządzania ryzykiem modeli przeprowadzana jest ocena jakości procesu administrowania modelami oraz weryfikacja historyczna przyjętych parametrów, która ma na celu zminimalizowanie ryzyka przyjęcia błędnych parametrów. Proces zarządzania ryzykiem modeli nadzorowany jest przez Komitet Walidacji Modeli.

2.9.2. Utrata wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży

Jeśli zmniejszenie wartości godziwej aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży ujmowane było w kapitale własnym i występują obiektywne przesłanki utraty wartości tego składnika aktywów, to skumulowane straty ujęte dotychczas bezpośrednio w kapitale własnym są przenoszone z kapitału i ujmowane w rachunku zysków i strat, nawet jeśli składnik aktywów finansowych nie został wyłączony ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej Grupy.

Kwota skumulowanych strat, która zostaje przeniesiona z kapitału własnego do skonsolidowanego rachunku zysków i strat stanowi różnicę pomiędzy kosztem nabycia (pomniejszonym o wszelkie spłaty kapitału i amortyzację) i bieżącą wartością godziwą (pomniejszoną o wszelkie odpisy z tytułu utraty wartości tego składnika aktywów uprzednio ujęte w skonsolidowanym rachunku zysków i strat).

W przypadku wystąpienia utraty wartości aktywa finansowego klasyfikowanego jako dostępne do sprzedaży, dla którego wcześniej ujęto w kapitałach własnych zwwyżki z przeszacowania do wartości godziwej, wartość odpisu z tytułu utraty wartości najpierw pomniejsza kapitał własny, a następnie – jeżeli kwota uprzednio ujętych zwwyżek jest niewystarczająca na pokrycie utraty wartości – różnicę odnosi się do skonsolidowanego rachunku zysków i strat w pozycji „Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe”.

Odniesionych do skonsolidowanego rachunku zysków i strat odpisów z tytułu utraty wartości instrumentów kapitałowych zaliczanych do aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży nie odwraca się.

W przypadku instrumentów dłużnych, jeśli w następnym okresie wartość godziwa instrumentu dłużnego dostępnego do sprzedaży wzrośnie, a wzrost ten może być obiektywnie łączy ze zdarzeniem następującym po ujęciu straty z tytułu utraty wartości w skonsolidowanym rachunku zysków i strat, to odpis z tytułu utraty wartości należy odwrócić, a kwotę odwracanego odpisu ujmuje się w skonsolidowanym rachunku zysków i strat.

2.10. Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży i odkupu

Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży i odkupu są operacjami sprzedaży lub kupna papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu lub odsprzedaży w umownym terminie i po określonej umownej cenie.

Transakcje sprzedaży papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu (sell buy back, repo) na moment zawarcia ujmuje się w „Zobowiązaniach wobec banków” lub „Zobowiązaniach wobec klientów”, w zależności od kontrahenta transakcji.

Transakcje zakupu papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odsprzedaży (buy sell back, reverse repo) prezentowane są w aktywach: jako „Należności od banków” lub „Kredyty i pożyczki udzielone klientom”, w zależności od kontrahenta transakcji.

Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży i odkupu wyceniane są analogicznie do pozostałych pozycji prezentowanych w danej grupie aktywów lub pasywów. Różnica między ceną sprzedaży i odkupu jest traktowana odpowiednio jako koszt/przychód odsetkowy i rozliczana w czasie trwania umowy z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej.

Grupa dokonuje oceny, w jakim stopniu ryzyko i korzyści związane z aktywem pozostają w Grupie. Papiery wartościowe będące składnikiem transakcji z przyrzeczeniem odkupu nie są wyłączone ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej i podlegają wycenie według zasad określonych dla poszczególnych portfeli papierów wartościowych.

2.11. Pochodne instrumenty finansowe

2.11.1. Ujęcie i wycena

Instrumenty pochodne klasyfikowane są jako instrumenty przeznaczone do obrotu i prezentowane w odrębnej pozycji skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej, po stronie aktywów bądź pasywów. Instrumenty pochodne wyceniane są w wartości godziwej, bez uwzględniania kosztów transakcji, które będą poniesione przy ich sprzedaży. Instrument pochodny jest aktywem, jeśli jego wartość godziwa jest dodatnia, a zobowiązaniem – gdy jego wartość godziwa jest ujemna.

Najlepszą podstawą do wyznaczenia wartości godziwej instrumentu finansowego przy początkowym ujęciu jest cena transakcyjna (tj. wartość godziwa uiszczonej lub otrzymanej zapłaty). W pozostałych przypadkach jest to wartość godziwa określona na podstawie modelu wyceny, bazującego na danych pozyskanych z aktywnego rynku. Wykorzystywane przez Grupę techniki bazują między innymi na modelach zdyskontowanych przepływów pieniężnych, krzywych dochodowości oraz uznanych modelach wyceny opcji.

Zmiany wartości godziwej ujmowane są w rachunku zysków i strat – wartość tę zalicza się do wyniku z tytułu instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej (za wyjątkiem odmiennego sposobu ujęcia w przypadku stosowania rachunkowości zabezpieczeń – por. nota 2.11.3. skonsolidowanego sprawozdania finansowego).

Kwoty bazowe transakcji pochodnych wykazane są jako pozycje pozabilansowe od dnia zawarcia transakcji przez cały okres ich trwania.

2.11.2. Wbudowane instrumenty pochodne

Wbudowane instrumenty pochodne są składnikiem instrumentu złożonego zawierającego również umowę zasadniczą niebędącą instrumentem pochodnym, która sprawia, iż część przepływów pieniężnych wynikających z instrumentu łącznego zmienia się w sposób podobny do przepływów wynikających z samodzielnie występującego instrumentu pochodnego, np. w oparciu o stopę procentową, kurs walutowy, indeks kredytowy lub indeks cen, cenę instrumentu finansowego, rating kredytowy lub inną zmienną – pod warunkiem, że zmienna ta nie jest specyficzna dla żadnej ze stron kontraktu.

Oceny czy dana umowa zawiera wbudowany instrument pochodny dokonuje się na moment przystąpienia do umowy. Ponowna ocena jest dokonywana jedynie wtedy, gdy nastąpią zmiany w umowie istotnie wpływające na wynikające z niej przepływy pieniężne.

Instrument pochodny wykazywany jest odrębnie, gdy spełnione są łącznie następujące warunki:

- złożony instrument nie jest wyceniany w wartości godziwej, ze skutkiem odnoszonym do rachunku zysków i strat,

- charakter ekonomiczny wbudowanego instrumentu oraz ryzyka z nim związane nie są ściśle powiązane z charakterem ekonomicznym umowy zasadniczej i ryzykami z niej wynikającymi,
- odrębny instrument, którego charakterystyka odpowiadałaby cechom wbudowanego instrumentu pochodnego, spełniałby definicję instrumentu pochodnego.

Wydzielone instrumenty wbudowane są wyceniane na zasadach obowiązujących dla instrumentów pochodnych, natomiast umowa zasadnicza – zasad rachunkowości mających zastosowanie do konkretnych umów.

Wycena prezentowana jest w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Pochodne instrumenty finansowe”. Zmiany w wycenie do wartości godziwej wydzielonych wbudowanych instrumentów pochodnych odnoszone są do rachunku zysków i strat do pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany”.

Grupa zalicza do tej kategorii instrumenty wbudowane w lokaty strukturyzowane.

2.11.3. Rachunkowość zabezpieczeń

Grupa może wykorzystywać pochodne instrumenty finansowe w celu zabezpieczenia przed ryzykiem walutowym oraz ryzykiem stóp procentowych wynikającymi z działalności operacyjnej, finansowej i inwestycyjnej. W tym celu Grupa posługuje się relacjami zabezpieczającymi wartość godziwą (fair value hedge) i relacjami zabezpieczającymi przepływy pieniężne (cash flow hedge).

2.11.3.1. Kryteria

Rachunkowość zabezpieczeń stosowana jest przez Grupę, gdy spełnione są wszystkie poniższe warunki:

- w momencie ustanowienia zabezpieczenia formalnie wyznaczono i udokumentowano powiązanie zabezpieczające, jak również zdefiniowano cel zarządzania ryzykiem przez jednostkę oraz strategię ustanawiania zabezpieczeń. Dokumentacja zawiera identyfikację instrumentu zabezpieczającego, pozycji lub transakcji zabezpieczanej, charakter zabezpieczanego ryzyka, a także sposób, w jaki jednostka będzie oceniała efektywność instrumentu zabezpieczającego w kompensowaniu zmian wartości godziwej lub zmian przepływów pieniężnych pozycji zabezpieczanej związanych z zabezpieczanym ryzykiem,
- oczekuje się, że zabezpieczenie będzie wysoce efektywne w kompensowaniu zmian wartości godziwej lub przepływów pieniężnych wynikających z zabezpieczanego ryzyka, zgodnie z udokumentowaną pierwotnie strategią zarządzania ryzykiem, dotyczącą tego konkretnego powiązania zabezpieczającego,

- w przypadku zabezpieczeń przepływów pieniężnych planowana transakcja będąca przedmiotem zabezpieczenia jest wysoce prawdopodobna oraz będzie stanowić ekspozycję narażoną na zmiany przepływów pieniężnych, co w rezultacie będzie miało wpływ na rachunek zysków i strat,
- efektywność zabezpieczenia można wiarygodnie ocenić, tj. wartość godziwa lub przepływy pieniężne związane z pozycją zabezpieczaną wynikające z zabezpieczanego ryzyka oraz wartość godziwa instrumentu zabezpieczającego mogą być wiarygodnie wycenione,
- zabezpieczenie jest na bieżąco oceniane i stwierdza się jego wysoką efektywność we wszystkich okresach sprawozdawczych, na które zabezpieczenie zostało ustanowione.

Grupa wyznacza pewne instrumenty pochodne jako zabezpieczające wartość godziwą lub zabezpieczające przepływy pieniężne. W momencie ustanowienia zabezpieczenia formalnie wyznacza się i dokumentuje powiązanie zabezpieczające, jak również cel zarządzania ryzykiem w Grupie oraz strategię ustanowienia zabezpieczenia. Dokumentacja zawiera identyfikację instrumentu zabezpieczającego, zabezpieczanej pozycji lub transakcji oraz charakter zabezpieczanego ryzyka. Grupa dokumentuje również w momencie ustanowienia zabezpieczenia i na bieżąco ocenę efektywności instrumentu zabezpieczającego w kompensowaniu zagrożenia zmianami wartości godziwej pozycji zabezpieczanej.

2.11.3.2. Zabezpieczenie wartości godziwej

Zabezpieczenie wartości godziwej jest to zabezpieczenie przed zagrożeniem zmianami wartości godziwej ujętego składnika aktywów lub zobowiązania bądź uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, albo wyodrębnionej części takiego składnika aktywów, zobowiązania lub uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, które przypisać można konkretnemu rodzajowi ryzyka i które może wpływać na rachunek zysków i strat.

Zyski lub straty wynikające z przeszacowania instrumentu zabezpieczającego do wartości godziwej (dla pochodnego instrumentu zabezpieczającego) lub komponent walutowy jego wartości bilansowej (dla instrumentów finansowych innych niż instrumenty pochodne) wykazuje się skonsolidowanym w rachunku zysków i strat.

W przypadku pozycji zabezpieczanej, którą w innych okolicznościach wycenia się według zamortyzowanego kosztu, zyski lub straty związane z pozycją zabezpieczaną, wynikające z zabezpieczanego ryzyka, korygują wartość bilansową zabezpieczanej pozycji i są ujmowane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat.

W przypadku pozycji zabezpieczanej, którą są aktywa finansowe dostępne do sprzedaży, zyski lub straty wynikające z zabezpieczanego ryzyka są ujmowane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat.

Różnica pomiędzy zmianą wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego a zmianą wartości godziwej instrumentu zabezpieczanego, stanowiąca wynik nieefektywności relacji zabezpieczającej ujmowana jest

w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany”.

2.11.3.3. Zabezpieczenie przepływów pieniężnych

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych jest to zabezpieczenie przed zagrożeniem zmiennością przepływów pieniężnych, które przypisać można konkretnemu rodzajowi ryzyka związanemu z ujętym składnikiem aktywów lub zobowiązaniem lub z wysoce prawdopodobną planowaną transakcją i które mogłyby wpływać na skonsolidowany rachunek zysków i strat.

Zmiany wartości godziwej pochodnego instrumentu zabezpieczającego wyznaczonego jako zabezpieczenie przepływów pieniężnych w części stanowiącej efektywną część zabezpieczenia ujmowane są bezpośrednio w skonsolidowanych pozostałych dochodach całkowitych. Kwoty odniesione bezpośrednio na skonsolidowane pozostałe dochody całkowite przenoszone są do skonsolidowanego rachunku zysków i strat w tym samym okresie lub okresach, w których zabezpieczana planowana transakcja wywiera wpływ na skonsolidowany rachunek zysków i strat. Część nieefektywną zabezpieczenia ujmuje się w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany”.

2.11.3.4. Zaprzestanie stosowania rachunkowości zabezpieczeń

Grupa zaprzestaje stosowania zasad rachunkowości zabezpieczeń, gdy:

- instrument zabezpieczający wygasa, zostaje sprzedany, rozwiązany lub wykonany – w takim przypadku skumulowane zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym przepływy pieniężne odnoszone bezpośrednio na inne dochody całkowite przez okres, w którym zabezpieczenie było efektywne, ujmuje się dalej w odrębnej pozycji w innych dochodach całkowitych, aż do momentu zajścia planowanej transakcji,
- zabezpieczenie przestaje spełniać kryteria rachunkowości zabezpieczeń – w takim przypadku skumulowane zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym przepływy pieniężne odnoszone bezpośrednio na inne dochody całkowite przez okres, w którym zabezpieczenie było efektywne, ujmuje się dalej w odrębnej pozycji w innych dochodach całkowitych, aż do momentu zajścia planowanej transakcji,
- zaprzestano oczekiwać realizacji planowanej transakcji (w przypadku zabezpieczenia przepływów pieniężnych) – w takim przypadku wszystkie skumulowane zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym odnoszone bezpośrednio na inne dochody całkowite przez okres, w którym zabezpieczenie było efektywne, ujmuje się w rachunku zysków i strat,

- Grupa unieważnia powiązanie zabezpieczające – w takim przypadku wszystkie skumulowane zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym odnoszone bezpośrednio na inne dochody całkowite przez okres, w którym zabezpieczenie było efektywne, ujmuje się w rachunku zysków i strat (chyba że zabezpieczenie przepływów pieniężnych dotyczyło realizacji planowanej transakcji – wtedy skumulowane zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym odnoszone bezpośrednio na inne dochody całkowite przez okres, w którym zabezpieczenie było efektywne, ujmuje się dalej w odrębnej pozycji w innych dochodach całkowitych, aż do momentu zajścia planowanej transakcji lub do momentu gdy zaprzestano oczekiwać realizacji planowanej transakcji, kiedy to reklasyfikuje się je do rachunku zysków i strat).

Za wygaśnięcie lub rozwiązanie instrumentu zabezpieczającego nie uważa się zastąpienia jednego instrumentu zabezpieczającego drugim lub przedłużenia terminu ważności danego instrumentu zabezpieczającego, jeśli takie zastąpienie lub przedłużenie terminu stanowi część udokumentowanej strategii zabezpieczania przyjętej przez jednostkę.

2.12. Zobowiązania finansowe

Zobowiązania finansowe są klasyfikowane do kategorii: zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz pozostałe zobowiązania finansowe.

Grupa decyduje o klasyfikacji zobowiązania finansowego w momencie jego początkowego ujęcia.

Do kategorii zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy zaliczane są pochodne instrumenty finansowe. Pochodne instrumenty finansowe wyceniane są do wartości godziwej poprzez wynik finansowy (chyba że są wyznaczonymi i efektywnymi instrumentami zabezpieczającymi; por. nota 2.11.3. skonsolidowanego sprawozdania finansowego).

Do kategorii pozostałych zobowiązań finansowych klasyfikowane są zobowiązania inne niż wycenianie w wartości godziwej ze skutkiem wyceny odnoszonym do wyniku finansowego, obejmujące głównie zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych, klientów oraz zobowiązania podporządkowane. W momencie początkowego ujęcia taki składnik zobowiązań finansowych wycenia się w wartości godziwej, która jest powiększana lub pomniejszana o koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do emisji składnika zobowiązania finansowego.

Po początkowym ujęciu pozostałe zobowiązania finansowe wyceniane są według zamortyzowanego kosztu przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej.

2.13. Zobowiązania warunkowe

W ramach działalności operacyjnej Grupa zawiera transakcje, które w momencie ich zawarcia nie są ujmowane w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako aktywa lub zobowiązania, lecz powodują powstanie zobowiązań warunkowych. Zobowiązanie warunkowe jest:

- możliwym obowiązkiem, który powstaje na skutek zdarzeń przeszłych, których istnienie zostanie potwierdzone dopiero w momencie wystąpienia lub niewystąpienia jednego lub większej ilości niepewnych przyszłych zdarzeń, które nie w pełni podlegają kontroli Grupy, lub
- obecnym obowiązkiem, który powstaje na skutek zdarzeń przeszłych, ale nie jest ujmowany w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej, ponieważ nie jest prawdopodobne, aby konieczne było wydatkowanie środków pieniężnych lub innych aktywów w celu wypełnienia obowiązku lub kwoty zobowiązania nie można oszacować w sposób wiarygodny.

Główne zobowiązania pozabilansowe Grupy to przyznane linie kredytowe, a także udzielone gwarancje finansowe, które wymagają od wystawcy dokonania wyspecyfikowanych wypłat pokrywających stratę poniesioną przez posiadacza z powodu niedokonania przez określonego dłużnika płatności w terminie zgodnym z warunkami instrumentu dłużnego. Tego rodzaju gwarancji finansowych Grupa udziela innym bankom, instytucjom finansowym i innym organizacjom w imieniu klientów w celu zabezpieczenia kredytów, linii kredytowych i innych bankowych narzędzi finansowania.

W momencie początkowego ujęcia, gwarancje finansowe wycenia się w wartości godziwej na dzień udzielenia gwarancji. Po początkowym ujęciu zobowiązania Grupy wynikające z takich gwarancji wycenia się według wartości wyższej z: wartości oczekiwanej kwoty wypływu środków oraz początkowej pomniejszonej, w odpowiednich przypadkach o skumulowane odpisy amortyzacyjne.

Na udzielone zobowiązania pozabilansowe obarczone ryzykiem braku wywiązania się zlecniodawcy z warunków umowy tworzone są rezerwy. Rezerwa z tytułu zobowiązań pozabilansowych wyliczana jest w oparciu o ustanowiony limit i możliwą do odzyskania kwotę należności rozumianą jako bieżącą wartość szacowanych przyszłych przepływów pieniężnych dyskontowanych za pomocą rynkowych stóp procentowych. Przyszłe przepływy dotyczące zobowiązań pozabilansowych oblicza się na podstawie dostępnego limitu oraz terminu odpowiadającego końcowej dacie tego zobowiązania i prawdopodobieństwa wypływu środków z Grupy.

W zobowiązaniach pozabilansowych Grupa prezentuje również gwarancje niefinansowe, np. gwarancje właściwego wykonania kontraktu, gwarancje przetargowe, rękojmie i akredytywy typu „standby” dotyczące poszczególnych transakcji.

2.14. Metoda ustalania wartości godziwej i zamortyzowanego kosztu

Grupa decyduje o klasyfikacji składnika aktywów finansowych w momencie jego początkowego ujęcia. W momencie początkowego ujęcia składnik aktywów finansowych wycenia się co do zasady w wartości godziwej. Po początkowym ujęciu Grupa wycenia do wartości godziwej aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz aktywa finansowe dostępne do sprzedaży.

Do wyceny instrumentów finansowych w wartości godziwej, dla których istnieje aktywny rynek, wykorzystuje się ceny rynkowe publikowane przez rzetelne i wiarygodne źródła, np. serwis Reuters, Bloomberg, GPW, itp. Instrumenty finansowe wyceniane są względem cen ogłaszanych w wymienionych wyżej serwisach, przyjmując dla aktywów stronę BID. Do wyceny instrumentów finansowych stosowane są:

- ceny zamknięcia rynku dla rynków regulowanych,
- ceny fixingowe dla rynku OTC,
- ceny podawane przez pośredników (Brokerów) dla rynku OTC w przypadku braku cen fixingowych.

W przypadku, gdy nie jest dostępna wiarygodna cena rynkowa instrumentu finansowego, wycena przeprowadzana jest w oparciu o cenę teoretyczną zbudowaną na podstawie modelu krzywej dochodowości. Model krzywej dochodowości oparty jest na notowaniach rynkowych z rynku pieniężnego oraz kontraktów swap dla poszczególnych walut. Model wyceny zawiera elementy korekty o ryzyko kredytowe.

W odniesieniu do kapitałowych instrumentów finansowych, które nie są notowane na aktywnym rynku, Grupa nie dokonuje ich wyceny do wartości godziwej, ponieważ ich wiarygodna wycena nie jest możliwa. Instrumenty te wyceniane są według kosztu nabycia pomniejszonego o odpisy z tytułu utraty wartości.

Po początkowym ujęciu Grupa wycenia według zamortyzowanego kosztu aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności oraz pożyczki i należności.

Metoda zamortyzowanego kosztu jest metodą ustalenia wartości instrumentu finansowego, poprzez ujęcie wartości, w jakiej instrument finansowy został wyceniony w momencie początkowego ujęcia, pomniejszenie jej o spłaty kwoty kapitału, powiększenie lub pomniejszenie o ustaloną z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej skumulowaną amortyzację wszelkich różnic między wartością początkową, a wartością w terminie zapadalności oraz pomniejszenie jej o odpisy z tytułu utraty wartości.

2.15. Wyłączenie instrumentów finansowych ze sprawozdania z sytuacji finansowej

Składnik aktywów finansowych zostaje usunięty ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej, gdy wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych z aktywów finansowych lub gdy Grupa przenosi

składnik aktywów finansowych na inny podmiot. Przeniesienie to ma miejsce wtedy, gdy Grupa przenosi umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych, lub gdy Grupa zatrzymuje umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych, ale przyjmuje umowny obowiązek przekazania tych przepływów poza Grupę.

Przenosząc składniki aktywów finansowych Grupa ocenia, w jakim stopniu zachowuje ryzyko i korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych. W tym przypadku:

- jeżeli Grupa przenosi zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to wyłącza składnik aktywów finansowych ze sprawozdania z sytuacji finansowej, i jednocześnie odrębnie rozpoznaje jako aktywa lub zobowiązania wszelkie prawa i obowiązki zachowane przez Grupę lub powstałe podczas tego transferu,
- jeżeli Grupa zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to w dalszym ciągu ujmuje składnik aktywów finansowych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej,
- jeżeli Grupa nie przenosi ani nie zachowuje zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści związanych z posiadaniem składnika aktywów finansowych, Grupa ustala, czy zachowała kontrolę nad tym składnikiem aktywów finansowych. W przypadku zachowania kontroli składnik aktywów finansowych jest ujmowany w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy do wysokości wynikającej z kontynuowanego zaangażowania, a w przypadku braku kontroli składnik aktywów finansowych jest wyłączany i jednocześnie odrębnie rozpoznawane są jako aktywa lub zobowiązania wszelkie prawa i obowiązki zachowane przez Grupę lub powstałe podczas tego transferu.

Grupa wyłącza ze swojego skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej zobowiązanie finansowe (lub jego część), gdy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygaś.

2.16. Wartości niematerialne

Wartości niematerialne są nieposiadającymi formy fizycznej, ale możliwymi do zidentyfikowania niepieniężnymi składnikami majątkowymi kontrolowanymi przez Grupę, które spowodują w przyszłości wpływ do Grupy korzyści ekonomicznych powiązanych bezpośrednio z tymi aktywami.

Do wartości niematerialnych Grupa zalicza w szczególności:

- licencje na oprogramowanie komputerowe,
- autorskie prawa majątkowe do oprogramowania komputerowego lub innego dzieła,
- koszty zakończonych prac rozwojowych,
- markę,

- bazę relacji z klientami,
- wartość firmy.

Składnik wartości niematerialnych i prawnych Grupy przy początkowym ujęciu wycenia się w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia. W przypadku oprogramowania komputerowego, jako wartości niematerialnej, cena nabycia lub koszt wytworzenia obejmuje:

- cenę zakupu licencji lub autorskich praw majątkowych, należną dostawcy, pomniejszoną o udzielone rabaty i upusty, a powiększoną o cło i podatek akcyzowy od importu oraz podatek od towarów i usług nie podlegający odliczeniu,
- wszystkie inne dające się bezpośrednio przyporządkować nakłady lub koszty związane z dostosowaniem nabytego oprogramowania do używania lub z jego wytworzeniem we własnym zakresie, zgodnie z przeznaczeniem planowanym przez Grupę, naliczone od dnia nabycia lub od dnia rozpoczęcia wytwarzania do dnia przekazania oprogramowania do używania.

Do bezpośrednich nakładów lub kosztów zalicza się w szczególności:

- koszty konsultacji zewnętrznych,
- koszty uruchomienia i testów sprawdzających działanie programów komputerowych,
- koszty świadczeń pracowniczych pracowników Grupy, w odniesieniu do nabytego lub wytworzonego oprogramowania wskazanego w ramach danego projektu IT, poniesione wyłącznie w związku z jego dostosowaniem do wymogów Grupy lub wytworzeniem we własnym zakresie. Do kosztów tych zalicza się krótkoterminowe świadczenia pracownicze (koszty osobowe) pracowników obejmujące: wynagrodzenia zasadnicze, godziny nadliczbowe, premie, które można odnieść do danego oprogramowania, pozostałe świadczenia pracownicze powiązane z powyższymi.

Koszty związane z bieżącym utrzymaniem wartości niematerialnych odnoszone są do rachunku zysków i strat z chwilą poniesienia. Po początkowym ujęciu składnik wartości niematerialnych wykazuje się w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia (koszt historyczny) pomniejszonym o umorzenie i łączną kwotę odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości (model ceny nabycia lub kosztu wytworzenia).

Umorzenia dokonuje się przez szacowany okres użyteczności danego składnika aktywów. Zakumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości, wynikają z przeprowadzanych testów na utratę wartości (w przypadku zidentyfikowania istotnych przesłanek utraty wartości podczas okresowych przeglądów wartości niematerialnych).

Nie dokonuje się odpisów amortyzacyjnych składników wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania, podlegają one testom na utratę wartości na każdy dzień sprawozdawczy.

Przeglądu czy w badanym okresie nie wystąpiły przesłanki utraty wartości dokonuje się na każdy dzień sprawozdawczy. Jeśli wystąpiły takie przesłanki, ustalana jest wartość odzyskiwalna tych aktywów. Wartość odzyskiwalna jest wyższą z dwóch wartości: wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży i wartości użytkowej.

Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości jest ujmowany w rachunku zysków i strat w pozycji „Pozostałe koszty operacyjne” w okresie którego dotyczy, jeżeli wartość księgowa wartości niematerialnej przekracza jej wartość odzyskiwalną. Odpis ten może ulec odwróceniu, ale tylko do takiego poziomu, aby wartość księgowa składnika aktywów nie przekroczyła wartości księgowej, którą miałby ten składnik aktywów (po pomniejszeniu o kwotę amortyzacji), jeżeli nie zostałby ujęty odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości.

Zyski lub straty ze sprzedaży wartości niematerialnych prezentowane są odpowiednio jako pozostałe przychody lub koszty operacyjne.

Okresy amortyzacji stosowane co do zasady dla podstawowych kategorii wartości niematerialnych i prawnych wynoszą:

Marka Polbank	nieokreślony okres
Wartość firmy	nieokreślony okres
Relacje klientowskie	wartość związana z kredytami - 10 lat wartość związana z klientami - 5 lat
Oprogramowanie komputerowe	5-15 lat

2.16.1. Koszty zakończonych prac rozwojowych

W obszarze działań informatycznych Grupy koszty związane z:

- etapem prac badawczych prowadzonego przedsięwzięcia IT odnoszone są w koszty bieżące z chwilą poniesienia.
- etapem prac rozwojowych, jeżeli spełnią warunki kwalifikacji, będą ujmowane jako wartości niematerialne, a ich okres amortyzacji równy będzie okresowi ekonomicznej użyteczności aktywowanych prac rozwojowych.

W roku 2016 Grupa nie wytwarzała we własnym zakresie oprogramowania komputerowego na własne potrzeby.

2.16.2. Inne wartości niematerialne

Do wartości niematerialnych zalicza się przede wszystkim:

- zakupione licencje na oprogramowanie komputerowe, które aktywuje się w wysokości ceny nabycia, tj. kosztów poniesionych na zakup i dostosowanie nabytego konkretnego oprogramowania komputerowego do używania zgodnie z wymogami Grupy,

- nabyte autorskie prawa majątkowe do wdrażanego oprogramowania,
- licencje lub autorskie prawa majątkowe do dzieł innych niż oprogramowanie.

Amortyzację wartości niematerialnych nalicza się metodą liniową w celu rozłożenia jego wartości początkowej przez okres użytkowania, który wynosi co do zasady od 5 do 15 lat.

2.17. Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe po początkowym ujęciu wykazuje się w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia (koszt historyczny) pomniejszonym o umorzenie i łączną kwotę odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości (model ceny nabycia lub kosztu wytworzenia).

Umorzenia dokonuje się przez szacowany okres użyteczności danego składnika aktywów. Zakumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości, wynikają z przeprowadzanych testów na utratę wartości (w przypadku zidentyfikowania istotnych przesłanek utraty wartości podczas okresowych przeglądów rzeczowych aktywów trwałych).

Koszt historyczny uwzględnia wydatki bezpośrednio związane z nabyciem i przystosowaniem do używania lub wytworzeniem danych aktywów.

Ulepszenia w obcych środkach trwałych ponoszone są głównie na dostosowanie do potrzeb Grupy wynajmowanych lokali z przeznaczeniem na placówki obsługi klientów.

Późniejsze nakłady uwzględnia się w wartości bilansowej danego składnika rzeczowych aktywów trwałych lub ujmuje jako odrębny składnik tylko wówczas, gdy jest prawdopodobne, że z tytułu tej pozycji nastąpi dodatkowy wpływ korzyści ekonomicznych dla Grupy, które można przyporządkować danemu składnikowi rzeczowych aktywów trwałych, zaś cenę nabycia lub koszt wytworzenia danej pozycji można wiarygodnie zmierzyć.

Wszelkie pozostałe wydatki na naprawę i konserwację odnoszone są do rachunku zysków i strat w okresie, w którym je poniesiono.

Amortyzację składników rzeczowych aktywów trwałych nalicza się metodą liniową w celu rozłożenia ich wartości początkowej, pomniejszonej o wartość końcową, jeżeli występuje i jest istotna, na przestrzeni szacunkowego okresu ich użytkowania.

Okresy amortyzacji stosowane co do zasady dla podstawowych kategorii rzeczowych aktywów trwałych wynoszą:

Ulepszenia w obcych środkach trwałych (w budynkach lub lokalach)	12 lat lub w okresie trwania umowy najmu, w zależności który okres jest dłuższy
Urządzenia techniczne i maszyny	3 - 10 lat
Składniki zaliczane do grupy "Środków transportu"	10 lat
Komputery	3 - 8 lat
Pozostałe środki trwałe	3 - 12 lat

Przyjęte okresy użytkowania weryfikowane są co najmniej raz w roku.

Przeglądu, czy w badanym okresie nie wystąpiły przesłanki utraty wartości środków trwałych dokonuje się na każdy dzień sprawozdawczy. Jeśli wystąpiły takie przesłanki, ustalana jest wartość odzyskiwalna tych aktywów. Wartość odzyskiwalna jest wyższą z dwóch wartości: wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży i wartości użytkowej.

Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości jest ujmowany w rachunku zysków i strat w pozycji „Pozostałe koszty operacyjne” w okresie, którego dotyczy, jeżeli wartość księgowa składnika aktywów przekracza jego wartość odzyskiwalną. Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości może być odwrócony, ale tylko do takiego poziomu, aby wartość księgowa aktywów nie przekroczyła wartości księgowej, którą miałby ten składnik aktywów (po pomniejszeniu o kwotę amortyzacji), jeżeli nie zostałby ujęty odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości.

Zyski lub straty ze sprzedaży środków trwałych prezentowane są odpowiednio jako pozostałe przychody lub koszty operacyjne.

2.18. Leasing

Grupa jako leasingobiorca

Grupa jest stroną umów leasingowych, na podstawie których przyjmuje do odpłatnego użytkowania środki trwałe na uzgodniony okres. Podstawą klasyfikacji umów leasingowych przez Grupę jest zakres, w jakim ryzyko i korzyści z tytułu posiadania przedmiotu leasingu przypadają w udziale leasingodawcy, a w jakim leasingobiorcy.

Umowy leasingowe, na mocy których następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i korzyści wynikających z tytułu posiadania aktywów na leasingobiorcę, klasyfikowane są jako umowy leasingu finansowego.

Przedmiot leasingu finansowego jest ujmowany w aktywach Grupy jako środek trwały w kwocie równej mniejszej z: wartości godziwej przedmiotu leasingu lub wartości bieżącej minimalnych opłat leasingowych ustalonej na dzień rozpoczęcia leasingu. Jednocześnie Grupa rozpoznaje zobowiązanie w tej wartości.

Opłaty leasingowe są dzielone między zmniejszenie salda zobowiązania (w sposób umożliwiający uzyskanie stałej stopy odsetek leasingowych od pozostałego do spłaty zobowiązania) i koszty opłat leasingowych. Koszty z tytułu leasingu finansowego ujmowane są bezpośrednio w rachunku zysków i strat. Aktywa trwałe będące przedmiotem umowy leasingu finansowego są amortyzowane w sposób określony dla własnych środków trwałych. Jeżeli brak jest uzasadnionej pewności, iż po zakończeniu umowy leasingu finansowego, nastąpi przeniesienie własności przedmiotu leasingu, aktywa amortyzuje się przez okres krótszy z: okres wynikający z umowy leasingowej lub szacowany okres użyteczności ekonomicznej aktywa.

Umowy leasingowe, na mocy których nie następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i pożytków z tytułu posiadania przedmiotu leasingu, klasyfikowane są jako umowy leasingu operacyjnego.

Całość opłat z tytułu leasingu operacyjnego (w tym raty leasingowe) jest ujmowana jako koszty w skonsolidowanym rachunku zysków i strat metodą liniową przez okres trwania leasingu.

Grupa jako leasingodawca

Umowy leasingowe, zgodnie z którymi Grupa zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie pożytki wynikające z posiadania przedmiotu leasingu, zaliczane są do umów leasingu operacyjnego. Początkowe koszty bezpośrednie poniesione w toku negocjowania umów leasingu operacyjnego dodaje się do wartości bilansowej środka stanowiącego przedmiot leasingu i ujmuje przez okres trwania leasingu na tej samej podstawie, co przychody z tytułu wynajmu. Warunkowe opłaty leasingowe są ujmowane jako przychód w okresie, w którym staną się należne.

Umowy leasingowe, na mocy których następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i pożytków wynikających z tytułu posiadania aktywów na leasingobiorcę, klasyfikowane są jako umowy leasingu finansowego. W przypadku leasingu finansowego przedmiot leasingu przestaje być ujmowany w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej, natomiast w pozycji aktywów należności z tytułu leasingu oraz kredyty i pożyczki udzielone klientom ujmowana jest wartość należności w kwocie równej inwestycji leasingowej netto. Inwestycja leasingowa netto to inwestycja leasingowa brutto zdyskontowana stopą procentową leasingu. Przychody leasingowe ujmuje się przez okres trwania leasingu finansowego metodą inwestycji netto (przed opodatkowaniem). Są one wykazane jako przychody z tytułu odsetek.

2.19. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

Do środków pieniężnych oraz ich ekwiwalentów na potrzeby sprawozdania z przepływów środków pieniężnych zaliczane są płynne aktywa krótkoterminowe (do 3 miesięcy od daty sprawozdawczej), które nie są narażone na ryzyko istotnej zmiany wartości, takie jak:

- kasa i środki w Banku Centralnym,
- środki na rachunkach nostro oraz lokaty międzybankowe o terminach zapadalności do 3 miesięcy,

Ekwiwalenty środków pieniężnych służą realizacji krótkoterminowych obciążeń pieniężnych i nie mają na celu działalności inwestycyjnej lub innej.

2.20. Rezerwy

Rezerwy tworzone są, gdy na Grupie ciąży istniejący obowiązek świadczenia (prawny lub zwyczajowo oczekiwany) wynikający ze zdarzeń przeszłych i gdy prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wykorzystania już posiadanych lub przyszłych aktywów Grupy oraz można dokonać wiarygodnego oszacowania kwoty tego zobowiązania. W przypadku, gdy wpływ zmian wartości pieniądza w czasie jest istotny, wielkość rezerwy jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej, która odzwierciedla koszt pieniądza dla Grupy (może to być stopa wolna od ryzyka) oraz przy uwzględnieniu ewentualnego ryzyka związanego z danym zobowiązaniem.

Grupa tworzy w szczególności rezerwy:

- na bieżące zobowiązania wobec pracowników wynikające ze stosunku pracy, jak również rezerwy związane z długoterminowymi świadczeniami pracowniczymi wyceniane metodą aktuarialną,
- na skutki toczącego się postępowania sądowego,
- na koszty restrukturyzacji.

Rezerwy na bieżące zobowiązania tworzone są w ciężar pozostałych kosztów operacyjnych lub ogólnych kosztów administracyjnych. Na dzień, w którym nastąpiło zmniejszenie lub ustanie ryzyka uzasadniającego ich utworzenie, niewykorzystane rezerwy są co do zasady odnoszone w pozostałe przychody operacyjne Grupy.

Rezerwę na koszty restrukturyzacji tworzy się, gdy spełnione są następujące warunki:

- Grupa posiada szczegółowy, formalny plan restrukturyzacji (który określa co najmniej działalność lub część działalności, której ten plan dotyczy, podstawowe lokalizacje, które zostaną nim objęte, miejsce zatrudnienia, funkcje i przybliżoną liczbę pracowników, którzy mają uzyskać odszkodowania w zamian za zakończenie stosunku pracy, kwotę nakładów, które będą poniesione oraz termin, w jakim plan zostanie wdrożony) oraz
- Grupa rozpoczęła wdrażanie planu lub ogłosiła główne elementy planu zainteresowanym stronom (czym wzbudziła oczekiwania stron, których plan dotyczy, co do planowanych działań restrukturyzacyjnych).

Grupa ustala wysokość rezerwy na koszty restrukturyzacji na podstawie najlepszych dostępnych oszacowań bezpośrednich nakładów wynikających z restrukturyzacji, a niezwiązanych z bieżącą działalnością Grupy.

2.21. Kapitały

Kapitały własne stanowią kapitały i fundusze tworzone zgodnie z obowiązującym prawem, właściwymi ustawami oraz ze statutem Jednostki Dominującej.

Kapitał podstawowy obejmuje zarejestrowany kapitał akcyjny. Wartość kapitału zaprezentowana w sprawozdaniu finansowym odpowiada wartości kapitału zakładowego Jednostki Dominującej i wykazana jest w wysokości zgodnej ze statutem oraz wpisem do rejestru sądowego.

Do kapitałów własnych zaliczane są również: niepodzielony wynik finansowy, który składa się z niepodzielonego wyniku roku bieżącego oraz wyniku lat poprzednich, a także następujące pozycje:

- kapitał zapasowy, powstały ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej oraz tworzony z odpisów z zysku. Na kapitał zapasowy przekazuje się przynajmniej 8% zysku za dany rok obrotowy, dopóki kapitał ten nie osiągnie co najmniej jednej trzeciej wysokości kapitału zakładowego,
- fundusz ogólnego ryzyka bankowego,
- pozostałe kapitały rezerwowe, tworzone z odpisów z zysku, przeznaczone, zgodnie ze statutem Jednostki Dominującej, na pokrycie strat bilansowych,
- kapitał z aktualizacji wyceny instrumentów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży,
- część efektywną relacji zabezpieczających przepływy pieniężne.

2.22. Podatek dochodowy

Podatek dochodowy od osób prawnych obejmuje podatek bieżący i odroczony. Podatek dochodowy bieżący ujmowany jest w rachunku zysków i strat.

Podatek bieżący obliczany jest w oparciu o wynik księgowy brutto skorygowany o przychody, które zgodnie z przepisami podatkowymi nie są zaliczane do przychodów podatkowych, przychody podatkowe niebędące przychodami księgowymi, koszty nieuznawane przez przepisy podatkowe za koszty uzyskania przychodu oraz o koszty podatkowe niebędące kosztami księgowymi. Ponadto dla celów podatkowych wynik księgowy brutto koryguje się o przychody i koszty z lat ubiegłych zrealizowane dla celów podatkowych w danym okresie sprawozdawczym oraz odliczenia od dochodu.

Przy ustalaniu odroczonego podatku dochodowego uwzględnia się wartość aktywów i rezerwy na odroczony podatek na dzień sprawozdawczy rozpoczynający i kończący okres sprawozdawczy. Wartość odroczonego podatku dochodowego na dzień sprawozdawczy ustala się z zastosowaniem metody bilansowej jako zmianę stanu pozycji bilansowych - aktywów i rezerw na odroczony podatek dochodowy.

Z uwagi na odmiennność momentu uznania przychodu za osiągnięty lub kosztu za poniesiony w rozumieniu przepisów prawa bilansowego i podatkowego Grupa tworzy rezerwę oraz aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Podatek dochodowy odroczony ujmowany jest w wysokości różnicy pomiędzy wartością podatkową aktywów i zobowiązań, a ich wartością bilansową dla celów raportowania finansowego, przeliczoną odpowiednią stawką podatkową.

Podatek dochodowy odroczony w zależności od źródła pochodzenia różnic przejściowych ujmowany jest w skonsolidowanym rachunku zysków i strat lub (w przypadku skutków wyceny aktywów finansowych odnoszonych na inne dochody całkowite) w skonsolidowanym sprawozdaniu z całkowitych dochodów w pozycji „Pozostałe dochody całkowite”. Grupa tworzy rezerwę na podatek odroczony w odniesieniu do wszystkich dodatnich różnic przejściowych.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ujmuje się, jeżeli jest prawdopodobne, że w przyszłości osiągnięty zostanie dochód do opodatkowania, który umożliwi wykorzystanie różnic przejściowych.

Kwoty podatku odroczonego oblicza się w wysokości stawki podatkowej, która według przewidywań będzie stosowana wówczas, gdy składnik aktywów zostanie zrealizowany lub zobowiązanie rozliczone, przyjmując za podstawę stawki podatkowe i przepisy podatkowe, obowiązujące na koniec okresu sprawozdawczego lub takie, których obowiązywanie w przyszłości jest pewne na koniec okresu sprawozdawczego. Aktywa z tytułu podatku odroczonego i rezerwy na podatek odroczony nie podlegają dyskontowaniu.

Grupa kompensuje ze sobą aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego z rezerwami z tytułu odroczonego podatku dochodowego wtedy i tylko wtedy, gdy posiada możliwy do wyegzekwowania tytuł prawny do przeprowadzenia kompensat należności ze zobowiązaniami z tytułu bieżącego podatku i odroczony podatek dochodowy ma związek z tym samym podatnikiem i tym samym organem podatkowym.

2.23. Pozostałe pozycje

Pozycja „Inne aktywa” obejmuje przede wszystkim:

- koszty zapłacone z góry, a dotyczące późniejszych okresów sprawozdawczych,
- przychody do otrzymania,
- aktywa przejęte za długi,
- nierozliczone transakcje klientowskie.

Koszty zapłacone z góry ujmuje się w księgach rachunkowych w momencie ich zapłaty kontrahentowi i rozlicza w czasie do rachunku zysków i strat metodą liniową, przez okres którego dotyczy zapłacona kwota kosztów.

Aktywa przejęte za długi wykazuje się według ich wartości godziwej. Pozycja „Pozostałe zobowiązania” obejmuje przede wszystkim:

- nierozliczone transakcje klientowskie,
- rozliczenia międzyokresowe kosztów,
- przychody przyszłych okresów.

Pozycja nierozliczone transakcje klientowskie składa się z nierozliczonego na dzień sprawozdawczy salda zobowiązań wobec banków. Rozliczenia te przeprowadzane są za pośrednictwem Krajowej Izby Rozliczeniowej (KIR).

Rozliczenia międzyokresowe kosztów stanowią koszty do zapłacenia głównie z tytułu gospodarki własnej, nieudokumentowane fakturą zakupu. Koszty te dotyczą bieżącego okresu sprawozdawczego i ujmowane są w księgach rachunkowych w momencie wykonania usługi lub dostawy, tj. powstania zobowiązania. Są płatne w późniejszym okresie w momencie otrzymania faktur od dostawców.

Pozycja przychody przyszłych okresów obejmuje głównie prowizje rozliczane liniowo oraz inne dochody pobrane z góry, których rozliczenie do rachunku zysków i strat nastąpi w przyszłych okresach sprawozdawczych.

2.24. Działalność zaniechana

Działalność zaniechana jest częścią działalności Jednostki Dominującej, która stanowi odrębną ważną dziedzinę działalności lub geograficzny obszar działalności, którą zbyto lub przeznaczono do sprzedaży lub wydania, albo jest to jednostka zależna nabyta wyłącznie w celu odsprzedaży. Klasyfikacji do działalności zaniechanej dokonuje się na skutek zbycia lub wtedy, gdy działalność spełnia kryteria zaklasyfikowania jako przeznaczonej do sprzedaży. W przypadku, gdy działalność jest zaklasyfikowana jako zaniechana, dane porównawcze do rachunku zysków i strat są przekształcane tak, jakby działalność została zaniechana na początku okresu porównawczego.

2.25. Nowe standardy, interpretacje i poprawki do opublikowanych standardów

2.25.1. Opublikowane standardy i interpretacje, które zostały wydane i zastosowane przez Grupę od 1 stycznia 2016 w zakresie, który dotyczył działalności Grupy

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/a przez Unię Europejską	Opis zmian
Zmiana do MSR 19 Świadczenia pracownicze zatytułowana Programy określonych świadczeń: składki pracowników	Grudzień 2013	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 lutego 2015 lub później	Tak	Zmiana dotyczy składek wnoszonych do programów określonych świadczeń przez pracowników lub strony trzecie. Celem zmian jest uproszczenie ujęcia składek, które nie zależą od okresu zatrudnienia, na przykład składki pracownicze ustalone jako stały procent wynagrodzenia. W momencie początkowego zastosowania, zmiany nie miały istotnego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe. Grupa nie ma programów określonych świadczeń z zastosowaniem tego typu składek
Zmiany do Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej 2010-2012	Grudzień 2013	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 lutego 2015 lub później	Tak	Doroczne ulepszenia MSSF 2010-2012 zawierają 8 zmian do 7 standardów, z odpowiednimi zmianami do pozostałych standardów i interpretacji. Powyższe zmiany nie miały wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.
Ujmowanie nabycia udziałów we wspólnych działaniach (Zmiany do MSSF 11 Wspólne ustalenia umowne)	Maj 2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 lub później	Tak	Zmiany zawierają wytyczne w zakresie ujmowania nabycia udziału we wspólnych działaniach które stanowią przedsięwzięcie. Nabywający udział we wspólnych działaniach które stanowią przedsięwzięcia w rozumieniu MSSF 3 Połączenia jednostek jest zobowiązany do stosowania wszystkich zasad ujmowania połączenia jednostek zawartych w MSSF 3 oraz innych MSSF za wyjątkiem tych zasad, które są sprzeczne z wytycznymi zawartymi w MSSF 11. Ponadto nabywający jest zobowiązany do ujawnienia informacji wymaganych przez MSSF 3 oraz inne MSSF w związku z połączeniami jednostek.

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/a przez Unię Europejską	Opis zmian
				Powyższe zmiany nie miały wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.
Wyjaśnienia w zakresie akceptowalnych metod umorzenia i amortyzacji (Zmiany do MSR 16 Rzeczowe aktywa trwałe oraz MSR 38 Wartości niematerialne)	Maj 2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 lub później	Tak	Zmiany wyjaśniają, że wykorzystanie metod umorzenia rzeczowych aktywów trwałych opartych na przychodach nie jest właściwe, ponieważ przychody generowane z działalności, w której dany składnik aktywów jest wykorzystywany, zazwyczaj odzwierciedlają inne czynniki niż konsumowanie korzyści ekonomicznych z danego składnika aktywów. Zmiany wyjaśniają również, że przychody są z założenia niewłaściwym miernikiem konsumowania korzyści ekonomicznych pochodzących z wartości niematerialnych. Jednak w pewnych szczególnych przypadkach założenie to może zostać odrzucone. Powyższe zmiany nie miały wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.
Rolnictwo – Rośliny produkcyjne (Zmiany do MSR 16 Rzeczowe aktywa trwałe i MSR 41 Rolnictwo)	Czerwiec 2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 lub później	Tak	Zmiany modyfikują ujęcie księgowe roślin produkcyjnych, takich jak krzewy winorośli, drzewa kauczukowe czy palmy olejowe. MSR 41 Rolnictwo wymaga obecnie by wszystkie aktywa biologiczne związane z działalnością rolniczą były wyceniane w wartości godziwej pomniejszonej o koszty związane z ich sprzedażą. Zgodnie z nowymi wymogami rośliny produkcyjne mają być ujmowane w taki sam sposób jak rzeczowe aktywa trwałe w zakresie MSR 16, ponieważ ich sposób funkcjonowania jest zbliżony do obserwowanego w przypadku działalności produkcyjnej. W związku z powyższym, zmiany spowodują umieszczenie ich w zakresie MSR 16, zamiast MSR 41. Produkty rolne wytwarzane przez rośliny produkcyjne będą nadal objęte zakresem MSR 41. Z uwagi na zakres działalności Grupy MSR 41 nie ma zastosowania.

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/a przez Unię Europejską	Opis zmian
Jednostki inwestycyjne: Zastosowanie wyjątku od konsolidacji (Zmiany do MSSF 10 Skonsolidowane sprawozdania finansowe, MSSF 12 Ujawnianie informacji na temat udziałów w innych jednostkach i MSR 28 Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach)	Grudzień 2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 lub później	Tak	Zmiany dotyczące sprawozdawczości finansowej jednostek inwestycyjnych odnoszą się do trzech zagadnień: - Konsolidacji jednostek inwestycyjnych pośredniego szczebla. Standardy obowiązujące przed zmianą nie precyzowały, jak jednostka inwestycyjna powinna ujmować jednostkę zależną świadczącą usługi powiązane z jej działalnością inwestycyjną, która sama spełnia definicję jednostki inwestycyjnej. W następstwie opisywanych poprawek, jednostki inwestycyjne pośredniego szczebla nie będą mogły być konsolidowane. RMSR wyjaśniła również, że jednostki świadczące "usługi powiązane z działalnością inwestycyjną" to takie jednostki, których podstawowym celem działalności jest świadczenie usług odnoszących się do działalności jednostki dominującej będącej jednostką inwestycyjną. - Zwolnienia z obowiązku sporządzania skonsolidowanego sprawozdania finansowego dla jednostki dominującej pośredniego szczebla będącej spółką zależną jednostki inwestycyjnej. Jednostki dominujące pośredniego szczebla od dawna korzystają ze zwolnienia z obowiązku sporządzania skonsolidowanych sprawozdań finansowych, jeśli same podlegają konsolidacji przez jednostkę dominującą wyższego szczebla (przy spełnieniu innych właściwych kryteriów). Zmiany do standardów wprowadzają modyfikację, zgodnie z którą zwolnienie to będzie dostępne również dla jednostki dominującej pośredniego szczebla będącej spółką zależną jednostki inwestycyjnej, pomimo faktu, iż jednostka inwestycyjna nie obejmuje konsolidacją danej jednostki dominującej pośredniego szczebla. - Wyboru polityki rachunkowości odnośnie jednostek inwestycyjnych ujmowanych według metody praw własności.

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/a przez Unię Europejską	Opis zmian
				Zmiany umożliwiają wybór polityki rachunkowości jednostce niebędącej jednostką inwestycyjną w odniesieniu do jej udziałów w jednostce inwestycyjnej wycenianej według metody praw własności. W powyższym przypadku dokonując wyceny według metody praw własności jednostki niebędące jednostkami inwestycyjnymi mogą wybrać wycenę w wartości godziwej udziałów w jednostkach zależnych jednostki inwestycyjnej lub, alternatywnie, oprzeć wycenę na wartościach, jakie byłyby ujęte, gdyby jednostka inwestycyjna skonsolidowała wszystkie swoje jednostki zależne. Powyższe zmiany nie miały wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.
Metoda praw własności w jednostkowym sprawozdaniu finansowym (Zmiany do MSR 27 Jednostkowe Sprawozdania Finansowe)	Sierpień 2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 lub później	Tak	Zmiany wprowadzają możliwość ujmowania inwestycji w jednostki zależne, wspólne przedsięwzięcia oraz jednostki stowarzyszone w jednostkowych sprawozdaniach finansowych według metody praw własności, obok obecnie występujących modeli wyceny w cenie nabycia lub w wartości godziwej. Powyższe zmiany nie miały wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.
Zmiany do Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej 2012-2014	Wrzesień 2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 lub później	Tak	Doroczne ulepszenia MSSF 2012-2014 zawierają 4 zmiany standardów, z odpowiednimi zmianami do pozostałych standardów i interpretacji. Główne zmiany: - wyjaśniają, iż paragrafy 27-29 MSSF 5 Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży oraz działalność zaniechana (opisujące sposób ujęcia aktywów, które przestają być klasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży) będą miały zastosowanie również przy zaprzestaniu klasyfikacji aktywów jako przeznaczonych do przekazania. Nie będą one jednak miały zastosowania, gdy zmiana klasyfikacji polega na przeniesieniu składnika aktywów (lub grupy do zbycia) z kategorii przeznaczonych do sprzedaży bezpośrednio do przeznaczonych do przekazania lub odwrotnie. W takim przypadku zmiana

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/a przez Unię Europejską	Opis zmian
				ta nie stanowi zmiany planu sprzedaży lub przekazania; - wyjaśniają w jaki sposób jednostka powinna stosować wytyczne w paragrafie 42C MSSF 7 Instrumenty finansowe: Ujawnienia w stosunku do umów o obsługę (servicing contracts) aby ocenić czy występuje utrzymanie zaangażowania w składniku aktywów dla celów zastosowania wymogów ujawnień wynikających z paragrafów 42E-42H MSSF 7; - objaśniają, iż dodatkowe ujawnienia wymagane przez Ujawnienia - Kompensowanie aktywów i zobowiązań finansowych (Zmiany do MSSF 7) nie są specyficznie wymagane do ujęcia w skróconych śródrocznych sprawozdaniach finansowych dla wszystkich okresów śródrocznych. Jednakże są one wymagane, jeśli ich ujęcie wynika z wymogów samego MSR 34 Śródroczna sprawozdawczość finansowa; - wprowadzają zmiany do MSR 19 Świadczenia pracownicze, w celu wyjaśnienia, że wysokiej jakości obligacje przedsiębiorstw lub obligacje rządowe, wykorzystane do ustalenia stopy dyskontowej dla zobowiązań z tytułu świadczeń po okresie zatrudnienia, powinny być wyemitowane w tej samej walucie, w jakiej będą wypłacone świadczenia. Ocena, czy występuje rozwinięty rynek takich obligacji powinna być więc dokonana w odniesieniu do konkretnej waluty, nie zaś całego kraju; - w stosunku do zawartego w MSR 34 odwołania do informacji ujawnionych w innym miejscu śródrocznego raportu finansowego, wyjaśniają znaczenie terminu „inne miejsce śródrocznego raportu finansowego” oraz dodają do MSR 34 wymóg zastosowania w śródrocznym sprawozdaniu finansowym odnośników do konkretnej lokalizacji wymaganej informacji. Powyższe zmiany nie miały wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/a przez Unię Europejską	Opis zmian
Inicjatywa dotycząca ujawnień (Zmiany do MSR 1 Prezentacja sprawozdań finansowych)	Grudzień 2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 lub później	Tak	Główne wytyczne ujęte w Zmianach to: - Podkreślenie kwestii istotności. Określone pojedyncze ujawnienia, które nie są istotne nie muszą być prezentowane – nawet, gdy stanowią część minimalnych wymogów standardu. - Nie jest wymagane przedstawienie not do sprawozdania finansowego w określonej kolejności - jednostki mogą więc zastosować własną kolejność lub na przykład połączyć opis zasad rachunkowości z notami objaśniającymi dotyczącymi powiązanych z nimi obszarów. - Określenie wprost, że jednostki: - o powinny dokonać dezagregacji pozycji w sprawozdaniu z sytuacji finansowej i sprawozdaniu z zysków lub strat i innych całkowitych dochodów, jeśli taka prezentacja dostarcza użytecznych informacji użytkownikom sprawozdania finansowego; oraz - o mogą połączyć pozycje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, jeśli pozycje określone przez MSR 1 nie są indywidualnie istotne. - Dodanie szczegółowych kryteriów odnośnie prezentacji sum cząstkowych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej i sprawozdaniu z zysków lub strat i innych całkowitych dochodów, wraz z dodatkowymi wymogami dotyczącymi uzgodnienia pozycji sprawozdania z zysków lub strat i innych całkowitych dochodów. Prezentacja w sprawozdaniu z innych całkowitych dochodów pozycji całkowitych dochodów wynikających z ujęcia wspólnych przedsięwzięć i jednostek stowarzyszonych zgodnie z metodą praw własności winna

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/a przez Unię Europejską	Opis zmian

następować w oparciu o podejście wymagane przez MSR 1, zgodnie z którym pozycje te winny być grupowane w zależności od tego, czy będą one w przyszłości podlegać przeniesieniu do zysku lub straty, czy też nie.

Powyższe zmiany nie miały znaczącego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.

2.25.2. Opublikowane standardy i interpretacje, które zostały wydane, ale jeszcze nie obowiązują i nie zostały wcześniej zastosowane przez Grupę

Następujące standardy i interpretacje zostały wydane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości lub Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej, a nie weszły jeszcze w życie:

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/ a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian

MSSF 9 Instrumenty finansowe (2014)	Lipiec 2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2018 lub później	Tak	Nowy standard zastępuje zawarte w MSR 39 Instrumenty Finansowe ujmowanie i wycena, wytyczne na temat klasyfikacji oraz wyceny aktywów finansowych, w tym dotyczące utraty wartości oraz nowe podejście do rachunkowości zabezpieczeń. MSSF 9 eliminuje też istniejące obecnie w MSR 39 kategorie aktywów finansowych: utrzymywane do terminu wymagalności, dostępne do sprzedaży oraz pożyczki i należności. Klasyfikacja aktywów finansowych, zgodnie z MSSF 9, odbywa się w momencie jego początkowego ujęcia w bilansie i zależy od: - modelu biznesowego w zakresie zarządzania aktywami finansowymi, oraz - charakterystyki umownych przepływów pieniężnych, czyli od tego czy

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/ a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
				warunki umowne powodują powstanie w określonych momentach przepływów pieniężnych stanowiących wyłącznie spłatę kapitału oraz odsetek od niespłaconej części kapitału (ang. solely payments of principal and interest, „SPPI”). Zgodnie z wymogami nowego standardu, w momencie początkowego ujęcia dłużne aktywa finansowe będą klasyfikowane do jednej z trzech kategorii: - aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu (utrzymywane w celu pobierania umownych przepływów pieniężnych); - aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy (przeznaczone do obrotu) ; lub - aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody (utrzymywane w celu pobierania umownych przepływów pieniężnych lub w celu sprzedaży). Inwestycje w instrumenty kapitałowe zgodnie z MSSF 9 będą klasyfikowane jako: - aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy (przeznaczone do obrotu), lub - aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody (w przypadku dokonania nieodwołalnego wyboru przez Grupę). Wyboru takiego można dokonać dla każdego instrumentu osobno. Wartości ujęte w innych całkowitych dochodach w związku z powyższą wyceną nie mogą w późniejszych okresach zostać przekwalifikowane do wyniku. Nowy standard zachowuje niemal wszystkie dotychczasowe wymogi MSR 39 w zakresie klasyfikacji i wyceny zobowiązań finansowych oraz wyłączenia aktywów finansowych i zobowiązań finansowych. MSSF 9 wymaga jednak, aby zmiana wartości godziwej dotycząca zmiany ryzyka kredytowego

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/ a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
				zobowiązania finansowego wyznaczonego w momencie początkowego ujęcia jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy były prezentowane w innych całkowitych dochodach. Jedynie pozostała część zysku lub straty z wyceny do wartości godziwej ma być ujmowana w wyniku bieżącego okresu. W przypadku jednak, gdyby zastosowanie tego wymogu powodowało brak współmierności przychodów i kosztów lub gdyby zobowiązanie finansowe wynikało z zobowiązań do udzielenia pożyczki lub umów gwarancji finansowych, cała zmiana wartości godziwej byłaby ujmowana w zysku lub stracie bieżącego okresu. W zakresie szacunku utraty wartości aktywów finansowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie, MSSF 9 zastępuje model „straty poniesionej” zawarty w MSR 39 modelem „straty oczekiwanej”. Nowe zasady mają na celu zapobieganie sytuacjom, w których odpisy na straty kredytowe są tworzone zbyt późno i w niewystarczającej wysokości. W skrócie, model oczekiwanej straty wykorzystuje dwa podejścia do szacowania straty, zgodnie z którymi strata jest ustalana na podstawie: - straty kredytowej oczekiwanej w okresie 12 miesięcy, albo - straty kredytowej oczekiwanej do zapadalności (ang. life-time expected loss). To, które podejście zostanie zastosowane zależy od tego, czy w przypadku danego składnika aktywów od momentu początkowego ujęcia nastąpił istotny wzrost ryzyka kredytowego. W przypadku, jeśli ryzyko kredytowe związane z aktywami finansowymi nie wzrosło istotnie w porównaniu do jego poziomu z momentu początkowego ujęcia, odpis z tytułu utraty wartości tych aktywów finansowych będzie równy oczekiwanej stracie w okresie 12 miesięcy. W przypadku natomiast, jeśli nastąpił istotny wzrost ryzyka kredytowego, odpis z tytułu utraty wartości tych aktywów finansowych będzie równy oczekiwanej stracie przez cały okres życia instrumentu, zwiększając

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/ a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
				tym samym wysokość ujętego odpisu. Standard przyjmuje przy tym założenie, zgodnie z którym - w przypadku braku przeciwnych argumentów – wystarczającym kryterium dla rozpoznania straty kredytowej oczekiwanej do zapadalności jest wystąpienie zaległości w spłacie wynoszącej 30 dni. Zmiany wprowadzone przez MSSF 9 wymagają zastosowania modeli oceny ryzyka kredytowego o wyższym stopniu złożoności, wykorzystujących znacznie szerszy zakres danych niż modele MSR 39. Wdrożenie nowej metodyki kalkulacji odpisów wymaga odpowiednich zmian w systemach IT oraz procesach funkcjonujących w Banku. W związku z powyższymi zmianami, w 2016 roku Bank uruchomił projekt, który ma na celu wdrożenie modeli parametrów ryzyka zgodnych z MSSF9, zmiany systemów informatycznych służących do kalkulacji odpisów i rezerw oraz dostosowanie procesów wewnętrznych Banku, w tym procesu uruchamiania nowych produktów. W ramach projektu zbierane są również informacje pozwalające na klasyfikację aktywów finansowych do odpowiedniej kategorii wyceny. W 2017 roku planowane jest uruchomienie równoległej kalkulacji („parallel run”) odpisów i rezerw zgodnie z MSSF 9, z uwzględnieniem klasyfikacji do właściwej kategorii wyceny oraz wyceny odpowiednich aktywów finansowych do wartości godziwej. W obszarze klasyfikacji, dla instrumentów finansowych, które są utrzymywane zgodnie z modelem biznesowym, którego celem jest uzyskiwanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, Bank przeprowadza analizę charakterystyki przepływów pieniężnych w celu zidentyfikowania tych instrumentów, które nie spełniają testu SPPI i zgodnie z MSSF 9 będą musiały być wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy. Przykładami analizowanych klauzul lub cech kontraktów są mnożnik dla stopy procentowej, niezgodność częstotliwości przeszacowania stóp procentowych i rynkowych okresów, których one obowiązują. Dotychczas te aktywa finansowe zgodnie z MSR 39 wyceniane były według

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/ a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
				zamortyzowanego kosztu. Na moment sporządzania niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego, Grupa nie posiadała wiarygodnego i precyzyjnego oszacowania wpływu zmian będących skutkiem zastosowania MSSF 9.
MSSF 14 Regulacyjne rozliczenia międzyokresowe	Styczeń 2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 lub później	Nie	Ten przejściowy standard: - zezwala jednostkom stosującym MSSF po raz pierwszy na kontynuowanie dotychczasowych zasad ujmowania aktywów i zobowiązań regulacyjnych zarówno przy pierwszym zastosowaniu MSSF jak i w sprawozdaniach finansowych za późniejsze okresy; - wymaga aby jednostki prezentowały aktywa i zobowiązania regulacyjne oraz ich zmiany w odrębnych pozycjach w sprawozdaniach finansowych; oraz - wymaga szczegółowych ujawnień umożliwiających określenie rodzaju oraz ryzyk związanych z regulowanymi stawkami w związku z którymi rozpoznano aktywa i zobowiązania regulacyjne zgodnie z tym przejściowym standardem. Z uwagi na zakres działalności Grupy MSSF 14 nie ma zastosowania.
MSSF 15 Przychody z umów z klientami oraz Zmiany do MSSF 15: Data wejścia w życie MSSF	Maj 2014/ wrzesień 2015	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2018 lub później	Nie	Standard ten zawiera zasady, które zastąpią większość szczegółowych wytycznych w zakresie ujmowania przychodów istniejących obecnie w MSSF. W szczególności, w wyniku przyjęcia nowego standardu przestaną obowiązywać MSR 18 Przychody, MSR 11 Umowy o usługę budowlaną oraz związane z nimi interpretacje. Zgodnie z nowym standardem jednostki będą stosować pięciostopniowy model, aby określić moment ujęcia przychodów oraz ich wysokość. Model ten zakłada, że przychody powinny być ujęte wówczas, gdy (lub w stopniu, w jakim) jednostka przekazuje klientowi kontrolę nad towarami lub usługami, oraz w kwocie, do jakiej jednostka oczekuje być uprawniona. Zależnie od

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/ a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
				spełnienia określonych kryteriów, przychody są: - rozkładane w czasie, w sposób obrazujący wykonanie umowy przez jednostkę, lub - ujmowane jednorazowo, w momencie, gdy kontrola nad towarami lub usługami jest przeniesiona na klienta. Standard zawiera nowe wymagania dotyczące ujawnień, zarówno ilościowych jak i jakościowych, mających na celu umożliwienie użytkownikom sprawozdań finansowych zrozumienie charakteru, kwoty, momentu ujęcia i niepewności odnośnie przychodów i przepływów pieniężnych wynikających z umów z klientami. Na moment sporządzania niniejszego sprawozdania finansowego wiarygodne oszacowanie wpływu zmian będących skutkiem zastosowania danego standardu po raz pierwszy nie zostało wykonane przez Grupę.
Wyjaśnienia do MSSF 15 Przychody z umów z klientami	Kwiecień 2016	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2018 lub później	Nie	Zmiany do MSSF 15 wyjaśniają niektóre wymagania Standardu oraz zawierają szereg uproszczeń w zakresie okresu przejściowego dla jednostek, które wdrażają nowy Standard. Zmiany wyjaśniają, w jaki sposób należy: - Dokonywać identyfikacji zobowiązań umownych (obietnicy przeniesienia towarów lub usług); - Określać czy spółka działa we własnym imieniu dostarczając towary lub świadcząc usługi czy działa jako agent (jest odpowiedzialna za zorganizowanie dostarczenia towarów lub świadczenia usług); oraz - Określać, czy przychód z udzielenia licencji powinien być ujęty jednorazowo czy rozłożony w czasie. Ponadto zmiany zawierają dwa dodatkowe uproszczenia których celem jest

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/ a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
				ułatwienie spółkom pierwszego zastosowania Standardu oraz redukcja związanego z nim kosztu. Na moment sporządzania niniejszego sprawozdania finansowego wiarygodne oszacowanie wpływu zastosowania Zmian po raz pierwszy nie zostało wykonane przez Grupę.
Sprzedaż lub Przekazanie Aktywów Pomędzy Inwestorem a Spółką Stowarzyszoną lub Wspólnym Przedsięwzięciem (Zmiany do MSSF 10 Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe oraz do MSR 28 Jednostki Stowarzyszone)	Wrzesień 2014	Termin odłożony na czas nieokreślony	Nie	Zmiany usuwają istniejącą niespójność między wymaganiami MSSF 10 oraz MSR 28 w kwestii ujmowania utraty kontroli nad spółką zależną, która wnoszona jest do spółki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia. Podczas gdy MSR 28 ogranicza zysk lub stratę wynikającą z wniesienia aktywów niepieniężnych do spółki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia do wysokości zaangażowania kapitałowego innych podmiotów w tej jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu, MSSF 10 nakazuje rozpoznanie całego zysku lub straty na utracie kontroli nad jednostką zależną. Zmiany wymagają ujęcia całości zysku lub straty w przypadku, gdy przeniesione aktywa spełniają definicję przedsięwzięcia w rozumieniu MSSF 3 Połączenia Jednostek Gospodarczych (niezależnie czy przedsięwzięcie ma formę jednostki zależnej czy też nie). Częściowe rozpoznanie zysku lub straty (do wysokości zaangażowania kapitałowego innych podmiotów) nastąpi w przypadku gdy transakcja dotyczy aktywów nie stanowiących przedsięwzięcia, nawet jeśli te aktywa znajdowały się w jednostce zależnej. Nie oczekuje się, aby powyższe zmiany miały znaczący wpływ na sprawozdanie finansowe Grupy.
MSSF16 Leasing	Styczeń 2016	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2019 lub	Nie	MSSF 16 zastępuje MSR 17 Leasing oraz związane z tym standardem interpretacje. W odniesieniu do leasingobiorców nowy Standard eliminuje występujące obecnie rozróżnienie pomiędzy leasingiem finansowym oraz operacyjnym. Ujęcie leasingu operacyjnego w sprawozdaniu z sytuacji

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/ a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
		później		finansowej spowoduje rozpoznanie nowego składnika aktywów – prawa do użytkowania przedmiotu leasingu – oraz nowego zobowiązania – zobowiązania do dokonania płatności z tytułu leasingu. Prawa do użytkowania aktywów w leasingu podlegać będą umorzeniu natomiast od zobowiązania naliczane będą odsetki. Spowoduje to powstanie większych kosztów w początkowej fazie leasingu, nawet w przypadku gdy jego strony uzgodniły stałe opłaty roczne. Ujęcie umów leasingu u leasingodawcy w większości przypadków pozostanie niezmienione w związku z utrzymanym podziałem na umowy leasingu operacyjnego oraz finansowego. W momencie początkowego zastosowania wpływ Standardu będzie zależał od specyficznych faktów i okoliczności dotyczących umów leasingu, których Grupa będzie stroną. Na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego Grupa nie przeprowadziła analizy wpływu Standardu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.
Ujmowanie aktywów z tytułu podatku odroczonego od niezrealizowanych strat (Zmiany do MSR 12 <i>Podatek dochodowy</i>)	Styczeń 2016	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2017 lub później	Nie	Zmiany wyjaśniają, między innymi, że niezrealizowane straty powiązane z instrumentami dłużnymi wycenianymi w wartości godziwej w sprawozdaniach finansowych, dla których wartością podatkową jest ich początkowy koszt, mogą powodować powstanie ujemnych różnic przejściowych. Nie oczekuje się, aby powyższe zmiany miały znaczący wpływ skonsolidowane na sprawozdanie finansowe Grupy.
Inicjatywa dotycząca ujawnień (Zmiany do MSR 7 <i>Sprawozdanie z przepływów pieniężnych</i>)	Styczeń 2016	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2017 lub później	Nie	Zmiany przewidują przedstawianie przez jednostki ujawnień umożliwiających użytkownikom sprawozdań finansowych ocenę zmian wartości zobowiązań powstałych w ramach działalności finansowej, w tym zarówno zmian wynikających z przepływów pieniężnych jak i zmian o

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/ a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
				charakterze niepieniężnym. Jednym ze sposobów na spełnienie powyższych wymogów jest umieszczenie uzgodnienia sald otwarcia i zamknięcia zobowiązań powstałych w ramach działalności finansowej. Nie oczekuje się, aby powyższe zmiany miały znaczący wpływ na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.
Zmiany do MSSF 2 Płatności na bazie akcji	Czerwiec 2016	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2017 lub później	Nie	Zmiany wprowadzają wymogi w zakresie ujmowania: (a) skutków warunków nabycia uprawnień i warunków innych niż warunki nabycia uprawnień na wycenę płatności na bazie akcji, rozliczanymi w środkach pieniężnych; (b) płatności na bazie akcji, mające funkcję rozliczenia netto z zobowiązaniami podatkowymi; oraz (c) modyfikacji warunków płatności na bazie akcji, które powodują zmianę klasyfikację transakcji z rozliczanych w środkach pieniężnych do rozliczanych w instrumentach kapitałowych. Nie oczekuje się, aby powyższe zmiany miały znaczący wpływ na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.
Zmiany do MSSF 4 Stosowanie MSSF 9 Instrumenty finansowe łącznie z MSSF 4 Umowy ubezpieczeniowe	Wrzesień 2016	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2018 lub później	Nie	Poprawki przewidują dwie możliwości dla jednostek: - odroczenie podejścia (deferral approach) - czasowe zwolnienie ze stosowania MSSF 9 jednostkom, w których główną działalnością jest działalność ubezpieczeniowa - usunięcie z zysku lub straty zmienności, które mogą być spowodowane przez niektóre zmiany wyceny aktywów finansowych przy stosowaniu MSSF 9 stosowanym przed wejściem w życie nowego standardu dotyczącego umów ubezpieczeniowych (ang. overlay approach) Nie oczekuje się, aby powyższe zmiany miały znaczący wpływ na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/ a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
Zmiany do Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej 2014-2016	Grudzień 2016	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2017 lub później (dla MSSF 12)/ Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2018 lub później (dla MSR 28 i MSSF 1)	Nie	Doroczne ulepszenia MSSF 2014-2016 zawierają zmiany standardów, z odpowiednimi zmianami do pozostałych standardów i interpretacji. Główne zmiany: - Zmiany do MSSF 12 (Ujawnianie udziałów w innych jednostkach) precyzują, że zakres ujawniania informacji z wyjątkiem tych w paragrafach B10-B16 dotyczy udziałów, które zostały zaklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży, przeznaczone do podziału między właścicieli lub jako działalność zaniechana zgodnie z MSSF 5. - Zmiany do MSSF 1 (Zastosowanie Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej po raz pierwszy) proponowana poprawka dotyczy eliminacji krótkoterminowych zwolnień przewidzianych w paragrafach E3-E7, ponieważ dotyczyły one minionych okresów. - Zmiany do MSR 28 (Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach) proponowana poprawka precyzuje, że decyzja, którą mogą podjąć organizacje typu venture capital lub inne kwalifikujące się jednostki (fundusze wzajemne, fundusze powiernicze), dotycząca wyceny inwestycji w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach w wartości godziwej przez wynik finansowy podejmowana jest indywidulanie dla każdej inwestycji w chwili jej początkowego ujęcia. Nie oczekuje się, aby powyższe zmiany miały znaczący wpływ na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.
Interpretacja KIMSF 22 Transakcje w walucie obcej i zaliczki	Grudzień 2016	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2018 lub później	Nie	Propozycje zawierają wytyczne dotyczące sposobu określania daty transakcji, a zatem kursu wymiany SPOT, którego należy użyć w momencie kiedy dokonywana lub otrzymywana jest płatność zaliczkowa w walucie obcej. Wytyczne będą dotyczyć zarówno transakcji generujących przychody, jak i początkowego ujęcia transakcji dokonowanych lub otrzymywanych w

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/ a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
				walutach obcych.
				Nie oczekuje się, aby powyższe zmiany miały znaczący wpływ na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.
Zmiany do MSR 40 Przeniesienie nieruchomości inwestycyjnej	Grudzień 2016	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2018 lub później	Nie	Zgodnie z propozycją zmian jednostka dokonuje przeniesień składnika aktywów do lub z nieruchomości inwestycyjnych wtedy i tylko wtedy, gdy nastąpiła zmiana sposobu użytkowania tego składnika aktywów. Proponuje się, by aktualnie zamieszczony w standardzie wykaz sytuacji, w których należy dokonać przeniesień, został przedstawiony jako lista przykładów zmiany sposobu użytkowania.
				Nie oczekuje się, aby powyższe zmiany miały znaczący wpływ na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.

Podsumowując, Zarząd nie przewiduje, aby wprowadzenie powyższych standardów oraz interpretacji miało istotny wpływ na stosowane przez Grupę zasady rachunkowości, z wyjątkiem MSSF 9, MSSF 15 i MSSF 16 (wpływ MSSF 9, MSSF 15 i MSSF 16 na stosowane przez Grupę zasady rachunkowości nie został jeszcze oceniony). Grupa planuje ich zastosowanie w terminach podanych w określonych standardach i interpretacjach (bez wcześniejszego zastosowania), pod warunkiem zatwierdzenia przez UE.

3. Zmiana zasad prezentacji sprawozdań finansowych

W związku z wydzieleniem działalności zaniechanej Grupa dokonała przekształcenia skonsolidowanego rachunku zysków i strat za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015 roku, tak aby odzwierciedlić działalność kontynuowaną i zaniechaną w prezentowanych danych porównawczych. Szczegóły dotyczące wyodrębnienia działalności zaniechanej zostały zaprezentowane w nocie 13.

Wpływ wydzielenia działalności zaniechanej na prezentowane w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym dane porównawcze za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015 roku został zaprezentowany w tabeli poniżej:

	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015	Transakcje wzajemne między Grupą RLPL a Grupą RBPL	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 przed zmianą	Zmiana	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 przekształcone
Przychody z tytułu odsetek	1 917 818	14 462	1 932 281	296 760	1 635 521
Koszty z tytułu odsetek	-836 571	-14 482	-851 054	-151 875	-699 179
Wynik z tytułu odsetek	1 081 247	-20	1 081 227	144 885	936 342
Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	-186 796	0	-186 796	-30 494	-156 302
<i>w tym Odzyski ze sprzedaży wierzytelności</i>	35 060	0	35 060	0	35 060
Przychody z tytułu prowizji i opłat	707 718	246	707 964	39 736	668 228
Koszty z tytułu prowizji i opłat	-94 199	-231	-94 431	-166	-94 265
Wynik z tytułu prowizji i opłat	613 519	14	613 534	39 571	573 963
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany	39 592	-114	39 478	-170	39 648
Przychody z tytułu dywidend	86	0	86	0	86
Ogólne koszty administracyjne	-1 359 427	-12 695	-1 372 122	-125 274	-1 246 848
Pozostałe przychody operacyjne	90 223	13 569	103 793	67 625	36 168
Pozostałe koszty operacyjne	-25 095	-755	-25 850	-4 177	-21 673
Zysk brutto	253 349	0	253 349	91 965	161 384
Podatek dochodowy	-67 171	0	-67 171	-20 658	-46 513
Zysk netto	186 178	0	186 178	71 307	114 871

4. Istotne szacunki

Sporządzenie sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF UE wymaga od Zarządu Jednostki Dominującej dokonania subiektywnych ocen, estymacji i przyjęcia założeń, które wpływają na stosowane zasady rachunkowości oraz na kwoty prezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym i w notach objaśniających, w szczególności kwoty, których nie da się określić w jednoznaczny sposób na podstawie innych źródeł. Szacunki i założenia dokonywane są na datę sprawozdawczą w oparciu o dostępne dane historyczne, informacje o warunkach aktualnych w momencie dokonywania szacunków oraz wiele innych

czynników, które są uważane za właściwe w danych okolicznościach, w tym o oczekiwania co do przyszłych zdarzeń, które w danej sytuacji wydają się uzasadnione. Mimo że szacunki te opierają się na najlepszej wiedzy dotyczącej warunków i działań podejmowanych przez Grupę, wyniki rzeczywiste mogą się różnić od wartości szacunkowych. Szacunki i założenia podlegają bieżącym przeglądom. Korekty w szacunkach są rozpoznawane w okresie, w którym dokonano zmiany szacunku pod warunkiem, że korekta dotyczy tylko tego okresu lub też w okresie, w którym dokonano zmiany szacunku i w okresach przyszłych pod warunkiem, że korekta dotyczy tego okresu w którym dokonano zmiany i okresów przyszłych.

Główne subiektywne oceny, estymacje i założenia przyjęte przez Grupę opisano poniżej, były one spójne z tym przyjętymi w poprzednim roku sprawozdawczym.

4.1. Utrata wartości aktywów finansowych

Proces monitorowania ryzyka utraty wartości aktywów finansowych (w tym przede wszystkim należności z tytułu kredytów i pożyczek oraz ekspozycji pozabilansowych) nakierowany jest na identyfikację symptomów i zagrożeń pojawiających się u kontrahenta/klienta i podejmowanie działań zapobiegających pogarszaniu się jakości tych aktywów, przy jednoczesnym dążeniu do identyfikacji przesłanek utraty wartości i do właściwego jej odzwierciedlenia w księgach jednostek wchodzących w skład Grupy Kapitałowej (por. przesłanki utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych wymienione w notce 2.9 skonsolidowanego sprawozdania finansowego).

Monitorowanie ryzyka utraty wartości aktywów finansowych obejmuje między innymi: analizę sytuacji ekonomiczno-finansowej emitenta lub dłużnika, kontrolę dotrzymywania postanowień umownych przez emitenta lub dłużnika (w tym monitoring opóźnień w spłacie należności), analizę prawdopodobieństwa upadłości lub restrukturyzacji emitenta lub dłużnika oraz identyfikację oszustwa lub defraudacji aktywów przez dłużnika.

Poziom odpisów na utratę wartości kredytów, pożyczek i innych należności uwzględnia oszacowania co do wartości zabezpieczeń.

Oszacowania te są przeprowadzane na dzień sprawozdawczy i uwzględniają przepływy pieniężne, które mogą pojawić się w związku z przejęciami, pomniejszone o koszty związane z przejęciem własności oraz sprzedażą zabezpieczeń. Na dzień sprawozdawczy Zarząd Jednostki Dominującej dokonał przeglądu modeli, aby być pewnym, iż odzwierciedlają one aktualną sytuację rynkową, włączając w to specyfikę płynności rynku oraz spready kredytowe.

4.2. Utrata wartości portfela kredytowego

Monitoring klientów portfela korporacyjnego dokonywany jest w wyniku cyklicznej indywidualnej analizy ekspozycji należących do tego portfela, przy czym jako ekspozycję traktuje się pojedynczego kontrahenta/kredytobiorcę. Szacowanie odpisu odbywa się na bazie indywidualnej. W ramach wyliczania odpisu aktualizacyjnego stosowane są oceny determinujące rozpoznanie przesłanki utraty wartości, po czym

szacowane są przyszłe przepływy pieniężne, dyskontowane z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej, przy uwzględnieniu szacunkowej wartości zabezpieczeń. Podczas szacowania odpisów, przy uwzględnieniu wewnętrznych i zewnętrznych źródeł informacji, stosuje się, w zależności od segmentu klienta (korporacje, małe i średnie przedsiębiorstwa, instytucje finansowe, władze lokalne i regionalne, podmioty sektora publicznego, rządy i banki centralne): wewnętrzny system ratingowy Jednostki Dominującej lub jednostek zależnych albo wartości wyznaczane ekspercko przez Jednostkę Dominującą lub jednostki zależne.

Informacje na temat analizy wrażliwości w odniesieniu do odpisów na należności z rozpoznaną utratą wartości prezentuje poniższe zestawienie. Szacunek ten został przeprowadzony dla portfela kredytów i pożyczek korporacyjnych Jednostki Dominującej, w przypadku których utrata wartości rozpoznawana jest w oparciu o indywidualną analizę przyszłych przepływów pieniężnych z tytułu spłat i odzysków z zabezpieczeń. Na 31 grudnia 2016 wartość bazowa odpisów wyliczonych przy zastosowaniu modelu indywidualnego dla ekspozycji bilansowych i pozabilansowych wynosi 552 269 tys. zł, (726 885 tys. zł na 31 grudnia 2015), natomiast wartość bazowa zdyskontowanych odzysków z zabezpieczeń i spłat własnych wynosi 1 186 875 tys. zł (1 173 739 tys. zł. na 31 grudnia 2015).

Szacowane stany odpisu dla portfela kredytów i pożyczek analizowanych indywidualnie na bazie przyszłych przepływów pieniężnych z tytułu spłat i odzysków z zabezpieczeń	Brak zmian w spłatach klientowskich	Spłaty klientowskie wzrost o 10%	Spłaty klientowskie spadek o 10%
Według stanu na 31 grudnia 2016			
Brak zmian we wpływach z zabezpieczeń	552 269	545 734	565 506
Wpływy z zabezpieczeń wzrost o 10%	522 488	517 093	
Wpływy z zabezpieczeń spadek o 10%	601 263		617 239
Według stanu na 31 grudnia 2015			
Brak zmian we wpływach z zabezpieczeń	726 885	713 877	744 179
Wpływy z zabezpieczeń wzrost o 10%	700 527	687 565	
Wpływy z zabezpieczeń spadek o 10%	758 509		778 686

Szacowanie utraty wartości dla ekspozycji klientów detalicznych nieistotnych indywidualnie odbywa się metodą grupową. Ekspozycje objęte wyceną grupową klasyfikowane są do kategorii z rozpoznaną utratą wartości, w wyniku identyfikacji przesłanek utraty wartości dla określonej grupy aktywów opisanych w nocy 2.9.1.2. Szacowanie odpisu dokonywane jest przy zastosowaniu podziału poszczególnych ekspozycji na jednorodne grupy ze względu na rodzaj klienta, rodzaj produktu (karty kredytowe, overdraft, kredyt konsumencki, kredyt samochodowy, kredyt hipoteczny, kredyt micro) i skalę ryzyka. Na bazie przypisania do poszczególnych grup wyliczany jest przy zastosowaniu modelu matematycznego odpis z tytułu utraty wartości. Ekspozycje istotne indywidualnie podlegają analizie indywidualnej pod kątem identyfikacji przesłanek i ustalenia odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości.

W przypadku, gdy w odniesieniu do ekspozycji kredytowych nie została zidentyfikowana przesłanka utraty wartości, ekspozycje te są podstawą dla wyznaczenia odpisu na straty poniesione lecz nieujawnione (IBNR) w oparciu o modele statystyczne.

Stosowane metodologie, modele statystyczne i ich założenia bazują na obserwacjach historycznych i wartościach eksperckich, w ramach zbliżonych w zakresie ryzyka kredytowego grup ekspozycji. Modele te i ich założenia są poddawane okresowej walidacji w celu zmniejszenia różnic pomiędzy szacunkową, a rzeczywistą wielkością strat.

4.3. Metody wyceny instrumentów finansowych

Do wyceny instrumentów finansowych w wartości godziwej, dla których istnieje aktywny rynek, wykorzystuje się ceny rynkowe. W przypadku, gdy nie jest bezpośrednio dostępna wycena danego instrumentu, dokonuje się wyceny teoretycznej w oparciu o istniejący, zaakceptowany w Grupie model. W przypadku instrumentów, w których czynnikiem ryzyka jest stopa procentowa, wycena uwzględnia krzywą dochodowości zbudowaną z rynkowych kwotowań depozytów międzybankowych, stawek FRA, kwotowań IRS oraz punktów swapowych wybieranych adekwatnie do wycenianego instrumentu.

Dla instrumentów, gdzie czynnikiem ryzyka jest kurs walutowy, uwzględnia się międzybankowy kurs Spot, natomiast instrumenty opcyjne wyceniane są z uwzględnieniem płaszczyzn zmienności. Wszystkie kwotowania uwzględniane w modelach wyceny pobierane są ze scentralizowanego repozytorium danych rynkowych zasilanego najpłynniejszymi możliwymi do uzyskania kwotowaniami dla poszczególnych instrumentów.

Dodatkowo wycena instrumentów pochodnych uwzględnia czynnik ryzyka kontrahenta, którego oszacowanie oparte jest na rynkowych parametrach tego ryzyka, w tym parametrach PD i LGD oraz okresie trwania ekspozycji.

Modele wyceny podlegają okresowej weryfikacji przez niezależnych pracowników, tj. takich którzy nie uczestniczą w operacyjnym zawieraniu transakcji. W procesie weryfikacji modeli uczestniczy również Komitet Walidacji Modeli.

4.4. Kalkulacja rezerw

Rezerwy na zobowiązania wobec pracowników wynikające ze stosunku pracy obejmują rezerwy na świadczenia emerytalne, rentowe i pośmiertne. Kalkulacja tych rezerw została wykonana przez zewnętrznego, niezależnego aktuarusza, przy zastosowaniu metody indywidualnej (dla każdego pracownika osobno). Naliczone rezerwy są równe zdyskontowanym płatnościom, które w przyszłości zostaną dokonane, według stanu zatrudnienia i płac na dzień kalkulacji, ale z uwzględnieniem założeń dotyczących m.in. rotacji zatrudnienia. Istotnym elementem wpływającym na wysokość rezerwy jest przyjęta stopa dyskonta, które bazuje na rentowności papierów wartościowych wolnych od ryzyka (obligacje skarbowe) i nominowanych w walucie, w której wypłacane są świadczenia pracownicze, a których termin

wykupu jest zbieżny z szacunkowym terminem realizacji zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych, mobilność, stopa wzrostu wynagrodzeń oraz śmiertelność. Zmiana stopy dyskonta finansowego o +/- 0,5 p.p. wpłynęłaby na zmniejszenie / zwiększenie wartości rezerwy odpowiednio o około 242 tys. zł oraz 270 tys. zł (na dzień 31 grudnia 2015 roku odpowiednio zmniejszenie / zwiększenie wartości rezerwy wyceny o 278 tys. zł oraz 295 tys. zł).

Grupa tworzy również inne rezerwy, w tym w szczególności rezerwy na skutki toczącego się postępowania sądowego i rezerwy na koszty restrukturyzacji. Wysokość rezerwy szacowana jest z uwzględnieniem ewentualnego ryzyka związanego z danym zobowiązaniem w oparciu o wartości prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych, przy czym gdy wpływ zmian wartości pieniądza w czasie jest istotny, wtedy te przepływy pieniężne są dyskontowane do wartości bieżącej przy zastosowaniu stopy dyskontowej odzwierciedlającej koszt pieniądza dla Grupy. Rezerwy na koszty restrukturyzacji są określane na podstawie najlepszych dostępnych oszacowań bezpośrednich nakładów wynikających z restrukturyzacji.

4.5. Wartości niematerialne rozpoznane w wyniku nabycia Polbank EFG – test na utratę wartości

Na 31 grudnia 2016 roku Bank przeprowadził test na utratę wartości rozpoznanych w wyniku nabycia wartości niematerialnych, tj marka „Polbank”, relacje z klientami i wartość firmy.

Dla celów testu na utratę wartości ośrodek generujący środki pieniężne ustalony został na poziomie segmentu detalicznego Banku.

Kluczowe założenia zastosowane do kalkulacji wartości użytkowej

Oszacowanie wartości użytkowej wartości niematerialnych opiera się w głównej mierze o następujące zmienne:

- stopa dyskonta oszacowana na podstawie modelu CAPM,
- prognoza budżetu zaakceptowana przez Zarząd Banku,
- stopa wzrostu zastosowana do oszacowania wartości rezydualnej poza okresem prognozy,
- poziom stóp procentowych.

Założenia dotyczące tempa wzrostu zależą od rozwoju polskiej oraz światowej gospodarki. Założenia dotyczące stopy dyskontowej zależą od rozwoju rynków finansowych oraz od otoczenia regulacyjnego. Zmiana otoczenia regulacyjnego oraz wzrost zmienności na rynkach finansowych mogą istotnie wpłynąć na poziom zastosowanych stóp dyskontowych.

Na przestrzeni ostatniego roku wystąpił szereg czynników mających niekorzystny wpływ na kalkulację wartości odzyskiwalnej zarówno wartości firmy jak i marki „Polbank”:

- podwyższone wymagania kapitałowe wynikające z nowych przepisów i wymogów regulacyjnych, w tym ograniczenia dotyczące możliwości wypłaty dywidendy,
- dodatkowe obciążenia podatkowe i opłaty nałożone na banki,
- utrzymujący się niski poziom rynkowych stóp procentowych, negatywnie wpływający na dochodowość udzielonych kredytów.

Biorąc pod uwagę powyższe czynniki Bank dokonał aktualizacji współczynników używanych w modelach do kalkulacji wartości użytkowej do obecnie obserwowanych danych rynkowych. Efektem zastosowania zaktualizowanych parametrów w kalkulacji wartości użytkowej było rozpoznanie utraty wartości dla wartości firmy i marki „Polbank”.

Test na utratę wartości firmy

Wartość użytkowa segmentu na dzień 31 grudnia 2016 roku została ustalona jako wartość bieżąca przyszłych wolnych przepływów pieniężnych, których wystąpienia oczekuje się z tytułu dalszego użytkowania danego składnika aktywów w zakładanych przez kierownictwo planach finansowych. Oszacowanie wartości użytkowej przeprowadzono w oparciu o model zdyskontowanych dywidend (ang: Dividend Discount Model), który jest adekwatny dla banków i instytucji finansowych.

Okres prognozy przepływów pieniężnych obejmuje 5 lat i jest oparty na założeniach odzwierciedlających, zdaniem Zarządu, przyszłą działalność Jednostki Dominującej.

Stopa dyskontowa została oszacowana na poziomie 9,04% nominalnie (na 31 grudnia 2015 roku stopa dyskontowa wynosiła 7,02%). Do jej wyliczenia użyty został model wyceny aktywów kapitałowych (Capital Asset Pricing Model) przy zastosowaniu wartości stopy wolnej od ryzyka, wskaźnika beta dla sektora bankowego oraz premii za ryzyko kapitałowe.

Długoterminowa stopa wzrostu przepływów pieniężnych po okresie prognozy została oszacowana na poziomie 4,6% nominalnie, bazując na prognozach długoterminowego nominalnego wzrostu PKB.

W wyniku porównania wartości odzyskiwalnej wartości firmy do jej wartości bilansowej stwierdzono utratę wartości w wysokości 32 966 tys. zł. Równocześnie Bank dokonał spisania wartości firmy, ponieważ po rozpoznaniu utraty wartości jej wartość bilansowa wynosiła zero złotych.

Test na utratę wartości marki „Polbank”

Wartość użytkowa marki została ustalona z zastosowaniem metody zwolnień z opłaty licencyjnej. Założeniem tej metody jest oszacowanie strumienia hipotetycznej opłaty licencyjnej, w sytuacji gdyby Bank musiał płacić właścicielowi marki za jej wykorzystywanie. Gdy Bank jest właścicielem marki, wówczas nie ma konieczności uiszczania opłaty licencyjnej, co stanowi hipotetyczną oszczędność dla Banku.

Przepływy pieniężne z tytułu opłaty licencyjnej zostały oszacowane w oparciu o stawkę opłaty licencyjnej, która zdaniem Zarządu jest adekwatna dla podmiotów działających w sektorze bankowym oraz o przychody netto ze sprzedaży depozytów i kredytów z uwzględnieniem ryzyka kredytowego oraz ryzyka wcześniejszej spłaty. Ze względu na nieokreślony okres generowania przychodów przez markę "Polbank", kalkulacja obejmuje 10 lat prognozy przepływów finansowych oraz wartość rezydualną i jest oparta na założeniach odzwierciedlających, zdaniem Zarządu, przyszłą działalność Banku.

Do wyliczenia stopy dyskontowej użyty został model wyceny aktywów kapitałowych (Capital Asset Pricing Model) przy zastosowaniu wartości stopy wolnej od ryzyka, wskaźnika beta dla sektora bankowego oraz premii za ryzyko kapitałowe. Wymagana stopa zwrotu z kapitału została oszacowana na poziomie 9,04% nominalnie (na 31 grudnia 2015 roku stopa zwrotu z kapitału wynosiła 7,02%). Do wyliczonej wartości dodano marżę wysokości 1%, która odzwierciedla dodatkowe ryzyko przepływów pieniężnych generowanych przez markę. Stopa dyskontowa została oszacowana na poziomie 10,04% nominalnie (na 31 grudnia 2015 roku wynosiła 8,02%).

Długoterminowa stopa wzrostu przepływów pieniężnych po okresie prognozy została oszacowana na poziomie 4,6% nominalnie, bazując na prognozach długoterminowego nominalnego wzrostu PKB.

Test na utratę wartości marki „Polbank” na dzień 31 grudnia 2016 roku wykazał utratę wartości w wysokości 86 000 tys. zł.

Wartość użytkowa marki „Polbank” na dzień 31 grudnia 2016 roku została oszacowana na 114 000 tys. zł (na 31 grudnia 2015 308 693 tys. zł). Zmiana stopy dyskonta finansowego o +/- 1 p.p. wpłynęłaby na zmniejszenie / zwiększenie wartości użytkowej odpowiednio o około 19 838 tys. zł oraz 28 945 tys. zł (na 31 grudnia 2015 odpowiednio 74 287 tys. zł oraz 136 096 tys. zł). Zmiana długoterminowej stopy wzrostu przepływów pieniężnych po okresie prognozy o +/- 1 p.p. wpłynęłaby na zwiększenie / zmniejszenie wartości użytkowej odpowiednio o około 22 599 tys. zł oraz 15 585 tys. zł (na 31 grudnia 2015 roku odpowiednio 110 808 tys. zł oraz 60 714 tys. zł).

Test na utratę wartości relacji z klientami

Począwszy od 2014 roku Bank podzielił bazę relacji z klientami na dwie odrębne wartości niematerialne: wartość relacji z klientami z tytułu udzielonych kredytów (amortyzowana degresywnie przez 10 lat) oraz wartość relacji z klientami z tytułu otrzymanych depozytów (amortyzowana degresywnie przez 5 lat). Wartość użytkowa obu aktywów została oszacowana odrębnie dla relacji z klientami z tytułu udzielonych kredytów i otrzymanych depozytów na podstawie prognozowanego strumienia przychodów lub oszczędności odsetkowych netto generowanych przez bazę klientów Polbank EFG S.A. na dzień przejęcia.

4.6. Okres użytkowania oraz utrata wartości aktywów trwałych i pozostałych wartości niematerialnych

Na potrzeby wyliczania kosztów amortyzacji rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych szacowany jest przewidywany okres ich użytkowania, który ma bezpośrednie przełożenie na wysokość stawki amortyzacji. Przyjęte okresy użytkowania są co najmniej raz w roku weryfikowane, przy czym podczas szacowania długości okresu użytkowania poszczególnych rodzajów rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych oraz jego weryfikacji uwzględniane są m.in. okres wynikający z tytułów umownych dotyczących okresu korzystania ze składnika aktywów, oczekiwane zużycie fizyczne i wykorzystanie składnika aktywów, utrata przydatności lub ograniczenia dotyczące wykorzystania składnika aktywów z przyczyn technologicznych, rynkowych, prawnych lub innych.

W 2015 roku ze względu na dalsze ulepszenia wprowadzane do głównego systemu wykorzystywanego w Jednostce Dominującej wydłużono jego okres użytkowania o kolejny rok – z roku 2024 do roku 2025.

W przypadku marki „Polbank” Grupa oczekuje, że ten składnik aktywów będzie generować dla Banku szeroki, pewny i wzrastający popyt na produkty lub usługi, co z kolei powinno zapewnić większe przychody i wydajność operacyjną w nieokreślonym okresie, z tego względu ten składnik aktywów ma nieokreślony okres użytkowania.

Dla aktywów trwałych i wartości niematerialnych wykonywane są systematyczne przeglądy mające na celu ustalenie, czy w badanym okresie nie wystąpiły przesłanki utraty wartości tych aktywów. W przypadku gdy wystąpiły przesłanki utraty wartości, Grupa szacuje wysokość odpisu jako różnicę między wartością księgową a niższą od niej wartością odzyskiwalną. Wartość odzyskiwalna stanowi wyższą z dwóch wartości: wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia i wartości użytkowej. Wartość godziwa pomniejszona o koszty zbycia szacowana jest na dostępnych danych rynkowych na ten temat lub wycenach sporządzonych przez niezależnych rzeczoznawców, (które również opierają się co do zasady na szacunkach); natomiast wartość użytkowa szacowana jest poprzez przyjęcie określonych założeń, m.in. co do kwot i terminów przyszłych przepływów pieniężnych, które Grupa może uzyskać z tytułu danego składnika aktywów trwałych lub wartości niematerialnych, jak również co do ryzyka braku płynności danego składnika aktywów. Przyjęcie odmiennych założeń dotyczących wyceny mogłoby mieć wpływ na wartość bilansową niektórych składników aktywów trwałych i wartości niematerialnych.

Noty do skonsolidowanego rachunku zysków i strat

5. Informacje dotyczące segmentów działalności

Grupa podzieliła swoją działalność oraz zastosowała identyfikację przychodów i kosztów oraz aktywów i zobowiązań na następujące sprawozdawcze segmenty operacyjne: „Bankowość Detaliczna”, „Bankowość Korporacyjna”, „Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe”, „Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność”. Podział ten odzwierciedla opisane w regulacjach wewnętrznych zasady klasyfikacji klientów do poszczególnych segmentów zgodnie z obowiązującym w Grupie modelem biznesowym.

Bankowość Detaliczna – segment obejmuje produkty i usługi dedykowane dla klientów indywidualnych oraz mikro-przedsiębiorstw. W ramach segmentu wyróżnia się podsegmenty: klienta masowego, zamożnego, bankowości prywatnej i mikro-przedsiębiorstw.

Bankowość Korporacyjna – segment, w skład którego wchodzi podsegmenty dużych, średnich i małych przedsiębiorstw. Obejmuje sprzedaż produktów oraz usługi świadczone na rzecz przedsiębiorstw i innych podmiotów w tym: spółek i spółdzielni, instytucji niekomercyjnych, jednostek sektora budżetowego oraz przedsiębiorców indywidualnych, którzy ze względu na kryteria podziału segmentów nie zaliczają się do podsegmentu mikro-przedsiębiorstw.

Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe – transakcje, produkty i usługi dedykowane dla bankowych i niebankowych podmiotów finansowych, usługi dla kantorów wymiany walut oraz działalność własną prowadzoną na rachunek własny Grupy zaliczaną do księgi handlowej.

Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność, do której zaliczane są aktywa, pasywa i wyniki nieprzypisane do powyższych segmentów, a w szczególności:

- aktywa, pasywa oraz wynik z tytułu działalności Zarządzania Aktywami i Pasywami, tj. zarządzania płynnością, ryzykiem stóp procentowych i walutowym Grupy oraz jej portfelem inwestycyjnym,
- wynik z tytułu refinansowania składników aktywów i pasywów nieprzypisanych do żadnego z powyższych segmentów,
- wyłączenia konsolidacyjne dotyczące spółek konsolidowanych metodą pełną w ramach Grupy, które nie są częścią działalności zaniechanej.

Podział ten odzwierciedla zasady klasyfikacji klientów do poszczególnych segmentów zgodnie z modelem biznesowym Grupy, które opierają się na kryteriach podmiotowych i finansowych (takich jak obroty lub saldo aktywów). Powyższa klasyfikacja klientów zastosowana w raporcie segmentowym jest odmienna w stosunku do klasyfikacji klientów, która została użyta przy sporządzaniu pozostałych not do niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego (w szczególności noty 21. „Kredyty i pożyczki udzielone klientom” oraz 26. „Zobowiązania wobec klientów”), która opiera się na klasach ryzyka przypisanych do poszczególnych klientów zgodnie z wewnętrznymi zasadami Grupy.

Działalność jednostek objętych konsolidacją metodą pełną została przypisana do wyżej wymienionych segmentów w następujący sposób:

- **Raiffeisen-Leasing Polska S.A.** oraz **Raiffeisen Insurance Agency Sp. z o.o.** – działalność zaniechana (w poprzednich okresach przypisane do Bankowości Detalicznej, Bankowości Korporacyjnej lub Zarządzania aktywami i pasywami oraz pozostała działalność zgodnie z klasyfikacją klientów obsługiwanych przez te spółki),
- **Raiffeisen Financial Services Polska Sp. z o.o.** – Bankowość Detaliczna,
- **Raiffeisen Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.** - Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność,
- **Raiffeisen Investment Polska Sp. z o.o.** oraz **Raiffeisen Solutions Sp. z o.o.** – Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe,
- **Raiffeisen-Leasing Service Sp. z o.o.** oraz **Raiffeisen-Leasing Real Estate Sp. z o.o.** oraz spółki celowe **Compass Variety Funding LTD** i **ROOF Poland Leasing 2014 DAC** – działalność zaniechana (w poprzednich okresach przypisana do Zarządzania aktywami i pasywami oraz pozostała działalność).

Zasady informacji zarządczej obowiązujące w Grupie przewidują raportowanie wyników segmentów do poziomu zysku brutto. Poszczególnym segmentom przypisane są zarówno dochody uzyskane w ramach działalności tego segmentu, jak również koszty operacyjne związane z tą działalnością, a także pozostałe składowe rachunku zysków i strat.

Alokacja kosztów operacyjnych do segmentów w Grupie odbywa się zgodnie z metodologią zatwierdzoną przez Zarząd. Jest to proces wieloetapowy, którego końcowym efektem jest przypisanie wszystkich ogólnych kosztów operacyjnych do segmentów.

Transakcje pomiędzy segmentami działalności odbywają się na normalnych, komercyjnych warunkach. Ceny transferowe pieniądza w rozliczeniach pomiędzy segmentami wyceniane są w oparciu o stawki rynkowe lub stawki zatwierdzone przez Komitet Aktywów i Pasywów (ALCO) z uwzględnieniem waluty, terminu wymagalności lub zapadalności transakcji oraz marż płynnościowych.

Kluczem alokacji aktywów i pasywów oraz związanych z nimi przychodów i kosztów do poszczególnych segmentów jest przypisanie do segmentów klientów Grupy.

Zgodnie z zasadami informacji zarządczej w Grupie do wyniku na poszczególnych segmentach alokuje się również wynik odsetkowy z tytułu refinansowania kapitału i pożyczek podporządkowanych, koszty amortyzacji rzeczowych aktywów trwałych, wartości niematerialnych i prawnych. Salda pozycji bilansowych, za wyjątkiem kapitałów, w oparciu o które policzone zostały powyższe składniki rachunku zysku i strat, w całości wykazywane są w segmencie Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność.

Na aktywa Bankowości Korporacyjnej składa się saldo alokowanych na ten segment kredytów i pożyczek udzielonych klientom oraz papierów korporacyjnych. Na pasywa Bankowości Korporacyjnej składa się saldo alokowanych na ten segment zobowiązań wobec klientów.

Na aktywa oraz pasywa Bankowości Detalicznej składa się saldo alokowanych na ten segment odpowiednio kredytów i pożyczek udzielonych klientom oraz zobowiązań wobec klientów.

Na aktywa segmentu Instytucji Finansowych i Rynków Kapitałowych składa się saldo alokowanych na ten segment kredytów i pożyczek udzielonych klientom, część aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu nie stanowiąca portfela płynnościowego, saldo rezerwy obowiązkowej, część salda gotówki utrzymywanej w oddziałach świadczących usługi wymiany walut, należności od banków oraz dodatnia wycena pochodnych instrumentów finansowych.

Na zobowiązania segmentu Instytucji Finansowych i Rynków Kapitałowych składa się część alokowanych na ten segment zobowiązań wobec klientów, zobowiązania wobec banków z wyłączeniem finansowania długoterminowego zaklasyfikowanego do segmentu Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność i ujemna wycena pochodnych instrumentów finansowych.

Na aktywa i zobowiązania segmentu Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność składają się pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej nieprzypisane do pozostałych segmentów, a w szczególności:

- aktywa finansowe przeznaczone do obrotu oraz inwestycyjne papiery wartościowe stanowiące portfele klasyfikowane, jako portfele inwestycyjne i płynnościowe Grupy,
- zaklasyfikowane, jako związane z działalnością ALM: zobowiązania wobec banków i innych podmiotów z tytułu finansowania długoterminowego, w tym także zobowiązania podporządkowane,
- pozostałe saldo kasy i środków w Banku Centralnym.

Do aktywów i pasywów niealokowanych zaliczane są:

- rzeczowe aktywa trwałe oraz wartości niematerialne i prawne,
- aktywa i zobowiązania z tytułu podatku dochodowego,
- pozostałe aktywa i pasywa.

Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	Działalność kontynuowana						Razem
	Bankowość Korporacyjna	Bankowość Detaliczna	Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe	Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność	Działalność kontynuo- wana razem	Działalność zaniechana	
Przychody z tytułu odsetek	477 541	646 361	38 300	427 887	1 590 089	0	1 590 089
Koszty z tytułu odsetek	-115 096	-289 734	-76 516	-89 556	-570 902	0	-570 902
Wynik zewnętrzny z tytułu odsetek	362 445	356 627	-38 216	338 331	1 019 187	0	1 019 187
Wynik odsetkowy wewnętrzny	13 612	119 811	59 954	-193 377	0	0	0
Wynik z tytułu odsetek	376 057	476 438	21 738	144 954	1 019 187	0	1 019 187
Przychody nieodsetkowe zewnętrzne	320 831	307 119	127 573	-57 294	698 229	0	698 229
Wynik z działalności bankowej	696 888	783 557	149 311	87 660	1 717 416	0	1 717 416
Ogólne koszty administracyjne w tym:	-298 070	-706 671	-57 991	-60 180	-1 122 912	0	-1 122 912
Amortyzacja	-18 932	-75 811	-3 432	-539	-98 714	0	-98 714
Podatek od instytucji finansowych	-42 039	-66 073	-9 029	-31 636	-148 777	0	-148 777
Odpisy netto z tytułu utraty wartości	-56 096	-119 515	-106	-460	-176 177	0	-176 177
Pozostałe przychody i koszty operacyjne	0	15 524	2 929	-196 230	-177 777	0	-177 777
Zysk brutto	300 683	-93 178	85 113	-200 844	91 774	0	91 774
Podatek dochodowy					-88 738	0	-88 738
Zysk netto					3 036	11 720	14 756
Zysk przypadający akcjonariuszom Jednostki Dominującej							14 756
Aktywa alokowane	12 042 858	22 117 056	1 930 827	16 316 794	52 407 535	0	52 407 535
Aktywa niealokowane					850 438	0	850 438
Aktywa razem	12 042 858	22 117 056	1 930 827	16 316 794	52 407 535	0	53 257 973
Zobowiązania alokowane	13 562 024	20 510 794	2 666 098	9 403 993	46 142 909	0	46 142 909
Zobowiązania niealokowane					752 381	0	752 381
Zobowiązania razem	13 562 024	20 510 794	2 666 098	9 403 993	46 142 909	0	46 895 290

Działalność kontynuowana								
Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 przekształcone*	Bankowość Korporacyjna	Bankowość Detaliczna	Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe	Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność	Działalność kontynuowana razem	Działalność zaniechana	Wyłączenia konsolidacyjne	Razem
Przychody z tytułu odsetek	508 428	644 549	52 983	429 561	1 635 521	0	0	1 635 521
Koszty z tytułu odsetek	-156 996	-342 829	-106 669	-92 685	-699 179	0	0	-699 179
Wynik zewnętrzny z tytułu odsetek	351 432	301 720	-53 686	336 876	936 342	0	0	936 342
Wynik odsetkowy wewnętrzny	39 837	152 598	88 205	-280 640	0	0		0
Wynik z tytułu odsetek	391 268	454 319	34 519	56 236	936 342	0	0	936 342
Przychody nieodsetkowe	320 928	217 683	110 827	-35 741	613 697	0		613 697
Wynik z działalności bankowej	712 196	672 002	145 345	20 496	1 550 039	0	0	1 550 039
Ogólne koszty administracyjne w tym:	-298 454	-735 302	-60 884	-152 208	-1 246 848	0	0	-1 246 848
Amortyzacja	-30 156	-85 160	-6 169	-4 935	-126 420	0	0	-126 420
Odpisy netto z tytułu utraty wartości	-87 087	-67 287	463	-2 391	-156 302	0	0	-156 302
Pozostałe przychody i koszty operacyjne	0	5 172	2 160	7 163	14 495	0	0	14 495
Zysk brutto	326 654	-125 415	87 084	-126 940	161 384	0	0	161 384
Podatek dochodowy					-46 513	0	0	-46 513
Zysk netto					114 871	71 307	0	186 178
Zysk przypadający akcjonariuszom Jednostki Dominującej								186 178
Aktywa alokowane	12 291 473	21 854 254	3 256 651	17 658 559	55 060 937	6 670 405	-1 521 248	60 210 095
Aktywa niealokowane					1 085 208	609 774	-135	1 694 847
Aktywa razem	12 291 473	21 854 254	3 256 651	17 658 560	55 060 938	7 280 179	-1 521 383	61 904 943
Zobowiązania aloko	14 844 293	19 385 642	4 994 107	10 156 815	49 380 857	6 460 483	-1 028 322	54 813 018
Zobowiązania niealokowane					528 128	174 856	-374	702 610
Zobowiązania ra	14 844 293	19 385 642	4 994 107	10 156 815	49 908 985	6 635 339	-1 028 696	55 515 628

*Patrz nota 3

„Przychody nieodsetkowe” ze sprawozdania według segmentów uzgadniają się do sumy „Wyniku z tytułu prowizji i opłat” oraz „Wyniku na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany” skonsolidowanego rachunku zysków i strat.

Grupa prowadzi działalność operacyjną wyłącznie na rynku krajowym.

Przychody z tytułu transakcji z żadnym pojedynczym zewnętrznym klientem nie stanowią 10 lub więcej procent łącznych przychodów Grupy.

Grupa oferuje szeroki zakres usług bankowych i finansowych.

6. Wynik z tytułu odsetek

	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 przekształcone *
Przychody z tytułu odsetek	Działalność kontynuowana	
Z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych bankom	19 557	21 019
Z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom	1 103 421	1 137 524
Z tytułu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	139 976	176 757
Z tytułu instrumentów pochodnych zabezpieczających	189 000	212 292
Z tytułu instrumentów reverse repo	9 567	17 445
Z tytułu inwestycyjnych papierów wartościowych	128 568	70 483
Razem	1 590 089	1 635 521
Koszty z tytułu odsetek		
Z tytułu depozytów bankowych	-13 194	-11 564
Z tytułu depozytów klientów	-433 208	-563 999
Z tytułu instrumentów pochodnych zabezpieczających	-5 207	-4 916
Z tytułu instrumentów repo	-6 585	-10 285
Z tytułu otrzymanych kredytów i pożyczek (w tym podporządkowanych)	-97 313	-92 648
Z tytułu emisji obligacji własnych	-15 395	-15 767
Razem	-570 902	-699 179
Wynik z tytułu odsetek (w tym):	1 019 187	936 342
Całkowite przychody odsetkowe dotyczące instrumentów finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy	1 261 113	1 246 471
Całkowite koszty odsetkowe dotyczące instrumentów finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy	-565 695	-694 263

*Patrz nota 3

Przychody odsetkowe z aktywów finansowych, dla których rozpoznano utratę wartości, w 2016 roku wynosiły 43 205 tys. złotych (w 2015 roku 57 915 tys. złotych, zaprezentowane w „Przychodach z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom”)

7. Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe

Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	Wartość odpisów aktualizujących h i rezerw na początek roku	Zwiększenia		Zmniejszenia						Wartość odpisów aktualizujących i rezerw na koniec roku	Odzyski ze sprzedaży wierzycelności i inne	Wpływ na wynik finansowy roku	
		Utworzenie odpisów	Różnice kursowe	Zmiany wynikające ze zmian w strukturze Grupy	Rozwiązanie odpisów	Spisania aktywów	Sprzedaż wierzycelności	Reklasyfi- kacja	Różnice kursowe			Działalność zaniechana	Działalność konty- nuowana
Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe tworzone indywidualnie													
Należności od banków	0	0	0	0	0	0	0	60	0	60	0	-1 332	0
Należności od klientów indywidualnych	21 471	15 005	0	-5 357	-14 895	-419	0	-2 214	-335	13 256	0	-29 030	1 222
Należności od klientów mikro	123 030	49 720	0	-119 126	-26 941	-9 154	0	-547	-226	16 756	0	-17 505	6 251
Należności od dużych przedsiębiorstw	771 563	303 864	0	-83 339	-228 085	-121 716	-91 866	1 658	-3 679	548 400	5 897	-2 632	-52 377
Należności od małych i średnich przedsiębiorstw	74 056	17 663	0	-32 873	-9 207	-4 856	-3 566	1 463	-19	42 661	247	0	-5 578
Pozycje pozabilansowe	41 228	26 084	647	0	-42 406	0	0	0	0	25 553	0	0	16 322
Inwestycyjne papiery wartościowe	0	27 159	0	0	0	0	0	0	0	27 159	0	0	-27 159
Razem	1 031 348	439 495	647	-240 695	-321 534	-136 145	-95 432	420	-4 259	673 845	6 144	-50 499	-61 319
Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe tworzone grupowo (w tym: IBNR)													
Należności od banków	165	31	0	0	-155	0	0	0	-1	40	0	0	124
Należności od klientów indywidualnych	597 795	289 982	8 662	-2 494	-202 728	0	-11 085	-2 248	0	677 884	5 701	-1 045	-80 508
Należności od klientów mikro	341 662	117 806	1 802	-21 168	-88 432	68	-2 002	2 409	-6	352 139	909	22 753	-51 218
Należności od dużych przedsiębiorstw	102 807	27 706	0	-5 212	-63 279	0	0	-33	-238	61 751	0	22 253	13 320
Należności od małych i średnich przedsiębiorstw	10 670	4 001	0	-5 440	-5 085	-7	0	-128	-7	4 004	0	491	593
Należności od sektora publicznego	96	388	0	0	-35	0	0	0	0	449	0	0	-353
Pozycje pozabilansowe	9 046	2 901	72	0	-6 576	0	0	0	0	5 443	0	71	3 184
Razem	1 062 241	442 815	10 536	-34 314	-366 290	61	-13 087	0	-252	1 101 710	6 610	44 523	-114 858
Odpisy i rezerwy razem	2 093 589	882 310	11 183	-275 009	-687 824	-136 084	-108 519	420	-4 511	1 775 555	12 754	-5 976	-176 177

Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 przekształcone *	Wartość odpisów aktualizujących i rezerw na początek roku	Zwiększenia		Zmniejszenia					Wartość odpisów aktualizujących i rezerw na koniec roku	Odzyski ze sprzedaży wierzycelności	Wpływ na wynik finansowy roku		
		Utworzenie odpisów	Różnice kursowe	Rozwiązanie odpisów	Spisania aktywów	Sprzedaż wierzycelności	Reklasyfi- kacja	Różnice kursowe			Działalność zaniechana	Działalność konty- nuowana	
Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe tworzone indywidualnie													
Należności od klientów indywidualnych	17 807	37 291	2 596	-35 007	0	-1 172	-48	0	21 467	0	-254	-2 030	
Należności od klientów mikro	128 824	86 336	2 849	-60 635	-19 547	0	-14 889	92	123 030	0	-17 860	-7 841	
Należności od dużych przedsiębiorstw	844 236	358 488	7 423	-290 456	-32 788	-97 607	-18 036	303	771 563	16 076	14 895	-66 850	
Należności od małych i średnich przedsiębiorstw	82 627	31 618	0	-8 099	-6 327	-25 796	0	37	74 060	559	-14 366	-8 593	
Pozycje pozabilansowe	26 631	37 969	121	-23 493	0	0	0	0	41 228	0	0	-14 476	
Razem	1 100 125	551 702	12 989	-417 690	-58 662	-124 574	-32 973	432	1 031 348	16 635	-17 585	-99 790	
Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe tworzone grupowo (w tym: IBNR)													
Należności od banków	302	121	0	-257	0	0	0	-1	165	0	0	136	
Należności od klientów indywidualnych	608 001	291 338	28 338	-242 074	0	-87 802	-2	0	597 799	15 804	-493	-32 967	
Należności od klientów mikro	338 800	110 540	3 679	-92 053	0	-34 270	14 939	27	341 662	2 621	-8 907	-6 959	
Należności od dużych przedsiębiorstw	66 409	48 930	251	-30 830	0	0	18 036	11	102 807	0	-3 556	-14 544	
Należności od małych i średnich przedsiębiorstw	9 183	7 022	6	-5 563	0	0	0	18	10 666	0	-374	-1 085	
Należności od sektora publicznego	135	155	0	-194	0	0	0	0	96	0	0	39	
Pozycje pozabilansowe	8 319	5 524	17	-4 814	0	0	0	0	9 046	0	421	-1 131	
Razem	1 031 149	463 630	32 291	-375 785	0	-122 072	32 973	55	1 062 241	18 425	-12 909	-56 511	
Odpisy i rezerwy razem	2 131 274	1 015 332	45 280	-793 475	-58 662	-246 646	0	487	2 093 589	35 060	-30 494	-156 302	

*Patrz nota 3

8. Wynik z tytułu prowizji i opłat

	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 przekształcone *
Przychody z tytułu prowizji i opłat	Działalność kontynuowana	
Z tytułu marży transakcyjnej na klientowskich transakcjach walutowych i pochodnych	276 353	286 635
Z tytułu produktów inwestycyjnych i ubezpieczeniowych	98 165	79 655
Z tytułu kart płatniczych, kredytowych	79 920	84 592
Z tytułu obsługi gotówki i przelewów	57 976	58 894
Z tytułu kredytów i pożyczek niestanowiące elementu efektywnej stopy procentowej	54 093	52 146
Z tytułu obsługi rachunków bankowych	39 132	43 761
Z tytułu działalności powierniczej i maklerskiej	31 883	32 223
Z tytułu obsługi akredytyw i zobowiązań gwarancyjnych	28 222	29 346
Pozostałe	3 243	976
Razem	668 987	668 228
Koszty z tytułu prowizji i opłat		
Z tytułu kart płatniczych i operacji bankomatowych	-29 158	-37 481
Z tytułu obsługi gotówki i przelewów	-16 610	-16 918
Z tytułu marży transakcyjnej na klientowskich transakcjach walutowych i pochodnych	-10 495	-10 502
Z tytułu produktów inwestycyjnych i ubezpieczeniowych	-7 854	-5 348
Z tytułu kredytów i pożyczek niestanowiące elementu efektywnej stopy procentowej	-7 729	-6 184
Z tytułu działalności powierniczej i maklerskiej	-4 604	-3 922
Z tytułu obsługi rachunków bankowych	-3 627	-11 956
Pozostałe	-1 011	-1 954
Razem	-81 088	-94 265
Wynik z tytułu prowizji i opłat	587 899	573 963
Całkowite przychody prowizyjne dotyczące instrumentów finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	360 751	349 370
Całkowite koszty prowizyjne dotyczące instrumentów finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	-76 484	-90 343

*Patrz nota 3

9. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany

	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 przekształcone *
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	Działalność kontynuowana	
Wynik zrealizowany i niezrealizowany (bez komponentu walutowego) na walutowych instrumentach pochodnych	-46 143	-48 165
Wynik zrealizowany i niezrealizowany (bez komponentu walutowego) na instrumentach pochodnych opartych o stopę procentową	23 782	34 028
Wynik zrealizowany i niezrealizowany na instrumentach dłużnych	-2 337	454
Wynik zrealizowany i niezrealizowany na instrumentach kapitałowych	80 615	0
Razem wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	55 917	-13 683
Wynik na instrumentach finansowych zabezpieczających		
Zabezpieczenie wartości godziwej	920	526
Zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczanego	-1 636	-3 514
Zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego	2 556	4 040
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	5 013	-1 010
Nieefektywa część zmiany wyceny do wartości godziwej transakcji zabezpieczających zaprezentowana w rachunku zysków i strat	5 013	-1 010
Razem wynik na instrumentach finansowych zabezpieczających	5 933	-484
Wynik z pozycji wymiany		
Różnice kursowe zrealizowane oraz niezrealizowane wynikające z komponentu walutowego wyceny instrumentów pochodnych	-164 341	-739 598
Różnice kursowe zrealizowane oraz niezrealizowane netto z wyceny pozostałych aktywów i pasywów	212 701	793 413
Razem wynik z pozycji wymiany	48 360	53 815
Razem wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany	110 210	39 648

* Patrz nota 3

Wynik zrealizowany i niezrealizowany (bez komponentu walutowego) na walutowych instrumentach pochodnych zawiera zyski i straty na kontraktach swap, forward i opcjach, z wyjątkiem wydzielonego komponentu walutowego, stanowiącego różnicę kursową. „Wynik zrealizowany i niezrealizowany (bez komponentu walutowego) na instrumentach pochodnych opartych o stopę procentową” zawiera zyski i straty na kontraktach IRS – swap dla stóp procentowych, CIRS, FRA i OIS z wyjątkiem wydzielonego komponentu walutowego, stanowiącego różnicę kursową. Więcej informacji na temat instrumentów pochodnych zaprezentowano w notce 17.

Zyski i straty na sprzedaży oraz wycena aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, niebędących instrumentami pochodnymi, prezentowane są w pozycji „Wynik zrealizowany i niezrealizowany na instrumentach dłużnych”.

W pozycji „Wynik zrealizowany i niezrealizowany na instrumentach kapitałowych” został zaprezentowany wynik z tytułu rozliczenia transakcji przejęcia Visa Europe Limited przez Visa Inc., więcej informacji na temat tego rozliczenia zaprezentowano w notce 20.

Dodatkowe informacje na temat instrumentów finansowych zabezpieczanych i zabezpieczających zaprezentowano w notce 18.

Pozycja „Różnice kursowe zrealizowane oraz niezrealizowane netto z wyceny pozostałych aktywów i pasywów” zawiera zyski i straty z rewaluacji aktywów i pasywów nominowanych w walucie obcej.

Z wyniku na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany wydzielana jest marża transakcyjna na transakcjach wymiany walut z klientami Grupy obejmująca głównie marżę na transakcjach kupna/sprzedaży walut z dostawą natychmiastową, dostawą na datę waluty spot i z dostawą na datę waluty forward i prezentowana w wyniku z tytułu prowizji i opłat.

10. Ogólne koszty administracyjne

10.1. Wynagrodzenia i inne świadczenia pracownicze

	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 przekształcone *
Wynagrodzenia i inne świadczenia pracownicze	Działalność kontynuowana	
Wynagrodzenia	-466 460	-426 361
Koszty ubezpieczeń społecznych	-68 568	-72 777
Pozostałe świadczenia pracownicze	-13 280	-14 568
Razem	-548 308	-513 706

* Patrz nota 3

10.2. Pozostałe ogólne koszty administracyjne

	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 przekształcone *
Pozostałe ogólne koszty administracyjne	Działalność kontynuowana	
Koszty utrzymania i wynajmu budynków	-132 970	-140 655
w tym koszty rat leasingowych	-100 660	-109 702
Koszty informatyczne i telekomunikacyjne	-95 976	-102 340
Składka i wpłaty na rzecz BFG	-96 775	-164 767
Koszty usług konsultingowych	-22 596	-13 868
Koszty marketingu	-24 384	-32 535
Koszty szkoleń	-11 396	-15 017
Koszty pozostałych rat leasingowych	-4 490	-5 926
Koszty Funduszu Wsparcia Kredytobiorców	0	-39 280
Pozostałe koszty rzeczowe	-87 303	-92 334
Amortyzacja, w tym:	-98 714	-126 420
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych	-37 795	-47 600
Amortyzacja wartości niematerialnych	-60 919	-78 820
Razem	-574 604	-733 142

*Patrz nota 3

11. Pozostałe przychody i koszty operacyjne

	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 przekształcone *
Pozostałe przychody operacyjne	Działalność kontynuowana	
Przychody ze sprzedaży na działalności niebankowej	15 173	5 451
Przychody z tytułu rozwiązania pozostałych rezerw	4 092	5 637
Przychody z tytułu sprzedaży składników majątku trwałego	1 993	9 699
Przychody z tytułu odwrócenia odpisów aktualizujących wartość innych aktywów	390	64
Przychody z tytułu odzysków na aktywach spisanych przez Bank	16	93
Pozostałe przychody operacyjne – inne	4 484	15 224
Razem	26 148	36 168

* Patrz nota 3

W 2015 roku Jednostka Dominująca zrezygnowała z prawa pierwokupu nowej centrali, za co otrzymała wynagrodzenie w wysokości 8 492 tys. zł, zaprezentowane w pozycji „Pozostałe przychody operacyjne – inne”.

	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 przekształcone *
Pozostałe koszty operacyjne	Działalność kontynuowana	
Koszty z tytułu zawiązania pozostałych rezerw	-26 786	-2 995
Koszty z tytułu utraty wartości majątku trwałego	-125 811	0
Koszty z tytułu sprzedaży i likwidacji środków trwałych i wartości niematerialnych	-12 758	-6 656
Koszty windykacji	-12 866	-6 929
Inne	-25 705	-5 093
Razem	-203 926	-21 673

* Patrz nota 3

Zgodnie z umową sprzedaży udziałów Raiffeisen Leasing Polska S.A. (dalej RLPL) zawartą w dniu 31 marca 2016r. pomiędzy Bankiem (sprzedawca) a Raiffeisen Bank International (nabywca), Bank zobowiązał się wobec RBI do pokrycia ewentualnych strat wynikających z potencjalnych zaległości podatkowych spółki RLPL powstałych w okresie sprzed daty sprzedaży, w szczególności w odniesieniu do toczącego się postępowania sądowego w przedmiocie podatku dochodowego RLPL za 2006 r. dotyczącego rozliczenia inwestycji w obligacje singapurskie.

W dniu 19 października 2016 r. Naczelny Sąd Administracyjny oddalił skargę kasacyjną RLPL od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 12 lutego 2016 r., utrzymując tym samym w mocy decyzję Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie w przedmiocie określenia wysokości zobowiązania podatkowego w podatku dochodowym od osób prawnych za 2006 r. Wyrok ostatecznie kończy sprawę. Wysokość zobowiązania Banku wobec RBI z tego tytułu wobec wynosiła 12,9 mln zł, na 31 grudnia 2016 r. zaprezentowana w linii „Pozostałe zobowiązania”. Do dnia zatwierdzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego zobowiązanie wobec RBI zostało uregulowane.

W „Pozostałych kosztach operacyjnych” zaprezentowano także skutki rozliczenia sprawy spornej w zakresie zobowiązań Raiffeisen Bank Polska S.A. z tytułu podatku dochodowego, więcej informacji zostało zaprezentowane w notce 24.

12. Podatek dochodowy

Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	ZMIANY				STAN NA KONIEC ROKU
	STAN NA POCZĄTEK ROKU	Rachunek zysków i strat	Pozostałe dochody całkowite	Zmiany wynikające ze zmian w strukturze Grupy	
Aktywa z tytułu podatku odroczonego					
Odsetki naliczone do zapłacenia (koszt), z tego:	25 690	-1 962	0	-2 494	21 234
Odsetki od depozytów	23 607	-10 341	0	-2 494	10 772
Odsetki od papierów wartościowych i instrumentów pochodnych	2 083	4 466	0	0	6 549
Wartość godziwa instrumentów pochodnych (bez komponentu walutowego), papierów wartościowych	11 249	28 257	503	-106	39 903
Ujemne różnice kursowe	8 213	-45	0	-8 168	0
Prowizje rozliczane według efektywnej stopy procentowej	42 015	9 708	0	-5 118	46 604
Odpisy aktualizujące wartość kredytów nie uznane za koszty uzyskania przychodów	185 388	-10 484	0	-37 567	137 337
Różnice z tytułu wyceny bilansowej i podatkowej umów leasingowych	347 730	10 792	0	-358 522	0
Pozostałe (w tym utrata wartości pozostałych aktywów)	1 008	-621	0	-1 734	-1 347
Koszty do zapłacenia	35 836	-295	0	-2 108	33 433
Inne	17 677	-328	0	-1 475	15 874
Strata podatkowa do rozliczenia w okresach przyszłych	83 662	-41 337	0	0	42 325
Aktywa brutto z tytułu podatku odroczonego	758 468	-6 315	503	-417 292	335 364
Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego					
Odsetki naliczone do otrzymania (przychód), z tego:	43 281	16 042	0	-2 884	56 439
Odsetki od kredytów	29 777	7 372	0	-2 884	34 265
Odsetki od papierów wartościowych i instrumentów pochodnych	12 446	9 613	0	0	22 059
Dyskonto od papierów wartościowych	1 058	-943	0	0	115
Wycena obligacji i finansowania	1 762	-772	0	-990	0
Wartość godziwa instrumentów pochodnych (bez komponentu walutowego), papierów wartościowych	20 078	23 182	-9 206	-26	34 028
Prowizje rozliczane według efektywnej stopy procentowej	53 970	4 210	0	-332	57 848
Różnice pomiędzy amortyzacją podatkową a bilansową	29 007	5 614	0	-601	34 020
Dodatnie różnice kursowe	-826	-5	0	-587	-1 418
Inne	51 911	-25 132	0	0	26 779
Zobowiązanie brutto z tytułu podatku odroczonego	199 183	23 139	-9 206	-5 420	207 696
Obciążenie z tytułu odroczonego podatku dochodowego					
	559 285	-29 454	9 709	-411 872	127 668
Aktywa netto z tytułu podatku odroczonego	559 285	-29 454	9 709	-411 872	127 668

Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015	STAN NA POCZĄTEK ROKU	ZMIANY		STAN NA KONIEC ROKU
		Rachunek zysków i strat	Pozostałe dochody całkowite	
Aktywa z tytułu podatku odroczonego				
Odsetki naliczone do zapłacenia (koszt), z tego:	69 809	-44 119	0	25 690
Odsetki od depozytów	68 907	-45 300	0	23 607
Odsetki od papierów wartościowych i instrumentów pochodnych	902	1 181	0	2 083
Wartość godziwa instrumentów pochodnych (bez komponentu walutowego), papierów wartościowych	40 988	-27 727	-2 012	11 249
Ujemne różnice kursowe	8 008	205	0	8 213
Prowizje rozliczane według efektywnej stopy procentowej	36 228	5 786	0	42 015
Odpisy aktualizujące wartość kredytów nie uznane za koszty uzyskania przychodów	172 521	12 867	0	185 388
Różnice z tytułu wyceny bilansowej i podatkowej umów leasingowych	333 003	14 727	0	347 730
Pozostałe (w tym utrata wartości pozostałych aktywów)	1 379	-371	0	1 008
Koszty do zapłacenia	43 322	-7 486	0	35 836
Inne	20 220	-2 543	0	17 677
Strata podatkowa do rozliczenia w okresach przyszłych	38 060	45 603	0	83 662
Aktywa brutto z tytułu podatku odroczonego	763 539	-3 059	-2 012	758 468
Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego				
Odsetki naliczone do otrzymania (przychód), z tego:	104 655	-61 374	0	43 281
Odsetki od kredytów	91 625	-61 848	0	29 777
Odsetki od papierów wartościowych i instrumentów pochodnych	12 320	126	0	12 446
Dyskonto od papierów wartościowych	710	348	0	1 058
Wycena obligacji i finansowania	10 162	-8 400	0	1 762
Wartość godziwa instrumentów pochodnych (bez komponentu walutowego), papierów wartościowych	30 815	-20 827	10 090	20 078
Prowizje rozliczane według efektywnej stopy procentowej	49 650	4 320	0	53 970
Różnice pomiędzy amortyzacją podatkową a bilansową	25 407	3 600	0	29 007
Dodatnie różnice kursowe	798	-1 624	0	-826
Inne	54 251	-2 341	0	51 911
Zobowiązanie brutto z tytułu podatku odroczonego	275 739	-86 646	10 090	199 183
Obciążenie z tytułu odroczonego podatku dochodowego	487 800	83 586	-12 102	559 285
Aktywa netto z tytułu podatku odroczonego	487 800	83 586	-12 102	559 285

Rozliczenia podatkowe Banku za lata 2014 i 2015 zamknęły się stratą podatkową, odpowiednio w roku 2014 – 189,2 mln zł, w roku 2015 – 246,0 mln zł. Zgodnie z przepisami podatkowymi o wysokość straty poniesionej w roku podatkowym można obniżyć dochód w najbliższych kolejno po sobie następujących

pięciu latach podatkowych. Wysokość obniżenia w którymkolwiek z tych lat nie może przekroczyć 50% kwoty tej straty. W 2016 r. roku Bank odliczył 50% straty z 2014r. i 50% straty z 2015r. Zgodnie z szacunkami Banku, pozostała część straty zostanie rozliczona w 2017 roku.

Wyliczenie efektywnej stawki podatkowej - działalność kontynuowana	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 przekształcone *
Zysk brutto	91 773	161 384
Podatek dochodowy bieżący według krajowej stawki podatku od zysku brutto (19%)	-17 437	-30 663
Wpływ na podatek kosztów niestanowiących kosztów uzyskania przychodów poniesionych i szacowanych	-70 604	-15 433
Wpływ na podatek przychodów niepodlegających opodatkowaniu	-597	-417
Wpływ na podatek przychodów podatkowych niebędących przychodami księgowymi	-100	0
Całkowite obciążenie wyniku podatkiem dochodowym	-88 738	-46 513

Uzgodnienie podatku odniesionego do rachunku zysków i strat	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 przekształcone *
Podatek dochodowy bieżący	-65 601	0
Korekty podatku dochodowego bieżącego dotyczące lat ubiegłych	-23 829	-1 369
Podatek odroczony z tytułu powstania i odwrócenia się różnic	692	-45 144
Całkowite obciążenie wyniku podatkiem dochodowym	-88 738	-46 513

* Patrz nota 3

Znaczny wzrost obciążenia wyniku podatkiem dochodowym za rok kończący się 31 grudnia 2016 w stosunku do roku kończącego się 31 grudnia 2015 wynika z tytułu faktycznych płatności podatku od niektórych instytucji finansowych za 2016 rok. Pierwszy okres miesięczny, za który należny jest ten podatek, to luty 2016 roku. Podatek od niektórych instytucji finansowych nie stanowi kosztu uzyskania przychodów i w związku z tym, negatywnie wpływa na efektywną stopę podatkową.

Regulacje dotyczące podatku od towarów i usług, podatku dochodowego od osób prawnych oraz obciążeń związanych z ubezpieczeniami społecznymi podlegają częstym zmianom. Te częste zmiany powodują brak odpowiednich punktów odniesienia, niespójne interpretacje oraz nieliczne ustanowione precedensy, które mogłyby mieć zastosowanie. Obowiązujące przepisy zawierają również niejasności, które powodują różnice w opiniach, co do interpretacji prawnej przepisów podatkowych, zarówno pomiędzy organami państwowymi jak i organami państwowymi i przedsiębiorstwami.

Rozliczenia podatkowe oraz inne obszary działalności (na przykład kwestie celne czy dewizowe) mogą być przedmiotem kontroli organów, które uprawnione są do nakładania wysokich kar i grzywien, a wszelkie dodatkowe zobowiązania podatkowe, wynikające z kontroli, muszą zostać zapłacone wraz z wysokimi odsetkami. Te warunki powodują, że ryzyko podatkowe w Polsce jest większe niż w krajach o bardziej dojrzałym systemie podatkowym.

W konsekwencji, kwoty prezentowane i ujawniane w sprawozdaniach finansowych mogą się zmienić w przyszłości w wyniku ostatecznej decyzji organu podatkowego.

Z dniem 15 lipca 2016 r. do Ordynacji Podatkowej zostały wprowadzone zmiany w celu uwzględnienia postanowień Ogólnej Klauzuli Zapobiegającej Nadużyciom (GAAR). GAAR ma zapobiegać powstawaniu i wykorzystywaniu sztucznych struktur prawnych tworzonych w celu uniknięcia zapłaty podatku w Polsce. GAAR definiuje unikanie opodatkowania jako czynność dokonaną przede wszystkim w celu osiągnięcia korzyści podatkowej, sprzecznej w danych okolicznościach z przedmiotem i celem przepisów ustawy podatkowej. Zgodnie z GAAR taka czynność nie skutkuje osiągnięciem korzyści podatkowej, jeżeli sposób działania był sztuczny. Wszelkie występowanie (i) nieuzasadnionego dzielenia operacji, (ii) angażowania podmiotów pośredniczących mimo braku uzasadnienia ekonomicznego lub gospodarczego, (iii) elementów wzajemnie się znoszących lub kompensujących oraz (iv) inne działania o podobnym działaniu do wcześniej wspomnianych, mogą być potraktowane jako przesłanka istnienia sztucznych czynności podlegających przepisom GAAR. Nowe regulacje będą wymagać znacznie większego osądu przy ocenie skutków podatkowych poszczególnych transakcji.

Klauzula GAAR może zostać zastosowana w odniesieniu do transakcji dokonanych po jej wejściu w życie oraz do transakcji, które zostały przeprowadzone przed wejściem w życie klauzuli GAAR ale, dla których po dacie wejścia klauzuli w życie korzyści były lub są nadal osiągane. Powyższe przepisy umożliwiają polskim organom podatkowym kwestionowanie na gruncie prawa podatkowego realizowanych przez podatników prawnych ustaleń i porozumień, takich jak restrukturyzacja i reorganizacja grupy.

13. Działalność zaniechana

W dniu 31 marca 2016 Jednostka Dominująca sprzedała akcje Raiffeisen-Leasing Polska S.A. („RLPL”) na rzecz Raiffeisen Bank International AG. Celem transakcji była poprawa wskaźników kapitałowych Grupy zgodnie z rekomendacją KNF. Wskutek tej transakcji Grupa utraciła kontrolę nad spółką RLPL oraz wszystkimi spółkami wchodzącymi w skład Grupy RLPL, czyli spółką Raiffeisen Insurance Agency Sp. z o.o., Raiffeisen-Leasing Services Sp. z o.o., Raiffeisen-Leasing Real Estate Sp. z o.o. oraz spółką celową ROOF Poland Leasing 2014 DAC.

Zakres działalności, który został zbyty stanowił odrębną, ważną linię działalności Grupy, dlatego też został zaklasyfikowany do działalności zaniechanej.

W tabeli poniżej zostały wyodrębnione przychody, koszty oraz wynik tej działalności: spółki RLPL oraz spółek wchodzących w skład Grupy RLPL wyłączając transakcje wewnątrz Grupy RLPL, nie zostały wyłączone transakcje zawarte przez spółki Grupy RLPL z Jednostką Dominującą i jej jednostkami zależnymi za okres kończący się odpowiednio 31 marca 2016 r. (tj. do dnia utraty kontroli przez Jednostkę Dominującą na Grupą RLPL) i 31 grudnia 2015 r.

	Za okres od 1 stycznia 2016 do 31 marca 2016 *	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015
	Działalność zaniechana	
Przychody z tytułu odsetek	77 294	296 760
Koszty z tytułu odsetek	-42 271	-151 875
Wynik z tytułu odsetek	35 023	144 885
Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	-5 976	-30 494
Przychody z tytułu prowizji i opłat	10 426	39 737
Koszty z tytułu prowizji i opłat	-49	-166
Wynik z tytułu prowizji i opłat	10 377	39 571
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany	-117	-170
Ogólne koszty administracyjne	-31 801	-125 274
Pozostałe przychody operacyjne	15 525	67 625
Pozostałe koszty operacyjne	-1 626	-4 178
Zysk brutto	21 405	91 965
Podatek dochodowy	-4 997	-20 658
Zysk netto	16 408	71 307
Wynik brutto ze sprzedaży działalności zaniechanej	33 751	0
Podatek dochodowy z tytułu wyniku ze sprzedaży działalności zaniechanej	-38 439	0
Zysk netto z działalności zaniechanej	11 720	71 307
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej	-119 693	-676 029
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej	-1 211	-6 920
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej	-590 940	986 174

*do dnia utraty kontroli przez Jednostkę Dominującą nad Grupą RLPL

Aktywa i pasywa Grupy RLPL na dzień sprzedaży, tj. 31 marca 2016 i wynik ze sprzedaży są zaprezentowane w tabeli poniżej:

Aktywa	Na dzień 31 marca 2016
Należności od banków	420 429
Pochodne instrumenty finansowe	135
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	5 582 236
Wartości niematerialne	15 582
Rzeczowe aktywa trwałe	151 873
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	411 873
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	936
Inne aktywa	80 276
Aktywa razem	6 663 340
Zobowiązania	
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	4 639 515
Pochodne instrumenty finansowe	558
Zobowiązania wobec klientów	28 989
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	1 262 020
Pozostałe zobowiązania	58 770
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	1 142
Rezerwy	11 097
Zobowiązania razem	6 002 091
Aktywa netto działalności zaniechanej	661 249
Cena sprzedaży	695 000
Wynik brutto ze sprzedaży działalności zaniechanej	33 751
Podatek dochodowy z tytułu wyniku ze sprzedaży działalności zaniechanej	-38 439
Wynik netto ze sprzedaży działalności zaniechanej	-4 688

14. Zysk netto przypadający na jedną akcję

14.1. Podstawowy zysk przypadający na jedną akcję

Podstawowy zysk przypadający na jedną akcję został policzony poprzez podzielenie zysku netto, przypadającego na zwykłych akcjonariuszy Jednostki Dominującej przez średnią ważoną liczby akcji zwykłych występujących w ciągu danego okresu sprawozdawczego.

	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 przekształcone *
Działalność kontynuowana		
Zysk netto przypadający akcjonariuszom Jednostki Dominującej (w tys. złotych)	14 755	186 178
Średnia ważona ilość akcji zwykłych w roku (w sztukach)	248 260	248 260
Zysk przypadający akcjonariuszom Banku na jedną akcję zwykłą (w zł)	59	750

* Patrz nota 3

14.2. Rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję

W 2016 roku, jak również 2015 nie wystąpiły czynniki rozwadniające zysk przypadający na jedną akcję. W tym czasie Jednostka Dominująca nie emitowała obligacji zamiennych na akcje ani opcji na akcje, w następstwie czego rozwodniony zysk na jedną akcję jest równy podstawowemu zyskowi na jedną akcję.

	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 przekształcone *
Działalność kontynuowana		
Zysk netto przypadający akcjonariuszom Jednostki Dominującej (w tys. złotych)	14 755	186 178
Średnia rozwodniona ważona ilość akcji zwykłych w roku (w sztukach)	248 260	248 260
Rozwodniony Zysk przypadający akcjonariuszom Banku na jedną akcję zwykłą (w zł)	59	750

* Patrz nota 3

Noty do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej

15. Kasa i środki w Banku Centralnym

	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Środki pieniężne w kasie	667 808	1 067 024
Środki w Banku Centralnym	1 064 061	1 636 486
Razem	1 731 869	2 703 510

Grupa może wykorzystywać w ciągu dnia środki na rachunkach rezerwy obowiązkowej do bieżących rozliczeń pieniężnych na podstawie dyspozycji złożonej do Narodowego Banku Polskiego. Grupa musi jednak zapewnić utrzymanie średniego miesięcznego salda na tym rachunku w odpowiedniej wysokości wynikającej z deklaracji rezerwy obowiązkowej. Deklarowana rezerwa obowiązkowa do utrzymywania w grudniu 2016 roku wynosiła: 1 315 356 tys. zł, w grudniu 2015 roku wynosiła: 1 418 802 tys. zł. Środki te są oprocentowane w wysokości 0,9 stopy referencyjnej w NBP. Na dzień 31 grudnia 2016 roku oprocentowanie to wynosiło 1.35 %. bez zmian w stosunku do poprzedniego roku

16. Należności od banków

	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Depozyty zabezpieczające	139 126	1 051 393
Środki na rachunkach bieżących	153 108	169 296
Kredyty i pożyczki udzielone bankom	42 429	57 389
Lokaty w innych bankach	0	48 437
Należności od banków brutto	334 663	1 326 515
Odpisy z tytułu utraty wartości	-100	-165
Należności od banków netto	334 563	1 326 350

Średnie oprocentowanie lokat w innych bankach oraz kredytów udzielonych innym bankom w 2016 roku wynosiło 2,34% (2,02 % w 2015 roku).

Kwota należności długoterminowych od banków na koniec 2016 roku wynosiła 36 256 tys. zł (42 656 tys. zł na koniec 2015 roku).

Zasady ewidencji transakcji z przyrzeczeniem odkupu opisano w punkcie 2.10. Zarówno na koniec roku 2016, jak i na koniec 2015 roku nie wystąpiły transakcje typu „buy sell back” z bankami.

Depozyty zabezpieczające stanowią złożone zabezpieczenia pieniężne dotyczące otwartych instrumentów pochodnych z ujemną wyceną, prezentowane w zobowiązaniach w „Pochodnych instrumentach finansowych”. Począwszy od 2016 roku instrumenty pochodne z ujemną wyceną zabezpieczane są głównie za pomocą papierów wartościowych (zob. nota 34).

17. Pochodne instrumenty finansowe i instrumenty wbudowane

17.1. Pochodne instrumenty finansowe

Grupa zawiera następujące instrumenty pochodne, w tym także te wykorzystywane jako instrumenty zabezpieczające przepływy pieniężne i wartość godziwą:

- Walutowe transakcje terminowe,
- opcje walutowe,
- instrumenty stóp procentowych.

Walutowe transakcje terminowe to zobowiązania do kupna walut obcych i lokalnych, obejmujące niezrealizowane transakcje spot. Walutowe i procentowe kontrakty swap to zobowiązania do zamiany jednego strumienia przepływów pieniężnych na inny. Rezultatem takiej transakcji jest zamiana walut lub stóp procentowych (na przykład oprocentowania stałego na zmienne) lub połączenia wszystkich tych czynników (na przykład międzywalutowe kontrakty swap stóp procentowych).

Z wyjątkiem określonych walutowych kontraktów swap w przypadku tych transakcji nie następuje zamiana kapitału. Ryzyko kredytowe Grupy stanowi potencjalny koszt zastąpienia kontraktów swap, jeżeli strony nie wywiążą się ze swoich zobowiązań. Ryzyko to jest monitorowane na bieżąco przez odniesienie do aktualnej wartości godziwej proporcji wartości nominalnej kontraktów oraz płynności rynkowej. W celu kontrolowania poziomu podejmowanego ryzyka kredytowego Grupa ocenia strony umowy przy pomocy tych samych metod, które stosuje się w działalności kredytowej.

Opcje walutowe i procentowe to umowy, na mocy których sprzedający przyznaje kupującemu prawo, ale nie obowiązek, nabycia (opcja kupna) lub sprzedaży (opcja sprzedaży) w ustalonym dniu, do ustalonego dnia lub też w ustalonym okresie – konkretnej ilości waluty obcej lub instrumentu finansowego po z góry ustalonej cenie. W zamian za narażenie na ryzyko walutowe lub ryzyko zmiany stóp procentowych, sprzedający otrzymuje od kupującego premię. Opcje mogą być opcjami znajdującymi się w obrocie giełdowym lub negocjowanymi pomiędzy Grupą a klientem (w transakcji pozagiełdowej). Grupa jest narażona na ryzyko kredytowe z tytułu zakupionych opcji tylko i wyłącznie do wysokości ich wartości bilansowej, którą stanowi ich wartość godziwa.

Nominalne wartości niektórych rodzajów instrumentów finansowych stanowią podstawę do ich porównania z instrumentami ujmowanymi w sprawozdaniu sytuacji finansowej, ale niekoniecznie wskazują, jaka będzie wartość przyszłych przepływów pieniężnych, bądź jaka jest bieżąca wartość godziwa instrumentów. Z tego względu nie pokazują, jaki jest stopień narażenia Grupy na ryzyko kredytowe lub ryzyko zmiany cen. Instrumenty pochodne mogą mieć wycenę dodatnią (aktywa) lub ujemną (zobowiązania) w zależności od wahań rynkowych stóp procentowych lub kursów wymiany walut. Łączna wartość godziwa pochodnych instrumentów finansowych może podlegać znacznym wahaniom.

17.2. Forward kredytowy

Jednostka dominująca zawarła umowę serwisowania oraz późniejszej sprzedaży przeterminowanych należności z tytułu udzielonych kredytów detalicznych (po przekroczeniu przeterminowania tych kredytów o 90 dni).

W ramach umowy serwisowania serwisier prowadzi czynności windykacyjne, a po wypowiedzeniu przez Jednostkę Dominującą umów kredytobiorcom, czynności egzekucyjne, w odniesieniu do kredytobiorców. W trakcie trwania umowy serwisowania, wypowiedzana zostaje umowa z klientem, a serwisier prowadzi czynności egzekucyjne przez okres ok. 6 miesięcy. Po upływie tego okresu pozostała do spłaty wierzytelność podlega wykupowi przez Fundusz. W momencie przekazania transzy ekspozycji do serwisowania i przyszłej sprzedaży, ekonomicznie dochodzi do zawarcia przez Jednostkę Dominującą transakcji forward, która jest klasyfikowana, jako aktywo / zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek wyników zgodnie z MSR 39. Transakcja forward jest ujmowana w wartości godziwej przy początkowym ujęciu oraz wyceniana do wartości godziwej ze względu na zmiany materialnych czynników determinujących jej wartość godziwą, wśród których najważniejszym jest zmiana ceny sprzedaży. Zmiany wartości godziwej są ujmowane w rachunku zysków i strat Jednostki Dominującej.

W przypadku, gdy Jednostka Dominująca dokonuje zmiany szacunku dotyczącego nominału transakcji pochodnej, Jednostka Dominująca dokonuje korekty nominału z uwzględnieniem korekty rachunku zysków i strat z tytułu wyceny transakcji w poprzednich okresów.

Wartości godziwe posiadanych instrumentów pochodnych przedstawiono w poniższej tabeli:

	31 grudnia 2016			31 grudnia 2015		
	Wartość nominalna instrumentów bazowych	Wartości godziwe		Wartość nominalna instrumentów bazowych	Wartości godziwe	
		Aktywa	Zobowiązania		Aktywa	Zobowiązania
Pochodne instrumenty finansowe w portfelu handlowym						
Walutowe kontrakty (fx swap i fx forward)	26 089 130	316 843	243 589	50 048 441	390 363	390 121
Opcje zakupione i sprzedane w obrocie pozagiełdowym	2 415 094	20 016	20 506	2 295 927	14 831	14 843
Razem walutowe instrumenty pochodne	28 504 224	336 859	264 095	52 344 368	405 194	404 963
Kontrakty swap dla stóp procentowych (IRS)	13 715 389	129 828	83 258	12 822 009	145 236	92 798
Kontrakt na przyszłą stopę procentową (FRA)	500 000	22	0	3 550 000	3 059	6 103
Razem instrumenty pochodne dla stóp procentowych	14 215 389	129 850	83 258	16 372 009	148 295	98 901
Forward kredytowy	79 984	0	0	0	0	0
Razem	42 799 597	466 709	347 353	68 716 377	553 489	503 864
Pochodne instrumenty finansowe zabezpieczające przepływy pieniężne						
Walutowe kontrakty (fx swap)	1 100 828	0	28 918	1 859 368	4 207	43 265
Walutowe swapy stopy procentowej (CIRS)	6 256 327	0	1 151 903	6 983 603	4 350	910 946
Razem	7 357 155	0	1 180 821	8 842 970	8 557	954 211
Pochodne instrumenty finansowe zabezpieczające wartość godziwą						
Kontrakty swap dla stóp procentowych (IRS)	121 549	0	17 992	123 822	0	20 536
Razem	121 549	0	17 992	123 822	0	20 536
Razem pochodne instrumenty finansowe	50 278 301	466 709	1 546 166	77 683 169	562 046	1 478 611

18. Rachunkowość zabezpieczeń

Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń w zakresie zabezpieczenia wartości godziwej udzielonego kredytu o stałej stopie procentowej. Instrumentem zabezpieczającym jest swap na stopę procentową, gdzie Grupa płaci kupon oparty o stałą stopę procentową a otrzymuje kupon oparty o stopę zmienną.

Pod koniec grudnia 2005 roku Jednostka Dominująca udzieliła na okres 15 lat kredytu o stałej stopie procentowej w wartości nominalnej 45 mln EUR, zabezpieczając go transakcją swap na stopę procentową w wartości nominalnej 44,9 mln EUR. Wartość zmiany wyceny kredytu i transakcji za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2016 i kończący się 31 grudnia 2015 roku zaprezentowano w poniższych tabelach. Informacje na temat części nieefektywnej zabezpieczenia odniesionej do rachunku zysków i strat prezentuje nota 9.

	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015
Wynik z tytułu zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego	2 556	4 040
Wynik z tytułu zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczanego	-1 636	-3 514
Wynik z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	920	526
Wynik odsetkowy na instrumencie pochodnym zabezpieczającym	-5 207	-4 916
	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015
Wartość nominalna instrumentu zabezpieczającego	121 549	123 822
Wartość nominalna instrumentu zabezpieczanego	121 549	123 822

Grupa stosuje także rachunkowość zabezpieczeń w zakresie zabezpieczenia zmienności przepływów pieniężnych kredytów hipotecznych w CHF, EUR i USD oraz lokat opartych o zmienną stopę WIBOR, wynikających z ryzyka zmiany stóp procentowych oraz ryzyka kursowego. Instrumentami zabezpieczającymi są:

- walutowy swap na stopę procentową, gdzie Grupa płaci kupon oparty o stopę CHF LIBOR 3M, a otrzymuje kupon oparty o WIBOR 3M od kwoty nominalnej zdefiniowanej odpowiednio w CHF i złotych polskich,
- transakcje forward, w której Grupa sprzedaje CHF, EUR, USD.
- walutowy swap na stopę procentową, gdzie Grupa płaci kupon oparty o stopę EUR LIBOR 3M, a otrzymuje kupon oparty o WIBOR 3M od kwoty nominalnej zdefiniowanej odpowiednio w EUR oraz złotych polskich

Wartości nominalne i godziwe instrumentów pochodnych zabezpieczających zostały zaprezentowane w nocie 17.

Kwoty rozpoznane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat i w kapitale z aktualizacji wyceny z tytułu rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych (cash flow hedge) prezentuje poniższe zestawienie.

	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015
Kapitał z aktualizacji wyceny (odroczenie zmian wartości godziwej zabezpieczających instrumentów finansowych w części uznanej za skuteczne zabezpieczenie - brutto)	8 860	10 585
Wynik odsetkowy na instrumentach pochodnych zabezpieczających rozpoznany w rachunku zysków i strat	189 000	212 292
Nieefektywna część zmiany wyceny do wartości godziwej transakcji zabezpieczających zaprezentowana w rachunku zysków i strat	5 013	-1 010

Zmiana stanu kapitału z aktualizacji wyceny z tytułu rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych (cash flow hedge) prezentuje poniższe zestawienie.

	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015
Kapitał z aktualizacji wyceny (odroczenie zmian wartości godziwej zabezpieczających instrumentów finansowych w części uznanej za skuteczne zabezpieczenie) na początek roku	-46 858	-57 443
Kapitał z aktualizacji wyceny (wycena wraz z odsetkami zrealizowanymi w roku)	-150 892	-600 204
Wynik odsetkowy na instrumentach pochodnych zabezpieczających	-189 000	-212 292
Wynik z tytułu rewaluacji na instrumentach pochodnych zabezpieczających	353 765	822 071
Nieefektywna część zmiany wyceny do wartości godziwej transakcji zabezpieczających zaprezentowana w rachunku zysków i strat	-5 013	1 010
Kapitał z aktualizacji wyceny (odroczenie zmian wartości godziwej zabezpieczających instrumentów finansowych w części uznanej za skuteczne zabezpieczenie) na koniec roku	-37 998	-46 858

W kwocie 37 998 tys. złotych zaprezentowanej w kapitale z aktualizacji wyceny 38 187 tys. złotych dotyczą efektywnej części zabezpieczenia przepływów pieniężnych zabezpieczonych transakcjami CIRS. W tej kwocie część zabezpieczająca przepływy z kredytów wynosi 67 629 tys. złotych, natomiast część zabezpieczająca przepływy z depozytów wynosi -105 816 tys. złotych.

Oczekuje się, że relacja zabezpieczająca (w ramach rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych) będzie generować przepływy pieniężne w okresie do maja 2022 roku.

Poniższe tabele prezentują wartości nominalne instrumentów pochodnych zabezpieczających w podziale na umowny termin zapadalności:

31 grudnia 2016	Umowny termin zapadalności					Razem
	do 1 miesiąca	od 1 do 3 miesięcy	od 3 miesięcy do 1 roku	od 1 do 5 lat	powyżej 5 lat	
Pochodne instrumenty finansowe zabezpieczające przepływy pieniężne						
Walutowe kontrakty (fx swap)	279 103	821 725	0	0	0	1 100 828
Walutowe swapy stopy procentowej (CIRS)	0	343 849	851 200	4 867 353	193 925	6 256 327
Razem	279 103	1 165 574	851 200	4 867 353	193 925	7 357 155
Pochodne instrumenty finansowe zabezpieczające wartość godziwą						
Kontrakty swap dla stóp procentowych (IRS)	0	0	0	121 549	0	121 549
Razem	0	0	0	121 549	0	121 549
31 grudnia 2015	Umowny termin zapadalności					Razem
	do 1 miesiąca	od 1 do 3 miesięcy	od 3 miesięcy do 1 roku	od 1 do 5 lat	powyżej 5 lat	
Pochodne instrumenty finansowe zabezpieczające przepływy pieniężne						
Walutowe kontrakty (fx swap)	1 062 221	690 204	106 943	0	0	1 859 368
Walutowe swapy stopy procentowej (CIRS)	0	389 000	338 275	4 936 990	1 319 338	6 983 603
Razem	1 062 221	1 079 204	445 218	4 936 990	1 319 338	8 842 970
Pochodne instrumenty finansowe zabezpieczające wartość godziwą						
Kontrakty swap dla stóp procentowych (IRS)	0	0	0	123 822	0	123 822
Razem	0	0	0	123 822	0	123 822

19. Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Obligacje i bony wyemitowane przez Skarb Państwa	371 779	332 392
Bony pieniężne NBP	7 393 915	12 146 112
Obligacje korporacyjne	278 225	74 316
Listy zastawne	3 423	17 590
Razem	8 047 342	12 570 410

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu są oprocentowane w oparciu o zmienne rynkowe stopy procentowe.

Kwota należności długoterminowych z tytułu instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej na koniec 2016 roku wynosiła 620 560 tys. zł (384 798 tys. zł na koniec 2015 roku).

20. Inwestycyjne papiery wartościowe

Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	Stan na początek roku	Zwiększenia	Zmniejszenia (sprzedaż, wykup, inne)	Zmiana naliczonych odsetek, dyskonta i wyceny	Różnice kursowe	Utrata wartości	Stan na koniec roku
Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności							
Obligacje skarbowe	1 964 957	1 487 809	0	22 316	0	0	3 475 082
Razem utrzymywane do terminu zapadalności	1 964 957	1 487 809	0	22 316	0	0	3 475 082
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży							
Udziały kapitałowe	95 495	524	-40 837	0	2 611	2 348	60 140
Papiery wartościowe zablokowane pod BFG*	228 816	0	0	593	0	0	229 409
Obligacje korporacyjne	319 970	126 798	-112 557	-13 157	0	-27 159	293 895
Obligacje skarbowe	1 232 417	3 916 841	-1 248 697	3 467	0	0	3 904 028
Razem dostępne do sprzedaży	1 876 698	4 044 163	-1 402 091	-9 097	2 611	-24 811	4 487 472
Razem	3 841 655	5 531 972	-1 402 091	13 219	2 611	-24 811	7 962 554

Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015	Stan na początek roku	Zwiększenia	Zmniejszenia (sprzedaż, wykup, inne)	Zmiana naliczonych odsetek, dyskonta i wyceny	Różnice kursowe	Utrata wartości	Stan na koniec roku
Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności							
Obligacje skarbowe	1 751 553	730 000	-500 000	-16 596	0	0	1 964 957
Bony pieniężne NBP	9 699 462	0	-9 700 000	538	0	0	0
Razem utrzymywane do terminu zapadalności	11 451 014	730 000	-10 200 000	-16 057	0	0	1 964 957
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży							
Udziały kapitałowe	42 104	29	-452	53 816	-2	0	95 495
Papiery wartościowe zablokowane pod BFG*	180 766	5 374 000	-5 326 000	50	0	0	228 816
Obligacje korporacyjne	351 353	138 578	-168 044	-1 917	0	0	319 970
Obligacje skarbowe	503 872	1 205 061	-480 000	3 485	0	0	1 232 417
Razem dostępne do sprzedaży	1 078 095	6 717 667	-5 974 496	55 434	-2	0	1 876 698
Razem	12 529 109	7 447 667	-16 174 496	39 376	-2	0	3 841 655

*obligacje skarbowe

W związku z realizacją transakcji przejęcia Visa Europe Limited przez Visa Inc. i związanym z tym zbyciem przez Bank udziałów w Visa Europe na rzecz Visa Inc. Bank otrzymał od Visa Inc. wynagrodzenie za odsprzedane udziały w wysokości 13,44 mln euro. Środki wpłynęły na konto Banku 21 czerwca 2016 roku.

W ramach transakcji Bank otrzymał również uprzywilejowane akcje Visa Inc. Serii C w liczbie 4 878. Uprzywilejowane akcje Visa Inc. Serii C będą konwertowane na akcje zwykłe Visa Inc. Serii A. Warunki transakcji przewidują stopniowe konwertowanie akcji uprzywilejowanych. Konwersja wszystkich akcji uprzywilejowanych nastąpi najpóźniej w 2028 r. Obecny współczynnik konwersji akcji uprzywilejowanych na akcje zwykłe wynosi 13,952. Zgodnie z warunkami Transakcji może on ulegać zmniejszeniu w okresie do 2028 r.

Transakcja przewiduje również wypłatę na rzecz Banku dodatkowego wynagrodzenia w gotówce w ramach "odroczonej płatności", która zostanie dokonana po trzech latach od sfinalizowania transakcji, tj. w II kwartale 2019 r. Łączna wysokość "odroczonej płatności" przypadającej na wszystkie banki odsprzedające Visa Inc. udziały w Visa Europe Limited wynosi 1,12 mld euro. Udział Banku w tej kwocie wynosi 0,1035487037%.

Łączny wynik z tytułu powyższych trzech tytułów ujęty został w pozycji Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany i wynosił 80 615 tys. złotych i dotyczył odpowiednio:

- wynagrodzenia za sprzedane udziały otrzymane w gotówce w wysokości 59 039 tys. złotych,
- otrzymanych akcji uprzywilejowanych w wysokości 16 523 tys. złotych,
- dodatkowego wynagrodzenia w gotówce w ramach „odroczonej płatności” w wysokości 5 053 tys. złotych.

W wycenie otrzymanych akcji uprzywilejowanych uwzględniono dyskonto z tytułu braku płynności tych akcji, zaś przyszła odroczone płatność została zdyskontowana do wartości bieżącej.

Informacje na temat wartości godziwej inwestycyjnych papierów wartościowych prezentuje nota 39.

Na dzień 31 grudnia 2016 łączny odpis z tytułu utraty wartości inwestycji kapitałowych wynosił 12 200 tys. zł (14 548 tys. zł na koniec 2015 roku).

Kwota należności długoterminowych z tytułu inwestycyjnych papierów wartościowych na koniec 2016 roku wynosiła 6 228 391 tys. zł (3 622 192 tys. zł na koniec 2015 roku).

21. Kredyty i pożyczki udzielone klientom

Segmentacja klientów zastosowana w poniższych notach opiera się na klasach ryzyka przypisanych do poszczególnych klientów zgodnie z wewnętrznymi zasadami Grupy i jest odmienna w stosunku do klasyfikacji klientów zaprezentowanej w nocie 5 „Informacje dotyczące segmentów działalności”, opierającej się na modelu biznesowym Grupy.

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według struktury podmiotowej	31 grudnia 2016			31 grudnia 2015		
	Wartość brutto	Odpis	Wartość netto	Wartość brutto	Odpis	Wartość netto
Klienci indywidualni	20 322 980	691 140	19 631 840	19 923 568	619 266	19 304 302
Klienci mikro	2 860 503	368 895	2 491 608	5 871 098	464 692	5 406 406
Duże przedsiębiorstwa	10 952 367	610 151	10 342 216	13 322 786	874 370	12 448 416
w tym transakcje buy-sell-back	0	0	0	40 429	0	40 429
Małe i średnie przedsiębiorstwa	1 358 375	46 665	1 311 710	2 110 144	84 726	2 025 418
Sektor publiczny	87 572	449	87 123	21 679	96	21 583
Razem	35 581 797	1 717 300	33 864 497	41 249 275	2 043 150	39 206 125

W saldzie „kredytów i pożyczek udzielonych klientom” na 31 grudnia 2015 uwzględnione zostały należności z tytułu leasingu finansowego.

Kwota należności długoterminowych z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom na koniec 2016 roku wynosiła 26 972 105 tys. zł (29 602 843 tys. zł na koniec 2015 roku).

Informacje na temat wartości odpisów aktualizujących wartość należności z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom, prezentuje nota 7.

Na 31 grudnia 2016 roku nie było zawartych transakcji z przyrzeczeniem odkupu (buy sell back) z klientami (na 31 grudnia 2015 roku wartość tych transakcji wynosiła 40 429 tys. zł, wartość godziwa papierów wartościowych nabytych w ramach tych transakcji na 31 grudnia 2015 roku wynosiła 40 209 tys. zł).

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według struktury jakościowej									
31 grudnia 2016									
	Kredyty i pożyczki udzielone klientom bez przesłanki utraty wartości i bez rozpoznanej utraty wartości	Odpis tworzony grupowo IBNR	Kredyty i pożyczki udzielone klientom z przesłanką utraty wartości i bez rozpoznanej utraty wartości	Odpis tworzony grupowo IBNR	Kredyty i pożyczki z utratą wartości analizowane indywidualnie	Odpis tworzony indywidualnie	Kredyty i pożyczki z utratą wartości analizowane grupowo	Odpis tworzony grupowo	Wartość netto
Należności od klientów indywidualnych	19 276 672	52 665	10 518	0	28 940	13 228	1 006 850	625 247	19 631 840
Należności od klientów mikro	2 113 321	14 331	0	0	31 030	16 742	716 152	337 822	2 491 608
Należności od dużych przedsiębiorstw	9 453 399	46 018	527 026	15 695	971 942	548 438	0	0	10 342 216
Należności od małych i średnich przedsiębiorstw	1 284 748	2 730	18 373	1 270	55 254	42 665	0	0	1 311 710
Należności od sektora publicznego	87 572	449	0	0	0	0	0	0	87 123
Razem	32 215 712	116 193	555 917	16 965	1 087 166	621 073	1 723 002	963 069	33 864 497

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według struktury jakościowej									
31 grudnia 2015									
	Kredyty i pożyczki udzielone klientom bez przesłanki utraty wartości i bez rozpoznanej utraty wartości	Odpis tworzony grupowo IBNR	Kredyty i pożyczki udzielone klientom z przesłanką utraty wartości i bez rozpoznanej utraty wartości	Odpis tworzony grupowo IBNR	Kredyty i pożyczki z utratą wartości analizowane indywidualnie	Odpis tworzony indywidualnie	Kredyty i pożyczki z utratą wartości analizowane grupowo	Odpis tworzony grupowo	Wartość netto
Należności od klientów indywidualnych	18 983 226	64 273	2 122	0	45 534	21 468	892 686	533 525	19 304 302
Należności od klientów mikro	5 021 442	32 625	4 397	0	162 636	123 033	682 623	309 034	5 406 406
Należności od dużych przedsiębiorstw	11 379 179	56 777	560 895	23 698	1 234 867	771 561	147 845	22 334	12 448 416
w tym transakcje buy-sell-back	40 429	0	0	0	0	0	0	0	40 429
Należności od małych i średnich przedsiębiorstw	1 990 194	8 924	25 430	1 744	94 520	74 058	0	0	2 025 418
Należności od sektora publicznego	21 679	96	0	0	0	0	0	0	21 583
Razem	37 395 720	162 695	592 844	25 442	1 537 557	990 120	1 723 154	864 893	39 206 125

22. Wartości niematerialne

Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	Wartość firmy	Marka „Polbank”	Relacje z klientami	Oprogramo- wanie komputerowe	Oprogramo- wanie komputerowe w budowie	Zaliczki na wartości niematerialne	Razem
WARTOŚĆ BRUTTO							
Stan na początek roku	32 966	200 000	70 400	712 191	34 389	8 828	1 058 774
Zwiększenia bezpośrednie w roku	0	0	0	1 518	44 988	176	46 682
Przejęcie do użytkowania z nakładów lub zmiana klasyfikacji	0	0	0	27 387	-27 387	0	0
Zmniejszenia stanu w roku	-32 966	0	0	-29 359	-3 078	-6 836	-72 239
Zmiany w strukturze Grupy				-42 702	-430	-184	-43 316
Stan na koniec roku	0	200 000	70 400	669 035	48 482	1 984	989 901
UMORZENIE							
Stan na początek roku	0	0	43 835	462 622	0	0	506 457
Amortyzacja	0	0	9 758	51 446	784	0	61 988
Zmniejszenia	0	0	0	-21 352	0	0	-21 352
Zmiany w strukturze Grupy	0	0	0	-26 950	-784	0	-27 734
Stan na koniec roku	0	0	53 593	465 766	0	0	519 359
ODPISY AKTUALIZUJĄCE							
Stan na początek roku	0	0	0	9	649	0	658
Zwiększenia	0	86 000	0	0	811	0	86 811
Zmniejszenia	0	0	0	-10	0	0	-10
Stan na koniec roku	0	86 000	0	-1	1 460	0	87 459
WARTOŚĆ NETTO							
Stan na początek roku	32 966	200 000	26 565	249 560	33 740	8 828	551 659
Stan na koniec roku	0	114 000	16 807	203 270	47 022	1 984	383 083

W 2016 roku i 2015 roku nie występowały ograniczenia dotyczące tytułu prawnego do wartości niematerialnych tytułem zabezpieczenia zobowiązań.

Na dzień 31 grudnia 2016 r. Grupa nie posiadała zobowiązań do nabycia wartości niematerialnych i prawnych, wynikających z podpisanych umów z kontrahentami (1 431 tys. zł na 31 grudnia 2015 r.).

Grupa zalicza do wartości niematerialnych wartość firmy, markę „Polbank” i relacje z klientami, które zostały rozpoznane w wyniku transakcji połączenia z Polbank EFG S.A. (por. nota 4.5. skonsolidowanego sprawozdania finansowego).

Wartość firmy oraz marka „Polbank”, posiadają nieokreślony okres użytkowania, w związku z tym nie są amortyzowane, natomiast podlegają corocznym testom na utratę wartości. Test na utratę wartości marki „Polbank” na dzień 31 grudnia 2016 roku skutkuje odpisem z tytułu utraty wartości w wysokości 86 000 tys. zł. W wyniku przeprowadzenia testu na utratę wartości wartości firmy Bank dokonał odpisu w wysokości 32 966 tys. zł i równocześnie jej spisania, ponieważ wartość bilansowa wynosiła zero złotych.

Relacje z klientami są amortyzowane przy zastosowaniu metody degresywnej w okresie 5 lat (depozyty) oraz 10 lat (kredyty). W przypadku wystąpienia przesłanek podlegają testom na utratę wartości (por. nota 2.16.2. skonsolidowanego sprawozdania finansowego).

Testy na utratę wartości powyższych wartości niematerialnych zostały opisane w notcie 4.5 skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Na 31 grudnia 2016 roku utworzony odpis z tytułu utraty wartości dotyczył oprogramowania komputerowego w budowie, w przypadku którego Grupa podjęła decyzję o zaniechaniu kontynuacji danych projektów.

Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015	Wartość firmy	Marka „Polbank”	Relacje z klientami	Oprogramo- wanie komputerowe	Oprogramo- wanie komputerowe w budowie	Zaliczki na wartości niematerialne	Razem
WARTOŚĆ BRUTTO							
Stan na początek roku	32 966	200 000	70 400	677 336	35 885	10 977	1 027 564
Zwiększenie bezpośrednie w roku	0	0	0	8 763	45 796	0	54 559
Przejęcie do użytkowania z nakładów lub zmiana klasyfikacji	0	0	0	44 517	-45 007	0	-491
Zmniejszenia stanu w roku	0	0	0	-18 424	-2 284	-2 149	-22 858
Stan na koniec roku	32 966	200 000	70 400	712 191	34 389	8 828	1 058 774
UMORZENIE							
Stan na początek roku	0	0	29 884	407 623	0	0	437 507
Amortyzacja	0	0	13 951	70 773	0	0	84 724
Zmniejszenia	0	0	0	-15 773	0	0	-15 773
Stan na koniec roku	0	0	43 835	462 623	0	0	506 457
ODPISY AKTUALIZUJĄCE							
Stan na początek roku	0	0	0	9	649	0	658
Stan na koniec roku	0	0	0	9	649	0	658
WARTOŚĆ NETTO							
Stan na początek roku	32 966	200 000	40 516	269 704	35 236	10 977	589 399
Stan na koniec roku	32 966	200 000	26 565	249 559	33 740	8 828	551 659

23. Rzeczowe aktywa trwałe

Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	Budynki, lokale i ulepszenia w obcych obiektach	Urządzenia techniczne i maszyny	Środki transportu	Inne środki trwałe	Środki trwałe w budowie	Zaliczki na rzeczowe aktywa trwałe	Razem
WARTOŚĆ BRUTTO							
Stan na początek roku	232 953	339 589	190 114	41 616	8 846	2 884	816 002
Zwiększenia bezpośrednie w roku	177	9 788	6 110	4 924	33 765	0	54 764
Przyjęcie do użytkowania z nakładów lub zmiana klasyfikacji	20 482	7 680	80	-4 374	-37 794	0	-13 926
Zmniejszenia stanu w roku	-62 780	-71 995	-10 492	-7 320	-1 613	-2 884	-157 084
Zmiany w strukturze Grupy	-12 329	-20 129	-185 768	-2 968	0	0	-221 194
Stan na koniec roku	178 503	264 933	44	31 878	3 204	0	478 562
UMORZENIE							
Stan na początek roku	181 593	263 664	49 094	33 814	0	0	528 166
Amortyzacja	10 557	25 979	6 063	1 840	0	0	44 439
Zmniejszenia	-56 647	-67 390	-4 549	-7 177	0	0	-135 763
Zmiany w strukturze Grupy	-1 606	-10 047	-50 666	-2 761	0	0	-65 080
Zmiana klasyfikacji i inne	-14 918	3 408	90	-2 089	0	0	-13 509
Stan na koniec roku	118 979	215 614	32	23 627	0	0	358 253
ODPISY AKTUALIZUJĄCE							
Stan na początek roku	1 060	4 655	4 157	32	1 703	0	11 608
Zwiększenia	5 440	1 512	0	59	0	0	7 011
Zmniejszenia	-5 767	-4 391	-352	-83	-1 703	0	-12 296
Zmiany w strukturze Grupy	-40	-389	-3 805	-7	0	0	-4 241
Stan na koniec roku	693	1 387	0	1	0	0	2 082
WARTOŚĆ NETTO							
Stan na początek roku	50 299	71 269	136 863	7 769	7 143	2 884	276 229
Stan na koniec roku	58 830	47 931	12	8 249	3 204	0	118 228

Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015	Budynki, lokale i ulepszenia w obcych obiektach	Urządzenia techniczne i maszyny	Środki transportu	Inne środki trwałe	Środki trwałe w budowie	Zaliczki na rzeczowe aktywa trwałe	Razem
WARTOŚĆ BRUTTO							
Stan na początek roku	240 590	336 428	187 929	42 926	9 441	2 369	819 683
Zwiększenia bezpośrednie w roku	648	12 631	59 395	822	9 363	515	83 373
Przyjęcie do użytkowania z nakładów lub zmiana klasyfikacji	1 471	7 654	0	1 090	-9 717	0	499
Zmniejszenia stanu w roku	-9 756	-17 124	-57 210	-3 223	-240	0	-87 554
Stan na koniec roku	232 953	339 589	190 114	41 616	8 846	2 884	816 002
UMORZENIE							
Stan na początek roku	171 849	248 958	51 126	34 579	0	0	506 512
Amortyzacja	15 784	31 230	27 242	2 340	0	0	76 595
Zmniejszenia	-6 039	-16 520	-29 274	-3 108	0	0	-54 941
Zmiana klasyfikacji	0	-4	0	4	0	0	0
Stan na koniec roku	181 593	263 664	49 094	33 814	0	0	528 166
ODPISY AKTUALIZUJĄCE							
Stan na początek roku	396	4 262	3 782	32	1 703	0	10 175
Zwiększenia	3 188	802	375	62	0	0	4 427
Zmniejszenia	-2 524	-409	0	-62	0	0	-2 994
Stan na koniec roku	1 060	4 655	4 157	32	1 703	0	11 608
WARTOŚĆ NETTO							
Stan na początek roku	68 346	83 208	133 021	8 315	7 738	2 369	302 996
Stan na koniec roku	50 299	71 269	136 863	7 769	7 143	2 884	276 229

W 2016 roku i 2015 roku nie występowały ograniczenia dotyczące tytułu prawnego do rzeczowych aktywów trwałych tytułem zabezpieczenia zobowiązań.

Zobowiązania do nabycia środków trwałych na 31 grudnia 2016 r., wynikające z podpisanych umów z kontrahentami, wynosiły 2 669 tys. zł. (3 860 tys. zł na 31 grudnia 2015). Zobowiązania te zostaną zrealizowane w ciągu jednego roku.

Grupa według stanu na 31 grudnia 2016 roku i na 31 grudnia 2015 roku nie jest użytkownikiem obcych środków trwałych na podstawie umów leasingu finansowego.

Na 31 grudnia 2016 roku Grupa rozpoznała odpis z tytułu utraty wartości środków trwałych ze względu na podjęte decyzje o zaprzestaniu użytkowania tych środków trwałych.

24. Inne aktywa

	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Aktywa finansowe brutto		
Inkaso weksli i czeków	2 451	368
Dłużnicy różni	85 478	100 717
Rozrachunki z biurami maklerskimi – należności	4 757	5 225
Rozliczenia z tytułu kart płatniczych – należności	101 513	76 052
Aktywa finansowe brutto razem	194 199	182 362
Odpisy aktualizujące	-13 467	-4 925
Aktywa finansowe netto razem	180 732	177 438
Aktywa niefinansowe brutto		
Koszty zapłacone z góry	35 974	50 249
Przychody do otrzymania	1 566	3 787
Aktywa przejęte za długi	2 581	9 125
Inne	185	10 432
Rozrachunki publiczno - prawne	422	57 680
Aktywa niefinansowe brutto razem	40 728	131 273
Odpisy aktualizujące	0	-3 209
Aktywa niefinansowe netto razem	40 728	128 063
Razem	221 460	305 501

Kwota należności długoterminowych na koniec 2016 roku wynosiła 28 275 tys. zł (22 634 tys. zł w 2015 roku) i dotyczyła głównie złożonego przez Grupę wstępnego depozytu rozliczeniowego umożliwiającego klientom Grupy zawieranie transakcji na GPW na instrumentach pochodnych i działalność jako zdalny członek giełdy oraz dodatkowego wynagrodzenia w ramach „odroczonej płatności” z tytułu realizacji przejęcia Visa Europe Limited przez Visa Inc.

Sprawa sporna w zakresie zobowiązań Raiffeisen Bank Polska S.A. z tytułu podatku dochodowego

W dniu 6 grudnia 2016 r. Naczelny Sąd Administracyjny (NSA) oddalił skargi kasacyjne Banku od wyroków Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 28 i 29 kwietnia 2016 sprawie decyzji organów podatkowych dotyczących rozliczeń w podatku dochodowym od osób prawnych Banku za lata 2004, 2006 i 2007.

W wyniku kontroli przeprowadzonych w latach 2009 i 2012 organy podatkowe wyraziły odmienną od stanowiska Banku opinię co do podatkowego ujęcia wyniku na inwestycjach dokonywanych w latach 2004, 2006 i 2007. Bank, stojąc na stanowisku uznającym prawidłowość dokonanych przez siebie rozliczeń podatku, dokonał uiszczenia zobowiązania podatkowego wskazanego przez organy podatkowe wraz z odsetkami i rozpoznał należność od Urzędu Skarbowego. Wyrok NSA kończy postępowanie sądowe w ww. sprawach. Kwota należności spornych z tego tytułu wynosiła 75,9 mln zł, w tym należność główna 57,2 mln zł oraz zapłacone odsetki za zwłokę - 18,7 mln zł.

Kwota ta obciążyła wynik Grupy za 2016 r., odpowiednio: należność główna – w linii „Podatek dochodowy” (zob. nota 12), odsetki – w linii „Pozostałe koszty operacyjne” (zob. nota 11).

Zmiana stanu odpisów aktualizujących wartość innych należności	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015
Stan odpisów na początek roku	8 134	7 166
Zmiany w strukturze Grupy	-3 582	0
Utworzenie odpisów na utratę wartości	12 697	4 887
Wykorzystanie odpisów na utratę wartości	-135	-785
Rozwiązanie odpisów na utratę wartości	-3 647	-3 134
Stan odpisów na koniec roku	13 467	8 134

25. Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych

	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Rachunki bieżące	140 168	251 817
Depozyty terminowe	194 067	226 973
Kredyty otrzymane	7 099 171	12 610 007
Razem	7 433 406	13 088 797

Kwota zobowiązań długoterminowych wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych na koniec 2016 roku wynosiła 4 925 126 tys. zł (6 536 310 tys. zł na koniec 2015 roku).

Na 31 grudnia 2016 i 31 grudnia 2015 Grupa nie posiadała transakcji z przyrzeczeniem odkupu (sell buy back) zawartych z innymi bankami i pozostałymi monetarnymi instytucjami finansowymi.

26. Zobowiązania wobec klientów

	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Zobowiązania wobec klientów indywidualnych	18 218 007	17 512 927
Zobowiązania wobec klientów mikro	2 565 414	1 978 426
Zobowiązania wobec dużych przedsiębiorstw	12 326 483	14 608 143
Zobowiązania wobec małych i średnich przedsiębiorstw	3 219 506	3 662 650
Zobowiązania wobec sektora publicznego	1	0
Razem	36 329 411	37 762 146

Kwota zobowiązań długoterminowych wobec klientów na 31 grudnia 2016 roku wynosiła 62 612 tys. zł (67 935 tys. zł na 31 grudnia 2015 roku).

Na 31 grudnia 2016 i 31 grudnia 2015 roku Grupa nie posiadała transakcji z przyrzeczeniem odkupu (sell buy back) z klientami.

27. Zobowiązania podporządkowane

	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Pożyczka o wartości 25 milionów EUR z terminem zapadalności w 2017 roku	110 849	106 812
Pożyczka o wartości 50 milionów EUR z terminem zapadalności w 2024 roku	221 247	213 095
Pożyczka o wartości 95 milionów EUR z terminem zapadalności w 2022 roku	0	404 882
Razem	332 096	724 789

Pożyczki podporządkowane są płatne przez Jednostkę Dominującą w terminie zapadalności. W 2016 oraz w 2015 roku Jednostka Dominująca nie odnotowała żadnych opóźnień w płatnościach rat kapitałowych lub odsetkowych, ani nie naruszyła żadnych innych postanowień umownych wynikających ze swoich zobowiązań. Pożyczki nie są dodatkowo zabezpieczone. Wszystkie pożyczki zostały udzielone przez Raiffeisen Bank International.

Zgodnie z decyzjami Komisji Nadzoru Finansowego (KNF), Jednostka Dominująca może zaliczać zobowiązania podporządkowane do funduszy własnych Jednostki Dominującej. Na użytek wyliczenia funduszy własnych Jednostki Dominującej, kwoty stanowiące pożyczki podporządkowane zaliczane na poczet funduszy ulegają stopniowej amortyzacji zgodnie z regulacjami KNF.

Kwota długoterminowych zobowiązań podporządkowanych na koniec 2016 roku wynosiła 221 247 tys. zł (724 789 tys. zł na koniec 2015 roku).

28. Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych

Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	Stan na początek roku	Zmniejszenia wynikające ze zmian w strukturze Grupy	Zmniejszenie - wypłata odsetek	Zmiana - naliczenie odsetek	Stan na koniec roku
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych Jednostki Dominującej	501 825	0	-15 390	15 395	501 830
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych spółki sekuryzacyjnej	1 256 852	-1 259 674	0	2 822	0
Razem	1 758 677	-1 259 674	-15 390	18 217	501 830

Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015	Stan na początek roku	Zwiększenia z emisji	Zmniejszenie - wypłata odsetek	Zmiana - naliczenie odsetek	Stan na koniec roku
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych Jednostki Dominującej	501 960	0	-15 890	15 755	501 825
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych spółki sekuryzacyjnej	634 434	617 700	-13 464	18 182	1 256 852
Razem	1 136 394	617 700	-29 354	33 937	1 758 677

19 listopada 2014 r. Jednostka Dominująca wyemitowała „Obligacje na okaziciela Serii A Raiffeisen Bank Polska S.A.” opiewające na kwotę 500 mln złotych. Obligacje te są niezabezpieczone, niepodporządkowane, denominowane w złotych z terminem wykupu w dniu 19 listopada 2017 roku. Oprocentowanie obligacji opiera się na stawce WIBOR 6M, powiększonej o marżę odsetkową w wysokości 1,3 proc. Odsetki są płacone w okresach półrocznych.

Emisja „Obligacji na okaziciela Serii A Raiffeisen Bank Polska S.A.” została przeprowadzona w ramach programu emisji obligacji Jednostki Dominującej na łączną kwotę 2 mld złotych.

29. Pozostałe zobowiązania

	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Zobowiązania finansowe		
Rozrachunki międzybankowe	180 577	58 209
Rozrachunki z biurami maklerskimi	40 638	1 475
Wierzyciele różni i rozliczenia międzyokresowe kosztów	192 113	222 019
Zobowiązania z tytułu rozliczeń z tytułu kart płatniczych	30 730	31 025
Zobowiązania finansowe razem	444 058	312 728
Zobowiązania niefinansowe		
Przychody pobierane z góry	62 448	68 672
Rozrachunki publiczno-prawne	33 931	28 727
Pozostałe	1 253	19 890
Zobowiązania niefinansowe razem	97 632	117 289
Razem	541 690	430 018

Kwota zobowiązań długoterminowych wyniosła na dzień 31 grudnia 2016 roku 53 638 tys. zł, na dzień 31 grudnia 2015 roku 37 212 tys. zł.

30. Rezerwy

Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	Stan na początek roku	Utworzenie rezerwy lub odpisu	Odwrocenie rezerwy lub odpisu	Wykorzystanie rezerwy lub odpisu	Różnice kursowe	Zmiany w związku ze zmianami w strukturze Grupy	Stan na koniec roku
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe oceniane indywidualnie	41 228	26 084	-42 406	0	646	0	25 552
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe oceniane grupowo (IBNR)	9 047	2 901	-6 576	0	72	0	5 444
Razem rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	50 275	28 985	-48 982	0	718	0	30 996
Rezerwy na sprawy sporne	17 902	2 067	-2 523	-2 800	0	-288	14 358
Rezerwa na bonusy	56 861	83 576	-31 974	-35 761	0	-6 894	65 808
Rezerwa na niewykorzystane urlopy	23 884	25 062	-26 888	-2 074	0	-3 731	16 253
Rezerwa na świadczenia emerytalne, rentowe i pośmiertne	3 543	0	-110	-12	0	-184	3 237
Rezerwa restrukturyzacyjna	9 748	27 524	-909	-20 296	0	0	16 067
Inne rezerwy	110	8	0	-108	0	0	10
Razem rezerwy	112 048	138 237	-62 404	-61 051	0	-11 097	115 733
Razem	162 323	167 222	-111 386	-61 051	718	-11 097	146 729

Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015	Stan na początek roku	Utworzenie rezerwy lub odpisu	Odwrocenie rezerwy lub odpisu	Wykorzystanie rezerwy lub odpisu	Różnice kursowe	Zmiany w związku ze zmianami w strukturze Grupy	Stan na koniec roku
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe oceniane indywidualnie	26 630	37 969	-23 493	0	121	0	41 227
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe oceniane grupowo (IBNR)	8 320	5 524	-4 814	0	17	0	9 047
Razem rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	34 951	43 493	-28 307	0	138	0	50 275
Rezerwy na sprawy sporne	21 514	257	-2 998	-871	0	0	17 902
Rezerwa na nagrody jubileuszowe	38 742	8	-37 411	-1 339	0	0	0
Rezerwa na bonusy	56 851	114 126	-36 260	-77 855	-1	0	56 861
Rezerwa na niewykorzystane urlopy	26 613	1 129	-2	-3 857	0	0	23 884
Rezerwa na świadczenia emerytalne, rentowe i pośmiertne	3 565	34	-41	-16	0	0	3 543
Rezerwa restrukturyzacyjna	37 821	206	-937	-27 342	0	0	9 748
Inne rezerwy	39	109	0	-38	0	0	110
Razem rezerwy	185 146	115 869	-77 648	-111 318	-1	0	112 048
Razem	220 097	159 362	-105 955	-111 318	137	0	162 323

W rezerwach na zobowiązania pozabilansowe uwzględnione zostały rezerwy na gwarancje finansowe. Gwarancje finansowe oraz inne zobowiązania pozabilansowe zostały opisane w nocie 32.

Na 31 grudnia 2016 roku rezerwy na sprawy sporne składały się głównie z:

- rezerwy utworzonej w związku z karą nałożoną na Bank przez UOKiK w październiku 2014 roku dotyczącą praktyk w zakresie zawierania z konsumentami umów dotyczących przystąpienia do umowy grupowego ubezpieczenia na życie i dożycie o nazwie „Program Pomnażania Oszczędności Kumulatus”. Kara nałożona przez UOKiK wynosiła 21 122 tys. zł. Decyzja jest nieprawomocna. Bank złożył odwołanie od tej decyzji. Bank utworzył rezerwę z tego tytułu w wysokości 10 561 tys. zł, ponieważ w ocenie Grupy prawdopodobny wpływ środków z tego tytułu nie przekroczy tej kwoty,
- rezerwy w kwocie 1 663 tys. zł dotyczącej spraw spornych z byłymi partnerami franczyzowymi Polbanku,
- rezerwy w kwocie 1 950 tys. złotych dotyczącej spraw spornych z tytułu rozliczenia transakcji opcyjnych.

Rezerwa restrukturyzacyjna według stanu na 31 grudnia 2016 roku w kwocie 16 070 tys. zł (na 31 grudnia 2015 roku 9 748 tys. zł) dotyczy przede wszystkim odpraw wynikających z obowiązujących programów restrukturyzacyjnych, a także kosztów związanych z likwidacją placówek Jednostki Dominującej. Zmiana rezerwy w stosunku do 2015 roku wynikała przede wszystkim z utworzenia rezerw na program optymalizacji zatrudnienia i sieci sprzedaży.

W 2015 roku Zarząd Banku podjął decyzję o likwidacji programu Raiffeisene Lata, co wiązało się z rozwiązaniem rezerwy na nagrody jubileuszowe w wysokości 37 411 tys. zł.

31. Kapitały

Zarejestrowany kapitał akcyjny	Wartość nominalna akcji		Liczba akcji (w szt.)	
	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015
Stan na początek roku	2 256 683	2 256 683	248 260	248 260
Stan na koniec roku	2 256 683	2 256 683	248 260	248 260

Wszystkie wyemitowane akcje są w pełni opłacone. Wszystkie akcje mają takie same prawa głosu i prawo do dywidendy. Wartość nominalna jednej akcji wynosi 9 090 złotych. Udziałowcem, który posiada 100% kapitału zakładowego Jednostki Dominującej jest Raiffeisen Bank International AG.

Raiffeisen Bank International powstał z obszarów wydzielonych z Raiffeisen Zentralbank Österreich AG (RZB) i Raiffeisen International Bank-Holding AG (RI). RBI jest podmiotem zależnym RZB objętym konsolidacją. RZB na 31 grudnia 2016 posiadał 60,7% akcji RBI. Pozostała część kapitału akcyjnego jest w wolnym obrocie na wiedeńskiej giełdzie papierów wartościowych, na której RBI notowany jest od 2005 roku.

Pozostałe kapitały	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	995 019	970 019
Rozliczenie zakupu zorganizowanej części przedsiębiorstwa	-3 883	-3 883
Wycena aktywów dostępnych do sprzedaży netto	-5 390	43 175
Wycena instrumentów pochodnych zabezpieczających przepływy pieniężne netto	-30 778	-37 955
Fundusz na działalność maklerską	1 000	1 000
Pozostałe kapitały rezerwowe	46 522	46 522
Pozostałe związane z konsolidacją	0	50
Stan na koniec roku	1 002 489	1 018 927

Wynik finansowy z roku bieżącego i z lat ubiegłych podlegał podziałowi zgodnie poniższą tabelą:

Wynik finansowy z lat ubiegłych	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015
Stan na początek roku	742 959	590 139
Przeniesienie wyniku netto na wynik finansowy z lat ubiegłych	14 755	186 178
Przeniesienie zysku netto na fundusz ogólnego ryzyka bankowego	-25 000	-20 000
Przeniesienie wyniku netto na kapitał zapasowy tworzony ustawowo	-54 052	-13 340
Pozostałe	-632	0
Zmiany w strukturze Grupy	137 873	-18
Stan na koniec roku	815 903	742 959

Dywidendy

Zgodnie z rekomendacją Zarządu i Rady Nadzorczej Jednostka Dominująca nie dokonała wypłaty dywidendy z zysku za 2015 rok. Zarząd Jednostki Dominującej nie będzie rekomendował wypłaty dywidendy z zysku za 2016 rok.

Pozostałe noty

32. Zobowiązania warunkowe

Poniższa tabela przedstawia pozycje pozabilansowe udzielone i otrzymane:

	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Udzielone zobowiązania gwarancyjne		
Gwarancje bankowe	1 739 565	1 667 352
Akredytywy i akcepty bankowe	188 697	215 575
Razem udzielone zobowiązania gwarancyjne	1 928 262	1 882 927
Udzielone zobowiązania finansowe		
Zobowiązania do udzielenia kredytu:		
Z pierwotnym terminem zapadalności do 1 roku	7 129 960	8 123 826
Z pierwotnym terminem zapadalności powyżej 1 roku	3 396 644	3 720 595
Z pierwotnym terminem zapadalności powyżej 1 roku	3 733 316	4 403 231
Razem udzielone zobowiązania finansowe	7 129 960	8 123 826
Razem	9 058 222	10 006 753
	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Gwarancje otrzymane	5 871 309	6 724 186
Razem	5 871 309	6 724 186

Wszystkie zobowiązania Grupy do udzielenia kredytu mają charakter bezwarunkowy, z wyjątkiem udzielonych i niewykorzystanych transz kredytów hipotecznych i inwestycyjnych kredytów dla małych i średnich przedsiębiorstw. Szczegółowy opis ryzyk związanych z zobowiązaniami pozabilansowymi został przedstawiony w notach dotyczących zarządzania ryzykiem.

Sprawy sporne

Łączna wartość przedmiotu sporu spraw sądowych, w których Grupa występowała w roli pozwanej wynosiła 52 465 tys. złotych na 31 grudnia 2016 roku (31 grudnia 2015 roku 75 017 tys. złotych). Grupa utworzyła rezerwy w przypadkach, gdzie według szacunków Grupy prawdopodobieństwo konieczności wypływu środków zawierających w sobie korzyści ekonomiczne jest większe niż 50%. W pozostałych sprawach sądowych Grupa szacuje ryzyko wypływu środków jako możliwe (poniżej 50%). Na dzień 31 grudnia 2016 roku rezerwy na roszczenia prawne, gdzie Grupa występowała w roli pozwanej wynosiły 3 730 tys. złotych (w tym rezerwy na roszczenia byłych partnerów franszysowych Jednostki Dominującej oraz roszczenia związane z rozliczeniem transakcji opcyjnych; na 31 grudnia 2015 roku 5 486 tys. złotych), patrz nota 30 sprawozdania finansowego.

W grudniu 2016 roku UOKiK wydał decyzję, w której uznał, że Bank naruszył zbiorowe interesy konsumentów poprzez to, że nie uwzględniał ujemnego oprocentowania LIBOR, a po wycofaniu się z tej praktyki nie naliczał ujemnego oprocentowania kredytów we frankach szwajcarskich. W decyzji UOKiK nałożył na Bank karę 3,5 mln złotych. Decyzja nie jest prawomocna, Bank wniósł do SOKiK odwołanie od tej decyzji. W ocenie Banku ryzyko wypływu środków jako poniżej 50% i na 31 grudnia 2016 nie została utworzona rezerwa na tą sprawę.

Powyższe nie obejmuje (podobnie, jak w danych na 31 grudnia 2015 roku) - ze względu na ich charakter - spraw zawisłych przed Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Stan rezerw na te sprawy na 31 grudnia 2016 roku wynosił 10 561 tys. zł (10 561 tys. zł na 31 grudnia 2015 roku).

33. Grupa jako leasingobiorca

W przypadku leasingu operacyjnego, gdzie Grupa jest leasingobiorcą, minimalne przyszłe płatności z tytułu leasingu w ramach nieodwołalnych umów leasingu operacyjnego przedstawiają się następująco:

	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Poniżej 1 roku	102 714	122 819
Od 1 roku do 5 lat	211 935	257 082
Powyżej 5 lat	120 740	148 767
Razem	435 389	528 668

Wymienione w tabeli zobowiązania związane są z zawartymi umowami leasingu operacyjnego budynków lub lokali na potrzeby prowadzonej działalności gospodarczej oraz leasingu operacyjnego samochodów.

34. Aktywa, na których ustanowiono zabezpieczenia i o ograniczonej możliwości dysponowania

W tabeli poniżej zaprezentowano informacje na temat aktywów finansowych zastawionych lub o ograniczonej możliwości dysponowania.

	Nota	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Kasa i środki w Banku Centralnym	15		
Rezerwy obowiązkowe w banku centralnym		1 064 061	1 418 802
Należności od banków	16		
Depozyty zabezpieczające i inne		139 126	1 051 393
Inwestycyjne papiery wartościowe	20		
Obligacje skarbowe stanowiące zabezpieczenie instrumentów pochodnych		1 185 902	0
Obligacje skarbowe stanowiące zabezpieczenie kredytu otrzymanego		254 865	447 393
Papiery wartościowe zablokowane pod BFG		229 409	228 816
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	21		
Należności stanowiące zabezpieczenie otrzymanych kredytów		0	106 538
Należności stanowiące przedmiot transakcji sekurytyzacji wierzytelności leasingowych		0	1 144 097
Depozyty zabezpieczające operacje walutowe-należności		5 343	5 553

35. Sprzedaż należności

W 2016 roku Jednostka Dominująca zbyła portfele wierzytelności kredytowych zaklasyfikowane do kategorii z rozponaną utratą wartości o łącznej wartości kapitału 122 779 tys. zł (w 2015 roku 257 412 tys. zł). Portfele składały się z wierzytelności wobec osób fizycznych, mikroprzedsiębiorców oraz klientów korporacyjnych. Wierzytelności objęte były w istotnej części odpisami z tytułu utraty wartości bądź w całości spisane z bilansu Jednostki Dominującej. Łączny wynik na transakcjach zbycia wierzytelności wyniósł 12 183 tys. zł (w 2015 roku 24 954 tys. zł) i został zaprezentowany w linii „Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe”. Nabywcami zbytych portfeli były niepowiązane z Jednostką Dominującą niestandardyzowane sekurytyzacyjne fundusze zamknięte i fundusze inwestycyjne. Wszystkie ryzyka i korzyści związane ze sprzedanymi portfelami zostały przeniesione na nabywcę.

36. Działalność powiernicza

Grupa prowadzi działalność powierniczą polegającą na utrzymywaniu lub lokowaniu aktywów w imieniu osób prywatnych, funduszy, planów emerytalnych i innych instytucji. Aktywa te i związane z nimi przychody nie zostały wykazane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym, ponieważ nie należą do Grupy.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku Zespół Usług Powierniczych prowadził na rzecz klientów 537 rachunków papierów wartościowych (537 rachunków na dzień 31 grudnia 2015 roku). Wartość godziwa instrumentów finansowych klientów Zespołu Usług Powierniczych na ten dzień wynosiła 23 346 396 tys. zł (22 452 798 tys. zł na koniec 2015 roku).

W okresie sprawozdawczym przechowywano papiery wartościowe znajdujące się w publicznym obrocie i papiery w formie materialnej oraz papiery wartościowe znajdujące się w obrocie za granicą. W ramach świadczenia usług powierniczych na rzecz klientów Grupa współpracowała z kilkoma biurami maklerskimi. Grupa pełni funkcje depozytariusza dla klientów i dla portfela własnego oraz dla praw pochodnych, jest reprezentantem podmiotu niebędącego uczestnikiem Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych i uczestnikiem rozliczającym.

37. Informacje uzupełniające do sprawozdania z przepływów pieniężnych

Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Środki w kasach Banku	667 808	1 067 024
Środki na rachunku bieżącym w Banku Centralnym	1 064 061	1 636 486
Środki na rachunkach Nostro w innych bankach	153 108	171 296
Lokaty w innych bankach (z terminem wymagalności do 3 miesięcy)	0	38 400
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty prezentowane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	1 884 977	2 913 206

W tabeli poniżej zaprezentowano uzgodnienie zmiany stanu aktywów i pasywów zaprezentowanej w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych ze zmianą stanu tych aktywów i pasywów wynikającą ze sprawozdania z sytuacji finansowej. Różnice zostały opisane poniżej:

1. Zmiany stanu poszczególnych składników aktywów i pasywów zostały skorygowane o odsetki, które prezentowane są w pozycji Odsetki otrzymane/zapłacone.
2. Ze zmiany stanu Pozostałe lokaty w innych bankach oraz kredyty i pożyczki udzielone innym bankom wyłączono zmianę stanu części należności stanowiących ekwiwalent środków pieniężnych zaprezentowane ją w pozycji Zmiana stanu środków pieniężnych netto.
3. Zmiana stanu Pochodne instrumenty finansowe nie uwzględnia tej części wyceny instrumentów pochodnych, która została ujęta w kapitale własnym (wycena instrumentów pochodnych zabezpieczających przepływy pieniężne).
4. Ze zmiany stanu Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych wyłączono:
 - a) odsetki z działalności finansowej i zaprezentowano w pozycji Przeniesienie odsetek i dywidend dotyczących działalności inwestycyjnej i finansowej,
 - b) wpływy i wydatki z działalności finansowej z tytułu zaciągania i spłaty wraz z odsetkami kredytów i pożyczek długoterminowych od banków i zaprezentowano odpowiednio w pozycjach Wpływy z tytułu zaciągnięcia zobowiązań podporządkowanych i długoterminowych kredytów bankowych lub Wydatki z tytułu spłaty zobowiązań podporządkowanych i długoterminowych kredytów bankowych,
 - c) niezrealizowane różnice kursowe z tytułu zaciągniętych walutowych kredytów i pożyczek długoterminowych od banków i zaprezentowano w pozycji Niezrealizowane różnice kursowe
5. Zmiany w strukturze Grupy.

Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	zmiana stanu		różnica w tym:	1	2	3	4a	4b	4c	5
	w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych								
Pozostałe lokaty w innych bankach oraz kredyty i pożyczki udzielone innym bankom	991 787	914 240	77 547	19 623	57 924	0	0	0	0	0
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	4 523 068	4 388 013	135 055	135 055	0	0	0	0	0	0
Pochodne instrumenty finansowe:	162 892	-12 517	175 409	184 692	0	-8 860	0	0	0	-423
aktywa	95 337	-85 837	181 174	189 899	0	-8 860	0	0	0	135
pasywa	67 555	73 320	-5 765	-5 207	0	0	0	0	0	-558
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	5 341 628	-1 372 273	6 713 901	1 131 665	0	0	0	0	0	5 582 236
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	-6 048 084	-266 944	-5 781 140	-116 344	0	0 126 392	-1 428 231	276 559	-4 639 515	
Zobowiązania wobec klientów	-1 432 735	-896 340	-536 394	-472 720	0	0	0	-34 686	0	-28 989

Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015	zmiana stanu		różnica w tym:	1	2	3	4a	4b	4c
	w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych							
Pozostałe lokaty w innych bankach oraz kredyty i pożyczki udzielone innym bankom	-671 459	-611 919	-59 540	21 106	-80 647	0	0	0	0
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	-12 208 787	-12 387 979	179 192	179 192	0	0	0	0	0
Pochodne instrumenty finansowe:	692 974	502 397	190 578	201 162	0	-10 585	0	0	0
aktywa	338 666	142 750	195 916	206 501	0	-10 585	0	0	0
pasywa	354 309	359 647	-5 338	-5 339	0	0	0	0	0
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	613 173	-775 381	1 388 554	1 388 554	0	0	0	0	0
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	-2 896 095	-2 766 332	-129 762	-371 959	0	0	264 008	-232 285	210 473
Zobowiązania wobec klientów	4 883 856	4 999 566	-115 711	-569 496	0	0	0	453 785	0

38. Wynik na instrumentach finansowych

Wynik dotyczący kredytów i pożyczek udzielonych klientom i bankom

	Za okres kończący się 31 grudnia 2016	Za okres kończący się 31 grudnia 2015
Przychody z tytułu odsetek, w tym:	1 122 978	1 440 841
z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych bankom	19 557	21 005
z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom	1 103 421	1 419 836
Przychody z tytułu prowizji - opłaty i prowizje z tytułu działalności kredytowej	54 093	52 146
Koszty dotyczące pośrednictwa w sprzedaży produktów kredytowych	-2 271	-3 944
Koszty dotyczące sekurytyzacji należności kredytowych	0	-218
Razem	1 174 800	1 488 825

Wynik dotyczący inwestycyjnych papierów wartościowych

	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015
Przychody z tytułu dyskonta	-41 030	5 994
Przychody z tytułu odsetek	169 598	64 489
Razem	128 568	70 483

Powyższe przychody dotyczą inwestycji utrzymywanych do terminu zapadalności i aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży.

Wynik dotyczący zobowiązań finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu

	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015
Koszty z tytułu odsetek - całkowite koszty odsetkowe dotyczące zobowiązań finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy	-565 695	-694 263
Koszty z tytułu prowizji - opłaty i prowizje dotyczące kredytów otrzymanych	-165	-5 480
Razem	-565 860	-699 743

39. Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych

Poniżej zaprezentowano główne założenia i metody wykorzystane przez Grupę podczas określania wartości godziwej instrumentów finansowych:

- wartość godziwa kredytów udzielonych bankom, zawieranych na rynku międzybankowym w celu zarządzania płynnością Grupy, została oszacowana jako bieżąca wartość przepływów pieniężnych zdyskontowanych stawkami rynkowymi obowiązującymi na rynku międzybankowym dla danej waluty,
- wartość kredytów i pożyczek udzielonych klientom indywidualnym i przedsiębiorcom została oszacowana przy zastosowaniu modelu opartego o wartość bieżącą przyszłych przepływów pieniężnych, zastosowanego przy użyciu bieżących stóp procentowych, uwzględniających bieżącą

marżę na ryzyko kredytowe oraz urealnione terminy spłat wynikające z umów kredytowych. Bieżące marże uwzględnione zostały przy zachowaniu podziału na waluty oraz główne grupy produktowe, tj. kredyty o stałym terminie zapadalności, kredyty konsumenckie i hipoteczne, bazując na transakcjach z okresu 12 miesięcy. Wartość walutowych kredytów hipotecznych nie uwzględnia ryzyka przewalutowania,

- papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności (obligacje skarbowe i bony pieniężne NBP) – wartość godziwą papierów, dla których istnieje aktywny rynek, ustalono w oparciu o publikowane notowania cen z aktywnego rynku (kwotowania rynkowe z dnia sprawozdawczego),
- wartość zobowiązań wobec klientów została oszacowana przy użyciu średnich stóp procentowych oferowanych klientom Banku z narzutem marżowym. Marże uwzględnione zostały przy zachowaniu podziału na waluty oraz główne grupy produktowe,
- wartość godziwa zobowiązań wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych, zawieranych na rynku międzybankowym w celu zarządzania płynnością Grupy, została oszacowana jako bieżąca wartość przepływów pieniężnych zdyskontowanych stawkami rynkowymi obowiązującymi na rynku międzybankowym dla danej waluty,
- wartość godziwa wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych została oszacowana przy zastosowaniu modelu opartego o cenę rynkową papierów oraz rating emitenta,
- w przypadku pozycji „Kasa i środki w Banku Centralnym”, „Inne aktywa finansowe” oraz „Pozostałe zobowiązania finansowe” wartość godziwą stanowi wartość księgowa danej pozycji.

Metody ustalania wartości godziwej poszczególnych składników aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej w sprawozdaniu z sytuacji finansowej wraz z przypisanymi do nich modelami wyceny można zaklasyfikować do trzech kategorii:

- *Kategoria I* – aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane bezpośrednio w oparciu o ceny notowane na aktywnym rynku lub techniki wyceny bazujące tylko i wyłącznie na informacjach rynkowych. Wycena mark-to-market stosowana głównie w odniesieniu do notowanych papierów wartościowych.
- *Kategoria II* – aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o techniki wyceny bazujące na założeniach wykorzystujących obserwacje rynkowe lub informacje pochodzące z aktywnego rynku. Wycena mark-to-model z parametryzacją modeli wyłącznie na podstawie notowań z aktywnego rynku dla danego typu instrumentu. W oparciu o tego typu modele wyceniana jest większość instrumentów pochodnych, w tym transakcje terminowe na papiery wartościowe, niepłynne papiery skarbowe lub papiery emitowane przez Bank Centralny oraz nienotowane dłużne papiery korporacyjne i komunalne papiery wartościowe, dla których do wyceny pobierane są dane z aktywnego rynku.

- Kategoria III – aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o powszechnie stosowane przez uczestników rynku techniki wyceny, których założenia nie bazują na informacji pochodzącej z aktywnego rynku. Wycena mark-to-model z częściową parametryzacją modelu na podstawie estymowanych czynników ryzyka. Metoda ta dotyczy nieliniowych instrumentów pochodnych zawieranych na nieaktywnym rynku, nienotowanych dłużnych papierów korporacyjnych, które nie spełniają warunków pozwalających na zaliczenie ich do kategorii II, a także instrumentów pochodnych, dla których dokonano korekty wartości godziwej o odpisy z tytułu ryzyka kredytowego.

Przeniesienie pomiędzy kategoriami następuje, gdy zmiana modelu wyceny danego składnika aktywów lub zobowiązań finansowych powoduje klasyfikację tego składnika do innej kategorii. Grupa dokonuje przeglądu modeli wyceny na koniec okresu sprawozdawczego.

Dla składników aktywów zakwalifikowanych do Kategorii III parametrami estymowanymi są:

- spread kredytowy szacowany na dzień emisji papieru wartościowego. Spread kredytowy instrumentów finansowych zakwalifikowanych do Kategorii III zawierał się w przedziale od 40 do 520 punktów bazowych,
- prawdopodobieństwo niewywiązywania się dłużnika ze spłaty zobowiązań (PD). Na dzień sprawozdania finansowego wskaźnik PD dla instrumentów finansowych zakwalifikowanych do Kategorii III zawierał się w przedziale od 0% do 100%, przy czym wartość 100% odnosiła się do kontraktów dwóch Klientów, dla których rozpoznano utratę wartości,
- współczynnik straty z tytułu niewywiązywania się ze zobowiązań (LGD), zawierał się w przedziale od 36,17% do 63,44%,
- parametr stopy odzysku (RR), który przyjmuje wartości w zakresie 36,56% - 63,83%

Wpływ parametrów estymowanych na wycenę do wartości godziwej instrumentów finansowych, klasyfikowanych przez Grupę do Kategorii III, które w sprawozdaniu z sytuacji finansowej wyceniane są do wartości godziwej na dzień 31 grudnia 2016 roku, jest nieznaczący. W przypadku instrumentów dłużnych narażonych na ryzyko spreadu kredytowego wrażliwość ekspozycji na zmianę spreadu o ± 100 punktów bazowych wynosi $+ 569/- 537$ tys. złotych wpływu na wynik Grupy oraz $+1\,219/- 1\,242$ tys. zł wpływu na kapitał własny. W przypadku instrumentów pochodnych narażonych na ryzyko kredytowe wrażliwość ekspozycji na zmianę prawdopodobieństwa niewypłacalności o ± 100 punktów bazowych wynosi ± 34 tys. złotych wpływu na wynik Grupy. Brak wpływu na kapitał własny.

W tabeli poniżej zaprezentowano zmiany stanu wartości godziwej instrumentów finansowych, dla których Grupa stosuje wycenę do wartości godziwej według kategorii III, które w bilansie wyceniane są do wartości godziwej.

Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	Pochodne instru- menty finansowe - aktywa	Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży - papiery dłużne	Pochodne instrumenty finansowe - zobowiązania
Stan na początek roku	91 907	9 859	319 970	7
Zwiększenia, w tym:	275 813	3 645	84 013	360
Zakup	273 166	0	61 379	0
Transakcje pochodne zawarte w roku	0	746	0	290
Przychód z instrumentów finansowych, ujęty w pozycji:	2 647	0	22 634	0
Wynik z tytułu odsetek	2	0	47	0
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	2 645	0	0	0
Kapitał z aktualizacji wyceny	0	0	22 587	0
Reklasyfikacja	0	2 899	0	70
Zmniejszenia, w tym:	-86 071	-9 837	-110 088	-4
Rozliczenie/wykup	0	-542	0	-7
Sprzedaż	-77 076	0	-73 484	0
Strata z instrumentów finansowych, ujęta w pozycji:	-8 995	-108	-36 604	3
Wynik z tytułu odsetek	-130	0	-113	0
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	-8 865	-108	0	3
Kapitał z aktualizacji wyceny	0	0	-36 491	0
Reklasyfikacja	0	-9 156	0	0
Zmiana z tytułu zmian w strukturze Grupy	0	-31	0	0
Stan na koniec roku	281 649	3 667	293 895	363
Niezrealizowany wynik na instrumentach finansowych utrzymywanych w portfelu na koniec roku, ujęty w sprawozdaniu z całkowitych dochodów	-5 492	-6 162	-11 634	356
Wynik z tytułu odsetek	728	0	2 270	0
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	-6 220	-6 162	0	356
Kapitał z aktualizacji wyceny	0	0	-13 904	0

Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015	Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	Pochodne instrumenty finansowe - aktywa	Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży - papiery dłużne	Pochodne instrumenty finansowe - zobowiązania
Stan na początek roku	165 257	814	351 436	113
Zwiększenia, w tym:	86 869	9 731	134 083	6
Zakup	86 869	0	110 117	0
Transakcje pochodne zawarte w roku	0	124	0	7
Przychód z instrumentów finansowych, ujęty w pozycji:	0	0	23 966	0
Wynik z tytułu odsetek	0	0	328	0
Kapitał z aktualizacji wyceny	0	0	23 638	0
Reklasyfikacja	0	9 607	0	0
Zmniejszenia, w tym:	-160 220	-687	-165 549	-112
Rozliczenie/wykup	0	-29	0	-96
Sprzedaż	-75 994	0	-84 018	0
Strata z instrumentów finansowych, ujęta w pozycji:	-84 225	-55	-81 530	0
Wynik z tytułu odsetek	-321	0	-651	0
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	-83 904	-55	0	0
Kapitał z aktualizacji wyceny	0	0	-80 879	0
Reklasyfikacja	0	-602	0	-17
Stan na koniec roku	91 907	9 859	319 970	7
Niezrealizowany wynik na instrumentach finansowych utrzymywanych w portfelu na koniec roku, ujęty w sprawozdaniu z całkowitych dochodów, ujęty w pozycji:	-83 162	9 616	-54 763	-89
Wynik z tytułu odsetek	742	0	2 478	0
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	-83 904	9 616	0	-89
Kapitał z aktualizacji wyceny	0	0	-57 242	0

W kategorii III zaprezentowana została także wycena do wartości godziwej udziałów kapitałowych w Visa Europe, zaklasyfikowanych jako papiery wartościowe dostępne do sprzedaży. Szczegóły ustalenia wartości godziwej tych udziałów zostały przedstawione w nocie 20 skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Poniżej przedstawiono wartość księgową i godziwą aktywów i zobowiązań finansowych w podziale na powyżej opisane trzy kategorie:

Wyszczególnienie pozycji	31 grudnia 2016					31 grudnia 2015				
	Wartość księgowa	Wartość godziwa	Kategoria I	Kategoria II	Kategoria III	Wartość księgowa	Wartość godziwa	Kategoria I	Kategoria II	Kategoria III
Aktywa finansowe										
Kasa i środki w Banku Centralnym	1 731 869	1 731 869	0	0	1 731 869	2 703 510	2 703 510	0	0	2 703 510
Należności od banków	334 563	314 103	27 614	0	286 489	1 326 350	1 326 438	0	0	1 326 438
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	8 047 342	8 047 343	371 779	7 393 915	281 649	12 570 410	12 570 410	332 391	12 146 112	91 907
Pochodne instrumenty finansowe, w tym:	466 709	466 720	0	463 054	3 666	562 046	562 047	0	552 188	9 859
Pochodne instrumenty finansowe w portfelu handlowym	466 709	466 720	0	463 054	3 666	553 489	553 489	0	543 631	9 859
Pochodne instrumenty finansowe zabezpieczające przepływy pieniężne	0	0	0	0	0	8 557	8 557	0	8 557	0
Inwestycyjne papiery wartościowe, w tym:	7 962 554	7 922 498	7 568 463	0	354 035	3 841 655	3 810 755	3 395 290	0	415 465
Papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności	3 475 082	3 435 026	3 435 026	0	0	1 964 957	1 934 056	1 934 056	0	0
Papiery wartościowe dostępne do sprzedaży, w tym:	4 487 472	4 487 472	4 133 437	0	354 035	1 876 698	1 876 697	1 461 232	0	415 465
Udziały kapitałowe	60 140	60 140	0	0	60 140	95 495	95 495	0	0	95 495
Papiery dłużne	4 427 332	4 427 332	4 133 437	0	293 895	1 781 203	1 781 202	1 461 232	0	319 970
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:	33 864 497	31 441 321	0	0	31 441 321	39 206 125	36 894 102	0	0	36 894 102
Kredyty i pożyczki udzielone klientom indywidualnym	19 631 840	17 322 307	0	0	17 322 307	19 304 302	16 981 941	0	0	16 981 941
Kredyty i pożyczki udzielone klientom mikro	2 491 608	2 364 899	0	0	2 364 899	5 406 406	5 283 754	0	0	5 283 754
Kredyty i pożyczki udzielone dużym przedsiębiorstwom	10 342 216	10 355 266	0	0	10 355 266	12 448 416	12 570 192	0	0	12 570 192
Kredyty i pożyczki udzielone małym i średnim przedsiębiorstwom	1 311 710	1 311 722	0	0	1 311 722	2 025 418	2 036 527	0	0	2 036 527
Kredyty i pożyczki udzielone podmiotom sektora publicznego	87 123	87 127	0	0	87 127	21 583	21 689	0	0	21 689
Inne aktywa finansowe	180 732	177 408	0	0	177 408	177 438	177 438	0	0	177 438
Aktywa finansowe razem	52 588 266	50 101 262	7 967 856	7 856 969	34 276 437	60 387 534	58 044 699	3 727 681	12 698 300	41 618 718

Wyszczególnienie pozycji	31 grudnia 2016					31 grudnia 2015				
	Wartość księgowa	Wartość godziwa	Kategoria I	Kategoria II	Kategoria III	Wartość księgowa	Wartość godziwa	Kategoria I	Kategoria II	Kategoria III
Zobowiązania finansowe										
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	7 433 406	7 325 622	2 888	0	7 322 734	13 088 797	13 033 377	0	0	13 033 377
Pochodne instrumenty finansowe, w tym:	1 546 166	1 546 174	0	1 545 812	362	1 478 611	1 478 611	0	1 478 604	7
Pochodne instrumenty finansowe w portfelu handlowym	347 353	347 361	0	346 999	362	503 864	503 864	0	503 857	7
Pochodne instrumenty finansowe zabezpieczające przepływy pieniężne	1 180 821	1 180 821	0	1 180 821	0	954 211	954 211	0	954 211	0
Pochodne instrumenty finansowe zabezpieczające wartość godziwą	17 992	17 992	0	17 992	0	20 536	20 536	0	20 536	0
Zobowiązania wobec klientów, w tym:	36 329 411	36 369 470	0	0	36 369 470	37 762 146	38 188 259	0	0	38 188 259
Zobowiązania wobec klientów indywidualnych	18 218 007	18 239 621	0	0	18 239 621	17 512 927	17 657 546	0	0	17 657 546
Zobowiązania wobec klientów mikro	2 565 414	2 566 605	0	0	2 566 605	1 978 426	1 982 993	0	0	1 982 993
Zobowiązania wobec dużych przedsiębiorstw	12 326 483	12 341 423	0	0	12 341 423	14 608 143	14 866 621	0	0	14 866 621
Zobowiązania wobec małych i średnich przedsiębiorstw	3 219 506	3 221 820	0	0	3 221 820	3 662 650	3 681 099	0	0	3 681 099
Zobowiązania wobec sektora publicznego	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0
Zobowiązania podporządkowane	332 096	256 375	0	0	256 375	724 789	519 133	0	0	519 133
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	501 830	501 843	0	0	501 843	1 758 677	1 758 744	0	0	1 758 744
Pozostałe zobowiązania finansowe	444 058	443 976	0	0	443 976	312 728	312 728	0	0	312 728
Zobowiązania finansowe razem	46 586 968	46 443 460	2 888	1 545 812	44 894 760	55 125 748	55 290 851	0	1 478 604	53 812 247

40. Kompensowanie aktywów i zobowiązań finansowych

Na 31 grudnia 2016 roku kryteria kompensowania nie zostały spełnione, w związku z czym nie wystąpiły odpowiednie przypadki kompensaty aktywów i zobowiązań finansowych na dzień sprawozdawczy.

Na 31 grudnia 2015 roku kryteria kompensowania zostały spełnione jedynie w jednostce zależnej Raiffeisen-Leasing Polska S.A., w związku z czym wystąpiły odpowiednie przypadki kompensaty aktywów i zobowiązań finansowych na 31 grudnia 2015 roku.

Dodatkowo, w celu ograniczenia ryzyka strat kredytowych, Grupa zawiera egzekwowalne porozumienia ramowe lub podobne porozumienia dotyczące kompensowania. Zapisy tych umów dają prawo do rozliczenia transakcji na bazie netto jedynie w przypadku niewywiązania się z płatności, niewypłacalności, bankructwa jednego z kontrahentów lub niespełnienia innych warunków kontraktu.

Porozumienia dotyczące kompensowania zawierane przez Grupę to:

- umowy ramowe ISDA oraz inne umowy dotyczące kompensowania oparte na lokalnym prawie,
- umowy ramowe dotyczące transakcji zakupu/sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu.

Ujawnienia przedstawione w tabelach poniżej dotyczą kompensat aktywów i zobowiązań finansowych podlegających egzekwowalnemu porozumieniu ramowemu lub podobnym i mogą potencjalnie zostać skompensowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Zaprezentowano również otrzymane i złożone zabezpieczenia instrumentów pochodnych oraz transakcji zakupu/sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu. Zostały one ustanowione zgodnie z normalnymi warunkami sektorowymi. Zabezpieczenia w postaci depozytów zabezpieczających wynikają z umów typu Credit Support Annex (CSA), stanowiących załącznik do umów ramowych ISDA lub innych umów opartych na lokalnym prawodawstwie.

31 grudnia 2016	Kwoty brutto uznanych aktywów finansowych	Kwota kompensaty	Kwoty netto aktywów finansowych prezentowanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Powiązane kwoty niekompensowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej		Kwota netto *
				Instrumenty finansowe	Otrzymane zabezpieczenia pieniężne	
AKTYWA FINANSOWE						
Pochodne instrumenty finansowe	466 709	0	466 709	281 151	32 251	175 177
Razem	466 709	0	466 709	281 151	32 251	175 177

31 grudnia 2016	Kwoty brutto uznanych zobowiązań finansowych	Kwota kompensaty	Kwoty netto zobowiązań finansowych prezentowanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Powiązane kwoty niekompensowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej		Kwota netto*
				Instrumenty finansowe	Złożone zabezpieczenia pieniężne	
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE						
Pochodne instrumenty finansowe	1 546 166	0	1 546 175	1 467 053	144 469	42 587
Razem	1 546 166	0	1 546 175	1 467 053	144 469	42 587
31 grudnia 2015	Kwoty brutto uznanych aktywów finansowych	Kwota kompensaty	Kwoty netto aktywów finansowych prezentowanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Powiązane kwoty niekompensowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej		Kwota netto*
				Instrumenty finansowe	Otrzymane zabezpieczenia pieniężne	
AKTYWA FINANSOWE						
Pochodne instrumenty finansowe	562 046	0	562 046	379 620	30 840	171 156
Transakcje zakupu papierów wartościowych z przrzeczeniem odkupu	40 429	0	40 429	40 209	0	220
Należności leasingowe - Kredyty i pożyczki udzielone klientom	292 388	61 603	230 785	0	0	230 785
Pożyczki udzielone nabywcom sekurytyzowanych wierzycelności leasingowych - Kredyty i pożyczki udzielone klientom	253 049	253 049	0	0	0	0
Razem	1 147 912	314 652	833 260	419 829	30 840	402 161
31 grudnia 2015	Kwoty brutto uznanych zobowiązań finansowych	Kwota kompensaty	Kwoty netto zobowiązań finansowych prezentowanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Powiązane kwoty niekompensowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej		Kwota netto*
				Instrumenty finansowe	Złożone zabezpieczenia pieniężne	
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE						
Pochodne instrumenty finansowe	1 478 611	0	1 478 611	379 620	1 056 946	51 541
Obligacje - Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	102	102	0	0	0	0
Pożyczki udzielone nabywcom sekurytyzowanych wierzycelności leasingowych - Zobowiązania wobec	1 394 800	253 049	1 141 751	0	0	1 141 751
Kaucje gwarancyjne - Pozostałe zobowiązania	61 501	61 501	0	0	0	0
Razem	2 935 014	314 652	2 620 362	379 620	1 056 946	1 193 292

* na podstawie kalkulacji per kontrakt

Uzgodnienie wartości bilansowej aktywów i zobowiązań finansowych, które podlegają egzekwowalnym porozumieniom ramowym lub podobnym porozumieniom dotyczącym kompensowania, z wartościami prezentowanymi w sprawozdaniu z sytuacji finansowej zostało zaprezentowane w tabelach poniżej:

31 grudnia 2016	Wartość bilansowa netto	Pozycja ze sprawozdania z sytuacji finansowej	Wartość bilansowa pozycji ze sprawozdania finansowego	Wartość bilansowa pozycji niepodlegających ujawnieniu w notcie dotyczącej kompensowania
AKTYWA FINANSOWE				
Pochodne instrumenty finansowe	281 151	Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	466 709	185 558
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE				
Pochodne instrumenty finansowe	1 467 053	Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	1 546 166	79 113

31 grudnia 2015	Wartość bilansowa netto	Pozycja ze sprawozdania z sytuacji finansowej	Wartość bilansowa pozycji ze sprawozdania finansowego	Wartość bilansowa pozycji niepodlegających ujawnieniu w notcie dotyczącej kompensowania
AKTYWA FINANSOWE				
Pochodne instrumenty finansowe	562 046	Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	562 046	0
Transakcje zakupu papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu	40 429	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	39 206 125	38 934 911
Należności leasingowe	230 785			
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE				
Pochodne instrumenty finansowe	1 478 611	Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	1 478 611	0
Transakcje sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu	102	Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	13 088 797	13 088 695
Transakcje sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu	1 394 800	Zobowiązania wobec klientów	37 762 146	36 367 346
Kaucje gwarancyjne	61 501	Pozostałe zobowiązania	430 018	368 517

41. Transakcje z podmiotami powiązanymi

Podmioty powiązane z Bankiem jako Jednostką Dominującą to:

- Jednostki dominujące:
 - jednostka dominująca najwyższego szczebla – Raiffeisen Zentralbank Österreich AG (RZB).
 - jednostka dominująca wobec Banku – Raiffeisen Bank International AG (RBI).
- Jednostki zależne wobec Jednostki Dominującej objęte konsolidacją:

- Raiffeisen-Leasing Polska S.A., Raiffeisen Insurance Agency Sp. z o.o., Raiffeisen-Leasing Service Sp. z o.o., Raiffeisen-Leasing Real Estate Sp z o.o – do 31 marca 2016 roku
- Raiffeisen Financial Services Polska Sp. z o.o., Raiffeisen Solutions Sp z o.o, , Raiffeisen Investment Polska Sp. z o.o., Raiffeisen Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.
- Jednostka zależna wobec Jednostki Dominującej nieobjęta konsolidacją - Leasing Poland Sp. z o.o.
- Członkowie kluczowego personelu Jednostki Dominującej oraz kluczowego personelu jednostek wchodzących w skład Grupy Kapitałowej,
- Pozostałe jednostki – pozostałe jednostki powiązane – podmioty kontrolowane przez jednostki dominujące i jednostki zależne, oraz podmioty wywierające znaczący wpływ na Raiffeisen Zentralbank Österreich AG,
- Spółki celowe Compass Variety Funding LTD (do 2 kwietnia 2015 roku) oraz ROOF Poland Leasing 2014 DAC (do 31 marca 2016 roku).

W ramach zwykłej działalności operacyjnej przeprowadzono pewną liczbę transakcji z członkami kluczowego personelu Jednostki Dominującej. Do członków kluczowego personelu Jednostki Dominującej zalicza się członków Zarządu i Rady Nadzorczej Jednostki Dominującej, których listę zaprezentowano w nocy 1 skonsolidowanego sprawozdania finansowego. Transakcje z członkami kluczowego personelu Grupy mogą obejmować przede wszystkim kredyty, depozyty oraz transakcje w walutach obcych.

W 2016 roku ani w 2015 roku nie wystąpiły transakcje z członkami kluczowego personelu jednostek dominujących wobec Jednostki Dominującej ani transakcje z osobami powiązanymi z członkami kluczowego personelu Grupy Kapitałowej Raiffeisen Bank Polska S.A.

Pozycje ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej	Jednostki dominujące		Członkowie kluczowego personelu Grupy oraz jednostek dominujących		Pozostałe jednostki	
	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Należności od banków	146 551	1 032 207	0	0	13 343	9 398
Pochodne instrumenty finansowe – aktywa	277 752	370 841	0	0	506	401
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	0	0	1 749	2 300	0	0
Inne aktywa	95	97	0	0	1 325	522
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	5 368 872	8 134 370	0	0	1 764 593	1 962 116
Pochodne instrumenty finansowe – pasywa	1 477 686	1 400 241	0	0	2 009	99
Zobowiązania wobec klientów	0	0	5 430	4 574	15 848	15 482
Zobowiązania podporządkowane	332 096	724 789	0	0	0	0
Pozostałe zobowiązania	26 383	21 426	0	0	580	326
Rezerwy na zobowiązania	2 407	2 433	8 400	4 000	1	0
Pozycje ze skonsolidowanego rachunku zysków i strat	Jednostki dominujące		Członkowie kluczowego personelu Grupy oraz jednostek dominujących		Pozostałe jednostki	
	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015
Przychody z tytułu odsetek	188 466	183 584	50	49	10 367	803
Koszty z tytułu odsetek	-79 627	-146 767	-52	-103	-23 495	-21 360
Przychody z tytułu prowizji i opłat	1 490	1 658	8	2	5 569	4 199
Koszty z tytułu prowizji i opłat	-1 181	-1 463	2	0	-2 673	-2 121
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany	-20 722	-11 237	3	6	-1 599	-606
Wynik ze sprzedaży udziałów w jednostce zależnej	33 751	0	0	0	0	0
Ogólne koszty administracyjne	-23 454	-19 017	-12 489	-16 003	-6 362	-7 489
Pozostałe przychody operacyjne	694	445	0	4	13 156	180
Pozostałe koszty operacyjne	0	0	0	0	-4	-212
Zobowiązania warunkowe	Jednostki dominujące		Członkowie kluczowego personelu Grupy oraz jednostek dominujących		Pozostałe jednostki	
	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Gwarancje i akredytywy	109 315	154 779	0	0	38 293	22 172
Otrzymane gwarancje	77 483	1 286 821	0	0	13 422	73 086

Transakcje z Jednostką Dominującą wobec Banku obejmowały transakcje mające na celu zapewnienie finansowania działalności Grupy (głównie depozyty międzybankowe, kredyty otrzymane oraz pożyczki podporządkowane) oraz domknięcie otwartych pozycji na operacjach instrumentami pochodnymi. W skonsolidowanym rachunku zysków i strat skutkowało to powstaniem kosztów odsetkowych, wyniku na instrumentach finansowych oraz ogólnych kosztów administracyjnych.

W zakresie gwarancji i akredytów zaprezentowane zostały zobowiązania gwarancyjne Jednostki Dominującej wystawione na zlecenie banków z Grupy, natomiast w zakresie gwarancji otrzymanych są to gwarancje spłaty kredytów zaciągniętych w Jednostce Dominującej lub regwarancje otrzymane od innych banków dotyczących gwarancji wystawionych przez Jednostkę Dominującą.

Na dzień sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego wynagrodzenie zmienne dla członków Zarządu Jednostki Dominującej nie zostało ani wypłacone ani przyznane. Koszty rezerw utworzonych na ten cel znajdują się w pozycji rezerw przeznaczonych na nagrody i premie dla pracowników. Przed decyzją Rady Nadzorczej Jednostki Dominującej nie jest możliwe precyzyjne określenie wielkości wynagrodzenia zmiennego dla członków Zarządu Jednostki Dominującej, dlatego kwota podana w tabeli powyżej w linii Rezerwy na zobowiązania wobec Członków kluczowego personelu Grupy oraz jednostek dominujących stanowi jedynie szacunkowy koszt rezerwy dla członków Zarządu Jednostki Dominującej, zgodnie z założeniami zawartymi w obowiązującym w 2016 kontrakcie menedżerskim pomiędzy Jednostką Dominującą a członkami jej Zarządu.

Koszty rozliczeń z członkami kluczowego personelu Grupy za rok obrotowy dotyczą wynagrodzeń dla tego personelu:

Wynagrodzenie członków kluczowego personelu Grupy	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015
Wynagrodzenie Zarządu (wynagrodzenie podstawowe)	10 352	13 735
Wynagrodzenie Rady Nadzorczej	2 596	2 514
Wynagrodzenie wypłacone w związku z rozwiązaniem stosunku pracy	109	213
Wynagrodzenie zmienne członków Zarządu wypłacone w danym okresie sprawozdawczym*	2 646	5 068
Razem	15 703	21 530

* wynagrodzenie zmienne za okres poprzedzający okres sprawozdawczy

Członkowie Zarządu Jednostki Dominującej posiadają zapisy w swoich kontraktach określające zasady zakazu konkurencji w przypadku rozwiązania umowy o pracę. Okres zakazu wynosi maksymalnie do 12 miesięcy, liczony od momentu zakończenia okresu wypowiedzenia. Przez cały okres obowiązywania zakazu wypłacane jest wynagrodzenie równe ostatniemu wynagrodzeniu podstawowemu przed rozwiązaniem umowy. Jednostka Dominująca może, w ciągu 30 dni od rozwiązania umowy odstąpić od wymogu zakazu konkurencji.

42. Sezonowość i cykliczność działań

W działalności Grupy nie występują istotne zjawiska podlegające wahaniom sezonowym lub mające charakter cykliczny.

43. Zdarzenia po dacie sprawozdawczej

Rekomendacje Komitetu Stabilności Finansowej

W styczniu 2017 r. Komitet Stabilności Finansowej przedstawił uchwałę w sprawie rekomendacji dotyczącej restrukturyzacji portfela kredytów mieszkaniowych w walutach obcych. Komitet zarekomendował wprowadzenie szeregu rozwiązań, których celem jest zachęcenie banków oraz klientów do dobrowolnego podejmowania decyzji o restrukturyzacji kredytów mieszkaniowych w walutach obcych.

Rekomendacje te to między innymi:

- podwyższenie wagi ryzyka dla walutowych ekspozycji zabezpieczonych hipotekami na nieruchomościach do 150%,
- podwyższenie minimalnej wartości parametru LGD dla ekspozycji zabezpieczonych hipoteką na nieruchomości, której zakup finansowany był kredytem w walucie obcej,
- wprowadzenie zmian w funkcjonowaniu Funduszu Wsparcia Kredytobiorców,
- nałożenie bufora ryzyka systemowego w wysokości 3% z zastosowaniem do wszystkich ekspozycji na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- aktualizacja i poszerzenie regulacji dotyczących kalkulacji wymogów kapitałowych w zakresie czynników związanych z portfelem kredytów walutowych,
- wydanie przez KNF rekomendacji nadzorczej dotyczących dobrych praktyk przy restrukturyzacji portfeli walutowych kredytów mieszkaniowych,
- uwzględnienie ryzyka związanego z walutowymi kredytami mieszkaniowymi w metodzie wyznaczania składek na fundusz gwarancyjny banków.

Analiza wpływu uchwały Komitetu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy w kolejnych okresach wymaga między innymi pozyskania informacji na temat ostatecznych rozwiązań wdrażających rekomendacje Komitetu, co nie jest możliwe przed zakończeniem procesu uzgodnień w tym zakresie. W związku z powyższym ukończenie analizy wpływu uchwały Komitetu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy na moment publikacji niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie jest możliwe.

Wyższa waga ryzyka dla ekspozycji zabezpieczonych hipotekami na nieruchomościach

25 stycznia 2017 r. przedstawiony został projekt Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów w sprawie wyższej wagi ryzyka dla ekspozycji zabezpieczonych hipotekami na nieruchomościach. Zgodnie z przedstawionym projektem ekspozycjom w pełni i całkowicie zabezpieczonym hipoteką na nieruchomości mieszkalnej, w przypadku których wysokość raty kapitałowej lub odsetkowej uzależniona jest od zmian

kursu waluty lub walut innych niż waluty przychodów osiąganych przez dłużnika, przypisuje się wagę ryzyka równą 150%. Wejście w życie projektowanego rozporządzenia przewidziano na 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.

Wejście w życie powyższego rozporządzenia będzie miało negatywny wpływ na łączny współczynnik kapitałowy Grupy.

Połączenie RBI z RZB

Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy Raiffeisen Bank International AG (RBI), które odbyło się 24 stycznia 2017 r. zaakceptowało połączenie RBI z Raiffeisen Zentralbank Osterreich AG (RZB) oraz wzrost kapitału własnego RBI w związku z połączeniem z RZB. Połączona jednostka będzie działała pod nazwą Raiffeisen Bank International AG, a akcje RBI nadal będą notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Wiedniu. W wyniku połączenia, gdy połączenie zostanie sfinalizowane, jednostką dominującą najwyższego szczebla wobec Banku będzie RBI.

Zmiana w składzie Zarządu Banku

14 lutego 2017 roku Komisja Nadzoru Finansowego podjęła decyzję o powołaniu Pana Witolda Broniszewskiego do pełnienia funkcji Członka Zarządu odpowiedzialnego za obszar zarządzania ryzykiem istotnym w działalności Banku.

Zmiany w Statucie Banku

Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Banku zwołane na dzień 29 września 2016 r. podjęło uchwały w sprawie zmian Statutu Banku. Uchwalone zmiany Statutu dotyczyły między innymi zmiany liczby i wartości nominalnej akcji Banku poprzez podział dotychczasowych akcji bez zmiany wysokości kapitału zakładowego w ten sposób, że kapitał zakładowy Banku będzie dzielił się na 225 668 340 akcji o wartości nominalnej 10 zł, wszystkie dotychczasowe akcje staną się akcjami nowej serii AA.

Wniosek o rejestrację zmian w Statucie został złożony w Sądzie Rejonowym dla m.st. Warszawy XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego w dniu 7 listopada 2016 r.

W dniu 14 lutego 2017 r. Bank powziął informację o rejestracji zmian w Statucie Banku przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego.

Współczynnik konwersji (CCF) dla zobowiązań pozabilansowych

W ramach protokołu po inspekcji problemowej przeprowadzonej przez Komisję Nadzoru Finansowego („KNF”) w grudniu 2016 roku, KNF zgłosiła zastrzeżenie do stosowania przez Bank współczynnika konwersji (CCF) 0% dla zobowiązań pozabilansowych. W opinii Zespołu Inspekcyjnego KNF, zapisy „Regulaminu świadczenia usług kredytowych przez Raiffeisen Bank Polska S.A.” („Regulamin”) oraz zapisy umów kredytowych nie wskazywały jednoznacznie na spełnienie warunków Załącznika I pkt 4 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 („CRR”) tj.:

- możliwości bezwarunkowego anulowania limitu w każdej chwili bez wypowiedzenia lub
- możliwości w sposób rzeczywisty automatycznego anulowania niewykorzystanego zobowiązania wskutek pogorszenia wiarygodności kredytowej.

W opinii Inspekcji KNF w Banku nie występował automatyzm przy anulowaniu niewykorzystanych zobowiązań pozabilansowych wskutek pogorszenia wiarygodności kredytowej.

Bank nie podziela tej opinii i przekazał do KNF swoją argumentację zwracając uwagę na zapisy Załącznika I CRR, które wskazują na możliwość automatycznego anulowania, natomiast nie wskazują na zapewnienie w każdym przypadku, że pogorszeniu wiarygodności kredytowej towarzyszyć będzie anulowanie niewykorzystanego zobowiązania. Natomiast na gruncie realizowanego w takich przypadkach procesu, zobowiązania, które występują w Banku, są możliwe do rzeczywistego automatycznego anulowania, o czym świadczy charakter tego procesu tzn. klient bez zgody Banku nie może wypłacić środków. W Banku funkcjonuje proces wczesnego ostrzegania („EWS”) o zmianach sytuacji finansowej klienta, który spełnia kryteria wskazane w CRR. Proces monitorowania sytuacji finansowej klientów w ramach EWS umożliwia dokonanie natychmiastowej blokady środków przyznanych w ramach limitów w przypadku stwierdzenia pogorszenia wiarygodności kredytowej klienta.

Stosowanie CCF 0% dotyczy portfela zobowiązań pozabilansowych, który, po zastosowaniu wyższych współczynników konwersji, przewidzianych zapisami CRR, wygenerowałby kwotę ekspozycji na ryzyko w wysokości 2,6 mld zł, co wpłynęłoby na zmniejszenie łącznego współczynnika kapitałowego o 1,1 pkt proc.

Po dniu sprawozdawczym nie wystąpiły inne zdarzenia, mające istotny wpływ na prezentowane skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Raiffeisen Bank Polska S.A.

44. Charakter i zakres ryzyka związanego z instrumentami finansowymi

Grupa stosuje w swojej działalności aktywne podejście do zarządzania ryzykiem polegające na jego identyfikacji, pomiarze, monitorowaniu i ograniczaniu. Grupa kieruje się zasadą, że efektywny system zarządzania i kontroli ryzyka jest oparty na trzech, dopasowanych elementach:

- strukturze organizacyjnej – obejmującej podział zadań i kompetencji, w tym wyraźne wskazania funkcji realizowanych przez poszczególne jednostki organizacyjne w procesie zarządzania ryzykiem i kontroli ryzyka,
- metodach monitoringu, pomiaru i szacowania ryzyka – stanowiących warunek prawidłowej identyfikacji przez Grupę ponoszonego ryzyka,
- działaniach skoncentrowanych na wykorzystaniu nowoczesnych technik zabezpieczania i transferu ryzyka w celu dostosowania rodzaju i profilu ryzyka podejmowanego przez Grupę do apetytu na ryzyko wyrażonego w przyjętych planach strategicznych.

Struktura organizacyjna

Podstawowym założeniem przyjętym przy konstruowaniu systemu zarządzania i kontroli ryzyka jest rozdzielenie jednostek organizacyjnych kontrolujących ryzyko od jednostek biznesowych, a więc podejmujących ryzyko, co zostało odzwierciedlone w strukturze organizacyjnej Jednostki Dominującej. Zarządzanie i kontrola ryzyka stanowi w Grupie proces, który przebiega na trzech zasadniczych poziomach:

1. Decyzji podejmowanych przez Radę Nadzorczą oraz Zarząd Jednostki Dominującej w ramach systemu komitetów ryzyka:
 - a) Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami odpowiedzialny przede wszystkim za:
 - zarządzanie aktywami i pasywami Grupy,
 - ustalanie i akceptowanie planów strategicznych w zakresie zarządzania bilansowego w kategoriach produktów i cen,
 - ocenę ryzyka stopy procentowej, ryzyka płynności i finansowania, ryzyka kursowego i ryzyka adekwatności kapitałowej oraz zarządzania tymi ryzykami,
 - śledzenie środowiska zewnętrznego i pomiar wpływu na zyskowność i kapitał,
 - ustalanie parametrów portfela inwestycyjnego,
 - zarządzanie alokacją kapitału ekonomicznego.

- b) Komitet Sterujący ds. Ryzyka Operacyjnego odpowiedzialny za:
- zarządzanie zagadnieniami ryzyka operacyjnego w Grupie, w tym z zakresu bezpieczeństwa, w celu zmniejszenia ekspozycji na ryzyko operacyjne oraz skali strat operacyjnych,
 - promowanie zysku ekonomicznego poprzez polepszenie bezpieczeństwa i jakości procesów bankowych,
 - nadzór nad procesem planowania ciągłości funkcjonowania Grupy,
 - zapewnienie zgodności z ustawami, zasadami oraz regulacjami rządu, Banku Centralnego i innych organów nadzorczych.
- c) Komitet Sterujący ds. Ryzyka Portfela Kredytowego realizujący przede wszystkim zadania związane z:
- rozwojem i wdrażaniem polityk i strategii zarządzania ryzykiem kredytowym,
 - systematycznym monitoringiem ryzyka portfela kredytowego,
 - analizą wpływu czynników zewnętrznych na ryzyko portfela kredytowego,
 - nadzorem nad procesem kalkulacji, estymacji i walidacji parametrów ryzyka,
- d) Bankowy Komitet Kredytowy odpowiedzialny za podejmowanie decyzji kredytowych w ramach przyznanych kompetencji.
- e) Komitet Kredytów Trudnych jest częścią procesu zarządzania ekspozycjami trudnymi i jest traktowany jako organ decyzyjny w przypadku tych ekspozycji.
- f) Komitet Walidacji Modeli odpowiedzialny jest za zarządzanie ryzykiem modeli oraz za metodologiczne aspekty systemu zarządzania ryzykiem, realizuje on swoją funkcję poprzez nadzór nad:
- budową, rozwojem (zmianami) oraz utrzymaniem modeli wykorzystywanych w Grupie do pomiaru ryzyka,
 - procesem oceny jakości stosowanych modeli,
 - procesem estymacji parametrów oraz kalkulacji miar ryzyka,
 - systemem oceny adekwatności kapitałowej (ICAAP).
 - dbaniem o zgodność regulacyjną w obszarze procesu oceny adekwatności kapitałowej, procesów pomiaru ryzyka modeli i metodologii

2. Kontroli realizowanej przez Departament Zarządzania Ryzykiem, Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym Przedsiębiorstw oraz Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym Bankowości Detalicznej.
3. Operacyjnego zarządzania ryzykiem – realizowanego na poziomie poszczególnych jednostek organizacyjnych podejmujących ryzyko.

Zasady zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka wdrażane są na podstawie pisemnych strategii, polityk i zasad.

Proces zarządzania kapitałem

Głównym celem procesu zarządzania kapitałem jest stabilne utrzymanie adekwatności kapitałowej Grupy w długim okresie czasu poprzez zapewnienie właściwego procesu identyfikacji, pomiaru, monitorowania, ograniczania i raportowania ryzyka kapitałowego.

Normą nadzorczą w zakresie adekwatności kapitałowej jest łączny współczynnik kapitałowy zdefiniowany w art. 92 ust. 1 pkt c Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 r.

Ponadto Grupa jest zobowiązana do przestrzegania dodatkowych wymogów w zakresie funduszy własnych:

- na podstawie art. 138 ust. 1 pkt 2a ustawy Prawo bankowe:
 - 1) od października 2015 roku Grupa jest zobowiązana przez Komisję Nadzoru Finansowego do uwzględnienia dodatkowego wymogu kapitałowego w wysokości 2,08 p.p. na pokrycie ryzyka wynikającego z portfela walutowych kredytów hipotecznych; w październiku 2016 roku, w wyniku przeglądu procesu, Grupa otrzymała decyzję aktualizującą wysokość wymogu - dodatkowy wymóg kapitałowy wynosi obecnie 2,56 p.p.;
- na podstawie art. 19 w zw. z art. 84 ustawy o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym:
 - 2) od stycznia 2016 roku Grupa jest zobowiązana utrzymywać dodatkową kwotę kapitału z tytułu bufora zabezpieczającego w wysokości 1,25 p.p.;
- na podstawie art. 39 ust. 1 w zw. z art. 38 ust. 1 i 2 ustawy o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym:
 - 3) Bank został zidentyfikowany przez Komisję Nadzoru Finansowego jako inna instytucja o znaczeniu systemowym i w związku z tym, od sierpnia 2016 roku na Grupę nałożony został bufor w wysokości 0,25 p.p.

W związku z tym, minimalny łączny współczynnik kapitałowy nie powinien być na poziomie niższym niż:

	Wymogi regulacyjne	Rekomendacje nadzorcze
Minimum dla łącznego współczynnika kapitałowego	8,00%	12,00%
Pokrycie ryzyka wynikającego z portfela walutowych kredytów hipotecznych	2,56%	2,56%
Bufor zabezpieczający	1,25%	1,25%
Bufor innej instytucji o znaczeniu systemowym	0,25%	0,25%
Łączny współczynnik kapitałowy (%)	12,06%	16,06%

Wartości wymogów kapitałowych i funduszy własnych ustalone na potrzeby wyliczania łącznego współczynnika kapitałowego prezentują się następująco:

	Metoda obliczania wymogu	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Ryzyko kredytowe i kontrahenta	Standardowa	2 613 173	3 068 983
Ryzyko rynkowe	Standardowa	44 066	40 291
Ryzyko operacyjne	Standardowa	271 001	315 915
Łączna suma wymogów kapitałowych		2 928 240	3 425 189
Wartość funduszy własnych		6 111 419	5 827 115
Łączny współczynnik kapitałowy (%)		16,70	13,61

Podstawowym źródłem funduszy własnych na pokrycie wymogów kapitałowych jest kapitał podstawowy Tier I wspomagany przez zobowiązania podporządkowane (kapitał Tier II). Kapitał Tier I wyniósł na koniec grudnia 2016 roku 5 875 197 tys. zł (5 578 275 tys. zł na koniec 2015 roku), a kapitał Tier II wyniósł 236 221 tys. zł (248 840 tys. zł na koniec 2015 roku).

W okresie od 1 stycznia 2016 roku do 30 marca 2016 roku Grupa nie spełniała minimalnego łącznego współczynnika kapitałowego wynikającego z rekomendacji nadzorczej (uwzględnienie dodatkowego wymogu kapitałowego na pokrycie ryzyka wynikającego z portfela walutowych kredytów hipotecznych oraz nowych wymogów nadzorczych z tytułu bufora zabezpieczającego). W związku z tym podjęto działania zmierzające do utrzymania współczynnika na poziomie nienizszym niż poziom rekomendowany. Od 31 marca 2016 roku Grupa spełnia zarówno wymogi regulacyjne, jak i wymogi wynikające z rekomendacji nadzorczych.

Kalkulacja kapitału wewnętrznego

Kapitał wewnętrzny jest definiowany jako kapitał mający na celu pokrycie nieoczekiwanych strat, jakie może ponieść Grupa w wyniku materializacji rodzajów ryzyka występujących, lub mogących wystąpić w działalności Grupa lub otoczeniu gospodarczym. Grupa przeprowadza proces szacowania kapitału wewnętrznego i dokonuje przeglądów procesu szacowania zgodnie z Uchwałą Nr 258/2011 KNF w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem (...) oraz szczegółowych

warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego.

Wyniki procesu są raportowane do odpowiednich komitetów. Metodologia oceny kapitału wewnętrznego podlega corocznemu przeglądowi i aktualizacji zarówno w zakresie identyfikacji typów ryzyka, jak i stosowanych metodologii. Zarząd Banku i Rada Nadzorcza są informowane o wynikach przeglądu.

Kapitał wewnętrzny jest obliczany na podstawie głównych typów ryzyka, na jakie Grupa jest narażona: ryzyko kredytowe, ryzyko operacyjne, ryzyko płynności, ryzyko stopy procentowej, ryzyko kursu walutowego (ryzyka mierzone ilościowo). Agregacja wyników z poszczególnych modeli oparta jest o funkcję kopuli Gaussa. Kapitał jest kalkulowany jako różnica pomiędzy wartością narażoną na ryzyko (przy poziomie ufności 99,95% i okresie 1 roku) oraz posiadanymi rezerwami z tytułu ryzyk objętych kalkulacją.

Dla pozostałych zidentyfikowanych typów ryzyka, które zostały uznane za potencjalnie materialne, Grupa przeprowadza okresową ocenę poziomu ryzyka i na podstawie jej wyników podejmuje stosowne kroki mające na celu kontrolę ryzyka. Dodatkowo, na podstawie modelu wewnętrznego, dla ryzyk trudno mierzalnych kalkulowany jest bufor kapitałowy doliczany do wartości kapitału na ryzyko mierzone ilościowo.

45. Ryzyko kredytowe

Ryzyko kredytowe jest to zagrożenie poniesienia strat w wyniku niewywiązania się dłużnika ze zobowiązań wobec Grupy.

Celem zarządzania ryzykiem kredytowym jest zwiększenie bezpieczeństwa prowadzonej przez Grupę działalności kredytowej poprzez zapewnienie najwyższej jakości ocen ryzyka kredytowego i efektywności podejmowania decyzji kredytowych, jak również skutecznego procesu monitorowania zaangażowania kredytowego wobec indywidualnego klienta i portfela kredytowego Grupy.

W odniesieniu do indywidualnego klienta, monitorowaniu podlega jego sytuacja ekonomiczno-finansowa, przebieg wykorzystania i spłaty kredytu, ustanowione zabezpieczenia oraz powiązania kapitałowo-organizacyjne klienta. Wdrażane i modyfikowane procedury w tym zakresie mają na celu identyfikację zagrożeń oraz podejmowanie działań odpowiadających zmianom ryzyka.

Monitorowanie ryzyka kredytowego na poziomie portfela obejmuje sporządzanie regularnych, okresowych analiz dotyczących portfela kredytowego Grupy, zapewniających identyfikację niekorzystnych tendencji i koncentracji oraz wykonywanie doraźnych przeglądów tego portfela związanych przede wszystkim ze zmianami w otoczeniu zewnętrznym.

Stosowane przez Grupę procedury monitorowania ryzyka kredytowego obejmują również zasady monitorowania ustanowionych zabezpieczeń. W ramach monitoringu przeprowadzane są okresowe przeglądy zabezpieczeń. Zakres i częstotliwość tych przeglądów uzależnione są od rodzaju przedmiotu zabezpieczenia i obejmują: wartość zabezpieczenia i jej zmiany w okresie od ostatniego przeglądu, prawidłowość, kompletność i ważność dokumentów związanych z ustanowionym zabezpieczeniem oraz dokumentów ubezpieczeniowych dotyczących zabezpieczeń rzeczowych (przegląd polis ubezpieczeniowych, sposobów ich opłacania, terminy ważności).

Ekspozycja na ryzyko kredytowe Grupy wynika głównie z prowadzonej działalności kredytowej oraz w mniejszym stopniu, ze sprzedaży i operacji w ramach portfela handlowego, instrumentów pochodnych oraz udziału w transakcjach płatniczych i rozliczeniach papierów wartościowych na rachunek Grupy oraz na rachunek klientów Grupy.

Grupa stosuje wewnętrzne procedury pozwalające określić poziom ryzyka kredytowego wiążącego się z przyznaniem danemu klientowi kredytu lub innych usług obciążonych ryzykiem kredytowym oraz stopień akceptowalności tego ryzyka. Wdrażane i modyfikowane procedury w tym zakresie mają na celu identyfikację zagrożeń oraz podejmowanie działań odpowiadających zmianom ryzyka.

Grupa posiada jasny i przejrzysty system kompetencji kredytowych zbudowany na wielostopniowym systemie komitetów kredytowych o różnych, ściśle określonych kompetencjach. Każda osoba zaangażowana w proces podejmowania decyzji odpowiada za ryzyko i zwrot na transakcji będącej przedmiotem decyzji.

W celu zapewnienia niezależności ocen ryzyka kredytowego i jakości portfela Grupy wprowadzony został podział odpowiedzialności pomiędzy jednostkami biznesowymi oraz jednostkami ryzyka.

Jednostki biznesowe odpowiedzialne są za zarządzanie indywidualnymi ekspozycjami kredytowymi.

Jednostki zarządzające ryzykiem odpowiedzialne są za monitoring ryzyka całego portfela kredytowego Grupy i w ramach swoich zadań realizują między innymi następujące funkcje:

- wdrożenie strategii, polityk i procedur kredytowych,
- zapewnienie właściwego stosowania zatwierdzonych przez Grupę standardów procesu kredytowego,
- monitorowanie poziomu rezerw celowych na ryzyko kredytowe,
- zarządzanie portfelem kredytów zagrożonych.

Przed zawarciem umowy kredytowej Grupa dokonuje oceny zdolności kredytowej klienta. Ocena klienta wspierana jest przez wykorzystywane w Grupie systemy ratingowe i scoringowe. Systemy te stanowią ważny element zarządzania ryzykiem kredytowym w Grupie.

W przypadku klientów korporacyjnych zdolność kredytowa klienta jest oceniana w ramach systemu ratingowego w celu przyporządkowania klienta do jednej z kategorii ratingowych. Kategoria ratingowa ustalana jest na podstawie analizy czynników ilościowych (roczne i międzyokresowe sprawozdania finansowe), czynników jakościowych oraz informacji dodatkowych, stanowiących sygnały ostrzegawcze. Kategoria ratingowa ma wpływ na określenie standardowych kosztów ryzyka i jest ważnym parametrem w zarządzaniu portfelem kredytowym Grupy.

Grupa dokonuje również oceny ryzyka związanego z przeznaczeniem kredytu i zdolności klienta do obsługi zadłużenia, w tym przede wszystkim na podstawie generowanych przez klienta nadwyżek finansowych. Grupa udziela kredytów klientom charakteryzującym się wysoką wiarygodnością kredytową.

Ocena zdolności kredytowej klienta detalicznego dokonywana jest przy wykorzystaniu kart scoringowych. Grupa udziela kredytów klientom charakteryzującym się wysoką wiarygodnością kredytową, jednakże mając na względzie ograniczenia potencjalnej straty w sytuacji braku obsługi długu, Grupa dąży do zawierania umów zabezpieczeń, w szczególności w odniesieniu do długoterminowych umów kredytowych.

Czynności podejmowane w zakresie zabezpieczeń mają na celu należyte zabezpieczenie interesu Grupy, w tym ustanowienie zabezpieczenia dającego możliwie najwyższy poziom odzysku wierzytelności w przypadku konieczności prowadzenia działań windykacyjnych. Stąd zabezpieczenia nie różnią się pomiędzy kredytami obsługiwanymi terminowo i przeterminowanymi oraz ze stwierdzoną utratą wartości i bez utraty wartości. Polityka w zakresie prawnych zabezpieczeń określona została w przepisach wewnętrznych Grupy.

Przyjmowane przez Grupę w procesie kredytowym zabezpieczenia to:

- hipoteka na nieruchomości mieszkalnej,
- hipoteka na nieruchomości komercyjnej,
- zastaw rejestrowy,
- kaucja,
- blokada środków pieniężnych na rachunkach bankowych,
- gwarancja bankowa,
- gwarancja BGK,
- gwarancja Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego,
- gwarancja korporacyjna,
- poręczenie,
- przewłaszczenie na zabezpieczenie,
- cesja wierzytelności,
- weksel,
- ubezpieczenie kredytu,
- pełnomocnictwo do dysponowania rachunkiem bankowym.

Zdyskontowana wartość odzysków z zabezpieczeń dla portfela kredytów i pożyczek, w przypadku których utrata wartości rozpoznawana jest w oparciu o indywidualną analizę przyszłych przepływów pieniężnych z tytułu spłat i odzysków z zabezpieczeń wynosi 835 941 tys. zł (2015: 884 065 tys. zł).

Grupa sprawuje ścisłą kontrolę nad otwartymi pozycjami instrumentów pochodnych netto, tzn. różnicą pomiędzy kontraktami kupna i sprzedaży, zarówno pod względem kwoty, jak i okresu obowiązywania. W dowolnym momencie kwota podlegająca ryzyku kredytowemu ogranicza się do bieżącej wartości godziwej instrumentów, których wycena jest dodatnia (tzn. aktywów), co w odniesieniu do instrumentów pochodnych stanowi jedynie niewielki ułamek wartości umowy lub wartości nominalnych wykorzystywanych do wyrażania wolumenu istniejących instrumentów.

Poziomem ekspozycji na ryzyko kredytowe z tytułu instrumentów pochodnych zarządza się w ramach ogólnych limitów kredytowych dla klientów łącznie z potencjalną ekspozycją na ryzyko wynikające ze zmian na rynku.

Stosowane przez Grupę techniki wyceny instrumentów pochodnych oparte są zazwyczaj o maksymalne wykorzystanie danych wsadowych pochodzących z aktywnego rynku, takich jak: stopy procentowe, kursy walutowe oraz zmienności implikowane. W przypadku braku odpowiednich danych wsadowych pochodzących z aktywnego rynku Grupa wykorzystuje zazwyczaj w technikach wyceny własne szacunki parametrów niezbędnych do wyceny opierając je o najlepszą wiedzę i doświadczenie.

Głównym celem zobowiązania warunkowego o charakterze kredytowym jest zapewnienie dostępności środków dla klientów zgodnie z zapotrzebowaniem. Zobowiązania te dotyczą niewykorzystanej części udzielonych kredytów, gwarancji i akredytyw.

W zakresie ryzyka kredytowego z tytułu zobowiązań do udzielenia kredytu Grupa narażona jest potencjalnie na straty w wysokości równej całej kwocie niewykorzystanych zobowiązań do udzielenia kredytów. Prawdopodobna wysokość straty jest jednak niższa od całej kwoty niewykorzystanych zobowiązań do udzielenia kredytów, ponieważ większość z tych zobowiązań uzależniona jest od spełnienia przez klientów określonych standardów kredytowych. Grupa monitoruje okresy obowiązywania zobowiązań do udzielenia kredytów, ponieważ w przypadku dłuższych okresów ryzyko kredytowe jest zazwyczaj większe.

Gwarancje i akredytywy stanowiące nieodwołalne zapewnienia, że Grupa spłaci zobowiązania klienta wobec osób trzecich, jeżeli klient nie będzie w stanie ich spłacić, są związane z takim samym ryzykiem, jak kredyty.

31 grudnia 2016

Aktywa finansowe prezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej

Maksymalna ekspozycja według klas, wraz z przypisanymi im typami instrumentów	Należności od banków	Kasa i środki w Banku Centralnym	Przeznaczone do obrotu	Pochodne	Inwestycyjne papiery wartościowe	Kredyty i pożyczki	Pozostałe	Razem
Kasa i środki pieniężne	0	667 808	0	0	0	0	0	667 808
Ekspozycje wobec rządów i banków centralnych	0	1 064 061	7 765 694	317	7 608 519	0	0	16 438 591
Środki w Banku Centralnym	0	1 064 061	0	0	0	0	0	1 064 061
Obligacje i bony skarbowe	0	0	371 779	0	7 608 519	0	0	7 980 298
Bony NBP	0	0	7 393 915	0	0	0	0	7 393 915
Pochodne instrumenty finansowe	0	0	0	317	0	0	0	317
Ekspozycje wobec banków	334 563	0	8 831	283 186	0	0	0	626 580
Środki na rachunkach bieżących, depozyty zabezpieczające i lokaty w innych bankach	292 234	0	0	0	0	0	0	292 234
Kredyty i pożyczki udzielone bankom	42 329	0	0	0	0	0	0	42 329
Pochodne instrumenty finansowe	0	0	0	283 186	0	0	0	283 186
Obligacje korporacyjne	0	0	5 408	0	0	0	0	5 408
Listy zastawne	0	0	3 423	0	0	0	0	3 423
Ekspozycje wobec klientów	0	0	272 817	183 206	354 036	33 864 497	0	34 674 556
Kredyty i pożyczki udzielone klientom indywidualnym	0	0	0	0	0	19 631 840	0	19 631 840
Kredyty i pożyczki udzielone klientom mikro	0	0	0	0	0	2 491 608	0	2 491 608
Kredyty i pożyczki udzielone dużym przedsiębiorstwom	0	0	0	0	0	10 342 216	0	10 342 216
Kredyty i pożyczki udzielone małym i średnim przedsiębiorstwom	0	0	0	0	0	1 311 710	0	1 311 710
Kredyty i pożyczki udzielone podmiotom sektora publicznego	0	0	0	0	0	87 123	0	87 123
Udziały kapitałowe - inwestycyjne	0	0	0	0	60 141	0	0	60 141
Pochodne instrumenty finansowe	0	0	0	183 206	0	0	0	183 206
Obligacje korporacyjne	0	0	272 817	0	293 895	0	0	566 712
Pozostałe aktywa finansowe	0	0	0	0	0	0	180 732	180 732
Razem	334 563	1 731 869	8 047 342	466 709	7 962 555	33 864 497	180 732	52 588 267

31 grudnia 2015		Aktywa finansowe prezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej						
Maksymalna ekspozycja według klas, wraz z przypisanymi im typami instrumentów	Należności od banków	Kasa i środki w Banku Centralnym	Przeznaczone do obrotu	Pochodne	Inwestycyjne papiery wartościowe	Kredyty i pożyczki	Pozostałe	Razem
Kasa i środki pieniężne	0	1 067 024	0	0	0	0	0	1 067 024
Ekspozycje wobec rządów i banków centralnych	0	1 636 486	12 478 504	3 643	3 426 190	0	0	17 544 823
Środki w Banku Centralnym	0	1 636 486	0	0	0	0	0	1 636 486
Obligacje i bony skarbowe	0	0	332 392	0	3 426 190	0	0	3 758 582
Bony NBP	0	0	12 146 112	0	0	0	0	12 146 112
Pochodne instrumenty finansowe	0	0	0	3 643	0	0	0	3 643
Ekspozycje wobec banków	1 326 350	0	69 051	394 137	16 262	0	0	1 805 801
Środki na rachunkach bieżących, depozyty zabezpieczające i lokaty w innych bankach	1 269 126	0	0	0	0	0	0	1 269 126
Kredyty i pożyczki udzielone bankom	57 224	0	0	0	0	0	0	57 224
Pochodne instrumenty finansowe	0	0	0	394 137	0	0	0	394 137
Obligacje korporacyjne	0	0	51 461	0	16 262	0	0	67 724
Listy zastawne	0	0	17 590	0	0	0	0	17 590
Ekspozycje wobec klientów	0	0	22 855	164 266	399 203	39 206 125	0	39 792 448
Kredyty i pożyczki udzielone klientom indywidualnym	0	0	0	0	0	19 304 302	0	19 304 302
Kredyty i pożyczki udzielone klientom mikro	0	0	0	0	0	5 406 406	0	5 406 406
Kredyty i pożyczki udzielone dużym przedsiębiorstwom	0	0	0	0	0	12 448 416	0	12 448 416
Kredyty i pożyczki udzielone małym i średnim przedsiębiorstwom	0	0	0	0	0	2 025 418	0	2 025 418
Kredyty i pożyczki udzielone podmiotom sektora publicznego	0	0	0	0	0	21 583	0	21 583
Udziały kapitałowe - inwestycyjne	0	0	0	0	95 495	0	0	95 495
Pochodne instrumenty finansowe	0	0	0	164 266	0	0	0	164 266
Obligacje korporacyjne	0	0	22 855	0	303 708	0	0	326 562
Pozostałe aktywa finansowe	0	0	0	0	0	0	177 438	177 438
Razem	1 326 350	2 703 510	12 570 410	562 046	3 841 655	39 206 125	177 438	60 387 533
Maksymalne narażenie na ryzyko kredytowe dla instrumentów pozabilansowych wyniosło:					31 grudnia 2016		31 grudnia 2015	
Gwarancje					1 928 262		1 882 927	
Zobowiązania do udzielenia kredytu					7 129 960		8 123 825	
Razem					9 058 222		10 006 752	

Okresowej analizie pod kątem utraty wartości (indywidualnie bądź grupowo) podlegają ekspozycje kredytowe wobec banków i klientów oraz pozostałe aktywa finansowe prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Na potrzeby ujawnień są klasyfikowane do jednej z trzech kategorii: należności nieprzeterminowanych bez rozpoznanej utraty wartości, należności przeterminowanych bez rozpoznanej utraty wartości oraz należności z rozpoznaną utratą wartości. Podział tych aktywów według ich wartości brutto, z podziałem na poszczególne sektory klientów, prezentuje poniższa tabela:

31 grudnia 2016	Wartość ekspozycji			Wartość zabezpieczeń pomniejszających maksymalną ekspozycję na ryzyko kredytowe
	Analizowanych indywidualnie	Analizowanych grupowo	Razem	
Należności nieprzeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości	189 990	32 273 900	32 463 890	15 489 393
Bank Centralny i inne banki	0	1 395 205	1 395 205	31 041
Klienci indywidualni	9 258	17 655 503	17 664 761	9 305 900
Klienci mikro	0	1 961 456	1 961 456	1 151 691
Duże przedsiębiorstwa	0	9 883 698	9 883 698	4 404 196
Małe i średnie przedsiębiorstwa	0	1 290 466	1 290 466	596 565
Sektor publiczny	0	87 572	87 572	0
Pozostałe aktywa finansowe	180 732	0	180 732	0
Należności przeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości	8 991	1 874 702	1 883 693	917 341
Bank Centralny i inne banki	0	17	17	0
Klienci indywidualni	1 259	1 621 170	1 622 429	732 899
Klienci mikro	0	151 865	151 865	102 397
Duże przedsiębiorstwa	7 732	88 995	96 727	71 180
Małe i średnie przedsiębiorstwa	0	12 655	12 655	10 865
Należności z rozpoznaną utratą wartości	1 104 135	1 723 002	2 827 137	1 144 455
Bank Centralny i inne banki	3 502	0	3 502	0
Klienci indywidualni	28 940	1 006 850	1 035 790	355 566
Klienci mikro	31 030	716 152	747 182	363 311
Duże przedsiębiorstwa	971 942	0	971 942	412 993
Małe i średnie przedsiębiorstwa	55 254	0	55 254	12 585
Pozostałe aktywa finansowe	13 467	0	13 467	0
Razem aktywa finansowe brutto	1 303 116	35 871 604	37 174 720	17 551 189
Odpis z tytułu utraty wartości należności od Banku Centralnego i innych banków	60	40	100	0
Odpis z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek	621 072	1 096 228	1 717 300	0
Odpis z tytułu utraty wartości pozostałych aktywów finansowych	13 467	0	13 467	0
Razem aktywa finansowe netto	668 517	34 775 336	35 443 853	17 551 189

31 grudnia 2015	Wartość ekspozycji			Wartość zabezpieczeń pomniejszających maksymalną ekspozycję na ryzyko kredytowe
	Analizowanych indywidualnie	Analizowanych grupowo	Razem	
Należności nieprzeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości	181 557	38 398 655	38 580 212	18 023 420
Bank Centralny i inne banki	301	2 962 686	2 962 987	13 240
Klienci indywidualni	635	17 445 941	17 446 576	9 318 683
Klienci mikro	3 265	4 319 543	4 322 808	3 453 756
Duże przedsiębiorstwa	0	11 742 765	11 742 765	4 416 108
Małe i średnie przedsiębiorstwa	0	1 906 041	1 906 041	821 633
Sektor publiczny	0	21 679	21 679	0
Pozostałe aktywa finansowe	177 356	0	177 356	0
Należności przeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości	11 868	2 536 922	2 548 790	1 446 614
Bank Centralny i inne banki	0	14	14	0
Klienci indywidualni	1 487	1 537 285	1 538 772	732 664
Klienci mikro	1 132	701 899	703 031	497 122
Duże przedsiębiorstwa	9 168	188 141	197 309	141 618
Małe i średnie przedsiębiorstwa	0	109 583	109 583	75 210
Pozostałe aktywa finansowe	81	0	81	0
Należności z rozpoznaną utratą wartości	1 542 482	1 723 154	3 265 636	1 253 175
Klienci indywidualni	45 534	892 686	938 220	365 703
Klienci mikro	162 636	682 623	845 259	415 094
Duże przedsiębiorstwa	1 234 867	147 845	1 382 712	448 328
Małe i średnie przedsiębiorstwa	94 520	0	94 520	24 050
Pozostałe aktywa finansowe	4 925	0	4 925	0
Razem aktywa finansowe brutto	1 735 907	42 658 731	44 394 638	20 723 209
Odpis z tytułu utraty wartości należności od Banku Centralnego i innych banków	0	165	165	0
Odpis z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek	990 121	1 053 029	2 043 150	0
Odpis z tytułu utraty wartości pozostałych aktywów finansowych	4 925	0	4 925	0
Razem aktywa finansowe netto	740 861	41 605 537	42 346 399	20 723 209

Analizę wiekową aktywów przeterminowanych bez rozpoznanej utraty wartości prezentuje poniższe zestawienie:

31 grudnia 2016						
Należności przeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości	Okres przeterminowania					Razem
	Poniżej 30 dni	Powyżej 30 dni poniżej 90 dni	Powyżej 90 dni poniżej 180 dni	Powyżej 180 dni poniżej 1 roku	Powyżej 1 roku	
Kredyty i pożyczki brutto – przeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości	1 383 144	427 037	3 501	3 223	66 788	1 883 693
Bank Centralny i inne banki	0	0	0	0	17	17
Klienci indywidualni	1 268 951	346 757	235	1 270	5 216	1 622 429
Klienci mikro	93 753	57 851	23	54	184	151 865
Duże przedsiębiorstwa	15 638	21 564	139	1 850	57 536	96 727
Małe i średnie przedsiębiorstwa	4 802	865	3 104	49	3 835	12 655
Razem	1 383 144	427 037	3 501	3 223	66 788	1 883 693

31 grudnia 2015						
Należności przeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości	Okres przeterminowania					Razem
	Poniżej 30 dni	Powyżej 30 dni poniżej 90 dni	Powyżej 90 dni poniżej 180 dni	Powyżej 180 dni poniżej 1 roku	Powyżej 1 roku	
Kredyty i pożyczki brutto – przeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości	1 937 608	557 055	2 211	3 139	48 696	2 548 709
Bank Centralny i inne banki	0	2	0	0	12	14
Klienci indywidualni	1 192 833	340 282	1 403	1 731	2 523	1 538 772
Klienci mikro	551 113	151 744	9	55	110	703 031
Duże przedsiębiorstwa	98 279	56 624	42	354	42 010	197 309
Małe i średnie przedsiębiorstwa	95 383	8 403	757	999	4 041	109 583
Pozostałe aktywa finansowe brutto – przeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości	81	0	0	0	0	81
Razem	1 937 689	557 055	2 211	3 139	48 696	2 548 790

Ekspozycje przeterminowane bez utraty wartości dotyczą klientów w odniesieniu do których Grupa w wyniku analizy indywidualnej nie stwierdziła utraty wartości oraz ekspozycji z kwotą przeterminowania poniżej ustalonego przez Grupę progu.

W tabeli poniżej zaprezentowano jakość kredytową należności nieprzeterminowanych bez rozpoznanej utraty wartości od Banku Centralnego, innych banków i klientów Grupy, ustaloną na podstawie wewnętrznych modeli ratingowych Grupy:

- ekspozycjom wobec Banku Centralnego przypisywany jest rating państwa polskiego - rating A;
- dla banków, oddziałów zagranicznych instytucji kredytowych, instytucji sektora finansowego oraz sektora publicznego Grupa do października 2016 wykorzystywała skalę 10 stopniową – od A1 do D (gdzie A oznacza minimalne ryzyko kredytowe, a D – utratę wartości). Od listopada 2016 Grupa rozpoczęła wykorzystywanie nowego modelu ratingowego pozwalającego na lepsze zróżnicowanie ryzyka. Wiązało się to z przejściem na nową 28 stopniową skalę. Zgodnie z nią przypisywane są oceny od 1A do 9C oraz 10, gdzie 1A jest przypisywany klientom o najniższym poziomie ryzyka kredytowego oraz rating 10 przypisywany jest klientom, którzy uznani zostali za niewypłacalnych;

Jakość kredytowa aktywów finansowych nieprzeterminowanych bez rozpoznanej utraty wartości, brutto	31 grudnia 2016			31 grudnia 2015				
	Razem			Razem				
	wobec rządów i banków centralnych	wobec banków	wobec sektora publicznego	wobec rządów i banków centralnych	wobec banków	wobec sektora publicznego		
1C	0	2 163	0	2 163	0	0	0	0
2A	0	7 803	0	7 803	0	0	0	0
2B	0	35 097	0	35 097	0	0	0	0
2C	0	13 449	0	13 449	0	0	0	0
3A	0	1 080	0	1 080	0	0	0	0
3B	0	225 025	0	225 025	0	0	0	0
3C	0	1 502	0	1 502	0	0	0	0
4A	0	1 096	0	1 096	0	0	0	0
4B	0	297	0	297	0	0	0	0
5B	0	54	0	54	0	0	0	0
8C	0	37 571	0	37 571	0	0	0	0
A	1 064 061	0	0	1 064 061	1 636 486	4 056	0	1 640 542
A3	0	0	0	0	0	25 590	0	25 590
B1	0	0	0	0	0	1 120 115	0	1 120 115
B2	0	0	2 177	2 177	0	15 351	10 953	26 304
B3	0	0	79 729	79 729	0	7 369	3 976	11 345
B4	0	0	871	871	0	397	6 750	7 147
B5	0	0	4 795	4 795	0	0	0	0
C	0	0	0	0	0	36 857	0	36 857
Ekspozycje bez ratingu	0	6 007	0	6 007	0	116 766	0	116 766
Razem	1 064 061	331 144	87 572	1 482 777	1 636 486	1 326 501	21 679	2 984 666

- skala ratingowa dotycząca klientów indywidualnych oraz mikro określona jest w skali od 0,5 do 5,0 (gdzie 0,5 oznacza znikome ryzyko niespłacenia, a 5,0 – utratę wartości)

Jakość kredytowa aktywów finansowych nieprzeterminowanych bez rozpoznanej utraty wartości	31 grudnia 2016			31 grudnia 2015		
	wobec klientów indywidualnych	wobec klientów mikro	Razem	wobec klientów indywidualnych	wobec klientów mikro	Razem
0.5	8 864 916	71 581	8 936 497	8 437 720	15 174	8 452 894
1.0	1 065 186	144 171	1 209 357	1 387 976	97 041	1 485 017
1.5	1 352 441	562 252	1 914 693	1 267 535	483 192	1 750 727
2.0	3 432 244	445 746	3 877 990	3 449 444	912 747	4 362 191
2.5	1 189 722	179 531	1 369 253	1 134 170	918 644	2 052 814
2.5.1	174	121 904	122 078	8 562	980 863	989 425
3.0	637 060	87 923	724 983	616 271	320 082	936 353
3.0.1	0	86 393	86 393	1 677	184 704	186 381
3.5	604 392	114 550	718 942	573 947	169 758	743 705
4.0	140 119	51 536	191 655	166 875	73 439	240 314
4.5	118 815	25 520	144 335	70 347	26 801	97 148
4.5.1	67	0	67	19	0	19
Ekspozycje bez ratingu	259 625	70 349	329 974	332 033	140 363	472 396
Razem	17 664 761	1 961 456	19 626 217	17 446 576	4 322 808	21 769 384

- dla klientów korporacyjnych (w tym małych i średnich przedsiębiorstw) Grupa wykorzystuje skalę 28 stopniową zgodnie z którą przypisywane są oceny od 1A do 9C oraz 10, gdzie 1A jest przypisywany klientom o najniższym poziomie ryzyka kredytowego oraz rating 10 przypisywany jest klientom, którzy uznani zostali za niewypłacalnych;
- dla projektów inwestycyjnych Grupa wykorzystuje skalę 5 stopniową od 6,1 do 6,5 (gdzie 6,1 oznacza znikome ryzyko niespłacenia, a 6,5 – utratę wartości);
- dla klientów korporacyjnych (w tym małych i średnich przedsiębiorstw) nadawane są także ratingi od 0,5 do 5,0 (gdzie 0,5 oznacza znikome ryzyko niespłacenia, a 5,0 – utratę wartości) oraz od A1 do D (gdzie A oznacza minimalne ryzyko kredytowe, a D – utratę wartości).

Jakość kredytowa aktywów finansowych nieprzeterminowanych bez rozpoznanej utraty wartości	31 grudnia 2016			31 grudnia 2015		
	wobec dużych przedsiębiorstw	wobec małych i średnich przedsiębiorstw	Razem	wobec dużych przedsiębiorstw	wobec małych i średnich przedsiębiorstw	Razem
6.1	428 241	0	428 241	495 309	0	495 309
6.2	1 356 385	0	1 356 385	1 482 276	0	1 482 276
6.3	745 760	0	745 760	819 546	0	819 546
6.4	410 038	0	410 038	374 453	0	374 453
6.5	373	0	373	34 036	0	34 036
1C	164	0	164	3	0	3
2A	0	0	0	68	0	68
2B	14	0	14	0	0	0
2C	3 234	0	3 234	4 761	0	4 761
3A	0	0	0	2 142	0	2 142
3B	1 737	0	1 737	91 358	0	91 358
3C	135 786	0	135 786	66 821	0	66 821
4A	69 201	0	69 201	43 465	0	43 465
4B	62 812	308 210	371 022	139 228	373 748	512 976
4C	207 192	0	207 192	510 918	0	510 918
5A	493 193	0	493 193	385 614	3	385 617
5B	302 897	352 528	655 425	703 186	352 873	1 056 059
5C	909 326	0	909 326	950 345	0	950 345
6A	962 122	98 706	1 060 828	1 530 052	115 650	1 645 702
6B	1 243 557	108 393	1 351 950	1 237 464	143 057	1 380 521
6C	1 025 005	101 138	1 126 143	1 127 006	198 042	1 325 048
7A	551 391	98 814	650 205	684 214	179 582	863 796
7B	364 987	77 804	442 791	325 330	166 937	492 267
7C	222 770	61 554	284 324	233 376	114 580	347 956
8A	74 299	33 005	107 304	137 167	124 662	261 829
8B	37 830	13 120	50 950	51 705	37 022	88 727
8C	133 112	14 515	147 627	21 842	31 635	53 477
9A	13 802	0	13 802	18 565	0	18 565
9B	3 913	10 719	14 632	19 584	34 954	54 538
9C	3 691	0	3 691	45 980	0	45 980
1.0	2 399	1 745	4 144	0	3 016	3 016
1.5	0	0	0	3 372	0	3 372
2.0	0	0	0	2 678	0	2 678
2.5	71	0	71	124	0	124
3.5	0	0	0	2	0	2
4.5	0	0	0	46 513	0	46 513
C3	0	0	0	40 429	0	40 429
Ekspozycje bez ratingu	118 396	10 215	128 611	113 833	30 280	144 113
Razem	9 883 698	1 290 466	11 174 164	11 742 765	1 906 041	13 648 806

W tabeli poniżej zaprezentowano jakość kredytową aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu, pochodnych instrumentów finansowych oraz inwestycyjnych papierów wartościowych, ustaloną na podstawie wewnętrznych modeli ratingowych Grupy:

- papierom wartościowym emitowanym przez Skarb Państwa i przez Narodowy Bank Polski przypisywany jest rating państwa polskiego (rating A);
- ekspozycjom kapitałowym oraz obligacjom korporacyjnym przypisywany jest rating podmiotu, którego ta ekspozycja dotyczy, zgodnie ze skalami ratingowymi opisanymi powyżej.

	31 grudnia 2016			31 grudnia 2015		
	wobec rządów i banków centralnych	wobec banków	Razem	wobec rządów i banków centralnych	wobec banków	Razem
1C	0	865	865	0	0	0
2A	0	3 062	3 062	0	0	0
2B	0	25	25	0	0	0
2C	0	3 438	3 438	0	0	0
3A	0	5 557	5 557	0	0	0
3B	0	278 761	278 761	0	0	0
3C	0	173	173	0	0	0
5A	0	136	136	0	0	0
A	15 374 530	0	15 374 530	15 908 337	0	15 908 337
A3	0	0	0	0	775	775
B1	0	0	0	0	387 788	387 788
B2	0	0	0	0	51 606	51 606
B4	0	0	0	0	3 944	3 944
B5	0	0	0	0	16 265	16 265
C	0	0	0	0	288	288
Ekspozycje bez ratingu	0	0	0	0	18 785	18 785
Razem	15 374 530	292 017	15 666 547	15 908 337	479 451	16 387 788

	31 grudnia 2016			31 grudnia 2015		
	wobec klientów indywidualnych	wobec klientów mikro	Razem	wobec klientów indywidualnych	wobec klientów mikro	Razem
5B	0	3	3	0	0	0
5C	0	13	13	0	0	0
6B	0	123	123	0	0	0
Ekspozycje bez ratingu	1 135	2 566	3 701	615	847	1 462
Razem	1 135	2 705	3 840	615	847	1 462

	31 grudnia 2016			31 grudnia 2015		
	wobec dużych przedsiębiorstw	wobec małych i średnich przedsiębiorstw	Razem	wobec dużych przedsiębiorstw	wobec małych i średnich przedsiębiorstw	Razem
1.5	40	0	40	0	0	0
2.0	0	0	0	15 443	0	15 443
4.5	0	0	0	3	0	3
6.1	6 255	0	6 255	4 372	0	4 372
6.2	30 808	0	30 808	35 091	0	35 091
6.3	24 804	0	24 804	20 925	0	20 925
6.4	5 776	0	5 776	9 699	0	9 699
6.5	477	0	477	246	0	246
2A	326	0	326	314	0	314
2B	5 021	0	5 021	0	0	0
2C	28	0	28	0	0	0
3B	292 680	0	292 680	11	0	11
4A	698	0	698	3 817	0	3 817
4B	1 948	3 349	5 297	385	2 720	3 105
4C	9 187	0	9 187	5 494	0	5 494
5A	3 456	0	3 456	4 714	0	4 714
5B	27 368	2 219	29 587	6 184	1 264	7 448
5C	32 726	0	32 726	16 093	0	16 093
6A	34 163	739	34 902	24 204	517	24 722
6B	151 308	475	151 783	243 008	409	243 417
6C	16 985	188	17 173	40 805	453	41 258
7A	2 022	428	2 450	8 467	57	8 524
7B	19 942	237	20 179	23 590	485	24 075
7C	43 295	387	43 682	427	112	539
8A	27	176	203	0	63	63
8B	51	72	123	59	59	118
8C	0	39	39	3	7	10
9B	0	19	19	0	6	6
10	16 986	0	16 986	0	0	0
B3	15 005	0	15 005	0	0	0
C2	0	0	0	25	0	25
C3	0	0	0	559	0	559
C4	0	0	0	804	0	804
C5	12	0	12	1 004	0	1 004
C6	7	0	7	320	0	320
C7	0	0	0	10	0	10
C8	179	0	179	178	0	178
C9	0	0	0	28	0	28
Ekspozycje bez ratingu	56 199	111	56 310	111 098	1 326	112 424
Razem	797 779	8 439	806 218	577 381	7 479	584 861

Poniższa tabela prezentuje informację na temat koncentracji ryzyka kredytowego w poszczególnych branżach gospodarki w przypadku ekspozycji od Banku Centralnego, innych banków i klientów Jednostki Dominującej.

Koncentracja zaangażowania brutto według branż				
31 grudnia 2016			31 grudnia 2015	
Nazwa branży	Kwota zaangażowania brutto	Udział w zaangażowaniu ogółem (%)	Kwota zaangażowania brutto	Udział w zaangażowaniu ogółem (%)
Gospodarstwa domowe	20 410 226	55,2%	19 909 764	45,0%
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych i motocykli	3 971 528	10,7%	5 148 633	11,7%
Przetwórstwo przemysłowe	3 072 416	8,3%	4 685 669	10,7%
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	2 000 561	5,4%	3 407 422	7,7%
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	2 732 544	7,4%	3 374 734	7,6%
Transport i gospodarka magazynowa	956 644	2,6%	1 651 452	3,7%
Budownictwo	1 020 482	2,8%	1 269 961	2,9%
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i powietrze do układów klimatyzacyjnych	567 729	1,4%	1 030 700	2,3%
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	717 736	1,9%	757 651	1,7%
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	217 351	0,6%	615 068	1,4%
Informacja i komunikacja	497 577	1,3%	580 996	1,3%
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	358 180	1,0%	489 311	1,1%
Pozostałe	457 547	1,4%	1 290 914	2,9%
Razem	36 980 521	100,0%	44 212 275	100,0%

Praktyki „forbearance”

W nawiązaniu do dokumentu 2012/853 wydanego przez Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych (ESMA) oraz instrukcji wydanych przez Europejski Urząd Nadzoru Bankowego w zakresie ujawnień dotyczących ekspozycji „forborne” Grupa wdrożyła proces klasyfikacji tego rodzaju ekspozycji.

Ekspozycje oznaczone jako „forborne” są to umowy kredytowe, w odniesieniu do których nastąpiła ugoda z dłużnikiem, który doświadcza lub wkrótce zacznie doświadczać trudności z wywiązywaniem się ze swoich zobowiązań finansowych. Przy czym ugoda dotyczy jednego z poniższych działań:

- zmiany dotychczasowych warunków umowy, z których – jak się uznaje – dłużnik nie może się wywiązać z powodu trudności finansowych („dług zagrożony”), prowadzących do niedostatecznej zdolności do obsługi długu, a która to zmiana nie miałaby miejsca, jeżeli dłużnik nie doświadczałby trudności finansowych;
- całkowitego lub częściowego refinansowania zagrożonej umowy dłużnej, które nie miałoby miejsca, gdyby dłużnik nie doświadczał trudności finansowych.

Ekspozycje przestają być wykazywane jako ekspozycje forborne, jeżeli spełnione są wszystkie poniższe warunki:

- umowę uznaje się za niezagrożoną, w tym w przypadku gdy została ona usunięta z kategorii umów zagrożonych po dokonaniu analizy sytuacji finansowej dłużnika, która wykazała, że umowa ta nie spełnia już warunków uznania jej za zagrożoną;
- od daty uznania ekspozycji wstrzymanej za niezagrożoną upłynął co najmniej dwuletni okres warunkowy;
- przez co najmniej połowę okresu warunkowego dokonywano regularnych i znaczących wpłat dla kwoty głównej lub odsetek;
- na koniec okresu warunkowego żadna z ekspozycji wobec dłużnika nie była przeterminowana o ponad 30 dni.

W przypadku, gdy ugoda skutkuje istotną zmianą warunków lub oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych, względem warunków rynkowych lub oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych z istniejącego aktywa finansowego, istniejące aktywo finansowe jest wyłączone z bilansu, a nowe aktywo finansowe jest ujmowane w bilansie, na dzień początkowego ujęcia, w wartości pomniejszonej o zaktualizowany odpis na utratę wartości z tytułu ryzyka kredytowego właściwy dla nowego aktywa. Różnica pomiędzy kwotami odpisów na ryzyko kredytowe odnoszona jest na rachunek zysków i strat. Ujęcie takie jest niezależne od zmiany lub braku zmiany formy prawnej transakcji i opiera się na jej treści ekonomicznej. W odniesieniu do ekspozycji niedetalicznych zawarcie umowy forbearance, zamieniającej warunki umowne

z uwagi na trudności finansowe dłużnika stanowi jedną z przesłanek do przeprowadzenia testu indywidualnej utraty wartości i skutkuje koniecznością przeprowadzenia analizy pod kątem utworzenia odpisów aktualizujących wartość ekspozycji z tytułu utraty wartości. Ekspozycje detaliczne oznakowane jako forborne, dla których rozpoznano przesłankę utraty wartości objęte są kolektywnym modelem utraty wartości.

Ekspozycje detaliczne oznakowane jako forborne, dla których nie jest rozpoznana przesłanka utraty wartości, objęte są modelem IBNR. Szczegóły kalkulacji utraty wartości ekspozycji kredytowych zostały zaprezentowane w nocie 2.9. do skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Poniższa tabela przedstawia wartość ekspozycji „forborne”:

Wartość ekspozycji "forborne"				
31 grudnia 2016	Wartość brutto	Odpis	Wartość netto	Wartość zabezpieczeń otrzymanych
Ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości	809 570	18 596	790 974	587 725
Nieprzeterminowane	513 232	6 499	506 733	386 679
Klienci indywidualni	265 713	1 317	264 396	145 678
Klienci mikro	112 146	633	111 513	106 080
Duże przedsiębiorstwa	132 398	4 370	128 028	132 342
Małe i średnie przedsiębiorstwa	2 975	179	2 796	2 579
Przeterminowane	296 338	12 097	284 241	201 046
Klienci indywidualni	182 560	5 683	176 877	94 202
Klienci mikro	55 802	2 408	53 394	49 023
Duże przedsiębiorstwa	53 708	3 711	49 997	53 708
Małe i średnie przedsiębiorstwa	4 268	295	3 973	4 113
Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	932 106	512 060	420 046	422 208
Analizowane grupowo	341 804	166 114	175 690	180 500
Klienci indywidualni	172 711	96 030	76 681	74 374
Klienci mikro	169 093	70 084	99 009	106 126
Analizowane indywidualnie	590 302	345 946	244 356	241 708
Klienci indywidualni	21 764	9 763	12 001	10 055
Klienci mikro	15 336	10 011	5 325	4 701
Duże przedsiębiorstwa	543 763	319 577	224 186	224 108
Małe i średnie przedsiębiorstwa	9 439	6 595	2 844	2 844
Razem	1 741 676	530 656	1 211 020	1 009 933

Wartość ekspozycji "forborne"				
31 grudnia 2015	Wartość brutto	Odpis	Wartość netto	Wartość zabezpieczeń otrzymanych
Ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości	953 733	28 478	925 255	590 092
Nieprzeterminowane	645 091	13 989	631 101	398 119
Klienci indywidualni	242 071	2 152	239 919	119 837
Klienci mikro	137 912	678	137 234	119 307
Duże przedsiębiorstwa	255 430	10 664	244 766	153 744
Małe i średnie przedsiębiorstwa	9 677	496	9 182	5 231
Przeterminowane	308 643	14 489	294 154	191 972
Klienci indywidualni	169 774	7 190	162 584	81 761
Klienci mikro	71 953	2 729	69 224	52 312
Duże przedsiębiorstwa	63 302	4 328	58 974	55 580
Małe i średnie przedsiębiorstwa	3 614	242	3 372	2 320
Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	1 009 117	491 992	517 125	465 662
Analizowane grupowo	276 839	127 992	148 847	159 859
Klienci indywidualni	132 592	70 169	62 423	62 377
Klienci mikro	143 357	57 342	86 015	97 170
Duże przedsiębiorstwa	890	481	409	312
Analizowane indywidualnie	732 277	364 000	368 278	305 803
Klienci indywidualni	22 634	12 328	10 306	8 868
Klienci mikro	30 674	18 166	12 508	11 743
Duże przedsiębiorstwa	659 210	318 736	340 474	280 228
Małe i średnie przedsiębiorstwa	19 760	14 770	4 990	4 965
Razem	1 962 850	520 470	1 442 380	1 055 754

W kategorii „Ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości” zaprezentowano kredyty z rozpoznaną przesłanką utraty wartości w wysokości: wartość brutto 202 672 tys. zł (31 grudnia 2015: 330 996 tys. PLN), odpis z tytułu utraty wartości 8 555 tys. zł (31 grudnia 2015: 15 657 tys. PLN).

Poniższa tabela przedstawia udział ekspozycji „forborne” w portfelu kredytowym:

Wartość netto ekspozycji				
31 grudnia 2016	Forborne	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	Udział %	Forborne w okresie warunkowym*
Klienci indywidualni	529 955	19 631 840	3%	309 330
Klienci mikro	269 241	2 491 608	11%	93 669
Duże przedsiębiorstwa	402 211	10 342 216	4%	306 872
Małe i średnie przedsiębiorstwa	9 613	1 311 710	1%	6 329
Sektor publiczny	0	87 123	0%	0
Razem	1 211 020	33 864 497	4%	716 200

Wartość netto ekspozycji				
31 grudnia 2015	Forborne	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	Udział %	Forborne w okresie warunkowym*
Klienci indywidualni	475 233	19 304 302	2%	287 811
Klienci mikro	304 981	5 406 406	6%	141 202
Duże przedsiębiorstwa	644 623	12 448 416	5%	263 849
Małe i średnie przedsiębiorstwa	17 543	2 025 418	1%	4 570
Sektor publiczny	0	21 583	0%	0
Razem	1 442 380	39 206 125	4%	697 432

* Do klasy "Okres warunkowy", który trwa 2 lata, Grupa klasyfikuje ekspozycje, dla których w przeszłości zastosowano udogodnienia, a które obecnie znajdują się w okresie obserwacji przed pełnym uzdrowieniem.

Poniższa tabela przedstawia ekspozycje „forborne” według okresów przeterminowania:

Wartość brutto ekspozycji "forborne"	Okres przeterminowania						Razem
	Nieprzeterminowane	Poniżej 30 dni	Powyżej 30 dni poniżej 90 dni	Powyżej 90 dni poniżej 180 dni	Powyżej 180 dni poniżej 1 roku	Powyżej 1 roku	
Stan na 31 grudnia 2016							
Ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości	513 233	150 682	100 036	1 989	0	43 630	809 570
Klienci indywidualni	265 713	120 312	62 221	0	0	27	448 273
Klienci mikro	112 146	30 105	25 697	0	0	0	167 948
Duże przedsiębiorstwa	132 399	265	12 118	0	0	41 325	186 107
Małe i średnie przedsiębiorstwa	2 975	0	0	1 989	0	2 278	7 242
Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	315 321	10 899	35 643	37 347	29 368	503 528	932 106
Klienci indywidualni	8 290	8 481	24 157	27 717	11 753	114 076	194 474
Klienci mikro	6 084	2 418	11 486	9 630	17 335	137 476	184 429
Duże przedsiębiorstwa	300 335	0	0	0	0	243 429	543 764
Małe i średnie przedsiębiorstwa	612	0	0	0	280	8 547	9 439
Razem	828 554	161 581	135 679	39 336	29 368	547 158	1 741 676

Wartość brutto ekspozycji "forborne"	Okres przeterminowania						Razem
	Nieprzeterminowane	Poniżej 30 dni	Powyżej 30 dni poniżej 90 dni	Powyżej 90 dni poniżej 180 dni	Powyżej 180 dni poniżej 1 roku	Powyżej 1 roku	
Stan na 31 grudnia 2015							
Ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości	645 090	151 470	134 540	617	865	21 152	953 733
Klienci indywidualni	242 071	95 548	74 169	0	0	56	411 845
Klienci mikro	137 912	42 229	29 725	0	0	0	209 866
Duże przedsiębiorstwa	255 429	13 302	30 206	0	278	19 516	318 731
Małe i średnie przedsiębiorstwa	9 677	391	440	617	587	1 580	13 291
Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	407 573	28 698	41 723	60 107	16 265	454 751	1 009 117
Klienci indywidualni	15 604	11 636	23 671	12 785	3 232	88 300	155 227
Klienci mikro	9 055	16 149	13 175	8 601	5 578	121 471	174 030
Duże przedsiębiorstwa	375 044	162	4 877	34 471	6 807	238 738	660 099
Małe i średnie przedsiębiorstwa	7 869	751	0	4 250	648	6 242	19 761
Razem	1 052 662	180 168	176 263	60 724	17 131	475 903	1 962 850

Poniższa tabela przedstawia zmianę wartości bilansowych kredytów i pożyczek udzielonych klientom podlegających forbearance na początek i na koniec roku:

	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2016	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015
Wartość bilansowa netto na początek okresu	1 442 380	1 848 130
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	-58 782	102 971
Wartość brutto kredytów i pożyczek wyłączonych w okresie	-625 778	-1 117 183
Wartość brutto kredytów i pożyczek nowo ujętych w okresie	559 441	720 719
Inne zmiany/spląty	-30 571	-112 257
Zmiany w strukturze Grupy	-75 670	0
Wartość bilansowa netto na koniec okresu	1 211 020	1 442 380

Limity koncentracji

W celu dywersyfikacji ryzyka kredytowego Jednostka Dominująca wprowadziła odpowiednie do skali i złożoności działalności limity wewnętrzne ograniczające poziom portfela kredytowego. Limity wprowadzone zostały dla potrzeb kontroli wewnętrznej i zarządzania ekspozycją na ryzyko poprzez regularny system monitorowania.

Zarząd Jednostki Dominującej zatwierdza limity koncentracji dotyczące portfela kredytowego określone w regulacjach wewnętrznych.

Jednostka Dominująca monitoruje także wykorzystanie limitu koncentracji zaangażowań wynikającego z art. 395 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 r. dotyczącego ekspozycji wobec pojedynczego klienta lub grupy powiązanych klientów.

Wartość dopuszczalnego limitu koncentracji względem pojedynczego klienta lub grupy klientów kształtowała się na następującym poziomie:

Dopuszczalny limit koncentracji	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Limit koncentracji zaangażowań (25% f.w.)	1 527 855	1 456 779

Grupa nie posiada zaangażowań przekraczających powyższe limity.

Zaangażowanie wobec jednego kredytobiorcy podlega dalszym ograniczeniom w formie szczegółowych limitów dotyczących narażenia na ryzyko oraz dzienne limity ryzyka dostaw dotyczące pozycji takich jak walutowe kontrakty terminowe. Faktyczna ekspozycja na ryzyko jest codziennie porównywana z dopuszczalnym limitem.

Poniżej zaprezentowano ekspozycje wobec klientów przekraczające wartość 10% funduszy własnych Jednostki Dominującej na 31 grudnia 2016 611 142 tys. zł (na 31 grudnia 2015 582 711 tys. zł). Zostały one zaprezentowane w oparciu o zaangażowania względem pojedynczego klienta oraz grup powiązanych klientów w wartości bez uwzględniania pomniejszych z tytułu zastosowania technik redukcji ryzyka kredytowego ani wyłączeń określonych w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 r. Zestawienie uwzględnia również ekspozycje w stosunku do Rządów i Banków Centralnych oraz innych banków.

31 grudnia 2016				
Nr klienta	Nazwa kredytobiorcy	Wartość zaangażowania	Podmiot/Grupa	Udział procentowy
1	Kredytobiorca 1	8 583 718	Grupa	140%
2	Kredytobiorca 2	8 329 279	Podmiot	136%
3	Kredytobiorca 3	7 393 915	Podmiot	121%
4	Kredytobiorca 4	657 590	Grupa	11%

31 grudnia 2015				
Nr klienta	Nazwa kredytobiorcy	Wartość zaangażowania	Podmiot/Grupa	Udział procentowy
1	Kredytobiorca 1	12 146 112	Podmiot	208%
2	Kredytobiorca 2	4 140 150	Grupa	71%
3	Kredytobiorca 3	3 993 673	Podmiot	69%
4	Kredytobiorca 4	703 792	Grupa	12%

Zaangażowania wobec podmiotów nr 1, 2 i 3 na 31 grudnia 2016 roku dotyczą Narodowego Banku Polskiego i Skarbu Państwa i nie są objęte ograniczeniem łącznego zaangażowania do wysokości 25% funduszy własnych (na mocy art. 400 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 r.). Zaangażowania wobec wszystkich tych podmiotów po zastosowaniu wyłączeń określonych w art. 400 Rozporządzenia są na poziomie poniżej dopuszczalnego limitu koncentracji zaangażowań, czyli poniżej 25% funduszy własnych Grupy.

Portfel kredytów detalicznych zabezpieczonych hipotecznie denominowanych w walutach obcych

Portfel kredytów hipotecznych denominowanych w CHF stanowi istotny element zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku z uwagi na swoją wartość i udział w portfelu kredytowym Banku. Udział kredytów denominowanych w CHF stanowił na koniec 2016 r. 35,23% wszystkich kredytów Banku, z czego 33,19% przypadało na klientów indywidualnych oraz 1,44% stanowiły kredyty wobec mikroprzedsiębiorstw.

Poniższe zestawienie przedstawia wartość portfela kredytów zabezpieczonych hipotecznie w podziale na waluty i podportfele według stanu na 31 grudnia 2016 oraz 31 grudnia 2015.

Kredyty klientów indywidualnych i mikroprzedsiębiorstw zabezpieczone hipotecznie w podziale na waluty	31 grudnia 2016 (kurs PLN/CHF 4,1)		31 grudnia 2015 (kurs PLN/CHF 3,9)	
	Wartość ekspozycji bilansowej brutto	Udział w portfelu hipotecznym	Wartość ekspozycji bilansowej brutto	Udział w portfelu hipotecznym
Klienci indywidualni				
PLN	1 954 915	10,6%	1 708 456	9,3%
EUR	3 657 369	19,8%	3 754 023	20,3%
CHF	11 538 547	62,4%	11 629 234	63,1%
USD	5 673	0,0%	5 572	0,0%
Razem	17 156 504	93%	17 097 285	93%
Mikroprzedsiębiorstwa				
PLN	832 755	4,5%	787 747	4,3%
EUR	84 461	0,5%	95 002	0,5%
CHF	407 544	2,2%	454 018	2,5%
Razem	1 324 760	7%	1 336 767	7%
Łącznie				
PLN	2 787 669	15,1%	2 496 204	13,5%
EUR	3 741 829	20,2%	3 849 025	20,9%
CHF	11 946 091	64,6%	12 083 252	65,6%
USD	5 673	0,0%	5 572	0,0%
Razem	18 481 262	100%	18 434 051	100%

Tabela prezentuje wyłącznie kredyty detaliczne (klienci indywidualni i mikroprzedsiębiorstwa) oraz produkty hipoteczne (kredyty powstałe z restrukturyzacji lub konsolidacji m.in. kredytów hipotecznych nie zostały zaprezentowane w powyższym zestawieniu).

Na 31 grudnia 2016 roku poziom odpisów na portfelu kredytów hipotecznych w CHF udzielonych klientom indywidualnym wyniósł 131 748 tys. zł i spadł o 10 176 tys. zł w stosunku do końca 2015 roku.

Średni poziom LTV ważony wartością ekspozycji na portfelu kredytów klientów indywidualnych zabezpieczonych hipotecznie denominowanych w walutach obcych na 31 grudnia 2016 roku wyniósł 126,1% (na 31 grudnia 2015 roku 125,69%).

Tabela poniżej przedstawia jakość portfela kredytów zabezpieczonych hipotecznie brutto w podziale na waluty i podportfele, wyrażoną w liczbie dni opóźnienia (DPD) według stanu na 31 grudnia 2016 roku.

Kredyty klientów indywidualnych i mikroprzedsiębiorstw zabezpieczone hipoteczne w podziale na dni przeterminowania (tys.PLN)	Bez przeterminowania	Przedziały przeterminowania (DPD)			
		<1 - 90>	<91 - 180>	pow. 180	Razem
Klienci indywidualni					
PLN	1 350 967	85 572	9 699	508 677	1 954 915
EUR	3 504 059	136 124	11 851	5 335	3 657 369
CHF	10 241 538	1 125 099	62 594	109 316	11 538 547
USD	5 673	0	0	0	5 673
Razem	15 102 237	1 346 795	84 144	623 328	17 156 504
Mikroprzedsiębiorstwa					
PLN	558 052	23 062	3 097	248 544	832 755
EUR	79 006	4 931	219	305	84 461
CHF	362 355	36 743	5 040	3 406	407 544
Razem	999 413	64 736	8 356	252 255	1 324 760
Łącznie					
PLN	1 909 017	108 634	12 796	757 222	2 787 669
EUR	3 583 062	141 055	12 071	5 641	3 741 829
CHF	10 603 892	1 161 842	67 634	112 723	11 946 091
USD	5 673	0	0	0	5 673
Razem	16 101 644	1 411 531	92 501	875 586	18 481 262

Propozycje rozwiązań systemowych związanych z ryzykiem walutowym portfeli denominowanych w CHF, przedstawiane przez różne organy państwowe i nadzorcze, mogą mieć negatywny wpływ na wyniki finansowe i kapitały własne Banku. Analiza wpływu tych propozycji na sprawozdanie finansowe Grupa nie jest możliwa na moment zatwierdzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego ze względu na duże różnice w założeniach projektów przedłożonych do procedowania przez Sejm oraz opracowywanych przez organy nadzorcze.

Ekspozycje z segmentu Odnawialnych Źródeł Energii

W wyniku zmieniającego się otoczenia prawnego i zmian legislacyjnych, w tym w szczególności:

- zmiany przepisów regulujących rynek Odnawialnych Źródeł Energii (OZE),
 - nowelizacji przepisów dotyczących instalacji OZE tj. Ustawa o Inwestycjach w Zakresie Elektrowni Wiatrowych (tzw. ustawa odległościowa) z 20 maja 2016 r.,
- zaszły zmiany, które mają bezpośredni wpływ na działalność rynku OZE, w tym rynek Energetyki Wiatrowej. Niekorzystne oddziaływanie na rynek OZE ma również czasowa nadpodaż Zielonych Certyfikatów i jej konsekwencje.

Zgodnie z Polityką Banku, Bank nie finansuje nowych przedsięwzięć z segmentu odnawianej Energetyki Wiatrowej, a istniejące zaangażowanie Banku podlega ciągłemu monitoringowi i przeglądom kredytowym w cyklach kwartalnych, w tym ścisłej kontroli przepływów środków. Wszystkie ekspozycje z segmentu Energetyki Wiatrowej znajdują się w okresie spłaty i są finansowane w formule finansowania specjalnego. Ekspozycja Banku na segment Energetyki Wiatrowej z miesiąca na miesiąc ulega zmniejszeniu. Powyższa strategia będzie kontynuowana.

Do kalkulacji odpisów na portfel Energii Odnawialnej, Bank dokonuje oszacowań scenariuszowych z uwzględnieniem oczekiwanych ścieżek cenowych zielonych certyfikatów w przyszłości. Bank bierze pod uwagę scenariusze z przypisanymi odpowiednimi wagami prawdopodobieństwa i kalkuluje zarówno scenariusze, w których cena rynkowa nie ulegnie znaczącemu zwiększeniu ponad obecne wartości rynkowe zielonych certyfikatów oraz scenariusze w których cena rynkowa, zgodnie z ocenami ekspertów, ulegnie zwiększeniu w przyszłości, tj. w okresie finansowania.

46. Ryzyko utraty płynności

Podstawowym celem systemu zarządzania ryzykiem płynności jest takie kształtowanie struktury bilansu Grupy, które umożliwia realizację określonych w planie finansowym celów dochodowych przy jednoczesnym utrzymaniu ciągłej zdolności terminowego wywiązywania się Grupy ze zobowiązań oraz zachowaniu nałożonych limitów ryzyka płynności, zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych (regulacyjnych).

W celu zachowania bezpiecznego profilu płynności, Grupa w przyjętej przez Radę Nadzorczą Strategii zarządzania ryzykiem zdefiniował zestaw kluczowych wskaźników, które zamierza utrzymywać na odpowiednich poziomach, m.in.:

- Nadwyżkę skumulowanej urealnionej luki płynności, budowanej zgodnie z obowiązującą w Grupie metodologią, we wszystkich tenorach zapadalności,
- W krótkim horyzoncie posiadanie nadwyżki wpływów nad wypływami w zdefiniowanym wewnętrznie scenariuszu kryzysowym, obejmującym zarówno kryzys rynków finansowych jak i reputacyjny Grupy,
- Utrzymanie zdefiniowanych wewnętrznie buforów ponad minimalne poziomy wszystkich obowiązujących Grupę nadzorczych wskaźników płynnościowych

Zarządzanie bieżącą, śróddzienną płynnością Grupy prowadzone jest przez Zespół Zarządzania Płynnością. Poziom ponoszonego przez Grupę średnio- i długoterminowego ryzyka płynności oceniany jest na podstawie raportów płynności a za operacyjne zarządzanie nim odpowiedzialny jest Departament Zarządzania Aktywami i Pasywami.

Raporty płynności informują o wysokości luki płynności (statyczna analiza luki płynności), czyli o

niedopasowaniu pomiędzy terminami zapadalności aktywów i terminami wymagalności pasywów w poszczególnych przedziałach czasowych, na podstawie poziomu osiągniętych wskaźników płynności, które pokazują stosunek skumulowanych wpływów do skumulowanych wypływów w danym okresie czasu.

Raporty sporządzane są dla pozycji bilansowych i pozabilansowych w PLN i w podstawowych walutach obcych, tj. EUR, USD, CHF, JPY i GBP oraz w pozostałych walutach obcych łącznie. Raporty uwzględniają elementy modelowania w zakresie zachowania rynku finansowego i klientów Grupy (m.in. odnawianie depozytów, osad na rachunkach bieżących, prawdopodobieństwo realizacji zobowiązań pozabilansowych, konieczność utrzymania wymaganego salda rezerwy obowiązkowej, uwzględnienie korekty należności z tytułu zidentyfikowanej utraty wartości).

Grupa dokonuje również kalkulacji na bazie dziennej nadzorczych miar płynności zgodnie z wymaganiami Uchwały Nr 386/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z późniejszymi zmianami a także prognozy współczynników nadzorczych w horyzoncie kilku miesięcy. Kalkulacji i limitowaniu podlega również poziom współczynnika LCR.

W ramach przeprowadzanego corocznie procesu przeglądu testów warunków skrajnych Grupa dokonuje analizy potencjalnych zagrożeń płynnościowych w sytuacji kryzysowej, badając je pod kątem ich potencjalnej dotkliwości oraz prawdopodobieństwa ich wystąpienia. W ramach tego procesu zostaje zdefiniowany tzw. Centralny Scenariusz Kryzysowy, którego wynik jest następnie badany z częstotliwością dzienną a jego nie spełnianie może być przesłanką do uruchomienia planu awaryjnego. Scenariusz ten zakłada jednoczesne wystąpienie kryzysu rynków finansowych oraz reputacyjnego co przekłada się m.in. na odpowiednio podwyższony odpływ depozytów w zależności od kategorii, negatywny wpływ kursów walutowych odzwierciedlony w konieczności uzupełnienia salda rachunków zabezpieczających utrzymywanych pod rozliczenie transakcji pochodnych, brak możliwości pozyskania środków z rynku międzybankowego czy natychmiastowy odpływ depozytów obciążonych wysokim ryzykiem koncentracji. W tak zdefiniowanym scenariuszu Grupa zakłada możliwość niezakończonego działania w horyzoncie minimum 30 dni, bez konieczności podejmowania dodatkowych działań.

Zarządzanie średnio- i długoterminowym ryzykiem płynności realizowane jest w Grupie przez Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami (ALCO), który ustala pożądaną strukturę bilansu Grupy poprzez system limitów obejmujących m.in. wielkość luki płynności, stopień koncentracji depozytów, stosunek wartości portfela kredytowego do depozytów.

Departament Zarządzania Aktywami i Pasywami prowadzi działalność na rynku finansowym, odpowiednio kształtując portfel aktywów i pasywów tak, aby zachowane zostały wymagane poziomy limitów ryzyka płynności. Polityka cenowa i produktowa Grupy jako instrument mający wpływ na strukturę bilansu Grupy jest również narzędziem wykorzystywanym do zarządzania ryzykiem płynności.

Analizę wymagalności zobowiązań finansowych w postaci niezdyktowanych przepływów środków pieniężnych prezentuje poniższe zestawienie.

31 grudnia 2016			Przepływy pieniężne kontraktowe				Razem
Rodzaj zobowiązania	Wartość nominalna	Wartość księgowa	poniżej 3 miesięcy	od 3 do 12 miesięcy	od 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	
Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	1 422 184	1 546 166	266 970	147 255	590 338	7 899	1 012 462
Wpływy	25 708 321	-	13 554 018	3 091 540	9 413 096	375 199	26 433 853
Wywaływy	27 130 505	-	13 820 988	3 238 795	10 003 434	383 098	27 446 315
Zobowiązania finansowe	45 026 974	45 040 801	34 995 784	5 164 379	5 575 265	283 597	46 019 025
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	7 426 757	7 433 406	304 025	2 293 250	5 344 063	0	7 941 338
w tym kredyty otrzymane	7 094 115	7 099 171	0	2 254 237	5 331 004	0	7 585 241
Zobowiązania wobec klientów	36 324 355	36 329 411	34 297 908	2 345 517	63 505	340	36 707 270
Zobowiązania podporządkowane	331 804	332 096	3 373	10 120	146 119	251 197	410 809
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	500 000	501 830	7 775	507 775	0	0	515 550
Pozostałe zobowiązania finansowe	444 058	444 058	382 703	7 717	21 578	32 060	444 058
Udzielone zobowiązania gwarancyjne	1 928 262	-	0	1 928 262	0	0	1 928 262
Udzielone zobowiązania finansowe	7 129 960	-	0	3 396 756	3 733 204	0	7 129 960

31 grudnia 2015		Przepływy pieniężne kontraktowe					Razem
Rodzaj zobowiązania	Wartość nominalna	Wartość księgowa	poniżej 3 miesięcy	od 3 do 12 miesięcy	od 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	
Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	1 540 544	1 478 611	200 365	169 544	949 396	10 027	1 329 332
Wpływy	30 934 565	-	22 298 619	2 701 376	6 227 346	11 747	31 239 088
Wyływy	32 475 109	-	22 498 984	2 870 920	7 176 742	21 774	32 568 419
Zobowiązania finansowe	53 550 160	53 647 138	35 892 979	9 989 394	8 096 496	943 890	54 922 759
<i>Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych</i>	13 083 000	13 088 797	2 753 474	4 064 115	6 642 775	263 536	13 723 900
w tym kredyty otrzymane	12 608 303	12 610 007	2 264 391	4 031 011	6 629 628	263 536	13 188 567
Zobowiązania wobec klientów	37 676 274	37 762 146	32 680 607	5 381 280	70 598	295	38 132 780
Zobowiązania podporządkowane	724 455	724 789	9 526	28 577	247 728	679 666	965 496
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	1 753 700	1 758 677	182 813	471 685	1 133 354	0	1 787 852
Pozostałe zobowiązania finansowe	312 731	312 729	266 559	43 738	2 042	392	312 731
Udzielone zobowiązania gwarancyjne	1 882 927	-	0	1 882 927	0	0	1 882 927
Udzielone zobowiązania finansowe	8 123 825	-	83 336	3 637 258	4 403 231	0	8 123 825

Poniższa tabela przedstawia skumulowaną lukę kontraktową płynności Grupy z uwzględnieniem transakcji pozabilansowych (bez linii kredytowych).

	do 1 miesiąca	do 3 miesięcy	do 12 miesięcy	do 2 lat	do 3 lat	do 5 lat	do 20 lat
31 grudnia 2016	-11 678 432	-17 304 521	-19 009 829	-20 698 944	-18 138 933	-11 826 321	971 460
31 grudnia 2015	-3 702 518	-11 000 766	-17 320 105	-18 291 576	-17 251 091	-12 370 669	209 470

W przedziale do „1 miesiąca” Grupa prezentuje zobowiązania wobec klientów z tytułu rachunków bieżących.

Istotą działania Grupy jest transformacja terminów zapadalności po stronie aktywnej i pasywnej bilansu, tak aby uwzględnić preferencje klientów składających depozyty i zaciągających kredyty, przy akceptowalnym poziomie ryzyka mitygowanym poprzez średnio- i długoterminowe finansowanie pozyskiwane na rynku hurtowym.

Struktura terminów zapadalności aktywów i zobowiązań oraz zdolność do zastąpienia, po możliwym do przyjęcia koszcie, oprocentowanych zobowiązań z chwilą osiągnięcia terminu wymagalności, stanowią istotne elementy oceny płynności Grupy oraz jej narażenia na zmiany stóp procentowych i kursów wymiany walut.

47. Pozostałe ryzyka rynkowe

47.1. Ryzyko rynkowe

Ryzyko rynkowe wynika z otwartych pozycji w produktach procentowych, walutowych i kapitałowych, które narażone są na zmiany wartości na rynku. Grupa stosuje dla potrzeb konstrukcji limitów ryzyka metody symulacyjne, metody oparte na wartości punktu bazowego oraz metody oparte na wartości pozycji netto.

Proces zarządzania ryzykiem rynkowym podlega ciągłej ocenie oraz ewolucji w celu dostosowania go do zmieniających się warunków rynkowych.

Na proces zarządzania składają się:

- identyfikacja czynników ryzyka,
- pomiar ryzyka,
- monitorowanie ryzyka,
- raportowanie ryzyka.

47.2. Ryzyko walutowe

Ryzyko walutowe to ryzyko zmiany wartości poszczególnych instrumentów finansowych spowodowanych fluktuacjami kursów walutowych. Z uwagi na prowadzoną działalność Grupa narażona jest na wpływ wahań kursowych na swoją sytuację finansową i przepływy pieniężne.

Ryzyko walutowe rozumiane jako prawdopodobieństwo wystąpienia straty jest uzależnione od:

- zmienności kursów walutowych,
- niedopasowania należności i zobowiązań walutowych.

Podstawowym celem zarządzania ryzykiem walutowym jest ustalenie obszarów ryzyka walutowego i podejmowanie działań mających na celu ograniczenie ryzyka walutowego do akceptowanych przez Grupę rozmiarów.

W celu zarządzania ryzykiem walutowym w Grupie stworzony został system limitów ryzyka rynkowego. W ramach podziału kompetencji w procesie zarządzania ryzykiem, Zarząd Jednostki Dominującej ustala w Polityce Zarządzania Aktywami i Pasywami poziom ogólnego apetytu na ryzyko walutowe, uwzględniając założenia budżetowe oraz wpływ potencjalnych strat na kapitał Grupy.

Polityka Grupy w zakresie zarządzania ryzykiem walutowym zakłada posiadanie niewielkiej pozycji walutowej, która pozwala na oferowanie klientom konkurencyjnych warunków cenowych. Ryzyko walutowe jest nieistotne – wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka walutowego wynosi 3 133 tys. zł. Grupa w procesie zarządczym stosuje metody symulacyjne, wykorzystując do kalkulacji i pomiaru poziomu zagrożenia na ryzyko walutowe metodę wartości zagrożonej (VaR).

Szczegółowe wartości poszczególnych limitów ustalane są następnie przez Komitet ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami i obejmują one:

- limity poziomu maksymalnej, otwartej pozycji walutowej overnight dla każdej waluty,
- limity poziomu maksymalnej, otwartej pozycji we współczynnikach greckich dla każdej pary walutowej,
- limity poziomu całkowitej otwartej pozycji walutowej overnight i intraday dla wszystkich walut łącznie,
- limit poziomu wartości zagrożonej, wyznaczanej dla 1-dniowego horyzontu utrzymania pozycji oraz poziomu ufności 99%. Wartość zagrożona wyznaczana jest metodą wariancji-kowariancji,
- miesięczne, kwartalne i roczne limity maksymalnej straty.

Wysokość ponoszonego przez Jednostkę Dominującą ryzyka walutowego, mierzonego metodą VaR zgodnie z powyżej opisanymi parametrami, prezentuje poniższa tabela:

Wartość zagrożona	31 grudnia 2016			31 grudnia 2015	
	Min.	Max.	Średnia	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
ryzyko walutowe	11	663	80	84	221

Ponadto, dla potrzeb obliczania wymogu z tytułu ekspozycji na ryzyko walutowe wykorzystywana jest tzw. metoda podstawowa wyznaczająca dopuszczalne granice ekspozycji na ryzyko niedopasowania należności i zobowiązań walutowych (tzw. pozycja całkowita) w odniesieniu do funduszy własnych Grupy.

Raporty dzienne dotyczące pozycji walutowej Grupy obejmujące analizę działalności walutowej w kontekście przestrzegania obowiązujących norm ostrożnościowych (limitów) oraz wyników ekonomicznych przedstawiane są dyrektorom jednostek organizacyjnych odpowiedzialnym za zarządzanie oraz kontrolę ryzyka oraz członkom Zarządu Jednostki Dominującej.

Na dzień 31 grudnia 2016 i 31 grudnia 2015 roku została przeprowadzona analiza wpływu zmiany kursów walutowych na pozycje walutową Grupy dla trzech walut obcych (EUR, CHF, USD) w przypadku których otwarta pozycja walutowa Grupy jest największa. Wyniki tej analizy są przedstawione w tabeli poniżej (w tys. złotych):

31 grudnia 2016	Pozycja bazowa	Pozycja przy zmianie kursu o -50 pkt	Pozycja przy zmianie kursu o +50 pkt	Wpływ na wynik przy zmianie kursu o -50 pkt	Wpływ na wynik przy zmianie kursu o +50 pkt
EUR	-47 367	-47 314	-47 421	54	-54
USD	5 956	5 949	5 963	-7	7
CHF	-8 190	-8 180	-8 200	10	-10
Razem				57	-57

31 grudnia 2015	Pozycja bazowa	Pozycja przy zmianie kursu o -50 pkt	Pozycja przy zmianie kursu o +50 pkt	Wpływ na wynik przy zmianie kursu o -50 pkt	Wpływ na wynik przy zmianie kursu o +50 pkt
EUR	27 555	27 522	27 589	-33	33
USD	4 244	4 240	4 250	-5	5
CHF	16 982	16 960	17 004	-22	22
Razem				-60	60

Przy założeniu że kursy walut jednocześnie spadną o 50 punktów bazowych, wynik Grupy z tytułu otwartej pozycji walutowej wzrósłby o 57 tys. PLN, natomiast przy wzroście kursów walut o 50 punktów bazowych wynik Grupy spadłby o 57 tys. PLN.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku krótka pozycja walutowa netto Grupy wynosiła 55 557 tys. zł, co stanowi 0,90 % funduszy własnych Grupy (na dzień 31 grudnia 2015 r. długa pozycja walutowa netto Grupy wynosiła 50 276 tys. zł, co stanowi 0,86 % funduszy własnych Grupy). Poniższa tabela przedstawia podział pozycji bilansowych i pozabilansowych Grupy według poszczególnych walut.

Aktywa, zobowiązania i pozycje pozabilansowe w walutach oraz pozycja walutowa Grupy					
31 grudnia 2016	EUR	USD	CHF	Pozostałe	Razem
Składniki pozycji walutowej - aktywa	8 196 124	517 692	12 174 196	215 508	21 103 520
Składniki pozycji walutowej - pasywa	8 611 992	1 776 804	4 422 048	397 563	15 208 407
Składniki pozycji walutowej pozabilansowe – kwoty do otrzymania	10 850 430	9 618 640	824 926	613 002	21 906 998
Składniki pozycji walutowej pozabilansowe – kwoty do wydania	10 481 929	8 353 572	8 585 264	428 776	27 849 541
Pozycja walutowa netto długa (+)	0	5 956	0	2 171	8 127
Pozycja walutowa netto krótka (-)	47 367	0	8 190	0	55 557

Aktywa, zobowiązania i pozycje pozabilansowe w walutach oraz pozycja walutowa Grupy					
31 grudnia 2015	EUR	USD	CHF	Pozostałe	Razem
Składniki pozycji walutowej - aktywa	11 111 882	616 960	12 401 741	252 526	24 383 110
Składniki pozycji walutowej - pasywa	11 727 413	1 980 337	3 209 911	332 488	17 250 149
Składniki pozycji walutowej pozabilansowe – kwoty do otrzymania	16 829 196	22 105 727	1 205 429	658 354	40 798 706
Składniki pozycji walutowej pozabilansowe – kwoty do wydania	16 186 110	20 738 106	10 380 277	576 899	47 881 392
Pozycja walutowa netto długa (+)	27 555	4 244	16 982	1 494	50 276
Pozycja walutowa netto krótka (-)	0	0	0	0	0

W okresie objętym niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym nie miały miejsca istotne zmiany w sposobie zarządzania ryzykiem walutowym.

47.3. Ryzyko zmiany stopy procentowej dla przepływów pieniężnych i wartości godziwej

Ryzyko stopy procentowej jest spowodowane tym, że możliwe zmiany stóp procentowych na rynku mogą mieć wpływ na przyszłe przepływy pieniężne lub też na wartość godziwą posiadanych przez Grupę instrumentów finansowych.

Identyfikacja obszarów, w których Grupa jest narażona na ryzyko stopy procentowej oraz kształtowanie struktury bilansu w sposób pozwalający na maksymalizację wyniku odsetkowego są głównymi celami zarządzania ryzykiem stopy procentowej.

Polityka Grupy w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej zakłada istnienie w Grupie systemu wewnętrznych cen transferowych, w ramach którego jednostki biznesowe nie podejmujące na własny rachunek ryzyka stopy procentowej przekazują je do jednostek odpowiedzialnych zarządzaniem tym ryzykiem.

W celu zarządzania ryzykiem stopy procentowej w Grupie stworzony został system limitów ryzyka rynkowego. W ramach podziału kompetencji w procesie zarządzania ryzykiem, Zarząd Jednostki Dominującej ustala w Polityce Zarządzania Aktywami i Pasywami poziom ogólnego apetytu na ryzyko stopy procentowej, uwzględniając założenia budżetowe oraz wpływ potencjalnych strat na kapitał Grupy.

Szczegółowe wartości poszczególnych limitów ustalane są następnie przez Komitet ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami i obejmują one:

- limity poziomu maksymalnej, otwartej pozycji na stopie procentowej mierzonej jako wartość zmiany wartości godziwej przy wzroście rynkowych stóp procentowych o 1 punkt bazowy.
Wartości limitów są zdywersyfikowane ze względu na źródło ekspozycji (księga bankowa i handlowa), jej walutę oraz przedział czasowy zgodnie z obowiązującą w Grupie siatką terminów przeszacowania,
- limity poziomu wartości zagrożonej, wyznaczanej osobno dla portfela bankowego i handlowego, przy założeniu 1-dniowego horyzontu utrzymania pozycji oraz poziomu ufności 99%. Wartość zagrożona wyznaczana jest metodą wariancji-kowariancji, przy czym Grupa nie posiada otwartych pozycji stopy procentowej w instrumentach o nieliniowym profilu ryzyka,
- miesięczne, kwartalne i roczne limity maksymalnej straty.

Wszystkie limity związane z ryzykiem stopy procentowej monitorowane są przez Departament Zarządzania Ryzykiem. Pomiar ryzyka prowadzony jest w cyklu dziennym. Dzielne raporty z wykorzystaniem poszczególnych limitów ryzyka rozsyłane są w formie elektronicznej do merytorycznych komórek organizacyjnych Jednostki Dominującej oraz nadzorujących je członków Zarządu.

Za okresową kontrolę zarządzania ryzykiem stóp procentowych odpowiedzialny jest Komitet ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami (ALCO). ALCO na swych comiesięcznych posiedzeniach dokonuje

oceny poziomu ryzyka, na które Grupa jest narażona i w razie konieczności zobowiązuje właściwe jednostki do podjęcia odpowiednich kroków w celu jego ograniczenia.

Grupa prowadzi wyodrębnione księgi bankową oraz handlową. Zgodnie z Zarządzeniem Zarządu Jednostki Dominującej dotyczącym szczegółowych zasad wyodrębniania księgi handlowej, zaliczane są do niej:

- operacje zawierane z zamiarem uzyskania korzyści finansowych na tej operacji w krótkim okresie wynikających ze zmian parametrów rynkowych, w szczególności kursów walutowych i stóp procentowych,
- wszystkie operacje zabezpieczające ryzyko operacji zaliczanych do portfela handlowego,
- wewnętrzne instrumenty zabezpieczające, które mitygują ryzyka portfela bankowego.

W ramach księgi handlowej z uwagi na niejednorodność ryzyk zawieranych operacji wyodrębnione zostały portfele, które umożliwiają monitorowanie pozycji oraz limitów na poszczególnych typach operacji.

Dla potrzeb obliczania wymogu z tytułu ekspozycji na ryzyko stopy procentowej w księdze handlowej Grupa stosuje metodę średniego, zaktualizowanego okresu zwrotu. Operacje niezakwalifikowane do księgi handlowej, zawierają się w księdze bankowej.

Poniższa tabela prezentuje poziom narażenia Jednostki Dominującej na ryzyko stopy procentowej, w podziale na księgę bankową i handlową, mierzonego jako wartość zmiany wartości godziwej przy wzroście rynkowych stóp procentowych o 1 punkt procentowy. Wartości w poszczególnych przedziałach prezentowane są jako wartości bezwzględne w celu przedstawienia ogólnego poziomu narażenia na ryzyko stopy procentowej, niezależnie od kierunku zajmowanej pozycji.

	31 grudnia 2016				31 grudnia 2015			
	Min.	Max.	Średnia	Stan na 31 grudnia	Min.	Max.	Średnia	Stan na 31 grudnia
Księga bankowa								
<1Y	26	374	97	34	0	458	308	300
1 – 3Y	1	232	102	56	0	81	14	13
>3Y	17	30	24	27	0	84	9	17
Księga handlowa								
<1Y	0	31	10	2	0	92	23	12
1 – 3Y	0	65	13	7	1	129	40	55
>3Y	0	81	28	16	0	101	35	29

Następna tabela prezentuje poziom narażenia Jednostki Dominującej na ryzyko stopy procentowej, w podziale na księgę bankową i handlową, mierzonego za pomocą wartości zagrożonej, zgodnie z zdefiniowanymi w systemie limitów parametrami modeli.

31 grudnia 2016				31 grudnia 2015	
	Min.	Max.	Średnia	Stan na 31 grudnia	Stan na 31 grudnia
Księga bankowa	1 160	7 500	6 158	6 238	4 849
Księga handlowa	177	1 388	541	474	293

Bank wyznacza również miarę Earnings-at-Risk, która prezentuje wrażliwość wyniku odsetkowego w rocznym horyzoncie czasu przy założeniu natychmiastowej i identycznej dla wszystkich walut zmiany rynkowych stóp procentowych o 100 punktów bazowych, utrzymującej się w okresie trwania symulacji. Wynik tak przeprowadzonego pomiaru za koniec roku 2016 wykazał wpływ na wynik odsetkowy w kwocie 150 975 tys. zł, co stanowi 2,5% funduszy własnych uwzględnianych w kalkulacji współczynnika kapitałowego wobec 169 059 tys. zł za koniec 2015 r., co stanowiło 2,8% funduszy własnych Banku.

Poniżej przedstawiono analizę wrażliwości aktywów, zobowiązań i pozycji pozabilansowych na zmiany stóp procentowych. Tabela ta przedstawia aktywa i zobowiązania Grupy według wartości bilansowej w podziale według wcześniejszego z dwóch terminów: zmiany oprocentowania przewidzianej w umowie lub terminu wymagalności.

Wycena pochodnych instrumentów finansowych, które są wykorzystywane przede wszystkim w celu obniżania poziomu ekspozycji Grupy na zmiany stóp procentowych, ujęta jest w „Pochodnych instrumentach finansowych” w „Aktywach i Zobowiązaniach”.

Ekspozycja Grupy na ryzyko zmiany stopy procentowej									
31 grudnia 2016	Nieoprocen- towane	1M	3M	6M	12M	2Y	5Y	>5Y	Razem
Aktywa									
Kasa i środki w Banku Centralnym	667 808	1 064 061	0	0	0	0	0	0	1 731 869
Należności od banków	34 998	286 565	13 000	0	0	0	0	0	334 563
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	0	7 665 025	6 494	266 986	632	106 076	2 072	57	8 047 342
Pochodne instrumenty finansowe	466 709	0	0	0	0	0	0	0	466 709
Inwestycyjne papiery wartościowe	45 540	5 979 963	26 331	1 896 120	0	0	0	0	7 947 954
Kredyty i należności udzielone klientom	0	12 761 988	18 726 103	2 051 677	177 650	11 548	135 531	0	33 864 497
Pozostałe aktywa finansowe	180 732	0	0	0	0	0	0	0	180 732
Zobowiązania									
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	0	3 302 165	4 120 809	0	0	0	10 432	0	7 433 406
Pochodne instrumenty finansowe	1 546 166	0	0	0	0	0	0	0	1 546 166
Zobowiązania wobec klientów	0	14 879 130	14 496 966	3 880 318	2 528 967	535 323	8 367	340	36 329 411
Zobowiązania podporządkowane	0	0	332 096	0	0	0	0	0	332 096
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	0	0	0	501 830	0	0	0	0	501 830
Inne zobowiązania finansowe	443 976	5	77	0	0	0	0	0	444 058
Zobowiązania warunkowe									
Udzielone zobowiązania gwarancyjne	1 928 262	0	0	0	0	0	0	0	1 928 262
Udzielone zobowiązania finansowe	7 129 960	0	0	0	0	0	0	0	7 129 960

Ekspozycja Grupy na ryzyko zmiany stopy procentowej									
31 grudnia 2015	Nieoprocen- towane	1M	3M	6M	12M	2Y	5Y	>5Y	Razem
Aktywa									
Kasa i środki w Banku Centralnym	1 067 024	1 636 486	0	0	0	0	0	0	2 703 510
Należności od banków	4 053	1 302 297	10 000	10 000	0	0	0	0	1 326 350
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	0	12 432 967	39 339	44 443	5 275	12 548	4 226	31 612	12 570 410
Pochodne instrumenty finansowe	562 046	0	0	0	0	0	0	0	562 046
Inwestycyjne papiery wartościowe	80 895	3 360 953	169 344	230 464	0	0	0	0	3 841 655
Kredyty i należności udzielone klientom	0	24 018 309	14 605 433	94 639	246 382	37 456	203 662	244	39 206 125
Pozostałe aktywa finansowe	171 990	5 447	0	0	0	0	0	0	177 437
Zobowiązania									
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	0	6 216 521	6 437 394	246 444	178 005	0	10 432	0	13 088 797
Pochodne instrumenty finansowe	1 478 611	0	0	0	0	0	0	0	1 478 611
Zobowiązania wobec klientów	0	19 114 397	8 852 099	6 007 016	3 719 080	68 254	945	355	37 762 146
Zobowiązania podporządkowane	0	404 336	320 452	0	0	0	0	0	724 789
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	0	0	1 256 852	501 825	0	0	0	0	1 758 677
Inne zobowiązania finansowe	309 584	3 144	0	0	0	0	0	0	312 728
Zobowiązania warunkowe									
Udzielone zobowiązania gwarancyjne	1 882 927	0	0	0	0	0	0	0	1 882 927
Udzielone zobowiązania finansowe	8 123 825	0	0	0	0	0	0	0	8 123 825

47.4. Ryzyko operacyjne

Ryzyko operacyjne definiowane jest jako możliwość straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, ludzi i systemów technicznych, lub ze zdarzeń zewnętrznych. Definicja obejmuje ryzyko prawne, ale nie obejmuje ryzyka strategicznego oraz ryzyka utraty reputacji.

Dla celów kalkulacji wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka operacyjnego Grupa stosuje tzw. Metodę Standardową (ang. Standardised Approach), określającą zarówno metodę wyliczania wymogu kapitałowego, jak również wymagania w zakresie procesów zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Celem zarządzania ryzykiem operacyjnym jest zwiększenie bezpieczeństwa prowadzonej przez Grupę działalności operacyjnej poprzez wdrożenie efektywnych mechanizmów identyfikacji, oceny i kwantyfikacji, ograniczania oraz monitorowania i raportowania ryzyka operacyjnego.

Polityka zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku ma odzwierciedlać profil ryzyka operacyjnego Grupy i zapewnić podjęcie odpowiednich środków w celu:

- kontroli poziomu ryzyka na akceptowalnym poziomie adekwatnym do rozmiaru i charakteru działalności Grupy,
- podejmowania działań zmierzających do likwidacji przyczyn oraz negatywnych skutków zdarzeń operacyjnych,
- minimalizacji strat powstających w wyniku zdarzeń operacyjnych,
- poprawy efektywności procesów,
- kształtowania świadomości związanej z ryzykiem operacyjnym.

Apetyt Grupy na ryzyko operacyjne wyrażony jest w postaci:

- wartości kapitału wewnętrznego alokowanego na ryzyko operacyjne,
- założonej wartości strat operacyjnych dla zdarzeń operacyjnych zidentyfikowanych w Grupie w ciągu 12 miesięcy.

Podstawowe zasady dotyczące zarządzania ryzykiem operacyjnym w Grupie to:

- właścicielami ryzyka operacyjnego są menedżerowie linii biznesowych oraz poszczególnych jednostek organizacyjnych,
- organem nadzorującym proces zarządzania ryzykiem operacyjnym jest Komitet Sterujący ds. Ryzyka Operacyjnego,
- istnieje niezależna funkcja zarządzania ryzykiem operacyjnym umiejscowiona w Departamencie Zarządzania Ryzykiem,
- występuje niezależny przegląd procedur i procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym dokonywany przez audyt wewnętrzny,
- przeprowadzane jest systematyczne gromadzenie danych związanych z ryzykiem operacyjnym,
- przeprowadzane jest szacowanie ekspozycji i raportowanie ryzyka operacyjnego,

- podejmowane są działania mające na celu ograniczenie ryzyka operacyjnego do akceptowalnego poziomu.

Zgodnie z Polityką Zarządzania Ryzykiem Operacyjnym w Grupie stosowane są następujące metody i narzędzia zarządzania ryzykiem operacyjnym:

- gromadzenie informacji o zdarzeniach operacyjnych,
- monitoring kluczowych wskaźników ryzyka,
- analizy scenariuszy dla zdarzeń charakteryzujących się małą częstotliwością i wysoką dotkliwością,
- ocena ryzyka operacyjnego dla kluczowych obszarów ryzyka operacyjnego,
- raportowanie ryzyka operacyjnego zapewniające regularny i terminowy przepływ informacji do właściwych organów decyzyjnych.

**OPINIA KPMG Z BADANIA SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO ZA 2015
ROK**

**Grupa Kapitałowa Raiffeisen Bank Polska
Spółka Akcyjna
Opinia i Raport
Niezależnego Biegłego Rewidenta
Rok obrotowy kończący się
31 grudnia 2015 r.**

**Opinia zawiera 2 strony
Raport uzupełniający zawiera 13 stron
Opinia niezależnego biegłego rewidenta
oraz raport uzupełniający z badania
skonsolidowanego sprawozdania finansowego
za rok obrotowy kończący się
31 grudnia 2015 r.**

© 2016 KPMG Andyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k. jest spółką komandytową i członkiem sieci KPMG składającej się z niezależnych spółek członkowskich stowarzyszonych z KPMG International Cooperative ("KPMG International"), podmiotem prawa szwajcarskiego. Wszelkie prawa zastrzeżone.

OPINIA NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO REWIDENTA

Dla Walnego Zgromadzenia Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna

Opinia o skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym

Przeprowadziliśmy badanie załączonego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej, której jednostką dominującą jest Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie, ul. Piękna 20 („Grupa Kapitałowa”), na które składa się skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej sporządzone na dzień 31 grudnia 2015 r., skonsolidowany rachunek zysków i strat, skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów, skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym oraz skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych za rok obrotowy kończący się tego dnia oraz informacje dodatkowe zawierające opis istotnych zasad rachunkowości oraz inne informacje objaśniające.

Odpowiedzialność Zarządu oraz Rady Nadzorczej

Zarząd jednostki dominującej jest odpowiedzialny za sporządzenie i rzetelną prezentację tego skonsolidowanego sprawozdania finansowego zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej, które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską i innymi obowiązującymi przepisami prawa oraz sporządzenie sprawozdania z działalności. Zarząd jednostki dominującej jest odpowiedzialny również za kontrolę wewnętrzną, którą uznaje za niezbędną, aby sporządzane skonsolidowane sprawozdania finansowe były wolne od nieprawidłowości powstałych wskutek celowych działań lub błędów.

Zgodnie z ustawą z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2013 r. poz. 330 z późniejszymi zmianami) („ustawa o rachunkowości”), Zarząd jednostki dominującej oraz członkowie Rady Nadzorczej są zobowiązani do zapewnienia, aby skonsolidowane sprawozdanie finansowe oraz sprawozdanie z działalności spełniały wymagania przewidziane w tej ustawie.

Odpowiedzialność Biegłego Rewidenta

Naszym zadaniem jest, w oparciu o przeprowadzone badanie, wyrażenie opinii o tym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym. Badanie sprawozdania finansowego przeprowadziliśmy stosownie do postanowień rozdziału 7 ustawy o rachunkowości oraz krajowych standardów rewizji finansowej w brzmieniu Międzynarodowych Standardów Badania wydanych przez Radę Międzynarodowych Standardów Rewizji Finansowej i Usług Atestacyjnych (IAASB). Regulacje te nakładają na nas obowiązek postępowania zgodnego z zasadami etyki oraz zaplanowania i przeprowadzenia badania w taki sposób, aby uzyskać racjonalną pewność, że skonsolidowane sprawozdanie finansowe jest wolne od istotnych nieprawidłowości.

Badanie polega na przeprowadzeniu procedur mających na celu uzyskanie dowodów badania dotyczących kwot i informacji ujawnionych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Wybór procedur badania zależy od naszego osądu, w tym oceny ryzyka wystąpienia istotnej nieprawidłowości skonsolidowanego sprawozdania finansowego na skutek celowych działań lub błędów. Przeprowadzając ocenę tego ryzyka bierzemy pod uwagę kontrolę wewnętrzną związaną ze sporządzeniem oraz rzetelną prezentacją skonsolidowanego sprawozdania finansowego w celu zaplanowania stosownych do okoliczności procedur badania, nie zaś w celu wyrażenia opinii na temat skuteczności działania kontroli wewnętrznej w jednostce. Badanie obejmuje również ocenę odpowiedniości stosowanej polityki rachunkowości, zasadności szacunków dokonanych przez Zarząd oraz ocenę ogólnej prezentacji skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Wyrażamy przekonanie, że uzyskane przez nas dowody badania stanowią wystarczającą i odpowiednią podstawę do wyrażenia przez nas opinii z badania.

Opinia

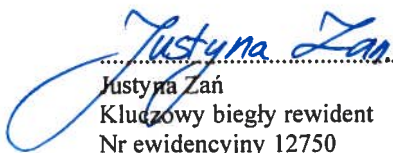
Naszym zdaniem, załączone skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna przedstawia rzetelnie i jasno sytuację majątkową i finansową Grupy Kapitałowej na dzień 31 grudnia 2015 r., wynik finansowy oraz przepływy pieniężne za rok obrotowy kończący się tego dnia, zostało sporządzone, we wszystkich istotnych aspektach, zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej, które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską, oraz jest zgodne z wpływającymi na treść skonsolidowanego sprawozdania finansowego przepisami prawa obowiązującymi Grupę Kapitałową.

Szczególne objaśnienia na temat innych wymogów prawa i regulacji

Sprawozdanie z działalności Grupy Kapitałowej

Zgodnie z wymogami ustawy o rachunkowości oraz ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. prawo bankowe (Dz. U. z 2015 r. poz. 128 z późniejszymi zmianami) („ustawa prawo bankowe”), stwierdzamy, że sprawozdanie z działalności Grupy Kapitałowej Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna uwzględnia, we wszystkich istotnych aspektach, informacje, o których mowa w art. 49 ustawy o rachunkowości oraz w art. 111a ustawy prawo bankowe i są one zgodne z informacjami zawartymi w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

W imieniu KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k.
Nr ewidencyjny 3546
ul. Inflancka 4A
00-189 Warszawa

.....
Justyna Zań
Kluczowy biegły rewident
Nr ewidencyjny 12750
Komandytariusz, Pełnomocnik

9 marca 2016 r.

.....
Stacy Ligas
Członek Zarządu KPMG Audyt Sp. z o.o.,
Komplementariusza KPMG Audyt Spółka
z ograniczoną odpowiedzialnością Sp. k.

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE FINANSOWE ZA 2015 ROK

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2015
GRUPY KAPITAŁOWEJ
RAIFFEISEN BANK POLSKA S.A.

Zarząd Banku przedstawia skonsolidowane sprawozdanie finansowe
Grupy Kapitałowej Raiffeisen Bank Polska S.A.
za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 roku

Piotr Czarnecki	Prezes Zarządu	
<i>imię i nazwisko</i>	<i>stanowisko/funkcja</i>	<i>podpis</i>
Maciej Bardan	Pierwszy Wiceprezes Zarządu	
<i>imię i nazwisko</i>	<i>stanowisko/funkcja</i>	<i>podpis</i>
Jan Czeremcha	Wiceprezes Zarządu	
<i>imię i nazwisko</i>	<i>stanowisko/funkcja</i>	<i>podpis</i>
Ryszard Drużyński	Wiceprezes Zarządu	
<i>imię i nazwisko</i>	<i>stanowisko/funkcja</i>	<i>podpis</i>
Łukasz Januszewski	Członek Zarządu	
<i>imię i nazwisko</i>	<i>stanowisko/funkcja</i>	<i>podpis</i>
Marek Patuła	Członek Zarządu	
<i>imię i nazwisko</i>	<i>stanowisko/funkcja</i>	<i>podpis</i>
Piotr Konieczny	Członek Zarządu	
<i>imię i nazwisko</i>	<i>stanowisko/funkcja</i>	<i>podpis</i>
Patrycja Zenik-Rychlik	Dyrektor Departamentu Rachunkowości Finansowej i Podatków	
<i>imię i nazwisko</i>	<i>stanowisko/funkcja</i>	<i>podpis</i>

Warszawa, 8 marca 2016 r.

Spis treści

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	5
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW	6
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	7
SKONSOLIDOWANE ZESTAWIENIE ZMIAN W KAPITAŁACH WŁASNYCH	8
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	10
NOTY OBJAŚNIAJĄCE DO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	12
1. INFORMACJE OGÓLNE	12
2. OPIS ISTOTNYCH ZASAD RACHUNKOWOŚCI	16
2.1. Podstawa sporządzenia sprawozdania finansowego.....	16
2.2. Oświadczenie o zgodności.....	17
2.3. Pozycje wyrażone w walutach obcych	17
2.4. Konsolidacja	17
2.5. Ustalenie wyniku finansowego	19
2.5.1. Przychody i koszty z tytułu odsetek.....	19
2.5.2. Przychody i koszty z tytułu prowizji i opłat	20
2.5.2.1. Przychody i koszty z tytułu opłat i prowizji powiązanych z ubezpieczeniami	20
2.5.3. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany.....	23
2.5.4. Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe	23
2.5.5. Pozostałe przychody i koszty operacyjne	23
2.5.6. Inne pozycje wyniku finansowego	24
2.5.6.1. Świadczenia pracownicze	24
2.5.6.2. Przychody z tytułu dywidend	24
2.6. Prezentacja i wycena aktywów i zobowiązań finansowych.....	24
2.7. Aktywa finansowe.....	24
2.7.1. Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	25
2.7.2. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	26
2.7.3. Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności.....	26
2.7.4. Pożyczki i należności.....	27
2.8. Reklasyfikacja aktywów finansowych.....	27
2.9. Utrata wartości aktywów finansowych.....	28
2.9.1. Aktywa wyceniane według zamortyzowanego kosztu.....	30
2.9.1.1. Ekspozycje podlegające analizie indywidualnej	31
2.9.1.2. Ekspozycje podlegające analizie grupowej.....	32
2.9.2. Utrata wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	36
2.10. Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży i odkupu	36
2.11. Pochodne instrumenty finansowe.....	37
2.11.1. Ujęcie i wycena.....	37
2.11.2. Wbudowane instrumenty pochodne	38
2.11.3. Rachunkowość zabezpieczeń.....	38
2.11.3.1. Kryteria.....	39
2.11.3.2. Zabezpieczenie wartości godziwej.....	39
2.11.3.3. Zabezpieczenie przepływów pieniężnych.....	40
2.11.3.4. Zaprzestanie stosowania rachunkowości zabezpieczeń	40
2.12. Zobowiązania finansowe.....	41
2.13. Zobowiązania warunkowe.....	42
2.14. Metoda ustalania wartości godziwej i zamortyzowanego kosztu.....	43
2.15. Wyłączenie instrumentów finansowych ze sprawozdania z sytuacji finansowej.....	44
2.16. Wartości niematerialne	44
2.16.1. Koszty zakończonych prac rozwojowych.....	46
2.16.2. Inne wartości niematerialne.....	46
2.17. Rzeczowe aktywa trwałe.....	47
2.18. Leasing.....	48
2.18.1. Grupa jako leasingobiorca.....	48

Spis treści (cd.)

2.18.2. Grupa jako leasingodawca	49
2.19. Środki pieniężne	50
2.20. Rezerwy	50
2.21. Kapitały	51
2.22. Podatek dochodowy	52
2.23. Pozostałe pozycje	53
2.24. Nowe standardy, interpretacje i poprawki do opublikowanych standardów	54
2.24.1. Opublikowane standardy i interpretacje, które zostały wydane i zastosowane przez Grupę od 1 stycznia 2015 w zakresie, który dotyczył działalności Grupy	54
2.24.2. Opublikowane standardy i interpretacje, które zostały wydane, ale jeszcze nie obowiązują i nie zostały wcześniej zastosowane przez Grupę	55
3. ISTOTNE SZACUNKI	69
3.1. Utrata wartości aktywów finansowych	69
3.2. Utrata wartości portfela kredytowego	70
3.3. Metody wyceny instrumentów finansowych	72
3.4. Kalkulacja rezerw	72
3.5. Wartości niematerialne rozpoznane w wyniku połączenia z Polbank EFG – test na utratę wartości	73
3.6. Okres użytkowania oraz utrata wartości aktywów trwałych i pozostałych wartości niematerialnych	75
NOTY OBJAŚNIAJĄCE DO SKONSOLIDOWANEGO RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	77
4. INFORMACJE DOTYCZĄCE SEGMENTÓW DZIAŁALNOŚCI	77
5. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK	83
6. ODPISY NETTO Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW FINANSOWYCH ORAZ REZERW NA ZOBOWIĄZANIA POZABILANSOWE	84
7. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT	86
8. WYNIK NA INSTRUMENTACH FINANSOWYCH WYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ I Z POZYCJI WYMIANY	87
9. OGÓLNE KOSZTY ADMINISTRACYJNE	88
9.1. Wynagrodzenia	88
9.2. Pozostałe ogólne koszty administracyjne	88
10. POZOSTAŁE PRZYCHODY I KOSZTY OPERACYJNE	89
11. PODATEK DOCHODOWY	90
12. ZYSK NETTO PRZYPADAJĄCY NA JEDNĄ AKCJĘ	92
12.1. Podstawowy zysk przypadający na jedną akcję	92
12.2. Rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję	92
NOTY OBJAŚNIAJĄCE DO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ	93
13. KASA I ŚRODKI W BANKU CENTRALNYM	93
14. NALEŻNOŚCI OD BANKÓW	93
15. POCHODNE INSTRUMENTY FINANSOWE I INSTRUMENTY WBUDOWANE	94
15.1. Pochodne instrumenty finansowe	94
16. RACHUNKOWOŚĆ ZABEZPIECZEŃ	96
17. AKTYWA FINANSOWE PRZEZNACZONE DO OBROTU	99
18. INWESTYCYJNE PAPIERY WARTOŚCIOWE	99
19. KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM	101
20. WARTOŚCI NIEMATERIALNE	106
21. RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE	108
22. INNE AKTYWA	110
23. ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW I POZOSTAŁYCH MONETARNYCH INSTYTUCJI FINANSOWYCH	112
24. ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW	113
25. ZOBOWIĄZANIA PODPORZĄDKOWANE	113
26. ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU EMISJI DŁUŻNYCH PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	114
27. POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA	115
28. GRUPA JAKO LEASINGOBIORCA	115
29. GRUPA JAKO LEASINGODAWCA	116

Spis treści (cd.)

30.	REZERWY	118
31.	KAPITAŁY	119
32.	ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE	121
33.	AKTYWA, NA KTÓRYCH USTANOWIONO ZABEZPIECZENIA I O OGRANICZONEJ MOŻLIWOŚCI DYSPONOWANIA	122
34.	SEKURYTYZACJA ORAZ SPRZEDAŻ NALEŻNOŚCI.....	122
34.1.	<i>Syntetyczna sekurytyzacja portfela kredytów korporacyjnych w Jednostce Dominującej</i>	<i>122</i>
34.2.	<i>Sekurytyzacja wierzytelności leasingowych</i>	<i>123</i>
34.3.	<i>Sprzedaż należności.....</i>	<i>124</i>
35.	DZIAŁALNOŚĆ POWIERNICZA.....	124
36.	INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE DO SPRAWOZDANIA Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH.....	125
37.	WYNIK NA INSTRUMENTACH FINANSOWYCH	127
38.	WARTOŚĆ GODZIWA AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH	127
39.	KOMPENSOWANIE AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH.....	134
40.	TRANSAKCJE Z JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI	137
41.	ZDARZENIA PO DACIE SPRAWOZDAWCZEJ	141
	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM	143
42.	CHARAKTER I ZAKRES RYZYKA ZWIĄZANEGO Z INSTRUMENTAMI FINANSOWYMI	143
43.	RYZYSKO KREDYTOWE.....	147
44.	RYZYSKO UTRATY PŁYNNOŚCI	169
45.	POZOSTAŁE RYZYKA RYNKOWE	172
45.1.	<i>Ryzyko rynkowe</i>	<i>172</i>
45.2.	<i>Ryzyko walutowe</i>	<i>172</i>
45.3.	<i>Ryzyko zmiany stopy procentowej dla przepływów pieniężnych i wartości godziwej.....</i>	<i>174</i>
45.4.	<i>Ryzyko operacyjne.....</i>	<i>180</i>

Skonsolidowany rachunek zysków i strat

		Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014
	Nota		
Przychody z tytułu odsetek		1 917 818	2 148 490
Koszty z tytułu odsetek		-836 571	-924 161
Wynik z tytułu odsetek	5	1 081 247	1 224 329
Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	6	-186 796	-106 555
<i>w tym Odzyski ze sprzedaży wierzytelności i inne</i>		35 060	261 712
Przychody z tytułu prowizji i opłat		707 718	706 231
Koszty z tytułu prowizji i opłat		-94 199	-93 470
Wynik z tytułu prowizji i opłat	7	613 519	612 761
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany	8	39 592	58 478
Ogólne koszty administracyjne	9	-1 359 427	-1 349 363
Pozostałe przychody operacyjne	10	90 309	67 418
Pozostałe koszty operacyjne	10	-25 095	-61 505
Zysk brutto		253 349	445 562
Podatek dochodowy	11	-67 171	-108 623
Zysk netto		186 178	336 939
Zysk przypadający akcjonariuszom niesprawującym kontroli		0	-741
Zysk przypadający akcjonariuszom Jednostki Dominującej		186 178	337 680
Średnia ważona liczba akcji zwykłych (w szt.)	12	248 260	243 335
Zysk przypadający akcjonariuszom Jednostki Dominującej na jedną akcję zwykłą (w zł)	12	750	1 388
Średnia ważona rozwodniona liczba akcji zwykłych (w szt.)	12	248 260	243 335
Rozwodniony Zysk przypadający akcjonariuszom Jednostki Dominującej na jedną akcję zwykłą (w zł)	12	750	1 388

Noty przedstawione na stronach 12-181 stanowią integralną część niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów

	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014
Zysk netto	186 178	336 939
Pozostałe dochody podlegające opodatkowaniu, które mogą być przeniesione do wyniku, w tym:	51 590	-37 264
Wycena instrumentów pochodnych zabezpieczających przepływy pieniężne brutto	10 585	-52 419
Podatek dochodowy dotyczący instrumentów pochodnych zabezpieczających przepływy pieniężne	-2 011	9 960
Wycena aktywów dostępnych do sprzedaży brutto	53 106	6 415
Podatek dochodowy dotyczący aktywów dostępnych do sprzedaży	-10 090	-1 219
Dochody całkowite netto	237 768	299 676
Dochody całkowite przypadające akcjonariuszom niesprawującym kontroli	0	-741
Dochody całkowite przypadające akcjonariuszom Jednostki Dominującej	237 768	300 417

Noty przedstawione na stronach 12-181 stanowią integralną część niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

Aktywa	Nota	Na dzień 31 grudnia 2015	Na dzień 31 grudnia 2014
Kasa i środki w Banku Centralnym	13	2 703 510	2 683 875
Należności od banków	14	1 326 350	654 891
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	17	12 570 410	361 623
Pochodne instrumenty finansowe	15	562 046	900 712
Inwestycyjne papiery wartościowe	18	3 841 655	12 529 109
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	19	39 206 125	39 819 298
Wartości niematerialne	20	551 659	589 399
Rzeczowe aktywa trwałe	21	276 229	302 996
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	11	559 285	487 800
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego		2 173	27 937
Inne aktywa	22	305 501	290 725
Aktywa razem		61 904 943	58 648 365

Zobowiązania i kapitały	Nota	Na dzień 31 grudnia 2015	Na dzień 31 grudnia 2014
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	23	13 088 797	16 389 675
Pochodne instrumenty finansowe	15	1 478 611	1 124 302
Zobowiązania wobec klientów	24	37 762 146	32 878 290
Zobowiązania podporządkowane	25	724 789	320 006
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	26	1 758 677	1 136 394
Pozostałe zobowiązania	27	430 018	380 974
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego		110 267	47 053
Rezerwy	30	162 323	220 096
Zobowiązania razem		55 515 628	52 496 791

Kapitały własne przypadające właścicielom Jednostki Dominującej		6 389 315	6 151 515
Kapitał akcyjny	31	2 256 683	2 256 683
Kapitał zapasowy		2 370 746	2 357 406
Pozostałe kapitały	31	1 018 927	947 287
Wynik z lat ubiegłych i roku bieżącego	31	742 959	590 139
Udziały niekontrolujące		0	59
Kapitały razem		6 389 315	6 151 574
Zobowiązania i kapitały razem		61 904 943	58 648 365

Noty przedstawione na stronach 12-181 stanowią integralną część niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane zestawienie zmian w kapitałach własnych

Stan na 1 stycznia 2015	Nota			Niepodzielony wynik finansowy		Kapitały przypadające właścicielom Jednostki Dominującej	Udziały niekontrolujące	Kapitały razem
		Kapitał akcyjny	Kapitał zapasowy	Pozostałe kapitały	Wynik finansowy lat ubiegłych	Wynik bieżącego okresu		
		2 256 683	2 357 406	947 287	252 459	337 680	6 151 515	59 6 151 573
Wycena aktywów dostępnych do sprzedaży netto		0	0	43 016	0	0	43 016	0 43 016
Wycena instrumentów pochodnych zabezpieczających przepływy pieniężne netto		0	0	8 574	0	0	8 574	0 8 574
Zysk netto za bieżący okres		0	0	0	0	186 178	186 178	0 186 178
Dochody całkowite razem		0	0	51 590	0	186 178	237 768	0 237 768
Przeniesienie wyniku netto na wynik finansowy z lat ubiegłych		0	0	0	337 680	-337 680	0	0 0
Nabycie udziałów od jednostek niesprawujących kontroli		0	0	50	-18	0	32	-59 -27
Transakcje z właścicielami		0	13 340	20 000	-33 340	0	0	0 0
Przeniesienie wyniku netto na fundusz ogólnego ryzyka bankowego		0	0	20 000	-20 000	0	0	0 0
Przeniesienie wyniku netto na kapitał zapasowy		0	13 340	0	-13 340	0	0	0 0
Stan na 31 grudnia 2015	31	2 256 683	2 370 746	1 018 927	556 781	186 178	6 389 315	0 6 389 315

Noty przedstawione na stronach 12-181 stanowią integralną część niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane zestawienie zmian w kapitałach własnych (cd.)

	Nota	Niepodzielony wynik finansowy				Kapitały przypadające właścicielom Jednostki Dominującej	Udziały niekontrolujące	Kapitały razem
		Kapitał akcyjny	Kapitał zapasowy	Pozostałe kapitały	Wynik finansowy lat ubiegłych	Wynik bieżącego okresu		
Stan na 1 stycznia 2014		2 207 461	2 366 229	944 550	155 443	147 412	5 821 095	297 557 6 118 652
Wycena aktywów dostępnych do sprzedaży netto		0	0	5 196	0	0	5 196	0 5 196
Wycena instrumentów pochodnych zabezpieczających przepływy pieniężne netto		0	0	-42 460	0	0	-42 460	0 -42 460
Zysk netto za bieżący okres		0	0	0	0	337 680	337 680	-741 336 939
Dochody całkowite razem		0	0	-37 264	0	337 680	300 417	-741 299 676
Emisja akcji		49 222	73 774	0	0	0	122 996	0 122 996
Przeniesienie wyniku netto na wynik finansowy z lat ubiegłych		0	0	0	147 412	-147 412	0	0 0
Nabycie udziałów od jednostek niesprawujących kontroli		0	-99 519	0	-2 924	0	-102 443	-277 557 -380 000
Dywidendy wypłacone		0	0	0	0	0	0	-20 000 -20 000
Pozostałe związane z konsolidacją		0	1 341	0	8 109	0	9 450	800 10 250
Transakcje z właścicielami		49 222	89 355	40 000	-55 581	0	122 996	0 122 996
Przeniesienie wyniku netto na fundusz ogólnego ryzyka bankowego		0	0	40 000	-40 000	0	0	0 0
Przeniesienie wyniku netto na kapitał zapasowy		0	15 581	0	-15 581	0	0	0 0
Stan na 31 grudnia 2014	31	2 256 683	2 357 406	947 287	252 459	337 680	6 151 515	59 6 151 574

Noty przedstawione na stronach 12-181 stanowią integralną część niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych

Działalność operacyjna	Nota	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014
Zysk brutto		253 349	445 562
Korekty o pozycje:		564 944	768 427
Amortyzacja	20, 21	161 319	177 403
Niezrealizowane różnice kursowe		210 463	316 668
(Zysk)/strata ze zbycia inwestycji oraz składników rzeczowego majątku trwałego		-2 791	15 742
Przeniesienie odsetek i dywidend dotyczących działalności inwestycyjnej i finansowej		227 496	319 473
Pozostałe korekty		-31 543	-60 860
Zmiany stanu aktywów i pasywów :		-10 271 892	11 597 232
Pozostałe lokaty w innych bankach oraz kredyty i pożyczki udzielone innym bankom	36	-611 919	-360 664
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	36	-12 387 979	8 171 823
Inwestycyjne papiery wartościowe		0	2 347
Pochodne instrumenty finansowe	36	502 397	147 329
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	36	-775 381	-3 782 707
Inne aktywa		8 742	35 996
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	36	-2 766 332	2 479 619
Zobowiązania wobec klientów	36	4 999 566	3 561 195
Pozostałe zobowiązania		53 522	-60 182
Rezerwy		-57 736	-630
Podatek dochodowy zapłacony/otrzymany		-87 711	31 364
Odsetki otrzymane		1 797 488	2 019 242
Odsetki zapłacone		-946 549	-647 500
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej		-9 453 599	12 811 221

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych (cd.)

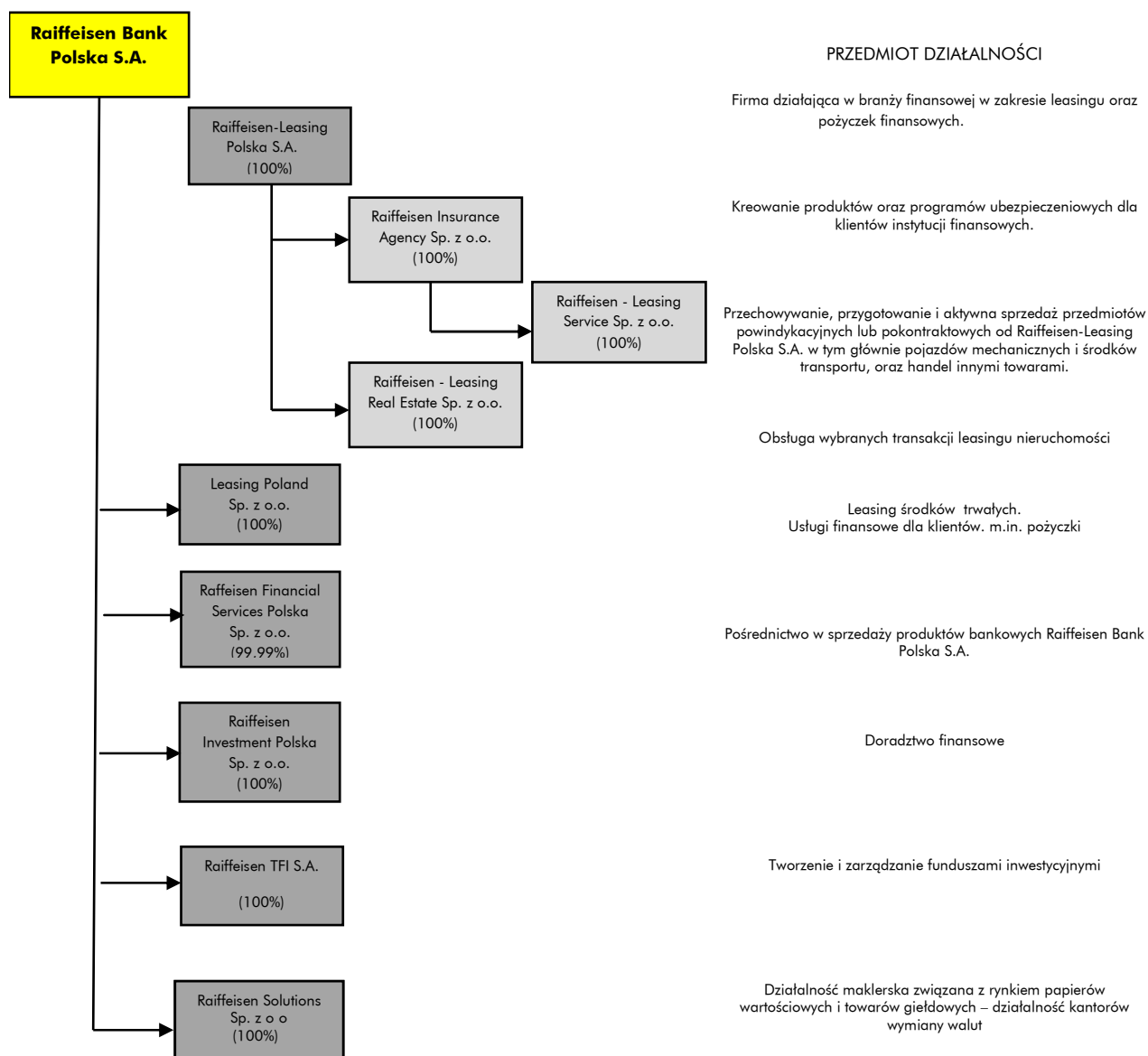
Działalność inwestycyjna	Nota	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014
Wpływy z tytułu sprzedaży inwestycyjnych papierów wartościowych		16 258 264	1 429 174
Wpływy z tytułu sprzedaży składników rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych		9 721	3 530
Środki pieniężne pozyskane w związku z objęciem konsolidacją		0	38 399
Wydatki z tytułu nabycia inwestycyjnych papierów wartościowych		-7 447 638	-12 157 658
Wydatki z tytułu nabycia akcji w spółkach zależnych		-29	-380 000
Wydatki z tytułu nabycia składników rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych		-78 626	-100 434
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej		8 741 692	-11 166 990
Działalność finansowa			
Wpływy z tytułu zaciągnięcia zobowiązań podporządkowanych i długoterminowych kredytów bankowych		4 982 691	3 462 598
Wydatki z tytułu spłaty zobowiązań podporządkowanych i długoterminowych kredytów bankowych		-4 759 481	-6 101 825
Wpływy z tytułu emisji papierów dłużnych		617 700	1 134 434
Wydatki z tytułu spłaty odsetek od papierów dłużnych		-29 354	0
Wpływy z emisji akcji		0	122 996
Dywidendy zapłacone		0	-20 000
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej		811 555	-1 401 797
Zmiana stanu środków pieniężnych netto		99 648	242 434
Środki pieniężne na początek okresu	36	2 813 558	2 571 124
Środki pieniężne na koniec okresu	36	2 913 206	2 813 558

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego

1. Informacje ogólne

Jednostką sporządzającą skonsolidowane sprawozdanie finansowe jest **Raiffeisen Bank Polska S.A.** z siedzibą w Warszawie 00-549, ul. Piękna 20 wpisany do polskiego Krajowego Rejestru Sądowego jako Spółka Akcyjna pod numerem KRS 0000014540.

Skład Grupy Kapitałowej Raiffeisen Bank Polska S.A. prezentuje poniższy schemat:

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Konsolidacją metodą pełną objęte zostały następujące jednostki:

- **Raiffeisen Bank Polska S.A. („Jednostka Dominująca”)**
- **Raiffeisen-Leasing Polska S.A.**
- **Raiffeisen Insurance Agency Sp. z o.o.**
- **Raiffeisen-Leasing Service Sp. z o.o.**
- **Raiffeisen-Leasing Real Estate Sp. z o.o.**
- **Raiffeisen Financial Services Polska Sp. z o.o.**
- **Raiffeisen Investment Polska Sp. z o.o.**
- **Raiffeisen Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.**
- **Raiffeisen Solutions Sp. z o.o.**

Ponadto Grupa obejmuje konsolidacją spółki celowe Compass Variety Funding LTD oraz ROOF Poland 2014 LTD, obie z siedzibą w Irlandii, z wykorzystaniem których Grupa przeprowadziła sekurytyzację wierzytelności leasingowych. Spółki te zostały objęte konsolidacją, ponieważ zgodnie z MSSF 10 Jednostka Dominująca sprawuje nad nimi kontrolę, mimo iż nie posiada w nich zaangażowania kapitałowego (z tego względu nie zostały one zaprezentowane w powyższej strukturze kapitałowej Grupy).

Program sekurytyzacji wierzytelności leasingowych prowadzony z wykorzystaniem spółki celowej Compass Variety Funding LTD został zakończony 2 kwietnia 2015 roku, spółka ta została objęta konsolidacją do dnia zakończenia programu sekurytyzacji.

Sekurytyzowane wierzytelności leasingowe prezentowane są w aktywach Grupy z uwagi na niespełnienie warunków wyłączenia składnika aktywów ze sprawozdania z sytuacji finansowej określonych w MSR 39 pkt. 19, w szczególności warunku obowiązku niezwłocznego przekazywania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów.

Spółka Leasing Poland Sp. z o.o. nie została objęta konsolidacją ze względu na jej nieistotność.

Grupa Kapitałowa Raiffeisen Bank Polska S.A. prowadzi działalność w zakresie bankowości detalicznej, korporacyjnej oraz działalności inwestycyjnej, leasingowej i faktoringowej na terenie Polski, zatrudniając 6 051 osób na koniec 2015 roku (6 267 osoby na koniec 2014 roku).

Występujące w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym określenia oznaczają odpowiednio:

Bank lub Jednostka Dominująca – Raiffeisen Bank Polska S.A.

Jednostki Zależne – Raiffeisen-Leasing Polska S.A., Raiffeisen Insurance Agency Sp. z o.o., Raiffeisen Financial Services Polska Sp. z o.o., Raiffeisen-Leasing Service Sp. z o.o., Raiffeisen Leasing Real Estate Sp.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

z o.o., Leasing Poland Sp. z o.o., Raiffeisen Investment Polska Sp. z o.o., Raiffeisen Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A., Raiffeisen Solutions Sp. z o.o.,

RZB – Raiffeisen Zentralbank Österreich AG, będący jednostką nadrzędną najwyższego szczebla

RBI – Raiffeisen Bank International AG, będący jednostką nadrzędną

Grupa lub Grupa Kapitałowa – Grupę Kapitałową Raiffeisen Bank Polska S.A.

Grupa RZB – Grupę Kapitałową Raiffeisen Zentralbank Oesterreich AG (RZB), w skład której wchodzi między innymi banki kontrolowane przez RBI i RZB z Europy Środkowej i Wschodniej, oddziały zagraniczne RZB, austriackie instytucje finansowe oraz inne instytucje wspomagające.

Zatwierdzenie niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Zarząd Jednostki Dominującej dokonał zatwierdzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego w dniu 8 marca 2016 roku.

Informacje o akcjonariuszach Jednostki Dominującej

Akcjonariuszem większościowym Jednostki Dominującej jest Raiffeisen Bank International, który powstał z obszarów wydzielonych z Raiffeisen Zentralbank Österreich AG (RZB) i Raiffeisen International Bank-Holding AG (RI). RBI jest całkowicie skonsolidowanym podmiotem zależnym RZB. RZB posiada 60,7% akcji RBI. Pozostała część kapitału akcyjnego jest w wolnym obrocie na wiedeńskiej giełdzie papierów wartościowych, na której Raiffeisen notowany jest od 2005 roku. RBI jest spółką nadrzędną dla Raiffeisen Bank Polska S.A i posiada w nim 100% udziału.

Istotne zmiany w strukturze Grupy w bieżącym okresie sprawozdawczym

W okresie objętym niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym wystąpiły następujące istotne zmiany w strukturze Grupy:

- Zakończone zostało postępowanie likwidacyjne spółki TELPOL3 S.A. w likwidacji. Wykreślenie spółki z Krajowego Rejestru Sądowego nastąpiło 30 czerwca 2015 roku;
- Jednostka Dominująca nabyła 50,01% udziałów z Spółce Raiffeisen Investment Sp. z o.o. i w konsekwencji posiada obecnie 100% udziałów w tej spółce. Akt notarialny dotyczący nabycia udziałów został podpisany 24 czerwca 2015 roku;
- Zakończone zostało postępowanie likwidacyjne spółki RI Inwestycje. Wykreślenie spółki z Krajowego Rejestru Sądowego nastąpiło 21 grudnia 2015 roku;
- W październiku 2015 roku Bank powołał Spółkę Raiffeisen Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A. której przewidywaną formą działalności będzie tworzenie funduszy inwestycyjnych i

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

zarządzanie nimi. Obecnie spółka oczekuje na wymagane w tym zakresie zezwolenie Komisji Nadzoru Finansowego.

- We wrześniu 2015 roku spółka celowa Compass Variety Funding LTD została zlikwidowana.

Skład Zarządu Jednostki Dominującej według stanu na 31 grudnia 2015 roku

Piotr Czarnecki	– Prezes Zarządu
Maciej Bardan	– Pierwszy Wiceprezes Zarządu
Jan Czeremcha	– Wiceprezes Zarządu
Ryszard Drużyński	– Wiceprezes Zarządu
Łukasz Januszewski	– Członek Zarządu
Piotr Konieczny	– Członek Zarządu
Marek Patuła	– Członek Zarządu

Skład Rady Nadzorczej Jednostki Dominującej według stanu na 31 grudnia 2015 roku

Karl Sevelde	– Przewodniczący Rady Nadzorczej
Martin Grüll	– Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej
Klemens Breuer	– Członek Rady Nadzorczej
Władysław Gołębiowski	– Członek Rady Nadzorczej
Andreas Gschwenter	– Członek Rady Nadzorczej
Peter Lennkh	– Członek Rady Nadzorczej
Selcuk Sari	– Członek Rady Nadzorczej
Herbert Stepic	– Członek Rady Nadzorczej
Johann Strobl	– Członek Rady Nadzorczej

W trakcie roku obrotowego kończącego się 31 grudnia 2015 roku miały miejsce następujące zmiany w składzie Rady Nadzorczej:

- w dniu 31 marca 2015 roku Aris Bogdaneris złożył rezygnację z pełnionej funkcji Członka Rady Nadzorczej,
- w dniu 8 września 2015 roku Andreas Gschwenter został powołany na Członka Rady Nadzorczej Jednostki Dominującej.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

2. Opis istotnych zasad rachunkowości

2.1. Podstawa sporządzenia sprawozdania finansowego

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy zostało sporządzone za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 roku, dane porównawcze zaprezentowano za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2014 roku. Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone w złotych polskich, a wszystkie wartości, o ile nie wskazano inaczej, zostały podane w tysiącach złotych (tys. zł).

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone w oparciu o założenie kontynuowania przez Grupę działalności gospodarczej w niezmnieszonej istotnie zakresie, w okresie nie krótszym niż rok od dnia sprawozdawczego.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy uwzględnia wymogi wszystkich zatwierdzonych przez Unię Europejską Międzynarodowych Standardów Rachunkowości, Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej oraz związanych z nimi interpretacji. Zmiany standardów i interpretacji, które weszły w życie od 1 stycznia 2015 roku oraz ich wpływ na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy - zostały zaprezentowane w nocie 2.24.1 do skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie nie uwzględnia zmian standardów i interpretacji, które oczekują na zatwierdzenie przez Unię Europejską bądź zostały zatwierdzone przez Unię Europejską, ale weszły lub wejdą w życie dopiero po dniu sprawozdawczym (nota 2.24.2 do skonsolidowanego sprawozdania finansowego).

W okresie objętym sprawozdaniem finansowym Grupa nie dokonała istotnych zmian zasad rachunkowości w zakresie wyceny aktywów i pasywów oraz pomiaru wyniku finansowego w stosunku do zasad przyjętych w poprzednim okresie.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy zostało sporządzone w oparciu o następujące zasady wyceny:

- według wartości godziwej dla: instrumentów pochodnych, aktywów i zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu, aktywów finansowych wyznaczonych w momencie początkowego ujęcia jako aktywa finansowe wyceniane przez wynik finansowy oraz aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, za wyjątkiem tych, dla których nie można wiarygodnie ustalić wartości godziwej,
- według zamortyzowanego kosztu dla pozostałych aktywów finansowych, w tym dla kredytów i pożyczek oraz pozostałych zobowiązań finansowych
- według kosztu historycznego dla aktywów i zobowiązań niefinansowych,

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

- aktywa trwałe (lub grupy do zbycia) przeznaczone do sprzedaży wyceniane są w niższej z następujących dwóch kwot: ich wartości bilansowej lub wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia.

2.2. Oświadczenie o zgodności

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe („skonsolidowane sprawozdanie finansowe”) Grupy zostało sporządzone zgodnie z wymogami Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej, które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską i innymi obowiązującymi przepisami prawa.

2.3. Pozycje wyrażone w walutach obcych

Pozycje zawarte w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym wycenia się w walucie podstawowego środowiska gospodarczego, w którym Grupa prowadzi działalność (tzw. waluta funkcjonalna). Skonsolidowane sprawozdanie finansowe prezentowane jest w złotych polskich (zł), który jest walutą funkcjonalną.

Transakcje wyrażone w walutach obcych przelicza się na walutę funkcjonalną według kursu obowiązującego w dniu transakcji. Pozycje pieniężne sprawozdania z sytuacji finansowej wyrażone w walutach obcych przelicza się na walutę funkcjonalną według kursu obowiązującego na dzień sprawozdawczy (tj. kursu średniego ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski, obowiązującego na koniec okresu sprawozdawczego).

Wszystkie powstałe różnice kursowe, w tym zyski i straty kursowe z tytułu rozliczenia transakcji ujmuje się w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany” - za wyjątkiem różnic kursowych powstałych na instrumentach finansowych dostępnych do sprzedaży, które wykazywane są w pozostałych całkowitych dochodach.

2.4. Konsolidacja

Jednostki zależne to jednostki, wobec których Jednostka Dominująca sprawuje kontrolę.

Jednostka Dominująca sprawuje kontrolę nad jednostką, w której dokonano inwestycji, wtedy i tylko wtedy, gdy Jednostka Dominująca jednocześnie:

- sprawuje władzę na jednostką, w której dokonano inwestycji,
- z tytułu swojego zaangażowania w jednostce, w której dokonano inwestycji, podlega ekspozycji na zmienne wyniki finansowe lub posiada prawa do zmiennych wyników finansowych, oraz
- posiada możliwość wykorzystania sprawowanej władzy nad jednostką, w której dokonano inwestycji do wywierania wpływu na wysokość swoich wyników finansowych.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Jednostki zależne podlegają konsolidacji metodą pełną od dnia przejęcia nad nimi kontroli przez Grupę. Konsolidowanie jednostek zależnych ustaje z dniem utraty kontroli. Polityka rachunkowości jednostek zależnych jest dostosowana do polityki rachunkowości Grupy.

W 2015 Jednostka Dominująca objęła konsolidacją spółkę Raiffeisen Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.

W okresie objętym niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym nie wystąpiły postanowienia umowne wymagające od Grupy udzielenia wsparcia finansowego żadnej z konsolidowanych spółek celowych, w tym zdarzenia lub okoliczności narażające Grupę na straty.

Zgodnie z postanowieniami umownymi Raiffeisen Leasing Polska S.A. udzielił pożyczek nabywcom sekurytyzowanych należności leasingowych w następującej wartości obejmującej naliczone niezapłacone odsetki: 253 049 tys. zł na 31 grudnia 2015 (ROOF Poland 2014 LTD). Na 31 grudnia 2014 roku: 333 352 tys. zł (ROOF Poland 2014 LTD) i 77 563 tys. zł (Compass Variety Funding LTD).

Jednostki zależne w okresie od dnia objęcia nad nimi kontroli przez Jednostkę Dominującą do dnia ustania kontroli podlegają pełnej konsolidacji, co polega na sumowaniu poszczególnych odpowiadających pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej, rachunku zysków i strat Jednostki Dominującej oraz jednostek zależnych w pełnej wysokości oraz dokonaniu odpowiednich korekt i wyłączeń konsolidacyjnych.

Wyłączeniu podlegają transakcje wewnątrzgrupowe i salda wewnątrzgrupowe (wzajemne należności i zobowiązania oraz inne rozrachunki o podobnym charakterze jednostek objętych konsolidacją) oraz niezrealizowane zyski i straty lub przychody i koszty powstałe w wyniku transakcji wewnątrzgrupowych. Wyłączeniu podlegają również dywidendy naliczone lub wypłacone przez Jednostki Zależne Jednostce Dominującej i innym jednostkom objętym konsolidacją oraz bilansowa wartość udziałów posiadanych przez Jednostkę Dominującą w Jednostkach Zależnych oraz kapitał własny tych jednostek na moment ich nabycia.

Nabycia Jednostek Zależnych (objęcia kontroli) przez Grupę rozlicza się na dzień nabycia metodą nabycia. W dniu nabycia ujmuje się możliwe do zidentyfikowania nabyte aktywa i przejęte zobowiązania oraz wszelkie niekontrolujące udziały w jednostce przejmowanej wyceniane według ich wartości godziwych na dzień nabycia.

Sumę:

- przekazanej zapłaty (wycenianej według wartości godziwej na dzień nabycia),
- kwoty wszelkich niekontrolujących udziałów w podmiocie przejmowanym (wycenionych w wartości godziwej lub w wartości proporcjonalnego udziału niekontrolujących udziałów w możliwych do zidentyfikowania aktywach netto przejmowanego podmiotu) oraz

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

- udziału w kapitale podmiotu przejmowanego, należącego poprzednio do Jednostki Dominującej (wycenionego według wartości godziwej na dzień nabycia) - w przypadku połączenia realizowanego etapami

porównuje się do wartości netto możliwych do zidentyfikowania nabytych aktywów i przejętych zobowiązań. W przypadku, gdy różnica pomiędzy tymi pozycjami stanowi nadwyżkę, rozpoznaje się ją jako wartość firmy, w przeciwnym wypadku różnicę tę ujmuje się bezpośrednio w rachunku zysków i strat.

W procesie połączenia z innymi podmiotami może powstać wartość firmy i inne wartości niematerialne – zasady rachunkowości ich dotyczące omówiono w notcie 2.16 skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

2.5. Ustalenie wyniku finansowego

2.5.1. Przychody i koszty z tytułu odsetek

Grupa rozpoznaje przychody odsetkowe od aktywów finansowych, jeżeli jest prawdopodobne, że w przyszłości uzyska korzyści ekonomiczne i kwota przychodu może być wyceniona w wiarygodny sposób.

W rachunku zysków i strat ujmowane są przychody i koszty odsetkowe dotyczące instrumentów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej oraz aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy i papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży. W ramach przychodów i kosztów odsetkowych prezentowane są również odsetki od pochodnych instrumentów finansowych, stanowiących pozycję zabezpieczającą w ramach stosowanej przez Grupę rachunkowości zabezpieczeń.

Metoda efektywnej stopy procentowej jest metodą obliczania zamortyzowanego kosztu składnika aktywów lub zobowiązań finansowych oraz alokacji związanych z nimi przychodów lub kosztów z tytułu odsetek do właściwego okresu. Efektywna stopa procentowa jest stopą, którą dyskontowane są przyszłe przepływy pieniężne do bieżącej wartości bilansowej netto danego aktywa lub zobowiązania finansowego. Przy obliczaniu efektywnej stopy procentowej przepływy pieniężne szacowane są przy uwzględnieniu warunków umownych danego instrumentu finansowego, nie biorąc jednak pod uwagę możliwych przyszłych strat z tytułu niespłaconych kredytów. Kalkulacja ta uwzględnia wszystkie płatności odsetkowe, prowizje i opłaty zapłacone lub otrzymane między stronami umowy, oraz wszelkie inne premie lub dyskonta.

Dla udzielonych oraz otrzymanych kredytów i pożyczek o nieustalonych harmonogramach przyszłych przepływów pieniężnych lub o nieustalonych terminach zmian oprocentowania, dla których nie można ustalić efektywnej stopy procentowej, prowizje i opłaty otrzymane i zapłacone są rozliczane liniowo.

W przypadku instrumentów finansowych dla których rozpoznano utratę wartości, przychody odsetkowe są naliczane od wartości bieżącej należności (czyli wartości pomniejszonej o odpis aktualizujący wartość) przy

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

zastosowaniu stopy procentowej użytej do zdyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych dla celów wyceny utraty wartości.

2.5.2. Przychody i koszty z tytułu prowizji i opłat

Opłaty i prowizje otrzymane i zapłacone bezpośrednio związane z powstaniem aktywów lub zobowiązań finansowych są prezentowane w przychodach lub kosztach odsetkowych zgodnie z zasadami opisanymi w nocie 2.5.1 skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Pozostałe opłaty i prowizje są rozliczane liniowo lub ujmowane jednorazowo w przychodach i kosztach z tytułu prowizji i opłat.

Do prowizji rozliczanych liniowo przez okres życia produktu zaliczane są prowizje i opłaty otrzymane oraz zapłacone dotyczące wystawienia gwarancji i akredytyw.

Prowizje otrzymywane lub płacone z tytułu wykonania określonych usług finansowych są ujmowane w rachunku zysków i strat jednorazowo w momencie wykonania usługi np. prowizje za przelewy, operacje gotówkowe, opłaty związane z obsługą środków pieniężnych.

Prowizje dotyczące kredytów konsorcyjnych organizowanych przez Grupę są rozpoznawane w momencie zakończenia procesu aranżacji konsorcjum, pod warunkiem, że Grupa nie jest jednym z podmiotów finansujących albo zachowuje część finansowania, przy takiej samej efektywnej stopie procentowej dla porównywalnego ryzyka jak pozostali uczestnicy konsorcjum.

2.5.2.1. Przychody i koszty z tytułu opłat i prowizji powiązanych z ubezpieczeniami

Przychody z bancassurance

Grupa osiąga przychody z tytułu „bancassurance”, tj. sprzedaży poprzez kanały dystrybucji Grupy produktów ubezpieczeniowych. W celu odzwierciedlenia treści ekonomicznej oraz właściwego ujęcia przychodów i kosztów dotyczących oferowanych produktów ubezpieczeniowych, Grupa przyjęła odrębne zasady prezentacji i rozliczenia opłat uzyskiwanych z tytułu bancassurance w zależności od występowania powiązania produktu ubezpieczeniowego z instrumentem finansowym oferowanym na rzecz tego samego klienta bądź braku takiego powiązania. W przypadku wykazania powiązania dwóch lub większej liczby transakcji, kryteria ujmowania przychodu stosuje się łącznie do tych transakcji.

Bezpośrednie powiązanie produktu ubezpieczeniowego z instrumentem finansowym występuje w szczególności, gdy jest spełniony co najmniej jeden z dwóch warunków:

- 1) instrument finansowy jest oferowany przez Grupę zawsze z produktem ubezpieczeniowym,
- 2) produkt ubezpieczeniowy jest oferowany przez Grupę wyłącznie z instrumentem finansowym, tj. nie ma możliwości zakupu w Grupie produktu ubezpieczeniowego identycznego co do formy prawnej, warunków i treści ekonomicznej bez zakupu produktu łączonego z instrumentem finansowym.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

W przypadku braku zaistnienia co najmniej jednego z wymienionych warunków dokonywana jest dalsza analiza powiązania transakcji sprzedaży instrumentu finansowego i ubezpieczenia w oparciu o analizę treści ekonomicznej tych transakcji i przy wykorzystaniu kryteriów takich jak:

- a) stopień sprzedaży produktów łączonych, tj. procentowy udział instrumentów finansowych z ochroną ubezpieczeniową do ilości umów dotyczących instrumentów finansowych w portfelu Grupy,
- b) średnie rzeczywiste roczne oprocentowanie poszczególnych instrumentów finansowych w portfelu Grupy w podziale na zawierające ochronę ubezpieczeniową (w podziale na instrumenty finansowe zgodnie z ofertą produktową Grupy, produkty ubezpieczeniowe i grupy ubezpieczeń) i bez ochrony ubezpieczeniowej (w podziale na instrumenty finansowe zgodnie z ofertą produktową Grupy),
- c) możliwości przystąpienia do ochrony ubezpieczeniowej bez instrumentu finansowego,
- d) przy braku wymogu Grupy zawarcia przez klienta umowy ubezpieczenia do nabywanego przez niego instrumentu finansowego - liczby zbliżonych w zakresie warunków i zasad umów ubezpieczenia zawartych w innych zakładach ubezpieczeń niż zakład ubezpieczeń, którego produkty są oferowane przez Grupę łącznie z instrumentem finansowym,
- e) liczby rezygnacji i wysokości zwracanych prowizji – w podziale na instrumenty finansowe zgodnie z ofertą produktową Grupy, produkty ubezpieczeniowe i grupy ubezpieczeń,
- f) zakres czynności wykonywanych na rzecz ubezpieczyciela w trakcie trwania umowy ubezpieczenia.

Analizą powiązania produktu ubezpieczeniowego z instrumentem finansowym objęte są również instrumenty finansowe, które nie są oferowane umownie łącznie z umową ubezpieczenia.

Analiza powiązania transakcji sprzedaży produktów ubezpieczeniowych ze sprzedażą instrumentów finansowych dokonywana jest każdorazowo wraz z wprowadzeniem do oferty Grupy nowego produktu ubezpieczeniowego, jak również weryfikowana i uaktualniana corocznie dla całego portfela produktów oferowanego przez Grupę w celu potwierdzenia treści ekonomicznej tych produktów i związanych z nimi transakcji.

Produkty ubezpieczeniowe niepowiązane z instrumentami finansowymi

Przychody z tytułu produktów ubezpieczeniowych niepowiązanych z produktami kredytowymi oferowanymi przez Grupę, ujmowane są w księgach Grupy zgodnie z zasadą przewagi treści ekonomicznej nad formą prawną oraz z wykorzystaniem zasady współmierności przychodów i kosztów. W przypadku sprzedaży produktów ubezpieczeniowych, gdzie Grupa działa jedynie w roli agenta ubezpieczającego oraz nie ma obowiązku świadczenia dalszych usług bądź wykonywania czynności na rzecz ubezpieczyciela po dokonaniu sprzedaży produktu ubezpieczeniowego, przychody z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych ujmowane są jednorazowo w dniu rozpoczęcia lub odnowienia polis ubezpieczeniowych.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

W przypadku, gdy sprzedaż niepowiązanych produktów ubezpieczeniowych wiąże się z zobowiązaniem Grupy do świadczenia dodatkowych usług, innych niż doprowadzenie do zawarcia umowy ubezpieczenia, Grupa ujmuje przychody według stopnia zaawansowania usługi i w rezultacie część otrzymanego wynagrodzenia rozliczana jest przez okres, w którym Grupa ma obowiązek świadczenia usług wynikających z oferowanego produktu ubezpieczeniowego. Okres ten w znacznej mierze pokrywa się również z okresem, w którym Grupa narażona jest na ryzyko zwrotu pobranego wynagrodzenia w przypadku rezygnacji klienta.

W przypadku części produktów klienci zachowują prawo do anulowania ochrony ubezpieczeniowej i zwrotu nadpłaconej składki w dowolnym momencie. Dla takich produktów Grupa weryfikuje czy kwotę wynagrodzenia do rozpoznania można oszacować w wiarygodny sposób, a wpływ korzyści ekonomicznych z transakcji jest prawdopodobny oraz dokonuje wiarygodnego szacunku rezerwy na zwroty, czyli kwoty, o którą winna być pomniejszona suma wynagrodzenia do ujęcia, jako racjonalnie pewny przychód. Grupa ponadto pomniejsza przychody ujmowane jednorazowo o szacunek rezerwy dotyczącej części wynagrodzenia, która będzie zwracana w związku z przedterminowym zakończeniem umowy leasingu i sprzedażą bądź likwidacją środka trwałego będącego przedmiotem umowy ubezpieczeniowej.

Szacunek rezerwy na zwroty oparty jest na analizie historycznych informacji o rzeczywistych zwrotach w przeszłości oraz przewidywaniach, co do trendu zwrotów w przyszłości.

Produkty ubezpieczeniowe powiązane z instrumentami finansowymi

Prowizje z tytułu produktów ubezpieczeniowych powiązanych z instrumentami finansowymi rozliczane są według tzw. metody względnej wartości godziwej. Metoda względnej wartości godziwej polega na proporcjonalnej alokacji przychodu z tytułu łącznej transakcji kredytu i sprzedaży ubezpieczenia na następujące elementy: element kredytu, element usługi pośrednictwa ubezpieczeniowego, element rezerwy na zwroty wynagrodzenia, oraz element dotyczący innych czynności na rzecz ubezpieczyciela w okresie życia polisy ubezpieczeniowej.

Jednostka Dominująca raz w roku, na datę sprawozdawczą, dokonuje weryfikacji przyjętych parametrów wejściowych oraz kluczowych założeń w modelu bancassurance (poza rezerwami na zwroty, które są szacowane raz na pół roku). Dodatkowo na każdą datę sprawozdawczą Grupa dokonuje oceny, czy przyjęta polityka ujmowania przychodów i kosztów z bancassurance odpowiada treści ekonomicznej tych prowizji, oraz czy istnieje lepsza metoda ich ujmowania.

Prowizje z tytułu produktów ubezpieczeniowych powiązanych z instrumentami finansowymi (element kredytowy) rozliczane są metodą efektywnej stopy procentowej przez okres istnienia instrumentu finansowego. Przychody i koszty tego typu prezentowane są odpowiednio w przychodach i kosztach odsetkowych. Element usługi pośrednictwa jest ujmowany jednorazowo w przychodach prowizyjnych. Element dotyczący innych czynności na rzecz ubezpieczyciela jest rozliczany metodą liniową przez okres ochrony ubezpieczeniowej.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

2.5.3. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany

Wynik na aktywach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat i z pozycji wymiany zawiera zyski i straty powstałe ze zbycia oraz zmiany wartości godziwej instrumentów finansowych wyznaczonych jako wyceniane do wartości godziwej przy początkowym ujęciu, a także zyski i straty powstałe ze zbycia oraz zmiany wartości godziwej instrumentów przeznaczonych do obrotu.

Wynik ten obejmuje także wynik zrealizowany i niezrealizowany na walutowych instrumentach pochodnych, na instrumentach pochodnych opartych o stopę procentową, na instrumentach dłużnych i na instrumentach kapitałowych, a także wynik na instrumentach finansowych zabezpieczających.

Wynik na instrumentach finansowych zabezpieczających prezentuje skutki kompensowania zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego oraz pozycji zabezpieczanej wpływające na rachunek zysków i strat, tj. część zabezpieczenia, która jest nieefektywna.

Wynik z pozycji wymiany obejmuje dodatnie i ujemne różnice kursowe, zarówno zrealizowane jak i niezrealizowane, powstałe z rewaluacji aktywów i pasywów nominowanych w walutach obcych oraz wynik zrealizowany na transakcjach spot. Rewaluacja przeprowadzana jest na bazie dziennej w odniesieniu do kursu średniego ogłaszanego dla danej waluty przez NBP obowiązującego na dzień sprawozdawczy (zgodnie z zasadami opisanymi w nocie 2.3. skonsolidowanego sprawozdania finansowego).

W wyniku z pozycji wymiany ujmowany jest ponadto komponent walutowy z wyceny do wartości godziwej walutowych instrumentów pochodnych (FX forward, FX swap, CIRS – walutowe swapy stopy procentowej oraz opcje walutowe).

2.5.4. Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe

Wynik z tytułu odpisów netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe powstaje w wyniku zaewidencjonowania odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych, w tym przede wszystkim ekspozycji kredytowych wobec banków i klientów (por. nota 2.9. skonsolidowanego sprawozdania finansowego) oraz odzysków ze sprzedaży wierzytelności Grupy.

2.5.5. Pozostałe przychody i koszty operacyjne

Pozostałe przychody operacyjne obejmują głównie przychody dotyczące sprzedaży usług niezwiązanych z podstawową działalnością Grupy, jak również przychody z tytułu sprzedaży, likwidacji lub utraty wartości składników majątku trwałego (w tym aktywów przejętych za długi) oraz z tytułu odwrócenia utraty wartości tych składników, rozwiązania odpisów z tytułu pozostałych rezerw oraz przychody z tytułu windykacji wierzytelności Grupy.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Pozostałe koszty operacyjne są to głównie koszty windykacji, koszty wynikające z poniesienia straty ze sprzedaży lub likwidacji majątku trwałego (w tym aktywów przejętych za długi) oraz wartości niematerialnych i prawnych, koszty odnoszące się do kar, grzywien i odszkodowań, koszty zawiązania pozostałych rezerw oraz koszty dotyczące działalności niebankowej.

2.5.6. Inne pozycje wyniku finansowego

2.5.6.1. Świadczenia pracownicze

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze zawierają: wynagrodzenia, premie, płatne urlopy oraz składki na ubezpieczenia społeczne i ujmowane są jako koszty w momencie ich poniesienia. Grupa rozpoznaje zobowiązanie z tytułu niewykorzystanych urlopów pracowniczych. Zobowiązanie to prezentowane jest w pozycji Rezerwy.

2.5.6.2. Przychody z tytułu dywidend

Przychody z tytułu dywidend są ujmowane w rachunku zysków i strat w dniu ustalenia praw udziałowców/akcjonariuszy do ich otrzymania.

2.6. Prezentacja i wycena aktywów i zobowiązań finansowych

Ujmowanie transakcji w księgach dla każdej grupy instrumentów finansowych jest dokonywane w dniu rozliczenia transakcji.

Kompensowanie składników aktywów i zobowiązań finansowych jest dokonywane w przypadku, gdy Grupa posiada ważny i niezależny od przyszłych zdarzeń tytuł prawny do rozliczenia transakcji na bazie kwoty netto. Dodatkowo, jeżeli Grupa oraz jej kontrahenci mają intencję do przeprowadzenia kompensaty lub do jednoczesnej realizacji aktywów i zobowiązań finansowych, przy całkowitej eliminacji lub istotnym zmniejszeniu ryzyka kredytowego oraz ryzyka utraty płynności (patrz nota 39 skonsolidowanego sprawozdania finansowego).

Do długoterminowych aktywów i zobowiązań finansowych Grupa zalicza odpowiednio aktywa i zobowiązania finansowe o terminie zapadalności lub wymagalności powyżej 12 miesięcy od dnia sprawozdawczego.

2.7. Aktywa finansowe

Grupa klasyfikuje swoje aktywa finansowe do następujących kategorii: aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, aktywa dostępne do sprzedaży, inwestycje utrzymywane do terminu zapadalności oraz kredyty, pożyczki i inne należności.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

2.7.1. Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

Kategoria ta obejmuje trzy podkategorie: aktywa finansowe przeznaczone do obrotu, instrumenty finansowe wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przy początkowym ujęciu oraz pochodne instrumenty finansowe.

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu obejmują aktywa finansowe nabyte w celu odsprzedaży w bliskim terminie, aktywa finansowe będące częścią portfela określonych instrumentów finansowych, którymi zarządza się łącznie i dla których istnieje potwierdzenie aktualnego faktycznego wzoru generowania krótkoterminowych zysków oraz aktywa będące instrumentami pochodnymi niestanowiącymi kontraktów gwarancji finansowych ani instrumentów zabezpieczających.

Instrumenty finansowe są wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przy początkowym ujęciu tylko w przypadku, gdy:

- zastosowanie takiej klasyfikacji eliminuje lub znacząco zmniejsza niespójność co do sposobu wyceny lub co do sposobu ujmowania związanych z nimi zysków lub strat (tzw. niedopasowanie księgowe);
- grupa aktywów finansowych jest zarządzana, a jej wyniki oceniane w oparciu o wartość godziwą, zgodnie z udokumentowanymi zasadami zarządzania ryzykiem lub strategią inwestycyjną Grupy i zgodnie z przyjętym wewnętrznym systemem raportowania sytuacji tego portfela;
- składnik aktywów finansowych, który jest ujęty łącznie, zawiera jeden lub więcej wbudowanych instrumentów pochodnych, przy czym wbudowany w ten składnik aktywów finansowych instrument pochodny nie zmienia znacząco wynikających z podstawowej umowy przepływów pieniężnych, a jego wydzielenie jest zabronione.

Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat w momencie początkowego ujęcia, jak również po początkowym ujęciu wycenia się w wartości godziwej. Skutki wyceny i różnice kursowe dotyczące tej wyceny odnoszone są do rachunku zysków i strat, i prezentowane w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany”.

Składnik aktywów finansowych jest wyłączany ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej w momencie, gdy wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych lub w momencie, gdy Grupa przenosi umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych z tego składnika i dokonuje przeniesienia zasadniczo całego ryzyka i wszystkich pożytków z tytułu ich własności.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

2.7.2. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży są to aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, które zostały wyznaczone jako dostępne do sprzedaży lub niebędące:

- pożyczkami i należnościami,
- aktywami finansowymi utrzymywanymi do terminu zapadalności,
- aktywami finansowymi wycenianymi do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Aktywa finansowe klasyfikowane jako dostępne do sprzedaży wyceniane są do wartości godziwej, z wyjątkiem tych aktywów, gdzie wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić, które ujmują się w cenie nabycia, pomniejszonej o ewentualne odpisy z tytułu utraty wartości. Skutki zmiany wartości godziwej, z wyłączeniem odpisów z tytułu utraty wartości, rozpoznawane są w sprawozdaniu z całkowitych dochodów aż do momentu wyłączenia składnika aktywów ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej, kiedy skumulowany wynik ujmowany jest w skonsolidowanym rachunku zysków i strat.

2.7.3. Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności to niezaliczane do instrumentów pochodnych aktywa finansowe o ustalonych lub możliwych do ustalenia płatnościach i ustalonym terminie zapadalności, które Grupa zamierza i jest w stanie utrzymać do terminu zapadalności oraz które nie spełniają definicji pożyczek i należności.

Ze względu na przyjętą politykę Grupy i wymogi MSSF UE, która nie zezwala na sprzedaż instrumentów finansowych klasyfikowanych jako utrzymywane do terminu zapadalności, w Grupie nie występuje możliwość „zarażenia” portfela aktywów finansowych utrzymywanych do terminu zapadalności w wyniku sprzedaży istotnej części aktywów zakwalifikowanych do tego portfela. Gdyby jednak Grupa dokonała takiej sprzedaży, wówczas wszystkie aktywa z tej kategorii są przeklasyfikowane do kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży oraz w okresie następnych dwóch lat obrotowych Grupa nie może kwalifikować żadnych aktywów finansowych jako utrzymywanych do terminu zapadalności.

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności ujmują się w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej na dzień rozliczenia transakcji kupna danego składnika aktywów. W momencie początkowego ujęcia składnik aktywów finansowych wycenia się w wartości godziwej, która jest powiększana lub pomniejszana o koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia lub emisji składnika aktywów finansowych.

Po początkowym ujęciu Grupa wycenia te aktywa finansowe według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej i z uwzględnieniem utraty wartości, a skutki wyceny odnoszone są do skonsolidowanego rachunku zysków i strat.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Składnik aktywów finansowych jest wyłączany ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej w momencie, gdy wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych lub w momencie, gdy Grupa przenosi umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych z tego składnika i dokonuje przeniesienia zasadniczo całego ryzyka i wszystkich pożytków z tytułu ich własności.

2.7.4. Pożyczki i należności

Pożyczki i należności to niezaliczane do instrumentów pochodnych aktywa finansowe o ustalonych lub możliwych do ustalenia płatnościach, które nie są notowane na aktywnym rynku, inne niż:

- aktywa finansowe, które Grupa zamierza sprzedać natychmiast lub w bliskim terminie (finansowanie udzielone przez Grupę klientowi w celu wygenerowania krótkoterminowych zysków; klasyfikowane jako przeznaczone do obrotu) i te, które Grupa zaklasyfikowała jako instrumenty finansowe wyceniane do wartości godziwej przy początkowym ujęciu;
- aktywa finansowe wyznaczone przez Grupę przy początkowym ujęciu jako dostępne do sprzedaży; lub
- aktywa finansowe, których posiadacz może nie odzyskać zasadniczo pełnej kwoty początkowej inwestycji z innego powodu niż pogorszenie obsługi kredytu (klasyfikowane są jako dostępne do sprzedaży).

Do kategorii „Pożyczek i należności” zaliczane są kredyty, pożyczki udzielone bankom oraz klientom włączając skupione wierzytelności oraz inwestycje w nienotowane na aktywnym rynku instrumenty dłużne.

Kredyty i pożyczki są rozpoznawane w momencie wypłaty środków kredytobiorcy.

Po początkowym ujęciu Grupa wycenia te aktywa finansowe według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej i z uwzględnieniem utraty wartości, a skutki wyceny odnoszone są do rachunku zysków i strat.

Składnik aktywów finansowych jest wyłączany ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej w momencie, gdy wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych lub w momencie, gdy Grupa przenosi umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych z tego składnika i dokonuje przeniesienia zasadniczo całego ryzyka i wszystkich pożytków z tytułu ich własności a także, gdy Grupa nie oczekuje dalszych przepływów pieniężnych z danego składnika aktywów finansowych.

2.8. Rekasyfikacja aktywów finansowych

Składnik aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży Grupa może przekwalifikować do kategorii pożyczek i należności, jeżeli składnik ten spełnia definicję pożyczek i należności oraz gdy Grupa ma zamiar i możliwość utrzymać dany składnik aktywów finansowych w dającej się przewidzieć przyszłości lub do

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

terminu jego wymagalności, lub do aktywów finansowych utrzymywanych do terminu zapadalności, jeżeli nastąpiła zmiana intencji lub możliwości albo minęły „dwa kolejne lata obrotowe”, o których mowa w notce 2.7.3 do skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

W przypadku przekwalifikowania składnika aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży z określonym terminem wymagalności, uprzednie zyski i straty związane z takim składnikiem, które zostały ujęte w innych całkowitych dochodach amortyzuje się i ujmuje w rachunku zysków i strat przez okres pozostały do terminu wymagalności, przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej. Wszelkie różnice pomiędzy nowym zamortyzowanym kosztem i kwotą umorzeniową amortyzuje się przez pozostały okres do terminu wymagalności składnika aktywów przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej, podobnie do amortyzacji premii lub dyskonta.

Grupa może przeklasyfikować aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy w przypadku wystąpienia wyjątkowych okoliczności.

Składnik aktywów finansowych jest reklasyfikowany według jego wartości godziwej w dniu reklasyfikacji. Zyski lub straty, które zostały ujęte w skonsolidowanym rachunku zysków i strat do momentu reklasyfikacji, nie podlegają odwróceniu. Wartość godziwą składnika aktywów finansowych w dniu reklasyfikacji uznaje się odpowiednio za jego nowy koszt lub nowy zamortyzowany koszt.

2.9. Utrata wartości aktywów finansowych

Na każdy dzień sprawozdawczy Grupa ocenia, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości danego składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych.

O utracie wartości składnika lub grupy aktywów finansowych i stratach poniesionych z tego tytułu mowa jest wyłącznie wtedy, gdy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości na skutek zajścia wydarzenia lub zdarzeń, które nastąpiły po pierwotnym ujęciu w księgach Grupy danego składnika aktywów (tzw. zdarzenie powodujące stratę) oraz gdy to zdarzenie (lub zdarzenia) mają wpływ na dotyczące tego aktywa lub grupy aktywów finansowych przyszłe przepływy pieniężne, które można wiarygodnie oszacować.

Zidentyfikowanie pojedynczego zdarzenia powodującego utratę wartości może nie być możliwe –wówczas utratę wartości będzie determinować łączny efekt kilku zdarzeń. Potencjalne straty oczekiwane w wyniku przyszłych zdarzeń, bez względu na prawdopodobieństwo ich wystąpienia, nie są rozpoznawane.

W oparciu o wymogi MSR 39 Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena oraz zalecenia zawarte w Rekomendacji R Komisji Nadzoru Finansowego, Grupa zdefiniowała katalog przesłanek utraty wartości dostosowany do profilu działalności Grupy.

W zakresie portfela ekspozycji detalicznych Grupa zdefiniowała następujące przesłanki utraty wartości:

- opóźnienie w spłacie przekraczające 90 dni,
- stwierdzenie wyłudzenia kredytu przez klienta,

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

- otrzymanie informacji o śmierci kredytobiorcy,
- wypowiedzenie umowy przez Grupę,
- kwestionowanie przez kontrahenta istnienia ekspozycji kredytowej na drodze sądowej,
- wszczęcie postępowania egzekucyjnego wobec pożyczkobiorcy,
- pogorszenie wyników analizy scoringowej,
- restrukturyzacja ekspozycji po 90 dniu przeterminowania,
- uzyskanie informacji o problemach finansowych kredytobiorcy,
- blokada limitu dla produktów odnawialnych.

W zakresie portfela ekspozycji korporacyjnych Grupa identyfikuje przesłanki utraty wartości przede wszystkim w oparciu o następujące kryteria:

- znaczące trudności finansowe kontrahenta na podstawie negatywnej oceny sytuacji finansowej kontrahenta,
- niedotrzymanie warunków umowy,
- przyznanie kontrahentowi ustępstwa przez bank, ze względów ekonomicznych lub prawnych wynikających z trudności finansowych kontrahenta, którego w innym wypadku bank by nie udzielił. Poprzez ustępstwo rozumie się każdą zmianę warunków umowy wobec Klienta doświadczającego problemów finansowych,
- wysokie prawdopodobieństwo upadłości lub innej reorganizacji finansowej kontrahenta,
- zanik aktywnego rynku na daną bilansową ekspozycję kredytową ze względu na problemy finansowe emitenta,
- uzyskanie informacji o wszczęciu postępowania upadłościowego lub bankructwie klienta,
- wypowiedzenie umowy,
- znaczące pogorszenie wyników analizy ratingowej,
- kwestionowanie bilansowej ekspozycji kredytowej przez kontrahenta na drodze postępowania sądowego,
- wniosek banku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego wobec kontrahenta,
- nieznane miejsca pobytu i nieujawniony majątek kontrahenta,
- obniżenie przez uznaną i powszechnie akceptowaną zewnętrzną instytucję oceny wiarygodności kredytowej (agencję ratingową) ratingu kontrahenta,

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

- w makrootoczeniu wystąpiły sygnały mogące mieć negatywny wpływ na ryzyko działalności klienta,
- wystąpiły negatywne wiadomości medialne na temat klienta, inne sygnały, zmiany mogące mieć negatywny wpływ na ryzyko działalności klienta,
- istotna zmiana wartości lub jakości kluczowych zabezpieczeń,
- spadek obrotów przechodzących przez rachunki w Grupie,
- dla klientów, którzy zaliczani są do klasy aktywów Instytucje Finansowej - utrata licencji,
- dla klientów, którzy zaliczani są do klasy aktywów rządu i banki centralne – moratorium płatnicze.

Uszczegółowienie przesłanek utraty wartości zostało zawarte w instrukcjach wewnętrznych Grupy.

Proces identyfikacji przesłanek utraty wartości dla portfela korporacyjnego wspierany jest przez funkcjonujący w Grupie system wczesnego ostrzegania.

Ocena utraty wartości aktywów finansowych odbywa się w ramach procesu analizy indywidualnej oraz analizy grupowej. Analizie indywidualnej podlegają aktywa indywidualnie znaczące określone według kryteriów segmentacji klientów przyjętych przez Grupę oraz wielkości zaangażowania wobec klienta.

Analiza grupowa obejmuje natomiast poniższe dwa typy ekspozycji:

- ekspozycje bez zidentyfikowanych przesłanek utraty wartości – ekspozycje poddawane są analizie grupowej pod kątem oszacowania odpisu na poniesione, lecz jeszcze niezidentyfikowane straty (model IBNR);
- ekspozycje ze zidentyfikowanymi przesłankami utraty wartości indywidualnie nieistotne;
- ekspozycje, dla których w wyniku analizy indywidualnej nie stwierdzono utraty wartości.

2.9.1. Aktywa wyceniane według zamortyzowanego kosztu

Jeżeli istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości pożyczek i należności lub aktywów finansowych utrzymywanych do terminu zapadalności wycenianych według zamortyzowanego kosztu, kwota odpisu aktualizującego jest równa różnicy pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów, a wartością bieżącą szacowanych przyszłych przepływów pieniężnych (z wyłączeniem nieponiesionych przyszłych strat kredytowych). Do dyskontowania oczekiwanych przepływów pieniężnych wykorzystywana jest co do zasady pierwotna efektywna stopa procentowa kontraktu.

Kalkulacja bieżącej wartości szacowanych przyszłych przepływów pieniężnych dotyczących zabezpieczonego składnika aktywów finansowych uwzględnia przepływy pieniężne wynikające z przyjętego zabezpieczenia pomniejszone o koszty jego nabycia i sprzedaży, niezależnie od tego, czy zajęcie jest prawdopodobne czy nie.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Po przeprowadzeniu kalkulacji i ustaleniu wysokości odpisu wartość bilansowa składnika aktywów zostaje zmniejszona poprzez odpis aktualizujący, a kwota odpisu obciąża rachunek zysków i strat.

Odpisy z tytułu utraty wartości ewidencjonowane są na odrębnych kontach księgowych. Dla celów bilansowych i ustalenia bieżącej wartości księgowej danego składnika aktywów finansowych są one prezentowane łącznie ze składnikami aktywów finansowych, w przypadku których nastąpiła utrata wartości.

Jeżeli w następnym okresie wysokość odpisu z tytułu utraty wartości zmniejszy się, a zmniejszenie to można w obiektywny sposób powiązać ze zdarzeniem następującym po ujęciu odpisu z tytułu utraty wartości (np. z poprawą oceny zdolności kredytowej dłużnika), to uprzednio ujęty odpis jest odwracany, a skutki odwrócenia rozpoznawane są w rachunku zysków i strat. Wartość bilansowa składnika aktywów ustalona w wyniku odwrócenia odpisu z tytułu utraty wartości nie może być wyższa niż wartość, która zostałaby określona według zamortyzowanego kosztu w przypadku, gdyby odpis z tytułu utraty wartości nie został rozpoznany.

Należności nieściągalne, przedawnione lub te, w przypadku których jednostka Dominująca podjęła decyzję o zaniechaniu windykacji są spisywane w ciężar odpisów na utratę wartości. W przypadku odzyskania uprzednio spisanej kwoty, jej wysokość jest wykazywana w rachunku zysków i strat w pozostałych przychodach operacyjnych.

2.9.1.1. Ekspozycje podlegające analizie indywidualnej

a) Ekspozycje niedetaliczne

Przesłanki utraty wartości ekspozycji indywidualnie istotnych identyfikowane są w ramach standardowego procesu monitorowania portfela kredytowego w zakresie sytuacji finansowej klienta oraz w ramach procesów restrukturyzacji ekspozycji kredytowych wynikających z trudności finansowych klienta.

W przypadku identyfikacji przesłanek utraty wartości kalkulacja odpisów aktualizujących metodą indywidualną polega na porównaniu wartości bilansowej analizowanego zaangażowania kredytowego z wartością oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych do wartości bieżącej pierwotną efektywną stopą procentową kontraktu.

Metoda szacowania przyszłych przepływów pieniężnych oparta jest na określeniu wielkości oczekiwanych przepływów środków pieniężnych wynikających z:

- dobrowolnej spłaty kredytobiorcy,
- realizacji zabezpieczeń.

Odzysk wyznaczany jest w sposób ekspercki w ramach zdefiniowanych przez Grupę scenariuszy procesu windykacji oraz założeń związanych z wynikami oceny sytuacji finansowej kredytobiorcy.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

W przypadku, gdy łączna zdyskontowana wartość oczekiwanych przepływów pieniężnych z dobrowolnych spłat klienta oraz odzysków z zabezpieczeń jest niższa niż wartość bilansowa ekspozycji kredytowej, wówczas zostaje rozpoznana utrata wartości i zaksięgowany odpis aktualizujący.

Jeżeli w wyniku analizy indywidualnej Grupa stwierdzi, że nie wystąpiły obiektywne przesłanki utraty wartości indywidualnie ocenianego składnika aktywów finansowych lub przesłanki wystąpiły, jednak w wyniku analizy indywidualnej nie stwierdzono utraty wartości, to włącza ten składnik do grupy aktywów finansowych ocenianych grupowo pod kątem utraty wartości. Aktywa oceniane indywidualnie pod kątem utraty wartości, dla których utrata wartości została rozpoznana nie są włączane do oceny grupowej.

b) Ekspozycje detaliczne

Identyfikacja przesłanek utraty wartości ekspozycji indywidualnie istotnych dokonywana jest na poziomie klienta w toku cyklicznie przeprowadzanej analizy dotyczącej tych zaangażowań.

W przypadku identyfikacji przesłanek utraty wartości odpis aktualizujący wyznaczany jest poprzez porównanie wartości bilansowej analizowanego zaangażowania kredytowego z wartością oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych do wartości bieżącej pierwotną efektywną stopą procentową kontraktu.

Przyszłe przepływy pieniężne z ekspozycji zabezpieczonych ustalane są w oparciu o oczekiwane odzyski z zabezpieczeń. W przypadku ekspozycji niezabezpieczonych brane są pod uwagę szacowane odzyski z ekspozycji.

Utrata wartości zostaje rozpoznana, a odpis aktualizujący zaksięgowany, gdy łączna zdyskontowana wartość oczekiwanych przepływów pieniężnych jest niższa niż wartość bilansowa ekspozycji kredytowej.

Jeżeli przesłanka utraty wartości ekspozycji indywidualnie istotnej nie została rozpoznana, to jest ona włączana do grupy aktywów finansowych ocenianych grupowo pod kątem utraty wartości.

2.9.1.2. Ekspozycje podlegające analizie grupowej

W podejściu grupowym identyfikowane są grupy aktywów finansowych o podobnych charakterystykach ryzyka kredytowego, które następnie zbiorczo oceniane są pod kątem utraty wartości.

Podział aktywów finansowych na grupy o podobnych cechach ryzyka kredytowego jest przeprowadzany według stosowanego przez Grupę systemu segmentacji uwzględniającego: rodzaj produktu, typ klienta, przeterminowanie należności i inne istotne czynniki. Cechy te mają wpływ na oszacowanie przyszłych przepływów pieniężnych dla określonych grup aktywów, ponieważ wskazują na możliwości spłaty przez dłużników całości ich zobowiązań zgodnie z warunkami umów dotyczących ocenianych aktywów.

Grupa stosuje odrębne modele grupowe dla oceny utraty wartości grup ekspozycji bez zidentyfikowanych przesłanek utraty wartości oraz ze zidentyfikowanymi przesłankami utraty wartości:

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

a) ekspozycje bez zidentyfikowanych przesłanek utraty wartości (IBNR)

W przypadku podejścia grupowego stosowanego do ekspozycji bez zidentyfikowanych przesłanek utraty wartości kwota utraty wartości jest wyznaczona z wykorzystaniem parametrów: PD (prawdopodobieństwa niewywiązania się dłużnika ze spłaty zobowiązań) oraz LGD (współczynnika straty z tytułu niewywiązania się ze zobowiązań). W przypadku ekspozycji wobec przedsiębiorstw zamiast parametru PD stosuje się HDR (historyczne wskaźniki odzwierciedlające odsetek zdarzeń niewywiązania się z zobowiązań w danym okresie czasu).

Parametr PD/HDR estymowany jest metodami statystycznymi w oparciu o obserwowany historycznie (z uwzględnieniem najnowszych obserwacji) odsetek kredytów z utratą wartości dla grup o podobnych cechach ryzyka kredytowego. Dla poszczególnych grup parametr PD jest kalkulowany w horyzoncie czasowym odpowiadającym właściwemu dla danej grupy okresowi ujawnienia strat (LIP).

W celu odzwierciedlenia wysokości straty w momencie zidentyfikowania utraty wartości, Grupa wyznacza dla poszczególnych grup ekspozycji parametr LGD.

Poniżej przedstawione są najważniejsze informacje na temat kluczowych założeń i sposobu wyznaczania przez Grupę parametrów PD, LIP oraz LGD:

- parametr PD oraz LIP – ekspozycje detaliczne:

Do estymacji parametru PD wykorzystywana jest najnowsza, dostępna na moment estymacji historia. PD szacowane jest jako średnia z 6-ciu wskaźników wyrażających odsetek ekspozycji, dla których w ciągu okresu odpowiadającemu LIP od daty obserwacji pojawia się przesłanka utraty wartości (średnia ta jest ważona liczbą ekspozycji z daty obserwacji). Parametry PD aktualizowane są z częstotliwością miesięczną.

Parametr LIP dla kredytów detalicznych, przeterminowanych bez utraty wartości został wyznaczony jako średni czas od momentu wystąpienia przeterminowania do wejścia dłużnika w stan utraty wartości. Dla pozostałych kredytów detalicznych, został wyznaczony w oparciu o przeprowadzone analizy ukierunkowane na określenie momentu wystąpienia zdarzenia, w następstwie którego stwierdzono wejście dłużnika w stan utraty wartości. Na 31 grudnia 2015 przyjęty LIP wynosił odpowiednio 9 miesięcy dla portfela kredytów mieszkaniowych oraz 6 miesięcy dla pozostałych kredytów detalicznych.

- parametr PD/HDR oraz LIP – ekspozycje niedetaliczne:

Parametr HDR/PD wykorzystywany w procesie kalkulacji odpisów przypisywany jest na podstawie oceny wiarygodności kredytowej nadanej klientowi w procesie kredytowym. Ocena wiarygodności kredytowej wynika ze skali ratingowej zdefiniowanej w ramach danego systemu/modelu ratingowego, aktualizacja oceny ratingowej odbywa się co kwartał. Parametry HDR/PD przypisane do poszczególnych klas ratingowych aktualizowane są z częstotliwością roczną.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Parametr LIP dla ekspozycji niedetalicznych wynosi 9 miesięcy i uwzględnia okres od wystąpienia zdarzenia powodującego stratę do nadania statusu utraty wartości. Przy jej wyznaczeniu wzięto pod uwagę funkcjonujące procesy związane z monitorowaniem ekspozycji kredytowych klientów niedetalicznych (częstotliwość weryfikacji i raportowania), jak również analizy indywidualne przeprowadzone na próbie danych dotyczące identyfikacji rzeczywistego momentu wystąpienia zdarzenia.

Dla ekspozycji wobec przedsiębiorstw oraz instytucji finansowych Jednostka Dominująca wyznacza parametr HDR w oparciu o wyniki estymacji statystycznej.

Dla pozostałych ekspozycji niedetalicznych, w tym wobec projektów inwestycyjnych, zakładów ubezpieczeń, jednostek sektora publicznego, z uwagi na to, że brak jest reprezentatywnej próby klientów z rozpoznaną utratą wartości identyfikowanych historycznie, parametr PD wyznaczany jest w oparciu o założenia wewnętrznych systemów ratingowych oraz oczekiwań ekspertów dotyczące poziomu oczekiwanej szkodowości.

- parametr LGD – ekspozycje detaliczne:

Podejście do przypisywania parametru LGD różni się w podziale na ekspozycje zabezpieczone i niezabezpieczone. Parametr LGD dla ekspozycji zabezpieczonych ma na celu odzwierciedlić stratę na skutek nieodzyskania pełnej wartości zabezpieczenia. Dla ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie parametr LGD wyznaczany jest w oparciu o historycznie obserwowane stopy odzysków (RR; recovery rate) na podstawie rzeczywistych danych z procesu sprzedaży zabezpieczeń (bezpośrednio od komorników lub od zewnętrznych agencji pośrednictwa w obrocie nieruchomościami) odnoszonych do ostatniej wykorzystywanej przez Jednostkę Dominującą (przed datą sprzedaży) wyceny zabezpieczenia.

W przypadku ekspozycji niezabezpieczonych LGD kalkulowane jest na podstawie historycznie obserwowanych odzysków pomniejszonych o koszty, jakie ponosi Jednostka Dominująca w celu odzyskania swoich należności, uwzględniając odsetek klientów, którzy w okresie 12 miesięcy od rozpoznania utraty wartości uregulowali zaległość wobec Jednostki Dominującej. Estymacja przeprowadzona jest na portfelu rachunków, dla których Jednostka Dominująca rozpoznała utratę wartości, przy czym kryterium wyodrębniania jednorodnych grup klientów jest ustanowione na poziomie portfela produktowego oraz liczby miesięcy od momentu zidentyfikowania utraty wartości danego rachunku. Zatem dla danego segmentu produktowego parametr LGD przyjmuje formę krzywej, która rośnie wraz z upływem czasu od momentu zidentyfikowania utraty wartości. Dla portfela ekspozycji bez utraty wartości przypisywany jest parametr agregujący informację o odzyskach występujących na całej przestrzeni założonego okresu odzysku. Ponadto, odzyski są korygowane o historycznie obserwowane wyniki transakcji sprzedaży portfeli należności z utratą wartości oraz cen uzyskanych przez Jednostkę Dominującą z tych sprzedaży.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

- parametr LGD – ekspozycje niedetaliczne:

Parametr LGD przypisywany jest na poziomie pojedynczej ekspozycji kredytowej w oparciu o informacje dotyczące wartości i kategorii zabezpieczenia dostarczonego przez klienta. Na podstawie informacji o kategorii zabezpieczenia przypisywany jest parametr odzwierciedlający oczekiwane przepływy z realizacji zabezpieczenia oraz średni czas, w jakim oczekiwane są odzyski. Wspomniane wyżej parametry wyznaczane są ekspercko. W zależności od poziomu zabezpieczenia indywidualnej ekspozycji, Grupa jako źródło odzysku identyfikuje w części zabezpieczonej przepływy z tytułu zabezpieczeń oraz dobrowolne spłaty klienta. W przypadku spłat ze źródeł innych niż realizacja zabezpieczeń, założenia dotyczące oczekiwanego poziomu odzysku oraz czasu, w którym zostanie zrealizowany wyznaczane są w sposób ekspercki. Efektywna wartość parametru LGD przypisana do kontraktu uwzględnia zarówno odzyski z zabezpieczeń, jak i przepływy z innych źródeł, jak również koszt pieniądza w czasie.

b) Ekspozycje ze zidentyfikowanymi przesłankami utraty wartości

W odniesieniu do ekspozycji, dla których zidentyfikowano przesłanki utraty wartości, kwota utraty wartości jest wyznaczana metodą grupową w oparciu o oczekiwaną zdyskontowaną kwotę przyszłych przepływów pieniężnych wyznaczaną na podstawie historycznych parametrów strat lub odzysków.

Podjęcie do wyliczania odpisu z tytułu utraty wartości różni się w podziale na ekspozycje zabezpieczone i niezabezpieczone. W przypadku ekspozycji zabezpieczonych odpis wyznaczany jest jako różnica pomiędzy wartością bilansową ekspozycji i zdyskontowaną wartością oczekiwanych odzysków z zabezpieczeń (uwzględniając średni czas oraz stopę odzysku charakterystyczną dla danego typu zabezpieczenia, wyznaczone w sposób ekspercki). Dodatkowo brane jest pod uwagę prawdopodobieństwo powrotu do regularnej obsługi zadłużenia oraz prawdopodobieństwo ponownego przejścia do kategorii z utratą wartości po odnotowaniu „uzdrowienia”.

W przypadku ekspozycji niezabezpieczonych, założenia dotyczące kalkulacji parametru LGD określone zostały w części dedykowanej opisowi modelu IBNR, przy czym dla ekspozycji z utratą wartości estymowana wartość parametru LGD przypisywana jest z tej części krzywej LGD, która odpowiada indywidualnej dla danego rachunku informacji o liczbie miesięcy od zidentyfikowania utraty wartości.

c) Ekspozycje ze zidentyfikowanymi przesłankami, bez rozpoznanej utraty wartości

Ekspozycje niedetaliczne ze zidentyfikowanymi przesłankami utraty wartości, dla których na moment szacowania odpisów utrata wartości nie została rozpoznana, poddawane są analizie grupowej. Podstawę wyznaczenia odpisu tych ekspozycji stanowi wskaźnik pokrycia odpisem indywidualnym w kolejnych okresach po rozpoznaniu przesłanki utraty wartości.

Kalkulacja odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości weryfikowana jest w ramach procesu zarządzania ryzykiem modeli, w związku z tym, że stosowane przez Grupę modele kalkulacji odpisów oraz estymacji parametrów ryzyka są obarczone ryzykiem jakości danych i założeń metodologicznym oraz

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

administrowania. W ramach procesu zarządzania ryzykiem modeli przeprowadzana jest ocena jakości procesu administrowania modelami oraz weryfikacja historyczna przyjętych parametrów, która ma na celu zminimalizowanie ryzyka przyjęcia błędnych parametrów. Proces zarządzania ryzykiem modeli nadzorowany jest przez Komitet Walidacji Modeli.

2.9.2. Utrata wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży

Jeśli zmniejszenie wartości godziwej aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży ujmowane było w kapitale własnym i występują obiektywne przesłanki utraty wartości tego składnika aktywów, to skumulowane straty ujęte dotychczas bezpośrednio w kapitale własnym są przenoszone z kapitału i ujmowane w rachunku zysków i strat, nawet jeśli składnik aktywów finansowych nie został wyłączony ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej Grupy.

Kwota skumulowanych strat, która zostaje przeniesiona z kapitału własnego do skonsolidowanego rachunku zysków i strat stanowi różnicę pomiędzy kosztem nabycia (pomniejszonym o wszelkie spłaty kapitału i amortyzację) i bieżącą wartością godziwą (pomniejszoną o wszelkie odpisy z tytułu utraty wartości tego składnika aktywów uprzednio ujęte w skonsolidowanym rachunku zysków i strat).

W przypadku wystąpienia utraty wartości aktywa finansowego klasyfikowanego jako dostępne do sprzedaży, dla którego wcześniej ujęto w kapitałach własnych zwyżki z przeszacowania do wartości godziwej, wartość odpisu z tytułu utraty wartości najpierw pomniejsza kapitał własny, a następnie – jeżeli kwota uprzednio ujętych zwyżek jest niewystarczająca na pokrycie utraty wartości – różnicę odnosi się do skonsolidowanego rachunku zysków i strat w pozycji „Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe”.

Odniesionych do skonsolidowanego rachunku zysków i strat odpisów z tytułu utraty wartości instrumentów kapitałowych zaliczanych do aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży nie odwraca się.

W przypadku instrumentów dłużnych, jeśli w następnym okresie wartość godziwa instrumentu dłużnego dostępnego do sprzedaży wzrośnie, a wzrost ten może być obiektywnie łączy ze zdarzeniem następującym po ujęciu straty z tytułu utraty wartości w skonsolidowanym rachunku zysków i strat, to odpis z tytułu utraty wartości należy odwrócić, a kwotę odwracanego odpisu ujmuje się w skonsolidowanym rachunku zysków i strat.

2.10. Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży i odkupu

Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży i odkupu są operacjami sprzedaży lub kupna papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu lub odsprzedaży w umownym terminie i po określonej umownej cenie.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Transakcje sprzedaży papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu (sell buy back, repo) na moment zawarcia ujmują się w „Zobowiązaniach wobec banków” lub „Zobowiązaniach wobec klientów”, w zależności od kontrahenta transakcji.

Transakcje zakupu papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odsprzedaży (buy sell back, reverse repo) prezentowane są w aktywach: jako Należności od banków lub Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w zależności od kontrahenta transakcji.

Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży i odkupu wyceniane są analogicznie do pozostałych pozycji prezentowanych w danej grupie aktywów lub pasywów. Różnica między ceną sprzedaży i odkupu jest traktowana odpowiednio jako koszt/przychód odsetkowy i rozliczana w czasie trwania umowy z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej.

Grupa dokonuje oceny, w jakim stopniu ryzyko i korzyści związane z aktywem pozostają w Grupie. Papiery wartościowe będące składnikiem transakcji z przyrzeczeniem odkupu nie są wyłączone ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej i podlegają wycenie według zasad określonych dla poszczególnych portfeli papierów wartościowych.

2.11. Pochodne instrumenty finansowe

2.11.1. Ujęcie i wycena

Instrumenty pochodne klasyfikowane są jako instrumenty przeznaczone do obrotu i prezentowane w odrębnej pozycji skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej, po stronie aktywów bądź pasywów. Instrumenty pochodne wyceniane są w wartości godziwej, bez uwzględniania kosztów transakcji, które będą poniesione przy ich sprzedaży. Instrument pochodny jest aktywem, jeśli jego wartość godziwa jest dodatnia, a zobowiązaniem – gdy jego wartość godziwa jest ujemna.

Najlepszą podstawą do wyznaczenia wartości godziwej instrumentu finansowego przy początkowym ujęciu jest cena transakcyjna (tj. wartość godziwa uiszczonej lub otrzymanej zapłaty). W pozostałych przypadkach jest to wartość godziwa określona na podstawie modelu wyceny, bazującego na danych pozyskanych z aktywnego rynku. Wykorzystywane przez Grupę techniki bazują między innymi na modelach zdyskontowanych przepływów pieniężnych, krzywych dochodowości oraz uznanych modelach wyceny opcji.

Zmiany wartości godziwej ujmowane są w rachunku zysków i strat – wartość tę zalicza się do wyniku z tytułu instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej (za wyjątkiem odmiennego sposobu ujęcia w przypadku stosowania rachunkowości zabezpieczeń – por. nota 2.11.3. skonsolidowanego sprawozdania finansowego).

Kwoty bazowe transakcji pochodnych wykazane są jako pozycje pozabilansowe od dnia zawarcia transakcji przez cały okres ich trwania.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

2.11.2. Wbudowane instrumenty pochodne

Wbudowane instrumenty pochodne są składnikiem instrumentu złożonego zawierającego również umowę zasadniczą niebędącą instrumentem pochodnym, która sprawia, iż część przepływów pieniężnych wynikających z instrumentu łącznego zmienia się w sposób podobny do przepływów wynikających z samodzielnie występującego instrumentu pochodnego, np. w oparciu o stopę procentową, kurs walutowy, indeks kredytowy lub indeks cen, cenę instrumentu finansowego, rating kredytowy lub inną zmienną – pod warunkiem, że zmienna ta nie jest specyficzna dla żadnej ze stron kontraktu.

Oceny czy dana umowa zawiera wbudowany instrument pochodny dokonuje się na moment przystąpienia do umowy. Ponowna ocena jest dokonywana jedynie wtedy, gdy nastąpią zmiany w umowie istotnie wpływające na wynikające z niej przepływy pieniężne.

Instrument pochodny wykazywany jest odrębnie, gdy spełnione są łącznie następujące warunki:

- złożony instrument nie jest wyceniany w wartości godziwej, ze skutkiem odnoszonym do rachunku zysków i strat,
- charakter ekonomiczny wbudowanego instrumentu oraz ryzyka z nim związane nie są ściśle powiązane z charakterem ekonomicznym umowy zasadniczej i ryzykami z niej wynikającymi,
- odrębny instrument, którego charakterystyka odpowiadałaby cechom wbudowanego instrumentu pochodnego, spełniałby definicję instrumentu pochodnego.

Wydzielone instrumenty wbudowane są wyceniane na zasadach obowiązujących dla instrumentów pochodnych, natomiast umowa zasadnicza – zasad rachunkowości mających zastosowanie do konkretnych umów.

Wycena prezentowana jest w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Pochodne instrumenty finansowe”. Zmiany w wycenie do wartości godziwej wydzielonych wbudowanych instrumentów pochodnych odnoszone są do rachunku zysków i strat do pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany”.

Grupa zalicza do tej kategorii instrumenty wbudowane w lokaty strukturyzowane. Do instrumentów wbudowanych zaliczane są również posiadane przez Jednostkę Dominującą obligacje zamienne na akcje, które wyceniane są według kosztu zakupu z uwzględnieniem ewentualnej utraty wartości.

2.11.3. Rachunkowość zabezpieczeń

Grupa może wykorzystywać pochodne instrumenty finansowe w celu zabezpieczenia przed ryzykiem walutowym oraz ryzykiem stóp procentowych wynikającymi z działalności operacyjnej, finansowej i inwestycyjnej. W tym celu Grupa posługuje się relacjami zabezpieczającymi wartość godziwą (fair value hedge) i relacjami zabezpieczającymi przepływy pieniężne (cash flow hedge).

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

2.11.3.1. Kryteria

Rachunkowość zabezpieczeń stosowana jest przez Grupę, gdy spełnione są wszystkie poniższe warunki:

- w momencie ustanowienia zabezpieczenia formalnie wyznaczono i udokumentowano powiązanie zabezpieczające, jak również zdefiniowano cel zarządzania ryzykiem przez jednostkę oraz strategię ustanawiania zabezpieczeń. Dokumentacja zawiera identyfikację instrumentu zabezpieczającego, pozycji lub transakcji zabezpieczanej, charakter zabezpieczanego ryzyka, a także sposób, w jaki jednostka będzie oceniała efektywność instrumentu zabezpieczającego w kompensowaniu zmian wartości godziwej lub zmian przepływów pieniężnych pozycji zabezpieczanej związanych z zabezpieczanym ryzykiem,
- oczekuje się, że zabezpieczenie będzie wysoce efektywne w kompensowaniu zmian wartości godziwej lub przepływów pieniężnych wynikających z zabezpieczanego ryzyka, zgodnie z udokumentowaną pierwotnie strategią zarządzania ryzykiem, dotyczącą tego konkretnego powiązania zabezpieczającego,
- w przypadku zabezpieczeń przepływów pieniężnych planowana transakcja będąca przedmiotem zabezpieczenia jest wysoce prawdopodobna oraz będzie stanowić ekspozycję narażoną na zmiany przepływów pieniężnych, co w rezultacie będzie miało wpływ na rachunek zysków i strat,
- efektywność zabezpieczenia można wiarygodnie ocenić, tj. wartość godziwa lub przepływy pieniężne związane z pozycją zabezpieczaną wynikające z zabezpieczanego ryzyka oraz wartość godziwa instrumentu zabezpieczającego mogą być wiarygodnie wycenione,
- zabezpieczenie jest na bieżąco oceniane i stwierdza się jego wysoką efektywność we wszystkich okresach sprawozdawczych, na które zabezpieczenie zostało ustanowione.

Grupa wyznacza pewne instrumenty pochodne jako zabezpieczające wartość godziwą lub zabezpieczające przepływy pieniężne. W momencie ustanowienia zabezpieczenia formalnie wyznacza się i dokumentuje powiązanie zabezpieczające, jak również cel zarządzania ryzykiem w Grupie oraz strategię ustanowienia zabezpieczenia. Dokumentacja zawiera identyfikację instrumentu zabezpieczającego, zabezpieczanej pozycji lub transakcji oraz charakter zabezpieczanego ryzyka. Grupa dokumentuje również w momencie ustanowienia zabezpieczenia i na bieżąco ocenę efektywności instrumentu zabezpieczającego w kompensowaniu zagrożenia zmianami wartości godziwej pozycji zabezpieczanej.

2.11.3.2. Zabezpieczenie wartości godziwej

Zabezpieczenie wartości godziwej jest to zabezpieczenie przed zagrożeniem zmianami wartości godziwej ujętego składnika aktywów lub zobowiązania bądź uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, albo wyodrębnionej części takiego składnika aktywów, zobowiązania lub uprawdopodobnionego przyszłego

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

zobowiązania, które przypisać można konkretnemu rodzajowi ryzyka i które może wpływać na rachunek zysków i strat.

Zyski lub straty wynikające z przeszacowania instrumentu zabezpieczającego do wartości godziwej (dla pochodnego instrumentu zabezpieczającego) lub komponent walutowy jego wartości bilansowej (dla instrumentów finansowych innych niż instrumenty pochodne) wykazuje się skonsolidowanym w rachunku zysków i strat.

W przypadku pozycji zabezpieczanej, którą w innych okolicznościach wycenia się według zamortyzowanego kosztu, zyski lub straty związane z pozycją zabezpieczaną, wynikające z zabezpieczanego ryzyka, korygują wartość bilansową zabezpieczanej pozycji i są ujmowane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat.

W przypadku pozycji zabezpieczanej, którą są aktywa finansowe dostępne do sprzedaży, zyski lub straty wynikające z zabezpieczanego ryzyka są ujmowane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat.

Różnica pomiędzy zmianą wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego a zmianą wartości godziwej instrumentu zabezpieczanego, stanowiąca wynik nieefektywności relacji zabezpieczającej ujmowana jest w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany”.

2.11.3.3. Zabezpieczenie przepływów pieniężnych

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych jest to zabezpieczenie przed zagrożeniem zmiennością przepływów pieniężnych, które przypisać można konkretnemu rodzajowi ryzyka związanemu z ujętym składnikiem aktywów lub zobowiązaniem lub z wysoce prawdopodobną planowaną transakcją i które mogłyby wpływać na skonsolidowany rachunek zysków i strat.

Zmiany wartości godziwej pochodnego instrumentu zabezpieczającego wyznaczonego jako zabezpieczenie przepływów pieniężnych w części stanowiącej efektywną część zabezpieczenia ujmowane są bezpośrednio w skonsolidowanych pozostałych dochodach całkowitych. Kwoty odniesione bezpośrednio na skonsolidowane pozostałe dochody całkowite przenoszone są do skonsolidowanego rachunku zysków i strat w tym samym okresie lub okresach, w których zabezpieczana planowana transakcja wywiera wpływ na skonsolidowany rachunek zysków i strat. Część nieefektywną zabezpieczenia ujmuje się w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany”.

2.11.3.4. Zaprzestanie stosowania rachunkowości zabezpieczeń

Grupa zaprzestaje stosowania zasad rachunkowości zabezpieczeń, gdy:

- instrument zabezpieczający wygasa, zostaje sprzedany, rozwiązany lub wykonany – w takim przypadku skumulowane zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym przepływy pieniężne odnoszone bezpośrednio na inne dochody całkowite przez okres, w którym

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

zabezpieczenie było efektywne, ujmuje się dalej w odrębnej pozycji w innych dochodach całkowitych, aż do momentu zajścia planowanej transakcji,

- zabezpieczenie przestaje spełniać kryteria rachunkowości zabezpieczeń – w takim przypadku skumulowane zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym przepływy pieniężne odnoszone bezpośrednio na inne dochody całkowite przez okres, w którym zabezpieczenie było efektywne, ujmuje się dalej w odrębnej pozycji w innych dochodach całkowitych, aż do momentu zajścia planowanej transakcji,
- zaprzestano oczekiwać realizacji planowanej transakcji (w przypadku zabezpieczenia przepływów pieniężnych) – w takim przypadku wszystkie skumulowane zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym odnoszone bezpośrednio na inne dochody całkowite przez okres, w którym zabezpieczenie było efektywne, ujmuje się w rachunku zysków i strat,
- Grupa unieważnia powiązanie zabezpieczające – w takim przypadku wszystkie skumulowane zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym odnoszone bezpośrednio na inne dochody całkowite przez okres, w którym zabezpieczenie było efektywne, ujmuje się w rachunku zysków i strat (chyba że zabezpieczenie przepływów pieniężnych dotyczyło realizacji planowanej transakcji – wtedy skumulowane zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym odnoszone bezpośrednio na inne dochody całkowite przez okres, w którym zabezpieczenie było efektywne, ujmuje się dalej w odrębnej pozycji w innych dochodach całkowitych, aż do momentu zajścia planowanej transakcji lub do momentu gdy zaprzestano oczekiwać realizacji planowanej transakcji, kiedy to reklasyfikuje się je do rachunku zysków i strat).

Za wygaśnięcie lub rozwiązanie instrumentu zabezpieczającego nie uważa się zastąpienia jednego instrumentu zabezpieczającego drugim lub przedłużenia terminu ważności danego instrumentu zabezpieczającego, jeśli takie zastąpienie lub przedłużenie terminu stanowi część udokumentowanej strategii zabezpieczania przyjętej przez jednostkę.

2.12. Zobowiązania finansowe

Zobowiązania finansowe są klasyfikowane do kategorii: zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz pozostałe zobowiązania finansowe.

Grupa decyduje o klasyfikacji zobowiązania finansowego w momencie jego początkowego ujęcia.

Do kategorii zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy zaliczane są pochodne instrumenty finansowe. Pochodne instrumenty finansowe wyceniane są do wartości godziwej poprzez wynik finansowy (chyba że są wyznaczonymi i efektywnymi instrumentami zabezpieczającymi; por. nota 2.11.3. skonsolidowanego sprawozdania finansowego).

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Do kategorii pozostałych zobowiązań finansowych klasyfikowane są zobowiązania inne niż wycenianie w wartości godziwej ze skutkiem wyceny odnoszonym do wyniku finansowego, obejmujące głównie zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych, klientów oraz zobowiązania podporządkowane. W momencie początkowego ujęcia taki składnik zobowiązań finansowych wycenia się w wartości godziwej, która jest powiększana lub pomniejszana o koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do emisji składnika zobowiązania finansowego.

Po początkowym ujęciu pozostałe zobowiązania finansowe wyceniane są według zamortyzowanego kosztu przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej.

2.13. Zobowiązania warunkowe

W ramach działalności operacyjnej Grupa zawiera transakcje, które w momencie ich zawarcia nie są ujmowane w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako aktywa lub zobowiązania, lecz powodują powstanie zobowiązań warunkowych. Zobowiązanie warunkowe jest:

- możliwym obowiązkiem, który powstaje na skutek zdarzeń przeszłych, których istnienie zostanie potwierdzone dopiero w momencie wystąpienia lub niewystąpienia jednego lub większej ilości niepewnych przyszłych zdarzeń, które nie w pełni podlegają kontroli Grupy, lub
- obecnym obowiązkiem, który powstaje na skutek zdarzeń przeszłych, ale nie jest ujmowany w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej, ponieważ nie jest prawdopodobne, aby konieczne było wydatkowanie środków pieniężnych lub innych aktywów w celu wypełnienia obowiązku lub kwoty zobowiązania nie można oszacować w sposób wiarygodny.

Główne zobowiązania pozabilansowe Grupy to przyznane linie kredytowe, a także udzielone gwarancje finansowe, które wymagają od wystawcy dokonania wyspecyfikowanych wypłat pokrywających stratę poniesioną przez posiadacza z powodu niedokonania przez określonego dłużnika płatności w terminie zgodnym z warunkami instrumentu dłużnego. Tego rodzaju gwarancji finansowych Grupa udziela innym bankom, instytucjom finansowym i innym organizacjom w imieniu klientów w celu zabezpieczenia kredytów, linii kredytowych i innych bankowych narzędzi finansowania.

W momencie początkowego ujęcia, gwarancje finansowe wycenia się w wartości godziwej na dzień udzielenia gwarancji. Po początkowym ujęciu zobowiązania Grupy wynikające z takich gwarancji wycenia się według wartości wyższej z: wartości oczekiwanej kwoty wypływu środków oraz początkowej pomniejszonej, w odpowiednich przypadkach o skumulowane odpisy amortyzacyjne.

Na udzielone zobowiązania pozabilansowe obarczone ryzykiem braku wywiązania się zleceniodawcy z warunków umowy tworzone są rezerwy. Rezerwa z tytułu zobowiązań pozabilansowych wyliczana jest w oparciu o ustanowiony limit i możliwą do odzyskania kwotę należności rozumianą jako bieżąca wartość szacowanych przyszłych przepływów pieniężnych dyskontowanych za pomocą rynkowych stóp

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

procentowych. Przyszłe przepływy dotyczące zobowiązań pozabilansowych oblicza się na podstawie dostępnego limitu oraz terminu odpowiadającego końcowej dacie tego zobowiązania i prawdopodobieństwa wypływu środków z Grupy.

W zobowiązaniach pozabilansowych Grupa prezentuje również gwarancje niefinansowe, np. gwarancje właściwego wykonania kontraktu, gwarancje przetargowe, rękojmię i akredytywy typu „standby” dotyczące poszczególnych transakcji.

2.14. Metoda ustalania wartości godziwej i zamortyzowanego kosztu

Grupa decyduje o klasyfikacji składnika aktywów finansowych w momencie jego początkowego ujęcia. W momencie początkowego ujęcia składnik aktywów finansowych wycenia się co do zasady w wartości godziwej. Po początkowym ujęciu Grupa wycenia do wartości godziwej aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz aktywa finansowe dostępne do sprzedaży.

Do wyceny instrumentów finansowych w wartości godziwej, dla których istnieje aktywny rynek, wykorzystuje się ceny rynkowe publikowane przez rzetelne i wiarygodne źródła, np. serwis Reuters, Bloomberg, GPW, itp. Instrumenty finansowe wyceniane są względem cen ogłaszanych w wymienionych wyżej serwisach, przyjmując dla aktywów stronę BID. Do wyceny instrumentów finansowych stosowane są:

- ceny zamknięcia rynku dla rynków regulowanych,
- ceny fixingowe dla rynku OTC,
- ceny podawane przez pośredników (Brokerów) dla rynku OTC w przypadku braku cen fixingowych.

W przypadku, gdy nie jest dostępna wiarygodna cena rynkowa instrumentu finansowego, wycena przeprowadzana jest w oparciu o cenę teoretyczną zbudowaną na podstawie modelu krzywej dochodowości. Model krzywej dochodowości oparty jest na notowaniach rynkowych z rynku pieniężnego oraz kontraktów swap dla poszczególnych walut. Model wyceny zawiera elementy korekty o ryzyko kredytowe.

W odniesieniu do kapitałowych instrumentów finansowych, które nie są notowane na aktywnym rynku, Grupa nie dokonuje ich wyceny do wartości godziwej, ponieważ ich wiarygodna wycena nie jest możliwa. Instrumenty te wyceniane są według kosztu nabycia pomniejszonego o odpisy z tytułu utraty wartości.

Po początkowym ujęciu Grupa wycenia według zamortyzowanego kosztu aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności oraz pożyczki i należności.

Metoda zamortyzowanego kosztu jest metodą ustalenia wartości instrumentu finansowego, poprzez ujęcie wartości, w jakiej instrument finansowy został wyceniony w momencie początkowego ujęcia, pomniejszenie jej o spłaty kwoty kapitału, powiększenie lub pomniejszenie o ustaloną z zastosowaniem efektywnej stopy

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

procentowej skumulowaną amortyzację wszelkich różnic między wartością początkową, a wartością w terminie zapadalności oraz pomniejszenie jej o odpisy z tytułu utraty wartości.

2.15. Wyłączenie instrumentów finansowych ze sprawozdania z sytuacji finansowej

Składnik aktywów finansowych zostaje usunięty ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej, gdy wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych z aktywów finansowych lub gdy Grupa przenosi składnik aktywów finansowych na inny podmiot. Przeniesienie to ma miejsce wtedy, gdy Grupa przenosi umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych, lub gdy Grupa zatrzymuje umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych, ale przyjmuje umowny obowiązek przekazania tych przepływów poza Grupę.

Przenosząc składniki aktywów finansowych Grupa ocenia, w jakim stopniu zachowuje ryzyko i korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych. W tym przypadku:

- jeżeli Grupa przenosi zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to wyłącza składnik aktywów finansowych ze sprawozdania z sytuacji finansowej, i jednocześnie odrębnie rozpoznaje jako aktywa lub zobowiązania wszelkie prawa i obowiązki zachowane przez Grupę lub powstałe podczas tego transferu,
- jeżeli Grupa zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to w dalszym ciągu ujmuje składnik aktywów finansowych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej,
- jeżeli Grupa nie przenosi ani nie zachowuje zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści związanych z posiadaniem składnika aktywów finansowych, Grupa ustala, czy zachowała kontrolę nad tym składnikiem aktywów finansowych. W przypadku zachowania kontroli składnik aktywów finansowych jest ujmowany w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy do wysokości wynikającej z kontynuowanego zaangażowania, a w przypadku braku kontroli składnik aktywów finansowych jest wyłączany i jednocześnie odrębnie rozpoznawane są jako aktywa lub zobowiązania wszelkie prawa i obowiązki zachowane przez Grupę lub powstałe podczas tego transferu.

Grupa wyłącza ze swojego skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej zobowiązanie finansowe (lub jego część), gdy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygaś.

2.16. Wartości niematerialne

Wartości niematerialne są nieposiadającymi formy fizycznej, ale możliwymi do zidentyfikowania niepieniężnymi składnikami majątkowymi kontrolowanymi przez Grupę, które spowodują w przyszłości wpływ do Grupy korzyści ekonomicznych powiązanych bezpośrednio z tymi aktywami.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Do wartości niematerialnych Grupa zalicza w szczególności:

- licencje na oprogramowanie komputerowe,
- autorskie prawa majątkowe do oprogramowania komputerowego lub innego dzieła,
- koszty zakończonych prac rozwojowych,
- markę,
- bazę relacji z klientami,
- wartość firmy.

Składnik wartości niematerialnych i prawnych Grupy przy początkowym ujęciu wycenia się w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia. W przypadku oprogramowania komputerowego, jako wartości niematerialnej, cena nabycia lub koszt wytworzenia obejmuje:

- cenę zakupu licencji lub autorskich praw majątkowych, należną dostawcy, pomniejszoną o udzielone rabaty i upusty, a powiększoną o cło i podatek akcyzowy od importu oraz podatek od towarów i usług nie podlegający odliczeniu,
- wszystkie inne dające się bezpośrednio przyporządkować nakłady lub koszty związane z dostosowaniem nabytego oprogramowania do używania lub z jego wytworzeniem we własnym zakresie, zgodnie z przeznaczeniem planowanym przez Grupę, naliczone od dnia nabycia lub od dnia rozpoczęcia wytwarzania do dnia przekazania oprogramowania do używania.

Do bezpośrednich nakładów lub kosztów zalicza się w szczególności:

- koszty konsultacji zewnętrznych,
- koszty uruchomienia i testów sprawdzających działanie programów komputerowych,
- koszty świadczeń pracowniczych pracowników Grupy, w odniesieniu do nabytego lub wytworzonego oprogramowania wskazanego w ramach danego projektu IT, poniesione wyłącznie w związku z jego dostosowaniem do wymogów Grupy lub wytworzeniem we własnym zakresie. Do kosztów tych zalicza się krótkoterminowe świadczenia pracownicze (koszty osobowe) pracowników obejmujące: wynagrodzenia zasadnicze, godziny nadliczbowe, premie, które można odnieść do danego oprogramowania, pozostałe świadczenia pracownicze powiązane z powyższymi.

Koszty związane z bieżącym utrzymaniem wartości niematerialnych odnoszone są do rachunku zysków i strat z chwilą poniesienia. Po początkowym ujęciu składnik wartości niematerialnych wykazuje się w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia (koszt historyczny) pomniejszonym o umorzenie i łączną kwotę odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości (model ceny nabycia lub kosztu wytworzenia).

Umorzenia dokonuje się przez szacowany okres użyteczności danego składnika aktywów. Zakumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości, wynikają z przeprowadzanych testów na utratę wartości (w

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

przypadku zidentyfikowania istotnych przesłanek utraty wartości podczas okresowych przeglądów wartości niematerialnych).

Nie dokonuje się odpisów amortyzacyjnych składników wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania, podlegają one testom na utratę wartości na każdy dzień sprawozdawczy.

Przeglądu czy w badanym okresie nie wystąpiły przesłanki utraty wartości dokonuje się na każdy dzień sprawozdawczy. Jeśli wystąpiły takie przesłanki, ustalana jest wartość odzyskiwalna tych aktywów. Wartość odzyskiwalna jest wyższą z dwóch wartości: wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży i wartości użytkowej.

Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości jest ujmowany w rachunku zysków i strat w pozycji „Pozostałe koszty operacyjne” w okresie którego dotyczy, jeżeli wartość księgowa wartości niematerialnej przekracza jej wartość odzyskiwalną. Odpis ten może ulec odwróceniu, ale tylko do takiego poziomu, aby wartość księgowa składnika aktywów nie przekroczyła wartości księgowej, którą miałby ten składnik aktywów (po pomniejszeniu o kwotę amortyzacji), jeżeli nie zostałby ujęty odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości.

Zyski lub straty ze sprzedaży wartości niematerialnych prezentowane są odpowiednio jako pozostałe przychody lub koszty operacyjne.

2.16.1. Koszty zakończonych prac rozwojowych

W obszarze działań informatycznych Grupy koszty związane z:

- etapem prac badawczych prowadzonego przedsięwzięcia IT odnoszone są w koszty bieżące z chwilą poniesienia.
- etapem prac rozwojowych, jeżeli spełnią warunki kwalifikacji, będą ujmowane jako wartości niematerialne, a ich okres amortyzacji równy będzie okresowi ekonomicznej użyteczności aktywowanych prac rozwojowych.

W roku 2015 Grupa nie wytwarzała we własnym zakresie oprogramowania komputerowego na własne potrzeby.

2.16.2. Inne wartości niematerialne

Do wartości niematerialnych zalicza się przede wszystkim:

- zakupione licencje na oprogramowanie komputerowe, które aktywuje się w wysokości ceny nabycia, tj. kosztów poniesionych na zakup i dostosowanie nabytego konkretnego oprogramowania komputerowego do używania zgodnie z wymogami Grupy,
- nabyte autorskie prawa majątkowe do wdrażanego oprogramowania,
- licencje lub autorskie prawa majątkowe do dzieł innych niż oprogramowanie.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Amortyzację wartości niematerialnych nalicza się metodą liniową w celu rozłożenia jego wartości początkowej przez okres użytkowania, który wynosi co do zasady od 5 do 10 lat.

2.17. Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe po początkowym ujęciu wykazuje się wykazuje się w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia (koszt historyczny) pomniejszonym o umorzenie i łączną kwotę odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości (model ceny nabycia lub kosztu wytworzenia).

Umorzenia dokonuje się przez szacowany okres użyteczności danego składnika aktywów. Zakumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości, wynikają z przeprowadzanych testów na utratę wartości (w przypadku zidentyfikowania istotnych przesłanek utraty wartości podczas okresowych przeglądów rzeczowych aktywów trwałych).

Koszt historyczny uwzględnia wydatki bezpośrednio związane z nabyciem i przystosowaniem do używania lub wytworzeniem danych aktywów.

Ulepszenia w obcych środkach trwałych ponoszone są głównie na dostosowanie do potrzeb Grupy wynajmowanych lokali z przeznaczeniem na placówki obsługi klientów.

Późniejsze nakłady uwzględnia się w wartości bilansowej danego składnika rzeczowych aktywów trwałych lub ujmuje jako odrębny składnik tylko wówczas, gdy jest prawdopodobne, że z tytułu tej pozycji nastąpi dodatkowy wpływ korzyści ekonomicznych dla Grupy, które można przyporządkować danemu składnikowi rzeczowych aktywów trwałych, zaś cenę nabycia lub koszt wytworzenia danej pozycji można wiarygodnie zmierzyć.

Wszelkie pozostałe wydatki na naprawę i konserwację odnoszone są do rachunku zysków i strat w okresie, w którym je poniesiono.

Amortyzację składników rzeczowych aktywów trwałych nalicza się metodą liniową w celu rozłożenia ich wartości początkowej, pomniejszonej o wartość końcową, jeżeli występuje i jest istotna, na przestrzeni szacunkowego okresu ich użytkowania.

Okresy amortyzacji stosowane co do zasady dla podstawowych kategorii rzeczowych aktywów trwałych wynoszą:

Ulepszenia w obcych środkach trwałych (w budynkach lub lokalach)	12 lat lub w okresie trwania umowy najmu, w zależności który okres jest dłuższy
Urządzenia techniczne i maszyny	3 - 12 lat
Składniki zaliczane do grupy "Środków transportu"	5 - 10 lat
Komputery	3 - 8 lat
Pozostałe środki trwałe	3 - 12 lat

Przyjęte okresy użytkowania weryfikowane są co najmniej raz w roku.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Przeglądu, czy w badanym okresie nie wystąpiły przesłanki utraty wartości środków trwałych dokonuje się na każdy dzień sprawozdawczy. Jeśli wystąpiły takie przesłanki, ustalana jest wartość odzyskiwalna tych aktywów. Wartość odzyskiwalna jest wyższą z dwóch wartości: wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży i wartości użytkowej.

Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości jest ujmowany w rachunku zysków i strat w pozycji „Pozostałe koszty operacyjne” w okresie, którego dotyczy, jeżeli wartość księgowa składnika aktywów przekracza jego wartość odzyskiwalną. Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości może być odwrócony, ale tylko do takiego poziomu, aby wartość księgowa aktywów nie przekroczyła wartości księgowej, którą miałby ten składnik aktywów (po pomniejszeniu o kwotę amortyzacji), jeżeli nie zostałby ujęty odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości.

Zyski lub straty ze sprzedaży środków trwałych prezentowane są odpowiednio jako pozostałe przychody lub koszty operacyjne.

2.18. Leasing

2.18.1. Grupa jako leasingobiorca

Grupa jest stroną umów leasingowych, na podstawie których przyjmuje do odpłatnego użytkowania środki trwałe na uzgodniony okres. Podstawą klasyfikacji umów leasingowych przez Grupę jest zakres, w jakim ryzyko i pożytki z tytułu posiadania przedmiotu leasingu przypadają w udziale leasingodawcy, a w jakim leasingobiorcy.

Umowy leasingowe, na mocy których następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i pożytków wynikających z tytułu posiadania aktywów na leasingobiorcę, klasyfikowane są jako umowy leasingu finansowego.

Przedmiot leasingu finansowego jest ujmowany w aktywach Grupy jako środek trwały w kwocie równej mniejszej z: wartości godziwej przedmiotu leasingu lub wartości bieżącej minimalnych opłat leasingowych ustalonej na dzień rozpoczęcia leasingu. Jednocześnie Grupa rozpoznaje zobowiązanie w tej wartości.

Opłaty leasingowe są dzielone między zmniejszenie salda zobowiązania (w sposób umożliwiający uzyskanie stałej stopy odsetek leasingowych od pozostałego do spłaty zobowiązania) i koszty opłat leasingowych. Koszty z tytułu leasingu finansowego ujmowane są bezpośrednio w rachunku zysków i strat. Aktywa trwałe będące przedmiotem umowy leasingu finansowego są amortyzowane w sposób określony dla własnych środków trwałych. Jeżeli brak jest uzasadnionej pewności, iż po zakończeniu umowy leasingu finansowego, nastąpi przeniesienie własności przedmiotu leasingu, aktywa amortyzuje się przez okres krótszy z: okres wynikający z umowy leasingowej lub szacowany okres użyteczności ekonomicznej aktywa.

Umowy leasingowe, na mocy których nie następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i pożytków z tytułu posiadania przedmiotu leasingu, klasyfikowane są jako umowy leasingu operacyjnego.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Całość opłat z tytułu leasingu operacyjnego (w tym raty leasingowe) jest ujmowana jako koszty w skonsolidowanym rachunku zysków i strat metodą liniową przez okres trwania leasingu.

2.18.2. Grupa jako leasingodawca

Grupa jest stroną umów leasingowych, na podstawie których oddaje do odpłatnego używania i pobierania pożytków środki trwałe przez uzgodniony okres. Podstawą klasyfikacji umów leasingowych przez Grupę jest zakres, w jakim ryzyko i pożytki z tytułu posiadania przedmiotu leasingu przypadają w udziale leasingodawcy, a w jakim leasingobiorcy.

Umowy leasingowe, na mocy których następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i pożytków wynikających z tytułu posiadania aktywów na leasingobiorcę, klasyfikowane są jako umowy leasingu finansowego.

W przypadku leasingu finansowego przedmiot leasingu przestaje być ujmowany w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej, natomiast w pozycji aktywów należności z tytułu leasingu oraz kredyty i pożyczki udzielone klientom ujmowana jest wartość należności w kwocie równej inwestycji leasingowej netto. Inwestycja leasingowa netto to inwestycja leasingowa brutto zdyskontowana stopą procentową leasingu.

Stopa procentowa leasingu zdefiniowana zostaje w postaci początkowego uwzględnienia kosztów bezpośrednich w należnościach z tytułu leasingu finansowego.

Przychody leasingowe ujmuje się przez okres trwania leasingu finansowego metodą inwestycji netto (przed opodatkowaniem). Są one wykazane jako przychody z tytułu odsetek.

Początkowe koszty bezpośrednie, poniesione w związku z negocjacjami i działaniami służącymi doprowadzeniu do zawarcia umowy leasingu finansowego, ujmowane są w wartości początkowej należności z tytułu leasingu finansowego i następnie rozpoznawane w rachunku zysków i strat w okresie trwania leasingu.

Umowy leasingowe, na mocy których nie następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i pożytków z tytułu posiadania przedmiotu leasingu, klasyfikowane są jako umowy leasingu operacyjnego.

W przypadku umów leasingu operacyjnego zawartych przez Grupę jako leasingodawcę, przedmiot leasingu jest ujmowany w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy, ponieważ nie nastąpiło przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i pożytków wynikających z tytułu posiadania aktywów na leasingobiorcę. Aktywa oddane w leasing operacyjny są prezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej zgodnie z charakterem tych aktywów.

Przychody z tytułu leasingu operacyjnego rozpoznawane są jako przychód metodą liniową przez okres trwania umowy leasingu. Koszty, łącznie z amortyzacją, poniesione w celu uzyskania przychodów z tytułu leasingu, ujmowane są jako koszty w skonsolidowanym rachunku zysków i strat.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Początkowe koszty bezpośrednie poniesione w związku z negocjacjami i działaniami służącymi doprowadzeniu do zawarcia umowy leasingu operacyjnego zwiększają wartość bilansową przedmiotu leasingu i są ujmowane jako koszty w okresie leasingu na tej samej podstawie co przychody z tytułu leasingu.

Grupa amortyzuje oddane w leasing operacyjny składniki aktywów zgodnie z zasadami amortyzacji przyjętymi przez Grupę w odniesieniu do zbliżonych aktywów, z uwzględnieniem okresu trwania umowy leasingu operacyjnego.

2.19. Środki pieniężne

Do środków pieniężnych oraz ich ekwiwalentów na potrzeby sprawozdania z przepływów środków pieniężnych zaliczane są płynne aktywa krótkoterminowe (do 3 miesięcy od daty sprawozdawczej), które nie są narażone na ryzyko istotnej zmiany wartości, takie jak:

- kasa i środki w Banku Centralnym,
- środki na rachunkach nostro oraz lokaty międzybankowe o terminach zapadalności do 3 miesięcy,

Ekwiwalenty środków pieniężnych służą realizacji krótkoterminowych obciążeń pieniężnych i nie mają na celu działalności inwestycyjnej lub innej.

2.20. Rezerwy

Rezerwy tworzone są, gdy na Grupie ciąży istniejący obowiązek świadczenia (prawny lub zwyczajowo oczekiwany) wynikający ze zdarzeń przeszłych i gdy prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wykorzystania już posiadanych lub przyszłych aktywów Grupy oraz można dokonać wiarygodnego oszacowania kwoty tego zobowiązania. W przypadku, gdy wpływ zmian wartości pieniądza w czasie jest istotny, wielkość rezerwy jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej, która odzwierciedla koszt pieniądza dla Grupy (może to być stopa wolna od ryzyka) oraz przy uwzględnieniu ewentualnego ryzyka związanego z danym zobowiązaniem.

Grupa tworzy w szczególności rezerwy:

- na bieżące zobowiązania wobec pracowników wynikające ze stosunku pracy, jak również rezerwy związane z długoterminowymi świadczeniami pracowniczymi wyceniane metodą aktuarialną,
- na skutki toczącego się postępowania sądowego,
- na koszty restrukturyzacji.

Rezerwy na bieżące zobowiązania tworzone są w ciężar pozostałych kosztów operacyjnych lub ogólnych kosztów administracyjnych. Na dzień, w którym nastąpiło zmniejszenie lub ustanie ryzyka uzasadniającego

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

ich utworzenie, niewykorzystane rezerwy są co do zasady odnoszone w pozostałe przychody operacyjne Grupy.

Rezerwę na koszty restrukturyzacji tworzy się, gdy spełnione są następujące warunki:

- Grupa posiada szczegółowy, formalny plan restrukturyzacji (który określa co najmniej działalność lub część działalności, której ten plan dotyczy, podstawowe lokalizacje, które zostaną nim objęte, miejsce zatrudnienia, funkcje i przybliżoną liczbę pracowników, którzy mają uzyskać odszkodowania w zamian za zakończenie stosunku pracy, kwotę nakładów, które będą poniesione oraz termin, w jakim plan zostanie wdrożony) oraz
- Grupa rozpoczęła wdrażanie planu lub ogłosiła główne elementy planu zainteresowanym stronom (czym wzbudziła oczekiwania stron, których plan dotyczy, co do planowanych działań restrukturyzacyjnych).

Grupa ustala wysokość rezerwy na koszty restrukturyzacji na podstawie najlepszych dostępnych oszacowań bezpośrednich nakładów wynikających z restrukturyzacji, a niezwiązanych z bieżącą działalnością Grupy.

2.21. Kapitały

Kapitały własne stanowią kapitały i fundusze tworzone zgodnie z obowiązującym prawem, właściwymi ustawami oraz ze statutem Jednostki Dominującej.

Kapitał podstawowy obejmuje zarejestrowany kapitał akcyjny. Wartość kapitału zaprezentowana w sprawozdaniu finansowym odpowiada wartości kapitału zakładowego Jednostki Dominującej i wykazana jest w wysokości zgodnej ze statutem oraz wpisem do rejestru sądowego.

Do kapitałów własnych zaliczane są również: niepodzielony wynik finansowy, który składa się z niepodzielonego wyniku roku bieżącego oraz wyniku lat poprzednich, a także następujące pozycje:

- kapitał zapasowy, powstały ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej oraz tworzony z odpisów z zysku. Na kapitał zapasowy przekazuje się przynajmniej 8% zysku za dany rok obrotowy, dopóki kapitał ten nie osiągnie co najmniej jednej trzeciej wysokości kapitału zakładowego,
- fundusz ogólnego ryzyka bankowego,
- pozostałe kapitały rezerwowe, tworzone z odpisów z zysku, przeznaczone, zgodnie ze statutem Jednostki Dominującej, na pokrycie strat bilansowych,
- kapitał z aktualizacji wyceny instrumentów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży,
- część efektywną relacji zabezpieczających przepływy pieniężne.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

2.22. Podatek dochodowy

Podatek dochodowy od osób prawnych obejmuje podatek bieżący i odroczony. Podatek dochodowy bieżący ujmowany jest w rachunku zysków i strat.

Podatek bieżący obliczany jest w oparciu o wynik księgowy brutto skorygowany o przychody, które zgodnie z przepisami podatkowymi nie są zaliczane do przychodów podatkowych, przychody podatkowe niebędące przychodami księgowymi, koszty nieuznawane przez przepisy podatkowe za koszty uzyskania przychodu oraz o koszty podatkowe niebędące kosztami księgowymi. Ponadto dla celów podatkowych wynik księgowy brutto koryguje się o przychody i koszty z lat ubiegłych zrealizowane dla celów podatkowych w danym okresie sprawozdawczym oraz odliczenia od dochodu.

Przy ustalaniu odroczonego podatku dochodowego uwzględnia się wartość aktywów i rezerwy na odroczony podatek na dzień sprawozdawczy rozpoczynający i kończący okres sprawozdawczy.

Wartość odroczonego podatku dochodowego na dzień sprawozdawczy ustala się z zastosowaniem metody bilansowej jako zmianę stanu pozycji bilansowych - aktywów i rezerw na odroczony podatek dochodowy.

Z uwagi na odmiennność momentu uznania przychodu za osiągnięty lub kosztu za poniesiony w rozumieniu przepisów prawa bilansowego i podatkowego Grupa tworzy rezerwę oraz aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Podatek dochodowy odroczony ujmowany jest w wysokości różnicy pomiędzy wartością podatkową aktywów i zobowiązań, a ich wartością bilansową dla celów raportowania finansowego, przeliczoną odpowiednią stawką podatkową.

Podatek dochodowy odroczony w zależności od źródła pochodzenia różnic przejściowych ujmowany jest w skonsolidowanym rachunku zysków i strat lub (w przypadku skutków wyceny aktywów finansowych odnoszonych na inne dochody całkowite) w skonsolidowanym sprawozdaniu z całkowitych dochodów w pozycji „Pozostałe dochody całkowite”. Grupa tworzy rezerwę na podatek odroczony w odniesieniu do wszystkich dodatnich różnic przejściowych.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ujmuje się, jeżeli jest prawdopodobne, że w przyszłości osiągnięty zostanie dochód do opodatkowania, który umożliwi wykorzystanie różnic przejściowych.

Kwoty podatku odroczonego oblicza się w wysokości stawki podatkowej, która według przewidywań będzie stosowana wówczas, gdy składnik aktywów zostanie zrealizowany lub zobowiązanie rozliczone, przyjmując za podstawę stawki podatkowe i przepisy podatkowe, obowiązujące na koniec okresu sprawozdawczego lub takie, których obowiązywanie w przyszłości jest pewne na koniec okresu sprawozdawczego. Aktywa z tytułu podatku odroczonego i rezerwy na podatek odroczony nie podlegają dyskontowaniu.

Grupa kompensuje ze sobą aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego z rezerwami z tytułu odroczonego podatku dochodowego wtedy i tylko wtedy, gdy posiada możliwy do wyegzekwowania tytuł prawny do przeprowadzenia kompensat należności ze zobowiązaniami z tytułu bieżącego podatku

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

i odroczony podatek dochodowy ma związek z tym samym podatnikiem i tym samym organem podatkowym.

2.23. Pozostałe pozycje

Pozycja „Inne aktywa” obejmuje przede wszystkim:

- koszty zapłacone z góry, a dotyczące późniejszych okresów sprawozdawczych,
- przychody do otrzymania,
- aktywa przejęte za długi,
- nierozliczone transakcje klientowskie.

Koszty zapłacone z góry ujmuje się w księgach rachunkowych w momencie ich zapłaty kontrahentowi i rozlicza w czasie do rachunku zysków i strat metodą liniową, przez okres którego dotyczy zapłacona kwota kosztów.

Aktywa przejęte za długi wykazuje się według ich wartości godziwej. Pozycja „Pozostałe zobowiązania” obejmuje przede wszystkim:

- nierozliczone transakcje klientowskie,
- rozliczenia międzyokresowe kosztów,
- przychody przyszłych okresów.

Pozycja nierozliczone transakcje klientowskie składa się z nierozliczonego na dzień sprawozdawczy salda zobowiązań wobec banków. Rozliczenia te przeprowadzane są za pośrednictwem Krajowej Izby Rozliczeniowej (KIR).

Rozliczenia międzyokresowe kosztów stanowią koszty do zapłacenia głównie z tytułu gospodarki własnej, nieudokumentowane fakturą zakupu. Koszty te dotyczą bieżącego okresu sprawozdawczego i ujmowane są w księgach rachunkowych w momencie wykonania usługi lub dostawy, tj. powstania zobowiązania. Są płatne w późniejszym okresie w momencie otrzymania faktur od dostawców.

Pozycja przychody przyszłych okresów obejmuje głównie prowizje rozliczane liniowo oraz inne dochody pobrane z góry, których rozliczenie do rachunku zysków i strat nastąpi w przyszłych okresach sprawozdawczych.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

2.24. Nowe standardy, interpretacje i poprawki do opublikowanych standardów

2.24.1. Opublikowane standardy i interpretacje, które zostały wydane i zastosowane przez Grupę od 1 stycznia 2015 w zakresie, który dotyczył działalności Grupy

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/a przez Unię Europejską	Opis zmian
Interpretacja KIMSF 21 Opłaty publiczne	Listopad 2013	Rok obrotowy rozpoczynający się 17 czerwca 2014 lub później	Tak	Interpretacja zawiera wytyczne w zakresie identyfikacji zdarzeń obligujących, powodujących powstanie zobowiązania z tytułu opłat publicznych oraz momentu ujęcia takiego zobowiązania. Zgodnie z Interpretacją, zdarzenie obligujące to zdarzenie wynikające z odpowiednich przepisów prawa, które skutkuje powstaniem zobowiązania do uiszczenia danej opłaty publicznej i koniecznością jego ujęcia w sprawozdaniu finansowym. Zobowiązanie z tytułu opłaty publicznej jest ujmowane w sposób stopniowy w przypadku jeśli zdarzenie obligujące następuje w ciągu pewnego okresu. W przypadku, jeśli zdarzeniem obligującym jest osiągnięcie określonego minimalnego progu działalności, zobowiązanie ujmowane jest w momencie osiągnięcia tego progu. Interpretacja wyjaśnia, że fakt, iż jednostka jest ekonomicznie zobowiązana do kontynuowania działalności w kolejnym okresie nie powoduje zwyczajowo oczekiwanego obowiązku uiszczenia opłaty publicznej, która wynika z prowadzenia działalności w przyszłości. Oczekuje się, że w momencie początkowego zastosowania, nowa Interpretacja nie będzie miała istotnego wpływu na roczne sprawozdanie finansowe.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Zmiany do
Międzynarodowych
Standardów
Sprawozdawczości
Finansowej 2011-2013

Grudzień
2013

Rok obrotowy
rozpoczynający
się 1 stycznia
2015 lub
później

Tak

Doroczne ulepszenia MSSF 2011-2013 zawierają 4 zmiany standardów, z odpowiednimi zmianami do pozostałych standardów i interpretacji.

Powyższe zmiany nie miały znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.

2.24.2. Opublikowane standardy i interpretacje, które zostały wydane, ale jeszcze nie obowiązują i nie zostały wcześniej zastosowane przez Grupę

Następujące standardy i interpretacje zostały wydane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości lub Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej, a nie weszły jeszcze w życie:

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/ a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
MSSF 9 Instrumenty finansowe (2014)	Lipiec 2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2018 lub później	Nie	Nowy standard zastępuje zawarte w MSR 39 Instrumenty Finansowe: ujmowanie i wycena wytyczne na temat klasyfikacji oraz wyceny aktywów finansowych, w tym wytyczne dotyczące utraty wartości. MSSF 9 eliminuje też istniejące obecnie w MSR 39 kategorie aktywów finansowych: utrzymywane do terminu wymagalności, dostępne do sprzedaży oraz pożyczki i należności. Zgodnie z wymogami nowego standardu, w momencie początkowego ujęcia aktywa finansowe winny być klasyfikowane do jednej z trzech kategorii: • aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu; • aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy; lub • aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez inne

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/ a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
				całkowite dochody. Składnik aktywów finansowych jest klasyfikowany do kategorii wycenianych po początkowym ujęciu według zamortyzowanego kosztu, jeżeli spełnione są następujące dwa warunki: - aktywa utrzymywane są w ramach modelu biznesowego, którego celem jest utrzymywanie aktywów w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z kontraktu; oraz - jego warunki umowne powodują powstanie w określonych momentach przepływów pieniężnych stanowiących wyłącznie spłatę kapitału oraz odsetek od niespłaconej części kapitału. W sytuacji, gdy powyższe warunki nie są spełnione (jak to ma miejsce na przykład w przypadku instrumentów kapitałowych innych jednostek), składnik aktywów finansowych jest wyceniany w wartości godziwej. Zyski i straty z wyceny aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej ujmowane są w wyniku bieżącego okresu, za wyjątkiem aktywów utrzymywanych w ramach modelu biznesowego, którego celem jest utrzymywanie aktywów zarówno w celu uzyskania przepływów pieniężnych z kontraktów jak i ich sprzedaż – dla tych aktywów zyski i straty z wyceny ujmowane są w innych całkowitych dochodach. Ponadto w przypadku, gdy inwestycja w instrument kapitałowy nie jest przeznaczona do obrotu, MSSF 9 daje możliwość dokonania nieodwracalnej decyzji o wycenie takiego instrumentu finansowego, w momencie początkowego ujęcia, w wartości godziwej przez inne całkowite dochody. Wyboru takiego można dokonać dla każdego instrumentu osobno. Wartości ujęte w innych całkowitych dochodach w związku z powyższą wyceną nie mogą w późniejszych okresach zostać przekwalifikowane do wyniku bieżącego okresu.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/ a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
				Nowy standard zachowuje niemal wszystkie dotychczasowe wymogi MSR 39 w zakresie klasyfikacji i wyceny zobowiązań finansowych oraz wyłączenia aktywów finansowych i zobowiązań finansowych. MSSF 9 wymaga jednak, aby zmiana wartości godziwej dotycząca zmiany ryzyka kredytowego zobowiązania finansowego wyznaczonego w momencie początkowego ujęcia jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy były prezentowane w innych całkowitych dochodach. Jedynie pozostała część zysku lub straty z wyceny do wartości godziwej ma być ujmowana w wyniku bieżącego okresu. W przypadku jednak, gdyby zastosowanie tego wymogu powodowało brak współmierności przychodów i kosztów lub gdyby zobowiązanie finansowe wynikało z zobowiązań do udzielenia pożyczki lub umów gwarancji finansowych, cała zmiana wartości godziwej byłaby ujmowana w zysku lub stracie bieżącego okresu. W zakresie szacunku utraty wartości aktywów finansowych MSSF 9 zastępuje model „straty poniesionej” zawarty w MSR 39 modelem „straty oczekiwanej”, co oznacza, że zdarzenie powodujące powstanie straty nie musiałoby poprzedzać jej rozpoznania i utworzenia odpisu. Nowe zasady mają na celu zapobieganie sytuacjom, w których odpisy na straty kredytowe są tworzone zbyt późno i w niewystarczającej wysokości. W skrócie, model oczekiwanej straty wykorzystuje dwa podejścia do szacowania straty, zgodnie z którymi strata jest ustalana na podstawie: • straty kredytowej oczekiwanej w okresie 12 miesięcy, albo • straty kredytowej oczekiwanej do zapadalności (ang. life-time expected loss). To, które podejście zostanie zastosowane zależy od tego, czy w przypadku danego składnika aktywów od momentu początkowego ujęcia nastąpił istotny wzrost ryzyka kredytowego. W przypadku, jeśli ryzyko

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/ a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
				kredytowe związane z aktywami finansowymi nie wzrosło istotnie w porównaniu do jego poziomu z momentu początkowego ujęcia, odpis z tytułu utraty wartości tych aktywów finansowych będzie równy oczekiwanej stracie w okresie 12 miesięcy. W przypadku natomiast, jeśli nastąpił istotny wzrost ryzyka kredytowego, odpis z tytułu utraty wartości tych aktywów finansowych będzie równy oczekiwanej stracie przez cały okres życia instrumentu, zwiększając tym samym wysokość ujętego odpisu. Standard przyjmuje przy tym założenie, zgodnie z którym - w przypadku braku przeciwnych argumentów – wystarczającym kryterium dla rozpoznania straty kredytowej oczekiwanej do zapadalności jest wystąpienie zaległości w spłacie wynoszącej 30 dni. Na moment sporządzania niniejszego sprawozdania finansowego wiarygodne oszacowanie wpływu zmian będących skutkiem zastosowania danego standardu po raz pierwszy nie zostało wykonane przez Grupę.
Zmiana do MSR 19 Świadczenia pracownicze zatytułowaną Programy określonych świadczeń: składki pracowników	Grudzień 2013	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 lutego 2015 lub później	Tak	Zmiana dotyczy składek wnoszonych do programów określonych świadczeń przez pracowników lub strony trzecie. Celem zmian jest uproszczenie ujęcia składek, które nie zależą od okresu zatrudnienia, na przykład składki pracownicze ustalone jako stały procent wynagrodzenia. Oczekuje się, że w momencie początkowego zastosowania, Zmiany nie będą miały istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy. Grupa nie ma programów określonych świadczeń z zastosowaniem tego typu składek.
Zmiany do Międzynarodowych Standardów	Grudzień 2013	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 lutego	Tak	Doroczne ulepszenia MSSF 2010-2012 zawierają 8 zmian do 7 standardów, z odpowiednimi zmianami do pozostałych standardów i

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/ a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
Sprawozdawczości Finansowej 2010-2012		2015 lub później		interpretacji. Nie oczekuje się, aby powyższe zmiany miały znaczący wpływ na sprawozdanie finansowe Grupy.
MSSF 14 Regulacyjne rozliczenia międzyokresowe	Styczeń 2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 lub później	Nie	Ten przejściowy standard: - zezwala jednostkom stosującym MSSF po raz pierwszy na kontynuowanie dotychczasowych zasad ujmowania aktywów i zobowiązań regulacyjnych zarówno przy pierwszym zastosowaniu MSSF jak i w sprawozdaniach finansowych za późniejsze okresy; - wymaga aby jednostki prezentowały aktywa i zobowiązania regulacyjne oraz ich zmiany w odrębnych pozycjach w sprawozdaniach finansowych; oraz - wymaga szczegółowych ujawnień umożliwiających określenie rodzaju oraz ryzyk związanych z regulowanymi stawkami w związku z którymi rozpoznano aktywa i zobowiązania regulacyjne zgodnie z tym przejściowym standardem. Z uwagi na zakres działalności Grupy MSSF 14 nie ma zastosowania.
Ujmowanie nabycia udziałów we wspólnych działaniach (Zmiany do MSSF 11 Wspólne ustalenia umowne)	Maj 2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 lub później	Tak	Zmiany zawierają wytyczne w zakresie ujmowania nabycia udziału we wspólnych działaniach które stanowią przedsięwzięcie. Nabywający udział we wspólnych działaniach które stanowią przedsięwzięcia w rozumieniu MSSF 3 Połączenia jednostek jest zobowiązany do stosowania wszystkich zasad ujmowania połączenia jednostek zawartych w MSSF 3 oraz innych MSSF za wyjątkiem tych zasad, które są sprzeczne z wytycznymi zawartymi w MSSF 11. Ponadto nabywający jest zobowiązany do ujawnienia informacji wymaganych przez MSSF 3 oraz inne MSSF w związku z połączeniami jednostek. Nie oczekuje się, aby powyższe zmiany miały znaczący wpływ na sprawozdanie finansowe Grupy.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/ a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
Wyjaśnienia w zakresie akceptowalnych metod umorzenia i amortyzacji (Zmiany do MSR 16 Rzeczowe aktywa trwałe oraz MSR 38 Wartości niematerialne)	Maj 2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 lub później	Tak	Zmiany wyjaśniają, że wykorzystanie metod umorzenia rzeczowych aktywów trwałych opartych na przychodach nie jest właściwe, ponieważ przychody generowane z działalności, w której dany składnik aktywów jest wykorzystywany, zazwyczaj odzwierciedlają inne czynniki niż konsumowanie korzyści ekonomicznych z danego składnika aktywów. Zmiany wyjaśniają również, że przychody są z założenia niewłaściwym miernikiem konsumowania korzyści ekonomicznych pochodzących z wartości niematerialnych. Jednak w pewnych szczególnych przypadkach założenie to może zostać odrzucone. Nie oczekuje się, aby powyższe zmiany miały znaczący wpływ na sprawozdanie finansowe Grupy.
MSSF 15 Przychody z umów z klientami	Maj 2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2018 lub później	Nie	Standard ten zawiera zasady, które zastąpią większość szczegółowych wytycznych w zakresie ujmowania przychodów istniejących obecnie w MSSF. W szczególności, w wyniku przyjęcia nowego standardu przestaną obowiązywać MSR 18 Przychody, MSR 11 Umowy o usługę budowlaną oraz związane z nimi interpretacje. Zgodnie z nowym standardem jednostki będą stosować pięciostopniowy model, aby określić moment ujęcia przychodów oraz ich wysokość. Model ten zakłada, że przychody powinny być ujęte wówczas, gdy (lub w stopniu, w jakim) jednostka przekazuje klientowi kontrolę nad towarami lub usługami, oraz w kwocie, do jakiej jednostka oczekuje być uprawniona. Zależnie od spełnienia określonych kryteriów, przychody są: - rozkładane w czasie, w sposób obrazujący wykonanie umowy przez jednostkę, lub - ujmowane jednorazowo, w momencie, gdy kontrola nad

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/ a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
				towarami lub usługami jest przeniesiona na klienta. Standard zawiera nowe wymagania dotyczące ujawnień, zarówno ilościowych jak i jakościowych, mających na celu umożliwienie użytkownikom sprawozdań finansowych zrozumienie charakteru, kwoty, momentu ujęcia i niepewności odnośnie przychodów i przepływów pieniężnych wynikających z umów z klientami. Na moment sporządzania niniejszego sprawozdania finansowego wiarygodne oszacowanie wpływu zmian będących skutkiem zastosowania danego standardu po raz pierwszy nie zostało wykonane przez Grupę.
Rolnictwo – Rośliny produkcyjne (Zmiany do MSR 16 Rzeczowe aktywa trwałe i MSR 41 Rolnictwo)	Czerwiec 2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 lub później	Tak	Zmiany modyfikują ujęcie księgowe roślin produkcyjnych, takich jak krzewy winorośli, drzewa kauczukowe czy palmy olejowe. MSR 41 Rolnictwo wymaga obecnie by wszystkie aktywa biologiczne związane z działalnością rolniczą były wyceniane w wartości godziwej pomniejszonej o koszty związane z ich sprzedażą. Zgodnie z nowymi wymogami rośliny produkcyjne mają być ujmowane w taki sam sposób jak rzeczowe aktywa trwałe w zakresie MSR 16, ponieważ ich sposób funkcjonowania jest zbliżony do obserwowanego w przypadku działalności produkcyjnej. W związku z powyższym, Zmiany spowodują umieszczenie ich w zakresie MSR 16, zamiast MSR 41. Produkty rolne wytwarzane przez rośliny produkcyjne będą nadal objęte zakresem MSR 41. Z uwagi na zakres działalności Grupy MSSF 41 nie ma zastosowania.
Metoda praw własności w jednostkowym sprawozdaniu finansowym (Zmiany do MSR 16)	Sierpień 2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016	Tak	Zmiany wprowadzają możliwość ujmowania inwestycji w jednostki zależne, wspólne przedsięwzięcia oraz jednostki stowarzyszone w jednostkowych sprawozdaniach finansowych według metody praw

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/ a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
27 Jednostkowe Sprawozdania Finansowe)		2016 lub później		własności, obok obecnie występujących modeli wyceny w cenie nabycia lub w wartości godziwej. Nie oczekuje się, aby powyższe zmiany miały znaczący wpływ na sprawozdanie finansowe Grupy.
Sprzedaż lub Przekazanie Aktywów Pomędzy Inwestorem a Spółką Stowarzyszoną lub Wspólnym Przedsięwzięciem (Zmiany do MSSF 10 Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe oraz do MSR 28 Jednostki Stowarzyszone)	Wrzesień 2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 lub później	Nie	Zmiany usuwają istniejącą niespójność między wymaganiami MSSF 10 oraz MSR 28 w kwestii ujmowania utraty kontroli nad spółką zależną, która wnoszona jest do spółki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia. Podczas gdy MSR 28 ogranicza zysk lub stratę wynikającą z wniesienia aktywów niepieniężnych do spółki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia do wysokości zaangażowania kapitałowego innych podmiotów w tej jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu, MSSF 10 nakazuje rozpoznanie całego zysku lub straty na utracie kontroli nad jednostką zależną. Zmiany wymagają ujęcia całości zysku lub straty w przypadku, gdy przeniesione aktywa spełniają definicję przedsięwzięcia w rozumieniu MSSF 3 Połączenia Jednostek Gospodarczych (niezależnie czy przedsięwzięcie ma formę jednostki zależnej czy też nie). Częściowe rozpoznanie zysku lub straty (do wysokości zaangażowania kapitałowego innych podmiotów) nastąpi w przypadku gdy transakcja dotyczy aktywów nie stanowiących przedsięwzięcia, nawet jeśli te aktywa znajdowały się w jednostce zależnej. Nie oczekuje się, aby powyższe zmiany miały znaczący wpływ na sprawozdanie finansowe Grupy.
Zmiany do Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości	Wrzesień 2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 lub	Tak	Doroczne ulepszenia MSSF 2012-2014 zawierają 4 zmiany standardów, z odpowiednimi zmianami do pozostałych standardów i interpretacji. Główne zmiany: - wyjaśniają, iż paragrafy 27-29 MSSF 5 Aktywa trwałe przeznaczone do

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/ a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
Finansowej 2012-2014		później		sprzedaży oraz działalność zaniechana (opisujące sposób ujęcia aktywów, które przestają być klasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży) będą miały zastosowanie również przy zaprzestaniu klasyfikacji aktywów jako przeznaczonych do przekazania. Nie będą one jednak miały zastosowania, gdy zmiana klasyfikacji polega na przeniesieniu składnika aktywów (lub grupy do zbycia) z kategorii przeznaczonych do sprzedaży bezpośrednio do przeznaczonych do przekazania lub odwrotnie. W takim przypadku zmiana ta nie stanowi zmiany planu sprzedaży lub przekazania; - wyjaśniają w jaki sposób jednostka powinna stosować wytyczne w paragrafie 42C MSSF 7 Instrumenty finansowe: Ujawnienia w stosunku do umów o obsługę (servicing contracts) aby ocenić czy występuje utrzymanie zaangażowania w składniku aktywów dla celów zastosowania wymogów ujawnień wynikających z paragrafów 42E-42H MSSF 7; - objaśniają, iż dodatkowe ujawnienia wymagane przez Ujawnienia - Kompensowanie aktywów i zobowiązań finansowych (Zmiany do MSSF 7) nie są specyficznie wymagane do ujęcia w skróconych śródrocznych sprawozdaniach finansowych dla wszystkich okresów śródrocznych. Jednakże są one wymagane, jeśli ich ujęcie wynika z wymogów samego MSR 34 Śródroczna sprawozdawczość finansowa; - wprowadzają zmiany do MSR 19 Świadczenia pracownicze, w celu wyjaśnienia, że wysokiej jakości obligacje przedsiębiorstw lub obligacje rządowe, wykorzystane do ustalenia stopy dyskontowej dla zobowiązań z tytułu świadczeń po okresie zatrudnienia, powinny być wyemitowane w tej samej walucie, w jakiej będą wypłacone świadczenia. Ocena, czy występuje rozwinięty rynek takich obligacji powinna być więc dokonana w odniesieniu do konkretnej waluty, nie zaś całego kraju; - w stosunku do zawartego w MSR 34 odwołania do informacji ujawnionych w innym miejscu śródrocznego raportu finansowego,

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/ a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
Jednostki inwestycyjne: Zastosowanie wyjątku od konsolidacji (Zmiany do MSSF 10 Skonsolidowane sprawozdania finansowe, MSSF 12 Ujawnianie informacji na temat udziałów w innych jednostkach i MSR 28 Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsiębiorstwach)	Grudzień 2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 lub później	Nie	wyjaśniają znaczenie terminu „inne miejsce śródrocznego raportu finansowego” oraz dodają do MSR 34 wymóg zastosowania w śródrocznym sprawozdaniu finansowym odnośników do konkretnej lokalizacji wymaganej informacji. Nie oczekuje się, aby powyższe zmiany miały znaczący wpływ na sprawozdanie finansowe Grupy. Zmiany dotyczące sprawozdawczości finansowej jednostek inwestycyjnych odnoszą się do trzech zagadnień: - Konsolidacji jednostek inwestycyjnych pośredniego szczebla. Standardy obowiązujące przed zmianą nie precyzowały, jak jednostka inwestycyjna powinna ujmować jednostkę zależną świadczącą usługi powiązane z jej działalnością inwestycyjną, która sama spełnia definicję jednostki inwestycyjnej. W następstwie opisywanych poprawek, jednostki inwestycyjne pośredniego szczebla nie będą mogły być konsolidowane. RMSR wyjaśniła również, że jednostki świadczące „usługi powiązane z działalnością inwestycyjną” to takie jednostki, których podstawowym celem działalności jest świadczenie usług odnoszących się do działalności jednostki dominującej będącej jednostką inwestycyjną. - Zwolnienia z obowiązku sporządzania skonsolidowanego sprawozdania finansowego dla jednostki dominującej pośredniego szczebla będącej spółką zależną jednostki inwestycyjnej. Jednostki dominujące pośredniego szczebla od dawna korzystają ze zwolnienia z obowiązku sporządzania skonsolidowanych sprawozdań finansowych, jeśli same podlegają konsolidacji przez jednostkę dominującą wyższego szczebla (przy spełnieniu innych właściwych kryteriów).

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/ a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
				Zmiany do standardów wprowadzają modyfikację, zgodnie z którą zwolnienie to będzie dostępne również dla jednostki dominującej pośredniego szczebla będącej spółką zależną jednostki inwestycyjnej, pomimo faktu, iż jednostka inwestycyjna nie obejmuje konsolidacją danej jednostki dominującej pośredniego szczebla. - Wyboru polityki rachunkowości odnośnie jednostek inwestycyjnych ujmowanych według metody praw własności Zmiany umożliwiają wybór polityki rachunkowości jednostce niebędącej jednostką inwestycyjną w odniesieniu do jej udziałów w jednostce inwestycyjnej wycenianej według metody praw własności. W powyższym przypadku dokonując wyceny według metody praw własności jednostki niebędące jednostkami inwestycyjnymi mogą wybrać wycenę w wartości godziwej udziałów w jednostkach zależnych jednostki inwestycyjnej lub, alternatywnie, oprzeć wycenę na wartościach, jakie byłyby ujęte, gdyby jednostka inwestycyjna skonsolidowała wszystkie swoje jednostki zależne. Nie oczekuje się, aby powyższe zmiany miały znaczący wpływ na sprawozdanie finansowe Grupy.
Inicjatywa dotycząca ujawnień (Zmiany do MSR 1 Prezentacja sprawozdań finansowych)	Grudzień 2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 lub później	Tak	Główne wytyczne ujęte w Zmianach to: - Podkreślenie kwestii istotności. Określone pojedyncze ujawnienia, które nie są istotne nie muszą być prezentowane – nawet, gdy stanowią część minimalnych wymogów standardu. - Nie jest wymagane przedstawienie not do sprawozdania finansowego w określonej kolejności - jednostki mogą więc zastosować własną kolejność lub na przykład połączyć opis zasad rachunkowości z notami objaśniającymi dotyczącymi powiązanych z nimi obszarów. - Określenie wprost, że jednostki:

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/ a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
				- o powinny dokonać dezagregacji pozycji w sprawozdaniu z sytuacji finansowej i sprawozdaniu z zysków lub strat i innych całkowitych dochodów, jeśli taka prezentacja dostarcza użytecznych informacji użytkownikom sprawozdania finansowego; oraz - o mogą połączyć pozycje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, jeśli pozycje określone przez MSR 1 nie są indywidualnie istotne. - Dodanie szczegółowych kryteriów odnośnie prezentacji sum częściowych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej i sprawozdaniu z zysków lub strat i innych całkowitych dochodów, wraz z dodatkowymi wymogami dotyczącymi uzgodnienia pozycji sprawozdania z zysków lub strat i innych całkowitych dochodów. Prezentacja w sprawozdaniu z innych całkowitych dochodów pozycji całkowitych dochodów wynikających z ujęcia wspólnych przedsięwzięć i jednostek stowarzyszonych zgodnie z metodą praw własności winna następować w oparciu o podejście wymagane przez MSR 1, zgodnie z którym pozycje te winny być grupowane w zależności od tego, czy będą one w przyszłości podlegać przeniesieniu do zysku lub straty, czy też nie. Nie oczekuje się, aby powyższe zmiany miały znaczący wpływ na sprawozdanie finansowe Grupy.
MSSF 16 Leasing	Styczeń 2016	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2019 lub później	Nie	MSSF 16 zastępuje MSR 17 Leasing oraz związane z tym standardem interpretacje. W odniesieniu do leasingobiorców nowy Standard eliminuje występujące obecnie rozróżnienie pomiędzy leasingiem finansowym oraz operacyjnym. Ujęcie leasingu operacyjnego w sprawozdaniu z sytuacji finansowej spowoduje rozpoznanie nowego składnika aktywów – prawa do użytkowania przedmiotu leasingu – oraz nowego zobowiązania – zobowiązania do dokonania płatności z tytułu leasingu. Prawa do

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/ a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
				użytkowania aktywów w leasingu podlegać będą umorzeniu natomiast od zobowiązania naliczane będą odsetki. Spowoduje to powstanie większych kosztów w początkowej fazie leasingu, nawet w przypadku gdy jego strony uzgodniły stałe opłaty roczne. Ujęcie umów leasingu u leasingodawcy w większości przypadków pozostanie niezmienione w związku z utrzymanym podziałem na umowy leasingu operacyjnego oraz finansowego. W momencie początkowego zastosowania wpływ Standardu będzie zależał od specyficznych faktów i okoliczności dotyczących umów leasingu, których Grupa będzie stroną. Na dzień sporządzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupa nie przeprowadziła analizy wpływu Standardu na sprawozdanie finansowe.
Ujmowanie aktywów z tytułu podatku odroczonego od niezrealizowanych strat (Zmiany do MSR 12 Podatek dochodowy)	Styczeń 2016	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2017 lub później	Nie	Zmiany wyjaśniają, między innymi, że niezrealizowane straty powiązane z instrumentami dłużnymi wycenianymi w wartości godziwej w sprawozdaniach finansowych, dla których wartością podatkową jest ich początkowy koszt, mogą powodować powstanie ujemnych różnic przejściowych. Nie oczekuje się, aby powyższe zmiany miały znaczący wpływ na sprawozdanie finansowe Grupy.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/ a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
Inicjatywa dotycząca ujawnień (Zmiany do MSR 7 Sprawozdanie z przepływów pieniężnych)	Styczeń 2016	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2017 lub później	Nie	Zmiany przewidują przedstawianie przez jednostki ujawnień umożliwiających użytkownikom sprawozdań finansowych ocenę zmian wartości zobowiązań powstałych w ramach działalności finansowej, w tym zarówno zmian wynikających z przepływów pieniężnych jak i zmian o charakterze niepieniężnym. Jednym ze sposobów na spełnienie powyższych wymogów jest umieszczenie uzgodnienia sald otwarcia i zamknięcia zobowiązań powstałych w ramach działalności finansowej. Nie oczekuje się, aby powyższe zmiany miały znaczący wpływ na sprawozdanie finansowe Grupy.

Podsumowując, Zarząd Jednostki Dominującej nie przewiduje, aby wprowadzenie powyższych standardów oraz interpretacji miało istotny wpływ na stosowane przez Grupę zasady rachunkowości, z wyjątkiem MSSF 9, MSSF 15 i MSSF 16 (wpływ MSSF 9, MSSF 15 i MSSF 16 na stosowane przez Grupę zasady rachunkowości nie został jeszcze oceniony). Grupa planuje ich zastosowanie w terminach podanych w określonych standardach i interpretacjach (bez wcześniejszego zastosowania), pod warunkiem zatwierdzenia przez UE.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

3. Istotne szacunki

Sporządzenie sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF UE wymaga od Zarządu Jednostki Dominującej dokonania subiektywnych ocen, estymacji i przyjęcia założeń, które wpływają na stosowane zasady rachunkowości oraz na kwoty prezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym i w notach objaśniających, w szczególności kwoty, których nie da się określić w jednoznaczny sposób na podstawie innych źródeł. Szacunki i założenia dokonywane są na datę sprawozdawczą w oparciu o dostępne dane historyczne, informacje o warunkach aktualnych w momencie dokonywania szacunków oraz wiele innych czynników, które są uważane za właściwe w danych okolicznościach, w tym o oczekiwania co do przyszłych zdarzeń, które w danej sytuacji wydają się uzasadnione. Mimo że szacunki te opierają się na najlepszej wiedzy dotyczącej warunków i działań podejmowanych przez Grupę, wyniki rzeczywiste mogą się różnić od wartości szacunkowych. Szacunki i założenia podlegają bieżącym przeglądom. Korekty w szacunkach są rozpoznawane w okresie, w którym dokonano zmiany szacunku pod warunkiem, że korekta dotyczy tylko tego okresu lub też w okresie, w którym dokonano zmiany szacunku i w okresach przyszłych pod warunkiem, że korekta dotyczy tego okresu w którym dokonano zmiany i okresów przyszłych.

Główne subiektywne oceny, estymacje i założenia przyjęte przez Grupę opisano poniżej.

3.1. Utrata wartości aktywów finansowych

Proces monitorowania ryzyka utraty wartości aktywów finansowych (w tym przede wszystkim należności z tytułu kredytów i pożyczek oraz ekspozycji pozabilansowych) nakierowany jest na identyfikację symptomów i zagrożeń pojawiających się u kontrahenta/klienta i podejmowanie działań zapobiegających pogarszaniu się jakości tych aktywów, przy jednoczesnym dążeniu do identyfikacji przesłanek utraty wartości i do właściwego jej odzwierciedlenia w księgach jednostek wchodzących w skład Grupy Kapitałowej (por. przesłanki utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych wymienione w nocie 2.9 skonsolidowanego sprawozdania finansowego).

Monitorowanie ryzyka utraty wartości aktywów finansowych obejmuje między innymi: analizę sytuacji ekonomiczno-finansowej emitenta lub dłużnika, kontrolę dotrzymywania postanowień umownych przez emitenta lub dłużnika (w tym monitoring opóźnień w spłacie należności), analizę prawdopodobieństwa upadłości lub restrukturyzacji emitenta lub dłużnika oraz identyfikację oszustwa lub defraudacji aktywów przez dłużnika.

Poziom odpisów na utratę wartości kredytów, pożyczek i innych należności uwzględnia oszacowania co do wartości zabezpieczeń.

Oszacowania te są przeprowadzane na dzień sprawozdawczy i uwzględniają przepływy pieniężne, które mogą pojawić się w związku z przejęciami, pomniejszone o koszty związane z przejęciem własności oraz sprzedażą zabezpieczeń. Na dzień sprawozdawczy Zarząd Jednostki Dominującej dokonał przeglądu

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

modeli, aby być pewnym, iż odzwierciedlają one aktualną sytuację rynkową, włączając w to specyfikę płynności rynku oraz spready kredytowe.

3.2. Utrata wartości portfela kredytowego

Monitoring klientów portfela korporacyjnego dokonywany jest w wyniku cyklicznej indywidualnej analizy ekspozycji należących do tego portfela, przy czym jako ekspozycję traktuje się pojedynczego kontrahenta/kredytobiorcę. Szacowanie odpisu odbywa się na bazie indywidualnej. W ramach wyliczania odpisu aktualizacyjnego stosowane są oceny determinujące rozpoznanie przesłanki utraty wartości, po czym szacowane są przyszłe przepływy pieniężne, dyskontowane z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej, przy uwzględnieniu szacunkowej wartości zabezpieczeń. Podczas szacowania odpisów, przy uwzględnieniu wewnętrznych i zewnętrznych źródeł informacji, stosuje się, w zależności od segmentu klienta (korporacje, małe i średnie przedsiębiorstwa, finansowanie projektów, instytucje finansowe, władze lokalne i regionalne, podmioty sektora publicznego, rządy i banki centralne): wewnętrzny system ratingowy Jednostki Dominującej lub jednostek zależnych albo wartości wyznaczane ekspercko przez Jednostę Dominującą lub jednostki zależne.

Informacje na temat analizy wrażliwości w odniesieniu do odpisów na należności z rozpoznaną utratą wartości prezentuje poniższe zestawienie. Szacunek ten został przeprowadzony dla portfela kredytów i pożyczek Jednostki Dominującej, w przypadku których utrata wartości rozpoznawana jest w oparciu o indywidualną analizę przyszłych przepływów pieniężnych z tytułu spłat i odzysków z zabezpieczeń. Wartość bazowa odpisów wyliczonych przy zastosowaniu modelu indywidualnego dla ekspozycji bilansowych i pozabilansowych wynosi 726 885 tys. zł, (832 204 tys. zł na 31 grudnia 2014), natomiast wartość bazowa zdyskontowanych odzysków z zabezpieczeń i spłat własnych wynosi 1 173 739 tys. zł (1 097 118 tys. zł. na 31 grudnia 2014).

Szacowane stany odpisu dla portfela kredytów i pożyczek analizowanych indywidualnie na bazie przyszłych przepływów pieniężnych z tytułu spłat i odzysków z zabezpieczeń	Brak zmian w spłatach klientów	Spłaty klientów wzrost o 10%	Spłaty klientów spadek o 10%
Według stanu na 31 grudnia 2015			
Brak zmian we wpływach z zabezpieczeń	726 885	713 877	744 179
Wpływy z zabezpieczeń wzrost o 10%	700 527	687 565	
Wpływy z zabezpieczeń spadek o 10%	758 509		778 686
Według stanu na 31 grudnia 2014			
Brak zmian we wpływach z zabezpieczeń	832 204	815 699	854 797
Wpływy z zabezpieczeń wzrost o 10%	794 368	778 180	
Wpływy z zabezpieczeń spadek o 10%	880 386		906 369

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Szacowanie utraty wartości dla ekspozycji klientów detalicznych nieistotnych indywidualnie odbywa się metodą grupową. Ekspozycje objęte wyceną grupową klasyfikowane są do kategorii z rozpoznaną utratą wartości, w wyniku identyfikacji przesłanek utraty wartości dla określonej grupy aktywów opisanych w nocie 2.9.1.2. Szacowanie odpisu dokonywane jest przy zastosowaniu podziału poszczególnych ekspozycji na jednorodne grupy ze względu na rodzaj klienta, rodzaj produktu (karty kredytowe, overdraft, kredyt konsumencki, kredyt samochodowy, kredyt hipoteczny, kredyt micro) i skalę ryzyka. Na bazie przypisania do poszczególnych grup wyliczany jest przy zastosowaniu modelu matematycznego odpis z tytułu utraty wartości. Ekspozycje istotne indywidualnie podlegają analizie indywidualnej pod kątem identyfikacji przesłanek i ustalenia odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości.

W przypadku, gdy w odniesieniu do ekspozycji kredytowych nie została zidentyfikowana przesłanka utraty wartości, ekspozycje te są podstawą dla wyznaczenia odpisu na straty poniesione lecz niewyjawione (IBNR) w oparciu o modele statystyczne.

Stosowane metodologie, modele statystyczne i ich założenia bazują na obserwacjach historycznych i wartościach eksperckich, w ramach zbliżonych w zakresie ryzyka kredytowego grup ekspozycji. Modele te i ich założenia są poddawane okresowej walidacji w celu zmniejszenia różnic pomiędzy szacunkową, a rzeczywistą wielkością strat.

Dodatkowo w odniesieniu do należności leasingowych przeprowadzona jest ocena wpływu zmiany parametrów przyjętych do wyliczenia wartości odpisów aktualizujących wartość należności z tytułu leasingu na wynik finansowy Grupy, gdzie PD oznacza prawdopodobieństwo niewywiązania się dłużnika ze spłaty zobowiązań liczone dla okresu sześciomiesięcznego, LIP – okres ujawnienia strat, LGD – współczynnik straty z tytułu niewywiązania się ze zobowiązań.

Informację na temat analizy wrażliwości w odniesieniu do należności leasingowych prezentuje poniższe zestawienie. Wartość bazowa odpisu IBNR na należności z tytułu leasingu bez stwierdzonych przesłanek utraty wartości wynosi 33 888 tys. zł (32 289 tys. zł na 31 grudnia 2014 roku).

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Szacowana zmiana wartości odpisu dla portfela należności z tytułu leasingu w relacji do zmian PD i LGD, przy założeniu aktualnej na daną datę wartości portfela	Zwiększenie PD o 10%		Zwiększenie LGD o 10%		Zwiększenie LGD o 20%	
	szacowana zmiana odpisu		szacowana zmiana odpisu		szacowana zmiana odpisu	
	wartościowo	procentowo	wartościowo	procentowo	wartościowo	procentowo
Według stanu na 31 grudnia 2015						
IBNR dla klientów mikro	1 324	10%	1 324	10%	2 648	20%
IBNR dla klientów korporacyjnych, małych i średnich przedsiębiorstw oraz project finance	907	20%	785	9%	1 569	17%
Według stanu na 31 grudnia 2014						
IBNR dla klientów mikro	1 195	10%	1 195	10%	2 390	20%
IBNR dla klientów korporacyjnych, małych i średnich przedsiębiorstw oraz project finance	868	10%	723	8%	1 446	17%

3.3. Metody wyceny instrumentów finansowych

Do wyceny instrumentów finansowych w wartości godziwej, dla których istnieje aktywny rynek, wykorzystuje się ceny rynkowe. W przypadku, gdy nie jest bezpośrednio dostępna wycena danego instrumentu, dokonuje się wyceny teoretycznej w oparciu o istniejący, zaakceptowany w Grupie model. W przypadku instrumentów, w których czynnikiem ryzyka jest stopa procentowa, wycena uwzględnia krzywą dochodowości zbudowaną z rynkowych kwotowań depozytów międzybankowych, stawek FRA, kwotowań IRS oraz punktów swapowych wybieranych adekwatnie do wycenianego instrumentu.

Dla instrumentów, gdzie czynnikiem ryzyka jest kurs walutowy, uwzględnia się międzybankowy kurs Spot, natomiast instrumenty opcyjne wyceniane są z uwzględnieniem płaszczyzn zmienności. Wszystkie kwotowania uwzględniane w modelach wyceny pobierane są ze scentralizowanego repozytorium danych rynkowych zasilanego najpłynniejszymi możliwymi do uzyskania kwotowaniami dla poszczególnych instrumentów.

Dodatkowo wycena instrumentów pochodnych uwzględnia czynnik ryzyka kontrahenta, którego oszacowanie oparte jest na wewnętrznym modelu ratingowym Grupy, w tym parametrach PD i LGD oraz okresie trwania ekspozycji.

Modele wyceny podlegają okresowej weryfikacji przez niezależnych pracowników, tj. takich którzy nie uczestniczą w operacyjnym zawieraniu transakcji. W procesie weryfikacji modeli uczestniczy również Komitet Walidacji Modeli.

3.4. Kalkulacja rezerw

Rezerwy na zobowiązania wobec pracowników wynikające ze stosunku pracy obejmują rezerwy na świadczenia emerytalne, rentowe i pośmiertne. Kalkulacja tych rezerw została wykonana przez zewnętrznego, niezależnego aktuarusza, przy zastosowaniu metody indywidualnej (dla każdego

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

pracownika osobno). Naliczone rezerwy są równe zdyskontowanym płatnościom, które w przyszłości zostaną dokonane, według stanu zatrudnienia i płac na dzień kalkulacji, ale z uwzględnieniem założeń dotyczących m.in. rotacji zatrudnienia. Istotnym elementem wpływającym na wysokość rezerwy jest przyjęta stopa dyskonta, które bazuje na rentowności papierów wartościowych wolnych od ryzyka (obligacje skarbowe) i nominowanych w walucie, w której wypłacane są świadczenia pracownicze, a których termin wykupu jest zbieżny z szacunkowym terminem realizacji zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych, mobilność, stopa wzrostu wynagrodzeń oraz śmiertelność. Zmiana stopy dyskonta finansowego o +/- 0,5 p.p. wpłynęłaby na zmniejszenie / zwiększenie wartości rezerwy odpowiednio o około 278 tys. zł oraz 295 tys. zł (na dzień 31 grudnia 2014 roku odpowiednio zmniejszenie / zwiększenie wartości rezerwy wyceny o 1 775 tys. zł oraz 1 930 tys. zł z uwzględnieniem programu Raiffajne lata, który decyzją Zarządu w IV kwartale 2015 została zakończony szczegółów w nocie 30).

Grupa tworzy również inne rezerwy, w tym w szczególności rezerwy na skutki toczącego się postępowania sądowego i rezerwy na koszty restrukturyzacji. Wysokość rezerwy szacowana jest z uwzględnieniem ewentualnego ryzyka związanego z danym zobowiązaniem w oparciu o wartości prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych, przy czym gdy wpływ zmian wartości pieniądza w czasie jest istotny, wtedy te przepływy pieniężne są dyskontowane do wartości bieżącej przy zastosowaniu stopy dyskontowej odzwierciedlającej koszt pieniądza dla Grupy. Rezerwy na koszty restrukturyzacji są określane na podstawie najlepszych dostępnych oszacowań bezpośrednich nakładów wynikających z restrukturyzacji.

3.5. Wartości niematerialne rozpoznane w wyniku połączenia z Polbank EFG–test na utratę wartości

Na 31 grudnia 2015 roku Bank przeprowadził test na utratę wartości rozpoznanych w wyniku połączenia wartości niematerialnych, tj. marka „Polbank”, relacje z klientami i wartość firmy.

Dla celów testu na utratę wartości ośrodek generujący środki pieniężne ustalony został na poziomie segmentu detalicznego Banku.

Kluczowe założenia zastosowane do kalkulacji wartości użytkowej

Oszacowanie wartości użytkowej wartości niematerialnych i prawnych opiera się w głównej mierze o następujące zmienne:

- stopa dyskonta oszacowana na podstawie modelu CAPM,
- prognoza budżetu zaakceptowana przez Zarząd Banku,
- stopa wzrostu zastosowana do oszacowania wartości rezydualnej poza okresem prognozy,
- poziom stóp procentowych.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Założenia dotyczące tempa wzrostu zależą od rozwoju polskiej oraz światowej gospodarki. Założenia dotyczące stopy dyskontowej zależą od rozwoju rynków finansowych oraz od otoczenia regulacyjnego. Zmiana otoczenia regulacyjnego oraz wzrost zmienności na rynkach finansowych mogą istotnie wpłynąć na poziom zastosowanych stóp dyskontowych.

Test na utratę wartości firmy

Wartość użytkowa segmentu na dzień 31 grudnia 2015 roku została ustalona jako wartość bieżąca przyszłych wolnych przepływów pieniężnych, których wystąpienia oczekuje się z tytułu dalszego użytkowania danego składnika aktywów w zakładanych przez kierownictwo planach finansowych. Oszacowanie wartości użytkowej przeprowadzono w oparciu o model zdyskontowanych dywidend (ang: Dividend Discount Model), który jest adekwatny dla banków i instytucji finansowych.

Okres prognozy przepływów pieniężnych obejmuje 5 lat i jest oparty na założeniach odzwierciedlających, zdaniem Zarządu, przyszłą działalność Jednostki Dominującej.

Stopa dyskontowa została oszacowana na poziomie 7,02% nominalnie. Do jej wyliczenia użyty został model wyceny aktywów kapitałowych (Capital Asset Pricing Model) przy zastosowaniu wartości stopy wolnej od ryzyka, wskaźnika beta dla sektora bankowego oraz premii za ryzyko kapitałowe.

Długoterminowa stopa wzrostu przepływów pieniężnych po okresie prognozy została oszacowana na poziomie 4,6% nominalnie, bazując na prognozach długoterminowego nominalnego wzrostu PKB.

W wyniku porównania wartości użytkowej firmy do wartości bilansowej nie stwierdzono utraty wartości.

Test na utratę wartości marki „Polbank”

Wartość użytkowa marki została ustalona z zastosowaniem metody zwolnień z opłaty licencyjnej. Założeniem tej metody jest oszacowanie strumienia hipotetycznej opłaty licencyjnej, w sytuacji gdyby Bank musiał płacić właścicielowi marki za jej wykorzystywanie. Gdy Bank jest właścicielem marki, wówczas nie ma konieczności uiszczania opłaty licencyjnej, co stanowi hipotetyczną oszczędność dla Banku.

Przepływy pieniężne z tytułu opłaty licencyjnej zostały oszacowane w oparciu o stawkę opłaty licencyjnej, która zdaniem Zarządu jest adekwatna dla podmiotów działających w sektorze bankowym oraz o przychody netto ze sprzedaży depozytów i kredytów z uwzględnieniem ryzyka kredytowego oraz ryzyka wcześniejszej spłaty. Ze względu na nieokreślony okres generowania przychodów przez markę "Polbank", okres prognozy przepływów finansowych obejmuje 10 lat i jest oparty na założeniach odzwierciedlających, zdaniem Zarządu, przyszłą działalność Banku.

Do wyliczenia stopy dyskontowej użyty został model wyceny aktywów kapitałowych (Capital Asset Pricing Model) przy zastosowaniu wartości stopy wolnej od ryzyka, wskaźnika beta dla sektora bankowego oraz premii za ryzyko kapitałowe. Wymagana stopa zwrotu z kapitału została oszacowana na poziomie 7,02% nominalnie. Do wyliczonej wartości dodano marżę wysokości 1%, która odzwierciedla dodatkowe ryzyko

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

przepływów pieniężnych generowanych przez markę. Stopa dyskontowa została oszacowana na poziomie 8,02% nominalnie.

Długoterminowa stopa wzrostu przepływów pieniężnych po okresie prognozy została oszacowana na poziomie 4,6% nominalnie, bazując na prognozach długoterminowego nominalnego wzrostu PKB.

W wyniku przeprowadzonego testu nie stwierdzono utraty wartości marki „Polbank”.

Test na utratę wartości relacji z klientami

Począwszy od 2014 roku Bank podzielił bazę relacji z klientami na dwie odrębne wartości niematerialne: wartość relacji z klientami z tytułu udzielonych kredytów (amortyzowana degresywnie przez 10 lat) oraz wartość relacji z klientami z tytułu otrzymanych depozytów (amortyzowana degresywnie przez 5 lat). Wartość użytkowa obu aktywów została oszacowana odrębnie dla relacji z klientami z tytułu udzielonych kredytów i otrzymanych depozytów na podstawie prognozowanego strumienia przychodów lub oszczędności odsetkowych netto generowanych przez bazę Klientów Polbank EFG S.A. na dzień przejęcia.

Zdyskontowany strumień przychodów lub oszczędności odsetkowych netto generowany przez bazę klientów przejętego Banku z tytułu różnicy oprocentowania analizowanych produktów w stosunku do produktów alternatywnych stanowi wartość użytkową utrzymywanych relacji z klientami z tytułu udzielonych kredytów i otrzymanych depozytów.

Stopa dyskonta została określona na poziomie oprocentowania produktów porównywalnych użytych w analizie.

Oszacowane zdyskontowane przychody oraz oszczędności zostały porównane z wartością księgową aktywa. W wyniku przeprowadzonego testu nie stwierdzono utraty wartości relacji z klientami.

3.6. Okres użytkowania oraz utrata wartości aktywów trwałych i pozostałych wartości niematerialnych

Na potrzeby wyliczania kosztów amortyzacji rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych szacowany jest przewidywany okres ich użytkowania, który ma bezpośrednie przełożenie na wysokość stawki amortyzacji. Przyjęte okresy użytkowania są co najmniej raz w roku weryfikowane, przy czym podczas szacowania długości okresu użytkowania poszczególnych rodzajów rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych oraz jego weryfikacji uwzględniane są m.in. okres wynikający z tytułów umownych dotyczących okresu korzystania ze składnika aktywów, oczekiwane zużycie fizyczne i wykorzystanie składnika aktywów, utrata przydatności lub ograniczenia dotyczące wykorzystania składnika aktywów z przyczyn technologicznych, rynkowych, prawnych lub innych.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

W 2015 roku ze względu na dalsze ulepszenia wprowadzane do głównego systemu wykorzystywanego w Jednostce Dominującej wydłużono jego okres użytkowania o kolejny rok – z roku 2024 do roku 2025.

W przypadku marki „Polbank” Grupa oczekuje, że ten składnik aktywów będzie generować dla Banku szeroki, pewny i wzrastający popyt na produkty lub usługi, co z kolei powinno zapewnić większe przychody i wydajność operacyjną w nieokreślonym okresie, z tego względu ten składnik aktywów ma nieokreślony okres użytkowania.

Dla aktywów trwałych i wartości niematerialnych wykonywane są systematyczne przeglądy mające na celu ustalenie, czy w badanym okresie nie wystąpiły przesłanki utraty wartości tych aktywów. W przypadku gdy wystąpiły przesłanki utraty wartości, Grupa szacuje wysokość odpisu jako różnicę między wartością księgową a niższą od niej wartością odzyskiwalną. Wartość odzyskiwalna stanowi wyższą z dwóch wartości: wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia i wartości użytkowej. Wartość godziwa pomniejszona o koszty zbycia szacowana jest na dostępnych danych rynkowych na ten temat lub wycenach sporządzonych przez niezależnych rzeczoznawców, (które również opierają się co do zasady na szacunkach); natomiast wartość użytkowa szacowana jest poprzez przyjęcie określonych założeń, m.in. co do kwot i terminów przyszłych przepływów pieniężnych, które Grupa może uzyskać z tytułu danego składnika aktywów trwałych lub wartości niematerialnych, jak również co do ryzyka braku płynności danego składnika aktywów. Przyjęcie odmiennych założeń dotyczących wyceny mogłoby mieć wpływ na wartość bilansową niektórych składników aktywów trwałych i wartości niematerialnych.

Noty objaśniające do skonsolidowanego rachunku zysków i strat

4. Informacje dotyczące segmentów działalności

Grupa podzieliła swoją działalność oraz zastosowała identyfikację przychodów i kosztów oraz aktywów i zobowiązań na następujące sprawozdawcze segmenty operacyjne: „Bankowość Detaliczna”, „Bankowość Korporacyjna”, „Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe” oraz „Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność”. Podział ten odzwierciedla opisane w regulacjach wewnętrznych zasady klasyfikacji klientów do poszczególnych segmentów zgodnie z obowiązującym w Grupie modelem biznesowym.

Bankowość Detaliczna – segment obejmuje produkty i usługi dedykowane dla klientów indywidualnych oraz mikro-przedsiębiorstw. W ramach segmentu wyróżnia się podsegmenty: klienta masowego, zamożnego, bankowości prywatnej i mikro-przedsiębiorstw.

Bankowość Korporacyjna – segment, w skład którego wchodzi podsegmenty dużych, średnich i małych przedsiębiorstw. Obejmuje sprzedaż produktów oraz usługi świadczone na rzecz przedsiębiorstw i innych podmiotów w tym: spółek i spółdzielni, instytucji niekomercyjnych, jednostek sektora budżetowego oraz przedsiębiorców indywidualnych, którzy ze względu na kryteria podziału segmentów nie zaliczają się do podsegmentu mikro-przedsiębiorstw.

Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe – transakcje, produkty i usługi dedykowane dla bankowych i niebankowych podmiotów finansowych, usługi dla kantorów wymiany walut oraz działalność własną prowadzoną na rachunek własny Emitenta zaliczaną do księgi handlowej.

Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność, do której zaliczane są aktywa, pasywa i wynik nieprzypisane do powyższych segmentów, a w szczególności:

- aktywa, pasywa oraz wynik z tytułu działalności Zarządzania Aktywami i Pasywami, tj. zarządzania płynnością, ryzykiem stóp procentowych i walutowym Grupy oraz jej portfelem inwestycyjnym,
- wynik z tytułu refinansowania składników aktywów i pasywów nieprzypisanych do żadnego z powyższych segmentów,
- wyniki spółek konsolidowanych metodą pełną, które nie są przypisane innym segmentom,
- wyłączenia konsolidacyjne dotyczące spółek konsolidowanych metodą pełną w ramach Grupy.

Podział ten odzwierciedla zasady klasyfikacji klientów do poszczególnych segmentów zgodnie z modelem biznesowym Grupy, które opierają się na kryteriach podmiotowych i finansowych (takich jak obroty lub saldo aktywów). Powyższa klasyfikacja klientów zastosowana w raporcie segmentowym jest odmienna w stosunku do klasyfikacji klientów, która została użyta przy sporządzaniu pozostałych not do niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego (w szczególności noty 19. Kredyty i pożyczki udzielone klientom oraz 24. Zobowiązania wobec klientów).

Noty objaśniające do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd.)

Działalność jednostek objętych konsolidacją metodą pełną została przypisana do wyżej wymienionych segmentów w następujący sposób:

- **Raiffeisen-Leasing Polska S.A.** oraz **Raiffeisen Insurance Agency Sp. z o.o.** – Bankowość Detaliczna, Bankowość Korporacyjna lub Zarządzanie aktywami i pasywami oraz pozostała działalność zgodnie z klasyfikacją klientów obsługiwanych przez te spółki,
- **Raiffeisen Financial Services Polska Sp. z o.o.** – Bankowość Detaliczna,
- **Raiffeisen Investment Polska Sp. z o.o.** oraz **Raiffeisen Solutions Sp. z o.o.** – Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe,
- **Raiffeisen-Leasing Service Sp. z o.o.** oraz **Raiffeisen-Leasing Real Estate Sp. z o.o.** oraz spółki celowe **Compass Variety Funding LTD** i **ROOF Poland 2014 LTD** – Zarządzanie aktywami i pasywami oraz pozostała działalność.

Zasady informacji zarządczej obowiązujące w Grupie przewidują raportowanie wyników segmentów do poziomu zysku brutto. Poszczególnym segmentom przypisane są zarówno dochody uzyskane w ramach działalności tego segmentu, jak również koszty operacyjne związane z tą działalnością, a także pozostałe składowe rachunku zysków i strat.

Alokacja kosztów operacyjnych do segmentów w Grupie odbywa się zgodnie z metodologią zatwierdzoną przez Zarząd. Jest to proces wieloetapowy, którego końcowym efektem jest przypisanie wszystkich ogólnych kosztów operacyjnych do segmentów.

Transakcje pomiędzy segmentami działalności odbywają się na normalnych, komercyjnych warunkach. Ceny transferowe pieniądza w rozliczeniach pomiędzy segmentami wyceniane są w oparciu o stawki rynkowe lub stawki zatwierdzone przez Komitet Aktywów i Pasywów (ALCO) z uwzględnieniem waluty, terminu wymagalności lub zapadalności transakcji oraz marż płynnościowych.

Kluczem alokacji aktywów i pasywów oraz związanych z nimi przychodów i kosztów do poszczególnych segmentów jest przypisanie do segmentów klientów Grupy.

Zgodnie z zasadami informacji zarządczej w Grupie do wyniku na poszczególnych segmentach alokuje się również wynik odsetkowy z tytułu refinansowania kapitału i pożyczek podporządkowanych oraz koszty amortyzacji rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych. Salda pozycji bilansowych, za wyjątkiem kapitałów, w oparciu o które policzone zostały powyższe składniki rachunku zysku i strat, w całości wykazywane są w segmencie Zarządzania aktywami i pasywami oraz pozostała działalność.

Noty objaśniające do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd.)

Na aktywa Bankowości Korporacyjnej składa się saldo alokowanych na ten segment kredytów i pożyczek udzielonych klientom oraz papierów korporacyjnych. Na pasywa Bankowości Korporacyjnej składa się saldo alokowanych na ten segment zobowiązań wobec klientów.

Na aktywa oraz pasywa Bankowości Detalicznej składa się saldo alokowanych na ten segment odpowiednio kredytów i pożyczek udzielonych klientom oraz zobowiązań wobec klientów.

Na aktywa segmentu Instytucji Finansowych i Rynków Kapitałowych składa się saldo alokowanych na ten segment kredytów i pożyczek udzielonych klientom, część aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu nie stanowiąca portfela płynnościowego, saldo rezerwy obowiązkowej, część salda gotówki utrzymywanej w oddziałach świadczących usługi wymiany walut, należności od banków oraz dodatnia wycena pochodnych instrumentów finansowych.

Na zobowiązania segmentu Instytucji Finansowych i Rynków Kapitałowych składa się część alokowanych na ten segment zobowiązań wobec klientów, zobowiązania wobec banków z wyłączeniem finansowania długoterminowego zaklasyfikowanego do segmentu Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność oraz ujemna wycena pochodnych instrumentów finansowych.

Na aktywa oraz zobowiązania segmentu Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność składają się pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej nieprzypisane do pozostałych segmentów, a w szczególności:

- aktywa finansowe przeznaczone do obrotu oraz inwestycyjne papiery wartościowe stanowiące portfele klasyfikowane, jako portfele inwestycyjne i płynnościowe Grupy,
- zaklasyfikowane, jako związane z działalnością ALM: zobowiązania wobec banków i innych podmiotów z tytułu finansowania długoterminowego, w tym także zobowiązania podporządkowane,
- pozostałe saldo kasy i środków w Banku centralnym.

Do aktywów i pasywów niealokowanych zaliczane są:

- rzeczowe aktywa trwałe oraz wartości niematerialne i prawne,
- aktywa i zobowiązania z tytułu podatku dochodowego,
- pozostałe aktywa i pasywa.

Noty objaśniające do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd.)

Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015	Bankowość Korporacyjna	Bankowość Detaliczna	Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe	Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność	Razem
Przychody z tytułu odsetek	672 279	765 342	52 983	427 214	1 917 818
Koszty z tytułu odsetek	-156 996	-342 829	-106 669	-230 077	-836 571
Wynik zewnętrzny z tytułu odsetek	515 283	422 513	-53 686	197 137	1 081 247
Wynik odsetkowy wewnętrzny	-35 508	91 663	88 205	-144 360	0
Wynik z tytułu odsetek	479 775	514 176	34 519	52 777	1 081 247
Przychody nieodsetkowe	343 911	234 276	110 826	-35 902	653 111
Wynik z działalności bankowej	823 686	748 452	145 345	16 875	1 734 358
Ogólne koszty administracyjne w tym:	-373 785	-780 217	-60 884	-144 541	-1 359 427
Amortyzacja	-55 593	-93 564	-6 169	-5 993	-161 319
Odpisy netto z tytułu utraty wartości	-105 386	-79 498	462	-2 374	-186 796
Pozostałe przychody i koszty operacyjne	36 309	28 169	2 161	-1 425	65 214
Zysk brutto	380 824	-83 094	87 084	-131 465	253 349
Podatek dochodowy					-67 171
Zysk netto					186 178
Zysk przypadający akcjonariuszom niesprawującym kontroli					0
Zysk przypadający akcjonariuszom Jednostki Dominującej					186 178
Aktywa alokowane	15 955 647	23 914 660	3 256 651	17 083 137	60 210 095
Aktywa niealokowane					1 694 848
Aktywa razem	15 955 647	23 914 660	3 256 651	17 083 137	61 904 943
Zobowiązania alokowane	14 866 793	19 399 561	4 994 107	15 552 559	54 813 020
Zobowiązania niealokowane					702 608
Zobowiązania razem	14 866 793	19 399 561	4 994 107	15 552 559	55 515 628

Noty objaśniające do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd.)

Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014	Bankowość Korporacyjna	Bankowość Detaliczna	Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe	Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność	Razem
Przychody z tytułu odsetek	727 634	953 221	66 701	400 934	2 148 490
Koszty z tytułu odsetek	-213 107	-304 303	-130 552	-276 199	-924 161
Wynik zewnętrzny z tytułu odsetek	514 527	648 918	-63 851	124 735	1 224 329
Wynik odsetkowy wewnętrzny	-11 668	-25 319	99 145	-62 158	0
Wynik z tytułu odsetek	502 859	623 599	35 294	62 577	1 224 329
Przychody nieodsetkowe	318 782	262 070	108 861	-18 474	671 239
Wynik z działalności bankowej	821 641	885 669	144 155	44 102	1 895 567
Ogólne koszty administracyjne w tym:	-356 089	-899 950	-54 718	-38 606	-1 349 363
Amortyzacja	-53 195	-112 830	-4 920	-6 458	-177 403
Odpisy netto z tytułu utraty wartości	-154 568	49 633	121	-1 741	-106 555
Pozostałe przychody i koszty operacyjne	38 996	28 409	9	-61 501	5 913
Zysk brutto	349 980	63 761	89 567	-57 746	445 562
Podatek dochodowy					-108 623
Zysk netto					336 939
Zysk przypadający akcjonariuszom niesprawującym kontroli					-741
Zysk przypadający akcjonariuszom Jednostki Dominującej					337 680
Aktywa alokowane	16 410 434	22 082 714	5 299 055	13 142 702	56 934 905
Aktywa niealokowane					1 713 460
Aktywa razem	16 410 434	22 082 714	5 299 055	13 142 702	58 648 365
Zobowiązania alokowane	14 589 454	15 442 358	7 620 153	14 196 702	51 848 666
Zobowiązania niealokowane					648 124
Zobowiązania razem	14 589 454	15 442 358	7 620 153	14 196 702	52 496 791

„Przychody nieodsetkowe” ze sprawozdania według segmentów uzgadniają się do sumy „Wyniku z tytułu prowizji i opłat” oraz „Wyniku na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej” skonsolidowanego rachunku zysków i strat.

Grupa prowadzi działalność operacyjną wyłącznie na rynku krajowym.

Przychody z tytułu transakcji z żadnym pojedynczym zewnętrznym klientem nie stanowią 10 lub więcej procent łącznych przychodów Grupy.

Grupa oferuje szeroki zakres usług bankowych i finansowych.

Noty objaśniające do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd.)

Podstawowe produkty dla klientów detalicznych:

- kredyty i pożyczki hipoteczne,
- kredyty konsumpcyjne w tym karty kredytowe i linie kredytowe w rachunku bieżącym,
- finansowanie dla mikro-przedsiębiorstw,
- usługi leasingowe,
- produkty depozytowe w tym lokaty terminowe i konta oszczędnościowe,
- usługi maklerskie, produkty inwestycyjne i ubezpieczeniowe,
- konta osobiste i usługi transakcyjne w tym wpłaty i wypłaty gotówkowe, przelewy, obsługa terminali płatniczych, transakcje wymiany walut.

Podstawowe produkty dla klientów korporacyjnych to:

- produkty kredytowe, w tym kredyty gospodarcze, karty kredytowe, finansowanie projektów, finansowanie transakcji handlowych, factoring,
- usługi leasingowe
- produkty depozytowe,
- rachunki i usługi transakcyjne, w tym wpłaty i wypłaty gotówkowe, przelewy, zarządzanie rachunkami, zarządzanie gotówką,
- produkty skarbowe, w tym transakcje wymiany walut, instrumenty pochodne, organizacja emisji papierów dłużnych.

Podstawowe produkty dla instytucji finansowych to:

- produkty kredytowe,
- produkty depozytowe, rachunki, usługi transakcyjne i powiernicze,
- produkty skarbowe w tym transakcje wymiany walut, instrumenty pochodne, organizacja emisji papierów dłużnych.

Noty objaśniające do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd.)

5. Przychody i koszty z tytułu odsetek

Przychody z tytułu odsetek	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014
Z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych bankom	21 005	29 650
Z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom	1 419 836	1 668 803
Z tytułu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	176 757	241 414
Z tytułu instrumentów pochodnych zabezpieczających	212 292	116 075
Z tytułu instrumentów reverse repo	17 445	23 515
Z tytułu inwestycyjnych papierów wartościowych	70 483	69 034
Razem	1 917 818	2 148 490
Koszty z tytułu odsetek		
Z tytułu depozytów bankowych	-11 563	-23 557
Z tytułu depozytów klientów	-559 373	-596 019
Z tytułu instrumentów pochodnych zabezpieczających	-4 916	-6 715
Z tytułu instrumentów repo	-10 285	-6 670
Z tytułu otrzymanych kredytów i pożyczek (w tym podporządkowanych)	-216 419	-288 525
Z tytułu emisji obligacji własnych	-34 015	-2 675
Razem	-836 571	-924 161
Wynik z tytułu odsetek (w tym):		
Wynik z tytułu odsetek (w tym):	1 081 247	1 224 329
Całkowite przychody odsetkowe dotyczące instrumentów finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy	1 528 769	1 791 001
Całkowite koszty odsetkowe dotyczące instrumentów finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy	-831 655	-917 446

Przychody odsetkowe z aktywów finansowych, dla których rozpoznano utratę wartości, w 2015 roku wynosiły 57 915 tys. złotych (w 2014 roku 50 793 tys. złotych, zaprezentowane w „Przychodach z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom”).

Noty objaśniające do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd.)

6. Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe

Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015	Wartość odpisów aktualizujących i rezerw na początek okresu	Zwiększenia			Zmniejszenia				Wartość odpisów aktualizujących i rezerw na koniec okresu	Odzyski ze sprzedaży wierzytelności i inne	Wpływ na wynik finansowy okresu
		Utworzenie odpisów aktualizujących w okresie	Różnice kursowe	Rozwiązanie odpisów	Spisania aktywów	Sprzedaż wierzytelności	Reklasyfi- kacja	Różnice kursowe			
Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe tworzone indywidualnie											
Należności od klientów indywidualnych	17 810	37 291	2 597	-35 007	0	-1 172	-48	0	21 471	0	-2 284
Należności od klientów mikro	128 824	86 336	2 849	-60 635	-19 547	0	-14 889	92	123 030	0	-25 701
Należności od dużych przedsiębiorstw	844 236	358 488	7 423	-290 456	-32 788	-97 607	-18 036	303	771 563	16 076	-51 955
Należności od małych i średnich przedsiębiorstw	82 623	31 618	0	-8 099	-6 327	-25 796	0	37	74 056	559	-22 959
Pozycje pozabilansowe	26 631	37 969	121	-23 493	0	0	0	0	41 228	0	-14 476
Razem	1 100 124	551 701	12 990	-417 690	-58 662	-124 574	-32 973	432	1 031 348	16 635	-117 376
Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe tworzone grupowo (w tym: IBNR)											
Należności od banków	302	121	0	-257	0	0	0	-1	165	0	136
Należności od klientów indywidualnych	607 997	291 338	28 338	-242 074	0	-87 802	-2	0	597 795	15 804	-33 460
Należności od klientów mikro	338 800	110 540	3 679	-92 053	0	-34 270	14 939	27	341 662	2 621	-15 866
Należności od dużych przedsiębiorstw	66 409	48 930	251	-30 830	0	0	18 036	11	102 807	0	-18 100
Należności od małych i średnich przedsiębiorstw	9 187	7 022	6	-5 563	0	0	0	18	10 670	0	-1 459
Należności od sektora publicznego	135	155	0	-194	0	0	0	0	96	0	39
Pozycje pozabilansowe	8 319	5 524	17	-4 814	0	0	0	0	9 046	0	-710
Razem	1 031 149	463 630	32 291	-375 785	0	-122 072	32 973	55	1 062 241	18 425	-69 420
Odpisy i rezerwy razem	2 131 273	1 015 332	45 281	-793 476	-58 662	-246 646	0	487	2 093 589	35 060	-186 796

Noty objaśniające do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd.)

Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014	Wartość odpisów aktualizujących i rezerw na początek okresu	Zwiększenia			Zmniejszenia				Wartość odpisów aktualizujących i rezerw na koniec okresu	Odzyski ze sprzedaży wierzycelności	Wpływ na wynik finansowy okresu
		Utworzenie odpisów aktualizujących w okresie	Różnice kursowe	Rozwiązanie odpisów	Spisania aktywów	Sprzedaż wierzycelności	Reklasyfi- kacja	Różnice kursowe			
Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe tworzone indywidualnie											
Należności od klientów indywidualnych	10 489	21 622	279	-14 373	0	-207	0	0	17 810	49	-7 200
Należności od klientów mikro	102 342	71 654	0	-42 683	-2 221	-268	0	0	128 824	63	-28 908
Należności od dużych przedsiębiorstw	770 211	296 469	11 657	-181 328	-27 860	-24 992	79	0	844 236	428	-114 713
Należności od małych i średnich przedsiębiorstw	83 506	30 119	189	-14 505	-4 385	-12 222	-79	0	82 623	209	-15 405
Pozycje pozabilansowe	14 306	31 067	654	-19 396	0	0	0	0	26 631	0	-11 671
Razem	980 854	450 931	12 779	-272 285	-34 466	-37 689	0	0	1 100 124	749	-177 897
Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe tworzone grupowo (w tym: IBNR)											
Należności od banków	205	295	2	-200	0	0	0	0	302	0	-95
Należności od klientów indywidualnych	1 299 779	392 660	0	-287 234	0	-773 617	278	-23 869	607 997	181 732	76 306
Należności od klientów mikro	603 485	223 703	30	-150 900	0	-337 267	-251	0	338 800	79 228	6 425
Należności od dużych przedsiębiorstw	55 013	36 499	700	-25 803	0	0	0	0	66 409	0	-10 696
Należności od małych i średnich przedsiębiorstw	7 516	4 764	9	-2 926	0	-149	-26	0	9 187	3	-1 835
Należności od sektora publicznego	133	19	0	-17	0	0	0	0	135	0	-2
Pozycje pozabilansowe	9 447	5 100	111	-6 339	0	0	0	0	8 319	0	1 239
Razem	1 975 578	663 039	852	-473 419	0	-1 111 033	0	-23 869	1 031 149	260 963	71 343
Odpisy i rezerwy razem	2 956 432	1 113 970	13 631	-745 703	-34 466	-1 148 722	0	-23 869	2 131 273	261 712	-106 555

Noty objaśniające do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd.)

7. Przychody i koszty z tytułu prowizji i opłat

Przychody z tytułu prowizji i opłat	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014
Z tytułu marży transakcyjnej na klientowskich transakcjach walutowych	288 470	282 542
Z tytułu kart płatniczych	75 144	89 690
Z tytułu obsługi i prowadzenia rachunków bankowych	42 647	53 180
Z tytułu przelewów i innych transakcji płatniczych	52 084	52 510
Z tytułu pośrednictwa w sprzedaży ubezpieczeń	62 084	59 736
Z tytułu działalności powierniczej	32 836	26 527
Z tytułu działalności kredytowej	34 921	25 293
Z tytułu obsługi środków pieniężnych	21 353	23 062
Z tytułu zobowiązań gwarancyjnych	21 841	20 700
Z tytułu przygotowywania dokumentacji bankowej	12 853	18 044
Z tytułu wpłat gotówkowych	14 130	17 588
Z tytułu dystrybucji Otwartych Funduszy Inwestycyjnych	18 873	10 086
Z tytułu obsługi akredytów i inkasa dokumentowego	7 384	8 680
Pozostałe	23 098	18 593
Razem	707 718	706 231
Koszty z tytułu prowizji i opłat		
Z tytułu kart płatniczych	-14 933	-23 529
Z tytułu obsługi operacji banknotowych	-20 767	-20 193
Płacone instytucjom rozliczeniowym	-18 861	-16 309
Koszty wydruku i wysyłki wyciągów bankowych	-5 480	-6 929
Z tytułu uiszczonych opłat maklerskich (w tym z tytułu działalności powierniczej)	-5 551	-4 407
Koszty obsługi i utrzymania terminali płatniczych	-2 085	-3 583
Koszty korzystania z usług i systemów BIK	-3 614	-3 543
Koszty prowadzenia rachunków klientów detalicznych	-8 452	-5 132
Z tytułu marży transakcyjnej na klientowskich transakcjach walutowych	-5 043	-4 545
Koszty prowizyjne na rzecz agentów	-3 532	-1 092
Prowizje płacone z tytułu obsługi rachunków loro	-3 231	-2 948
Pozostałe	-2 650	-1 260
Razem	-94 199	-93 470
Wynik z tytułu prowizji i opłat (w tym):	613 519	612 761
Całkowite przychody prowizyjne dotyczące instrumentów finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy	386 412	397 162
Całkowite koszty prowizyjne dotyczące instrumentów finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy	-88 648	-89 063

Noty objaśniające do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd.)

8. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany

Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014
Wynik zrealizowany i niezrealizowany (bez komponentu walutowego) na walutowych instrumentach pochodnych	-48 525	-71 338
Wynik zrealizowany i niezrealizowany (bez komponentu walutowego) na instrumentach pochodnych opartych o stopę procentową	34 028	37 421
Wynik zrealizowany i niezrealizowany na instrumentach dłużnych	454	-1 275
Razem wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	-14 043	-35 192

Wynik na instrumentach finansowych zabezpieczających		
Zabezpieczenie wartości godziwej	526	257
Zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczanego	-3 514	7 897
Zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego	4 040	-7 640
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	-1 010	1 787
Nieefektywa część zmiany wyceny do wartości godziwej transakcji zabezpieczających zaprezentowana w rachunku zysków i strat	-1 010	1 787
Razem wynik na instrumentach finansowych zabezpieczających	-484	2 044

Wynik z pozycji wymiany	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014
Różnice kursowe zrealizowane oraz niezrealizowane wynikające z komponentu walutowego wyceny instrumentów pochodnych	-739 598	-267 172
Różnice kursowe zrealizowane oraz niezrealizowane netto z wyceny pozostałych aktywów i pasywów	793 717	358 798
Razem wynik z pozycji wymiany	54 119	91 626

Razem wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany	39 592	58 478

Wynik zrealizowany i niezrealizowany (bez komponentu walutowego) na walutowych instrumentach pochodnych zawiera zyski i straty na kontraktach swap, forward i opcjach, z wyjątkiem wydzielonego komponentu walutowego, stanowiącego różnicę kursową. „Wynik zrealizowany i niezrealizowany (bez komponentu walutowego) na instrumentach pochodnych opartych o stopę procentową” zawiera zyski i straty na kontraktach IRS – swap dla stóp procentowych, CIRS, FRA i OIS z wyjątkiem wydzielonego komponentu walutowego, stanowiącego różnicę kursową. Więcej informacji na temat instrumentów pochodnych zaprezentowano w nocie 15.

Zyski i straty na sprzedaży oraz wycena aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, niebędących instrumentami pochodnymi, prezentowane są w pozycji „Wynik zrealizowany i niezrealizowany na instrumentach dłużnych”.

Dodatkowe informacje na temat instrumentów finansowych zabezpieczanych i zabezpieczających zaprezentowano w nocie 16.

Noty objaśniające do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd.)

Pozycja „Różnice kursowe zrealizowane oraz niezrealizowane netto z wyceny pozostałych aktywów i pasywów” zawiera zyski i straty z rewaluacji aktywów i pasywów nominowanych w walucie obcej.

Z wyniku na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany wydzielana jest marża transakcyjna na transakcjach wymiany walut z klientami Grupy obejmująca głównie marżę na transakcjach kupna/sprzedaży walut z dostawą natychmiastową, dostawą na datę waluty spot i z dostawą na datę waluty forward i prezentowana w wyniku z tytułu prowizji i opłat.

9. Ogólne koszty administracyjne

9.1. Wynagrodzenia

Wynagrodzenia i inne świadczenia pracownicze	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014
Wynagrodzenia	-480 521	-516 763
Koszty ubezpieczeń społecznych	-80 508	-79 288
Koszty programów jubileuszowych	-135	-6 302
Pozostałe świadczenia pracownicze	-17 029	-17 692
Razem	-578 193	-620 044

9.2. Pozostałe ogólne koszty administracyjne

Pozostałe ogólne koszty administracyjne	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014
Koszty utrzymania i wynajmu budynków	-142 958	-155 690
w tym koszty rat leasingowych	-109 721	-119 086
Koszty informatyczne i telekomunikacyjne	-107 774	-135 513
Składka i wpłaty na rzecz BFG	-164 767	-52 763
Koszty usług konsultingowych	-14 644	-43 404
Koszty marketingu	-35 972	-43 847
Koszty szkoleń	-15 701	-20 380
Koszty pozostałych rat leasingowych	-5 082	-3 309
Koszty Funduszu Wsparcia Kredytobiorców	-39 280	0
Pozostałe koszty rzeczowe	-93 739	-97 009
Amortyzacja, w tym:	-161 319	-177 403
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych	-76 595	-76 797
Amortyzacja wartości niematerialnych	-84 723	-100 606
Razem	-781 234	-729 319

Noty objaśniające do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd.)

10. Pozostałe przychody i koszty operacyjne

Pozostałe przychody operacyjne	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014
Przychody ze sprzedaży na działalności niebankowej	45 898	38 364
Przychody z tytułu rozwiązania pozostałych rezerw	5 690	8 143
Przychody z tytułu sprzedaży składników majątku trwałego	11 025	1 143
Przychody z tytułu odwrócenia odpisów aktualizujących wartość innych aktywów	122	3 652
Przychody z tytułu odzysków na aktywach spisanych	338	1 165
Pozostałe przychody operacyjne – inne	27 237	14 950
Razem	90 310	67 418

Jednostka Dominująca sprzedała prawo pierwokupu nowej centrali, za co otrzymała wynagrodzenie w wysokości 8 492 tys. zł, zaprezentowane w pozycji „Pozostałe przychody operacyjne – inne”.

Pozostałe koszty operacyjne	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014
Koszty z tytułu działalności niebankowej	-68	-255
Koszty z tytułu zawiązania pozostałych rezerw	-3 351	-15 468
Koszty z tytułu utraty wartości majątku trwałego	-326	-4 507
Koszty z tytułu sprzedaży i likwidacji środków trwałych i wartości niematerialnych	-6 711	-12 634
Koszty windykacji	-7 261	-13 604
Pozostałe koszty operacyjne – inne	-7 379	-15 038
Razem	-25 096	-61 505

Noty objaśniające do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd.)

11. Podatek dochodowy

ZMIANY RÓŻNIC PRZEJŚCIOWYCH W CIĄGU ROKU OBROTOWEGO KOŃCZĄCEGO SIĘ 31 GRUDNIA 2015	STAN NA POCZĄTEK ROKU	ZMIANY		STAN NA KONIEC ROKU
		Rachunek zysków i strat	Pozostałe dochody całkowite	
Aktywa z tytułu podatku odroczonego				
Odsetki naliczone do zapłacenia (koszt), z tego:	69 809	-44 119	0	25 690
Odsetki od depozytów	68 907	-45 300	0	23 607
Odsetki od papierów wartościowych i instrumentów pochodnych	902	1 181	0	2 083
Wartość godziwa instrumentów pochodnych (bez komponentu walutowego), papierów wartościowych	40 988	-27 727	-2 012	11 249
Ujemne różnice kursowe	8 008	205	0	8 213
Prowizje rozliczane według efektywnej stopy procentowej	36 228	5 786	0	42 015
Odpisy aktualizujące wartość kredytów nie uznane za koszty uzyskania przychodów	172 521	12 867	0	185 388
Różnice z tytułu wyceny bilansowej i podatkowej umów leasingowych	333 003	14 727	0	347 730
Pozostałe (w tym utrata wartości pozostałych aktywów)	1 379	-371	0	1 008
Koszty do zapłacenia	43 322	-7 486	0	35 836
Inne	20 220	-2 543	0	17 677
Strata podatkowa do rozliczenia w okresach przyszłych	38 060	45 603	0	83 662
Aktywa brutto z tytułu podatku odroczonego	763 539	-3 059	-2 012	758 468
Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego				
Odsetki naliczone do otrzymania (przychód), z tego:	104 655	-61 374	0	43 281
Odsetki od kredytów	91 625	-61 848	0	29 777
Odsetki od papierów wartościowych i instrumentów pochodnych	12 320	126	0	12 446
Dyskonto od papierów wartościowych	710	348	0	1 058
Wycena obligacji i finansowania	10 162	-8 400	0	1 762
Wartość godziwa instrumentów pochodnych (bez komponentu walutowego), papierów wartościowych	30 815	-20 827	10 090	20 078
Prowizje rozliczane według efektywnej stopy procentowej	49 650	4 320	0	53 970
Różnice pomiędzy amortyzacją podatkową a bilansową	25 407	3 600	0	29 007
Dodatnie różnice kursowe	798	-1 624	0	-826
Inne	54 251	-2 341	0	51 911
Zobowiązanie brutto z tytułu podatku odroczonego	275 739	-86 646	10 090	199 183
Obciążenie z tytułu odroczonego podatku dochodowego	487 800	83 586	-12 102	559 285
Aktywa netto z tytułu podatku odroczonego	487 800	83 586	-12 102	559 285

Noty objaśniające do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd.)

ZMIANY RÓŻNIC PRZEJŚCIOWYCH W CIĄGU ROKU OBROTOWEGO KOŃCZĄCEGO SIĘ 31 GRUDNIA 2014	STAN NA POCZĄTEK ROKU	ZMIANY			STAN NA KONIEC ROKU
		Pozostałe związane z konsolidacją	Rachunek zysków i strat	Pozostałe dochody całkowite	
Aktywa z tytułu podatku odroczonego					
Odsetki naliczone do zapłacenia (koszt), z tego:	40 443	0	29 366	0	69 809
Odsetki od depozytów	38 716	0	30 191	0	68 907
Odsetki od papierów wartościowych i instrumentów pochodnych	1 727	0	-825	0	902
Wartość godziwa instrumentów pochodnych (bez komponentu walutowego), papierów wartościowych	42 456	0	-10 245	8 777	40 988
Ujemne różnice kursowe	71	0	7 937	0	8 008
Prowizje rozliczane według efektywnej stopy procentowej	31 921	0	4 307	0	36 228
Odpisy aktualizujące wartość kredytów nie uznane za koszty uzyskania przychodów	346 425	300	-174 204	0	172 521
Różnice z tytułu wyceny bilansowej i podatkowej umów leasingowych	241 169	0	91 834	0	333 003
Pozostałe (w tym utrata wartości pozostałych aktywów)	833	312	234	0	1 379
Koszty do zapłacenia	58 288	102	-15 068	0	43 322
Inne	21 054	20	-854	0	20 220
Strata podatkowa do rozliczenia w okresach przyszłych	0	482	37 578	0	38 060
Aktywa brutto z tytułu podatku odroczonego	782 661	1 216	-29 115	8 777	763 539
Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego					
Odsetki naliczone do otrzymania (przychód), z tego:	83 557	0	21 098	0	104 655
Odsetki od kredytów	78 177	0	13 448	0	91 625
Odsetki od papierów wartościowych i instrumentów pochodnych	5 355	0	6 965	0	12 320
Dyskonto od papierów wartościowych	25	0	685	0	710
Wycena obligacji i finansowania	20 412	0	-10 250	0	10 162
Wartość godziwa instrumentów pochodnych (bez komponentu walutowego), papierów wartościowych	47 243	0	-16 465	37	30 815
Prowizje rozliczane według efektywnej stopy procentowej	52 439	0	-2 789	0	49 650
Różnice pomiędzy amortyzacją podatkową a bilansową	27 005	0	-1 598	0	25 407
Dodatnie różnice kursowe	0	0	798	0	798
Inne	51 292	0	2 959	0	54 251
Zobowiązanie brutto z tytułu podatku odroczonego	281 949	0	-6 247	37	275 739
Obciążenie z tytułu odroczonego podatku dochodowego	500 713	1 216	-22 868	8 740	487 800
Aktywa netto z tytułu podatku odroczonego	500 713	1 216	-22 868	8 740	487 800

Noty objaśniające do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd.)

Wyliczenie efektywnej stawki podatkowej	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014
Zysk brutto	253 349	445 562
Podatek dochodowy bieżący według krajowej stawki podatku od zysku brutto (19%)	-48 136	-84 657
Wpływ na podatek kosztów niestanowiących kosztów uzyskania przychodów	-19 667	-19 222
Wpływ na podatek przychodów niepodlegających opodatkowaniu	633	-4 744
Całkowite obciążenie wyniku podatkiem dochodowym	-67 171	-108 623

Uzgodnienie podatku odniesionego do rachunku zysków i strat	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014
Podatek dochodowy bieżący	-149 364	-82 198
Korekty podatku dochodowego bieżącego dotyczące lat ubiegłych	-1 393	-3 556
Podatek odroczony z tytułu powstania i odwrócenia się różnic	83 586	-22 868
Całkowite obciążenie wyniku podatkiem dochodowym	-67 171	-108 623

12. Zysk netto przypadający na jedną akcję

12.1. Podstawowy zysk przypadający na jedną akcję

Podstawowy zysk przypadający na jedną akcję został policzony poprzez podzielenie zysku netto, przypadającego na zwykłych akcjonariuszy Grupy przez średnią ważoną liczby akcji zwykłych występujących w ciągu danego okresu sprawozdawczego.

	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014
Zysk netto przypadający akcjonariuszom Banku (w tys. złotych)	186 178	337 680
Średnia ważona ilość akcji zwykłych w okresie (w sztukach)	248 260	243 335
Zysk przypadający akcjonariuszom Banku na jedną akcję zwykłą (w zł)	750	1 388

12.2. Rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję

W 2015 roku, jak również 2014 nie wystąpiły czynniki rozwadniające zysk przypadający na jedną akcję. W tym czasie Grupa nie emitowała obligacji zamiennych na akcje ani opcji na akcje, w następstwie czego rozwodniony zysk na jedną akcję jest równy podstawowemu zyskowi na jedną akcję.

	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014
Zysk netto przypadający akcjonariuszom Banku (w tys. złotych)	186 178	337 680
Średnia rozwodniona ważona ilość akcji zwykłych w okresie (w sztukach)	248 260	243 335
Rozwodniony Zysk przypadający akcjonariuszom Banku na jedną akcję zwykłą (w zł)	750	1 388

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej

13. Kasa i środki w Banku Centralnym

	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Środki pieniężne w kasie	1 067 024	1 757 367
Środki w Banku Centralnym	1 636 486	926 508
Razem	2 703 510	2 683 875

Grupa może wykorzystywać w ciągu dnia środki na rachunkach rezerwy obowiązkowej do bieżących rozliczeń pieniężnych na podstawie dyspozycji złożonej do Narodowego Banku Polskiego. Grupa musi jednak zapewnić utrzymanie średniego miesięcznego salda na tym rachunku w odpowiedniej wysokości wynikającej z deklaracji rezerwy obowiązkowej. Deklarowana rezerwa obowiązkowa do utrzymywania w grudniu 2015 roku wynosiła: 1 418 802 tys. zł, w grudniu 2014 roku wynosiła: 1 151 717 tys. zł. Środki te są oprocentowane w wysokości 0,9 stopy referencyjnej w NBP. Na dzień 31 grudnia 2015 roku oprocentowanie to wynosiło 1,35 % (na dzień 31 grudnia 2014 roku 1,8 %).

14. Należności od banków

	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Depozyty zabezpieczające	1 051 393	496 249
Środki na rachunkach bieżących	169 296	40 889
Kredyty i pożyczki udzielone bankom	57 389	28 832
Lokaty w innych bankach	48 437	89 223
Należności od banków brutto	1 326 515	655 193
Odpisy z tytułu utraty wartości	-165	-302
Należności od banków netto	1 326 350	654 891

Na dzień 31 grudnia 2015 oraz 31 grudnia 2014 roku całość salda pozycji „Kredyty i pożyczki udzielone bankom” stanowiły należności o zmiennej stopie procentowej natomiast pozycji „Lokaty w innych bankach” stanowiły należności o stałej stopie procentowej. Średnie oprocentowanie lokat w innych bankach oraz kredytów udzielonych innym bankom w 2015 roku wynosiło 2,02 % (2,96 % w 2014 roku). Kwota należności długoterminowych od banków na koniec 2015 roku wynosiła 42 656 tys. zł (16 926 tys. zł na koniec 2014 roku).

Zasady ewidencji transakcji z przyrzeczeniem odkupu opisano w punkcie 2.10. Zarówno na koniec roku 2015 jak i na koniec 2014 roku nie wystąpiły transakcje typu „buy sell back” z bankami.

Depozyty zabezpieczające stanowią złożone zabezpieczenia pieniężne dotyczące otwartych instrumentów pochodnych z ujemną wyceną, prezentowane w zobowiązaniach w „Pochodnych instrumentach finansowych”.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

15. Pochodne instrumenty finansowe i instrumenty wbudowane

15.1. Pochodne instrumenty finansowe

Grupa zawiera następujące instrumenty pochodne w tym także te wykorzystywane jako instrumenty zabezpieczające przepływy pieniężne i wartość godziwą:

- walutowe transakcje terminowe,
- opcje walutowe,
- instrumenty stóp procentowych.

Walutowe transakcje terminowe to zobowiązania do kupna walut obcych i lokalnych, obejmujące niezrealizowane transakcje spot. Walutowe i procentowe kontrakty swap to zobowiązania do zamiany jednego strumienia przepływów pieniężnych na inny. Rezultatem takiej transakcji jest zamiana walut lub stóp procentowych (na przykład oprocentowania stałego na zmienne) lub połączenia wszystkich tych czynników (na przykład międzywalutowe kontrakty swap stóp procentowych).

Z wyjątkiem określonych walutowych kontraktów swap w przypadku tych transakcji nie następuje zamiana kapitału. Ryzyko kredytowe Grupy stanowi potencjalny koszt zastąpienia kontraktów swap, jeżeli strony nie wywiążą się ze swoich zobowiązań. Ryzyko to jest monitorowane na bieżąco przez odniesienie do aktualnej wartości godziwej proporcji wartości nominalnej kontraktów oraz płynności rynkowej. W celu kontrolowania poziomu podejmowanego ryzyka kredytowego Grupa ocenia strony umowy przy pomocy tych samych metod, które stosuje się w działalności kredytowej.

Opcje walutowe i procentowe to umowy, na mocy których sprzedający przyznaje kupującemu prawo, ale nie obowiązek, nabycia (opcja kupna) lub sprzedaży (opcja sprzedaży) w ustalonym dniu, do ustalonego dnia lub też w ustalonym okresie – konkretnej ilości waluty obcej lub instrumentu finansowego po z góry ustalonej cenie. W zamian za narażenie na ryzyko walutowe lub ryzyko zmiany stóp procentowych, sprzedający otrzymuje od kupującego premię. Opcje mogą być opcjami znajdującymi się w obrocie giełdowym lub negocjowanymi pomiędzy Grupą a klientem (w transakcji pozagiełdowej). Grupa jest narażona na ryzyko kredytowe z tytułu zakupionych opcji tylko i wyłącznie do wysokości ich wartości bilansowej, którą stanowi ich wartość godziwa.

Nominalne wartości niektórych rodzajów instrumentów finansowych stanowią podstawę do ich porównania z instrumentami ujmowanymi w sprawozdaniu sytuacji finansowej, ale niekoniecznie wskazują, jaka będzie wartość przyszłych przepływów pieniężnych, bądź jaka jest bieżąca wartość godziwa instrumentów. Z tego względu nie pokazują, jaki jest stopień narażenia Grupy na ryzyko kredytowe lub ryzyko zmiany cen. Instrumenty pochodne mogą mieć wycenę dodatnią (aktywa) lub ujemną (zobowiązania) w zależności od wahań rynkowych stóp procentowych lub kursów wymiany walut. Łączna wartość godziwa pochodnych instrumentów finansowych może podlegać znacznym wahaniom.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

Wartości godziwe posiadanych instrumentów pochodnych przedstawiono w poniższej tabeli:

	31 grudnia 2015			31 grudnia 2014		
	Wartość nominalna instrumentów bazowych	Wartości godziwe		Wartość nominalna instrumentów bazowych	Wartości godziwe	
		Aktywa	Zobowiązania		Aktywa	Zobowiązania
Pochodne instrumenty finansowe w portfelu handlowym						
Walutowe kontrakty (fx swap i fx forward)	50 048 441	390 363	390 121	34 958 540	668 717	591 600
Opcje zakupione i sprzedane w obrocie pozagiełdowym	2 295 927	14 831	14 843	2 430 436	23 848	21 226
Walutowe swapy stopy procentowej (CIRS)	0	0	0	1 167 268	0	53 575
Razem walutowe instrumenty pochodne	52 344 368	405 194	404 963	38 556 244	692 565	666 400
Kontrakty swap dla stóp procentowych (IRS)	12 822 009	145 236	92 798	8 902 128	193 723	136 464
Forward Rate Agreement (FRA)	3 550 000	3 059	6 103	13 300 000	13 104	20 857
Razem instrumenty pochodne dla stóp procentowych	16 372 009	148 295	98 901	22 202 128	206 827	157 321
Razem	68 716 377	553 489	503 864	60 758 372	899 392	823 721
Pochodne instrumenty finansowe zabezpieczające przepływy pieniężne						
Walutowe kontrakty (fx swap)	1 859 368	4 207	43 265	4 278 758	1 320	50 325
Walutowe swapy stopy procentowej (CIRS)	6 983 603	4 350	910 946	5 642 898	0	225 680
Razem	8 842 970	8 557	954 211	9 921 656	1 320	276 005
Pochodne instrumenty finansowe zabezpieczające wartość godziwą						
Kontrakty swap dla stóp procentowych (IRS)	123 822	0	20 536	130 585	0	24 576
Razem	123 822	0	20 536	130 585	0	24 576
Razem pochodne insytrumenty finansowe	77 683 169	562 046	1 478 611	70 810 613	900 712	1 124 302

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

16. Rachunkowość zabezpieczeń

Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń w zakresie zabezpieczenia wartości godziwej udzielonego kredytu o stałej stopie procentowej. Instrumentem zabezpieczającym jest swap na stopę procentową, gdzie Grupa płaci kupon oparty o stałą stopę procentową a otrzymuje kupon oparty o stopę zmienną.

Pod koniec grudnia 2005 roku Jednostka Dominująca udzieliła na okres 15 lat kredytu o stałej stopie procentowej w wartości nominalnej 45 mln EUR, zabezpieczając go transakcją swap na stopę procentową w wartości nominalnej 44,9 mln EUR. Wartość zmiany wyceny kredytu i transakcji zabezpieczającej według stanu na dzień 31 grudnia 2015 i 2014 roku zaprezentowano w poniższych tabelach. Informacje na temat części nieefektywnej zabezpieczenia odniesionej do wyniku finansowego prezentuje nota 8.

	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014
Wynik z tytułu zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego	4 040	-7 640
Wynik z tytułu zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczanego	-3 514	7 897
Wynik z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	526	257
Wynik odsetkowy na instrumencie pochodnym zabezpieczającym	-4 916	-4 905
	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014
Wartość nominalna instrumentu zabezpieczającego	123 822	130 585
Wartość nominalna instrumentu zabezpieczanego	123 822	130 603

Grupa stosuje także rachunkowość zabezpieczeń w zakresie zabezpieczenia zmienności przepływów pieniężnych kredytów hipotecznych w CHF i EUR oraz lokat opartych o zmienną stopę WIBOR, wynikającej z ryzyka zmiany stóp procentowych oraz ryzyka kursowego. Instrumentami zabezpieczającymi są:

- walutowy swap na stopę procentową, gdzie Grupa płaci kupon oparty o stopę CHF LIBOR 3M, a otrzymuje kupon oparty o WIBOR 3M od kwoty nominalnej zdefiniowanej odpowiednio w CHF oraz złotych polskich,
- transakcja forward, w której Grupa sprzedaje CHF,
- walutowy swap na stopę procentową, gdzie Bank płaci kupon oparty o stopę EUR LIBOR 3M, a otrzymuje kupon oparty o WIBOR 3M od kwoty nominalnej zdefiniowanej odpowiednio w EUR oraz złotych polskich.

Wartości nominalne i godziwe instrumentów pochodnych zabezpieczających zostały zaprezentowane w nocie 15.

Kwoty rozpoznane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat i w kapitale z aktualizacji wyceny z tytułu rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych (cash flow hedge) prezentuje poniższe zestawienie.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014
Kapitał z aktualizacji wyceny (odroczenie zmian wartości godziwej zabezpieczających instrumentów finansowych w części uznanej za skuteczne zabezpieczenie - brutto)	10 585	-52 419
Wynik odsetkowy na instrumentach pochodnych zabezpieczających	212 292	114 263
Nieefektywna część zmiany wyceny do wartości godziwej transakcji zabezpieczających zaprezentowana w rachunku zysków i strat	-1 010	1 787

Zmiana stanu kapitału z aktualizacji wyceny z tytułu rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych (cash flow hedge) prezentuje poniższe zestawienie.

	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014
Kapitał z aktualizacji wyceny (odroczenie zmian wartości godziwej zabezpieczających instrumentów finansowych w części uznanej za skuteczne zabezpieczenie) na początek okresu	-57 443	-5 025
Kapitał z aktualizacji wyceny (wycena wraz z odsetkami zrealizowanymi w okresie)	-600 204	-210 891
Wynik odsetkowy na instrumentach pochodnych zabezpieczających	-212 292	-114 253
Wynik z tytułu rewaluacji na instrumentach pochodnych zabezpieczających	822 071	274 514
Nieefektywna część zmiany wyceny do wartości godziwej transakcji zabezpieczających zaprezentowana w rachunku zysków i strat	1 010	-1 787
Kapitał z aktualizacji wyceny (odroczenie zmian wartości godziwej zabezpieczających instrumentów finansowych w części uznanej za skuteczne zabezpieczenie) na koniec okresu	-46 858	-57 443

Oczekuje się, że relacja zabezpieczająca (w ramach rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych) będzie generować przepływy pieniężne w okresie do maja 2022 roku.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

Poniższe tabele prezentują wartości nominalne instrumentów pochodnych zabezpieczających w podziale na umowy termin zapadalności:

31 grudnia 2015	Umowny termin zapadalności					Razem
	do 1 miesiąca	od 1 do 3 miesięcy	od 3 miesięcy do 1 roku	od 1 do 5 lat	powyżej 5 lat	
Pochodne instrumenty finansowe zabezpieczające przepływy pieniężne						
Walutowe kontrakty (fx swap)	1 062 221	690 204	106 943	0	0	1 859 368
Walutowe swapy stopy procentowej (CIRS)	0	389 000	338 275	4 936 990	1 319 338	6 983 603
Razem	1 062 221	1 079 204	445 218	4 936 990	1 319 338	8 842 970
Pochodne instrumenty finansowe zabezpieczające wartość godziwą						
Kontrakty swap dla stóp procentowych (IRS)	0	0	0	123 822	0	123 822
Razem	0	0	0	123 822	0	123 822
31 grudnia 2014	Umowny termin zapadalności					Razem
	do 1 miesiąca	od 1 do 3 miesięcy	od 3 miesięcy do 1 roku	od 1 do 5 lat	powyżej 5 lat	
Pochodne instrumenty finansowe zabezpieczające przepływy pieniężne						
Walutowe kontrakty (fx swap)	2 731 151	1 547 607	0	0	0	4 278 758
Walutowe swapy stopy procentowej (CIRS)	0	0	0	3 605 330	2 037 568	5 642 898
Razem	2 731 151	1 547 607	0	3 605 330	2 037 568	9 921 656
Pochodne instrumenty finansowe zabezpieczające wartość godziwą						
Kontrakty swap dla stóp procentowych (IRS)	0	0	0	0	130 585	130 585
Razem	0	0	0	0	130 585	130 585

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

17. Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Obligacje i bony wyemitowane przez Skarb Państwa	332 392	196 511
Obligacje zamienne na akcje	0	63 808
Bony pieniężne NBP	12 146 112	0
Obligacje korporacyjne	74 316	78 962
Listy zastawne	17 590	22 343
Razem	12 570 410	361 623

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu są oprocentowane w oparciu o zmienne rynkowe stopy procentowe.

Obligacje zamienne na akcje stanowiły złożony instrument finansowy, instrument pochodny wbudowany w obligację oparty był na nienotowanym instrumencie kapitałowym, którego wartość godziwa również nie była możliwa do rzetelnego ustalenia. W związku z powyższym cały instrument był klasyfikowany jako przeznaczony do obrotu i wyceniany według zamortyzowanego kosztu pomniejszonego o utratę wartości. W 2015 obligacje te zostały w całości wykupione.

Kwota należności długoterminowych z tytułu instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej na koniec 2015 roku wynosiła 384 798 tys. zł (345 780 tys. zł na koniec 2014 roku).

18. Inwestycyjne papiery wartościowe

Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015	Stan początek okresu	Zwiększenia	Zmniejszenia (sprzedaż, wykup, inne)	Zmiana naliczonych odsetek, dyskonta i wyceny	Różnice kursowe	Utrata wartości	Stan na koniec okresu
Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności							
Obligacje skarbowe	1 751 553	730 000	-500 000	-16 596	0	0	1 964 957
Bony pieniężne NBP	9 699 462	0	-9 700 000	538	0	0	0
Razem utrzymywane do terminu zapadalności	11 451 014	730 000	-10 200 000	-16 057	0	0	1 964 957
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży							
Udziały kapitałowe	42 104	29	-452	53 816	-2	0	95 495
Papiery wartościowe zablokowane pod BFG	180 766	5 374 000	-5 326 000	50	0	0	228 816
Obligacje korporacyjne	351 353	138 578	-168 044	-1 917	0	0	319 970
Obligacje skarbowe	503 872	1 205 061	-480 000	3 485	0	0	1 232 417
Razem dostępne do sprzedaży	1 078 095	6 717 667	-5 974 496	55 434	-2	0	1 876 698
Razem	12 529 109	7 447 667	-16 174 496	39 376	-2	0	3 841 655

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014	Stan początek okresu	Zwiększenia	Zmniejszenia (sprzedaż, wykup, inne)	Zmiana naliczonych odsetek, dyskonta i wyceny	Różnice kursowe	Utrata wartości	Stan na koniec okresu
Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności							
Obligacje skarbowe	1 248 498	495 876	0	7 179	0	0	1 751 553
Bony pieniężne NBP	0	9 699 462	0	0	0	0	9 699 462
Razem utrzymywane do terminu zapadalności	1 248 498	10 195 337	0	7 179	0	0	11 451 014
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży							
Udziały kapitałowe	69 768	2 724	-28 047	0	6	-2 348	42 104
Papiery wartościowe zablokowane pod BFG	189 975	1 352 813	-1 370 000	7 978	0	0	180 766
Obligacje korporacyjne	294 169	109 404	-59 174	6 954	0	0	351 353
Obligacje skarbowe	0	497 750	0	6 122	0	0	503 872
Razem dostępne do sprzedaży	553 912	1 962 691	-1 457 221	21 054	6	-2 348	1 078 095
Razem	1 802 410	12 158 028	-1 457 221	28 233	6	-2 348	12 529 109

Informacje na temat wartości godziwej inwestycyjnych papierów wartościowych prezentuje nota 38. Na dzień 31 grudnia 2015 i 31 grudnia 2014 łączny odpis z tytułu utraty wartości inwestycji kapitałowych wynosił 14 548 tys. zł.

Kwota należności długoterminowych z tytułu inwestycyjnych papierów wartościowych na koniec 2015 roku wynosiła 3 622 192 tys. zł (2 274 245 tys. zł na koniec 2014 roku).

W grudniu 2015 roku Bank otrzymał informację na temat rozliczenia nabycia 100% akcji Visa Europe Limited („Visa Europe”) przez Visa Inc. Termin rozliczenia transakcji jest zaplanowany na 2 kwartał 2016 roku, po uzyskaniu wymaganych zgód regulacyjnych. Zgodnie z otrzymaną informacją w wyniku rozliczenia transakcji Bank będzie uprawniony do uzyskania płatności gotówkowej w wysokości 12 604 tys. Euro oraz uprzywilejowanych akcji Visa Inc. o wartości 4 325 tys. Euro. Powyższe wartości nie są ostateczne i mogą zostać zmienione w wyniku ustalenia kosztów transakcji lub uwzględnienia uzasadnionych zastrzeżeń właścicieli akcji Visa Europe w zakresie przyznania płatności z tytułu rozliczenia tej transakcji. W transakcji przewidziana jest także dodatkowa płatność gotówkowa po zakończeniu 16 kwartału od momentu rozliczenia transakcji, pod warunkiem uczestnictwa Banku w systemie płatności VISA przez ten okres. Na dzień sprawozdawczy wiarygodna wycena tej płatności nie jest możliwa.

Na 31 grudnia 2015 Bank dokonał przeszacowania wartości posiadanej akcji w Visa Europe do wartości godziwej ustalonej jako wartość przyznanej płatności gotówkowej w wysokości 12 604 tys. Euro, równowartość w złotych 53 712 tys. Wynik z tytułu przeszacowania został zaprezentowany w Kapitale z aktualizacji wyceny z tytułu wyceny aktywów dostępnych do sprzedaży. Bank nie uwzględnił części rozliczenia związanej z przyznaniem akcji w Visa Inc. ze względu na brak możliwości wiarygodnej wyceny tych akcji na dzień sprawozdawczy.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

19. Kredyty i pożyczki udzielone klientom

Segmentacja klientów zastosowana w poniższych notach opiera się na klasach ryzyka przypisanych do poszczególnych klientów zgodnie z wewnętrznymi zasadami Grupy i jest odmienna w stosunku do klasyfikacji klientów zaprezentowanej w notce 4 Informacje dotyczące segmentów działalności, opierającej się na modelu biznesowym Grupy.

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według struktury podmiotowej	31 grudnia 2015			31 grudnia 2014		
	Wartość brutto	Odpis	Wartość netto	Wartość brutto	Odpis	Wartość netto
Klienci indywidualni	19 923 568	619 266	19 304 302	18 758 999	625 807	18 133 192
Klienci mikro	5 871 098	464 692	5 406 406	5 428 491	467 624	4 960 867
Duże przedsiębiorstwa	13 322 786	874 370	12 448 416	15 919 169	910 645	15 008 524
w tym transakcje buy-sell-back	40 429	0	40 429	1 651 297	0	1 651 297
Małe i średnie przedsiębiorstwa	2 110 144	84 726	2 025 418	1 778 881	91 810	1 687 071
Sektor publiczny	21 679	96	21 583	29 779	135	29 644
Razem	41 249 275	2 043 150	39 206 125	41 915 319	2 096 021	39 819 298

W saldzie kredytów i pożyczek udzielonych klientom uwzględnione zostały należności z tytułu leasingu finansowego.

Kwota należności długoterminowych z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom na koniec 2015 roku wynosiła 29 602 843 tys. zł (28 672 534 tys. zł na koniec 2014 roku).

Informacje na temat wartości odpisów aktualizujących wartość należności z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom, prezentuje nota 6.

Wartość transakcji z przyrzeczeniem odkupu (buy sell back) zawartych z klientami na 31 grudnia 2015 r. wynosiła 40 429 tys. złotych (na 31 grudnia 2014 wartość tych transakcji wynosiła 1 651 297 tys. złotych), wartość godziwa papierów wartościowych nabytych w ramach tych transakcji na 31 grudnia 2015 r. wynosiła 40 209 tys. złotych (na 31 grudnia 2014 r. wartość godziwa była równa 1 631 976 tys. złotych).

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według struktury jakościowej									
31 grudnia 2015									
	Kredyty i pożyczki udzielone klientom bez przesłanki utraty wartości i bez rozpoznanej utraty wartości	Odpis tworzony grupowo IBNR	Kredyty i pożyczki udzielone klientom z przesłanką utraty wartości i bez rozpoznanej utraty wartości	Odpis tworzony grupowo IBNR	Kredyty i pożyczki z utratą wartości analizowane indywidualnie	Odpis tworzony indywidualnie	Kredyty i pożyczki z utratą wartości analizowane grupowo	Odpis tworzony grupowo	Wartość netto
Należności od klientów indywidualnych	18 983 226	64 273	2 122	0	45 534	21 468	892 686	533 525	19 304 302
Należności od klientów mikro	5 021 442	32 625	4 397	0	162 636	123 033	682 623	309 034	5 406 406
Należności od dużych przedsiębiorstw	11 379 179	56 777	560 895	23 698	1 234 867	771 561	147 845	22 334	12 448 416
w tym transakcje buy-sell-back	40 429	0	0	0	0	0	0	0	40 429
Należności od małych i średnich przedsiębiorstw	1 990 194	8 924	25 430	1 744	94 520	74 058	0	0	2 025 418
Należności od sektora publicznego	21 679	96	0	0	0	0	0	0	21 583
Razem	37 395 720	162 695	592 844	25 442	1 537 557	990 120	1 723 154	864 893	39 206 125

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według struktury jakościowej									
31 grudnia 2014									
	Kredyty i pożyczki udzielone klientom bez przesłanki utraty wartości i bez rozpoznanej utraty wartości	Odpis tworzony grupowo IBNR	Kredyty i pożyczki udzielone klientom z przesłanką utraty wartości i bez rozpoznanej utraty wartości	Odpis tworzony grupowo IBNR	Kredyty i pożyczki z utratą wartości analizowane indywidualnie	Odpis tworzony indywidualnie	Kredyty i pożyczki z utratą wartości analizowane grupowo	Odpis tworzony grupowo	Wartość netto
Należności od klientów indywidualnych	17 866 825	84 570	0	0	36 398	17 806	855 776	523 431	18 133 192
Należności od klientów mikro	4 602 437	52 847	0	0	197 413	128 825	628 641	285 952	4 960 867
Należności od dużych przedsiębiorstw	13 880 739	45 730	496 215	20 679	1 542 215	844 236	0	0	15 008 524
w tym transakcje buy-sell-back	1 651 297	0	0	0	0	0	0	0	1 651 297
Należności od małych i średnich przedsiębiorstw	1 647 328	7 887	19 890	1 297	111 663	82 626	0	0	1 687 071
Należności od sektora publicznego	29 779	135	0	0	0	0	0	0	29 644
Razem	38 027 108	191 169	516 105	21 976	1 887 689	1 073 493	1 484 417	809 383	39 819 298

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

Należności z tytułu leasingu finansowego

	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Należności brutto z tytułu leasingu finansowego o terminie zapadalności:	5 397 440	5 049 692
Nie dłuższym niż 1 rok	2 142 987	1 928 916
Od roku do 5 lat	3 031 711	2 800 879
Powyżej 5 lat	222 742	319 897
Niezrealizowane przyszłe przychody finansowe z tytułu leasingu finansowego:	418 571	443 306
Nie dłuższym niż 1 rok	187 936	184 810
Od roku do 5 lat	209 648	221 474
Powyżej 5 lat	20 987	37 022
Bieżąca wartość przyszłych rat leasingu finansowego	4 978 869	4 606 386
Bieżąca wartość przyszłych rat leasingu finansowego o terminie zapadalności:	4 978 869	4 606 386
Nie dłuższym niż rok	1 955 051	1 744 106
Od roku do 5 lat	2 822 063	2 579 405
Powyżej 5 lat	201 755	282 875

Charakterystyka portfela

Struktura portfela leasingowego (według wartości netto) z podziałem na rodzaje środków:

	31 grudnia 2015	%	31 grudnia 2014	%
Leasing środków transportu	3 488 436	73%	3 482 559	80%
Leasing nieruchomości	455 515	10%	410 002	9%
Leasing maszyn i urządzeń	811 020	17%	474 668	11%
Razem	4 754 971	100%	4 367 229	100%

W transakcjach leasingu finansowego nie występuje niegwarantowana wartość rezydualna przedmiotów leasingu. Korzystający nabywają przedmiot leasingu po zakończeniu umowy w cenie ustalonej na poziomie niższym niż wartość rynkowa. Sporadycznie występuje gwarancja nabycia przedmiotu leasingu po zakończeniu umowy leasingu przez podmioty trzecie.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

Charakterystyka portfela leasingowego dla umów zawartych w roku:

	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Maszynty i urządzenia		
Cena zakupu	561 712	456 693
Wartość finansowana	479 791	395 750
Średnia długość kontraktu (w miesiącach)	50	50
Liczba kontraktów	6 150	4 339
Środki transportu		
Cena zakupu	2 327 084	2 163 056
Wartość finansowana	1 932 492	1 782 530
Średnia długość kontraktu (w miesiącach)	43	44
Liczba kontraktów	18 376	16 857
Nieruchomości		
Cena zakupu	35 953	141 790
Wartość finansowana	28 644	105 829
Średnia długość kontraktu (w miesiącach)	120	120
Liczba kontraktów	9	11
Razem		
Cena zakupu	2 924 749	2 761 539
Wartość finansowana	2 440 927	2 284 109
Średnia długość kontraktu (w miesiącach)	45	48
Liczba kontraktów	24 535	21 207

	Umowy zawarte w 2015 roku – stan na 31 grudnia 2015	Umowy zawarte w 2014 roku – stan na 31 grudnia 2014
Niezrealizowane przychody odsetkowe		
1-3 miesiące	24 488	25 063
3 miesiące - 1 rok	62 546	64 785
1 rok - 5 lat	106 912	120 101
Powyżej 5 lat	2 255	10 283
Razem	196 201	220 232

	Umowy zawarte w 2015 roku – stan na 31 grudnia 2015	Umowy zawarte w 2014 roku – stan na 31 grudnia 2014
Suma minimalnych opłat leasingowych		
1-3 miesiące	171 331	132 400
3 miesiące - 1 rok	512 579	402 782
1 rok - 5 lat	1 609 844	1 396 026
Powyżej 5 lat	22 173	72 242
Razem	2 315 927	2 003 450

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

20. Wartości niematerialne

Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015	Wartość firmy	Marka „Polbank”	Relacje z klientami	Oprogramowanie komputerowe	Oprogramowanie komputerowe w budowie	Zaliczki na wartości niematerialne	Razem
WARTOŚĆ BRUTTO							
Stan na 1 stycznia	32 966	200 000	70 400	677 336	35 885	10 977	1 027 564
Zwiększenia stanu w ciągu roku, w tym:	0	0	0	53 280	788	0	54 068
Zwiększenia bezpośrednie w ciągu roku	0	0	0	8 763	45 796	0	54 559
Przejęcie do użytkowania z nakładów lub zmiana klasyfikacji	0	0	0	44 517	-45 007	0	-491
Zmniejszenia stanu w ciągu roku	0	0	0	-18 424	-2 284	-2 149	-22 858
Stan na 31 grudnia	32 966	200 000	70 400	712 191	34 389	8 828	1 058 774
UMORZENIE							
Stan na 1 stycznia	0	0	29 884	407 623	0	0	437 507
Amortyzacja okresu	0	0	13 951	70 773	0	0	84 724
Zmniejszenia w ciągu roku	0	0	0	-15 773	0	0	-15 773
Stan na 31 grudnia	0	0	43 835	462 622	0	0	506 457
ODPISY AKTUALIZUJĄCE							
Stan na 1 stycznia	0	0	0	9	649	0	658
Zwiększenia	0	0	0	0	0	0	0
Zmniejszenia	0	0	0	0	0	0	0
Stan na 31 grudnia	0	0	0	9	649	0	658
WARTOŚĆ NETTO							
Stan na 1 stycznia	32 966	200 000	40 516	269 704	35 236	10 977	589 399
Stan na 31 grudnia	32 966	200 000	26 565	249 560	33 740	8 828	551 659

W 2015 roku i 2014 roku nie występowały ograniczenia dotyczące tytułu prawnego do wartości niematerialnych tytułem zabezpieczenia zobowiązań.

Zobowiązania do nabycia wartości niematerialnych i prawnych na 31 grudnia 2015 r., wynikające z podpisanych umów z kontrahentami, wynosiły 1 431 tys. zł (2 869 tys. zł na 31 grudnia 2014 r.). Zobowiązania te zostaną zrealizowane w ciągu jednego roku.

Grupa zalicza do wartości niematerialnych wartość firmy, markę „Polbank” i relacje z klientami, które zostały rozpoznane w wyniku transakcji połączenia z Polbank EFG S.A.

Wartość firmy oraz marka „Polbank”, posiadają nieokreślony okres użytkowania, w związku z tym nie są amortyzowane, natomiast podlegają corocznym testom na utratę wartości. Na dzień 31 grudnia 2015 roku Jednostka Dominująca przeprowadziła testy na utratę wartości firmy i marki „Polbank” – nie stwierdzono konieczności utworzenia odpisu aktualizującego z tego tytułu.

Relacje z klientami są amortyzowane przy zastosowaniu metody degresywnej w okresie 5 lat (depozyty) oraz 10 lat (kredyty). W przypadku wystąpienia przesłanek podlegają testom na utratę wartości (por. nota 2.16.2. skonsolidowanego sprawozdania finansowego).

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

Testy na utratę wartości powyższych wartości niematerialnych zostały opisane w notcie 3.5 skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Na 31 grudnia 2015 roku utworzony odpis z tytułu utraty wartości dotyczył oprogramowania komputerowego w budowie, w przypadku którego Grupa podjęła decyzję o zaniechaniu kontynuacji danych projektów.

Za okres kończący się 31 grudnia 2014	Wartość firmy	Marka „Polbank”	Relacje z klientami	Oprogramowanie komputerowe	Oprogramowanie komputerowe w budowie	Zaliczki na wartości niematerialne	Razem
WARTOŚĆ BRUTTO							
Stan na 1 stycznia	32 966	200 000	70 400	624 852	81 769	14 853	1 024 840
Zwiększenia stanu w ciągu roku, w tym:	0	0	0	120 064	-43 638	0	76 425
Zwiększenie bezpośrednie w ciągu roku	0	0	0	9 898	66 528	0	76 426
Przejęcie do użytkowania z nakładów lub zmiana klasyfikacji	0	0	0	110 166	-110 166	0	0
Zmniejszenia stanu w ciągu roku	0	0	0	-67 579	-2 246	-3 876	-73 701
Stan na 31 grudnia	32 966	200 000	70 400	677 336	35 885	10 977	1 027 564
UMORZENIE							
Stan na 1 stycznia	0	0	11 745	380 753	0	0	392 498
Amortyzacja okresu	0	0	18 139	82 469	0	0	100 607
Zmniejszenia w ciągu roku	0	0	0	-55 598	0	0	-55 598
Stan na 31 grudnia	0	0	29 884	407 623	0	0	437 507
ODPISY AKTUALIZUJĄCE							
Stan na 1 stycznia	0	0	0	2 051	1 550	0	3 601
Zwiększenia	0	0	0	40	0	0	40
Zmniejszenia	0	0	0	-2 082	-901	0	-2 983
Stan na 31 grudnia	0	0	0	9	649	0	658
WARTOŚĆ NETTO							
Stan na 1 stycznia	32 966	200 000	58 655	242 048	80 219	14 853	628 741
Stan na 31 grudnia	32 966	200 000	40 516	269 704	35 236	10 977	589 399

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

21. Rzeczowe aktywa trwałe

Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015	Budynki, lokale i ulepszenia w obcych obiektach	Urządzenia techniczne i maszyny	Środki transportu	Inne środki trwałe	Środki trwałe w budowie	Zaliczki na rzeczowe aktywa trwałe	Razem
WARTOŚĆ BRUTTO							
Stan na 1 stycznia	240 590	336 428	187 929	42 926	9 441	2 369	819 683
Zwiększenia stanu w ciągu roku, w tym:	2 119	20 285	59 395	1 913	-354	515	83 873
Zwiększenia bezpośrednie w ciągu roku	648	12 631	59 395	822	9 363	515	83 373
Przyjęcie do użytkowania z nakładów lub zmiana klasyfikacji	1 471	7 654	0	1 090	-9 717	0	499
Zmniejszenia stanu w ciągu roku	-9 756	-17 124	-57 210	-3 223	-240	0	-87 554
Stan na 31 grudnia	232 953	339 589	190 114	41 616	8 846	2 884	816 002
UMORZENIE							
Stan na 1 stycznia	171 849	248 958	51 126	34 579	0	0	506 512
Amortyzacja okresu	15 784	31 230	27 242	2 340	0	0	76 595
Zmniejszenia w ciągu roku	-6 039	-16 520	-29 274	-3 108	0	0	-54 941
Zmiana klasyfikacji i inne	0	-4	0	4	0	0	0
Stan na 31 grudnia	181 593	263 664	49 094	33 814	0	0	528 166
ODPISY AKTUALIZUJĄCE							
Stan na 1 stycznia	396	4 262	3 782	32	1 703	0	10 175
Zwiększenia	3 188	802	375	62	0	0	4 427
Zmniejszenia	-2 524	-409	0	-62	0	0	-2 994
Stan na 31 grudnia	1 060	4 655	4 157	32	1 703	0	11 608
WARTOŚĆ NETTO							
Stan na 1 stycznia	68 346	83 208	133 021	8 315	7 738	2 369	302 996
Stan na 31 grudnia	50 299	71 269	136 863	7 769	7 143	2 884	276 229

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014	Budynki, lokale i ulepszenia w obcych obiektach	Urządzenia techniczne i maszyny	Środki transportu	Inne środki trwałe	Środki trwałe w budowie	Zaliczki na rzeczowe aktywa trwałe	Razem
WARTOŚĆ BRUTTO							
Stan na 1 stycznia	235 943	337 800	157 622	45 393	6 732	3 624	787 114
Zwiększenia stanu w ciągu roku, w tym:	13 312	10 699	84 639	896	3 309	0	112 856
Zwiększenia bezpośrednie w ciągu roku	11 341	5 073	84 639	450	11 352	0	112 856
Przyjęcie do użytkowania z nakładów lub zmiana klasyfikacji	1 971	5 626	0	446	-8 043	0	0
Zmniejszenia stanu w ciągu roku	-8 665	-12 071	-54 332	-3 363	-601	-1 255	-80 287
Stan na 31 grudnia	240 590	336 428	187 929	42 926	9 441	2 369	819 683
UMORZENIE							
Stan na 1 stycznia	154 889	225 138	55 069	34 248	0	0	469 344
Amortyzacja okresu	15 181	33 793	24 778	3 024	0	0	76 776
Zmniejszenia w ciągu roku	0	-9 964	-28 721	-2 697	0	0	-41 383
Zmiana klasyfikacji	1 779	-8	0	4	0	0	1 775
Stan na 31 grudnia	171 849	248 958	51 126	34 579	0	0	506 512
ODPISY AKTUALIZUJĄCE							
Stan na 1 stycznia	8 123	1 483	3 299	471	2284	0	15 660
Zwiększenia	736	4 205	710	30	0	0	5 681
Zmniejszenia	-8 464	-1 426	-227	-469	-581	0	-11 166
Stan na 31 grudnia	396	4 262	3 782	32	1 703	0	10 175
WARTOŚĆ NETTO							
Stan na 1 stycznia	72 931	111 179	99 254	10 674	4 448	3 624	302 110
Stan na 31 grudnia	68 346	83 208	133 021	8 315	7 738	2 369	302 996

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

W 2015 roku i 2014 roku nie występowały ograniczenia dotyczące tytułu prawnego do rzeczowych aktywów trwałych tytułem zabezpieczenia zobowiązań.

Zobowiązania do nabycia środków trwałych na 31 grudnia 2015 r., wynikające z podpisanych umów z kontrahentami, wynosiły 3 860 tys. zł. 47 tys. zł na 31 grudnia 2014). Zobowiązania te zostaną zrealizowane w ciągu jednego roku.

Grupa według stanu na 31 grudnia 2015 roku i na 31 grudnia 2014 roku nie jest użytkownikiem obcych środków trwałych na podstawie umów leasingu finansowego.

Na 31 grudnia 2015 roku Grupa rozpoznała odpis z tytułu utraty wartości środków trwałych ze względu na podjęte decyzje o zaniechaniu dalszej budowy tych środków trwałych lub decyzje o zaprzestaniu użytkowania tych środków trwałych.

22. Inne aktywa

	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Aktywa finansowe brutto, w tym:		
Inkaso weksli i czeków	368	526
Dłużnicy różni	100 717	56 437
Rozrachunki z biurami maklerskimi – należności	5 225	4 414
Rozliczenia z tytułu kart płatniczych – należności	76 052	76 725
Aktywa finansowe brutto razem	182 362	138 101
Odpisy aktualizujące	-4 925	-3 637
Aktywa finansowe netto razem	177 438	134 464
Aktywa niefinansowe brutto, w tym:		
Koszty zapłacone z góry	50 249	45 200
Przychody do otrzymania	3 787	1 032
Aktywa przejęte za długi	9 125	21 706
Inne	10 432	13 517
Rozrachunki publiczno - prawne	57 680	78 335
Aktywa niefinansowe brutto razem	131 273	159 790
Odpisy aktualizujące	-3 209	-3 529
Aktywa niefinansowe netto razem	128 063	156 261
Razem	305 501	290 725

Kwota należności długoterminowych na 31 grudnia 2015 roku wynosiła 22 766 tys. zł (22 119 tys. zł w 2014 roku).

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

Sprawa sporna w zakresie zobowiązań Jednostki Dominującej z tytułu podatku dochodowego

Rozrachunki publiczno prawne zawierają przede wszystkim kwotę należności spornych z tytułu nadpłaconego podatku dochodowego. W 2009 roku miały miejsce w Jednostce Dominującej dwie kontrole podatkowe dotyczące prawidłowości rozliczeń w podatku dochodowym od osób prawnych w latach 2004 i 2007. W 2012 roku odbyła się kolejna kontrola dotycząca prawidłowości rozliczeń w podatku dochodowym od osób prawnych za rok 2006. W wyniku tych kontroli organy podatkowe wyraziły odmienną od Zarządu Jednostki Dominującej opinię co do podatkowego ujęcia wyniku na inwestycjach dokonywanych w latach 2004, 2006 i 2007. Jednostka Dominująca stojąc na stanowisku uznającym prawidłowość dokonanych przez siebie rozliczeń podatku, dokonała uiszczenia zobowiązania podatkowego wskazanego przez organy podatkowe wraz z odsetkami i rozpoznała należność od Urzędu Skarbowego. Postępowania podatkowe dotyczące rozliczeń podatku dochodowego zostały zakończone decyzjami Dyrektora Izby Skarbowej. Jednostka Dominująca wniosła skargi na w/w decyzje do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego.

Wojewódzki Sąd Administracyjny uchylił wydane decyzje dla lat 2004, 2006 i 2007. Organ podatkowy wniosł skargi kasacyjne dla lat 2004, 2006 i 2007. W dniu 24 listopada 2015 Naczelny Sąd Administracyjny uchylił zaskarżone wyroki i przekazał sprawy do ponownego rozpoznania przed WSA. Kwota należności spornych z tego tytułu wynosi 79 920 tys. zł, w tym należność główna 57 188 tys. zł., oraz zapłacone odsetki za zwłokę 22 732 tys. zł.

Sprawa sporna w zakresie zobowiązań jednostki zależnej z tytułu podatku dochodowego

W 2008 roku miała miejsce w jednostce zależnej – Raiffeisen-Leasing Polska S.A. kontrola podatkowa dotycząca prawidłowości rozliczeń w podatku dochodowym od osób prawnych w 2006 roku. W wyniku tej kontroli organy podatkowe wyraziły odmienną od Zarządu spółki opinię, co do podatkowego ujęcia wyniku na inwestycjach dokonywanych w 2006 roku. Spółka stojąc na stanowisku uznającym prawidłowość dokonanych przez siebie rozliczeń podatku, dokonał uiszczenia zobowiązania podatkowego wskazanego przez organy podatkowe oraz rozpoznał należność od Urzędu Skarbowego. Na dzień 31 grudnia 2015 roku, saldo należności z tego tytułu wyniosło 14 176 tys. zł (na dzień 31 grudnia 2014 roku również w kwocie 14 176 tys. zł).

Naczelny Sąd Administracyjny w Warszawie w dniu 17 listopada 2015 roku w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniesioną przez Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie uchylił wyrok sądu pierwszej instancji i przekazał sprawę do ponownego rozpatrzenia przez Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie. W dniu 12 lutego 2016 roku Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie odrzucił skargę Spółki i utrzymał w mocy decyzję Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie. Do dnia zatwierdzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego przez Zarząd Jednostki Dominującej wyrok Wojewódzkiego

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

Sądu Administracyjnego w Warszawie nie uprawomocnił się. Spółka zamierza złożyć skargę kasacyjną do Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie.

Ocena ryzyka powyższych spraw przez Zarząd Jednostki Dominującej

Polskie przepisy podatkowe podlegają interpretacjom oraz zmianom, stąd jak zaprezentowano powyżej, istnieje teoretyczna możliwość, iż interpretacja tych przepisów przez władze skarbowe może być inna niż zastosowana przez Grupę, co może skutkować dążeniem organów podatkowych do ustalenia innego wymiaru podatku od tego, który został zapłacony przez Grupę.

Tym niemniej, na dzień zatwierdzenia sprawozdania finansowego Zarząd Jednostki Dominującej podtrzymuje prawidłowość rozliczeń podatkowych dokonanych przez Jednostkę Dominującą i jednostkę zależną Raiffeisen-Leasing Polska S.A.. W ocenie Zarządu Jednostki Dominującej oraz ocenie Grupy ustalenia postępowania kontrolnego organów skarbowych są bezzasadne i należy spodziewać się pozytywnego dla Jednostki Dominującej rozstrzygnięcia opisaną kwestii, co w konsekwencji będzie skutkowało zwrotem przez Urząd Skarbowy zapłaconych dotychczas należności wraz z odsetkami.

Zmiana stanu odpisów aktualizujących wartość innych należności	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014
Stan odpisów na początek okresu	7 166	17 705
Objęcie konsolidacją po raz pierwszy	0	1 708
Reklasyfikacja	0	-3 502
Utworzenie odpisów na utratę wartości	4 887	4 434
Wykorzystanie odpisów na utratę wartości	-785	-5 815
Rozwiązanie odpisów na utratę wartości	-3 134	-7 363
Stan odpisów na koniec okresu	8 134	7 166

23. Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych

	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Rachunki bieżące	251 817	958 183
Depozyty terminowe	226 973	858 558
Kredyty otrzymane	12 610 007	13 158 967
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	0	1 413 968
Razem	13 088 797	16 389 675

Kwota zobowiązań długoterminowych wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych na koniec 2015 roku wynosiła 6 536 310 tys. zł (8 617 744 tys. zł na koniec 2014 roku).

Na 31 grudnia 2015 Jednostka Dominująca nie posiadała transakcji z przyrzeczeniem odkupu (sell buy back) zawartych z bankami i pozostałymi instytucjami finansowymi. Na 31 grudnia 2014 wartość transakcji z przyrzeczeniem odkupu (sell buy back) z bankami i pozostałymi instytucjami finansowymi wynosiła 1 413

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

968 tys. zł, wartość godziwa papierów wartościowych sprzedanych w ramach tych transakcji wynosiła 1 397 146 tys. zł.

24. Zobowiązania wobec klientów

	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Zobowiązania wobec klientów indywidualnych	17 512 927	14 011 513
Zobowiązania wobec klientów mikro	1 978 426	1 751 903
Zobowiązania wobec dużych przedsiębiorstw	14 608 143	14 284 659
Zobowiązania wobec małych i średnich przedsiębiorstw	3 662 650	2 830 216
Razem	37 762 146	32 878 290

Kwota zobowiązań długoterminowych wobec klientów na 31 grudnia 2015 roku wynosiła 67 935 tys. zł (318 385 tys. zł na 31 grudnia 2014 roku).

Na 31 grudnia 2015 roku Jednostka Dominująca nie posiadała transakcji z przyrzeczeniem odkupu (sell buy back) zawartych z klientami. Na 31 grudnia 2014 r wartość tych transakcji wynosiła 208 678 tys. zł, wartość godziwa papierów wartościowych sprzedanych w ramach transakcji z przyrzeczeniem odkupu (sell buy back) z klientami wynosiła 206 327 tys. zł.

25. Zobowiązania podporządkowane

	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Pożyczka o wartości 25 milionów EUR z terminem zapadalności w 2017 roku	106 812	106 870
Pożyczka o wartości 50 milionów EUR z terminem zapadalności w 2024 roku	213 095	213 136
Pożyczka o wartości 95 milionów EUR z terminem zapadalności w 2022 roku	404 882	0
Razem	724 789	320 006

Pożyczki podporządkowane są płatne przez Jednostkę Dominującą w terminie zapadalności. W 2015 oraz w 2014 roku Jednostka Dominująca nie odnotowała żadnych opóźnień w płatnościach rat kapitałowych lub odsetkowych, ani nie naruszyła żadnych innych postanowień umownych wynikających ze swoich zobowiązań. Pożyczki nie są dodatkowo zabezpieczone. Wszystkie pożyczki zostały udzielone przez Raiffeisen Bank International.

Zgodnie z decyzjami Komisji Nadzoru Finansowego (KNF), Jednostka Dominująca może zaliczać zobowiązania podporządkowane do funduszy własnych Jednostki Dominującej, za wyjątkiem pożyczki o wartości 95 milionów EUR z terminem zapadalności w 2022 roku, w przypadku której Jednostka Dominująca złożyła wniosek do KNF o wyrażenie zgody na zaliczenie jej do funduszy własnych Jednostki Dominującej i oczekuje na decyzję KNF. Na użytek wyliczenia funduszy własnych Jednostki Dominującej, kwoty stanowiące pożyczki podporządkowane zaliczane na poczet funduszy ulegają stopniowej amortyzacji zgodnie z regulacjami KNF.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

Całość salda pożyczek podporządkowanych na koniec 2015 roku stanowią zobowiązania długoterminowe, analogicznie do 31 grudnia 2014 roku.

26. Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych

Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015	Stan na początek roku	Zwiększenia z emisji	Zmniejszenia z tytułu spłaty odsetek	Zmiana naliczonych odsetek i pozostałe	Stan na koniec roku
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych Jednostki Dominującej	501 960	0	-15 890	15 755	501 825
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych spółki sekurytyzacyjnej	634 434	617 700	-13 464	18 182	1 256 852
Razem	1 136 394	617 700	-29 354	33 937	1 758 677

Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014	Stan na początek roku	Zwiększenia z emisji	Zmiana naliczonych odsetek	Pozostałe zmiany	Stan na koniec roku
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych Jednostki Dominującej	0	500 000	1 960	0	501 960
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych spółki sekurytyzacyjnej	0	633 719	715	0	634 434
Razem	0	1 133 719	2 675	0	1 136 394

19 listopada 2014 r. Jednostka Dominująca wyemitowała „Obligacje na okaziciela Serii A Raiffeisen Bank Polska S.A.” opiewające na kwotę 500 mln złotych. Obligacje te są niezabezpieczone, niepodporządkowane, denominowane w złotych z terminem wykupu w dniu 19 listopada 2017 roku. Oprocentowanie obligacji opiera się na stawce Wibor 6M, powiększonej o marżę odsetkową w wysokości 1,3 proc. Odsetki są płacone w okresach półrocznych. Emisja „Obligacji na okaziciela Serii A Raiffeisen Bank Polska S.A.” jest pierwszą częścią programu emisji obligacji korporacyjnych Jednostki Dominującej na łączną kwotę 2 mld złotych.

W grudniu 2014 roku spółka celowa ROOF Poland Leasing 2014 Ltd. wyemitowała obligacje na kwotę 636 mln zł z pierwotnym maksymalnym terminem wykupu do 2028 roku. W grudniu 2015 roku w związku ze zmianą programu wyemitowano obligacje na kwotę 618 mln zł oraz określono nowy maksymalny termin wykupu wszystkich obligacji w programie do 2025 roku. Zabezpieczenie spłaty obligacji stanowią należności leasingowe będące przedmiotem sekurytyzacji. Oprocentowanie obligacji jest zmienne, odsetki są wypłacane w okresach kwartalnych.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

27. Pozostałe zobowiązania

	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Zobowiązania finansowe, w tym:		
Rozrachunki międzybankowe	58 209	87 558
Rozrachunki z biurami maklerskimi	1 475	1 878
Wierzyciele różni i rozliczenia międzyokresowe kosztów	222 019	150 456
Zobowiązania z tytułu rozliczeń z tytułu kart płatniczych	31 025	20 764
Zobowiązania finansowe razem	312 728	260 656
Zobowiązania niefinansowe, w tym:		
Przychody pobierane z góry	68 672	66 716
Rozrachunki publiczno-prawne	28 727	19 192
Pozostałe	19 890	34 409
Zobowiązania niefinansowe razem	117 289	120 317
Razem	430 018	380 974

Kwota zobowiązań długoterminowych wyniosła na dzień 31 grudnia 2015 roku 37 212 tys. zł, na dzień 31 grudnia 2014 roku 26 874 tys. zł.

28. Grupa jako leasingobiorca

W przypadku leasingu operacyjnego, gdzie Grupa jest leasingobiorcą, minimalne przyszłe płatności z tytułu leasingu w ramach nieodwołalnych umów leasingu operacyjnego przedstawiają się następująco:

	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Poniżej 1 roku	122 819	183 932
Od 1 roku do 5 lat	257 082	300 902
Powyżej 5 lat	148 767	131 010
Razem	528 668	615 844

Wymienione w tabeli zobowiązania związane są z zawartymi umowami leasingu operacyjnego budynków lub lokali na potrzeby prowadzonej działalności gospodarczej.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

29. Grupa jako leasingodawca

Wartość środków trwałych oddanych w leasing operacyjny prezentują poniższe zestawienia:

	Budynki, lokale i ulepszenia w obcych	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Razem
31 grudnia 2015				
WARTOŚĆ BRUTTO				
Stan na początek roku	11 177	0	173 906	185 083
Zwiększenia stanu w ciągu roku, w tym:	0	575	56 645	57 220
Zwiększenia bezpośrednie w ciągu roku	0	575	56 645	57 220
Zmniejszenia stanu w ciągu roku	0	0	-53 650	-53 650
Stan na koniec roku	11 177	575	176 901	188 653
UMORZENIE				
Stan na początek roku	209	0	48 711	48 920
Amortyzacja roku	428	1	24 890	25 319
Zmniejszenia w ciągu roku	0	0	-28 281	-28 281
Stan na koniec roku	637	1	45 320	45 958
ODPISY AKTUALIZUJĄCE				
Stan na początek roku	0	0	3 597	3 597
Zwiększenia	0	0	273	273
Stan na koniec roku	0	0	3 870	3 870
WARTOŚĆ NETTO				
Stan na początek roku	10 968	0	121 598	132 566
Stan na koniec roku	10 540	574	127 711	138 825

31 grudnia 2015				
Suma przyszłych minimalnych opłat z leasingu operacyjnego po dniu bilansowym	Przychody od podmiotów powiązanych z Jednostką Dominującą	Przychody od podmiotów pozostałych	Razem	
Do 1 roku	4 410	22 852	27 262	
Od 1 roku do 5 lat	14 536	25 217	39 753	
Powyżej 5 lat	0	504	504	
Razem	18 946	48 069	67 015	

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

	Budynki, lokale i ulepszenia w obcych obiektach	Środki transportu	Razem
31 grudnia 2014			
WARTOŚĆ BRUTTO			
Stan na początek roku	474	148 713	149 187
Zwiększenia stanu w ciągu roku, w tym:	10 703	72 093	82 796
Zwiększenia bezpośrednie w ciągu roku	10 703	72 093	82 796
Zmniejszenia stanu w ciągu roku	0	-46 900	-46 900
Stan na koniec roku	11 177	173 906	185 083
UMORZENIE			
Stan na początek roku	111	51 805	51 916
Amortyzacja roku	98	22 535	22 633
Zmniejszenia w ciągu roku	0	-25 629	-25 629
Stan na koniec roku	209	48 711	48 920
ODPISY AKTUALIZUJĄCE			
Stan na początek roku	0	2887	2887
Zwiększenia	0	710	710
Stan na koniec roku	0	3 597	3 597
WARTOŚĆ NETTO			
Stan na początek roku	363	94 021	94 384
Stan na koniec roku	10 968	121 598	132 566

31 grudnia 2014			
Suma przyszłych minimalnych opłat z leasingu operacyjnego po dniu bilansowym	Przychody od podmiotów powiązanych z Jednostką Dominującą	Przychody od podmiotów pozostałych	Razem
Do 1 roku	4 639	22 570	27 209
Od 1 roku do 5 lat	6 658	26 659	33 317
Razem	11 297	49 229	60 526

Należności z tytułu leasingu operacyjnego Grupy wyniosły na koniec 2015 roku 5 201 tys. zł (8 209 tys. zł na koniec 2014 roku) i zostały zaprezentowane w należnościach z tytułu leasingu oraz kredytów i pożyczek udzielonych klientom.

Umowy leasingu operacyjnego zawierane są na okres krótszy niż 75% ekonomicznego okresu użytkowania składnika aktywów finansowych. Bieżąca wartość minimalnych opłat leasingowych na moment zawarcia umowy jest niższa niż wartość godziwa przedmiotu leasingu. W umowach leasingu operacyjnego nie występują płatności warunkowe. Umowy nie gwarantują leasingobiorcy możliwości wydłużenia bądź skrócenia okresu leasingu.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

30. Rezerwy

Zmiany w roku obrotowym kończącym się 31 grudnia 2015	Stan na początek roku	Utworzenie rezerwy lub odpisu	Odwrocenie rezerwy lub odpisu	Wykorzystanie rezerwy lub odpisu	Różnice kursowe	Stan na koniec roku
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe oceniane indywidualnie	26 630	37 969	-23 493	0	121	41 227
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe oceniane grupowo (IBNR)	8 320	5 524	-4 814	0	17	9 047
Razem rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	34 951	43 493	-28 307	0	138	50 275
Rezerwy na sprawy sporne	21 514	257	-2 998	-871	0	17 902
Rezerwa na nagrody jubileuszowe	38 742	8	-37 411	-1 339	0	0
Rezerwa na bonusy	56 851	114 126	-36 260	-77 855	-1	56 861
Rezerwa na niewykorzystane urlopy	26 613	1 129	-2	-3 857	0	23 884
Rezerwa na świadczenia emerytalne, rentowe i pośmiertne	3 565	34	-41	-16	0	3 543
Rezerwa restrukturyzacyjna	37 821	206	-937	-27 342	0	9 748
Inne rezerwy	39	109	0	-38	0	110
Razem rezerwy	185 146	115 869	-77 648	-111 318	-1	112 048
Razem	220 096	159 362	-105 955	-111 318	137	162 323

Zmiany w roku obrotowym kończącym się 31 grudnia 2014	Stan na początek roku	Utworzenie rezerwy lub odpisu	Odwrocenie rezerwy lub odpisu	Wykorzystanie rezerwy lub odpisu	Różnice kursowe	Stan na koniec roku
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe oceniane indywidualnie	14 305	31 067	-19 396	0	654	26 630
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe oceniane grupowo (IBNR)	9 448	5 100	-6 339	0	111	8 320
Razem rezerwy	23 753	36 167	-25 734	0	765	34 951
Rezerwy na sprawy sporne	15 162	11 739	-4 630	-756	0	21 514
Rezerwa na nagrody jubileuszowe	31 665	7 285	-6	-202	0	38 742
Rezerwa na bonusy	93 578	92 985	-50 611	-79 102	0	56 851
Rezerwa na niewykorzystane urlopy	19 120	13 505	0	-6 011	0	26 613
Rezerwa na świadczenia emerytalne, rentowe i pośmiertne	2 004	1 609	-57	9	0	3 565
Rezerwa restrukturyzacyjna	34 004	29 206	0	-25 389	0	37 821
Inne rezerwy	525	64	-550	0	0	39
Razem rezerwy	196 058	156 393	-55 854	-111 451	0	185 146
Razem	219 707	192 559	-81 588	-111 451	765	220 096

W rezerwach na zobowiązania pozabilansowe uwzględnione zostały rezerwy na gwarancje finansowe. Gwarancje finansowe oraz inne zobowiązania pozabilansowe zostały opisane w nodzie 32.

Rezerwy na sprawy sporne składały się z:

- rezerwy utworzonej w związku z karą nałożoną na Jednostkę Dominującą przez UOKiK w październiku 2014 roku dotyczącą praktyk w zakresie zawierania z konsumentami umów dotyczących przystąpienia do umowy grupowego ubezpieczenia na życie i dożycie o nazwie „Program Pomnażania Oszczędności

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

Kumulatus". Kara nałożona przez UOKiK wynosiła 21 122 tys. zł. Decyzja jest nieprawomocna. Jednostka Dominująca złożyła odwołanie od tej decyzji. Grupa utworzyła rezerwę z tego tytułu w wysokości 10 561 tys. zł, ponieważ w ocenie Grupy prawdopodobny wpływ środków z tego tytułu nie przekroczy tej kwoty,

- rezerwy w kwocie 5 486 tys. zł dotyczącej spraw spornych z byłymi partnerami franczyzowymi Polbanku.

Kwota rezerw długoterminowych na 31 grudnia 2015 r. wynosiła 6 394 tys. zł (6 443 tys. zł na 31 grudnia 2014) i dotyczyła rezerw na świadczenia emerytalne, rentowe i pośmiertne oraz programu Share Incentive przeznaczonego dla Członków Zarządu Jednostki Dominującej.

Rezerwa restrukturyzacyjna według stanu na 31 grudnia 2015 roku w kwocie 9 748 tys. zł (na 31 grudnia 2014 roku 37 821 tys. zł) dotyczy przede wszystkim odpraw wynikających z obowiązujących programów restrukturyzacyjnych, a także kosztów związanych z likwidacją placówek Jednostki Dominującej. Zmiana rezerwy w stosunku do poprzedniego okresu raportowego wynikała przede wszystkim z realizacji programu optymalizacji zatrudnienia.

W 2015 roku Grupa zdecydowała o likwidacji programu Raif'fajne Lata, co wiązało się z rozwiązaniem rezerwy na nagrody jubileuszowe w wysokości 37 411 tys. zł.

31. Kapitały

Zarejestrowany kapitał akcyjny	Wartość nominalna akcji		Liczba akcji (w szt.)	
	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Stan na początek roku	2 256 683	2 207 461	248 260	242 845
Emisja akcji	0	49 222	0	5 415
Stan na koniec roku	2 256 683	2 256 683	248 260	248 260

Wszystkie wyemitowane akcje są w pełni opłacone. Wszystkie akcje mają takie same prawa głosu i prawo do dywidendy. Wartość nominalna jednej akcji wynosi 9 090 złotych. Udziałowcem, który posiada 100% kapitału zakładowego Jednostki Dominującej jest Raiffeisen Bank International AG (RBI).

Raiffeisen Bank International powstał z obszarów wydzielonych z Raiffeisen Zentralbank Österreich AG (RZB) i Raiffeisen International Bank-Holding AG (RI). RBI jest podmiotem zależnym RZB objętym konsolidacją. RZB posiada 60,7% akcji RBI. Pozostała część kapitału akcyjnego jest w wolnym obrocie na wiedeńskiej giełdzie papierów wartościowych, na której RBI notowany jest od 2005 roku.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

Pozostałe kapitały	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	970 019	950 019
Rozliczenie zakupu zorganizowanej części przedsiębiorstwa	-3 883	-3 883
Wycena aktywów dostępnych do sprzedaży netto	43 175	159
Wycena instrumentów pochodnych zabezpieczających przepływy pieniężne netto	-37 955	-46 529
Fundusz na działalność maklerską	1 000	1 000
Pozostałe kapitały rezerwowe	46 522	46 522
Transakcje z udziałami niekontrolującymi	50	0
Stan na koniec roku	1 018 927	947 287

Wynik finansowy z roku bieżącego i z lat ubiegłych podlegał podziałowi zgodnie poniższą tabelą:

Wynik finansowy z lat ubiegłych	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014
Stan na początek roku	590 139	302 855
Przeniesienie wyniku netto na wynik finansowy z lat ubiegłych	186 178	337 680
Przeniesienie zysku netto na fundusz ogólnego ryzyka bankowego	-20 000	-40 000
Przeniesienie wyniku netto na kapitał zapasowy tworzony ustawowo	-13 340	-15 581
Pozostałe związane z konsolidacją	0	8 109
Transakcje z udziałami niekontrolującymi	-18	-2 924
Stan na koniec roku	742 959	590 139

Dywidendy

Zgodnie z rekomendacją Zarządu i Rady Nadzorczej Jednostka Dominująca nie dokonała wypłaty dywidendy z zysku za 2014 rok. Zarząd Jednostki Dominującej nie będzie rekomendował wypłaty dywidendy z zysku za 2015 rok.

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

32. Zobowiązania warunkowe

Poniższa tabela przedstawia pozycje pozabilansowe udzielone i otrzymane:

	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Udzielone zobowiązania gwarancyjne		
Gwarancje bankowe	1 667 352	1 768 148
Akredytywy i akcepty bankowe	215 575	253 759
Razem udzielone zobowiązania gwarancyjne	1 882 927	2 021 907
Udzielone zobowiązania finansowe		
Zobowiązania do udzielenia kredytu:	8 123 826	4 478 751
Z pierwotnym terminem zapadalności do 1 roku	3 720 595	1 994 061
Z pierwotnym terminem zapadalności powyżej 1 roku	4 403 231	2 484 690
Razem udzielone zobowiązania finansowe	8 123 826	4 478 751
Razem	10 006 753	6 500 658
	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Gwarancje otrzymane	6 724 186	6 953 110
Razem	6 724 186	6 953 110

Wszystkie zobowiązania Grupy do udzielenia kredytu mają charakter bezwarunkowy, z wyjątkiem udzielonych i niewykorzystanych transz kredytów hipotecznych i inwestycyjnych kredytów dla małych i średnich przedsiębiorstw. Szczegółowy opis ryzyk związanych z zobowiązaniami pozabilansowymi został przedstawiony w notach dotyczących zarządzania ryzykiem.

Sprawy sporne

Łączna wartość przedmiotu sporu spraw sądowych, w których Grupa występowała w roli pozwanego wynosiła 75 017 tys. złotych na 31 grudnia 2015 roku (31 grudnia 2014 roku 68 053 tys. złotych). Grupa utworzyła rezerwy w przypadkach, gdzie według szacunków Grupy prawdopodobieństwo konieczności wypływu środków zawierających w sobie korzyści ekonomiczne jest większe niż 50%. W pozostałych sprawach sądowych Grupa szacuje ryzyko wypływu środków jako możliwe (poniżej 50%). Na dzień 31 grudnia 2015 roku rezerwy na roszczenia prawne, gdzie Grupa występowała w roli pozwanego i pozostałe sprawy sporne wynosiły 17 902 tys. złotych (w tym rezerwy na roszczenia byłych Partnerów Jednostki Dominującej, na 31 grudnia 2014 roku 21 514 tys. złotych), patrz nota 30 sprawozdania finansowego.

Powyższe nie obejmuje (podobnie, jak w danych na 31 grudnia 2014 roku) - ze względu na ich charakter - spraw zawisłych przed Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Stan rezerw na te sprawy na 31 grudnia 2015 roku wynosił 10 561 tys. zł (12 383 tys. zł na 31 grudnia 2014 roku).

Odrębną kategorię stanowią postępowania związane z działaniami Urzędu Kontroli Skarbowej, które zostały opisane w notcie 22.

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

33. Aktywa, na których ustanowiono zabezpieczenia i o ograniczonej możliwości dysponowania

W tabeli poniżej zaprezentowano informacje na temat aktywów finansowych zastawionych lub o ograniczonej możliwości dysponowania.

	Nota	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Kasa i środki w Banku Centralnym	13		
Rezerwy obowiązkowe w banku centralnym		1 418 802	926 508
Należności od banków	14		
Depozyty zabezpieczające i inne		1 051 393	520 623
Inwestycyjne papiery wartościowe	18		
Obligacje skarbowe stanowiące zabezpieczenie kredytu otrzymanego		447 393	0
Papiery wartościowe zablokowane pod BFG		228 816	180 766
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	19		
Należności stanowiące zabezpieczenie otrzymanych kredytów		106 538	106 558
Należności stanowiące przedmiot transakcji sekurytyzacji wierzytelności leasingowych		1 144 097	690 842
Depozyty zabezpieczające operacje walutowe-należności		5 553	0
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	23		
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu (sell buy back) - wartość bilansowa zobowiązań		0	1 413 968
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu (sell buy back) - wartość godziwa sprzedanych papierów wartościowych		0	1 397 146
Zobowiązania wobec klientów	24		
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu (sell buy back) - wartość bilansowa zobowiązań		0	208 678
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu (sell buy back) - wartość godziwa sprzedanych papierów wartościowych		0	206 327

Wszystkie papiery wartościowe sprzedane w ramach transakcji z przyrzeczeniem odkupu (sell buy back) zaprezentowane w tabeli powyżej, zostały nabyte przez Jednostkę Dominującą w ramach transakcji z przyrzeczeniem odsprzedaży (buy sell back).

Wartość środków trwałych oddanych w leasing operacyjny została zaprezentowana w nocie 29. skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

34. Sekurytyzacja oraz sprzedaż należności

34.1. Syntetyczna sekurytyzacja portfela kredytów korporacyjnych w Jednostce Dominującej

W 2006 roku przeprowadzona została syntetyczna sekurytyzacja aktywów dotycząca portfela kredytów dla klientów korporacyjnych. Transakcja sekurytyzacyjna polegała na zawarciu umowy pozabilansowej

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

transakcji kredytowej pomiędzy Jednostką Dominującą a KfW (Kreditanstalt für Wiederaufbau), w celu przeniesienia wszystkich ryzyk kredytowych związanych z kredytami w sekurytyzowanym portfelu. Pierwotna wartość aktywów i zobowiązań objętych sekurytyzacją wynosiła około 250 mln EUR. Okres odnawialny transakcji trwał pięć lat, w trakcie którego spłacone wierzytelności w ramach portfela objętego sekurytyzacją były zastępowane nowymi. W sierpniu 2013 roku umowa pozabilansowej transakcji kredytowej została rozwiązana, a ochroną sekurytyzacyjną pozostały objęte jedynie zgłoszone w ramach transakcji nierozliczone zdarzenia kredytowe będące w trakcie procesu windykacji. Główną korzyścią przedmiotowej transakcji był transfer ryzyka kredytowego (otrzymana gwarancja), którego miernikiem była redukcja regulacyjnego wymogu kapitałowego oraz brak rozpoznania utraty wartości na aktywach wchodzących w skład portfela. W 2015 r. powyższy program sekurytyzacji został zakończony, a środki uzyskane z tytułu rozliczenia transakcji sekurytyzacji w wysokości 9 660 tys. PLN zostały zaprezentowany w notce 6 w kolumnie Odzyski ze sprzedaży wierzytelności i inne.

34.2. Sekurytyzacja wierzytelności leasingowych

W grudniu 2014 roku rozpoczął się trzeci program sekurytyzacji należności Grupy z tytułu leasingu finansowego. W ciągu trzech lat od zawarcia transakcji Grupa mogła sprzedawać niewymagalne na dzień sprzedaży wierzytelności wynikające z umów leasingowych do łącznej wartości 950 mln zł. Nabywcą sekurytyzowanych wierzytelności leasingowych jest ROOF Poland Leasing 2014 Ltd., spółka celowa z siedzibą w Irlandii. Spółka w związku z transakcją sekurytyzacji udzieliła spółce celowej pożyczki, która w sprawozdaniu z sytuacji finansowej zmniejsza zobowiązania z tytułu sekurytyzacji. Na dzień 31 grudnia 2015 roku wartość pożyczki wraz z niezapłaconymi odsetkami wyniosła 253 049 tys. zł (na 31 grudnia 2014 roku 333 352 tys. zł). W grudniu 2015 roku program został zmodyfikowany, w szczególności limit został zwiększony do 1 475 mln zł. Głównymi korzyściami przedmiotowej transakcji jest pozyskanie długoterminowych źródeł finansowania oraz ich dywersyfikacja. Na dzień raportowy wartość aktywów sekurytyzowanych w ramach tego programu wyniosła 1 397 146 tys. zł (w 2014 roku 948 545 tys. zł).

Sekurytyzowane wierzytelności leasingowe prezentowane są w aktywach Grupy z uwagi na niespełnienie warunków wyłączenia składnika aktywów ze sprawozdania z sytuacji finansowej określonych w MSR 39 pkt. 19. W szczególności Grupa nie ma obowiązku wypłaty kwot ostatecznym odbiorcom, dopóki nie otrzyma odpowiadającym im kwot od leasingobiorców. Dodatkowo, nie jest spełniony warunek niezwłocznego przekazywania przepływów pieniężnych ze składnika sekurytyzowanych aktywów.

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

Wartości bilansowe oraz wartości godziwe aktywów finansowych objętych sekurytyzacją zaprezentowano w poniższej tabeli:

	Wartość transakcji		Kwota ryzyka pozostająca w Grupie	
	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Wartość bilansowa aktywów	1 397 146	1 101 757	1 397 146	1 101 757
Wartość bilansowa zobowiązań	1 141 751	688 766	1 141 751	688 766
Pozycja netto	255 395	412 991	255 395	412 991

34.3. Sprzedaż należności

W 2015 roku Jednostka Dominująca zbyła portfele wierzytelności kredytowych zaklasyfikowane do kategorii z rozponaną utratą wartości o łącznej wartości kapitału 257 412 tys. zł (w 2014 roku 1 255 777 tys. zł). Portfele składały się z wierzytelności wobec osób fizycznych i mikroprzedsiębiorców oraz klientów korporacyjnych. Wierzytelności objęte były w istotnej części odpisami z tytułu utraty wartości bądź w całości spisane z bilansu Jednostki Dominującej. Łączny wynik na transakcjach zbycia wierzytelności wyniósł 24 954 tys. zł (w 2014 roku 261 712 tys. zł) i został zaprezentowany w linii „Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe”. Nabywcami zbytych portfeli były niepowiązane z Jednostką Dominującą niestandardyzowane sekurytyzacyjne fundusze zamknięte i fundusze inwestycyjne. Wszystkie ryzyka i korzyści związane ze sprzedanymi portfelami zostały przeniesione na nabywcę.

35. Działalność powiernicza

Grupa prowadzi działalność powierniczą polegającą na utrzymywaniu lub lokowaniu aktywów w imieniu osób prywatnych, funduszy, planów emerytalnych i innych instytucji. Aktywa te i związane z nimi przychody nie zostały wykazane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym, ponieważ nie należą do Grupy.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku Zespół Usług Powierniczych prowadził na rzecz klientów 537 rachunki papierów wartościowych (564 rachunki na dzień 31 grudnia 2014 roku). Wartość godziwa instrumentów finansowych klientów Zespołu Usług Powierniczych na ten dzień wynosiła 22 452 798 tys. zł (17 100 643 tys. zł na koniec 2014 roku).

W okresie sprawozdawczym przechowywano papiery wartościowe znajdujące się w publicznym obrocie i papiery w formie materialnej oraz papiery wartościowe znajdujące się w obrocie za granicą. W ramach świadczenia usług powierniczych na rzecz klientów Grupa współpracowała z kilkoma biurami maklerskimi. Grupa pełni funkcje depozytariusza dla klientów i dla portfela własnego oraz dla praw pochodnych, jest reprezentantem podmiotu niebędącego uczestnikiem Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych i uczestnikiem rozliczającym.

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

36. Informacje uzupełniające do sprawozdania z przepływów pieniężnych

Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Środki w kasach Banku	1 067 024	1 757 367
Środki na rachunku bieżącym w Banku Centralnym	1 636 486	926 508
Środki na rachunkach Nostro w innych bankach	171 296	40 889
Lokaty w innych bankach (z terminem wymagalności do 3 miesięcy)	38 400	88 794
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty prezentowane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	2 913 206	2 813 558

W tabeli poniżej zaprezentowano uzgodnienie zmiany stanu aktywów i pasywów zaprezentowanej w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych ze zmianą stanu tych aktywów i pasywów wynikającą ze sprawozdania z sytuacji finansowej. Różnice zostały opisane poniżej:

1. Zmiany stanu poszczególnych składników aktywów i pasywów zostały skorygowane o odsetki, które prezentowane są w pozycji Odsetki otrzymane/zapłacone.
2. Ze zmiany stanu Pozostałe lokaty w innych bankach oraz kredyty i pożyczki udzielone innym bankom wyłączono zmianę stanu części należności stnaowiących ekwiwalent środków pieniężnych zaprezentowane ją w pozycji Zmiana stanu środków pieniężnych netto.
3. Zmiana stanu Pochodne instrumenty finansowe nie uwzględnia tej części wyceny instrumentów pochodnych, która została ujęta w kapitale własnym (wycena instrumentów pochodnych zabezpieczających przepływy pieniężne).
4. Ze zmiany stanu Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych wyłączono:
 - a) odsetki z działalności finansowej i zaprezentowano w pozycji Przeniesienie odsetek i dywidend dotyczących działalności inwestycyjnej i finansowej,
 - b) wpływy i wydatki z działalności finansowej z tytułu zaciągania i spłaty wraz z odsetkami kredytów i pożyczek długoterminowych od banków i zaprezentowano odpowiednio w pozycjach Wpływy z tytułu zaciągnięcia zobowiązań podporządkowanych i długoterminowych kredytów bankowych lub Wydatki z tytułu spłaty zobowiązań podporządkowanych i długoterminowych kredytów bankowych,
 - c) niezrealizowane różnice kursowe z tytułu zaciągniętych walutowych kredytów i pożyczek długoterminowych od banków i zaprezentowano w pozycji Niezrealizowane różnice kursowe.

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015	zmiana stanu		różnica w tym:	1	2	3	4a	4b	4c
	w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych							
Pozostałe lokaty w innych bankach oraz kredyty i pożyczki udzielone innym bankom	-671 459	-611 919	-59 540	21 106	-80 647	0	0	0	0
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	-12 208 787	-12 387 979	179 192	179 192	0	0	0	0	0
Pochodne instrumenty finansowe:	692 974	502 397	190 578	201 162	0	-10 585	0	0	0
aktywa	338 666	142 750	195 916	206 501	0	-10 585	0	0	0
pasywa	354 309	359 647	-5 338	-5 339	0	0	0	0	0
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	613 173	-775 381	1 388 554	1 388 554	0	0	0	0	0
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	-2 896 095	-2 766 332	-129 762	-371 959	0	0	264 008	-232 285	210 473
Zobowiązania wobec klientów	4 883 856	4 999 566	-115 711	-569 496	0	0	0	453 785	0
Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014	zmiana stanu		różnica w tym:	1	2	3	4a	4b	4c
	w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych							
Pozostałe lokaty w innych bankach oraz kredyty i pożyczki udzielone innym bankom	-287 254	-360 664	73 410	53 202	20 208	0	0	0	0
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	8 409 183	8 171 823	237 360	237 360	0	0	0	0	0
Pochodne instrumenty finansowe:	303 875	147 329	156 546	104 127	0	52 419	0	0	0
aktywa	-366 483	-529 719	163 236	110 817	0	52 419	0	0	0
pasywa	670 357	677 048	-6 691	-6 691	0	0	0	0	0
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	-2 165 308	-3 782 707	1 617 399	1 617 399	0	0	0	0	0
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	668 469	2 479 619	-1 811 150	-33 781	0	0	338 891	-2 432 806	316 545
Zobowiązania wobec klientów	2 748 515	3 561 195	-812 680	-606 426	0	0	0	-206 254	0

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

37. Wynik na instrumentach finansowych

Wynik dotyczący kredytów i pożyczek udzielonych klientom i bankom

	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014
Przychody z tytułu odsetek, w tym:	1 440 841	1 698 453
z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych bankom	21 005	29 650
z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom	1 419 836	1 668 803
Przychody z tytułu prowizji - opłaty i prowizje z tytułu działalności kredytowej	34 921	25 293
Koszty dotyczące pośrednictwa w sprzedaży produktów kredytowych	-3 944	-1 929
Koszty dotyczące sekurytyzacji należności kredytowych	-218	-535
Razem	1 471 600	1 723 211

Wynik dotyczący inwestycyjnych papierów wartościowych

	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014
Przychody z tytułu dyskonta	5 994	4 203
Przychody z tytułu odsetek	64 489	64 831
Razem	70 483	69 034

Powyższe przychody dotyczą inwestycji utrzymywanych do terminu zapadalności i aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży.

Wynik dotyczący zobowiązań finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu

	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014
Koszty z tytułu odsetek - całkowite koszty odsetkowe dotyczące zobowiązań finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy	-831 655	-917 446
Koszty z tytułu prowizji - opłaty i prowizje dotyczące kredytów otrzymanych	-5 480	-6 929
Razem	-837 135	-924 375

38. Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych

Poniżej zaprezentowano główne założenia i metody wykorzystane przez Grupę podczas określania wartości godziwej instrumentów finansowych:

- wartość godziwa kredytów udzielonych bankom, zawieranych na rynku międzybankowym w celu zarządzania płynnością Grupy, została oszacowana jako bieżąca wartość przepływów pieniężnych zdyskontowanych stawkami rynkowymi obowiązującymi na rynku międzybankowym dla danej waluty,
- wartość kredytów i pożyczek udzielonych klientom indywidualnym i przedsiębiorcom została oszacowana przy zastosowaniu modelu opartego o wartość bieżącą przyszłych przepływów pieniężnych, zastosowanego przy użyciu bieżących stóp procentowych, uwzględniających bieżącą

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

marżę na ryzyko kredytowe oraz urealnione terminy spłat wynikające z umów kredytowych. Bieżące marże uwzględnione zostały przy zachowaniu podziału na waluty oraz główne grupy produktowe, tj. kredyty o stałym terminie zapadalności, kredyty konsumenckie i hipoteczne, bazując na transakcjach z okresu 12 miesięcy. Wartość walutowych kredytów hipotecznych nie uwzględnia ryzyka przewalutowania,

- papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności (obligacje skarbowe i bony pieniężne NBP) – wartość godziwą papierów, dla których istnieje aktywny rynek, ustalono w oparciu o publikowane notowania cen z aktywnego rynku (kwotowania rynkowe z dnia sprawozdawczego),
- wartość zobowiązań wobec klientów została oszacowana przy użyciu średnich stóp procentowych oferowanych klientom Jednostki Dominującej z narzutem marżowym. Marże uwzględnione zostały przy zachowaniu podziału na waluty oraz główne grupy produktowe,
- wartość godziwa zobowiązań wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych, zawieranych na rynku międzybankowym w celu zarządzania płynnością Grupy, została oszacowana jako bieżąca wartość przepływów pieniężnych zdyskontowanych stawkami rynkowymi obowiązującymi na rynku międzybankowym dla danej waluty,
- wartość godziwa wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych została oszacowana przy zastosowaniu modelu opartego o cenę rynkową papierów oraz rating emitenta,
- w przypadku pozycji „Kasa i środki w Banku Centralnym”, „Inne aktywa finansowe” oraz „Pozostałe zobowiązania finansowe” wartość godziwą stanowi wartość księgowa danej pozycji.

Metody ustalania wartości godziwej poszczególnych składników aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej w sprawozdaniu z sytuacji finansowej wraz z przypisanymi do nich modelami wyceny można zaklasyfikować do trzech kategorii:

- *Kategoria I* – aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane bezpośrednio w oparciu o ceny notowane na aktywnym rynku lub techniki wyceny bazujące tylko i wyłącznie na informacjach rynkowych. Wycena mark-to-market stosowana głównie w odniesieniu do notowanych papierów wartościowych.
- *Kategoria II* – aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o techniki wyceny bazujące na założeniach wykorzystujących obserwacje rynkowe lub informacje pochodzące z aktywnego rynku. Wycena mark-to-model z parametryzacją modeli wyłącznie na podstawie notowań z aktywnego rynku dla danego typu instrumentu. W oparciu o tego typu modele wyceniana jest większość instrumentów pochodnych, w tym transakcje terminowe na papiery wartościowe, niepłynne papiery skarbowe lub papiery emitowane przez bank centralny oraz nienotowane dłużne papiery korporacyjne i komunalne papiery wartościowe, dla których do wyceny pobierane są dane z aktywnego rynku.

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

- *Kategoria III* – aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o powszechnie stosowane przez uczestników rynku techniki wyceny, których założenia nie bazują na informacji pochodzącej z aktywnego rynku. Wycena mark-to-model z częściową parametryzacją modelu na podstawie estymowanych czynników ryzyka. Metoda ta dotyczy nieliniowych instrumentów pochodnych zawieranych na nieaktywnym rynku, nienotowanych dłużnych papierów korporacyjnych, które nie spełniają warunków pozwalających na zaliczenie ich do kategorii II, a także instrumentów pochodnych, dla których dokonano korekty wartości godziwej o odpisy z tytułu ryzyka kredytowego.

Przeniesienie pomiędzy kategoriami następuje, gdy zmiana modelu wyceny danego składnika aktywów lub zobowiązań finansowych powoduje klasyfikację tego składnika do innej kategorii. Grupa dokonuje przeglądu modeli wyceny na koniec okresu sprawozdawczego.

Dla składników aktywów zakwalifikowanych do Kategorii III parametrami estymowanymi są:

- spread kredytowy szacowany na dzień emisji papieru wartościowego. Spread kredytowy instrumentów finansowych zakwalifikowanych do Kategorii III zawierał się w przedziale od 30 do 600 punktów bazowych;
- prawdopodobieństwo niewywiązywania się dłużnika ze spłaty zobowiązań (PD). Na dzień skonsolidowanego sprawozdania finansowego wskaźnik PD dla instrumentów finansowych zakwalifikowanych do Kategorii III zawierał się w przedziale od 3,02 do 100%, przy czym wartość 100% odnosiła się do kontraktów trzech Klientów, dla których rozpoznano utratę wartości;
- współczynnik straty z tytułu niewywiązywania się ze zobowiązań (LGD), zawierał się w przedziale od 37% do 61%;
- parametr stopy odzysku (RR), który przyjmuje wartości w zakresie 39% - 63%.

Wpływ parametrów estymowanych na wycenę do wartości godziwej instrumentów finansowych, klasyfikowanych przez Grupę do Kategorii III, które w sprawozdaniu z sytuacji finansowej wyceniane są do wartości godziwej na dzień 31 grudnia 2015 roku, jest nieznaczący. W przypadku instrumentów dłużnych narażonych na ryzyko spreadu kredytowego wrażliwość ekspozycji na zmianę spreadu o $-/+ 100$ punktów bazowych wynosi $+ 250/- 258$ tys. złotych wpływu na Grupy oraz $+ 1 267/ - 1 297$ tys. zł wpływu na kapitał własny. W przypadku instrumentów pochodnych narażonych na ryzyko kredytowe wrażliwość ekspozycji na zmianę prawdopodobieństwa niewypłacalności o $-/+ 100$ punktów bazowych wynosi $+/- 9$ tys. złotych wpływu na wynik Grupy. Brak wpływu na kapitał własny.

W tabeli poniżej zaprezentowano zmiany stanu wartości godziwej instrumentów finansowych, dla których Grupa stosuje wycenę do wartości godziwej według kategorii III, które w bilansie wyceniane są do wartości godziwej.

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015	Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	Pochodne instrumenty finansowe - aktywa	Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży - papiery dłużne	Pochodne instrumenty finansowe - zobowiązania
Stan na początek okresu	165 257	814	351 436	113
Zwiększenia, w tym:	86 869	9 731	134 083	6
Zakup	86 869	0	110 117	0
Transakcje pochodne zawarte w okresie	0	124	0	7
Przychód z instrumentów finansowych, ujęty w pozycji:	0	0	23 966	0
Wynik z tytułu odsetek	0	0	328	0
Kapitał z aktualizacji wyceny	0	0	23 638	0
Reklasyfikacja	0	9 607	0	0
Zmniejszenia, w tym:	-160 220	-687	-165 549	-112
Rozliczenie/wykup	0	-29	0	-96
Sprzedaż	-75 994	0	-84 018	0
Strata z instrumentów finansowych, ujęta w pozycji:	-84 225	-55	-81 530	0
Wynik z tytułu odsetek	-321	0	-651	0
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	-83 904	-55	0	0
Kapitał z aktualizacji wyceny	0	0	-80 879	0
Reklasyfikacja	0	-602	0	-17
Stan na koniec okresu	91 907	9 859	319 970	7
Niezrealizowany wynik na instrumentach finansowych utrzymywanych w portfelu na koniec okresu, ujęty w sprawozdaniu z całkowitych dochodów	-83 162	9 616	-54 763	-89
Wynik z tytułu odsetek	742	0	2 478	0
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	-83 904	9 616	0	-89
Kapitał z aktualizacji wyceny	0	0	-57 242	0

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014	Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	Pochodne instrumenty finansowe - aktywa	Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży - papiery dłużne	Pochodne instrumenty finansowe - zobowiązania
Stan na początek okresu	67 995	14 979	48 300	37
Zwiększenia, w tym:	101 449	844	341 979	86
Zakup	101 449	0	107 927	0
Transakcje pochodne zawarte w okresie	0	631	0	86
Przychód z instrumentów finansowych, ujęty w pozycji:	0	30	14	0
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	0	30	14	0
Kapitał z aktualizacji wyceny	0	0	0	0
Reklasyfikacja	0	183	234 038	0
Zmniejszenia, w tym:	-4 187	-15 009	-38 844	-10
Rozliczenie/wykup	0	-9 537	0	-22
Sprzedaż	0	0	-38 080	0
Strata z instrumentów finansowych, ujęta w pozycji:	-4 187	0	-764	27
Wynik z tytułu odsetek	0	0	-18	0
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	-4 187	0	-746	27
Reklasyfikacja	0	-5 471	0	-15
Stan na koniec okresu	165 257	814	351 435	113
Niezrealizowany wynik na instrumentach finansowych utrzymywanych w portfelu na koniec okresu, ujęty w sprawozdaniu z całkowitych dochodów, ujęty w pozycji:	-3 422	-13 501	2 729	59
Wynik z tytułu odsetek	765	1	3 461	0
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	-4 187	-13 502	0	59
Kapitał z aktualizacji wyceny	0	0	-732	0

W kategorii III zaprezentowana została także wycena do wartości godziwej udziałów kapitałowych w Visa Europe, zaklasyfikowanych jako papiery wartościowe dostępne do sprzedaży. Szczegóły ustalenia wartości godziwej tych udziałów zostały przedstawione w notce 17 sprawozdania finansowego.

Poniżej przedstawiono wartość księgową i godziwą aktywów i zobowiązań finansowych w podziale na powyżej opisane trzy kategorie:

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

Wyszczególnienie pozycji	31 grudnia 2015					31 grudnia 2014				
	Wartość księgowa	Wartość godziwa	Kategoria I	Kategoria II	Kategoria III	Wartość księgowa	Wartość godziwa	Kategoria I	Kategoria II	Kategoria III
Aktywa finansowe										
Kasa i środki w Banku Centralnym	2 703 510	2 703 510	0	0	2 703 510	2 683 875	2 683 875	0	0	2 683 875
Należności od banków	1 326 350	1 326 438	0	0	1 326 438	654 891	654 659	0	0	654 659
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	12 570 410	12 570 410	332 391	12 146 112	91 907	361 623	361 623	196 366	0	165 257
Pochodne instrumenty finansowe, w tym:	562 046	562 047	0	552 188	9 859	900 712	900 815	0	900 001	814
Pochodne instrumenty finansowe w portfelu handlowym	553 489	553 489	0	543 631	9 859	899 392	899 494	0	898 680	814
Pochodne instrumenty finansowe zabezpieczające przepływy pieniężne	8 557	8 557	0	8 557	0	1 320	1 320	0	1 320	0
Inwestycyjne papiery wartościowe, w tym:	3 841 655	3 810 755	3 395 290	0	415 465	12 529 109	12 528 627	2 435 627	9 699 462	393 539
Papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności	1 964 957	1 934 056	1 934 056	0	0	11 451 014	11 450 532	1 751 071	9 699 462	0
Papiery wartościowe dostępne do sprzedaży, w tym:	1 876 698	1 876 697	1 461 232	0	415 465	1 078 095	1 078 095	684 556	0	393 539
Udziały kapitałowe	95 495	95 495	0	0	95 495	42 104	42 104	0	0	42 104
Papiery dłużne	1 781 203	1 781 202	1 461 232	0	319 970	1 035 991	1 035 991	684 556	0	351 435
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:	39 206 125	36 894 102	0	0	36 894 102	39 819 298	39 177 167	0	0	39 177 167
Kredyty i pożyczki udzielone klientom indywidualnym	19 304 302	16 981 941	0	0	16 981 941	18 133 192	16 296 259	0	0	16 296 259
Kredyty i pożyczki udzielone klientom mikro	5 406 406	5 283 754	0	0	5 283 754	4 960 867	5 125 948	0	0	5 125 948
Kredyty i pożyczki udzielone dużym przedsiębiorstwom	12 448 416	12 570 192	0	0	12 570 192	15 008 524	15 978 605	0	0	15 978 605
Kredyty i pożyczki udzielone małym i średnim przedsiębiorstwom	2 025 418	2 036 527	0	0	2 036 527	1 687 071	1 746 682	0	0	1 746 682
Kredyty i pożyczki udzielone podmiotom sektora publicznego	21 583	21 689	0	0	21 689	29 644	29 673	0	0	29 673
Inne aktywa finansowe	177 438	177 438	0	0	177 438	134 464	134 464	0	0	134 464
Aktywa finansowe razem	60 387 534	58 044 699	3 727 681	12 698 300	41 618 718	57 083 972	56 441 230	2 631 993	10 599 462	43 209 776

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

Wyszczególnienie pozycji	31 grudnia 2015					31 grudnia 2014				
	Wartość księgowa	Wartość godziwa	Kategoria I	Kategoria II	Kategoria III	Wartość księgowa	Wartość godziwa	Kategoria I	Kategoria II	Kategoria III
Zobowiązania finansowe										
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	13 088 797	13 033 377	0	0	13 033 377	16 389 675	16 164 323	0	0	16 164 323
Pochodne instrumenty finansowe, w tym:	1 478 611	1 478 611	0	1 478 604	7	1 124 302	1 124 405	0	1 124 292	113
Pochodne instrumenty finansowe w portfelu handlowym	503 864	503 864	0	503 857	7	823 721	823 824	0	823 711	113
Pochodne instrumenty finansowe zabezpieczające przepływy pieniężne	954 211	954 211	0	954 211	0	276 005	276 005	0	276 005	0
Pochodne instrumenty finansowe zabezpieczające wartość godziwą	20 536	20 536	0	20 536	0	24 576	24 576	0	24 576	0
Zobowiązania wobec klientów, w tym:	37 762 146	38 188 259	0	0	38 188 259	32 878 290	33 608 303	0	0	33 608 303
Zobowiązania wobec klientów indywidualnych	17 512 927	17 657 546	0	0	17 657 546	14 011 513	13 942 773	0	0	13 942 773
Zobowiązania wobec klientów mikro	1 978 426	1 982 993	0	0	1 982 993	1 751 903	1 748 248	0	0	1 748 248
Zobowiązania wobec dużych przedsiębiorstw	14 608 143	14 866 621	0	0	14 866 621	14 284 659	15 096 530	0	0	15 096 530
Zobowiązania wobec małych i średnich przedsiębiorstw	3 662 650	3 681 099	0	0	3 681 099	2 830 216	2 820 752	0	0	2 820 752
Zobowiązania podporządkowane	724 789	519 133	0	0	519 133	320 006	308 651	0	0	308 651
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	1 758 677	1 758 744	0	0	1 758 744	1 136 394	1 136 394	0	0	1 136 394
Pozostałe zobowiązania finansowe	312 728	312 728	0	0	312 728	260 656	260 656	0	0	260 656
Zobowiązania finansowe razem	55 125 748	55 290 851	0	1 478 604	53 812 247	52 109 324	52 602 732	0	1 124 292	51 478 440

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

39. Kompensowanie aktywów i zobowiązań finansowych

W 2015 i 2014 roku kryteria kompensowania zostały spełnione jedynie w jednostce zależnej Raiffeisen-Leasing Polska S.A., w związku z czym wystąpiły odpowiednie przypadki kompensaty aktywów i zobowiązań finansowych na dzień sprawozdawczy.

Dodatkowo, w celu ograniczenia ryzyka strat kredytowych, Grupa zawiera egzekwowalne porozumienia ramowe lub podobne porozumienia dotyczące kompensowania. Zapisy tych umów dają prawo do rozliczenia transakcji na bazie netto jedynie w przypadku niewywiązania się z płatności, niewypłacalności, bankructwa jednego z kontrahentów lub niespełnienia innych warunków kontraktu.

Porozumienia dotyczące kompensowania zawierane przez Grupę to:

- umowy ramowe ISDA oraz inne umowy dotyczące kompensowania oparte na lokalnym prawie,
- umowy ramowe dotyczące transakcji zakupu/sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu.

Ujawnienia przedstawione w tabelach poniżej dotyczą kompensat aktywów i zobowiązań finansowych podlegających egzekwowalnym porozumieniom ramowym lub podobnym i mogą potencjalnie zostać skompensowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Zaprezentowano również otrzymane i złożone zabezpieczenia instrumentów pochodnych oraz transakcji zakupu/sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu. Zostały one ustanowione zgodnie z normalnymi warunkami sektorowymi. Zabezpieczenia w postaci depozytów zabezpieczających wynikają z umów typu Credit Support Annex (CSA), stanowiących załącznik do umów ramowych ISDA lub innych umów opartych na lokalnym prawodawstwie.

31 grudnia 2015	Kwoty brutto uznanych aktywów finansowych	Kwota kompensaty	Kwoty netto aktywów finansowych prezentowanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Powiązane kwoty niekompensowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej		Kwota netto*
				Instrumenty finansowe	Otrzymane zabezpiecze- nia pieniężne	
AKTYWA FINANSOWE						
Pochodne instrumenty finansowe	562 046	0	562 046	379 620	30 840	171 156
Transakcje zakupu papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu	40 429	0	40 429	40 209	0	220
Pożyczki udzielone nabywcom sekurytyzowanych wierzytelności leasingowych - Kredyty i pożyczki udzielone klientom	292 388	61 603	230 785	0	0	230 785
Należności leasingowe - Kredyty i pożyczki udzielone klientom	253 049	253 049	0	0	0	0
Razem	1 147 912	314 652	833 260	419 829	30 840	402 161

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

31 grudnia 2015	Kwoty brutto uznanych zobowiązań finansowych	Kwota kompensaty	Kwoty netto zobowiązań finansowych prezentowanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Powiązane kwoty niekompensowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej		Kwota netto*
				Instrumenty finansowe	Złożone zabezpiecze- nia pieniężne	
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE						
Pochodne instrumenty finansowe	1 478 611	0	1 478 611	379 620	1 056 946	51 541
Sprzedaż wierzytelności - Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	102	102	0	0	0	0
Pożyczki udzielone nabywcom sekurytyzowanych wierzytelności leasingowych - Zobowiązania wobec klientów	1 394 800	253 049	1 141 751	0	0	1 141 751
Kaucje gwarancyjne - Pozostałe zobowiązania	61 501	61 501	0	0	0	0
Razem	2 935 014	314 652	2 620 362	379 620	1 056 946	1 193 292
31 grudnia 2014	Kwoty brutto uznanych aktywów finansowych	Kwota kompensaty	Kwoty netto aktywów finansowych prezentowanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Powiązane kwoty niekompensowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej		Kwota netto*
				Instrumenty finansowe	Otrzymane zabezpiecze- nia pieniężne	
AKTYWA FINANSOWE						
Pochodne instrumenty finansowe	900 712	0	900 712	530 091	44 590	334 005
Transakcje zakupu papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu	1 651 297	0	1 651 297	1 631 976	0	19 321
Obligacje - Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	900 963	900 963	0	0	0	0
Należności leasingowe - Kredyty i pożyczki udzielone klientom	312 363	57 411	254 952	0	0	254 952
Pożyczki udzielone nabywcom sekurytyzowanych wierzytelności leasingowych - Kredyty i pożyczki udzielone klientom	410 915	410 915	0	0	0	0
Razem	4 176 250	1 369 289	2 806 961	2 162 067	44 590	608 278

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

31 grudnia 2014	Kwoty brutto uznanych zobowiązań finansowych	Kwota kompensaty	Kwoty netto zobowiązań finansowych prezentowanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Powiązane kwoty niekompensowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej		Kwota netto*
				Instrumenty finansowe	Złożone zabezpiecze- nia pieniężne	
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE						
Pochodne instrumenty finansowe	1 124 302	0	1 124 302	530 091	496 249	97 962
Transakcje sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu	1 622 646	0	1 622 646	1 603 473	0	19 173
Obligacje - Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	900 963	900 963	0	0	0	0
Pożyczki udzielone nabywcom sekurytyzowanych wierzytelności leasingowych - Zobowiązania wobec klientów	1 099 681	410 915	688 766	0	0	688 766
Kaucje gwarancyjne - Pozostałe zobowiązania	57 411	57 411	0	0	0	0
Razem	4 805 003	1 369 289	3 435 714	2 133 564	496 249	805 901

* na podstawie kalkulacji per kontrakt

Uzgodnienie wartości bilansowej aktywów i zobowiązań finansowych, które podlegają egzekwowalnym porozumieniom ramowym lub podobnym porozumieniom dotyczącym kompensowania, z wartościami prezentowanymi w sprawozdaniu z sytuacji finansowej zostało zaprezentowane w tabelach poniżej:

31 grudnia 2015	Wartość bilansowa netto	Pozycja ze sprawozdania z sytuacji finansowej	Wartość bilansowa pozycji ze sprawozdania finansowego	Wartość bilansowa pozycji niepodlegających ujawnieniu w nocie dotyczącej kompensowania
AKTYWA FINANSOWE				
Pochodne instrumenty finansowe	562 046	Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	562 046	0
Transakcje zakupu papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu	40 429	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	39 206 125	38 934 911
Należności leasingowe	230 785			
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE				
Pochodne instrumenty finansowe	1 478 611	Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	1 478 611	0
Sprzedaż wierzytelności	102	Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	13 088 797	13 088 695
Pożyczki udzielone nabywcom sekurytyzowanych wierzytelności leasingowych	1 394 800	Zobowiązania wobec klientów	37 762 146	36 367 346
Kaucje gwarancyjne	61 501	Pozostałe zobowiązania	430 018	368 517

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

31 grudnia 2014	Wartość bilansowa netto	Pozycja ze sprawozdania z sytuacji finansowej	Wartość bilansowa pozycji ze sprawozdania finansowego	Wartość bilansowa pozycji niepodlegających ujawnieniu w nocie dotyczącej kompensowania
AKTYWA FINANSOWE				
Pochodne instrumenty finansowe	900 712	Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	900 712	0
Obligacje - Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	0	Inwestycyjne papiery wartościowe	12 529 109	12 529 109
Transakcje zakupu papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu	1 651 297	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	39 819 298	37 913 049
Należności leasingowe - Kredyty i pożyczki udzielone klientom	254 952			
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE				
Pochodne instrumenty finansowe	1 124 302	Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	1 124 302	0
Transakcje sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu	1 413 968	Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	16 389 675	14 975 707
Obligacje	0			
Transakcje sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu	208 678	Zobowiązania wobec klientów	32 878 290	31 980 846
Pożyczki udzielone nabywcom sekurytyzowanych wierzytelności leasingowych	688 766			
Kaucje gwarancyjne	0	Pozostałe zobowiązania	380 974	380 974

40. Transakcje z jednostkami powiązanymi

Jednostki powiązane z Bankiem jako Jednostką Dominującą to:

- Jednostki dominujące:
 - jednostka dominująca najwyższego szczebla – Raiffeisen Zentralbank Österreich AG (RZB).
 - jednostka dominująca wobec Banku – Raiffeisen Bank International AG (RBI).
- Jednostki zależne wobec Jednostki Dominującej objęte konsolidacją – Raiffeisen-Leasing Polska S.A., Raiffeisen Insurance Agency Sp. z o.o., Raiffeisen-Leasing Service Sp. z o.o., Raiffeisen Financial Services Polska Sp. z o.o., Raiffeisen Solutions Sp. z o.o., Raiffeisen-Leasing Real Estate Sp. z o.o., Raiffeisen Investment Polska Sp. z o.o., Raiffeisen Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A. Jednostka zależna wobec Banku nieobjęta konsolidacją - Leasing Poland Sp. z o.o.
- Członkowie kluczowego personelu Jednostki Dominującej oraz kluczowego personelu jednostek dominujących,

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

- Pozostałe jednostki – pozostałe jednostki powiązane – podmioty kontrolowane przez jednostki dominujące i jednostki zależne oraz podmioty wywierające znaczący wpływ na Raiffeisen Zentralbank Österreich AG.

W ramach zwykłej działalności operacyjnej przeprowadzono pewną liczbę transakcji z członkami kluczowego personelu Jednostki Dominującej. Do członków kluczowego personelu Jednostki Dominującej zalicza się członków Zarządu i Rady Nadzorczej Jednostki Dominującej, których listę zaprezentowano w notcie 1 skonsolidowanego sprawozdania finansowego. Transakcje z członkami kluczowego personelu Grupy mogą obejmować przede wszystkim kredyty, depozyty oraz transakcje w walutach obcych. W 2015 roku ani w 2014 roku nie wystąpiły transakcje z członkami kluczowego personelu jednostek dominujących wobec Jednostki Dominującej ani transakcje z osobami powiązanymi z członkami kluczowego personelu Grupy Kapitałowej Raiffeisen Bank Polska S.A.

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

Pozycje ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej	Jednostki dominujące		Członkowie kluczowego personelu Grupy oraz jednostek dominujących		Pozostałe jednostki	
	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Należności od banków	1 032 207	476 997	0	0	9 398	59 203
Pochodne instrumenty finansowe – aktywa	370 841	587 477	0	0	401	166
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	0	0	2 300	3 253	0	0
Inne aktywa	97	101	0	0	522	6
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	8 134 370	9 820 422	0	0	1 962 116	805 812
Pochodne instrumenty finansowe – pasywa	1 400 241	976 124	0	0	99	471
Zobowiązania wobec klientów	0	0	4 574	7 312	15 482	6 019
Zobowiązania podporządkowane	724 789	320 006	0	0	0	0
Pozostałe zobowiązania	1 804	16 643	0	0	326	18
Rezerwy na zobowiązania	2 433	1 798	4 000	0	0	0

Pozycje ze skonsolidowanego rachunku zysków i strat	Jednostki dominujące		Członkowie kluczowego personelu Grupy oraz jednostek dominujących		Pozostałe jednostki	
	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014
Przychody z tytułu odsetek	25 299	112 970	49	227	803	1 107
Koszty z tytułu odsetek	-146 767	-221 715	-19	-15	-21 360	-5 106
Przychody z tytułu prowizji i opłat	1 658	2 294	2	0	4 199	2 011
Koszty z tytułu prowizji i opłat	-1 463	-1 223	0	0	-2 121	-723
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany	147 047	-36 245	6	0	-606	-181
Ogólne koszty administracyjne	-19 017	-42 290	16 003	13 140	-7 489	-8 052
Pozostałe przychody operacyjne	445	9 671	4	0	180	180
Pozostałe koszty operacyjne	0	-211	0	0	-212	0

Zobowiązania warunkowe	Jednostki dominujące		Członkowie kluczowego personelu Grupy oraz jednostek dominujących		Pozostałe jednostki	
	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Gwarancje i akredytywy	154 779	1 243 776	0	0	22 172	20 373
Otrzymane gwarancje	1 286 821	196 808	0	0	73 086	54 461

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

Transakcje z Jednostką Dominującą wobec Banku obejmowały transakcje mające na celu zapewnienie finansowania działalności Grupy (głównie depozyty międzybankowe, kredyty otrzymane oraz pożyczki podporządkowane) oraz domknięcie otwartych pozycji na operacjach instrumentami pochodnymi. W skonsolidowanym rachunku zysków i strat skutkowało to powstaniem kosztów odsetkowych, wyniku na instrumentach finansowych oraz ogólnych kosztów administracyjnych.

W zakresie gwarancji i akredytyw zaprezentowane zostały zobowiązania gwarancyjne Jednostki Dominującej wystawione na zlecenie banków z Grupy, natomiast w zakresie gwarancji otrzymanych są to gwarancje spłaty kredytów zaciągniętych w Jednostce Dominującej lub regwarancje otrzymane od innych banków dotyczących gwarancji wystawionych przez Jednostkę Dominującą.

Na dzień sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego wynagrodzenie zmienne dla członków Zarządu Jednostki Dominującej nie zostało ani wypłacone ani przyznane. Koszty rezerw utworzonych na ten cel znajdują się w pozycji rezerw przeznaczonych na nagrody i premie dla pracowników. Przed decyzją Rady Nadzorczej Jednostki Dominującej nie jest możliwe precyzyjne określenie wielkości wynagrodzenia zmiennego dla członków Zarządu Jednostki Dominującej, dlatego kwota podana w tabeli powyżej w linii Rezerwy na zobowiązania wobec Członków kluczowego personelu Grupy oraz jednostek dominujących stanowi jedynie szacunkowy koszt rezerwy dla członków Zarządu Jednostki Dominującej, zgodnie z założeniami zawartymi w obowiązującym w 2015 kontrakcie menedżerskim pomiędzy Jednostką Dominującą a członkami jej Zarządu.

Koszty rozliczeń z członkami kluczowego personelu Grupy za rok obrotowy dotyczą wynagrodzeń dla tego personelu:

	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014
Wynagrodzenie członków kluczowego personelu Grupy		
Wynagrodzenie Zarządu (wynagrodzenie podstawowe)*	13 735	10 787
Wynagrodzenie Rady Nadzorczej	2 268	2 353
Wynagrodzenie wypłacone w związku z rozwiązaniem stosunku pracy**	213	1 700
Wynagrodzenie zmienne członków Zarządu wypłacone w danym okresie sprawozdawczym***	5 068	6 832
Koszty innych świadczeń długoterminowych dla członków kluczowego personelu Grupy	0	538
Razem	21 284	22 210

* dotyczy członków Zarządu aktywnie sprawujących funkcję

** w tym wynagrodzenie członków Zarządu za okres przypadający po zwolnieniu z aktywnego pełnienia funkcji oraz ekwiwalent za niewykorzystany urlop

*** wynagrodzenie zmienne za okres poprzedzający okres sprawozdawczy

Członkowie Zarządu Jednostki Dominującej posiadają zapisy w swoich kontraktach określające zasady zakazu konkurencji w przypadku rozwiązania umowy o pracę. Okres zakazu wynosi maksymalnie do 12

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

miesiący, liczony od momentu zakończenia okresu wypowiedzenia. Przez cały okres obowiązywania zakazu wypłacane jest wynagrodzenie równe ostatniemu wynagrodzeniu podstawowemu przed rozwiązaniem umowy. Jednostka Dominująca może, w ciągu 30 dni od rozwiązania umowy odstąpić od wymogu zakazu konkurencji.

41. Zdarzenia po dacie sprawozdawczej

Ustawa o podatku od niektórych instytucji finansowych:

15 stycznia 2016 roku została ogłoszona Ustawa o podatku od niektórych instytucji finansowych. W przypadku Jednostki Dominującej podstawą opodatkowania będzie nadwyżka sumy wartości aktywów ponad kwotę 4 mld złotych obniżona m. in. o wartość funduszy własnych oraz o wartość aktywów w postaci skarbowych papierów wartościowych ustalonych na ostatni dzień miesiąca. Podatek wyniesie 0,0366% podstawy opodatkowania miesięcznie. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 lutego 2016 r., pierwszym okresem, za który Jednostka Dominująca dokona wpłaty podatku będzie luty 2016 roku. Jednostka Dominująca wstępnie oszacowała, bazując na danych na 31 grudnia 2015 roku, że obciążenie z tytułu tego podatku wyniesie 15,6 mln złotych miesięcznie.

Prezydencki projekt ustawy o sposobach przywrócenia równości stron niektórych umów kredytu i pożyczki:

W styczniu 2016 roku został przedstawiony Prezydencki projekt ustawy o sposobach przywrócenia równości stron niektórych umów kredytu i umów pożyczki, tj. pomoc dla kredytobiorców, którzy posiadają walutowe kredyty hipoteczne. Przedstawiony projekt podlega dalszym dyskusjom i może ulec znaczącej zmianie.

Analiza wpływu Projektu ustawy na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy w kolejnych okresach wymaga między innymi pozyskania informacji na temat ostatecznych rozwiązań zdefiniowanych w Projekcie ustawy, co nie jest możliwe przed zakończeniem procesu uzgodnień w tym zakresie. W związku z powyższym ukończenie analizy wpływu Projektu ustawy na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy na moment publikacji niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie jest możliwe.

W przypadku gdyby ustawa weszła w życie w obecnym kształcie, ze względu na istotne zaangażowanie Grupy w portfel kredytów hipotecznych w CHF, mogłoby to mieć istotny wpływ na pogorszenie pozycji kapitałowej Banku oraz Grupy.

Ustawa o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym:

Od początku 2016 r., zgodnie z zapisami Ustawy o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym, Grupa jest zobowiązana do utrzymywania bufora zabezpieczającego w wysokości 1,25 p.p. łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko. Od 1 stycznia 2016 Grupa zobowiązana jest utrzymywać łączny współczynnik kapitałowy w wysokości 15,33%, Grupa do dnia podpisania niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie spełniała wymogu łącznego współczynnika kapitałowego.

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

Grupa podjęła działania mające na celu podniesienie współczynnika wypłacalności Grupy w 2016 r.

Działania zmierzające do sprzedaży 100% udziałów w spółce zależnej:

W 2016 roku Zarząd Jednostki Dominującej podjął i prowadzi rozmowy z Raiffeisen Bank International AG dotyczące sprzedaży 100% posiadanych udziałów w spółce Raiffeisen-Leasing Polska S.A. („RLPL”). Jednostka Dominująca oczekuje, że transakcja sprzedaży udziałów zostanie sfinalizowana do końca marca 2016 roku. W przypadku przeprowadzenia tej transakcji Jednostka Dominująca utraci kontrolę nad spółką RLPL oraz wszystkimi spółkami wchodzącymi w skład Grupy RLPL, czyli spółkami Raiffeisen Insurance Agency Sp. z o.o., Raiffeisen-Leasing Services Sp. z o.o., Raiffeisen-Leasing Real Estate Sp. z o.o. oraz spółką celową ROOF Poland 2014 Ltd.

Zarządzanie ryzykiem

42. Charakter i zakres ryzyka związanego z instrumentami finansowymi

Grupa stosuje w swojej działalności aktywne podejście do zarządzania ryzykiem polegające na jego identyfikacji, pomiarze, monitorowaniu i ograniczaniu. Grupa kieruje się zasadą, że efektywny system zarządzania i kontroli ryzyka jest oparty na trzech, dopasowanych elementach:

- strukturze organizacyjnej – obejmującej podział zadań i kompetencji, w tym wyraźne wskazania funkcji realizowanych przez poszczególne jednostki organizacyjne w procesie zarządzania ryzykiem i kontroli ryzyka,
- metodach monitoringu, pomiaru i szacowania ryzyka – stanowiących warunek prawidłowej identyfikacji przez Grupę ponoszonego ryzyka,
- działaniach skoncentrowanych na wykorzystaniu nowoczesnych technik zabezpieczania i transferu ryzyka w celu dostosowania rodzaju i profilu ryzyka podejmowanego przez Grupę do apetytu na ryzyko wyrażonego w przyjętych planach strategicznych.

Struktura organizacyjna

Podstawowym założeniem przyjętym przy konstruowaniu systemu zarządzania i kontroli ryzyka jest rozdzielenie jednostek organizacyjnych kontrolujących ryzyko od jednostek biznesowych, a więc podejmujących ryzyko, co zostało odzwierciedlone w strukturze organizacyjnej Jednostki Dominującej. Zarządzanie i kontrola ryzyka stanowi w Grupie proces, który przebiega na trzech zasadniczych poziomach:

1. Decyzji podejmowanych przez Radę Nadzorczą w ramach Komitetu Ryzyka oraz Zarząd Jednostki Dominującej w ramach systemu komitetów ryzyka:
 - a) Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami odpowiedzialny przede wszystkim za:
 - zarządzanie aktywami i pasywami Grupy,
 - ustalanie i akceptowanie planów strategicznych w zakresie zarządzania bilansowego w kategoriach produktów i cen,
 - ocenę ryzyka stopy procentowej, ryzyka płynności i finansowania, ryzyka kursowego i ryzyka adekwatności kapitałowej oraz zarządzania tymi ryzykami,
 - śledzenie środowiska zewnętrznego i pomiar wpływu na zyskowność i kapitał,
 - ustalanie parametrów portfela inwestycyjnego,
 - zarządzanie alokacją kapitału ekonomicznego.

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

- b) Komitet Sterujący ds. Ryzyka Operacyjnego odpowiedzialny za:
- zarządzanie zagadnieniami ryzyka operacyjnego w Grupie, w tym z zakresu bezpieczeństwa, w celu zmniejszenia ekspozycji na ryzyko operacyjne oraz skali strat operacyjnych,
 - promowanie zysku ekonomicznego poprzez polepszenie bezpieczeństwa i jakości procesów bankowych,
 - nadzór nad procesem planowania ciągłości funkcjonowania Grupy,
 - zapewnienie zgodności z ustawami, zasadami oraz regulacjami rządu, Banku Centralnego i innych organów nadzorczych.
- c) Komitet Sterujący ds. Ryzyka Portfela Kredytowego realizujący przede wszystkim zadania związane z:
- rozwojem i wdrażaniem polityk i strategii zarządzania ryzykiem kredytowym,
 - systematycznym monitoringiem ryzyka portfela kredytowego,
 - analizą wpływu czynników zewnętrznych na ryzyko portfela kredytowego,
 - nadzorem nad procesem kalkulacji, estymacji i walidacji parametrów ryzyka,
- d) Bankowy Komitet Kredytowy odpowiedzialny za podejmowanie decyzji kredytowych w ramach przyznanych kompetencji.
- e) Komitet Kredytów Trudnych jest częścią procesu zarządzania ekspozycjami trudnymi i jest traktowany jako organ decyzyjny w przypadku tych ekspozycji.
- f) Komitet Walidacji Modeli odpowiedzialny jest za zarządzanie ryzykiem modeli oraz za metodologiczne aspekty systemu zarządzania ryzykiem, realizuje on swoją funkcję poprzez nadzór nad:
- budową, rozwojem (zmianami) oraz utrzymaniem modeli wykorzystywanych w Grupie do pomiaru ryzyka,
 - procesem oceny jakości stosowanych modeli,
 - procesem estymacji parametrów oraz kalkulacji miar ryzyka,
 - systemem oceny adekwatności kapitałowej (ICAAP).
 - dbaniem o zgodność regulacyjną w obszarze procesu oceny adekwatności kapitałowej, procesów pomiaru ryzyka modeli i metodologii

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

2. Kontroli realizowanej przez Departament Zarządzania Ryzykiem, Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym Przedsiębiorstw oraz Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym Bankowości Detalicznej.
3. Operacyjnego zarządzania ryzykiem – realizowanego na poziomie poszczególnych jednostek organizacyjnych podejmujących ryzyko.

Zasady zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka wdrażane są na podstawie pisemnych strategii, polityk i zasad.

Proces zarządzania kapitałem

Głównym celem procesu zarządzania kapitałem jest stabilne utrzymanie adekwatności kapitałowej Grupy w długim okresie czasu poprzez zapewnienie właściwego procesu identyfikacji, pomiaru, monitorowania, ograniczania i raportowania ryzyka kapitałowego.

Normą nadzorczą w zakresie adekwatności kapitałowej jest łączny współczynnik kapitałowy zdefiniowany w art. 92 ust. 1 pkt c Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 r. W październiku 2015 roku Grupa otrzymała od Komisji Nadzoru Finansowego zalecenie utrzymywania dodatkowego wymogu kapitałowego na pokrycie ryzyka wynikającego z portfela walutowych kredytów hipotecznych w wysokości 2,08 p.p. W efekcie nałożenia dodatkowego wymogu kapitałowego minimalny łączny współczynnik kapitałowy powinien być utrzymywany na poziomie minimum 14,08%.

Grupa dokonuje kalkulacji wymogów kapitałowych zgodnie z wyżej wymienionym Rozporządzeniem.

Minimalny poziom łącznego współczynnika kapitałowego Grupy przyjęty w Planie Kapitałowym na 2015r. był ustalony na poziomie 12,59% i ten poziom był przestrzegany w trakcie całego roku.

Wartości wymogów kapitałowych i funduszy własnych ustalone na potrzeby wyliczania łącznego współczynnika kapitałowego prezentowały się następująco:

	Metoda obliczania wymogu	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Ryzyko kredytowe i kontrahenta	Standardowa	3 068 983	3 021 533
Ryzyko rynkowe	Standardowa	40 291	65 128
Ryzyko operacyjne	Standardowa	315 915	329 532
Łączna suma wymogów kapitałowych		3 425 189	3 416 193
Wartość funduszy własnych		5 827 115	5 494 652
Łączny współczynnik kapitałowy (%)		13,61	12,87

Podstawowym źródłem funduszy własnych na pokrycie wymogów kapitałowych jest kapitał podstawowy Tier I wspomagany przez zobowiązania podporządkowane (kapitał Tier II). Kapitał Tier I wyniósł na koniec 2015 roku 5 578 275 tys. zł (5 224 465 tys. zł na koniec 2014 roku), a kapitał Tier II wyniósł 248 840 tys. zł (270 187 tys. zł na koniec 2014 roku). Główna zmiana w wartości funduszy, jaka miała miejsce w 2015

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

roku, to zaliczenie na poczet funduszy własnych wyniku finansowego z roku 2014 w wysokości 337 680 tys. zł.

W trakcie 2015 roku Grupa spełniała wymogi regulacyjne wynikające z CRR dotyczące łącznego współczynnika kapitałowego. Natomiast od października 2015 roku Grupa nie spełnia wymogu minimalnego łącznego współczynnika kapitałowego wynikającego z rekomendacji nadzorczej (uwzględnienie dodatkowego wymogu kapitałowego na pokrycie ryzyka wynikającego z portfela walutowych kredytów hipotecznych). Jednocześnie Grupa podjęła działania zmierzające do utrzymania współczynnika na poziomie nie niższym niż 15,33% (uwzględniając bufor zabezpieczający w wysokości 1,25p.p., obowiązujący od początku 2016 roku).

Kalkulacja kapitału ekonomicznego

Kapitał ekonomiczny jest definiowany jako kapitał mający na celu pokrycie nieoczekiwanych strat, jakie może ponieść Grupa w wyniku materializacji rodzajów ryzyka występujących, lub mogących wystąpić w działalności Grupy lub otoczeniu gospodarczym. Grupa przeprowadza proces szacowania kapitału wewnętrznego i dokonuje przeglądów procesu szacowania zgodnie z Uchwałą Nr 258/2011 KNF w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem (...) oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego.

Wyniki procesu są raportowane do odpowiednich komitetów. Metodologia oceny kapitału wewnętrznego podlega corocznemu przeglądowi i aktualizacji zarówno w zakresie identyfikacji typów ryzyka, jak i stosowanych metodologii. Zarząd Jednostki Dominującej i Rada Nadzorcza są informowane o wynikach przeglądu.

Kapitał ekonomiczny jest obliczany na podstawie głównych typów ryzyka, na jakie Grupa jest narażona: ryzyko kredytowe, ryzyko operacyjne, ryzyko płynności, ryzyko stopy procentowej, ryzyko kursu walutowego. Dla pozostałych zidentyfikowanych typów ryzyka, które zostały uznane za potencjalnie materialne, Grupa przeprowadza okresową ocenę poziomu ryzyka i na podstawie jej wyników podejmuje stosowne kroki mające na celu kontrolę ryzyka. Dodatkowo, na podstawie modelu wewnętrznego, dla ryzyk trudno mierzalnych kalkulowany jest bufor kapitałowy doliczany do wartości kapitału ekonomicznego.

Agregacja wyników z poszczególnych modeli oparta jest o funkcję kopuli Gaussa. Kapitał ekonomiczny jest kalkulowany jako różnica pomiędzy wartością narażoną na ryzyko (przy poziomie ufności 99,95% i okresie 1 roku) oraz posiadanymi rezerwami z tytułu ryzyk objętych kalkulacją.

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

43. Ryzyko kredytowe

Ryzyko kredytowe jest to zagrożenie poniesienia strat w wyniku niewywiązania się dłużnika ze zobowiązań wobec Jednostki Dominującej.

Celem zarządzania ryzykiem kredytowym jest zwiększenie bezpieczeństwa prowadzonej przez Grupę działalności kredytowej poprzez zapewnienie najwyższej jakości ocen ryzyka kredytowego i efektywności podejmowania decyzji kredytowych, jak również skutecznego procesu monitorowania zaangażowania kredytowego wobec indywidualnego klienta i portfela kredytowego Grupy.

W odniesieniu do indywidualnego klienta monitorowaniu podlega jego sytuacja ekonomiczno-finansowa, przebieg wykorzystania i spłaty kredytu, ustanowione zabezpieczenia oraz powiązania kapitałowo-organizacyjne klienta. Wdrażane i modyfikowane procedury w tym zakresie mają na celu identyfikację zagrożeń oraz podejmowanie działań odpowiadających zmianom ryzyka.

Monitorowanie ryzyka kredytowego na poziomie portfela obejmuje sporządzanie regularnych, okresowych analiz dotyczących portfela kredytowego Grupy, zapewniających identyfikację niekorzystnych tendencji i koncentracji oraz wykonywanie doraźnych przeglądów tego portfela związanych przede wszystkim ze zmianami w otoczeniu zewnętrznym.

Stosowane przez Grupę procedury monitorowania ryzyka kredytowego obejmują również zasady monitorowania ustanowionych zabezpieczeń. W ramach monitoringu przeprowadzane są okresowe przeglądy zabezpieczeń. Zakres i częstotliwość tych przeglądów uzależnione są od rodzaju przedmiotu zabezpieczenia i obejmują: wartość zabezpieczenia i jej zmiany w okresie od ostatniego przeglądu, prawidłowość, kompletność i ważność dokumentów związanych z ustanowionym zabezpieczeniem oraz dokumentów ubezpieczeniowych dotyczących zabezpieczeń rzeczowych (przegląd polis ubezpieczeniowych, sposobów ich opłacania, terminy ważności).

Ekspozycja na ryzyko kredytowe Grupy wynika głównie z prowadzonej działalności kredytowej oraz w mniejszym stopniu ze sprzedaży i operacji w ramach portfela handlowego, instrumentów pochodnych oraz udziału w transakcjach płatniczych i rozliczeniach papierów wartościowych na rachunek Grupy oraz na rachunek klientów Grupy.

Grupa stosuje wewnętrzne procedury pozwalające określić poziom ryzyka kredytowego wiążącego się z przyznaniem danemu klientowi kredytu lub innych usług obciążonych ryzykiem kredytowym oraz stopień akceptowalności tego ryzyka. Wdrażane i modyfikowane procedury w tym zakresie mają na celu identyfikację zagrożeń oraz podejmowanie działań odpowiadających zmianom ryzyka.

Grupa posiada jasny i przejrzysty system kompetencji kredytowych zbudowany na wielostopniowym systemie komitetów kredytowych o różnych, ściśle określonych kompetencjach. Każda osoba zaangażowana w proces podejmowania decyzji odpowiada za ryzyko i zwrot na transakcji będącej przedmiotem decyzji.

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

W celu zapewnienia niezależności ocen ryzyka kredytowego i jakości portfela Grupy wprowadzony został podział odpowiedzialności pomiędzy jednostkami biznesowymi oraz jednostkami ryzyka.

Jednostki biznesowe odpowiedzialne są za zarządzanie indywidualnymi ekspozycjami kredytowymi.

Jednostki zarządzające ryzykiem odpowiedzialne są za monitoring ryzyka całego portfela kredytowego Grupy i w ramach swoich zadań realizują między innymi następujące funkcje:

- wdrożenie strategii, polityk i procedur kredytowych,
- zapewnienie właściwego stosowania zatwierdzonych przez Grupę standardów procesu kredytowego,
- monitorowanie poziomu rezerw celowych na ryzyko kredytowe,
- zarządzanie portfelem kredytów zagrożonych.

Przed zawarciem umowy kredytowej Grupa dokonuje oceny zdolności kredytowej klienta. Ocena klienta wspierana jest przez wykorzystywane w Grupie systemy ratingowe i scoringowe. Systemy te stanowią ważny element zarządzania ryzykiem kredytowym w Grupie.

W przypadku klientów korporacyjnych zdolność kredytowa klienta jest oceniana w ramach systemu ratingowego w celu przyporządkowania klienta do jednej z kategorii ratingowych. Kategoria ratingowa ustalana jest na podstawie analizy czynników ilościowych (roczne i międzyokresowe sprawozdania finansowe), czynników jakościowych oraz informacji dodatkowych, stanowiących sygnały ostrzegawcze. Kategoria ratingowa ma wpływ na określenie standardowych kosztów ryzyka i jest ważnym parametrem w zarządzaniu portfelem kredytowym Grupy.

Grupa dokonuje również oceny ryzyka związanego z przeznaczeniem kredytu i zdolności klienta do obsługi zadłużenia, w tym przede wszystkim na podstawie generowanych przez klienta nadwyżek finansowych. Grupa udziela kredytów klientom charakteryzującym się wysoką wiarygodnością kredytową.

Ocena zdolności kredytowej klienta detalicznego dokonywana jest przy wykorzystaniu kart scoringowych. Grupa udziela kredytów klientom charakteryzującym się wysoką wiarygodnością kredytową, jednakże mając na względzie ograniczenia potencjalnej straty w sytuacji braku obsługi długu, Grupa dąży do zawierania umów zabezpieczeń, w szczególności w odniesieniu do długoterminowych umów kredytowych.

Czynności podejmowane w zakresie zabezpieczeń mają na celu należyte zabezpieczenie interesu Grupy, w tym ustanowienie zabezpieczenia dającego możliwie najwyższy poziom odzysku wierzytelności w przypadku konieczności prowadzenia działań windykacyjnych. Stąd zabezpieczenia nie różnią się pomiędzy kredytami obsługiwanymi terminowo i przeterminowanymi oraz ze stwierdzoną utratą wartości i bez utraty wartości. Polityka w zakresie prawnych zabezpieczeń określona została w przepisach wewnętrznych Grupy.

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Przyjmowane przez Grupę w procesie kredytowym zabezpieczenia to:

- hipoteka na nieruchomości mieszkalnej,
- hipoteka na nieruchomości komercyjnej,
- zastaw rejestrowy,
- kaucja,
- blokada środków pieniężnych na rachunkach bankowych,
- gwarancja bankowa,
- gwarancja BGK,
- gwarancja Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego,
- gwarancja korporacyjna,
- poręczenie,
- przewłaszczenie na zabezpieczenie,
- cesja wierzytelności,
- weksel,
- ubezpieczenie kredytu,
- pełnomocnictwo do dysponowania rachunkiem bankowym.

Zdyskontowana wartość odzysków z zabezpieczeń dla portfela kredytów i pożyczek, w przypadku których utrata wartości rozpoznawana jest w oparciu o indywidualną analizę przyszłych przepływów pieniężnych z tytułu spłat i odzysków z zabezpieczeń wynosi na 31 grudnia 2015: 884 065 tys. zł (na 31 grudnia 2014: 957 688 tys. zł).

Grupa sprawuje ścisłą kontrolę nad otwartymi pozycjami instrumentów pochodnych netto, tzn. różnicą pomiędzy kontraktami kupna i sprzedaży, zarówno pod względem kwoty, jak i okresu obowiązywania. W dowolnym momencie kwota podlegająca ryzyku kredytowemu ogranicza się do bieżącej wartości godziwej instrumentów, których wycena jest dodatnia (tzn. aktywów), co w odniesieniu do instrumentów pochodnych stanowi jedynie niewielki ułamek wartości umowy lub wartości nominalnych wykorzystywanych do wyrażania wolumenu istniejących instrumentów.

Poziomem ekspozycji na ryzyko kredytowe z tytułu instrumentów pochodnych zarządza się w ramach ogólnych limitów kredytowych dla klientów łącznie z potencjalną ekspozycją na ryzyko wynikające ze zmian na rynku.

Stosowane przez Grupę techniki wyceny instrumentów pochodnych oparte są zazwyczaj o maksymalne wykorzystanie danych wsadowych pochodzących z aktywnego rynku, takich jak: stopy procentowe, kursy walutowe oraz zmienności implikowane.

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

W przypadku braku odpowiednich danych wsadowych pochodzących z aktywnego rynku Grupa wykorzystuje zazwyczaj w technikach wyceny własne szacunki parametrów niezbędnych do wyceny opierając je o najlepszą wiedzę i doświadczenie.

Głównym celem zobowiązania warunkowego o charakterze kredytowym jest zapewnienie dostępności środków dla klientów zgodnie z zapotrzebowaniem. Zobowiązania te dotyczą niewykorzystanej części udzielonych kredytów, gwarancji i akredytyw.

W zakresie ryzyka kredytowego z tytułu zobowiązań do udzielenia kredytu Grupa narażona jest potencjalnie na straty w wysokości równej całej kwocie niewykorzystanych zobowiązań do udzielenia kredytów. Prawdopodobna wysokość straty jest jednak niższa od całej kwoty niewykorzystanych zobowiązań do udzielenia kredytów, ponieważ większość z tych zobowiązań uzależniona jest od spełnienia przez klientów określonych standardów kredytowych. Grupa monitoruje okresy obowiązywania zobowiązań do udzielenia kredytów, ponieważ w przypadku dłuższych okresów ryzyko kredytowe jest zazwyczaj większe.

Gwarancje i akredytywy stanowiące nieodwołalne zapewnienia, że Grupa spłaci zobowiązania klienta wobec osób trzecich, jeżeli klient nie będzie w stanie ich spłacić, są związane z takim samym ryzykiem, jak kredyty.

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

31 grudnia 2015

Aktywa finansowe prezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej

Maksymalna ekspozycja według klas, wraz z przypisanymi im typami instrumentów	Należności od banków	Kasa i środki w Banku Centralnym	Przeznaczone do obrotu	Pochodne	Inwestycyjne papiery wartościowe	Kredyty i pożyczki	Pozostałe	Razem
Kasa i środki pieniężne	0	1 067 024	0	0	0	0	0	1 067 024
Ekspozycje wobec rządów i banków centralnych	0	1 636 486	12 478 504	3 643	3 426 190	0	0	17 544 823
Środki w Banku Centralnym	0	1 636 486	0	0	0	0	0	1 636 486
Obligacje i bony skarbowe	0	0	332 392	0	3 426 190	0	0	3 758 582
Bony NBP	0	0	12 146 112	0	0	0	0	12 146 112
Pochodne instrumenty finansowe	0	0	0	3 643	0	0	0	3 643
Ekspozycje wobec banków	1 326 350	0	69 051	394 137	16 262	0	0	1 805 801
Środki na rachunkach bieżących, depozyty zabezpieczające i lokaty w innych bankach	1 269 126	0	0	0	0	0	0	1 269 126
Kredyty i pożyczki udzielone bankom	57 224	0	0	0	0	0	0	57 224
Pochodne instrumenty finansowe	0	0	0	394 137	0	0	0	394 137
Obligacje korporacyjne	0	0	51 461	0	16 262	0	0	67 724
Listy zastawne	0	0	17 590	0	0	0	0	17 590
Ekspozycje wobec klientów	0	0	22 855	164 266	399 203	39 206 125	0	39 792 448
Kredyty i pożyczki udzielone klientom indywidualnym	0	0	0	0	0	19 304 302	0	19 304 302
Kredyty i pożyczki udzielone klientom mikro	0	0	0	0	0	5 406 406	0	5 406 406
Kredyty i pożyczki udzielone dużym przedsiębiorstwom	0	0	0	0	0	12 448 416	0	12 448 416
Kredyty i pożyczki udzielone małym i średnim przedsiębiorstwom	0	0	0	0	0	2 025 418	0	2 025 418
Kredyty i pożyczki udzielone podmiotom sektora publicznego	0	0	0	0	0	21 583	0	21 583
Udziały kapitałowe - inwestycyjne	0	0	0	0	95 495	0	0	95 495
Pochodne instrumenty finansowe	0	0	0	164 266	0	0	0	164 266
Obligacje korporacyjne	0	0	22 855	0	303 708	0	0	326 562
Pozostałe aktywa finansowe	0	0	0	0	0	0	177 438	177 438
Razem	1 326 350	2 703 510	12 570 410	562 046	3 841 655	39 206 125	177 438	60 387 533

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

31 grudnia 2014								
Maksymalna ekspozycja według klas, wraz z przypisanymi im typami instrumentów	Aktywa finansowe prezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej							
	Należności od banków	Kasa i środki w Banku Centralnym	Przeznaczone do obrotu	Pochodne	Inwestycyjne papiery wartościowe	Kredyty i pożyczki	Pozostałe	Razem
Kasa i środki pieniężne	0	1 757 367	0	0	0	0	0	1 757 367
Ekspozycje wobec rządów i banków centralnych	0	926 508	196 511	0	12 135 652	0	0	13 258 671
Środki w Banku Centralnym	0	926 508	0	0	0	0	0	926 508
Obligacje i bony skarbowe	0	0	196 511	0	2 436 191	0	0	2 632 702
Bony NBP	0	0	0	0	9 699 462	0	0	9 699 462
Ekspozycje wobec banków	654 891	0	69 411	708 833	0	0	0	1 433 135
Środki na rachunkach bieżących, depozyty zabezpieczające i lokaty w innych bankach	626 361	0	0	0	0	0	0	626 361
Kredyty i pożyczki udzielone bankom	28 530	0	0	0	0	0	0	28 530
Pochodne instrumenty finansowe	0	0	0	708 833	0	0	0	708 833
Obligacje korporacyjne	0	0	47 069	0	0	0	0	47 069
Listy zastawne	0	0	22 343	0	0	0	0	22 343
Ekspozycje wobec klientów	0	0	95 700	191 879	393 457	39 819 298	0	40 500 334
Kredyty i pożyczki udzielone klientom indywidualnym	0	0	0	0	0	18 133 192	0	18 133 192
Kredyty i pożyczki udzielone klientom mikro	0	0	0	0	0	4 960 867	0	4 960 867
Kredyty i pożyczki udzielone dużym przedsiębiorstwom	0	0	0	0	0	15 008 524	0	15 008 524
Kredyty i pożyczki udzielone małym i średnim przedsiębiorstwom	0	0	0	0	0	1 687 071	0	1 687 071
Kredyty i pożyczki udzielone podmiotom sektora publicznego	0	0	0	0	0	29 644	0	29 644
Udziały kapitałowe - inwestycyjne	0	0	0	0	42 104	0	0	42 104
Pochodne instrumenty finansowe	0	0	0	191 879	0	0	0	191 879
Obligacje korporacyjne	0	0	31 893	0	351 353	0	0	383 246
Obligacje zamienne na akcje	0	0	63 808	0	0	0	0	63 808
Pozostałe aktywa finansowe	0	0	0	0	0	0	134 464	134 464
Razem	654 891	2 683 875	361 623	900 712	12 529 109	39 819 298	134 464	57 083 972

Maksymalne narażenie na ryzyko kredytowe dla instrumentów pozabilansowych wyniosło:			31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Gwarancje			1 882 927	2 021 907
Zobowiązania do udzielenia kredytu			8 123 825	4 478 751
Razem			10 006 752	6 500 658

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Okresowej analizie pod kątem utraty wartości (indywidualnie bądź grupowo) podlegają ekspozycje kredytowe wobec banków i klientów oraz pozostałe aktywa finansowe prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Na potrzeby ujawnień są klasyfikowane do jednej z trzech kategorii: należności nieprzeterminowanych bez rozpoznanej utraty wartości, należności przeterminowanych bez rozpoznanej utraty wartości oraz należności z rozpoznaną utratą wartości. Podział tych aktywów według ich wartości brutto, z podziałem na poszczególne sektory klientów, prezentuje poniższa tabela:

31 grudnia 2015	Wartość ekspozycji			Wartość zabezpieczeń pomniejszających maksymalną ekspozycję na ryzyko kredytowe
	Analizowanych indywidualnie	Analizowanych grupowo	Razem	
Należności nieprzeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości	181 557	38 398 655	38 580 212	18 023 420
Bank Centralny i inne banki	301	2 962 686	2 962 987	13 240
Klienci indywidualni	635	17 445 941	17 446 576	9 318 683
Klienci mikro	3 265	4 319 543	4 322 808	3 453 756
Duże przedsiębiorstwa	0	11 742 765	11 742 765	4 416 108
Małe i średnie przedsiębiorstwa	0	1 906 041	1 906 041	821 633
Sektor publiczny	0	21 679	21 679	0
Pozostałe aktywa finansowe	177 356	0	177 356	0
Należności przeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości	11 868	2 536 922	2 548 790	1 446 614
Bank Centralny i inne banki	0	14	14	0
Klienci indywidualni	1 487	1 537 285	1 538 772	732 664
Klienci mikro	1 132	701 899	703 031	497 122
Duże przedsiębiorstwa	9 168	188 141	197 309	141 618
Małe i średnie przedsiębiorstwa	0	109 583	109 583	75 210
Pozostałe aktywa finansowe	81	0	81	0
Należności z rozpoznaną utratą wartości	1 542 482	1 723 154	3 265 636	1 253 175
Klienci indywidualni	45 534	892 686	938 220	365 703
Klienci mikro	162 636	682 623	845 259	415 094
Duże przedsiębiorstwa	1 234 867	147 845	1 382 712	448 328
Małe i średnie przedsiębiorstwa	94 520	0	94 520	24 050
Pozostałe aktywa finansowe	4 925	0	4 925	0
Razem aktywa finansowe brutto	1 735 907	42 658 731	44 394 638	20 723 209
Odpis z tytułu utraty wartości należności od Banku Centralnego i innych banków	0	165	165	0
Odpis z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek	990 121	1 053 029	2 043 150	0
Odpis z tytułu utraty wartości pozostałych aktywów finansowych	4 925	0	4 925	0
Razem aktywa finansowe netto	740 861	41 605 537	42 346 399	20 723 209

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

31 grudnia 2014	Wartość ekspozycji			Wartość zabezpieczeń pomniejszających maksymalną ekspozycję na ryzyko kredytowe
	Analizowanych indywidualnie	Analizowanych grupowo	Razem	
Należności nieprzeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości	132 731	37 453 790	37 586 521	18 198 014
Bank Centralny i inne banki	0	1 581 701	1 581 701	16 123
Klienci indywidualni	0	16 202 556	16 202 556	9 033 075
Klienci mikro	0	3 901 741	3 901 741	3 110 128
Duże przedsiębiorstwa	0	14 146 189	14 146 189	5 216 058
Małe i średnie przedsiębiorstwa	0	1 597 564	1 597 564	822 630
Sektor publiczny	0	24 039	24 039	0
Pozostałe aktywa finansowe	132 731	0	132 731	0
Należności przeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości	1 683	2 671 124	2 672 807	1 546 999
Klienci indywidualni	0	1 664 269	1 664 269	786 940
Klienci mikro	0	700 696	700 696	514 947
Duże przedsiębiorstwa	0	230 765	230 765	199 888
Małe i średnie przedsiębiorstwa	0	69 654	69 654	45 224
Sektor publiczny	0	5 740	5 740	0
Pozostałe aktywa finansowe	1 683	0	1 683	0
Należności z rozpoznaną utratą wartości	1 891 376	1 484 417	3 375 793	1 445 774
Klienci indywidualni	36 398	855 776	892 174	326 894
Klienci mikro	197 413	628 641	826 054	405 214
Duże przedsiębiorstwa	1 542 215	0	1 542 215	683 796
Małe i średnie przedsiębiorstwa	111 663	0	111 663	29 870
Pozostałe aktywa finansowe	3 687	0	3 687	0
Razem aktywa finansowe brutto	2 025 790	41 609 331	43 635 121	21 190 787
Odpis z tytułu utraty wartości należności od Banku Centralnego i innych banków	0	302	302	0
Odpis z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek	1 073 494	1 022 527	2 096 021	0
Odpis z tytułu utraty wartości pozostałych aktywów finansowych	3 637	0	3 637	0
Razem aktywa finansowe netto	948 659	40 586 502	41 535 161	21 190 787

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Analizę wiekową aktywów przeterminowanych bez rozpoznanej utraty wartości prezentuje poniższe zestawienie:

31 grudnia 2015		Okres przeterminowania					Razem
Należności przeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości	Poniżej 30 dni	Powyżej 30 dni poniżej 90 dni	Powyżej 90 dni poniżej 180 dni	Powyżej 180 dni poniżej 1 roku	Powyżej 1 roku		
Kredyty i pożyczki brutto – przeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości	1 937 608	557 055	2 211	3 139	48 696	2 548 709	
Bank Centralny i inne banki	0	2	0	0	12	14	
Klienci indywidualni	1 192 833	340 282	1 403	1 731	2 523	1 538 772	
Klienci mikro	551 113	151 744	9	55	110	703 031	
Duże przedsiębiorstwa	98 279	56 624	42	354	42 010	197 309	
Małe i średnie przedsiębiorstwa	95 383	8 403	757	999	4 041	109 583	
Pozostałe aktywa finansowe brutto – przeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości	81	0	0	0	0	81	
Razem	1 937 689	557 055	2 211	3 139	48 696	2 548 790	

31 grudnia 2014		Okres przeterminowania					Razem
Należności przeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości	Poniżej 30 dni	Powyżej 30 dni poniżej 90 dni	Powyżej 90 dni poniżej 180 dni	Powyżej 180 dni poniżej 1 roku	Powyżej 1 roku		
Kredyty i pożyczki brutto – przeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości	2 059 216	493 577	18 957	21 687	77 687	2 671 124	
Klienci indywidualni	1 364 497	294 940	2 963	1 800	69	1 664 269	
Klienci mikro	516 433	184 186	7	35	35	700 696	
Duże przedsiębiorstwa	121 944	2 488	14 507	19 091	72 735	230 765	
Małe i średnie	56 342	6 223	1 480	761	4 848	69 654	
Sektor publiczny	0	5 740	0	0	0	5 740	
Pozostałe aktywa finansowe brutto – przeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości	1 660	23	0	0	0	1 683	
Razem	2 060 876	493 600	18 957	21 687	77 687	2 672 807	

W tabeli poniżej zaprezentowano jakość kredytową należności nieprzeterminowanych bez rozpoznanej utraty wartości od Banku Centralnego, innych banków i klientów Grupy, ustaloną na podstawie wewnętrznych modeli ratingowych Grupy:

- ekspozycjom wobec Banku Centralnego przypisywany jest rating państwa polskiego -rating A;
- dla banków, oddziałów zagranicznych instytucji kredytowych, instytucji sektora finansowego oraz sektora publicznego Grupa wykorzystuje skalę 10 stopniową – od A1 do D (gdzie A oznacza minimalne ryzyko kredytowe, a D – utratę wartości);

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Jakość kredytowa aktywów finansowych nieprzeterminowanych bez rozpoznanej utraty wartości, brutto	31 grudnia 2015				31 grudnia 2014			
	wobec rządów i banków centralnych	wobec banków	wobec sektora publicznego	Razem	wobec rządów i banków centralnych	wobec banków	wobec sektora publicznego	Razem
A	1 636 486	4 056	0	1 640 542	926 508	0	0	926 508
A3	0	25 590	0	25 590	0	527 820	0	527 820
B1	0	1 120 115	0	1 120 115	0	35 122	0	35 122
B2	0	15 351	10 953	26 304	0	9 023	10 970	19 993
B3	0	7 369	3 976	11 345	0	1 347	4 819	6 166
B4	0	397	6 750	7 147	0	5 634	6 488	12 122
B5	0	0	0	0	0	15 586	1 762	17 348
C	0	36 857	0	36 857	0	3 091	0	3 091
Ekspozycje bez ratingu	0	116 766	0	116 766	0	57 570	0	57 570
Razem	1 636 486	1 326 501	21 679	2 984 666	926 508	655 193	24 039	1 605 740

- skala ratingowa dotycząca klientów indywidualnych oraz mikro określona jest w skali od 0,5 do 5,0 (gdzie 0,5 oznacza znikome ryzyko niespłacenia, a 5,0 – utratę wartości)

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Jakość kredytowa aktywów finansowych nieprzeterminowanych bez rozpoznanej utraty wartości	31 grudnia 2015			31 grudnia 2014		
	wobec klientów indywidualnych	wobec klientów mikro	Razem	wobec klientów indywidualnych	wobec klientów mikro	Razem
0.5	8 437 720	15 174	8 452 894	11 538 287	8 356	11 546 643
1.0	1 387 976	97 041	1 485 017	1 338 914	48 158	1 387 072
1.5	1 267 535	483 192	1 750 727	702 856	252 480	955 336
2.0	3 449 444	912 747	4 362 191	881 430	616 407	1 497 837
2.5	1 134 170	918 644	2 052 814	557 295	976 336	1 533 631
2.5.1	8 562	980 863	989 425	32	774 687	774 719
3.0	616 271	320 082	936 353	349 571	374 382	723 953
3.0.1	1 677	184 704	186 381	224	258 762	258 986
3.5	573 947	169 758	743 705	215 172	227 773	442 945
4.0	166 875	73 439	240 314	65 526	112 813	178 339
4.5	70 347	26 801	97 148	27 510	130 618	158 128
4.5.1	19	0	19	1 827	0	1 827
Ekspozycje bez ratingu	332 033	140 363	472 396	523 912	120 969	644 881
Razem	17 446 576	4 322 808	21 769 384	16 202 556	3 901 741	20 104 297

- dla klientów korporacyjnych (w tym małych i średnich przedsiębiorstw) Grupa wykorzystuje skalę 30 stopniową zgodnie z którą przypisywane są oceny od 1A do 10C, gdzie 1A jest przypisywany klientom o najniższym poziomie ryzyka kredytowego oraz ratingi 10A/B/C przypisywane są klientom, którzy uznani zostali za niewypłacalnych;
- dla projektów inwestycyjnych Grupa wykorzystuje skalę 5 stopniową od 6,1 do 6,5 (gdzie 6,1 oznacza znikome ryzyko niespłacenia, a 6,5 – utratę wartości);
- dla klientów korporacyjnych (w tym małych i średnich przedsiębiorstw) nadawane są także ratingi od 0,5 do 5,0 (gdzie 0,5 oznacza znikome ryzyko niespłacenia, a 5,0 – utratę wartości) oraz od A1 do D (gdzie A oznacza minimalne ryzyko kredytowe, a D – utratę wartości).

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Jakość kredytowa aktywów finansowych nieprzeterminowanych bez rozpoznanej utraty wartości	31 grudnia 2015			31 grudnia 2014		
	wobec dużych przedsiębiorstw	wobec małych i średnich przedsiębiorstw	Razem	wobec dużych przedsiębiorstw	wobec małych i średnich przedsiębiorstw	Razem
6.1	495 309	0	495 309	427 941	0	427 941
6.2	1 482 276	0	1 482 276	1 496 942	0	1 496 942
6.3	819 546	0	819 546	1 522 714	0	1 522 714
6.4	374 453	0	374 453	205 177	0	205 177
6.5	34 036	0	34 036	2 912	0	2 912
1C	3	0	3	4	0	4
2A	68	0	68	0	0	0
2B	0	0	0	1 504	0	1 504
2C	4 761	0	4 761	3 357	0	3 357
3A	2 142	0	2 142	2 033	0	2 033
3B	91 358	0	91 358	2 617	0	2 617
3C	66 821	0	66 821	86 252	0	86 252
4A	43 465	0	43 465	274 955	0	274 955
4B	139 228	373 748	512 976	205 429	175 247	380 677
4C	510 918	0	510 918	380 558	0	380 558
5A	385 614	3	385 617	647 192	0	647 192
5B	703 186	352 873	1 056 059	649 607	266 190	915 797
5C	950 345	0	950 345	1 406 451	0	1 406 450
6A	1 530 052	115 650	1 645 702	1 391 951	104 749	1 496 700
6B	1 237 464	143 057	1 380 521	987 647	148 975	1 136 622
6C	1 127 006	198 042	1 325 048	1 048 063	122 186	1 170 249
7A	684 214	179 582	863 796	716 972	208 723	925 695
7B	325 330	166 937	492 267	249 715	186 675	436 389
7C	233 376	114 580	347 956	327 339	152 224	479 563
8A	137 167	124 662	261 829	98 775	95 402	194 177
8B	51 705	37 022	88 727	53 876	48 267	102 143
8C	21 842	31 635	53 477	25 974	27 993	53 966
9A	18 565	0	18 565	33 648	0	33 648
9B	19 584	34 954	54 538	20 079	51 086	71 164
9C	45 980	0	45 980	26 517	0	26 517
10	0	0	0	3 012	1 930	4 942
1.0	0	3 016	3 016	0	0	0
1.5	3 372	0	3 372	0	0	0
2.0	2 678	0	2 678	0	0	0
2.5	124	0	124	82	0	82
3.0	0	0	0	51 203	0	51 203
3.5	2	0	2	5 370	0	5 370
4.5	46 513	0	46 513	56 909	0	56 909
C3	40 429	0	40 429	0	0	0
C4	0	0	0	209	0	209
C5	0	0	0	26 079	0	26 079
C6	0	0	0	701 734	0	701 734
C7	0	0	0	403 253	0	403 253
C8	0	0	0	462 710	0	462 710
Ekspozycje bez ratingu	113 833	30 280	144 113	139 427	7 917	147 344
Razem	11 742 765	1 906 041	13 648 806	14 146 189	1 597 564	15 743 753

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

W tabeli poniżej zaprezentowano jakość kredytową aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu, pochodnych instrumentów finansowych oraz inwestycyjnych papierów wartościowych, ustaloną na podstawie wewnętrznych modeli ratingowych Grupy:

- papierom wartościowym emitowanym przez Skarb Państwa i przez Narodowy Bank Polski przypisywany jest rating państwa polskiego (rating A);
- ekspozycjom kapitałowym oraz obligacjom korporacyjnym przypisywany jest rating podmiotu, którego ta ekspozycja dotyczy, zgodnie ze skalami ratingowymi opisanymi powyżej.

	31 grudnia 2015			31 grudnia 2014		
	wobec rządów i banków centralnych	wobec banków	Razem	wobec rządów i banków centralnych	wobec banków	Razem
A	15 908 337	0	15 908 337	12 332 163	0	12 332 163
A2	0	0	0	0	51	51
A3	0	775	775	0	587 361	587 361
B1	0	387 788	387 788	0	84 580	84 580
B2	0	51 606	51 606	0	63 399	63 399
B3	0	0	0	0	1	1
B4	0	3 944	3 944	0	24 604	24 604
B5	0	16 265	16 265	0	785	785
C	0	288	288	0	574	574
Ekspozycje bez ratingu	0	18 785	18 785	0	16 287	16 287
Razem	15 908 337	479 451	16 387 788	12 332 163	777 642	13 109 806

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

	31 grudnia 2015			31 grudnia 2014		
	wobec dużych przedsiębiorstw	wobec małych i średnich przedsiębiorstw	Razem	wobec dużych przedsiębiorstw	wobec małych i średnich przedsiębiorstw	Razem
1.5	0	0	0	14 250	0	14 250
2.0	15 443	0	15 443	0	0	0
4.5	3	0	3	0	0	0
6.1	4 372	0	4 372	10 840	0	10 840
6.2	35 091	0	35 091	54 367	0	54 367
6.3	20 925	0	20 925	40 039	0	40 039
6.4	9 699	0	9 699	7 173	0	7 173
6.5	246	0	246	0	0	0
2A	314	0	314	0	0	0
2B	0	0	0	550	0	550
3A	0	0	0	750	0	750
3B	11	0	11	0	0	0
4A	3 817	0	3 817	2 265	0	2 265
4B	385	2 720	3 105	660	1 214	1 874
4C	5 494	0	5 494	3 949	0	3 949
5A	4 714	0	4 714	9 137	0	9 137
5B	6 184	1 264	7 448	19 900	1 714	21 614
5C	16 093	0	16 093	41 200	0	41 200
6A	24 204	517	24 722	61 885	347	62 232
6B	243 008	409	243 417	7 380	295	7 675
6C	40 805	453	41 258	341 490	429	341 919
7A	8 467	57	8 524	9 078	884	9 962
7B	23 590	485	24 075	34 756	106	34 862
7C	427	112	539	2 042	19	2 061
8A	0	63	63	561	111	672
8B	59	59	118	1 936	0	1 936
8C	3	7	10	0	46	46
9A	0	0	0	4	0	4
9B	0	6	6	0	60	60
9C	0	0	0	4	0	4
10A	0	0	0	0	25	25
A3	0	0	0	2 657	0	2 657
B3	0	0	0	505	0	505
C2	25	0	25	368	0	368
C3	559	0	559	983	0	983
C4	804	0	804	4 376	0	4 376
C5	1 004	0	1 004	1 244	0	1 244
C6	320	0	320	264	0	264
C7	10	0	10	186	0	186
C8	178	0	178	50	0	50
C9	28	0	28	0	0	0
Ekspozycje bez ratingu	111 098	1 326	112 424	503	628	1 131
Razem	577 381	7 479	584 861	675 354	5 878	681 232

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Poniższa tabela prezentuje informację na temat koncentracji ryzyka kredytowego w poszczególnych branżach gospodarki w przypadku ekspozycji od Banku Centralnego, innych banków i klientów Banku.

Koncentracja zaangażowania wobec klientów według branż				
Nazwa branży	31 grudnia 2015		31 grudnia 2014	
	Kwota zaangażowania brutto	Udział w zaangażowaniu ogółem	Kwota zaangażowania brutto	Udział w zaangażowaniu ogółem
Gospodarstwa domowe	19 909 764	45,0%	18 776 108	43,2%
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych i motocykli	5 148 633	11,7%	5 410 884	12,4%
Przetwórstwo przemysłowe	4 685 669	10,7%	4 568 084	10,5%
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	3 407 422	7,7%	1 420 380	3,3%
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	3 374 734	7,6%	3 903 678	9,0%
Transport i gospodarka magazynowa	1 651 452	3,7%	1 488 809	3,4%
Budownictwo	1 269 961	2,9%	1 422 979	3,3%
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1 030 700	2,3%	1 161 922	2,7%
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	757 651	1,7%	564 893	1,3%
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	615 068	1,4%	474 300	1,1%
Informacja i komunikacja	580 996	1,3%	2 868 573	6,6%
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	489 311	1,1%	307 659	0,7%
Pozostałe	1 290 914	2,9%	1 128 752	2,6%
Razem	44 212 276	100%	43 497 020	100%

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Praktyki „forbearance”

W nawiązaniu do dokumentu 2012/853 wydanego przez Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych (ESMA) oraz instrukcji wydanych przez Europejski Urząd Nadzoru Bankowego w zakresie ujawnień dotyczących ekspozycji „forborne” Grupa wdrożyła proces klasyfikacji tego rodzaju ekspozycji.

Ekspozycje oznaczone jako „forborne” są to umowy kredytowe, w odniesieniu do których nastąpiła ugoda z dłużnikiem, który doświadcza lub wkrótce zacznie doświadczać trudności z wywiązywaniem się ze swoich zobowiązań finansowych. Przy czym ugoda dotyczy jednego z poniższych działań:

- zmiany dotychczasowych warunków umowy, z których – jak się uznaje – dłużnik nie może się wywiązać z powodu trudności finansowych („dług zagrożony”), prowadzących do niedostatecznej zdolności do obsługi długu, a która to zmiana nie miałaby miejsca, jeżeli dłużnik nie doświadczałby trudności finansowych;
- całkowitego lub częściowego refinansowania zagrożonej umowy dłużnej, które nie miałoby miejsca, gdyby dłużnik nie doświadczał trudności finansowych.

Ekspozycje przestają być wykazywane jako ekspozycje forborne, jeżeli spełnione są wszystkie poniższe warunki:

- umowę uznaje się za niezagrożoną, w tym w przypadku gdy została ona usunięta z kategorii umów zagrożonych po dokonaniu analizy sytuacji finansowej dłużnika, która wykazała, że umowa ta nie spełnia już warunków uznania jej za zagrożoną;
- od daty uznania ekspozycji wstrzymanej za niezagrożoną upłynął co najmniej dwuletni okres warunkowy;
- przez co najmniej połowę okresu warunkowego dokonywane były regularne płatności w wyższej niż nieznaczną łącznej kwocie z tytułu odsetek lub kwoty głównej;
- na koniec okresu warunkowego żadna z ekspozycji wobec dłużnika nie była przeterminowana o ponad 30 dni.

W przypadku, gdy ugoda skutkuje istotną zmianą warunków lub oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych, względem warunków rynkowych lub oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych z istniejącego aktywa finansowego, istniejące aktywo finansowe jest wyłączone z bilansu, a nowe aktywo finansowe jest ujmowane w bilansie, na dzień początkowego ujęcia, w wartości pomniejszonej o zaktualizowany odpis na utratę wartości z tytułu ryzyka kredytowego właściwy dla nowego aktywa. Różnica pomiędzy kwotami odpisów na ryzyko kredytowe odnoszona jest na rachunek zysków i strat. Ujęcie takie jest niezależne od zmiany lub braku zmiany formy prawnej transakcji i opiera się na jej treści ekonomicznej.

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

W odniesieniu do ekspozycji niedetalicznych zawarcie umowy forbearance, zamieniającej warunki umowne z uwagi na trudności finansowe dłużnika stanowi jedną z przesłanek do przeprowadzenia testu indywidualnej utraty wartości i skutkuje koniecznością przeprowadzenia analizy pod kątem utworzenia odpisów aktualizujących wartość ekspozycji z tytułu utraty wartości. Ekspozycje detaliczne oznakowane jako forborne, dla których rozpoznano przesłankę utraty wartości objęte są kolektywnym modelem utraty wartości.

Ekspozycje detaliczne oznakowane jako „forborne”, dla których nie jest rozpoznana przesłanka utraty wartości, objęte są modelem IBNR. Szczegóły kalkulacji utraty wartości ekspozycji kredytowych zostały zaprezentowane w nocie 2.9 do sprawozdania finansowego.

Poniższa tabela przedstawia wartość ekspozycji „forborne”:

Wartość ekspozycji "forborne"				
31 grudnia 2015	Wartość brutto	Odpis	Wartość netto	Wartość zabezpieczeń otrzymanych
Ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości	953 733	28 478	925 255	590 092
Nieprzeterminowane	645 091	13 989	631 101	398 119
Klienci indywidualni	242 071	2 152	239 919	119 837
Klienci mikro	137 912	678	137 234	119 307
Duże przedsiębiorstwa	255 430	10 664	244 766	153 744
Małe i średnie przedsiębiorstwa	9 677	496	9 182	5 231
Przeterminowane	308 643	14 489	294 154	191 972
Klienci indywidualni	169 774	7 190	162 584	81 761
Klienci mikro	71 953	2 729	69 224	52 312
Duże przedsiębiorstwa	63 302	4 328	58 974	55 580
Małe i średnie przedsiębiorstwa	3 614	242	3 372	2 320
Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	1 009 117	491 992	517 125	465 662
Analizowane grupowo	276 839	127 992	148 847	159 859
Klienci indywidualni	132 592	70 169	62 423	62 377
Klienci mikro	143 357	57 342	86 015	97 170
Duże przedsiębiorstwa	890	481	409	312
Analizowane indywidualnie	732 277	364 000	368 278	305 803
Klienci indywidualni	22 634	12 328	10 306	8 868
Klienci mikro	30 674	18 166	12 508	11 743
Duże przedsiębiorstwa	659 210	318 736	340 474	280 228
Małe i średnie przedsiębiorstwa	19 760	14 770	4 990	4 965
Razem	1 962 850	520 470	1 442 380	1 055 754

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Wartość ekspozycji "forborne"				
31 grudnia 2014	Wartość brutto	Odpis	Wartość netto	Wartość zabezpieczeń otrzymanych
Ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości	1 398 400	40 569	1 357 831	849 590
Nieprzeterminowane	1 093 096	18 590	1 074 505	673 203
Klienci indywidualni	144 189	2 653	141 536	57 477
Klienci mikro	142 462	2 335	140 126	79 047
Duże przedsiębiorstwa	793 019	13 074	779 945	528 287
Małe i średnie przedsiębiorstwa	13 426	528	12 898	8 391
Przeterminowane	305 304	21 978	283 326	176 387
Klienci indywidualni	147 883	9 813	138 070	62 319
Klienci mikro	86 811	7 615	79 195	45 396
Duże przedsiębiorstwa	66 041	4 304	61 737	65 366
Małe i średnie przedsiębiorstwa	4 569	246	4 323	3 307
Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	1 110 493	518 452	592 042	428 438
Analizowane grupowo	257 814	119 382	138 432	132 176
Klienci indywidualni	120 934	65 795	55 139	51 515
Klienci mikro	134 532	53 137	81 395	78 842
Duże przedsiębiorstwa	2 348	451	1 897	1 820
Analizowane indywidualnie	852 679	399 069	453 610	296 261
Klienci indywidualni	14 040	4 468	9 573	0
Klienci mikro	19 180	13 505	5 675	944
Duże przedsiębiorstwa	794 074	363 533	430 541	290 666
Małe i średnie przedsiębiorstwa	25 385	17 563	7 821	4 652
Razem	2 508 893	559 020	1 949 873	1 278 028

W kategorii Ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości zaprezentowano kredyty z rozpoznaną przesłanką utraty wartości w wysokości: wartość brutto 330 996 (w 2014 275 381 tys. zł), odpis z tytułu utraty wartości 15 657 (w 2014 12 205 tys. zł.)

Poniższa tabela przedstawia udział ekspozycji „forborne” w portfelu kredytowym:

Wartość netto ekspozycji				
31 grudnia 2015	Forborne	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	Udział %	Forborne w okresie warunkowym*
Klienci indywidualni	475 233	19 304 302	2%	287 811
Klienci mikro	304 981	5 406 406	6%	141 202
Duże przedsiębiorstwa	644 623	12 448 416	5%	263 849
Małe i średnie przedsiębiorstwa	17 543	2 025 418	1%	4 570
Sektor publiczny	0	21 583	0%	0
Razem	1 442 380	39 206 125	4%	697 432

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Wartość netto ekspozycji				
31 grudnia 2014	Forborne	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	Udział %	Forborne w okresie warunkowym*
Klienci indywidualni	344 318	18 133 192	2%	146 504
Klienci mikro	306 391	4 960 867	6%	90 390
Duże przedsiębiorstwa	1 274 120	15 008 524	8%	643 634
Małe i średnie przedsiębiorstwa	25 043	1 687 071	1%	8 705
Sektor publiczny	0	29 644	0%	0
Razem	1 949 873	39 819 298	5%	889 232

* Do klasy "Okres warunkowy" Grupa klasyfikuje ekspozycje, dla których w przeszłości zastosowano udogodnienia, a które obecnie znajdują się w okresie obserwacji przed pełnym uzdrowieniem.

Poniższa tabela przedstawia ekspozycje „forborne” według okresów przeterminowania:

Wartość brutto ekspozycji "forborne"	Okres przeterminowania						Razem
	Nieprzeterminowane	Poniżej 30 dni	Powyżej 30 dni poniżej 90 dni	Powyżej 90 dni poniżej 180 dni	Powyżej 180 dni poniżej 1 roku	Powyżej 1 roku	
Stan na 31 grudnia 2015							
Ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości	645 090	151 470	134 540	617	865	21 152	953 733
Klienci indywidualni	242 071	95 548	74 169	0	0	56	411 845
Klienci mikro	137 912	42 229	29 725	0	0	0	209 866
Duże przedsiębiorstwa	255 429	13 302	30 206	0	278	19 516	318 731
Małe i średnie przedsiębiorstwa	9 677	391	440	617	587	1 580	13 291
Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	407 573	28 698	41 723	60 107	16 265	454 751	1 009 117
Klienci indywidualni	15 604	11 636	23 671	12 785	3 232	88 300	155 227
Klienci mikro	9 055	16 149	13 175	8 601	5 578	121 471	174 030
Duże przedsiębiorstwa	375 044	162	4 877	34 471	6 807	238 738	660 099
Małe i średnie przedsiębiorstwa	7 869	751	0	4 250	648	6 242	19 761
Razem	1 052 662	180 168	176 263	60 724	17 131	475 903	1 962 850

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Wartość brutto ekspozycji "forborne"	Okres przeterminowania						Razem
	Nieprzeterminowane	Poniżej 30 dni	Powyżej 30 dni poniżej 90 dni	Powyżej 90 dni poniżej 180 dni	Powyżej 180 dni poniżej 1 roku	Powyżej 1 roku	
Stan na 31 grudnia 2014							
Ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości	1 093 095	143 878	90 615	5 500	4 549	60 763	1 398 400
Klienci indywidualni	144 189	95 782	50 290	1 664	147	0	292 072
Klienci mikro	142 461	46 771	40 040	0	0	0	229 272
Duże przedsiębiorstwa	793 019	74	1	3 107	4 212	58 647	859 060
Małe i średnie przedsiębiorstwa	13 426	1 250	284	729	189	2 116	17 996
Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	390 879	25 041	60 824	56 943	52 345	524 461	1 110 493
Klienci indywidualni	7 314	9 502	17 625	23 825	3 763	72 945	134 974
Klienci mikro	10 103	13 016	11 461	11 283	11 014	96 835	153 712
Duże przedsiębiorstwa	362 345	2 096	31 575	19 694	35 563	345 149	796 422
Małe i średnie przedsiębiorstwa	11 117	427	164	2 141	2 004	9 532	25 385
Razem	1 483 974	168 919	151 439	62 443	56 894	585 225	2 508 893

Poniższa tabela przedstawia zmianę wartości bilansowych kredytów i pożyczek udzielonych klientom podlegających forbearance na początek i na koniec roku:

	Za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015
Wartość bilansowa netto na początek okresu	1 848 130
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	102 971
Wartość brutto kredytów i pożyczek wyłączonych w okresie	-1 117 183
Wartość brutto kredytów i pożyczek nowo ujętych w okresie	720 719
Inne zmiany/spląty	-112 257
Wartość bilansowa netto na koniec okresu	1 442 380

Limity koncentracji

W celu dywersyfikacji ryzyka kredytowego Jednostka Dominująca wprowadziła odpowiednie do skali i złożoności działalności limity wewnętrzne ograniczające poziom portfela kredytowego. Limity wprowadzone zostały dla potrzeb kontroli wewnętrznej i zarządzania ekspozycją na ryzyko poprzez regularny system monitorowania.

Zarząd Jednostki Dominującej zatwierdza limity koncentracji dotyczące portfela kredytowego określone w regulacjach wewnętrznych.

Jednostka Dominująca monitoruje także wykorzystanie limitu koncentracji zaangażowań wynikającego z art. 395 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 r. dotyczącego ekspozycji wobec pojedynczego klienta lub grupy powiązanych klientów.

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Wartość dopuszczalnego limitu koncentracji względem pojedynczego klienta lub grupy klientów kształtowała się na następującym poziomie:

Dopuszczalny limit koncentracji	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Limit koncentracji zaangażowań (25% f.w.)	1 456 779	1 373 663

Grupa nie posiada zaangażowań przekraczających powyższe limity.

Zaangażowanie wobec jednego kredytobiorcy podlega dalszym ograniczeniom w formie szczegółowych limitów dotyczących narażenia na ryzyko oraz dzienne limity ryzyka dostaw dotyczące pozycji takich jak walutowe kontrakty terminowe. Faktyczna ekspozycja na ryzyko jest codziennie porównywana z dopuszczalnym limitem.

Poniżej zaprezentowano ekspozycje wobec klientów przekraczające wartość 10% funduszy własnych Jednostki Dominującej (582 711 tys. zł). Zostały one zaprezentowane w oparciu o zaangażowania względem pojedynczego klienta oraz grup powiązanych klientów w wartości bez uwzględniania pomniejszych z tytułu zastosowania technik redukcji ryzyka kredytowego ani wyłączeń określonych w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 r. Zestawienie uwzględnia również ekspozycje w stosunku do Rządów i Banków Centralnych oraz innych banków.

31 grudnia 2015				
Nr klienta	Nazwa kredytobiorcy	Wartość zaangażowania	Podmiot/Grupa	Udział procentowy
1	Kredytobiorca 1	12 146 112	Podmiot	208%
2	Kredytobiorca 2	4 140 150	Grupa	71%
3	Kredytobiorca 3	3 993 673	Podmiot	69%
4	Kredytobiorca 4	703 792	Grupa	12%

31 grudnia 2014				
Nr klienta	Nazwa kredytobiorcy	Wartość zaangażowania	Podmiot/Grupa	Udział procentowy
1	Kredytobiorca 1	9 699 462	Podmiot	177%
2	Kredytobiorca 2	6 222 699	Grupa	113%
3	Kredytobiorca 3	6 037 693	Podmiot	110%
4	Kredytobiorca 4	705 512	Grupa	13%

Zaangażowania wobec podmiotów nr 1, 2 i 3 na 31 grudnia 2015 roku dotyczą Narodowego Banku Polskiego i Skarbu Państwa i nie są objęte ograniczeniem łącznego zaangażowania do wysokości 25% funduszy własnych (na mocy art. 400 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 r.). Zaangażowania wobec wszystkich tych podmiotów po zastosowaniu wyłączeń określonych w art. 400 Rozporządzenia są na poziomie poniżej dopuszczalnego limitu koncentracji zaangażowań, czyli poniżej 25% funduszy własnych Grupy.

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Portfel kredytów detalicznych zabezpieczonych hipotecznie denominowanych w walutach obcych

Portfel kredytów hipotecznych denominowanych w CHF stanowi istotny element zarządzania ryzykiem kredytowym w Jednostce Dominującej z uwagi na swoją wartość i udział w portfelu kredytowym Jednostki Dominującej. Udział kredytów denominowanych w CHF stanowił na koniec 2015 r. 65.55% wszystkich kredytów hipotecznych Jednostki Dominującej, z czego 63.09% przypadało na klientów indywidualnych oraz 2.46% stanowiły kredyty wobec mikroprzedsiębiorstw. Poniższe zestawienie przedstawia wartość portfela kredytów zabezpieczonych hipotecznie w Jednostce Dominującej w podziale na waluty ze wskazaniem segmentów klientów indywidualnych oraz mikroprzedsiębiorstw według stanu na 31 grudnia 2014 r. oraz 31 grudnia 2015 r.

Kredyty zabezpieczone hipotecznie w podziale na waluty	Na dzień 31.12.2015, CHF/PLN fx=3,9		Na dzień 31.12.2014, CHF/PLN fx=3,5	
	Wartość ekspozycji bilansowej brutto	Udział w portfelu hipotecznym	Wartość ekspozycji bilansowej brutto	Udział w portfelu hipotecznym
Klienci indywidualni				
PLN	1 708 456	9.27%	1 266 279	7.19%
EUR	3 754 023	20.36%	3 996 779	22.68%
CHF	11 629 234	63.09%	11 022 433	62.55%
USD	5 572	0.03%	4 077	0.02%
Razem	17 097 285	92.75%	16 289 569	92.45%
Klienci mikro				
PLN	787 747	4.27%	718 664	4.08%
EUR	95 002	0.52%	119 907	0.68%
CHF	454 018	2.46%	492 356	2.79%
Razem	1 336 767	7.25%	1 330 927	7.55%
Razem				
PLN	2 496 204	13.54%	1 984 943	11.26%
EUR	3 849 025	20.88%	4 116 687	23.36%
CHF	12 083 252	65.55%	11 514 788	65.35%
USD	5 572	0.03%	4 077	0.02%
Razem	18 434 051	100.00%	17 620 496	100.00%

Jednostka Dominująca nie prowadzi sprzedaży kredytów zabezpieczonych hipotecznie w CHF, więc wzrost wartości tego portfela był efektem głównie wzrostu kursu walutowego, widoczny był natomiast pewien wzrost sprzedaży kredytów w PLN.

Średnie LTV na portfelu kredytów zabezpieczonych hipotecznie denominowany w walutach obcych na 31 grudnia 2015 wynosiło 125,69% (na 31 grudnia 2014 117,96%).

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Tabela poniżej pokazuje jakość portfela kredytów zabezpieczonych na nieruchomości wobec klientów indywidualnych, wyrażoną w liczbie dni opóźnienia (DPD).

Waluta	Bez przeterminowania	Przedziały prze terminowania (DPD)			Razem
		<1 - 90>	<91 - 180>	pow. 180	
PLN	1 149 707	92 357	6 812	459 580	1 708 456
CHF	10 423 555	1 054 312	48 982	102 385	11 629 234
EUR	3 582 608	158 602	8 908	3 906	3 754 023
USD	5 572	0	0	0	5 572
Razem	15 161 442	1 305 271	64 702	565 871	17 097 285

Obraz struktury prze terminowania w podziale na waluty jest zaburzony procesem przewalutowywania na PLN kredytów w walutach obcych w momencie wypowiedzenia umowy (m.in. z powodu braku spłat).

Proponowane rozwiązania systemowych związanych z ryzykiem walutowym portfeli denominowanych w CHF, przedstawiane przez różne organy państwowe i nadzorcze, mogą mieć negatywny wpływ na wyniki finansowe i kapitały własne Jednostki Dominującej.

44. Ryzyko utraty płynności

Podstawowym celem systemu zarządzania ryzykiem płynności jest takie kształtowanie struktury sprawozdania z sytuacji finansowej Grupy, które umożliwia realizację określonych w planie finansowym celów dochodowych przy jednoczesnym utrzymaniu ciągłej zdolności terminowego wywiązywania się Grupy ze zobowiązań oraz zachowaniu nałożonych limitów ryzyka płynności, zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych (regulacyjnych).

Zarządzanie bieżącą, śróddzienną płynnością Grupy prowadzone jest przez Departament Zarządzania Aktywami i Pasywami.

Poziom ponoszonego przez Grupę średnio- i długoterminowego ryzyka płynności oceniany jest na podstawie raportów płynności.

Raporty płynności informują o wysokości luki płynności (statyczna analiza luki płynności), czyli o niedopasowaniu pomiędzy terminami zapadalności aktywów i terminami wymagalności pasywów w poszczególnych przedziałach czasowych, na podstawie poziomu osiąganych wskaźników płynności, które pokazują stosunek skumulowanych wpływów do skumulowanych wypływów w danym okresie czasu.

Raporty sporządzane są dla pozycji bilansowych i pozabilansowych w PLN i w podstawowych walutach obcych, tj. EUR, USD, CHF, JPY i GBP oraz w pozostałych walutach obcych łącznie. Raporty uwzględniają elementy modelowania w zakresie zachowania rynku finansowego i klientów Grupy (m.in. odnawianie depozytów, osad na rachunkach bieżących, prawdopodobieństwo realizacji zobowiązań pozabilansowych, rezerwę obowiązkową, uwzględnienie korekty należności z tytułu zidentyfikowanej utraty wartości).

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Zarządzanie średnio- i długoterminowym ryzykiem płynności realizowane jest w Grupie przez Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami (ALCO), który ustala pożądaną strukturę bilansu Grupy poprzez system limitów obejmujących, m.in. wielkość luki płynności, stopień koncentracji depozytów, stosunek wartości portfela kredytowego do depozytów.

Departament Zarządzania Aktywami i Pasywami prowadzi działalność na rynku finansowym, odpowiednio kształtując portfel aktywów i pasywów tak, aby zachowane zostały wymagane poziomy limitów ryzyka płynności. Polityka cenowa i produktowa Grupy jako instrument mający wpływ na strukturę bilansu Grupy jest również narzędziem wykorzystywanym do zarządzania ryzykiem płynności.

Grupa dokonuje również kalkulacji na bazie dziennej nadzorczych miar płynności zgodnie z wymaganiami Uchwały Nr 386/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z późniejszymi zmianami. Są to:

- miary płynności krótkoterminowej,
- miary płynności długoterminowej.

Analizę wymagalności zobowiązań finansowych w postaci niezdyktowanych przepływów środków pieniężnych prezentuje poniższe zestawienie:

31 grudnia 2015			Przepływy pieniężne kontraktowe				Razem
Rodzaj zobowiązania	Wartość nominalna	Wartość księgowa	poniżej 3 miesięcy	od 3 do 12 miesięcy	od 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	
Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	1 540 544	1 478 611	200 365	169 544	949 396	10 027	1 329 332
Wpływy	30 934 565	0	22 298 619	2 701 376	6 227 346	11 747	31 239 088
Wypływy	32 475 109	0	22 498 984	2 870 920	7 176 742	21 774	32 568 419
Zobowiązania finansowe	53 550 160	53 647 138	35 892 979	9 989 394	8 096 496	943 890	54 922 759
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	13 083 000	13 088 797	2 753 474	4 064 115	6 642 775	263 536	13 723 900
w tym kredyty otrzymane	12 608 303	12 610 007	2 264 391	4 031 011	6 629 628	263 536	13 188 567
Zobowiązania wobec klientów	37 676 274	37 762 146	32 680 607	5 381 280	70 598	295	38 132 780
Zobowiązania podporządkowane	724 455	724 789	9 526	28 577	247 728	679 666	965 496
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	1 753 700	1 758 677	182 813	471 685	1 133 354	0	1 787 852
Pozostałe zobowiązania finansowe	312 731	312 729	266 559	43 738	2 042	392	312 731
Udzielone zobowiązania gwarancyjne	1 882 927	0	0	1 882 927	0	0	1 882 927
Udzielone zobowiązania finansowe	8 123 825	0	83 336	3 637 258	4 403 231	0	8 123 825

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

31 grudnia 2014		Przepływy pieniężne kontraktowe					
Rodzaj zobowiązania	Wartość nominalna	Wartość księgowa	poniżej 3 miesięcy	od 3 do 12 miesięcy	od 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	953 441	1 124 302	509 515	340 428	202 052	114 435	1 166 430
Wpływy	27 313 337	-	17 541 511	4 093 644	3 699 251	2 039 408	27 373 813
Wypływy	28 266 881	-	18 051 129	4 434 072	3 901 303	2 153 842	28 540 346
Zobowiązania finansowe	50 900 092	50 665 016	33 326 595	11 366 414	6 190 437	1 009 461	51 892 907
<i>Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych</i>	16 381 762	16 069 669	3 581 486	7 040 169	5 326 817	638 521	16 586 993
<i>w tym kredyty otrzymane</i>	13 157 060	13 158 967	1 812 289	5 484 023	5 190 108	938 616	13 425 036
<i>Zobowiązania wobec klientów</i>	32 803 567	32 878 290	29 397 599	3 933 835	81 316	1 256	33 414 006
<i>podporządkowane</i>	319 673	320 006	3 755	11 265	68 169	351 487	434 677
<i>Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów</i>	1 134 434	1 136 394	128 197	365 508	702 868	0	1 196 574
<i>Pozostałe zobowiązania finansowe</i>	260 657	260 657	215 558	15 636	11 266	18 197	260 657
Udzielone zobowiązania gwarancyjne	2 021 907	-	1 984	2 019 923	0	0	2 021 907
Udzielone zobowiązania finansowe	4 478 751	-	24 004	1 970 057	2 484 690	0	4 478 751

Poniższa tabela przedstawia skumulowaną lukę kontraktową płynności Grupy z uwzględnieniem transakcji pozabilansowych (bez linii kredytowych).

	do 1 miesiąca	do 3 miesięcy	do 12 miesięcy	do 2 lat	do 3 lat	do 5 lat	do 20 lat
31 grudnia 2015	-3 702 518	-11 000 766	-17 320 105	-18 291 576	-17 251 091	-12 370 669	209 470
31 grudnia 2014	-2 705 121	-12 377 383	-14 218 396	-15 508 933	-14 778 638	-12 295 993	105 923

W przedziale do „1 miesiąca” Grupa prezentuje zobowiązania wobec klientów z tytułu rachunków bieżących.

Istotą działania Grupy jest transformacja terminów zapadalności po stronie aktywnej i pasywnej sprawozdania z sytuacji finansowej, tak aby uwzględnić preferencje klientów składających depozyty i zaciągających kredyty, przy akceptowalnym poziomie ryzyka mitygowanym poprzez średnio- i długoterminowe finansowanie pozyskiwane na rynku hurtowym.

Struktura terminów zapadalności aktywów i zobowiązań oraz zdolność do zastąpienia, po możliwym do przyjęcia koszcie, oprocentowanych zobowiązań z chwilą osiągnięcia terminu wymagalności, stanowią istotne elementy oceny płynności Grupy oraz jej narażenia na zmiany stóp procentowych i kursów wymiany walut.

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

45. Pozostałe ryzyka rynkowe

45.1. Ryzyko rynkowe

Ryzyko rynkowe wynika z otwartych pozycji w produktach procentowych, walutowych i kapitałowych, które narażone są na zmiany wartości na rynku. Grupa stosuje dla potrzeb konstrukcji limitów ryzyka metody symulacyjne, metody oparte na wartości punktu bazowego oraz metody oparte na wartości pozycji netto.

Proces zarządzania ryzykiem rynkowym podlega ciągłej ocenie oraz ewolucji w celu dostosowania go do zmieniających się warunków rynkowych.

Na proces zarządzania składają się:

- identyfikacja czynników ryzyka,
- pomiar ryzyka,
- monitorowanie ryzyka,
- raportowanie ryzyka.

45.2. Ryzyko walutowe

Ryzyko walutowe to ryzyko zmiany wartości poszczególnych instrumentów finansowych spowodowanych fluktuacjami kursów walutowych. Z uwagi na prowadzoną działalność Grupa narażona jest na wpływ wahań kursowych na swoją sytuację finansową i przepływy pieniężne.

Ryzyko walutowe rozumiane jako prawdopodobieństwo wystąpienia straty jest uzależnione od:

- zmienności kursów walutowych,
- niedopasowania należności i zobowiązań walutowych.

Podstawowym celem zarządzania ryzykiem walutowym jest ustalenie obszarów ryzyka walutowego i podejmowanie działań mających na celu ograniczenie ryzyka walutowego do akceptowanych przez Grupę rozmiarów.

W celu zarządzania ryzykiem walutowym w Grupie stworzony został system limitów ryzyka rynkowego. W ramach podziału kompetencji w procesie zarządzania ryzykiem, Zarząd Jednostki Dominującej ustala w Polityce Zarządzania Aktywami i Pasywami poziom ogólnego apetytu na ryzyko walutowe, uwzględniając założenia budżetowe oraz wpływ potencjalnych strat na kapitał Grupy.

Polityka Grupy w zakresie zarządzania ryzykiem walutowym zakłada posiadanie niewielkiej pozycji walutowej, która pozwala na oferowanie klientom konkurencyjnych warunków cenowych. Ryzyko walutowe jest nieistotne – wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka walutowego wynosi 766 tys. zł. Grupa w procesie zarządczym stosuje metody symulacyjne, wykorzystując do kalkulacji i pomiaru poziomu zagrożenia na ryzyko walutowe metodę wartości zagrożonej (VaR).

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Szczegółowe wartości poszczególnych limitów ustalane są następnie przez Komitet ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami i obejmują one:

- limity poziomu maksymalnej, otwartej pozycji walutowej overnight dla każdej waluty,
- limity poziomu maksymalnej, otwartej pozycji we współczynnikach greckich dla każdej pary walutowej,
- limity poziomu całkowitej otwartej pozycji walutowej overnight i intraday dla wszystkich walut łącznie,
- limit poziomu wartości zagrożonej, wyznaczonej dla 1-dniowego horyzontu utrzymania pozycji oraz poziomu ufności 99%. Wartość zagrożona wyznaczana jest metodą wariancji-kowariancji,
- miesięczne, kwartalne i roczne limity maksymalnej straty.

Wysokość ponoszonego przez Jednostkę Dominującą ryzyka walutowego, mierzonego metodą VaR zgodnie z powyżej opisanymi parametrami, prezentuje poniższa tabela:

Wartość zagrożona	31 grudnia 2015			31 grudnia 2014	
	Min.	Max.	Średnia	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
ryzyko walutowe	13	519	126	221	174

Ponadto, dla potrzeb obliczania wymogu z tytułu ekspozycji na ryzyko walutowe wykorzystywana jest tzw. metoda podstawowa wyznaczająca dopuszczalne granice ekspozycji na ryzyko niedopasowania należności i zobowiązań walutowych (tzw. pozycja całkowita) w odniesieniu do funduszy własnych Grupy.

Raporty dzienne dotyczące pozycji walutowej Grupy obejmujące analizę działalności walutowej w kontekście przestrzegania obowiązujących norm ostrożnościowych (limitów) oraz wyników ekonomicznych przedstawiane są dyrektorom jednostek organizacyjnych odpowiedzialnym za zarządzanie oraz kontrolę ryzyka oraz członkom Zarządu Jednostki Dominującej.

Na dzień 31 grudnia 2015 i 31 grudnia 2014 roku została przeprowadzona analiza wpływu zmiany kursów walutowych na pozycję walutową Grupy dla trzech walut obcych (EUR, CHF, USD) w przypadku których otwarta pozycja walutowa Grupy jest największa. Wyniki tej analizy są przedstawione w tabeli poniżej (w tys. złotych):

31 grudnia 2015	Pozycja bazowa	Pozycja przy zmianie kursu o -50 pkt	Pozycja przy zmianie kursu o +50 pkt	Wpływ na wynik przy zmianie kursu o -50 pkt	Wpływ na wynik przy zmianie kursu o +50 pkt
EUR	27 555	27 522	27 589	-33	33
USD	4 244	4 240	4 250	-5	5
CHF	16 982	16 960	17 004	-22	22
Razem				-60	60

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

31 grudnia 2014	Pozycja bazowa	Pozycja przy zmianie kursu o -50 pkt	Pozycja przy zmianie kursu o +50 pkt	Wpływ na wynik przy zmianie kursu o -50 pkt	Wpływ na wynik przy zmianie kursu o +50 pkt
EUR	7 421	7 413	7 429	-8	8
USD	-13 325	-13 307	-13 344	18	-19
CHF	5 375	5 369	5 383	-7	8
Razem				3	-3

Przy założeniu że kursy walut jednocześnie spadną o 50 punktów bazowych, długa pozycja walutowa netto Grupy spadnie o 60 tys. PLN, natomiast przy wzroście kursów walut o 50 punktów bazowych krótka pozycja walutowa netto Grupy wzrośnie o 60 tys. PLN.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku długa pozycja walutowa netto Grupy wynosiła 50 276 tys. zł, co stanowi 0,86 % funduszy własnych Grupy (na dzień 31 grudnia 2014 r. długa pozycja walutowa netto Grupy wynosiła 14 706 tys. zł, co stanowi 0,27 % funduszy własnych Grupy). Poniższa tabela przedstawia podział pozycji bilansowych i pozabilansowych Grupy według poszczególnych walut.

Aktywa, zobowiązania i pozycje pozabilansowe w walutach oraz pozycja walutowa Grupy					
31 grudnia 2015	EUR	USD	CHF	Pozostałe	Razem
Składniki pozycji walutowej - aktywa	11 111 882	616 960	12 401 741	252 526	24 383 110
Składniki pozycji walutowej - pasywa	11 727 413	1 980 337	3 209 911	332 488	17 250 149
Składniki pozycji walutowej pozabilansowe – kwoty do otrzymania	16 829 196	22 105 727	1 205 429	658 354	40 798 706
Składniki pozycji walutowej pozabilansowe – kwoty do wydania	16 186 110	20 738 106	10 380 277	576 899	47 881 392
Pozycja walutowa netto długa (+)	27 555	4 244	16 982	1 494	50 276
Pozycja walutowa netto krótka (-)	0	0	0	0	0

Aktywa, zobowiązania i pozycje pozabilansowe w walutach oraz pozycja walutowa Grupy					
31 grudnia 2014	EUR	USD	CHF	Pozostałe	Razem
Składniki pozycji walutowej - aktywa	11 670 543	841 111	11 782 222	364 344	24 658 221
Składniki pozycji walutowej - pasywa	10 835 238	1 899 302	3 885 127	337 390	16 957 057
Składniki pozycji walutowej pozabilansowe – kwoty do otrzymania	11 662 245	14 274 956	2 029 349	423 686	28 390 237
Składniki pozycji walutowej pozabilansowe – kwoty do wydania	12 490 130	13 230 091	9 921 069	448 731	36 090 020
Pozycja walutowa netto długa (+)	7 421	0	5 375	1 909	14 706
Pozycja walutowa netto krótka (-)	0	13 325	0	0	13 325

45.3. Ryzyko zmiany stopy procentowej dla przepływów pieniężnych i wartości godziwej

Ryzyko stopy procentowej jest spowodowane faktem, że możliwe zmiany stóp procentowych na rynku mogą mieć wpływ na przyszłe przepływy pieniężne lub też na wartość godziwą posiadanych przez Grupę instrumentów finansowych.

Identyfikacja obszarów, w których Grupa jest narażona na ryzyko stopy procentowej oraz kształtowanie struktury bilansu w sposób pozwalający na maksymalizację wyniku odsetkowego są głównymi celami zarządzania ryzykiem stopy procentowej.

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Polityka Grupy w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej zakłada istnienie w Grupie systemu wewnętrznych cen transferowych, w ramach którego jednostki biznesowe nie podejmujące na własny rachunek ryzyka stopy procentowej przekazują je do jednostek odpowiedzialnych za jego centralne zarządzanie.

W celu zarządzania ryzykiem stopy procentowej w Grupie stworzony został system limitów ryzyka rynkowego. W ramach podziału kompetencji w procesie zarządzania ryzykiem, Zarząd Jednostki Dominującej ustala w Polityce Zarządzania Aktywami i Pasywami poziom ogólnego apetytu na ryzyko stopy procentowej, uwzględniając założenia budżetowe oraz wpływ potencjalnych strat na kapitał Grupy.

Szczegółowe wartości poszczególnych limitów ustalane są następnie przez Komitet ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami i obejmują one:

- limity poziomu maksymalnej, otwartej pozycji na stopie procentowej mierzonej jako wartość zmiany wartości godziwej przy wzroście rynkowych stóp procentowych o 1 punkt bazowy.
Wartości limitów są zdywersyfikowane ze względu na źródło ekspozycji (księga bankowa i handlowa), jej walutę oraz przedział czasowy zgodnie z obowiązującą w Grupie siatką terminów przeszacowania,
- limity poziomu wartości zagrożonej, wyznaczonej osobno dla portfela bankowego i handlowego, przy założeniu 1-dniowego horyzontu utrzymania pozycji oraz poziomu ufności 99%. Wartość zagrożona wyznaczana jest metodą wariancji-kowariancji, przy czym Grupa nie posiada otwartych pozycji stopy procentowej w instrumentach o nieliniowym profilu ryzyka,
- miesięczne, kwartalne i roczne limity maksymalnej straty.

Wszystkie limity związane z ryzykiem stopy procentowej monitorowane są przez Departament Zarządzania Ryzykiem. Pomiar ryzyka prowadzony jest w cyklu dziennym. Dienne raporty z wykorzystaniem poszczególnych limitów ryzyka rozsyłane są w formie elektronicznej do merytorycznych komórek organizacyjnych Jednostki Dominującej oraz nadzorujących je członków Zarządu.

Za okresową kontrolę zarządzania ryzykiem stóp procentowych odpowiedzialny jest Komitet ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami (ALCO). ALCO na swych comiesięcznych posiedzeniach dokonuje oceny poziomu ryzyka, na które Grupa jest narażona i w razie konieczności zobowiązuje właściwe jednostki do podjęcia odpowiednich kroków w celu jego ograniczenia.

Grupa prowadzi wyodrębnione księgi bankową oraz handlową. Zgodnie z Zarządzeniem Zarządu Jednostki Dominującej dotyczącym szczegółowych zasad wyodrębniania księgi handlowej, zaliczane są do niej:

- operacje zawierane z zamiarem uzyskania korzyści finansowych na tej operacji w krótkim okresie wynikających ze zmian parametrów rynkowych, w szczególności kursów walutowych i stóp procentowych,

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

- wszystkie operacje zabezpieczające ryzyko operacji zaliczanych do portfela handlowego,
- wewnętrzne instrumenty zabezpieczające, które mitygują ryzyka portfela bankowego.

W ramach księgi handlowej z uwagi na niejednorodność ryzyk zawieranych operacji wyodrębnione zostały portfele, które umożliwiają monitorowanie pozycji oraz limitów na poszczególnych typach operacji.

Dla potrzeb obliczania wymogu z tytułu ekspozycji na ryzyko stopy procentowej w księdze handlowej Grupa stosuje metodę średniego, zaktualizowanego okresu zwrotu. Operacje niezakwalifikowane do księgi handlowej, zawierają się w księdze bankowej.

Poniższa tabela prezentuje poziom narażenia Jednostki Dominującej na ryzyko stopy procentowej, w podziale na księgę bankową i handlową, mierzonego jako wartość zmiany wartości godziwej przy wzroście rynkowych stóp procentowych o 1 punkt procentowy. Wartości w poszczególnych przedziałach prezentowane są jako wartości bezwzględne w celu pokazania ogólnego poziomu narażenia na ryzyko stopy procentowej, niezależnie od kierunku zajmowanej pozycji.

31 grudnia 2015					31 grudnia 2014			
	Min.	Max.	Średnia	Stan na 31 grudnia	Min.	Max.	Średnia	Stan na 31 grudnia
Księga bankowa								
<1Y	67	3 176	2 154	2 111	1	2 355	544	2 355
1 – 3Y	5	630	106	93	2	617	94	71
>3Y	4	643	66	92	28	153	100	142
Księga handlowa								
<1Y	0	184	46	24	0	132	38	0
1 – 3Y	2	259	79	109	0	180	67	35
>3Y	1	201	70	58	0	149	40	69

Następna tabela prezentuje poziom narażenia Jednostki Dominującej na ryzyko stopy procentowej, w podziale na księgę bankową i handlową, mierzonego za pomocą wartości zagrożonej, zgodnie z opisanymi powyżej, zdefiniowanymi w systemie limitów parametrami modeli.

31 grudnia 2015				31 grudnia 2014	
	Min.	Max.	Średnia	Stan na 31 grudnia	Stan na 31 grudnia
Księga bankowa	1 762	6 530	3 818	4 849	5 836
Księga handlowa	173	1 702	633	357	645

Jednostka Dominująca wyznacza również miarę Earnings-at-Risk, która prezentuje wrażliwość wyniku odsetkowego w rocznym horyzoncie czasu przy założeniu natychmiastowej i identycznej dla wszystkich walut zmiany rynkowych stóp procentowych o 100 punktów bazowych, utrzymującej się w okresie trwania symulacji. Wynik tak przeprowadzonego pomiaru za koniec roku 2015 wykazał wpływ na wynik odsetkowy w kwocie 169 059 tys. zł, co stanowi 3% funduszy własnych Jednostki Dominującej uwzględnianych w kalkulacji współczynnika kapitałowego wobec 83 319 tys. zł za rok poprzedni, co stanowiło 1,5% funduszy.

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Poniżej przedstawiono analizę wrażliwości aktywów, zobowiązań i pozycji pozabilansowych na zmiany stóp procentowych. Tabela ta przedstawia aktywa i zobowiązania Grupy według wartości bilansowej w podziale według wcześniejszego z dwóch terminów: zmiany oprocentowania przewidzianej w umowie lub terminu wymagalności.

Wycena pochodnych instrumentów finansowych, które są wykorzystywane przede wszystkim w celu obniżania poziomu ekspozycji Grupy na zmiany stóp procentowych, ujęta jest w Pochodnych instrumentach finansowych w Aktywach i Zobowiązaniach.

Zarządzanie ryzykiem

Ekspozycja Grupy na ryzyko zmiany stopy procentowej

31 grudnia 2015	Nieoprocentowane	1M	3M	6M	12M	2Y	5Y	>5Y	Razem
Aktywa									
Kasa i środki w Banku Centralnym	1 067 024	1 636 486	0	0	0	0	0	0	2 703 510
Należności od banków	4 053	1 302 297	10 000	10 000	0	0	0	0	1 326 350
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	0	12 432 967	39 339	44 443	5 275	12 548	4 226	31 612	12 570 410
Pochodne instrumenty finansowe	562 046	0	0	0	0	0	0	0	562 046
Inwestycyjne papiery wartościowe	80 895	3 360 953	169 344	230 464	0	0	0	0	3 841 655
Kredyty i należności udzielone klientom	0	24 018 309	14 605 433	94 639	246 382	37 456	203 662	244	39 206 125
Pozostałe aktywa finansowe	171 990	5 447	0	0	0	0	0	0	177 437
Zobowiązania									
Zobowiązania wobec banków	0	6 216 521	6 437 394	246 444	178 005	0	10 432	0	13 088 797
Pochodne instrumenty finansowe	1 478 611	0	0	0	0	0	0	0	1 478 611
Zobowiązania wobec klientów	0	19 114 397	8 852 099	6 007 016	3 719 080	68 254	945	355	37 762 146
Zobowiązania podporządkowane	0	404 336	320 452	0	0	0	0	0	724 789
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	0	0	1 256 852	501 825	0	0	0	0	1 758 677
Inne zobowiązania finansowe	309 584	3 144	0	0	0	0	0	0	312 728
Zobowiązania warunkowe									
Udzielone zobowiązania gwarancyjne	1 882 927	0	0	0	0	0	0	0	1 882 927
Udzielone zobowiązania finansowe	8 123 825	0	0	0	0	0	0	0	8 123 825

Zarządzanie ryzykiem

Ekspozycja Grupy na ryzyko zmiany stopy procentowej									
31 grudnia 2014	Nieoprocentowane	1M	3M	6M	12M	2Y	5Y	>5Y	Razem
Aktywa									
Kasa i środki w Banku Centralnym	1 757 367	926 508	0	0	0	0	0	0	2 683 875
Należności od banków	3	589 888	65 000	0	0	0	0	0	654 891
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	0	157 063	96 283	6 711	72 238	12 572	6 488	10 268	361 623
Pochodne instrumenty finansowe	900 213	499	0	0	0	0	0	0	900 712
Inwestycyjne papiery wartościowe	42 104	10 384 100	2 102 906	0	0	0	0	0	12 529 109
Kredyty i należności udzielone klientom	0	24 245 822	15 195 060	65 115	153 739	21 724	40 433	97 405	39 819 298
Pozostałe aktywa finansowe	134 464	0	0	0	0	0	0	0	134 464
Zobowiązania									
Zobowiązania wobec banków	0	8 115 996	8 206 216	30 863	8 600	28 000	0	0	16 389 675
Pochodne instrumenty finansowe	1 124 285	17	0	0	0	0	0	0	1 124 302
Zobowiązania wobec klientów	0	21 136 909	8 821 332	1 040 352	1 817 984	59 675	1 401	638	32 878 290
Zobowiązania podporządkowane	0	0	320 006	0	0	0	0	0	320 006
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	0	0	634 434	501 960	0	0	0	0	1 136 394
Inne zobowiązania finansowe	257 475	3 181	0	0	0	0	0	0	260 656
Zobowiązania warunkowe									
Udzielone zobowiązania gwarancyjne	2 021 907	0	0	0	0	0	0	0	2 021 907
Udzielone zobowiązania finansowe	4 454 747	24 004	0	0	0	0	0	0	4 478 751

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

45.4. Ryzyko operacyjne

Ryzyko operacyjne definiowane jest jako możliwość straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, ludzi i systemów technicznych, lub ze zdarzeń zewnętrznych. Definicja obejmuje ryzyko prawne, ale nie obejmuje ryzyka strategicznego oraz ryzyka utraty reputacji.

Dla celów kalkulacji wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka operacyjnego Grupa stosuje tzw. Metodę Standardową (ang. Standardised Approach) określającą zarówno metodę wyliczania wymogu kapitałowego, jak również wymagania w zakresie procesów zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Celem zarządzania ryzykiem operacyjnym jest zwiększenie bezpieczeństwa prowadzonej przez Grupę działalności operacyjnej poprzez wdrożenie efektywnych mechanizmów identyfikacji, oceny i kwantyfikacji, ograniczania oraz monitorowania i raportowania ryzyka operacyjnego.

Polityka zarządzania ryzykiem operacyjnym w Grupie ma odzwierciedlać profil ryzyka operacyjnego Grupy i zapewnić podjęcie odpowiednich środków w celu:

- kontroli poziomu ryzyka na akceptowalnym poziomie adekwatnym do rozmiaru i charakteru działalności Grupy,
- podejmowania działań zmierzających do likwidacji przyczyn oraz negatywnych skutków zdarzeń operacyjnych,
- minimalizacji strat powstających w wyniku zdarzeń operacyjnych,
- poprawy efektywności procesów,
- kształtowania świadomości związanej z ryzykiem operacyjnym.

Apetyt Grupy na ryzyko operacyjne wyrażony jest w postaci:

- wartości kapitału wewnętrznego alokowanego na ryzyko operacyjne,
- założonej wartości strat operacyjnych dla zdarzeń operacyjnych zidentyfikowanych w Grupie w ciągu 12 miesięcy.

Podstawowe zasady dotyczące zarządzania ryzykiem operacyjnym w Grupie to:

- właścicielami ryzyka operacyjnego są menedżerowie linii biznesowych oraz poszczególnych jednostek organizacyjnych,
- organem nadzorującym proces zarządzania ryzykiem operacyjnym jest Komitet Sterujący ds. Ryzyka Operacyjnego,
- istnieje niezależna funkcja zarządzania ryzykiem operacyjnym umiejscowiona w Departamencie Zarządzania Ryzykiem,
- występuje niezależny przegląd procedur i procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym dokonywany przez audyt wewnętrzny,
- przeprowadzane jest systematyczne gromadzenie danych związanych z ryzykiem operacyjnym,
- przeprowadzane jest szacowanie ekspozycji i raportowanie ryzyka operacyjnego,

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

- podejmowane są działania mające na celu ograniczenie ryzyka operacyjnego do akceptowalnego poziomu.

Zgodnie z Polityką Zarządzania Ryzykiem Operacyjnym w Grupie stosowane są następujące metody i narzędzia zarządzania ryzykiem operacyjnym:

- gromadzenie informacji o zdarzeniach operacyjnych,
- monitoring kluczowych wskaźników ryzyka,
- analizy scenariuszy dla zdarzeń charakteryzujących się małą częstotliwością i wysoką dotkliwością,
- ocena ryzyka operacyjnego dla kluczowych obszarów ryzyka operacyjnego,
- raportowanie ryzyka operacyjnego zapewniające regularny i terminowy przepływ informacji do właściwych organów decyzyjnych.

**OPINIA KPMG Z BADANIA SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO ZA 2014
ROK**

**Grupa Kapitałowa
Raiffeisen Bank Polska S.A.**

**Opinia i Raport
Niezależnego Biegłego Rewidenta
Rok obrotowy kończący się
31 grudnia 2014 r.**

**Opinia zawiera 2 strony
Raport uzupełniający zawiera 12 stron
Opinia niezależnego biegłego rewidenta
oraz raport uzupełniający
z badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego
za rok obrotowy kończący się
31 grudnia 2014 r.**

KPMG Audyt
Spółka z ograniczoną
odpowiedzialnością sp.k.
ul. Chłodna 51
00-867 Warszawa
Poland

Telefon +48 22 528 11 00
Fax +48 22 528 10 09
E-mail kpmg@kpmg.pl
Internet www.kpmg.pl

OPINIA NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO REWIDENTA

Dla Walnego Zgromadzenia Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna

Opinia o skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym

Przeprowadziliśmy badanie załączonego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej, której jednostką dominującą jest Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie, ul. Piękna 20 („Grupa Kapitałowa”), na które składa się skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej sporządzone na dzień 31 grudnia 2014 r., skonsolidowany rachunek zysków i strat, skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów, skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitałach własnych oraz skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych za rok obrotowy kończący się tego dnia oraz informacje dodatkowe zawierające opis istotnych zasad rachunkowości oraz inne informacje objaśniające.

Odpowiedzialność Zarządu oraz Rady Nadzorczej

Zarząd jednostki dominującej jest odpowiedzialny za sporządzenie i rzetelną prezentację tego skonsolidowanego sprawozdania finansowego zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej, które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską i innymi obowiązującymi przepisami prawa oraz sporządzenie sprawozdania z działalności. Zarząd jednostki dominującej jest odpowiedzialny również za kontrolę wewnętrzną, którą uznaje za niezbędną, aby sporządzane skonsolidowane sprawozdania finansowe były wolne od nieprawidłowości powstałych wskutek celowych działań lub błędów.

Zgodnie z ustawą z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2013 r. poz. 330 z późniejszymi zmianami) („ustawa o rachunkowości”), Zarząd jednostki dominującej oraz członkowie Rady Nadzorczej są zobowiązani do zapewnienia, aby skonsolidowane sprawozdanie finansowe oraz sprawozdanie z działalności spełniały wymagania przewidziane w tej ustawie.

Odpowiedzialność Biegłego Rewidenta

Naszym zadaniem jest, w oparciu o przeprowadzone badanie, wyrażenie opinii o tym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym. Badanie sprawozdania finansowego przeprowadziliśmy stosownie do postanowień rozdziału 7 ustawy o rachunkowości, krajowych standardów rewizji finansowej wydanych przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów oraz Międzynarodowych Standardów Rewizji Finansowej. Regulacje te nakładają na nas obowiązek postępowania zgodnego z zasadami etyki oraz zaplanowania i przeprowadzenia badania w taki sposób, aby uzyskać racjonalną pewność, że skonsolidowane sprawozdanie finansowe jest wolne od istotnych nieprawidłowości.

Badanie polega na przeprowadzeniu procedur mających na celu uzyskanie dowodów badania dotyczących kwot i informacji ujawnionych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym. Wybór procedur badania zależy od naszego osądu, w tym oceny ryzyka wystąpienia istotnej nieprawidłowości skonsolidowanego sprawozdania finansowego na skutek celowych działań lub

błędów. Przeprowadzając ocenę tego ryzyka bierzemy pod uwagę kontrolę wewnętrzną związaną ze sporządzeniem oraz rzetelną prezentacją skonsolidowanego sprawozdania finansowego w celu zaplanowania stosownych do okoliczności procedur badania, nie zaś w celu wyrażenia opinii na temat skuteczności działania kontroli wewnętrznej w jednostce. Badanie obejmuje również ocenę odpowiedniości stosowanej polityki rachunkowości, zasadności szacunków dokonanych przez Zarząd oraz ocenę ogólnej prezentacji skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Wyrażamy przekonanie, że uzyskane przez nas dowody badania stanowią wystarczającą i odpowiednią podstawę do wyrażenia przez nas opinii z badania.

Opinia

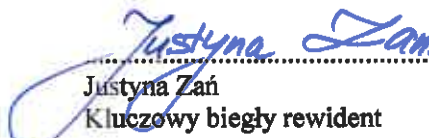
Naszym zdaniem, załączone skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Raiffeisen Bank Polska S.A. przedstawia rzetelnie i jasno sytuację majątkową i finansową Grupy Kapitałowej na dzień 31 grudnia 2014 r., wynik finansowy oraz przepływy pieniężne za rok obrotowy kończący się tego dnia, zostało sporządzone, we wszystkich istotnych aspektach, zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej, które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską oraz jest zgodne z wpływającymi na treść skonsolidowanego sprawozdania finansowego przepisami prawa obowiązującymi Grupę Kapitałową.

Szczególne objaśnienia na temat innych wymogów prawa i regulacji

Sprawozdanie z działalności Grupy Kapitałowej

Zgodnie z wymogami ustawy o rachunkowości, stwierdzamy, że sprawozdanie z działalności Grupy Kapitałowej uwzględnia, we wszystkich istotnych aspektach, informacje, o których mowa w art. 49 ustawy o rachunkowości i są one zgodne z informacjami zawartymi w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

W imieniu KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k.
Nr ewidencyjny 3546
ul. Chłodna 51
00-867 Warszawa

Justyna Zań
Kluczowy biegły rewident
Nr ewidencyjny 12750
Komandytariusz, Pełnomocnik

Stacy Ligas
Komandytariusz, Pełnomocnik

19 marca 2015 r.

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE FINANSOWE ZA 2014 ROK

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2014
GRUPY KAPITAŁOWEJ RAIFFEISEN BANK
POLSKA S.A.

Zarząd Banku przedstawia skonsolidowane sprawozdanie finansowe
Grupy Kapitałowej Raiffeisen Bank Polska S.A.
za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2014 roku

Piotr Czarnecki	Prezes Zarządu	
<i>imię i nazwisko</i>	<i>stanowisko/funkcja</i>	<i>podpis</i>
Maciej Bardan	Pierwszy Wiceprezes Zarządu	
<i>imię i nazwisko</i>	<i>stanowisko/funkcja</i>	<i>podpis</i>
Jan Czeremcha	Wiceprezes Zarządu	
<i>imię i nazwisko</i>	<i>stanowisko/funkcja</i>	<i>podpis</i>
Ryszard Drużyński	Wiceprezes Zarządu	
<i>imię i nazwisko</i>	<i>stanowisko/funkcja</i>	<i>podpis</i>
Łukasz Januszewski	Członek Zarządu	
<i>imię i nazwisko</i>	<i>stanowisko/funkcja</i>	<i>podpis</i>
Marek Patuła	Członek Zarządu	
<i>imię i nazwisko</i>	<i>stanowisko/funkcja</i>	<i>podpis</i>
Piotr Konieczny	Członek Zarządu	
<i>imię i nazwisko</i>	<i>stanowisko/funkcja</i>	<i>podpis</i>
Patrycja Zenik-Rychlik	Dyrektor Departamentu Rachunkowości Finansowej i Podatków	
<i>imię i nazwisko</i>	<i>stanowisko/funkcja</i>	<i>podpis</i>

Warszawa, 18 marca 2015 r.

Spis treści

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	5
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW	6
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	7
SKONSOLIDOWANE ZESTAWIENIE ZMIAN W KAPITAŁACH WŁASNYCH	8
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	10
NOTY OBJAŚNIAJĄCE DO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	12
1. INFORMACJE OGÓLNE	12
2. OPIS ISTOTNYCH ZASAD RACHUNKOWOŚCI	16
2.1. Podstawa sporządzenia sprawozdania finansowego	16
2.2. Oświadczenie zgodności	17
2.3. Pozycje wyrażone w walutach obcych	17
2.4. Konsolidacja	17
2.5. Ustalenie wyniku finansowego	19
2.5.1. Przychody i koszty z tytułu odsetek	19
2.5.2. Przychody i koszty z tytułu prowizji i opłat	20
2.5.2.1. Przychody i koszty z tytułu opłat i prowizji powiązanych z ubezpieczeniami	21
2.5.3. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	23
2.5.4. Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	24
2.5.5. Pozostałe przychody i koszty operacyjne	24
2.5.6. Inne pozycje wyniku finansowego	24
2.5.6.1. Świadczenia pracownicze	24
2.5.6.2. Przychody z tytułu dywidend	24
2.6. Prezentacja i wycena aktywów i zobowiązań finansowych	24
2.7. Aktywa finansowe	25
2.7.1. Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	25
2.7.2. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	26
2.7.3. Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	26
2.7.4. Pożyczki i należności	27
2.8. Reklasyfikacja aktywów finansowych	28
2.9. Utrata wartości aktywów finansowych	28
2.9.1. Aktywa wyceniane według zamortyzowanego kosztu	31
2.9.1.1. Ekspozycje podlegające analizie indywidualnej	31
2.9.1.2. Ekspozycje podlegające analizie grupowej	32
2.9.2. Utrata wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	35
2.10. Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży i odkupu	36
2.11. Pochodne instrumenty finansowe	36
2.11.1. Ujęcie i wycena	36
2.11.2. Wbudowane instrumenty pochodne	37
2.11.3. Rachunkowość zabezpieczeń	38
2.11.3.1. Kryteria	38
2.11.3.2. Zabezpieczenie wartości godziwej	39
2.11.3.3. Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	39
2.11.3.4. Zaprzeszanie stosowania rachunkowości zabezpieczeń	40
2.12. Zobowiązania finansowe	41
2.13. Zobowiązania pozabilansowe	41
2.14. Metoda ustalania wartości godziwej i zamortyzowanego kosztu	42
2.15. Wyłączenie instrumentów finansowych ze sprawozdania z sytuacji finansowej	43
2.16. Wartości niematerialne	44
2.16.1. Koszty zakończonych prac rozwojowych	45
2.16.2. Inne wartości niematerialne	45
2.17. Rzeczowe aktywa trwałe	46
2.18. Leasing	47
2.18.1. Grupa jako leasingobiorca	47

2.18.2. Grupa jako leasingodawca	48
2.19. Środki pieniężne	49
2.20. Rezerwy	49
2.21. Kapitały	50
2.22. Podatek dochodowy	51
2.23. Pozostałe pozycje	52
2.24. Nowe standardy, interpretacje i poprawki do opublikowanych standardów	53
2.24.1. Opublikowane standardy i interpretacje, które zostały wydane i zastosowane przez Grupę od 1 stycznia 2014 w zakresie, który dotyczył działalności Grupy	53
2.24.2. Opublikowane standardy i interpretacje, które zostały wydane, ale jeszcze nie obowiązują i nie zostały wcześniej zastosowane przez Grupę	58
3. ZMIANA ZASAD PREZENTACJI SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH	70
4. ISTOTNE SZACUNKI	72
4.1. Utrata wartości aktywów finansowych	73
4.2. Utrata wartości portfela kredytowego	73
4.3. Metody wyceny instrumentów finansowych	75
4.4. Kalkulacja rezerw	76
4.5. Wartości niematerialne rozpoznane w wyniku połączenia z Polbank EFG – test na utratę wartości	77
4.6. Okres użytkowania oraz utrata wartości aktywów trwałych i pozostałych wartości niematerialnych	79
NOTY OBJAŚNIAJĄCE DO SKONSOLIDOWANEGO RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	80
5. INFORMACJE DOTYCZĄCE SEGMENTÓW DZIAŁALNOŚCI	80
6. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK	86
7. ODPISY NETTO Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW FINANSOWYCH ORAZ REZERW NA ZOBOWIĄZANIA POZABILANSOWE	87
8. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT	89
9. WYNIK NA INSTRUMENTACH FINANSOWYCH WYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ I Z POZYCJI WYMIANY	90
10. OGÓLNE KOSZTY ADMINISTRACYJNE	91
10.1. Wynagrodzenia	91
10.2. Pozostałe ogólne koszty administracyjne	91
11. POZOSTAŁE PRZYCHODY I KOSZTY OPERACYJNE	92
12. PODATEK DOCHODOWY	93
13. ZYSK NETTO PRZYPADAJĄCY NA JEDNĄ AKCJĘ	95
13.1. Podstawowy zysk przypadający na jedną akcję	95
13.2. Rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję	95
NOTY OBJAŚNIAJĄCE DO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ ...	96
14. KASA I ŚRODKI W BANKU CENTRALNYM	96
15. NALEŻNOŚCI OD BANKÓW	96
16. POCHODNE INSTRUMENTY FINANSOWE I INSTRUMENTY WBUDOWANE	97
16.1. Pochodne instrumenty finansowe	97
16.2. Instrumenty wbudowane	99
17. RACHUNKOWOŚĆ ZABEZPIECZEŃ	99
18. AKTYWA FINANSOWE PRZEZNACZONE DO OBROTU	101
19. INWESTYCYJNE PAPIERY WARTOŚCIOWE	102
20. KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM	103
21. WARTOŚCI NIEMATERIALNE	107
22. RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE	109
23. INNE AKTYWA	111
24. ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW I POZOSTAŁYCH MONETARNYCH INSTYTUCJI FINANSOWYCH	113
25. ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW	114
26. ZOBOWIĄZANIA PODPORZĄDKOWANE	114
27. ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU EMISJI DŁUŻNYCH PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	115
28. POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA	115
29. GRUPA JAKO LEASINGOBIORCA	116
30. GRUPA JAKO LEASINGODAWCA	116
31. REZERWY	118
32. KAPITAŁY	119
33. ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE	121
34. AKTYWA, NA KTÓRYCH USTANOWIONO ZABEZPIECZENIA I O OGRANICZONEJ MOŻLIWOŚCI DYSPONOWANIA	122

35.	SEKURYTYZACJA ORAZ SPRZEDAŻ NALEŻNOŚCI GRUPY	123
35.1.	<i>Syntetyczna sekurytyzacja portfela kredytów korporacyjnych w Jednostce Dominującej</i>	123
35.2.	<i>Sekurytyzacja wierzytelności leasingowych</i>	123
35.3.	<i>Sprzedaż należności.....</i>	124
36.	DZIAŁALNOŚĆ POWIERNICZA	124
37.	INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE DO SPRAWOZDANIA Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH.....	125
38.	WYNIK NA INSTRUMENTACH FINANSOWYCH.....	125
39.	WARTOŚĆ GODZIWA AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH	126
40.	KOMPENSOWANIE AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH	131
41.	TRANSAKCJE Z JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI	134
42.	ZDARZENIA PO DACIE BILANSOWEJ	138
	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM.....	140
43.	CHARAKTER I ZAKRES RYZYKA ZWIĄZANEGO Z INSTRUMENTAMI FINANSOWYMI	140
44.	RYZYZKO KREDYTOWE	144
45.	RYZYZKO UTRATY PŁYNNOŚCI.....	164
46.	POZOSTAŁE RYZYKA RYNKOWE	166
46.1.	<i>Ryzyko rynkowe</i>	166
46.2.	<i>Ryzyko walutowe</i>	167
46.3.	<i>Ryzyko zmiany stopy procentowej dla przepływów pieniężnych i wartości godziwej.....</i>	169
46.4.	<i>Ryzyko operacyjne.....</i>	174

Skonsolidowany rachunek zysków i strat

	Nota	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2013 przekształcony*
Przychody z tytułu odsetek		2 148 490	2 334 528
Koszty z tytułu odsetek		-924 161	-1 122 124
Wynik z tytułu odsetek	6	1 224 329	1 212 404
Odpisy netto z tytułu utraty w wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	7	-106 555	-361 704
<i>w tym Odzyski ze sprzedaży wierzytelności</i>		261 712	37 074
Przychody z tytułu prowizji i opłat		706 231	756 902
Koszty z tytułu prowizji i opłat		-93 470	-93 424
Wynik z tytułu prowizji i opłat	8	612 761	663 478
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany	9	58 478	139 594
Ogólne koszty administracyjne	10	-1 349 363	-1 495 357
Pozostałe przychody operacyjne	11	67 418	143 742
Pozostałe koszty operacyjne	11	-61 505	-62 053
Zysk brutto		445 562	240 104
Podatek dochodowy	12	-108 623	-56 628
Zysk netto		336 939	183 476
Zysk/ (Strata) przypadająca akcjonariuszom niesprawującym kontroli		-741	36 064
Zysk przypadający akcjonariuszom Jednostki Dominującej		337 680	147 412
Średnia ważona liczba akcji zwykłych (w szt.)	13	243 335	242 845
Zysk przypadający akcjonariuszom Jednostki Dominującej na jedną akcję zwykłą (w zł)	13	1 388	607
Średnia ważona rozwodniona liczba akcji zwykłych (w szt.)	13	243 335	242 845
Rozwodniony Zysk przypadający akcjonariuszom Jednostki Dominującej na jedną akcję zwykłą (w zł)	13	1 388	607

* Patrz nota 3 skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Noty przedstawione na stronach 13-175 stanowią integralną część niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów

	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2013
Zysk netto	336 939	183 476
Pozostałe dochody podlegające opodatkowaniu, które mogą być przeniesione do wyniku, w tym:	-37 264	-9 631
Wycena instrumentów pochodnych zabezpieczających przepływy pieniężne brutto	-52 419	-5 670
Podatek dochodowy dotyczący instrumentów pochodnych zabezpieczających przepływy pieniężne	9 960	1 077
Wycena aktywów dostępnych do sprzedaży brutto	6 415	-6 220
Podatek dochodowy dotyczący aktywów dostępnych do sprzedaży	-1 219	1 182
Dochody całkowite netto	299 676	173 845
Dochody całkowite przypadające akcjonariuszom niesprawującym kontroli	-741	36 064
Dochody całkowite przypadające akcjonariuszom Jednostki Dominującej	300 417	137 781

Noty przedstawione na stronach 13-175 stanowią integralną część niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

Aktywa	Nota	Na dzień	Na dzień	Na dzień
		31 grudnia 2014	31 grudnia 2013 przekształcony*	31 grudnia 2012 przekształcony*
Kasa i środki w Banku Centralnym	14.	2 683 875	2 422 051	3 099 942
Należności od banków	15.	654 891	367 637	246 208
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	18.	361 623	8 770 806	8 763 622
Instrumenty finansowe wyceniane jako wyceniane do wartości godziwej przy początkowym ujęciu	18.	0	0	59 529
Pochodne instrumenty finansowe	16.	900 712	534 229	472 748
Inwestycyjne papiery wartościowe	19.	12 529 109	1 802 410	585 975
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	20.	39 819 298	37 653 990	39 587 128
Wartości niematerialne	21.	589 399	628 741	604 611
Rzeczowe aktywa trwałe	22.	302 996	302 109	310 454
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	12	487 800	500 713	514 982
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego		27 937	80 592	55 710
Inne aktywa	23.	290 725	337 464	367 326
Aktywa razem		58 648 365	53 400 742	54 668 235
Zobowiązania i kapitały	Nota	Na dzień	Na dzień	Na dzień
		31 grudnia 2014	31 grudnia 2013 przekształcony*	31 grudnia 2012 przekształcony*
Zobowiązania w obec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	24.	16 389 675	15 937 209	14 426 649
Pochodne instrumenty finansowe	16.	1 124 302	453 945	368 262
Zobowiązania w obec klientów	25.	32 878 290	30 129 775	32 185 908
Zobowiązania podporządkowane	26.	320 006	104 003	1 060 442
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	27	1 136 394	0	0
Pozostałe zobowiązania	28	380 974	437 034	439 265
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku		47 053	417	2 002
Rezerwy	31.	220 096	219 707	216 795
Zobowiązania razem		52 496 791	47 282 090	48 699 323
Kapitały własne		6 151 515	5 821 095	5 689 419
Kapitał akcyjny	32.	2 256 683	2 207 461	2 207 461
Kapitał zapasowy		2 357 406	2 366 229	2 410 706
Pozostałe kapitały	32.	947 287	944 550	958 064
Wynik z lat ubiegłych i roku bieżącego	32.	590 139	302 855	113 188
Kapitały akcjonariuszy niesprawujących kontroli		59	297 557	279 493
Kapitały razem		6 151 574	6 118 652	5 968 912
Zobowiązania i kapitały razem		58 648 365	53 400 742	54 668 235

* Patrz nota 3 skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Noty przedstawione na stronach 13-175 stanowią integralną część niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane zestawienie zmian w kapitałach własnych

		Niepodzielony wynik finansowy				Kapitały przypadające na akcjonariuszy	Kapitały akcjonariuszy niesprawujących kontroli	Razem	
	Nota	Kapitał akcyjny	Kapitał zapasowy	Pozostałe kapitały	Wynik finansowy lat ubiegłych	Wynik roku bieżącego	Jednostki Dominującej		
Stan na 1 stycznia 2014 roku		2 207 461	2 366 229	944 550	155 443	147 412	5 821 095	297 557	6 118 652
Wycena aktywów dostępnych do sprzedaży netto		0	0	5 196	0	0	5 196	0	5 196
Wycena instrumentów pochodnych zabezpieczających przepływy pieniężne netto		0	0	-42 460	0	0	-42 460	0	-42 460
Zysk netto za rok 2014		0	0	0	0	337 680	337 680	-741	336 939
Dochody całkowite razem		0	0	-37 264	0	337 680	300 417	-741	299 676
Przeniesienie w wyniku netto na wynik finansowy z lat ubiegłych		0	0	0	147 412	-147 412	0	0	0
Nabycie udziałów od jednostek niesprawujących kontroli		0	-99 519	0	-2 924	0	-102 443	-277 557	-380 000
Dywidendy wypłacone		0	0	0	0	0	0	-20 000	-20 000
Pozostałe związane z konsolidacją		0	1 341	0	8 109	0	9 450	800	10 250
Transakcje z właścicielami		49 222	89 355	40 000	-55 581	0	122 996	0	122 996
Emisja akcji		49 222	73 774	0	0	0	122 996	0	122 996
Przeniesienie w wyniku netto na fundusz ogólnego ryzyka bankowego		0	0	40 000	-40 000	0	0	0	0
Przeniesienie w wyniku netto na kapitał zapasowy tworzony ustawowo		0	15 581	0	-15 581	0	0	0	0
Stan na 31 grudnia 2014 roku	32	2 256 683	2 357 406	947 287	252 459	337 680	6 151 515	59	6 151 574

Noty przedstawione na stronach 13-175 stanowią integralną część niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane zestawienie zmian w kapitałach własnych (cd.)

		Niepodzielony wynik finansowy				Kapitały przypadające na akcjonariuszy	Kapitały akcjonariuszy niesprawujących kontroli		
	Nota	Kapitał akcyjny	Kapitał zapasowy	Pozostałe kapitały	Wynik finansowy lat ubiegłych	Wynik roku bieżącego	Jednostki Dominującej	Razem	
Stan na 1 stycznia 2013 roku		2 207 461	2 410 706	958 064	145 683	-32 495	5 689 419	279 493	5 968 912
Wycena aktyw ów dostępnych do sprzedaży netto		0	0	-5 038	0	0	-5 038	0	-5 038
Wycena instrumentów pochodnych zabezpieczających przepływ y pieniężne netto		0	0	-4 593	0	0	-4 593	0	-4 593
Zysk netto za rok 2013		0	0	0	0	147 412	147 412	36 064	183 476
Dochody całkowite razem		0	0	-9 631	0	147 412	137 781	36 064	173 845
Przeniesienie w wyniku netto na w ynik finansow y z lat ubiegłych		0			-32 495	32 495	0	0	0
Dyw idendy w yplacone		0	0	0	0	0	0	-18 000	-18 000
Pozostałe zw iązane z konsolidacją		0	0	-3 883	-2 222	0	-6 105	0	-6 105
Transakcje z właścicielami		0	-44 477	0	44 477		0	0	0
Przeniesienie w wyniku netto na kapitał zapasow y		0	-44 477	0	44 477	0	0	0	0
Stan na 31 grudnia 2013 roku	32	2 207 461	2 366 229	944 550	155 443	147 412	5 821 095	297 557	6 118 652

Noty przedstawione na stronach 13-175 stanowią integralną część niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych

Działalność operacyjna	Nota	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2013 przekształcony*
Zysk brutto		445 562	240 104
Korekty o pozycje:		768 427	318 447
Amortyzacja	21,22	177 403	154 851
Niezrealizowane różnice kursowe		316 668	-142 365
(Zysk)/Strata ze zbycia inwestycji oraz składników rzeczowego majątku trwałego		15 742	-5 298
Przeniesienie odsetek i dywidend dotyczących działalności inwestycyjnej i finansowej		319 473	329 457
Pozostałe pozycje niekasowe		-60 860	-18 198
Zmiany stanu aktywów i pasywów operacyjnych:		11 597 232	-3 573 324
Pozostałe lokaty w innych bankach oraz kredyty i pożyczki udzielone innym bankom		-360 664	-106 616
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu		8 171 823	-429 354
Inwestycyjne papiery wartościowe		2 347	6 676
Pochodne instrumenty finansowe		147 329	24 201
Kredyty i pożyczki udzielone klientom		-3 782 707	17 998
Inne aktywa		35 996	-89 847
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych		2 479 619	-3 343 774
Zobowiązania wobec klientów		3 561 195	-975 210
Pozostałe zobowiązania		-60 182	31 550
Rezerwy		-630	-4 663
Podatek dochodowy zapłacony		31 364	-72 439
Odsetki otrzymane		2 019 242	2 439 962
Odsetki zapłacone		-647 500	-1 071 808
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej		12 811 221	-3 014 773

* Patrz nota 3 skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych (cd.)

Działalność inwestycyjna	Nota	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2013 przekształcony*
Wpływy z tytułu sprzedaży inwestycyjnych papierów wartościowych		1 429 174	41 022
Wpływy z tytułu sprzedaży składników rzeczowego majątku trwałego		3 530	24 362
Środki pieniężne pozyskane w związku z objęciem konsolidacją		38 399	0
Wydatki z tytułu nabycia inwestycyjnych papierów wartościowych		-12 157 658	-1 236 585
Wydatki z tytułu nabycia akcji w spółkach zależnych		-380 000	0
Wydatki z tytułu nabycia składników rzeczowego majątku trwałego		-100 434	-181 901
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej		-11 166 990	-1 353 102
Działalność finansowa			
Wpływy z tytułu zaciągnięcia zobowiązań podporządkowanych i długoterminowych kredytów bankowych		3 462 598	12 167 067
Wydatki z tytułu spłaty zobowiązań podporządkowanych i długoterminowych kredytów bankowych		-6 101 825	-8 400 335
Wpływy z tytułu emisji papierów dłużnych		1 134 434	0
Wpływy z emisji akcji		122 996	0
Dywidendy zapłacone		-20 000	-18 000
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej		-1 401 797	3 748 732
Zmiana stanu środków pieniężnych netto		242 434	-619 143
Środki pieniężne na 1 stycznia	37	2 571 124	3 190 267
Środki pieniężne na 31 grudnia		2 813 558	2 571 124

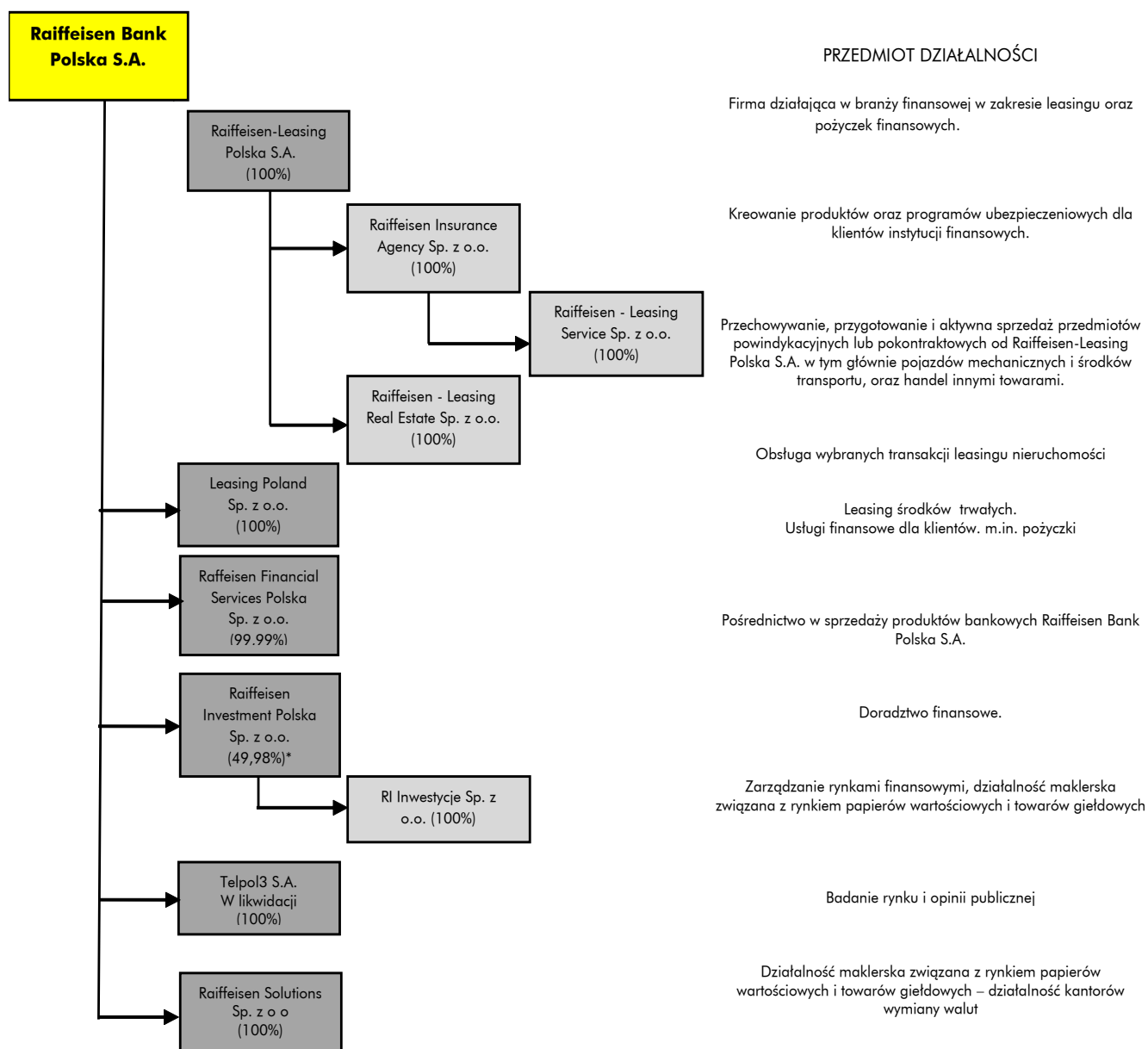
* Patrz nota 3 skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego

1. Informacje ogólne

Jednostką sporządzającą skonsolidowane sprawozdanie finansowe jest **Raiffeisen Bank Polska S.A.** z siedzibą w Warszawie 00-549, ul. Piękna 20 wpisany do polskiego Krajowego Rejestru Sądowego jako Spółka Akcyjna pod numerem KRS 0000014540.

Skład Grupy Kapitałowej Raiffeisen Bank Polska S.A. prezentuje poniższy schemat:

* * pozostałe 50,02% udziałów w spółce posiada Raiffeisen Investment AG

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Konsolidacją metodą pełną objęte zostały następujące jednostki:

- **Raiffeisen Bank Polska S.A. („Jednostka Dominująca”)**
- **Raiffeisen-Leasing Polska S.A.**
- **Raiffeisen Insurance Agency Sp. z o.o.**
- **Raiffeisen-Leasing Service Sp. z o.o.**
- **Raiffeisen-Leasing Real Estate Sp. z o.o.**
- **Raiffeisen Financial Services Polska Sp. z o.o.**
- **Raiffeisen Investment Polska Sp. z o.o.**
- **Raiffeisen Solutions Sp. z o.o.**

Ponadto Grupa obejmuje konsolidacją spółki celowe Compass Variety Funding LTD oraz ROOF Poland 2014 LTD, obie z siedzibą w Irlandii, z wykorzystaniem których Grupa przeprowadziła sekurytyzację wierzytelności leasingowych, opisaną w notce 35.2. skonsolidowanego sprawozdania finansowego. Spółki te zostały objęte konsolidacją, ponieważ zgodnie z MSSF 10 Jednostka Dominująca sprawuje nad nimi kontrole, mimo iż nie posiada w nich zaangażowania kapitałowego (z tego względu nie zostały one zaprezentowane w powyższej strukturze kapitałowej Grupy).

Sekurytyzowane wierzytelności leasingowe prezentowane są w aktywach Grupy z uwagi na niespełnienie warunków wyłączenia składnika aktywów ze sprawozdania z sytuacji finansowej określonych w MSR 39 pkt. 19, w szczególności warunku obowiązku niezwłocznego przekazywania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów.

Spółki RI Inwestycje Sp. z o.o. oraz Leasing Poland Sp. z o.o. i Telpol3 S.A. (w likwidacji) nie zostały objęte konsolidacją ze względu na ich nieistotność.

Grupa Kapitałowa Raiffeisen Bank Polska S.A. prowadzi działalność w zakresie bankowości detalicznej, korporacyjnej oraz działalności inwestycyjnej, leasingowej i faktoringowej na terenie Polski, zatrudniając 6 267 osób na koniec 2014 roku (6 575 osoby na koniec 2013 roku).

Występujące w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym określenia oznaczają odpowiednio:

Bank lub Jednostka Dominująca – Raiffeisen Bank Polska S.A.

Jednostki Zależne – Raiffeisen-Leasing Polska S.A., Raiffeisen Insurance Agency Sp. z o.o., Raiffeisen Financial Services Polska Sp. z o.o., Raiffeisen-Leasing Service Sp. z o.o., Raiffeisen Leasing Real Estate Sp. z o.o., Leasing Poland Sp. z o.o., Raiffeisen Investment Polska Sp. z o.o., RI Inwestycje Sp. z o.o., Raiffeisen Solutions Sp. z o.o., Telpol3 S.A.(w likwidacji)

RZB – Raiffeisen Zentralbank Österreich AG, będący jednostką nadrzędną najwyższego szczebla

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

RBI – Raiffeisen Bank International AG, będący jednostką nadrzędną

Grupa lub Grupa Kapitałowa – Grupę Kapitałową Raiffeisen Bank Polska S.A.

Grupa RZB – Grupę Kapitałową Raiffeisen Zentralbank Oesterreich AG (RZB), w skład której wchodzi między innymi banki kontrolowane przez RBI i RZB z Europy Środkowej i Wschodniej, oddziały zagraniczne RZB, austriackie instytucje finansowe oraz inne instytucje wspomagające.

Zatwierdzenie niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Zarząd Jednostki Dominującej dokonał zatwierdzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego w dniu 18 marca 2015 roku.

Informacje o akcjonariuszach Jednostki Dominującej

Akcjonariuszem większościowym Jednostki Dominującej jest Raiffeisen Bank International, który powstał z obszarów wydzielonych z Raiffeisen Zentralbank Österreich AG (RZB) i Raiffeisen International Bank-Holding AG (RI). RBI jest całkowicie skonsolidowanym podmiotem zależnym RZB. RZB posiada 60,7% akcji RBI. Pozostała część kapitału akcyjnego jest w wolnym obrocie na wiedeńskiej giełdzie papierów wartościowych, na której Raiffeisen notowany jest od 2005 roku. RBI jest spółką nadrzędną dla Raiffeisen Bank Polska S.A i posiada w nim 100% udziału.

Istotne zmiany w strukturze Grupy w bieżącym okresie sprawozdawczym

W okresie objętym niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym wystąpiły następujące istotne zmiany w strukturze Grupy:

- 11 grudnia 2014 r. Bank zawarł z austriackim Raiffeisen-Leasing International umowę, na mocy której nabył 50% akcji Raiffeisen-Leasing Polska. W wyniku tej transakcji Bank stał się jedynym akcjonariuszem Raiffeisen-Leasing Polska. Cena nabycia wyniosła 380 000 tys. złotych. Wartość bilansowa udziałów niesprawujących kontroli w spółce Raiffeisen-Leasing Polska na dzień nabycia wynosiła 277 557 tys. złotych. Grupa usunęła z bilansu udziały niesprawujące kontroli o wartości 277 557 tys. złotych i wykazała spadek kapitału własnego przypisanego akcjonariuszom Banku o 102 443 tys. złotych.

Wpływ zmian w udziale własności spółki Raiffeisen-Leasing Polska na kapitał własny przypisany akcjonariuszom Banku w ciągu okresu sprawozdawczego został przedstawiony w poniższej tabeli:

Nabycie udziałów w spółce zależnej	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014
Wartość bilansowa nabytych udziałów niesprawujących kontroli	277 557
Cena nabycia zapłacona udziałów com niesprawującym kontroli	-380 000
Spadek w kapitale własnym przypisanym akcjonariuszom Banku	-102 443

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

- W 2014 roku Jednostka Dominująca powołała spółkę Raiffeisen Solutions Sp. z o.o., prowadzącą działalność kantoru wymiany walut oraz działalność maklerską związaną z rynkiem papierów wartościowych i giełd towarowych.

Skład Zarządu Jednostki Dominującej według stanu na 31 grudnia 2014 roku

Piotr Czarnecki	– Prezes Zarządu
Maciej Bardan	– Pierwszy Wiceprezes Zarządu
Jan Czeremcha	– Wiceprezes Zarządu
Ryszard Drużyński	– Wiceprezes Zarządu
Łukasz Januszewski	– Członek Zarządu
Piotr Konieczny	– Członek Zarządu
Marek Patuła	– Członek Zarządu

Skład Rady Nadzorczej Jednostki Dominującej według stanu na 31 grudnia 2014 roku

Karl Sevelda	– Przewodniczący Rady Nadzorczej
Martin Grüll	– Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej
Herbert Stepic	– Członek Rady Nadzorczej
Johann Strobl	– Członek Rady Nadzorczej
Aris Bogdaneris	– Członek Rady Nadzorczej
Klemens Breuer	– Członek Rady Nadzorczej
Władysław Gołębiowski	– Członek Rady Nadzorczej
Peter Lennkh	– Członek Rady Nadzorczej
Selcuk Sari	– Członek Rady Nadzorczej

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

2. Opis istotnych zasad rachunkowości

2.1. Podstawa sporządzenia sprawozdania finansowego

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy zostało sporządzone za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2014 roku, dane porównawcze zaprezentowano za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2013 roku. Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone w złotych polskich, a wszystkie wartości, o ile nie wskazano inaczej, zostały podane w tysiącach złotych (tys. zł).

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone w oparciu o założenie kontynuowania przez Grupę działalności gospodarczej w nie zmniejszonym istotnie zakresie, w okresie nie krótszym niż rok od dnia sprawozdawczego.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy uwzględnia wymogi wszystkich zatwierdzonych przez Unię Europejską Międzynarodowych Standardów Rachunkowości, Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej oraz związanych z nimi interpretacji („MSSF UE”). Zmiany standardów i interpretacji, które weszły w życie od 1 stycznia 2014 roku oraz ich wpływ na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy - zostały zaprezentowane w nocie 2.24.1 do skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie nie uwzględnia zmian standardów i interpretacji, które oczekują na zatwierdzenie przez Unię Europejską bądź zostały zatwierdzone przez Unię Europejską, ale weszły lub wejdą w życie dopiero po dniu sprawozdawczym (nota 2.24.2 do skonsolidowanego sprawozdania finansowego).

W okresie objętym sprawozdaniem finansowym Grupa nie dokonała istotnych zmian zasad rachunkowości w zakresie wyceny aktywów i pasywów oraz pomiaru wyniku finansowego w stosunku do zasad przyjętych w poprzednim okresie, za wyjątkiem zmian opisanych w nocie 3 do skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy zostało sporządzone w oparciu o następujące zasady wyceny:

- według wartości godziwej dla: instrumentów pochodnych, aktywów i zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu, aktywów finansowych wyznaczonych w momencie początkowego ujęcia jako aktywa finansowe wyceniane przez wynik finansowy oraz aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, za wyjątkiem tych, dla których nie można wiarygodnie ustalić wartości godziwej,
- według zamortyzowanego kosztu dla pozostałych aktywów finansowych, w tym dla kredytów i pożyczek oraz pozostałych zobowiązań finansowych
- według kosztu historycznego dla aktywów i zobowiązań niefinansowych,

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

- aktywa trwałe (lub grupy do zbycia) przeznaczone do sprzedaży wyceniane są w niższej z następujących dwóch kwot: ich wartości bilansowej lub wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia.

2.2. Oświadczenie zgodności

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe („sprawozdanie finansowe”) Grupy zostało sporządzone zgodnie z wymogami Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej, które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską i innymi obowiązującymi przepisami prawa.

2.3. Pozycje wyrażone w walutach obcych

Pozycje zawarte w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym wycenia się w walucie podstawowego środowiska gospodarczego, w którym Grupa prowadzi działalność (tzw. waluta funkcjonalna). Skonsolidowane sprawozdanie finansowe prezentowane jest w złotych polskich (zł), który jest walutą funkcjonalną dla każdej ze spółek wchodzących w skład Grupy.

Transakcje wyrażone w walutach obcych przelicza się na walutę funkcjonalną według kursu obowiązującego w dniu transakcji. Pozycje pieniężne sprawozdania z sytuacji finansowej wyrażone w walutach obcych przelicza się na walutę funkcjonalną według kursu obowiązującego na dzień sprawozdawczy (tj. kursu średniego ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski, obowiązującego na koniec okresu sprawozdawczego).

Wszystkie powstałe różnice kursowe, w tym zyski i straty kursowe z tytułu rozliczenia transakcji ujmuje się w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany” - za wyjątkiem różnic kursowych powstałych na instrumentach finansowych dostępnych do sprzedaży, które wykazywane są w pozostałych całkowitych dochodach.

2.4. Konsolidacja

Jednostki zależne to jednostki, w odniesieniu, do których Bank posiada, pośrednio lub bezpośrednio, ponad 50% udziałów w głosach na walnym zgromadzeniu lub wobec których Bank sprawuje kontrolę nad ich działalnością operacyjną.

Bank sprawuje kontrolę na jednostką, w której dokonano inwestycji, wtedy i tylko wtedy, gdy Bank jednocześnie:

- sprawuje władzę na jednostką, w której dokonano inwestycji,
- z tytułu swojego zaangażowania w jednostce, w której dokonano inwestycji, podlega ekspozycji na zmienne wyniki finansowe lub posiada prawa do zmiennych wyników finansowych, oraz
- posiada możliwość wykorzystania sprawowanej władzy nad jednostką, w której dokonano inwestycji do wywierania wpływu na wysokość swoich wyników finansowych.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Jednostki zależne podlegają konsolidacji metodą pełną od dnia przejęcia nad nimi kontroli przez Grupę. Konsolidowanie jednostek zależnych ustaje z dniem utraty kontroli. Polityka rachunkowości jednostek zależnych jest dostosowana do polityki rachunkowości Grupy.

Bank jako Jednostka Dominująca wobec Raiffeisen Investment Polska Sp. z o.o. („RIP”), pomimo iż nie dysponuje więcej niż połową praw głosu w tej spółce, sprawuje nad nią kontrolę z uwagi na zasiadanie trzech przedstawicieli Banku w Radzie Nadzorczej tej jednostki zależnej oraz posiadanie zdolności do kierowania polityką finansową i operacyjną spółki.

W tabeli poniżej zaprezentowano informacje na temat udziałów niekontrolujących i ich wpływie na działalność Grupy i jej przepływy pieniężne w stosunku do tych jednostek zależnych, gdzie występują udziały niekontrolujące istotne dla Grupy:

Nazwa jednostki zależnej	Raiffeisen Investment Polska Sp. z o.o.		Raiffeisen-Leasing Polska S.A.
Kraj rejestracji i główne miejsce prowadzenia działalności	Polska		Polska
Wybrane dane finansowe	31 grudnia 2014	31 grudnia 2013	31 grudnia 2013
Aktywa	2 632	4 381	5 464 125
Zobowiązania	2 513	2 781	4 906 190
Kapitały własne	119	1 600	557 935
Przychody	1 619	6 363	405 566
Zysk/(Strata) netto	-1 481	1 135	64 609
Przepływy środków pieniężnych netto	-1 823	2 368	443 481
% udziałów Jednostki Dominującej	49,98%	49,98%	50%
Zysk/ (Strata) przypadająca akcjonariuszom niesprawującym kontroli	-741	0	26 305

W 2014 Grupa objęła konsolidacją dwie spółki celowe: Compass Variety Funding Ltd oraz ROOF Poland 2014 Ltd. W okresie objętym niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym nie wystąpiły postanowienia umowne wymagające od Grupy udzielenia wsparcia finansowego żadnej z konsolidowanych spółek celowych, w tym zdarzenia lub okoliczności narażające Grupę na straty.

Zgodnie z postanowieniami umownymi Raiffeisen Leasing Polska S.A. udzielił pożyczek nabywcom sekurytyzowanych należności leasingowych w następującej wartości obejmującej naliczone niezapłacone odsetki: 77 563 tys. zł (Compass Variety Funding LTD) oraz 333 352 tys. zł (ROOF Poland 2014 LTD).

Jednostki zależne w okresie od dnia objęcia nad nimi kontroli przez Jednostkę Dominującą do dnia ustania kontroli podlegają pełnej konsolidacji, co polega na sumowaniu poszczególnych odpowiadających pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej, rachunku zysków i strat Jednostki Dominującej oraz jednostek zależnych w pełnej wysokości oraz dokonaniu odpowiednich korekt i wyłączeń konsolidacyjnych.

Wyłączeniu podlegają transakcje wewnątrzgrupowe i salda wewnątrzgrupowe (wzajemne należności i zobowiązania oraz inne rozrachunki o podobnym charakterze jednostek objętych konsolidacją) oraz niezrealizowane zyski i straty lub przychody i koszty powstałe w wyniku transakcji wewnątrzgrupowych.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Wyłączeniu podlegają również dywidendy naliczone lub wypłacone przez Jednostki Zależne Jednostce Dominującej i innym jednostkom objętym konsolidacją oraz bilansowa wartość udziałów posiadanych przez Jednostkę Dominującą w Jednostkach Zależnych oraz kapitał własny tych jednostek na moment ich nabycia.

W celu wyeliminowania rozbieżności w stosowanych zasadach rachunkowości przez Jednostkę Dominującą oraz Jednostki Zależne podczas konsolidacji wprowadza się korekty konsolidacyjne.

Nabycia Jednostek Zależnych (objęcia kontroli) przez Grupę rozlicza się na dzień nabycia metodą nabycia. W dniu nabycia ujmuje się możliwe do zidentyfikowania nabyte aktywa i przejęte zobowiązania oraz wszelkie niekontrolujące udziały w jednostce przejmowanej wyceniane według ich wartości godziwych na dzień nabycia.

Sumę:

- przekazanej zapłaty (wycenianej według wartości godziwej na dzień nabycia),
- kwoty wszelkich niekontrolujących udziałów w podmiocie przejmowanym (wycenionych w wartości godziwej lub w wartości proporcjonalnego udziału niekontrolujących udziałów w możliwych do zidentyfikowania aktywach netto przejmowanego podmiotu) oraz
- udziału w kapitale podmiotu przejmowanego, należącego poprzednio do Jednostki Dominującej (wycenionego według wartości godziwej na dzień nabycia) - w przypadku połączenia realizowanego etapami

porównuje się do wartości netto możliwych do zidentyfikowania nabytych aktywów i przejętych zobowiązań. W przypadku, gdy różnica pomiędzy tymi pozycjami stanowi nadwyżkę, rozpoznaje się ją jako wartość firmy, w przeciwnym wypadku różnicę tę ujmuje się bezpośrednio w rachunku zysków i strat.

W procesie połączenia z innymi podmiotami może powstać wartość firmy i inne wartości niematerialne – zasady rachunkowości ich dotyczące omówiono w nocie 2.16 skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

2.5. Ustalenie wyniku finansowego

2.5.1. Przychody i koszty z tytułu odsetek

W rachunku zysków i strat ujmowane są wszystkie przychody i koszty odsetkowe dotyczące instrumentów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej, a także ujęte w kalkulacji efektywnej stopy procentowej: rozliczenie dyskonta bądź premii oraz prowizje otrzymane lub należne. Jako przychody odsetkowe rozpoznaje się również naliczane przychody o charakterze odsetkowym od instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy. W ramach przychodów i kosztów odsetkowych prezentowane jest również rozliczenie odsetek od instrumentów finansowych, stanowiących pozycję zabezpieczającą w ramach stosowanej przez Grupę rachunkowości zabezpieczeń.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Metoda efektywnej stopy procentowej jest metodą obliczania zamortyzowanej wartości początkowej aktywów lub zobowiązań finansowych oraz alokacji związanych z nimi przychodów lub kosztów z tytułu odsetek do właściwego okresu. Efektywna stopa procentowa jest stopą, którą dyskontowane są przyszłe płatności lub wpływy pieniężne do bieżącej wartości bilansowej netto danego aktywa lub zobowiązania finansowego. Przy obliczaniu efektywnej stopy procentowej przepływy pieniężne szacowane są przy uwzględnieniu warunków umownych danego instrumentu finansowego, nie biorąc jednak pod uwagę możliwych przyszłych strat z tytułu niespłaconych kredytów. Kalkulacja ta uwzględnia wszystkie płatności odsetkowe, prowizje i opłaty zapłacone lub otrzymane między stronami umowy oraz koszty transakcji, premie lub dyskonta, które są integralną częścią efektywnej stopy procentowej.

2.5.2. Przychody i koszty z tytułu prowizji i opłat

Opłaty i prowizje ujęte w kalkulacji efektywnej stopy procentowej (zgodnie z zasadami opisanymi w notcie 2.5.1. skonsolidowanego sprawozdania finansowego) obejmują opłaty i prowizje otrzymane lub zapłacone bezpośrednio związane z powstaniem aktywów lub zobowiązań finansowych i są prezentowane w przychodach lub kosztach odsetkowych, na przykład prowizje lub opłaty za zbadanie zdolności kredytowej, lub zabezpieczenia, negocjacje związane z określeniem parametrów instrumentu oraz za przygotowanie dokumentacji.

Pozostałe opłaty i prowizje są rozliczane są liniowo lub ujmowane jednorazowo w przychody i koszty z tytułu prowizji i opłat. Co do zasady opłaty i prowizje ujmowane są w rachunku zysków i strat w odniesieniu do stopnia wykonania określonej usługi.

Do prowizji rozliczanych liniowo przez okres życia produktu zaliczane są prowizje i opłaty otrzymane oraz zapłacone dotyczące, wystawienia gwarancji, opłaty i prowizje za pośrednictwo w sprzedaży produktów oferowanych przez Grupę, a także udzielonych oraz otrzymanych kredytów i pożyczek o nieustalonych harmonogramach przyszłych przepływów pieniężnych lub o nieustalonych terminach zmian oprocentowania, dla których nie można ustalić efektywnej stopy procentowej (np. kredyt w rachunku bieżącym, kredyt rewolwingowy).

Prowizje otrzymywane lub płacone z tytułu wykonania określonych czynności niezwiązanych z wewnętrzną stopą zwrotu kredytów, pożyczek oraz innych aktywów i zobowiązań finansowych ujmowane są w rachunku zysków i strat jednorazowo w momencie wykonania usługi, np. prowizje za przelewy, operacje gotówkowe, opłaty związane z obsługą środków pieniężnych. Prowizje i opłaty wynikające z negocjowania lub udziału w negocjacjach transakcji zawieranej przez stronę trzecią, uzyskiwane w momencie realizacji transakcji, której dotyczyły, są rozpoznawane jednorazowo w momencie finalizacji tej transakcji. Opłaty dotyczące kredytów syndykowanych są rozpoznawane w momencie zakończenia procesu syndykacji, pod warunkiem, że Grupa nie zachowuje dla siebie części kredytu lub uczestniczy w kredycie syndykowanym na tych samych warunkach co inni uczestnicy kredytu.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

2.5.2.1. Przychody i koszty z tytułu opłat i prowizji powiązanych z ubezpieczeniami

Przychody z bancassurance

Grupa osiąga przychody z tytułu „bancassurance”, tj. sprzedaży poprzez kanały dystrybucji Grupy produktów ubezpieczeniowych. W celu odzwierciedlenia treści ekonomicznej oraz właściwego ujęcia przychodów i kosztów dotyczących oferowanych produktów ubezpieczeniowych, Grupa przyjęła odrębne zasady prezentacji i rozliczenia opłat uzyskiwanych z tytułu bancassurance w zależności od występowania powiązania produktu ubezpieczeniowego z instrumentem finansowym oferowanym na rzecz tego samego klienta bądź braku takiego powiązania. W przypadku wykazania powiązania dwóch lub większej liczby transakcji, kryteria ujmowania przychodu stosuje się łącznie do tych transakcji.

Bezpośrednie powiązanie produktu ubezpieczeniowego z instrumentem finansowym występuje w szczególności, gdy jest spełniony co najmniej jeden z dwóch warunków:

- 1) instrument finansowy jest oferowany przez Grupę zawsze z produktem ubezpieczeniowym,
- 2) produkt ubezpieczeniowy jest oferowany przez Grupę wyłącznie z instrumentem finansowym, tj. nie ma możliwości zakupu w Grupie produktu ubezpieczeniowego identycznego co do formy prawnej, warunków i treści ekonomicznej bez zakupu produktu łączonego z instrumentem finansowym.

W przypadku braku zaistnienia co najmniej jednego z wymienionych warunków dokonywana jest dalsza analiza powiązania transakcji sprzedaży instrumentu finansowego i ubezpieczenia w oparciu o analizę treści ekonomicznej tych transakcji i przy wykorzystaniu kryteriów takich jak:

- a) stopień sprzedaży produktów łączonych, tj. procentowy udział instrumentów finansowych z ochroną ubezpieczeniową do ilości umów dotyczących instrumentów finansowych w portfelu Grupy,
- b) średnie rzeczywiste roczne oprocentowanie poszczególnych instrumentów finansowych w portfelu Grupy w podziale na zawierające ochronę ubezpieczeniową (w podziale na instrumenty finansowe zgodnie z ofertą produktową Grupy, produkty ubezpieczeniowe i grupy ubezpieczeń) i bez ochrony ubezpieczeniowej (w podziale na instrumenty finansowe zgodnie z ofertą produktową Grupy),
- c) możliwości przystąpienia do ochrony ubezpieczeniowej bez instrumentu finansowego,
- d) przy braku wymogu Grupy zawarcia przez klienta umowy ubezpieczenia do nabywanego przez niego instrumentu finansowego - liczby zbliżonych w zakresie warunków i zasad umów ubezpieczenia zawartych w innych zakładach ubezpieczeń niż zakład ubezpieczeń, którego produkty są oferowane przez Grupę łącznie z instrumentem finansowym,
- e) liczby rezygnacji i wysokości zwracanych prowizji – w podziale na instrumenty finansowe zgodnie z ofertą produktową Grupy, produkty ubezpieczeniowe i grupy ubezpieczeń,
- f) zakres czynności wykonywanych na rzecz ubezpieczyciela w trakcie trwania umowy ubezpieczenia.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Analizą powiązania produktu ubezpieczeniowego z instrumentem finansowym objęte są również instrumenty finansowe, które nie są oferowane umownie łącznie z umową ubezpieczenia.

Analiza powiązania transakcji sprzedaży produktów ubezpieczeniowych ze sprzedażą instrumentów finansowych dokonywana jest każdorazowo wraz z wprowadzeniem do oferty Grupy nowego produktu ubezpieczeniowego, jak również weryfikowana i uaktualniana corocznie dla całego portfela produktów oferowanego przez Grupę w celu potwierdzenia treści ekonomicznej tych produktów i związanych z nimi transakcji.

Produkty ubezpieczeniowe niepowiązane z instrumentami finansowymi

Przychody z tytułu produktów ubezpieczeniowych niepowiązanych z produktami kredytowymi oferowanymi przez Grupę, ujmowane są w księgach Grupy zgodnie z zasadą przewagi treści ekonomicznej nad formą prawną oraz z wykorzystaniem zasady współmierności przychodów i kosztów. W przypadku sprzedaży produktów ubezpieczeniowych, gdzie Grupa działa jedynie w roli agenta ubezpieczającego oraz nie ma obowiązku świadczenia dalszych usług bądź wykonywania czynności na rzecz ubezpieczyciela po dokonaniu sprzedaży produktu ubezpieczeniowego, przychody z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych ujmowane są jednorazowo w dniu rozpoczęcia lub odnowienia polis ubezpieczeniowych.

W przypadku, gdy sprzedaż niepowiązanych produktów ubezpieczeniowych wiąże się z zobowiązaniem Grupy do świadczenia dodatkowych usług, innych niż doprowadzenie do zawarcia umowy ubezpieczenia, Grupa ujmuje przychody według stopnia zaawansowania usługi i w rezultacie część otrzymanego wynagrodzenia rozliczana jest przez okres, w którym Grupa ma obowiązek świadczenia usług wynikających z oferowanego produktu ubezpieczeniowego. Okres ten w znacznej mierze pokrywa się również z okresem, w którym Grupa narażona jest na ryzyko zwrotu pobranego wynagrodzenia w przypadku rezygnacji klienta.

W przypadku części produktów klienci zachowują prawo do anulowania ochrony ubezpieczeniowej w dowolnym momencie i zwrotu nadpłaconej składki. Dla takich produktów Grupa weryfikuje czy kwotę wynagrodzenia do rozpoznania można oszacować w wiarygodny sposób a wpływ korzyści ekonomicznych z transakcji jest prawdopodobny oraz dokonuje wiarygodnego szacunku rezerwy na zwroty, czyli kwoty, o którą winna być pomniejszona suma wynagrodzenia do ujęcia, jako racjonalnie pewny przychód. Grupa ponadto pomniejsza przychody ujmowane jednorazowo o szacunek rezerwy dotyczącej części wynagrodzenia, która będzie zwracana w związku z przedterminowym zakończeniem umowy leasingu i sprzedażą bądź likwidacją środka trwałego będącego przedmiotem umowy ubezpieczeniowej. Szacunek rezerwy na zwroty oparty jest na analizie historycznych informacji o rzeczywistych zwrotach w przeszłości oraz przewidywaniach, co do trendu zwrotów w przyszłości.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Produkty ubezpieczeniowe powiązane z instrumentami finansowymi

Uzyskiwane opłaty z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych powiązanych z instrumentami finansowymi stanowią nieistotną część przychodów Grupy. Grupa rozpoznaje przychody z tytułu powyższych opłat liniowo w okresie ochrony ubezpieczeniowej (ważności polisy) lub efektywnie w okresie trwania instrumentu finansowego, ujmując je w całości w przychodach odsetkowych. W ramach corocznego przeglądu polityki rachunkowości Grupa analizuje istotność pobranych opłat z tytułu sprzedaży produktów powiązanych oraz szacuje wpływ przyjętej metody rozliczania na wynik finansowy Grupy.

Grupa, co najmniej raz w roku, na datę sprawozdawczą, dokonuje weryfikacji przyjętych danych szacunkowych, tj. okresów amortyzacji prowizji ubezpieczeniowych, poziomów zwrotów prowizji oraz poziomów kosztów bezpośrednio związanych z umowami ubezpieczeń. Dodatkowo na każdą datę sprawozdawczą Grupa dokonuje oceny czy przyjęta polityka ujmowania przychodów i kosztów z bancassurance odpowiada treści ekonomicznej tych prowizji, oraz czy istnieje inna metoda ich ujmowania, która w istotny sposób poprawiłaby jakość ujęcia i prezentacji w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

2.5.3. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej

Wynik na aktywach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat i z pozycji wymiany zawiera zyski i straty powstałe ze zbycia oraz zmiany wartości godziwej instrumentów finansowych wyznaczonych jako wyceniane do wartości godziwej przy początkowym ujęciu, a także zyski i straty powstałe ze zbycia oraz zmiany wartości godziwej instrumentów przeznaczonych do obrotu.

Wynik ten obejmuje także wynik zrealizowany i niezrealizowany na walutowych instrumentach pochodnych, na instrumentach pochodnych opartych o stopę procentową, na instrumentach dłużnych i na instrumentach kapitałowych, a także wynik na instrumentach finansowych zabezpieczających.

Wynik na instrumentach finansowych zabezpieczających prezentuje skutki kompensowania zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego oraz pozycji zabezpieczanej wpływające na rachunek zysków i strat, tj. część zabezpieczenia, która jest nieefektywna.

Wynik z pozycji wymiany obejmuje dodatnie i ujemne różnice kursowe, zarówno zrealizowane jak i niezrealizowane, powstałe z rewaluacji aktywów i pasywów nominowanych w walutach obcych oraz wynik zrealizowany na transakcjach spot. Rewaluacja przeprowadzana jest na bazie dziennej w odniesieniu do kursu średniego ogłaszanego dla danej waluty przez NBP obowiązującego na dzień sprawozdawczy (zgodnie z zasadami opisanymi w nocie 2.3. skonsolidowanego sprawozdania finansowego).

W wyniku z pozycji wymiany ujmowany jest ponadto komponent walutowy z wyceny do wartości godziwej walutowych instrumentów pochodnych (FX forward, FX swap, CIRS oraz opcje walutowe).

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

2.5.4. Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe

Wynik z tytułu odpisów aktualizujących wartość instrumentów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe powstaje w wyniku zaewidencjonowania odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych, w tym przede wszystkim należności od banków, kredytów i pożyczek oraz wyceny ekspozycji pozabilansowych (por. nota 2.9.1. skonsolidowanego sprawozdania finansowego) oraz odzysków ze sprzedaży wierzytelności Grupy.

2.5.5. Pozostałe przychody i koszty operacyjne

Pozostałe przychody operacyjne obejmują głównie przychody dotyczące sprzedaży usług niezwiązanych z podstawową działalnością Grupy, jak również przychody z tytułu sprzedaży, likwidacji lub utraty wartości składników majątku trwałego (w tym aktywów przejętych za długi) oraz z tytułu odwrócenia utraty wartości tych składników, rozwiązania odpisów z tytułu pozostałych rezerw oraz przychody z tytułu windykacji wierzytelności Grupy.

Pozostałe koszty operacyjne są to koszty dotyczące głównie działalności niebankowej (produkcji kart płatniczych, umów agencyjnych i umów związanych z usługami informacyjnymi), a także koszty wynikające z poniesienia straty ze sprzedaży lub likwidacji majątku trwałego (w tym aktywów przejętych za długi), koszty z tytułu utraty wartości majątku trwałego oraz koszty z tytułu zawiązania pozostałych rezerw oraz koszty windykacji.

2.5.6. Inne pozycje wyniku finansowego

2.5.6.1. Świadczenia pracownicze

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze zawierają: wynagrodzenia, premie, płatne urlopy oraz składki na ubezpieczenia społeczne i ujmowane są jako koszty w momencie ich poniesienia. Grupa rozpoznaje zobowiązanie z tytułu niewykorzystanych urlopów pracowniczych. Zobowiązanie to prezentowane jest w pozycji Rezerwy.

2.5.6.2. Przychody z tytułu dywidend

Przychody z tytułu dywidend są ujmowane w rachunku zysków i strat w dniu ustalenia praw udziałowców/akcjonariuszy do ich otrzymania, tzn. w dniu zatwierdzenia przez spółkę dokonującą wypłaty dywidendy.

2.6. Prezentacja i wycena aktywów i zobowiązań finansowych

Ujmowanie transakcji w księgach dla każdej grupy instrumentów finansowych jest dokonywane w dniu rozliczenia transakcji.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Kompensowanie składników aktywów i zobowiązań finansowych jest dokonywane w przypadku, gdy Grupa posiada ważny i niezależący od przyszłych zdarzeń tytuł prawny do rozliczenia transakcji na bazie kwoty netto. Dodatkowo, jeżeli Grupa oraz jej kontrahenci mają intencję do przeprowadzenia kompensaty lub do jednoczesnej realizacji aktywów i zobowiązań finansowych, przy całkowitej eliminacji lub istotnym zmniejszeniu ryzyka kredytowego oraz ryzyka utraty płynności (patrz nota 40 skonsolidowanego sprawozdania finansowego).

Do długoterminowych aktywów i zobowiązań finansowych Grupa zalicza odpowiednio aktywa i zobowiązania finansowe o terminie zapadalności lub wymagalności powyżej 12 miesięcy od dnia sprawozdawczego.

2.7. Aktywa finansowe

Grupa klasyfikuje swoje aktywa finansowe do następujących kategorii: aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, aktywa dostępne do sprzedaży, inwestycje utrzymywane do terminu zapadalności oraz kredyty, pożyczki i inne należności.

2.7.1. Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

Kategoria ta obejmuje trzy podkategorie: aktywa finansowe przeznaczone do obrotu, instrumenty finansowe wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przy początkowym ujęciu oraz pochodne instrumenty finansowe.

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu obejmują aktywa finansowe nabyte w celu odsprzedaży w bliskim terminie, aktywa finansowe będące częścią portfela określonych instrumentów finansowych, którymi zarządza się łącznie i dla których istnieje potwierdzenie aktualnego faktycznego wzoru generowania krótkoterminowych zysków oraz aktywa będące instrumentami pochodnymi niestanowiącymi kontraktów gwarancji finansowych ani instrumentów zabezpieczających.

Instrumenty finansowe są wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przy początkowym ujęciu tylko w przypadku, gdy:

- zastosowanie takiej klasyfikacji eliminuje lub znacząco zmniejsza niespójność co do sposobu wyceny lub co do sposobu ujmowania związanych z nimi zysków lub strat (tzw. niedopasowanie księgowe);
- grupa aktywów finansowych jest zarządzana, a jej wyniki oceniane w oparciu o wartość godziwą, zgodnie z udokumentowanymi zasadami zarządzania ryzykiem lub strategią inwestycyjną Grupy i zgodnie z przyjętym wewnętrznym systemem raportowania sytuacji tego portfela;
- składnik aktywów finansowych, który jest ujęty łącznie, zawiera jeden lub więcej wbudowanych instrumentów pochodnych, przy czym wbudowany w ten składnik aktywów finansowych instrument

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

pochodny nie zmienia znacząco wynikających z podstawowej umowy przepływów pieniężnych, a jego wydzielenie nie jest zabronione.

Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat w momencie początkowego ujęcia jak również po początkowym ujęciu wycenia się w wartości godziwej. Skutki wyceny i różnice kursowe dotyczące tej wyceny odnoszone są do rachunku zysków i strat, i prezentowane w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany”.

Składnik aktywów finansowych jest wyłączany ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej w momencie, gdy wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych lub w momencie, gdy Grupa przenosi umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych z tego składnika i dokonuje przeniesienia zasadniczo całego ryzyka i wszystkich pożytków z tytułu ich własności.

2.7.2. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży są to aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, które zostały wyznaczone jako dostępne do sprzedaży lub nie będące:

- pożyczkami i należnościami,
- aktywami finansowymi utrzymywanymi do terminu zapadalności,
- aktywami finansowymi wycenianymi do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Aktywa finansowe klasyfikowane jako dostępne do sprzedaży wyceniane są do wartości godziwej, z wyjątkiem tych aktywów, gdzie wartości nie można wiarygodnie ustalić, które ujmuje się w cenie nabycia. Skutki zmiany wartości godziwej, z wyłączeniem odpisów z tytułu utraty wartości, rozpoznawane są w sprawozdaniu z całkowitych dochodów aż do momentu wyłączenia składnika aktywów ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej, kiedy skumulowany wynik ujmowany jest w skonsolidowanym rachunku zysków i strat.

2.7.3. Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności to niezaliczane do instrumentów pochodnych aktywa finansowe o ustalonych lub możliwych do ustalenia płatnościach i ustalonym terminie zapadalności, które Grupa zamierza i jest w stanie utrzymać do terminu zapadalności oraz które nie spełniają definicji pożyczek i należności.

Ze względu na przyjętą politykę Grupy i wymogi MSSF UE, która nie zezwala na sprzedaż instrumentów finansowych klasyfikowanych jako utrzymywane do terminu zapadalności, w Grupie nie występuje możliwość „zarażenia” portfela aktywów finansowych utrzymywanych do terminu zapadalności w wyniku sprzedaży istotnej części aktywów zakwalifikowanych do tego portfela. Gdyby jednak Grupa dokonała takiej sprzedaży, wówczas wszystkie aktywa z tej kategorii są przeklasyfikowane do kategorii aktywów finansowych

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

dostępnych do sprzedaży oraz w okresie następnych dwóch lat obrotowych Grupa nie może kwalifikować żadnych aktywów finansowych jako utrzymywanych do terminu zapadalności.

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności ujemne się w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej na dzień rozliczenia transakcji kupna danego składnika aktywów. W momencie początkowego ujęcia składnik aktywów finansowych wycenia się w wartości godziwej, która jest powiększana lub pomniejszana o koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia lub emisji składnika aktywów finansowych.

Po początkowym ujęciu Grupa wycenia te aktywa finansowe według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej i z uwzględnieniem utraty wartości, a skutki wyceny odnoszone są do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (do wyniku odsetkowego).

Składnik aktywów finansowych jest wyłączany ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej w momencie, gdy wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych lub w momencie, gdy Grupa przenosi umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych z tego składnika i dokonuje przeniesienia zasadniczo całego ryzyka i wszystkich pożytków z tytułu ich własności.

2.7.4. Pożyczki i należności

Pożyczki i należności to niezaliczane do instrumentów pochodnych aktywa finansowe o ustalonych lub możliwych do ustalenia płatnościach, które nie są notowane na aktywnym rynku, inne niż:

- aktywa finansowe, które Grupa zamierza sprzedać natychmiast lub w bliskim terminie (finansowanie udzielone przez Grupę klientowi w celu wygenerowania krótkoterminowych zysków; klasyfikowane jako przeznaczone do obrotu) i te, które Grupa zaklasyfikowała jako instrumenty finansowe wyceniane do wartości godziwej przy początkowym ujęciu,
- aktywa finansowe wyznaczone przez Grupę przy początkowym ujęciu jako dostępne do sprzedaży, lub
- aktywa finansowe, których posiadacz może nie odzyskać zasadniczo pełnej kwoty początkowej inwestycji z innego powodu niż pogorszenie obsługi kredytu (klasyfikowane są jako dostępne do sprzedaży).

Do kategorii „Pożyczek i należności” zaliczane są kredyty, pożyczki udzielone bankom oraz klientom włączając skupione wierzytelności oraz inwestycje w nienotowane na aktywnym rynku instrumenty dłużne.

Kredyty i pożyczki są rozpoznawane w momencie wypłaty środków kredytobiorcy.

Po początkowym ujęciu Grupa wycenia te aktywa finansowe według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej i z uwzględnieniem utraty wartości, a skutki wyceny odnoszone są do rachunku zysków i strat (do wyniku odsetkowego).

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Składnik aktywów finansowych jest wyłączany ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej w momencie, gdy wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych lub w momencie, gdy Grupa przenosi umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych z tego składnika i dokonuje przeniesienia zasadniczo całego ryzyka i wszystkich pożytków z tytułu ich własności a także, gdy Grupa nie oczekuje dalszych przepływów pieniężnych z danego składnika aktywów finansowych.

2.8. Reklasyfikacja aktywów finansowych

Składnik aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży Grupa może przekwalifikować do kategorii pożyczek i należności, jeżeli składnik ten spełnia definicję pożyczek i należności oraz gdy Grupa ma zamiar i możliwość utrzymać dany składnik aktywów finansowych w dającej się przewidzieć przyszłości lub do terminu jego wymagalności, lub do aktywów finansowych utrzymywanych do terminu zapadalności, jeżeli nastąpiła zmiana intencji lub możliwości albo minęły „dwa kolejne lata obrotowe”, o których mowa w nocie 2.7.3 do skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

W przypadku przekwalifikowania składnika aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży z określonym terminem wymagalności, uprzednie zyski i straty związane z takim składnikiem, które zostały ujęte w innych całkowitych dochodach amortyzuje się i ujmuje w rachunku zysków i strat przez okres pozostały do terminu wymagalności, przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej. Wszelkie różnice pomiędzy nowym zamortyzowanym kosztem i kwotą umorzeniową amortyzuje się przez pozostały okres do terminu wymagalności składnika aktywów przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej, podobnie do amortyzacji premii lub dyskonta.

Grupa może przeklasyfikować aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy w przypadku wystąpienia wyjątkowych okoliczności.

Składnik aktywów finansowych jest reklasyfikowany według jego wartości godziwej w dniu reklasyfikacji. Zyski lub straty, które zostały ujęte w skonsolidowanym rachunku zysków i strat do momentu reklasyfikacji, nie podlegają odwróceniu. Wartość godziwą składnika aktywów finansowych w dniu reklasyfikacji uznaje się odpowiednio za jego nowy koszt lub nowy zamortyzowany koszt.

2.9. Utrata wartości aktywów finansowych

Na każdy dzień sprawozdawczy Grupa ocenia, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości danego składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych.

O utracie wartości składnika lub grupy aktywów finansowych i stratach poniesionych z tego tytułu mowa jest wyłącznie wtedy, gdy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości na skutek zajścia wydarzenia lub zdarzeń, które nastąpiły po pierwotnym ujęciu w księgach Grupy danego składnika aktywów (tzw. zdarzenie powodujące stratę) oraz gdy to zdarzenie (lub zdarzenia) mają wpływ na dotyczące tego aktywa lub grupy aktywów finansowych przyszłe przepływy pieniężne, które można wiarygodnie oszacować.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Zidentyfikowanie pojedynczego zdarzenia powodującego utratę wartości może nie być możliwe –wówczas utratę wartości będzie determinować łączny efekt kilku zdarzeń. Potencjalne straty oczekiwane w wyniku przyszłych zdarzeń, bez względu na prawdopodobieństwo ich wystąpienia, nie są rozpoznawane.

W oparciu o wymogi MSR 39 Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena oraz zalecenia zawarte w Rekomendacji R Komisji Nadzoru Finansowego, Grupa zdefiniowała katalog przesłanek utraty wartości dostosowany do profilu działalności Grupy.

W zakresie portfela ekspozycji detalicznych Grupa zdefiniowała następujące przesłanki utraty wartości:

- opóźnienie w spłacie przekraczające 90 dni,
- stwierdzenie wyłudzenia kredytu przez klienta,
- otrzymanie informacji o śmierci kredytobiorcy,
- wypowiedzenie umowy przez Grupę,
- kwestionowanie przez kontrahenta istnienia ekspozycji kredytowej na drodze sądowej,
- wszczęcie postępowania egzekucyjnego wobec pożyczkobiorcy,
- pogorszenie wyników analizy scoringowej,
- restrukturyzacja ekspozycji po 90 dniu przeterminowania,
- uzyskanie informacji o problemach finansowych kredytobiorcy,
- blokada limitu dla produktów odnawialnych.

W zakresie portfela ekspozycji korporacyjnych Grupa identyfikuje przesłanki utraty wartości przede wszystkim w oparciu o następujące kryteria:

- znaczące trudności finansowe kontrahenta na podstawie negatywnej oceny sytuacji finansowej kontrahenta,
- niedotrzymanie warunków umowy,
- przyznanie kontrahentowi ustępstwa przez bank, ze względów ekonomicznych lub prawnych wynikających z trudności finansowych kontrahenta, udogodnienia, którego w innym wypadku bank by nie udzielił. Poprzez ustępstwo rozumie się każdą zmianę warunków umowy wobec Klienta doświadczającego problemów finansowych,
- wysokie prawdopodobieństwo upadłości lub innej reorganizacji finansowej kontrahenta,
- zanik aktywnego rynku na daną bilansową ekspozycję kredytową ze względu na problemy finansowe emitenta,
- uzyskanie informacji o wszczęciu postępowania upadłościowego lub bankructwie klienta,

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

- wypowiedzenie umowy,
- znaczące pogorszenie wyników analizy ratingowej,
- kwestionowanie bilansowej ekspozycji kredytowej przez kontrahenta na drodze postępowania sądowego,
- wniosek banku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego wobec kontrahenta,
- nieznane miejsca pobytu i nieujawniony majątek kontrahenta,
- obniżenie przez uznaną i powszechnie akceptowaną zewnętrzną instytucję oceny wiarygodności kredytowej (agencję ratingową) ratingu kontrahenta,
- w makrootoczeniu wystąpiły sygnały mogące mieć negatywny wpływ na ryzyko działalności klienta,
- wystąpiły negatywne wiadomości medialne na temat klienta, inne sygnały, zmiany mogące mieć negatywny wpływ na ryzyko działalności klienta,
- istotna zmiana wartości lub jakości kluczowych zabezpieczeń,
- spadek obrotów przechodzących przez rachunki w Grupie,
- dla klientów, którzy zaliczani są do klasy aktywów Instytucje Finansowej - utrata licencji,
- dla klientów, którzy zaliczani są do klasy aktywów rządu i banki centralne – moratorium płatnicze.

Uszczegółowienie przesłanek utraty wartości zostało zawarte w instrukcjach wewnętrznych Grupy.

Proces identyfikacji przesłanek utraty wartości dla portfela korporacyjnego wspierany jest przez funkcjonujący w Grupie system wczesnego ostrzegania.

Ocena utraty wartości aktywów finansowych odbywa się w ramach procesu analizy indywidualnej oraz analizy grupowej. Analizie indywidualnej podlegają aktywa indywidualnie znaczące określone według kryteriów segmentacji klientów przyjętych przez Grupę oraz wielkości zaangażowania wobec klienta.

Analiza grupowa obejmuje natomiast poniższe dwa typy ekspozycji:

- ekspozycje bez zidentyfikowanych przesłanek utraty wartości – ekspozycje poddawane są analizie grupowej pod kątem oszacowania odpisu na poniesione, lecz jeszcze niezidentyfikowane straty (model IBNR).
- ekspozycje ze zidentyfikowanymi przesłankami utraty wartości indywidualnie nieistotne.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

2.9.1. Aktywa wyceniane według zamortyzowanego kosztu

Jeżeli istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości pożyczek i należności lub aktywów finansowych utrzymywanych do terminu zapadalności wycenianych według zamortyzowanego kosztu, kwota odpisu aktualizującego jest równa różnicy pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów, a wartością bieżącą szacowanych przyszłych przepływów pieniężnych (z wyłączeniem nieponiesionych przyszłych strat kredytowych). Do dyskontowania oczekiwanych przepływów pieniężnych wykorzystywana jest co do zasady pierwotna efektywna stopa procentowa kontraktu.

Kalkulacja bieżącej wartości szacowanych przyszłych przepływów pieniężnych dotyczących zabezpieczonego składnika aktywów finansowych uwzględnia przepływy pieniężne wynikające z przyjętego zabezpieczenia pomniejszone o koszty jego nabycia i sprzedaży, niezależnie od tego, czy zajęcie jest prawdopodobne czy nie.

Po przeprowadzeniu kalkulacji i ustaleniu wysokości odpisu wartość bilansowa składnika aktywów zostaje zmniejszona poprzez odpis aktualizujący, a kwota odpisu obciąża rachunek zysków i strat.

Odpisy z tytułu utraty wartości ewidencjonowane są na odrębnych kontach księgowych. Dla celów bilansowych i ustalenia bieżącej wartości księgowej danego składnika aktywów finansowych są one prezentowane łącznie ze składnikami aktywów finansowych, w przypadku których nastąpiła utrata wartości.

Jeżeli w następnym okresie wysokość odpisu z tytułu utraty wartości zmniejszy się, a zmniejszenie to można w obiektywny sposób powiązać ze zdarzeniem następującym po ujęciu odpisu z tytułu utraty wartości (np. z poprawą oceny zdolności kredytowej dłużnika), to uprzednio ujęty odpis jest odwracany, a skutki odwrócenia rozpoznawane są w rachunku zysków i strat. Wartość bilansowa składnika aktywów ustalona w wyniku odwrócenia odpisu z tytułu utraty wartości nie może być wyższa niż wartość, która zostałaby określona według zamortyzowanego kosztu w przypadku, gdyby odpis z tytułu utraty wartości nie został rozpoznany.

Należności nieściągalne, przedawnione lub te, w przypadku których Bank podjął decyzję o zaniechaniu windykacji są spisywane w ciężar odpisów na utratę wartości. W przypadku odzyskania uprzednio spisanej kwoty, jej wysokość jest wykazywana w rachunku zysków i strat w pozostałych przychodach operacyjnych.

2.9.1.1. Ekspozycje podlegające analizie indywidualnej

Przesłanki utraty wartości ekspozycji indywidualnie istotnych identyfikowane są w ramach standardowego procesu monitorowania portfela kredytowego w zakresie sytuacji finansowej klienta oraz w ramach procesów restrukturyzacji ekspozycji kredytowych wynikających z trudności finansowych klienta.

W przypadku identyfikacji przesłanek utraty wartości kalkulacja odpisów aktualizujących metodą indywidualną polega na porównaniu wartości bilansowej analizowanego zaangażowania kredytowego z wartością oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych do wartości bieżącej pierwotną efektywną stopą procentową kontraktu.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Metoda szacowania przyszłych przepływów pieniężnych oparta jest na określeniu wielkości oczekiwanych przepływów środków pieniężnych wynikających z:

- dobrowolnej spłaty kredytobiorcy,
- realizacji zabezpieczeń.

Odzysk wyznaczany jest w sposób ekspercki w ramach zdefiniowanych przez Grupę scenariuszy procesu windykacji oraz założeń związanych z wynikami oceny sytuacji finansowej kredytobiorcy.

W przypadku, gdy łączna zdyskontowana wartość oczekiwanych przepływów pieniężnych z dobrowolnych spłat klienta oraz odzysków z zabezpieczeń jest niższa niż wartość bilansowa ekspozycji kredytowej, wówczas zostaje rozpoznana utrata wartości i zaksięgowany odpis aktualizujący.

Jeżeli w wyniku analizy indywidualnej Grupa stwierdzi, że nie wystąpiły obiektywne przesłanki utraty wartości indywidualnie ocenianego składnika aktywów finansowych lub przesłanki te wystąpiły, jednak w wyniku analizy indywidualnej nie stwierdzono utraty wartości, to włącza ten składnik do grupy aktywów finansowych ocenianych grupowo pod kątem utraty wartości. Aktywa oceniane indywidualnie pod kątem utraty wartości, dla których utrata wartości została rozpoznana nie są włączane do oceny grupowej.

2.9.1.2. Ekspozycje podlegające analizie grupowej

W podejściu grupowym identyfikowane są grupy aktywów finansowych o podobnych charakterystykach ryzyka kredytowego, które następnie zbiorczo oceniane są pod kątem utraty wartości.

Podział aktywów finansowych na grupy o podobnych cechach ryzyka kredytowego jest przeprowadzany według stosowanego przez Grupę systemu segmentacji uwzględniającego: rodzaj produktu, typ klienta, przeterminowanie należności i inne istotne czynniki. Cechy te mają wpływ na oszacowanie przyszłych przepływów pieniężnych dla określonych grup aktywów, ponieważ wskazują na możliwości spłaty przez dłużników całości ich zobowiązań zgodnie z warunkami umów dotyczących ocenianych aktywów.

Grupa stosuje odrębne modele grupowe dla oceny utraty wartości grup ekspozycji bez zidentyfikowanych przesłanek utraty wartości oraz z zidentyfikowanymi przesłankami utraty wartości:

- a) ekspozycje bez zidentyfikowanych przesłanek utraty wartości (IBNR)

W przypadku podejścia grupowego stosowanego do ekspozycji bez zidentyfikowanych przesłanek utraty wartości kwota utraty wartości jest wyznaczona z wykorzystaniem parametrów: PD (prawdopodobieństwa niewywiązania się dłużnika ze spłaty zobowiązań) oraz LGD (współczynnika straty z tytułu niewywiązania się ze zobowiązań). W przypadku ekspozycji wobec przedsiębiorstw zamiast parametru PD stosuje się HDR (historyczne wskaźniki odzwierciedlające odsetek zdarzeń niewywiązania się z zobowiązań w danym okresie czasu).

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Parametr PD/HDR estymowany jest metodami statystycznymi w oparciu o obserwowany historycznie (z uwzględnieniem najnowszych obserwacji) odsetek kredytów z utratą wartości dla grup o podobnych cechach ryzyka kredytowego. Dla poszczególnych grup parametr PD jest kalkulowany w horyzoncie czasowym odpowiadającym właściwemu dla danej grupy okresowi ujawnienia strat (LIP).

W celu odzwierciedlenia wysokości straty w momencie zidentyfikowania utraty wartości, Grupa wyznacza dla poszczególnych grup ekspozycji parametr LGD.

Poniżej przedstawione są najważniejsze informacje na temat kluczowych założeń i sposobu wyznaczania przez Grupę parametrów PD, LIP oraz LGD:

- parametr PD oraz LIP – ekspozycje detaliczne:

Do estymacji parametru PD wykorzystywana jest najnowsza, dostępna na moment estymacji historia. PD szacowane jest jako średnia z 6-ciu wskaźników wyrażających odsetek ekspozycji, dla których w ciągu okresu odpowiadającemu LIP od daty obserwacji pojawia się przesłanka utraty wartości (średnia ta jest ważona liczbą ekspozycji z daty obserwacji). Parametry PD aktualizowane są z częstotliwością miesięczną.

Parametr LIP dla kredytów detalicznych został wyznaczony w oparciu o przeprowadzone analizy ukierunkowane na określenie momentu wystąpienia zdarzenia, w następstwie którego stwierdzono wejście dłużnika w stan utraty wartości. Na 31 grudnia 2014 roku przyjęty LIP wynosił odpowiednio 9 miesięcy dla portfela kredytów mieszkaniowych oraz 6 miesięcy dla pozostałych kredytów detalicznych.

- parametr PD/HDR oraz LIP – ekspozycje niedetaliczne:

Parametr HDR/PD wykorzystywany w procesie kalkulacji odpisów przypisywany jest na podstawie oceny wiarygodności kredytowej nadanej klientowi w procesie kredytowym. Ocena wiarygodności kredytowej wynika ze skali ratingowej zdefiniowanej w ramach danego systemu/modelu ratingowego, aktualizacja oceny ratingowej odbywa się co kwartał. Parametry HDR/PD przypisane do poszczególnych klas ratingowych aktualizowane są z częstotliwością roczną. Przyjęta wartość parametru LIP wynosi 6 miesięcy i uwzględnia funkcjonujące procesy związane z monitorowaniem ekspozycji kredytowych klientów niedetalicznych (częstotliwość weryfikacji i raportowania).

Dla ekspozycji wobec przedsiębiorstw oraz instytucji finansowych Bank wyznacza parametr HDR w oparciu o wyniki estymacji statystycznej.

Dla pozostałych ekspozycji niedetalicznych, w tym wobec projektów inwestycyjnych, zakładów ubezpieczeń, jednostek sektora publicznego, z uwagi na to, że brak jest reprezentatywnej próby klientów z rozpoznaną utratą wartości identyfikowanych historycznie, parametr PD wyznaczany jest w oparciu o założenia wewnętrznych systemów ratingowych oraz oczekiwań ekspertów dotyczące poziomu oczekiwanej szkodowości.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

- parametr LGD – ekspozycje detaliczne:

Podejście do przypisywania parametru LGD różni się w podziale na ekspozycje zabezpieczone i niezabezpieczone. Parametr LGD dla ekspozycji zabezpieczonych ma na celu odzwierciedlić stratę na skutek nie odzyskania pełnej wartości zabezpieczenia. Dla ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie parametr LGD wyznaczany jest w oparciu o historycznie obserwowane stopy odzysków (RR; recovery rate) na podstawie danych z procesu sprzedaży zabezpieczeń (bezpośrednio od komorników lub od zewnętrznych agencji pośrednictwa w obrocie nieruchomościami) odnoszonych do ostatniej wykorzystywanej przez Bank (przed datą sprzedaży) wyceny zabezpieczenia.

W przypadku ekspozycji niezabezpieczonych LGD kalkulowane jest na podstawie historycznie obserwowanych odzysków pomniejszonych o koszty jakie ponosi Bank w celu odzyskania swoich należności, uwzględniając odsetek klientów którzy w okresie 12 miesięcy od rozpoznania utraty wartości uregulowali zaległość wobec Banku. Estymacja przeprowadzona jest na portfelu rachunków, dla których Bank rozpoznał utratę wartości, przy czym kryterium wyodrębniania jednorodnych grup klientów jest ustanowione na poziomie portfela produktowego oraz liczby miesięcy od momentu zidentyfikowania utraty wartości danego rachunku. Zatem dla danego segmentu produktowego parametr LGD przyjmuje formę krzywej, która rośnie wraz z upływem czasu od momentu zidentyfikowania utraty wartości. Dla portfela ekspozycji bez utraty wartości przypisywany jest parametr agregujący informację o odzyskach występujących na całej przestrzeni założonego okresu odzysku. Ponadto, odzyski są korygowane o historycznie obserwowane wyniki transakcji sprzedaży portfeli należności z utratą wartości oraz cen uzyskanych przez Bank z tych sprzedaży.

- Parametr LGD – ekspozycje niedetaliczne:

Parametr LGD przypisywany jest na poziomie pojedynczej ekspozycji kredytowej w oparciu o informacje dotyczące wartości i kategorii zabezpieczenia dostarczonego przez klienta. Na podstawie informacji o kategorii zabezpieczenia przypisywany jest parametr odzwierciedlający oczekiwane przepływy z realizacji zabezpieczenia oraz średni czas w jakim oczekiwane są odzyski. Wspomniane wyżej parametry wyznaczane są ekspercko. W zależności od poziomu zabezpieczenia indywidualnej ekspozycji, Grupa jako źródło odzysku identyfikuje w części zabezpieczonej przepływy z tytułu zabezpieczeń oraz dobrowolne spłaty klienta. W przypadku spłat ze źródeł innych niż realizacja zabezpieczeń, założenia dotyczące oczekiwanego poziomu odzysku oraz czasu, w którym zostanie zrealizowany wyznaczane są w sposób ekspercki. Efektywna wartość parametru LGD przypisana do kontraktu uwzględnia zarówno odzyski z zabezpieczeń, jak i przepływy z innych źródeł, jak również koszt pieniądza w czasie.

b) Ekspozycje ze zidentyfikowanymi przesłankami utraty wartości

W odniesieniu do ekspozycji, dla których zidentyfikowano przesłanki utraty wartości, kwota utraty wartości jest wyznaczana metodą grupową w oparciu o oczekiwaną zdyskontowaną kwotę przyszłych przepływów pieniężnych wyznaczaną na podstawie historycznych parametrów strat lub odzysków.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Podejście do wyliczania odpisu z tytułu utraty wartości różni się w podziale na ekspozycje zabezpieczone i niezabezpieczone. W przypadku ekspozycji zabezpieczonych odpis wyznaczany jest jako różnica pomiędzy wartością bilansową ekspozycji i zdyskontowaną wartością oczekiwanych odzysków z zabezpieczeń (uwzględniając średni czas oraz stopę odzysku charakterystyczną dla danego typu zabezpieczenia, wyznaczone w sposób ekspercki). Dodatkowo brane jest pod uwagę prawdopodobieństwo powrotu do regularnej obsługi zadłużenia oraz prawdopodobieństwo ponownego przejścia do kategorii z utratą wartości po odnotowaniu „uzdrowienia”.

W przypadku ekspozycji niezabezpieczonych, założenia dotyczące kalkulacji parametru LGD określone zostały w części dedykowanej opisowi modelu IBNR, przy czym dla ekspozycji z utratą wartości estymowana wartość parametru LGD przypisywana jest z tej części krzywej LGD, która odpowiada indywidualnej dla danego rachunku informacji o liczbie miesięcy od zidentyfikowania utraty wartości.

Kalkulacja odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości weryfikowana jest w ramach procesu zarządzania ryzykiem modeli w związku z tym, że stosowane przez Grupę modele kalkulacji odpisów oraz estymacji parametrów ryzyka są obarczone ryzykiem jakości danych i założeń a także ryzykiem metodologicznym oraz administrowania. W ramach procesu zarządzania ryzykiem modeli przeprowadzana jest ocena jakości procesu administrowania modelami oraz weryfikacja historyczna przyjętych parametrów, która ma na celu zminimalizowanie ryzyka przyjęcia błędnych parametrów. Proces zarządzania ryzykiem modeli nadzorowany jest przez Komitet Walidacji Modeli.

2.9.2. Utrata wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży

Jeśli zmniejszenie wartości godziwej aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży ujmowane było w kapitale własnym i występują obiektywne przesłanki utraty wartości tego składnika aktywów, to skumulowane straty ujęte dotychczas bezpośrednio w kapitale własnym są przenoszone z kapitału i ujmowane w rachunku zysków i strat, nawet jeśli składnik aktywów finansowych nie został wyłączony ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej Grupy.

Kwota skumulowanych strat, która zostaje przeniesiona z kapitału własnego do skonsolidowanego rachunku zysków i strat stanowi różnicę pomiędzy kosztem nabycia (pomniejszonym o wszelkie spłaty kapitału i amortyzację) i bieżącą wartością godziwą (pomniejszoną o wszelkie odpisy z tytułu utraty wartości tego składnika aktywów uprzednio ujęte w skonsolidowanym rachunku zysków i strat).

W przypadku wystąpienia utraty wartości aktywa finansowego klasyfikowanego jako dostępne do sprzedaży, dla którego wcześniej ujęto w kapitałach własnych zwwyżki z przeszacowania do wartości godziwej, wartość odpisu z tytułu utraty wartości najpierw pomniejsza kapitał własny, a następnie – jeżeli kwota uprzednio ujętych zwwyżek jest niewystarczająca na pokrycie utraty wartości – różnicę odnosi się do skonsolidowanego rachunku zysków i strat w pozycji „Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe”.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Odniesionych do skonsolidowanego rachunku zysków i strat odpisów z tytułu utraty wartości instrumentów kapitałowych zaliczanych do aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży nie odwraca się.

W przypadku instrumentów dłużnych, jeśli w następnym okresie wartość godziwa instrumentu dłużnego dostępnego do sprzedaży wzrośnie, a wzrost ten może być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po ujęciu straty z tytułu utraty wartości w skonsolidowanym rachunku zysków i strat, to odpis z tytułu utraty wartości należy odwrócić, a kwotę odwracanego odpisu ujmuje się w skonsolidowanym rachunku zysków i strat.

2.10. Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży i odkupu

Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży i odkupu są operacjami sprzedaży lub kupna papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu lub odsprzedaży w umownym terminie i po określonej umownej cenie.

Transakcje sprzedaży papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu (sell buy back, repo) na moment zawarcia ujmuje się w „Zobowiązaniach wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych” lub „Zobowiązaniach wobec klientów”, w zależności od kontrahenta transakcji.

Transakcje zakupu papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odsprzedaży (buy sell back, reverse repo) prezentowane są w aktywach: jako Należności od banków lub Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w zależności od kontrahenta transakcji.

Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży i odkupu wyceniane są analogicznie do pozostałych pozycji prezentowanych w danej grupie aktywów lub pasywów. Różnica między ceną sprzedaży i odkupu jest traktowana odpowiednio jako koszt/przychód odsetkowy i rozliczana w czasie trwania umowy z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej.

Grupa dokonuje oceny, w jakim stopniu ryzyko i korzyści związane z aktywem pozostają w Grupie. Papiery wartościowe będące składnikiem transakcji z przyrzeczeniem odkupu nie są wyłączone ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej i podlegają wycenie według zasad określonych dla poszczególnych portfeli papierów wartościowych.

2.11. Pochodne instrumenty finansowe

2.11.1. Ujęcie i wycena

Instrumenty pochodne klasyfikowane są jako instrumenty przeznaczone do obrotu i prezentowane w odrębnej pozycji skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej, po stronie aktywów bądź pasywów. Instrumenty pochodne wyceniane są w wartości godziwej, bez uwzględniania kosztów transakcji, które będą poniesione przy ich sprzedaży. Instrument pochodny jest aktywem, jeśli jego wartość godziwa jest dodatnia, a zobowiązaniem – gdy jego wartość godziwa jest ujemna.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Najlepszą podstawą do wyznaczenia wartości godziwej instrumentu finansowego przy początkowym ujęciu jest cena transakcyjna (tj. wartość godziwa uiszczonej lub otrzymanej zapłaty). W pozostałych przypadkach jest to wartość godziwa określona na podstawie modelu wyceny, bazującego na danych pozyskanych z aktywnego rynku. Wykorzystywane przez Grupę techniki bazują między innymi na modelach zdyskontowanych przepływów pieniężnych, krzywych dochodowości oraz uznanych modelach wyceny opcji.

Zmiany wartości godziwej ujmowane są w rachunku zysków i strat – wartość tę zalicza się do wyniku z tytułu instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej (za wyjątkiem odmiennego sposobu ujęcia w przypadku stosowania rachunkowości zabezpieczeń – por. nota 2.11.3.skonsolidowanego sprawozdania finansowego).

Kwoty bazowe transakcji pochodnych wykazane są jako pozycje pozabilansowe od dnia zawarcia transakcji przez cały okres ich trwania.

2.11.2. Wbudowane instrumenty pochodne

Wbudowane instrumenty pochodne są składnikiem instrumentu złożonego zawierającego również umowę zasadniczą niebędącą instrumentem pochodnym, która sprawia, iż część przepływów pieniężnych wynikających z instrumentu łącznego zmienia się w sposób podobny do przepływów wynikających z samodzielnie występującego instrumentu pochodnego, np. w oparciu o stopę procentową, kurs walutowy, indeks kredytowy lub indeks cen, cenę instrumentu finansowego, rating kredytowy lub inną zmienną – pod warunkiem, że zmienna ta nie jest specyficzna dla żadnej ze stron kontraktu.

Oceny czy dana umowa zawiera wbudowany instrument pochodny dokonuje się na moment przystąpienia do umowy. Ponowna ocena jest dokonywana jedynie wtedy, gdy nastąpią zmiany w umowie istotnie wpływające na wynikające z niej przepływy pieniężne.

Przepisy MSSF UE wymagają wydzielenia z umów bazowych instrumentów wbudowanych, które spełniają określone warunki.

Instrument pochodny wykazywany jest odrębnie, gdy spełnione są łącznie następujące warunki:

- złożony instrument nie jest wyceniany w wartości godziwej, ze skutkiem odnoszonym do rachunku zysków i strat,
- charakter ekonomiczny wbudowanego instrumentu oraz ryzyka z nim związane nie są ściśle powiązane z charakterem ekonomicznym umowy zasadniczej i ryzykami z niej wynikającymi,
- odrębny instrument, którego charakterystyka odpowiadałaby cechom wbudowanego instrumentu pochodnego, spełniałby definicję instrumentu pochodnego.

Wydzielone instrumenty wbudowane są wyceniane na zasadach obowiązujących dla instrumentów pochodnych, natomiast umowa zasadnicza – na podstawie odpowiedniego standardu MSSF UE.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Wycena prezentowana jest w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Pochodne instrumenty finansowe”. Zmiany w wycenie do wartości godziwej wydzielonych wbudowanych instrumentów pochodnych odnoszone są do rachunku zysków i strat do pozycji „Wynik z tytułu instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany”.

Grupa zalicza do tej kategorii instrumenty wbudowane w lokaty strukturyzowane. Do instrumentów wbudowanych zaliczane są również posiadane przez Jednostkę Dominującą obligacje zamienne na akcje, które wyceniane są według kosztu zakupu z uwzględnieniem ewentualnej utraty wartości.

2.11.3. Rachunkowość zabezpieczeń

Grupa może wykorzystywać pochodne instrumenty finansowe w celu zabezpieczenia przed ryzykiem walutowym oraz ryzykiem stóp procentowych wynikającymi z działalności operacyjnej, finansowej i inwestycyjnej. W tym celu Grupa posługuje się relacjami zabezpieczającymi wartość godziwą (fair value hedge) i relacjami zabezpieczającymi przepływy pieniężne (cash flow hedge).

2.11.3.1. Kryteria

Rachunkowość zabezpieczeń stosowana jest przez Grupę, gdy spełnione są wszystkie poniższe warunki:

- w momencie ustanowienia zabezpieczenia formalnie wyznaczono i udokumentowano powiązanie zabezpieczające, jak również zdefiniowano cel zarządzania ryzykiem przez jednostkę oraz strategię ustanawiania zabezpieczeń. Dokumentacja zawiera identyfikację instrumentu zabezpieczającego, pozycji lub transakcji zabezpieczanej, charakter zabezpieczanego ryzyka, a także sposób, w jaki jednostka będzie oceniała efektywność instrumentu zabezpieczającego w kompensowaniu zmian wartości godziwej lub zmian przepływów pieniężnych pozycji zabezpieczanej związanych z zabezpieczanym ryzykiem,
- oczekuje się, że zabezpieczenie będzie wysoce efektywne w kompensowaniu zmian wartości godziwej lub przepływów pieniężnych wynikających z zabezpieczanego ryzyka, zgodnie z udokumentowaną pierwotnie strategią zarządzania ryzykiem, dotyczącą tego konkretnego powiązania zabezpieczającego,
- w przypadku zabezpieczeń przepływów pieniężnych planowana transakcja będąca przedmiotem zabezpieczenia jest wysoce prawdopodobna oraz będzie stanowić ekspozycję narażoną na zmiany przepływów pieniężnych, co w rezultacie będzie miało wpływ na rachunek zysków i strat,
- efektywność zabezpieczenia można wiarygodnie ocenić, tj. wartość godziwa lub przepływy pieniężne związane z pozycją zabezpieczaną wynikające z zabezpieczanego ryzyka oraz wartość godziwa instrumentu zabezpieczającego mogą być wiarygodnie wycenione,
- zabezpieczenie jest na bieżąco oceniane i stwierdza się jego wysoką efektywność we wszystkich okresach sprawozdawczych, na które zabezpieczenie zostało ustanowione.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Grupa wyznacza pewne instrumenty pochodne jako zabezpieczające wartość godziwą lub zabezpieczające przepływy pieniężne. W momencie ustanowienia zabezpieczenia formalnie wyznacza się i dokumentuje powiązanie zabezpieczające, jak również cel zarządzania ryzykiem w Grupie oraz strategię ustanowienia zabezpieczenia. Dokumentacja zawiera identyfikację instrumentu zabezpieczającego, zabezpieczanej pozycji lub transakcji oraz charakter zabezpieczanego ryzyka. Grupa dokumentuje również w momencie ustanowienia zabezpieczenia i na bieżąco ocenę efektywności instrumentu zabezpieczającego w kompensowaniu zagrożenia zmianami wartości godziwej pozycji zabezpieczanej.

2.11.3.2. Zabezpieczenie wartości godziwej

Zabezpieczenie wartości godziwej jest to zabezpieczenie przed zagrożeniem zmianami wartości godziwej ujętego składnika aktywów lub zobowiązania bądź uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, albo wyodrębnionej części takiego składnika aktywów, zobowiązania lub uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, które przypisać można konkretnemu rodzajowi ryzyka i które może wpływać na rachunek zysków i strat.

Zyski lub straty wynikające z przeszacowania instrumentu zabezpieczającego do wartości godziwej (dla pochodnego instrumentu zabezpieczającego) lub komponent walutowy jego wartości bilansowej (dla instrumentów finansowych inne niż instrumenty pochodne) wykazuje się skonsolidowanym w rachunku zysków i strat.

W przypadku pozycji zabezpieczanej, którą w innych okolicznościach wycenia się według zamortyzowanego kosztu, zyski lub straty związane z pozycją zabezpieczaną, wynikające z zabezpieczanego ryzyka, korygują wartość bilansową zabezpieczanej pozycji i są ujmowane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat.

W przypadku pozycji zabezpieczanej, którą są aktywa finansowe dostępne do sprzedaży, zyski lub straty wynikające z zabezpieczanego ryzyka są ujmowane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat.

Różnica pomiędzy zmianą wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego a zmianą wartości godziwej instrumentu zabezpieczanego, stanowiąca wynik nieefektywności relacji zabezpieczającej ujmowana jest w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany”.

2.11.3.3. Zabezpieczenie przepływów pieniężnych

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych jest to zabezpieczenie przed zagrożeniem zmiennością przepływów pieniężnych, które przypisać można konkretnemu rodzajowi ryzyka związanemu z ujętym składnikiem aktywów lub zobowiązaniem lub z wysoce prawdopodobną planowaną transakcją i które mogłyby wpływać na skonsolidowany rachunek zysków i strat.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Zmiany wartości godziwej pochodnego instrumentu zabezpieczającego wyznaczonego jako zabezpieczenie przepływów pieniężnych w części stanowiącej efektywną część zabezpieczenia ujmowane są bezpośrednio w skonsolidowanych pozostałych dochodach całkowitych. Kwoty odniesione bezpośrednio na skonsolidowane pozostałe dochody całkowite przenoszone są do skonsolidowanego rachunku zysków i strat w tym samym okresie lub okresach, w których zabezpieczana planowana transakcja wywiera wpływ na skonsolidowany rachunek zysków i strat. Część nieefektywną zabezpieczenia ujmuje się w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany”.

2.11.3.4. Zaprzestanie stosowania rachunkowości zabezpieczeń

Grupa zaprzestaje stosowania zasad rachunkowości zabezpieczeń, gdy:

- instrument zabezpieczający wygasa, zostaje sprzedany, rozwiązany lub wykonany – w takim przypadku skumulowane zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym przepływy pieniężne odnoszone bezpośrednio na inne dochody całkowite przez okres, w którym zabezpieczenie było efektywne, ujmuje się dalej w odrębnej pozycji w innych dochodach całkowitych, aż do momentu zajścia planowanej transakcji,
- zabezpieczenie przestaje spełniać kryteria rachunkowości zabezpieczeń – w takim przypadku skumulowane zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym przepływy pieniężne odnoszone bezpośrednio na inne dochody całkowite przez okres, w którym zabezpieczenie było efektywne, ujmuje się dalej w odrębnej pozycji w innych dochodach całkowitych, aż do momentu zajścia planowanej transakcji,
- zaprzestano oczekiwać realizacji planowanej transakcji (w przypadku zabezpieczenia przepływów pieniężnych) – w takim przypadku wszystkie skumulowane zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym odnoszone bezpośrednio na inne dochody całkowite przez okres, w którym zabezpieczenie było efektywne, ujmuje się w rachunku zysków i strat,
- Grupa unieważnia powiązanie zabezpieczające – w takim przypadku wszystkie skumulowane zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym odnoszone bezpośrednio na inne dochody całkowite przez okres, w którym zabezpieczenie było efektywne, ujmuje się w rachunku zysków i strat (chyba że zabezpieczenie przepływów pieniężnych dotyczyło realizacji planowanej transakcji – wtedy skumulowane zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym odnoszone bezpośrednio na inne dochody całkowite przez okres, w którym zabezpieczenie było efektywne, ujmuje się dalej w odrębnej pozycji w innych dochodach całkowitych, aż do momentu zajścia planowanej transakcji lub do momentu gdy zaprzestano oczekiwać realizacji planowanej transakcji, kiedy to reklasyfikuje się je do rachunku zysków i strat).

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Za wygaśnięcie lub rozwiązanie instrumentu zabezpieczającego nie uważa się zastąpienia jednego instrumentu zabezpieczającego drugim lub przedłużenia terminu ważności danego instrumentu zabezpieczającego, jeśli takie zastąpienie lub przedłużenie terminu stanowi część udokumentowanej strategii zabezpieczania przyjętej przez jednostkę.

2.12. Zobowiązania finansowe

Zobowiązania finansowe są klasyfikowane do kategorii: zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz pozostałe zobowiązania finansowe.

Grupa decyduje o klasyfikacji zobowiązania finansowego w momencie jego początkowego ujęcia.

Do kategorii zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu zaliczane są pochodne instrumenty finansowe. Pochodne instrumenty finansowe wyceniane są do wartości godziwej poprzez wynik finansowy (chyba że są wyznaczonymi i efektywnymi instrumentami zabezpieczającymi; por. nota 2.11.3. skonsolidowanego sprawozdania finansowego).

Do kategorii pozostałych zobowiązań finansowych klasyfikowane są zobowiązania inne niż wycenianie do wartości godziwej ze skutkiem wyceny odnoszonym do wyniku finansowego, obejmujące głównie zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych, klientów oraz zobowiązania podporządkowane. W momencie początkowego ujęcia taki składnik zobowiązań finansowych wycenia się w wartości godziwej, która jest powiększana lub pomniejszana o koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do emisji składnika zobowiązania finansowego.

Po początkowym ujęciu pozostałe zobowiązania finansowe wyceniane są według zamortyzowanego kosztu przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej.

2.13. Zobowiązania pozabilansowe

W ramach działalności operacyjnej Grupa zawiera transakcje, które w momencie ich zawarcia nie są ujmowane w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako aktywa lub zobowiązania, lecz powodują powstanie zobowiązań warunkowych. Zobowiązanie warunkowe jest:

- możliwym obowiązkiem, który powstaje na skutek zdarzeń przeszłych, których istnienie zostanie potwierdzone dopiero w momencie wystąpienia lub niewystąpienia jednego lub większej ilości niepewnych przyszłych zdarzeń, które nie w pełni podlegają kontroli Grupy, lub
- obecnym obowiązkiem, który powstaje na skutek zdarzeń przeszłych, ale nie jest ujmowany w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej, ponieważ nie jest prawdopodobne, aby konieczne było wydatkowanie środków pieniężnych lub innych aktywów w celu wypełnienia obowiązku lub kwoty zobowiązania nie można oszacować w sposób wiarygodny.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Główne zobowiązania pozabilansowe Grupy to przyznane linie kredytowe, a także udzielone gwarancje finansowe, które wymagają od wystawcy dokonania wyspecyfikowanych wypłat pokrywających stratę poniesioną przez posiadacza z powodu niedokonania przez określonego dłużnika płatności w terminie zgodnym z warunkami instrumentu dłużnego. Tego rodzaju gwarancji finansowych Grupa udziela innym bankom, instytucjom finansowym i innym organizacjom w imieniu klientów w celu zabezpieczenia kredytów, linii kredytowych i innych bankowych narzędzi finansowania.

W momencie początkowego ujęcia, gwarancje finansowe wycenia się w wartości godziwej na dzień udzielenia gwarancji. Po początkowym ujęciu zobowiązania Grupy wynikające z takich gwarancji wycenia się według wartości wyższej z: wartości ustalonej zgodnie z MSR 37 *Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe* oraz początkowej pomniejszonej, w odpowiednich przypadkach o skumulowane odpisy amortyzacyjne.

Na udzielone zobowiązania pozabilansowe obarczone ryzykiem braku wywiązania się zleceniodawcy z warunków umowy tworzone są rezerwy. Rezerwa z tytułu zobowiązań pozabilansowych wyliczana jest w oparciu o ustanowiony limit i możliwą do odzyskania kwotę należności rozumianą jako bieżącą wartość szacowanych przyszłych przepływów pieniężnych dyskontowanych za pomocą rynkowych stóp procentowych. Przyszłe przepływy dotyczące zobowiązań pozabilansowych oblicza się na podstawie dostępnego limitu oraz terminu odpowiadającego końcowej dacie tego zobowiązania i prawdopodobieństwa wpływu środków z Grupy.

W zobowiązaniach pozabilansowych Grupa prezentuje również gwarancje niefinansowe, np. gwarancje właściwego wykonania kontraktu, gwarancje przetargowe, rękojmie i akredytywy typu „standby” dotyczące poszczególnych transakcji.

2.14. Metoda ustalania wartości godziwej i zamortyzowanego kosztu

Grupa decyduje o klasyfikacji aktywa finansowego w momencie jego początkowego ujęcia. W momencie początkowego ujęcia składnik aktywów finansowych wycenia się co do zasady w wartości godziwej. Po początkowym ujęciu Grupa wycenia do wartości godziwej aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz aktywa finansowe dostępne do sprzedaży.

Do wyceny instrumentów finansowych w wartości godziwej, dla których istnieje aktywny rynek, wykorzystuje się ceny rynkowe publikowane przez rzetelne i wiarygodne źródła, np. serwis Reuters, Bloomberg, GPW, itp. Instrumenty finansowe wyceniane są względem cen ogłaszanych w wymienionych wyżej serwisach, przyjmując dla aktywów stronę BID. Do wyceny instrumentów finansowych stosowane są:

- ceny zamknięcia rynku dla rynków regulowanych,
- ceny fixingowe dla rynku OTC,
- ceny podawane przez pośredników (Brokerów) dla rynku OTC w przypadku braku cen fixingowych.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

W przypadku, gdy nie jest dostępna wiarygodna cena rynkowa instrumentu finansowego, wycena przeprowadzana jest w oparciu o cenę teoretyczną zbudowaną na podstawie modelu krzywej dochodowości. Model krzywej dochodowości oparty jest na notowaniach rynkowych z rynku pieniężnego oraz kontraktów swap dla poszczególnych walut. Model wyceny zawiera elementy korekty o ryzyko kredytowe.

W odniesieniu do kapitałowych instrumentów finansowych, które nie są notowane na aktywnym rynku, Grupa nie dokonuje ich wyceny do wartości godziwej, ponieważ ich wiarygodna wycena nie jest możliwa. Instrumenty te wyceniane są według kosztu nabycia pomniejszonego o odpisy z tytułu utraty wartości.

Po początkowym ujęciu Grupa wycenia według zamortyzowanego kosztu aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności oraz pożyczki i należności.

Metoda zamortyzowanego kosztu jest metodą ustalenia wartości instrumentu finansowego, poprzez ujęcie wartości, w jakiej instrument finansowy został wyceniony w momencie początkowego ujęcia, pomniejszenie jej o spłaty kwoty kapitału, powiększenie lub pomniejszenie o ustaloną z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej skumulowaną amortyzację wszelkich różnic między wartością początkową a wartością w terminie zapadalności oraz pomniejszenie jej o odpisy z tytułu utraty wartości.

2.15. Wyłączenie instrumentów finansowych ze sprawozdania z sytuacji finansowej

Składnik aktywów finansowych zostaje usunięty ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej, gdy wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych z aktywów finansowych lub gdy Grupa przenosi składnik aktywów finansowych na inny podmiot. Przeniesienie to ma miejsce wtedy, gdy Grupa przenosi umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych, lub gdy Grupa zatrzymuje umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych, ale przyjmuje umowny obowiązek przekazania tych przepływów poza Grupę.

Przenosząc składniki aktywów finansowych Grupa ocenia, w jakim stopniu zachowuje ryzyko i korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych. W tym przypadku:

- jeżeli Grupa przenosi zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to wyłącza składnik aktywów finansowych ze sprawozdania z sytuacji finansowej, i jednocześnie odrębnie rozpoznaje jako aktywa lub zobowiązania wszelkie prawa i obowiązki zachowane przez Grupę lub powstałe podczas tego transferu,
- jeżeli Grupa zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to w dalszym ciągu ujmuje składnik aktywów finansowych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej,
- jeżeli Grupa nie przenosi ani nie zachowuje zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści związanych z posiadaniem składnika aktywów finansowych, Grupa ustala, czy zachowała kontrolę nad tym składnikiem aktywów finansowych. W przypadku zachowania kontroli składnik aktywów finansowych jest ujmowany w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy do

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

wysokości wynikającej z kontynuowanego zaangażowania, a w przypadku braku kontroli składnik aktywów finansowych jest wyłączany i jednocześnie odrębnie rozpoznawane są jako aktywa lub zobowiązania wszelkie prawa i obowiązki zachowane przez Grupę lub powstałe podczas tego transferu.

Grupa wyłącza ze swojego skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej zobowiązanie finansowe (lub jego część), gdy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygasł.

2.16. Wartości niematerialne

Wartości niematerialne są niemającymi formy fizycznej, ale możliwymi do zidentyfikowania niepieniężnymi składnikami majątkowymi kontrolowanymi przez Grupę, powodującymi w przyszłości wpływ do Grupy korzyści ekonomicznych powiązanych bezpośrednio z tymi aktywami.

Do wartości niematerialnych zalicza się głównie:

- licencje na oprogramowanie komputerowe,
- koszty zakończonych prac rozwojowych,
- markę,
- bazę relacji z klientami,
- wartość firmy.

Wartości niematerialne Grupy początkowo wykazuje się według kosztu historycznego – w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia.

Cena nabycia lub koszt wytworzenia programu komputerowego obejmuje:

- cenę zakupu, należną dostawcy, pomniejszoną o udzielone rabaty i upusty, a powiększoną o cło i podatek akcyzowy od importu oraz podatek od towarów i usług nie podlegający odliczeniu,
- wszystkie inne dające się bezpośrednio przyporządkować nakłady lub koszty związane z dostosowaniem nabytego oprogramowania do używania lub z jego wytworzeniem we własnym zakresie, zgodnie z przeznaczeniem planowanym przez Grupę, naliczone od dnia nabycia lub od dnia rozpoczęcia wytwarzania do dnia przekazania oprogramowania do używania.

Do bezpośrednich nakładów lub kosztów zalicza się w szczególności:

- koszty konsultacji zewnętrznych,
- koszty uruchomienia i testów sprawdzających działanie programów komputerowych,
- koszty świadczeń pracowniczych pracowników Grupy, w odniesieniu do nabytego lub wytworzonego oprogramowania wskazanego w ramach danego projektu IT, poniesione wyłącznie w związku z jego dostosowaniem do wymogów Grupy lub wytworzeniem we własnym zakresie. Do kosztów tych zalicza się krótkoterminowe świadczenia pracownicze (koszty osobowe) pracowników obejmujące: wynagrodzenia zasadnicze, godziny nadliczbowe, premie, które można odnieść do danego

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

oprogramowania, wszystkie pochodne związane z wyżej wymienionymi świadczeniami pracowniczymi.

Późniejsza wycena obejmuje pomniejszenie tej wartości o umorzenie, którego dokonuje się przez szacowany okres użyteczności danego składnika aktywów i zakumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości, wynikające z przeprowadzanych testów na utratę wartości (w przypadku zidentyfikowania istotnych przesłanek utraty wartości podczas okresowych przeglądów wartości niematerialnych). Nie dokonuje się odpisów amortyzacyjnych składników wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania.

Przeglądu czy w badanym okresie nie wystąpiły przesłanki utraty wartości dokonuje się na każdy dzień sprawozdawczy. Jeśli wystąpiły takie przesłanki, ustalana jest wartość odzyskiwalna tych aktywów. Wartość odzyskiwalna jest wyższą z dwóch wartości: wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży i wartości użytkowej.

Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości jest ujmowany w rachunku zysków i strat w pozycji „Pozostałe koszty operacyjne” w okresie którego dotyczy, jeżeli wartość księgowa wartości niematerialnej przekracza jej wartość odzyskiwalną. Odpis ten może ulec odwróceniu, ale tylko do takiego poziomu, aby wartość księgowa składnika aktywów nie przekroczyła wartości księgowej, którą miałby ten składnik aktywów (po pomniejszeniu o kwotę amortyzacji), jeżeli nie zostałby ujęty odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości.

Zyski lub straty ze sprzedaży wartości niematerialnych prezentowane są odpowiednio jako pozostałe przychody lub koszty operacyjne.

2.16.1. Koszty zakończonych prac rozwojowych

Koszty związane z etapem prac badawczych prowadzonego przedsięwzięcia lub koszty związane z bieżącym utrzymaniem wartości niematerialnych odnoszone są w koszty z chwilą poniesienia.

Koszty związane z etapem prac rozwojowych, jeżeli spełniają warunki kwalifikacji, ujmuje się jako wartości niematerialne. W szczególności koszty wytworzenia przez Grupę we własnym zakresie dających się zidentyfikować unikatowych programów komputerowych kontrolowanych przez Grupę, które prawdopodobnie wygenerują korzyści gospodarcze przekraczające te koszty i będą uzyskiwane przez więcej niż jeden rok, ujmuje się jako wartości niematerialne.

Okres amortyzacji równy jest okresowi ekonomicznej użyteczności aktywowanych prac rozwojowych.

2.16.2. Inne wartości niematerialne

Do wartości niematerialnych, poza aktywowanymi kosztami zakończonych prac rozwojowych, zalicza się przede wszystkim zakupione licencje na oprogramowanie komputerowe, które aktywuje się w wysokości ceny nabycia, tj. kosztów poniesionych na zakup i dostosowanie nabytego konkretnego oprogramowania komputerowego do używania zgodnie z wymogami Grupy.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Amortyzację oprogramowania nalicza się metodą liniową w celu rozłożenia jego wartości początkowej przez okres użytkowania, który wynosi co do zasady 5 do 10 lat.

2.17. Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe wykazuje się według kosztu historycznego (ceny nabycia lub kosztu wytworzenia) pomniejszonego o umorzenie i zakumulowane odpisy z tytułu utraty wartości.

Koszt historyczny uwzględnia wydatki bezpośrednio związane z nabyciem i przystosowaniem do używania lub wytworzeniem danych aktywów.

Ulepszenia w obcych środkach trwałych ponoszone są głównie na dostosowanie do potrzeb Grupy wynajmowanych lokali z przeznaczeniem na placówki obsługi klientów.

Późniejsze nakłady uwzględnia się w wartości bilansowej danego składnika rzeczowych aktywów trwałych lub ujmuje jako odrębny składnik tylko wówczas, gdy jest prawdopodobne, że z tytułu tej pozycji nastąpi dodatkowy wpływ korzyści ekonomicznych dla Grupy, które można przyporządkować danemu składnikowi rzeczowych aktywów trwałych, zaś cenę nabycia lub koszt wytworzenia danej pozycji można wiarygodnie zmierzyć.

Wszelkie pozostałe wydatki na naprawę i konserwację odnoszone są do rachunku zysków i strat w okresie, w którym je poniesiono.

Amortyzację składników rzeczowych aktywów trwałych nalicza się metodą liniową w celu rozłożenia ich wartości początkowej, pomniejszonej o wartość końcową, jeżeli jest istotna, na przestrzeni szacunkowego okresu ich użytkowania.

Okresy amortyzacji co do zasady stosowane dla podstawowych kategorii rzeczowych aktywów trwałych wynoszą:

Ulepszenia w obcych środkach trwałych (w budynkach lub lokalach)	12 lat lub w okresie trwania umowy najmu, w zależności który okres jest dłuższy
Urządzenia techniczne i maszyny	3 - 5 lat
Komputery	3 - 5 lat
Środki transportu	5 lat
Inne środki trwałe	5 - 8 lat

Przyjęte okresy użytkowania weryfikowane są co najmniej raz w roku.

Przeglądu czy w badanym okresie nie wystąpiły przesłanki utraty wartości środków trwałych dokonuje się na każdy dzień sprawozdawczy. Jeśli wystąpiły takie przesłanki, ustalana jest wartość odzyskiwalna tych aktywów. Wartość odzyskiwalna jest wyższą z dwóch wartości: wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży i wartości użytkowej.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości jest ujmowany w rachunku zysków i strat w okresie, którego dotyczy, jeżeli wartość księgowa składnika aktywów przekracza jego wartość odzyskiwalną. Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości może być odwrócony, ale tylko do takiego poziomu, aby wartość księgowa aktywów nie przekroczyła wartości księgowej, którą miałby ten składnik aktywów (po pomniejszeniu o kwotę amortyzacji), jeżeli nie zostałyby ujęte odpisy aktualizujący z tytułu utraty wartości.

Zyski lub straty ze sprzedaży środków trwałych prezentowane są odpowiednio jako pozostałe przychody lub koszty operacyjne.

2.18. Leasing

2.18.1. Grupa jako leasingobiorca

Grupa jest stroną umów leasingowych, na podstawie których przyjmuje do odpłatnego użytkowania środki trwale na uzgodniony okres. Podstawą klasyfikacji umów leasingowych przez Grupę jest zakres, w jakim ryzyko i pożytki z tytułu posiadania przedmiotu leasingu przypadają w udziale leasingodawcy, a w jakim leasingobiorcy.

Umowy leasingowe, na mocy których następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i pożytków wynikających z tytułu posiadania aktywów na leasingobiorcę, klasyfikowane są jako umowy leasingu finansowego.

Przedmiot leasingu finansowego jest ujmowany w aktywach Grupy jako środek trwały w kwocie równej mniejszej z: wartości godziwej przedmiotu leasingu lub wartości bieżącej minimalnych opłat leasingowych ustalonej na dzień rozpoczęcia leasingu. Jednocześnie Grupa rozpoznaje zobowiązanie w tej wartości.

Opłaty leasingowe są dzielone między zmniejszenie salda zobowiązania (w sposób umożliwiający uzyskanie stałej stopy odsetek leasingowych od pozostałego do spłaty zobowiązania) i koszty opłat leasingowych. Koszty z tytułu leasingu finansowego ujmowane są bezpośrednio w rachunku zysków i strat. Aktywa trwałe będące przedmiotem umowy leasingu finansowego są amortyzowane w sposób określony dla własnych środków trwałych. Jeżeli brak jest uzasadnionej pewności, iż po zakończeniu umowy leasingu finansowego, nastąpi przeniesienie własności przedmiotu leasingu, aktywa amortyzuje się przez okres krótszy z dwóch: okres wynikający z umowy leasingowej lub szacowany okres użyteczności ekonomicznej aktywa.

Umowy leasingowe, na mocy których nie następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i pożytków z tytułu posiadania przedmiotu leasingu, klasyfikowane są jako umowy leasingu operacyjnego.

Całość opłat z tytułu leasingu operacyjnego (w tym raty leasingowe) jest ujmowana jako koszty w skonsolidowanym rachunku zysków i strat metodą liniową przez okres trwania leasingu.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

2.18.2. Grupa jako leasingodawca

Grupa jest stroną umów leasingowych, na podstawie których oddaje do odpłatnego używania i pobierania pożytków środki trwałe przez uzgodniony okres. Podstawą klasyfikacji umów leasingowych przez Grupę jest zakres, w jakim ryzyko i pożytki z tytułu posiadania przedmiotu leasingu przypadają w udziale leasingodawcy, a w jakim leasingobiorcy.

Umowy leasingowe, na mocy których następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i pożytków wynikających z tytułu posiadania aktywów na leasingobiorcę, klasyfikowane są jako umowy leasingu finansowego.

W przypadku leasingu finansowego przedmiot leasingu przestaje być ujmowany w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej, natomiast w pozycji aktywów należności z tytułu leasingu oraz kredyty i pożyczki udzielone klientom ujmowana jest wartość należności w kwocie równej inwestycji leasingowej netto. Inwestycja leasingowa netto to inwestycja leasingowa brutto zdyskontowana stopą procentową leasingu.

Stopa procentowa leasingu zdefiniowana zostaje w postaci początkowego uwzględnienia kosztów bezpośrednich w należnościach z tytułu leasingu finansowego.

Przychody leasingowe ujmuje się przez okres trwania leasingu finansowego metodą inwestycji netto (przed opodatkowaniem). Są one wykazane jako przychody z tytułu odsetek.

Początkowe koszty bezpośrednie, poniesione w związku z negocjacjami i działaniami służącymi doprowadzeniu do zawarcia umowy leasingu finansowego, ujmowane są w wartości początkowej należności z tytułu leasingu finansowego i następnie rozpoznawane w rachunku zysków i strat w okresie trwania leasingu.

Umowy leasingowe, na mocy których nie następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i pożytków z tytułu posiadania przedmiotu leasingu, klasyfikowane są jako umowy leasingu operacyjnego.

W przypadku umów leasingu operacyjnego zawartych przez Grupę jako leasingodawcę, przedmiot leasingu jest ujmowany w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy, ponieważ nie nastąpiło przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i pożytków wynikających z tytułu posiadania aktywów na leasingobiorcę. Aktywa oddane w leasing operacyjny są prezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej zgodnie z charakterem tych aktywów.

Przychody z tytułu leasingu operacyjnego rozpoznawane są jako przychód metodą liniową przez okres trwania umowy leasingu. Koszty, łącznie z amortyzacją, poniesione w celu uzyskania przychodów z tytułu leasingu, ujmowane są jako koszty w skonsolidowanym rachunku zysków i strat.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Początkowe koszty bezpośrednie poniesione w związku z negocjacjami i działaniami służącymi doprowadzeniu do zawarcia umowy leasingu operacyjnego zwiększają wartość bilansową przedmiotu leasingu i są ujmowane jako koszty w okresie leasingu na tej samej podstawie co przychody z tytułu leasingu.

Grupa amortyzuje oddane w leasing operacyjny składniki aktywów zgodnie z zasadami amortyzacji przyjętymi przez Grupę w odniesieniu do zbliżonych aktywów, z uwzględnieniem okresu trwania umowy leasingu operacyjnego.

2.19. Środki pieniężne

Do środków pieniężnych oraz ich ekwiwalentów na potrzeby sprawozdania z przepływów środków pieniężnych zaliczane są płynne aktywa krótkoterminowe (do 3 miesięcy), które nie są narażone na ryzyko istotnej zmiany wartości, takie jak:

- kasa i środki w Banku Centralnym,
- środki na rachunkach nostro oraz lokaty międzybankowe o terminach zapadalności do 3 miesięcy,

Ekwiwalenty środków pieniężnych służą realizacji krótkoterminowych obciążeń pieniężnych i nie mają na celu działalności inwestycyjnej lub innej.

2.20. Rezerwy

Rezerwy tworzone są, gdy na Grupie ciąży istniejący obowiązek świadczenia (prawny lub zwyczajowo oczekiwany) wynikający ze zdarzeń przeszłych i gdy prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wykorzystania już posiadanych lub przyszłych aktywów Grupy oraz można dokonać wiarygodnego oszacowania kwoty tego zobowiązania. W przypadku, gdy wpływ zmian wartości pieniądza w czasie jest istotny, wielkość rezerwy jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej, która odzwierciedla koszt pieniądza dla Grupy (może to być stopa wolna od ryzyka) oraz przy uwzględnieniu ewentualnego ryzyka związanego z danym zobowiązaniem.

Grupa tworzy w szczególności rezerwy:

- na bieżące zobowiązania wobec pracowników wynikające ze stosunku pracy, jak również rezerwy związane z długoterminowymi świadczeniami pracowniczymi wyceniane metodą aktuarialną,
- na skutki toczącego się postępowania sądowego,
- na koszty restrukturyzacji.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Rezerwy na bieżące zobowiązania tworzone są w ciężar pozostałych kosztów operacyjnych lub ogólnych kosztów administracyjnych. Na dzień, w którym nastąpiło zmniejszenie lub ustanie ryzyka uzasadniającego ich utworzenie, niewykorzystane rezerwy są co do zasady odnoszone w pozostałe przychody operacyjne Grupy.

Rezerwę na koszty restrukturyzacji tworzy się, gdy spełnione są następujące warunki:

- Grupa posiada szczegółowy, formalny plan restrukturyzacji (który określa co najmniej działalność lub część działalności, której ten plan dotyczy, podstawowe lokalizacje, które zostaną nim objęte, miejsce zatrudnienia, funkcje i przybliżoną liczbę pracowników, którzy mają uzyskać odszkodowania w zamian za zakończenie stosunku pracy, kwotę nakładów, które będą poniesione oraz termin, w jakim plan zostanie wdrożony) oraz
- Grupa rozpoczęła wdrażanie planu lub ogłosiła główne elementy planu zainteresowanym stronom (czym wzbudziła oczekiwania stron, których plan dotyczy, co do planowanych działań restrukturyzacyjnych).

Grupa ustala wysokość rezerwy na koszty restrukturyzacji na podstawie najlepszych dostępnych oszacowań bezpośrednich nakładów wynikających z restrukturyzacji, a niezwiązanych z bieżącą działalnością Grupy.

2.21. Kapitały

Kapitały własne stanowią kapitały i fundusze tworzone zgodnie z obowiązującym prawem, właściwymi ustawami oraz ze statutami jednostek wchodzących w skład Grupy Kapitałowej.

Kapitał podstawowy obejmuje zarejestrowany kapitał akcyjny. Wartość kapitału zaprezentowana w sprawozdaniu finansowym odpowiada wartości kapitału akcyjnego Jednostki Dominującej i wykazana jest w wysokości zgodnej ze statutem oraz wpisem do rejestru sądowego.

Do kapitałów własnych zaliczane są również: niepodzielony wynik finansowy, który składa się z niepodzielonego wyniku roku bieżącego oraz wyniku lat poprzednich, a także następujące pozycje:

- kapitał zapasowy, powstały ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej oraz tworzony z odpisów z zysku. Na kapitał zapasowy przekazuje się przynajmniej 8% zysku za dany rok obrotowy, dopóki kapitał ten nie osiągnie co najmniej jednej trzeciej wysokości kapitału zakładowego,
- kapitał rezerwowy, w tym fundusz ogólnego ryzyka bankowego, tworzony z odpisów z zysku, przeznaczony, zgodnie ze statutem Jednostki Dominującej, na pokrycie strat bilansowych,
- kapitał z aktualizacji wyceny instrumentów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży,
- część efektywną relacji zabezpieczających przepływy pieniężne.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

2.22. Podatek dochodowy

Podatek dochodowy od osób prawnych obejmuje podatek bieżący i odroczony. Podatek dochodowy bieżący ujmowany jest w rachunku zysków i strat.

Podatek bieżący obliczany jest w oparciu o wynik księgowy brutto skorygowany o przychody, które zgodnie z przepisami podatkowymi nie są zaliczane do przychodów podatkowych, przychody podatkowe niebędące przychodami księgowymi, koszty nieuznawane przez przepisy podatkowe za koszty uzyskania przychodu oraz o koszty podatkowe niebędące kosztami księgowymi. Ponadto dla celów podatkowych wynik księgowy brutto koryguje się o przychody i koszty z lat ubiegłych zrealizowane dla celów podatkowych w danym okresie sprawozdawczym oraz odliczenia od dochodu.

Przy ustalaniu odroczonego podatku dochodowego uwzględnia się wartość aktywów i rezerwy na odroczony podatek na dzień sprawozdawczy rozpoczynający i kończący okres sprawozdawczy.

Wartość odroczonego podatku dochodowego na dzień sprawozdawczy ustala się z zastosowaniem metody bilansowej jako zmianę stanu pozycji bilansowych - aktywów i rezerw na odroczony podatek dochodowy.

Z uwagi na odmiennność momentu uznania przychodu za osiągnięty lub kosztu za poniesiony w rozumieniu przepisów prawa bilansowego i podatkowego Grupa tworzy rezerwę oraz aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Podatek dochodowy odroczony ujmowany jest w wysokości różnicy pomiędzy wartością podatkową aktywów i zobowiązań, a ich wartością bilansową dla celów raportowania finansowego, przeliczoną odpowiednią stawką podatkową.

Podatek dochodowy odroczony w zależności od źródła pochodzenia różnic przejściowych ujmowany jest w skonsolidowanym rachunku zysków i strat lub (w przypadku skutków wyceny aktywów finansowych odnoszonych na inne dochody całkowite) w skonsolidowanym sprawozdaniu z całkowitych dochodów w pozycji „Pozostałe dochody całkowite”. Grupa tworzy rezerwę na podatek odroczony w odniesieniu do wszystkich dodatnich różnic przejściowych.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ujmuje się, jeżeli jest prawdopodobne, że w przyszłości osiągnięty zostanie dochód do opodatkowania, który umożliwi wykorzystanie różnic przejściowych.

Kwoty podatku odroczonego oblicza się w wysokości stawki podatkowej, która według przewidywań będzie stosowana wówczas, gdy składnik aktywów zostanie zrealizowany lub zobowiązanie rozliczone, przyjmując za podstawę stawki podatkowe i przepisy podatkowe, obowiązujące na koniec okresu sprawozdawczego lub takie, których obowiązywanie w przyszłości jest pewne na koniec okresu sprawozdawczego. Aktywa z tytułu podatku odroczonego i rezerwy na podatek odroczony nie podlegają dyskontowaniu.

Grupa kompensuje ze sobą aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego z rezerwami z tytułu odroczonego podatku dochodowego wtedy i tylko wtedy, gdy posiada możliwy do wyegzekwowania tytuł prawny do przeprowadzenia kompensat należności ze zobowiązaniami z tytułu bieżącego podatku i odroczony podatek dochodowy ma związek z tym samym podatnikiem i tym samym organem podatkowym.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

2.23. Pozostałe pozycje

Pozycja „Inne aktywa” obejmuje przede wszystkim:

- koszty zapłacone z góry, a dotyczące późniejszych okresów sprawozdawczych,
- przychody do otrzymania,
- aktywa przejęte za długi.

Koszty zapłacone z góry ujmuje się w księgach rachunkowych w momencie ich zapłaty kontrahentowi i rozlicza w czasie do rachunku zysków i strat metodą liniową, przez okres którego dotyczy zapłacona kwota kosztów.

Pozycja przychodów do otrzymania obejmuje głównie prowizje rozliczane liniowo oraz inne dochody dotyczące bieżącego okresu, a które zostaną otrzymane w przyszłych okresach sprawozdawczych.

Aktywa przejęte za długi wykazuje się według ich wartości godziwej. Pozycja „Pozostałe zobowiązania” obejmuje przede wszystkim:

- rozrachunki międzybankowe,
- rozliczenia międzyokresowe kosztów,
- przychody przyszłych okresów.

Pozycja rozrachunków międzybankowych składa się z nierozliczonego na dzień sprawozdawczy salda zobowiązań wobec banków. Rozliczenia te przeprowadzane są za pośrednictwem Krajowej Izby Rozliczeniowej (KIR).

Rozliczenia międzyokresowe kosztów stanowią koszty do zapłacenia głównie z tytułu gospodarki własnej, nieudokumentowane fakturą zakupu. Koszty te dotyczą bieżącego okresu sprawozdawczego i ujmowane są w księgach rachunkowych w momencie wykonania usługi lub dostawy, tj. powstania zobowiązania. Są płatne w późniejszym okresie w momencie otrzymania faktur od dostawców.

Pozycja przychody przyszłych okresów obejmuje głównie prowizje rozliczane liniowo oraz inne dochody pobrane z góry, których rozliczenie do rachunku zysków i strat nastąpi w przyszłych okresach sprawozdawczych.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

2.24. Nowe standardy, interpretacje i poprawki do opublikowanych standardów

2.24.1. Opublikowane standardy i interpretacje, które zostały wydane i zastosowane przez Grupę od 1 stycznia 2014 w zakresie, który dotyczył działalności Grupy

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/a przez Unię Europejską	Opis zmian
MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe”	Maj 2011	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2013 lub później (w Unii Europejskiej obowiązkowe zastosowanie od 1 stycznia 2014)	Tak	Nowy standard zastępuje wytyczne w sprawie kontroli i konsolidacji zawarte w MSR 27 „Skonsolidowane i jednostkowe sprawozdania finansowe” oraz w interpretacji SKI-12 „Konsolidacja – jednostki specjalnego przeznaczenia”. MSSF 10 zmienia definicję kontroli w taki sposób, by dla wszystkich jednostek obowiązywały te same kryteria określania kontroli. Zmienionej definicji towarzyszą obszernie wytyczne dotyczące zastosowania. Powyższe zmiany nie wpłynęły istotnie na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.
MSSF 11 „Wspólne przedsięwzięcia”	Maj 2011	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2013 lub później (w Unii Europejskiej obowiązkowe zastosowanie od 1 stycznia 2014)	Tak	Nowy standard zastępuje MSR 31 „Udziały we wspólnych przedsięwzięciach” oraz interpretację SKI-13 „Wspólnie kontrolowane jednostki – niepieniężny wkład wspólników”. Zmiany w definicjach ograniczyły liczbę rodzajów wspólnych przedsięwzięć do dwóch: wspólne operacje i wspólne przedsięwzięcia. Jednocześnie wyeliminowano dotychczasową możliwość wyboru konsolidacji proporcjonalnej w odniesieniu do jednostek pod wspólną kontrolą. Wszyscy uczestnicy wspólnych przedsięwzięć mają obecnie obowiązek ich ujęcia metodą praw własności. Powyższe zmiany nie wpłynęły istotnie na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/a przez Unię Europejską	Opis zmian
MSSF 12 „Ujawnianie udziałów w innych jednostkach”	Maj 2011	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2013 lub później (w Unii Europejskiej obowiązkowe zastosowanie od 1 stycznia 2014)	Tak	Nowy standard dotyczy jednostek posiadających udziały w jednostce zależnej, wspólnym przedsięwzięciu, jednostce stowarzyszonej lub w niekonsolidowanej jednostce zarządzanej umową. Standard zastępuje wymogi w zakresie ujawniania informacji zawartych obecnie w MSR 27 „Skonsolidowane i jednostkowe sprawozdania finansowe”, MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych” oraz MSR 31 „Udziały we wspólnych przedsięwzięciach”. MSSF 12 wymaga, by jednostki ujawniały informacje, które pomogą użytkownikom sprawozdań finansowych ocenić charakter, ryzyko i skutki finansowe inwestycji w jednostkach zależnych, stowarzyszonych, wspólnych przedsięwzięciach i niekonsolidowanych jednostkach zarządzanych umową. W tym celu nowy standard nakłada wymóg ujawniania informacji dotyczących wielu obszarów, w tym znaczących osądów i założeń przyjmowanych przy ustalaniu, czy jednostka kontroluje, współkontroluje czy posiada znaczący wpływ na inne jednostki; obszernych informacji o znaczeniu udziałów niekontrolujących w działalności i przepływach pieniężnych grupy; sumarycznych informacji finansowych o spółkach zależnych ze znaczącymi udziałami niekontrolującymi, a także szczegółowych informacji o udziałach w niekonsolidowanych jednostkach zarządzanych umową. Powyższe zmiany mają charakter prezentacyjny, dodatkowy zakres ujawnień w przypadku Grupy nie był znaczący.
Zmieniony MSR 27 „Jednostkowe sprawozdania finansowe”	Maj 2011	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2013 lub później (w Unii Europejskiej obowiązkowe zastosowanie od	Tak	MSR 27 został zmieniony w związku z opublikowaniem MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe”. Celem zmienionego MSR 27 jest określenie wymogów ujmowania i prezentacji inwestycji w jednostki zależne, wspólne przedsięwzięcia oraz jednostki stowarzyszone w sytuacji gdy jednostka sporządza jednostkowe sprawozdanie finansowe. Wytyczne na temat kontroli oraz skonsolidowanych sprawozdań finansowych zostały zastąpione przez MSSF 10. Powyższe zmiany nie wpłynęły istotnie na skonsolidowane

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/a przez Unię Europejską	Opis zmian
		1 stycznia 2014)		sprawozdanie finansowe Grupy.
Zmieniony MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach”	Maj 2011	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2013 lub później (w Unii Europejskiej obowiązkowe zastosowanie od 1 stycznia 2014)	Tak	Zmiany do MSR 28 wynikały z projektu RMSR na temat wspólnych przedsięwzięć. Rada zdecydowała o włączeniu zasad dotyczących ujmowania wspólnych przedsięwzięć metodą praw własności do MSR 28, ponieważ metoda ta ma zastosowanie zarówno do wspólnych przedsięwzięć jak też jednostek stowarzyszonych. Poza tym wyjątkiem, pozostałe wytyczne nie uległy zmianie. Powyższe zmiany nie wpłynęły istotnie na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.
Kompensowanie aktywów i zobowiązań finansowych – zmiany do MSR 32	Grudzień 2011	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2014 lub później	Tak	Zmiany wprowadzają dodatkowe objaśnienia stosowania do MSR 32, aby wyjaśnić niespójności napotymane przy stosowaniu niektórych kryteriów dotyczących kompensowania. Obejmują one m.in. wyjaśnienie, co oznacza sformułowanie „posiada ważny tytuł prawny do dokonania kompensaty” oraz że niektóre mechanizmy rozliczania brutto mogą być traktowane jako rozliczane netto w przypadku spełnienia odpowiednich warunków. Powyższe zmiany nie wpłynęły istotnie na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.
Zmiany w przepisach przejściowych do MSSF 10, MSSF 11, MSSF 12	Czerwiec 2012	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2014 lub wcześniej – jeżeli standardy które są ich	Tak	Zmiany precyzują przepisy przejściowe dla MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe”. Podmioty przyjmujące MSSF 10 powinny ocenić, czy posiadają kontrolę w pierwszym dniu rocznego okresu dla którego po raz pierwszy zastosowano MSSF 10, a jeżeli wnioski z tej oceny różnią się od wniosków z MSR 27 i SKI 12, wtedy dane porównawcze powinny zostać przekształcone, chyba że byłoby to niepraktyczne. Zmiany wprowadzają również dodatkowe przejściowe

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/a przez Unię Europejską	Opis zmian
		podstawą (MSSF 10, 11 lub 12) zostały zastosowane z datą wcześniejszą		ułatwienia przy stosowaniu MSSF 10, MSSF 11, i MSSF 12, poprzez ograniczenie obowiązku prezentacji skorygowanych danych porównawczych tylko do danych za bezpośrednio poprzedzający okres sprawozdawczy. Ponadto zmiany te znoszą wymóg prezentowania danych porównawczych dla ujawnień dotyczących niekonsolidowanych jednostek zarządzanych umową dla okresów poprzedzających okres zastosowania MSSF 12 po raz pierwszy. Powyższe zmiany nie wpłynęły istotnie na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.
Podmioty inwestycyjne – zmiany do MSSF 10, MSSF 12 i MSR 27	Październik 2012	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2014 lub później	Tak	Zmiany wprowadzają do MSSF 10 definicję podmiotu inwestycyjnego. Podmioty takie będą zobowiązane wykazywać swoje jednostki zależne w wartości godziwej przez wynik finansowy i konsolidować jedynie te jednostki zależne, które świadczą na jej rzecz usługi związane z działalnością inwestycyjną spółki. Zmieniono również MSSF 12, wprowadzając nowe ujawnienia na temat podmiotów inwestycyjnych. Powyższe zmiany nie wpłynęły istotnie na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.
Nowacja instrumentów pochodnych, a dalsze stosowanie rachunkowości zabezpieczeń (Zmiany do MSR 39 Instrumenty Finansowe: Ujmowanie i Wycena)	Listopad 2013	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2014	Tak	Zmiany pozwalają na dalsze stosowanie rachunkowości zabezpieczeń w przypadku gdy instrument pochodny, wyznaczony jako instrument zabezpieczający, podlega nowacji (czyli odnowieniu) wynikającej z przepisów prawa w celu rozliczenia z izbą rozliczeniową (kontrahentem centralnym), kiedy spełnione są następujące warunki: • nowacja wymagana jest przepisami prawa, • izba rozliczeniowa zostaje nową stroną transakcji dla każdej z pierwotnych stron kontraktu dotyczącego instrumentu pochodnego oraz • zmiany warunków instrumentu pochodnego ograniczają się do tych, które są konieczne do zmiany strony umowy. Zmiany nie mają istotnego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy, ponieważ instrumenty pochodne wyznaczone jako

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/a przez Unię Europejską	Opis zmian
Ujawnienia wartości odzyskiwalnej dotyczące aktywów niefinansowych (Zmiany do MSR 36 Utrata wartości aktywów)	Maj 2013	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2014	Tak	instrumenty zabezpieczające nie podlegały nowacji w celu rozliczenia z izbą rozliczeniową w związku z przepisami prawa. Zmiany wyjaśniają, że wartość odzyskiwalna powinna być ujawniona jedynie dla poszczególnych aktywów (w tym wartości firmy) lub ośrodków wypracowujących środki pieniężne, dla których rozpoznano lub odwrócono w danym okresie straty z tytułu utraty wartości. Zmiany wprowadzają również wymóg ujęcia następujących dodatkowych ujawnień w przypadku gdy strata z tytułu utraty wartości składnika aktywów (w tym wartości firmy) lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne została rozpoznana lub odwrócona w danym okresie a wartość odzyskiwalna została ustalona w oparciu o wartość godziwą pomniejszoną o koszty sprzedaży: • poziomu hierarchii ustalania wartości godziwej zgodnie z MSSF 13 <i>Ustalanie wartości godziwej</i>, do którego przypisano dany szacunek wartości godziwej; • dla wycen w wartości godziwej zaklasyfikowanych do poziomu 2 oraz poziomu 3 hierarchii wartości godziwej, opis zastosowanych technik wyceny oraz ewentualnych zmian w tych technikach wraz z podaniem ich przyczyn; • dla wycen w wartości godziwej zaklasyfikowanych do poziomu 2 oraz poziomu 3 hierarchii wartości godziwej, opis kluczowych założeń (tzn. założeń, na które wartość odzyskiwalna jest najbardziej wrażliwa) wykorzystanych przy ustalaniu wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży. Jeśli wartość godziwa pomniejszona o koszty sprzedaży została określona w oparciu o szacunek wartości bieżącej, należy również ujawnić stopy dyskonta wykorzystane w bieżącym oraz poprzednim okresie. Powyższe zmiany nie wpłynęły istotnie na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

2.24.2. Opublikowane standardy i interpretacje, które zostały wydane, ale jeszcze nie obowiązują i nie zostały wcześniej zastosowane przez Grupę.

Następujące standardy i interpretacje zostały wydane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości lub Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej, a nie weszły jeszcze w życie:

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
MSSF 9 Instrumenty finansowe (2014)	Lipiec 2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2018 lub później	Nie	Nowy standard zastępuje zawarte w MSR 39 Instrumenty Finansowe: ujmowanie i wycena wytyczne na temat klasyfikacji oraz wyceny aktywów finansowych, w tym wytyczne dotyczące utraty wartości. MSSF 9 eliminuje też istniejące obecnie w MSR 39 kategorie aktywów finansowych: utrzymywane do terminu wymagalności, dostępne do sprzedaży oraz pożyczki i należności. Zgodnie z wymogami nowego standardu, w momencie początkowego ujęcia aktywa finansowe winny być klasyfikowane do jednej z trzech kategorii: • aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu; • aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy; lub • aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody. Składnik aktywów finansowych jest klasyfikowany do kategorii wycenianych po początkowym ujęciu według zamortyzowanego kosztu, jeżeli spełnione są następujące dwa warunki: • aktywa utrzymywane są w ramach modelu biznesowego, którego celem jest utrzymywanie aktywów w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z kontraktu; oraz • jego warunki umowne powodują powstanie w określonych momentach przepływów pieniężnych stanowiących wyłącznie spłatę kapitału oraz odsetek od niespłaconej części kapitału.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
				W sytuacji, gdy powyższe warunki nie są spełnione (jak to ma miejsce na przykład w przypadku instrumentów kapitałowych innych jednostek), składnik aktywów finansowych jest wyceniany w wartości godziwej. Zyski i straty z wyceny aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej ujmowane są w wyniku bieżącego okresu, za wyjątkiem aktywów utrzymywanych w ramach modelu biznesowego, którego celem jest utrzymywanie aktywów zarówno w celu uzyskania przepływów pieniężnych z kontraktów jak i ich sprzedaż – dla tych aktywów zyski i straty z wyceny ujmowane są w innych całkowitych dochodach. Ponadto w przypadku, gdy inwestycja w instrument kapitałowy nie jest przeznaczona do obrotu, MSSF 9 daje możliwość dokonania nieodwracalnej decyzji o wycenie takiego instrumentu finansowego, w momencie początkowego ujęcia, w wartości godziwej przez inne całkowite dochody. Wyboru takiego można dokonać dla każdego instrumentu osobno. Wartości ujęte w innych całkowitych dochodach w związku z powyższą wyceną nie mogą w późniejszych okresach zostać przekwalifikowane do wyniku bieżącego okresu. Nowy standard zachowuje niemal wszystkie dotychczasowe wymogi MSR 39 w zakresie klasyfikacji i wyceny zobowiązań finansowych oraz wyłączania aktywów finansowych i zobowiązań finansowych. MSSF 9 wymaga jednak, aby zmiana wartości godziwej dotycząca zmiany ryzyka kredytowego zobowiązania finansowego wyznaczonego w momencie początkowego ujęcia jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy były prezentowane w innych całkowitych dochodach. Jedynie pozostała część zysku lub straty z wyceny do wartości godziwej ma być ujmowana w wyniku bieżącego okresu. W przypadku jednak, gdyby zastosowanie tego wymogu powodowało brak współmierności przychodów i kosztów lub gdyby zobowiązanie finansowe wynikało z zobowiązań do udzielenia pożyczki lub umów gwarancji finansowych, cała zmiana wartości godziwej byłaby ujmowana w zysku lub stracie bieżącego okresu. W zakresie szacunku utraty wartości aktywów finansowych MSSF 9 zastępuje

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
				model „straty poniesionej” zawarty w MSR 39 modelem „straty oczekiwanej”, co oznacza, że zdarzenie powodujące powstanie straty nie musiałoby poprzedzać jej rozpoznania i utworzenia odpisu. Nowe zasady mają na celu zapobieganie sytuacjom, w których odpisy na straty kredytowe są tworzone zbyt późno i w niewystarczającej wysokości. W skrócie, model oczekiwanej straty wykorzystuje dwa podejścia do szacowania straty, zgodnie z którymi strata jest ustalana na podstawie: • straty kredytowej oczekiwanej w okresie 12 miesięcy, albo • straty kredytowej oczekiwanej do zapadalności (ang. life-time expected loss). To, które podejście zostanie zastosowane zależy od tego, czy w przypadku danego składnika aktywów od momentu początkowego ujęcia nastąpił istotny wzrost ryzyka kredytowego. W przypadku, jeśli ryzyko kredytowe związane z aktywami finansowymi nie wzrosło istotnie w porównaniu do jego poziomu z momentu początkowego ujęcia, odpis z tytułu utraty wartości tych aktywów finansowych będzie równy oczekiwanej stracie w okresie 12 miesięcy. W przypadku natomiast, jeśli nastąpił istotny wzrost ryzyka kredytowego, odpis z tytułu utraty wartości tych aktywów finansowych będzie równy oczekiwanej stracie przez cały okres życia instrumentu, zwiększając tym samym wysokość ujętego odpisu. Standard przyjmuje przy tym założenie, zgodnie z którym - w przypadku braku przeciwnych argumentów – wystarczającym kryterium dla rozpoznania straty kredytowej oczekiwanej do zapadalności jest wystąpienie zaległości w spłacie wynoszącej 30 dni. Na moment sporządzania niniejszego sprawozdania finansowego wiarygodne oszacowanie wpływu zmian będących skutkiem zastosowania danego standardu po raz pierwszy nie zostało wykonane przez Grupę.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
Interpretacja KIMSF 21 Opłaty publiczne	Listopad 2013	Rok obrotowy rozpoczynający się 17 czerwca 2014 lub później	Tak	Interpretacja zawiera wytyczne w zakresie identyfikacji zdarzeń obligujących, powodujących powstanie zobowiązania z tytułu opłat publicznych oraz momentu ujęcia takiego zobowiązania. Zgodnie z Interpretacją, zdarzenie obligujące to zdarzenie wynikające z odpowiednich przepisów prawa, które skutkuje powstaniem zobowiązania do uiszczenia danej opłaty publicznej i koniecznością jego ujęcia w sprawozdaniu finansowym. Zobowiązanie z tytułu opłaty publicznej jest ujmowane w sposób stopniowy w przypadku jeśli zdarzenie obligujące następuje w ciągu pewnego okresu. W przypadku, jeśli zdarzeniem obligującym jest osiągnięcie określonego minimalnego progu działalności, zobowiązanie ujmowane jest w momencie osiągnięcia tego progu. Interpretacja wyjaśnia, że fakt, iż jednostka jest ekonomicznie zobowiązana do kontynuowania działalności w kolejnym okresie nie powoduje zwyczajowo oczekiwanego obowiązku uiszczenia opłaty publicznej, która wynika z prowadzenia działalności w przyszłości. Oczekuje się, że w momencie początkowego zastosowania, nowa Interpretacja nie będzie miała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
Zmiana do MSR 19 Świadczenia pracownicze zatytułowaną Programy określonych świadczeń: składki pracowników	Grudzień 2013	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 lutego 2015 lub później	Tak	Zmiana dotyczy składek wnoszonych do programów określonych świadczeń przez pracowników lub strony trzecie. Celem zmian jest uproszczenie ujęcia składek, które nie zależą od okresu zatrudnienia, na przykład składki pracownicze ustalone jako stały procent wynagrodzenia. Oczekuje się, że w momencie początkowego zastosowania, Zmiany nie będą miały istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy. Grupa nie ma programów określonych świadczeń z zastosowaniem tego typu składek.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
Zmiany do Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej 2010-2012	Grudzień 2013	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 lutego 2015 lub później	Tak	Doroczne ulepszenia MSSF 2010-2012 zawierają 8 zmian do 7 standardów, z odpowiednimi zmianami do pozostałych standardów i interpretacji. Nie oczekuje się, aby powyższe zmiany miały znaczący wpływ na sprawozdanie finansowe Grupy.
Zmiany do Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej 2011-2013	Grudzień 2013	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2015 lub później	Tak	Doroczne ulepszenia MSSF 2011-2013 zawierają 4 zmiany standardów, z odpowiednimi zmianami do pozostałych standardów i interpretacji. Nie oczekuje się, aby powyższe zmiany miały znaczący wpływ na sprawozdanie finansowe Grupy.
MSSF 14 Regulacyjne rozliczenia międzyokresowe	Styczeń 2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 lub później	Nie	Ten przejściowy standard: - zezwala jednostkom stosującym MSSF po raz pierwszy na kontynuowanie dotychczasowych zasad ujmowania aktywów i zobowiązań regulacyjnych zarówno przy pierwszym zastosowaniu MSSF jak i w sprawozdaniach finansowych za późniejsze okresy; - wymaga aby jednostki prezentowały aktywa i zobowiązania regulacyjne oraz ich zmiany w odrębnych pozycjach w sprawozdaniach finansowych; oraz - wymaga szczegółowych ujawnień umożliwiających określenie rodzaju oraz ryzyk związanych z regulowanymi stawkami w związku z którymi rozpoznano aktywa i zobowiązania regulacyjne zgodnie z tym przejściowym standardem. Z uwagi na zakres działalności Grupy MSSF 14 nie ma zastosowania.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
Ujmowanie nabycia udziałów we wspólnych działaniach (Zmiany do MSSF 11 Wspólne ustalenia umowne)	Maj 2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 lub później	Nie	Zmiany zawierają wytyczne w zakresie ujmowania nabycia udziału we wspólnych działaniach które stanowią przedsięwzięcie. Nabywający udział we wspólnych działaniach które stanowią przedsięwzięcia w rozumieniu MSSF 3 Połączenia jednostek jest zobowiązany do stosowania wszystkich zasad ujmowania połączenia jednostek zawartych w MSSF 3 oraz innych MSSF za wyjątkiem tych zasad, które są sprzeczne z wytycznymi zawartymi w MSSF 11. Ponadto nabywający jest zobowiązany do ujawnienia informacji wymaganych przez MSSF 3 oraz inne MSSF w związku z połączeniami jednostek. Nie oczekuje się, aby powyższe zmiany miały znaczący wpływ na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.
Wyjaśnienia w zakresie akceptowalnych metod umorzenia i amortyzacji (Zmiany do MSR 16 Rzeczowe aktywa trwałe oraz MSR 38 Wartości niematerialne)	Maj 2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 lub później	Nie	Zmiany wyjaśniają, że wykorzystanie metod umorzenia rzeczowych aktywów trwałych opartych na przychodach nie jest właściwe, ponieważ przychody generowane z działalności, w której dany składnik aktywów jest wykorzystywany, zazwyczaj odzwierciedlają inne czynniki niż konsumowanie korzyści ekonomicznych z danego składnika aktywów. Zmiany wyjaśniają również, że przychody są z założenia niewłaściwym miernikiem konsumowania korzyści ekonomicznych pochodzących z wartości niematerialnych. Jednak w pewnych szczególnych przypadkach założenie to może zostać odrzucone. Nie oczekuje się, aby powyższe zmiany miały znaczący wpływ na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.
MSSF 15 Przychody z umów z klientami	Maj 2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2017 lub później	Nie	Standard ten zawiera zasady, które zastąpią większość szczegółowych wytycznych w zakresie ujmowania przychodów istniejących obecnie w MSSF. W szczególności, w wyniku przyjęcia nowego standardu przestaną obowiązywać MSR 18 Przychody, MSR 11 Umowy o usługę budowlaną oraz związane z nimi interpretacje. Zgodnie z nowym standardem jednostki będą stosować pięciostopniowy

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
				model, aby określić moment ujęcia przychodów oraz ich wysokość. Model ten zakłada, że przychody powinny być ujęte wówczas, gdy (lub w stopniu, w jakim) jednostka przekazuje klientowi kontrolę nad towarami lub usługami, oraz w kwocie, do jakiej jednostka oczekuje być uprawniona. Zależnie od spełnienia określonych kryteriów, przychody są: - rozkładane w czasie, w sposób obrazujący wykonanie umowy przez jednostkę, lub - ujmowane jednorazowo, w momencie, gdy kontrola nad towarami lub usługami jest przeniesiona na klienta. Standard zawiera nowe wymogi dotyczące ujawnień, zarówno ilościowych jak i jakościowych, mających na celu umożliwienie użytkownikom sprawozdań finansowych zrozumienie charakteru, kwoty, momentu ujęcia i niepewności odnośnie przychodów i przepływów pieniężnych wynikających z umów z klientami. Na moment sporządzania niniejszego sprawozdania finansowego wiarygodne oszacowanie wpływu zmian będących skutkiem zastosowania danego standardu po raz pierwszy nie zostało wykonane przez Grupę.
Rolnictwo – Rośliny produkcyjne (Zmiany do MSR 16 Rzeczowe aktywa trwałe i MSR 41 Rolnictwo)	Czerwiec 2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 lub później	Nie	Zmiany modyfikują ujęcie księgowe roślin produkcyjnych, takich jak krzewy winorośli, drzewa kauczukowe czy palmy olejowe. MSR 41 Rolnictwo wymaga obecnie by wszystkie aktywa biologiczne związane z działalnością rolniczą były wyceniane w wartości godziwej pomniejszonej o koszty związane z ich sprzedażą. Zgodnie z nowymi wymogami rośliny produkcyjne mają być ujmowane w taki sam sposób jak rzeczowe aktywa trwałe w zakresie MSR 16, ponieważ ich sposób funkcjonowania jest zbliżony do obserwowanego w przypadku działalności produkcyjnej. W związku z powyższym, Zmiany spowodują umieszczenie ich w zakresie MSR 16, zamiast MSR 41. Produkty rolne wytwarzane przez rośliny produkcyjne będą nadal objęte zakresem MSR 41. Z uwagi na zakres działalności Grupy MSSF 41 nie ma zastosowania.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
Metoda praw własności w jednostkowym sprawozdaniu finansowym (Zmiany do MSR 27 Jednostkowe Sprawozdania Finansowe)	Sierpień 2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 lub później	Nie	Zmiany wprowadzają możliwość ujmowania inwestycji w jednostki zależne, wspólne przedsięwzięcia oraz jednostki stowarzyszone w jednostkowych sprawozdaniach finansowych według metody praw własności, obok obecnie występujących modeli wyceny w cenie nabycia lub w wartości godziwej. Nie oczekuje się, aby powyższe zmiany miały znaczący wpływ na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.
Sprzedaż lub Przekazanie Aktywów Pomiędzy Inwestorem a Spółką Stowarzyszoną lub Wspólnym Przedsięwzięciem (Zmiany do MSSF 10 Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe oraz do MSR 28 Jednostki Stowarzyszone)	Wrzesień 2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 lub później	Nie	Zmiany usuwają istniejącą niespójność między wymaganiami MSSF 10 oraz MSR 28 w kwestii ujmowania utraty kontroli nad spółką zależną, która wnoszona jest do spółki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia. Podczas gdy MSR 28 ogranicza zysk lub stratę wynikającą z wniesienia aktywów niepieniężnych do spółki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia do wysokości zaangażowania kapitałowego innych podmiotów w tej jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu, MSSF 10 nakazuje rozpoznanie całego zysku lub straty na utracie kontroli nad jednostką zależną. Zmiany wymagają ujęcia całości zysku lub straty w przypadku, gdy przeniesione aktywa spełniają definicję przedsięwzięcia w rozumieniu MSSF 3 Połączenia Jednostek Gospodarczych (niezależnie czy przedsięwzięcie ma formę jednostki zależnej czy też nie). Częściowe rozpoznanie zysku lub straty (do wysokości zaangażowania kapitałowego innych podmiotów) nastąpi w przypadku gdy transakcja dotyczy aktywów nie stanowiących przedsięwzięcia, nawet jeśli te aktywa znajdowały się w jednostce zależnej. Nie oczekuje się, aby powyższe zmiany miały znaczący wpływ na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
Zmiany do Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej 2012-2014	Wrzesień 2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 lub później	Nie	Doroczne ulepszenia MSSF 2012-2014 zawierają 4 zmiany standardów, z odpowiednimi zmianami do pozostałych standardów i interpretacji. Główne zmiany: - wyjaśniają, iż paragrafy 27-29 MSSF 5 Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży oraz działalność zaniechana (opisujące sposób ujęcia aktywów, które przestają być klasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży) będą miały zastosowanie również przy zaprzestaniu klasyfikacji aktywów jako przeznaczonych do przekazania. Nie będą one jednak miały zastosowania, gdy zmiana klasyfikacji polega na przeniesieniu składnika aktywów (lub grupy do zbycia) z kategorii przeznaczonych do sprzedaży bezpośrednio do przeznaczonych do przekazania lub odwrotnie. W takim przypadku zmiana ta nie stanowi zmiany planu sprzedaży lub przekazania; - wyjaśniają w jaki sposób jednostka powinna stosować wytyczne w paragrafie 42C MSSF 7 Instrumenty finansowe: Ujawnienia w stosunku do umów o obsługę (servicing contracts) aby ocenić czy występuje utrzymanie zaangażowania w składniku aktywów dla celów zastosowania wymogów ujawnień wynikających z paragrafów 42E-42H MSSF 7; - objaśniają, iż dodatkowe ujawnienia wymagane przez Ujawnienia - Kompensowanie aktywów i zobowiązań finansowych (Zmiany do MSSF 7) nie są specyficznie wymagane do ujęcia w skróconych śródrocznych sprawozdaniach finansowych dla wszystkich okresów śródrocznych. Jednakże są one wymagane, jeśli ich ujęcie wynika z wymogów samego MSR 34 Śródroczna sprawozdawczość finansowa; - wprowadzają zmiany do MSR 19 Świadczenia pracownicze, w celu wyjaśnienia, że wysokiej jakości obligacje przedsiębiorstw lub obligacje rządowe, wykorzystane do ustalenia stopy dyskontowej dla zobowiązań z tytułu świadczeń po okresie zatrudnienia, powinny być wyemitowane w tej samej walucie, w jakiej będą wypłacone świadczenia. Ocena, czy występuje rozwinięty rynek takich obligacji powinna być więc dokonana w odniesieniu do

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
Jednostki inwestycyjne: Zastosowanie wyjątku od konsolidacji (Zmiany do MSSF 10 Skonsolidowane sprawozdania finansowe, MSSF 12 Ujawnianie informacji na temat udziałów w innych jednostkach i MSR 28 Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach)	Grudzień 2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 lub później	Nie	konkretnej waluty, nie zaś całego kraju; - w stosunku do zawartego w MSR 34 odwołania do informacji ujawnionych w innym miejscu śródrocznego raportu finansowego, wyjaśniają znaczenie terminu „inne miejsce śródrocznego raportu finansowego” oraz dodają do MSR 34 wymóg zastosowania w śródrocznym sprawozdaniu finansowym odnośników do konkretnej lokalizacji wymaganej informacji. Nie oczekuje się, aby powyższe zmiany miały znaczący wpływ na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy. Zmiany dotyczące sprawozdawczości finansowej jednostek inwestycyjnych odnoszą się do trzech zagadnień: - Konsolidacji jednostek inwestycyjnych pośredniego szczebla. Standardy obowiązujące przed zmianą nie precyzowały, jak jednostka inwestycyjna powinna ujmować jednostkę zależną świadczącą usługi powiązane z jej działalnością inwestycyjną, która sama spełnia definicję jednostki inwestycyjnej. W następstwie opisywanych poprawek, jednostki inwestycyjne pośredniego szczebla nie będą mogły być konsolidowane. RMSR wyjaśniła również, że jednostki świadczące “usługi powiązane z działalnością inwestycyjną” to takie jednostki, których podstawowym celem działalności jest świadczenie usług odnoszących się do działalności jednostki dominującej będącej jednostką inwestycyjną. - Zwolnienia z obowiązku sporządzania skonsolidowanego sprawozdania finansowego dla jednostki dominującej pośredniego szczebla będącej spółką zależną jednostki inwestycyjnej. Jednostki dominujące pośredniego szczebla od dawna korzystają ze zwolnienia z obowiązku sporządzania skonsolidowanych sprawozdań finansowych, jeśli same podlegają konsolidacji przez jednostkę dominującą wyższego szczebla (przy spełnieniu innych właściwych kryteriów).

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
				Zmiany do standardów wprowadzają modyfikację, zgodnie z którą zwolnienie to będzie dostępne również dla jednostki dominującej pośredniego szczebla będącej spółką zależną jednostki inwestycyjnej, pomimo faktu, iż jednostka inwestycyjna nie obejmuje konsolidacją danej jednostki dominującej pośredniego szczebla. - Wyboru polityki rachunkowości odnośnie jednostek inwestycyjnych ujmowanych według metody praw własności Zmiany umożliwiają wybór polityki rachunkowości jednostce niebędącej jednostką inwestycyjną w odniesieniu do jej udziałów w jednostce inwestycyjnej wycenianej według metody praw własności. W powyższym przypadku dokonując wyceny według metody praw własności jednostki niebędącej jednostkami inwestycyjnymi mogą wybrać wycenę w wartości godziwej udziałów w jednostkach zależnych jednostki inwestycyjnej lub, alternatywnie, oprzeć wycenę na wartościach, jakie byłyby ujęte, gdyby jednostka inwestycyjna skonsolidowała wszystkie swoje jednostki zależne. Nie oczekuje się, aby powyższe zmiany miały znaczący wpływ na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.
Inicjatywa dotycząca ujawnień (Zmiany do MSR 1 Prezentacja sprawozdań finansowych)	Grudzień 2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 lub później	Nie	Główne wytyczne ujęte w Zmianach to: - Podkreślenie kwestii istotności. Określone pojedyncze ujawnienia, które nie są istotne nie muszą być prezentowane – nawet, gdy stanowią część minimalnych wymogów standardu. - Nie jest wymagane przedstawienie not do sprawozdania finansowego w określonej kolejności - jednostki mogą więc zastosować własną kolejność lub na przykład połączyć opis zasad rachunkowości z notami objaśniającymi dotyczącymi powiązanych z nimi obszarów. - Określenie wprost, że jednostki: o powinny dokonać dezagregacji pozycji w sprawozdaniu z sytuacji finansowej i sprawozdaniu z zysków lub strat i innych całkowitych

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony/a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
				dochodów, jeśli taka prezentacja dostarcza użytecznych informacji użytkownikom sprawozdania finansowego; oraz o mogą połączyć pozycje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, jeśli pozycje określone przez MSR 1 nie są indywidualnie istotne. - Dodanie szczegółowych kryteriów odnośnie prezentacji sum częściowych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej i sprawozdaniu z zysków lub strat i innych całkowitych dochodów, wraz z dodatkowymi wymogami dotyczącymi uzgodnienia pozycji sprawozdania z zysków lub strat i innych całkowitych dochodów. Prezentacja w sprawozdaniu z innych całkowitych dochodów pozycji całkowitych dochodów wynikających z ujęcia wspólnych przedsięwzięć i jednostek stowarzyszonych zgodnie z metodą praw własności winna następować w oparciu o podejście wymagane przez MSR 1, zgodnie z którym pozycje te winny być grupowane w zależności od tego, czy będą one w przyszłości podlegać przeniesieniu do zysku lub straty, czy też nie. Nie oczekuje się, aby powyższe zmiany miały znaczący wpływ na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.

Podsumowując, Zarząd Jednostki Dominującej nie przewiduje, aby wprowadzenie powyższych standardów oraz interpretacji miało istotny wpływ na stosowane przez Grupę zasady rachunkowości, z wyjątkiem MSSF 9 i MSSF 15 (wpływ MSSF 9 i MSSF 15 na stosowane przez Grupę zasady rachunkowości nie został jeszcze oceniony). Grupa planuje ich zastosowanie w terminach podanych w określonych standardach i interpretacjach (bez wcześniejszego zastosowania), pod warunkiem zatwierdzenia przez UE.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

3. Zmiana zasad prezentacji sprawozdań finansowych

W 2014 roku wprowadzono zmiany w prezentacji następujących pozycji rachunku zysków i strat oraz sprawozdania z sytuacji finansowej dokonując jednocześnie przekształcenia danych porównawczych za 2013 rok, w celu zachowania porównywalności danych:

- Przychody ze sprzedaży wierzytelności kredytowych Grupy – w 2013 roku prezentowane w Pozostałych przychodach operacyjnych, od 2014 roku zaprezentowane w „Odpisach netto z tytułu utraty wartości oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe”.

	31 grudnia 2014 przed zmianą prezentacji	Zmiana	31 grudnia 2014 po zmianie prezentacji
Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	-368 267	261 712	-106 555
Pozostałe przychody operacyjne	329 130	-261 712	67 418

	31 grudnia 2013 przed zmianą prezentacji	Zmiana	31 grudnia 2013 po zmianie prezentacji
Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	-398 778	37 074	-361 704
Pozostałe przychody operacyjne	180 816	-37 074	143 742

- Marża transakcyjna na transakcjach wymiany walut z klientami Grupy obejmująca głównie marżę na transakcjach kupna/sprzedaży walut z dostawą natychmiastową, dostawą na datę waluty spot i z dostawą na datę waluty forward – w 2013 roku prezentowane w „Wyniku na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany”, od 2014 roku prezentowane w „Przychodach z tytułu prowizji i opłat”.

	31 grudnia 2014 przed zmianą prezentacji	Zmiana	31 grudnia 2014 po zmianie prezentacji
Przychody z tytułu prowizji i opłat	423 689	282 542	706 231
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany	341 020	-282 542	58 478

	31 grudnia 2013 przed zmianą prezentacji	Zmiana	31 grudnia 2013 po zmianie prezentacji
Przychody z tytułu prowizji i opłat	463 598	293 304	756 902
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany	432 898	-293 304	139 594

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

- Łączna prezentacja Wyniku na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej oraz Wyniku z pozycji wymiany w linii „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany”, uprzednio pozycje te były prezentowane oddzielnie – w 2013 roku prezentowane w dwóch odrębnych liniach Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i Wynik z pozycji wymiany, od 2014 roku prezentowane w jednej linii Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany.

	31 grudnia 2014 przed zmianą prezentacji	Zmiana	31 grudnia 2014 po zmianie prezentacji
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany	0	58 478	58 478
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	-33 148	33 148	0
Wynik z pozycji wymiany	91 625	-91 625	0

	31 grudnia 2013 przed zmianą prezentacji	Zmiana	31 grudnia 2013 po zmianie prezentacji
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany	0	139 594	139 594
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	-50 092	50 092	0
Wynik z pozycji wymiany	189 686	-189 686	0

- Prezentacja rezerw na świadczenia pracownicze, w tym na niewykorzystane urlopy i bonusy – w 2013 roku prezentowane w Pozostałych zobowiązaniach, od 2014 roku w Rezerwach.

	31 grudnia 2014 przed zmianą zasad rachunkowości	Zmiana	31 grudnia 2014 po zmianie zasad rachunkowości
Pozostałe zobowiązania	464 412	-83 438	380 974
Rezerwy	136 658	83 438	220 096

	31 grudnia 2013 przed zmianą zasad rachunkowości	Zmiana	31 grudnia 2013 po zmianie zasad rachunkowości
Pozostałe zobowiązania	549 629	-112 595	437 034
Rezerwy	107 112	112 595	219 707

	1 stycznia 2013 przed zmianą zasad rachunkowości	Zmiana	1 stycznia 2013 po zmianie zasad rachunkowości
Pozostałe zobowiązania	520 338	-81 073	439 265
Rezerwy	135 722	81 073	216 795

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

- Prezentacja pożyczek udzielonych klientom na sfinansowanie składek ubezpieczeniowych – w 2013 roku prezentowane w Innych aktywach, od 2014 roku prezentowane w Kredytach i pożyczkach udzielonych klientom.

	31 grudnia 2014 przed zmianą zasad rachunkowości	Zmiana	31 grudnia 2014 po zmianie zasad rachunkowości
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	39 740 836	78 462	39 819 298
Inne aktywa	369 187	-78 462	290 725

	31 grudnia 2013 przed zmianą zasad rachunkowości	Zmiana	31 grudnia 2013 po zmianie zasad rachunkowości
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	37 576 928	77 062	37 653 990
Inne aktywa	414 526	-77 062	337 464

	1 stycznia 2013 przed zmianą zasad rachunkowości	Zmiana	1 stycznia 2013 po zmianie zasad rachunkowości
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	39 504 667	82 461	39 587 128
Inne aktywa	449 787	-82 461	367 326

W ocenie Grupy powyżej przedstawione zmiany prezentacyjne lepiej odzwierciedlają charakter ekonomiczny powyższych pozycji i dzięki temu dostarczają odbiorcom skonsolidowanego sprawozdania finansowego bardziej przydatnych informacji.

4. Istotne szacunki

Sporządzenie sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF UE wymaga od Zarządu Jednostki Dominującej dokonania subiektywnych ocen, estymacji i przyjęcia założeń, które wpływają na stosowane zasady rachunkowości oraz na kwoty prezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym i w notach objaśniających, w szczególności kwoty, których nie da się określić w jednoznaczny sposób na podstawie innych źródeł. Szacunki i założenia dokonywane są na datę sprawozdawczą w oparciu o dostępne dane historyczne, informacje o warunkach aktualnych w momencie dokonywania szacunków oraz wiele innych czynników, które są uważane za właściwe w danych okolicznościach, w tym o oczekiwania co do przyszłych zdarzeń, które w danej sytuacji wydają się uzasadnione. Mimo że szacunki te opierają się na najlepszej wiedzy dotyczącej warunków i działań podejmowanych przez Grupę, wyniki rzeczywiste mogą się różnić od wartości szacunkowych. Szacunki i założenia podlegają bieżącym przeglądom. Korekty w szacunkach są rozpoznawane w okresie, w którym dokonano zmiany szacunku pod warunkiem, że korekta dotyczy tylko tego okresu lub też w okresie, w którym dokonano zmiany szacunku i w okresach przyszłych pod warunkiem, że korekta dotyczy tego okresu w którym dokonano zmiany i okresów przyszłych.

Główne subiektywne oceny, estymacje i założenia przyjęte przez Grupę opisano poniżej.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

4.1. Utrata wartości aktywów finansowych

Proces monitorowania ryzyka utraty wartości aktywów finansowych (w tym przede wszystkim należności z tytułu kredytów i pożyczek oraz ekspozycji pozabilansowych) nakierowany jest na identyfikację symptomów i zagrożeń pojawiających się u kontrahenta/klienta i podejmowanie działań zapobiegających pogarszaniu się jakości tych aktywów, przy jednoczesnym dążeniu do identyfikacji przesłanek utraty wartości i do właściwego jej odzwierciedlenia w księgach jednostek wchodzących w skład Grupy Kapitałowej (por. przesłanki utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych wymienione w nocie 2.9 skonsolidowanego sprawozdania finansowego).

Monitorowanie ryzyka utraty wartości aktywów finansowych obejmuje między innymi: analizę sytuacji ekonomiczno-finansowej emitenta lub dłużnika, kontrolę dotrzymywania postanowień umownych przez emitenta lub dłużnika (w tym monitoring opóźnień w spłacie należności), analizę prawdopodobieństwa upadłości lub restrukturyzacji emitenta lub dłużnika oraz identyfikację oszustwa lub defraudacji aktywów przez dłużnika.

Poziom odpisów na utratę wartości kredytów, pożyczek i innych należności uwzględnia oszacowania co do wartości zabezpieczeń.

Oszacowania te są przeprowadzane na dzień sprawozdawczy i uwzględniają przepływy pieniężne, które mogą pojawić się w związku z przejęciami, pomniejszone o koszty związane z przejęciem własności oraz sprzedażą zabezpieczeń. Na dzień sprawozdawczy Zarząd Jednostki Dominującej dokonał przeglądu modeli, aby być pewnym, iż odzwierciedlają one aktualną sytuację rynkową, włączając w to specyfikę płynności rynku oraz spready kredytowe.

4.2. Utrata wartości portfela kredytowego

Grupa przeprowadza przegląd swojego portfela kredytowego pod kątem utraty wartości przynajmniej raz na kwartał.

Monitoring klientów portfela korporacyjnego dokonywany jest w wyniku cyklicznej indywidualnej analizy ekspozycji należących do tego portfela, przy czym jako ekspozycję traktuje się pojedynczego kontrahenta/kredytobiorcę. Szacowanie odpisu odbywa się na bazie indywidualnej. W ramach wyliczania odpisu aktualizacyjnego stosowane są oceny determinujące rozpoznanie przesłanki utraty wartości, po czym szacowane są przyszłe przepływy pieniężne, dyskontowane z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej, przy uwzględnieniu szacunkowej wartości zabezpieczeń. Podczas szacowania odpisów, przy uwzględnieniu wewnętrznych i zewnętrznych źródeł informacji, stosuje się, w zależności od segmentu klienta (korporacje, małe i średnie przedsiębiorstwa, instytucje finansowe, władze lokalne i regionalne, podmioty sektora publicznego, rządy i banki centralne): wewnętrzny system ratingowy Jednostki Dominującej lub jednostek zależnych albo wartości wyznaczone ekspercko przez Jednostę Dominującą lub jednostki zależne.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Informacje na temat analizy wrażliwości w odniesieniu do odpisów na należności z rozpoznaną utratą wartości prezentuje poniższe zestawienie. Szacunek ten został przeprowadzony dla portfela kredytów i pożyczek Jednostki Dominującej, w przypadku których utrata wartości rozpoznawana jest w oparciu o indywidualną analizę przyszłych przepływów pieniężnych z tytułu spłat i odzysków z zabezpieczeń. Wartość bazowa odpisów wyliczonych przy zastosowaniu modelu indywidualnego dla ekspozycji bilansowych i pozabilansowych wynosi 832 204 tys. zł, natomiast wartość bazowa zdyskontowanych odzysków z zabezpieczeń i spłat własnych wynosi 1 097 118 tys. zł.

Szacowane stany odpisu dla portfela kredytów i pożyczek analizowanych indywidualnie na bazie przyszłych przepływów pieniężnych z tytułu spłat i odzysków z zabezpieczeń	Brak zmian w spłatach klientowskich	Spłaty klientowskie wzrost o 10%	Spłaty klientowskie spadek o 10%
Według stanu na 31 grudnia 2014			
Brak zmian we wpływach z zabezpieczeń	832 204	815 699	854 797
Wpływy z zabezpieczeń wzrost o 10%	794 368	778 180	
Wpływy z zabezpieczeń spadek o 10%	880 386		906 369
Według stanu na 31 grudnia 2013			
Brak zmian we wpływach z zabezpieczeń	760 063	756 637	768 563
Wpływy z zabezpieczeń wzrost o 10%	721 084	717 810	
Wpływy z zabezpieczeń spadek o 10%	803 509		816 202

Szacowanie utraty wartości dla ekspozycji klientów detalicznych odbywa się metodą grupową. Ekspozycje objęte wyceną grupową klasyfikowane są do kategorii z rozpoznaną utratą wartości, w wyniku identyfikacji przesłanek utraty wartości dla określonej grupy aktywów (opisanych w nocie 2.9.1.2 do skonsolidowanego sprawozdania finansowego). Szacowanie odpisu dokonywane jest przy zastosowaniu podziału poszczególnych ekspozycji na jednorodne grupy ze względu na rodzaj klienta, rodzaj produktu (karty kredytowe, overdraft, kredyt konsumencki, kredyt samochodowy, kredyt hipoteczny, kredyt micro) i skalę ryzyka. Na bazie przypisania do poszczególnych grup wyliczany jest przy zastosowaniu modelu matematycznego odpis z tytułu utraty wartości.

W przypadku, gdy w odniesieniu do ekspozycji kredytowych nie została zidentyfikowana przesłanka utraty wartości, ekspozycje te są podstawą dla wyznaczenia odpisu na straty poniesione lecz nieujawnione (IBNR) w oparciu o modele statystyczne.

Stosowane metodologie, modele statystyczne i ich założenia bazują na obserwacjach historycznych i wartościach eksperckich, w ramach zbliżonych w zakresie ryzyka kredytowego grup ekspozycji. Modele te i ich założenia są poddawane okresowej walidacji w celu zmniejszenia różnic pomiędzy szacunkową a rzeczywistą wielkością strat.

Dodatkowo w odniesieniu do należności leasingowych przeprowadzona jest ocena wpływu zmiany parametrów przyjętych do wyliczenia wartości odpisów aktualizujących wartość należności z tytułu leasingu na wynik finansowy Grupy, gdzie PD oznacza prawdopodobieństwo niewywiązania się dłużnika ze spłaty

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

zobowiązań liczone dla okresu sześciomiesięcznego, LIP – okres ujawnienia strat, LGD – współczynnik straty z tytułu niewywiązania się ze zobowiązań.

Informację na temat analizy wrażliwości w odniesieniu do należności leasingowych prezentuje poniższe zestawienie.

Szacowana zmiana wartości odpisu dla portfela należności z tytułu leasingu w relacji do zmian PD i LGD, przy założeniu aktualnej na daną datę wartości portfela	Zwiększenie PD _{LIP} o 10%		Zwiększenie LGD o 10%		Zwiększenie LGD o 20%	
	szacowana zmiana odpisu		szacowana zmiana odpisu		szacowana zmiana odpisu	
	wartościowo	procentowo	wartościowo	procentowo	wartościowo	procentowo
31 grudnia 2014						
Model RIBNI (IBNI dla klientów Micro)	1 195	10%	1 195	10%	2 390	20%
Model MIBNI oraz MIBNI_RE (IBNI dla klientów korporacyjnych, małych i średnich przedsiębiorstw oraz project finance)	868	10%	723	8%	1 446	17%
31 grudnia 2013						
Model RIBNI (IBNI dla klientów Micro)	1 400	10%	1 400	10%	2 800	20%
Model MIBNI oraz MIBNI_RE (IBNI dla klientów korporacyjnych, małych i średnich przedsiębiorstw oraz project finance)	665	10%	435	7%	870	14%

4.3. Metody wyceny instrumentów finansowych

Do wyceny instrumentów finansowych w wartości godziwej, dla których istnieje aktywny rynek, wykorzystuje się ceny rynkowe. W przypadku, gdy nie jest bezpośrednio dostępna wycena danego instrumentu, dokonuje się wyceny teoretycznej w oparciu o istniejący, zaakceptowany w Grupie model. W przypadku instrumentów, w których czynnikiem ryzyka jest stopa procentowa, wycena uwzględnia krzywą dochodowości zbudowaną z rynkowych kwotowań depozytów międzybankowych, stawek FRA, kwotowań IRS oraz punktów swapowych wybieranych adekwatnie do wycenianego instrumentu.

Dla instrumentów, gdzie czynnikiem ryzyka jest kurs walutowy, uwzględnia się międzybankowy kurs Spot, natomiast instrumenty opcyjne wyceniane są z uwzględnieniem płaszczyzn zmienności. Wszystkie kwotowania uwzględniane w modelach wyceny pobierane są z scentralizowanego repozytorium danych rynkowych zasilanego najpłynniejszymi możliwymi do uzyskania kwotowaniami dla poszczególnych instrumentów.

Dodatkowo wycena instrumentów pochodnych uwzględnia czynnik ryzyka kontrahenta, którego oszacowanie oparte jest na wewnętrznym modelu ratingowym Grupy, w tym parametrach PD i LGD oraz okresie trwania ekspozycji.

Modele wyceny podlegają okresowej weryfikacji przez niezależnych pracowników, tj. takich którzy nie uczestniczą w operacyjnym zawieraniu transakcji. W procesie weryfikacji modeli uczestniczy również Komitet Walidacji Modeli.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

4.4. Kalkulacja rezerw

Rezerwy na bieżące zobowiązania wobec pracowników wynikające ze stosunku pracy, jak również rezerwy związane z długoterminowymi świadczeniami pracowniczymi, obejmują rezerwy na motywacyjne programy pracownicze. Kalkulacja została wykonana przez zewnętrznego, niezależnego aktuarium, przy zastosowaniu metody indywidualnej (dla każdego pracownika osobno). Naliczone rezerwy są równe zdyskontowanym płatnościom, które w przyszłości zostaną dokonane, według stanu zatrudnienia i płac na dzień kalkulacji, ale z uwzględnieniem założeń dotyczących m.in. rotacji zatrudnienia. Istotnym elementem wpływającym na wysokość rezerwy jest przyjęta stopa dyskonta, które bazuje na rentowności papierów wartościowych wolnych od ryzyka (obligacje skarbowe) i nominowanych w walucie, w której wypłacane są świadczenia pracownicze, a których termin wykupu jest zbliżony z szacunkowym terminem realizacji zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych, mobilność, stopa wzrostu wynagrodzeń oraz śmiertelność. Zmiana stopy dyskonta finansowego o +/- 0,5 p.p. wpłynęłaby na zmniejszenie / zwiększenie wartości rezerwy odpowiednio o około 1 775 tys. zł oraz 1 930 tys. zł (na dzień 31 grudnia 2013 roku odpowiednio zmniejszenie / zwiększenie wartości rezerwy wyceny o 1 306 tys. zł oraz 1 410 tys. zł).

Poniższa tabela pokazuje, przeliczone zobowiązania w odpowiednich założeniach aktuarialnych o 0,5 p.p. na dzień 31 grudnia 2014 r.

	Odprawy emerytalne, rentowe i pośmiertne	Nagrody jubileuszowe
Wzrost stopy dyskontowej (+0,5%)	3 131	33 207
Spadek stopy dyskontowej (-0,5%)	3 730	36 314

Grupa tworzy również inne rezerwy, w tym w szczególności rezerwy na skutki toczącego się postępowania sądowego i rezerwy na koszty restrukturyzacji. Wysokość rezerwy szacowana jest z uwzględnieniem ewentualnego ryzyka związanego z danym zobowiązaniem w oparciu o wartości prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych, przy czym gdy wpływ zmian wartości pieniądza w czasie jest istotny, wtedy te przepływy pieniężne są dyskontowane do wartości bieżącej przy zastosowaniu stopy dyskontowej odzwierciedlającej koszt pieniądza dla Grupy. Rezerwy na koszty restrukturyzacji są określane na podstawie najlepszych dostępnych oszacowań bezpośrednich nakładów wynikających z restrukturyzacji.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

4.5. Wartości niematerialne rozpoznane w wyniku połączenia z Polbank EFG–test na utratę wartości

Na dzień 31 grudnia 2014 roku Jednostka Dominująca przeprowadziła test na utratę wartości rozpoznanych w wyniku połączenia wartości niematerialnych, tj. marka „Polbank”, relacje z klientami i wartość firmy.

Dla celów testu na utratę wartości ośrodek generujący środki pieniężne ustalony został na poziomie segmentu detalicznego Jednostki Dominującej.

Kluczowe założenia zastosowane do kalkulacji wartości godziwej

Oszacowanie wartości użytkowej wartości niematerialnych i prawnych opiera się w głównej mierze o następujące zmienne:

- stopa dyskonta oszacowana na podstawie modelu CAPM,
- prognoza budżetu zaakceptowana przez Zarząd Banku,
- stopa wzrostu zastosowana do oszacowania wartości rezydualnej poza okresem prognozy,
- poziom stóp procentowych.

Założenia dotyczące tempa wzrostu zależą od rozwoju polskiej oraz światowej gospodarki. Założenia dotyczące stopy dyskontowej zależą od rozwoju rynków finansowych, oraz od otoczenia regulacyjnego. Zmiana otoczenia regulacyjnego, oraz wzrost zmienności na rynkach finansowych mogą istotnie wpłynąć na poziom zastosowanych stóp dyskontowych.

Test na utratę wartości firmy

Wartość użytkowa segmentu na dzień 31 grudnia 2014 roku została ustalona jako wartość bieżąca przyszłych wolnych przepływów pieniężnych, których wystąpienia oczekuje się z tytułu dalszego użytkowania danego składnika aktywów w zakładanych przez kierownictwo planach finansowych. Oszacowanie wartości użytkowej przeprowadzono w oparciu o model zdyskontowanych dywidend (ang: Dividend Discount Model), który jest adekwatny dla banków i instytucji finansowych.

Okres prognozy przepływów pieniężnych obejmuje 5 lat i jest oparty na założeniach odzwierciedlających, zdaniem Zarządu, przyszłą działalność Banku.

Stopa dyskontowa została oszacowana na poziomie 8,91% nominalnie. Do jej wyliczenia użyty został model wyceny aktywów kapitałowych (Capital Asset Pricing Model) przy zastosowaniu wartości stopy wolnej od ryzyka, wskaźnika beta dla sektora bankowego oraz premii za ryzyko kapitałowe.

Długoterminowa stopa wzrostu przepływów pieniężnych po okresie prognozy została oszacowana na poziomie 5% nominalnie, bazując na prognozach długoterminowego nominalnego wzrostu PKB.

W wyniku porównania wartości użytkowej firmy do wartości bilansowej nie stwierdzono utraty wartości.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Test na utratę wartości marki „Polbank”

Wartość użytkowa marki została ustalona z zastosowaniem metody zwolnień z opłaty licencyjnej. Założeniem tej metody jest oszacowanie strumienia hipotetycznych opłat licencyjnych w sytuacji, gdyby Bank musiał płacić właścicielowi marki za jej wykorzystywanie. Gdy Bank jest właścicielem marki, wówczas nie ma konieczności uiszczania opłat licencyjnych, co stanowi hipotetyczną oszczędność dla Banku.

Przepływy pieniężne z tytułu opłat licencyjnych zostały oszacowane w oparciu o stawkę opłat licencyjnych, która zdaniem Zarządu jest adekwatna dla podmiotów działających w sektorze bankowym oraz o przychody netto ze sprzedaży depozytów i kredytów z uwzględnieniem ryzyka kredytowego oraz ryzyka wcześniejszej spłaty. Ze względu na nieokreślony okres generowania przychodów przez markę "Polbank", prognoza przepływów finansowych obejmuje 10 lat i jest oparty na założeniach odzwierciedlających, zdaniem Zarządu, przyszłą działalność Banku.

Do wyliczenia stopy dyskontowej użyty został model wyceny aktywów kapitałowych (Capital Asset Pricing Model) przy zastosowaniu wartości stopy wolnej od ryzyka, wskaźnika beta dla sektora bankowego oraz premii za ryzyko kapitałowe. Wymagana stopa zwrotu z kapitału została oszacowana na poziomie 8,79% nominalnie. Do wyliczonej wartości dodano marżę wysokości 1%, która odzwierciedla dodatkowe ryzyko przepływów pieniężnych generowanych przez markę. Stopa dyskontowa została oszacowana na poziomie 9,79% nominalnie.

Długoterminowa stopa wzrostu przepływów pieniężnych po okresie prognozy została oszacowana na poziomie 5% nominalnie, bazując na prognozach długoterminowego nominalnego wzrostu PKB.

W wyniku przeprowadzonego testu nie stwierdzono utraty wartości znaku marki „Polbank”.

Test na utratę wartości relacji z klientami

Począwszy od 2014 roku Grupa podzieliła bazę relacji z klientami na dwie odrębne wartości niematerialne: wartość relacji z klientami z tytułu udzielonych kredytów (amortyzowana degresywnie przez 10 lat) oraz wartość relacji z klientami z tytułu otrzymanych depozytów (amortyzowana degresywnie przez 5 lat). Wartość użytkowa obu aktywów została oszacowana odrębnie dla relacji z klientami z tytułu udzielonych kredytów i otrzymanych depozytów na podstawie prognozowanego strumienia dodatkowych przychodów odsetkowych netto generowanych przez bazę Klientów Polbank EFG S.A. na dzień przejęcia.

Do szacunków przyjęto przychody odsetkowe netto generowane przez aktualne produkty bazy klientów przejętego Polbank EFG S.A. i porównano je z hipotetycznymi przychodami odsetkowymi netto generowanymi przez produkty alternatywne. Zdyskontowana nadwyżka przychodów generowana przez bazę klientów przejętego Banku ponad hipotetyczne przychody netto z produktów alternatywnych stanowią wartość użytkową utrzymywanych relacji z klientami z tytułu udzielonych kredytów i otrzymanych depozytów.

Stopa dyskonta została określona na poziomie oprocentowania produktów porównywalnych użytych w analizie.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Oszacowane dodatkowe przychody oraz dodatkowe oszczędności zostały porównane z wartością księgową aktywa. W wyniku przeprowadzonego testu nie stwierdzono utraty wartości relacji z klientami.

4.6. Okres użytkowania oraz utrata wartości aktywów trwałych i pozostałych wartości niematerialnych

Na potrzeby wyliczania kosztów amortyzacji rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych szacowany jest przewidywany okres ich użytkowania, który ma bezpośrednie przełożenie na wysokość stawki amortyzacji. Przyjęte okresy użytkowania są co najmniej raz w roku weryfikowane, przy czym podczas szacowania długości okresu użytkowania poszczególnych rodzajów rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych oraz jego weryfikacji uwzględniane są m.in. okres wynikający z tytułów umownych dotyczących okresu korzystania ze składnika aktywów, oczekiwane zużycie fizyczne i wykorzystanie składnika aktywów, utrata przydatności lub ograniczenia dotyczące wykorzystania składnika aktywów z przyczyn technologicznych, rynkowych, prawnych lub innych.

W 2014 roku ze względu na ulepszenia wprowadzane do głównego systemu wykorzystywanego w Jednostce Dominującej wydłużono jego okres użytkowania z pierwotnych 8 lat o kolejne 5 lat (do 2024 roku).

W przypadku marki „Polbank” Grupa oczekuje, że ten składnik aktywów będzie generować dla Banku szeroki, pewny i wzrastający popyt na produkty lub usługi, co z kolei powinno zapewnić większe przychody i wydajność operacyjną w nieokreślonym okresie, z tego względu ten składnik aktywów ma nieokreślony okres użytkowania.

Dla aktywów trwałych i wartości niematerialnych wykonywane są systematyczne przeglądy mające na celu ustalenie, czy w badanym okresie nie wystąpiły przesłanki utraty wartości tych aktywów. W przypadku gdy wystąpiły przesłanki utraty wartości, Grupa szacuje wysokość odpisu jako różnicę między wartością księgową a niższą od niej wartością odzyskiwalną. Wartość odzyskiwalna stanowi wyższą z dwóch wartości: wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia i wartości użytkowej. Wartość godziwa pomniejszona o koszty zbycia szacowana jest na dostępnych danych rynkowych na ten temat lub wycenach sporządzonych przez niezależnych rzeczoznawców, które również opierają się co do zasady na szacunkach. Wartość użytkowa szacowana jest poprzez przyjęcie określonych założeń, m.in. co do kwot i terminów przyszłych przepływów pieniężnych, które Grupa może uzyskać z tytułu danego składnika aktywów trwałych lub wartości niematerialnych, jak również co do ryzyka braku płynności danego składnika aktywów. Przyjęcie odmiennych założeń dotyczących wyceny mogłoby mieć wpływ na wartość bilansową niektórych składników aktywów trwałych i wartości niematerialnych.

Noty objaśniające do skonsolidowanego rachunku zysków i strat

5. Informacje dotyczące segmentów działalności

Grupa podzieliła swoją działalność oraz zastosowała identyfikację przychodów i kosztów oraz aktywów i zobowiązań na następujące sprawozdawcze segmenty operacyjne: „Bankowość Detaliczna”, „Bankowość Korporacyjna”, „Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe” oraz „Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność”. Podział ten odzwierciedla opisane w regulacjach wewnętrznych zasady klasyfikacji klientów do poszczególnych segmentów zgodnie z obowiązującym w Grupie modelem biznesowym.

Bankowość Detaliczna – segment obejmuje produkty i usługi dedykowane dla klientów indywidualnych oraz mikro-przedsiębiorstw. W ramach segmentu wyróżnia się podsegmenty: klienta masowego, zamożnego, bankowości prywatnej i mikro-przedsiębiorstw.

Bankowość Korporacyjna – segment, w skład którego wchodzi podsegmenty dużych, średnich i małych przedsiębiorstw. Obejmuje sprzedaż produktów oraz usługi świadczone na rzecz przedsiębiorstw i innych podmiotów w tym: spółek i spółdzielni, instytucji niekomercyjnych, jednostek sektora budżetowego oraz przedsiębiorców indywidualnych, którzy ze względu na kryteria podziału segmentów nie zaliczają się do podsegmentu mikro-przedsiębiorstw.

Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe – transakcje, produkty i usługi dedykowane dla bankowych i niebankowych podmiotów finansowych, usługi dla kantorów wymiany walut oraz działalność własną prowadzoną na rachunek własny Emitenta zaliczaną do księgi handlowej.

Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność, do której zaliczane są aktywa, pasywa i wynik nieprzypisane do powyższych segmentów, a w szczególności:

- aktywa, pasywa oraz wynik z tytułu działalności Zarządzania Aktywami i Pasywami, tj. zarządzania płynnością, ryzykiem stóp procentowych i walutowym Grupy oraz jej portfelem inwestycyjnym,
- wynik z tytułu refinansowania składników aktywów i pasywów nieprzypisanych do żadnego z powyższych segmentów,
- wyniki spółek konsolidowanych metodą pełną, które nie są przypisane innym segmentom,
- wyłączenia konsolidacyjne dotyczące spółek konsolidowanych metodą pełną w ramach Grupy.

Podział ten odzwierciedla zasady klasyfikacji klientów do poszczególnych segmentów zgodnie z modelem biznesowym Grupy, które opierają się na kryteriach podmiotowych i finansowych (takich jak obroty lub saldo aktywów). Powyższa klasyfikacja klientów zastosowana w raporcie segmentowym jest odmienna w stosunku do klasyfikacji klientów, która została użyta przy sporządzaniu pozostałych not do niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego (w szczególności noty 20. Kredyty i pożyczki udzielone klientom oraz 25. Zobowiązania wobec klientów).

Noty objaśniające do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd)

Działalność jednostek objętych konsolidacją metodą pełną została przypisana do wyżej wymienionych segmentów w następujący sposób:

- **Raiffeisen-Leasing Polska S.A.** oraz **Raiffeisen Insurance Agency Sp. z o.o.** – Bankowość Detaliczna, Bankowość Korporacyjna lub Zarządzanie aktywami i pasywami oraz pozostała działalność zgodnie z klasyfikacją klientów obsługiwanych przez te spółki,
- **Raiffeisen Financial Services Polska Sp. z o.o.** – Bankowość Detaliczna,
- **Raiffeisen Investment Polska Sp. z o.o.** oraz **Raiffeisen Solutions Sp. z o.o.** – Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe,
- **Raiffeisen-Leasing Service Sp. z o.o.** oraz **Raiffeisen-Leasing Real Estate Sp. z o.o.** oraz spółki celowe **Compass Variety Funding LTD** i **ROOF Poland 2014 LTD** – Zarządzanie aktywami i pasywami oraz pozostała działalność.

Zasady informacji zarządczej obowiązujące w Grupie przewidują raportowanie wyników segmentów do poziomu zysku brutto. Poszczególnym segmentom przypisane są zarówno dochody uzyskane w ramach działalności tego segmentu, jak również koszty operacyjne związane z tą działalnością, a także pozostałe składowe rachunku zysków i strat.

Alokacja kosztów operacyjnych do segmentów w Grupie odbywa się zgodnie z metodologią zatwierdzoną przez Zarząd. Jest to proces wieloetapowy, którego końcowym efektem jest przypisanie wszystkich ogólnych kosztów operacyjnych do segmentów.

Transakcje pomiędzy segmentami działalności odbywają się na normalnych, komercyjnych warunkach. Ceny transferowe pieniądza w rozliczeniach pomiędzy segmentami wyceniane są w oparciu o stawki rynkowe lub stawki zatwierdzone przez Komitet Aktywów i Pasywów (ALCO) z uwzględnieniem waluty, terminu wymagalności lub zapadalności transakcji oraz marż płynnościowych.

Kluczem alokacji aktywów i pasywów oraz związanych z nimi przychodów i kosztów do poszczególnych segmentów jest przypisanie do segmentów klientów Grupy.

Zgodnie z zasadami informacji zarządczej w Grupie do wyniku na poszczególnych segmentach alokuje się również wynik odsetkowy z tytułu refinansowania kapitału i pożyczek podporządkowanych oraz koszty amortyzacji rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych. Salda pozycji bilansowych, za wyjątkiem kapitałów, w oparciu o które policzone zostały powyższe składniki rachunku zysku i strat, w całości wykazywane są w segmencie Zarządzania aktywami i pasywami oraz pozostała działalność.

Noty objaśniające do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd)

Na aktywa Bankowości Korporacyjnej składa się saldo alokowanych na ten segment kredytów i pożyczek udzielonych klientom oraz papierów korporacyjnych. Na pasywa Bankowości Korporacyjnej składa się saldo alokowanych na ten segment zobowiązań wobec klientów.

Na aktywa oraz pasywa Bankowości Detalicznej składa się saldo alokowanych na ten segment odpowiednio kredytów i pożyczek udzielonych klientom oraz zobowiązań wobec klientów.

Na aktywa segmentu Instytucji Finansowych i Rynków Kapitałowych składa się saldo alokowanych na ten segment kredytów i pożyczek udzielonych klientom, część aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu nie stanowiąca portfela płynnościowego, saldo rezerwy obowiązkowej, część salda gotówki utrzymywanej w oddziałach świadczących usługi wymiany walut, należności od banków oraz dodatnia wycena pochodnych instrumentów finansowych.

Na zobowiązania segmentu Instytucji Finansowych i Rynków Kapitałowych składa się część alokowanych na ten segment zobowiązań wobec klientów, zobowiązania wobec banków z wyłączeniem finansowania długoterminowego zaklasyfikowanego do segmentu Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność oraz ujemna wycena pochodnych instrumentów finansowych.

Na aktywa oraz zobowiązania segmentu Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność składają się pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej nieprzypisane do pozostałych segmentów a w szczególności:

- aktywa finansowe przeznaczone do obrotu oraz inwestycyjne papiery wartościowe stanowiące portfele klasyfikowane, jako portfele inwestycyjne i płynnościowe Grupy,
- zaklasyfikowane, jako związane z działalnością ALM: zobowiązania wobec banków i innych podmiotów z tytułu finansowania długoterminowego, w tym także zobowiązania podporządkowane,
- pozostałe saldo kasy i środków w Banku centralnym.

Do aktywów i pasywów niealokowanych zaliczane są:

- rzeczowe aktywa trwałe oraz wartości niematerialne i prawne,
- aktywa i zobowiązania z tytułu podatku dochodowego,
- pozostałe aktywa i pasywa.

Noty objaśniające do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd)

Za okres kończący się 31 grudnia 2014	Bankowość Korporacyjna	Bankowość Detaliczna	Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe	Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała	Razem
Przychody z tytułu odsetek	727 634	953 221	66 701	400 934	2 148 490
Koszty z tytułu odsetek	-213 107	-304 303	-130 552	-276 199	-924 161
Wynik zewnętrzny z tytułu odsetek	514 527	648 918	-63 851	124 735	1 224 329
Wynik odsetkowy wewnętrzny	-11 668	-25 319	99 145	-62 158	0
Wynik z tytułu odsetek	502 859	623 599	35 294	62 577	1 224 329
Przychody nieodsetkowe	318 782	262 070	108 861	-18 474	671 239
Wynik z działalności bankowej	821 641	885 669	144 155	44 102	1 895 567
Ogólne koszty administracyjne w tym:	-356 089	-899 950	-54 718	-38 606	-1 349 363
Amortyzacja	-53 195	-112 830	-4 920	-6 458	-177 403
Odpisy netto z tytułu utraty wartości	-154 568	49 633	121	-1 741	-106 555
Pozostałe przychody i koszty operacyjne	38 996	28 409	9	-61 501	5 913
Zysk brutto	349 980	63 761	89 567	-57 746	445 562
Podatek dochodowy					-108 623
Zysk netto					336 939
Strata przypadająca akcjonariuszom niesprawującym kontroli					-741
Zysk przypadający akcjonariuszom Jednostki Dominującej					337 680
Aktywa alokowane	16 410 434	22 082 714	5 299 055	13 142 702	56 934 905
Aktywa niealokowane					1 713 460
Aktywa razem	16 410 434	22 082 714	5 299 055	13 142 702	58 648 365
Zobowiązania alokowane	14 589 454	15 442 358	7 620 153	14 196 702	51 848 666
Zobowiązania niealokowane					648 124
Zobowiązania razem	14 589 454	15 442 358	7 620 153	14 196 702	52 496 791

Noty objaśniające do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd)

Za okres kończący się 31 grudnia 2013	Bankowość Korporacyjna	Bankowość Detaliczna	Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe	Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność	Razem
Przychody z tytułu odsetek	797 691	1 033 689	51 520	451 628	2 334 528
Koszty z tytułu odsetek	-249 140	-468 316	-136 002	-268 666	-1 122 124
Wynik zewnętrzny z tytułu odsetek	548 551	565 373	-84 482	182 962	1 212 404
Wynik odsetkowy wewnętrzny	-43 729	83 200	112 565	-152 036	0
Wynik z tytułu odsetek	504 822	648 573	28 083	30 926	1 212 404
Przychody nieodsetkowe	339 422	331 066	96 724	35 860	803 072
Wynik z działalności bankowej	844 244	979 639	124 807	66 786	2 015 476
Ogólne koszty administracyjne w tym:	-374 276	-972 197	-40 147	-108 737	-1 495 357
Amortyzacja	-48 207	-94 838	-4 093	-7 713	-154 851
Odpisy netto z tytułu utraty wartości	-176 602	-180 012	-48	-5 042	-361 704
Pozostałe przychody i koszty operacyjne	71 072	19 915	0	-9 298	81 689
Zysk brutto	364 438	-152 655	84 612	-56 291	240 104
Podatek dochodowy					-56 628
Zysk netto					183 476
Zysk przypadający akcjonariuszom niesprawującym kontroli					36 064
Zysk przypadający akcjonariuszom Jednostki Dominującej					147 412
Aktywa alokowane	15 365 995	22 566 830	2 862 417	10 755 881	51 551 123
Aktywa niealokowane					1 849 619
Aktywa razem	15 365 995	22 566 830	2 862 417	10 755 881	53 400 742
Zobowiązania alokowane	13 641 978	14 208 808	3 853 934	14 920 212	46 624 932
Zobowiązania niealokowane					657 158
Zobowiązania razem	13 641 978	14 208 808	3 853 934	14 920 212	47 282 090

„Przychody nieodsetkowe” ze sprawozdania według segmentów uzgadniają się do sumy „Wyniku z tytułu prowizji i opłat” oraz „Wyniku na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej” skonsolidowanego rachunku zysków i strat.

Grupa prowadzi działalność operacyjną wyłącznie na rynku krajowym.

Przychody z tytułu transakcji z żadnym pojedynczym zewnętrznym klientem nie stanowią 10 lub więcej procent łącznych przychodów Grupy.

Bank oferuje szeroki zakres usług bankowych i finansowych.

Noty objaśniające do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd)

Podstawowe produkty dla klientów detalicznych:

- kredyty i pożyczki hipoteczne,
- kredyty konsumpcyjne w tym karty kredytowe i linie kredytowe w rachunku bieżącym,
- finansowanie dla mikro-przedsiębiorstw,
- usługi leasingowe,
- produkty depozytowe w tym lokaty terminowe i konta oszczędnościowe,
- usługi maklerskie, produkty inwestycyjne i ubezpieczeniowe,
- konta osobiste i usługi transakcyjne w tym wpłaty i wypłaty gotówkowe, przelewy, obsługa terminali płatniczych, transakcje wymiany walut.

Podstawowe produkty dla klientów korporacyjnych to:

- produkty kredytowe, w tym kredyty gospodarcze, karty kredytowe, finansowanie projektów, finansowanie transakcji handlowych, factoring,
- usługi leasingowe
- produkty depozytowe,
- rachunki i usługi transakcyjne, w tym wpłaty i wypłaty gotówkowe, przelewy, zarządzanie rachunkami, zarządzanie gotówką,
- produkty skarbowe, w tym transakcje wymiany walut, instrumenty pochodne, organizacja emisji papierów dłużnych.

Podstawowe produkty dla instytucji finansowych to:

- produkty kredytowe,
- produkty depozytowe, rachunki, usługi transakcyjne i powiernicze,
- produkty skarbowe w tym transakcje wymiany walut, instrumenty pochodne, organizacja emisji papierów dłużnych.

Noty objaśniające do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd)

6. Przychody i koszty z tytułu odsetek

Przychody z tytułu odsetek	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2013
Z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych bankom	29 650	42 399
Z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom	1 668 803	1 841 298
Z tytułu aktywów finansowych wyznaczonych do wyliczenia wartości godziwej	241 414	295 547
Z tytułu instrumentów pochodnych zabezpieczających	116 075	113 130
Z tytułu instrumentów reverse repo	23 515	0
Z tytułu inwestycyjnych papierów wartościowych	69 034	42 154
Razem	2 148 490	2 334 528
Koszty z tytułu odsetek		
Z tytułu depozytów bankowych	-23 557	-29 078
Z tytułu depozytów klientów	-596 019	-795 084
Z tytułu instrumentów pochodnych zabezpieczających	-6 715	-5 763
Z tytułu instrumentów repo	-6 670	-837
Z tytułu otrzymanych kredytów i pożyczek (w tym podporządkowanych)	-288 525	-291 362
Z tytułu emisji obligacji własnych	-2 675	0
Razem	-924 161	-1 122 124
Wynik z tytułu odsetek (w tym):	1 224 329	1 212 404
Całkowite przychody odsetkowe dotyczące instrumentów finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy	1 791 001	1 925 851
Całkowite koszty odsetkowe dotyczące instrumentów finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy	-917 446	-1 116 361

Przychody odsetkowe z aktywów finansowych, dla których rozpoznano utratę wartości, w 2014 roku wynosiły 36 775 tys. złotych (zaprezentowane w „Przychodach z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom”).

Noty objaśniające do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd.)

7. Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe

Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014	Wartość odpisów aktualizujących i rezerw na początek okresu	Zwiększenia			Zmniejszenia				Wartość odpisów aktualizujących i rezerw na koniec okresu	Odzyski ze sprzedaży wierzycelności	Wpływ na wynik finansowy okresu
		Utworzenie odpisów aktualizujących w okresie	Różnice kursowe	Rozwiązanie odpisów	Spisania aktywów	Sprzedaż wierzycelności	Reklasyfikacja	Różnice kursowe			
Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe tworzone indywidualnie											
Należności od klientów indywidualnych	10 489	21 622	279	-14 373	0	-207	0	0	17 810	49	-7 200
Należności od klientów mikro	102 342	71 654	0	-42 683	-2 221	-268	0	0	128 824	63	-28 908
Należności od dużych przedsiębiorstw	770 211	296 469	11 657	-181 328	-27 860	-24 992	79	0	844 236	428	-114 713
Należności od małych i średnich przedsiębiorstw	83 506	30 119	189	-14 505	-4 385	-12 222	-79	0	82 623	209	-15 405
Pozycje pozabilansowe	14 306	31 067	654	-19 396	0	0	0	0	26 631	0	-11 671
Razem	980 854	450 931	12 779	-272 285	-34 466	-37 689	0	0	1 100 124	749	-177 897
Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe tworzone grupowo (w tym: IBNR)											
Należności od banków	205	295	2	-200	0	0	0	0	302	0	-95
Należności od klientów indywidualnych	1 299 779	392 660	0	-287 234	0	-773 617	278	-23 869	607 997	181 732	76 306
Należności od klientów mikro	603 485	223 703	30	-150 900	0	-337 267	-251	0	338 800	79 228	6 425
Należności od dużych przedsiębiorstw	55 013	36 499	700	-25 803	0	0	0	0	66 409	0	-10 696
Należności od małych i średnich przedsiębiorstw	7 516	4 764	9	-2 926	0	-149	-26	0	9 187	3	-1 835
Należności od sektora publicznego	133	19	0	-17	0	0	0	0	135	0	-2
Pozycje pozabilansowe	9 447	5 100	111	-6 339	0	0	0	0	8 319	0	1 239
Razem	1 975 578	663 039	852	-473 419	0	-1 111 033	0	-23 869	1 031 149	260 963	71 343
Odpisy i rezerwy razem	2 956 432	1 113 970	13 631	-745 703	-34 466	-1 148 722	0	-23 869	2 131 273	261 712	-106 555

Noty objaśniające do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd.)

Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2013	Wartość odpisów aktualizujących i rezerw na początek okresu	Zwiększenia		Zmniejszenia					Wartość odpisów aktualizujących i rezerw na koniec okresu	Odzyski ze sprzedaży wierzytelności	Wpływ na wynik finansowy okresu przekształcony*
		Utworzenie odpisów aktualizujących w okresie	Różnice kursowe	Rozwiązanie odpisów	Spisania aktywów	Sprzedaż wierzytelności	Reklasyfikacja	Różnice kursowe			
Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe tworzone indywidualnie											
Należności od klientów indywidualnych	377 497	63 864	454	-43 781	0	-39 394	-348 150	-1	10 489	3 291	-16 792
Należności od klientów mikro	372 931	109 118	133	-122 798	-10 779	-30 575	-215 687	0	102 342	2 554	16 234
Należności od dużych przedsiębiorstw	598 401	466 378	1 242	-267 667	-18 008	0	-10 135	0	770 211	0	-198 711
Należności od małych i średnich przedsiębiorstw	74 488	29 871	79	-16 124	-3 462	-90	-1 256	0	83 506	8	-13 740
Pozycje pozabilansowe	22698	26 543	0	-34 902	0	0	0	-34	14 306	0	8 358
Razem	1 446 015	695 775	1 908	-485 272	-32 249	-70 059	-575 229	-35	980 854	5 852	-204 651
Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe tworzone grupowo (w tym: IBNR)											
Należności od banków	170	130	0	-93	0	0	0	-1	205	0	-37
Należności od klientów indywidualnych	1 233 441	793 972	458	-686 452	-51 063	-330 267	339 695	-5	1 299 779	27 587	-79 933
Należności od klientów mikro	351 735	342 276	92	-250 439	-15 453	-43 517	218 790	0	603 485	3 635	-88 202
Należności od dużych przedsiębiorstw	45 204	29 084	170	-38 106	0	0	18 662	0	55 013	0	9 022
Należności od małych i średnich przedsiębiorstw	9 601	4 420	2	-2 807	0	0	-3 699	0	7 516	0	-1 613
Należności od sektora publicznego	-1 554	35	0	-130	0	0	1 781	0	133	0	94
Pozycje pozabilansowe	13 046	10 269	16	-13 883	0	0	0	0	9 447	0	3 614
Razem	1 651 643	1 180 186	737	-991 910	-66 515	-373 784	575 229	-6	1 975 578	31 222	-157 054
Odpisy rezerwy razem	3 097 658	1 875 960	2 645	-1 477 182	-98 765	-443 842	0	-41	2 956 432	37 074	-361 704

* Patrz nota 3 skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Noty objaśniające do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd.)

8. Przychody i koszty z tytułu prowizji i opłat

Przychody z tytułu prowizji i opłat	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2013 przekształcony*
Z tytułu marży transakcyjnej na klientowskich transakcjach walutowych	282 542	293 304
Z tytułu kart płatniczych	89 690	92 843
Z tytułu pośrednictwa w sprzedaży ubezpieczeń	59 736	80 941
Z tytułu obsługi i prowadzenia rachunków bankowych	53 180	54 794
Z tytułu przelewów i innych transakcji płatniczych	52 510	56 211
Z tytułu działalności powierniczej	26 527	27 172
Z tytułu działalności kredytowej	25 293	31 078
Z tytułu obsługi środków pieniężnych	23 062	22 067
Z tytułu zobowiązań gwarancyjnych	20 700	21 401
Z tytułu przygotowywania dokumentacji bankowej na zlecenie klientów	18 044	24 824
Z tytułu wpłat gotówkowych	17 588	13 568
Z tytułu dystrybucji Otwartych Funduszy Inwestycyjnych	10 086	14 999
Z tytułu obsługi akredytów i inkasa dokumentowego	8 680	8 695
Pozostałe	18 593	15 006
Razem	706 231	756 902
Koszty z tytułu prowizji i opłat		
Z tytułu kart płatniczych	-23 529	-29 628
Z tytułu obsługi operacji banknotowych	-20 193	-21 695
Płacone instytucjom rozliczeniowym	-16 309	-11 718
Koszty wydruku i wysyłki wyciągów bankowych	-6 929	-12 242
Z tytułu uiszczonych opłat maklerskich (w tym z tytułu działalności powierniczej)	-4 407	-2 828
Koszty obsługi i utrzymania terminali płatniczych	-3 583	-4 789
Koszty korzystania z usług i systemów BIK	-3 543	-3 815
Opłaty i prowizje dotyczące kredytów otrzymanych	-370	-6 468
Pozostałe	-14 607	-241
Razem	-93 470	-93 424
Wynik z tytułu prowizji i opłat (w tym):	612 761	663 478
Całkowite przychody prowizyjne dotyczące instrumentów finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy	397 161	436 426
Całkowite koszty prowizyjne dotyczące instrumentów finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy	-89 062	-90 596

* Patrz nota 3 skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Noty objaśniające do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd.)

9. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany

Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2013 przekształcony*
Wynik zrealizowany i niezrealizowany (bez komponentu walutowego) na walutowych instrumentach pochodnych	-71 338	-83 394
Wynik zrealizowany i niezrealizowany (bez komponentu walutowego) na instrumentach pochodnych opartych o stopę procentową	37 421	31 102
Wynik zrealizowany i niezrealizowany na instrumentach dłużnych	-1 275	824
Wynik zrealizowany i niezrealizowany na instrumentach kapitałowych	0	28
Razem wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	-35 192	-51 440
Wynik na instrumentach finansowych zabezpieczających		
Zabezpieczenie wartości godziwej	257	569
Zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczanego	7 897	-5 706
Zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego	-7 640	6 275
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	1 787	780
Niefektywa część zmiany wyceny do wartości godziwej transakcji zabezpieczających zaprezentowana w rachunku zysków i strat	1 787	780
Razem wynik na instrumentach finansowych zabezpieczających	2 044	1 348
Wynik z pozycji wymiany		
Różnice kursowe zrealizowane oraz niezrealizowane wynikające z komponentu walutowego wyceny instrumentów pochodnych	-267 172	10 285
Różnice kursowe zrealizowane oraz niezrealizowane netto z wyceny pozostałych aktywów i pasywów	358 798	179 401
Razem wynik z pozycji wymiany	91 626	189 686
Razem wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany	58 478	139 595

* Patrz nota 3 skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Wynik zrealizowany i niezrealizowany (bez komponentu walutowego) na walutowych instrumentach pochodnych zawiera zyski i straty na kontraktach swap, forward i opcjach, z wyjątkiem wydzielonego komponentu walutowego, stanowiącego różnicę kursową. „Wynik zrealizowany i niezrealizowany (bez komponentu walutowego) na instrumentach pochodnych opartych o stopę procentową” zawiera zyski i straty na kontraktach IRS oraz CIRS, z wyjątkiem wydzielonego komponentu walutowego, stanowiącego różnicę kursową. Więcej informacji na temat instrumentów pochodnych zaprezentowano w notce 16.

Zyski i straty na sprzedaży oraz wycena aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, niebędących instrumentami pochodnymi, prezentowane są w pozycji „Wynik zrealizowany i niezrealizowany na instrumentach dłużnych”.

Noty objaśniające do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd.)

Dodatkowe informacje na temat instrumentów finansowych zabezpieczanych i zabezpieczających zaprezentowano w notcie 17.

Pozycja „Różnice kursowe zrealizowane oraz niezrealizowane netto z wyceny pozostałych aktywów i pasywów” zawiera zyski i straty z rewaluacji aktywów i pasywów nominowanych w walucie obcej.

10. Ogólne koszty administracyjne

10.1. Wynagrodzenia

Wynagrodzenia i inne świadczenia pracownicze	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2013
Wynagrodzenia	-516 763	-557 335
Koszty ubezpieczeń społecznych, w tym:	-79 288	-88 682
ubezpieczenie emerytalne i rentowe	-77 925	-87 623
Koszty programów jubileuszowych	-6 302	-6 628
Pozostałe świadczenia pracownicze	-17 692	-21 313
Razem	-620 044	-673 958

10.2. Pozostałe ogólne koszty administracyjne

Pozostałe ogólne koszty administracyjne	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2013
Koszty utrzymania i wynajmu budynków, w tym:	-155 690	-166 167
koszty rat leasingowych	-119 086	-127 337
Koszty informatyczne i telekomunikacyjne	-135 513	-160 470
Składka i wpłaty na rzecz BFG	-52 763	-44 651
Koszty marketingu	-43 847	-62 799
Koszty usług konsultingowych	-43 404	-77 617
Koszty szkoleń	-20 380	-26 637
Koszty pozostałych rat leasingowych	-3 309	-6 299
Pozostałe koszty rzeczowe	-97 009	-121 908
Amortyzacja, w tym:	-177 403	-154 851
amortyzacja wartości niematerialnych	-100 606	-79 298
amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych	-76 797	-75 553
Razem	-729 319	-821 399

Noty objaśniające do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd.)

11. Pozostałe przychody i koszty operacyjne

Pozostałe przychody operacyjne	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2013 przekształcony*
Przychody ze sprzedaży na działalności niebankowej	38 364	38 876
Przychody z tytułu rozwiązania pozostałych rezerw	8 143	14 131
Przychody z tytułu niewykorzystanych rozliczeń międzyokresowych kosztów	0	5 745
Przychody z tytułu sprzedaży składników majątku trwałego	1 143	4 626
Przychody z tytułu odwrócenia trwałego odpisów aktualizujących wartość innych aktywów	3 652	46 460
Przychody z tytułu odyskowań na aktywach spisanych	1 165	874
Pozostałe przychody operacyjne – inne	14 950	33 030
Razem	67 418	143 742

Pozostałe koszty operacyjne	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2013
Koszty z tytułu działalności niebankowej	-255	-489
Koszty z tytułu zawiązania pozostałych rezerw	-15 468	-9 095
Koszty z tytułu utraty wartości majątku trwałego	-4 507	-1 820
Koszty z tytułu sprzedaży i likwidacji środków trwałych i wartości niematerialnych	-12 634	-3 767
Koszty windykacji	-13 604	-25 049
Pozostałe koszty operacyjne – inne	-15 038	-21 833
Razem	-61 505	-62 053

* Patrz nota 3 skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Noty objaśniające do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd.)

12. Podatek dochodowy

ZMIANY RÓŻNIC PRZEJŚCIOWYCH W CIĄGU ROKU OBROTOWEGO KOŃCZĄCEGO SIĘ 31 grudnia 2014	STAN NA POCZĄTEK OKRESU	ZMIANY			STAN NA KONIEC OKRESU
		Pozostałe związane z konsolidacją	Rachunek zysków i strat	Pozostałe dochody całkowite	
Aktywa z tytułu podatku odroczonego					
Odsetki naliczone do zapłacenia (koszt), z tego:	40 443	0	29 366	0	69 809
Odsetki od depozytów	38 716	0	30 191	0	68 907
Odsetki od papierów wartościowy ch i instrumentów pochodny ch	1 727	0	-825	0	902
Wartość godziwa instrumentów pochodny ch (bez komponentu walutowego), papierów wartościowy ch	42 456	0	-10 245	8 777	40 988
Ujemne różnice kursowe	71	0	7 937	0	8 008
Prowizje rozliczane według efektywnej stopy procentowej	31 921	0	4 307	0	36 228
Odpisy aktualizujące wartość kredy tów nie uznane za koszty uzy skania przychodów	346 425	300	-174 204	0	172 521
Różnice z tytułu wyceny bilansowej i podatkowej umów leasingowy ch	241 169	0	91 834	0	333 003
Pozostałe (w ty m utrata wartości pozostały ch aktywów)	833	312	234	0	1 379
Koszty do zapłacenia	58 288	102	-15 068	0	43 322
Inne	21 054	20	-854	0	20 220
Strata podatkowa do rozliczenia w okresach przy szły ch	0	482	37 578	0	38 060
Aktywa brutto z tytułu podatku odroczonego	782 661	1 216	-29 115	8 777	763 539
Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego					
Odsetki naliczone do otrzy mania (przy chód), z tego:	83 557	0	21 098	0	104 655
Odsetki od kredy tów	78 177	0	13 448	0	91 625
Odsetki od papierów wartościowy ch i instrumentów pochodny ch	5 355	0	6 965	0	12 320
Dyskonto od papierów wartościowy ch	25	0	685	0	710
Wycena obligacji i finansowania	20 412	0	-10 250	0	10 162
Wartość godziwa instrumentów pochodny ch (bez komponentu walutowego), papierów wartościowy ch	47 243	0	-16 465	37	30 815
Prowizje rozliczane według efektywnej stopy procentowej	52 439	0	-2 789	0	49 650
Różnice pomiędzy amorty zacją podatkową a bilansową	27 005	0	-1 598	0	25 407
Dodatnie różnice kursowe	0	0	798	0	798
Inne	51 292	0	2 959	0	54 251
Zobowiązanie brutto z tytułu podatku odroczonego	281 949	0	-6 247	37	275 739
Obciążenie z tytułu odroczonego podatku dochodowego	500 713	1 216	-22 868	8 740	487 801
Aktywa netto z tytułu podatku odroczonego	500 713	1 216	-22 868	8 740	487 801

Noty objaśniające do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd.)

ZMIANY RÓŻNIC PRZEJŚCIOWYCH W CIĄGU ROKU OBROTOWEGO KOŃCZĄCEGO SIĘ 31 grudnia 2013	STAN NA POCZĄTEK OKRESU	ZMIANY				STAN NA KONIEC OKRESU
		Pozostałe związane z konsolidacją	Rachunek zysków i strat	Pozostałe dochody całkowite	Pozostałe	
Aktywa z tytułu podatku odroczonego						
Odsetki naliczone do zapłacenia (koszt), z tego:	30 959	0	9 484	0	0	40 443
Odsetki od depozytów	30 311	0	8 405	0	0	38 716
Odsetki od papierów wartościowy ch i instrumentów pochodny ch	648	0	1 079	0	0	1 727
Wartość godziwa instrumentów pochodny ch (bez komponentu walutowego), papierów wartościowy ch	30 385	0	9 934	2 137	0	42 456
Ujemne różnice kursowe	21 429	0	-21 358	0	0	71
Prowizje rozliczane według efektywnej stopy procentowej	33 762	0	-1 841	0	0	31 921
Odpisy aktualizujące wartość kredytów nie uznane za koszty uzyskania przychodów	400 050	0	-53 625	0	0	346 425
Różnice z tytułu wyceny bilansowej i podatkowej umów leasingowy ch	207 188	0	33 981	0	0	241 169
Pozostałe (w tym utrata wartości pozostały ch aktywów)	425	-328	736	0	0	833
Koszty do zapłacenia	63 428	-101	-5 039	0	0	58 288
Inne	20 047	0	695	0	312	21 054
Strata podatkowa do rozliczenia w okresach przyszły ch	8 841	0	-8 841	0	0	0
Aktywa brutto z tytułu podatku odroczonego	816 514	-429	-35 873	2 137	312	782 661
Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego						
Odsetki naliczone do otrzymania (przychód), z tego:	85 259	0	-1 702	0	0	83 557
Odsetki od kredytów	77 948	0	229	0	0	78 177
Odsetki od papierów wartościowy ch i instrumentów pochodny ch	6 921	0	-1 566	0	0	5 355
Dyskonto od papierów wartościowy ch	390	0	-365	0	0	25
Wycena obligacji i finansowania	29 654	0	-9 242	0	0	20 412
Wartość godziwa instrumentów pochodny ch (bez komponentu walutowego), papierów wartościowy ch	41 772	0	5 593	-122	0	47 243
Prowizje rozliczane według efektywnej stopy procentowej	59 068	0	-6 629	0	0	52 439
Różnice pomiędzy amortyzacją podatkową a bilansową	24 097	0	2 908	0	0	27 005
Dodatnie różnice kursowe	0	0	0	0	0	0
Inne	61 682	0	-10 390	0	0	51 292
Zobowiązanie brutto z tytułu podatku odroczonego	301 532	0	-19 461	-122	0	281 949
Obciążenie z tytułu odroczonego podatku dochodowego	514 982	-429	-16 412	2 259	312	500 713
Aktywa netto z tytułu podatku odroczonego	514 982	-429	-16 412	2 259	312	500 713

Noty objaśniające do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd.)

Wyliczenie efektywnej stawki podatkowej	31 grudnia 2014	31 grudnia 2013
Zysk brutto	445 562	240 104
Podatek dochodowy bieżący według krajowej stawki podatku od zysku brutto (19%)	-84 657	-45 620
Wpływ na podatek kosztów niestanowiących kosztów uzyskania przychodów	-19 222	-11 008
Wpływ na podatek przychodów niepodlegających opodatkowaniu	-4 744	0
Całkowite obciążenie wyniku podatkiem dochodowym	-108 623	-56 628

Uzgodnienie podatku odniesionego do rachunku zysków i strat	31 grudnia 2014	31 grudnia 2013
Podatek dochodowy bieżący	-82 198	-39 809
Korekty podatku dochodowego bieżącego dotyczące lat ubiegłych	-3 556	-407
Podatek odroczony z tytułu powstania i odwrócenia się różnic	-22 868	-16 412
Całkowite obciążenie wyniku podatkiem dochodowym	-108 623	-56 628

13. Zysk netto przypadający na jedną akcję

13.1. Podstawowy zysk przypadający na jedną akcję

Podstawowy zysk przypadający na jedną akcję został policzony poprzez podzielenie zysku netto, przypadającego na zwykłych akcjonariuszy Grupy przez średnią ważoną liczby akcji zwykłych występujących w ciągu danego okresu sprawozdawczego.

	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2013
Zysk netto przypadający akcjonariuszom Banku (w tys. złotych)	337 680	147 412
Średnia ważona ilość akcji zwykłych w okresie (w sztukach)	243 335	242 845
Zysk przypadający akcjonariuszom Banku na jedną akcję zwykłą (w zł)	1 388	607

13.2. Rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję

W 2014 roku, jak również 2013 nie wystąpiły czynniki rozwadniające zysk przypadający na jedną akcję. W tym czasie Grupa nie emitowała obligacji zamiennych na akcje ani opcji na akcje, w następstwie czego rozwodniony zysk na jedną akcję jest równy podstawowemu zyskowi na jedną akcję.

	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2013
Zysk netto przypadający akcjonariuszom Banku (w tys. złotych)	337 680	147 412
Średnia rozwodniona ważona ilość akcji zwykłych w okresie (w sztukach)	243 335	242 845
Rozwodniony Zysk przypadający akcjonariuszom Banku na jedną akcję zwykłą (w zł)	1 388	607

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej

14. Kasa i środki w Banku Centralnym

	31 grudnia 2014	31 grudnia 2013
Środki pieniężne w kasie	1 757 367	1 249 206
Środki w Banku Centralnym, w tym	926 508	1 172 845
Rezerwy obowiązkowe w Banku Centralnym	926 508	1 040 763
Razem	2 683 875	2 422 051

Grupa może wykorzystywać w ciągu dnia środki na rachunkach rezerwy obowiązkowej do bieżących rozliczeń pieniężnych na podstawie dyspozycji złożonej do Narodowego Banku Polskiego. Grupa musi jednak zapewnić utrzymanie średniego miesięcznego salda na tym rachunku w odpowiedniej wysokości wynikającej z deklaracji rezerwy obowiązkowej. Deklarowana rezerwa obowiązkowa do utrzymywania w grudniu 2014 roku wynosiła: 1 151 717 tys. zł, w grudniu 2013 roku wynosiła: 1 051 774 tys. zł. Środki te są oprocentowane w wysokości 0,9 stopy referencyjnej w NBP (na 31 grudnia 2013 roku 0,9 stopy redyskontowej weksli w NBP). Na dzień 31 grudnia 2014 roku oprocentowanie to wynosiło 1,8 % (na dzień 31 grudnia 2013 roku 2,475%).

15. Należności od banków

	31 grudnia 2014	31 grudnia 2013
Depozyty zabezpieczające	496 249	171 768
Środki na rachunkach bieżących	40 889	28 867
Kredyty i pożyczki udzielone bankom	28 832	42 185
Lokaty w innych bankach	89 223	125 022
Należności od banków brutto	655 193	367 842
Odpisy z tytułu utraty wartości	-302	-205
Należności od banków netto	654 891	367 637

Na dzień 31 grudnia 2014 oraz 31 grudnia 2013 roku całość salda pozycji „Kredyty i pożyczki udzielone bankom” stanowiły należności o zmiennej stopie procentowej natomiast pozycji „Lokaty w innych bankach” stanowiły należności o stałej stopie procentowej. Średnie oprocentowanie lokat w innych bankach oraz kredytów udzielonych innym bankom w 2014 roku wynosiło 2,89 % (3,1% na koniec 2013). Kwota należności długoterminowych od banków na koniec 2014 roku wynosiła 16 926 tys. zł (15 438 tys. zł na koniec 2013 roku)

Zasady ewidencji transakcji z przyrzeczeniem odkupu opisano w punkcie 2.10. Zarówno na koniec roku 2014 jak i na koniec 2013 roku nie wystąpiły transakcje typu „buy sell back” z bankami.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

16. Pochodne instrumenty finansowe i instrumenty wbudowane

16.1. Pochodne instrumenty finansowe

Grupa zawiera następujące instrumenty pochodne w tym także wykorzystywane jako instrumenty zabezpieczające przepływy pieniężne i wartość godziwą:

- walutowe transakcje terminowe,
- opcje walutowe,
- instrumenty stóp procentowych.

Walutowe transakcje terminowe to zobowiązania do kupna walut obcych i lokalnych, obejmujące niezrealizowane transakcje spot.

Walutowe i procentowe kontrakty swap to zobowiązania do zamiany jednego strumienia przepływów pieniężnych na inny. Rezultatem takiej transakcji jest zamiana walut lub stóp procentowych (na przykład oprocentowania stałego na zmienne) lub połączenia wszystkich tych czynników (na przykład międzywalutowe kontrakty swap stóp procentowych).

Z wyjątkiem określonych walutowych kontraktów swap w przypadku tych transakcji nie następuje zamiana kapitału. Ryzyko kredytowe Grupy stanowi potencjalny koszt zastąpienia kontraktów swap, jeżeli strony nie wywiążą się ze swoich zobowiązań. Ryzyko to jest monitorowane na bieżąco przez odniesienie do aktualnej wartości godziwej proporcji wartości nominalnej kontraktów oraz płynności rynkowej. W celu kontrolowania poziomu podejmowanego ryzyka kredytowego Grupa ocenia strony umowy przy pomocy tych samych metod, które stosuje się w działalności kredytowej.

Opcje walutowe i procentowe to umowy, na mocy których sprzedający przyznaje kupującemu prawo, ale nie obowiązek, nabycia (opcja kupna) lub sprzedaży (opcja sprzedaży) w ustalonym dniu, do ustalonego dnia lub też w ustalonym okresie – konkretnej ilości waluty obcej lub instrumentu finansowego po z góry ustalonej cenie. W zamian za narażenie na ryzyko walutowe lub ryzyko zmiany stóp procentowych, sprzedający otrzymuje od kupującego premię. Opcje mogą być opcjami znajdującymi się w obrocie giełdowym lub negocjowanymi pomiędzy Grupą a klientem (w transakcji pozagiełdowej). Grupa jest narażona na ryzyko kredytowe z tytułu zakupionych opcji tylko i wyłącznie do wysokości ich wartości bilansowej, którą stanowi ich wartość godziwa.

Nominalne wartości niektórych rodzajów instrumentów finansowych stanowią podstawę do ich porównania z instrumentami ujmowanymi w bilansie, ale niekoniecznie wskazują, jaka będzie wartość przyszłych przepływów pieniężnych, bądź jaka jest bieżąca wartość godziwa instrumentów. Z tego względu nie pokazują, jaki jest stopień narażenia Grupy na ryzyko kredytowe lub ryzyko zmiany cen. Instrumenty pochodne mogą mieć wycenę dodatnią (aktywa) lub ujemną (zobowiązania) w zależności od wahań rynkowych stóp procentowych lub kursów wymiany walut. Łączna wartość godziwa pochodnych instrumentów finansowych może podlegać znacznym wahaniom.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

Wartości godziwe posiadanych instrumentów pochodnych przedstawiono w poniższej tabeli:

	Wartość nominalna instrumentów bazowych	31 grudnia 2014		Wartość nominalna instrumentów bazowych	31 grudnia 2013	
		Wartości godziwe			Wartości godziwe	
		Aktywa	Zobowiązania		Aktywa	Zobowiązania
Pochodne instrumenty finansowe w portfelu handlowym						
Walutowe kontrakty (fx swap i fx forward)	34 958 540	668 717	591 600	23 163 852	299 208	257 502
Opcje zakupione i sprzedane w obrocie pozagiełdowy m	2 430 436	23 848	21 226	1 572 777	12 866	12 932
Walutowe swapy stopy procentowej (CIRS)	1 167 268	0	53 575	815 488	2 360	15 636
Razem walutowe instrumenty pochodne	38 556 244	692 565	666 400	25 552 117	314 434	286 069
Kontrakty swap dla stóp procentowy ch (IRS)	8 902 128	193 723	136 464	6 977 089	101 676	90 931
Forward Rate Agreement (FRA)	13 300 000	13 104	20 857	5 250 000	1099	2 093
Razem instrumenty pochodne dla stóp procentowych	22 202 128	206 827	157 321	12 227 089	102 775	93 023
Razem	60 758 372	899 392	823 721	37 779 206	417 209	379 093
Pochodne instrumenty finansowe zabezpieczające przepływy pieniężne						
Walutowe kontrakty (fx swap)	4 278 758	1 320	50 325	2 563 493	83 654	46 632
Walutowe swapy stopy procentowej (CIRS)	5 642 898	0	225 680	2270850	33 365	11 302
Razem	9 921 656	1 320	276 005	4 834 343	117 019	57 934
Pochodne instrumenty finansowe zabezpieczające wartość godziwą						
Kontrakty swap dla stóp procentowy ch (IRS)	130 585	0	24 576	133 617	1	16 918
Razem	130 585	0	24 576	133 617	1	16 918

Okolo 60% transakcji dokonywanych przez Grupę to transakcje walutowe zawierane z innymi instytucjami finansowymi. Kierownictwo ustaliło limity dla poszczególnych instytucji finansowych, które określają wartość transakcji, jaka może być zawarta z jednym kontrahentem.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

16.2. Instrumenty wbudowane

Do instrumentów wbudowanych Grupa zalicza instrumenty pochodne wbudowane w produkty strukturyzowane. Instrumenty te oddzielane są od umowy zasadniczej i prezentowane w pozycji „Pochodne instrumenty finansowe”. Do instrumentów takich zaliczane są również obligacje zamienne na akcje (nota 2.11.2).

17. Rachunkowość zabezpieczeń

Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń w zakresie zabezpieczenia wartości godziwej udzielonego kredytu o stałej stopie procentowej. Instrumentem zabezpieczającym jest swap na stopę procentową, gdzie Grupa płaci kupon oparty o stałą stopę procentową a otrzymuje kupon oparty o stopę zmienną.

Pod koniec grudnia 2005 roku Jednostka Dominująca udzieliła na okres 15 lat kredytu o stałej stopie procentowej w wartości nominalnej 45 mln EUR, zabezpieczając go transakcją swap na stopę procentową w wartości nominalnej 44,9 mln EUR. Wartość zmiany wyceny kredytu i transakcji zabezpieczającej według stanu na dzień 31 grudnia 2014 i 2013 roku zaprezentowano w poniższych tabelach. Informacje na temat części nieefektywnej zabezpieczenia odniesionej do wyniku finansowego prezentuje nota 8.

	2014	2013
Wynik z tytułu zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego	-7 640	6 275
Wynik z tytułu zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczanego	7 897	-5 706
Wynik z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	257	569
Wynik odsetkowy na instrumencie pochodnym zabezpieczającym	-4 905	-5 196
Wartość nominalna instrumentu zabezpieczającego	130 585	133 617
Wartość nominalna instrumentu zabezpieczanego	130 603	133 635

Grupa stosuje także rachunkowość zabezpieczeń w zakresie zabezpieczenia zmienności przepływów pieniężnych kredytów hipotecznych w CHF oraz lokat opartych o zmienną stopę WIBOR, wynikającej z ryzyka zmiany stóp procentowych oraz ryzyka kursowego. Instrumentami zabezpieczającymi są walutowy swap na stopę procentową, gdzie Grupa płaci kupon oparty o stopę CHF LIBOR 3M, a otrzymuje kupon oparty o WIBOR 3M od kwoty nominalnej zdefiniowanej odpowiednio w CHF oraz złotych polskich oraz transakcja forward, w której Grupa sprzedaje CHF. Wartości nominalne i godziwe instrumentów pochodnych zabezpieczających zostały zaprezentowane w notce 16.

Kwoty rozpoznane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat i w kapitale z aktualizacji wyceny z tytułu rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych (cash flow hedge) prezentuje poniższe zestawienie.

	2014	2013
Kapitał z aktualizacji wyceny (odroczenie zmian wartości godziwej zabezpieczających instrumentów finansowych w części uznanej za skuteczne zabezpieczenie - brutto)	-52 419	-5 670
Wynik odsetkowy na instrumentach pochodnych zabezpieczających	114 263	112 563
Nieefektywna część zmiany wyceny do wartości godziwej transakcji zabezpieczających zaprezentowana w rachunku wyników.	1 787	780

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

Poniższe tabele prezentują okresy, w których oczekuje się, że relacja zabezpieczająca będzie generować przepływy pieniężne:

31 grudnia 2014	Umowny termin zapadalności					Razem
	do 1 miesiąca	od 1 do 3 miesięcy	od 3 miesięcy do 1 roku	od 1 do 5 lat	powyżej 5 lat	
Pochodne instrumenty finansowe zabezpieczające przepływy pieniężne						
Walutowe kontrakty (fx swap)	2 731 151	1 547 607	0	0	0	4 278 758
Walutowe swapy stopy procentowej (CIRS)	0	0	0	3 605 330	2 037 568	5 642 898
Razem	2 731 151	1 547 607	0	3 605 330	2 037 568	9 921 656
Pochodne instrumenty finansowe zabezpieczające wartość godziwą						
Kontrakty swap dla stóp procentowych (IRS)	0	0	0	0	130 585	130 585
Razem	0	0	0	0	130 585	130 585

31 grudnia 2013	Umowny termin zapadalności					Razem
	do 1 miesiąca	od 1 do 3 miesięcy	od 3 miesięcy do 1 roku	od 1 do 5 lat	powyżej 5 lat	
Pochodne instrumenty finansowe zabezpieczające przepływy pieniężne						
Walutowe kontrakty (fx swap)	569 171	155 470	1 838 852	0	0	2 563 493
Walutowe swapy stopy procentowej (CIRS)	0	0	0	1 531 595	739 255	2 270 850
Razem	0	0	0	1 531 595	739 255	4 834 343
Pochodne instrumenty finansowe zabezpieczające wartość godziwą						
Kontrakty swap dla stóp procentowych (IRS)	0	0	0	0	133 617	133 617
Razem	0	0	0	0	133 617	133 617

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

Zmiana stanu kapitału z aktualizacji wyceny z tytułu rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych (cash flow hedge) prezentuje poniższe zestawienie.

	2014	2013
Kapitał z aktualizacji wyceny (odroczenie zmian wartości godziwej zabezpieczających instrumentów finansowych w części uznanej za skuteczne zabezpieczenie) na 1 stycznia	-5 025	645
Kapitał z aktualizacji wyceny (wy cena wraz z odsetkami zrealizowanymi w roku)	-210 891	91 056
Wynik odsetkowy na instrumentach pochodnych zabezpieczających	-114 253	-112 563
Wynik z tytułu rewaluacji na instrumentach pochodnych zabezpieczających	274 514	16 616
Kapitał z aktualizacji wyceny (wartość godziwa zabezpieczających instrumentów finansowych w części uznanej za nieskuteczne zabezpieczenie)	-1 787	-780
Kapitał z aktualizacji wyceny (odroczenie zmian wartości godziwej zabezpieczających instrumentów finansowych w części uznanej za skuteczne zabezpieczenie) na 31 grudnia	-57 443	-5 025

18. Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	31 grudnia 2014	31 grudnia 2013
Obligacje i bony wyemitowane przez Skarb Państwa	196 511	243 986
Obligacje zamienne na akcje	63 808	67 995
Inne aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej	78 962	8 458 825
Listy zastawne	22 343	0
Razem	361 623	8 770 806

Aktywa finansowe przeznaczonr do obrotu są oprocentowane w oparciu o zmienne rynkowe stopy procentowe. Dodatkowe informacje na temat pochodnych instrumentów finansowych prezentuje nota 16.

W pozycji „Inne aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej” zaprezentowano głównie obligacje korporacyjne (na 31 grudnia 2013 bony pieniężne NBP). W ramach tych pozycji następuje realizacja krótkoterminowych zysków ze sprzedaży tych instrumentów.

Obligacje zamienne na akcje stanowią złożony instrument finansowy, instrument pochodny wbudowany w obligację oparty jest na nienotowanym instrumencie kapitałowym, którego wartość godziwa nie jest możliwa do rzetelnego ustalenia. W związku z powyższym, cały instrument jest klasyfikowany jako przeznaczony do obrotu i wyceniany według zamortyzowanego kosztu pomniejszonego o utratę wartości. Jednostka Dominująca nie przewiduje wykorzystania opcji zamiany na akcje.

Kwota należności długoterminowych z tytułu instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej na koniec 2014 roku wynosiła 345 780 tys. zł (299 135 tys. zł na koniec 2013 roku).

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

19. Inwestycyjne papiery wartościowe

2014	Stan na 1 stycznia	Zwiększenia	Zmniejszenia (sprzedaż, wykup, inne)	Zmiana naliczonych odsetek, dyskonta i wyceny	Różnice kursowe	Utrata wartości	Stan na 31 grudnia
Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności							
Obligacje skarbowe	1 248 498	495 876	0	7 179	0	0	1 751 553
Bony pieniężne NBP	0	9 699 462	0	0	0	0	9 699 462
Razem utrzymywane do terminu zapadalności	1 248 498	10 195 337	0	7 179	0	0	11 451 014
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży							
Udziały kapitałowe	69 768	2 724	-28 047	0	6	-2 348	42 104
Papiery wartościowe zablokowane pod BFG	189 975	1 352 813	-1 370 000	7 978	0	0	180 766
Obligacje korporacyjne	294 169	109 404	-59 174	6 954	0	0	351 353
Obligacje skarbowe	0	497 750	0	6 122	0	0	503 872
Razem dostępne do sprzedaży	553 912	1 962 691	-1 457 221	21 054	6	-2 348	1 078 095
Razem	1 802 410	12 158 028	-1 457 221	28 233	6	-2 348	12 529 109

2013	Stan na 1 stycznia	Zwiększenia	Zmniejszenia (sprzedaż i wykup)	Zmiana naliczonych odsetek, dyskonta i wyceny	Różnice kursowe	Utrata wartości	Stan na 31 grudnia
Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności							
Obligacje skarbowe	541 209	749 227	-41 022	-916	0	0	1 248 498
Razem utrzymywane do terminu zapadalności	541 209	749 227	-41 022	-916	0	0	1 248 498
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży							
Udziały kapitałowe	44 766	25 500	-500	0	2	0	69 768
Papiery wartościowe zablokowane pod BFG	0	189 908	0	67	0	0	189 975
Obligacje korporacyjne	0	297 450	0	-3 281	0	0	294 169
Razem dostępne do sprzedaży	44 766	512 858	-500	-3 214	2	0	553 912
Razem	585 975	1 262 085	-41 522	-4 130	2	0	1 802 410

Informacje na temat wartości godziwej inwestycyjnych papierów wartościowych prezentuje nota 39. Na dzień 31 grudnia 2014 utworzono dodatkowy odpis z tytułu utraty wartości inwestycji kapitałowych w kwocie 2 348 tys. zł. Na dzień sprawozdawczy łączny odpis z tytułu utraty wartości inwestycyjnych papierów wartościowych wynosił 14 548 tys. zł (na 31 grudnia 2013 12 200 tys. zł).

Kwota należności długoterminowych z tytułu inwestycyjnych papierów wartościowych na koniec 2014 roku wynosiła 2 274 245 tys. zł (1 540 894 tys. zł na koniec 2013 roku).

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

20. Kredyty i pożyczki udzielone klientom

Segmentacja klientów zastosowana w poniższych notach opiera się na klasach ryzyka przypisanych do poszczególnych klientów zgodnie z wewnętrznymi zasadami Grupy i jest odmienna w stosunku do klasyfikacji klientów zaprezentowanej w notce 5 Informacje dotyczące segmentów działalności, opierającej się na modelu biznesowym Grupy.

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według struktury podmiotowej	31 grudnia 2014			31 grudnia 2013		
	Wartość brutto	Odpis	Wartość netto	Wartość brutto	Odpis	Wartość netto
Klienci indywidualni	18 758 999	625 807	18 133 192	19 910 907	1 310 268	18 600 639
Klienci mikro	5 428 491	467 624	4 960 867	5 544 966	705 827	4 839 139
Duże przedsiębiorstwa	15 919 169	910 645	15 008 524	13 659 606	825 224	12 834 382
Małe i średnie przedsiębiorstwa	1 778 881	91 810	1 687 071	1 431 330	91 022	1 340 308
Sektor publiczny	29 779	135	29 644	39 655	133	39 522
Razem	41 915 319	2 096 021	39 819 298	40 586 464	2 932 474	37 653 990

W saldzie kredytów i pożyczek udzielonych klientom uwzględnione zostały należności z tytułu leasingu finansowego.

Kwota należności długoterminowych z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom na koniec 2014 roku wynosiła 28 672 534 tys. zł (27 391 760 tys. zł na koniec 2013 roku).

Informacje na temat wartości odpisów aktualizujących wartość należności z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom, prezentuje nota 7.

Wartość transakcji z przyrzeczeniem odkupu (buy sell back) zawartych z klientami na 31 grudnia 2014 r. wynosiła 1 651 297 tys. złotych, wartość godziwa papierów wartościowych nabytych w ramach tych transakcji na 31 grudnia 2014 r. wynosiła 1 631 976 tys. złotych (na 31 grudnia 2013 r. takie transakcje nie występowały).

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według struktury jakościowej									
31 grudnia 2014									
	Kredyty i pożyczki udzielone klientom bez przesłanki utraty wartości i bez rozpoznanej utraty wartości	Odpis tworzony grupowo IBNR	Kredyty i pożyczki udzielone klientom z przesłanką utraty wartości i bez rozpoznanej utraty wartości	Odpis tworzony grupowo IBNR	Kredyty i pożyczki z utratą wartości analizowane indywidualnie	Odpis tworzony indywidualnie	Kredyty i pożyczki z utratą wartości analizowane grupowo	Odpis tworzony grupowo	Wartość netto
Należności od klientów indywidualnych	17 866 825	84 570	0	0	36 398	17 806	855 776	523 431	18 133 192
Należności od klientów mikro	4 602 437	52 847	0	0	197 413	128 825	628 641	285 952	4 960 867
Należności od dużych przedsiębiorstw	13 880 739	45 730	496 215	20 679	1 542 215	844 236	0	0	15 008 524
Należności od małych i średnich przedsiębiorstw	1 647 328	7 887	19 890	1 297	111 663	82 626	0	0	1 687 071
Należności od sektora publicznego	29 779	135	0	0	0	0	0	0	29 644
Razem	38 027 108	191 169	516 105	21 976	1 887 689	1 073 493	1 484 417	809 383	39 819 298

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według struktury jakościowej									
31 grudnia 2013									
	Kredyty i pożyczki udzielone klientom bez przesłanki utraty wartości i bez rozpoznanej utraty wartości	Odpis tworzony grupowo IBNR	Kredyty i pożyczki udzielone klientom z przesłanką utraty wartości i bez rozpoznanej utraty wartości	Odpis tworzony grupowo IBNR	Kredyty i pożyczki z utratą wartości analizowane indywidualnie	Odpis tworzony indywidualnie	Kredyty i pożyczki z utratą wartości analizowane grupowo	Odpis tworzony grupowo	Wartość netto
Należności od klientów indywidualnych	18 368 061	87 072	0	0	17 532	10 486	1 525 314	1 212 710	18 600 639
Należności od klientów mikro	4 553 753	59 199	0	0	147 553	102 341	843 660	544 287	4 839 139
Należności od dużych przedsiębiorstw	11 799 743	46 120	473 150	8 893	1 386 713	770 211	0	0	12 834 382
Należności od małych i średnich przedsiębiorstw	1 293 139	4 744	33 535	630	100 193	83 510	4 463	2 138	1 340 308
Należności od sektora publicznego	39 655	133	0	0	0	0	0	0	39 522
Razem	36 054 351	197 268	506 685	9 523	1 651 991	966 548	2 373 437	1 759 135	37 653 990

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

Należności z tytułu leasingu finansowego

	31 grudnia 2014	31 grudnia 2013
Należności brutto z tytułu leasingu finansowego o terminie zapadalności:	5 049 692	4 294 279
Nie dłuższym niż 1 rok	1 928 916	1 655 829
Od roku do 5 lat	2 800 879	2 415 055
Powyżej 5 lat	319 897	223 395
Niezrealizowane przyszłe przychody finansowe z tytułu leasingu finansowego:	443 306	181 538
Nie dłuższym niż 1 rok	184 810	68 454
Od roku do 5 lat	221 474	104 330
Powyżej 5 lat	37 022	8 754
Bieżąca wartość przyszłych rat leasingu finansowego	4 606 386	4 112 741
Bieżąca wartość przyszłych rat leasingu finansowego o terminie zapadalności:	4 606 386	4 112 741
Nie dłuższym niż rok	1 744 106	1 587 375
Od roku do 5 lat	2 579 405	2 310 725
Powyżej 5 lat	282 875	214 641

Charakterystyka portfela

Struktura portfela leasingowego (według wartości netto) z podziałem na rodzaje środków:

	31 grudnia 2014	%	31 grudnia 2013	%
Leasing środków transportu	3 482 559	80%	2 868 984	74%
Leasing nieruchomości	410 002	9%	521 634	13%
Leasing maszyn i urządzeń	474 668	11%	499 103	13%
Razem	4 367 229	100%	3 889 721	100%

W transakcjach leasingu finansowego nie występuje niegwarantowana wartość rezydualna przedmiotów leasingu. Korzystający nabywają przedmiot leasingu po zakończeniu umowy w cenie ustalonej na poziomie niższym niż wartość rynkowa. Sporadycznie występuje gwarancja nabycia przedmiotu leasingu po zakończeniu umowy leasingu przez podmioty trzecie.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

Charakterystyka portfela leasingowego dla umów zawartych w roku:

	31 grudnia 2014	31 grudnia 2013
Maszyny i urządzenia		
Cena zakupu	456 693	295 251
Wartość finansowana	395 750	256 650
Średnia długość kontraktu (w miesiącach)	50	47
Liczba kontraktów	4 339	2 435
Środki transportu		
Cena zakupu	2 163 056	1 825 663
Wartość finansowana	1 782 530	1 514 531
Średnia długość kontraktu (w miesiącach)	44	43
Liczba kontraktów	16 857	14 757
Nieruchomości		
Cena zakupu	141 790	133 220
Wartość finansowana	105 829	103 813
Średnia długość kontraktu (w miesiącach)	240	118
Liczba kontraktów	11	39
Razem		
Cena zakupu	2 761 539	2 254 134
Wartość finansowana	2 284 109	1 874 994
Średnia długość kontraktu (w miesiącach)	168	48
Liczba kontraktów	21 207	17 231

	Umowy zawarte w 2014 roku – stan na 31 grudnia 2014	Umowy zawarte w 2014 roku – stan na 31 grudnia 2013
Niezrealizowane przychody odsetkowe		
1-3 miesiące	25 063	21 173
3 miesiące - 1 rok	64 785	54 498
1 rok - 5 lat	120 101	96 153
Powyżej 5 lat	10 283	11 949
Razem	220 232	183 773

	Umowy zawarte w 2014 roku – stan na 31 grudnia 2014	Umowy zawarte w 2014 roku – stan na 31 grudnia 2013
Suma minimalnych opłat leasingowych		
1-3 miesiące	132 400	128 851
3 miesiące - 1 rok	402 782	380 661
1 rok - 5 lat	1 396 026	1 206 520
Powyżej 5 lat	72 242	93 795
Razem	2 003 450	1 809 827

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

21. Wartości niematerialne

2014	Wartość firmy	Marka „Polbank”	Relacje z klientami	Oprogramowanie komputerowe	Oprogramowanie komputerowe w budowie	Zaliczki na wartości niematerialne	Razem
WARTOŚĆ BRUTTO							
Stan na początek okresu	32 966	200 000	70 400	624 852	81 769	14 853	1 024 840
Zwiększenia stanu w ciągu roku, w tym:	0	0	0	120 064	-43 638	0	76 425
Zwiększenia bezpośrednie w ciągu roku	0	0	0	9 898	66 528	0	76 426
Przejęcie do użytkowania z nakładów	0	0	0	110 166	-110 166	0	0
Zmniejszenia stanu w ciągu roku	0	0	0	-67 579	-2 246	-3 876	-73 701
Stan na koniec okresu	32 966	200 000	70 400	677 336	35 885	10 977	1 027 564
UMORZENIE							
Stan na początek okresu	0	0	11 745	380 753	0	0	392 498
Amortyzacja okresu	0	0	18 139	82 469	0	0	100 607
Zmniejszenia w ciągu roku	0	0	0	-55 598	0	0	-55 598
Stan na koniec okresu	0	0	29 884	407 623	0	0	437 507
ODPISY AKTUALIZUJĄCE							
Stan na początek okresu	0	0	0	2 051	1 550	0	3 601
Zwiększenia	0	0	0	40	0	0	40
Zmniejszenia	0	0	0	-2 082	-901	0	-2 983
Stan na koniec okresu	0	0	0	9	649	0	658
WARTOŚĆ NETTO							
Stan na początek okresu	32 966	200 000	58 655	242 048	80 219	14 853	628 741
Stan na koniec okresu	32 966	200 000	40 516	269 704	35 236	10 977	589 399

W 2014 roku i 2013 roku nie występowały ograniczenia dotyczące tytułu prawnego do wartości niematerialnych tytułem zabezpieczenia zobowiązań.

Zobowiązania do nabycia wartości niematerialnych i prawnych na 31 grudnia 2014 r., wynikające z podpisanych umów z kontrahentami, wynosiły 2 869 tys. zł. Zobowiązania te zostaną zrealizowane w ciągu jednego roku.

Grupa zalicza do wartości niematerialnych wartość firmy, markę „Polbank” i relacje z klientami, które zostały rozpoznane w wyniku transakcji połączenia z Polbank EFG S.A.

Wartość firmy oraz marka „Polbank”, posiadają nieokreślony okres użytkowania, w związku z tym nie są amortyzowane, natomiast podlegają corocznym testom na utratę wartości. Na dzień 31 grudnia 2014 roku Jednostka Dominująca przeprowadziła testy na utratę wartości wartości firmy i marki „Polbank” – nie stwierdzono konieczności utworzenia odpisu aktualizującego z tego tytułu.

Relacje z klientami są amortyzowane przy zastosowaniu metody degresywnej w okresie 5 lat (depozyty) oraz 10 lat (kredyty). W przypadku wystąpienia przesłanek podlegają testom na utratę wartości (por. nota 2.16.2. skonsolidowanego sprawozdania finansowego).

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

Testy na utratę wartości powyższych wartości niematerialnych zostały opisane w notcie 4.5 skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Na 31 grudnia 2014 roku utworzony odpis z tytułu utraty wartości dotyczył oprogramowania komputerowego w budowie, w przypadku którego Grupa podjęła decyzję o zaniechaniu kontynuacji danych projektów.

2013	Wartość firmy	Marka „Polbank”	Relacje z klientami	Oprogramowanie komputerowe	Oprogramowanie komputerowe w budowie	Zaliczki na wartości niematerialne	Razem
WARTOŚĆ BRUTTO							
Stan na początek okresu	33 279	200 000	70 400	555 592	46 654	29 220	935 145
Zwiększenia stanu w ciągu roku, w tym:	0	0	0	86 712	42 902	0	129 614
Zwiększenie bezpośrednie w ciągu roku	0	0	0	16 332	114 837	0	131 169
Przejęcie do użytkowania z nakładów lub zmiana klasyfikacji	0	0	0	70 380	-71 935	0	-1 555
Zmniejszenia stanu w ciągu roku	-313	0	0	-17 452	-7 787	-14 367	-39 919
Stan na koniec okresu	32 966	200 000	70 400	624 852	81 769	14 853	1 024 840
UMORZENIE							
Stan na początek okresu	0	0	4 723	319 501	0	0	324 224
Amortyzacja okresu	0	0	7 022	72 276	0	0	79 298
Zmniejszenia w ciągu roku	0	0	0	-11 024	0	0	-11 024
Stan na koniec okresu	0	0	11 745	380 753	0	0	392 498
ODPISY AKTUALIZUJĄCE							
Stan na początek okresu	0	0	0	6 310	0	0	6310
Zwiększenia	0	0	0	270	1 550	0	1 820
Zmniejszenia	0	0	0	-4 529	0	0	-4 529
Stan na koniec okresu	0	0	0	2 051	1 550	0	3 601
WARTOŚĆ NETTO							
Stan na początek okresu	33 279	200 000	65 677	229 781	46 654	29 220	604 611
Stan na koniec okresu	32 966	200 000	58 655	242 048	80 219	14 853	628 741

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

22. Rzeczowe aktywa trwałe

2014	Budynki, lokale i ulepszenia w obcych obiektach	Urządzenia techniczne i maszyny	Środki transportu	Inne środki trwałe	Środki trwałe w budowie	Zaliczki na rzeczowe aktywa trwałe	Razem
WARTOŚĆ BRUTTO							
Stan na początek okresu	235 943	337 800	157 622	45 393	6 732	3 624	787 114
Zwiększenia stanu w ciągu roku, w tym:	13 312	10 699	84 639	896	3 309	0	112 856
Zwiększenia bezpośrednie w ciągu roku	11 341	5 073	84 639	450	11 352	0	112 856
Przyjęcie do użytkowania z nakładów	1 971	5 626	0	446	-8 043	0	0
Zmniejszenia stanu w ciągu roku	-8 665	-12 071	-54 332	-3 363	-601	-1 255	-80 287
Stan na koniec okresu	240 590	336 428	187 929	42 926	9 441	2 369	819 683
UMORZENIE							
Stan na początek okresu	154 889	225 138	55 069	34 248	0	0	469 345
Amortyzacja okresu	15 181	33 793	24 778	3 024	0	0	76 776
Zmniejszenia w ciągu roku	0	-9 964	-28 721	-2 697	0	0	-41 383
Zmiana klasyfikacji	1 779	-8	0	4	0	0	1 775
Stan na koniec okresu	171 849	248 958	51 126	34 579	0	0	506 513
ODPISY AKTUALIZUJĄCE							
Stan na początek okresu	8 123	1 483	3 299	471	2 284	0	15 660
Zwiększenia	736	4 205	710	30	0	0	5 681
Zmniejszenia	-8 464	-1 426	-227	-470	-581	0	-11 168
Stan na koniec okresu	396	4 262	3 782	31	1 703	0	10 174
WARTOŚĆ NETTO							
Stan na początek okresu	72 931	111 179	99 254	10 674	4 448	3 624	302 109
Stan na koniec okresu	68 346	83 208	133 021	8 316	7 738	2 369	302 996

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

2013	Budynki, lokale i ulepszenia w obcych obiektach	Urządzenia techniczne i maszyny	Środki transportu	Inne środki trwałe	Środki trwałe w budowie	Zaliczki na rzeczowe aktywa trwałe	Razem
WARTOŚĆ BRUTTO							
Stan na początek okresu	275 448	280 518	145 716	46 406	24 923	5 969	778 980
Zwiększenia stanu w ciągu roku, w tym:	-12 326	74 847	30 616	2 754	-18 176	0	77 715
Zwiększenia bezpośrednie w ciągu roku	3 400	29 943	30 586	2 143	11 472	0	77 544
Przyjęcie do użytkowania z nakładów lub zmiana klasyfikacji	-15726	44 904	30	611	-29 648	0	171
Zmniejszenia stanu w ciągu roku	-27 179	-17 565	-18 710	-3 767	-15	-2 345	-69 581
Stan na koniec okresu	235 943	337 800	157 622	45 393	6 732	3 624	787 114
UMORZENIE							
Stan na początek okresu	161 803	211 423	37 697	33 417	0	0	444 341
Amortyzacja okresu	15 322	30 739	25 350	4 142	0	0	75 553
Zmniejszenia w ciągu roku	-22 236	-17 024	-7 978	-3 311	0	0	-50 549
Zmiana klasyfikacji	-6 793	5 424	19	1 349	0	0	-1
Stan na koniec okresu	154 889	225 138	55 069	34 248	0	0	469 345
ODPISY AKTUALIZUJĄCE							
Stan na początek okresu	15 797	3 817	3 298	1 273	0	0	24 185
Zwiększenia	24	28	674	44	2 284	0	3 054
Zmniejszenia	-7 698	-2362	-673	-846	0	0	-11 579
Stan na koniec okresu	8 123	1 483	3 299	471	2 284	0	15 660
WARTOŚĆ NETTO							
Stan na początek okresu	97 848	65 278	104 721	11 716	24 923	5969	310 454
Stan na koniec okresu	72 931	111 179	99 254	10 674	4 448	3 624	302 109

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

W 2014 roku i 2013 roku nie występowały ograniczenia dotyczące tytułu prawnego do rzeczowych aktywów trwałych tytułem zabezpieczenia zobowiązań.

Zobowiązania do nabycia środków trwałych na 31 grudnia 2014 r., wynikające z podpisanych umów z kontrahentami, wynosiły 47 tys. zł. Zobowiązania te zostaną zrealizowane w ciągu jednego roku.

Grupa według stanu na 31 grudnia 2014 roku i na 31 grudnia 2013 roku nie jest użytkownikiem obcych środków trwałych na podstawie umów leasingu finansowego.

Utworzony odpis z tytułu utraty wartości środków trwałych wynikał z podjętych decyzji o zaniechaniu dalszej budowy tych środków trwałych lub decyzji o zaprzestaniu użytkowania tych środków trwałych.

23. Inne aktywa

	31 grudnia 2014	31 grudnia 2013
Aktywa finansowe brutto, w tym:		
Inkaso weksli i czeków	526	176
Dłużnicy różni	56 437	93 113
Rozrachunki z biurami maklerskimi – należności	4 414	2071
Rozliczenia z tytułu kart płatniczych – należności	76 725	89 886
Aktywa finansowe brutto razem	138 101	185 246
Odpisy aktualizujące	-3 637	-7 916
Aktywa finansowe netto razem	134 464	177 330
Aktywa niefinansowe brutto, w tym:		
Koszty zapłacone z góry	45 200	59 119
Przychody do otrzymania	1 032	2 126
Aktywa przejęte za długi	21 706	9 001
Inne	13 517	10 865
Rozrachunki publiczno - prawne	78 335	88 812
Aktywa niefinansowe brutto razem	159 790	169 923
Odpisy aktualizujące	-3 529	-9 789
Aktywa niefinansowe netto razem	156 261	160 134
Razem	290 725	337 464

Kwota należności długoterminowych na 31 grudnia 2014 roku wynosiła 22 119 tys. zł (45 959 tys. zł w 2013 roku).

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

Aktywa przejęte za długi obejmują głównie nieruchomości nabytą przez Jednostkę Dominującą w 2014 roku celem uniknięcia zagrożenia umorzenia postępowania upadłościowego jednego z kredytobiorców i dalszej odsprzedaży tej nieruchomości. Na dzień sporządzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego sfinalizowano przetarg i wyłoniono nabywcę.

Sprawa sporna w zakresie zobowiązań Jednostki Dominującej z tytułu podatku dochodowego

Rozrachunki publiczno-prawne zawierają przede wszystkim kwotę należności spornych z tytułu nadpłaconego podatku dochodowego. W 2009 roku miały miejsce w Jednostce Dominującej dwie kontrole podatkowe dotyczące prawidłowości rozliczeń w podatku dochodowym od osób prawnych w latach 2004 i 2007. W 2012 roku odbyła się kolejna kontrola dotycząca prawidłowości rozliczeń w podatku dochodowym od osób prawnych za rok 2006. W wyniku tych kontroli organy podatkowe wyraziły odmienną od Zarządu Jednostki Dominującej opinię co do podatkowego ujęcia wyniku na inwestycjach dokonywanych w latach 2004, 2006 i 2007. Postępowania podatkowe dotyczące rozliczeń podatku dochodowego zostały zakończone decyzjami Dyrektora Izby Skarbowej. Jednostka Dominująca wniosła skargi na w/w decyzje do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego.

Wojewódzki Sąd Administracyjny uchylił wydane decyzje dla lat 2004, 2006 i 2007. Organ podatkowy wniósł skargi kasacyjne dla lat 2004, 2006 i 2007. Na moment sporządzenia sprawozdania finansowego terminy rozpraw przed NSA nie zostały wyznaczone.

Sprawa sporna w zakresie zobowiązań jednostki zależnej z tytułu podatku dochodowego

W 2008 roku miała miejsce w jednostce zależnej – Raiffeisen-Leasing Polska S.A. kontrola podatkowa dotycząca prawidłowości rozliczeń w podatku dochodowym od osób prawnych w 2006 roku. W wyniku tej kontroli organy podatkowe wyraziły odmienną od Zarządu spółki opinię, co do podatkowego ujęcia wyniku na inwestycjach dokonywanych w 2006 roku. Spółka stojąc na stanowisku uznającym prawidłowości dokonanych przez siebie rozliczeń podatku, dokonał uiszczenia zobowiązania podatkowego wskazanego przez organy podatkowe oraz rozpoznał należność od Urzędu Skarbowego. Saldo należności na dzień 31 grudnia 2014 roku, w kwocie 14 176 tys. zł zostało ujęte w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym w pozycji „Inne aktywa” (na dzień 31 grudnia 2013 roku również w kwocie 14 176 tys. zł).

W marcu 2013 roku Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie wydał wyrok uchylający decyzję Izby Skarbowej w Warszawie. W czerwcu 2013 roku Dyrektor Izby Skarbowej wniósł skargę kasacyjną od wyroku do Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie. Do dnia zatwierdzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego przez Zarząd Jednostki Dominującej, Naczelny Sąd Administracyjny w Warszawie nie ogłosił wyroku w sprawie (sprawa w toku).

Ocena ryzyka powyższych spraw przez Zarząd Jednostki Dominującej

Polskie przepisy podatkowe podlegają interpretacjom oraz zmianom, stąd jak zaprezentowano powyżej, istnieje teoretyczna możliwość, iż interpretacja tych przepisów przez władze skarbowe może być inna niż zastosowana przez Grupę, co może skutkować dążeniem organów podatkowych do ustalenia innego

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

wymiaru podatku od tego, który został zapłacony przez Grupę. Zgodnie z art. 70 § 1 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Ordynacja podatkowa, rok podatkowy może podlegać badaniu przez władze skarbowe w ciągu 5 lat od końca roku kalendarzowego, w którym upłynął termin płatności podatku.

Tym niemniej, na dzień zatwierdzenia sprawozdania finansowego Zarząd Jednostki Dominującej podtrzymuje prawidłowość rozliczeń podatkowych dokonanych przez Bank i jednostkę zależną Raiffeisen-Leasing Polska S.A.. W ocenie Grupy ustalenia podstępowania kontrolnego organów skarbowych są bezzasadne i należy spodziewać się pozytywnego dla Jednostki Dominującej rozstrzygnięcia opisanej kwestii.

Zmiana stanu odpisów aktualizujących wartość innych należności	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2013
Stan odpisów na dzień 1 stycznia	17 705	62 719
Objęcie konsolidacją po raz pierwszy	1 708	0
Reklasyfikacja	-3 502	0
Utworzenie odpisów na utratę wartości	4 434	3 656
Wykorzystanie odpisów na utratę wartości	-5 815	-1 890
Odwrócenie odpisów na utratę wartości	-7 363	-46 780
Stan odpisów na dzień 31 grudnia	7 166	17 705

24. Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych

	31 grudnia 2014	31 grudnia 2013
Rachunki bieżące	958 183	479 700
Depozyty terminowe	858 558	404 122
Kredyty otrzymane	13 158 967	15 053 387
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	1 413 968	0
Razem	16 389 675	15 937 209

Kwota zobowiązań długoterminowych wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych na koniec 2014 roku wynosiła 8 617 744 tys. zł (10 259 910 tys. zł na koniec 2013 roku).

Wartość transakcji z przyrzeczeniem odkupu (sell buy back) zawartych z bankami na 31 grudnia 2014 r. wynosiła 1 413 968 tys. zł, wartość godziwa papierów wartościowych sprzedanych w ramach tych transakcji na 31 grudnia 2014 r. wynosiła 1 397 146 tys. zł. (zero na koniec 2013 roku).

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

25. Zobowiązania wobec klientów

	31 grudnia 2014	31 grudnia 2013
Zobowiązania wobec klientów indywidualnych	14 011 513	12 666 855
Zobowiązania wobec klientów mikro	1 751 903	2 448 807
Zobowiązania wobec dużych przedsiębiorstw	14 284 659	12 430 712
Zobowiązania wobec małych i średnich przedsiębiorstw	2 830 216	2 577 115
Zobowiązania wobec sektora publicznego	0	6 286
Razem	32 878 290	30 129 775

Kwota zobowiązań długoterminowych wobec klientów na 31 grudnia 2014 roku wynosiła 318 385 tys. zł (130 919 tys. zł na 31 grudnia 2013 roku).

Wartość transakcji z przyrzeczeniem odkupu (sell buy back) zawartych z klientami na 31 grudnia 2014 r. wynosiła 208 678 tys. zł, wartość godziwa papierów wartościowych sprzedanych w ramach tych transakcji na 31 grudnia 2014 r. wynosiła 206 327 tys. zł. (zero na koniec 2013 roku).

26. Zobowiązania podporządkowane

	31 grudnia 2014	31 grudnia 2013
Pożyczka o wartości 25 milionów EUR z terminem zapadalności w 2017 roku	106 870	104 003
Pożyczka o wartości 50 milionów EUR z terminem zapadalności w 2024 roku	213 136	0
Razem	320 006	104 003

Pożyczki podporządkowane są płatne przez Jednostkę Dominującą w terminie zapadalności. W 2014 oraz w 2013 roku Jednostka Dominująca nie odnotowała żadnych opóźnień w płatnościach rat kapitałowych lub odsetkowych, ani nie naruszyła żadnych innych postanowień umownych wynikających ze swoich zobowiązań. Pożyczki nie są dodatkowo zabezpieczone. Obie pożyczki zostały udzielone przez Raiffeisen Bank International.

Zgodnie z decyzjami Komisji Nadzoru Finansowego, Jednostka Dominująca może zaliczać zobowiązania podporządkowane do funduszy własnych. Na użytek wyliczenia funduszy własnych Grupy, kwoty stanowiące pożyczki podporządkowane zaliczane na poczet funduszy ulegają stopniowej amortyzacji zgodnie z regulacjami Komisji Nadzoru Finansowego.

Całość salda pożyczek podporządkowanych na 31 grudnia 2014 roku stanowią zobowiązania długoterminowe, analogicznie do 31 grudnia 2013 roku.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

27. Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych

31 grudnia 2014	Stan na początek okresu	Zwiększenia z emisji	Zmiana naliczonych odsetek	Stan na koniec okresu
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych Jednostki Dominującej	0	500 000	1 960	501 960
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych spółki sekurytyzacyjnej	0	633 719	715	634 434
Razem	0	1 133 719	2 675	1 136 394

19 listopada 2014 r. Jednostka Dominująca wyemitowała „Obligacje na okaziciela Serii A Raiffeisen Bank Polska S.A.” opiewające na kwotę 500 mln złotych. Obligacje te są niezabezpieczone, niepodporządkowane, denominowane w złotych z terminem wykupu w dniu 19 listopada 2017 roku. Oprocentowanie obligacji opiera się na stawce WIBOR 6M, powiększonej o marżę odsetkową w wysokości 1,3 proc. Odsetki będą wypłacane w okresach półrocznych. Emisja „Obligacji na okaziciela Serii A Raiffeisen Bank Polska S.A.” jest pierwszą częścią programu emisji obligacji korporacyjnych Jednostki Dominującej na łączną kwotę 2 mld złotych.

17 grudnia 2014 r. spółka celowa ROOF Poland 2014 LTD wyemitowała obligacje zabezpieczone na kwotę 636 mln złotych z maksymalnym terminem wykupu do 3 stycznia 2028 roku. Zabezpieczenie spłaty obligacji stanowią należności leasingowe będące przedmiotem sekurytyzacji. Oprocentowanie obligacji jest zmienne, odsetki będą wypłacane w okresach kwartalnych.

28. Pozostałe zobowiązania

	31 grudnia 2014	31 grudnia 2013 przekształcony *
Zobowiązania finansowe, w tym:		
Rozrachunki międzybankowe	87 558	106 406
Rozrachunki z biurami maklerskimi	1 878	1 073
Wierzy ciele różni i rozliczenia międzyokresowe kosztów	150 456	194 112
Zobowiązania z tytułu rozliczeń z tytułu kart płatniczych	20 764	36 759
Zobowiązania finansowe razem	260 656	338 350
Zobowiązania niefinansowe, w tym:		
Przychody pobierane z góry	66 716	41 010
Rozrachunki publiczno-prawne	19 192	24 694
Pozostałe	34 409	32 980
Zobowiązania niefinansowe razem	120 317	98 684
Razem	380 974	437 034

* Patrz nota 3 skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Kwota zobowiązań długoterminowych wyniosła na dzień 31 grudnia 2014 roku 26 874 tys. zł, na dzień 31 grudnia 2013 roku 22 693 tys. zł.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

29. Grupa jako leasingobiorca

W przypadku leasingu operacyjnego, gdzie Grupa jest leasingobiorcą, minimalne przyszłe płatności z tytułu leasingu w ramach nieodwołalnych umów leasingu operacyjnego przedstawiają się następująco:

	31 grudnia 2014	31 grudnia 2013
Poniżej 1 roku	183 932	150 241
Od 1 roku do 5 lat	300 902	233 881
Powyżej 5 lat	131 010	6 322
Razem	615 844	390 444

Wymienione w tabeli zobowiązania związane są z zawartymi umowami leasingu operacyjnego budynków lub lokali na potrzeby prowadzonej działalności gospodarczej, leasingu operacyjnego samochodów oraz z dzierżawą urządzeń informatycznych.

30. Grupa jako leasingodawca

Wartość środków trwałych oddanych w leasing operacyjny prezentują poniższe zestawienia:

	Budynki, lokale i ulepszenia w obcych obiektach	Środki transportu	Razem
2014			
WARTOŚĆ BRUTTO			
Stan na 1 stycznia	474	148 713	149 187
Zwiększenia stanu w ciągu roku, w tym:	10 703	72 093	82 796
Zwiększenia bezpośrednie w ciągu roku	10 703	72 093	82 796
Zmniejszenia stanu w ciągu roku	0	-46 900	-46 900
Stan na 31 grudnia	11 177	173 906	185 083
UMORZENIE			
Stan na 1 stycznia	111	51 805	51 916
Amortyzacja okresu	98	22 535	22 633
Zmniejszenia w ciągu roku	0	-25 629	-25 629
Stan na 31 grudnia	209	48 711	48 920
ODPISY AKTUALIZUJĄCE			
Stan na 1 stycznia	0	2 887	2 887
Zwiększenia	0	710	710
Stan na 31 grudnia	0	3 597	3 597
WARTOŚĆ NETTO			
Stan na 1 stycznia	363	94 021	94 384
Stan na 31 grudnia	10 968	121 598	132 566

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

31 grudnia 2014			
Suma przyszłych minimalnych opłat z leasingu operacyjnego po dniu bilansowym	Przychody od podmiotów powiązanych z Jednostką Dominującą	Przychody od podmiotów pozostałych	Razem
Do 1 roku	4 639	22 570	27 209
Od 1 roku do 5 lat	6 658	26 659	33 317
Razem	11 297	49 229	60 526

	Budynki, lokale i ulepszenia w obcych obiektach	Środki transportu	Razem
2013			
WARTOŚĆ BRUTTO			
Stan na 1 stycznia	474	136 542	137 016
Zwiększenia stanu w ciągu roku, w tym:	0	26 812	26 812
Zwiększenia bezpośrednie w ciągu roku	0	26 812	26 812
Zmniejszenia stanu w ciągu roku	0	-14 641	-14 641
Stan na 31 grudnia	474	148 713	149 187
UMORZENIE			
Stan na 1 stycznia	99	34 046	34 145
Amortyzacja okresu	12	23 746	23 758
Zmniejszenia w ciągu roku	0	-5 987	-5 987
Stan na 31 grudnia	111	51 805	51 916
ODPISY AKTUALIZUJĄCE			
Stan na 1 stycznia	0	2340	2340
Zwiększenia	0	547	547
Stan na 31 grudnia	0	2 887	2 887
WARTOŚĆ NETTO			
Stan na 1 stycznia	375	100 156	100 531
Stan na 31 grudnia	363	94 021	94 384

31 grudnia 2013			
Suma przyszłych minimalnych opłat z leasingu operacyjnego po dniu bilansowym	Przychody od podmiotów powiązanych z Jednostką Dominującą	Przychody od podmiotów pozostałych	Razem
Do 1 roku	2 719	15 183	17 902
Od 1 roku do 5 lat	1 263	13 625	14 888
Razem	3 982	28 808	32 790

Należności z tytułu leasingu operacyjnego Grupy wyniosły na koniec 2014 roku 8 209 tys. zł (6 634 tys. zł na koniec 2013 roku) i zostały zaprezentowane w należnościach z tytułu leasingu oraz kredytów i pożyczek udzielonych klientom.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

Umowy leasingu operacyjnego zawierane są na okres krótszy niż 75% ekonomicznego okresu użytkowania składnika aktywów finansowych. Bieżąca wartość minimalnych opłat leasingowych na moment zawarcia umowy jest niższa niż wartość godziwa przedmiotu leasingu. W umowach leasingu operacyjnego nie występują płatności warunkowe. Umowy nie gwarantują leasingobiorcy możliwości wydłużenia bądź skrócenia okresu leasingu.

31. Rezerwy

Zmiany w ciągu roku obrotowego kończącego się 31 grudnia 2014	Stan na początek okresu	Utworzenie rezerwy lub odpisu	Odwrocenie rezerwy lub odpisu	Wykorzystanie rezerwy lub odpisu	Różnice kursowe	Stan na koniec okresu
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe oceniane indywidualnie	14 305	31 067	-19 396	0	654	26 630
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe oceniane grupowo (IBNR)	9 448	5 100	-6 339	0	111	8 320
Razem rezerwy	23 753	36 167	-25 734	0	765	34 951
Rezerwy na sprawy sporne	15 162	11 739	-4 630	-756	0	21 514
Rezerwa na nagrody jubileuszowe	31 665	7 285	-6	-202	0	38 742
Rezerwa na bonusy	93 578	92 985	-50 611	-79 102	0	56 851
Rezerwa na niewykorzystane urlopy	19 120	13 505	0	-6 011	0	26 613
Rezerwa na świadczenia emerytalne, rentowe i pośmiertne	2 004	1 609	-57	9	0	3 565
Rezerwa restrukturyzacyjna	34 004	29 206	0	-25 389	0	37 821
Inne rezerwy	525	64	-550	0	0	39
Razem rezerwy	196 058	156 393	-55 854	-111 451	0	185 146
Razem	219 707	192 559	-81 588	-111 451	765	220 096

Zmiany w ciągu roku obrotowego kończącego się 31 grudnia 2013	Stan na początek okresu	Utworzenie rezerwy lub odpisu	Odwrocenie rezerwy lub odpisu	Wykorzystanie rezerwy lub odpisu	Różnice kursowe	Stan na koniec okresu
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe oceniane indywidualnie	22 698	26 543	-34 902	0	-34	14 305
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe oceniane grupowo (IBNR)	13 046	10 269	-13 883	0	16	9 448
Razem rezerwy	35 744	36 812	-48 785	0	-18	23 753
Rezerwy na sprawy sporne	13 894	2 248	-541	-439	0	15 162
Rezerwa na nagrody jubileuszowe	25 181	6 483	0	0	0	31 664
Rezerwa na bonusy	61 530	141 749	-48 168	-61 603	0	93 507
Rezerwa na niewykorzystane urlopy	19 543	2 589	-789	-2 255	0	19 088
Rezerwa na świadczenia emerytalne	2 119	196	0	-311	0	2 004
Rezerwa restrukturyzacyjna	56 953	10 564	-9 347	-24 166	0	34 004
Inne rezerwy	1 831	0	-279	-1 027	0	525
Razem rezerwy	181 051	163 829	-59 124	-89 801	0	195 954
Razem	216 795	200 641	-107 909	-89 801	-18	219 707

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

W odpisach na zobowiązania pozabilansowe uwzględnione zostały odpisy na gwarancje finansowe. Gwarancje finansowe oraz inne zobowiązania pozabilansowe zostały opisane w notce 33.

Rezerwy na sprawy sporne składały się z:

- rezerwy utworzonej w związku z karą nałożoną na Jednostkę Dominującą przez UOKiK w październiku 2014 roku dotyczącą praktyk w zakresie zawierania z konsumentami umów dotyczących przystąpienia do umowy grupowego ubezpieczenia na życie i dożycie o nazwie „Program Pomnażania Oszczędności Kumulatus”. Kara nałożona przez UOKiK wynosiła 21 122 tys. zł. Decyzja jest nieprawomocna. Jednostka Dominująca złożyła odwołanie od tej decyzji. Grupa utworzyła rezerwę z tego tytułu w wysokości 10 561 tys. zł, ponieważ w ocenie Grupy prawdopodobny wpływ środków z tego tytułu nie przekroczy tej kwoty,
- rezerwy w kwocie 7 494 tys. zł dotyczącej spraw spornych z byłymi partnerami franczyzowymi Polbanku.

Kwota rezerw długoterminowych na 31 grudnia 2014 r. wynosiła 6 443 tys. zł i dotyczyła głównie rezerw na świadczenia emerytalne i nagrody jubileuszowe.

Rezerwa restrukturyzacyjna według stanu na 31 grudnia 2014 roku w kwocie 37 822 tys. zł (na 31 grudnia 2013 roku 34 005 tys. zł) dotyczy przede wszystkim odpraw wynikających z obowiązującego programu restrukturyzacyjnego, a także kosztów związanych z likwidacją placówek Banku.

W ramach realizowanego w Grupie procesu optymalizacji zatrudnienia, co skutkowało spadkiem zatrudnienia w 2014 roku, Grupa podjęła decyzję o uruchomieniu kolejnego etapu redukcji zatrudnienia, który planowany jest na rok 2015. W związku z tym faktem Grupa utworzyła rezerwę na koszty restrukturyzacji zatrudnienia w kwocie 21 448 tys. zł.

32. Kapitały

Zarejestrowany kapitał akcyjny	Wartość nominalna akcji		Liczba akcji (w szt.)	
	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2013	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2013
Stan na 1 stycznia	2 207 461	2 207 461	242 845	242 845
Emisja akcji	49 222	0	5 415	0
Stan na 31 grudnia	2 256 683	2 207 461	248 260	242 845

Wszystkie wyemitowane akcje są w pełni opłacone. Wszystkie akcje mają takie same prawa głosu i prawo do dywidendy. Wartość nominalna jednej akcji wynosi 9 090 złotych. Udziałowcem, który posiada 100% kapitału zakładowego Jednostki Dominującej jest Raiffeisen Bank International AG (RBI).

Raiffeisen Bank International (RBI) powstał z obszarów wydzielonych z Raiffeisen Zentralbank Österreich AG (RZB) i Raiffeisen International Bank-Holding AG (RI). RBI jest podmiotem zależnym RZB objętym konsolidacją. RZB posiada 60,7% akcji RBI. Pozostała część kapitału akcyjnego jest w wolnym obrocie na wiedeńskiej giełdzie papierów wartościowych, na której RBI notowany jest od 2005 roku.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

Pozostałe kapitały	31 grudnia 2014	31 grudnia 2013
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	950 019	910 019
Rozliczenie zakupu zorganizowanej części przedsiębiorstwa	-3 883	-3 883
Wycena aktywów dostępnych do sprzedaży netto	159	-5 038
Wycena instrumentów pochodnych zabezpieczających przepływy pieniężne netto	-46 529	-4 070
Fundusz na działalność maklerską	1 000	1 000
Pozostałe kapitały rezerwowe	46 522	46 522
Stan na 31 grudnia	947 287	944 550

Wynik finansowy z roku bieżącego i z lat ubiegłych podlegał podziałowi zgodnie poniższą tabelą:

Wynik finansowy z lat ubiegłych	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2013
Stan na 1 stycznia	302 855	113 188
Przeniesienie wyniku netto na wynik finansowy z lat ubiegłych	337 680	147 412
Przeniesienie zysku netto na fundusz ogólnego ryzyka bankowego	-40 000	0
Przeniesienie wyniku netto na kapitał zapasowy tworzony ustawowo	-15 581	44 477
Pozostałe związane z konsolidacją	8 109	-2 222
Transakcje z udziałami niekontrolującymi	-2 924	0
Stan na 31 grudnia	590 139	302 855

Dywidendy

Zgodnie z rekomendacją Zarządu i Rady Nadzorczej Jednostka Dominująca nie wypłaciła dywidendy z zysku za 2013 rok. Zarząd Jednostki Dominującej nie będzie rekomendował wypłaty z zysku za 2014 rok.

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

33. Zobowiązania warunkowe

Poniższa tabela przedstawia pozycje pozabilansowe udzielone i otrzymane:

	31 grudnia 2014	31 grudnia 2013
Udzielone zobowiązania gwarancyjne		
Gwarancje bankowe	1 768 148	1 491 293
Akredytywy i akcepty bankowe	253 759	285 205
Razem udzielone zobowiązania gwarancyjne	2 021 907	1 776 498
Udzielone zobowiązania finansowe		
Zobowiązania do udzielenia kredytu:	4 478 751	4 271 068
Z pierwotnym terminem zapadalności do 1 roku	1 994 061	2 094 070
Z pierwotnym terminem zapadalności powyżej 1 roku	2 484 690	2 176 998
Razem udzielone zobowiązania finansowe	4 478 751	4 271 068
Razem	6 500 658	6 047 566
	31 grudnia 2014	31 grudnia 2013
Otrzymane zobowiązania gwarancyjne	6 953 110	6 507 892
Razem	6 953 110	6 507 892

Wszystkie zobowiązania Grupy do udzielenia kredytu mają charakter bezwarunkowy, z wyjątkiem udzielonych i niewykorzystanych transz kredytów hipotecznych i inwestycyjnych kredytów dla małych i średnich przedsiębiorstw. Szczegółowy opis ryzyk związanych z zobowiązaniami pozabilansowymi został przedstawiony w notach dotyczących zarządzania ryzykiem.

Sprawy sporne

Łączna wartość przedmiotu sporu spraw sądowych, w których Grupa występowała w roli pozwanego, wynosiła na 31 grudnia 2014 roku 68 053 tys. złotych (na 31 grudnia 2013 roku 59 359 tys. zł.). Grupa utworzyła rezerwy w przypadkach, gdzie według szacunków Grupy prawdopodobieństwo konieczności wypływu środków zawierających w sobie korzyści ekonomiczne jest większe niż 50%.

Na dzień 31 grudnia 2014 roku rezerwy na roszczenia prawne, w których Grupa występowała w roli pozwanego i pozostałe sprawy sporne wynosiły 21 514 tys. złotych (na 31 grudnia 2013 15 162 tys. zł.), patrz nota 31 do skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Odrębną kategorię stanowią postępowania związane z działaniami Urzędu Kontroli Skarbowej, które zostały opisane w notce 23 Inne aktywa.

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

34. Aktywa, na których ustanowiono zabezpieczenia i o ograniczonej możliwości dysponowania

W tabeli poniżej zaprezentowano informacje na temat aktywów finansowych zastawionych lub o ograniczonej możliwości dysponowania.

	Nota	31 grudnia 2014	31 grudnia 2013
Kasa i środki w Banku Centralnym			
Rezerwy obowiązkowe w banku centralnym	14	926 508	1 040 763
Należności od banków			
Depozyty zabezpieczające i inne	15	520 623	171 768
Inwestycyjne papiery wartościowe			
Papiery wartościowe zablokowane pod BFG	19	180 766	189 975
Kredyty i pożyczki udzielone klientom			
Należności stanowiące zabezpieczenie otrzymanych kredytów	20	106 558	103 680
Należności stanowiące przedmiot transakcji sekurytyzacji wierzycielności leasingowych		690 842	284 862
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych			
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu (sell buy back) - w wartość bilansowa zobowiązań	24	1 413 968	0
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu (sell buy back) - w wartość godziwą sprzedanych papierów wartościowych		1 397 146	0
Zobowiązania wobec klientów			
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu (sell buy back) - w wartość bilansowa zobowiązań	25	208 678	0
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu (sell buy back) - w wartość godziwą sprzedanych papierów wartościowych		206 327	0

Jako zabezpieczenie programu sekurytyzacji wierzycielności leasingowych ustanowiono zastaw rejestrowy na części aktywów Grupy. Dotyczy to należności z sekurytyzowanych umów leasingu finansowego o wartości brutto 153 212 tys. zł na dzień 31 grudnia 2014 roku (366 420 tys. zł na dzień 31 grudnia 2013 roku).

Przedmiotem zastawu rejestrowego jest zbiór rzeczy ruchomych stanowiących całość gospodarczą, na który składają się samochody stanowiące obecnie przedmioty leasingu w umowach leasingu zawieranych przez Grupę, objętych programem sekurytyzacji.

Wszystkie papiery wartościowe sprzedane w ramach transakcji z przyrzeczeniem odkupu (sell buy back) zaprezentowane w tabeli powyżej, zostały nabyte przez Grupę w ramach transakcji z przyrzeczeniem odsprzedaży (buy sell back).

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

35. Sekurytyzacja oraz sprzedaż należności Grupy

35.1. Syntetyczna sekurytyzacja portfela kredytów korporacyjnych w Jednostce Dominującej

W 2006 roku przeprowadzona została syntetyczna sekurytyzacja aktywów dotycząca portfela kredytów dla klientów korporacyjnych. Transakcja sekurytyzacyjna polegała na zawarciu umowy pozabilansowej transakcji kredytowej pomiędzy Jednostką Dominującą a KfW (Kreditanstalt für Wiederaufbau), w celu przeniesienia wszystkich ryzyk kredytowych związanych z kredytami w sekurytyzowanym portfelu. Pierwotna wartość aktywów i zobowiązań objętych sekurytyzacją wynosiła około 250 mln EUR. Okres odnawialny transakcji trwał pięć lat, w trakcie którego spłacone wierzytelności w ramach portfela objętego sekurytyzacją były zastępowane nowymi. W sierpniu 2013 roku umowa pozabilansowej transakcji kredytowej została rozwiązana, a ochroną sekurytyzacyjną pozostały objęte jedynie zgłoszone w ramach transakcji nierozliczone zdarzenia kredytowe będące w trakcie procesu windykacji. Wartość aktywów i zobowiązań objętych tą transakcją na koniec roku 2014 wynosiła 2,77 mln EUR (na koniec 2013 roku – 2,77 mln EUR). Główną korzyścią przedmiotowej transakcji był transfer ryzyka kredytowego (otrzymana gwarancja), którego miernikiem była redukcja regulacyjnego wymogu kapitałowego oraz brak rozpoznania utraty wartości na aktywach wchodzących w skład portfela.

Wartości aktywów objętych sekurytyzacją zaprezentowano w poniższej tabeli.

	Wartość transakcji	
	31 grudnia 2014	31 grudnia 2013
Wartość bilansowa aktywów	11 820	11 500
Pozycja netto	11 820	11 500

35.2. Sekurytyzacja wierzytelności leasingowych

W marcu 2012 roku rozpoczął się drugi program sekurytyzacji należności Grupy z tytułu leasingu finansowego. W czasie trwającego do grudnia 2012 okresu rewolwingowego Grupa mogła sprzedawać niewymagalne na dzień sprzedaży wierzytelności wynikające z umów leasingowych do łącznej wartości 575 mln zł. Nabywcą sekurytyzowanych wierzytelności leasingowych jest Compass Variety Funding Ltd., spółka celowa z siedzibą w Irlandii. Głównymi korzyściami przedmiotowej transakcji było pozyskanie długoterminowych źródeł finansowania oraz ich dywersyfikacja. Na dzień 31 grudnia 2014 roku wartość aktywów sekurytyzowanych w ramach tego programu wyniosła 153 212 tys. zł (na dzień 31 grudnia 2013 270 850 tys. zł)

W grudniu 2014 roku rozpoczął się trzeci program sekurytyzacji należności Grupy z tytułu leasingu finansowego. W ciągu trzech lat od zawarcia transakcji Grupa może sprzedawać niewymagalne na dzień sprzedaży wierzytelności wynikające z umów leasingowych do łącznej wartości 950 mln zł. Nabywcą sekurytyzowanych wierzytelności leasingowych jest ROOF Poland Leasing 2014 Ltd., spółka celowa z siedzibą w Irlandii. Głównymi korzyściami przedmiotowej transakcji było pozyskanie długoterminowych

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

źródeł finansowania oraz ich dywersyfikacja. Na dzień raportowy wartość aktywów sekurytyzowanych w ramach tego programu wyniosła 948 545 tys. zł.

Sekurytyzowane wierzytelności leasingowe prezentowane są w aktywach Grupy z uwagi na niespełnienie warunków wyłączenia składnika aktywów ze sprawozdania z sytuacji finansowej określonych w MSR 39 pkt. 19. W szczególności Grupa nie ma obowiązku wypłaty kwot ostatecznym odbiorcom, dopóki nie otrzyma odpowiadającym im kwot od leasingobiorców. Dodatkowo, nie jest spełniony warunek niezwłocznego przekazywania przepływów pieniężnych ze składnika sekurytyzowanych aktywów

Wartości bilansowe oraz wartości godziwe aktywów finansowych objętych sekurytyzacją zaprezentowano w poniższej tabeli:

	Wartość transakcji		Kwota ryzyka pozostająca w Grupie	
	31 grudnia 2014	31 grudnia 2013	31 grudnia 2014	31 grudnia 2013
Wartość bilansowa aktywów	1 101 757	366 420	1 101 757	366 420
Wartość bilansowa zobowiązań	688 766	284 862	688 766	284 862
Pozycja netto	412 991	81 558	412 991	81 558

35.3. Sprzedaż należności

W 2014 roku Jednostka Dominująca zbyła portfele wierzytelności kredytowych zaklasyfikowane do kategorii z rozponaną utratą wartości o łącznej wartości kapitału 1 255 777 tys. zł (w 2013 roku 443 837 tys. zł). Portfele składały się z wierzytelności wobec osób fizycznych i mikroprzedsiębiorców oraz klientów korporacyjnych. Wierzytelności objęte były w istotnej części odpisami z tytułu utraty wartości bądź w całości spisane z bilansu Jednostki Dominującej. Łączny wynik na transakcji zbycia wierzytelności wyniósł 261 712 tys. zł (w 2013 roku 37 074 tys. zł) i został zaprezentowany w linii „Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe”. Nabywcami zbytych portfeli były niepowiązane z Jednostką Dominującą niestandardyzowane sekurytyzacyjne fundusze zamknięte. Wszystkie ryzyka i korzyści związane ze sprzedanymi portfelami zostały przeniesione na nabywcę.

Powyższe transakcje mają charakter jednorazowy.

36. Działalność powiernicza

Grupa prowadzi działalność powierniczą polegającą na utrzymywaniu lub lokowaniu aktywów w imieniu osób prywatnych, funduszy, planów emerytalnych i innych instytucji. Aktywa te i związane z nimi przychody nie zostały wykazane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym, ponieważ nie należą do Grupy.

Na dzień 31 grudnia 2014 roku Zespół Usług Powierniczych prowadził na rzecz klientów 564 rachunki papierów wartościowych (238 rachunki na dzień 31 grudnia 2013 roku). Wartość godziwa instrumentów finansowych klientów Zespołu Usług Powierniczych na ten dzień wynosiła 17 100 643 tys. zł (9 891 831 tys. zł na koniec 2013 roku).

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

W okresie sprawozdawczym przechowywano papiery wartościowe znajdujące się w publicznym obrocie i papiery w formie materialnej oraz papiery wartościowe znajdujące się w obrocie za granicą. W ramach świadczenia usług powierniczych na rzecz klientów Grupa współpracowała z kilkoma biurami maklerskimi. Grupa pełni funkcje depozytariusza dla klientów i dla portfela własnego oraz dla praw pochodnych jest reprezentantem podmiotu niebędącego uczestnikiem Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych i uczestnikiem rozliczającym.

37. Informacje uzupełniające do sprawozdania z przepływów pieniężnych

Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	31 grudnia 2014	31 grudnia 2013
Środki w kasach Banku	1 757 367	1 249 206
Środki na rachunku bieżącym w Banku Centralnym	926 508	1 172 845
Środki na rachunkach Nostro w innych bankach	40 889	28 867
Lokaty w innych bankach (z terminem wymagalności do 3 miesięcy)	88 794	120 206
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty prezentowane w rachunku przepływów pieniężnych	2 813 558	2 571 124

38. Wynik na instrumentach finansowych

Wynik dotyczący kredytów i pożyczek udzielonych klientom i bankom

	2014	2013
Przychody z tytułu odsetek, w tym:	1 698 453	1 883 697
z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych bankom	29 650	42 399
z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom	1 668 803	1 841 298
Przychody z tytułu prowizji - opłaty i prowizje z tytułu działalności kredytowej	25 293	50 910
Koszty dotyczące pośrednictwa w sprzedaży produktów kredytowych	0	-1 951
Koszty dotyczące sekurytyzacji należności kredytowych	-535	-19 941
Razem	1 723 211	1 912 715

Wynik dotyczący inwestycyjnych papierów wartościowych

	2014	2013
Przychody z tytułu dyskonta	4 203	467
Przychody z tytułu odsetek	64 831	41 687
Razem	69 034	42 154

Powyższe przychody dotyczą inwestycji utrzymywanych do terminu zapadalności i aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży.

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

Wynik dotyczący zobowiązań finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu

	2014	2013
Koszty z tytułu odsetek - całkowite koszty odsetkowe dotyczące aktywów finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy	-917 446	-1 116 361
Koszty z tytułu prowizji - opłaty i prowizje dotyczące kredytów otrzymanych	-6 929	-6468
Razem	-924 375	-1 122 829

39. Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych

Poniżej zaprezentowano główne założenia i metody wykorzystane przez Grupę podczas określania wartości godziwej instrumentów finansowych:

- wartość godziwa kredytów udzielonych bankom, zawieranych na rynku międzybankowym w celu zarządzania płynnością Grupy, została oszacowana jako bieżąca wartość przepływów pieniężnych zdyskontowanych stawkami rynkowymi obowiązującymi na rynku międzybankowym dla danej waluty.
- wartość kredytów i pożyczek udzielonych klientom indywidualnym i przedsiębiorcom została oszacowana przy zastosowaniu modelu opartego o wartość bieżącą przyszłych przepływów pieniężnych, zastosowanego przy użyciu bieżących stóp procentowych, uwzględniających marżę na ryzyko kredytowe oraz urealnione terminy spłat wynikające z umów kredytowych. Marże uwzględnione zostały przy zachowaniu podziału na waluty oraz główne grupy produktowe, tj. kredyty o stałym terminie zapadalności, kredyty konsumenckie i hipoteczne.
- papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności (obligacje skarbowe i bony pieniężne NBP) – wartość godziwą papierów, dla których istnieje aktywny rynek, ustalono w oparciu o publikowane notowania cen z aktywnego rynku (kwotowania rynkowe z dnia sprawozdawczego).
- wartość zobowiązań wobec klientów została oszacowana przy użyciu rynkowych stóp procentowych bez narzutu marżowego, co pokrywało się ze średnimi stawkami depozytów oferowanych klientom Jednostki Dominującej.
- wartość godziwa zobowiązań wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych, zawieranych na rynku międzybankowym w celu zarządzania płynnością Grupy, została oszacowana jako bieżąca wartość przepływów pieniężnych zdyskontowanych stawkami rynkowymi obowiązującymi na rynku międzybankowym dla danej waluty.

Metody ustalania wartości godziwej poszczególnych składników aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej wraz z przypisanymi do nich modelami wyceny można zaklasyfikować do trzech głównych kategorii:

- Kategoria I* – aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane bezpośrednio w oparciu o ceny notowane na aktywnym rynku lub techniki wyceny bazujące tylko i wyłącznie na informacjach rynkowych. Wycena mark-to-market stosowana głównie w odniesieniu do notowanych papierów wartościowych.

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

- *Kategoria II* – aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o techniki wyceny bazujące na założeniach wykorzystujących obserwacje rynkowe lub informacje pochodzące z aktywnego rynku. Wycena mark-to-model z parametryzacją modeli wyłącznie na podstawie notowań z aktywnego rynku dla danego typu instrumentu. W oparciu o tego typu modele wyceniana jest większość instrumentów pochodnych, w tym transakcje terminowe na papiery wartościowe, niepłynne papiery skarbowe lub papiery emitowane przez bank centralny oraz nienotowane dłużne papiery korporacyjne i komunalne papiery wartościowe, dla których do wyceny pobierane są dane z aktywnego rynku.
- *Kategoria III* – aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o powszechnie stosowane przez uczestników rynku techniki wyceny, których założenia nie bazują na informacji pochodzącej z aktywnego rynku. Wycena mark-to-model z częściową parametryzacją modelu na podstawie estymowanych czynników ryzyka. Metoda ta dotyczy nieliniowych instrumentów pochodnych zawieranych na nieaktywnym rynku, nienotowanych dłużnych papierów korporacyjnych, które nie spełniają warunków pozwalających na zaliczenie ich do kategorii II, a także instrumentów pochodnych, dla których dokonano korekty wartości godziwej o odpisy z tytułu ryzyka kredytowego.

Przeniesienie pomiędzy kategoriami następuje, gdy zmiana modelu wyceny danego składnika aktywów lub zobowiązań finansowych powoduje klasyfikację tego składnika do innej kategorii. Grupa dokonuje przeglądu modeli wyceny na koniec okresu sprawozdawczego.

Dla składników aktywów zakwalifikowanych do Kategorii III parametrami estymowanymi są:

- spread kredytowy szacowany na dzień emisji papieru wartościowego. Spread kredytowy instrumentów finansowych zakwalifikowanych do Kategorii III zawierał się w przedziale od 30 do 778 punktów bazowych;
- prawdopodobieństwo niewywiązywania się dłużnika za spłaty zobowiązań (PD). Na dzień skonsolidowanego sprawozdania finansowego wskaźnik PD dla instrumentów finansowych zakwalifikowanych do Kategorii III zawierał się w przedziale od 1,8% do 100%, przy czym wartość 100% odnosiła się do kontraktów siedemnastu Klientów, dla których rozpoznano utratę wartości.
- współczynnik straty z tytułu niewywiązywania się ze zobowiązań (LGD), zawierał się w przedziale od 37% do 62%.
- parametr stopy odzysku (RR), który przyjmuje wartości w zakresie 38% - 62%.

Wpływ parametrów estymowanych na wycenę do wartości godziwej instrumentów finansowych, klasyfikowanych przez Grupę do Kategorii III na dzień 31 grudnia 2014 roku, jest nieznaczący. W przypadku instrumentów dłużnych narażonych na ryzyko spreadu kredytowego wrażliwość ekspozycji na zmianę spreadu o +/- 100 punktów bazowych wynosi +/- 358/- 359 tys. złotych wpływu na Grupy oraz + 1 461/- 1 358 tys. zł wpływu na kapitał własny. W przypadku instrumentów pochodnych narażonych na ryzyko

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

kredytowe wrażliwość ekspozycji na zmianę prawdopodobieństwa niewypłacalności o +/- 100 punktów bazowych wynosi +/- 2 tys. złotych wpływu na wynik Grupy. Brak wpływu na kapitał własny.

W tabeli poniżej zaprezentowano zmiany stanu wartości godziwej instrumentów finansowych, dla których Grupa stosuje wycenę do wartości godziwej według kategorii III, które w bilansie wyceniane są do wartości godziwej.

	Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	Pochodne instrumenty finansowe - aktywa	Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży - papiery dłużne	Pochodne instrumenty finansowe - zobowiązania
31 grudnia 2014				
Stan na początek okresu	67 995	14 979	48 300	37
Zwiększenia, w tym:	101 449	844	341 979	86
Zakup	101 449	0	107 927	0
Transakcje pochodne zawarte w okresie	0	631	0	86
Przychód z instrumentów finansowych, ujęty w pozycji:	0	30	14	0
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	0	30	14	0
Reklasyfikacja	0	183	234 038	0
Zmniejszenia, w tym:	-4 187	-15 009	-38 844	-10
Rozliczenie/wykup	0	-9 537	0	-22
Sprzedaż	0	0	-38 080	0
Strata z instrumentów finansowych, ujęta w pozycji:	-4 187	0	-764	27
Wynik z tytułu odsetek	0	0	-18	0
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	-4 187	0	-746	27
Reklasyfikacja	0	-5 471	0	-15
Stan na koniec okresu	165 257	814	351 436	113
Niezrealizowany wynik na instrumentach finansowych utrzymywanych w portfelu na koniec okresu, ujęty w sprawozdaniu z całkowitych dochodów, ujęty w pozycji:	-3 422	-13 501	2 729	59
Wynik z tytułu odsetek	765	1	3 461	0
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	-4 187	-13 502	0	59
Kapitał z aktualizacji wyceny	0	0	-732	0
Zmiany w ciągu roku obrotowego kończącego się 31 grudnia 2013				
Stan na początek okresu	0	0	0	0
Reklasyfikacja	67 995	13 713	48 300	37
Stan na koniec okresu	67 995	13 713	48 300	37

Poniżej przedstawiono wartość księgową i godziwą aktywów i zobowiązań finansowych w podziale na powyżej opisane trzy kategorie:

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

Wyszczególnienie pozycji	31 grudnia 2014					31 grudnia 2013				
	Wartość księgowa	Wartość godziwa	Kategoria I	Kategoria II	Kategoria III	Wartość księgowa	Wartość godziwa	Kategoria I	Kategoria II	Kategoria III
Aktywa finansowe										
Kasa i środki w Banku Centralny m	2 683 875	2 683 875	0	0	2 683 875	2 422 051	2 422 051	0	0	2 422 051
Należności od banków	654 891	654 659	0	0	654 659	367 637	367 746	0	0	367 746
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	361 623	361 623	196 366	0	165 257	8 770 806	8 770 806	243 936	8 458 875	67 995
Pochodne instrumenty finansowe, w tym:	900 712	900 815	0	900 001	814	534 229	534 229	0	520 516	13 713
Pochodne instrumenty finansowe w portfelu handlowym	899 392	899 494	0	898 680	814	417 209	417 209	0	403 496	13 713
Pochodne instrumenty finansowe zabezpieczające przepływy pieniężne	1 320	1 320	0	1 320	0	117 019	117 019	0	117 019	0
Pochodne instrumenty finansowe zabezpieczające wartość godziwą	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0
Inwestycyjne papiery wartościowe, w tym:	12 529 109	12 528 627	2 435 627	9 699 462	393 539	1 802 410	1 799 859	1 491 816	189 975	118 068
Papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności	11 451 014	11 450 532	1 751 071	9 699 462	0	1 248 498	1 245 947	1 245 947	0	0
Papiery wartościowe dostępne do sprzedaży, w	1 078 095	1 078 095	684 556	0	393 539	553 912	553 912	245 869	189 975	118 068
Udziały kapitałowe	42 104	42 104	0	0	42 104	69 768	69 768	0	0	69 768
Papiery dłużne	1 035 991	1 035 991	684 556	0	351 435	484 144	484 144	245 869	189 975	48 300
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:	39 819 298	39 177 167	0	0	39 177 167	37 653 990	36 860 806	0	0	36 860 806
Kredyty i pożyczki udzielone klientom indywidualnym	18 133 192	16 296 259	0	0	16 296 259	18 600 639	17 653 467	0	0	17 653 467
Kredyty i pożyczki udzielone klientom mikro	4 960 867	5 125 948	0	0	5 125 948	4 839 139	4 869 335	0	0	4 869 335
Kredyty i pożyczki udzielone dużym przedsiębiorstwom	15 008 524	15 978 605	0	0	15 978 605	12 834 382	12 948 620	0	0	12 948 620
Kredyty i pożyczki udzielone małym i średnim przedsiębiorstwom	1 687 071	1 746 682	0	0	1 746 682	1 340 308	1 349 481	0	0	1 349 481
Kredyty i pożyczki udzielone podmiotom sektora publicznego	29 644	29 673	0	0	29 673	39 522	39 903	0	0	39 903
Inne aktywa finansowe	134 464	134 464	0	0	134 464	177 330	177 330	0	0	177 330
Aktywa finansowe razem	57 083 972	56 441 230	2 631 993	10 599 462	43 209 776	51 728 452	50 932 826	1 735 752	9 169 365	40 027 709

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

Wyszczególnienie pozycji	31 grudnia 2014					31 grudnia 2013				
	Wartość księgowa	Wartość godziwa	Kategoria I	Kategoria II	Kategoria III	Wartość księgowa	Wartość godziwa	Kategoria I	Kategoria II	Kategoria III
Zobowiązania finansowe										
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	16 389 675	16 164 323	0	0	16 164 323	15 937 209	15 989 690	0	0	15 989 690
Pochodne instrumenty finansowe, w tym:	1 124 302	1 124 405	0	1 124 292	113	453 945	453 945	0	453 908	37
Pochodne instrumenty finansowe w portfelu handlowym	823 721	823 824	0	823 711	113	379 093	379 093	0	379 056	37
Pochodne instrumenty finansowe zabezpieczające przepływy pieniężne	276 005	276 005	0	276 005	0	57 934	57 934	0	57 934	0
Pochodne instrumenty finansowe zabezpieczające wartość godziwą	24 576	24 576	0	24 576	0	16 918	16 918	0	16 918	0
Zobowiązania wobec klientów, w tym:	32 878 290	33 608 303	0	0	33 608 303	30 129 775	30 319 357	0	0	30 319 357
Zobowiązania wobec klientów indywidualnych	14 011 513	13 942 773	0	0	13 942 773	12 666 855	13 810 883	0	0	13 810 883
Zobowiązania wobec klientów mikro	1 751 903	1 748 248	0	0	1 748 248	2 448 807	1 180 628	0	0	1 180 628
Zobowiązania wobec dużych przedsiębiorstw	14 284 659	15 096 530	0	0	15 096 530	12 430 712	12 320 482	0	0	12 320 482
Zobowiązania wobec małych i średnich przedsiębiorstw	2 830 216	2 820 752	0	0	2 820 752	2 577 115	2 999 122	0	0	2 999 122
Zobowiązania wobec sektora publicznego	0	0	0	0	0	6 286	8 242	0	0	8 242
Zobowiązania podporządkowane	320 006	308 651	0	0	308 651	104 003	104 481	0	0	104 481
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	1 136 394	1 136 394	0	0	1 136 394	0	0	0	0	0
Pozostałe zobowiązania finansowe	260 656	260 656	0	0	260 656	338 350	338 350	0	0	338 350
Zobowiązania finansowe razem	52 109 324	52 602 732	0	1 124 292	51 478 440	46 963 282	47 205 822	0	453 908	46 751 914

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

40. Kompensowanie aktywów i zobowiązań finansowych

W 2014 i 2013 roku kryteria kompensowania zostały spełnione jedynie w jednostce zależnej Raiffeisen-Leasing Polska S.A., w związku z czym wystąpiły odpowiednie przypadki kompensaty aktywów i zobowiązań finansowych na dzień sprawozdawczy.

Dodatkowo, w celu ograniczenia ryzyka strat kredytowych, Grupa zawiera egzekwowalne porozumienia ramowe lub podobne porozumienia dotyczące kompensowania. Zapisy tych umów dają prawo do rozliczenia transakcji na bazie netto jedynie w przypadku niewywiązania się z płatności, niewypłacalności, bankructwa jednego z kontrahentów lub niespełnienia innych warunków kontraktu.

Porozumienia dotyczące kompensowania zawierane przez Grupę to:

- umowy ramowe ISDA oraz inne umowy dotyczące kompensowania oparte na lokalnym prawie,
- umowy ramowe dotyczące transakcji zakupu/sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu.

Ujawnienia przedstawione w tabelach poniżej dotyczą kompensat dokonanych w okresie sprawozdawczym oraz aktywów i zobowiązań finansowych podlegających egzekwowalnym porozumieniom ramowym lub podobnym i mogą potencjalnie zostać skompensowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Zaprezentowano również otrzymane i złożone zabezpieczenia instrumentów pochodnych oraz transakcji zakupu/sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu. Zostały one ustanowione zgodnie z normalnymi warunkami sektorowymi. Zabezpieczenia w postaci depozytów zabezpieczających wynikają z umów typu Credit Support Annex (CSA), stanowiących załącznik do umów ramowych ISDA lub innych umów opartych na lokalnym prawodawstwie.

31 grudnia 2014	Kwoty brutto uznanych aktywów finansowych	Kwota kompensaty	Kwoty netto aktywów finansowych prezentowanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Powiązane kwoty niekompensowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej		Kwota netto*
				Instrumenty finansowe	Otrzymane zabezpieczenia pieniężne	
AKTYWA FINANSOWE						
Pochodne instrumenty finansowe	900 712	0	900 712	530 091	44 590	334 005
Transakcje zakupu papierów wartościowy ch z przy rzeczeniem odkupu	1 651 297	0	1 651 297	1 631 976	0	19 321
Obligacje - Akty wa finansowe utrzy mywane do terminu wy magalności	900 963	900 963	0	0	0	0
Należności leasingowe - Kredyty i pożyczki udzielone klientom	312 363	57 411	254 952	0	0	254 952
Pożyczki udzielone nabywcom sekury ty zowany ch wierzy telnosci leasingowy ch - Kredyty i pożyczki udzielone klientom	410 915	410 915	0	0	0	0
Razem	4 176 250	1 369 289	2 806 961	2 162 067	44 590	608 278

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

31 grudnia 2014	Kwoty brutto uznanych zobowiązań finansowych	Kwota kompensaty	Kwoty netto zobowiązań finansowych prezentowanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Powiązane kwoty niekompensowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej		Kwota netto*
				Instrumenty finansowe	Złożone zabezpieczenia pieniężne	
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE						
Pochodne instrumenty finansowe	1 124 302	0	1 124 302	530 091	496 249	97 962
Transakcje sprzedaży papierów wartościowy ch z przyrzeczeniem odkupu	1 622 646	0	1 622 646	1 603 473	0	19 173
Obligacje - Zobowiązania wobec banków i pozostały ch monetarny ch insty tucji finansowy ch	900 963	900 963	0	0	0	0
Poży czki udzielone nabywcom sekury ty zowany ch wierzy telności leasingowy ch - Zobowiązania wobec klientów	1 099 681	410 915	688 766	0	0	688 766
Kaucje gwarancyjne - Pozostałe zobowiązania	57 411	57 411	0	0	0	0
Razem	4 805 003	1 369 289	3 435 714	2 133 564	496 249	805 901
31 grudnia 2013	Kwoty brutto uznanych aktywów finansowych	Kwota kompensaty	Kwoty netto aktywów finansowych prezentowanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Powiązane kwoty niekompensowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej		Kwota netto*
				Instrumenty finansowe	Otrzymane zabezpieczenia pieniężne	
AKTYWA FINANSOWE						
Pochodne instrumenty finansowe	534 229	0	534 229	212 372	50 958	278 163
Obligacje - Akty wa finansowe utrzy my wane do terminu wy magalności	847 533	847 533	0	0	0	0
Należności leasingowe - Kredyty i poży czki udzielone klientom	339 418	65 906	273 512	0	0	273 512
Poży czki udzielone nabywcom sekury ty zowany ch wierzy telności leasingowy ch - Kredyty i poży czki udzielone klientom	81 558	81 558	0	0	0	0
Razem	1 802 738	994 997	807 741	212 372	50 958	551 675
31 grudnia 2013	Kwoty brutto uznanych zobowiązań finansowych	Kwota kompensaty	Kwoty netto zobowiązań finansowych prezentowanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Powiązane kwoty niekompensowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej		Kwota netto*
				Instrumenty finansowe	Złożone zabezpieczenia pieniężne	
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE						
Pochodne instrumenty finansowe	453 945	0	453 945	212 372	171 768	69 805
Obligacje - Zobowiązania wobec banków i pozostały ch monetarny ch insty tucji finansowy ch	847 533	847 533	0	0	0	0
Poży czki udzielone nabywcom sekury ty zowany ch wierzy telności leasingowy ch - Zobowiązania wobec klientów	366 420	81 558	284 862	0	0	284 862
Kaucje gwarancyjne - Pozostałe zobowiązania	57 411	57 411	0	0	0	0
Razem	1 725 309	986 502	738 807	212 372	171 768	354 667

* na podstawie kalkulacji per kontrakt

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

Uzgodnienie wartości bilansowej aktywów i zobowiązań finansowych, które podlegają egzekwowalnym porozumieniom ramowym lub podobnym porozumieniom dotyczącym kompensowania, z wartościami prezentowanymi w sprawozdaniu z sytuacji finansowej zostało zaprezentowane w tabelach poniżej:

31 grudnia 2014	Wartość bilansowa netto	Pozycja ze sprawozdania z sytuacji finansowej	Wartość bilansowa pozycji ze sprawozdania finansowego	Wartość bilansowa pozycji niepodlegających ujawnieniu w notcie dotyczącej kompensowania
AKTYWA FINANSOWE				
Pochodne instrumenty finansowe	900 712	Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	900 712	0
Obligacje - Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	0	Inwestycyjne papiery wartościowe	12 529 109	12 529 109
Transakcje zakupu papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu	1 651 297	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	39 819 298	37 913 049
Należności leasingowe - Kredyty i pożyczki udzielone klientom	254 952			
Pożyczki udzielone nabywcom sekurytyzowanych wierzytelności leasingowych - Kredyty i pożyczki udzielone klientom	0			
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE				
Pochodne instrumenty finansowe	1 124 302	Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	1 124 302	0
Transakcje sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu	1 413 968	Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	16 389 675	14 975 707
Obligacje	0			
Transakcje sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu	208 678	Zobowiązania wobec klientów	32 878 290	31 980 846
Pożyczki udzielone nabywcom sekurytyzowanych wierzytelności leasingowych	688 766			
Kaucje gwarancyjne	0	Pozostałe zobowiązania	380 974	380 974

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

31 grudnia 2013	Wartość bilansowa netto	Pozycja ze sprawozdania z sytuacji finansowej	Wartość bilansowa pozycji ze sprawozdania finansowego	Wartość bilansowa pozycji niepodlegających ujawnieniu w notcie dotyczącej kompensowania
AKTYWA FINANSOWE				
Pochodne instrumenty finansowe	534 229	Akty wa z tytułu pochodny ch instrumentów finansowy ch	534 229	0
Obligacje - Akty wa finansowe utrzymywane do terminu wy magalności	0	Inwesty cyjne papiery warto ściowe	1 802 410	1 802 410
Transakcje zakupu papierów warto ściowy ch z przy rzeczeniem odkupu	0	Kredy ty i po ży czki udzielone klientom	37 653 990	37 380 478
Należności leasingowe - Kredy ty i po ży czki udzielone klientom	273 512			
Po ży czki udzielone naby wcom sekury ty zowany ch wierzy telności leasingowy ch - Kredy ty i po ży czki udzielone klientom	0			
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE				
Pochodne instrumenty finansowe	453 945	Zobowiązania z tytułu pochodny ch instrumentów finansowy ch	453 945	0
Transakcje sprzedaży papierów warto ściowy ch z przy rzeczeniem odkupu	0	Zobowiązania wobec banków i pozostały ch monetarny ch insty tucji finansowy ch	15 937 209	15 937 209
Obligacje	0			
Transakcje sprzedaży papierów warto ściowy ch z przy rzeczeniem odkupu	0	Zobowiązania wobec klientów	30 129 775	29 844 913
Po ży czki udzielone naby wcom sekury ty zowany ch wierzy telności leasingowy ch	284 862			
Kaucje gwarancyjne	0	Pozostałe zobowiązania	437 034	437 034

41. Transakcje z jednostkami powiązanymi

Jednostki powiązane z Bankiem jako Jednostką Dominującą to:

- Jednostki dominujące:
 - jednostka dominująca najwyższego szczebla – Raiffeisen Zentralbank Österreich AG (RZB).
 - jednostka dominująca wobec Banku – Raiffeisen Bank International AG (RBI).
- Jednostki zależne wobec Jednostki Dominującej objęte konsolidacją – Raiffeisen-Leasing Polska S.A., Raiffeisen Insurance Agency Sp. z o.o., Raiffeisen-Leasing Service Sp. z o.o., Raiffeisen Financial Services Polska Sp. z o.o., Raiffeisen Solutions Sp. z o.o., Raiffeisen-Leasing Real Estate Sp. z o.o., Raiffeisen Investment Polska Sp. z o.o. Jednostki zależne wobec Banku nieobjęte konsolidacją - RI Inwestycje Sp. z o.o., Leasing Poland Sp. z o.o., Telpol3 S.A. (w likwidacji)
- Członkowie kluczowego personelu Jednostki Dominującej oraz kluczowego personelu jednostek wchodzących w skład Grupy Kapitałowej,

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

- Pozostałe jednostki – pozostałe jednostki powiązane – podmioty kontrolowane przez jednostki dominujące i jednostki zależne oraz podmioty wywierające znaczący wpływ na Raiffeisen Zentralbank Österreich AG,
- Spolki celowe Comapss Variety Funding LTD oraz ROOF Poland 2014 LTD.

W ramach zwykłej działalności operacyjnej przeprowadzono pewną liczbę transakcji z członkami kluczowego personelu Jednostki Dominującej. Do członków kluczowego personelu Jednostki Dominującej zalicza się członków Zarządu i Rady Nadzorczej Jednostki Dominującej, których listę zaprezentowano w notcie 1 skonsolidowanego sprawozdania finansowego. Transakcje z członkami kluczowego personelu Grupy mogą obejmować przede wszystkim kredyty, depozyty oraz transakcje w walutach obcych. W 2014 roku ani w 2013 roku nie wystąpiły transakcje z członkami kluczowego personelu jednostek dominujących wobec Jednostki Dominującej ani transakcje z osobami powiązanymi z członkami kluczowego personelu Grupy Kapitałowej Raiffeisen Bank Polska S.A.

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

Pozycje ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej	Jednostki dominujące		Członkowie kluczowego personelu Grupy oraz jednostek dominujących		Pozostałe jednostki	
	31 grudnia 2014	31 grudnia 2013	31 grudnia 2014	31 grudnia 2013	31 grudnia 2014	31 grudnia 2013
Należności od banków	476 997	172 767	0	0	59 203	5 845
Pochodne instrumenty finansowe – aktywa	587 477	303 639	0	0	166	93
Kredyty i pożyczki	0	0	3 253	2 589	0	101
Inne należności	101	4 362	0	0	-6	5 358
Zobowiązania wobec klientów	0	0	7 312	5 417	6 019	0
Rachunki Loro i inne rachunki bieżące	4 153	157 899	0	0	6 966	9 075
Depozyty międzybankowe	9 901	0	0	0	116 878	128 275
Kredyty i pożyczki otrzymane	9 806 368	12 840 636	0	0	681 968	7 550
Pochodne instrumenty finansowe – pasywa	976 124	366 129	0	0	471	0
Pożyczki podporządkowane	320 006	104 003	0	0	0	87
Inne zobowiązania	16 643	12 472	0	0	18	14 993
Pozycje ze skonsolidowanego sprawozdania z całkowitych dochodów	Jednostki dominujące		Członkowie kluczowego personelu Grupy oraz jednostek dominujących		Pozostałe jednostki	
	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2013	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2013	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2014	Za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2013
Przychody odsetkowe	112 970	56 331	227	0	1 107	5 252
Koszty odsetkowe	-221 715	-232 115	-15	0	-5 106	-2 927
Przychody prowizyjne	2 294	4 893	0	0	2 011	1 923
Koszty prowizyjne	-1 223	-3 425	0	0	-723	-63
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	-36 245	98 424	0	0	-181	-40
Pozostałe przychody i koszty operacyjne	9 460	-3 902	0	0	180	244
Ogólne koszty administracyjne	-42 290	-36 351	0	0	-8 052	-4 600
Pozycje pozabilansowe	Jednostki dominujące		Członkowie kluczowego personelu Grupy oraz jednostek dominujących		Pozostałe jednostki	
	31 grudnia 2014	31 grudnia 2013	31 grudnia 2014	31 grudnia 2013	31 grudnia 2014	31 grudnia 2013
Gwarancje i akredytywy	1 243 776	995 547	0	0	20 373	24 919
Otrzymane gwarancje	196 808	0	0	0	54 461	0

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

Transakcje z Jednostką Dominującą wobec Banku obejmowały transakcje mające na celu zapewnienie finansowania działalności Grupy (głównie depozyty międzybankowe, kredyty otrzymane oraz pożyczki podporządkowane) oraz domknięcie otwartych pozycji na operacjach instrumentami pochodnymi.

W skonsolidowanym rachunku zysków i strat skutkowało to powstaniem kosztów odsetkowych, wyniku na instrumentach finansowych oraz ogólnych kosztów administracyjnych.

Pozycje pozabilansowe dotyczą, w zakresie gwarancji i akredytów, zobowiązań gwarancyjnych Jednostki Dominującej wystawionych na zlecenie banków z Grupy, natomiast w zakresie gwarancji otrzymanych dotyczą gwarancji spłaty kredytów zaciągniętych w Jednostce Dominującej lub regwarancji otrzymanych od innych banków dotyczących gwarancji wystawionych przez Jednostkę Dominującą.

Koszty rozliczeń z członkami kluczowego personelu Grupy za rok obrotowy dotyczą wynagrodzeń dla tego personelu:

Wynagrodzenie członków kluczowego personelu Grupy	31 grudnia 2014	31 grudnia 2013
Wynagrodzenie krótkoterminowe Zarządu (wynagrodzenie podstawowe)*	10 787	10 073
Wynagrodzenie krótkoterminowe Rady Nadzorczej	2 353	501
Wynagrodzenie wypłacone w związku z rozwiązaniem stosunku pracy**	1 700	341
Wynagrodzenie zmienne członków Zarządu wypłacone w danym okresie sprawozdawczym***	6 832	3 635
Koszty innych świadczeń długoterminowych dla członków kluczowego personelu Grupy	538	697
Razem	22 210	15 248

* dotyczy członków Zarządu aktywnie sprawujących funkcję

** w tym wynagrodzenie członków Zarządu za okres przypadający po zwolnieniu z aktywnego pełnienia funkcji oraz ekwiwalent za niewykorzystany urlop

*** wynagrodzenie zmienne za okres poprzedzający okres sprawozdawczy

We wrześniu 2013 roku, z tytułu kolejnej rocznej edycji programu Share Incentive Program, Prezesowi oraz Członkom Zarządu Jednostki Dominującej przyznanych zostało 19 736 sztuk akcji warunkowych („contingent shares”) Raiffeisen Bank International AG. Zarząd Grupy RBI zdecydował o zaprzestaniu emisji nowych transzy programu począwszy od 2014. Jednakże warunki aktualnie prowadzonych edycji z lat 2011-2013 pozostały niezmienione.

Ponadto, Członkowie Zarządu Jednostki Dominującej posiadają zapisy w swoich kontraktach określające zasady zakazu konkurencji w przypadku rozwiązania umowy o pracę. Okres zakazu wynosi od 3 do 12 miesięcy, liczony od momentu zakończenia okresu wypowiedzenia. Przez cały okres obowiązywania zakazu wypłacane jest wynagrodzenie równe ostatniemu wynagrodzeniu podstawowemu przed rozwiązaniem umowy. Jednostka Dominująca może, w ciągu 30 dni od rozwiązania umowy odstąpić od wymogu zakazu konkurencji.

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

42. Zdarzenia po dacie bilansowej

W związku z decyzją Szwajcarskiego Banku Centralnego (SNB) podjętą w styczniu 2015 roku, o zaprzestaniu utrzymywania stałego parytetu wymiany franka szwajcarskiego do euro (CHF/EUR), polski złoty (PLN) znacznie osłabił się w stosunku do CHF (w dniu ogłoszenia decyzji SNB o około 16-17%). Silne umocnienie się CHF w stosunku do PLN w ocenie Zarządu Jednostki Dominującej nie spowodowało przekroczenia regulacyjnych norm ryzyka (CAD, LCR, wskaźniki płynności obowiązujące na polskim rynku) pozostały one na bezpiecznym poziomie, znacznie powyżej minimalnych wymaganych poziomów. W zakresie ryzyka kredytowego nie oczekuje się wystąpienia istotnych jednorazowych odpisów z tytułu utraty wartości kredytów z tego tytułu. Natomiast, w celu ograniczenia przyszłych potencjalnych strat z tytułu ryzyka kredytowego, Jednostka Dominująca przygotowuje plan działań mających na celu wzmocnienie monitoringu jakości należności, procesów wczesnego ostrzegania i komunikowania się z klientami Jednostki Dominującej.

W tabeli poniżej zaprezentowano ekspozycje wobec klientów Jednostki Dominującej w CHF z wyszczególnieniem wartości brutto, odpisów z tytułu utraty wartości i wartości netto na 31 grudnia 2014:

	Wartość brutto	Odpis	Wartość netto
Klienci indywidualni	11 255 940	144 511	11 111 429
Klienci mikro	589 178	22 179	566 999
Duże przedsiębiorstwa	179 249	44 329	134 920
Małe i średnie przedsiębiorstwa	2 324	1	2 323
Razem	12 026 691	211 020	11 815 671

Zmiana wartości ekspozycji w CHF w Jednostce Dominującej po aprecjacji kursu (w przeliczeniu na PLN) w stosunku do stanu na koniec roku została zaprezentowana poniżej (zmiana udziału % kredytów w CHF w stosunku do wszystkich udzielonych kredytów):

Waluta	Wartość brutto PLN/CHF = 3,5447	% w łącznej wartości kredytów brutto	Wartość brutto PLN/CHF = 4,300	% w łącznej wartości kredytów brutto
PLN	14 736 869	40%	14 736 869	38%
EUR	9 050 820	25%	9 050 820	23%
CHF	12 026 692	33%	14 589 324	37%
USD	649 787	2%	649 787	2%
Inne	69 798	0%	69 798	0%
Razem	36 533 966	100%	39 096 598	100%

Wartość LTV na portfelu kredytów hipotecznych w CHF po aprecjacji kursu (względem stanu na 31 grudnia 2014 roku) w porównaniu do całego portfela kredytów hipotecznych w Jednostce Dominującej kształtowała się następująco:

Pozostałe noty objaśniające (cd.)

Waluta	31 grudnia 2014 (kurs PLN/CHF 3,5)		15 stycznia 2015 (kurs PLN/CHF 4,3)	
	Średnie LTV	Średnie ważone LTV	Średnie LTV	Średnie ważone LTV
PLN	55,9%	50,2%	55,9%	50,2%
EUR	70,0%	77,0%	70,5%	77,5%
CHF	119,2%	133,8%	144,6%	162,3%
USD	62,0%	70,7%	62,0%	70,7%
Razem	98,7%	113,4%	114,4%	136,8%

Aprecjacja kursu CHF wpłynęła na zmianę struktury całego portfela kredytów hipotecznych Jednostki Dominującej pod względem szacowanego wskaźnika DTI (Debt to income – czyli stosunku wydatków związanych z obsługą zobowiązań kredytowych do średnich dochodów netto osiąganych przez kredytobiorców). Zakładając brak zmiany dochodu klientów od momentu wnioskowania o kredyt, przy LIBOR CHF na poziomie -0,11% i kursie PLN/CHF z końca roku na poziomie 3,5, około 58% salda całego portfela kredytów hipotecznych miało wskaźnik DTI poniżej 50%. Wzrost kursu PLN/CHF do poziomu 4,2 spowodował spadek udziału kredytów z DTI poniżej 50% do 46%. Do dalszych analiz Jednostka Dominująca przyjęła założenie o wzroście wynagrodzeń indeksując wynagrodzenia o wskaźniki prezentowane przez Główny Urząd Statystyczny. Po uwzględnieniu wzrostu wynagrodzenia i przyjęciu LIBOR CHF na poziomie -0,75% udział kredytów z DTI poniżej 50% wzrasta do 77%.

Propozycje rozwiązań systemowych związanych z ryzykiem walutowym portfeli denominowanych w CHF, przedstawiane przez różne organy państwowe i nadzorcze, mogą skutkować poniesieniem przez Bank strat w przyszłych okresach.

W dniu 12 marca 2015 roku spółka celowa Compass Variety Funding Ltd. wniosła żądanie ustanowienia dodatkowego zabezpieczenia w związku z obniżeniem ratingu Raiffeisen Bank International AG w drugim programie sekurytyzacji. W związku z powyższym Raiffeisen-Leasing Polska S.A. („RLPL”) zamierza - wybierając rozwiązanie alternatywne - wcześniej zakończyć program sekurytyzacji i spłacić zobowiązania z tytułu sekurytyzacji wierzytelności leasingowych w kolejnym dniu rozliczeniowym, tj. w dniu 2 kwietnia 2015 roku. Uprzednio planowany przez RLPL termin zakończenia programu ustalony był na lipiec 2015 roku, co znalazło odzwierciedlenie w planie finansowym na 2015 rok. W efekcie powyższego RLPL przedpłaci trzy miesiące wcześniej niż pierwotnie planowano kwotę około 38 mln zł. Wcześniejsze zakończenie drugiego programu sekurytyzacji nie wpłynie negatywnie na sytuację płynnościową RLPL.

Po dniu sprawozdawczym nie wystąpiły inne zdarzenia, mające istotny wpływ na prezentowane skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Raiffeisen Bank Polska S.A.

Zarządzanie ryzykiem

43. Charakter i zakres ryzyka związanego z instrumentami finansowymi

Grupa stosuje w swojej działalności aktywne podejście do zarządzania ryzykiem polegające na jego identyfikacji, pomiarze, monitorowaniu i ograniczaniu. Grupa kieruje się zasadą, że efektywny system zarządzania i kontroli ryzyka jest oparty na trzech, dopasowanych elementach:

- strukturze organizacyjnej – obejmującej podział zadań i kompetencji, w tym wyraźne wskazania funkcji realizowanych przez poszczególne jednostki organizacyjne w procesie zarządzania ryzykiem i kontroli ryzyka,
- metodach monitoringu, pomiaru i szacowania ryzyka – stanowiących warunek prawidłowej identyfikacji przez Grupę ponoszonego ryzyka,
- działaniach skoncentrowanych na wykorzystaniu nowoczesnych technik zabezpieczania i transferu ryzyka w celu dostosowania rodzaju i profilu ryzyka podejmowanego przez Grupę do apetytu na ryzyko wyrażonego w przyjętych planach strategicznych.

Struktura organizacyjna

Podstawowym założeniem przyjętym przy konstruowaniu systemu zarządzania i kontroli ryzyka jest rozdzielenie jednostek organizacyjnych kontrolujących ryzyko od jednostek biznesowych, a więc podejmujących ryzyko, co zostało odzwierciedlone w strukturze organizacyjnej Jednostki Dominującej. Zarządzanie i kontrola ryzyka stanowi w Grupie proces, który przebiega na trzech zasadniczych poziomach:

1. Decyzji podejmowanych przez Radę Nadzorczą oraz Zarząd Jednostki Dominującej w ramach systemu komitetów ryzyka:
 - a) Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami odpowiedzialny przede wszystkim za:
 - zarządzanie aktywami i pasywami Grupy,
 - ustalanie i akceptowanie planów strategicznych w zakresie zarządzania bilansowego w kategoriach produktów i cen,
 - ocenę ryzyka odsetkowego, ryzyka płynności i finansowania, ryzyka kursowego i ryzyka adekwatności kapitałowej oraz zarządzania tymi ryzykami,
 - śledzenie środowiska zewnętrznego i pomiar wpływu na zyskowność i kapitał,
 - ustalanie parametrów portfela inwestycyjnego,
 - zarządzanie alokacją kapitału ekonomicznego.

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

- b) Komitet Sterujący ds. Ryzyka Operacyjnego odpowiedzialny za:
- zarządzanie zagadnieniami ryzyka operacyjnego w Grupie, w tym z zakresu bezpieczeństwa, w celu zmniejszenia ekspozycji na ryzyko operacyjne oraz skali strat operacyjnych,
 - promowanie zysku ekonomicznego poprzez polepszenie bezpieczeństwa i jakości procesów bankowych,
 - nadzór nad procesem planowania ciągłości funkcjonowania Grupy,
 - zapewnienie zgodności z ustawami, zasadami oraz regulacjami rządu, Banku Centralnego i innych organów nadzorczych.
- c) Komitet Sterujący ds. Ryzyka Portfela Kredytowego realizujący przede wszystkim zadania związane z:
- rozwojem i wdrażaniem polityk i strategii zarządzania ryzykiem kredytowym,
 - systematycznym monitoringiem ryzyka portfela kredytowego,
 - analizą wpływu czynników zewnętrznych na ryzyko portfela kredytowego,
 - nadzorem nad procesem kalkulacji, estymacji i walidacji parametrów ryzyka,
- d) Bankowy Komitet Kredytowy odpowiedzialny za podejmowanie decyzji kredytowych w ramach przyznanych kompetencji.
- e) Komitet Kredytów Trudnych jest częścią procesu zarządzania ekspozycjami trudnymi i jest traktowany jako organ decyzyjny w przypadku tych ekspozycji.
- f) Komitet Walidacji Modeli Ryzyka odpowiedzialny jest za zarządzanie ryzykiem modeli oraz za metodologiczne aspekty systemu zarządzania ryzykiem, realizuje on swoją funkcję poprzez nadzór nad:
- budową, rozwojem (zmianami) oraz utrzymaniem modeli wykorzystywanych w Grupie do pomiaru ryzyka,
 - procesem oceny jakości stosowanych modeli,
 - procesem estymacji parametrów oraz kalkulacji miar ryzyka,
 - systemem oceny adekwatności kapitałowej (ICAAP).
 - dbaniem o zgodność regulacyjną w obszarze procesu oceny adekwatności kapitałowej, procesów pomiaru ryzyka modeli i metodologii

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

2. Kontroli realizowanej przez Departament Zarządzania Ryzykiem, Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym Przedsiębiorstw oraz Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym Bankowości Detalicznej.
3. Operacyjnego zarządzania ryzykiem – realizowanego na poziomie poszczególnych jednostek organizacyjnych podejmujących ryzyko.

Zasady zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka wdrażane są na podstawie pisemnych strategii, polityk i zasad.

Proces zarządzania kapitałem

Głównym celem procesu zarządzania kapitałem jest stabilne utrzymanie adekwatności kapitałowej Grupy w długim okresie czasu poprzez zapewnienie właściwego procesu identyfikacji, pomiaru, monitorowania, ograniczania i raportowania ryzyka kapitałowego.

Normą nadzorczą w zakresie adekwatności kapitałowej jest łączny współczynnik kapitałowy zdefiniowany w art. 92 ust. 1 pkt c Uchwały Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 r.

Minimalny poziom łącznego współczynnika kapitałowego Jednostki Dominującej przyjęty w Planie Kapitałowym na 2014 r. był ustalony na poziomie 10% i ten poziom był przestrzegany w trakcie całego roku.

Grupa dokonuje kalkulacji wymogów kapitałowych zgodnie z wyżej wymienionym Rozporządzeniem.

Wartości wymogów kapitałowych i funduszy własnych ustalone na potrzeby wyliczania łącznego współczynnika kapitałowego prezentowały się następująco:

	Metoda obliczania wymogu	31 grudnia 2014	31 grudnia 2013
Ryzyko kredytowe i kontrahenta	Standardowa	3 021 533	3 081 749
Ryzyko rynkowe	Standardowa	65 128	40 003
Ryzyko operacyjne	Standardowa	329 532	328 310
Łączna suma wymogów kapitałowych		3 416 193	3 450 062
Wartość funduszy własnych		5 494 652	5 344 654
Łączny współczynnik kapitałowe (%)		12,87	12,39

Podstawowym źródłem funduszy własnych na pokrycie wymogów kapitałowych jest kapitał podstawowy Tier I wspomagany przez zobowiązania podporządkowane (Kapitał Tier II). Kapitał Tier I wyniósł na koniec 2014 roku 5 224 465 tys. zł (5 283 034 tys. zł na koniec 2013 roku), a kapitał Tier II wyniósł 270 187 tys. zł (61 620 tys. zł na koniec 2013 roku).

Główne zmiany wartości funduszy podstawowych, jakie miały miejsce w 2014 roku, to: zaliczenie na poczet funduszy własnych wyniku finansowego z roku 2013 oraz zakup 50% akcji w Raiffeisen-Leasing Polska S.A. Kapitał Tier II zwiększył się ze względu na zaciągnięcie zobowiązania podporządkowanego w wysokości 50 mln EUR we marcu 2014 roku oraz podniesienie kapitału akcyjnego o równowartość 30 mln EUR w listopadzie 2014 r.

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

W 2014 roku Grupa spełniała wymogi regulacyjne dotyczące łącznego współczynnika kapitałowego.

Kalkulacja kapitału ekonomicznego

Kapitał ekonomiczny jest definiowany jako kapitał mający na celu pokrycie nieoczekiwanych strat, jakie może ponieść Grupa w wyniku materializacji rodzajów ryzyka występujących lub mogących wystąpić w działalności Grupy lub otoczeniu gospodarczym. Grupa przeprowadza proces szacowania kapitału wewnętrznego i dokonuje przeglądów procesu szacowania zgodnie z Uchwałą Nr 258/2011 KNF w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem (...) oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego.

Wyniki procesu są raportowane do odpowiednich komitetów. Metodologia oceny kapitału wewnętrznego podlega corocznemu przeglądowi i aktualizacji zarówno w zakresie identyfikacji typów ryzyka jak i stosowanych metodologii. Zarząd Jednostki Dominującej i Rada Nadzorcza są informowane o wynikach przeglądu.

Kapitał ekonomiczny jest obliczany na podstawie głównych typów ryzyka, na jakie Grupa jest narażona: ryzyko kredytowe, ryzyko operacyjne, ryzyko płynności, ryzyko stopy procentowej, ryzyko kursu walutowego. Dla pozostałych zidentyfikowanych typów ryzyka, które zostały uznane za potencjalnie materialne, Grupa przeprowadza okresową ocenę poziomu ryzyka i na podstawie jej wyników podejmuje stosowne kroki mające na celu kontrolę ryzyka. Dodatkowo, na podstawie modelu wewnętrznego, dla ryzyk trudno mierzalnych kalkulowany jest bufor kapitałowy doliczany do wartości kapitału ekonomicznego.

Agregacja wyników z poszczególnych modeli oparta jest o funkcję kopuli Gaussa. Kapitał ekonomiczny jest kalkulowany jako różnica pomiędzy wartością narażoną na ryzyko (przy poziomie ufności 99,95% i okresie 1 roku) oraz posiadanymi rezerwami z tytułu ryzyk objętych kalkulacją.

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

44. Ryzyko kredytowe

Ryzyko kredytowe jest to zagrożenie poniesienia strat w wyniku niewywiązania się dłużnika ze zobowiązań wobec Jednostki Dominującej.

Celem zarządzania ryzykiem kredytowym jest zwiększenie bezpieczeństwa prowadzonej przez Grupę działalności kredytowej poprzez zapewnienie najwyższej jakości ocen ryzyka kredytowego i efektywności podejmowania decyzji kredytowych, jak również skutecznego procesu monitorowania zaangażowania kredytowego wobec indywidualnego klienta i portfela kredytowego Grupy.

W odniesieniu do indywidualnego klienta monitorowaniu podlega jego sytuacja ekonomiczno-finansowa, przebieg wykorzystania i spłaty kredytu, ustanowione zabezpieczenia oraz powiązania kapitałowo-organizacyjne klienta. Wdrażane i modyfikowane procedury w tym zakresie mają na celu identyfikację zagrożeń oraz podejmowanie działań odpowiadających zmianom ryzyka.

Monitorowanie ryzyka kredytowego na poziomie portfela obejmuje sporządzanie regularnych, okresowych analiz dotyczących portfela kredytowego Grupy, zapewniających identyfikację niekorzystnych tendencji i koncentracji oraz wykonywanie doraźnych przeglądów tego portfela związanych przede wszystkim ze zmianami w otoczeniu zewnętrznym.

Stosowane przez Grupę procedury monitorowania ryzyka kredytowego obejmują również zasady monitorowania ustanowionych zabezpieczeń. W ramach monitoringu przeprowadzane są okresowe przeglądy zabezpieczeń. Zakres i częstotliwość tych przeglądów uzależnione są od rodzaju przedmiotu zabezpieczenia i obejmują: wartość zabezpieczenia i jej zmiany w okresie od ostatniego przeglądu, prawidłowość, kompletność i ważność dokumentów związanych z ustanowionym zabezpieczeniem oraz dokumentów ubezpieczeniowych dotyczących zabezpieczeń rzeczowych (przegląd polis ubezpieczeniowych, sposobów ich opłacania, terminy ważności).

Ekspozycja na ryzyko kredytowe Grupy wynika głównie z prowadzonej działalności kredytowej oraz w mniejszym stopniu ze sprzedaży i operacji w ramach portfela handlowego, instrumentów pochodnych oraz udziału w transakcjach płatniczych i rozliczeniach papierów wartościowych na rachunek Grupy oraz na rachunek klientów Grupy.

Grupa stosuje wewnętrzne procedury pozwalające określić poziom ryzyka kredytowego wiążącego się z przyznaniem danemu klientowi kredytu lub innych usług obciążonych ryzykiem kredytowym oraz stopień akceptowalności tego ryzyka. Wdrażane i modyfikowane procedury w tym zakresie mają na celu identyfikację zagrożeń oraz podejmowanie działań odpowiadających zmianom ryzyka.

Grupa posiada jasny i przejrzysty system kompetencji kredytowych zbudowany na wielostopniowym systemie komitetów kredytowych o różnych, ściśle określonych kompetencjach. Każda osoba zaangażowana w proces podejmowania decyzji odpowiada za ryzyko i zwrot na transakcji będącej przedmiotem decyzji.

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

W celu zapewnienia niezależności ocen ryzyka kredytowego i jakości portfela Grupy wprowadzony został podział odpowiedzialności pomiędzy jednostkami biznesowymi oraz jednostkami ryzyka.

Jednostki biznesowe odpowiedzialne są za zarządzanie indywidualnymi ekspozycjami kredytowymi.

Jednostki zarządzające ryzykiem odpowiedzialne są za monitoring ryzyka całego portfela kredytowego Grupy i w ramach swoich zadań realizują między innymi następujące funkcje:

- wdrożenie strategii, polityk i procedur kredytowych,
- zapewnienie właściwego stosowania zatwierdzonych przez Grupę standardów procesu kredytowego,
- monitorowanie poziomu rezerw celowych na ryzyko kredytowe,
- zarządzanie portfelem kredytów zagrożonych.

Przed zawarciem umowy kredytowej Grupa dokonuje oceny zdolności kredytowej klienta. Ocena klienta wspierana jest przez wykorzystywane w Grupie systemy ratingowe i scoringowe. Systemy te stanowią ważny element zarządzania ryzykiem kredytowym w Grupie.

W przypadku klientów korporacyjnych zdolność kredytowa klienta jest oceniana w ramach systemu ratingowego w celu przyporządkowania klienta do jednej z kategorii ratingowych. Kategoria ratingowa ustalana jest na podstawie analizy czynników ilościowych (roczne i międzyokresowe sprawozdania finansowe), czynników jakościowych oraz informacji dodatkowych, stanowiących sygnały ostrzegawcze. Kategoria ratingowa ma wpływ na określenie standardowych kosztów ryzyka i jest ważnym parametrem w zarządzaniu portfelem kredytowym Grupy.

Grupa dokonuje również oceny ryzyka związanego z przeznaczeniem kredytu i zdolności klienta do obsługi zadłużenia, w tym przede wszystkim na podstawie generowanych przez klienta nadwyżek finansowych. Grupa udziela kredytów klientom charakteryzującym się wysoką wiarygodnością kredytową.

Ocena zdolności kredytowej klienta detalicznego dokonywana jest przy wykorzystaniu kart scoringowych. Grupa udziela kredytów klientom charakteryzującym się wysoką wiarygodnością kredytową, jednakże mając na względzie ograniczenia potencjalnej straty w sytuacji braku obsługi długu, Grupa dąży do zawierania umów zabezpieczeń, w szczególności w odniesieniu do długoterminowych umów kredytowych.

Czynności podejmowane w zakresie zabezpieczeń mają na celu należyte zabezpieczenie interesu Grupy, w tym ustanowienie zabezpieczenia dającego możliwie najwyższy poziom odzysku wierzytelności w przypadku konieczności prowadzenia działań windykacyjnych. Stąd zabezpieczenia nie różnią się pomiędzy kredytami obsługiwanymi terminowo i przeterminowanymi oraz ze stwierdzoną utratą wartości i bez utraty wartości. Polityka w zakresie prawnych zabezpieczeń określona została w przepisach wewnętrznych Grupy.

Przyjmowane przez Grupę w procesie kredytowym zabezpieczenia to:

- hipoteka na nieruchomości mieszkalnej,
- hipoteka na nieruchomości komercyjnej,

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

- zastaw rejestrowy,
- kaucja,
- blokada środków pieniężnych na rachunkach bankowych,
- gwarancja bankowa,
- gwarancja BGK,
- gwarancja Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego,
- gwarancja korporacyjna,
- poręczenie,
- przewłaszczenie na zabezpieczenie,
- cesja wierzytelności,
- weksel,
- ubezpieczenie kredytu,
- pełnomocnictwo do dysponowania rachunkiem bankowym.

Zdyskontowana wartość odzysków z zabezpieczeń przyjęta w indywidualnym modelu kalkulacji rezerw na utratę wartości wynosi na 31 grudnia 2014: 957 688 tys. zł (na 31 grudnia 2013: 1 038 824 tys. zł).

Grupa sprawuje ścisłą kontrolę nad otwartymi pozycjami instrumentów pochodnych netto, tzn. różnicą pomiędzy kontraktami kupna i sprzedaży, zarówno pod względem kwoty, jak i okresu obowiązywania. W dowolnym momencie kwota podlegająca ryzyku kredytowemu ogranicza się do bieżącej wartości godziwej instrumentów, których wycena jest dodatnia (tzn. aktywów), co w odniesieniu do instrumentów pochodnych stanowi jedynie niewielki ułamek wartości umowy lub wartości nominalnych wykorzystywanych do wyrażania wolumenu istniejących instrumentów.

Poziomem ekspozycji na ryzyko kredytowe z tytułu instrumentów pochodnych zarządza się w ramach ogólnych limitów kredytowych dla klientów łącznie z potencjalną ekspozycją na ryzyko wynikające ze zmian na rynku.

Stosowane przez Grupę techniki wyceny instrumentów pochodnych oparte są zazwyczaj o maksymalne wykorzystanie danych wsadowych pochodzących z aktywnego rynku, takich jak: stopy procentowe, kursy walutowe oraz zmienności implikowane.

W przypadku braku odpowiednich danych wsadowych pochodzących z aktywnego rynku Grupa wykorzystuje zazwyczaj w technikach wyceny własne szacunki parametrów niezbędnych do wyceny opierając je o najlepszą wiedzę i doświadczenie.

Głównym celem zobowiązania warunkowego o charakterze kredytowym jest zapewnienie dostępności środków dla klientów zgodnie z zapotrzebowaniem. Zobowiązania te dotyczą niewykorzystanej części udzielonych kredytów, gwarancji i akredytyw.

W zakresie ryzyka kredytowego z tytułu zobowiązań do udzielenia kredytu Grupa narażona jest potencjalnie na straty w wysokości równej całej kwocie niewykorzystanych zobowiązań do udzielenia kredytów.

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Prawdopodobna wysokość straty jest jednak niższa od całej kwoty niewykorzystanych zobowiązań do udzielenia kredytów, ponieważ większość z tych zobowiązań uzależniona jest od spełnienia przez klientów określonych standardów kredytowych. Grupa monitoruje okresy obowiązywania zobowiązań do udzielenia kredytów, ponieważ w przypadku dłuższych okresów ryzyko kredytowe jest zazwyczaj większe.

Gwarancje i akredytywy stanowiące nieodwołalne zapewnienia, że Grupa spłaci zobowiązania klienta wobec osób trzecich, jeżeli klient nie będzie w stanie ich spłacić, są związane z takim samym ryzykiem, jak kredyty.

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Stan na 31 grudnia 2014	Aktywa finansowe prezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej							
Maksymalna ekspozycja według klas, wraz z przypisanymi im typami instrumentów	Należności od banków	Kasa i środki w Banku Centralnym	Przeznaczone do obrotu	Pochodne	Inwestycyjne papiery wartościowe	Kredyty i pożyczki	Pozostałe	Razem
Kasa i środki pieniężne	0	1 757 367	0	0	0	0	0	1 757 367
Ekspozycje wobec rządów i banków centralnych	0	926 508	196 511	0	12 135 652	0	0	13 258 671
Środki w Banku Centralnym	0	926 508	0	0	0	0	0	926 508
Obligacje i bony skarbowe	0	0	196 511	0	2 436 191	0	0	2 632 702
Bony NBP	0	0	0	0	9 699 462	0	0	9 699 462
Ekspozycje wobec banków	654 891	0	69 411	708 833	0	0	0	1 433 135
Środki na rachunkach bieżących, depozyty zabezpieczające i lokaty w innych bankach	626 361	0	0	0	0	0	0	626 361
Kredyty i pożyczki udzielone bankom	28 530	0	0	0	0	0	0	28 530
Pochodne instrumenty finansowe	0	0	0	708 833	0	0	0	708 833
Obligacje korporacyjne	0	0	47 069	0	0	0	0	47 069
Listy zastawne	0	0	22 343	0	0	0	0	22 343
Ekspozycje wobec klientów	0	0	95 700	191 879	393 457	39 819 298	0	40 500 334
Kredyty i pożyczki udzielone klientom indywidualnym	0	0	0	0	0	18 133 192	0	18 133 192
Kredyty i pożyczki udzielone klientom mikro	0	0	0	0	0	4 960 867	0	4 960 867
Kredyty i pożyczki udzielone dużym przedsiębiorstwom	0	0	0	0	0	15 008 524	0	15 008 524
Kredyty i pożyczki udzielone małym i średnim przedsiębiorstwom	0	0	0	0	0	1 687 071	0	1 687 071
Kredyty i pożyczki udzielone podmiotom sektora publicznego	0	0	0	0	0	29 644	0	29 644
Udziały kapitałowe - inwestycyjne	0	0	0	0	42 104	0	0	42 104
Pochodne instrumenty finansowe	0	0	0	191 879	0	0	0	191 879
Obligacje korporacyjne	0	0	31 893	0	351 353	0	0	383 246
Obligacje zamienne na akcje	0	0	63 808	0	0	0	0	63 808
Pozostałe aktywa finansowe	0	0	0	0	0	0	134 464	134 464
Razem	654 891	2 683 875	361 623	900 712	12 529 109	39 819 298	134 464	57 083 972

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Stan na 31 grudnia 2013		Aktywa finansowe prezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej							
Maksymalna ekspozycja według klas, wraz z przypisanymi im typami instrumentów	Należności od banków	Kasa i środki w Banku Centralnym	Przeznaczone do obrotu	Pochodne	Inwestycyjne papiery wartościowe	Kredyty i pożyczki	Pozostałe	Razem	
Kasa i środki pieniężne	0	1 249 206	0	0	0	0	0	0	1 249 206
Ekspozycje wobec rządów i banków centralnych	0	1 172 845	8 702 811	0	1 438 473	0	0	0	11 314 129
Środki w Banku Centralnym	0	1 172 845	0	0	0	0	0	0	1 172 845
Obligacje i bony skarbowe	0	0	243 986	0	1 248 498	0	0	0	1 492 484
Bony NBP	0	0	8 458 825	0	189 975	0	0	0	8 648 800
Ekspozycje wobec banków	367 637	0	0	418 723	0	0	0	0	786 360
Środki na rachunkach bieżących, depozyty zabezpieczające i lokaty w innych bankach	325 657	0	0	0	0	0	0	0	325 657
Kredyty i pożyczki udzielone bankom	41 980	0	0	0	0	0	0	0	41 980
Pochodne instrumenty finansowe	0	0	0	418 723	0	0	0	0	418 723
Ekspozycje wobec klientów	0	0	67 995	115 506	363 937	37 576 928	0	0	38 124 366
Kredyty i pożyczki udzielone klientom indywidualnym	0	0	0	0	0	18 600 639	0	0	18 600 639
Kredyty i pożyczki udzielone klientom mikro	0	0	0	0	0	4 839 139	0	0	4 839 139
Kredyty i pożyczki udzielone dużym przedsiębiorstwom	0	0	0	0	0	12 834 382	0	0	12 834 382
Kredyty i pożyczki udzielone małym i średnim przedsiębiorstwom	0	0	0	0	0	1 340 308	0	0	1 340 308
Kredyty i pożyczki udzielone podmiotom sektora publicznego	0	0	0	0	0	39 522	0	0	39 522
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	0	0	0	0	69 768	0	0	0	69 768
Pochodne instrumenty finansowe	0	0	0	115 506	0	0	0	0	115 506
Obligacje korporacyjne	0	0	0	0	294 169	0	0	0	294 169
Obligacje zamienne na akcje	0	0	67 995	0	0	0	0	0	67 995
Pozostałe aktywa finansowe	0	0	0	0	0	0	177 330	0	177 330
Razem	367 637	2 422 051	8 770 806	534 229	1 802 410	37 576 928	177 330	0	51 651 391

Maksymalne narażenie na ryzyko kredytowe dla instrumentów pozabilansowych wyniosło:		31 grudnia 2014	31 grudnia 2013
Gwarancje		2 021 907	1 776 498
Zobowiązania pozabilansowe o charakterze finansowym		4 478 751	4 271 068
Razem		6 500 658	6 047 566

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Okresowej analizie pod kątem utraty wartości (indywidualnie bądź grupowo) podlegają wszystkie kategorie aktywów finansowych prezentowanych w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Na potrzeby ujawnień są klasyfikowane do jednej z trzech kategorii: należności nieprzeterminowanych bez rozpoznanej utraty wartości, należności przeterminowanych bez rozpoznanej utraty wartości oraz należności z rozpoznaną utratą wartości. Podział tych aktywów według ich wartości brutto, z podziałem na poszczególne sektory klientów, prezentuje poniższa tabela:

31 grudnia 2014	Wartość ekspozycji			Wartość zabezpieczeń pomniejszających maksymalną ekspozycję na ryzyko kredytowe
	Analizowanych indywidualnie	Analizowanych grupowo	Razem	
Należności nieprzeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości	132 731	37 453 790	37 586 521	18 198 014
Bank Centralny i inne banki	0	1 581 701	1 581 701	16 123
Klienci indywidualni	0	16 202 556	16 202 556	9 033 075
Klienci mikro	0	3 901 741	3 901 741	3 110 128
Duże przedsiębiorstwa	0	14 146 189	14 146 189	5 216 058
Małe i średnie przedsiębiorstwa	0	1 597 564	1 597 564	822 630
Sektor publiczny	0	24 039	24 039	0
Pozostałe aktywa finansowe	132 731	0	132 731	0
Należności przeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości	1 683	2 671 124	2 672 807	1 546 999
Klienci indywidualni	0	1 664 269	1 664 269	786 940
Klienci mikro	0	700 696	700 696	514 947
Duże przedsiębiorstwa	0	230 765	230 765	199 888
Małe i średnie przedsiębiorstwa	0	69 654	69 654	45 224
Sektor publiczny	0	5 740	5 740	0
Pozostałe aktywa finansowe	1 683	0	1 683	0
Należności z rozpoznaną utratą wartości	1 891 376	1 484 417	3 375 793	1 445 774
Klienci indywidualni	36 398	855 776	892 174	326 894
Klienci mikro	197 413	628 641	826 054	405 214
Duże przedsiębiorstwa	1 542 215	0	1 542 215	683 796
Małe i średnie przedsiębiorstwa	111 663	0	111 663	29 870
Pozostałe aktywa finansowe	3 687	0	3 687	0
Razem aktywa finansowe brutto	2 025 790	41 609 331	43 635 121	21 190 787
Odpis z tytułu utraty wartości należności od Banku Centralnego i innych banków	0	302	302	0
Odpis z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek	1 073 494	1 022 527	2 096 021	0
Odpis z tytułu utraty wartości pozostałych aktywów finansowych	3 637	0	3 637	0
Razem aktywa finansowe netto	948 659	40 586 502	41 535 161	21 190 787

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

31 grudnia 2013	Wartość ekspozycji			Wartość zabezpieczeń pomniejszających maksymalną ekspozycję na ryzyko kredytowe
	Analizowanych indywidualnie	Analizowanych grupowo	Razem	
Należności nieprzeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości	177 330	35 368 766	35 546 096	25 104 485
Bank Centralny i inne banki	0	1 540 687	1 540 687	15 812
Klienci indywidualni	0	16 867 231	16 867 231	15 699 017
Klienci mikro	0	3 731 492	3 731 492	3 671 211
Duże przedsiębiorstwa	0	11 957 154	11 957 154	5 026 365
Małe i średnie przedsiębiorstwa	0	1 232 547	1 232 547	692 080
Sektor publiczny	0	39 655	39 655	0
Pozostałe aktywa finansowe	177 330	0	177 330	0
Należności przeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości	0	2 732 957	2 732 957	2 228 004
Klienci indywidualni	0	1 500 830	1 500 830	1 199 677
Klienci mikro	0	822 261	822 261	765 423
Duże przedsiębiorstwa	0	315 739	315 739	186 772
Małe i średnie przedsiębiorstwa	0	94 127	94 127	76 132
Należności z rozpoznaną utratą wartości	1 659 907	2 373 437	4 033 344	1 739 349
Klienci indywidualni	17 532	1 525 314	1 542 846	536 319
Klienci mikro	147 553	843 660	991 213	596 574
Duże przedsiębiorstwa	1 386 713	0	1 386 713	583 635
Małe i średnie przedsiębiorstwa	100 193	4 463	104 656	22 821
Pozostałe aktywa finansowe	7 916	0	7 916	0
Razem aktywa finansowe brutto	1 837 237	40 475 160	42 312 397	29 071 838
Odpis z tytułu utraty wartości należności od Banku Centralnego i innych banków	0	205	205	0
Odpis z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek	966 548	1 965 926	2 932 474	0
Odpis z tytułu utraty wartości pozostałych aktywów finansowych	7 916	0	7 916	0
Razem aktywa finansowe netto	862 773	38 509 029	39 371 802	29 071 838

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Analizę wiekową aktywów przeterminowanych bez rozpoznanej utraty wartości prezentuje poniższe zestawienie:

Stan na 31 grudnia 2014	Okres przeterminowania					Razem
	Poniżej 30 dni	Powyżej 30 dni poniżej 90 dni	Powyżej 90 dni poniżej 180 dni	Powyżej 180 dni poniżej 1 roku	Powyżej 1 roku	
Należności przeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości						
Kredyty i pożyczki brutto – przeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości	2 059 216	493 577	18 957	21 687	77 687	2 671 124
Klienci indywidualni	1 364 497	294 940	2 963	1 800	69	1 664 269
Klienci mikro	516 433	184 186	7	35	35	700 696
Duże przedsiębiorstwa	121 944	2 488	14 507	19 091	72 735	230 765
Małe i średnie przedsiębiorstwa	56 342	6 223	1 480	761	4 848	69 654
Sektor publiczny	0	5 740	0	0	0	5 740
Pozostałe aktywa finansowe brutto – przeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości	1 660	23	0	0	0	1 683
Razem	2 060 876	493 600	18 957	21 687	77 687	2 672 807

Stan na 31 grudnia 2013	Okres przeterminowania					Razem
	Poniżej 30 dni	Powyżej 30 dni poniżej 90 dni	Powyżej 90 dni poniżej 180 dni	Powyżej 180 dni poniżej 1 roku	Powyżej 1 roku	
Należności przeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości						
Kredyty i pożyczki brutto – przeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości	2 006 158	583 355	8 485	95 099	39 860	2 732 957
Klienci indywidualni	1 182 357	308 403	741	72	9 257	1 500 830
Klienci mikro	580 063	237 332	2 657	1 605	604	822 261
Duże przedsiębiorstwa	175 752	22 285	3 343	90 323	24 036	315 739
Małe i średnie przedsiębiorstwa	67 986	15 335	1 744	3 099	5 963	94 127
Razem	2 006 158	583 355	8 485	95 099	39 860	2 732 957

W tabeli poniżej zaprezentowano jakość kredytową należności nieprzeterminowanych bez rozpoznanej utraty wartości od Banku Centralnego, innych banków i klientów Grupy, ustaloną na podstawie wewnętrznych modeli ratingowych Grupy.

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Stan na 31 grudnia 2014									Łączna kwota ekspozycji
Jakość kredytowa aktywów finansowych nieprzeterminowanych bez rozpoznanej utraty wartości	Ekspozycje								
	wobec rządów i banków centralnych	wobec banków	wobec klientów indywidualnych	wobec klientów mikro	wobec dużych przedsiębiorstw	wobec małych i średnich przedsiębiorstw	wobec sektora publicznego	pozostałe aktywa	
Ekspozycje klasyfikowane według wewnętrznych ratingów stosowanych przez Grupę									
Bardzo dobra	926 508	573 313	15 368 609	3 043 971	6 662 418	546 186	15 789	635	27 137 429
Dobra	0	21 220	280 698	564 707	4 254 994	479 884	8 250	0	5 609 753
Średnia	0	3 090	0	2 517	2 741 096	510 561	0	0	3 257 264
Zła	0	0	29 337	169 576	342 331	51 085	0	0	592 329
Bardzo zła	0	0	0	0	5 923	1 930	0	0	7 854
Razem ekspozycje klasyfikowane według wewnętrznych ratingów stosowanych przez Grupę	926 508	597 623	15 678 644	3 780 772	14 006 762	1 589 647	24 039	635	36 604 629
Ekspozycje bez ratingu	0	57 570	523 912	120 970	139 427	7 917	0	132 096	981 892
Razem	926 508	655 193	16 202 556	3 901 741	14 146 189	1 597 564	24 039	132 731	37 586 521
Stan na 31 grudnia 2013									Łączna kwota ekspozycji
Jakość kredytowa aktywów finansowych nieprzeterminowanych bez rozpoznanej utraty wartości	Ekspozycje								
	wobec rządów i banków centralnych	wobec banków	wobec klientów indywidualnych	wobec klientów mikro	wobec dużych przedsiębiorstw	wobec małych i średnich przedsiębiorstw	wobec sektora publicznego	pozostałe aktywa	
Ekspozycje klasyfikowane według wewnętrznych ratingów stosowanych przez Grupę									
Bardzo dobra	1 172 845	349 921	13 649 937	0	5 345 458	363 953	19 509	7 016	20 908 639
Dobra	0	569	166 031	5	3 396 733	453 783	20 146	694	4 037 961
Średnia	0	16 186	0	61	2 586 653	358 834	0	0	2 961 734
Zła	0	0	25 917	8	404 255	36 435	0	0	466 615
Bardzo zła	0	0	0	0	95 586	3 225	0	0	98 811
Razem ekspozycje klasyfikowane według wewnętrznych ratingów stosowanych przez Grupę	1 172 845	366 676	13 841 885	74	11 828 685	1 216 230	39 655	7 710	28 473 760
Ekspozycje bez ratingu	0	1 166	3 025 346	3 731 418	128 469	16 317	0	169 620	7 072 336
Razem	1 172 845	367 842	16 867 231	3 731 492	11 957 154	1 232 547	39 655	177 330	35 546 096

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

W tabeli poniżej zaprezentowano jakość kredytową aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu, pochodnych instrumentów finansowych oraz inwestycyjnych papierów wartościowych, ustaloną na podstawie wewnętrznych modeli ratingowych Grupy:

Stan na 31 grudnia 2014	Ekspozycje							Łączna kwota ekspozycji
	wobec rządów i banków centralnych	wobec banków	wobec klientów indywidualnych	wobec klientów mikro	wobec dużych przedsiębiorstw	wobec małych i średnich przedsiębiorstw	wobec sektora publicznego	
	Ekspozycje klasyfikowane według wewnętrznych ratingów stosowanych przez Grupę							
Bardzo dobra	12 332 163	735 392	0	0	171 985	3 275	0	13 242 815
Dobra	0	25 389	0	0	416 301	1 608	0	443 298
Średnia	0	574	0	0	79 384	282	0	80 239
Zła	0	0	0	0	7 182	60	0	7 242
Bardzo zła	0	0	0	0	0	25	0	25
Razem ekspozycje klasyfikowane według wewnętrznych ratingów stosowanych przez Grupę	12 332 163	761 355	0	0	674 851	5 250	0	13 773 620
Ekspozycje bez ratingu	0	16 287	289	117	503	628	0	17 824
Razem	12 332 163	777 642	289	117	675 354	5 878	0	13 791 443

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Stan na 31 grudnia 2013	Ekspozycje							Łączna kwota ekspozycji
	wobec rządów i banków centralny ch	wobec banków	wobec klientów indywidualny ch	wobec klientów mikro	wobec duż ych przedsiębiorstw	wobec małych i średnich przedsiębiorstw	wobec sektora publicznego	
	Ekspozycje klasyfikowane według wewnętrznych ratingów stosowanych przez Grupę							
Bardzo dobra	10 141 284	414 220	0	0	272 626	948	0	10 829 078
Dobra	0	53	0	0	333 088	529	0	333 670
Średnia	0	532	0	0	36 020	233	0	36 785
Zła	0	0	0	0	4 583	0	0	4 583
Bardzo zła	0	0	0	0	9 789	42	0	9 831
Razem ekspozycje klasyfikowane według wewnętrznych ratingów stosowanych przez Grupę	10 141 284	414 805	0	0	656 106	1 752	0	11 213 947
Ekspozycje bez ratingu	0	2 652	389	32	2	52	1 742	4 868
Razem	10 141 284	417 457	389	32	656 108	1 804	1 742	11 218 815

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Poniższa tabela prezentuje informację na temat koncentracji ryzyka kredytowego w poszczególnych branżach gospodarki.

Łączna kwota ekspozycji brutto wg głównych branż gospodarki												
31 grudnia 2014	Ekspozycje								Łączna kwota ekspozycji	w tym:		
Nazwa branży	wobec rządów i banków centralnych	wobec instytucji finansowych	z tytułu kredytowania specjalistycznego	wobec małych i średnich przedsiębiorstw	pozostałe wobec przedsiębiorców i sektora publicznego	detaliczne zabezpieczone na nieruchomościach	detaliczne odnawialne	pozostałe detaliczne		Ekspozycje kapitałowe	Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	Salda odpisów
Rolnictwo, leśnictwo i rybactwo	-	-	-	17 127	94 062	6 709	2 548	229 121	349 566	-	27 156	21 857
Górnictwo i wydobywanie	-	-	-	7 218	11 621	865	4	15 320	35 029	-	3 289	2 288
Przetwórstwo przemysłowe	-	-	9 597	481 561	3 706 858	4 015	614	365 439	4 568 084	-	304 136	209 616
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i powietrze do układów klimatyzacyjnych	-	-	558 643	3 431	192 094	284 271	68 215	55 268	1 161 922	-	270 836	107 690
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	-	-	-	26 442	24 669	378	96	19 230	70 814	-	3 089	2 886
Budownictwo	-	-	201 448	91 636	700 871	125 996	34 550	268 478	1 422 979	26 017	354 798	276 101
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych i motocykli	-	780	25	669 136	3 197 165	697 172	167 031	679 574	5 410 884	-	654 395	380 232
Transport i gospodarka magazynowa	-	-	-	296 349	534 325	171 798	12 233	474 104	1 488 809	-	149 656	69 742
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	-	-	20 263	8 644	57 341	99 688	41 916	79 806	307 659	-	72 641	39 512
Informacja i komunikacja	-	620 897	-	14 823	2 127 666	14 803	2 954	87 430	2 868 573	2	14 546	10 471
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	926 508	29 295	75 881	1 938	47 226	213 148	45 294	81 088	1 420 380	16 085	150 114	72 106
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	-	-	3 147 840	35 651	650 594	6 742	389	62 462	3 903 678	-	365 295	202 725
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	-	-	-	29 749	235 640	28 621	3 433	267 449	564 893	-	38 898	28 100
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	-	-	4 719	34 317	218 656	106 425	7 337	102 844	474 300	-	15 542	12 266

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Łączna kwota ekspozycji brutto wg głównych branż gospodarki

31 grudnia 2014	Ekspozycje								Łączna kwota ekspozycji	w tym:		
Nazwa branży	wobec rządów i banków centralnych	wobec instytucji finansowych	z tytułu kredytowania specjalistycznego	wobec małych i średnich przedsiębiorstw	pozostałe wobec przedsiębiorców i sektora publicznego	detaliczne zabezpieczone na nieruchomościach	detaliczne odnawialne	pozostałe detaliczne		Ekspozycje kapitałowe	Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	Salda odpisów
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	-	-	-	669	320	56 829	8 603	8 667	75 087	-	13 964	6 836
Edukacja	-	-	-	3 145	18 840	461	14	26 472	48 932	-	1 564	1 380
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	-	-	28 038	32 445	41 517	501	5	240 161	342 666	-	16 564	14 768
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	-	-	-	9 831	22 632	-	-	19 512	51 976	-	4 334	3 263
Pozostała działalność usługowa	-	-	13 517	14 454	17 350	-	-	109 361	154 682	-	3 131	4 008
Gospodarstwa domowe	-	-	-	-	-	16 550 991	465 332	1 759 785	18 776 108	-	908 158	630 474
Razem	926 508	650 972	4 059 971	1 778 567	11 899 446	18 369 413	860 569	4 951 572	43 497 020	42 104	3 372 106	2 096 323

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Łączna kwota ekspozycji brutto wg głównych branż gospodarki												
31 grudnia 2013	Ekspozycje								Łączna kwota ekspozycji	w tym:		
Nazwa branży	wobec rządów i banków centralnych	wobec instytucji finansowych	z tytułu kredytowania specjalistycznego	wobec małych i średnich przedsiębiorstw	pozostałe wobec przedsiębiorców i sektora publicznego	detaliczne zabezpieczone na nieruchomościach	detaliczne odnawialne	pozostałe detaliczne		Ekspozycje kapitałowe	Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	Salda odpisów
Rolnictwo, leśnictwo i rybactwo	0	0	0	14 745	67 191	2 669	2 675	185 807	273 087	0	19 721	18 387
Górnictwo i wydobywanie	0	0	0	7 923	7 181	0	56	13 079	28 239	0	5 522	3 316
Przetwórstwo przemysłowe	0	0	107 846	709 597	3 333 218	635	526	318 195	4 470 017	0	404 310	218 004
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0	574 927	11 886	188 016	44 689	65 055	30 830	915 403	0	91 128	72 225
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	0	0	0	22 742	30 784	100	51	19 215	72 892	0	2 976	2 302
Budownictwo	0	0	366 407	286 670	588 360	17 242	36 346	231 213	1 526 238	26 017	450 102	322 955
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych i motocykli	0	0	51 920	1 450 654	2 954 225	91 487	171 223	534 811	5 254 320	0	658 815	480 887
Transport i gospodarka magazynowa	0	0	0	352 095	475 360	11 404	8 515	433 762	1 281 136	0	131 082	80 953
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami	0	0	71 049	199 973	43 788	11 428	38 334	55 624	420 196	0	80 509	49 399
Informacja i komunikacja	0	0	0	42 519	1 074 918	1 511	2 312	66 578	1 187 838	2	15 520	13 650
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	1 172 845	367 842	39 892	30 381	284 431	34 841	41 612	53 132	2 024 976	43 749	94 058	48 891
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	0	0	2 828 088	66 216	572 112	0	146	46 949	3 513 511	0	389 219	209 867
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	0	0	0	128 676	201 905	853	2 478	221 819	555 731	0	39 059	26 668
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	0	0	13 118	57 217	160 904	16 690	6 249	68 318	322 496	0	19 956	14 766

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Łączna kwota ekspozycji brutto wg głównych branż gospodarki												
31 grudnia 2013	Ekspozycje								Łączna kwota ekspozycji	w tym:		
Nazwa branży	wobec rządów i banków centralnych	wobec instytucji finansowych	z tytułu kredytowania specjalistycznego	wobec małych i średnich przedsiębiorstw	pozostałe wobec przedsiębiorców i sektora publicznego	detaliczne zabezpieczone na nieruchomościach	detaliczne odnawialne	pozostałe detaliczne		Ekspozycje kapitałowe	Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	Salda odpisów
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	0	0	0	18 324	722	5 042	7 158	3 514	34 760	0	6 680	4 571
Edukacja	0	0	0	47 755	18 038	455	7	23 432	89 687	0	12 536	8 549
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	0	0	0	129 758	45 223	0	0	212 894	387 875	0	22 892	16 579
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	0	0	0	31 477	19 175	0	0	15 738	66 390	0	9 316	6 712
Pozostała działalność usługowa	0	0	0	120 182	14 405	0	0	68 075	202 662	0	26 968	22 714
Gospodarstwa domowe	0	0	0	0	0	16 176 639	1 109 832	2 213 226	19 499 697	0	1 545 058	1 311 284
Razem	1 172 845	367 842	4 053 247	3 728 790	10 079 956	16 415 685	1 492 575	4 816 211	42 127 151	69 768	4 025 427	2 932 679

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Praktyki „forbearance”

W nawiązaniu do dokumentu 2012/853 wydanego przez Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych (ESMA) oraz instrukcji wydanych przez Europejski Urząd Nadzoru Bankowego w zakresie ujawnień dotyczących ekspozycji forborne Grupa wdrożyła proces klasyfikacji tego rodzaju ekspozycji.

Ekspozycje oznaczona jako forborne to są umowy kredytowe, w odniesieniu do których nastąpiła ugoda z dłużnikiem, który doświadcza lub wkrótce zacznie doświadczać trudności z wywiązywaniem się ze swoich zobowiązań finansowych. Przy czym ugoda dotyczy jednego z poniższych działań:

- zmiany dotychczasowych warunków umowy, z których – jak się uznaje – dłużnik nie może się wywiązać z powodu trudności finansowych („dług zagrożony”), prowadzących do niedostatecznej zdolności do obsługi długu, a która to zmiana nie miałaby miejsca, jeżeli dłużnik nie doświadczałby trudności finansowych;
- całkowitego lub częściowego refinansowania zagrożonej umowy dłużnej, które nie miałoby miejsca, gdyby dłużnik nie doświadczał trudności finansowych.

Ekspozycje przestają być wykazywane jako ekspozycje forborne, jeżeli spełnione są wszystkie poniższe warunki:

- umowę uznaje się za niezagrożoną, w tym w przypadku gdy została ona usunięta z kategorii umów zagrożonych po dokonaniu analizy sytuacji finansowej dłużnika, która wykazała, że umowa ta nie spełnia już warunków uznania jej za zagrożoną;
- od daty uznania ekspozycji wstrzymanej za niezagrożoną upłynął co najmniej dwuletni okres warunkowy;
- przez co najmniej połowę okresu warunkowego dokonywane były regularne płatności w wyższej niż nieznaczną łącznej kwocie z tytułu odsetek lub kwoty głównej;
- na koniec okresu warunkowego żadna z ekspozycji wobec dłużnika nie była przeterminowana o ponad 30 dni.

W przypadku, gdy ugoda skutkuje istotną zmianą warunków lub oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych, względem warunków rynkowych lub oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych z istniejącego aktywa finansowego, istniejące aktywo finansowe jest wyłączone z bilansu, a nowe aktywo finansowe jest ujmowane w bilansie, na dzień początkowego ujęcia, w wartości pomniejszonej o zaktualizowany odpis na utratę wartości z tytułu ryzyka kredytowego właściwy dla nowego aktywa. Różnica pomiędzy kwotami odpisów na ryzyko kredytowe odnoszona jest na rachunek zysków i strat. Ujęcie takie jest niezależne od zmiany lub braku zmiany formy prawnej transakcji i opiera się na jej treści ekonomicznej.

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

W odniesieniu do ekspozycji niedetalicznych zawarcie umowy forbearance, zamieniającej warunki umowne z uwagi na trudności finansowe dłużnika stanowi jedną z przesłanek do przeprowadzenia testu indywidualnej utraty wartości i skutkuje koniecznością przeprowadzenia analizy pod kątem utworzenia odpisów aktualizujących wartość ekspozycji z tytułu utraty wartości. Ekspozycje detaliczne oznakowane jako forborne, dla których rozpoznano przesłankę utraty wartości objęte są kolektywnym modelem utraty wartości.

Ekspozycje detaliczne oznakowane jako forborne, dla których nie jest rozpoznana przesłanka utraty wartości, objęte są modelem IBNR. Szczegóły kalkulacji utraty wartości ekspozycji kredytowych zostały zaprezentowane w nocie 2.9 do sprawozdania finansowego.

Poniższa tabela przedstawia wartość ekspozycji „forborne” według stanu na 31 grudnia 2014 r:

Wartość ekspozycji "forborne"				
31 grudnia 2014	Wartość brutto	Odpis	Wartość netto	Wartość zabezpieczeń otrzymanych
Ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości	1 398 400	40 569	1 357 831	849 590
Nieprzeterminowane	1 093 096	18 590	1 074 505	673 203
Klienci indywidualni	144 189	2 653	141 536	57 477
Klienci mikro	142 462	2 335	140 126	79 047
Duże przedsiębiorstwa	793 019	13 074	779 945	528 287
Małe i średnie przedsiębiorstwa	13 426	528	12 898	8 391
Przeterminowane	305 304	21 978	283 326	176 387
Klienci indywidualni	147 883	9 813	138 070	62 319
Klienci mikro	86 811	7 615	79 195	45 396
Duże przedsiębiorstwa	66 041	4 304	61 737	65 366
Małe i średnie przedsiębiorstwa	4 569	246	4 323	3 307
Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	1 110 493	518 452	592 042	428 438
Analizowane grupowo	257 814	119 382	138 432	132 176
Klienci indywidualni	120 934	65 795	55 139	51 515
Klienci mikro	134 532	53 137	81 395	78 842
Duże przedsiębiorstwa	2 348	451	1 897	1 820
Analizowane indywidualnie	852 679	399 069	453 610	296 261
Klienci indywidualni	14 040	4 468	9 573	0
Klienci mikro	19 180	13 505	5 675	944
Duże przedsiębiorstwa	794 074	363 533	430 541	290 666
Małe i średnie przedsiębiorstwa	25 385	17 563	7 821	4 652

W kategorii Ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości zaprezentowano kredyty z rozpoznaną przesłanką utraty wartości w wysokości: wartość brutto 275 381 tys. zł, odpis z tytułu utraty wartości 12 205 tys. zł.

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Poniższa tabela przedstawia udział ekspozycji „forborne” w portfelu kredytowym według stanu na 31 grudnia 2014 r:

Wartość netto ekspozycji				
31 grudnia 2014	Forborne	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	Udział %	Forborne w okresie warunkowym*
Klienci indywidualni	344 318	18 133 192	2%	146 504
Klienci mikro	306 391	4 960 867	6%	90 390
Duże przedsiębiorstwa	1 274 120	15 008 524	8%	643 634
Małe i średnie przedsiębiorstwa	25 043	1 687 071	1%	8 705
Sektor publiczny	0	29 644	0%	0
Razem	1 949 873	39 819 298	5%	889 232

* Do klasy "Okres warunkowy" Grupa klasyfikuje ekspozycje, dla których w przeszłości zastosowano udogodnienia, a które obecnie znajdują się w okresie obserwacji przed pełnym uzdrowieniem

Poniższa tabela przedstawia terminy przeterminowania dla wartości ekspozycji „forborne” według stanu na 31 grudnia 2014 r:

Wartość brutto ekspozycji "forborne"	Okres przeterminowania						Razem
	Nieprzeterminowane	Poniżej 1 m-ca	Powyżej 1 m-ca poniżej 3 m-cy	Powyżej 3 m-cy poniżej 6 m-cy	Powyżej 6 m-cy poniżej 12 m-cy	Powyżej 1 roku	
Stan na 31 grudnia 2014							
Ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości	1 093 095	143 878	90 615	5 500	4 549	60 763	1 398 400
Klienci indywidualni	144 189	95 782	50 290	1 664	147	0	292 072
Klienci mikro	142 461	46 771	40 040	0	0	0	229 272
Duże przedsiębiorstwa	793 019	74	1	3 107	4 212	58 647	859 060
Małe i średnie przedsiębiorstwa	13 426	1 250	284	729	189	2 116	17 996
Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	390 879	25 041	60 824	56 943	52 345	524 461	1 110 493
Klienci indywidualni	7 314	9 502	17 625	23 825	3 763	72 945	134 974
Klienci mikro	10 103	13 016	11 461	11 283	11 014	96 835	153 712
Duże przedsiębiorstwa	362 345	2 096	31 575	19 694	35 563	345 149	796 422
Małe i średnie przedsiębiorstwa	11 117	427	164	2 141	2 004	9 532	25 385

Limity Koncentracji

W celu kontroli ryzyka portfela kredytowego w zakresie oczekiwanych i nieoczekiwanych strat (kapitału i poziomu odpisów z tytułu utraty wartości), Grupa określa limity koncentracji ryzyka kredytowego dla potrzeb kontroli wewnętrznej i zarządza ekspozycją na ryzyko w ramach tych limitów poprzez regularny system monitorowania.

Zarząd Jednostki Dominującej zatwierdza limity ryzyka kredytowego określone w Politykach kredytowych.

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Jednostka Dominująca monitoruje wykorzystanie limitu koncentracji zaangażowań wynikającego z przepisów art. 71 ustawy Prawo bankowe, względem pojedynczego klienta lub grupy klientów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie.

Wartość dopuszczalnego limitu koncentracji kredytowej względem pojedynczego klienta lub grupy klientów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie kształtowała się na następującym poziomie:

Dopuszczalny limit koncentracji	31 grudnia 2014	31 grudnia 2013
Limit koncentracji zaangażowania Grupy (25%)	1 373 663	1 336 163

Grupa nie posiada zaangażowań przekraczających powyższe limity.

Zaangażowanie wobec jednego kredytobiorcy podlega dalszym ograniczeniom w formie szczegółowych limitów dotyczących narażenia na ryzyko bilansowe i pozabilansowe oraz dzienne limity ryzyka dostaw dotyczące pozycji takich jak walutowe kontrakty terminowe. Faktyczna ekspozycja na ryzyko jest codziennie porównywana z dopuszczalnym limitem.

Poniżej zaprezentowano ekspozycje klientów przekraczające wartość 10% funduszy własnych Grupy (549 465 tys. zł). Zostały one zaprezentowane w oparciu o zaangażowania względem pojedynczego klienta oraz grup kapitałowych w wartości bez uwzględniania pomniejszych z tytułu zastosowania technik redukcji ryzyka kredytowego ani wyłączeń określonych w § 6 Uchwały w sprawie limitu koncentracji zaangażowań. Zestawienie uwzględnia również ekspozycje w stosunku do Rządów i Banków Centralnych oraz innych banków.

31 grudnia 2014				
Nr klienta	Nazwa kredytobiorcy	Wartość zaangażowania	Podmiot/Grupa	Udział procentowy
1	Kredytobiorca 1	9 699 462	Podmiot	177%
2	Kredytobiorca 2	6 222 699	Grupa	113%
3	Kredytobiorca 3	6 037 693	Podmiot	110%
4	Kredytobiorca 4	705 512	Grupa	13%

Zaangażowania wobec kredytobiorców: 1, 2 i 3 na 31 grudnia 2014 roku dotyczą Narodowego Banku Polskiego i Skarbu Państwa i nie są objęte ograniczeniem łącznego zaangażowania do wysokości 25% funduszy własnych na mocy par. 6 Uchwały nr 208/2011 KNF z dnia 22 sierpnia 2011 roku, z późniejszymi zmianami, w sprawie szczegółowych zasad i warunków uwzględniania zaangażowań przy ustalaniu przestrzegania limitu koncentracji i limitu dużych zaangażowań. Zaangażowanie wobec tych kredytobiorców po zastosowaniu wyłączeń określonych w § 6 Uchwały w sprawie limitu koncentracji zaangażowań, są na poziomie poniżej dopuszczalnego limitu koncentracji kredytowej czyli poniżej 25%.

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

31 grudnia 2013				
Nr klienta	Nazwa kredytobiorcy	Wartość zaangażowania	Podmiot/Grupa	Udział procentowy
1	Kredytobiorca 1	9 986 120	Grupa	187%
2	Kredytobiorca 2	8 648 850	Podmiot	162%
3	Kredytobiorca 3	2 027 335	Grupa	38%
4	Kredytobiorca 4	1 161 420	Podmiot	22%
5	Kredytobiorca 5	870 508	Grupa	16%
6	Kredytobiorca 6	801 913	Grupa	15%
7	Kredytobiorca 7	661 159	Grupa	12%
8	Kredytobiorca 8	607 843	Grupa	11%

Zaangażowania wobec kredytobiorców: 2 i 3 na 31 grudnia 2013 roku dotyczą Narodowego Banku Polskiego, Skarbu Państwa i nie są objęte ograniczeniem łącznego zaangażowania do wysokości 25% funduszy własnych na mocy par. 6 Uchwały nr 208/2011 KNF z dnia 22 sierpnia 2011 roku, z późniejszymi zmianami, w sprawie szczegółowych zasad i warunków uwzględniania zaangażowań przy ustalaniu przestrzegania limitu koncentracji i limitu dużych zaangażowań. Zaangażowanie wobec kredytobiorcy 1 po zastosowaniu wyłączeń określonych w § 6 uchwały w sprawie limitu koncentracji zaangażowań, jest na poziomie poniżej dopuszczalnego limitu koncentracji kredytowej czyli poniżej 25%.

45. Ryzyko utraty płynności

Podstawowym celem systemu zarządzania ryzykiem płynności jest takie kształtowanie struktury sprawozdania z sytuacji finansowej Grupy, które umożliwi realizację określonych w planie finansowym celów dochodowych przy jednoczesnym utrzymaniu ciągłej zdolności terminowego wywiązywania się Grupy ze zobowiązań oraz zachowaniu nałożonych limitów ryzyka płynności, zarówno wewnętrznych jak i zewnętrznych (regulacyjnych).

Zarządzanie bieżącą, śróddzienną płynnością Grupy prowadzone jest przez Departament Zarządzania Aktywami i Pasywami.

Poziom ponoszonego przez Grupę średnio- i długoterminowego ryzyka płynności oceniany jest na podstawie raportów płynności.

Raporty płynności informują o wysokości luki płynności (statyczna analiza luki płynności), czyli o niedopasowaniu pomiędzy terminami zapadalności aktywów i terminami wymagalności pasywów w poszczególnych przedziałach czasowych, na podstawie poziomu osiąganych wskaźników płynności, które pokazują stosunek skumulowanych wpływów do skumulowanych wypływów w danym okresie czasu.

Raporty sporządzane są dla pozycji bilansowych i pozabilansowych w PLN i w podstawowych walutach obcych, tj. EUR, USD, CHF, JPY i GBP oraz w pozostałych walutach obcych łącznie. Raporty uwzględniają elementy modelowania w zakresie zachowania rynku finansowego i klientów Grupy (m.in. odnawianie depozytów, osad na rachunkach bieżących, prawdopodobieństwo realizacji zobowiązań pozabilansowych, rezerwę obowiązkową, uwzględnienie korekty należności z tytułu zidentyfikowanej utraty wartości).

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Zarządzanie średnio- i długoterminowym ryzykiem płynności realizowane jest w Grupie przez Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami (ALCO), który ustala pożądaną strukturę bilansu Grupy poprzez system limitów obejmujących, m.in. wielkość luki płynności, stopień koncentracji depozytów, stosunek wartości portfela kredytowego do depozytów.

Departament Zarządzania Aktywami i Pasywami prowadzi działalność na rynku finansowym, odpowiednio kształtując portfel aktywów i pasywów tak, aby zachowane zostały wymagane poziomy limitów ryzyka płynności. Polityka cenowa i produktowa Grupy jako instrument mający wpływ na strukturę bilansu Grupy jest również narzędziem wykorzystywanym do zarządzania ryzykiem płynności.

Grupa dokonuje również kalkulacji na bazie dziennej nadzorczych miar płynności zgodnie z wymaganiami Uchwały Nr 386/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z późniejszymi zmianami. Są to:

- miary płynności krótkoterminowej,
- miary płynności długoterminowej.

Analizę wymagalności zobowiązań finansowych w postaci niezdyskontowanych przepływów środków pieniężnych prezentuje poniższe zestawienie.

31 grudnia 2014			Przepływy pieniężne kontraktowe				Razem
Rodzaj zobowiązania	Wartość nominalna	Wartość bilansowa	poniżej 3 miesięcy	od 3 do 12 miesięcy	od 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	
Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	953 441	1 124 302	509 515	340 428	202 052	114 435	1 166 430
Wpływy	27 313 337	-	17 541 511	4 093 644	3 699 251	2 039 408	27 373 813
Wypływy	28 266 881	-	18 051 129	4 434 072	3 901 303	2 153 842	28 540 346
Zobowiązania finansowe	50 900 092	50 985 022	33 153 009	11 298 699	6 164 582	1 219 869	51 836 159
<i>Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych</i>	16 701 434	16 709 681	3 587 485	7 011 672	5 369 186	1 200 486	17 168 828
<i>Zobowiązania wobec klientów</i>	32 803 567	32 878 290	29 221 770	3 905 883	81 261	1 186	33 210 100
<i>Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych</i>	1 134 434	1 136 394	128 197	365 508	702 868	0	1 196 574
<i>Pozostałe zobowiązania finansowe</i>	260 657	260 657	215 558	15 636	11 266	18 197	260 657
Udzielone zobowiązania gwarancyjne	2 021 907	-	1 984	2 019 923	0	0	2 021 907
Udzielone zobowiązania finansowe	4 478 751	-	24 004	1 970 057	2 484 690	0	4 478 751

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

31 grudnia 2013		Przepływy pieniężne kontraktowe					Razem
Rodzaj zobowiązania	Wartość nominalna	Wartość bilansowa	poniżej 3 miesięcy	od 3 do 12 miesięcy	od 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	
Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	363 646	453 945	212 715	212 142	71 797	23 031	519 685
Wpływy	14 525 519	-	8 872 134	5 201 396	574 103	18 603	14 666 236
Wypływy	14 889 165	-	9 084 849	5 413 538	645 900	41 634	15 185 921
Zobowiązania finansowe	46 428 430	46 509 337	28 200 464	11 463 771	7 222 827	357 836	47 244 898
<i>Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych</i>	16 028 268	16 041 212	1 236 578	7 964 499	7 044 351	357 228	16 602 656
<i>Zobowiązania wobec klientów</i>	30 061 812	30 129 775	26 648 229	3 499 272	155 783	608	30 303 892
<i>Pozostałe zobowiązania finansowe</i>	338 350	338 350	315 657	0	22 693	0	338 350
Udzielone zobowiązania gwarancyjne	1 776 499	-	0	1 776 499	0	0	1 776 499
Udzielone zobowiązania finansowe	4 271 067	-	19 775	2 074 295	2 176 998	0	4 271 068

Poniższa tabela przedstawia skumulowaną lukę kontraktową płynności Jednostki Dominującej z uwzględnieniem transakcji pozabilansowych (bez linii kredytowych).

	do 1 miesiąca	do 3 miesięcy	do 12 miesięcy	do 2 lat	do 3 lat	do 5 lat
31 grudnia 2014	-2 705 121	-12 377 383	-14 218 396	-15 508 933	-14 778 638	-12 295 993
31 grudnia 2013	-7 825 917	-11 167 842	-14 785 290	-14 778 625	-15 838 530	-14 276 202

W przedziale do „1 miesiąca” Grupa prezentuje zobowiązania wobec klientów z tytułu rachunków bieżących.

Istotą działania Grupy jest transformacja terminów zapadalności po stronie aktywnej i pasywnej sprawozdania z sytuacji finansowej, tak aby uwzględnić preferencje klientów składających depozyty i zaciągających kredyty, przy akceptowalnym poziomie ryzyka mitygowanym poprzez średnio- i długoterminowe finansowanie pozyskiwane na rynku hurtowym.

Struktura terminów zapadalności aktywów i zobowiązań oraz zdolność do zastąpienia, po możliwym do przyjęcia koszcie, oprocentowanych zobowiązań z chwilą osiągnięcia terminu wymagalności, stanowią istotne elementy oceny płynności Grupy oraz jej narażenia na zmiany stóp procentowych i kursów wymiany walut.

46. Pozostałe ryzyka rynkowe

46.1. Ryzyko rynkowe

Ryzyko rynkowe wynika z otwartych pozycji w produktach procentowych, walutowych i kapitałowych, które narażone są na zmiany wartości na rynku. Grupa stosuje dla potrzeb konstrukcji limitów ryzyka metody symulacyjne, metody oparte na wartości punktu bazowego oraz metody oparte na wartości pozycji netto.

Proces zarządzania ryzykiem rynkowym podlega ciągłej ocenie oraz ewolucji w celu dostosowania go do zmieniających się warunków rynkowych.

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Na proces zarządzania składają się:

- identyfikacja czynników ryzyka,
- pomiar ryzyka,
- monitorowanie ryzyka,
- raportowanie ryzyka.

46.2. Ryzyko walutowe

Ryzyko walutowe to ryzyko zmiany wartości poszczególnych instrumentów finansowych spowodowanych fluktuacjami kursów walutowych. Z uwagi na prowadzoną działalność Grupa narażona jest na wpływ wahań kursowych na swoją sytuację finansową i przepływy pieniężne.

Ryzyko walutowe rozumiane jako prawdopodobieństwo wystąpienia straty jest uzależnione od:

- zmienności kursów walutowych,
- niedopasowania należności i zobowiązań walutowych.

Podstawowym celem zarządzania ryzykiem walutowym jest ustalenie obszarów ryzyka walutowego i podejmowanie działań mających na celu ograniczenie ryzyka walutowego do akceptowanych przez Grupę rozmiarów.

W celu zarządzania ryzykiem walutowym w Grupie stworzony został system limitów ryzyka rynkowego. W ramach podziału kompetencji w procesie zarządzania ryzykiem, Zarząd Jednostki Dominującej ustala w Polityce Zarządzania Aktywami i Pasywami poziom ogólnego apetytu na ryzyko walutowe, uwzględniając założenia budżetowe oraz wpływ potencjalnych strat na kapitał Grupy.

Polityka Grupy w zakresie zarządzania ryzykiem walutowym zakłada posiadanie niewielkiej pozycji walutowej, która pozwala na oferowanie klientom konkurencyjnych warunków cenowych. Ryzyko walutowe jest nieistotne – wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka walutowego wynosi 952 tys. zł. Grupa w procesie zarządczym stosuje metody symulacyjne, wykorzystując do kalkulacji i pomiaru poziomu zagrożenia na ryzyko walutowe metodę wartości zagrożonej (VaR).

Szczegółowe wartości poszczególnych limitów ustalane są następnie przez Komitet ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami i obejmują one:

- limity poziomu maksymalnej, otwartej pozycji walutowej overnight dla każdej waluty,
- limity poziomu całkowitej otwartej pozycji walutowej overnight i intraday dla wszystkich walut łącznie,
- limit poziomu wartości zagrożonej, wyznaczanej dla 1-dniowego horyzontu utrzymania pozycji oraz poziomu ufności 99%. Wartość zagrożona wyznaczana jest metodą wariancji-kowariancji,
- miesięczne, kwartalne i roczne limity maksymalnej straty.

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Ponadto, dla potrzeb obliczania wymogu z tytułu ekspozycji na ryzyko walutowe wykorzystywana jest tzw. metoda podstawowa wyznaczająca dopuszczalne granice ekspozycji na ryzyko niedopasowania należności i zobowiązań walutowych (tzw. pozycja całkowita) w odniesieniu do funduszy własnych Grupy.

Raporty dzienne dotyczące pozycji walutowej Grupy obejmujące analizę działalności walutowej w kontekście przestrzegania obowiązujących norm ostrożnościowych (limitów) oraz wyników ekonomicznych przedstawiane są dyrektorom jednostek organizacyjnych odpowiedzialnym za zarządzanie oraz kontrolę ryzyka oraz członkom Zarządu Jednostki Dominującej.

Na dzień 31 grudnia 2014 i 31 grudnia 2013 roku została przeprowadzona analiza wpływu zmiany kursów walutowych na pozycje walutową Grupy dla trzech walut obcych (EUR, CHF, USD) w przypadku których otwarta pozycja walutowa Grupy jest największa. Wyniki tej analizy są przedstawione w tabeli poniżej (w tys. złotych):

31 grudnia 2014	Pozycja bazowa	Pozycja przy zmianie kursu o -50 pkt	Pozycja przy zmianie kursu o +50 pkt	Wpływ na wynik przy zmianie kursu o -50 pkt	Wpływ na wynik przy zmianie kursu o +50 pkt
EUR	7 421	7 413	7 429	-8	8
USD	-13 325	-13 307	-13 344	18	-19
CHF	5 375	5 369	5 383	-7	8
Razem				3	-3

31 grudnia 2013	Pozycja bazowa	Pozycja przy zmianie kursu o -50 pkt	Pozycja przy zmianie kursu o +50 pkt	Wpływ na wynik przy zmianie kursu o -50 pkt	Wpływ na wynik przy zmianie kursu o +50 pkt
EUR	-8 656	-8 647	-8 664	9	-8
USD	-1 706	-1 703	-1 708	3	-2
CHF	46 072	46 004	46 140	-68	68
Razem				-56	58

Przy założeniu że kursy walut jednocześnie spadną o 50 punktów bazowych, krótka pozycja walutowa netto Grupy wzrośnie o 3 tys. PLN, natomiast przy wzroście kursów walut o 50 punktów bazowych krótka pozycja walutowa netto Grupy spadnie o 3 tys. PLN.

Na dzień 31 grudnia 2014 roku długa pozycja walutowa netto Grupy wynosiła 14 706 tys. zł, co stanowi 0,27 % funduszy własnych Banku (na dzień 31 grudnia 2013 r. długa pozycja walutowa netto Grupy wynosiła 47 189 tys. zł, co stanowi 0,88 % funduszy własnych Grupy). Poniższa tabela przedstawia podział pozycji bilansowych i pozabilansowych Grupy według poszczególnych walut

Koncentracje aktywów, zobowiązań i pozycji pozabilansowych w walutach oraz pozycja walutowa Grupy					
31 grudnia 2014	EUR	USD	CHF	Pozostałe	Razem
Składniki pozycji walutowej bilansowe - aktywa	11 670 543	841 111	11 782 222	364 344	24 658 221
Składniki pozycji walutowej bilansowe - pasywa	10 835 238	1 899 302	3 885 127	337 390	16 957 057
Składniki pozycji walutowej pozabilansowe – kwoty do otrzymania	11 662 245	14 274 956	2 029 349	423 686	28 390 237
Składniki pozycji walutowej pozabilansowe – kwoty do wydania	12 490 130	13 230 091	9 921 069	448 731	36 090 020
Pozycja walutowa netto długa (+)	7 421	-	5 375	1 909	14 706
Pozycja walutowa netto krótka (-)	-	13 325	-	-	13 325

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Koncentracje aktywów, zobowiązań i pozycji pozabilansowych w walutach oraz pozycja walutowa Grupy					
31 grudnia 2013	EUR	USD	CHF	Pozostałe	Razem
Składniki pozycji walutowej bilansowe - aktywa	10 587 692	271 986	12 006 429	239 873	23 105 980
Składniki pozycji walutowej bilansowe - pasywa	11 837 879	1 594 834	4 480 427	313 374	18 226 514
Składniki pozycji walutowej pozabilansowe – kwoty do otrzymania	9 155 016	10 616 170	1 835 375	419 454	22 026 015
Składniki pozycji walutowej pozabilansowe – kwoty do wydania	7 913 485	9 295 027	9 315 305	344 836	26 868 653
Pozycja walutowa netto długa (+)	0	0	46 072	1 117	47 189
Pozycja walutowa netto krótka (-)	8 656	1 705	0	0	10 361

46.3. Ryzyko zmiany stopy procentowej dla przepływów pieniężnych i wartości godziwej

Ryzyko stopy procentowej jest spowodowane faktem, że możliwe zmiany stóp procentowych na rynku mogą mieć wpływ na przyszłe przepływy pieniężne lub też na wartość godziwą posiadanych przez Grupę instrumentów finansowych.

Identyfikacja obszarów, w których Grupa jest narażona na ryzyko stopy procentowej oraz kształtowanie struktury bilansu w sposób pozwalający na maksymalizację wyniku odsetkowego są głównymi celami zarządzania ryzykiem stopy procentowej.

Polityka Grupy w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej zakłada istnienie w Grupie systemu wewnętrznych cen transferowych, w ramach którego jednostki biznesowe nie podejmujące na własny rachunek ryzyka stopy procentowej przekazują je do jednostek odpowiedzialnych za jego centralne zarządzanie.

W celu zarządzania ryzykiem stopy procentowej w Grupie stworzony został system limitów ryzyka rynkowego. W ramach podziału kompetencji w procesie zarządzania ryzykiem, Zarząd Jednostki Dominującej ustala w Polityce Zarządzania Aktywami i Pasywami poziom ogólnego apetytu na ryzyko stopy procentowej, uwzględniając założenia budżetowe oraz wpływ potencjalnych strat na kapitał Grupy.

Szczegółowe wartości poszczególnych limitów ustalane są następnie przez Komitet ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami i obejmują one:

- limity poziomu maksymalnej, otwartej pozycji na stopie procentowej mierzonej jako wartość zmiany wartości godziwej przy wzroście rynkowych stóp procentowych o 1 punkt bazowy.
Wartości limitów są zdywersyfikowane ze względu na źródło ekspozycji (księga bankowa i handlowa), jej walutę oraz przedział czasowy zgodnie z obowiązującą w Grupie siatką terminów przeszacowania,
- limity poziomu wartości zagrożonej, wyznaczonej osobno dla portfela bankowego i handlowego, przy założeniu 1-dniowego horyzontu utrzymania pozycji oraz poziomu ufności 99%. Wartość zagrożona wyznaczana jest metodą wariancji-kowariancji, przy czym Grupa nie posiada otwartych pozycji stopy procentowej w instrumentach o nieliniowym profilu ryzyka,
- miesięczne, kwartalne i roczne limity maksymalnej straty.

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Wszystkie limity związane z ryzykiem stopy procentowej monitorowane są przez Departament Zarządzania Ryzykiem. Pomiar ryzyka prowadzony jest w cyklu dziennym. Dienne raporty z wykorzystaniem poszczególnych limitów ryzyka rozsyłane są w formie elektronicznej do merytorycznych komórek organizacyjnych Jednostki Dominującej oraz nadzorujących je członków Zarządu.

Za okresową kontrolę zarządzania ryzykiem stóp procentowych odpowiedzialny jest Komitet ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami (ALCO). ALCO na swych comiesięcznych posiedzeniach dokonuje oceny poziomu ryzyka, na które Grupa jest narażona i w razie konieczności zobowiązuje właściwe jednostki do podjęcia odpowiednich kroków w celu jego ograniczenia.

Grupa prowadzi wyodrębnione księgi bankową oraz handlową. Zgodnie z Zarządzeniem Zarządu Jednostki Dominującej dotyczącym szczegółowych zasad wyodrębniania księgi handlowej, zaliczane są do niej:

- operacje zawierane z zamiarem uzyskania korzyści finansowych na tej operacji w krótkim okresie wynikających ze zmian parametrów rynkowych, w szczególności kursów walutowych i stóp procentowych,
- wszystkie operacje zabezpieczające ryzyko operacji zaliczanych do portfela handlowego,
- wewnętrzne instrumenty zabezpieczające, które mitygują ryzyko portfela bankowego.

W ramach księgi handlowej z uwagi na niejednorodność ryzyk zawieranych operacji wyodrębnione zostały portfele, które umożliwiają monitorowanie pozycji oraz limitów na poszczególnych typach operacji.

Dla potrzeb obliczania wymogu z tytułu ekspozycji na ryzyko stopy procentowej w księdze handlowej Grupa stosuje metodę średniego, zaktualizowanego okresu zwrotu. Operacje niezakwalifikowane do księgi handlowej, zawierają się w księdze bankowej.

Poniższa tabela prezentuje poziom narażenia Jednostki Dominującej na ryzyko stopy procentowej, w podziale na księgę bankową i handlową, mierzonego jako wartość zmiany wartości godziwej przy wzroście rynkowych stóp procentowych o 1 punkt procentowy. Wartości w poszczególnych przedziałach prezentowane są jako wartości bezwzględne w celu pokazania ogólnego poziomu narażenia na ryzyko stopy procentowej, niezależnie od kierunku zajmowanej pozycji (w złotych).

	2014				2013			
	Min.	Max.	Średnia	Stan na 31 grudnia	Min.	Max.	Średnia	Stan na 31 grudnia
Księga bankowa								
<1Y	958	2 355 458	544 426	2 355 458	103 322	655 077	230 032	459 515
1 – 3Y	2 439	616 687	93 758	70 571	142	491 852	70 648	26 847
>3Y	27 969	152 880	99 602	142 086	1 567	125 166	23 543	23 801
Księga handlowa								
<1Y	84	132 242	38 011	247	283	158 556	42 495	27 003
1 – 3Y	227	179 534	67 186	34 900	38	173 283	30 472	5 961
>3Y	32	148 898	39 894	68 889	25	49 846	12 323	15 524

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Następna tabela prezentuje poziom narażenia Jednostki Dominującej na ryzyko stopy procentowej, w podziale na księgę bankową i handlową, mierzonego za pomocą wartości zagrożonej, zgodnie z opisanymi powyżej, zdefiniowanymi w systemie limitów parametrami modeli.

	2014			2013	
	Min.	Max.	Średnia	Stan na 31 grudnia	Stan na 31 grudnia
Księga bankowa	1 791	5 328	3 363	3 140	1 291
Księga handlowa	483	3 290	1 425	1 638	715

Jednostka Dominująca wyznacza również miarę Earnings-at-Risk, która prezentuje wrażliwość wyniku odsetkowego w rocznym horyzoncie czasu przy założeniu natychmiastowej i identycznej dla wszystkich walut zmiany rynkowych stóp procentowych o 100 punktów bazowych, utrzymującej się w okresie trwania symulacji.

Wynik tak przeprowadzonego pomiaru za koniec roku 2014 wykazał wpływ na wynik odsetkowy w kwocie 83 319 tys. zł, co stanowi 1,5% funduszy własnych Jednostki Dominującej uwzględnianych w kalkulacji współczynnika kapitałowego wobec 101 901 tys. zł za rok poprzedni, co stanowiło 2,1% funduszy.

Poniżej przedstawiono analizę wrażliwości aktywów, zobowiązań i pozycji pozabilansowych na zmiany stóp procentowych. Tabela ta przedstawia aktywa i zobowiązania Grupy według wartości bilansowej w podziale według wcześniejszego z dwóch terminów: zmiany oprocentowania przewidzianej w umowie lub terminu wymagalności.

Wartość bilansowa pochodnych instrumentów finansowych, które są wykorzystywane przede wszystkim w celu obniżania poziomu ekspozycji Grupy na zmiany stóp procentowych, ujęta jest Pochodnych instrumentach finansowych w Aktywach i Zobowiązaniach.

Zarządzanie ryzykiem

Ekspozycja Grupy na ryzyko zmiany stopy procentowej									
31 grudnia 2014	Nieoprocentowane	1M	3M	6M	12M	2Y	5Y	>5Y	Razem
Aktywa									
Kasa i środki w Banku Centralnym	1 757 367	926 508	0	0	0	0	0	0	2 683 875
Należności od banków	3	589 888	65 000	0	0	0	0	0	654 891
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	0	157 063	96 283	6 711	72 238	12 572	6 488	10 268	361 623
Pochodne instrumenty finansowe	900 213	499	0	0	0	0	0	0	900 712
Inwestycyjne papiery wartościowe	42 104	10 384 100	2 102 906	0	0	0	0	0	12 529 109
Kredyty i należności udzielone klientom	0	24 245 822	15 195 060	65 115	153 739	21 724	40 433	97 405	39 819 298
Pozostałe aktywa finansowe	134 464	0	0	0	0	0	0	0	134 464
Zobowiązania									
Zobowiązania wobec banków	0	8 115 996	8 206 216	30 863	8 600	28 000	0	0	16 389 675
Pochodne instrumenty finansowe	1 124 285	17	0	0	0	0	0	0	1 124 302
Zobowiązania wobec klientów	0	21 136 909	8 821 332	1 040 352	1 817 984	59 675	1 401	638	32 878 290
Zobowiązania podporządkowane	0	0	320 006	0	0	0	0	0	320 006
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	0	0	634 434	501 960	0	0	0	0	1 136 394
Inne zobowiązania finansowe	257 475	3 181	0	0	0	0	0	0	260 656
Pozycje pozabilansowe									
Udzielone zobowiązania gwarancyjne	2 021 907	0	0	0	0	0	0	0	2 021 907
Udzielone zobowiązania finansowe	4 454 747	24 004	0	0	0	0	0	0	4 478 751

Zarządzanie ryzykiem

Ekspozycja Grupy na ryzyko zmiany stopy procentowej									
31 grudnia 2013	Nieoprocentowane	1M	3M	6M	12M	2Y	5Y	>5Y	Razem
Aktywa									
Kasa i środki w Banku Centralnym	1 381 288	1 040 763	0	0	0	0	0	0	2 422 051
Należności od banków	0	242 637	120 000	0	5 000	0	0	0	367 637
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	0	8 590 306	0	5	12 791	70	157 408	10 226	8 770 806
Pochodne instrumenty finansowe	532 963	1 266	0	0	0	0	0	0	534 229
Inwestycyjne papiery wartościowe	69 768	1 438 473	41 180	252 989	0	0	0	0	1 802 410
Kredyty i należności udzielone klientom	0	24 891 781	12 226 547	159 493	90 042	44 670	41 212	123 184	37 576 928
Pozostałe aktywa finansowe	177 330	0	0	0	0	0	0	0	177 330
Zobowiązania									
Zobowiązania wobec banków	0	5 768 882	10 046 237	0	27 506	75 864	18 721	0	15 937 209
Pochodne instrumenty finansowe	453 945	0	0	0	0	0	0	0	453 945
Zobowiązania wobec klientów	0	21 139 106	3 698 994	1 836 884	3 433 398	20 063	1 230	100	30 129 775
Zobowiązania podporządkowane	0	0	104 003	0	0	0	0	0	104 003
Inne zobowiązania finansowe	338 350	0	0	0	0	0	0	0	338 350
Pozycje pozabilansowe									
Udzielone zobowiązania gwarancyjne	1 776 498	0	0	0	0	0	0	0	1 776 498
Udzielone zobowiązania finansowe	4 271 068	0	0	0	0	0	0	0	4 271 068

46.4. Ryzyko operacyjne

Ryzyko operacyjne definiowane jest jako możliwość straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, ludzi i systemów technicznych, lub ze zdarzeń zewnętrznych. Definicja obejmuje ryzyko prawne, ale nie obejmuje ryzyka strategicznego oraz ryzyka utraty reputacji.

Dla celów kalkulacji wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka operacyjnego Grupa stosuje tzw. Metodę Standardową (ang. Standardised Approach) określającą zarówno metodę wyliczania wymogu kapitałowego, jak również wymagania w zakresie procesów zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Celem zarządzania ryzykiem operacyjnym jest zwiększenie bezpieczeństwa prowadzonej przez Grupę działalności operacyjnej poprzez wdrożenie efektywnych mechanizmów identyfikacji, oceny i kwantyfikacji, ograniczania oraz monitorowania i raportowania ryzyka operacyjnego.

Polityka zarządzania ryzykiem operacyjnym w Grupie ma odzwierciedlać profil ryzyka operacyjnego Grupy i zapewnić podjęcie odpowiednich środków w celu:

- kontroli poziomu ryzyka na akceptowalnym poziomie adekwatnym do rozmiaru i charakteru działalności Grupy,
- podejmowania działań zmierzających do likwidacji przyczyn oraz negatywnych skutków zdarzeń operacyjnych,
- minimalizacji strat powstających w wyniku zdarzeń operacyjnych,
- poprawy efektywności procesów,
- kształtowania świadomości związanej z ryzykiem operacyjnym.

Apetyt Grupy na ryzyko operacyjne wyrażony jest w postaci:

- wartości kapitału wewnętrznego alokowanego na ryzyko operacyjne,
- założonej wartości strat operacyjnych dla zdarzeń operacyjnych zidentyfikowanych w Grupie w ciągu 12 miesięcy.

Podstawowe zasady dotyczące zarządzania ryzykiem operacyjnym w Grupie to:

- właścicielami ryzyka operacyjnego są menedżerowie linii biznesowych oraz poszczególnych jednostek organizacyjnych,
- organem nadzorującym proces zarządzania ryzykiem operacyjnym jest Komitet Sterujący ds. Ryzyka Operacyjnego,
- istnieje niezależna funkcja zarządzania ryzykiem operacyjnym umiejscowiona w Departamencie Zarządzania Ryzykiem,
- występuje niezależny przegląd procedur i procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym dokonywany przez audyt wewnętrzny,
- przeprowadzane jest systematyczne gromadzenie danych związanych z ryzykiem operacyjnym,
- przeprowadzane jest szacowanie ekspozycji i raportowanie ryzyka operacyjnego,
- podejmowane są działania mające na celu ograniczenie ryzyka operacyjnego do akceptowalnego poziomu.

Zgodnie z Polityką Zarządzania Ryzykiem Operacyjnym w Grupie stosowane są następujące metody i narzędzia zarządzania ryzykiem operacyjnym:

- gromadzenie informacji o zdarzeniach operacyjnych,
- monitoring kluczowych wskaźników ryzyka,
- analizy scenariuszy dla zdarzeń charakteryzujących się małą częstotliwością i wysoką dotkliwością,
- ocena ryzyka operacyjnego zapewniające regularny i terminowy przepływ informacji do właściwych organów decyzyjnych.

**RAPORT EY Z PRZEGLĄDU ŚRÓDROCZNEGO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA
FINANSOWEGO**

Raport niezależnego biegłego rewidenta z przeglądu śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego

**Dla Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy oraz dla Rady Nadzorczej Raiffeisen Bank Polska
Spółka Akcyjna**

Wprowadzenie

Przeprowadziliśmy przegląd załączonego śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna („Grupa”), w której jednostką dominującą jest Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna („Bank”) z siedzibą w Warszawie, ul. Grzybowska 78 sporządzonego na dzień 31 marca 2017 roku, na które składają się: skonsolidowany rachunek zysków i strat oraz skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów za okres od dnia 1 stycznia 2017 roku do dnia 31 marca 2017 roku, skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej sporządzone na dzień 31 marca 2017 roku, zestawienie zmian w kapitałach oraz skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych za okres od dnia 1 stycznia 2017 roku do dnia 31 marca 2017 roku oraz dodatkowe noty objaśniające („załączone śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie finansowe”).

Za sporządzenie i prezentację załączonego śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego zgodnie z Międzynarodowym Standardem Sprawozdawczości Finansowej MSR 34 *Śródroczna sprawozdawczość finansowa*, który został zatwierdzony przez Unię Europejską („MSR 34”), odpowiedzialny jest Zarząd Banku. Naszym zadaniem było sformułowanie wniosku na temat załączonego śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego na podstawie przeprowadzonego przez nas przeglądu.

Zakres przeglądu

Przegląd przeprowadziliśmy zgodnie z Krajowym Standardem Rewizji Finansowej 2410 w brzmieniu Międzynarodowego Standardu Usług Przeglądu 2410 *Przegląd śródrocznych informacji finansowych przeprowadzony przez niezależnego biegłego rewidenta jednostki* wydanego przez Radę Międzynarodowych Standardów Rewizji Finansowej i Usług Atestacyjnych (ang. IAASB) („standard”). Przegląd śródrocznego sprawozdania finansowego polega na kierowaniu zapytań, przede wszystkim do osób odpowiedzialnych za kwestie finansowe i księgowe oraz przeprowadzaniu procedur analitycznych oraz innych procedur przeglądu. Przegląd ma istotnie węższy zakres niż badanie przeprowadzane zgodnie z Krajowymi Standardami Rewizji Finansowej i na skutek tego przegląd nie pozwala nam na uzyskanie pewności, że zidentyfikowaliśmy wszystkie istotne zagadnienia, które mogłyby zostać zidentyfikowane w przypadku badania. W związku z tym nie wyrażamy opinii z badania o załączonym śródrocznym skróconym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

AK

Wniosek

Na podstawie przeprowadzonego przez nas przeglądu stwierdzamy, że nic nie zwróciło naszej uwagi, co kazałoby nam sądzić, że załączone śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie finansowe nie zostało sporządzone, we wszystkich istotnych aspektach, zgodnie z MSR 34.

Warszawa, dnia 16 maja 2017 roku

Kluczowy Biegły Rewident

Arkadiusz Krasowski

Biegły Rewident

nr 10018

działający w imieniu

Ernst & Young Audyt Polska spółka
z ograniczoną odpowiedzialnością sp. k.
Rondo ONZ 1, 00-124 Warszawa
nr ewidencyjny 130

Ernst & Young Audyt Polska
spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
spółka komandytowa
Rondo ONZ 1, 00-124 Warszawa

ŚRÓDROCZNE SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE FINANSOWE

**Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie
finansowe za okres
od 1 stycznia 2017 roku do 31 marca 2017 roku
GRUPY KAPITAŁOWEJ RAIFFEISEN BANK
POLSKA S.A.**

**Zarząd Banku przedstawia śródroczne skrócone skonsolidowane
sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Raiffeisen Bank Polska S.A.
za okres od 1 stycznia 2017 roku do 31 marca 2017 roku**

Piotr Czarnecki	Prezes Zarządu	
<i>imię i nazwisko</i>	<i>stanowisko/funkcja</i>	<i>podpis</i>
Maciej Bardan	Pierwszy Wiceprezes Zarządu	
<i>imię i nazwisko</i>	<i>stanowisko/funkcja</i>	<i>podpis</i>
Jan Czeremcha	Wiceprezes Zarządu	
<i>imię i nazwisko</i>	<i>stanowisko/funkcja</i>	<i>podpis</i>
Witold Broniszewski	Członek Zarządu	
<i>imię i nazwisko</i>	<i>stanowisko/funkcja</i>	<i>podpis</i>
Łukasz Januszewski	Członek Zarządu	
<i>imię i nazwisko</i>	<i>stanowisko/funkcja</i>	<i>podpis</i>
Piotr Konieczny	Członek Zarządu	
<i>imię i nazwisko</i>	<i>stanowisko/funkcja</i>	<i>podpis</i>
Patrycja Zenik-Rychlik	Dyrektor Departamentu Rachunkowości Finansowej i Podatków	
<i>imię i nazwisko</i>	<i>stanowisko/funkcja</i>	<i>podpis</i>

Warszawa, 16 maja 2017 roku

Spis treści

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW	6
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	7
SKONSOLIDOWANE ZESTAWIENIE ZMIAN W KAPITAŁACH WŁASNYCH	8
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	10
NOTY DO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	12
1. INFORMACJE OGÓLNE	12
2. OPIS ISTOTNYCH ZASAD RACHUNKOWOŚCI	15
2.1. Podstawa sporządzenia śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego ..	15
2.2. Oświadczenie zgodności	16
2.3. Nowe standardy, interpretacje i poprawki do opublikowanych standardów	17
2.4. Konsolidacja	27
2.5. Działalność zaniechana	27
3. ISTOTNE SZACUNKI	27
3.1. Utrata wartości portfela kredytowego	28
3.2. Wartości niematerialne rozpoznane w wyniku nabycia Polbank EFG – test na utratę wartości	29
4. INFORMACJE DOTYCZĄCE SEGMENTÓW DZIAŁALNOŚCI	30
5. WYNIK Z TYTUŁU ODSETEK	35
6. ODPISY NETTO Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW FINANSOWYCH I REZERWY NA ZOBOWIĄZANIA POZABILANSOWE	36
7. WYNIK Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT	38
8. WYNIK NA INSTRUMENTACH FINANSOWYCH WYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ I Z POZYCJI WYMIANY ..	39
9. OGÓLNE KOSZTY ADMINISTRACYJNE	40
9.1. Wynagrodzenia i inne świadczenia pracownicze	40
9.2. Pozostałe ogólne koszty administracyjne	40
10. POZOSTAŁE PRZYCHODY I KOSZTY OPERACYJNE	41
11. PODATEK DOCHODOWY	41
12. DZIAŁALNOŚĆ ZANIECHANA	42
13. KASA I ŚRODKI W BANKU CENTRALNYM	45
14. NALEŻNOŚCI OD BANKÓW	45
15. POCHODNE INSTRUMENTY FINANSOWE	45
16. RACHUNKOWOŚĆ ZABEZPIECZEŃ	47
17. AKTYWA FINANSOWE PRZEZNACZONE DO OBROTU	48
18. INWESTYCYJNE PAPIERY WARTOŚCIOWE	49
19. KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM	49
20. WARTOŚCI NIEMATERIALNE	53
21. RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE	53
22. INNE AKTYWA	54
23. ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW I POZOSTAŁYCH MONETARNYCH INSTYTUCJI FINANSOWYCH	54
24. ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW	54
25. ZOBOWIĄZANIA PODPORZĄDKOWANE	55
26. ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU EMISJI DŁUŻNYCH PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	55
27. REZERWY	56
28. KAPITAŁY	57
29. ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE	59
30. INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE DO SPRAWOZDANIA Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	59
31. WARTOŚĆ GODZIWA AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH	60
32. TRANSAKCJE Z PODMIOTAMI POWIĄZANYMI	64
33. SEZONOWOŚĆ I CYKLICZNOŚĆ DZIAŁAŃ	68
34. ZDARZENIA PO DACIE SPRAWOZDAWCZEJ	68
35. CHARAKTER I ZAKRES RYZYKA ZWIĄZANEGO Z INSTRUMENTAMI FINANSOWYMI	69
36. RYZYKO KREDYTOWE	71
37. RYZYKO UTRATY PŁYNNOŚCI	84
38. POZOSTAŁE RYZYKA RYNKOWE	86
38.1. Ryzyko rynkowe	86

Spis treści (cd.)

38.2.	Ryzyko walutowe	87
38.3.	Ryzyko zmiany stopy procentowej dla przepływów pieniężnych i wartości godziwej.....	87
38.4.	Ryzyko operacyjne.....	88

Skonsolidowany rachunek zysków i strat

		Za okres od 1 stycznia 2017 do 31 marca 2017	Za okres od 1 stycznia 2016 do 31 marca 2016
	Nota		
Działalność kontynuowana			
Przychody z tytułu odsetek		390 865	394 950
Koszty z tytułu odsetek		-122 650	-158 867
Wynik z tytułu odsetek	5	268 215	236 083
Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	6	-60 878	-39 748
w tym Odzyski ze sprzedaży wierzytelności i inne		3 079	36
Przychody z tytułu prowizji i opłat		157 990	159 392
Koszty z tytułu prowizji i opłat		-16 385	-20 880
Wynik z tytułu prowizji i opłat	7	141 605	138 512
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany	8	13 360	12 966
Ogólne koszty administracyjne	9	-290 743	-303 131
Pozostałe przychody operacyjne	10	13 563	2 664
Pozostałe koszty operacyjne	10	-122 027	-14 347
Podatek od instytucji finansowych		-36 711	-28 811
Przychody z tytułu dywidend		76	0
Zysk/strata brutto		-73 540	4 188
Podatek dochodowy	11	-2 603	-26 033
Strata netto z działalności kontynuowanej		-76 143	-21 845
Zysk netto z działalności zaniechanej	12	0	11 720
Strata netto		-76 143	-10 125
Strata przypadający akcjonariuszom Jednostki Dominującej, w tym:		-76 143	-10 125
Strata z działalności kontynuowanej		-76 143	-21 845
Zysk z działalności zaniechanej		0	11 720
Średnia ważona liczba akcji zwykłych (w szt.)	28	115 336 079	248 260
Zysk/Strata przypadający akcjonariuszom Jednostki Dominującej na jedną akcję zwykłą (w zł)		-1	-41
Zysk/Strata z działalności kontynuowanej na jedną akcję zwykłą (w zł)		-1	-88
Zysk/Strata z działalności zaniechanej na jedną akcję zwykłą (w zł)		0	47
Średnia ważona rozwodniona liczba akcji zwykłych (w szt.)	28	115 336 079	248 260
Rozwodniony Zysk/Strata przypadający akcjonariuszom Jednostki Dominującej na jedną akcję zwykłą (w zł)		-1	-41
Rozwodniony Zysk/Strata z działalności kontynuowanej na jedną akcję zwykłą (w zł)		-1	-88
Rozwodniony Zysk/Strata z działalności zaniechanej na jedną akcję zwykłą (w zł)		0	47

Noty przedstawione na stronach 12 – 88 stanowią integralną część niniejszego śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów

		Za okres od 1 stycznia 2017 do 31 marca 2017	Za okres od 1 stycznia 2016 do 31 marca 2016
	Nota		
Strata netto z działalności kontynuowanej		-76 143	-21 845
Zysk netto z działalności zaniechanej		0	11 720
Pozostałe dochody podlegające opodatkowaniu, które mogą być przeniesione do wyniku, w tym:		19 732	29 750
Wycena instrumentów pochodnych zabezpieczających przepływy pieniężne brutto	28	11 241	30 758
Podatek dochodowy dotyczący instrumentów pochodnych zabezpieczających przepływy pieniężne	28	-2 136	-5 844
Wycena aktywów dostępnych do sprzedaży brutto	28	13 120	5 971
Podatek dochodowy dotyczący aktywów dostępnych do sprzedaży	28	-2 493	-1 135
Całkowite dochody netto		-56 411	19 625
Całkowite dochody przypadające akcjonariuszom Jednostki Dominującej		-56 411	19 625

Noty przedstawione na stronach 12 – 88 stanowią integralną część niniejszego śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

Aktywa	Nota	Na dzień 31 marca 2017	Na dzień 31 grudnia 2016	Na dzień 31 marca 2016
Kasa i środki w Banku Centralnym	13	1 620 477	1 731 869	1 092 220
Należności od banków	14	186 301	334 563	995 186
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	17	5 695 449	8 047 342	8 311 595
Pochodne instrumenty finansowe	15	406 561	466 709	811 390
Inwestycyjne papiery wartościowe	18	8 547 312	7 962 554	6 022 839
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	19	33 382 463	33 864 497	33 770 164
Wartości niematerialne	20	263 065	383 083	524 191
Rzeczowe aktywa trwałe	21	112 569	118 228	124 651
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego		121 034	127 668	84 896
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego		188	0	1 690
Inne aktywa	22	217 689	221 460	1 013 919
Aktywa razem		50 553 108	53 257 973	52 752 740
Zobowiązania i kapitały	Nota	Na dzień 31 marca 2017	Na dzień 31 grudnia 2016	Na dzień 31 marca 2016
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	23	7 340 697	7 433 406	7 339 745
Pochodne instrumenty finansowe	15	1 119 351	1 546 166	1 469 749
Zobowiązania wobec klientów	24	34 327 831	36 329 411	35 695 520
Zobowiązania podporządkowane	25	316 748	332 096	725 949
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	26	505 665	501 830	505 690
Pozostałe zobowiązania		495 344	541 690	446 833
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego		336	63 963	0
Rezerwy	27	140 866	146 729	160 314
Zobowiązania razem		44 246 838	46 895 291	46 343 800
Kapitały własne przypadające akcjonariuszom		6 306 270	6 362 682	6 408 940
Jednostki Dominującej				
Kapitał akcyjny	28	2 256 683	2 256 683	2 256 683
Kapitał zapasowy		2 287 607	2 287 607	2 287 790
Pozostałe kapitały	28	1 052 220	1 002 489	1 073 628
Wynik z lat ubiegłych i bieżącego okresu	28	709 760	815 903	790 839
Kapitały razem		6 306 270	6 362 682	6 408 940
Zobowiązania i kapitały razem		50 553 108	53 257 973	52 752 740

Noty przedstawione na stronach 12 – 88 stanowią integralną część niniejszego śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane zestawienie zmian w kapitałach własnych

	Nota	Niepodzielony wynik finansowy					Kapitały przypadające właścicielom Jednostki Dominującej	Kapitały razem
		Kapitał akcyjny	Kapitał zapasowy	Pozostałe kapitały	Wynik finansowy lat ubiegłych	Wynik bieżącego okresu		
Stan na 1 stycznia 2017		2 256 683	2 287 607	1 002 489	801 148	14 755	6 362 682	6 362 682
Wycena aktywów dostępnych do sprzedaży netto		0	0	10 627	0	0	10 627	10 627
Wycena instrumentów pochodnych zabezpieczających przepływy pieniężne netto		0	0	9 105	0	0	9 105	9 105
Strata netto za bieżący okres		0	0	0	0	-76 143	-76 143	-76 143
Dochody całkowite razem		0	0	19 732	0	-76 143	-56 411	-56 411
Przeniesienie wyniku netto na wynik finansowy z lat ubiegłych		0	0	0	14 755	-14 755	0	0
Transakcje z właścicielami		0	0	30 000	-30 000	0	0	0
Przeniesienie wyniku netto na fundusz ogólnego ryzyka bankowego		0	0	30 000	-30 000	0	0	0
Stan na 31 marca 2017	28	2 256 683	2 287 607	1 052 220	785 903	-76 143	6 306 270	6 306 270

Noty przedstawione na stronach 12 – 88 stanowią integralną część niniejszego śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane zestawienie zmian w kapitałach własnych (cd.)

Nota	Niepodzielony wynik finansowy					Kapitały przypadające właścicielom Jednostki Dominującej	
	Kapitał akcyjny	Kapitał zapasowy	Pozostałe kapitały	Wynik finansowy lat ubiegłych	Wynik bieżącego okresu	Kapitały razem	Kapitały razem
Stan na 1 stycznia 2016	2 256 683	2 370 746	1 018 927	556 781	186 178	6 389 315	6 389 315
Wycena aktywów dostępnych do sprzedaży netto	0	0	4 835	0	0	4 835	4 835
Wycena instrumentów pochodnych zabezpieczających przepływy pieniężne netto	0	0	24 915	0	0	24 915	24 915
Strata netto za bieżący okres	0	0	0	0	-10 125	-10 125	-10 125
Dochody całkowite razem	0	0	29 750	0	-10 125	19 625	19 625
Przeniesienie wyniku netto na wynik finansowy z lat ubiegłych	0	0	0	186 178	-186 178	0	0
Pozostałe	0	0	633	-633	0	0	0
Zmiany w strukturze Grupy	0	-137 191	-682	137 873	0	0	0
Transakcje z właścicielami	0	54 235	25 000	-79 235	0	0	0
Przeniesienie wyniku netto na fundusz ogólnego ryzyka bankowego	0	0	25 000	-25 000	0	0	0
Przeniesienie wyniku netto na kapitał zapasowy	0	54 235	0	-54 235	0	0	0
Stan na 31 marca 2016	28	2 256 683	2 287 790	1 073 628	800 964	-10 125	6 408 940

Noty przedstawione na stronach 12 – 88 stanowią integralną część niniejszego śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych

Działalność operacyjna	Nota	Za okres od 1 stycznia 2017 do 31 marca 2017	Za okres od 1 stycznia 2016 do 31 marca 2016
Zysk/strata brutto		-73 540	59 344
Korekty o pozycje:		-313 112	12 354
Amortyzacja	9	18 227	34 726
Utrata wartości majątku trwałego i inwestycyjnych papierów wartościowych		5 626	6 493
Niezrealizowane różnice kursowe		-322 691	-27 228
(Zysk) ze zbycia działalności zaniechanej		0	-33 751
Przeniesienie odsetek i dywidend dotyczących działalności inwestycyjnej i finansowej		-14 313	39 016
Strata ze zbycia, likwidacji składników rzeczowego majątku trwałego		39	0
Pozostałe korekty		0	-6 902
Zmiany stanu aktywów i pasywów :		742 720	2 092 495
Pozostałe lokaty w innych bankach oraz kredyty i pożyczki udzielone innym bankom		65 785	231 236
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu		2 328 733	4 224 292
Pochodne instrumenty finansowe		-397 760	-276 396
Kredyty i pożyczki udzielone klientom		215 797	-463 947
Inne aktywa		117 610	-81 534
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych		220 522	141 206
Zobowiązania wobec klientów		-1 898 092	-1 864 175
Pozostałe zobowiązania		-46 258	69 030
Rezerwy		-5 857	4 299
Dywidendy otrzymane		76	0
Podatek dochodowy zapłacony/otrzymany		-64 343	-137 530
Odsetki otrzymane		337 959	413 693
Odsetki zapłacone		-131 452	-167 678
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej		356 068	2 164 193

Noty przedstawione na stronach 12 –88 stanowią integralną część niniejszego śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych (cd.)

Działalność inwestycyjna	Nota	Za okres od 1 stycznia 2017 do 31 marca 2017	Za okres od 1 stycznia 2016 do 31 marca 2016
Wpływy z tytułu sprzedaży inwestycyjnych papierów wartościowych		338 653	209 809
Wpływy z tytułu sprzedaży składników rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych		17	147
Wydatki z tytułu nabycia inwestycyjnych papierów wartościowych		-877 008	-2 361 500
Wydatki z tytułu nabycia składników rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych		-6 606	-22 972
Zmniejszenie środków pieniężnych w związku ze zmianami w strukturze Grupy		0	-419 236
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej		-544 944	-2 593 752
Działalność finansowa			
Wpływy z tytułu zaciągnięcia zobowiązań podporządkowanych i długoterminowych kredytów bankowych		0	1 237 566
Wydatki z tytułu spłaty zobowiązań podporządkowanych i długoterminowych kredytów bankowych		0	-2 512 918
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej		0	-1 275 352
Zmiana stanu środków pieniężnych i ich ekwiwalentów netto		-188 876	-1 704 911
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek okresu	30	1 884 977	2 913 206
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec okresu	30	1 696 101	1 208 295

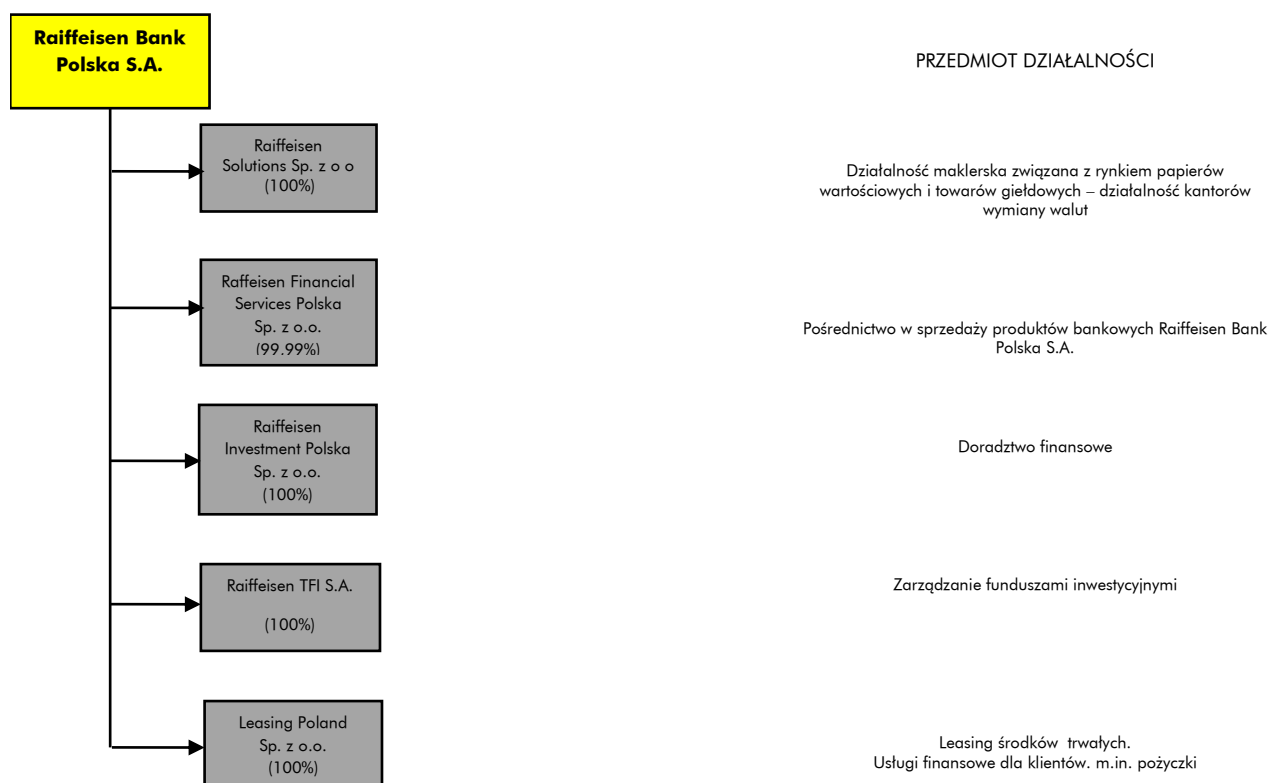
Noty przedstawione na stronach 12 –88 stanowią integralną część niniejszego śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego

1. Informacje ogólne

Jednostką sporządzającą śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie finansowe jest **Raiffeisen Bank Polska S.A.** z siedzibą w Warszawie 00-844, ul. Grzybowska 78 wpisany do polskiego Krajowego Rejestru Sądowego jako Spółka Akcyjna pod numerem KRS 0000014540, przez Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawa, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego.

Skład Grupy Kapitałowej Raiffeisen Bank Polska S.A. na 31 marca 2017 roku prezentuje poniższy schemat:

Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Konsolidacją metodą pełną objęte zostały następujące jednostki:

- **Raiffeisen Bank Polska S.A. („Jednostka Dominująca”)**
- **Raiffeisen-Leasing Polska S.A.** (do 31 marca 2016 roku)
- **Raiffeisen Insurance Agency Sp. z o.o.** (do 31 marca 2016 roku)
- **Raiffeisen-Leasing Service Sp. z o.o.** (do 31 marca 2016 roku)
- **Raiffeisen-Leasing Real Estate Sp. z o.o.** (do 31 marca 2016 roku)
- **Raiffeisen Financial Services Polska Sp. z o.o.**
- **Raiffeisen Investment Polska Sp. z o.o.**
- **Raiffeisen Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.**
- **Raiffeisen Solutions Sp. z o.o.**

Ponadto Grupa obejmowała konsolidacją spółkę celową ROOF Poland Leasing 2014 DAC, z siedzibą w Irlandii, z wykorzystaniem której Grupa przeprowadziła sekurytyzację wierzytelności leasingowych. Spółka ta została objęta konsolidacją, ponieważ Jednostka Dominująca sprawowała nad nią kontrolę, mimo iż nie posiadała w niej zaangażowania kapitałowego.

Spółka celowa ROOF Poland Leasing 2014 DAC została objęta konsolidacją do 31 marca 2016 roku, do dnia utraty nad nią kontroli w związku ze sprzedażą 100% akcji posiadanych w Raiffeisen-Leasing Polska S.A., poprzez którą pośrednio Jednostka Dominująca sprawowała kontrolę nad tą spółką celową.

Spółka Leasing Poland Sp. z o.o. nie została objęta konsolidacją ze względu na jej nieistotność.

Grupa Kapitałowa Raiffeisen Bank Polska S.A. prowadzi działalność w zakresie bankowości detalicznej, korporacyjnej oraz działalności inwestycyjnej i faktoringowej na terenie Polski, zatrudniając 4 983 osób na 31 marca 2017 roku (5 061 osób na 31 grudnia 2016 roku).

Występujące w niniejszym śródrocznym skróconym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym określenia oznaczają odpowiednio:

Bank lub Jednostka Dominująca – Raiffeisen Bank Polska S.A.,

Jednostki Zależne – Raiffeisen-Leasing Polska S.A., Raiffeisen Insurance Agency Sp. z o.o., Raiffeisen Financial Service Polska Sp. z o.o., Raiffeisen-Leasing Service Sp. z o.o., Raiffeisen-Leasing Real Estate Sp. z o.o., Leasing Poland Sp. z o.o., Raiffeisen Investment Polska Sp. z o.o., Raiffeisen Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A., Raiffeisen Solutions Sp. z o.o.,

RBI – Raiffeisen Bank International AG, będący jednostką dominującą wobec Banku,

Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Banki Regionalne Raiffeisen - jednostka nadrzędna najwyższego szczebla (Banki te są stronami Umowy Konsorcjalnej RBI),

Grupa lub Grupa Kapitałowa – Grupę Kapitałową Raiffeisen Bank Polska S.A.,

Grupa RBI – Grupę Kapitałową Raiffeisen Bank International AG (Grupa RBI), w skład której wchodzi między innymi banki kontrolowane przez RBI z Europy Środkowej i Wschodniej, oddziały zagraniczne RBI, austriackie instytucje finansowe oraz inne instytucje wspomagające.

Zatwierdzenie niniejszego śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Zarząd Jednostki Dominującej dokonał zatwierdzenia śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego w dniu 16 maja 2017 roku.

Informacje o akcjonariuszach Jednostki Dominującej

Akcjonariuszem większościowym Jednostki Dominującej jest Raiffeisen Bank International AG, który powstał z obszarów wydzielonych z Raiffeisen Zentralbank Österreich AG (RZB) i Raiffeisen International Bank-Holding AG (RI). Regionalne banki Raiffeisen posiadają 58,8% akcji RBI na 31 marca 2017 roku. Pozostała część kapitału akcyjnego jest w wolnym obrocie na wiedeńskiej giełdzie papierów wartościowych, na której RBI notowany jest od 2005 roku. RBI jest spółką nadrzędną dla Raiffeisen Bank Polska S.A i posiada w nim 100% udziału.

Zmiany w strukturze Grupy w bieżącym okresie sprawozdawczym

W okresie od 1 stycznia 2017 roku do 31 marca 2017 roku nie wystąpiły zmiany w strukturze Grupy.

Skład Zarządu Jednostki Dominującej według stanu na 31 marca 2017 roku

Piotr Czarnecki	– Prezes Zarządu
Maciej Bardan	– Pierwszy Wiceprezes Zarządu
Jan Czeremcha	– Wiceprezes Zarządu
Witold Broniszewski	– Członek Zarządu
Łukasz Januszewski	– Członek Zarządu
Piotr Konieczny	– Członek Zarządu

Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Skład Rady Nadzorczej Jednostki Dominującej według stanu na 31 marca 2017 roku

Johann Strobl	– Przewodniczący Rady Nadzorczej
Martin Grüll	– Zastępca Przewodniczącego Rady Nadzorczej
Klemens Breuer	- Członek Rady Nadzorczej
Peter Lennkh	– Członek Rady Nadzorczej
Andreas Gschwenter	– Członek Rady Nadzorczej
Hannes Mösenbacher	– Członek Rady Nadzorczej
Władysław Gołębiowski	– Członek Rady Nadzorczej
Selcuk Sari	– Członek Rady Nadzorczej

W okresie od 1 stycznia 2017 roku do 31 marca 2017 roku miały miejsce następujące zmiany w składzie Zarządu i Rady Nadzorczej Jednostki Dominującej:

- W dniu 22 grudnia 2016 roku Ryszard Drużyński złożył rezygnację z pełnienia funkcji Wiceprezesa Zarządu odpowiedzialnego za zarządzanie obszarem operacji i IT ze skutkiem na dzień 31 stycznia 2017.
- 14 lutego 2017 roku Komisja Nadzoru Finansowego podjęła decyzję o powołaniu Witolda Broniszewskiego do pełnienia funkcji Członka Zarządu odpowiedzialnego za obszar zarządzania ryzykiem istotnym w działalności Banku.
- w dniu 7 marca 2017 roku Karl Sevelde - Przewodniczący Rady Nadzorczej Banku oraz Herbert Stepic - Członek Rady Nadzorczej Banku złożyli rezygnację z pełnienia swoich funkcji, ze skutkiem na dzień 9 marca 2017 roku.
- w dniu 10 marca 2017 roku Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy Jednostki Dominującej powołało dotychczasowego członka Rady Nadzorczej Johanna Strobla do pełnienia funkcji Przewodniczącego Rady Nadzorczej oraz powołało Pana Hannesa Mösenbachera na stanowisko członka Rady Nadzorczej.

2. Opis istotnych zasad rachunkowości

2.1. Podstawa sporządzenia śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone na dzień 31 marca 2017 roku oraz za okres od 1 stycznia 2017 roku do 31 marca 2017 roku.

Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone w złotych polskich, a wszystkie wartości, o ile nie wskazano inaczej, zostały podane w tysiącach złotych (tys. zł).

Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Niniejsze śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone w oparciu o założenie kontynuowania przez Grupę działalności gospodarczej w niezmnieszonej istotnie zakresie, w okresie nie krótszym niż rok od dnia sprawozdawczego. Fakt poniesienia straty w okresie sprawozdawczym nie stanowi zagrożenia dla powyższego założenia.

Dane finansowe, prezentowane w śródrocznym skróconym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy zostały przygotowane w sposób zapewniający ich porównywalność.

W okresie objętym niniejszym śródrocznym skróconym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym Grupa nie dokonała istotnych zmian zasad rachunkowości w zakresie wyceny aktywów i pasywów oraz pomiaru wyniku finansowego, a przyjęte w niniejszym raporcie zasady rachunkowości są zgodne z zasadami stosowanymi przy opracowaniu Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego Grupy Kapitałowej Raiffeisen Bank Polska S.A. za okres zakończony 31 grudnia 2016 roku.

2.2. Oświadczenie zgodności

Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy zostało sporządzone i zaprezentowane zgodnie z wymogami Międzynarodowego Standardu Rachunkowości 34 „Śródroczna sprawozdawczość finansowa” (MSR 34), który został zatwierdzony przez Unię Europejską.

Niniejsze sprawozdanie nie zawiera wszystkich informacji wymaganych dla rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego, w związku z tym winno być czytane w połączeniu ze Skonsolidowanym Sprawozdaniem Finansowym Grupy Kapitałowej Raiffeisen Bank Polska S.A. za rok zakończony 31 grudnia 2016 roku.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Raiffeisen Bank Polska S.A. za rok zakończony 31 grudnia 2016 roku jest dostępne do wglądu w Sądzie Rejonowym dla m.st. Warszawy, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, Warszawa, ul.Czerniakowska 100 lub na stronie internetowej Banku, <http://raiffeisenpolbank.com/>.

Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

2.3. Nowe standardy, interpretacje i poprawki do opublikowanych standardów

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony /a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
MSSF 9 Instrumenty finansowe (2014)	Lipiec 2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2018 lub później	Tak	Nowy standard zastępuje zawarte w MSR 39 Instrumenty Finansowe: ujmowanie i wycena wytyczne na temat klasyfikacji oraz wyceny aktywów finansowych, w tym wytyczne dotyczące utraty wartości. MSSF 9 eliminuje też istniejące obecnie w MSR 39 kategorie aktywów finansowych: utrzymywane do terminu wymagalności, dostępne do sprzedaży oraz pożyczki i należności. Zgodnie z wymogami nowego standardu, w momencie początkowego ujęcia aktywa finansowe winny być klasyfikowane do jednej z trzech kategorii: • aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu; • aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy; lub • aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody. Składnik aktywów finansowych jest klasyfikowany do kategorii wycenianych po początkowym ujęciu według zamortyzowanego kosztu, jeżeli spełnione są następujące dwa warunki: • aktywa utrzymywane są w ramach modelu biznesowego, którego celem jest utrzymywanie aktywów w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z kontraktu; oraz • jego warunki umowne powodują powstanie w określonych momentach przepływów pieniężnych stanowiących wyłącznie spłatę kapitału oraz odsetek od niespłaconej części kapitału. W sytuacji, gdy powyższe warunki nie są spełnione (jak to ma miejsce

Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony /a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
				na przykład w przypadku instrumentów kapitałowych innych jednostek), składnik aktywów finansowych jest wyceniany w wartości godziwej. Zyski i straty z wyceny aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej ujmowane są w wyniku bieżącego okresu, za wyjątkiem aktywów utrzymywanych w ramach modelu biznesowego, którego celem jest utrzymywanie aktywów zarówno w celu uzyskania przepływów pieniężnych z kontraktów jak i ich sprzedaż – dla tych aktywów zyski i straty z wyceny ujmowane są w innych całkowitych dochodach. Ponadto w przypadku, gdy inwestycja w instrument kapitałowy nie jest przeznaczona do obrotu, MSSF 9 daje możliwość dokonania nieodwracalnej decyzji o wycenie takiego instrumentu finansowego, w momencie początkowego ujęcia, w wartości godziwej przez inne całkowite dochody. Wyboru takiego można dokonać dla każdego instrumentu osobno. Wartości ujęte w innych całkowitych dochodach w związku z powyższą wyceną nie mogą w późniejszych okresach zostać przekwalifikowane do wyniku bieżącego okresu. Nowy standard zachowuje niemal wszystkie dotychczasowe wymogi MSR 39 w zakresie klasyfikacji i wyceny zobowiązań finansowych oraz wyłączenia aktywów finansowych i zobowiązań finansowych. MSSF 9 wymaga jednak, aby zmiana wartości godziwej dotycząca zmiany ryzyka kredytowego zobowiązania finansowego wyznaczonego w momencie początkowego ujęcia jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy były prezentowane w innych całkowitych dochodach. Jedynie pozostała część zysku lub straty z wyceny do wartości godziwej ma być ujmowana w wyniku bieżącego okresu. W przypadku jednak, gdyby zastosowanie tego wymogu powodowało brak współmierności przychodów i kosztów lub gdyby zobowiązanie finansowe wynikało z zobowiązań do udzielenia pożyczki lub umów gwarancji finansowych, cała zmiana wartości godziwej byłaby

Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony /a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
				ujmowana w zysku lub stracie bieżącego okresu. W zakresie szacunku utraty wartości aktywów finansowych MSSF 9 zastępuje model „straty poniesionej” zawarty w MSR 39 modelem „straty oczekiwanej”, co oznacza, że zdarzenie powodujące powstanie straty nie musiałoby poprzedzać jej rozpoznania i utworzenia odpisu. Nowe zasady mają na celu zapobieganie sytuacjom, w których odpisy na straty kredytowe są tworzone zbyt późno i w niewystarczającej wysokości. W skrócie, model oczekiwanej straty wykorzystuje dwa podejścia do szacowania straty, zgodnie z którymi strata jest ustalana na podstawie: • straty kredytowej oczekiwanej w okresie 12 miesięcy, albo • straty kredytowej oczekiwanej do zapadalności (ang. life-time expected loss). To, które podejście zostanie zastosowane zależy od tego, czy w przypadku danego składnika aktywów od momentu początkowego ujęcia nastąpił istotny wzrost ryzyka kredytowego. W przypadku, jeśli ryzyko kredytowe związane z aktywami finansowymi nie wzrosło istotnie w porównaniu do jego poziomu z momentu początkowego ujęcia, odpis z tytułu utraty wartości tych aktywów finansowych będzie równy oczekiwanej stracie w okresie 12 miesięcy. W przypadku natomiast, jeśli nastąpił istotny wzrost ryzyka kredytowego, odpis z tytułu utraty wartości tych aktywów finansowych będzie równy oczekiwanej stracie przez cały okres życia instrumentu, zwiększając tym samym wysokość ujętego odpisu. Standard przyjmuje przy tym założenie, zgodnie z którym - w przypadku braku przeciwnych argumentów – wystarczającym kryterium dla rozpoznania straty kredytowej oczekiwanej do zapadalności jest wystąpienie zaległości w spłacie wynoszącej 30 dni. Na moment sporządzania niniejszego sprawozdania finansowego

Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony /a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
				wiarygodne oszacowanie wpływu zmian będących skutkiem zastosowania danego standardu po raz pierwszy nie zostało wykonane przez Grupę.
MSSF 14 Regulacyjne rozliczenia międzyokresowe	Styczeń 2014	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 lub później	Nie	Ten przejściowy standard: - zezwala jednostkom stosującym MSSF po raz pierwszy na kontynuowanie dotychczasowych zasad ujmowania aktywów i zobowiązań regulacyjnych zarówno przy pierwszym zastosowaniu MSSF jak i w sprawozdaniach finansowych za późniejsze okresy; - wymaga aby jednostki prezentowały aktywa i zobowiązania regulacyjne oraz ich zmiany w odrębnych pozycjach w sprawozdaniach finansowych; oraz - wymaga szczegółowych ujawnień umożliwiających określenie rodzaju oraz ryzyk związanych z regulowanymi stawkami w związku z którymi rozpoznano aktywa i zobowiązania regulacyjne zgodnie z tym przejściowym standardem. Z uwagi na zakres działalności Grupy MSSF 14 nie ma zastosowania.
MSSF 15 Przychody z umów z klientami oraz Zmiany do MSSF 15: Data wejścia w życie MSSF	Maj 2014/ Wrzesień 2015	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2018 lub później	Tak	Standard ten zawiera zasady, które zastąpią większość szczegółowych wytycznych w zakresie ujmowania przychodów istniejących obecnie w MSSF. W szczególności, w wyniku przyjęcia nowego standardu przestaną obowiązywać MSR 18 Przychody, MSR 11 Umowy o usługę budowlaną oraz związane z nimi interpretacje. Zgodnie z nowym standardem jednostki będą stosować pięciostopniowy model, aby określić moment ujęcia przychodów oraz ich wysokość. Model ten zakłada, że przychody powinny być ujęte wówczas, gdy (lub w stopniu, w jakim) jednostka przekazuje klientowi kontrolę nad towarami lub usługami, oraz w kwocie, do jakiej jednostka oczekuje być uprawniona. Zależnie od spełnienia określonych kryteriów,

Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony /a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
				przychody są: - rozkładane w czasie, w sposób obrazujący wykonanie umowy przez jednostkę, lub - ujmowane jednorazowo, w momencie, gdy kontrola nad towarami lub usługami jest przeniesiona na klienta. Standard zawiera nowe wymagania dotyczące ujawnień, zarówno ilościowych jak i jakościowych, mających na celu umożliwienie użytkownikom sprawozdań finansowych zrozumienie charakteru, kwoty, momentu ujęcia i niepewności odnośnie przychodów i przepływów pieniężnych wynikających z umów z klientami. Na moment sporządzania niniejszego sprawozdania finansowego wiarygodne oszacowanie wpływu zmian będących skutkiem zastosowania danego standardu po raz pierwszy nie zostało wykonane przez Grupę.
Sprzedaż lub Przekazanie Aktywów Pomiedzy Inwestorem a Spółką Stowarzyszoną lub Wspólnym Przedsięwzięciem (Zmiany do MSSF 10 Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe oraz do MSR 28 Jednostki Stowarzyszone)	Wrzesień 2014	Termin odłożony na czas nieokreślony	Nie	Zmiany usuwają istniejącą niespójność między wymaganiami MSSF 10 oraz MSR 28 w kwestii ujmowania utraty kontroli nad spółką zależną, która wnoszona jest do spółki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia. Podczas gdy MSR 28 ogranicza zysk lub stratę wynikającą z wniesienia aktywów niepieniężnych do spółki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia do wysokości zaangażowania kapitałowego innych podmiotów w tej jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu, MSSF 10 nakazuje rozpoznanie całego zysku lub straty na utracie kontroli nad jednostką zależną. Zmiany wymagają ujęcia całości zysku lub straty w przypadku, gdy przeniesione aktywa spełniają definicję przedsięwzięcia w rozumieniu MSSF 3 Połączenia Jednostek Gospodarczych (niezależnie czy

Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony /a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
MSSF16 Leasing	Styczeń 2016	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2019 lub później	Nie	przedsięwzięcie ma formę jednostki zależnej czy też nie). Częściowe rozpoznanie zysku lub straty (do wysokości zaangażowania kapitałowego innych podmiotów) nastąpi w przypadku gdy transakcja dotyczy aktywów nie stanowiących przedsięwzięcia, nawet jeśli te aktywa znajdowały się w jednostce zależnej. Nie oczekuje się, aby powyższe zmiany miały znaczący wpływ na sprawozdanie finansowe Grupy. MSSF 16 zastępuje MSR 17 Leasing oraz związane z tym standardem interpretacje. W odniesieniu do leasingobiorców nowy Standard eliminuje występujące obecnie rozróżnienie pomiędzy leasingiem finansowym oraz operacyjnym. Ujęcie leasingu operacyjnego w sprawozdaniu z sytuacji finansowej spowoduje rozpoznanie nowego składnika aktywów – prawa do użytkowania przedmiotu leasingu – oraz nowego zobowiązania – zobowiązania do dokonania płatności z tytułu leasingu. Prawa do użytkowania aktywów w leasingu podlegać będą umorzeniu natomiast od zobowiązania naliczane będą odsetki. Spowoduje to powstanie większych kosztów w początkowej fazie leasingu, nawet w przypadku gdy jego strony uzgodniły stałe opłaty roczne. Ujęcie umów leasingu u leasingodawcy w większości przypadków pozostanie niezmienione w związku z utrzymanym podziałem na umowy leasingu operacyjnego oraz finansowego. W momencie początkowego zastosowania wpływ Standardu będzie zależał od specyficznych faktów i okoliczności dotyczących umów leasingu, których Grupa będzie stroną. Na dzień sporządzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupa nie przeprowadziła analizy wpływu Standardu na sprawozdanie finansowe.

Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony /a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
Zmiany do MSSF 4 Stosowanie MSSF 9 Instrumenty finansowe łącznie z MSSF 4 Umowy ubezpieczeniowe	Wrzesień 2016	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2018 lub później	Nie	Poprawki przewidują dwie możliwości dla jednostek: - odroczenie podejścia (deferral approach) - czasowe zwolnienie ze stosowania MSSF 9 jednostkom, w których główną działalnością jest działalność ubezpieczeniowa - usunięcie z zysku lub straty zmienności, które mogą być spowodowane przez niektóre zmiany wyceny aktywów finansowych przy stosowaniu MSSF 9 stosowanym przed wejściem w życie nowego standardu dotyczącego umów ubezpieczeniowych (ang. overlay approach) Nie oczekuje się, aby powyższe zmiany miały znaczący wpływ na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.
Ujmowanie aktywów z tytułu podatku odroczonego od niezrealizowanych strat (Zmiany do MSR 12 Podatek dochodowy)	Styczeń 2016	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2017 lub później	Nie	Zmiany wyjaśniają, między innymi, że niezrealizowane straty powiązane z instrumentami dłużnymi wycenianymi w wartości godziwej w sprawozdaniach finansowych, dla których wartością podatkową jest ich początkowy koszt, mogą powodować powstanie ujemnych różnic przejściowych. Nie oczekuje się, aby powyższe zmiany miały znaczący wpływ na sprawozdanie finansowe Grupy.
Inicjatywa dotycząca ujawnień (Zmiany do MSR 7 Sprawozdanie z przepływów pieniężnych)	Styczeń 2016	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2017 lub później	Nie	Zmiany przewidują przedstawianie przez jednostki ujawnień umożliwiających użytkownikom sprawozdań finansowych ocenę zmian wartości zobowiązań powstałych w ramach działalności finansowej, w tym zarówno zmian wynikających z przepływów pieniężnych jak i zmian o charakterze niepieniężnym. Jednym ze sposobów na spełnienie powyższych wymogów jest umieszczenie uzgodnienia sald otwarcia i zamknięcia zobowiązań

Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony /a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
				powstałych w ramach działalności finansowej. Nie oczekuje się, aby powyższe zmiany miały znaczący wpływ na sprawozdanie finansowe Grupy.
Wyjaśnienia do MSSF 15 Przychody z umów z klientami	Kwiecień 2016	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2018 lub później	Nie	Zmiany do MSSF 15 wyjaśniają niektóre wymogi Standardu oraz zawierają szereg uproszczeń w zakresie okresu przejściowego dla jednostek, które wdrażają nowy Standard. Zmiany wyjaśniają, w jaki sposób należy: - Dokonywać identyfikacji zobowiązań umownych (obietnicy przeniesienia towarów lub usług); - Określać czy spółka działa we własnym imieniu dostarczając towary lub świadcząc usługi czy działa jako agent (jest odpowiedzialna za zorganizowanie dostarczenia towarów lub świadczenia usług); oraz - Określać, czy przychód z udzielenia licencji powinien być ujęty jednorazowo czy rozłożony w czasie. Ponadto zmiany zawierają dwa dodatkowe uproszczenia których celem jest ułatwienie spółkom pierwszego zastosowania Standardu oraz redukcja związanego z nim kosztu. Na moment sporządzania niniejszego sprawozdania finansowego wiarygodne oszacowanie wpływu zastosowania Zmian po raz pierwszy nie zostało wykonane przez Grupę.
Zmiany do MSSF 2 Klasyfikacja i wycena transakcji płatności na bazie akcji	Czerwiec 2016	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2017 lub	Nie	Zmiany wprowadzają wymogi w zakresie ujmowania: (a) skutków warunków nabycia uprawnień i warunków innych niż warunki nabycia uprawnień na wycenę płatności na bazie akcji rozliczanymi w środkach pieniężnych; (b) płatności na bazie akcji mające funkcję rozliczenia netto z zobowiązaniami podatkowymi; oraz (c) modyfikacji warunków

Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony /a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
		później		płatności na bazie akcji, które powodują zmianę klasyfikację transakcji z rozliczanych w środkach pieniężnych do rozliczanych w instrumentach kapitałowych. Nie oczekuje się, aby powyższe zmiany miały znaczący wpływ na sprawozdanie finansowe Grupy.
Zmiany do Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej 2014-2016	Grudzień 2016	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2017 lub później (dla MSSF 12)/ Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2018 lub później (dla MSR 28 i MSSF 1)	Nie	Doroczne ulepszenia MSSF 2014-2016 zawierają zmiany standardów, z odpowiednimi zmianami do pozostałych standardów i interpretacji. Główne zmiany: - Zmiany do MSSF 12 (Ujawnianie udziałów w innych jednostkach) precyzują, że zakres ujawniania informacji z wyjątkiem tych w paragrafach B10-B16 dotyczy udziałów, które zostały zaklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży, przeznaczone do podziału między właścicieli lub jako działalność zaniechana zgodnie z MSSF 5. - Zmiany do MSSF 1 (Zastosowanie Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej po raz pierwszy) proponowana poprawka dotyczy eliminacji krótkoterminowych zwolnień przewidzianych w paragrafach E3-E7, ponieważ dotyczyły one minionych okresów. - Zmiany do MSR 28 (Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach) proponowana poprawka precyzuje, że decyzja, którą mogą podjąć organizacje typu venture capital lub inne kwalifikujące się jednostki (fundusze wzajemne, fundusze powiernicze), dotycząca wyceny inwestycji w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach w wartości godziwej przez wynik finansowy podejmowana jest indywidualnie dla każdej inwestycji w chwili jej początkowego ujęcia. Nie oczekuje się, aby powyższe zmiany miały znaczący wpływ na

Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Zatwierdzony /a przez Unię Europejską	Opis potencjalnych zmian
skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.				
Interpretacja KIMSF 22 Transakcje w walucie obcej i zaliczki	Grudzień 2016	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2018 lub później	Nie	Propozycje zawierają wytyczne dotyczące sposobu określania daty transakcji, a zatem kursu wymiany SPOT, którego należy użyć w momencie kiedy dokonywana lub otrzymywana jest płatność zaliczkowa w walucie obcej. Wytyczne będą dotyczyć zarówno transakcji generujących przychody, jak i początkowego ujęcia transakcji dokonywanych lub otrzymywanych w walutach obcych. Nie oczekuje się, aby powyższe zmiany miały znaczący wpływ na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.
Zmiany do MSR 40 Przeniesienie nieruchomości inwestycyjnej	Grudzień 2016	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2018 lub później	Nie	Zgodnie z propozycją zmian jednostka dokonuje przeniesień składnika aktywów do lub z nieruchomości inwestycyjnych wtedy i tylko wtedy, gdy nastąpiła zmiana sposobu użytkowania tego składnika aktywów. Proponuje się, by aktualnie zamieszczony w standardzie wykaz sytuacji, w których należy dokonać przeniesień, został przedstawiony jako lista przykładów zmiany sposobu użytkowania. Nie oczekuje się, aby powyższe zmiany miały znaczący wpływ na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.

Podsumowując, Zarząd Jednostki Dominującej nie przewiduje, aby wprowadzenie powyższych standardów oraz interpretacji miało istotny wpływ na stosowane przez Grupę zasady rachunkowości, z wyjątkiem MSSF 9, MSSF 15 i MSSF 16 (wpływ MSSF 9, MSSF 15 i MSSF 16 na stosowane przez Grupę zasady rachunkowości nie został jeszcze oceniony). Grupa planuje ich zastosowanie w terminach podanych w określonych standardach i interpretacjach (bez wcześniejszego zastosowania), pod warunkiem zatwierdzenia przez UE.

Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

2.4. Konsolidacja

Jednostki zależne to jednostki, w odniesieniu, do których Jednostka Dominująca sprawuje kontrolę.

Jednostka Dominująca sprawuje kontrolę nad jednostką, w której dokonano inwestycji, wtedy i tylko wtedy, gdy Jednostka Dominująca jednocześnie:

- sprawuje władzę nad jednostką, w której dokonano inwestycji,
- z tytułu swojego zaangażowania w jednostce, w której dokonano inwestycji, podlega ekspozycji na zmienne wyniki finansowe lub posiada prawa do zmiennych wyników finansowych, oraz
- posiada możliwość wykorzystania sprawowanej władzy nad jednostką, w której dokonano inwestycji do wywierania wpływu na wysokość swoich wyników finansowych.

Jednostki zależne podlegają konsolidacji metodą pełną od dnia przejęcia nad nimi kontroli przez Grupę. Konsolidowanie jednostek zależnych ustaje z dniem utraty kontroli. Polityka rachunkowości jednostek zależnych jest dostosowana do polityki rachunkowości Grupy.

2.5. Działalność zaniechana

Działalność zaniechana jest częścią działalności Jednostki Dominującej, która stanowi odrębną ważną dziedzinę działalności lub geograficzny obszar działalności, którą zbyto lub przeznaczono do sprzedaży lub wydania, albo jest to jednostka zależna nabyta wyłącznie w celu odsprzedaży. Klasyfikacji do działalności zaniechanej dokonuje się na skutek zbycia lub wtedy, gdy działalność spełnia kryteria zaklasyfikowania jako przeznaczonej do sprzedaży. W przypadku, gdy działalność jest zaklasyfikowana jako zaniechana, dane porównawcze do rachunku zysków i strat są przekształcane tak, jakby działalność została zaniechana na początku okresu porównawczego.

3. Istotne szacunki

Sporządzenie śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej zatwierdzonymi przez Unię Europejską („MSSF UE”) wymaga od Zarządu Jednostki Dominującej dokonania subiektywnych ocen, estymacji i przyjęcia założeń, które wpływają na stosowane zasady rachunkowości oraz na kwoty prezentowane w śródrocznym skróconym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym i w notach objaśniających, w szczególności kwoty, których nie da się określić w jednoznaczny sposób na podstawie innych źródeł. Szacunki i założenia dokonywane są na datę sprawozdawczą w oparciu o dostępne dane historyczne, informacje o warunkach aktualnych w momencie dokonywania szacunków oraz wiele innych czynników, które są uważane za właściwe w danych okolicznościach, w tym o oczekiwania co do przyszłych zdarzeń, które w danej sytuacji wydają się uzasadnione. Mimo że szacunki te opierają się na najlepszej wiedzy dotyczącej warunków i działań podejmowanych przez Grupę, wyniki rzeczywiste mogą się różnić od

Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

wartości szacunkowych. Szacunki i założenia podlegają bieżącym przeglądom. Korekty w szacunkach są rozpoznawane w okresie, w którym dokonano zmiany szacunku pod warunkiem, że korekta dotyczy tylko tego okresu lub też w okresie, w którym dokonano zmiany szacunku i w okresach przyszłych pod warunkiem, że korekta dotyczy tego okresu w którym dokonano zmiany i okresów przyszłych.

Przy sporządzaniu śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupa przyjęła te same zasady oszacowania, które zastosowano do skonsolidowanego sprawozdania za rok zakończony 31 grudnia 2016 roku z uwzględnieniem przyczyn oraz źródeł niepewności przewidywanych na dzień sprawozdawczy.

Główne subiektywne oceny, estymacje i założenia przyjęte przez Grupę opisano poniżej.

3.1. Utrata wartości portfela kredytowego

Monitoring klientów portfela korporacyjnego dokonywany jest w wyniku cyklicznej indywidualnej analizy ekspozycji należących do tego portfela, przy czym jako ekspozycję traktuje się pojedynczego kontrahenta/kredytobiorcę. Szacowanie odpisu odbywa się na bazie indywidualnej. W ramach wyliczania odpisu aktualizacyjnego stosowane są oceny determinujące rozpoznanie przesłanki utraty wartości, po czym szacowane są przyszłe przepływy pieniężne, dyskontowane z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej, przy uwzględnieniu szacunkowej wartości zabezpieczeń. Podczas szacowania odpisów, przy uwzględnieniu wewnętrznych i zewnętrznych źródeł informacji, stosuje się, w zależności od segmentu klienta (korporacje, małe i średnie przedsiębiorstwa, instytucje finansowe, władze lokalne i regionalne, podmioty sektora publicznego, rządy i banki centralne): wewnętrzny system ratingowy Jednostki Dominującej lub jednostek zależnych albo wartości wyznaczane ekspercko przez Jednostkę Dominującą lub jednostki zależne.

Informacje na temat analizy wrażliwości w odniesieniu do odpisów na należności z rozpoznaną utratą wartości prezentuje poniższe zestawienie. Szacunek ten został przeprowadzony dla portfela kredytów i pożyczek korporacyjnych Jednostki Dominującej, w przypadku których utrata wartości rozpoznawana jest w oparciu o indywidualną analizę przyszłych przepływów pieniężnych z tytułu spłat i odzysków z zabezpieczeń. Na 31 marca 2017 roku wartość bazowa odpisów wyliczonych przy zastosowaniu modelu indywidualnego dla ekspozycji bilansowych i pozabilansowych wynosi 527 355 tys. zł, natomiast wartość bazowa zdyskontowanych odzysków z zabezpieczeń i spłat własnych wynosi 1 170 570 tys. zł (na 31 grudnia 2016 roku odpowiednio: 552 269 tys. zł oraz 1 186 875 tys. zł).

Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Szacowane stany odpisu dla portfela kredytów i pożyczek analizowanych indywidualnie na bazie przyszłych przepływów pieniężnych z tytułu spłat i odzysków z zabezpieczeń	Brak zmian w spłatach klientów	Spłaty klientów wzrost o 10%	Spłaty klientów spadek o 10%
Według stanu na 31 marca 2017			
Brak zmian we wpływach z zabezpieczeń	527 355	522 778	536 470
Wpływy z zabezpieczeń wzrost o 10%	500 045	495 493	
Wpływy z zabezpieczeń spadek o 10%	566 903		580 145
Według stanu na 31 grudnia 2016			
Brak zmian we wpływach z zabezpieczeń	552 269	545 734	565 506
Wpływy z zabezpieczeń wzrost o 10%	522 488	517 093	
Wpływy z zabezpieczeń spadek o 10%	601 263		617 239

3.2. Wartości niematerialne rozpoznane w wyniku nabycia Polbank EFG – test na utratę wartości

W konsekwencji podjęcia decyzji o przeprowadzeniu programu cyfrowej ewolucji i optymalizacji Banku na lata 2017 – 2019, na 31 marca 2017 roku Grupa przeprowadziła test na utratę wartości rozpoznanej w wyniku nabycia Polbank EFG - marki „Polbank”.

Dla celów testu na utratę wartości ośrodek generujący środki pieniężne ustalony został na poziomie segmentu detalicznego Banku.

W stosunku do założeń modelu przyjętych do przygotowania skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy za rok zakończony 31 grudnia 2016, miały miejsce następujące zmiany.

Do wyliczenia stopy dyskontowej użyty został model wyceny aktywów kapitałowych (Capital Asset Pricing Model) przy zastosowaniu wartości stopy wolnej od ryzyka, wskaźnika beta dla sektora bankowego oraz premii za ryzyko kapitałowe. Wymagana stopa zwrotu z kapitału została oszacowana na poziomie 8,65% nominalnie (na 31 grudnia 2016 roku stopa zwrotu z kapitału wynosiła 9,04%). Do wyliczonej wartości dodano marżę w wysokości 2%, która odzwierciedla dodatkowe ryzyko przepływów pieniężnych generowanych przez markę. Stopa dyskontowa została oszacowana na poziomie 10,65% nominalnie (na 31 grudnia 2016 roku wynosiła 10,04%).

Długoterminowa stopa wzrostu przepływów pieniężnych po okresie prognozy została oszacowana na poziomie 5,0% nominalnie (4,6% na 31 grudnia 2016 roku), bazując na prognozach długoterminowego nominalnego wzrostu PKB.

W wyniku przeprowadzonej oceny utraty wartości marki „Polbank” na dzień 31 marca 2017 roku Grupa rozpoznała utratę wartości w wysokości 114 000 tys. zł. Grupa podjęła decyzję o całkowitym spisaniu wartości marki „Polbank”.

Noty do skonsolidowanego rachunku zysków i strat

4. Informacje dotyczące segmentów działalności

Grupa podzieliła swoją działalność oraz zastosowała identyfikację przychodów i kosztów oraz aktywów i zobowiązań na następujące sprawozdawcze segmenty operacyjne: „Bankowość Detaliczna”, „Bankowość Korporacyjna”, „Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe”, „Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność”. Podział ten odzwierciedla opisane w regulacjach wewnętrznych zasady klasyfikacji klientów do poszczególnych segmentów zgodnie z obowiązującym w Grupie modelem biznesowym.

Bankowość Detaliczna – segment obejmuje produkty i usługi dedykowane dla klientów indywidualnych oraz mikro-przedsiębiorstw. W ramach segmentu wyróżnia się podsegmenty: klienta masowego, zamożnego, bankowości prywatnej i mikro-przedsiębiorstw.

Bankowość Korporacyjna – segment, w skład którego wchodzi podsegmenty dużych, średnich i małych przedsiębiorstw. Obejmuje sprzedaż produktów oraz usługi świadczone na rzecz przedsiębiorstw i innych podmiotów w tym: spółek i spółdzielni, instytucji niekomercyjnych, jednostek sektora budżetowego oraz przedsiębiorców indywidualnych, którzy ze względu na kryteria podziału segmentów nie zaliczają się do podsegmentu mikro-przedsiębiorstw.

Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe – transakcje, produkty i usługi dedykowane dla bankowych i niebankowych podmiotów finansowych, usługi dla kantorów wymiany walut oraz działalność własną prowadzoną na rachunek własny Grupy zaliczaną do księgi handlowej.

Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność, do której zaliczane są aktywa, pasywa i wyniki nieprzypisane do powyższych segmentów, a w szczególności:

- aktywa, pasywa oraz wynik z tytułu działalności Zarządzania Aktywami i Pasywami, tj. zarządzania płynnością, ryzykiem stóp procentowych i walutowym Grupy oraz jej portfelem inwestycyjnym,
- wynik z tytułu refinansowania składników aktywów i pasywów nieprzypisanych do żadnego z powyższych segmentów,
- wyłączenia konsolidacyjne dotyczące spółek konsolidowanych metodą pełną w ramach Grupy, które nie są częścią działalności zaniechanej.

Podział ten odzwierciedla zasady klasyfikacji klientów do poszczególnych segmentów zgodnie z modelem biznesowym Grupy, które opierają się na kryteriach podmiotowych i finansowych (takich jak obroty lub saldo aktywów). Powyższa klasyfikacja klientów zastosowana w raporcie segmentowym jest odmienna w stosunku do klasyfikacji klientów, która została użyta przy sporządzaniu pozostałych not do niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego (w szczególności Noty 19. „Kredyty i pożyczki udzielone

Noty do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd.)

klientom” oraz 24. „Zobowiązania wobec klientów”), która opiera się na klasach ryzyka przypisanych do poszczególnych klientów zgodnie z wewnętrznymi zasadami Grupy.

Działalność jednostek objętych konsolidacją metodą pełną została przypisana do wyżej wymienionych segmentów w następujący sposób:

- **Raiffeisen-Leasing Polska S.A.** oraz **Raiffeisen Insurance Agency Sp. z o.o.** – działalność zaniechana (w poprzednich okresach przypisane do Bankowości Detalicznej, Bankowości Korporacyjnej lub Zarządzania aktywami i pasywami oraz pozostała działalność zgodnie z klasyfikacją klientów obsługiwanych przez te spółki),
- **Raiffeisen Financial Services Polska Sp. z o.o.** – Bankowość Detaliczna,
- **Raiffeisen Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.** - Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność,
- **Raiffeisen Investment Polska Sp. z o.o.** oraz **Raiffeisen Solutions Sp. z o.o.** – Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe,
- **Raiffeisen-Leasing Service Sp. z o.o.** oraz **Raiffeisen-Leasing Real Estate Sp. z o.o.** oraz spółka celowa **ROOF Poland Leasing 2014 DAC** – działalność zaniechana (w poprzednich okresach przypisana do Zarządzania aktywami i pasywami oraz pozostała działalność).

Zasady informacji zarządczej obowiązujące w Grupie przewidują raportowanie wyników segmentów do poziomu zysku brutto. Poszczególnym segmentom przypisane są zarówno dochody uzyskane w ramach działalności tego segmentu, jak również koszty operacyjne związane z tą działalnością, a także pozostałe składowe rachunku zysków i strat.

Alokacja kosztów operacyjnych do segmentów w Grupie odbywa się zgodnie z metodologią zatwierdzoną przez Zarząd. Jest to proces wieloetapowy, którego końcowym efektem jest przypisanie wszystkich ogólnych kosztów operacyjnych do segmentów.

Transakcje pomiędzy segmentami działalności odbywają się na normalnych, komercyjnych warunkach. Ceny transferowe pieniądza w rozliczeniach pomiędzy segmentami wyceniane są w oparciu o stawki rynkowe lub stawki zatwierdzone przez Komitet Aktywów i Pasywów (ALCO) z uwzględnieniem waluty, terminu wymagalności lub zapadalności transakcji oraz marż płynnościowych.

Kluczem alokacji aktywów i pasywów oraz związanych z nimi przychodów i kosztów do poszczególnych segmentów jest przypisanie do segmentów klientów Grupy.

Zgodnie z zasadami informacji zarządczej w Grupie do wyniku na poszczególnych segmentach alokuje się również wynik odsetkowy z tytułu refinansowania kapitału i pożyczek podporządkowanych, koszty amortyzacji rzeczowych aktywów trwałych, wartości niematerialnych i prawnych. Salda pozycji bilansowych,

Noty do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd.)

za wyjątkiem kapitałów, w oparciu o które policzone zostały powyższe składniki rachunku zysku i strat, w całości wykazywane są w segmencie Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność.

Na aktywa Bankowości Korporacyjnej składa się saldo alokowanych na ten segment kredytów i pożyczek udzielonych klientom oraz papierów korporacyjnych. Na pasywa Bankowości Korporacyjnej składa się saldo alokowanych na ten segment zobowiązań wobec klientów.

Na aktywa oraz pasywa Bankowości Detalicznej składa się saldo alokowanych na ten segment odpowiednio kredytów i pożyczek udzielonych klientom oraz zobowiązań wobec klientów.

Na aktywa segmentu Instytucji Finansowych i Rynków Kapitałowych składa się saldo alokowanych na ten segment kredytów i pożyczek udzielonych klientom, część aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu nie stanowiąca portfela płynnościowego, saldo rezerwy obowiązkowej, część salda gotówki utrzymywanej w oddziałach świadczących usługi wymiany walut, należności od banków oraz dodatnia wycena pochodnych instrumentów finansowych.

Na zobowiązania segmentu Instytucji Finansowych i Rynków Kapitałowych składa się część alokowanych na ten segment zobowiązań wobec klientów, zobowiązania wobec banków z wyłączeniem finansowania długoterminowego zaklasyfikowanego do segmentu Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność i ujemna wycena pochodnych instrumentów finansowych.

Na aktywa i zobowiązania segmentu Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność składają się pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej nieprzypisane do pozostałych segmentów a w szczególności:

- aktywa finansowe przeznaczone do obrotu oraz inwestycyjne papiery wartościowe stanowiące portfele klasyfikowane, jako portfele inwestycyjne i płynnościowe Grupy,
- zaklasyfikowane, jako związane z działalnością ALM: zobowiązania wobec banków i innych podmiotów z tytułu finansowania długoterminowego, w tym także zobowiązania podporządkowane,
- pozostałe saldo kasy i środków w Banku Centralnym.

Do aktywów i pasywów niealokowanych zaliczane są:

- rzeczowe aktywa trwałe oraz wartości niematerialne i prawne,
- aktywa i zobowiązania z tytułu podatku dochodowego,
- pozostałe aktywa i pasywa.

Noty do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd.)

Za okres od 1 stycznia 2017 do 31 marca 2017	Działalność kontynuowana					Działalność zaniechana	Razem
	Bankowość Korporacyjna	Bankowość Detaliczna	Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe	Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność	Działalność kontynuo- wana razem		
Przychody z tytułu odsetek	114 664	162 956	8 970	104 274	390 865	0	390 865
Koszty z tytułu odsetek	-18 911	-65 629	-15 716	-22 394	-122 650	0	-122 650
Wynik zewnętrzny z tytułu odsetek	95 754	97 328	-6 745	81 879	268 215	0	268 215
Wynik odsetkowy wewnętrzny	-5 574	27 629	13 005	-35 060	0		0
Wynik z tytułu odsetek	90 179	124 957	6 260	46 819	268 215	0	268 215
Przychody nieodsetkowe zewnętrzne	75 459	58 669	28 090	-7 177	155 041	0	155 041
Wynik z działalności bankowej	165 638	183 626	34 349	39 643	423 256	0	423 256
Ogólne koszty administracyjne w tym:	-78 782	-165 994	-18 618	-27 349	-290 743	0	-290 743
Amortyzacja	-4 409	-12 857	-856	-105	-18 227	0	-18 227
Podatek od instytucji finansowych	-10 153	-17 553	-2 290	-6 714	-36 711	0	-36 711
Odpisy netto z tytułu utraty wartości	-22 763	-38 170	-11	66	-60 878	0	-60 878
Pozostałe przychody i koszty operacyjne	0	4 165	1 244	-113 872	-108 464	0	-108 464
Zysk/strata brutto	53 940	-33 927	14 673	-108 227	-73 540	0	-73 540
Podatek dochodowy					-2 603	0	-2 603
Strata netto					-76 143	0	-76 143
Strata przypadająca akcjonariuszom Jednostki Dominującej					-76 143	0	-76 143
Aktywa alokowane	12 264 197	21 347 655	1 642 464	14 584 248	49 838 563	0	49 838 563
Aktywa niealokowane						0	714 545
Aktywa razem	12 264 197	21 347 655	1 642 464	14 584 248	49 838 563	0	50 553 108
Zobowiązania alokowane	11 574 878	20 028 860	3 353 086	8 653 468	43 610 292	0	43 610 292
Zobowiązania niealokowane						0	636 546
Zobowiązania razem	11 574 878	20 028 860	3 353 086	8 653 468	43 610 292	0	44 246 838

Noty do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd.)

Za okres od 1 stycznia 2016 do 31 marca 2016	Działalność kontynuowana					Działalność zaniechana	Razem
	Bankowość Korporacyjna	Bankowość Detaliczna	Instytucje Finansowe i Rynki Kapitałowe	Zarządzanie Aktywami i Pasywami oraz Pozostała Działalność	Działalność kontynuo- wana razem		
Przychody z tytułu odsetek	116 562	160 642	9 756	107 991	394 950		394 950
Koszty z tytułu odsetek	-30 365	-80 338	-21 835	-26 329	-158 867		-158 867
Wynik zewnętrzny z tytułu odsetek	86 197	80 304	-12 079	81 661	236 083		236 083
Wynik odsetkowy wewnętrzny	3 250	33 936	18 254	-55 440	0		0
Wynik z tytułu odsetek	89 446	114 240	6 175	26 221	236 083		236 083
Przychody nieodsetkowe	74 189	52 769	29 866	-5 345	151 478		151 478
Wynik z działalności bankowej	163 635	167 009	36 041	20 876	387 561		387 561
Ogólne koszty administracyjne w tym:	-76 740	-192 457	-15 298	-18 635	-303 131		-303 131
Amortyzacja	-4 784	-21 180	-897	-150	-27 011		-27 011
Podatek od instytucji finansowych	-7 983	-12 275	-1 923	-6 630	-28 811		-28 811
Odpisy netto z tytułu utraty wartości	-23 840	-16 081	46	127	-39 748		-39 748
Pozostałe przychody i koszty operacyjne	0	1 041	131	-12 856	-11 683		-11 683
Zysk/strata brutto	55 072	-52 763	18 997	-17 118	4 188		4 188
Podatek dochodowy							-26 033
Zysk/strata netto						11 720	-10 125
Strata przypadająca akcjonariuszom Jednostki Dominującej							-10 125
Aktywa alokowane	12 413 235	21 549 599	1 903 829	15 136 731	51 003 393		51 003 393
Aktywa niealokowane							1 749 347
Aktywa razem	12 413 235	21 549 599	1 903 829	15 136 731	51 003 393		52 752 740
Zobowiązania alokowane	13 780 945	18 954 118	3 534 187	9 467 404	45 736 654		45 736 654
Zobowiązania niealokowane							607 146
Zobowiązania razem	13 780 945	18 954 118	3 534 187	9 467 404	45 736 654		46 343 800

„Przychody nieodsetkowe” ze sprawozdania według segmentów uzgadniają się do sumy „Wyniku z tytułu prowizji i opłat” oraz „Wyniku na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany” skonsolidowanego rachunku zysków i strat.

Grupa prowadzi działalność operacyjną wyłącznie na rynku krajowym.

Przychody z tytułu transakcji z żadnym pojedynczym zewnętrznym klientem nie stanowią 10 lub więcej procent łącznych przychodów Grupy.

Grupa oferuje szeroki zakres usług bankowych i finansowych.

Noty do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd.)

5. Wynik z tytułu odsetek

	Za okres od 1 stycznia 2017 do 31 marca 2017	Za okres od 1 stycznia 2016 do 31 marca 2016
Przychody z tytułu odsetek	Działalność kontynuowana	
Z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych bankom	4 985	4 993
Z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom	273 011	271 583
Z tytułu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	27 428	41 447
Z tytułu instrumentów pochodnych zabezpieczających	43 396	50 208
Z tytułu instrumentów reverse repo	2 123	3 197
Z tytułu inwestycyjnych papierów wartościowych	39 922	23 522
Razem	390 865	394 950
Koszty z tytułu odsetek		
Z tytułu depozytów bankowych	-2 478	-3 204
Z tytułu depozytów klientów	-91 586	-121 445
Z tytułu instrumentów pochodnych zabezpieczających	-1 238	-1 291
Z tytułu instrumentów repo	-1 663	-2 318
Z tytułu otrzymanych kredytów i pożyczek (w tym podporządkowanych)	-21 850	-26 744
Z tytułu emisji obligacji własnych	-3 835	-3 865
Razem	-122 650	-158 867
Wynik z tytułu odsetek (w tym):	268 215	236 083
Całkowite przychody odsetkowe dotyczące instrumentów finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy	320 041	303 295
Całkowite koszty odsetkowe dotyczące instrumentów finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy	-121 412	-157 576

Noty do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd.)

6. Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe

Za okres od 1 stycznia 2017 do 31 marca 2017	Stan na początek okresu	Zwiększenia		Zmniejszenia						Stan na koniec okresu	Odzyski ze sprzedaży wierzytelności i inne	Wpływ na wynik finansowy okresu
		Utworzenie odpisów	Różnice kursowe	Zmiany wynikające ze zmian w strukturze Grupy	Rozwiązanie odpisów	Spisania aktywów	Sprzedaż wierzytelności	Reklasyfi- kacja	Różnice kursowe			
Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe tworzone indywidualnie												
Należności od banków	60	3	0	0	-32	0	0	0	-3	28	0	29
Należności od klientów indywidualnych	13 256	22 293	0	0	-22 717	0	0	0	-2 269	10 563	0	424
Należności od klientów mikro	16 756	3 811	0	0	-3 248	0	0	0	-548	16 771	0	-563
Należności od dużych przedsiębiorstw	548 400	33 635	0	0	-21 336	0	-22 099	0	-17 716	520 884	66	-12 233
Należności od małych i średnich przedsiębiorstw	42 661	8 827	0	0	517	-2 199	0	0	-66	49 740	0	-9 344
Pozycje pozabilansowe	25 553	3 150	0	0	-10 124	0	0	0	-699	17 880	0	6 974
Inwestycyjne papiery wartościowe	27 159	5 626	0	0	0	0	0	0	0	32 785	0	-5 626
Razem	673 845	77 345	0	0	-56 940	-2 199	-22 099	0	-21 301	648 651	66	-20 339
Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe tworzone grupowo (w tym: IBNR)												
Należności od banków	40	9	0	0	-38	0	0	0	-2	9	0	29
Należności od klientów indywidualnych	677 884	138 426	0	0	-113 780	0	-5 315	1 365	-12 234	686 346	2 513	-22 133
Należności od klientów mikro	352 139	49 177	0	0	-33 315	0	-1 126	-1 153	-860	364 862	499	-15 363
Należności od dużych przedsiębiorstw	61 751	17 273	0	0	-13 961	0	0	-212	-1 337	63 514	0	-3 312
Należności od małych i średnich przedsiębiorstw	4 004	1 542	0	0	-1 589	0	0	0	-24	3 933	0	47
Należności od sektora publicznego	449	3	0	0	-11	0	0	0	0	441	0	8
Pozycje pozabilansowe	5 443	1 315	0	0	-1 499	0	0	0	-87	5 172	0	184
Razem	1 101 710	207 745	0	0	-164 193	0	-6 442	0	-14 544	1 124 277	3 013	-40 540
Odpisy i rezerwy razem	1 775 555	285 090	0	0	-221 133	-2 199	-28 541	0	-35 845	1 772 927	3 079	-60 878

Noty do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd.)

Za okres od 1 stycznia 2016 do 31 marca 2016	Stan na początek okresu	Zwiększenia		Zmniejszenia						Stan na koniec okresu	Odzyski ze sprzedaży wierzytelności i inne	Wpływ na wynik finansowy okresu	
		Utworzenie odpisów	Różnice kursowe	Zmiany wynikające ze zmian w strukturze Grupy	Rozwiązanie odpisów	Spisania aktywów	Sprzedaż wierzytelności	Reklasyfi- kacja	Różnice kursowe			Działalność zaniechana	Działalność konty- nuowana
Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe tworzone indywidualnie													
Należności od klientów indywidualnych	21 471	11 460	0	-5 357	-8 039	0	0	0	-626	18 910	0	-1 332	-1 670
Należności od klientów mikro	123 030	35 861	0	-119 126	-7 966	-9 154	0	0	-307	22 338	0	-29 030	1 135
Należności od dużych przedsiębiorstw	771 563	163 641	0	-83 339	-107 026	-1 268	0	0	-989	742 582	0	-17 505	-39 110
Należności od małych i średnich przedsiębiorstw	74 056	9 043	3	-32 873	-4 700	-3 792	0	0	-9	41 729	36	-2 632	-1 675
Pozycje pozabilansowe	41 228	24 005	0	0	-32 071	0	0	0	-67	33 095	0	0	8 066
Razem	1 031 348	244 010	3	-240 695	-159 801	-14 214	0	0	-1 998	858 653	36	-50 499	-33 254
Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe tworzone grupowo (w tym: IBNR)													
Należności od banków	165	16	1	0	-50	0	0	0	0	131	0	0	34
Należności od klientów indywidualnych	597 795	114 582	0	-2 494	-112 277	-29	0	-45	-2 993	594 539	0	-1 045	-1 260
Należności od klientów mikro	341 662	49 788	-241	-21 168	-58 179	68	0	47	-6	311 971	0	22 753	-14 362
Należności od dużych przedsiębiorstw	102 807	11 290	-124	-5 212	-39 080	0	0	-1	-2	69 678	0	22 253	5 537
Należności od małych i średnich przedsiębiorstw	10 670	2 944	-3	-5 440	-4 147	-7	0	-1	-4	4 013	0	491	711
Należności od sektora publicznego	96	2	0	0	-9	3	0	0	0	92	0	0	7
Pozycje pozabilansowe	9 046	1 522	0	0	-4 850	0	0	0	-6	5 712	0	71	2 837
Razem	1 062 241	180 144	-367	-34 314	-218 592	34	0	0	-3 011	986 135	0	44 523	-6 495
Odpisy i rezerwy razem	2 093 589	424 154	-364	-275 009	-378 393	-14 180	0	0	-5 009	1 844 788	36	-5 976	-39 748

Noty do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd.)

7. Wynik z tytułu prowizji i opłat

	Za okres od 1 stycznia 2017 do 31 marca 2017	Za okres od 1 stycznia 2016 do 31 marca 2016
Przychody z tytułu prowizji i opłat	Działalność kontynuowana	
Z tytułu marży transakcyjnej na klientowskich transakcjach walutowych i pochodnych	61 632	67 783
Z tytułu produktów inwestycyjnych i ubezpieczeniowych	23 129	22 806
Z tytułu kart płatniczych, kredytowych	19 533	17 654
Z tytułu obsługi gotówki i przelewów	13 674	14 254
Z tytułu kredytów i pożyczek niestanowiące elementu efektywnej stopy procentowej	12 359	11 947
Z tytułu obsługi rachunków bankowych	9 993	10 295
Z tytułu działalności powierniczej i maklerskiej	9 722	7 204
Z tytułu obsługi akredytyw i zobowiązań gwarancyjnych	7 137	6 967
Pozostałe	811	482
Razem	157 990	159 392
Koszty z tytułu prowizji i opłat		
Z tytułu kart płatniczych i operacji bankomatowych	-4 895	-8 444
Z tytułu obsługi gotówki i przelewów	-3 499	-3 662
Z tytułu marży transakcyjnej na klientowskich transakcjach walutowych i pochodnych	-1 550	-2 587
Z tytułu produktów inwestycyjnych i ubezpieczeniowych	-2 361	-2 050
Z tytułu kredytów i pożyczek niestanowiące elementu efektywnej stopy procentowej	-1 735	-1 808
Z tytułu działalności powierniczej i maklerskiej	-1 439	-1 006
Z tytułu obsługi rachunków bankowych	-687	-1 042
Pozostałe	-219	-281
Razem	-16 385	-20 880
Wynik z tytułu prowizji i opłat (w tym):	141 605	138 512
Całkowite przychody prowizyjne dotyczące instrumentów finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy	86 636	84 405
Całkowite koszty prowizyjne dotyczące instrumentów finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy	-13 396	-17 287

Noty do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd.)

8. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany

	Za okres od 1 stycznia 2017 do 31 marca 2017	Za okres od 1 stycznia 2016 do 31 marca 2016
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	Działalność kontynuowana	
Wynik zrealizowany i niezrealizowany (bez komponentu walutowego) na walutowych instrumentach pochodnych	-6 068	-26 159
Wynik zrealizowany i niezrealizowany (bez komponentu walutowego) na instrumentach pochodnych opartych o stopę procentową	4 189	4 614
Wynik zrealizowany i niezrealizowany na instrumentach dłużnych	8 786	82
Razem wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	6 907	-21 463
Wynik na instrumentach finansowych zabezpieczających		
Zabezpieczenie wartości godziwej	201	244
Zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczanego	-2 241	867
Zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego	2 442	-623
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	370	920
Nieefektywa część zmiany wyceny do wartości godziwej transakcji zabezpieczających zaprezentowana w rachunku zysków i strat	370	920
Razem wynik na instrumentach finansowych zabezpieczających	571	1 164
Wynik z pozycji wymiany		
Różnice kursowe zrealizowane oraz niezrealizowane wynikające z komponentu walutowego wyceny instrumentów pochodnych	364 133	229 924
Różnice kursowe zrealizowane oraz niezrealizowane netto z wyceny pozostałych aktywów i pasywów	-358 251	-196 659
Razem wynik z pozycji wymiany	5 882	33 265
Razem wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany	13 360	12 966

Dodatkowe informacje na temat instrumentów finansowych zabezpieczanych i zabezpieczających zaprezentowano w notce 15.

Noty do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd.)

9. Ogólne koszty administracyjne

9.1. Wynagrodzenia i inne świadczenia pracownicze

	Za okres od 1 stycznia 2017 do 31 marca 2017	Za okres od 1 stycznia 2016 do 31 marca 2016
Wynagrodzenia i inne świadczenia pracownicze	Działalność kontynuowana	
Wynagrodzenia	-106 091	-129 473
Koszty ubezpieczeń społecznych	-19 159	-20 755
Pozostałe świadczenia pracownicze	-2 841	-3 174
Razem	-128 091	-153 402

9.2. Pozostałe ogólne koszty administracyjne

	Za okres od 1 stycznia 2017 do 31 marca 2017	Za okres od 1 stycznia 2016 do 31 marca 2016
Pozostałe ogólne koszty administracyjne	Działalność kontynuowana	
Koszty utrzymania i wynajmu budynków	-27 109	-40 539
w tym koszty rat leasingowych	-20 902	-31 702
Koszty informatyczne i telekomunikacyjne	-22 623	-22 915
Składka i wpłaty na rzecz BFG	-54 534	-23 551
Koszty usług konsultingowych	-14 453	-3 880
Koszty marketingu	-1 859	-5 587
Koszty szkoleń	-1 114	-755
Koszty pozostałych rat leasingowych	-1 140	-949
Pozostałe koszty rzeczowe	-21 593	-24 542
Amortyzacja, w tym:	-18 227	-27 011
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych	-8 765	-10 368
Amortyzacja wartości niematerialnych	-9 462	-16 642
Razem	-162 652	-149 729

W pierwszym kwartale 2017 roku Grupa ujęła pełną kwotę składki na fundusz przymusowej restrukturyzacji banków za 2017 rok w wysokości 48 483 tys. złotych, zaprezentowana w linii Składka i wpłaty na rzecz BFG.

Noty do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd.)

10. Pozostałe przychody i koszty operacyjne

	Za okres od 1 stycznia 2017 do 31 marca 2017	Za okres od 1 stycznia 2016 do 31 marca 2016
Pozostałe przychody operacyjne	Działalność kontynuowana	
Przychody ze sprzedaży na działalności niebankowej	4 664	910
Przychody z tytułu rozwiązania pozostałych rezerw	6 441	530
Przychody z tytułu sprzedaży składników majątku trwałego	17	190
Przychody z tytułu odwrócenia odpisów aktualizujących wartość innych aktywów	115	0
Przychody z tytułu odzysków na aktywach spisanych przez Bank	3	0
Pozostałe przychody operacyjne – inne	2 323	1 034
Razem	13 563	2 664

	Za okres od 1 stycznia 2017 do 31 marca 2017	Za okres od 1 stycznia 2016 do 31 marca 2016
Pozostałe koszty operacyjne	Działalność kontynuowana	
Koszty z tytułu zawiązania pozostałych rezerw	-2 055	-3 130
Koszty z tytułu utraty wartości majątku trwałego	0	-6 493
Koszty z tytułu sprzedaży i likwidacji środków trwałych i wartości niematerialnych	-114 056	-227
Koszty windykacji	-5 225	-3 217
Inne	-691	-1 280
Razem	-122 027	-14 347

Koszty z tytułu spisania marki „Polbank” w wysokości 114 000 tys. złotych zostały zaprezentowane w linii
Koszty z tytułu sprzedaży i likwidacji środków trwałych i wartości niematerialnych.

11. Podatek dochodowy

Wyliczenie efektywnej stawki podatkowej - działalność kontynuowana	Za okres od 1 stycznia 2017 do 31 marca 2017	Za okres od 1 stycznia 2016 do 31 marca 2016
Zysk/strata brutto	-73 540	4 188
Podatek dochodowy bieżący według krajowej stawki podatku od zysku brutto (19%)	13 973	-796
Wpływ na podatek kosztów niestanowiących kosztów uzyskania przychodów poniesionych i szacowanych	-16 970	-24 722
Wpływ na podatek przychodów niepodlegających opodatkowaniu	394	-516
Całkowite obciążenie wyniku podatkiem dochodowym	-2 603	-26 033
Uzgodnienie podatku odniesionego do rachunku zysków i strat	Za okres od 1 stycznia 2017 do 31 marca 2017	Za okres od 1 stycznia 2016 do 31 marca 2016
Podatek dochodowy bieżący	-512	0
Korekty podatku dochodowego bieżącego dotyczące lat ubiegłych	-86	-640
Podatek odroczony z tytułu powstania i odwrócenia się różnic	-2 005	-25 393
Całkowite obciążenie wyniku podatkiem dochodowym	-2 603	-26 033

Noty do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd.)

Obciążenie wyniku podatkiem dochodowym rozpoznawane jest w oparciu o szacunek Zarządu średnio-ważonej rocznej stawki obciążenia wyniku podatkiem dochodowym dla całego roku finansowego przemnożonej przez wynik brutto za dany okres śródroczny. Z uwagi na wystąpienie straty brutto na 31 marca 2017 efektywna stopa podatkowa na koniec 1 kwartału 2017 i 1 kwartału 2016 jest nieporównywalna.

12. Działalność zaniechana

W dniu 31 marca 2016 Jednostka Dominująca sprzedała akcje Raiffeisen-Leasing Polska S.A. („RLPL”) na rzecz Raiffeisen Bank International AG. Celem transakcji była poprawa wskaźników kapitałowych Grupy zgodnie z rekomendacją KNF. Wskutek tej transakcji Grupa utraciła kontrolę nad spółką RLPL oraz wszystkimi spółkami wchodzącymi w skład Grupy RLPL, czyli spółką Raiffeisen Insurance Agency Sp. z o.o., Raiffeisen-Leasing Services Sp. z o.o., Raiffeisen-Leasing Real Estate Sp. z o.o. oraz spółką celową ROOF Poland Leasing 2014 DAC.

Zakres działalności, który został zbyty stanowił odrębną, ważną linię działalności Grupy, dlatego też został zaklasyfikowany do działalności zaniechanej.

W tabeli poniżej zostały wyodrębnione przychody, koszty oraz wynik tej działalności: spółki RLPL oraz spółek wchodzących w skład Grupy RLPL wyłączając transakcje wewnątrz Grupy RLPL, nie zostały wyłączone transakcje zawarte przez spółki Grupy RLPL z Jednostką Dominującą i jej jednostkami zależnymi za okres kończący się 31 marca 2016 roku (tj. do dnia utraty kontroli przez Jednostkę Dominującą na Grupą RLPL).

Noty do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd.)

	Za okres od 1 stycznia 2016 do 31 marca 2016
Działalność zaniechana	
Przychody z tytułu odsetek	77 294
Koszty z tytułu odsetek	-42 271
Wynik z tytułu odsetek	35 023
Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	-5 976
Przychody z tytułu prowizji i opłat	10 426
Koszty z tytułu prowizji i opłat	-49
Wynik z tytułu prowizji i opłat	10 377
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany	-117
Ogólne koszty administracyjne	-31 801
Pozostałe przychody operacyjne	15 525
Pozostałe koszty operacyjne	-1 626
Zysk brutto	21 405
Podatek dochodowy	-4 997
Zysk netto	16 408
Wynik brutto ze sprzedaży działalności zaniechanej	33 751
Podatek dochodowy z tytułu wyniku ze sprzedaży działalności zaniechanej	-38 439
Zysk netto z działalności zaniechanej	11 720
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej	-119 693
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej	-1 211
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej	-590 940

*do dnia utraty kontroli przez Jednostkę Dominującą nad Grupą RLPL

Noty do skonsolidowanego rachunku zysków i strat (cd.)

Aktywa i pasywa Grupy RLPL na dzień sprzedaży, tj. 31 marca 2016 i wynik ze sprzedaży są zaprezentowane w tabeli poniżej:

Aktywa	Na dzień 31 marca 2016
Należności od banków	420 429
Pochodne instrumenty finansowe	135
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	5 582 236
Wartości niematerialne	15 582
Rzeczowe aktywa trwałe	151 873
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	411 873
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	936
Inne aktywa	80 276
Aktywa razem	6 663 340
Zobowiązania	
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	4 639 515
Pochodne instrumenty finansowe	558
Zobowiązania wobec klientów	28 989
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	1 262 020
Pozostałe zobowiązania	58 770
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	1 142
Rezerwy	11 097
Zobowiązania razem	6 002 091
Aktywa netto działalności zaniechanej	661 249
Cena sprzedaży	695 000
Wynik brutto ze sprzedaży działalności zaniechanej	33 751
Podatek dochodowy z tytułu wyniku ze sprzedaży działalności zaniechanej	-38 439
Wynik netto ze sprzedaży działalności zaniechanej	-4 688

Noty do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej

13. Kasa i środki w Banku Centralnym

	31 marca 2017	31 grudnia 2016	31 marca 2016
Środki pieniężne w kasie	682 779	667 808	723 232
Środki w Banku Centralnym	937 698	1 064 061	368 988
Razem	1 620 477	1 731 869	1 092 220

14. Należności od banków

	31 marca 2017	31 grudnia 2016	31 marca 2016
Depozyty zabezpieczające	73 987	139 126	828 040
Środki na rachunkach bieżących	55 496	153 108	44 103
Kredyty i pożyczki udzielone bankom	36 727	42 429	53 174
Lokaty w innych bankach	20 128	0	70 000
Należności od banków brutto	186 338	334 663	995 317
Odpisy z tytułu utraty wartości	-37	-100	-131
Należności od banków netto	186 301	334 563	995 186

15. Pochodne instrumenty finansowe

Grupa zawiera następujące instrumenty pochodne, w tym także wykorzystywane jako instrumenty zabezpieczające przepływy pieniężne i wartość godziwą:

- walutowe transakcje terminowe,
- opcje walutowe,
- instrumenty stóp procentowych.

Walutowe transakcje terminowe to zobowiązania do kupna walut obcych i lokalnych, obejmujące niezrealizowane transakcje spot.

Noty do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

Wartości godziwe posiadanych instrumentów pochodnych przedstawiono w poniższej tabeli:

	Wartość nominalna instrumentów bazowych	31 marca 2017		Wartość nominalna instrumentów bazowych	31 grudnia 2016		Wartość nominalna instrumentów bazowych	31 marca 2016	
		Wartości godziwe			Wartości godziwe			Wartości godziwe	
		Aktywa	Zobowiązania		Aktywa	Zobowiązania		Aktywa	Zobowiązania
Pochodne instrumenty finansowe w portfelu handlowym									
Walutowe kontrakty (fx swap i fx forward)	24 003 976	237 006	221 792	26 089 130	316 843	243 589	45 487 067	566 606	504 538
Opcje zakupione i sprzedane w obrocie pozagiełdowym	3 187 861	20 587	21 607	2 415 094	20 016	20 506	2 414 679	19 893	19 776
Razem walutowe instrumenty pochodne	27 191 837	257 593	243 399	28 504 224	336 859	264 095	47 901 745	586 498	524 314
Kontrakty swap dla stóp procentowych (IRS)	14 304 896	116 463	71 487	13 715 389	129 828	83 258	13 705 703	174 406	112 850
Kontrakt na przyszłą stopę procentową (FRA)	2 187 920	119	0	500 000	22	0	2 153 680	431	824
Razem instrumenty pochodne dla stóp procentowych	16 492 816	116 582	71 487	14 215 389	129 850	83 258	15 859 383	174 837	113 674
Forward kredytowy	92 985	0	0	79 984	0	0	0	0	0
Razem	43 777 638	374 175	314 886	42 799 597	466 709	347 353	63 761 128	761 335	637 988
Pochodne instrumenty finansowe zabezpieczające przepływy pieniężne									
Walutowe kontrakty (fx swap)	488 156	15 046	0	1 100 828	0	28 918	1 295 566	45 126	0
Walutowe swapy stopy procentowej (CIRS)	6 316 728	17 340	788 930	6 256 327	0	1 151 903	6 594 603	4 928	810 603
Razem	6 804 884	32 386	788 930	7 357 155	0	1 180 821	7 890 168	50 055	810 603
Pochodne instrumenty finansowe zabezpieczające wartość godziwą									
Kontrakty swap dla stóp procentowych (IRS)	114 270	0	15 535	121 549	0	17 992	122 336	0	21 158
Razem	114 270	0	15 535	121 549	0	17 992	122 336	0	21 158
Razem pochodne instrumenty finansowe	50 696 792	406 561	1 119 351	50 278 301	466 709	1 546 166	71 773 632	811 390	1 469 749

Noty do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

16. Rachunkowość zabezpieczeń

Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń w zakresie zabezpieczenia wartości godziwej udzielonego kredytu o stałej stopie procentowej. Instrumentem zabezpieczającym jest swap na stopę procentową, gdzie Grupa płaci kupon oparty o stałą stopę procentową, a otrzymuje kupon oparty o stopę zmienną.

Pod koniec grudnia 2005 roku Jednostka Dominująca udzieliła na okres 15 lat kredytu o stałej stopie procentowej w wartości nominalnej 45 mln EUR, zabezpieczając go transakcją swap na stopę procentową w wartości nominalnej 44,9 mln EUR. Wartość zmiany wyceny kredytu i transakcji zabezpieczającej za okres kończący się 31 marca 2017 roku i 31 marca 2016 roku zaprezentowano w poniższych tabelach. Informacje na temat części nieefektywnej zabezpieczenia odniesionej do wyniku zysków i strat prezentuje nota 8.

	Za okres od 1 stycznia 2017 do 31 marca 2017	Za okres od 1 stycznia 2016 do 31 marca 2016
Wynik z tytułu zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego	2 442	-623
Wynik z tytułu zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczanego	-2 241	867
Wynik z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	201	244
Wynik odsetkowy na instrumencie pochodnym zabezpieczającym	-1 238	-1 291
	Za okres od 1 stycznia 2017 do 31 marca 2017	Za okres od 1 stycznia 2016 do 31 marca 2016
Wartość nominalna instrumentu zabezpieczającego	114 270	122 336
Wartość nominalna instrumentu zabezpieczanego	114 270	122 336

Grupa stosuje także rachunkowość zabezpieczeń w zakresie zabezpieczenia zmienności przepływów pieniężnych kredytów hipotecznych w CHF oraz lokat opartych o zmienną stopę WIBOR, wynikających z ryzyka zmiany stóp procentowych oraz ryzyka kursowego. Instrumentami zabezpieczającymi są walutowy swap na stopę procentową, gdzie Grupa płaci kupon oparty o stopę CHF LIBOR 3M, a otrzymuje kupon oparty o WIBOR 3M od kwoty nominalnej zdefiniowanej odpowiednio w CHF i złotych polskich oraz transakcja forward, w której Grupa sprzedaje CHF. Wartości nominalne i godziwe instrumentów pochodnych zabezpieczających zostały zaprezentowane w notce 15.

Kwoty rozpoznane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat i na kapitale z aktualizacji wyceny z tytułu rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych (cash flow hedge) prezentuje poniższe zestawienie:

	Za okres od 1 stycznia 2017 do 31 marca 2017	Za okres od 1 stycznia 2016 do 31 marca 2016
Kapitał z aktualizacji wyceny (odroczenie zmian wartości godziwej zabezpieczających instrumentów finansowych w części uznanej za skuteczne zabezpieczenie - brutto)	11 241	30 759
Wynik odsetkowy na instrumentach pochodnych zabezpieczających rozpoznany w rachunku zysków i strat	43 396	50 208
Nieefektywna część zmiany wyceny do wartości godziwej transakcji zabezpieczających zaprezentowana w rachunku zysków i strat	370	920

Noty do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

Zmianę stanu kapitału z aktualizacji wyceny z tytułu rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych (cash flow hedge) prezentuje poniższe zestawienie.

	Za okres od 1 stycznia 2017 do 31 marca 2017	Za okres od 1 stycznia 2016 do 31 marca 2016
Kapitał z aktualizacji wyceny (odroczenie zmian wartości godziwej zabezpieczających instrumentów finansowych w części uznanej za skuteczne zabezpieczenie) na początek okresu	-37 998	-46 858
Kapitał z aktualizacji wyceny (wycena wraz z odsetkami zrealizowanymi w okresie)	461 799	150 612
Wynik odsetkowy na instrumentach pochodnych zabezpieczających	-43 396	-50 208
Wynik z tytułu rewaluacji na instrumentach pochodnych zabezpieczających	-406 792	-68 727
Nieefektywna część zmiany wyceny do wartości godziwej transakcji zabezpieczających zaprezentowana w rachunku zysków i strat	-370	-920
Kapitał z aktualizacji wyceny (odroczenie zmian wartości godziwej zabezpieczających instrumentów finansowych w części uznanej za skuteczne zabezpieczenie) na koniec okresu	-26 757	-16 100

W kwocie 26 758 tys. złotych zaprezentowanej w kapitale z aktualizacji wyceny 26 959 tys. złotych dotyczy efektywnej części zabezpieczenia przepływów pieniężnych zabezpieczonych transakcjami CIRS. W tej kwocie część zabezpieczająca przepływy z kredytów wynosi 71 011 tys. złotych, natomiast część zabezpieczająca przepływy z depozytów wynosi -97 970 tys. złotych.

17. Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	31 marca 2017	31 grudnia 2016	31 marca 2016
Obligacje i bony wyemitowane przez Skarb Państwa	392 338	371 779	394 937
Bony pieniężne NBP	4 898 790	7 393 915	7 850 000
Obligacje innych instytucji finansowych	355 310	0	0
Obligacje korporacyjne	46 484	278 225	57 626
Listy zastawne	2 527	3 423	9 032
Razem	5 695 449	8 047 342	8 311 595

Noty do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

18. Inwestycyjne papiery wartościowe

Za okres od 1 stycznia 2017 do 31 marca 2017	Stan na początek okresu	Zmniejszenia (sprzedaż, wykup, inne)	Zmiana naliczonych odsetek, dyskonta i wyceny	Różnice kursowe	Utrata wartości	Stan na koniec okresu
Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności						
Obligacje skarbowe	3 475 082	200 000	0	-8 057	0	3 667 025
Razem utrzymywane do terminu zapadalności	3 475 082	200 000	0	-8 057	0	3 667 025
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży						
Udziały kapitałowe	60 140	0	0	2 285	-1 013	61 412
Papiery wartościowe zablokowane pod BFG*	229 409	0	0	-589	0	228 820
Obligacje innych instytucji finansowych	0	150 000	0	663	0	150 663
Obligacje korporacyjne	293 895	27 008	-42 246	1 874	0	274 905
Obligacje skarbowe	3 904 028	500 000	-233 000	-6 541	0	4 164 487
Razem dostępne do sprzedaży	4 487 472	677 008	-275 246	-2 308	-1 013	4 880 287
Razem	7 962 554	877 008	-275 246	-10 365	-1 013	8 547 312

* zawiera obligacje skarbowe

Za okres od 1 stycznia 2016 do 31 marca 2016	Stan na początek okresu	Zmniejszenia (sprzedaż, wykup, inne)	Zmiana naliczonych odsetek, dyskonta i wyceny	Różnice kursowe	Utrata wartości	Stan na koniec okresu
Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności						
Obligacje skarbowe	1 964 957	100 000	0	-9 099	0	2 055 858
Razem utrzymywane do terminu zapadalności	1 964 957	100 000	0	-9 099	0	2 055 858
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży						
Udziały kapitałowe	95 495	0	-6	0	88	95 577
Papiery wartościowe zablokowane pod BFG*	228 816	0	0	-37	0	228 779
Obligacje korporacyjne	319 970	16 500	-11 500	3 085	0	328 055
Obligacje skarbowe	1 232 417	2 245 000	-219 081	56 234	0	3 314 570
Razem dostępne do sprzedaży	1 876 698	2 261 500	-230 587	59 282	88	3 966 981
Razem	3 841 655	2 361 500	-230 587	50 183	88	6 022 839

* zawiera obligacje skarbowe

19. Kredyty i pożyczki udzielone klientom

Segmentacja klientów zastosowana w poniższych notach opiera się na klasach ryzyka przypisanych do poszczególnych klientów zgodnie z wewnętrznymi zasadami Grupy i jest odmienna w stosunku do klasyfikacji klientów zaprezentowanej w notcie 4 „Informacje dotyczące segmentów działalności”, opierającej się na modelu biznesowym Grupy.

Noty do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według struktury podmiotowej	31 marca 2017			31 grudnia 2016			31 marca 2016		
	Wartość brutto	Odpis	Wartość netto	Wartość brutto	Odpis	Wartość netto	Wartość brutto	Odpis	Wartość netto
Klienci indywidualni	19 553 649	696 909	18 856 740	20 322 980	691 140	19 631 840	19 711 086	613 449	19 097 637
Klienci mikro	2 874 331	381 633	2 492 698	2 860 503	368 895	2 491 608	2 769 066	334 309	2 434 757
Duże przedsiębiorstwa	11 250 774	584 397	10 666 377	10 952 367	610 151	10 342 216	11 743 654	812 259	10 931 395
Małe i średnie przedsiębiorstwa	1 333 231	53 673	1 279 558	1 358 375	46 665	1 311 710	1 332 114	45 741	1 286 373
Sektor publiczny	87 531	441	87 090	87 572	449	87 123	20 094	92	20 002
Razem	35 099 516	1 717 053	33 382 463	35 581 797	1 717 300	33 864 497	35 576 014	1 805 850	33 770 164

Noty do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według struktury jakościowej									
31 marca 2017									
	Kredyty i pożyczki udzielone klientom bez przesłanki utraty wartości i bez rozpoznanej utraty wartości	Odpis tworzony grupowo IBNR	Kredyty i pożyczki udzielone klientom z przesłanką utraty wartości i bez rozpoznanej utraty wartości	Odpis tworzony grupowo IBNR	Kredyty i pożyczki z utratą wartości analizowane indywidualnie	Odpis tworzony indywidualnie	Kredyty i pożyczki z utratą wartości analizowane grupowo	Odpis tworzony grupowo	Wartość netto
Należności od klientów indywidualnych	18 514 147	56 545	6 321	0	21 872	10 541	1 011 309	629 823	18 856 740
Należności od klientów mikro	2 125 748	15 471	0	0	31 704	16 767	716 879	349 395	2 492 698
Należności od dużych przedsiębiorstw	9 698 612	40 979	675 386	22 514	876 776	520 904	0	0	10 666 377
Należności od małych i średnich przedsiębiorstw	1 252 311	2 683	18 009	1 244	62 911	49 746	0	0	1 279 558
Należności od sektora publicznego	87 531	441	0	0	0	0	0	0	87 090
Razem	31 678 349	116 119	699 716	23 758	993 263	597 958	1 728 188	979 218	33 382 463

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według struktury jakościowej									
31 grudnia 2016									
	Kredyty i pożyczki udzielone klientom bez przesłanki utraty wartości i bez rozpoznanej utraty wartości	Odpis tworzony grupowo IBNR	Kredyty i pożyczki udzielone klientom z przesłanką utraty wartości i bez rozpoznanej utraty wartości	Odpis tworzony grupowo IBNR	Kredyty i pożyczki z utratą wartości analizowane indywidualnie	Odpis tworzony indywidualnie	Kredyty i pożyczki z utratą wartości analizowane grupowo	Odpis tworzony grupowo	Wartość netto
Należności od klientów indywidualnych	19 276 672	52 665	10 518	0	28 940	13 228	1 006 850	625 247	19 631 840
Należności od klientów mikro	2 113 321	14 331	0	0	31 030	16 742	716 152	337 822	2 491 608
Należności od dużych przedsiębiorstw	9 453 399	46 018	527 026	15 695	971 942	548 438	0	0	10 342 216
Należności od małych i średnich przedsiębiorstw	1 284 748	2 730	18 373	1 270	55 254	42 665	0	0	1 311 710
Należności od sektora publicznego	87 572	449	0	0	0	0	0	0	87 123
Razem	32 215 712	116 193	555 917	16 965	1 087 166	621 073	1 723 002	963 069	33 864 497

Noty do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według struktury jakościowej									
31 marca 2016									
	Kredyty i pożyczki udzielone klientom bez przesłanki utraty wartości i bez rozpoznanej utraty wartości	Odpis tworzony grupowo IBNR	Kredyty i pożyczki udzielone klientom z przesłanką utraty wartości i bez rozpoznanej utraty wartości	Odpis tworzony grupowo IBNR	Kredyty i pożyczki z utratą wartości analizowane indywidualnie	Odpis tworzony indywidualnie	Kredyty i pożyczki z utratą wartości analizowane grupowo	Odpis tworzony grupowo	Wartość netto
Należności od klientów indywidualnych	18 756 221	53 146	9 992	0	37 774	18 907	907 099	541 396	19 097 637
Należności od klientów mikro	2 058 805	11 173	3 719	0	44 575	22 341	661 967	300 795	2 434 757
Należności od dużych przedsiębiorstw	9 967 495	49 432	570 387	20 247	1 205 772	742 580	0	0	10 931 395
Należności od małych i średnich przedsiębiorstw	1 262 302	2 560	21 134	1 450	48 678	41 731	0	0	1 286 373
Należności od sektora publicznego	20 094	92	0	0	0	0	0	0	20 002
Razem	32 064 917	116 403	605 232	21 697	1 336 799	825 559	1 569 066	842 191	33 770 164

Noty do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

20. Wartości niematerialne

	31 marca 2017	31 grudnia 2016	31 marca 2016
Wartości niematerialne, w tym:			
Wartość firmy	0	0	32 966
Marka „Polbank”	0	114 000	200 000
Relacje z klientami	15 082	16 807	24 126
Oprogramowanie komputerowe	227 575	203 270	220 064
Oprogramowanie komputerowe w budowie	20 376	47 022	41 392
Zaliczki na wartości niematerialne	32	1 984	5 643
Razem	263 065	383 083	524 191

W konsekwencji podjęcia decyzji o przeprowadzeniu programu cyfrowej ewolucji i optymalizacji Banku na lata 2017 – 2019, na 31 marca 2017 roku Bank przeprowadził test na utratę wartości marki „Polbank”, który skutkował spisaniem w całości marki „Polbank” w wysokości 114 000 tys. zł. Koszty z tytułu spisania marki „Polbank” w wysokości 114 000 tys. złotych zostały zaprezentowane w linii Pozostałe koszty operacyjne.

21. Rzeczowe aktywa trwałe

	31 marca 2017	31 grudnia 2016	31 marca 2016
Środki trwałe, w tym:			
Budynki, lokale i ulepszenia w obcych obiektach	56 249	58 830	38 044
Urządzenia techniczne i maszyny	45 304	47 931	56 282
Środki transportu	11	12	0
Inne środki trwałe	7 848	8 249	4 784
Środki trwałe w budowie	3 157	3 204	24 953
Zaliczki na rzeczowe aktywa trwałe	0	0	587
Razem	112 569	118 228	124 651

Noty do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

22. Inne aktywa

	31 marca 2017	31 grudnia 2016	31 marca 2016
Aktywa finansowe brutto			
Inkaso weksli i czeków	359	2 451	201
Dłużnicy różni	83 421	85 478	781 061
Rozrachunki z biurami maklerskimi – należności	6 215	4 757	5 756
Rozliczenia z tytułu kart płatniczych – należności	92 614	101 513	64 421
Aktywa finansowe brutto razem	182 609	194 199	851 439
Odpisy aktualizujące	-9 171	-13 467	-5 384
Aktywa finansowe netto razem	173 438	180 732	846 055
Aktywa niefinansowe brutto			
Koszty zapłacone z góry	38 931	35 974	117 104
Przychody do otrzymania	2 317	1 566	1 899
Aktywa przejęte za długi	2 580	2 581	2 580
Inne	391	185	172
Rozrachunki publiczno - prawne	32	422	46 111
Aktywa niefinansowe brutto razem	44 251	40 728	167 866
Odpisy aktualizujące	0	0	-2
Aktywa niefinansowe netto razem	44 251	40 728	167 864
Razem	217 689	221 460	1 013 919

23. Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych

	31 marca 2017	31 grudnia 2016	31 marca 2016
Rachunki bieżące	468 172	140 168	332 536
Depozyty terminowe	83 471	194 067	231 372
Kredyty otrzymane	6 789 054	7 099 171	6 775 837
Razem	7 340 697	7 433 406	7 339 745

24. Zobowiązania wobec klientów

	31 marca 2017	31 grudnia 2016	31 marca 2016
Zobowiązania wobec klientów indywidualnych	17 810 138	18 218 007	17 095 563
Zobowiązania wobec klientów mikro	2 452 445	2 565 414	1 966 078
Zobowiązania wobec dużych przedsiębiorstw	10 973 069	12 326 483	13 262 803
Zobowiązania wobec małych i średnich przedsiębiorstw	3 092 156	3 219 506	3 371 077
Zobowiązania wobec sektora publicznego	23	1	0
Razem	34 327 831	36 329 411	35 695 520

Noty do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

25. Zobowiązania podporządkowane

	31 marca 2017	31 grudnia 2016	31 marca 2016
Pożyczka o wartości 25 milionów EUR z terminem zapadalności w 2017 roku	105 748	110 849	106 977
Pożyczka o wartości 50 milionów EUR z terminem zapadalności w 2024 roku	211 000	221 247	213 429
Pożyczka o wartości 95 milionów EUR z terminem zapadalności w 2022 roku	0	0	405 543
Razem	316 748	332 096	725 949

26. Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych

Za okres od 1 stycznia 2017 do 31 marca 2017	Stan na początek okresu	Zmniejszenia wynikające ze zmian w strukturze Grupy	Zmiana - naliczenie odsetek	Stan na koniec okresu
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych Jednostki Dominującej	501 830	0	3 835	505 665
Razem	501 830	0	3 835	505 665

Za okres od 1 stycznia 2016 do 31 marca 2016	Stan na początek okresu	Zmniejszenia wynikające ze zmian w strukturze Grupy	Zmiana - naliczenie odsetek	Stan na koniec okresu
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych Jednostki Dominującej	501 825	0	3 865	505 690
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych spółki sekuryzacyjnej	1 256 852	-1 259 674	2 822	0
Razem	1 758 677	-1 259 674	6 687	505 690

Noty do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

27. Rezerwy

Za okres od 1 stycznia 2017 do 31 marca 2017	Stan na początek okresu	Utworzenie rezerwy lub odpisu	Odwrocenie rezerwy lub odpisu	Wykorzystanie rezerwy lub odpisu	Różnice kursowe	Zmiany w związku ze zmianami w strukturze Grupy	Stan na koniec okresu
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe oceniane indywidualnie	25 552	3 150	-10 124	0	-699	0	17 879
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe oceniane grupowo (IBNR)	5 444	1 315	-1 499	0	-87	0	5 173
Razem rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	30 996	4 465	-11 623	0	-786	0	23 052
Rezerwy na sprawy sporne	14 358	0	-58	-700	0	0	13 600
Rezerwa na bonusy	65 808	13 032	0	-7 306	0	0	71 534
Rezerwa na niewykorzystane urlopy	16 253	0	0	-638	0	0	15 615
Rezerwa na świadczenia emerytalne, rentowe i pośmiertne	3 237	0	0	-38	0	0	3 199
Rezerwa restrukturyzacyjna	16 067	0	0	-2 204	0	0	13 863
Inne rezerwy	10	0	0	-7	0	0	3
Razem rezerwy	115 733	13 032	-58	-10 893	0	0	117 814
Razem	146 729	17 497	-11 681	-10 893	-786	0	140 866

Za okres od 1 stycznia 2016 do 31 marca 2016	Stan na początek okresu	Utworzenie rezerwy lub odpisu	Odwrocenie rezerwy lub odpisu	Wykorzystanie rezerwy lub odpisu	Różnice kursowe	Zmiany w związku ze zmianami w strukturze Grupy	Stan na koniec okresu
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe oceniane indywidualnie	41 227	24 005	-32 071	0	-67	0	33 094
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe oceniane grupowo (IBNR)	9 047	1 522	-4 430	-421	-6	0	5 712
Razem rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	50 274	25 527	-36 501	-421	-73	0	38 807
Rezerwy na sprawy sporne	17 902	2 068	-1 576	-950	0	-288	17 156
Rezerwa na bonusy	56 861	18 991	0	-10 893	5	-6 894	58 069
Rezerwa na niewykorzystane urlopy	23 884	95	0	-704	0	-3 731	19 543
Rezerwa na świadczenia emerytalne, rentowe i pośmiertne	3 543	0	0	0	0	-184	3 359
Rezerwa restrukturyzacyjna	9 748	19 053	-885	-4 539	0	0	23 378
Inne rezerwy	110	0	0	-109	0	0	1
Razem rezerwy	112 048	40 207	-2 460	-17 195	5	-11 097	121 507
Razem	162 323	65 734	-38 962	-17 616	-68	-11 097	160 314

Rezerwy na sprawy sporne według stanu na 31 marca 2017 roku składały się głównie z:

- rezerwy utworzonej w związku z karą nałożoną na Bank przez UOKiK w październiku 2014 roku dotyczącą praktyk w zakresie zawierania z konsumentami umów dotyczących przystąpienia do umowy grupowego ubezpieczenia na życie i dożycie o nazwie „Program Pomnażania Oszczędności Kumulatus”.

Noty do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

Kara nałożona przez UOKiK wynosiła 21 122 tys. zł. Decyzja jest nieprawomocna. Bank złożył odwołanie do tej decyzji. Bank utworzył rezerwę z tego tytułu w wysokości 10 561 tys. zł, ponieważ w ocenie Grupy prawdopodobny wpływ środków z tego tytułu nie przekroczy tej kwoty,

- rezerwy w kwocie 1 604 tys. zł dotyczącej spraw spornych z byłymi partnerami franczyzowymi Polbanku,
- rezerwy w kwocie 1 250 tys. złotych dotyczącej spraw spornych z tytułu rozliczenia transakcji opcyjnych.

Rezerwa restrukturyzacyjna według stanu na 31 marca 2017 roku w kwocie 13 863 tys. zł (na 31 grudnia 2016 roku 16 070 tys. zł) dotyczy przede wszystkim odpraw wynikających z obowiązujących programów restrukturyzacyjnych, a także kosztów związanych z likwidacją placówek Jednostki Dominującej. Zmiana rezerwy w stosunku do poprzedniego okresu raportowego wynikała przede wszystkim z wykorzystania rezerw na program optymalizacji zatrudnienia i sieci sprzedaży z poprzednich lat.

28. Kapitały

Wszystkie wyemitowane akcje są w pełni opłacone. Wszystkie akcje mają takie same prawa głosu i prawo do dywidendy. Udziałowcem, który posiada 100% kapitału zakładowego Jednostki Dominującej jest Raiffeisen Bank International AG.

Zarejestrowany kapitał akcyjny	Wartość nominalna akcji		Liczba akcji (w szt.)	
	Za okres od 1 stycznia 2017 do 31 marca 2017	Za okres od 1 stycznia 2016 do 31 marca 2016	Za okres od 1 stycznia 2017 do 31 marca 2017	Za okres od 1 stycznia 2016 do 31 marca 2016
Stan na początek okresu	2 256 683	2 256 683	248 260	248 260
Podział dotychczasowych akcji	0	0	225 420 080	0
Stan na koniec okresu	2 256 683	2 256 683	225 668 340	248 260

Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Banku zwołane na dzień 29 września 2016 roku podjęło uchwały w sprawie zmian Statutu Banku, które dotyczyły między innymi zmiany liczby i wartości nominalnej akcji Banku poprzez podział dotychczasowych akcji bez zmiany wysokości kapitału zakładowego w ten sposób, że kapitał zakładowy Banku będzie dzielił się na 225 668 340 akcji o wartości nominalnej 10 zł, wszystkie dotychczasowe akcje staną się akcjami nowej serii AA.

Wniosek o rejestrację zmian w Statucie został złożony w Sądzie Rejonowym dla m.st. Warszawy XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego w dniu 7 listopada 2016 roku.

W dniu 14 lutego 2017 roku Bank powziął informację o rejestracji zmian w Statucie Banku przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego.

Noty do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej (cd.)

Pozostałe kapitały	31 marca 2017	31 grudnia 2016
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	1 025 019	995 019
Rozliczenie zakupu zorganizowanej części przedsiębiorstwa	-3 883	-3 883
Wycena aktywów dostępnych do sprzedaży netto	5 236	-5 390
Wycena instrumentów pochodnych zabezpieczających przepływy pieniężne netto	-21 673	-30 778
Fundusz na działalność maklerską	1 000	1 000
Pozostałe kapitały rezerwowe	46 522	46 522
Stan na koniec okresu	1 052 220	1 002 489

Pozostałe noty

29. Zobowiązania warunkowe

Poniższa tabela przedstawia pozycje pozabilansowe udzielone i otrzymane:

	31 marca 2017	31 grudnia 2016	31 marca 2016
Udzielone zobowiązania gwarancyjne			
Gwarancje bankowe	1 724 497	1 739 565	1 627 289
Akredytywy i akcepty bankowe	188 586	188 697	174 424
Razem udzielone zobowiązania gwarancyjne	1 913 083	1 928 262	1 801 714
Udzielone zobowiązania finansowe			
Zobowiązania do udzielenia kredytu:			
Z pierwotnym terminem zapadalności do 1 roku	6 933 182	7 129 960	7 658 535
Z pierwotnym terminem zapadalności powyżej 1 roku	3 172 073	3 396 644	3 567 384
Z pierwotnym terminem zapadalności powyżej 1 roku	3 761 109	3 733 316	4 091 151
Razem udzielone zobowiązania finansowe	6 933 182	7 129 960	7 658 535
Razem	8 846 265	9 058 222	9 460 248

	31 marca 2017	31 grudnia 2016	31 marca 2016
Gwarancje otrzymane	5 652 413	5 871 309	5 812 891
Razem	5 652 413	5 871 309	5 812 891

30. Informacje uzupełniające do sprawozdania z przepływów pieniężnych

Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	31 marca 2017	31 grudnia 2016	31 marca 2016
Środki w kasach Banku	682 779	667 808	723 232
Środki na rachunku bieżącym w Banku Centralnym	937 698	1 064 061	368 988
Środki na rachunkach Nostro w innych bankach	55 496	153 108	46 075
Lokaty w innych bankach (z terminem wymagalności do 3 miesięcy)	20 128	0	70 000
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty prezentowane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	1 696 101	1 884 977	1 208 295

Pozostałe noty (cd.)

31. Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych

Główne założenia i metody wykorzystane przez Grupę podczas określania wartości godziwej instrumentów finansowych były zgodne z zasadami, które zostały opisane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za rok zakończony 31 grudnia 2016 roku.

Wpływ parametrów estymowanych na wycenę do wartości godziwej instrumentów finansowych, klasyfikowanych przez Bank do Kategorii III, które w sprawozdaniu z sytuacji finansowej wyceniane są do wartości godziwej na dzień 31 marca 2017 roku, jest nieznaczący i nie różni się istotnie w stosunku do wartości ujawnionych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za rok zakończony 31 grudnia 2016 roku.

Poniżej przedstawiono wartość księgową i godziwą aktywów i zobowiązań finansowych w podziale na trzy kategorie wyceny do wartości godziwej:

Pozostałe noty (cd.)

Wyszczególnienie pozycji	31 marca 2017					31 grudnia 2016				
	Wartość księgowa	Wartość godziwa	Kategoria I	Kategoria II	Kategoria III	Wartość księgowa	Wartość godziwa	Kategoria I	Kategoria II	Kategoria III
Aktywa finansowe										
Kasa i środki w Banku Centralnym	1 620 477	1 620 477	0	0	1 620 477	1 731 869	1 731 869	0	0	1 731 869
Należności od banków	186 301	186 032	0	0	186 032	334 563	314 103	27 614	0	286 489
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	5 695 449	5 695 449	747 648	4 898 790	49 011	8 047 342	8 047 343	371 779	7 393 915	281 649
Pochodne instrumenty finansowe, w tym:	406 561	406 561	0	403 499	3 062	466 709	466 720	0	463 054	3 666
Pochodne instrumenty finansowe w portfelu handlowym	374 175	374 175	0	371 113	3 062	466 709	466 720	0	463 054	3 666
Pochodne instrumenty finansowe zabezpieczające przepływy pieniężne	32 386	32 386	0	32 386	0	0	0	0	0	0
Inwestycyjne papiery wartościowe, w tym:	8 547 312	8 519 730	8 183 413	0	336 317	7 962 554	7 922 498	7 568 463	0	354 035
Papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności	3 667 025	3 639 443	3 639 443	0	0	3 475 082	3 435 026	3 435 026	0	0
Papiery wartościowe dostępne do sprzedaży, w tym:	4 880 287	4 880 287	4 543 970	0	336 317	4 487 472	4 487 472	4 133 437	0	354 035
Udziały kapitałowe	61 412	61 412	0	0	61 412	60 140	60 140	0	0	60 140
Papiery dłużne	4 668 212	4 818 875	4 543 970	0	274 905	4 427 332	4 427 332	4 133 437	0	293 895
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:	33 382 463	30 581 710	0	0	30 581 710	33 864 497	31 441 321	0	0	31 441 321
Kredyty i pożyczki udzielone klientom indywidualnym	18 856 740	16 453 933	0	0	16 453 933	19 631 840	17 322 307	0	0	17 322 307
Kredyty i pożyczki udzielone klientom mikro	2 492 698	2 320 761	0	0	2 320 761	2 491 608	2 364 899	0	0	2 364 899
Kredyty i pożyczki udzielone dużym przedsiębiorstwom	10 666 377	10 460 922	0	0	10 460 922	10 342 216	10 355 266	0	0	10 355 266
Kredyty i pożyczki udzielone małym i średnim przedsiębiorstwom	1 279 558	1 259 318	0	0	1 259 318	1 311 710	1 311 722	0	0	1 311 722
Kredyty i pożyczki udzielone podmiotom sektora publicznego	87 090	86 776	0	0	86 776	87 123	87 127	0	0	87 127
Inne aktywa finansowe	173 438	173 438	0	0	173 438	180 732	177 408	0	0	177 408
Aktywa finansowe razem	50 012 001	47 183 397	8 931 061	5 302 289	32 950 047	52 588 266	50 101 262	7 967 856	7 856 969	34 276 437

Pozostałe noty (cd.)

Wyszczególnienie pozycji	31 marca 2017					31 grudnia 2016				
	Wartość księgowa	Wartość godziwa	Kategoria I	Kategoria II	Kategoria III	Wartość księgowa	Wartość godziwa	Kategoria I	Kategoria II	Kategoria III
Zobowiązania finansowe										
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	7 340 697	7 236 639	0	0	7 236 639	7 433 406	7 325 622	2 888	0	7 322 734
Pochodne instrumenty finansowe, w tym:	1 119 351	1 119 351	0	1 118 541	810	1 546 166	1 546 174	0	1 545 812	362
Pochodne instrumenty finansowe w portfelu handlowym	314 886	314 886	0	314 076	810	347 353	347 361	0	346 999	362
Pochodne instrumenty finansowe zabezpieczające przepływy pieniężne	788 930	788 930	0	788 930	0	1 180 821	1 180 821	0	1 180 821	0
Pochodne instrumenty finansowe zabezpieczające wartość godziwą	15 535	15 535	0	15 535	0	17 992	17 992	0	17 992	0
Zobowiązania wobec klientów, w tym:	34 327 831	34 525 882	0	0	34 525 882	36 329 411	36 369 470	0	0	36 369 470
Zobowiązania wobec klientów indywidualnych	17 810 138	17 905 060	0	0	17 905 060	18 218 007	18 239 621	0	0	18 239 621
Zobowiązania wobec klientów mikro	2 452 445	2 458 875	0	0	2 458 875	2 565 414	2 566 605	0	0	2 566 605
Zobowiązania wobec dużych przedsiębiorstw	10 973 069	11 054 040	0	0	11 054 040	12 326 483	12 341 423	0	0	12 341 423
Zobowiązania wobec małych i średnich przedsiębiorstw	3 092 156	3 107 879	0	0	3 107 879	3 219 506	3 221 820	0	0	3 221 820
Zobowiązania wobec sektora publicznego	23	28	0	0	28	1	1	0	0	1
Zobowiązania podporządkowane	316 748	244 532	0	0	244 532	332 096	256 375	0	0	256 375
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	505 665	505 710	0	0	505 710	501 830	501 843	0	0	501 843
Pozostałe zobowiązania finansowe	401 489	401 489	0	0	401 489	444 058	443 976	0	0	443 976
Zobowiązania finansowe razem	44 011 781	44 033 603	0	1 118 541	42 915 062	46 586 968	46 443 460	2 888	1 545 812	44 894 760

Pozostałe noty (cd.)

W tabeli poniżej zaprezentowano zmiany stanu wartości godziwej instrumentów finansowych, dla których Grupa stosuje wycenę do wartości godziwej według kategorii III, które w bilansie wyceniane są do wartości godziwej.

Za okres od 1 stycznia 2017 do 31 marca 2017	Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	Pochodne instru- menty finansowe - aktywa	Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży - papiery dłużne	Pochodne instrumenty finansowe - zobowiązania
Stan na początek okresu	281 649	3 667	293 895	363
Zwiększenia, w tym:	8 399	397	6 260	126
Zakup	6 726	0	3 112	0
Transakcje pochodne zawarte w okresie	0	234	0	205
Przychód z instrumentów finansowych, ujęty w pozycji:	1 673	163	3 148	-79
Wynik z tytułu odsetek	89	2	3 036	-71
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	1 584	161	0	-8
Kapitał z aktualizacji wyceny	0	0	112	0
Zmniejszenia, w tym:	-241 037	-1 002	-25 250	321
Rozliczenie/wykup	0	-270	0	-291
Sprzedaż	-238 079	0	-17 315	0
Strata z instrumentów finansowych, ujęta w pozycji:	-2 958	-732	-7 935	615
Wynik z tytułu odsetek	-474	-65	-440	9
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	-2 484	-667	0	606
Kapitał z aktualizacji wyceny	0	0	-7 495	0
Reklasyfikacja	0	0	0	-3
Stan na koniec okresu	49 011	3 062	274 905	810
Niezrealizowany wynik na instrumentach finansowych utrzymywanych w portfelu na koniec okresu, ujęty w sprawozdaniu z całkowitych dochodów	-623	-604	-2 765	448
Wynik z tytułu odsetek	277	0	4 618	0
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	-900	-604	0	448
Kapitał z aktualizacji wyceny	0	0	-7 383	0

Pozostałe noty (cd.)

Za okres od 1 stycznia 2016 do 31 marca 2016	Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	Pochodne instrumenty finansowe - aktywa	Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży - papiery dłużne	Pochodne instrumenty finansowe - zobowiązania
Stan na początek okresu	91 907	9 859	319 970	7
Zwiększenia, w tym:	15 053	7 360	20 032	687
Zakup	13 138	0	16 625	0
Transakcje pochodne zawarte w okresie	0	178	0	642
Przychód z instrumentów finansowych, ujęty w pozycji:	1 915	2 162	3 407	0
Wynik z tytułu odsetek	174	0	2 820	0
Kapitał z aktualizacji wyceny	0	0	587	0
Reklasyfikacja	0	5 020	0	45
Zmniejszenia, w tym:	-40 302	-368	-11 948	7
Rozliczenie/wykup	0	-285	0	0
Sprzedaż	-33 856	0	0	0
Strata z instrumentów finansowych, ujęta w pozycji:	-6 446	-53	-11 948	7
Wynik z tytułu odsetek	-233	0	-825	0
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	-6 212	-53	0	8
Kapitał z aktualizacji wyceny	0	0	-11 123	0
Zmiana w strukturze Grupy	0	-31	0	0
Stan na koniec okresu	66 658	16 850	328 054	701
Niezrealizowany wynik na instrumentach finansowych utrzymywanych w portfelu na koniec okresu, ujęty w sprawozdaniu z całkowitych dochodów, ujęty w pozycji:	-3 948	7 022	-5 953	695
Wynik z tytułu odsetek	523	0	4 583	0
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	-4 471	7 022	0	695
Kapitał z aktualizacji wyceny	0	0	-10 536	0

32. Transakcje z podmiotami powiązanymi

Podmioty powiązane z Bankiem jako Jednostką Dominującą to:

- Jednostki dominujące:
 - jednostka dominująca najwyższego szczebla – Banki Regionalne Raiffeisen (są stronami Umowy Konsorcjalnej RBI).
 - jednostka dominująca wobec Banku – Raiffeisen Bank International AG (RBI).

Pozostałe noty (cd.)

- Jednostki zależne wobec Jednostki Dominującej objęte konsolidacją:
 - Raiffeisen-Leasing Polska S.A., Raiffeisen Insurance Agency Sp. z o.o., Raiffeisen-Leasing Service Sp. z o.o., Raiffeisen-Leasing Real Estate Sp. z o.o. – do 31 marca 2016 roku
 - Raiffeisen Financial Services Polska Sp. z o.o., Raiffeisen Solutions Sp. z o.o., Raiffeisen Investment Polska Sp. z o.o., Raiffeisen Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.
- Jednostka zależna wobec Jednostki Dominującej nieobjęta konsolidacją - Leasing Poland Sp. z o.o.
- Członkowie kluczowego personelu Jednostki Dominującej oraz kluczowego personelu jednostek wchodzących w skład Grupy Kapitałowej,
- Pozostałe jednostki – pozostałe jednostki powiązane – podmioty kontrolowane przez jednostki dominujące i jednostki zależne, oraz podmioty wywierające znaczący wpływ na Raiffeisen Zentralbank Österreich AG,
- Spółka celowa ROOF Poland Leasing 2014 DAC (do 31 marca 2016 roku).

W ramach zwykłej działalności operacyjnej przeprowadzono pewną liczbę transakcji z członkami kluczowego personelu Jednostki Dominującej. Do członków kluczowego personelu Jednostki Dominującej zalicza się członków Zarządu i Rady Nadzorczej Jednostki Dominującej, których listę zaprezentowano w notcie 1 śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego. Transakcje z członkami kluczowego personelu Grupy mogą obejmować przede wszystkim kredyty, depozyty oraz transakcje w walutach obcych.

Transakcje z jednostką dominującą wobec Banku obejmowały transakcje mające na celu zapewnienie finansowania działalności Grupy (głównie depozyty międzybankowe, kredyty otrzymane oraz pożyczki podporządkowane) oraz domknięcie otwartych pozycji na operacjach instrumentami pochodnymi. W skonsolidowanym rachunku zysków i strat skutkowało to powstaniem kosztów odsetkowych, wyniku na instrumentach finansowych oraz ogólnych kosztów administracyjnych.

Pozostałe noty (cd.)

Pozycje ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej	Jednostki dominujące		Członkowie kluczowego personelu Grupy oraz jednostek dominujących		Pozostałe jednostki	
	31 marca 2017	31 grudnia 2016	31 marca 2017	31 grudnia 2016	31 marca 2017	31 grudnia 2016
Należności od banków	55 771	146 551	0	0	1 736	13 343
Pochodne instrumenty finansowe – aktywa	251 015	277 752	0	0	175	506
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	0	0	1 634	1 749	0	0
Inne aktywa	95	95	0	0	11	1 325
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	5 362 251	5 368 872	0	0	1 691 152	1 764 593
Pochodne instrumenty finansowe – pasywa	966 487	1 477 686	0	0	2 433	2 009
Zobowiązania wobec klientów	0	0	5 203	5 430	18 131	15 848
Zobowiązania podporządkowane	316 748	332 096	0	0	0	0
Pozostałe zobowiązania	15 844	26 383	0	0	378	580
Rezerwy na zobowiązania	2 348	2 407	8 400	8 400	0	1

Pozycje ze skonsolidowanego rachunku zysków i strat	Jednostki dominujące		Członkowie kluczowego personelu Grupy oraz jednostek dominujących		Pozostałe jednostki	
	Za okres	Za okres	Za okres	Za okres	Za okres	Za okres
	od 1 stycznia 2017 do 31 marca 2017	od 1 stycznia 2016 do 31 marca 2016	od 1 stycznia 2017 do 31 marca 2017	od 1 stycznia 2016 do 31 marca 2016	od 1 stycznia 2017 do 31 marca 2017	od 1 stycznia 2016 do 31 marca 2016
Przychody z tytułu odsetek	43 693	50 704	6	11	51	48
Koszty z tytułu odsetek	-17 803	-40 097	-13	-13	-5 656	-7 344
Przychody z tytułu prowizji i opłat	289	213	1	1	926	681
Koszty z tytułu prowizji i opłat	-228	-130	0	0	-600	-432
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej i z pozycji wymiany	480 814	113 912	0	1	-558	-2 193
Wynik na sprzedaży działalności zaniechanej	0	33 751	0	0	0	0
Ogólne koszty administracyjne	-10 413	-2 869	-3 120	-3 643	-840	-1 217
Pozostałe przychody operacyjne	0	0	0	27	756	45
Pozostałe koszty operacyjne	0	0	0	0	0	-54

Zobowiązania warunkowe	Jednostki dominujące		Członkowie kluczowego personelu Grupy oraz jednostek dominujących		Pozostałe jednostki	
	31 marca 2017	31 grudnia 2016	31 marca 2017	31 grudnia 2016	31 marca 2017	31 grudnia 2016
Gwarancje i akredytywy	121 227	109 315	0	0	37 267	38 293
Otrzymane gwarancje	91 778	77 483	0	0	14 845	13 422

Pozostałe noty (cd.)

Pozycje ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej	Jednostki dominujące	Członkowie kluczowego personelu Grupy oraz jednostek dominujących	Pozostałe jednostki
	31 marca 2016	31 marca 2016	31 marca 2016
Należności od banków	804 031	0	8 750
Pochodne instrumenty finansowe – aktywa	574 983	0	76
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	0	2 241	118 819
Inne aktywa	695 000	0	127
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	5 035 033	0	1 723 571
Pochodne instrumenty finansowe – pasywa	1 363 531	0	1 158
Zobowiązania wobec klientów	0	4 615	221 267
Zobowiązania podporządkowane	725 949	0	0
Pozostałe zobowiązania	2 504	0	6 640
Rezerwy na zobowiązania	2 877	2 090	0

Zobowiązania warunkowe	Jednostki dominujące	Członkowie kluczowego personelu Grupy oraz jednostek dominujących	Pozostałe jednostki
	31 marca 2016	31 marca 2016	31 marca 2016
Gwarancje i akredytywy	139 837	0	26 667
Udzielone zobowiązania finansowe	0	0	49 327
Otrzymane gwarancje	169 066	0	155 804

Pozostałe noty (cd.)

33. Sezonowość i cykliczność działań

W działalności Grupy nie występują istotne zjawiska podlegające wahaniom sezonowym lub mające charakter cykliczny.

34. Zdarzenia po dacie sprawozdawczej

Program optymalizacji na lata 2017 - 2019

W dniu 10 kwietnia 2017 roku Zarząd Banku ogłosił decyzję o dokonaniu cyfrowej ewolucji Banku oraz przeprowadzeniu programu optymalizacji w latach 2017 – 2019. Nadrzędnym celem tego programu jest poprawa rentowności Banku, osiągnięcie wskaźnika kosztów do dochodów poniżej poziomu 55% począwszy od 2019 roku i dostosowanie modelu biznesowego Banku do wyzwań rynkowych. W związku z tym programem Zarząd zdecydował o zamknięciu 60-70 oddziałów do 2018 roku oraz przekształceniu do końca 2019 roku kolejnych 90 oddziałów w placówki efektywne kosztowo. W celu przeprowadzenia cyfrowej transformacji i zwiększenia satysfakcji klientów Bank planuje uruchomienie programu inwestycyjnego o wartości około 100 mln złotych w ciągu kolejnych dwóch lat, realizującego inicjatywy zmierzające do automatyzacji i cyfryzacji sprzedaży i obsługi we wszystkich segmentach działalności. Ponadto, w celu poprawy efektywności operacyjnej i kosztowej, Zarząd planuje redukcję zatrudnienia o około 850 – 950 etatów do 2019 roku oraz wprowadzenie innych inicjatyw oszczędnościowych obejmujących kontynuację migracji funkcji operacji do nisko kosztowego centrum operacyjnego, usprawnienie działania funkcji wsparcia oraz poprawę zarządzania wydatkami.

W drugim kwartale 2017 roku Grupa ujęła koszty w wysokości 45,5 mln złotych na pokrycie kosztów redukcji zatrudnienia i zamknięcia oddziałów w ramach realizacji powyżej opisanego programu optymalizacji.

Zmiany w składzie Zarządu

W dniu 18 kwietnia 2017 roku Rada Nadzorcza Banku podjęła uchwałę w sprawie powołania Wernera Georga Mayera do pełnienia funkcji członka Zarządu nadzorującego zarządzanie obszarem operacji i IT z zastrzeżeniem uzyskania zgody Komisji Nadzoru Finansowego (dalej zwanej „KNF”), o ile taka zgoda okaże się konieczna. W przypadku braku konieczności uzyskiwania zgody KNF na powołanie Wernera Georga Mayera do pełnienia funkcji członka Zarządu w wyżej opisanym zakresie, Rada Nadzorcza Banku podejmie – nie później niż do dnia 31 maja 2017 r. – bezwarunkową uchwałę w tym przedmiocie.

Po dniu sprawozdawczym nie wystąpiły inne zdarzenia, mające istotny wpływ na prezentowane śródroczne skrócone sprawozdanie finansowe Raiffeisen Bank Polska S.A.

Zarządzanie ryzykiem

35. Charakter i zakres ryzyka związanego z instrumentami finansowymi

Grupa stosuje w swojej działalności aktywne podejście do zarządzania ryzykiem polegające na jego identyfikacji, pomiarze, monitorowaniu i ograniczaniu. Grupa kieruje się zasadą, że efektywny system zarządzania i kontroli ryzyka jest oparty na trzech, dopasowanych elementach:

- strukturze organizacyjnej – obejmującej podział zadań i kompetencji, w tym wyraźne wskazania funkcji realizowanych przez poszczególne jednostki organizacyjne w procesie zarządzania ryzykiem i kontroli ryzyka,
- metodach monitoringu, pomiaru i szacowania ryzyka – stanowiących warunek prawidłowej identyfikacji przez Grupę ponoszonego ryzyka,
- działaniach skoncentrowanych na wykorzystaniu nowoczesnych technik zabezpieczania i transferu ryzyka w celu dostosowania rodzaju i profilu ryzyka podejmowanego przez Grupę do apetytu na ryzyko wyrażonego w przyjętych planach strategicznych.

Podejście do zarządzania ryzykiem było spójne z tym, które zostało zaprezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za rok zakończony 31 grudnia 2016 roku.

Proces zarządzania kapitałem

Głównym celem procesu zarządzania kapitałem jest stabilne utrzymanie adekwatności kapitałowej Banku w długim okresie czasu poprzez zapewnienie właściwego procesu identyfikacji, pomiaru, monitorowania, ograniczania i raportowania ryzyka kapitałowego.

Normą nadzorczą w zakresie adekwatności kapitałowej jest łączny współczynnik kapitałowy zdefiniowany w art. 92 ust. 1 pkt c Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 roku.

Ponadto Grupa jest zobowiązana do przestrzegania dodatkowych wymogów w zakresie funduszy własnych:

- na podstawie art. 138 ust. 1 pkt 2a ustawy Prawo bankowe:
 - 1) od października 2015 roku Grupa jest zobowiązana przez Komisję Nadzoru Finansowego do uwzględnienia dodatkowego wymogu kapitałowego w wysokości 2,08 p.p. na pokrycie ryzyka wynikającego z portfela walutowych kredytów hipotecznych; w październiku 2016 roku, w wyniku przeglądu procesu, Grupa otrzymała decyzję aktualizującą wysokość wymogu - dodatkowy wymóg kapitałowy wynosi obecnie 2,56 p.p.;

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

- na podstawie art. 19 w zw. z art. 84 ustawy o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym:
- 2) od stycznia 2016 roku Grupa jest zobowiązana utrzymywać dodatkową kwotę kapitału z tytułu bufora zabezpieczającego w wysokości 1,25 p.p.;
- na podstawie art. 39 ust. 1 w zw. z art. 38 ust. 1 i 2 ustawy o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym:
- 3) Bank został zidentyfikowany przez Komisję Nadzoru Finansowego jako inna instytucja o znaczeniu systemowym i w związku z tym, od sierpnia 2016 roku na Grupę nałożony został bufor w wysokości 0,25 p.p.

W związku z tym, minimalny łączny współczynnik kapitałowy nie powinien być na poziomie niższym niż:

	Wymogi regulacyjne	Rekomendacje nadzorcze
Minimum dla łącznego współczynnika kapitałowego	8,00%	12,00%
Pokrycie ryzyka wynikającego z portfela walutowych kredytów hipotecznych	2,56%	2,56%
Bufor zabezpieczający	1,25%	1,25%
Bufor innej instytucji o znaczeniu systemowym	0,25%	0,25%
Łączny współczynnik kapitałowy (%)	12,06%	16,06%

Wartości wymogów kapitałowych i funduszy własnych ustalone na potrzeby wyliczania łącznego współczynnika kapitałowego prezentują się następująco:

	Metoda obliczania wymogu	31 marca 2017	31 grudnia 2016	31 marca 2016
Ryzyko kredytowe i kontrahenta	Standardowa	2 755 627	2 613 173	2 657 311
Ryzyko rynkowe	Standardowa	16 736	44 066	43 088
Ryzyko operacyjne	Standardowa	258 855	271 001	271 001
Łączna suma wymogów kapitałowych		3 031 217	2 928 240	2 971 401
Wartość funduszy własnych		6 261 774	6 111 419	5 925 287
Łączny współczynnik kapitałowy (%)		16,53	16,70	15,95

Podstawowym źródłem funduszy własnych na pokrycie wymogów kapitałowych jest kapitał podstawowy Tier I wspomagany przez zobowiązania podporządkowane (kapitał Tier II). Kapitał Tier I wyniósł na 31 marca 2017 roku 6 041 714 tys. zł (na 31 grudnia 2016 roku 5 875 197 tys. zł), a kapitał Tier II wyniósł 220 060 tys. zł (na 31 grudnia 2016 roku 248 840 tys. zł).

W pierwszym kwartale 2017 roku Bank otrzymał rekomendację Komisji Nadzoru Finansowego („KNF”) w zakresie stosowania przez Bank współczynnika konwersji (CCF) 0% dla zobowiązań pozabilansowych. W opinii KNF, zapisy „Regulaminu świadczenia usług kredytowych przez Raiffeisen Bank Polska S.A.”

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

(„Regulamin”) oraz zapisy umów kredytowych nie wskazywały jednoznacznie na spełnienie warunków Załącznika I pkt 4 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 („CRR”) tj.:

- możliwości bezwarunkowego anulowania limitu w każdej chwili bez wypowiedzenia lub
- możliwości w sposób rzeczywisty automatycznego anulowania niewykorzystanego zobowiązania wskutek pogorszenia wiarygodności kredytowej.

Grupa zdecydowała o wprowadzeniu zmiany współczynnika konwersji (CCF) 0% na współczynniki wyższe, przewidziane zapisami CRR, na 31 marca 2017 roku.

Według stanu na 31 grudnia 2016 roku został zastosowany CCF 0%, zastąpienie CCF 0% wyższymi współczynnikami konwersji wygenerowałoby kwotę ekspozycji na ryzyko w wysokości ok. 2,6 mld zł, co wpłynęłoby na zmniejszenie łącznego współczynnika kapitałowego o 1,1 pkt proc., w porównaniu z łącznym współczynnikiem kapitałowym na 31 grudnia 2016 roku zaprezentowanym w tabeli powyżej.

W okresie od 1 stycznia 2016 roku do 30 marca 2016 roku Grupa nie spełniała minimalnego łącznego współczynnika kapitałowego wynikającego z rekomendacji nadzorczej (uwzględnienie dodatkowego wymogu kapitałowego na pokrycie ryzyka wynikającego z portfela walutowych kredytów hipotecznych oraz nowych wymogów nadzorczych z tytułu bufora zabezpieczającego). W związku z tym, podjęto działania zmierzające do utrzymania współczynnika na poziomie nie niższym niż poziom rekomendowany. Od 31 marca 2016 roku Grupa spełniła zarówno wymogi regulacyjne jak i wymogi wynikające z rekomendacji nadzorczych.

36. Ryzyko kredytowe

Ryzyko kredytowe jest to zagrożenie poniesienia strat w wyniku niewywiązania się dłużnika z zobowiązań wobec Grupy.

Celem zarządzania ryzykiem kredytowym jest zwiększenie bezpieczeństwa prowadzonej przez Grupę działalności kredytowej poprzez zapewnienie najwyższej jakości ocen ryzyka kredytowego i efektywności podejmowania decyzji kredytowych, jak również skutecznego procesu monitorowania zaangażowania kredytowego wobec indywidualnego klienta i portfela kredytowego Grupy.

Ekspozycja na ryzyko kredytowe Grupy wynika głównie z prowadzonej działalności kredytowej oraz w mniejszym stopniu ze sprzedaży i operacji w ramach portfela handlowego, instrumentów pochodnych oraz udziału w transakcjach płatniczych i rozliczeniach papierów wartościowych na rachunek Grupy oraz na rachunek klientów Grupy.

W okresie objętym niniejszym śródrocznym skróconym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym nie miały miejsca istotne zmiany w zarządzaniu ryzykiem kredytowym.

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

31 marca 2017	Aktywa finansowe prezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej							
Maksymalna ekspozycja według klas, wraz z przypisanymi im typami instrumentów	Należności od banków	w Banku Centralnym	Przeznaczone do obrotu	Pochodne	Inwestycyjne papiery wartościowe	Kredyty i pożyczki	Pozostałe	Razem
Kasa i środki pieniężne	0	682 779	0	0	0	0	0	682 779
Ekspozycje wobec rządów i banków centralnych	0	937 698	5 291 128	1	8 060 332	0	0	14 289 159
Środki w Banku Centralnym	0	937 698	0	0	0	0	0	937 698
Obligacje i bony skarbowe	0	0	392 338	0	8 060 332	0	0	8 452 670
Bony NBP	0	0	4 898 790	0	0	0	0	4 898 790
Pochodne instrumenty finansowe	0	0	0	1	0	0	0	1
Ekspozycje wobec banków	186 301	0	357 937	266 464	150 663	0	0	961 365
Środki na rachunkach bieżących, depozyty zabezpieczające i lokaty w innych bankach	149 611	0	0	0	0	0	0	149 611
Kredyty i pożyczki udzielone bankom	36 690	0	0	0	0	0	0	36 690
Pochodne instrumenty finansowe	0	0	0	266 464	0	0	0	266 464
Obligacje innych instytucji finansowych	0	0	355 310	0	150 663	0	0	505 973
Obligacje korporacyjne	0	0	100	0	0	0	0	100
Listy zastawne	0	0	2 527	0	0	0	0	2 527
Ekspozycje wobec klientów	0	0	46 384	140 096	336 317	33 382 463	0	33 905 260
Kredyty i pożyczki udzielone klientom indywidualnym	0	0	0	0	0	18 856 740	0	18 856 740
Kredyty i pożyczki udzielone klientom mikro	0	0	0	0	0	2 492 698	0	2 492 698
Kredyty i pożyczki udzielone dużym przedsiębiorstwom	0	0	0	0	0	10 666 377	0	10 666 377
Kredyty i pożyczki udzielone małym i średnim przedsiębiorstwom	0	0	0	0	0	1 279 558	0	1 279 558
Kredyty i pożyczki udzielone podmiotom sektora publicznego	0	0	0	0	0	87 090	0	87 090
Udziały kapitałowe - inwestycyjne	0	0	0	0	61 412	0	0	61 412
Pochodne instrumenty finansowe	0	0	0	140 096	0	0	0	140 096
Obligacje korporacyjne	0	0	46 384	0	274 905	0	0	321 289
Pozostałe aktywa finansowe	0	0	0	0	0	0	173 438	173 438
Razem	186 301	1 620 477	5 695 449	406 561	8 547 312	33 382 463	173 438	50 012 001

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

31 grudnia 2016	Aktywa finansowe prezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej							
Maksymalna ekspozycja według klas, wraz z przypisanymi im typami instrumentów	Należności od banków	Kasa i środki w Banku Centralnym	Przeznaczone do obrotu	Pochodne	Inwestycyjne papiery wartościowe	Kredyty i pożyczki	Pozostałe	Razem
Kasa i środki pieniężne	0	667 808	0	0	0	0	0	667 808
Ekspozycje wobec rządów i banków centralnych	0	1 064 061	7 765 694	317	7 608 519	0	0	16 438 591
Środki w Banku Centralnym	0	1 064 061	0	0	0	0	0	1 064 061
Obligacje i bony skarbowe	0	0	371 779	0	7 608 519	0	0	7 980 298
Bony NBP	0	0	7 393 915	0	0	0	0	7 393 915
Pochodne instrumenty finansowe	0	0	0	317	0	0	0	317
Ekspozycje wobec banków	334 563	0	8 831	283 186	0	0	0	626 580
Środki na rachunkach bieżących, depozyty zabezpieczające i lokaty w innych bankach	292 234	0	0	0	0	0	0	292 234
Kredyty i pożyczki udzielone bankom	42 329	0	0	0	0	0	0	42 329
Pochodne instrumenty finansowe	0	0	0	283 186	0	0	0	283 186
Obligacje korporacyjne	0	0	5 408	0	0	0	0	5 408
Listy zastawne	0	0	3 423	0	0	0	0	3 423
Ekspozycje wobec klientów	0	0	272 817	183 206	354 036	33 864 497	0	34 674 556
Kredyty i pożyczki udzielone klientom indywidualnym	0	0	0	0	0	19 631 840	0	19 631 840
Kredyty i pożyczki udzielone klientom mikro	0	0	0	0	0	2 491 608	0	2 491 608
Kredyty i pożyczki udzielone dużym przedsiębiorstwom	0	0	0	0	0	10 342 216	0	10 342 216
Kredyty i pożyczki udzielone małym i średnim przedsiębiorstwom	0	0	0	0	0	1 311 710	0	1 311 710
Kredyty i pożyczki udzielone podmiotom sektora publicznego	0	0	0	0	0	87 123	0	87 123
Udziały kapitałowe - inwestycyjne	0	0	0	0	60 141	0	0	60 141
Pochodne instrumenty finansowe	0	0	0	183 206	0	0	0	183 206
Obligacje korporacyjne	0	0	272 817	0	293 895	0	0	566 712
Pozostałe aktywa finansowe	0	0	0	0	0	0	180 732	180 732
Razem	334 563	1 731 869	8 047 342	466 709	7 962 555	33 864 497	180 732	52 588 267

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

31 marca 2016	Aktywa finansowe prezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej							
Maksymalna ekspozycja według klas, wraz z przypisanymi im typami instrumentów	Należności od banków	w Banku Centralnym	Przeznaczone do obrotu	Pochodne	Inwestycyjne papiery wartościowe	Kredyty i pożyczki	Pozostałe	Razem
Kasa i środki pieniężne	0	723 232	0	0	0	0	0	723 232
Ekspozycje wobec rządów i banków centralnych	0	368 988	8 244 937	0	5 599 207	0	0	14 213 132
Środki w Banku Centralnym	0	368 988	0	0	0	0	0	368 988
Obligacje i bony skarbowe	0	0	394 937	0	5 599 207	0	0	5 994 144
Bony NBP	0	0	7 850 000	0	0	0	0	7 850 000
Ekspozycje wobec banków	995 186	0	38 190	633 131	15 665	0	0	1 682 172
Środki na rachunkach bieżących, depozyty zabezpieczające i lokaty w innych bankach	942 143	0	0	0	0	0	0	942 143
Kredyty i pożyczki udzielone bankom	53 043	0	0	0	0	0	0	53 043
Pochodne instrumenty finansowe	0	0	0	633 131	0	0	0	633 131
Obligacje korporacyjne	0	0	29 158	0	15 665	0	0	44 823
Listy zastawne	0	0	9 032	0	0	0	0	9 032
Ekspozycje wobec klientów	0	0	28 468	178 259	407 967	33 770 164	0	34 384 857
Kredyty i pożyczki udzielone klientom indywidualnym	0	0	0	0	0	19 097 637	0	19 097 637
Kredyty i pożyczki udzielone klientom mikro	0	0	0	0	0	2 434 757	0	2 434 757
Kredyty i pożyczki udzielone dużym przedsiębiorstwom	0	0	0	0	0	10 931 395	0	10 931 395
Kredyty i pożyczki udzielone małym i średnim przedsiębiorstwom	0	0	0	0	0	1 286 373	0	1 286 373
Kredyty i pożyczki udzielone podmiotom sektora publicznego	0	0	0	0	0	20 002	0	20 002
Udziały kapitałowe - inwestycyjne	0	0	0	0	95 577	0	0	95 577
Pochodne instrumenty finansowe	0	0	0	178 259	0	0	0	178 259
Obligacje korporacyjne	0	0	28 468	0	312 390	0	0	340 858
Pozostałe aktywa finansowe	0	0	0	0	0	0	846 055	846 055
Razem	995 186	1 092 220	8 311 595	811 390	6 022 839	33 770 164	846 055	51 849 448

Maksymalne narażenie na ryzyko kredytowe dla instrumentów pozabilansowych wyniosło:	31 marca 2017	31 grudnia 2016	31 marca 2016
Gwarancje	1 913 083	1 928 262	1 801 714
Zobowiązania do udzielenia kredytu	6 933 182	7 129 960	7 658 535
Razem	8 846 265	9 058 222	9 460 248

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Okresowej analizie pod kątem utraty wartości (indywidualnie bądź grupowo) podlegają ekspozycje kredytowe wobec banków i klientów oraz pozostałe aktywa finansowe prezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Na potrzeby ujawnień są klasyfikowane do jednej z trzech kategorii: należności nieprzeterminowanych bez rozpoznanej utraty wartości, należności przeterminowanych bez rozpoznanej utraty wartości oraz należności z rozpozną utratą wartości. Podział tych aktywów według ich wartości brutto, z podziałem na poszczególne sektory klientów, prezentuje poniższa tabela:

31 marca 2017	Wartość ekspozycji			Wartość zabezpieczeń pomniejszających maksymalną ekspozycję na ryzyko kredytowe
	Analizowanych indywidualnie	Analizowanych grupowo	Razem	
Należności nieprzeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości	173 438	31 639 757	31 813 195	15 337 534
Bank Centralny i inne banki	0	1 120 674	1 120 674	27 466
Klienci indywidualni	0	17 011 209	17 011 209	9 118 967
Klienci mikro	0	1 921 903	1 921 903	1 107 518
Duże przedsiębiorstwa	0	10 246 155	10 246 155	4 484 742
Małe i średnie przedsiębiorstwa	0	1 252 285	1 252 285	598 841
Sektor publiczny	0	87 531	87 531	0
Pozostałe aktywa finansowe	173 438	0	173 438	0
Należności przeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości	6 321	1 852 662	1 858 983	871 526
Bank Centralny i inne banki	0	1	1	0
Klienci indywidualni	6 321	1 502 938	1 509 259	687 243
Klienci mikro	0	203 845	203 845	141 440
Duże przedsiębiorstwa	0	127 843	127 843	40 733
Małe i średnie przedsiębiorstwa	0	18 035	18 035	2 110
Należności z rozpozną utratą wartości	1 005 795	1 728 188	2 733 983	1 051 046
Bank Centralny i inne banki	3 361	0	3 361	3 348
Klienci indywidualni	21 872	1 011 309	1 033 181	346 473
Klienci mikro	31 704	716 879	748 583	350 651
Duże przedsiębiorstwa	876 776	0	876 776	337 414
Małe i średnie przedsiębiorstwa	62 911	0	62 911	13 160
Pozostałe aktywa finansowe	9 171	0	9 171	0
Razem aktywa finansowe brutto	1 185 554	35 220 607	36 406 161	17 260 106
Odpis z tytułu utraty wartości należności od Banku Centralnego i innych banków	29	8	37	0
Odpis z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek	597 959	1 119 094	1 717 053	0
Odpis z tytułu utraty wartości pozostałych aktywów finansowych	9 171	0	9 171	0
Razem aktywa finansowe netto	578 395	34 101 505	34 679 900	17 260 106

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

31 grudnia 2016	Wartość ekspozycji			Wartość zabezpieczeń pomniejszających maksymalną ekspozycję na ryzyko kredytowe
	Analizowanych indywidualnie	Analizowanych grupowo	Razem	
Należności nieprzeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości	189 990	32 273 900	32 463 890	15 489 393
Bank Centralny i inne banki	0	1 395 205	1 395 205	31 041
Klienci indywidualni	9 258	17 655 503	17 664 761	9 305 900
Klienci mikro	0	1 961 456	1 961 456	1 151 691
Duże przedsiębiorstwa	0	9 883 698	9 883 698	4 404 196
Małe i średnie przedsiębiorstwa	0	1 290 466	1 290 466	596 565
Sektor publiczny	0	87 572	87 572	0
Pozostałe aktywa finansowe	180 732	0	180 732	0
Należności przeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości	8 991	1 874 702	1 883 693	917 341
Bank Centralny i inne banki	0	17	17	0
Klienci indywidualni	1 259	1 621 170	1 622 429	732 899
Klienci mikro	0	151 865	151 865	102 397
Duże przedsiębiorstwa	7 732	88 995	96 727	71 180
Małe i średnie przedsiębiorstwa	0	12 655	12 655	10 865
Należności z rozpoznaną utratą wartości	1 104 135	1 723 002	2 827 137	1 144 455
Bank Centralny i inne banki	3 502	0	3 502	0
Klienci indywidualni	28 940	1 006 850	1 035 790	355 566
Klienci mikro	31 030	716 152	747 182	363 311
Duże przedsiębiorstwa	971 942	0	971 942	412 993
Małe i średnie przedsiębiorstwa	55 254	0	55 254	12 585
Pozostałe aktywa finansowe	13 467	0	13 467	0
Razem aktywa finansowe brutto	1 303 116	35 871 604	37 174 720	17 551 189
Odpis z tytułu utraty wartości należności od Banku Centralnego i innych banków	60	40	100	0
Odpis z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek	621 072	1 096 228	1 717 300	0
Odpis z tytułu utraty wartości pozostałych aktywów finansowych	13 467	0	13 467	0
Razem aktywa finansowe netto	668 517	34 775 336	35 443 853	17 551 189

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

31 marca 2016	Wartość ekspozycji			Wartość zabezpieczeń pomniejszających maksymalną ekspozycję na ryzyko kredytowe
	Analizowanych indywidualnie	Analizowanych grupowo	Razem	
Należności nieprzeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości	850 685	32 247 888	33 098 573	14 964 179
Bank Centralny i inne banki	0	1 364 292	1 364 292	25 791
Klienci indywidualni	2 597	17 281 617	17 284 214	9 301 573
Klienci mikro	2 033	1 854 526	1 856 559	1 108 464
Duże przedsiębiorstwa	0	10 458 433	10 458 433	3 985 542
Małe i średnie przedsiębiorstwa	0	1 268 927	1 268 927	542 809
Sektor publiczny	0	20 094	20 094	0
Pozostałe aktywa finansowe	846 055	0	846 055	0
Należności przeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości	9 081	1 772 854	1 781 935	910 097
Bank Centralny i inne banki	0	13	13	0
Klienci indywidualni	7 395	1 474 604	1 481 999	697 756
Klienci mikro	1 686	204 279	205 965	141 639
Duże przedsiębiorstwa	0	79 449	79 449	64 618
Małe i średnie przedsiębiorstwa	0	14 509	14 509	6 084
Należności z rozpoznaną utratą wartości	1 342 183	1 569 066	2 911 249	956 251
Klienci indywidualni	37 774	907 099	944 873	345 589
Klienci mikro	44 575	661 967	706 542	348 318
Duże przedsiębiorstwa	1 205 772	0	1 205 772	255 941
Małe i średnie przedsiębiorstwa	48 678	0	48 678	6 403
Pozostałe aktywa finansowe	5 384	0	5 384	0
Razem aktywa finansowe brutto	2 201 949	35 589 808	37 791 757	16 830 527
Odpis z tytułu utraty wartości należności od Banku Centralnego i innych banków	0	131	131	0
Odpis z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek	825 558	980 292	1 805 850	0
Odpis z tytułu utraty wartości pozostałych aktywów finansowych	5 384	0	5 384	0
Razem aktywa finansowe netto	1 371 007	34 609 385	35 980 392	16 830 527

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Analizę wiekową aktywów przeterminowanych bez rozpoznanej utraty wartości prezentuje poniższe zestawienie:

31 marca 2017	Okres przeterminowania					Razem
Należności przeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości	Poniżej 30 dni	Powyżej 30 dni poniżej 90 dni	Powyżej 90 dni poniżej 180 dni	Powyżej 180 dni poniżej 1 roku	Powyżej 1 roku	
Kredyty i pożyczki brutto – przeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości	1 281 283	491 936	21 984	5 107	58 673	1 858 983
Bank Centralny i inne banki	1	0	0	0	0	1
Klienci indywidualni	1 143 307	359 222	704	1 248	4 778	1 509 259
Klienci mikro	127 687	75 706	216	52	184	203 845
Duże przedsiębiorstwa	798	53 873	20 873	2 305	49 994	127 843
Małe i średnie przedsiębiorstwa	9 490	3 135	191	1 502	3 717	18 035
Razem	1 281 283	491 936	21 984	5 107	58 673	1 858 983

31 grudnia 2016	Okres przeterminowania					Razem
Należności przeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości	Poniżej 30 dni	Powyżej 30 dni poniżej 90 dni	Powyżej 90 dni poniżej 180 dni	Powyżej 180 dni poniżej 1 roku	Powyżej 1 roku	
Kredyty i pożyczki brutto – przeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości	1 383 144	427 037	3 501	3 223	66 788	1 883 693
Bank Centralny i inne banki	0	0	0	0	17	17
Klienci indywidualni	1 268 951	346 757	235	1 270	5 216	1 622 429
Klienci mikro	93 753	57 851	23	54	184	151 865
Duże przedsiębiorstwa	15 638	21 564	139	1 850	57 536	96 727
Małe i średnie przedsiębiorstwa	4 802	865	3 104	49	3 835	12 655
Razem	1 383 144	427 037	3 501	3 223	66 788	1 883 693

31 marca 2016	Okres przeterminowania					Razem
Należności przeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości	Poniżej 30 dni	Powyżej 30 dni poniżej 90 dni	Powyżej 90 dni poniżej 180 dni	Powyżej 180 dni poniżej 1 roku	Powyżej 1 roku	
Kredyty i pożyczki brutto – przeterminowane bez rozpoznanej utraty wartości	1 313 871	387 913	36 779	2 753	40 619	1 781 935
Bank Centralny i inne banki	0	0	0	0	13	13
Klienci indywidualni	1 149 899	318 421	6 597	1 525	5 557	1 481 999
Klienci mikro	139 680	66 029	34	34	188	205 965
Duże przedsiębiorstwa	17 346	1 550	28 545	334	31 674	79 449
Małe i średnie przedsiębiorstwa	6 946	1 913	1 603	860	3 187	14 509
Razem	1 313 871	387 913	36 779	2 753	40 619	1 781 935

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Praktyki „forbearance”

W pierwszym kwartale 2017 nie miały miejsca istotne zmiany w zakresie oznaczania oraz prezentacji ekspozycji jako forborne .

Wartość ekspozycji "forborne"				
31 marca 2017	Wartość brutto	Odpis	Wartość netto	Wartość zabezpieczeń otrzymanych
Ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości	731 329	17 816	713 513	545 172
Nieprzeterminowane	441 173	5 697	435 476	338 035
Klienci indywidualni	221 838	1 322	220 516	123 512
Klienci mikro	98 053	543	97 510	93 929
Duże przedsiębiorstwa	115 320	3 483	111 837	115 309
Małe i średnie przedsiębiorstwa	5 962	349	5 613	5 285
Przeterminowane	290 156	12 119	278 037	207 137
Klienci indywidualni	179 624	6 212	173 412	99 909
Klienci mikro	54 776	2 054	52 722	51 473
Duże przedsiębiorstwa	51 989	3 593	48 396	51 988
Małe i średnie przedsiębiorstwa	3 767	260	3 507	3 767
Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	936 665	509 553	427 112	431 854
Analizowane grupowo	344 408	171 113	173 295	178 050
Klienci indywidualni	174 414	97 117	77 297	76 136
Klienci mikro	169 994	73 996	95 998	101 914
Analizowane indywidualnie	592 257	338 440	253 817	253 804
Klienci indywidualni	15 303	8 748	6 555	6 555
Klienci mikro	16 260	10 113	6 147	6 147
Duże przedsiębiorstwa	550 119	311 199	238 920	238 909
Małe i średnie przedsiębiorstwa	10 575	8 380	2 195	2 193
Razem	1 667 994	527 369	1 140 625	977 026

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Wartość ekspozycji "forborne"				
31 grudnia 2016	Wartość brutto	Odpis	Wartość netto	Wartość zabezpieczeń otrzymanych
Ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości	809 570	18 596	790 974	587 725
Nieprzeterminowane	513 232	6 499	506 733	386 679
Klienci indywidualni	265 713	1 317	264 396	145 678
Klienci mikro	112 146	633	111 513	106 080
Duże przedsiębiorstwa	132 398	4 370	128 028	132 342
Małe i średnie przedsiębiorstwa	2 975	179	2 796	2 579
Przeterminowane	296 338	12 097	284 241	201 046
Klienci indywidualni	182 560	5 683	176 877	94 202
Klienci mikro	55 802	2 408	53 394	49 023
Duże przedsiębiorstwa	53 708	3 711	49 997	53 708
Małe i średnie przedsiębiorstwa	4 268	295	3 973	4 113
Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	932 106	512 060	420 046	422 208
Analizowane grupowo	341 804	166 114	175 690	180 500
Klienci indywidualni	172 711	96 030	76 681	74 374
Klienci mikro	169 093	70 084	99 009	106 126
Analizowane indywidualnie	590 302	345 946	244 356	241 708
Klienci indywidualni	21 764	9 763	12 001	10 055
Klienci mikro	15 336	10 011	5 325	4 701
Duże przedsiębiorstwa	543 763	319 577	224 186	224 108
Małe i średnie przedsiębiorstwa	9 439	6 595	2 844	2 844
Razem	1 741 676	530 656	1 211 020	1 009 933

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Wartość ekspozycji "forborne"				
31 marca 2016	Wartość brutto	Odpis	Wartość netto	Wartość zabezpieczeń otrzymanych
Ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości	942 305	24 659	917 645	555 278
Nieprzeterminowane	654 605	13 583	641 022	378 694
Klienci indywidualni	260 668	1 426	259 242	127 076
Klienci mikro	124 732	552	124 180	82 754
Duże przedsiębiorstwa	262 964	11 240	251 724	164 313
Małe i średnie przedsiębiorstwa	6 241	365	5 876	4 551
Przeterminowane	287 699	11 076	276 623	176 583
Klienci indywidualni	165 200	5 270	159 930	81 724
Klienci mikro	71 570	2 312	69 258	44 859
Duże przedsiębiorstwa	47 928	3 288	44 640	47 928
Małe i średnie przedsiębiorstwa	3 001	206	2 795	2 072
Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	1 026 084	534 406	491 678	374 143
Analizowane grupowo	293 183	139 540	153 643	146 621
Klienci indywidualni	149 322	78 636	70 686	66 349
Klienci mikro	143 860	60 904	82 956	80 272
Analizowane indywidualnie	732 901	394 866	338 035	227 521
Klienci indywidualni	30 638	15 689	14 949	13 153
Klienci mikro	24 401	13 578	10 824	10 031
Duże przedsiębiorstwa	669 215	359 232	309 983	202 059
Małe i średnie przedsiębiorstwa	8 647	6 367	2 279	2 279
Razem	1 968 388	559 065	1 409 323	929 420

Wartość brutto ekspozycji "forborne"	Okres przeterminowania						Razem
	Nieprzeterminowane	Poniżej 30 dni	Powyżej 30 dni poniżej 90 dni	Powyżej 90 dni poniżej 180 dni	Powyżej 180 dni poniżej 1 roku	Powyżej 1 roku	
Stan na 31 marca 2017							
Ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości	441 173	128 323	107 248	12 100	506	41 979	731 329
Klienci indywidualni	221 838	104 325	75 192	0	0	108	401 463
Klienci mikro	98 053	23 998	30 778	0	0	0	152 829
Duże przedsiębiorstwa	115 320	0	208	11 939	0	39 841	167 308
Małe i średnie przedsiębiorstwa	5 962	0	1 070	161	506	2 030	9 729
Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	255 094	57 503	25 981	45 640	34 864	517 583	936 665
Klienci indywidualni	8 473	7 918	16 867	20 158	20 404	115 897	189 717
Klienci mikro	3 079	3 410	6 912	8 543	14 310	150 000	186 254
Duże przedsiębiorstwa	243 005	46 175	1 253	16 939	115	242 632	550 119
Małe i średnie przedsiębiorstwa	537	0	949	0	35	9 054	10 575
Razem	696 267	185 826	133 229	57 740	35 370	559 562	1 667 994

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Wartość brutto ekspozycji "forborne"	Okres przeterminowania						Razem
	Nieprzetermi- nowane	Poniżej 30 dni	Powyżej 30 dni poniżej 90 dni	Powyżej 90 dni poniżej 180 dni	Powyżej 180 dni poniżej 1 roku	Powyżej 1 roku	
Stan na 31 grudnia 2016							
Ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości	513 233	150 682	100 036	1 989	0	43 630	809 570
Klienci indywidualni	265 713	120 312	62 221	0	0	27	448 273
Klienci mikro	112 146	30 105	25 697	0	0	0	167 948
Duże przedsiębiorstwa	132 399	265	12 118	0	0	41 325	186 107
Małe i średnie przedsiębiorstwa	2 975	0	0	1 989	0	2 278	7 242
Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	315 321	10 899	35 643	37 347	29 368	503 528	932 106
Klienci indywidualni	8 290	8 481	24 157	27 717	11 753	114 076	194 474
Klienci mikro	6 084	2 418	11 486	9 630	17 335	137 476	184 429
Duże przedsiębiorstwa	300 335	0	0	0	0	243 429	543 764
Małe i średnie przedsiębiorstwa	612	0	0	0	280	8 547	9 439
Razem	828 554	161 581	135 679	39 336	29 368	547 158	1 741 676

Wartość brutto ekspozycji "forborne"	Okres przeterminowania						Razem
	Nieprzetermi- nowane	Poniżej 30 dni	Powyżej 30 dni poniżej 90 dni	Powyżej 90 dni poniżej 180 dni	Powyżej 180 dni poniżej 1 roku	Powyżej 1 roku	
Stan na 31 marca 2016							
Ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości	654 605	142 965	87 908	33 147	930	22 749	942 305
Klienci indywidualni	260 668	100 213	58 923	6 036	0	28	425 867
Klienci mikro	124 732	42 752	28 818	0	0	0	196 302
Duże przedsiębiorstwa	262 964	0	0	26 879	272	20 777	310 893
Małe i średnie przedsiębiorstwa	6 241	0	167	233	658	1 944	9 242
Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	397 603	26 541	35 712	28 220	50 863	487 143	1 026 084
Klienci indywidualni	15 855	13 827	23 582	17 816	9 746	99 134	179 960
Klienci mikro	7 003	12 715	12 130	10 343	3 719	122 353	168 262
Duże przedsiębiorstwa	374 247	0	0	1	36 743	258 224	669 215
Małe i średnie przedsiębiorstwa	499	0	0	61	655	7 432	8 647
Razem	1 052 209	169 506	123 620	61 368	51 793	509 893	1 968 388

Limity koncentracji

W celu kontroli ryzyka portfela kredytowego w zakresie oczekiwanych i nieoczekiwanych strat (kapitału i poziomu odpisów z tytułu utraty wartości), Grupa określa limity koncentracji ryzyka kredytowego dla potrzeb kontroli wewnętrznej i zarządza ekspozycją na ryzyko w ramach tych limitów poprzez regularny system monitorowania. W okresie objętym niniejszym śródrocznym skróconym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym Grupa nie przekroczyła żadnego z określonych limitów koncentracji.

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Portfel kredytów detalicznych zabezpieczonych hipotecznie denominowanych w walutach obcych

Portfel kredytów hipotecznych denominowanych w CHF stanowi istotny element zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku z uwagi na swoją wartość i udział w portfelu kredytowym Banku. Udział kredytów denominowanych w CHF stanowił na koniec pierwszego kwartału 2017 roku 33,59% wszystkich kredytów Banku, z czego 31,67% przypadało na klientów indywidualnych oraz 1,35% stanowiły kredyty wobec mikroprzedsiębiorstw.

Poniższe zestawienie przedstawia wartość portfela kredytów zabezpieczonych hipotecznie w podziale na waluty i podportfele według stanu na 31 marca 2017 i 2016 roku oraz 31 grudnia 2016 roku.

Kredyty klientów indywidualnych i mikroprzedsiębiorstw zabezpieczone hipotecznie w podziale na waluty	31 marca 2017		31 grudnia 2016		31 marca 2016	
	Wartość ekspozycji bilansowej brutto	Udział w portfelu hipotecznym	Wartość ekspozycji bilansowej brutto	Udział w portfelu hipotecznym	Wartość ekspozycji bilansowej brutto	Udział w portfelu hipotecznym
Klienci indywidualni						
PLN	2 003 926	11,4%	1 954 915	10,6%	1 814 924	10,0%
EUR	3 421 975	19,4%	3 657 369	19,8%	3 706 830	20,3%
CHF	10 907 217	61,8%	11 538 547	62,4%	11 378 638	62,5%
USD	5 315	0,0%	5 673	0,0%	5 337	0,0%
Razem	16 338 433	92,6%	17 156 504	92,8%	16 905 730	92,8%
Mikroprzedsiębiorstwa						
PLN	840 978	4,8%	832 755	4,5%	786 908	4,3%
EUR	77 370	0,4%	84 461	0,5%	91 671	0,5%
CHF	378 425	2,2%	407 544	2,2%	432 501	2,4%
USD	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
Razem	1 296 773	7,4%	1 324 760	7,2%	1 311 080	7,2%
Razem						
PLN	2 844 905	16,1%	2 787 670	15,1%	2 601 833	14,3%
EUR	3 499 345	19,9%	3 741 830	20,3%	3 798 501	20,9%
CHF	11 285 641	64,0%	11 946 091	64,6%	11 811 139	64,8%
USD	5 315	0,0%	5 673	0,0%	5 337	0,0%
Razem	17 635 206	100,0%	18 481 264	100,0%	18 216 810	100,0%

Tabela prezentuje wyłącznie kredyty detaliczne (klienci indywidualni i mikroprzedsiębiorstwa) oraz produkty hipoteczne (kredyty powstałe z restrukturyzacji lub konsolidacji m.in. kredytów hipotecznych nie zostały zaprezentowane w powyższym zestawieniu).

Na 31 marca 2017 roku poziom odpisów na portfelu kredytów hipotecznych w CHF udzielonych klientom indywidualnym 125 932 tys. zł i spadł o 5 815 tys. zł w stosunku do końca 2016 roku.

Średni poziom LTV ważony wartością ekspozycji na portfelu kredytów zabezpieczonych hipotecznie denominowanych w walutach obcych na 31 marca 2017 wyniósł 120% (na 31 grudnia 2016 123,4%).

Tabela poniżej przedstawia jakość portfela kredytów zabezpieczonych hipotecznie w podziale na waluty i podportfele, wyrażoną w liczbie dni opóźnienia (DPD) według stanu na 31 marca 2017 roku.

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Kredyty klientów indywidualnych i mikroprzedsiębiorstw zabezpieczone hipotecznie brutto w podziale na dni przeterminowania (tys.PLN)	Bez przeterminowania		Przedziały przeterminowania (DPD)		
			<1 - 90>	<91 - 180>	pow. 180
					Razem
	Klienci indywidualni				
PLN	1 386 160	89 346	3 754	524 666	2 003 926
EUR	3 270 348	138 695	7 569	5 364	3 421 976
CHF	9 770 384	978 008	53 010	105 816	10 907 218
USD	5 315	0	0	0	5 315
Razem	14 432 207	1 206 049	64 333	635 846	16 338 435
	Mikroprzedsiębiorstwa				
PLN	539 063	45 962	3 798	252 155	840 978
EUR	72 200	4 665	207	297	77 369
CHF	331 309	40 919	2 892	3 304	378 424
USD	0	0	0	0	0
Razem	942 572	91 546	6 897	255 756	1 296 771
	Razem				
PLN	1 925 223	135 308	7 552	776 821	2 844 904
EUR	3 342 548	143 360	7 776	5 661	3 499 345
CHF	10 101 693	1 018 926	55 902	109 120	11 285 641
USD	5 315	0	0	0	5 315
Razem	15 374 779	1 297 594	71 230	891 602	17 635 205

Propozycje rozwiązań systemowych związanych z ryzykiem walutowym portfeli denominowanych w CHF, przedstawiane przez różne organy państwowe i nadzorcze, mogą mieć negatywny wpływ na wyniki finansowe i kapitały własne Banku. Analiza wpływu tych propozycji na śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy nie jest możliwa na moment zatwierdzenia niniejszego śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego ze względu na duże różnice w założeniach projektów przedłożonych do procedowania przez Sejm oraz opracowywanych przez organy nadzorcze.

37. Ryzyko utraty płynności

Podstawowym celem systemu zarządzania ryzykiem płynności jest takie kształtowanie struktury bilansu Grupy, które umożliwia realizację określonych w planie finansowym celów dochodowych przy jednoczesnym utrzymaniu ciągłej zdolności terminowego wywiązywania się Grupy ze zobowiązań oraz zachowaniu nałożonych limitów ryzyka płynności, zarówno wewnętrznych jak i zewnętrznych (regulacyjnych).

W okresie objętym niniejszym śródrocznym skróconym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym nie miały miejsca istotne zmiany w zarządzaniu ryzykiem płynności.

Analizę przyszłych płatności z tytułu zobowiązań finansowych w postaci niezdyktowanych przepływów środków pieniężnych prezentuje poniższe zestawienie:

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

31 marca 2017							
Rodzaj zobowiązania	Wartość nominalna	Wartość księgowa	Przepływy pieniężne kontraktowe				Razem
			poniżej 3 miesięcy	od 3 do 12 miesięcy	od 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	
Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	981 208	1 119 351	122 230	147 014	452 882	25 501	747 627
Wpływy	18 208 689	-	10 133 722	3 086 980	5 472 529	21 074	18 714 305
Wypływy	19 189 897	-	10 255 952	3 233 994	5 925 411	46 575	19 461 932
Zobowiązania finansowe	42 886 487	42 892 430	33 626 099	5 144 375	4 359 491	272 852	43 402 817
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	7 340 697	7 340 697	779 799	2 432 656	4 192 547	0	7 405 002
w tym kredyty otrzymane	6 789 054	6 789 054	299 748	2 432 656	4 192 547	0	6 924 951
Zobowiązania wobec klientów	34 327 831	34 327 831	32 479 005	2 187 843	25 102	295	34 692 245
Zobowiązania podporządkowane	316 470	316 748	3 281	9 842	138 575	236 833	388 531
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	500 000	505 665	7 775	507 775	0	0	515 550
Pozostałe zobowiązania finansowe	401 489	401 489	356 239	6 259	3 267	35 724	401 489
Udzielone zobowiązania gwarancyjne	1 913 083	-	0	1 913 083	0	0	1 913 083
Udzielone zobowiązania finansowe	6 933 182	-	0	3 172 073	3 761 109	0	6 933 182

31 grudnia 2016							
Rodzaj zobowiązania	Wartość nominalna	Wartość księgowa	Przepływy pieniężne kontraktowe				Razem
			poniżej 3 miesięcy	od 3 do 12 miesięcy	od 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	
Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	1 422 184	1 546 166	266 970	147 255	590 338	7 899	1 012 462
Wpływy	25 708 321	-	13 554 018	3 091 540	9 413 096	375 199	26 433 853
Wypływy	27 130 505	-	13 820 988	3 238 795	10 003 434	383 098	27 446 315
Zobowiązania finansowe	45 026 974	45 040 801	34 995 784	5 164 379	5 575 265	283 597	46 019 025
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	7 426 757	7 433 406	304 025	2 293 250	5 344 063	0	7 941 338
w tym kredyty otrzymane	7 094 115	7 099 171	0	2 254 237	5 331 004	0	7 585 241
Zobowiązania wobec klientów	36 324 355	36 329 411	34 297 908	2 345 517	63 505	340	36 707 270
Zobowiązania podporządkowane	331 804	332 096	3 373	10 120	146 119	251 197	410 809
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	500 000	501 830	7 775	507 775	0	0	515 550
Pozostałe zobowiązania finansowe	444 058	444 058	382 703	7 717	21 578	32 060	444 058
Udzielone zobowiązania gwarancyjne	1 928 262	-	0	1 928 262	0	0	1 928 262
Udzielone zobowiązania finansowe	7 129 960	-	0	3 396 756	3 733 204	0	7 129 960

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

31 marca 2016

Rodzaj zobowiązania	Wartość nominalna	Wartość bilansowa	Przepływy pieniężne kontraktowe				Razem
			poniżej 3 miesięcy	od 3 do 12 miesięcy	od 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	
Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	1 332 869	1 469 749	3 670	580 608	879 285	10 234	1 473 796
Wpływy	29 483 268	-	8 495	23 098 988	6 468 490	12 481	29 588 454
Wywały	30 816 136	-	12 165	23 679 596	7 347 775	22 715	31 062 250
Zobowiązania finansowe	44 524 878	44 615 280	34 008 313	4 699 902	5 916 571	947 851	45 572 636
Zobowiązania wobec banków i pozostałych monetarnych instytucji finansowych	7 332 138	7 339 745	1 077 484	1 493 463	5 053 731	235 988	7 860 665
w tym kredyty otrzymane	6 771 080	6 775 837	565 406	1 376 459	5 041 082	235 988	7 218 934
Zobowiązania wobec klientów	35 618 459	35 695 520	32 615 805	3 156 748	97 147	405	35 870 106
Zobowiązania podporządkowane	725 628	725 949	9 347	28 040	239 379	685 447	962 211
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	500 000	505 690	7 750	7 750	515 500	0	531 000
Pozostałe zobowiązania finansowe	348 654	348 376	297 927	13 902	10 814	26 011	348 654
Udzielone zobowiązania gwarancyjne	1 801 714	-	0	1 801 714	0	0	1 801 714
Udzielone zobowiązania fina	7 658 535	-	0	3 567 384	4 091 151	0	7 658 535

38. Pozostałe ryzyka rynkowe

38.1. Ryzyko rynkowe

Ryzyko rynkowe wynika z otwartych pozycji w produktach procentowych, walutowych i kapitałowych, które narażone są na zmiany wartości na rynku. Grupa stosuje dla potrzeb konstrukcji limitów ryzyka metody symulacyjne, metody oparte na wartości punktu bazowego oraz metody oparte na wartości pozycji netto.

Proces zarządzania ryzykiem rynkowym podlega ciągłej ocenie oraz ewolucji w celu dostosowania go do zmieniających się warunków rynkowych.

Na proces zarządzania składają się:

- identyfikacja czynników ryzyka,
- pomiar ryzyka,
- monitorowanie ryzyka,
- raportowanie ryzyka.

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

38.2. Ryzyko walutowe

Ryzyko walutowe to ryzyko zmiany wartości poszczególnych instrumentów finansowych spowodowanych fluktuacjami kursów walutowych. Z uwagi na prowadzoną działalność Grupa narażona jest na wpływ wahań kursowych na swoją sytuację finansową i przepływy pieniężne.

Podstawowym celem zarządzania ryzykiem walutowym jest ustalenie obszarów ryzyka walutowego i podejmowanie działań mających na celu ograniczenie ryzyka walutowego do akceptowanych przez Grupę rozmiarów.

W okresie objętym niniejszym śródrocznym skróconym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym nie miały miejsca istotne zmiany w sposobie zarządzania ryzykiem walutowym.

Wysokość ponoszonego przez Jednostkę Dominującą ryzyka walutowego, mierzonego metodą VaR prezentuje poniższa tabela:

Wartość zagrożona	31 marca 2017			31 grudnia 2016		31 marca 2016
	Min.	Max.	Średnia	Stan na 31 marca 2017	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 marca 2016
ryzyko walutowe	14	183	66	56	84	130

38.3. Ryzyko zmiany stopy procentowej dla przepływów pieniężnych i wartości godziwej

Ryzyko stopy procentowej jest spowodowane tym, że możliwe zmiany stóp procentowych na rynku mogą mieć wpływ na przyszłe przepływy pieniężne lub też na wartość godziwą posiadanych przez Grupę instrumentów finansowych.

Identyfikacja obszarów, w których Grupa jest narażona na ryzyko stopy procentowej oraz kształtowanie struktury bilansu w sposób pozwalający na maksymalizację wyniku odsetkowego są głównymi celami zarządzania ryzykiem stopy procentowej.

Polityka Grupy w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej zakłada istnienie w Grupie systemu wewnętrznych cen transferowych, w ramach którego jednostki biznesowe nie podejmujące na własny rachunek ryzyka stopy procentowej przekazują je do jednostek odpowiedzialnych zarządzaniem tym ryzykiem.

W okresie objętym niniejszym śródrocznym skróconym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym nie miały miejsca istotne zmiany w sposobie zarządzania ryzykiem stopy procentowej.

Zarządzanie ryzykiem (cd.)

Poniższa tabela prezentuje poziom narażenia Jednostki Dominującej na ryzyko stopy procentowej, w podziale na księgę bankową i handlową, mierzonego jako wartość zmiany wartości godziwej przy wzroście rynkowych stóp procentowych o 1 punkt procentowy. Wartości w poszczególnych przedziałach prezentowane są jako wartości bezwzględne w celu przedstawienia ogólnego poziomu narażenia na ryzyko stopy procentowej, niezależnie od kierunku zajmowanej pozycji.

	31 marca 2017				31 grudnia 2016				31 marca 2016			
	Min.	Max.	Średnia	Stan na 31 marca	Min.	Max.	Średnia	Stan na 31 grudnia	Min.	Max.	Średnia	Stan na 31 marca
Księga bankowa												
<1Y	17	209	107	17	26	374	97	34	154	762	351	275
1 – 3Y	0	61	9	22	1	232	102	56	19	258	87	135
>3Y	23	51	35	50	17	30	24	27	35	62	57	50
Księga handlowa												
<1Y	0	51	21	36	0	31	10	2	1	31	14	16
1 – 3Y	0	32	8	2	0	65	13	7	6	65	22	12
>3Y	0	185	43	25	0	81	28	16	0	81	31	3

Następna tabela prezentuje poziom narażenia Jednostki Dominującej na ryzyko stopy procentowej, w podziale na księgę bankową i handlową, mierzonego za pomocą wartości zagrożonej, zgodnie z zdefiniowanymi w systemie limitów parametrami modeli.

	31 marca 2017				31 grudnia 2016	31 marca 2016
	Min.	Max.	Średnia	Stan na 31 marca	Stan na 31 grudnia	Stan na 31 marca
Księga bankowa	5 067	7 013	6 032	7 005	6 238	983
Księga handlowa	226	947	484	503	474	301

38.4. Ryzyko operacyjne

Ryzyko operacyjne definiowane jest jako możliwość straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, ludzi i systemów technicznych, lub ze zdarzeń zewnętrznych. Definicja obejmuje ryzyko prawne, ale nie obejmuje ryzyka strategicznego oraz ryzyka utraty reputacji.

Dla celów kalkulacji wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka operacyjnego Grupa stosuje tzw. Metodę Standardową (ang. Standardised Approach) określającą zarówno metodę wyliczania wymogu kapitałowego, jak również wymagania w zakresie procesów zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Celem zarządzania ryzykiem operacyjnym jest zwiększenie bezpieczeństwa prowadzonej przez Grupę działalności operacyjnej poprzez wdrożenie efektywnych mechanizmów identyfikacji, oceny i kwantyfikacji, ograniczania oraz monitorowania i raportowania ryzyka operacyjnego.

W okresie objętym niniejszym śródrocznym skróconym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym nie miały miejsca istotne zmiany w sposobie zarządzania ryzykiem operacyjnym.

SPIS ZAŁĄCZNIKÓW

1. Uchwała w sprawie Dopuszczenia
2. Statut

**Uchwała nr 1
Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia
Raiffeisen Bank Polska S.A. z siedzibą w Warszawie
z dnia 11 kwietnia 2017 r.**

w sprawie ubiegania się o dopuszczenie i wprowadzenie akcji Spółki do obrotu na rynku regulowanym, dematerializacji akcji Spółki oraz upoważnienia Zarządu Spółki do zawarcia umowy z Krajowym Depozytem Papierów Wartościowych S.A.

Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Spółki pod firmą Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie (**Spółka**), działając na podstawie art. 27 ust. 2 pkt 3a i 3b ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (**Ustawa o Ofercie**) oraz art. 5 ust. 8 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o obrocie instrumentami finansowymi (**Ustawa o Obrocie**) uchwala, co następuje:

1. Postanawia się o ubieganiu się o dopuszczenie oraz wprowadzenie do obrotu na rynku regulowanym – rynku podstawowym prowadzonym przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. (**GPW**), wszystkich akcji Spółki, tj. 225.668.340 (dwustu dwudziestu pięciu milionów sześciuset sześćdziesięciu ośmiu tysięcy trzystu czterdziestu) akcji Spółki serii AA o wartości nominalnej 10 (dziesięć) złotych (PLN) każda (**Akcje**).
2. Postanawia się o dematerializacji Akcji w rozumieniu przepisów Ustawy o Obrocie, a także upoważnia się Zarząd Spółki do zawarcia z Krajowym Depozytem Papierów Wartościowych S.A. umowy o rejestrację Akcji w depozycie papierów wartościowych zgodnie z wymogami Ustawy o Obrocie.
3. Upoważnia się Zarząd Spółki do podjęcia wszelkich niezbędnych czynności faktycznych i prawnych związanych z ubieganiem się o dopuszczenie i wprowadzenie do obrotu Akcji na rynku regulowanym prowadzonym przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A., w tym do złożenia odpowiednich wniosków oraz do podjęcia wszelkich czynności prawnych i faktycznych niezbędnych dla dematerializacji Akcji. Upoważnia się Zarząd Spółki do podjęcia, w zakresie wymaganym od Spółki, wszelkich niezbędnych czynności faktycznych i prawnych związanych z zamierzoną pierwszą ofertą publiczną akcji Spółki przez akcjonariusza Spółki.

**Uchwała nr 1
Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia
Raiffeisen Bank Polska S.A. z siedzibą w Warszawie
z dnia 23 czerwca 2017 r.**

w sprawie zmiany uchwały nr 1 z dnia 11 kwietnia 2017 r. w sprawie ubiegania się o dopuszczenie i wprowadzenie akcji Spółki do obrotu na rynku regulowanym, dematerializacji akcji Spółki oraz upoważnienia Zarządu Spółki do zawarcia umowy z Krajowym Depozytem Papierów Wartościowych S.A.

Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Spółki pod firmą Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie (**Spółka**), działając na podstawie art. 27 ust. 2 pkt 3a i 3b ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (**Ustawa o Ofercie**) oraz art. 5 ust. 8 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o obrocie instrumentami finansowymi (**Ustawa o Obrocie**) uchwala, co następuje:

1. Postanawia się o zmianie pkt. 1 uchwały Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Spółki nr 1 z dnia 11 kwietnia 2017 r. w sprawie ubiegania się o dopuszczenie i wprowadzenie akcji Spółki do obrotu na rynku regulowanym, dematerializacji akcji Spółki oraz upoważnienia Zarządu Spółki do zawarcia umowy z Krajowym Depozytem Papierów Wartościowych S.A. (“Uchwała z dnia 11 kwietnia 2017 r.”) poprzez nadanie mu następującego brzmienia:
“Postanawia się o ubieganiu się o dopuszczenie oraz wprowadzenie do obrotu na rynku regulowanym (ryнку podstawowym lub rynku równoległym) prowadzonym przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. (GPW), wszystkich akcji Spółki, tj. 225.668.340 (dwustu dwudziestu pięciu milionów sześciuset sześćdziesięciu ośmiu tysięcy trzystu czterdziestu) akcji Spółki serii AA o wartości nominalnej 10 (dziesięć) złotych (PLN) każda (Akcje).”
2. Pozostałe postanowienia Uchwały z dnia 11 kwietnia 2017 r. pozostają bez zmian

**STATUT
RAIFFEISEN BANK POLSKA SPÓŁKA AKCYJNA
I Postanowienia ogólne**

§ 1

1. Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna jest bankiem w formie spółki akcyjnej, działającym na podstawie obowiązujących przepisów prawa polskiego, a w szczególności ustawy Prawo bankowe, Kodeksu spółek handlowych oraz postanowień niniejszego Statutu.
2. Firma Banku brzmi „Raiffeisen Bank Polska Spółka Akcyjna”.
3. Bank może używać skrótu „Raiffeisen Bank Polska S.A.”
4. Bank może używać wyróżniającego go znaku graficznego.

§ 2

Siedzibą Banku jest miasto stołeczne Warszawa.

§ 3

Bank jest utworzony na czas nieokreślony.

§ 4

Bank działa na obszarze Polski i za granicą.

§ 5

Jako założyciele Banku wystąpili:

Raiffeisen Zentralbank Oesterreich AG z siedzibą w Wiedniu,

Centro Internationale Handelsbank AG z siedzibą w Wiedniu,

Allgemeine Warenhandels – und Beteiligungsgesellschaft m.b.H. z siedzibą w Wiedniu.

II Przedmiot i zakres działania Banku

§ 6

1. Przedmiot działalności Banku obejmuje wykonywanie następujących czynności bankowych:
 - 1) przyjmowanie wkładów pieniężnych płatnych na żądanie lub z nadejściem oznaczonego terminu oraz prowadzenie rachunków tych wkładów,
 - 2) prowadzenie innych rachunków bankowych,
 - 3) udzielanie kredytów,
 - 4) udzielanie i potwierdzanie gwarancji bankowych oraz otwieranie i potwierdzanie akredytyw,
 - 5) emitowanie bankowych papierów wartościowych,
 - 6) przeprowadzanie bankowych rozliczeń pieniężnych,
 - 7) wydawanie instrumentu pieniądza elektronicznego,
 - 8) udzielanie pożyczek pieniężnych,
 - 9) wykonywanie operacji czekowych, wekslowych oraz operacji, których przedmiotem są warranty,
 - 10) wydawanie kart płatniczych oraz wykonywanie operacji przy ich użyciu,
 - 11) dokonywanie terminowych operacji finansowych,
 - 12) nabywanie i zbywanie wierzytelności pieniężnych,
 - 13) przechowywanie przedmiotów i papierów wartościowych oraz udostępnianie skrytek sejfowych,
 - 14) prowadzenie skupu i sprzedaży wartości dewizowych,
 - 15) udzielanie i potwierdzanie poręczeń,
 - 16) wykonywanie czynności zleconych, związanych z emisją papierów wartościowych,
 - 17) pośrednictwo w dokonywaniu przekazów pieniężnych oraz rozliczeń w obrocie dewizowym.

2. Poza wykonywaniem czynności, o których mowa w ust. 1 Bank może:
- 1) obejmować lub nabywać akcje i prawa z akcji, udziały innej osoby prawnej i jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych,
 - 2) wykonywać funkcje depozytariusza dla funduszy inwestycyjnych,
 - 3) prowadzić rejestry i ewidencje uczestników funduszy inwestycyjnych,
 - 4) zaciągać zobowiązania związane z emisją papierów wartościowych (w tym gwarantowanie emisji papierów wartościowych – underwriting) oraz dokonywać obrotu papierami wartościowymi,
 - 5) prowadzić działalność maklerską oraz prowadzić rachunki papierów wartościowych, a także wykonywać niestanowiące działalności maklerskiej czynności polegające na:
 - a) przyjmowaniu i przekazywaniu zleceń nabycia lub zbycia instrumentów finansowych, w tym jednostek uczestnictwa funduszy inwestycyjnych;
 - b) wykonywaniu zleceń nabycia lub zbycia instrumentów finansowych na rachunek dającego zlecenie;
 - c) nabywaniu lub zbywaniu na własny rachunek instrumentów finansowych;
 - d) doradztwie inwestycyjnym;
 - e) oferowaniu instrumentów finansowych;
 - f) świadczeniu usług w wykonaniu zawartych umów o subemisję inwestycyjne i usługowe lub zawieraniu i wykonywaniu innych umów o podobnym charakterze, jeżeli ich przedmiotem są instrumenty finansowe;z zastrzeżeniem, że przedmiotem czynności określonych w lit a)-e) mogą być wyłącznie papiery wartościowe emitowane przez Skarb Państwa lub Narodowy Bank Polski lub inne niedopuszczone do obrotu zorganizowanego instrumenty finansowe oraz obligacje, o których mowa w art. 39p ust. 1 ustawy z dnia 27 października 1994 r. o autostradach płatnych oraz o Krajowym Funduszu Drogowym;
 - 6) dokonywać na warunkach uzgodnionych z dłużnikiem zamiany wierzytelności na składniki majątku dłużnika,
 - 7) nabywać i zbywać nieruchomości,
 - 8) świadczyć usługi konsultacyjno-doradcze w sprawach finansowych,
 - 9) świadczyć inne usługi finansowe: leasing, faktoring, forfaiting oraz pośredniczyć przy ich świadczeniu,
 - 10) pośredniczyć w zawieraniu i wykonywaniu umów ubezpieczenia,
 - 11) świadczyć usługi raportowania do repozytoriów transakcji w rozumieniu Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 648/2012 w sprawie instrumentów pochodnych będących przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym, kontrahentów centralnych i repozytoriów transakcji.
3. Jeżeli prowadzenie działalności lub wykonywanie jakiejkolwiek z czynności określonych w ust. 1 lub 2 wymaga uzyskania odrębnego zezwolenia, Bank będzie mógł je wykonywać po otrzymaniu takiego zezwolenia.

§ 6a

Bank może wykonywać czynności przewidziane dla banków krajowych, zgodnie z ustawą z dnia 11 lutego 2016 roku o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci.

III Kapitał zakładowy

§ 7

Kapitał zakładowy Banku wynosi 2.256.683.400 (dwa miliardy dwieście pięćdziesiąt sześć milionów sześćset osiemdziesiąt trzy tysiące czterysta) PLN i dzieli się na 225.668.340 (dwieście dwadzieścia pięć milionów sześćset sześćdziesiąt osiem tysięcy trzysta czterdzieści) akcji imiennych zwykłych serii AA o wartości nominalnej 10 (dziesięć) PLN każda.

§ 8

1. Akcje Banku są akcjami imiennymi i zostaną zamienione na akcje na okaziciela z chwilą ich dematerializacji w rozumieniu ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi.
2. Z zastrzeżeniem art. 28 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo Bankowe, zamiana akcji na okaziciela na akcje imienne jest niedopuszczalna.

§ 9

[uchylony]

§ 10

Akcje mogą być umarzane jedynie za zgodą akcjonariusza, którego akcje mają być umorzone poprzez nabycie tych akcji przez Bank (umorzenie dobrowolne).

§ 11

[uchylony]

§ 12

[uchylony]

§ 13

Bank może emitować obligacje, w tym obligacje zamienne.

IV Organy Banku

§14

Organami Banku są:

- 1) Walne Zgromadzenie,
- 2) Rada Nadzorcza,
- 3) Zarząd.

Walne Zgromadzenie

§ 15

1. Walne Zgromadzenie odbywa się w Warszawie.
2. Zwyczajne Walne Zgromadzenie zwołuje Zarząd na dzień przypadający w okresie sześciu miesięcy po upływie każdego roku obrotowego.
3. Rada Nadzorcza może zwołać Zwyczajne Walne Zgromadzenie, jeżeli Zarząd nie zwoła go w terminie przewidzianym w niniejszym Statucie.

§ 16

1. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie zwoływane jest w przypadkach określonych w Kodeksie spółek handlowych, niniejszym Statucie, jak również gdy organy lub osoby uprawnione do zwoływania Walnych Zgromadzeń uznają to za wskazane.
2. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie zwoływane jest przez Zarząd.
3. Rada Nadzorcza może zwołać Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie, jeżeli zwołanie go uzna za wskazane.

4. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie może być zwołane przez akcjonariuszy reprezentujących co najmniej połowę kapitału zakładowego lub co najmniej połowę łącznej liczby głosów uprawniających do głosowania na Walnym Zgromadzeniu. Akcjonariusze wybierają przewodniczącego tego Zgromadzenia.

§ 17

Każda akcja daje prawo do jednego głosu na Walnym Zgromadzeniu.

§ 18

1. Akcjonariusz może uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu oraz wykonywać prawo głosu osobiście albo przez pełnomocnika.
2. Bank może zorganizować Walne Zgromadzenie w sposób umożliwiający akcjonariuszom uczestniczenie w Walnym Zgromadzeniu przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej.
3. Szczegółowe zasady uczestniczenia akcjonariuszy w Walnym Zgromadzeniu w tym zasady udzielania pełnomocnictw, o których mowa w ust. 1 oraz komunikacji akcjonariuszy z Bankiem przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej określa Regulamin Walnego Zgromadzenia uchwalany przez Walne Zgromadzenie. Regulamin Walnego Zgromadzenia może upoważnić Zarząd do określenia dodatkowych zasad komunikacji akcjonariuszy z Bankiem przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej. Dodatkowe zasady komunikacji powinny zostać zamieszczone w ogłoszeniu o zwołaniu Walnego Zgromadzenia.

§ 19

O ile przepisy bezwzględnie obowiązujące i niniejszy Statut nie stanowią inaczej, uchwały Walnego Zgromadzenia zapadają bezwzględną większością głosów. Wybory Przewodniczącego Walnego Zgromadzenia, Przewodniczącego, członków Rady Nadzorczej, członków Komisji Skrutacyjnej i innych powoływanych Komisji, przeprowadzane podczas Walnego Zgromadzenia, wymagają zwykłej większości głosów; jeżeli taka większość nie zostanie uzyskana podczas pierwszego głosowania, kolejne wybory przeprowadza się spośród dwóch kandydatów, którzy uzyskali największą liczbę głosów.

§ 20

1. Oprócz innych spraw wskazanych w Kodeksie spółek handlowych oraz w niniejszym Statucie, Walne Zgromadzenie podejmuje uchwały w następujących sprawach:
 - 1) ustalanie zasad wynagradzania członków Rady Nadzorczej,
 - 2) tworzenie i znoszenie funduszy specjalnych; nie dotyczy to funduszy, których obowiązek tworzenia wynika z ustawy,
 - 3) wybór likwidatorów Banku w przypadku likwidacji z przyczyn innych niż przewidziane w rozdziale 12 ustawy Prawo bankowe,
 - 4) inne sprawy przewidziane przepisami prawa, niniejszego Statutu albo wnoszone przez Radę Nadzorczą, Zarząd lub akcjonariuszy reprezentujących co najmniej jedną dwudziestą kapitału zakładowego.
2. Nabycie lub zbycie nieruchomości, użytkowania wieczystego lub udziału w nieruchomości nie wymaga uchwały Walnego Zgromadzenia.

§ 21

O ile przepisy bezwzględnie obowiązujące nie stanowią inaczej, obrady Walnego Zgromadzenia otwiera Przewodniczący, a pod jego nieobecność Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej. W przypadku ich nieobecności Walne Zgromadzenie otwiera Prezes Zarządu lub osoba wskazana przez Zarząd. Następnie, spośród osób uprawnionych do uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu, wybierany jest Przewodniczący Walnego Zgromadzenia. Przewodniczący Walnego Zgromadzenia kieruje jego obradami, jednakże nie ma prawa, bez zgody Walnego Zgromadzenia, usuwać lub zmieniać kolejności spraw umieszczonych w porządku obrad.

§ 22

Członkowie Zarządu i Rady Nadzorczej mają prawo uczestniczyć w obradach Walnego Zgromadzenia. Podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych Banku powinien być

zaproszony do wzięcia udziału w Walnym Zgromadzeniu, o ile jego obecność jest uzasadniona lub konieczna ze względu na porządek obrad. Nieobecność któregośkolwiek z członków Zarządu lub Rady Nadzorczej albo podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych nie wywiera wpływu na ważność Walnego Zgromadzenia.

Rada Nadzorcza

§ 23

1. Rada Nadzorcza wykonuje obowiązki wynikające z przepisów Kodeksu spółek handlowych, ustawy – Prawo bankowe, niniejszego Statutu oraz Regulaminu Rady Nadzorczej, a w szczególności:
 - 1) sprawuje nadzór nad działalnością Banku;
 - 2) zatwierdza plan ekonomiczno-finansowy Banku, a także zastępuje go nowym planem lub wprowadza do niego zmiany;
 - 3) uchwała Regulamin Rady Nadzorczej i Regulamin Zarządu;
 - 4) ocenia sprawozdania Zarządu Banku z działalności grupy kapitałowej oraz zbadane sprawozdania finansowe;
 - 5) zatwierdza politykę zarządzania ryzykiem oraz wszelkie istotne zmiany do tej polityki, chyba że zmiany wynikają z decyzji właściwego organu nadzoru bankowego lub ustawy Prawo bankowe, przy czym w takich przypadkach zmiany są wprowadzane po ich omówieniu przez Radę Nadzorczą w zakresie dozwolonym przepisami prawa;
 - 6) wyraża zgodę na czynności wymienione w § 27 ust. 1 niniejszego Statutu;
 - 7) określa zasady tworzenia przez Bank spółek działających w Polsce lub za granicą oraz przystępowania przez Bank do takich spółek;
 - 8) reprezentuje Bank w sporach z członkami Zarządu;
 - 9) powołuje, zawiesza w czynnościach i odwołuje członków Zarządu;
 - 10) ustala wynagrodzenie członków Zarządu;
 - 11) wyznacza podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych Banku;
 - 12) zawiera w imieniu Banku umowy z członkami Zarządu;
 - 13) zatwierdza wewnętrzny podział kompetencji w Zarządzie;
 - 14) występuje do Komisji Nadzoru Finansowego z wnioskiem o wyrażenie zgody na powołanie Prezesa Zarządu, członka Zarządu nadzorującego zarządzanie ryzykiem istotnym w działalności Banku lub powierzenie nadzorowania tym obszarem powołanemu członkowi Zarządu;
 - 15) przekazuje Komisji Nadzoru Finansowego informacje o składzie Zarządu i jego zmianie oraz informację o spełnieniu przez członków Zarządu kryteriów odpowiedzialności określonych w ustawie – Prawo Bankowe;
 - 16) wyraża zgodę na pełnienie przez członków Zarządu funkcji w zarządach lub radach nadzorczych spółek spoza grupy kapitałowej Banku;
 - 17) sporządza raz w roku i przedstawia Zwyczajnemu Walnemu Zgromadzeniu:
 - a) ocenę sytuacji Banku, z uwzględnieniem oceny systemów kontroli wewnętrznej, zarządzania ryzykiem, compliance oraz funkcji audytu wewnętrznego; obejmującą wszystkie istotne mechanizmy kontrolne, w tym zwłaszcza dotyczące raportowania finansowego i działalności operacyjnej;
 - b) sprawozdanie z działalności Rady Nadzorczej, obejmujące co najmniej informacje na temat składu Rady Nadzorczej i jej komitetów, spełniania przez członków Rady Nadzorczej kryteriów niezależności, liczby posiedzeń Rady Nadzorczej i jej komitetów w raportowanym okresie, dokonanej samooceny pracy Rady Nadzorczej;
 - c) ocenę sposobu wypełniania przez Bank obowiązków informacyjnych dotyczących stosowania zasad ładu korporacyjnego, określonych w Regulaminie GPW oraz przepisach dotyczących informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych;

- d) ocenę racjonalności obowiązującej w Banku polityki różnorodności, albo informację o braku takiej polityki.
2. Rada Nadzorcza jest uprawniona do określania limitów, o których mowa w § 27 ust. 1 pkt 12) i 14).
 3. Rada Nadzorcza składa się z co najmniej pięciu i nie więcej niż trzynastu członków powoływanych i odwoływanych przez Walne Zgromadzenie. Członkowie Rady Nadzorczej powoływani są na wspólną pięcioletnią kadencję.
 4. Przynajmniej dwóch członków Rady Nadzorczej powinno spełniać kryteria niezależności od Banku i podmiotów pozostających w istotnym powiązaniu z Bankiem. Szczegółowe kryteria niezależności członków Rady Nadzorczej określa odrębna uchwała Walnego Zgromadzenia, zgodnie z zasadami Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW. Jeżeli wśród wybranych przez Walne Zgromadzenie członków Rady Nadzorczej będzie mniejsza liczba niezależnych członków niż określona w zdaniu poprzednim, Rada Nadzorcza zachowuje zdolność do odbywania posiedzeń i podejmowania uchwał, a także dokonywania wszelkich innych czynności prawnych i faktycznych. Wymogi dotyczące niezależności członków Rady Nadzorczej będą miały zastosowanie począwszy od dnia uzyskania przez Bank statusu spółki publicznej w rozumieniu właściwych przepisów prawa.
 5. Członek Rady Nadzorczej przekazuje pozostałym członkom Rady Nadzorczej oraz Zarządowi oświadczenie o spełnieniu przez niego kryteriów niezależności, o których mowa w ust. 4 powyżej.

§ 24

1. Posiedzenia Rady Nadzorczej odbywają się w Warszawie, bądź też w innym miejscu określonym według racjonalnych kryteriów przez Przewodniczącą Rady Nadzorczej.
2. Przewodniczący Rady Nadzorczej może zwołać posiedzenie w innym miejscu, wybranym zgodnie z racjonalnymi kryteriami, w przypadku gdy będzie miała miejsce dowolna z następujących sytuacji: (i) wszyscy członkowie Rady Nadzorczej wyrażą zgodę na odbycie posiedzenia w tym innym miejscu, lub (ii) w wyniku zaistnienia nadzwyczajnych okoliczności odbycie posiedzenia w Warszawie nie będzie możliwe, a odroczenie terminu posiedzenia będzie mogło spowodować stratę dla Banku.
3. Posiedzenia Rady Nadzorczej mogą również odbywać się bez zgromadzenia wszystkich jej członków w jednym miejscu, z wykorzystaniem środków telekomunikacyjnych lub audiowizualnych umożliwiających równoczesne komunikowanie się wszystkich uczestników posiedzenia. Zasady organizacji posiedzeń z zastosowaniem procedury opisanej w niniejszym ustępie określone są w Regulaminie Rady Nadzorczej. Członków Rady Nadzorczej biorących udział w posiedzeniu z zastosowaniem procedury, o której mowa w niniejszym ustępie uznaje się za obecnych na posiedzeniu.

§ 25

Do ważności uchwał Rady Nadzorczej wymagane jest zaproszenie na posiedzenie wszystkich członków oraz obecność na posiedzeniu co najmniej połowy członków Rady Nadzorczej.

§ 26

1. Uchwały Rady Nadzorczej podejmowane na posiedzeniu zapadają zwykłą większością głosów.
2. Każdemu członkowi Rady Nadzorczej przysługuje jeden głos. Przewodniczącemu Rady Nadzorczej nie przysługuje głos rozstrzygający.
3. O ile niniejszy Statut lub Kodeks spółek handlowych nie stanowią inaczej, Rada Nadzorcza może podejmować uchwały w trybie pisemnym lub z wykorzystaniem środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość, przy czym uchwały takie będą ważne wyłącznie w przypadku, gdy wszyscy członkowie Rady Nadzorczej otrzymali pisemny projekt uchwały na co najmniej dziesięć dni roboczych przed jej podjęciem, chyba że wszyscy członkowie Rady Nadzorczej uzgodnili na piśmie (w tym za pomocą poczty elektronicznej) inne zasady w odniesieniu do danej uchwały.

4. Członkowie Rady Nadzorczej mają prawo uczestniczyć w podejmowaniu uchwał poprzez oddawanie głosu na piśmie za pośrednictwem innego członka Rady Nadzorczej. Oddanie głosu w formie pisemnej nie może dotyczyć spraw umieszczonych w porządku obrad podczas posiedzenia Rady Nadzorczej.
5. Członek Rady Nadzorczej nie ma prawa głosu oraz nie będzie uwzględniany przy ustalaniu kworum na posiedzeniu Rady Nadzorczej w sprawach, w których posiada osobisty interes i ma obowiązek w każdym przypadku ujawnić taki interes. Jednakże członek Rady Nadzorczej ma prawo głosu i będzie uwzględniany przy ustalaniu kworum na posiedzeniu Rady Nadzorczej w dowolnej sprawie, w której posiada on interes nie będący interesem osobistym (w tym interes wynikający ze stosunków pomiędzy podmiotem lub osobą, która wskazała takiego członka do Rady Nadzorczej, a Bankiem), pomimo posiadania takiego interesu, o ile członek Rady ujawnił uprzednio istnienie takiej okoliczności na piśmie pozostałym członkom Rady Nadzorczej. Nieujawnienie zaistnienia takiej okoliczności nie spowoduje jednak nieważności uchwał podjętych z udziałem takiego członka Rady Nadzorczej.

§ 27

1. Poniższe czynności mogą być podejmowane przez Bank wyłącznie po uzyskaniu zgody Rady Nadzorczej wyrażonej w formie uchwały:
 - 1) nabywanie składników majątkowych lub przedsiębiorstw bądź zobowiązanie się do ich nabycia (czy to w drodze jednej, czy kilku transakcji) inaczej niż w zwykłym i prawidłowym toku działalności gospodarczej, jeżeli szacowana wartość danej transakcji lub szeregu powiązanych ze sobą transakcji przekracza łącznie kwotę 10 milionów EUR, chyba że dana transakcja została przewidziana w planie ekonomiczno-finansowym;
 - 2) sprzedaż, zbycie, wydzierżawienie, przeniesienie lub rozporządzenie w inny sposób całością lub częścią dowolnego majątku lub aktywów (bądź jakichkolwiek praw do nich) lub rozporządzenie nimi inaczej niż w zwykłym i prawidłowym toku działalności gospodarczej, jeżeli szacowana wartość danej transakcji lub szeregu powiązanych ze sobą transakcji przekracza łącznie kwotę 20 milionów EUR, chyba że dana transakcja została przewidziana w planie ekonomiczno-finansowym;
 - 3) przystąpienie do jakiegokolwiek wspólnego przedsięwzięcia lub umowy o podział zysków oraz zawarcie jakiegokolwiek umowy o współpracy, jeżeli roczna wartość przedmiotu danej umowy lub porozumienia przekracza próg 20 milionów EUR;
 - 4) tworzenie nowych oddziałów lub dokonywanie jakichkolwiek nakładów inwestycyjnych w sposób inny niż przewidziany w planie ekonomiczno-finansowym, w przypadku gdy roczna wartość takich oddziałów lub, odpowiednio, takich nakładów przekracza próg 5 milionów EUR;
 - 5) zawieranie transakcji lub porozumień z podmiotami powiązanymi Banku w rozumieniu zasad Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW lub z akcjonariuszem posiadającym co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku, z wyłączeniem typowych transakcji, zawieranych na warunkach rynkowych z podmiotami wchodzącymi w skład grupy kapitałowej Banku w ramach jego działalności operacyjnej, o ile szacowana wartość danej transakcji lub szeregu powiązanych ze sobą transakcji nie przekracza łącznie kwoty 10 milionów EUR, chyba że dana transakcja została przewidziana w planie ekonomiczno-finansowym;
 - 6) zmiana polityki lub zasad rachunkowości bądź zasad sporządzania badanych sprawozdań finansowych, która to zmiana może mieć istotny wpływ na takie sprawozdania;
 - 7) udzielanie jakichkolwiek gwarancji oraz ustanawianie lub udzielanie zgody na ustanawianie jakichkolwiek hipotek, obciążeń oraz innego rodzaju zabezpieczeń na dowolnym składniku majątku w sposób wykraczający poza przedmiot działalności Banku określony w § 6 niniejszego Statutu, jeżeli kwota objęta gwarancją lub innym zabezpieczeniem przekracza lub może przekroczyć łącznie 20 milionów EUR;
 - 8) *[uchylony]*

- 9) zawieranie i rozwiązywanie umów konsorcjalnych oraz innych porozumień z podmiotami nie będącymi podmiotami powiązanymi Banku, dotyczących sposobu głosowania w podmiotach zależnych lub powiązanych Banku, a także umów opcji i innych podobnych umów, które mogą mieć wpływ na wartość udziałów lub akcji Banku w podmiotach powiązanych lub zależnych, lub mogą ograniczać obrót tymi udziałami bądź akcjami;
 - 10) decyzje w przedmiocie sposobu wykonywania prawa głosu na zgromadzeniu wspólników lub zgromadzeniu akcjonariuszy w zakresie podziału zysku w spółkach zależnych oraz spółkach powiązanych, jeżeli taka spółka jest w rozumieniu odpowiednich dyrektyw Unii Europejskiej bankiem lub instytucją kredytową;
 - 11) emitowanie obligacji, z wyłączeniem obligacji zamiennych lub obligacji z prawem pierwszeństwa, zaciąganie pożyczek podporządkowanych i innych zobowiązań, których zaciągnięcie może mieć wpływ na kontrolę zarządzania Bankiem lub podział zysku pomiędzy akcjonariuszy Banku;
 - 12) nabywanie i zbywanie środków trwałych, o ile wartość transakcji przekracza limity określone przez Radę Nadzorczą;
 - 13) nabywanie i zbywanie nieruchomości oraz obciążanie nieruchomości stanowiących własność Banku, jak również zawieranie jakichkolwiek umów dotyczących nieruchomości stanowiących własność Banku, z wyłączeniem nabywania nieruchomości w ramach postępowania windykacyjnego, a także zbywania lub obciążania nieruchomości nabytych w ramach takiego postępowania;
 - 14) zawieranie umów najmu lub dzierżawy nieruchomości na rzecz Banku oraz umów związanych z wyżej wymienionymi umowami najmu lub dzierżawy, o ile ich wartość przekracza limity określone przez Radę Nadzorczą;
 - 15) określanie limitów ryzyk krajowych, ryzyk kursowych, ryzyk wahań stóp procentowych;
 - 16) zawieranie umów o pracę i porozumień w sprawie zatrudnienia, które przewidują po zakończeniu okresu zatrudnienia w Banku nabycie dodatkowych uprawnień, takich jak odszkodowania lub rekompensaty, premie, wynagrodzenia, prowizje, opcje akcyjne, uprawnienia emerytalne lub inne formy wynagrodzenia lub uprawnienia;
 - 17) określanie ogólnych zasad premiowania pracowników;
 - 18) zatwierdzanie kandydatów do rad nadzorczych oraz zarządów spółek zależnych i spółek powiązanych z Bankiem;
 - 19) udzielanie lub wydłużanie kredytów, pożyczek, włączając w to linie kredytowe i zobowiązania pozabilansowe oraz udzielanie lub wydłużanie innych limitów zadłużenia członkom Zarządu i Rady Nadzorczej Banku;
 - 20) zatwierdzanie zasad i procedur podejmowania decyzji odnośnie udzielania lub wydłużania kredytów, pożyczek, włączając w to linie kredytowe i zobowiązania pozabilansowe oraz udzielania lub wydłużania innych limitów zadłużenia pracownikom Banku;
 - 21) zatwierdzanie dużych ekspozycji w rozumieniu właściwych przepisów prawa, włączając w to linie kredytowe i zobowiązania pozabilansowe oraz inne ekspozycje wobec pojedynczego klienta lub grupy powiązanych klientów w rozumieniu obowiązującego prawa i standardów prawa europejskiego.
2. Rada Nadzorcza wydaje opinie w formie uchwał w szczególności odnośnie następujących zagadnień:
- 1) wszelkich spraw, które Zarząd zamierza przedstawić Walnemu Zgromadzeniu w celu podjęcia ostatecznej decyzji;
 - 2) wydawania wewnętrznych przepisów dotyczących organizacji i kompetencji w zakresie podejmowania decyzji kredytowych oraz decyzji dotyczących problematycznych zaangażowań;
 - 3) powoływania i likwidacji jednostek organizacyjnych Centrali oraz terenowych jednostek organizacyjnych;
 - 4) uchwalania Regulaminu organizacyjnego Banku;
 - 5) udzielania prokur, z wyłączeniem prokur oddziałowych;

- 6) wszelkich innych spraw, w których Zarząd powinien uzyskać opinię Rady Nadzorczej zgodnie z Regulaminem Zarządu.

§ 28

1. Rada Nadzorcza powołuje Komitet ds. Audytu, Komitet ds. Wynagrodzeń i Komitet ds. Ryzyka. Rada Nadzorcza może również powołać Podkomitet, który będzie zajmować się sprawami szczególnymi, innymi niż sprawy, do których Rada Nadzorcza powołuje komitety, o których mowa w zdaniu poprzedzającym.
2. Prawa, obowiązki, zakres odpowiedzialności, skład i sposób powoływania członków komitetu oraz pozostałe kwestie dotyczące funkcjonowania komitetu określa Rada Nadzorcza w regulaminie tego komitetu.
3. Rada Nadzorcza może powoływać inne komitety oraz przekazywać im taki zakres uprawnień, jaki uzna za stosowny, pod warunkiem, że przekazywane uprawnienia mieszczą się w zakresie uprawnień Rady Nadzorczej i nie są zastrzeżone do wyłącznej kompetencji Rady Nadzorczej w pełnym składzie.

§ 29

[uchylony]

Zarząd

§ 30

1. Zarząd prowadzi sprawy Banku i reprezentuje go na zewnątrz.
2. Zarząd jest upoważniony do podejmowania wszelkich działań, które nie mieszczą się w zakresie kompetencji Rady Nadzorczej i Walnego Zgromadzenia.
3. Członkowie Zarządu, w zakresie stosunków łączących ich z Bankiem, podlegają ograniczeniom wynikającym z przepisów Kodeksu spółek handlowych, niniejszego Statutu, Regulaminu Zarządu oraz uchwał Rady Nadzorczej i Walnego Zgromadzenia.
4. Regulamin Zarządu jest uchwalany przez Radę Nadzorczą.
5. W skład Zarządu wchodzi co najmniej trzech członków powoływanych przez Radę Nadzorczą na wspólną pięcioletnią kadencję.
6. W skład Zarządu wchodzi:
 - 1) Prezes Zarządu;
 - 2) Wiceprezes Zarządu lub Wiceprezesi Zarządu;
 - 3) pozostali członkowie Zarządu.
7. Prezes Zarządu kieruje pracami Zarządu zwołując posiedzenia Zarządu i przewodnicząc obradom. Prezes Zarządu nadzoruje w szczególności audyt wewnętrzny, zarządzanie zasobami ludzkimi oraz funkcje compliance (zadania związane między innymi z przestrzeganiem przez pracowników Banku obowiązujących standardów postępowania, ochroną informacji, przeciwdziałaniem praniu pieniędzy oraz zapobieganiem przestępstwom bankowym), a także departament prawny.
8. Wiceprezes Zarządu lub jeden z Wiceprezesów Zarządu może zostać powołany przez Radę Nadzorczą na stanowisko Pierwszego Wiceprezesa Zarządu. W przypadku takiego powołania, Pierwszy Wiceprezes Zarządu nadzoruje w szczególności działalność Banku w zakresie bankowości detalicznej.
9. Powołanie Prezesa Zarządu oraz członka Zarządu nadzorującego zarządzanie ryzykiem istotnym w działalności Banku, a także powierzenie nadzorowania tym obszarem powołanemu członkowi Zarządu następuje za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego.
10. Z zastrzeżeniem poniższego ust. 11, decyzje o zaciągnięciu zobowiązań lub rozporządzeniu aktywami, których łączna wartość w stosunku do jednego podmiotu przekracza 5% funduszy własnych Banku, podejmuje Zarząd w formie uchwały, pod warunkiem iż nie dotyczą spraw, które na podstawie przepisów prawa lub postanowień niniejszego Statutu należą do kompetencji innych organów Banku.

11. Decyzje, o których mowa w ust. 10 powyżej, o ile należą do kompetencji Zarządu, mogą być podejmowane przez komitety Banku, poszczególnych członków Zarządu lub pracowników Banku, na podstawie upoważnień udzielonych przez Zarząd w drodze uchwały.
12. Do składania oświadczeń woli w imieniu Banku uprawnieni są dwaj członkowie Zarządu działający łącznie, członek Zarządu działający łącznie z prokurentem lub dwaj prokurenci działający łącznie oraz pełnomocnicy w granicach otrzymanych pełnomocnictw.

§ 31

1. Każdemu członkowi Zarządu przysługuje jeden głos.
2. Uchwały Zarządu podejmowane na posiedzeniu zapadają zwykłą większością głosów.
3. Dopuszcza się podejmowanie uchwał Zarządu w trybie pisemnym oraz za pośrednictwem środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość. Podjęta w powyższy sposób uchwała jest ważna jedynie wówczas, gdy wszyscy członkowie Zarządu zostali powiadomieni o treści projektu uchwały i wyrazili zgodę na taki tryb podjęcia uchwały.

V Organizacja Banku oraz zasady funkcjonowania systemu zarządzania

§ 32

1. Bank wykonuje swoje zadania poprzez Centralę oraz terenowe jednostki organizacyjne.
2. Do zadań Centrali należy w szczególności:
 - 1) opracowywanie programów działania i rozwoju Banku,
 - 2) sporządzanie zbiorczych bilansów i sprawozdań,
 - 3) przygotowywanie projektów wewnętrznych przepisów prawnych,
 - 4) przygotowywanie dokumentów i materiałów dla władz Banku,-
 - 5) współpraca z krajowymi i zagranicznymi bankami, instytucjami finansowymi i innymi organizacjami,
 - 6) współpraca z organami administracji rządowej i samorządowej,
 - 7) obsługa operacyjna klientów Banku w zakresie przypisanym Centrali.
3. Jednostkami organizacyjnymi Centrali są:
 - 1) departamenty,
 - 2) biura,
 - 3) biuro maklerskie.
4. Terenowymi jednostkami organizacyjnymi Banku są oddziały krajowe.
5. W wyjątkowych sytuacjach Zarząd może powołać samodzielne zespoły do realizacji zadań, funkcjonujące jako jednostki organizacyjne Centrali.
6. W celu rozwiązywania i koordynowania określonych zagadnień i problemów w Banku, Zarząd może w drodze uchwały tworzyć komitety, powoływać ich członków oraz określać zasady i zakres działania takich komitetów.
7. Z zastrzeżeniem § 27 ust. 2 pkt 3), decyzje w sprawie powołania i likwidacji jednostek organizacyjnych Centrali oraz terenowych jednostek organizacyjnych podejmuje Zarząd.
8. Z zastrzeżeniem § 27 ust. 2 pkt 4), organizację wewnętrzną Banku określa Regulamin organizacyjny uchwalany przez Zarząd.

§ 33

1. W Banku funkcjonuje system zarządzania stanowiący zbiór zasad i mechanizmów odnoszących się do procesów decyzyjnych zachodzących w Banku oraz do oceny prowadzonej działalności bankowej.

2. W ramach systemu zarządzania w Banku funkcjonuje w szczególności:
 - (a) system zarządzania ryzykiem, którego zadaniami są identyfikacja, pomiar lub szacowanie, kontrola oraz monitorowanie ryzyka występującego w działalności Banku oraz służące zapewnieniu prawidłowości procesu wyznaczania i realizacji szczegółowych celów prowadzonej przez Bank działalności,
 - (b) system kontroli wewnętrznej.
3. Zarząd projektuje, wprowadza oraz zapewnia działanie systemu zarządzania, w tym w szczególności opracowuje i wdraża spójną i kompleksową strukturę systemu kontroli wewnętrznej.
4. Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad wprowadzaniem systemu zarządzania oraz ocenia adekwatność i skuteczność tego systemu.
5. W ramach systemu zarządzania ryzykiem Bank:
 - (a) stosuje sformalizowane zasady służące określaniu wielkości podejmowanego ryzyka i zasady zarządzania ryzykiem,
 - (b) stosuje sformalizowane procedury mające na celu identyfikację, pomiar lub szacowanie oraz monitorowanie ryzyka występującego w działalności Banku, uwzględniające również przewidywany poziom ryzyka w przyszłości,
 - (c) stosuje sformalizowane limity ograniczające ryzyko i zasady postępowania w przypadku przekroczenia limitów,
 - (d) stosuje przyjęty system sprawozdawczości zarządczej umożliwiający monitorowanie poziomu ryzyka,
 - (e) posiada strukturę organizacyjną dostosowaną do poziomu i profilu ponoszonego przez Bank ryzyka.

§ 34

1. W Banku działa system kontroli wewnętrznej, którego celem jest zapewnienie:
 - 1) skuteczności i efektywności działania Banku,
 - 2) wiarygodności sprawozdawczości finansowej,
 - 3) przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem w Banku,
 - 4) zgodności działania Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi.
2. W ramach systemu kontroli wewnętrznej Bank wyodrębnia:
 - 1) jednostki oraz komórki organizacyjne odpowiedzialne za zapewnienie przestrzegania mechanizmów kontrolnych dotyczących w szczególności zarządzania ryzykiem Banku,
 - 2) jednostkę organizacyjną do spraw zgodności mającą za zadanie identyfikację, ocenę, kontrolę i monitorowanie ryzyka braku zgodności działalności Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi oraz przedstawianie raportów w tym zakresie,
 - 3) niezależną jednostkę organizacyjną do spraw audytu wewnętrznego mającą za zadanie badanie i ocenę, w sposób niezależny i obiektywny, adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, z wyłączeniem tej jednostki organizacyjnej.

§ 35

1. Kierujący jednostką organizacyjną do spraw audytu wewnętrznego podlega bezpośrednio Prezesowi Zarządu. Rada Nadzorcza nadzoruje i zatwierdza właściwe umiejscowienie jednostki do spraw audytu wewnętrznego w strukturze organizacyjnej Banku gwarantujące jej wykonywanie zadań w sposób niezależny i obiektywny.
2. Usytuowanie, uprawnienia, zakres badań oraz odpowiedzialność jednostki do spraw audytu wewnętrznego, a także formę, zawartość oraz miejsce i termin złożenia raportu pokontrolnego, rozwiązania w zakresie procesu odwoławczego, tryb wskazania jednostki odpowiedzialnej za realizację zaleceń pokontrolnych oraz sposób sprawdzenia wykonania zaleceń pokontrolnych określa strategia/karta audytu, która podlega zatwierdzeniu przez Radę Nadzorczą.

3. Jednostka do spraw audytu wykonuje swoje działania zgodnie z planami kontroli. Plany te wymagają akceptacji Rady Nadzorczej i podlegają zatwierdzeniu przez Zarząd.
4. Jednostka do spraw audytu wewnętrznego zobowiązana jest składać Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej okresowe, nie rzadziej niż raz do roku, sprawozdania ze swojej działalności, jednakże, w przypadku stwierdzenia istotniejszych naruszeń, Zarząd oraz Rada Nadzorcza powiadamiane są niezwłocznie.

§ 36

1. Do wydawania regulacji wewnętrznych uprawnieni są:
 - 1) w sprawach wymagających decyzji Walnego Zgromadzenia – Walne Zgromadzenie w formie uchwały,
 - 2) w sprawach wymagających decyzji Rady Nadzorczej – Rada Nadzorcza w formie uchwały,
 - 3) w sprawach wymagających decyzji Zarządu i zgody lub zatwierdzenia przez Radę Nadzorczą lub Walne Zgromadzenie – Zarząd w formie uchwały, pod warunkiem uzyskania wymaganej zgody bądź zatwierdzenia,
 - 4) w sprawach wymagających decyzji Zarządu, ale niewymagających zgody lub zatwierdzenia przez inny organ – Zarząd w formie uchwały,
 - 5) w zakresie kompetencji członka Zarządu – członek Zarządu w formie Zarządzenia,
 - 6) w zakresie określonym przez regulacje, o których mowa w pkt. 4) i 5) powyżej – Dyrektor Banku w formie postanowienia,
 - 7) w zakresie spraw określonych w uchwale Zarządu w sprawie powołania komitetu – Przewodniczący komitetu w formie postanowienia.
2. Szczegółowe zasady opracowywania, opiniowania i wydawania wewnętrznych regulacji określa zarządzenie Zarządu.

§ 36a

Bank może współpracować ze spółkami powiązanymi z Bankiem lub z podmiotem dominującym wykorzystując wolne zasoby lub systemy Banku, w szczególności w zakresie korzystania z systemów i technologii informatycznych, w tym przetwarzania danych, tworzenia, eksploatacji i serwisowania oprogramowania i infrastruktury informatycznej.

VI Rachunkowość i fundusze własne

§ 37

Rokiem obrotowym w Banku jest rok kalendarzowy.

§ 38

Zarząd Banku zapewnia, w ciągu trzech miesięcy od zakończenia roku obrotowego, sporządzenie rocznego sprawozdania finansowego Banku. Zarząd Banku niezwłocznie po jego sporządzeniu przekazuje roczne sprawozdanie finansowe zbadane przez biegłego rewidenta wraz z jego raportem i opinią oraz propozycje dotyczące podziału zysku lub pokrycia strat, a także sprawozdanie z działalności Banku Radzie Nadzorczej. Rada Nadzorcza poddaje roczne sprawozdanie finansowe wraz ze sprawozdaniem z działalności Banku ocenie, z której pisemne sprawozdanie składa następnie Walnemu Zgromadzeniu wraz ze zbadanym sprawozdaniem finansowym. W ciągu sześciu miesięcy od zakończenia roku obrotowego, Walne Zgromadzenie zatwierdza sprawozdanie finansowe oraz sprawozdanie Zarządu z działalności Banku. Bank prowadzi rachunkowość oraz sporządza sprawozdania finansowe zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości i Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej.

§ 39

[uchylony]

§ 40

Bank tworzy następujące fundusze:

- 1) kapitał zakładowy, przeznaczony na finansowanie działalności Banku, tworzony z wpłat na akcje równych ich wartości nominalnej lub z wkładów niepieniężnych do wysokości odpowiadającej wartości nominalnej akcji obejmowanych w zamian za te wkłady,
- 2) kapitał zapasowy, tworzony z zysku netto, nadwyżek osiągniętych przy emisji akcji powyżej ich wartości nominalnej a pozostałych po pokryciu kosztów emisji akcji oraz dopłat uiszczanych przez akcjonariuszy w zamian za przyznanie szczególnych uprawnień ich dotychczasowym akcjom, o ile dopłaty te nie będą użyte na wyrównanie nadzwyczajnych odpisów lub strat,
- 3) kapitały rezerwowe, przeznaczone na pokrycie szczególnych strat i wydatków, tworzone z zysku netto w wysokości uchwalonej przez Walne Zgromadzenie,
- 4) fundusz ogólnego ryzyka, przeznaczony na pokrycie niezidentyfikowanych ryzyk działalności bankowej, tworzony z zysku netto w wysokości uchwalonej przez Walne Zgromadzenie.

§ 41

Na kapitał zapasowy przelewa się co najmniej 8% zysku netto za dany rok obrotowy, dopóki kapitał ten nie osiągnie co najmniej jednej trzeciej kapitału zakładowego.

§ 42

[uchylony]

§ 43

[uchylony]

§ 44

Gospodarka finansowa Banku prowadzona jest na podstawie rocznych planów finansowych sporządzanych przez Zarząd i akceptowanych przez Radę Nadzorczą.

VII Postanowienia końcowe

§ 45

Począwszy od dnia uzyskania przez Bank statusu spółki publicznej w rozumieniu właściwych przepisów prawa i o ile właściwe przepisy nie stanowią inaczej, wszelkie ogłoszenia wymagane przez przepisy prawa będą zamieszczane na stronie internetowej Banku. Bank dostarczy członkom Rady Nadzorczej na ich żądanie angielskie tłumaczenia tych ogłoszeń.

§ 46

Protokoły i uchwały Zarządu i Rady Nadzorczej sporządzane są w języku polskim i języku angielskim, polska wersja językowa będzie miała pierwszeństwo z wyjątkiem oczywistych omyłek. O ile zajdzie taka potrzeba, sporządzane będą tłumaczenia na inne języki obce.

BANK

Raiffeisen Bank Polska S.A.

ul. Grzybowska 78
00-844 Warszawa
Polska

AKCJONARIUSZ SPRZEDAJĄCY

Raiffeisen Bank International AG

Am Stadtpark 9
1030 Wiedeń
Austria

MENEDŻEROWIE OFERTY

Globalni Koordynatorzy

Raiffeisen Bank International AG

Am Stadtpark 9
1030 Wiedeń
Austria

Citigroup Global Markets Limited

33 Canada Square
Londyn, E14 5LB
Wielka Brytania

Dom Maklerski Banku Handlowego S.A.

ul. Senatorska 16
00-923 Warszawa
Polska

Oferujący

Raiffeisen Bank Polska S.A. Dom Maklerski Raiffeisen Bank Polska S.A.

ul. Grzybowska 78
00-844 Warszawa
Polska

DORADCY PRAWNI BANKU

w zakresie prawa polskiego

Weil, Gotshal & Manges -

Paweł Rymarz Sp. k.

ul. Emilii Plater 53
00-113 Warszawa
Polska

w zakresie prawa angielskiego

Weil, Gotshal & Manges

110 Fetter Lane
Londyn, EC4A 1AY
Wielka Brytania

w zakresie prawa amerykańskiego

Weil, Gotshal & Manges LLP

767 Fifth Avenue
New York, NY 10153
Stany Zjednoczone Ameryki

DORADCY PRAWNI MENEDŻERÓW OFERTY

w zakresie prawa polskiego

Greenberg Traurig Grzesiak sp.k.

ul. Książęca 4
00-498 Warszawa
Polska

w zakresie prawa angielskiego

Greenberg Traurig LLP

The Shard, 32 London Bridge Street
Londyn SE1 9SG
Wielka Brytania

w zakresie prawa amerykańskiego

Greenberg Traurig, LLP

MetLife Building, 200 Park Avenue
New York, NY 10166
Stany Zjednoczone Ameryki

BIEGLI REWIDENCI

KPMG Audyt

spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp. k.

ul. Inflancka 4A
00-189 Warszawa
Polska

Ernst & Young Audyt Polska

spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp. k.

Rondo ONZ 1
00-124 Warszawa
Polska